¶ Reuerendiſſimi ĩ chꝛiſto patris et dñi: domini Hugonis ⁊c. Cardinalis: Poſtilla ſup euãgeliũ ſm Johannem incipit. Expoſitio Capituli I

¶ Incipit euangelium ſm Johannẽ. Capitulum I

In principio erat verbũ

a In principio erat verbum ⁊c. Quia Johãnes rogatu epiſcopoꝝ aſię hũc libꝝ compoſuit contra hęreticos / coęternitatẽ et cõſubſtantialitatẽ filij deſtruentes: Ideo ĩ prima parte libꝛi ſui ponit
A quattuoꝛ ꝓpoſitiones. Quarum pꝛima ẽ de filij ęternitate. Secũda de diſtinctione filij a patre. Tertia de ꝯſubſtantialitate filij cũ patre. Quarta de ęqualitate filij ad patrẽ. Et in his quattuoꝛ terminatᷣ intẽtio pͥmę partis. Per pꝛimã ꝓpoſitionem confutatur neſtoꝛiꝰ et claudius: quoꝛum vterqꝫ pꝛędicabat chꝛiſtum initiũ habuiſſe. Per ſecundam confutatᷣ ſabellius: qui confundebat perſonas patris et filij et ſpũſſancti / ponens tm̃ differentiã noialem. Per tertiam confutatᷣ arrius: qui dicebat chꝛiſtum eſſe puram creaturam / et nullo modo ꝯſubſtantialẽ patri. Per quartam confutantur omnes ſimul: quia illa ꝓpoſitio dicit filium eſſe coęternum ⁊ ꝯſubſtantialem ⁊ coęqualem et perſonalitᷣ diſtinctum a
Prima ꝓpoſitio patre. Pꝛima igitur ꝓpoſitio eſt: In principio erat verbum. Quattuoꝛ ſunt hic dictiões quaꝝ quęlibet ponderãda eſt ⁊ explananda. Et pꝛimo quęritur / quare ſic incępit iohannes euangeliũ ſuum: ſecundo quid notet hęc pꝛępoſitio / in. Ad pꝛimũ dicimꝰ ꝙ ideo ſic incępit / vt oſtẽderet ꝯuenientiam noui ⁊ veteris teſtamenti: et quoniã ſunt ab eodẽ auctore / cum idem habeant pꝛincipiũ: In quo cõfutatur manichęꝰ qui dicebat vetus teſtamentũ eſſe a malo deo .i. diabolo. Ad ſecundũ dicimꝰ ꝙ hęc ꝑ̄poſitio / in / ex generali ratiõe ꝑ̄poſitiõis notat differẽtiã aliquã inter pͥncipiũ ⁊ verbũ: ex ſpeciali autem ratione notat quandam continentiã menſurantis ad menſuratum: iuxta vnam expoſitionẽ: Juxta aliã / notat diſtinctionem perſonalem ⁊ identitatem eſſentialem. Tribꝰ enĩ modis exponitur hęc pꝛima ꝓpoſitio. Pꝛimo ſic. In principio erat verbum .i. ĩ ęternitate. Ęternitas autẽ duo dicit. ſ. eſſe / ⁊ interminatũ .i. ſine terminis: id eſt ſine pꝛincipio ⁊ ſine fine. Qḋ poteſt dupliciter ꝯſiderari: id eſt ſm ſe: et ſic nõ differt ęternitas ſiue interminatũ eſſe a filio: vel reſpectu noſtri intellectus / qui omnia recipit ſub mẽſura quadam eo ꝙ ſit materialis: vt dicit Augꝰ ſuper Geñ. ad litteram in quarto libꝛo: vnde nõ poteſt itelligere illã interminationẽ niſi ꝑ modũ menſurę durantis ⁊ mẽſurantꝭ eſſe filij. Et hoc modo appꝛehendimus ęternitatem per modum continentis ſm rationem: Et hãc continentiam ⁊ differentiam notat hęc pꝛępoſitio / in. Et ſic patet ꝙ ibi ẽ identitaſ quo ad rem: diuerſitas q̃ ad rationẽ. Et hoc accipitᷣ a beato Dionyſio in libꝛo de diuinis noibꝰ: vbi dicitur. Pꝛopꝛium ęternitatis eſt totum ſm totum metiri. Sed oꝛitur quęſtio: cum idem ſit ĩ ęternitate ⁊ in pꝛincipio / quare nõ dixit: In ęternitate erat verbũ: ſic enĩ videretur recta fronte elidere erroꝛem neſtoꝛij et claudij: qui dicebant filium habuiſſe initium. Ad hoc dicimus: ꝙ magis expꝛeſſe confundit hęreticos iohannes ſic dicendo: Cum enĩ dicerent dicti hęretici / filiũ cępiſſe ex tẽpoꝛe ⁊ non eſſe ab ęterno / tñ dicebant eſſe pꝛincipiũ oĩm creaturarũ / vt dic̃ Chꝛyſ. et alij foꝛte dicebant ipſum fuiſſe ab ęterno / nõ tñ eſſe pꝛincipium omniũ / ſed ſolum patrem: ideo non poterat elidi hic duplex erroꝛ / niſi dixiſſet: In pꝛincipio erat verbũ. Ponamus enim cum ipſis ꝙ pater aliquo ſpacio pꝛęceſſit filiũ: illud ſpacium fuit ante filium: ergo filius non fuit in pꝛincipio nec fuit pꝛincipium omniũ: quia qḋ nõ eſt / nulliꝰ rei poteſt eſſe pꝛincipium: qḋ aperte deſtruxit iohannes dicendo / In pꝛincipio erat verbũ. qḋ non feciſſet ita aperte ſi dixiſſet / In ęternitate: quia poſſent dicere hęretici / ꝙ licet filiꝰ incępiſſet eſſe poſt patrem: tñ adhuc fuiſſet in ęternitate / ſm rationẽ qua ęternitas conſideratur vt duratio quędam ipſius eſſe ſine terminis. Et ſumitur hęc ratio a Chꝛyſ. in quarta homelia ſuper hunc libꝛum / vbi dicit. Dic mihi hęretice: nonne ſęcula per eum facta ſunt omnia / et ſpacium omne? Neceſſe eſt confiteri eũ qui nõ inſanit: quare nihil eſt mediũ filij et patris: Si nihil ẽ medium / nõ poſterioꝛ ſed coęternus eſt filius. Sed obijcit hęreticus: Si pꝛincipium oſtẽdit hic ęternitatem: ergo cum dicitur: In pꝛincipio creauit deus cęlum et terram / oſtẽdit ęternitatem. Sed hoc falſum: ergo nec hic oſtendit eam. Et ẽ hęc obiectio in eadem homelia. Reſponſio eſt ad hoc / ꝙ omnis menſura ſiue tempoꝛis ſiue ęui ſiue ęternitatis non habet ex ſe iterminationẽ vel terminationem / vel permanentiam vel ſucceſſionem / niſi ab ipſis menſuratis: vnde omnis menſura ſequitᷣ pꝛopꝛietates mẽſurati. Vñ cũ dicitur: In pꝛincipio erat verbum: quia ſtatim adiungitur: Et deus erat verbum / reſtringitur pꝛincipium ad ęternitatem: quia vt dicit Chꝛyſ. maxime pꝛopꝛium eſt deo eſſe ęternum ⁊ ſine ſucceſſione. Cum vero dicitur: In pͥncipio creauit deꝰ cęlũ ⁊ terrã / reſtringitᷣ ad ſtandũ pꝛo initio tp̃ali / ſm vnã expoſitionẽ. Itẽ quęritᷣ q̃re dixit / erat: et non fuit vel eſt. Gen. i. a.

Secũda expoſitio eſt Aug. talis. a ¶ In pꝛincipio erat verbum .i. in patre erat filius. Sed oꝛitur quęſtio ſatis difficilis. ſ. quare poſuit patrem ſub noĩe pꝛincipij ⁊ non ſub nomine patris vł dei? Itẽ quid notet hęc ꝑ̄poſitio / in / ſm hãc expoſitionẽ. Ad pꝛimum dicimꝰ / ꝙ pater in ratiõe patris ignotus erat: Vnde cũ iohãnes debuit oſtendere filiũ eſſe deũ ęternũ / ⁊ idem ĩ ſubſtãtia cũ eo qui ẽ pater: ſi poſuiſſet pꝛẽm nõ fuiſſet intellectꝰ. Similitᷣ nomẽ dei incognitũ erat multis: ſed nomẽ pꝛincipij oĩbus erat notũ: ſicut dicit Augꝰ: et tangitᷣ in Glo ſup epiſtolã ad Roma. ca. j. Ad ſecundũ dicimꝰ ꝙ hęc pꝛępoſitio / in / notat idẽtitatẽ eſſentię inter verbũ ⁊ pͥncipiũ .i. intᷣ patrẽ ⁊ filiũ et ꝑſonalẽ diſtinctionẽ: vt dic̃ Chꝛyſ. et Oꝛigeñ. in homelia ſup iſtũ locũ. Vnde ſenſus eſt: In pͥncipio erat v̄bũ .i. filius erat vniꝰ ſubſtãtię cũ eo q̃ dicitᷣ eẽ pͥncipiũ / diſtinctꝰ ab eo. ¶ Tertia expoſitio cõplectitᷣ vtrãqꝫ ꝑ̄cedentẽ: ⁊ eſt multũ ſubtilioꝛ ⁊ magis ꝓpꝛia. Pꝛincipiũ enĩ duo dicit. ſ. ante qḋ nihil: et ex quo vł poſt qḋ aliud vel alius. Pꝛopter pꝛimũ dicit ęternitatẽ: quę caret pꝛincipio ex parte añ ⁊ etiã ex parte pꝰ. Pꝛoptᷣ ſecũdũ dic̃ fõtalẽ plenitudinẽ ex qua eſt quicq̃d eſt ab alio. Et ſm hanc expoſitionẽ hęc ꝑ̄poſitio / in / dic̃ triplicẽ habitudinẽ. Pꝛima eſt ęq̃litas mẽſurę ſiue mẽſurantis: de qua dictũ eſt in pꝛima expoſitiõe. Secunda eſt identitas ſubſtãtię filij cũ pr̃e: de q̃ dictũ eſt in ſecũda expoſitiõe. Tertia eſt identitas pͥncipij cũ patre: Vñ ſenſus ẽ. a ¶ In pͥncipio erat verbũ .i. verbũ erat idẽ cũ patre pͥncipiu / ita tñ ꝙ ꝓpter trãſitionẽ pꝛępoſitiõis ſit diuerſitas ꝑſonalis: et ꝓpter ꝯtinẽtiã eiuſdẽ pꝛępoſitionis ſit identitas ꝓpꝛietatis ĩ qua cõmunicãt pater ⁊ filiꝰ. Et ſm hãc expoſitionẽ ſuggillatᷣ erroꝛ gręcoꝝ: q̃ timẽt dicere ꝙ verbũ ſit idẽ pꝛincipiũ ſpũſſancti cũ patre. Et hęc eſt expoſitio Chꝛyſ. q̃ fuit gręcus / querẽtis quare nõ dixit iohãnes: A pͥncipio erat verbũ: ſed in pꝛincipio erat verbũ: non niſi vt oſtenderet q; filius erat in patre ꝑ identitatẽ pꝛincipij ſicut per identitatem ſubſtantię. Dicit enĩ fides romana ꝙ pater ⁊ filius ſunt vnũ pꝛincipiũ ſpũſſancti ⁊ vnus fons ſpũſſancti: ita tñ ꝙ hoc ipſũ filius habet a patre: et ita pater eſt pͥncipiũ ſine pͥncipio: filius ꝟo eſt pꝛincipium de pꝛincipio: vt dic̃ Glo. marginalis. Sic igitur in vniuerſo per hanc ꝓpoſitionẽ: In pꝛincipio erat verbum / tripliciter expoſitam: triplex erroꝛ excluditur. In pꝛima expoſitione monſtratᷣ verbi ęternitas: Vñ ſenſus eſt: In pꝛincipio erat verbũ .i. in ęternitate erat filiꝰ: Et ſic excluditur erroꝛ neſtoꝛij et claudij. In ſecunda expoſitione mõſtratᷣ filij cum patre conſubſtantialitas: Vnde ſenſus eſt: In pꝛincipio erat verbũ: id eſt in pr̃e erat filius eiuſdem ſubſtantię cum eo: Et ſic excluditᷣ erroꝛ arrij. In tertia expoſitiõe mõſtratᷣ pꝛopꝛietatis ſiue poteſtatis identitas patris ⁊ filij: Vnde ſenſus eſt: In pꝛincipio erat verbũ: id eſt idem cum patre pꝛincipium / nõ ſolum reſpectu creaturarum ſed etiam reſpectu ſpũſſancti. Neſtoꝛius ponit filiũ ha-

☞ et nō fuit vel eſt. Et videtur ꝙ potius debuit ponere pꝛeſens tempus: eo ꝙ ſimilius eſt eternitati. Unde licet eternitas non habeat differētias iſtas: pꝛeteritū/ pꝛeſens/ et futurū: tñ ſi neceſſe eſt eam ſignificari ſub aliqua differentia tempoꝛis/ pꝛopter nos magis ſignificabit per pꝛeſens q̄ ꝑ pꝛeteritū. Sol. In eternitate duo ſunt. ſ. ipſū eſſe ⁊ imutabilitas ipſius: quātū ad ipſum eſſe hñ ꝓcedit obiectio. Unde

a b Et verbum erat apud de c um et deus erat verbum.

quidā expoſitoꝝ ad h̄ reſpiciētes/ dixerūt ꝙ meli9 dicit: filius ſemꝑ naſcit/ q̄ nat9 ē. Alij reſpiciētes ad imutabilitatē/ dixerūt ꝙ meli9 dicit/ natus ē q̄ ſemꝑ naſcit. Int tempa eni/ pꝛeteritū ſolū habet rationē imutabilitatis. Uñ Anſelm9 in libꝛo de ꝯcoꝛdia ꝑſciētie et li. ar. dicit/ ꝙ tempalit pꝛeterita ſūt ad ſimilitudinē eterni ꝑſētis: oīno eñ imutabilia ſūt. Et ita ſm h̄ melius dicit/ erat q̄ eſt. Ratio eſt Chꝛyſ. in quarta homelia. In fine cui9 ponit aliā ſubtilioꝛē rationē. Cū eni dictū ſit ꝙ hec ꝑpoſitio/ in/ notet ꝯtinētiā mēſuralē reſpectu itellect9 nr̄i: nō reſpectu v̄bi ſimplicit: et hoc v̄bū / erat/ dicat illā mēſurā ſm id qđ ē ante ſumere/ vt notaret infinitas in ante ſumendo ſm intellectū noſtrū/ melius dixit erat q̄ eſt vl' fuit. Cū enim intellect9 noſter accipit filiū in eſſe/ occurrit ei aliqđ ꝑncipiū et opoꝛtet añ illud ꝑncipiū filiū fuiſſe: ⁊ iteꝝ ſi occurrat aliud ꝑncipiū/ opoꝛtet añ illud itelligere filiū fuiſſe: ⁊ ita itur i īfinitū. Uñ dicit Chꝛyſ. Nō dixit iohānes principiū habuit verbum: ſed in ꝑncipio erat verbū: per erat mittēs te ad ſine ꝑncipio intelligendū filiū. Hanc eandē rationē tangit quedam Glo. Augꝰ. dicēs: ꝙ erat eſt tꝑis ꝑteriti imꝑfecti: et ideo cū non ſit alicui9 tꝑis determinati/ meli9 pōt notare infinitatē eternitatis q̄ ꝑſens. Iuxta hoc idem poteſt ſumi alia ratio magr̄ ꝓpꝛia: Nam pꝛeteritū imꝑfectū mediū ē inter ꝑſens ⁊ ꝑteritum perfectū: vñ aliqđ habet ꝑteriti ⁊ aliqđ pꝛeſentis. Pꝛeſētis habet eſſentiā: pꝛeteriti habet imutabilitatē. Uñ ipſum cōplectit illa duo q̄ ſupꝛa dixim9 eſſe i eternitate. ſ. eſſe et imutabile ſiue interminabile. Poſtea querit quare poti9 dixit iohānes: In pꝛincipio erat v̄bū: q̄ i pꝛincipio erat fili9/ cū idem ſit verbū ⁊ filius. Rñdeo. Multiplex ē ratio hui9. Pꝛima ad tollēdā carnalis generatiōis ꝯcupiſcētiā: quā fili9 quodammodo dat intelligere/ ⁊ nō verbū. Secūda eſt a ꝓpꝛio actu ipſius verbi/ qđ eſt exteri9 nūciare qđ erat occultū interi9: et ꝓpt h̄ venit fili9 vt volūtatē patris occultā ꝑus mūdo manifeſtaret. Uñ. j. eodē. b. Deū nemo vidit vnq̄/ niſi vnigenit9 q̄ ē i ſinu patris/ ipſe enarrauit. Et. xv. b. Oīa quecūq̄ audiui a patre meo nota feci vobis. Tertia ratio eſt: q2 in h̄ libꝛo agitur de filio dei ſm ꝙ ꝑ ipſum reducit creatura rationalis ad patrē tanq̄ ad pꝛimā ſimilitudinē i qua fuit ante pctm̄: ſ verbū eſt pꝛima ſimilitudo intellectus/ qui patri attribuit: vt dicit beatus Anſelm9: quare ꝯgruenti9 ponit verbū vt reductiuū rationalis creature ad ſimilitudinē a qua ceciderat per peccatum. Et hoc dicit apte Aug9 ſuꝑ Geñ. ad lr̄am. Sed occurrit queſtio: quare iohānes non facit mentionē de p̄re in pꝛima ꝓpoſitione: cum quidā heretici circa ipſum errauerint: dicētes/ filiū non coeternū patri nec cōſubſtantialē: quare videtur ꝙ iohānes ſtatim in pꝛima ꝓpoſitione debuiſſet occurrere. Ad qđ dicim9/ ꝙ oīs erroꝛ illi9 erat de verbo/ ponēs ipſum non eſſe deū: et ideo iohānes per id qđ maxime eſt ꝓpꝛiū deo/ pꝛobat ipſū verbū eſſe deū. Hoc eſt ſicut dicit Chꝛyſ. eternū eſſe ⁊ ſine pꝛincipio eſſe: et ſic rationabilit ſatiſfactū ē vtriq̄ hereſi. Nā cū omnes poſuerint vnū eſſe deū: cui9 pꝛopꝛium eſt eſſe eternū ⁊ ſine ꝑncipio/ oſtenſo ꝙ verbū eſt eternū ⁊ ſine pꝛincipio/ oſtenſum ē ꝙ ipſum eſt de9 idē p̄ri ⁊ coeternus. Et h̄ totū trahitur ex verbis Chꝛyſ. in ſecūda homelia: vbi ſic dicit. Qm̄ ille: id eſt pater oīb9 manifeſtus erat/ et ſi nō vt pater/ ſed vt deus. Unigenit9 autē ignoꝛabat: ideo decent eam q̄ de illo ē cognitionē ꝯfeſtim in initio ſtuduit imponere his q̄ neſciebāt eū. Hec eſt ꝑma expoſitio: et ē Chꝛyſ.

Tertia expoſitio ☩ bere pꝛincipiū. Maniche9 ponit duo ꝑncipia. Arrius ponit filiū creaturā. Sabellius ꝯfundit ꝑſonas. Greci dicūt filiū nō eſſe ꝑncipiū ſpūſancti. Omnes iſtos hereticos ꝑdictos per iſtā ꝓpoſitionē: In ꝑncipio erat verbū/ ꝯfundit. Sequitur: a ¶ Et verbū erat apud deū. Sic dicit Chꝛyſ. Secunda ꝓpoſitio
pꝛimū per qđ cognoſcibilis eſt deus/ eſt eternū ⁊ ſine pꝛincipio ⁊ pꝛincipium omniū eſſe: qđ totum dicitur de verbo per pꝛimam ꝓpoſitionē que dicit: In pꝛincipio erat verbum: vbi notat etiam identitas ſubſtantie inter pꝛincipiū ⁊ verbum: id eſt inter patrem ⁊ filium. Et ne crederet quis ꝙ ita eſſet ibi identitas ꝙ nulla diſtinctio/ vt dicebat ſabellius: adiunxit ſecūdam ꝓpoſitionē dicens: Et verbum erat apud deū: Sic continuat Chꝛyſ. hanc ꝓpoſitionē ꝑcedenti. Itē quia dixerat: In ꝑncipio erat verbum: ne crederet aliquis hoc dixiſſe iohannem de verbo ꝓlatili qđ tranſit et nō manet nec ē apud aliquē/ ſed tm̄ ab aliquo: Iđ adiūxit: Et verbū erat apud deū. Hec ꝑpoſitio/ apud/ ꝓpt generalē rationē ꝑpoſitiōis/ q̄ ē trāſitio: notat diſtinctionē: et ꝑ h̄ etiā cogit ſuū caſuale ſuppo nere ꝓ alia ꝑſona a v̄bo: verbū aūt in ratione verbi ſignificat vt ab alio: et ita cū pꝛepoſitio dicat habitudinē ſui caſualis ad ꝑcedēs verbū/ neceſſario cogit pꝛepoſitio ſuū caſuale ſupponere pꝛo perſona patris ex q̄ eſt verbū. Et inde eſt ꝙ non poteſt cōuerti ꝓpoſitio: vt dicat: deus erat apud verbum. Et hoc innuit Interliñ que dicit: verbū erat apud deū vt alia ꝑſona apud aliam. Pꝛeter h̄ etiā notat/ apud/ ꝑmanentiā cōtra motū vl' tranſitū. Notat etiā vicinitatē ſeu paritatē contra ſupioꝛitatē ⁊ inferioꝛitatē: et ita notatur per pꝛepoſitionē equalitas verbi cum patre ⁊ coeternitas ꝑmanens. Erat/ aūt ſignificat eſſentiam vt actum/ ꝓpter verbi naturā cuius ꝓpꝛiū eſt ſignificare vt agere: et ideo notat ꝙ filius habet eſſentiā a patre: et ita ꝙ pater ſit pꝛincipium filij. Unde ſenſus eſt. a Et verbū/ qđ erat in pꝛincipio: b ¶ Erat apud deū: id ē coeternū ⁊ coeq̄le ipſi ⁊ ens et diſtinctū ab eo. Et ita pꝛimū/ erat/ pꝛime pꝛopoſitionis dicit eſſe filij infinitū ex parte ante. Secundū/ erat/ ſecunde ꝓpoſitionis dicit eē eiuſdē filij vt ab alio. Uñ Chꝛyſ. in tertia homelia dicit. Pꝛimū/ erat/ de verbo eſſendi eternalit ſolum eſt oſtēſiuum: ſecūdū/ erat/ apud aliquē eſſendi. Et quia maxime ꝓpꝛiū deo ē eternū ⁊ ſine ꝑncipio eſſe/ h̄ ꝑmū poſuit: Deinde vt nō q̄s audiēs hāc ꝓpoſitionē: Erat i ꝑncipio: igenitū eſſe dicat/ confeſtim hoc mitigauit anteq̄ diceret qđ eſſet: dicēs: qm̄ apud deū erat/ et nō dixit i deo erat/ ſed apud deū erat: eā que ſm hypoſtaſim ē eternitatē oſtendēs nobis. Et hoc ē totū qđ dixim9. Per hoc patet ꝙ itellect9 ꝑme pꝛopoſitionis intelligit in ſecunda. Sic dicim9 de alijs/ ꝙ ſecūda ꝓpoſitio intelligit in tertia: ⁊ in tertia quarta. Sic igit ꝑ hanc ſecūdā ꝓpoſitionē elidit erroꝛ arrij et ſabellij: quoꝝ pꝛioꝛ negabat verbi cū patre equalitatē: alter negabat patris/ ⁊ verbi diſtinctionē. Confundit etiā neſtoꝛi9: q̄ dicebat filiū habuiſſe initiū cū ſit verbū p̄ri coeternū. Sequit: c ¶ Et de9 erat verbū. Hec tertia ꝓpoſitio ſequit ex ſecūda. Nā ſi verbū ē equale deo ⁊ coeternū/ cū nulla creatura poſſit ad tātā excellentiā eleuari vt ſit deo coeq̄lis et coeterna niſi ſit de9: ſequit ꝙ verbū erat de9: et de9 erat verbū. Sed ſurgit queſtio grauiſſima: Nā in ꝑcedenti ꝓpoſitiōe ex qua naſcit hec/ notatur diſtinctio ꝑ naturā ꝑpoſitiōis/ q̄ etiā cogit hunc terminū deum ſtare ꝓ ꝑſona p̄ris: vt dictū eſt: ergo ſi verū eſt qđ dixim9. ſ. ꝙ ꝑcedēs ꝓpoſitio intelligit in ſequēti/ opoꝛtet de neceſſitate dicere: ꝙ de9 apud quē erat verbū/ eſt verbū: et ita ꝙ pater eſt verbū/ et ita incurrit erroꝛ ſabellij. Sol. Ad h̄ dicim9 ꝙ in h̄ termino/ deū/ poſito in ſecūda ꝓpoſitiōe/ duo ſunt ſm rationē intelligētie. Sicut eni alibi dictū eſt: hic termin9 de9 ſignificat eſſentiā vt ſuppoſitū: ſuppoſitū vero ſm intentionē nois ſui nō dicit niſi poſitum ſub aliquo: illud aūt ſub quo/ duplex ē ſm rationē. ſ. ꝓpꝛietas ⁊ eſſentie: ſuppoſitū ꝓpꝛietatis ē ꝑſona: ſuppoſitū eſſētie ē de9. Dico q̄ cū ꝑ ſecūdā ꝓpoſitionē ſtante ꝑpoſitiōis ſignificātis vicinitatē lateralē nō ſupioꝛitat/ vl' inferioꝛitat/ notet eq̄litas verbi ad patrē: ⁊ eq̄litas ſit aliquorū in aliquo: per hoc ꝙ eſt aliquoꝝ/ ponitur diſtinctio p̄ris et filij: per hoc autem ꝙ eſt in aliquo/ ponitur identitas: et ita nihil impedit quin deus apud quem erat verbum/ vt diſtinctum ab eo/ pꝛedicetur de verbo vt idem cū verbo. Sequit:

☞ Hoc erat in ꝑncipio

a b Hõc ẽrat in ꝑncipio apđ deũ. Om- c d

Quarta poſitio

a Hoc erat ĩ ꝑncipio apud deũ. Hoc ꝑnomẽ/hoc refert ad verbũ cũ oĩbꝰ ꝯditiõibꝰ ꝓdetermiatꝭ. Vñ ſenſus eſt: Hoc.ſ. verbũ qđ erat in principio ꝑ cogñitatem: et qđ deꝰ erat per ſubſtantię identitatẽ. Hoc/ inquã ꝟbũ: b In ꝑncipio erat apđ deũ q.d. nihil aliđ erat. Et ſic deſtruit error q dic vł dixit: ꝟbũ ſꝑ fuiſſe et diſtictũ a pr̃e/nõ tñ deũ eẽ: qꝛ ꝟtute diſcretiõis ⁊ idẽtitatꝭ ꝑſonis nõ poterit h̃ hereſis ſtare. Que etiã hereſis deſtruit ĩ pma ⁊ ſecũda ⁊ tertia ꝓpoſitiõe: ħ malũ nõ põt nimis deſtrui. Sic patet ꝙ hec quarta ꝓpoſitio colligit in ſe tres priores ꝓpoſitiones. Per pronomẽ enĩ/hoc/qđ ad ꝟbũ refert ſupponit ꝑſona filij: Per/ꝑncipio/notant tria.ſ. ꝑſona patris/eternitas/a q omnia. Per/in /notant tria ſimilit: idẽtitas eſſẽtię patris ⁊ filij/ꝯuenientia in eternitate/et in natura principij: vt.ſ. omnis ꝓceſſus fluens a patre fluat a filio/preter illum quo ipſe filius fluit a patre. Per/apud deũ/notatur equalitas: id eſt conuenientia perſonarũ in eadem eſſentia. Vñ ẽ ſenſus. a Hoc verbũ ſic determinatũ: b Erat in principio: id eſt idẽ principium de principio cum patre qui eſt principiũ ſine ꝑncipio. c Apud deũ: per equalitatẽ ⁊ diſtictionẽ. Hic terminat prima pars huius libri. Quã tñ multę queſtiões pręcedunt: quarum quaſdã hic ponimus. Prima eſt quare iohãnes incipit ab eterna generatione/⁊ alij euangeliſtę a temporali. Secũda/cum ipſe iohãnes loquatur contra hereticos: et contra ipſos ſcripſerit librum iſtum: quare non procedit probando ⁊ ſyllogiçando/vt neceſſario cõuinceret ipſos. Tertia q̃re ipſe iohãnes faciẽs mentionẽ de patre ⁊ filio/nullã faciat mentionem de ſpũſancto in prima parte huiꝰ libri. Sol. Ad primam dicimus/ꝙ creatura rationalis ceciderat in duobꝰ a deo.ſ. in his quę ſunt fidei: et in his quę ſunt moris: Et conſtat ꝙ ea quę ſunt fidei magis remota ſunt a creatura rationali vulnerata ꝗ̃ illa quę ſũt moris: quia hec quodãmodo ſunt a natura: illa vero omnino ſunt ſupra naturã: et ita viciniꝰ eſt egroto bonũ moris ꝗ̃ bonũ fidei: et ideo prior fuit reductio creaturę rationalis ad deum per mores ꝗ̃ per fidem. Vnde cum alij euangeliſtę prius ſcripſerint de temporalibus geſtis chriſti quę mores noſtros informant: ſufficient nos ordinauerunt in moribꝰ/⁊ reduxerunt ad ſtatum priſtinũ/quo ad partem iſtam: et ideo ordinatio in his quę ſunt fidei: relinquebatur vltimo ſcribenti: id eſt iohãni. Hec ratio de gloſis extrahitur/non vna ſed multis inuicem comparatis. Chryſ. ponit aliam rationem in quarta homelia/dicẽs. Reliquis euãgeliſtis in his quę ſm carnem ſunt morantibus ſermonibꝰ/timor erat ne quidam ꝓpter hoc terreſtres exiſtentes in his remanerent ſolis dogmatibus: Ex hoc igitur terreſtri çelo iohannes reducẽs eos qui caſuri erant ⁊ ad celum attrahens/ decẽter deſuper ⁊ ab exiſtentia eterna facit narrationis principiũ. Ad ſecũdam dicimus ꝙ iohannes ſcripſit per modum auctoris/cui etiam crederent ipſi heretici: quia omnes heretici credebant chriſto ⁊ apoſtolis miſſis ab eo. Vnde cum ꝓpriũ ſit auctoris nulli inniti/ſed ex ipſa ſua auctoritate ⁊ materię veritate de qua loquitur robur in dictis habere: ideo non debuit ſcribere iohãnes probando ⁊ ſyllogiçando/ſicut philoſophi: quorum vnuſquiſꝗ timebat ictus alterius ſequentis ſe: et ideo neceſſe fuit confugere ad arma verboꝝ: quę conſiſtunt in ſyllogiſmiſ ⁊ argumẽtatiõibꝰ. Et habet hec ſolutio a Chryſ. in ſecũda homelia: vbi dicit: Vides ꝑlationẽ ⁊ poteſtatẽ verborum multam/qualiter nihil dubitans neꝗ conijciẽs: ſꝫ omnia enuncians loquit: Hoc enĩ magnũ nõ circũferri in his q̃ vtiꝗ dicat. Ad tertiam dicimus ꝙ iohãnes agit in hoc libro de reductione creaturę rationalis ad patrem: ⁊ de reducente ipſã/⁊ de diſpoſitionibꝰ per quas fit reductio: et ideo neceſſe fuit facere mentionem de patre ad quem fit reductio/⁊ de filio per quẽ fit reductio/et non ſpũſancto: qꝛ oẽs diſpoſitiões aut ſumuntur ex parte illius ad quem fit reductio/ aut ex parte illius per quem: aut ex parte rei quę reducitur. Hoc autem non eſt ſilendum ꝙ in hac prima parte libri quater poſitũ eſt hoc verbum/erat: vnde cum nõ ſint niſi tres differentię temporis.ſ. pñs/ꝑteritũ ⁊ futurꝝ: ꝑ h̃ notauit iohãnes ꝙ eſſentia filij quã copulat/erat/eſt ſuꝑ oẽ tps/ nec tempore variat.

Secunda pars libri

d Oĩa ꝑ ipſũ facta ſũt. Hic icipit ſcđa ps huiꝰ libri ſm nr̃am diuiſionẽ: i q agit de exitu creaturarũ a pr̃e ꝑ ꝟbũ. Diuidit aũt hec ps ĩ duas ꝑticulas. In priori oñdit ꝙ oĩa facta ſũt ꝑ verbũ. In ſecũda determinat qualit oĩa ſũt ĩ verbo q incipit: ibi: Qđ factũ eſt ĩ ipſo vita erat. Et ĩ his duobꝰ ꝯtinet tota ſnĩa huiꝰ ſecũdę ꝑtis. Ordinat aũt hec ſcđa ps libri ad priorẽ/vt riuus ad fontẽ.ſ. vt oriens ex illa. In illa ſiquidẽ parte.ſ. in prima/oſtẽſum ẽ ꝙ verbũ habet rationẽ principij quãtũ ad hoc ꝙ ante ipſũ nihil: et ipſũ ante oĩa: ratio aũt ꝑncipij in plus eſt.ſ. ꝙ ab ipſo oĩa. Et h̃ oſtendit h̃ cũ dicit: Oĩa ꝑ ipſũ facta ſũt. Et ſic patet ꝙ hec q̃nta ꝓpoſitio oritur a quarta: qua dictũ ẽ: Hoc erat ĩ principio apud deũ. Nam ratio principij eſt/vt ab ipſo oĩa: et verbũ erat in principio/ nõ tranſiens ſed ꝑmanẽs apud deũ: neceſſe eſt ipſum verbum habere rationem principij: quare ſequitur ꝙ omnia per ipſum facta ſunt. Item filius venit in mundũ patrẽ manifeſtare qui vſꝗ tunc mũdo fuerat ignotꝰ: ſicut dicitur.j.b. Nemo deum vidit vnꝗ̃: ſed vnigenitꝰ filius qui ẽ in ſinu patris enarrauit nobis. Et qꝛ ad hoc venit/ideo verbum dicitur: cuiꝰ ratio eſt ſecreta mẽtis exterius manifeſtare. Prima autem manifeſtatio patris eſt in imagine prima: quę eſt filius. Secunda manifeſtatio eſt in veſtigio eius: qđ ẽ ſecũda imago/quę imediate traducit ab imagine prima: id eſt ĩ creatura quę eſt a patre per verbum. Cum igitur in prima parte ſufficienter actum ſit de prima manifeſtatione patris/ conſequẽs fuit vt in ſecunda parte ageretur de ſecunda manifeſtatione. Et h̃ totum innuitur ab Aug. in libro de decem chordis/circa mediũ libri: vbi dicit. Aliter imago tua eſt in filio tuo: alit in ſpeculo. In filio tuo eſt imago tua ſm equalitatem ſubſtantię: in ſpeculo autem ꝗ̃ longe eſt a ſubſtantia: et tñ eſt quędã imago tua/ꝗ̃uis nõ talis qualiſ in filio. In filio ſm ſubſtantiam: in creatura non eſt hec imago dei quę eſt in filio: quia hic eſt qđ pater: id eſt verbum dei per qđ omnia facta ſunt. Et conſequenter ponit ſatis elegans exemplum. Aliter inquit ẽ imago imperatoris ĩ filio: aliter ĩ ſolido aureo: id eſt in denario. Sic igitur patet ordo ⁊ ratio ordinis huius ſecundę partis ad primam. Sed anteꝗ̃ exponamus ſententiam huius partis ad primam/oritur queſtio ſatis probabilis: videlicet cum in hac parte agat iohãnes de exitu creaturarũ a ſuo principio: quare ipſe nõ enumerat creaturarum ſpecies per ordinem quo factę ſũt: ſicut fecit moyſes ĩ Geneſi/vbi enumerat per ordinẽ opera ſeptem dierum. Ad hoc dicimus/ꝙ moyſes non intendit agere de verbo eterno/niſi prout ẽ principium omniũ: et ideo principaliter intendit agere de exitu creaturarũ in eſſe per verbũ: vnde neceſſe fuit ipſum ordinem exitus determinare: Iohannes autem agit principalit de reductione creaturę rationalis ad patrem/per verbum per qđ factę ſũt oẽs creaturę: et ideo nõ debuit hic tãgi ordo exitꝰ creaturarũ a deo niſi in ſũma: ſed reductiõis ordo debuit ſeriatim oſtẽdi quo ad diſpoſitiões pertinẽtes ad ipſũ reducentem: quę diſpoſitiões tangunt ⁊ aperiunt in ꝓpoſitiõibus ꝑmę et ſecũdę ꝑtis huius libri. Et ꝙ ita ſit/habetur apte a Chryſ. ĩ q̃nta homelia ſuꝑ librꝝ illũ/vbi dic. Moyſes icipiẽs hiſtoriã ⁊ cõſcriptionẽ q ẽ in veteri teſtamẽto/đ ſenſibilibꝰ nobis loquit/et hec enumerat ꝑ multa: euãgeliſta ꝟo hic oĩa excercẽs/vno verbo cõprehendit et illa et ea q his ſũt ſuꝑiora. Et dic cauſã q̃re ſic facit. Decent cẽſuit et cognita exiſtẽtia auditoribꝰ/⁊ ad maiorẽ feſtinãs materiã ⁊ totũ hunc librꝝ inſtituẽs/ nõ de creatura ſed de cõditore omnia ꝓducẽte dicere. Et ita q bñ aduertit verba Chryſ. tres cauſas inuenit quare iohãnes non enumerat hic ordinem creaturarũ. Quarum prima eſt: quia notę erãt creaturę factę per verbũ/ et ideo non oportuit de nouo enumerare. Secũda: qꝛ maiorẽ ⁊ digniorẽ materiã volebat ꝓſeq.

 Tertia quã dixímꝰ

a b c d e f g h nia per ipſum facta ſunt et ſi-
ne ipſo factum eſt nihil. Qd
factum eſt in ipſo vita erat:

ꝶ Tertia/quam diximus.ſ.qꝛ non intendit agere de exitu crea/
turarū a deo/ ſed de reductione earum ad deum per verbum:
et ideo conditiones verbi/nō ordinem creaturarum debuit pro/
ſequi. Dicit ergo. a Omnia/viſibila ꝛ inuiſibilia/ſpūalia
ꝛ corporalia /naturam ſeruantia: qd dicimus propter pecca/
ta/que naturam non ſeruant/ſed corrum/
punt. b Per ipſū/verbum qd erat in
pncipio apud deū. c Facta ſūt/a pa
tre: vt ſic noteť ꝑ prepoſitionē ratio pn/
cipij in patre reſpectu filij ꝛ idētitas vir/
tutis operantis principij in vtroqꝫ: Nā
pater ꝛ filius vnum ſūt principiū operās
omnium. Et hoc aperte dicit Anſelmus in libro de ſpiritu
ſancto cōtra grecos: vbi dicit: Pater fecit omnia per verbū:
licet ſit eiuſdem eſſentie cum patre: quia fecit omnia ſua potē/
tia/que eſt idem filio. Sed cum dicat/ Omnia/ nihil excl/
piens: nunquid in hac vniuerſali diſtributione includitur ſpi/
rituſſanctus? Dicimus ꝙ non: qꝛ ſicut pater et filius non ſūt
inter omnia ſed ſuper omnia: ita ſpirituſſanctus non eſt inter
omnia ſed ſuper omnia: ſicut dicitur Gen̄. j.a. Spiritus do/
mini ferebatur ſuper aquas: quare non eſt factus inter om/
nia/ſed factor omniū. Solet etiam queri/quid notet hec pre/
poſitio/per/cū diciť: Omnia per ipſū facta ſūt. Sed iā
ſoluta eſt hec queſtio per expoſitionem: quia diximus iden/
titatem virtutis operantis in patre ꝛ filio: ita vt virtus illa ſit
a patre in filio. Unde Prouerb. viij.d. Quando appendebat
fundamenta terre/ cum eo eram cuncta componēs. Sed oriť
alia queſtio ſatis difficilis.ſ. vtrū vere poſſit dici/ꝙ pater oīa
fecit ꝑ ſpm̄ſanctū ſic ꝑ filiū. Ad h̄ dr̄ cōiť ꝛ bn̄/ꝙ vere pōt dici
ꝙ pater operať per ſpm̄ſanctū ſicut per filiū: ſed magis ꝓprie
dicitur pater operari per filium: quia patri attribuitur poten
tia operandi: filio vero ipſa operatio: ſpirituiſancto conſer/
uatio operati. Pater proprie operať per filium ꝛ in ſpiritu/
ſancto: Sic eni differūt he due prepoſitiōes: per/in: qꝛ/per
dicit cauſam efficientē: in/continentem ſeu conſeruantē. Un/
de Roma. xj.d. Ex ipſo ꝛ per ipſum ꝛ in ipſo ſunt omia. Ibi
Glo. Ex ipſo dicit/propter patrem ex quo filius: per ipſum
propter filium/per quem facta ſūt omnia: in ipſo propter ſpi
ritumſanctum: quia ſola dilectione creauit ꝛ conſeruat om/
nia. Poteſt etiā addi ad hāc rationem/ vt dicamꝰ cū Augꝰ.
ſuper Gen̄. ad litterā/ꝙ /per/ prepoſitio nō ſolū notat cauſā
efficientem: immo etiam exemplarem: qd nō proprie conue/
nit ſpirituiſancto/ſed tm̄ filio/qui eſt ars in qua ſunt omnium
ratiōes: quia ipſe eſt imago patris perfectiſſime indicās ſub/
ſtantiam ꝛ virtutem patris. Quare patet ꝙ non proprie po/
teſt dici pater per ſpiritumſanctum operari: tn̄ ſi reperiať ali/
cubi/ debet dici ꝙ/per/nō notat tūc niſi cauſā efficientē que ē
ab alio. Queriť etiam /vtrum proprie poſſit dici pater ope/
rari in filio ſicut per filiū? Et dicimꝰ ꝙ vtrunqꝫ bene diciť: et
vtrunqꝫ reperitur. Heb. j.a. Nouiſſime locutꝰ eſt nobis in fi/
Ps. 103. lio per quem fecit ꝛ ſecula. In Ps. Omnia in ſapientia feci/
ſti. Col. j.c. Omnia per ipſum et in ipſo creata ſunt/et ipſe eſt
ante omnes/ꝛ omnia in ipſo cōſtant. Et per vtranqꝫ prepoſi/
tionē: id eſt/per /et/in/notatur identitas principij ſiue virtu/
tis operātis. A ꝓ̄o et ab prepoſitio /dicit auctoritatem prin/
cipij in ſuo caſuali: Ideo non dixit iohānes: Omnia ab ipſo
facta ſunt. Unde Hilariꝰ. Filius per ſe operatur /ſed nō a ſe.
Sequitur: d Et ſine ipſo/verbo omia faciēte: e Fa
ctum eſt nihil: naturaliter ſubſiſtens. Peccatum ꝓ̄o nō eſt
natura ſubſiſtens: quare nō eſt ab ipſo vel per ipſū. Tn̄ pec/
catum ipſum inquantum participat cōmunem rationem en/
tis eſt a deo: Inquantū ꝓ̄o deficit ab ente/nō eſt a deo/ vt di/
cit Anſelmꝰ. Et probat hoc idē Dionyſiꝰ in libro de diuinis
nominibꝰ in capitulo de ente/ vbi tractat de malo. Sicut igiť
artifex ſine arte ꝛ ſapientia ſua nihil operatur: immo omnia
ꝑ artem et ſapiētiam facit/ et etiam prius in ipſa arte omnia/
et conſequenter in opere: ſic pater omnia fecit per filium qui
eſt ars ꝛ ſapientia eius /et ſine ipſo nihil facit: ſed prius om/
nia fecit in ipſo ſicut in arte/ꝛ conſequenter omnia fecit per ip
ſum in opere. Notandum autē eſt hic /quattuor quedam di/

ci de filio/que ſunt idem in re/ſed differētia ratiōe.ſ. ſapiē/
tia /ratio/ars/idea: et alia duo/ verbū ꝛ imago. Sapientia
dicitur prout informat et facit ſapientē: Unde ſe magis te
net ex parte artificis habentis/et ideo non recipit plurale
vt dicatur ꝙ plures ſapientie rerum ſint in filio vľ in deo.
Similiter ars diciť eadē ſapientia ꝑ
ut ē directiua operū: Unde licet ali/
qualiť reſpiciat pluralitatem operū:
quia tn̄ omnia reſpicit in vna ratione
exitus ſui: id eſt ordinate ꝛ ſapienter:
ideo nec ipſa ars recipit plurale. Ra/
tio vero reſpicit finē: Unde magis te/
net ex parte rerum: et ideo recipit plurale. Idea vero di/
cit ſpeciem rei exemplarem in ipſa ſapiētia. Unde duplicē
habet comparationem: Unā ad res quarum ē exemplar:
aliā ad ſapiētiā cognoſcētem res exemplatas. Scdm pri/
mam comparationem recipit plurale. Unde conceditur ꝙ
multe idee ſunt in deo. Scdm aliā comparationē nō reci/
pit plurale: Un̄ et a ſanctis diciť/ꝙ vna ſola idea eſt i deo.
Et ita neceſſe eſt dici: Cum eni idea ſit quaſi mediū inter
cognoſcentem ꝛ cognoſcibilia/ neceſſario ſequitur condi/
tiones vtrorunqꝫ. Hec quattuor nomina cū reſpiciāt co/
gnitionem /eſſentialia ſunt ꝛ cōueniunt toti trinitati: tn̄ fi/
lio appropriantur. Uerbū vero ꝛ imago proprie dicuntur
de filio. Uerbum enim ꝛ imago diciť filius/inquantū per/
fectiſſime loquitur ſeu repreſentat ſubſtantiam et virtutē
patris/non ſolum reſpectu creaturarū: ſed etiam reſpectu
ſpirituſſancti /cuius cū patre eſt filius vnum principium:
alioquin non eſſet verbum vel imago ipſius: quia non to/
tum patrem loqueretur filius. Sequitur: f Qd factū
eſt in ipſo vita erat. Hic incipit ſecunda particula hu/
ius ſecunde partis. Et oritur hec propoſitio ex primis:
Nam ſi verbum erat in principio/per qd facta ſūt omnia:
et ſine quo factū eſt nihil/eo ꝙ ſit ars ꝛ ſapiētia patris: ſe/
quiť ꝙ oīa que facta ſunt prius fuerunt facta in eo vt in ar
te ꝙ̄ ſint facta in opere. Et hoc eſt: Qd factū eſt.i. om/
ne factibile aliqn̄ futurū in exiſtentia. g In ipſo vita
erat.i. in verbo qd eſt vita/erat ipſū vita. Sūmꝰ qdē ſpiri
tus habet in ſe oīm rationes q̄ cognoſcit. Sed ē duplex co
gnitio.ſ. practica ꝛ ſpeculatiua. Speculatiua cognitio eſt
ꝓprie ſciētia: et hec poteſt eſſe oīm poſſibilium et q̄ nunqꝫ
erunt. Multa eni poſſūt fieri que nunqꝫ fient: et hec pōt
eſſe cognitio ſpeculatiua /q̄ diciť ſciētia. Practica aūt co/
gnitio eſt ſciētia bn̄placiti: Et hec eſt tm̄ eorum que fient ali/
qn̄: q̄ ſupra diximꝰ factibilia. Ratio iſtorum factibiliū in deo
diciť vita: quia vita magis ſe tenet ex parte volūtatiſ ſm
noīs rationē ꝛ rei ꝓprietatē. Un̄ etiā in nobis perfectio vo/
luntatis dicitur vita anime: id eſt virtꝰ vel gratia: perfe/
ctio ꝓ̄o ſpeculatiui intellectꝰ ꝓprie diciť veritas/non vita.
Scdm hanc rationē ſimilitudinis trāſumptū ē nomē vite
ad ratiōes rerū in deo exiſtētes: et eſt tm̄ eorum q̄ ſunt in eo
ꝑ approbationē vt qn̄qꝫ fiāt i actu. Scdm hoc vita poteſt
eſſe ablatiui vel noīatiui caſus. Et ē idem ſenſus. Qd fa/
ctum ē/in actu: erat i ipſo vita: ab eterno antequā eſſet ꝛ
poſtqꝫ eſt et poſtqꝫ preterijt: ſemper abſqꝫ mutatione in
ipſo fuit vita. Et ꝙ ita debeat dici/ſumiť ab Aug. i ſecūdo
libro ſuper Gen̄. ad litterā/ vbi dicit: Quia ergo nihil crea
ri poſſet/ ſiue ante tempa qd quidē non ē creatori coeter/
nū/ſiue ab exordio temporum ſiue i aliquo tpe cuiꝰ creādi ra
tio/ſi tn̄ ratio recte diciť: nō i verbo dei patri coeterno co/
eterna vita viueret. Propterea ſcriptura priuſqꝫ inſinuet
vnāquāqꝫ creaturā ex ordine quo ꝯditam dicit/ reſpicit ad
dei verbū prius ponēs: Et dixit deus: fiat illud. Iuxta
hāc expoſitionē hec ꝓpoſitio/ in /notat ꝯtinētiā effectꝰ in
cauſa exēplari extra. Nā ſic dicit Augꝰ in eodē libro/parū
ante Oēs creature ſūt in deo creatrix eſſentia. Sic expo/
niť h̄ ꝓpoſitio/ſcdm Aug. Scdm Hil. ſic. f Qd factū
ē i ipſo/ꝟbo.ſ.i. icarnatio/paſſio/reſurrectio: ꝛ cetera hu
iuſmodi. h Uita erat.i. cauſa vite nob. Jn̄. j. xj.c. Ego
ſū reſurrectio ꝛ vita. Scdm Amb. ſic. f Qd factū ē in
ꝶ ipſo vita: id eſt

¶ ipſo vita.i.per ipſum qui eſt vita .Jo.xiiij.a. Ego ſum via ve-
ritas ⁊ vita. Erat/anteq̄ fieret: Erat enim in dei preſcientia
anteq̄ fieret i exiſtētia. Scd̄m Origeñ.et Chryſ.ſic exponi-
tur ⁊ punctatur littera: Sine ipſo factum eſt nihil qd̄
factum : quod fit contra hereticos :qui punctant litteram
poſt/nihil: ſicut Augꝰ. Et dicunt: Si nihil factum eſt ſine ip
ſo/et ſpiritusſanctus eſt aliquid : factus eſt ſpiritusſanctus ꝑ
verbum. Et hoc narrat Chryſ.in quinta homelia/vbi di-
cit: Sine ipſo factum eſt nihil quod factum eſt : ſi quid fa-
ctibile eſt/hoc dixi per eum factū eſſe: puta et ſi inuiſibile ſit/⁊
ſi incorporeū/ et ſi in celis: propterea nō
dixit: omnia per ipſum facta :ſed ſi quid
factum eſt: id eſt factibilia: ſpiritus autem
ſanctus non eſt factibilis. Sequitur ſm
Chryſ. In ipſo vita erat.q.d.non eſt mirum ſi ſine ipſo
factum eſt nihil qd̄ factum: id eſt ſi per eum factum eſt omne
factibile: quia in ipſo vita erat: id eſt prouidentia res ꝓ-
ducendi ⁊ conſeruandi in eſſe ex ipſo primo fonte indeficien-
te ⁊ omnibꝰ ſufficiente in faciendo ⁊ cōſeruando. Unde dicit
Chryſ.in q̄nta homelia. Deus anteq̄ operatꝰ eſſet ⁊ poſtq̄
fecit/ ſimilit indeficiēs manet /in nullo minoratus eſt: nec in-
ualidus factus ex multa conditiōe/ ſed et ſi q̄plures oporte-
ret factos eſſe mūdos tales/et ſi infinitos/ idem manet omni-
…dendū bus ſufficiens /non ad †inducendū eos ſolum/ſed ad contine-
dum eos poſt conditionem. Nomē enī vite non conditionis
hic ſolum eſt: ſed et prouidentie/que eſt ſm permanentiam.
Scd̄m hāc expoſitionē oportet dicere ꝙ creature nō fuerunt
ab eterno in deo vita: Nam ſi vita reſpicit conditionem ⁊ cō-
ſeruationem rerum/ que ab eterno nec condite nec cōſeruate
ſunt: ſequit ꝙ nec ab eterno fuerunt vita in deo. Sed tunc ſur
git queſtio/ſm quā rationem vite que eſt apud nos tranſu-
matur vita ad diuinam ſapiētiam. Item queritur/ ſm quam
differentem rationem vite accipiāt ſancti has diuerſas expo-
ſitiões. Item queritur /vtrum creature magis ſint vita i deo
cum ſūt actu q̄ ante vel poſtq̄ preterierint. Sol. Ad primū
dicimus ꝙ vita ſm ꝙ eſt in naturis apud nos/eſt primus ac-
tus et cōtinuus anime in corpus organicum: prima eñ exci-
tatio animati ad eſſe ſm ꝙ animatū ē/eſt actus viuificus cō-
tinens ipſum animatum in eſſe per continuationē ipſius actꝰ
viuifici. Ad vtrunq̄ horum reſpexit Chryſ. i ſua expoſitio-
ne/ dicens ipſam diuinam ſapiētiam vitam omniū: tum quia
primo ducit ad eſſe onima: tum quia continet in eſſe omnia.
Et hoc eſt ꝙ dicit Chryſ. in q̄nta homelia. Nomen vite nō
conditionis hic eſt ſolum /ſed ⁊ prouidentie que eſt ſm per-
manentiā. Et ita cum diuina ſapientia non manifeſtet nobis
niſi per actus ſuos: vt dicit Chryſ. debuit dici vita que ē pri
mus actus ⁊ continuus anime in corpus ſuum. Item ponat
ꝙ anima ſit ante corpus/adhuc dicetur ꝙ anima vita corpo-
ris non actu/ſed potentiam huius actus iam habet in ſe. Et
iuxta hanc ſimilitudinem trāſſumit Augꝰ et Anſelmus vitam
ad diuinam ſapiētiam. Unde dicūt/ꝙ res anteq̄ ſint in natu-
ra ſūt vita in deo/ et cum ſunt ⁊ poſtq̄ eſſe deſierint: eo ꝙ ex-
emplar eorum apud primā cauſam immobile perſeuerat. Et
ſicut non diceremus ꝙ anima eſſet vita corporis ſi nunq̄ vi-
uificaret: ita non dicimus ꝙ in deo ſit aliquid vita ſi ipſum
nunq̄ erit/etiā ſi poſſibile ē ipſum fieri. Sic patet ſolutio ad
duo prima. Ad tertium dicimꝰ ſm Aug. et Anſelmū /ꝙ res
quocunq̄ modo variētur /equaliter ſunt vita i deo. Uita enī
nominat rationem eternam apud deum imutabiliter perma-
nentem: ſed tñ deus non ſemper equaliter viuificat res/neq̄
res ſemper equaliter viuūt in deo: quia/viuunt/et viuificat/
dicunt vitam actu participatam : Hoc tamen dico ſine pre-
iudicio. Aliter etiam exponit hoc vltimum Chryſ. In ip-
ſo vita erat: id eſt ipſum.ſ. verbum vita erat in ſe/ſicut pa-
ter in ſe. Unde.Jo.v.e. Sicut pater habet vitam in ſemetipſo:
ſic dedit filio vitam habere in ſemetipſo. Nec per hoc poni-
tur aliqua compoſitio in patre vel filio/cum non ſint vita per
participationē ſed ꝑ eſſentiam. Per primam propoſitionē:
id eſt per hanc: Omnia per ipſum facta ſunt/ cōfundi-
tur arrius :qui poſuit filium eſſe creaturam : Nō enim poteſt
eſſe creatura per quem omnis creatura facta eſt. Per ſecundā
id eſt per hanc: Et ſine ipſo factum eſt nihil: confundi-
tur manicheꝰ :qui dicit corporalia ſine ipſo facta a malo deo.
Per tertiam: id eſt per hāc: Quod factum eſt in ipſo vita
erat: confunditur neſtorius : qui dicit filium habuiſſe initi-
um: Nam ſi haberet initium/res non fuiſſent vita in eo/cum
ipſe non eſſet. Multa verba diximus de verbo: quia bonū ē
ab hoc ṽbo eſſe verboſū/cū nō ſit niſi vita ⁊ veritas ⁊ ratio ⁊
ſapia. Sequit: a ¶ Et vita erat lux hominū. Hic incipit Tertia ps libri
tertia pars libri: in qua agitur de tempo-
rali verbi natiuitate. In prima ſiquidem
parte actum eſt ſufficiēter de eterna ver-
bi generatione. In ſecunda de exitu crea-
ture a patre per verbum :quare cōſequēs fuit vt i tertia par-
te ageretur de temporali verbi generatione/ſm quam facta ē
creatura. Habet autem hec pars tres propoſitiones. Pri-
ma eſt de verbi incarnatione: ſecunda de verbi incarnati ope
ratione: tertia de efficacia ⁊ virtute incarnationis ⁊ operis.

a b et vita erat lux hominum:

Dicit ergo: Et vita erat lux hominū. Scd̄m hoc reſpō-
det obiectiōi tacite que poſſet fieri. Dixerat ſiquidem ꝙ ver-
bum erat vita omniū factibilium: et in verbo idem eſt vita et
lux: q̄re videt ꝙ ſimilit ſit lux omniū factibiliū. Et reſpondet
iohannes dicens: ꝙ nō omniū eſt lux/ſed hominū. Et eſt ra-
tio dicti hec: quia ſicut lux eſt prima et vniuerſalis ſpecies
omnium formarum corporalium ⁊ principium omnis viuifi-
cationis corporalis: ita lux ſpiritualis eſt homini prima via
vite de tenebris erroris illuminans/⁊ viam ad inuiſibilia de-
monſtrās. a ¶ Et/ita/vita/oim: b ¶ Erat lux hoim: cū
hoim naturā ſibi i vnitate perſone vniuit: vt infirmꝰ oculus
hoim radios ſui fulgoris ſuſtinere poſſet. Ante incarnationē
vero lux erat i ſe et etiam angelorum/ſed nō hominū :qui nō
poterant ſolem in rota intueri: et ideo ſol nube ſe induit/et ſic
factus eſt/ c ¶ Lux hominum: quoniam ſimeon videns
ſolem ſub nube/cum gaudio dixit /Luc.ij.e. Nunc dimittis
ſeruum tuum domine ſm verbum tuum in pace: quia vide-
runt oculi mei ſalutare tuum: Quod paraſti ante faciem omni-
um populorum: Lumen ad reuelationem gentium: ⁊ gloriā
plebis tue iſrael. Item Pſ. Exortum eſt in tenebris lumen Pſ.111.
rectis corde: miſericors ⁊ miſerator ⁊ iuſtus dominꝰ. Eſa.ix.
a. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucē magnam:
habitantibus in regione vmbre mortis/ lux orta eſt eis. Or
autem ſol noſter ſuo ortu temporali viam ad lumen eternita-
tis oſtenderit /dicitur in Pſ. Quoniam apud te eſt fons vi- Pſ.35.
te ⁊ in lumine tuo videbimus lumen. Eſa.lx.a. Ambulabunt
gentes in lumine tuo: ⁊ reges in ſplendore ortus tui. Item in
Pſ. Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui domine. Su- Pſ.4.
per nos dicit/ non ſuper angelos: quia vt dicitur Heb.ij.d.
Nuſq̄ angelos apprehendit ſed ſemen abrae apprehēdit. Or
ſatis cōueniens fuit iuxta proprietatē rerū naturaliū. In ſpe
culo ſiquidem corporali fit reflectio luminis corporalis: ideo
conueniens fuit vt in ſpeculo ſpirituali qd̄ eſt mens humana
fieret reflexio luminis ſpiritualis. Quod factū ē in incarnatione
ṽbi: Tūc eñ ſignatū fuit lumen vultus dei ſup ſpeculū. An-
te incarnationem quaſi non ſignata hoc lumine humana na-
tura /trahebatur ad infernum: ſed poſt incarnationē tanq̄ in-
ſignita ſignaculo regis aſcendit i celum. Et nota ꝙ dicit: Ui-
ta erat lux hominum/ generaliter/non iudeorum tm̄: qr
per verbi incarnationem lex moyſi que aliquod lumen erat/
ſed quaſi clauſum infra limites iudee/trāſfuſa ē in omnes gē-
tes per chriſtum. Et hoc totum comprehendit Chryſ. vno
verbo /in quinta homelia dicens. Primum quidem de cōdi-
tione nos edocuit: deinde dicit bona que ſunt ſm animam q̄
prebuit nobis veniens: et per vnum verbum enigmatice oſtē
dit ea euangeliſta dicens: Et vita erat lux hominū. Nō
dixit lux iudeoꝝ/ſed vniuerſalit hoim. Nō enī iudei ſolū/ſed
et gētiles ad hāc venerunt cognitionē: qr vera lux erat hoim/
oportebat vt tūc luceret/cum aliūde luminis auxilium haberi
nō poterāt/⁊ vndiq̄ tenebrarum caligo iuoluebat: Et id̄ ſubdit:
¶ Et lux in tenebris

a ét lux in tẽnebꝛis lucet: ét te-
b nebꝛe eã nõ cõpꝛehenderũt.
c d e f Fũit homo miſſus á deo:

ꝟ a Et lux i tenebꝛis lucet.i.in medio erroꝛis. Fuit enim tpe incarnatiõis caligo idolatrie ꝛ infidelitatꝭ q̃ſi in ſũmo: et iudei qui olim deũ coluerãt/tunc diuiſi erãt per ſectas errorꝭ. Vñ Sap.xviij.c. Dũ quietũ ſilentiũ tenerẽt oĩa:ꝛ nox in ſuo curſu mediũ iter hñet/ oĩpotens ſermo tu⁹ dñe exiliẽs de celo a regalib⁹ ſedib⁹ venit. Ad qđ etiã ſignificandũ media nocte natus ẽ. De h̃ etiam dicit Eſa.liij.b. Ecce nos omẽs q̃ſi oues errauim⁹: vnuſqſqꝫ i viam ſuam declinauit/ꝛ dñs poſuit in eo iniqtates oĩm noſtrũ. Item: Et lux i tenebꝛis lucet: id eſt in medio deſperationis auxilij. Iã eni expert⁹ erat homo ꝙ lex nature nõ poterat liberare: neqꝫ lex moyſi: vnde nihil reſtabat niſi deſperatio ſalutis/niſi oriẽſ ex alto dñs hoĩem viſitaſſet. Vñ Ecc̃j.lj.b. Vita mea appropinquãs erat in inferno deoꝛſũ: circũdederũt me vndiqꝫ tenebꝛe peccatoꝝ.ſ.et nõ erat qui adiuuaret: quia omne lumẽ extinctũ erat: Aſpiciens eram ad adiutoꝛiũ hominũ.i.moyſi et ſacerdotũ/ꝛ nõ erat: Memoꝛat⁹ ſũ miſericoꝛdie tue dñe ꝛ cooperationis tue que a ſeculo ſunt: qm̃ eruis ſuſtinẽtes te dñe: et liberas eos de manu gentiũ. Itẽ a Et lux.i. vita ꝛ doctrina chꝛiſti: b In tenebꝛis lucet: id eſt inter ꝑſecutiones ꝛ tribulatiões mũdi: que tũc abũdabãt/ꝛ modo magꝭ incipiũt abũdare: tñ lux iſta nihilomin⁹ lucet et q̃ſi ad tp̃us fuit pax in mundo nato dño. Vnde dicitur.j.Joh.ij.b. Tenebꝛe tranſierũt ꝛ verũ lumẽ iam lucet. Itẽ/ a Et lux i tenebꝛis lucet.i.lux in coꝛdib⁹ tenebꝛoſis. Geñ.j.a. Tenebꝛe erãt ſuꝑ faciẽ abyſſi:ꝛ ſp̃us dñi ferebat ſuꝑ aq̃s: dixit q̃ꝫ de⁹: fiat lux ꝛ facta ẽ lux. Itẽ a Et lux i tenebꝛis lucet.i. chꝛiſt⁹ int tenebꝛoſos. Eph.v.b. Fuiſtꝭ aliq̃n tenebꝛe nũc aũt lux in dño. Sed quia virtus hui⁹ luminis inuincibilis ẽ: ideo cõpetent ſubiũgit: c Et tenebꝛe eã nõ compꝛehẽderũt. Min⁹ dic ꝛ plus ſignificat.i.lux oẽs tenebꝛas effugauit. Vñ Eſa.xlij.c. Ponã tenebꝛas corã eis i lucẽ: quia oĩs idolatria ceſſit: rit⁹ ſynagoge elanguit: nebula deſperatiõis diſparuit: ꝑſecutionũ tempeſtas ceſſauit. Sed iuxta vltimã expoſitionẽ opoꝛtet dicere: Et tenebꝛe eã nõ cõpꝛehẽderũt.i. iudei tenebꝛoſi lucẽ iſtã nõ ꝑceperũt: q̃ꝛ nõ fũt illumiati: Nõ ꝓpter defectũ lucis ſed ꝓpt vitiũ eoꝝ: q̇ noluerũt oculos aperire ad lucẽ. Vñ Chꝛyſ. Sicut ſolari radio nõ ẽ frui/non aperiẽtẽ oc̃los: ita nec hac claritate participare/nõ vehement expandentẽ anime oculũ. Ne claudas ianuas huic luci/ꝛ multa frueris voluptate. Sequitur: d Fuit homo miſſus a deo.

Quarta pars libꝛi

Quarta pars huius libꝛi: in qua agitur de precurſoꝛe verbi: qui hic cõmendat i ſex. Primo a manſuetudine/cũ dicitur: Homo. Secundo ab humilitate/cum dicitur: Miſſus. Tertio ab auctoꝛitate mittẽtis/cũ dicit: A deo. Quarto ab abundantia gratie/cum dicitur: Cui nomẽ erat iohannes. Quinto ab officij dignitate/cũ dicit: Hic venit in teſtimoniũ. Sexto a laudabili fine ſeu vtili itentiõe/ cũ dicitur: Vt oẽs crederẽt ꝑ illũ. Oꝛdinatur aũt hec pars competent ad ꝑcedẽtia. In ꝑma ſiq̇dem parte hui⁹ libꝛi actum eſt de eterna verbi generatiõe. In ſecũda de exitu creaturarũ a patre per verbum: ibi: Oĩa ꝑ ipſũ facta ſũt. In tertia de verbi incarnatiõe: ibi: Et vita erat lux hoim. Et ita triplicit notificauit nobis euangeliſta verbũ. Primo i compatione ad patrem/in quo eſt. Secũdo in cõparatiõe ad creaturas q̃ ſunt ab ipſo. Sed vtroqꝫ modo incõpꝛehenſibile erat: ideo tertio notificauit eum/non iam vt factoꝛem creaturarũ ſed vt factum creaturã.i. velatũ creatura.i. carne humana: quia qđ erat ꝑmanſit: ꝛ qđ nõ erat aſſumpſit.ſ.hoĩem: quia verbum caro factum: vt.j. eodem. Sed etiam ſic nõ fuit compꝛehenſum: Vnde dictũ ẽ.ſ.imediate: Et lux i tenebꝛis lucet: ꝛ tenebꝛe eã nõ cõpꝛehẽderũt: licet nube carnis velatã: q̃ꝛ adhuc erat nimia claritas lucꝭ ꝛ oculi iudeoꝝ infirmi: iđ neceſſe fuit aliqđ lumẽ min⁹ ꝑmittere qđ aſſuefaceret ꝛ pꝛepararet oculos iudeoꝝ ad ſuſceptionẽ magni lumĩs. Sic igitur lucifer precedit ſolem: ita iohãnes ſaluatoꝛẽ. Vñ Pſ.

Pſ.131. Paraui lucernã chꝛiſto meo. Et Job.xxxviij.d. Nunquid pꝛoducis luciferũ in tempoꝛe ſuo? Preterea/ vox eſt ꝑcurſoꝛ verbi et quaſi media inter ipſum verbum et auditoꝛes verbi: Et iohannes eſt vox. Vnde.j.eodẽ.c. Ego vox clamantis. Quare poſt verbi generationem anteqꝫ poſſet audiri/neceſſe fuit pꝛemittere vocem: id eſt iohannem: Et ideo nunc dicit: Fuit homo miſſuſ a deo cui nomẽ erat iohannes. Diuiditur autem hec quarta pars libꝛi in tres particulas. In pꝛima oſtenditur vtilitas ꝛ neceſſitas teſtificationis iohãnis. In ſecunda oſtenditur differẽtia verbi incarnati ꝛ iohannis: et ꝙ teſtimonium iohannis non fuit propter chꝛiſtum ſed propter populum infirmũ: q̇ aliter non ſuſcepiſſet chꝛiſtũ venientẽ niſi ꝑus voce iohãnis ſibi cognita preconizat⁹ fuiſſet: ibi: Erat lux vera. In tertia proſequitur iohannes de ipſa teſtificatione: ibi: Johãnes teſtimoniũ perhibet de ipſo ꝛ clamat. Dicit ḡ: d Fuit homo/manſuetus ꝛ rationalis. e Miſſus: non ſe ingerens: quia/quomodo pꝛedicabũt niſi mittantur? Roma.x.c. f A deo: vt ipſum adoꝛandum pꝛedicaret. Geñ.xlj.e. Fecit pharao: id eſt deus pater/ aſcendere ioſeph ſuper currum ſuũ ſecundũ: id eſt chꝛiſtũ carne indutũ venire fecit in mundum precone clamante: vt omnes flecterent genu coꝛam eo: et pꝛepoſitum ſcirent eſſe vniuerſe terre egypti. Per hoc qđ dicit/ Fuit homo: notatur naturalis conuenientia iohãnis ad populum ad quem mittebatur. Per hoc qđ ſequit: Miſſus a deo: notatur ꝯuenientia aliqua eiuſdem cum deo a q̃ mittebat: ꝛ ita ꝑticipãs cũ vtriſqꝫ.i.chꝛiſto ꝛ ꝑplo/apt⁹ fuit vt eſſet via chꝛiſti ad ꝑplm ꝛ ꝑpli ad chꝛiſtũ. Vnde de ipſo dicit ꝟ Eſa.xl.a. Vox clamantis

Moraliter d Fuit homo ꝛc. Hic notant quattuoꝛ q̃ ſunt neceſſaria pꝛedicatoꝛi. Pꝛimũ eſt auctoꝛitas miſſionis: qđ notatur: ibi: Fuit homo miſſus a deo. Roma.x.c. Quomodo pꝛedicabũt niſi mittantur? Si eni miſſio nõ eſſet neceſſaria/nõ diceret domin⁹ per Hiere.xxiij.d. Non mittebam eos et ipſi currebãt. Secundũ eſt honeſtas cõuerſationis ſiue bona vita: qđ notatur: ibi: Cui nomẽ erat iohannes: id eſt in quo erat gratia vite ꝛ veritatis: ſicut dicit ſapientia de ſe/Ecc̃j.xxiiij.c. In me omnis gratia vite ꝛ veritatꝭ. Si talis nõ deberet eſſe ꝑdicatoꝛ/nõ diceret chꝛiſt⁹ per Pſ. Pctõꝛi aũt dixit de⁹: q̃re tu enarras iuſticias meas ꝛc. Ecc̃j. xv.c. Non eſt ſpecioſa laus in oꝛe peccatoꝛis. Tertiũ eſt virtus diſcretiõis: vt ſciat quid/cui/quando: et quomodo pꝛedicandum: qđ notatur: ibi: Hic venit in teſtimoniũ vt teſtimonium perhiberet de lumine. Quidam non habentes diſcretionis lumẽ/perhibent teſtimoniũ de tenebꝛis: vt qui pꝛedicãt diuitias ꝛ licitam eſſe pluralitatem beneficioꝛum. Pꝛedicatio chꝛiſti debet eſſe lumen ꝑdicationis noſtre: Ipſe ꝟo pꝛedicauit paupertatẽ. Matth.v.a. Beati pauperes ſpiritu: quoniã ipſoꝝ eſt regnũ celoꝛum. Matth.xix.c. Si vis eſſe perfect⁹: vade/vende omnia que habes ꝛ da pauperibus ꝛc. Luc̃.vj.d. Ve vobis diuitibus qui habetis conſolationem veſtram. Matth.xix.c. Facilius eſt camelũ trãſire per foꝛamen acus q̃ꝫ diuitem intrare in regnum celoꝛum. Quartum eſt rectitudo intentionis: qđ notatur: ibi: Vt omnes crederent per illum. Hic eni eſt zelus animarum: qui debet eſſe in intentione pꝛedicatoꝛis/non lucrum tempoꝛale vel humanus fauoꝛ.ij. Coꝛ.xij.c. Hoc tertio parat⁹ ſũ venire ad vos/ꝛ non ero grauis vobis: nõ eni quero que veſtra ſũt ſed vos. Dic ergo. d Fuit homo: nõ leo. Ecc̃j.iiij. d. Noli eſſe ſicut leo in domo tua/euertẽs domeſticos tuos. Gal.vj.a. Fratres: ſi ꝑoccupat⁹ fuerit homo i aliquo delicto: vos qui ſpirituales eſtis inſtruite huiuſmodi i ſpiritu lenitatis. Ecc̃j.xxxj.b. Intellige que ſunt pꝛoximi tui ex teipſo. Ideo tam frequenter dicitur Ezechieli/ qui gerit foꝛmã pꝛedicatoꝛis: Fili homis. e Miſſus: non ſe ingerẽs. Heb. v.a. Nemo aſſumit honoꝛem/ſed qui vocatur a deo tanq̃ꝫ aaron. f A deo: nõ a mũdo. Gal.j.a. Paul⁹ apl̃s nõ ab hoibus neqꝫ ꝑ hoiem/ſ ꝑ ieſũ chꝛiſtũ. Apl̃s idem eſt qđ miſſus.

Moralit

Pſ.49.

a Cũi nomen erat iohãnes. b Hic c venit i teſtimoniũ/ d vt teſtimo e niũ perhiberet de lumie: vt f omnes crẽderent g per illum. h Nõn erat ille lux: i ſed vt teſti k mõnium ꝑhiberet de lumine.

☞ Eſa.xl.a. Vox clamantis in deſerto: parate viam dñi/ rectas facite ſemitas dei nr̄i. Malach.iij.a. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuã: qui pręparabit viam tuam ante te. Et merito dicitur iohãnes angelus: quia non propriam ſed mittentis cauſam ęgit. Unde Chryſ. i ſexta homelia. Tu audiens qm̃ a deo miſſus fuit iohanes/ nihil de reliquo humanũ eſſe exiſtima eoꝝ quę dicũtur ab illo: non eni quę eius ſũt ſed quę mittẽtis omnia loquitur/ & ideo angelus nuncupatur: angeli enim virtus eſt nihil propriũ dicere. a ¶ Cui nomẽ erat iohãnes/ anteq̃ mitteret. Eſa.xlix.a. De ventre matris meę recordat⁹ ẽ nominis mei: id eſt in vtero matris meę dedit mihi rem nois mei: id eſt gratiam. Ideo dicit: Cui nomẽ erat iohãnes. Nomẽ/ quia anteq̃ conceptus eſſet pnoiatus eſt ab angelo: Luc.j.a. et anteq̃ natus fuiſſet habuit rem nois: id ẽ gratiã: quia ſanctificat⁹ fuit in vtero matris ſuę. Unde de ipſo dicit illud Hiere.j.b. Prius q̃ te formarem in vtero noui te/ etiã ex noie: et anteq̃ exires de vulua ſanctificaui te. b ¶ Hic: id eſt talis. ſ. homo miſſus iohannes: id eſt gratioſus. c ¶ Venit: primo in mundũ: deinde in deſertum vbi ab infantia vixit/ baptiçans & prędicans baptiſmũ pęnitentię: deinde venit de deſerto in iudęam: vt ibi populo prędicaret. Unde Luc. iij.a. Factum eſt verbum dñi ſuper iohannem filium çacharię in deſerto: & venit in omnem regionẽ iordanis prędicans baptiſmũ pęnitentię in remiſſionẽ peccatoꝝ. Per hoc qđ dicitur: Factum eſt verbum dñi ſup iohannẽ: intelligit hęc miſſio iohãnis qua miſſus eſt a deo ad teſtificãdũ. Nec aliter prędicabat iohannes baptiſmũ/ niſi quia baptiçabat in noie venturi poſt ſe ad baptiçandũ & prędicandũ: et in hoc ferebat ei teſtimoniũ q ipſe ſolus dimittebat peccata & gratiam conferebat. Et hoc ẽ: Venit in teſtimoniũ: id eſt ad teſtimonium perhibẽdũ. Et q dicit/ venit: notat liberã voluntatẽ iohãnis: qꝛ id ad qđ miſſus fuit/ libera volũtate peręgit. Ideo aũt vixit ab infantia in deſerto: vt linguã ſuã ad tãtũ teſtimoniũ ſeruaret impollutam: qđ non poteſt fieri inter hoies. Uñ Eſaias.vj.b. quãdo mittebat i teſtimoniũ rei viſę/ dicit: Vę mihi quia tacui: quia vir polluti labiꝫ ego ſum & i medio populi polluta labia habentis ego habito: Idcirco anteq̃ mittatur purgant labia eius calculi ardẽtis tactu. Similiter hieremias purgat anteq̃ mittatur: ſed non calculi tactu/ ſed manus tñ: quia adhuc parum peccauerat in lingua: quia puer erat. Unde Hiere.j.b. Miſit dñs manũ ſuã & tetigit os meum: & dixit ad me: Ecce dedi verba mea in ore tuo. Iohannes vo nec manu nec calculo tangitur: quia linguam ſuam in deſerto ſeruauit impollutam: et ideo idone⁹ fuit ad teſtificandum. De quo autem deberet ferre teſtimoniũ iohãnes oſtendit euangeliſta dicens: e ¶ Ut teſtimoniũ perhiberet de lumine: id eſt de chriſto nato de virgine: ſicut radius naſcitur a ſole ſine aliqua eius corruptione vł diminutione. Sꝫ quid eſt qđ dicitur.j.v.f. Ego autem non ab homie accipio teſtimoniũ: Ideo heretici forte dixerunt q iohannes nõ fuit homo ſed angelus incarnat⁹. Sed hereſis iſta eliditur per h qđ dictum eſt.ſ. Fuit homo miſſus a deo. Dicimus ergo q in teſtimonio tres perſonę ſũt ad minus.ſ. teſtificans/ & cui teſtificatur/ & pro quo teſtificat. Teſtificãs fuit iohãnes: cui teſtificatur/ populus iudaicus: pro quo/ chriſtus. Teſtimonium igitur non propter chriſti indigentiã ſed propter populi ĩfirmitatẽ neceſſariũ fuit: qꝛ populuſ alit nõ recepiſſet chriſtũ niſi iohannes qui ſanctitate vitę omnes tranſcenderet eũ ſuo teſtimonio cõmendaſſet. Unde illud: Ego ab homine non accipio teſtimoniũ/ ſic exponit Chryſ. id eſt nõ indigeo propt me/ ſed condeſcẽdo in id humilitatis cauſa propter ſalutẽ veſtram. Et hoc idem innuit euangeliſta hic ſubiũgẽs: f ¶ Ut omnes crederent/ in chriſtum: per illum: id eſt iohannẽ teſtificantem. q.d. non chriſto fuit neceſſariũ iohannis teſtimoniũ propter ſe/ ſed iudęis qui ſplendorem eius nõ poſſent ferre ſi immediate & nude veniſſet ad eos: ideo ſignant dixit: de lumine/ nõ de luce. Differũt eni lux & lumẽ: ſic fons & riuus. Lux enim eſt in ꝓpria natura exiſtens: lumen actus lucis: idẽ diffuſio in aliquo ſuſceptibili. Et ob hoc vt notet neceſſitas teſtimonij ex parte ſuſcipientis/ nõ ex parte lucis/ dixit de lumine non de luce. Et in h termiat intentio pme pticulę hui⁹ quartę partis libri. Sed qꝛ apud hoies dignior & credibilior iudicat ille q̃ ꝑhibet teſtimoniũ q̃ ille ꝓ q̃ ꝑhibet: iõ ſtatim ponit ſecunda ps i q̃ oñdit differẽtia iohãnis & chriſti p ꝓprietates vtriuſq;. Unde dicit: h ¶ Nõ erat ille: id eſt iohannes teſtificans: i ¶ Lux: quia lux eſt fons ois luminis & illuminatiõis: Iohãnes vo nihil habebat niſi receptum: et ideo aliquẽ radiũ hui⁹ lucis poterat habere: ſed non erat ipſa lux naturalis: erat tñ lucis illius teſtis/ et ideo lucẽs luce ipſa irradiante in eũ. Unde.j.v.f. Ille erat lucerna ardens & lucens. Sed q̃re nõ erat lux iohãnes/ cum de apoſtolis dicat Matth.v.b. Vos eſtis lux mũdi: Nunqđ ipſi maiores fuerunt iohãne: Cõſtat q nõ Matth.xj.b. Inter natos mulierũ non ſurrexit maior iohãne baptiſta. Rñdeo. Proprie iohãnes non fuit lux/ tñ apoſtoli fuerunt lux: Nam lucis eſt naturalit ſplendorem ex ſe emittere: qđ non ↄuenit iohanni/ ſed tñ chriſto & apoſtolis: quoꝝ baptiſm⁹ gratiã ↄferebat: baptiſm⁹ vo iohãnis nõ. Itẽ apoſtoli officiũ prędicatiõis habuerũt & miracula multa fecerũt: qđ nõ iohãnes. Unde.j.x.g. Iohannes autem ſignum fecit nullũ. Ideo ſupra i prologo: ſoli chriſtũ: apoſtolos lunę q̃ irradiat: & iohannẽ lucifero cõparauim⁹ qui nullos ex ſe radios emittit/ ſed tñ fulget in ſe & ſolis pſentię atteſtatur. Unde et hic ſequit: k ¶ Sed vt teſtimoniũ ꝑhiberet de lumine. q.d. lucifer non eſt ſol/ ſed teſtimoniũ perhibet ſoli: ita iohãnes non erat lux: ſed ideo venit vt teſtimoniũ perhiberet de lumine: id eſt de incarnata diuinitate. Diuinitas eni in ſe lux eſt.j. Ioh.j.b. Deus lux eſt & tenebrę in eo non ſunt vllę. Diuinitas in carne lumen.j.viij.b. Qui ſequitur me non ambulat in tenebris: ſed habebit lumen vitę. Lux ergo incõprehenſibilis erat/ maxime iudęis infirmis & carnalib⁹. Unde.j. Timoth.vj.c. Lucem habitat inacceſſibilẽ. Lumen vo aliq̃ modo cõprehenſibile erat aliqua manuductiõe: ideo indigebant iudęi magiſterio iohãnis/ quo paulatim ſubleuarent ad lucis cõprehenſionẽ. Iohãnes vo qui ſpũalis erat/ non indigebat homis magiſterio: ſed tñ dei. Unde Chryſ in.xiij. homelia. Nimirum iohannes q̃ omnib⁹ ſe nudauerat ſenſibilib⁹: ipſe quidẽ nõ indigebat magiſtris/ ſ de cęlis erudiebat.

☞ Et hoc eſt qđ dicit

✻ a ¶ Cui nomen erat iohãnes: id eſt re & nomine gratioſus. Eſa.xlix.a. Dominus ab vtero vocauit me/ de ventre matris meę recordat⁹ ẽ nois mei. b ¶ Hic venit: proprijs pedibus/ non vectus equis vł quadrigis. Ps. Hi in currib⁹ et hi in equis/ nos autem in nomine dei noſtri inuocabimus. d ¶ In teſtimoniũ/ veritatis perhibendum: qđ pauci faciunt. Eſa.lix.c. Corruit veritas in plateis & equitas non potuit ingredi. e ¶ Ut teſtimonium perhiberet de lumine: id eſt de veritate: quia veritas eſt lumen. f ¶ Ut omnes: non parentes vel noti tñ: g ¶ Crederent per illum: nõ ditarẽtur per illum. Contra multos legatos q̃ magis intendũt ditare parentes in ſua legatiõe q̃ ↄuertere peccatores ad fidem & pęnitẽtiam. Beatus Bern. Eunt & redeunt legati: quid autẽ fecerint boni/ nõ audiuimus. Forte audiuiſſemus niſi pre auro hiſpanię ſalus animarum vluiſſet. Sequitur: h ¶ Non erat ille lux. Hoc cõtra illos qui ſe ipſos prędicando oſtendunt. De quib⁹ Matth.vj.a. Amãt in ſynagogis & i angulis platearũ ſtãtes orare vt videant ab hoib⁹. Non ſic apoſtol⁹.j.Cor.xv.b. Ego ſũ minim⁹ apoſtoloꝝ: qui non ſum dign⁹ vocari apl's: qꝛ pſecut⁹ ſum eccleſiam dei. k ¶ Sed vt teſtimoniũ ꝑhiberet de lumie.i. de chriſto: quaſi non ſe ſed chriſtum debet pdicare. Sequit:

Moraliter

Ps.19.

✻ Erat lux vera

a Erat lux vera q̄ illuminat
b omnem hominem venientem
c i hunc mūdū. In mūdo erat:
d e f et mundus per ipſum factus
g eſt: et mūd⁹ eū nō cognouit.

☞ Et hoc eſt qđ dicit̄.j.Cor.iij.a.Et ego fratres non potui lo
qui vobis quaſi ſpiritualib⁹/ſed q̄ſi carnalib⁹:tanq̄ paruulis
in chriſto lac potum dedi vobis non eſcam:nōdum eñi pote/
ratis. Heb.v.d.Facti eſtis quibus lacte opus eſt/non ſolido
cibo. Verbum incarnatū eſt lac: verbum in ſe/ſolidus cibus.
Similiter ꝑdicatio iohannis potus lacti
fuit reſpectu predicationis chriſti:et ideo
primo fuerunt nutriēdi iudei iohānis ꝑ/
dicatione/qua poſſēt recipere chriſti pre/
dicationē. Sed q: lumen nō eſt lux/ ſed a
luce:ne crederet aliquis ꝙ chriſt⁹ ita eſſet
a deo qđ nō de⁹:ideo ſequit̄: a Erat
lux vera:id ē naturalis ⁊ imutabilis/nō
per participationē/ſed per eſſentiā. Veri/
tas eñi eſt: vt dicit Aug⁹ in ſoliloquio: quo eſt id qđ eſt:ſine
indiuiſo eſſe et qđ eſt. Per hoc ergo qđ dicit̄/ Lux:notat̄ ꝙ
ipſe eſt naturaliter fons totius luminis. Per hoc autē qđ di/
citur/ vera:notatur ꝙ eſt imutabilis ⁊ non per participatio/
nem/ ſed omnia illuminās. Unde ſequitur: b Que illumi
nat:quadruplici lumine:id eſt nature/gratie/doctrine/mira/
culoꝝ. c Omnē hominē venientē in hunc mūdū:
a ꝓncipio mūdi vſqꝫ ad finem. Sicut eñi dicit Anſelm⁹ in li/
bro: Cur deus homo:non eſt credendū ꝙ ex quo deus ho/
minē fecit ad participandū beatitudinē/ vnq̄ fuiſſe temp⁹ in
quo in mūdo iſto non fuerint aliqui prepati ad qđ hō creatus
ē. Sed incidit queſtio:Si ipſe illuminat omnē hominē/quo/
modo tot ſunt nō illuminati: Ad hoc reſpondet̄ multiplicit̄.
Chryſ.in.viij.homelia rñdet ſic. Ille oēm hoiem illuminat
quātū ad eū pertinet: Si autē quidā claudētes mētis oculos
lucis radios ſuſcipere noluerūt/nō a lucis natura obtenebra
tio eſt illis/ ſed a malicia ſua: ſicut ab introitu omnib⁹ aperto
et nullo prohibente/ qui volūtarie foris remanēt/a ꝓpria ma/
licia pereunt. Aug⁹ aliter reſpondet dicēs. Ipſe illumiat om
nē hominē:id ē nullus illuminat̄ niſi per ipſū. Et ponit exem
plū. Si in aliqua ciuitate eſſet vnus ſolus magiſter q̄ doceret
pueros: vere diceret̄/iſte docet omnes pueros ciuitatis:nō ꝙ
omnes doceant̄:ſed quia omnes qui docent̄/per illum docen
tur. Item ſic. Que illuminat omnem hominem ve/
nientē in hunc mūdū:in quo ego ſum:id eſt in celeſtē cō/
uerſationē:de qua dicitur Phil.iij.d.Conuerſatio noſtra in
celis eſt. Quotquot illuc veniunt/ſine dubio illuminantur
a vera luce que ibi abundanter irradiat. Eſa.xviij.b. Ego
quieſcam in loco meo ſicut meridiana lux clara eſt. Vel/ In
hunc mūdum:id eſt in ſuperiorem partem anime:vbi eſt
imago dei/ibi lucet lux vera:et ideo quotquot illuc veniūt il/
luminant̄. Unde Glo. Omnis homo dicit̄ illa natura in ho/
mine que ad imaginē ⁊ ſimilitudinē dei facta ē: Alia omnia q̄
ſunt in hoīe/inferiores partes ſunt hoīs et quodāmodo extra
hominē ſunt. In illa.ſ.anima ſuperiori velut in quodā mūdo
ſuperiori vera lux lucet: ⁊ in illum mūdum venientes per gra
tiam renaſcentes illuminat. Item poteſt intelligi de lumine
ſimpliciter in genere: ⁊ tunc vera eſt ꝓpoſitio ſicut iacet:quia
Ps.4. lumē nature ad min⁹ habet vnuſquiſqꝫ: De q̄ dr in Ps. Si/
gnatum eſt ſuper nos lumē vultus tui dñe:id eſt lumen natu/
ralis iudicij:quo per legem naturalit̄ nobis inſitam ſcim⁹ qđ
faciendū ⁊ quid nō faciendū. Vel poteſt intelligi de illo lumi/
ne materiali:et tūc erit vera ꝓpoſitio ſi fiat diſtributio ꝓ ge/
neribus ſinguloꝝ:quia illud lumen cōmuniter datur bonis et
malis/magnis ⁊ paruis. Unde Matth.v.g. Qui facit ſolem
ſuū oriri ſuper bonos ⁊ malos. Ecce in iſta ꝓpoſitione tangū/
tur ꝓprietates chriſti:ſicut in precedenti.ſ. Non erat ille lux/
tangebant̄ ꝓprietates iohannis: vt ex vtriſqꝫ collatis adinui/
cem appareat quis fuit qui teſtimoniū perhibuit/quia inferi/
or:et quis fuit cui perhibebat̄ teſtimoniū/quia ſuperior. Un/
de patet ꝙ non ꝓpter indigentiam ipſius/ ſed propter indigen
tiam iudeorum fiebat teſtimoniū iohannis. Poſita hac pro/
prietate lucis qua differt a iohāne/⁊ oſtenſo beneficio qđ ab
ea receperunt homines:ponit aliam lucis proprietatem:qua
generaliter ſe habet ad oēs creaturas/dicēs: d In mūdo
erat/preſentia deitatis tanq̄ regens ⁊ continens omnia que
creauit. Et hoc dicit contra donatiſtas:qui dixerunt ipſum
eſſe tm̄ in aphrica. Contra quos eſt illud Sap.viij.a. Attin/
git a fine vſqꝫ ad finem fortiter ⁊ diſponit omnia ſuauit̄. Itē
Hiere.xxiij.e. Celum ⁊ terram ego impleo. Chryſ. In mū/
do erat/ſed nō vt mundi cōtemporane⁹: Ideo ſubdit: e Et
mundus: id eſt vniuerſitas creature:
f Per ipſum factus eſt: quaſi ꝑ ſa/
pientiam ⁊ artem artificis: id eſt patris.
Unde in Ps. Omnia in ſapientia feciſti
Ps.103 ⁊c. In et per hic notant quinqꝫ: vt ſupra
diximus⁹. Primo ratiōe ꝓpoſitiōis diſtin/
ctionem perſonalē. Secūdo ratione ſpe/
ciali identitatem virtutis operatiue i pa/
tre ⁊ filio. Tertio auctoritatem in patre
reſpectu filij. Quarto cauſam efficiētē in filio reſpectu factu/
re. Quinto cauſam exemplarem in filio reſpectu creature fa/
cte. g Et mūdus:id eſt amator mūdi: h Eū nō co/
gnouit/per approbationē:q: ſeruiuit creature potiꝰ q̄ crea/
tori: vt dicit apl's Roma.j.c. Qđ reuera mirū eſt:q: ipſius
veſtigium i creaturis relucet/per qđ poſſet agnoſci de⁹. Un/
de Sap.xiij.a. Si virtutē ⁊ opera eius mirati ſunt/intelligāt
ab illis qm̄ qui hec fecit fortior eſt illis. A magnitudine enim
ſpeciei ⁊ creature cognoſcibilit̄ poterat creator horum vide/
ri. De hoc dicit Baſilius ſuper illud Ps. Celi inquit enar/ Ps.18.
rant gloriam dei:nō per vocis ſonum/ſed per operis ſapient̄
diſpoſiti confeſſionem. Non eñi ſunt loquele neqꝫ ſermones
quorum non audiant̄ voces eorum. Sūt autem quidam ſer/
mones ſapientie et ratiōes/que ante omnia inſerta ſunt crea/
turis:id eſt illa ipſa ratio ꝑ quā vnūqđqꝫ a ſapientia ꝓcreatū
eſt:et per quam etiam tacēs clamat ⁊ creatorē ſuū deum cō/
fitetur:et ideo quot ſunt creature/tot ſunt libri in quibus po/
teſt legi creator. Unde verendū eſt qđ dicit: Et mūdus eū
nō cognouit. Sꝫ ſic dic̄ Chryſ. Mūd⁹ hic dr̄ multitudo
corrupta ⁊ terrenis rebus liquefacta vel labefacta: vulgaris
☞ et turbidus ⁊ inſipiens
Moral. * a Erat lux vera:id eſt ſcientia ⁊ bona vita. Scientia
eñi ſine bona vita lux ē/ſed vana:ſed ſciētia cōiūcta vite bone
lux vera eſt:q̄ debet eſſe i predicatore. Mat.v.b. Vos eſtis
lux mūdi.ſ.v.f. Ille erat lucerna ardens et lucens. Ardens
in vita:lucens in doctrina. Signū autem vere lucis eſt ꝙ il/
luminat tenebras vicinas:id eſt peccatores.ſ. eodem. Vita
erat lux hominū. Matth.v.b. Sic luceat lux veſtra corā ho/
minib⁹ vt videāt opa vr̄a bona. Uñ et hic ſequit̄. b Que
illuminat omnē hominē venientē in hūc mundū:
quātum eſt in ſe/exemplo vite et verbo doctrine. Phil.ij.b.
Sitis ſine querela ⁊ ſimplices filij dei ſine reꝑhenſiōe in me/
dio natiōis praue ⁊ peruerſe:inter quos lucetis ſicut lumina/
ria in mūdo verbum vite continētes. Sequit̄: d In mū/
do erat. Hoc exponitur de chriſto: Mūdus autem hic acci
pitur pro diuitibus: in quibus eſt per beneficioꝝ collationē:
ſed ipſi non cognoſcūt eum per gratiarūactionē ⁊ pauperū
eius ſuſtentationem. Propt̄ qđ prouocant deum contra ſe.
Unde Job.xij.b. Abundāt tabernacula predonū/et ipſi au/
dacter prouocant deum cum ipſe dederit omnia in manibus
eorū. Predones dicit diuites:qui diuitias rapiūt/ nec grati/
as dant deo nec elemoſynas pauperib⁹/quorum ſunt ipſe di/
uitie/et eis miſſe per manus diuitū. Hoc eſt ergo: In mun/
do erat/chriſtus: ⁊ eſt adhuc in mēbris ſuis. e Et mun/
dus per ipſum factus eſt.ſ.eodem. Omnia per ipſū fa/
cta ſunt. g Et mundus eum non cognouit. Aug⁹.
id eſt amatores mūdi. Et quid mirum: Quia domin⁹ huius
mundi:id eſt nūmus excecauit eos: vt dicitur.ij.Cor.iiij.a.
Baſilius in quodam ſermone dicit de quodam diuite: Sicut
hi qui per inſaniam mente tranſlati ſunt/non iam res ipſas ſ
paſſionis ſue phantaſias vident:ita mens auari ſemel vincu/
lis cupiditatis aſtricta/ ſemp aurū/ ſemper argētū videt/ſem/
per redditus cōputat:gratius aurū intuet̄ q̄ ſolem. Ipſa ei⁹
oratio et ſupplicatio ad deū aurū querit/et vellet ac optaret
vt oīa ei in aurū ꝯuerterent̄. Et ideo nō eſt mirū ſi non cogno
ſcunt deum:quia non habent tp̄s pre computatiōe redditū.
* Eſa.j.a. Bos cognouit

et turbidꝰ ⁊ inſipiens populus. Qui enī amici dei fuerūt/ om
nes cognouerūt eū: ſicut .j. viij. g. dicit̃ de abraam: Exulta/
uit vt videret diem eiꝰ: vidit ⁊ gauiſus eſt. Et breuit̃ Act. iij.
d. dicit petrꝰ: Oēs ꝓphete a ſamuele ānūciauerūt dies iſtos.
Sed ꝯtra hoc videt̃ qḋ dicit̃ Matth. xiij. b. Multi ꝓphete
et iuſti cupierūt vi/
dere que vos videt̃
et non viderūt. Ex q̃
habetur ꝙ nō omēs
ꝓphete cognouerūt
eū. Nec poteſt dici

a b c d e In propria venit / et ſui eum non receperunt. Quotquot f g autem receperunt eum / dedit h eis poteſtatem filios dei fieri

ꝙ dn̄s loquit̃ de viſione corꝑali: quia multi videt̃t hac viſio/
ne qui non fuerūt beati. Ad hoc dicimꝰ/ ꝙ oēs ꝓphete et iuſti
viderūt diē eius ⁊ cognouerūt eū: aliter enī non deſiderarēt
eum. Un̄ Chryſ. Non vtiq̃ niſi ſciſſent eū cupiuiſſent. Nul/
lus enī quoꝝ intelligētiā nō habet/ hoꝝ ſuſcipe ꝯcupiſcentiā
poteſt. Qḋ aūt obijcit̃ de illo ṽbo: Multi ꝓphete ⁊ iuſti cu/
pierūt videre q̄ vos videt̃ ⁊ nō viderūt: dicimꝰ ꝙ nō itelligit̃
de viſione corꝑali ſolū/ ſed de viſione corꝑali ꝯiuncta ſpūali:
hoc multi deſiderauerūt quibus non fuit cōceſſum: et quo ad
hoc beati fuerūt apoſtoli quibꝰ hoc fuit datum. Et dicit̃ hic
beatitudo quies deſiderij ex ꝑſentia chriſti corꝑali ſimul ⁊ ſpi
rituali. Mundus aūt .i. mūdi amatores corꝑalit̃ eum viderūt
ſed nunq̃ cognouerūt. Un̄ .j. xvij. d. Pater iuſte mūdꝰ te nō
cognouit. Sequit̃: a In propria venit .i. in mūdum: q̃
ſuus ē/ vtpote ab eo factus: vł inter iudeos/ qui ſui ꝓprij erāt
vt populus peculiaris ipſius: vel ī naturā humanā quā con
didit et ſibi vniuit vt oēs ſaluaret. b Et ſui: quicūq̃ ho/
mines ab eo conditi: precipue iudei eius cognati. c Eum/
conditorem ſuū: d Nō receperūt/ per fidem ⁊ obedien/
tiam: qui tn̄ ꝓpter eos venerat eis ſua daturꝰ/ nō ab eis aliq̄d
accepturꝰ. Chryſ. Venit nō vt indigēs/ ſed vt bn̄ficus: et tn̄
ſui eum nō receperūt/ ſed offenderūt ⁊ interfecerūt: ⁊ tn̄ eos
a penitētia nō excludit: vt patet in paulo. De hoc ꝯqueritur
ipſe .j. v. g. Ego veni in noīe patris mei ⁊ nō accepiſtis me:
ſi alius venerit in noīe ſuo .ſ. antichriſtꝰ/ illum accipietis. Sʒ
quereret aliquis: quo venit chriſtꝰ qui vbiq̃ eſt ⁊ nuſq̃ deeſt?
Rn̄deo. Venire dicit duo .ſ. de loco ad locū tranſire vbi non
erat prius: vł ꝑſentialit̃ apparere qualiter non prius. Primo
modo non potuit venire chriſtꝰ: qꝛ nuſq̃ deeſt. Scḋo modo
venit: qꝛ mūdo viſibilis apparuit/ qḋ nō ꝑus. Baruch. iij. d.
In terris viſus ē ⁊ cū hoībꝰ ꝯuerſatꝰ eſt. Un̄ ſuū venire nihil
aliud eſt q̃ in carne viſibili aſſumpta/ mūdo apparere: ſic di/
cit Augꝰ et Chryſ. Et qꝛ ſic venit/ nō ꝓpter ſuam neceſſitatē
ſed ꝓpter noſtrā vtilitatē: ſicut dicit ap̄ls .ij. Cor. viij. b. Sci
tis gratiā dn̄i noſtri ieſu chriſti: qm̄ cū eſſet diues oīm ꝓpter
vos egenus factus eſt vt illius inopia vos diuites eſſetis. Et
ideo maior eſt ingratitudo ꝙ ſui ꝓpter quos venerat eum nō
receperūt. Sed nunq̄d fuit in eis recipe? Videt̃ ꝙ non: qꝛ ha/
bere gratiam nō eſt ī hoīe. Rn̄deo. In iuſtificatiōe duo ſūt:
vnū ex parte iuſtificantis .ſ. gratie infuſio: alterum ex parte iu
ſtificati vel iuſtificādi .ſ. parare ſe ad recipiendā gratiā .i. face/
re ꝙ gratia nō inueniat in eo obijcem reſiſtentē: hoc eſt in po
teſtate hoīs. Hoc nō fecerūt iudei: qḋ notat̃ cū dicit: Et ſui
eū nō receperūt .i. gratie obicē poſuerūt. Sed q̄re nō coe/
git eos dn̄s cum poſſet? Rn̄det Chryſ. Qꝛ nullū vult iuitū
vel coactū dn̄s hr̄e famulū: nō em̄ idiget nr̄o famulatu. Pre/
terea/ nulli eorū q̄ nolūt vim imponit neq̃ neceſſitatē: ad vti/
litatē em̄ noſtrā aſpicit ſolū: iuitos em̄ trahi ad hāc ſeruitutē
Al. ineq̃ par ē cū eo q̄ vbiq̃ vniuerſalit̃ ſeruit. Sed cur gehennā mina
tur? Quia ⁊ legiſlatores difficilia ponūt aduerſus peccantes
ſupplicia: et tn̄ eos non deſpicimus propter hoc ſed honora/
mus. Sed ne crederetur ꝙ nulli recepiſſent eum: ideo ſubdit:
e Quotquot autem/ ſiue iudeus ſiue gentilis/ ſiue nobi/
lis ſiue ignobilis/ ſiue ſeruus ſiue liber/ ſiue femina ſiue ma/
ſculus/ ſiue puer ſiue ſenex: f Receperūt eum/ per fidem
et obedientiā. g Dedit eis/ equalit̃ ſine acceptione ꝑſo/
ne. h Filios dei fieri/ per gratiam adoptionis. Ex hoc
enim ꝙ ipſe qui naturalit̃ eſt filius dei/ factꝰ eſt naturalis filiꝰ
hominis: decebat vt ſua ptāte filios hominū faceret filios dei.

Unde Gal. iij. d. Oēs filij dei eſtis per fidē q̄ ē in chriſto ie/
ſu. Item Roma. viij. c. Ipſe ſpiritꝰ teſtimoniū reddit ſpiri/
tui noſtro ꝙ ſumus filij dei: ſi autem filij ⁊ heredes: heredes
quidem dei/ coheredes autē chriſti. Et in hac hereditate om/
nes facti ſunt equales/ quos natura corrupta ꝑduxerat ineq̄/
les. Sed videtur ꝙ
omnes naturalit̃ ha/
buerunt hanc pote/
ſtatem ⁊ nō a gratia
datam qua poſſent
filij dei fieri: quia di/
cit Augꝰ: credere gratia eſt fidelium/ poſſe credere natura eſt
oīm. Rn̄deo. Aliud ē poſſibilitas: aliud potētia: aliud ptās.
Poſſibilitas dicit potentiā materialē indiſpoſitā et remotā:
ſm̄ quam poteſt dici ꝙ homo modo habet poſſibilitatem ad
īmortalitatem. Potentia ṽo dicit aliquā diſpoſitionē: vnde
magis vicina eſt/ ſed tn̄ adhuc poſſibilis ad oppoſita. Pote/
ſtas autem dicitur quaſi potentia ſtans .i. determinata ꝑ ſpe/
ciem: ſed tn̄ adhuc mobilē ⁊ poſſibilē ad receſſum. Unde po/
teſtas duo dicit: potentiā ⁊ ſpeciem. Potentia naturalis ē .i.
in creatione data .ſ. liberū arbitriū. Species autē eſt fides ſi/
ue gratia ſuꝑaddita potentie naturali: Unde dādo grām de/
dit poteſtatē qua eſſent filij dei quibus debet̃ hereditas: ſed
tn̄ qꝛ adhuc habēt hoīes vſū liberi arbitrij ad bonū et malū
flexibilem dū ſūt in via/ poſſunt amittere ius hereditatis. Un̄
cum dicitur: Dedit eis ptātem filios dei fieri: non per
hoc notat̃ ꝙ non ſint filij: immo ex quo habent grām/ iam ſūt
filij ⁊ heredes. Sed qꝛ poſſunt amittere ius filiatiōis ⁊ here/
ditatis/ dicit: Dedit eis poteſtatē filios dei fieri: et nō
dicit: Fecit eos filios dei. Et ſic dicēdo hortatur eos ad ſtu/
dium bone vite ⁊ ꝑſeuerātie in eo qḋ receperūt. Un̄ Chryſ.
dicit. Nō dic̄ euāgeliſta: Fecit eos filios dei: qꝛ opꝰ ē ſtudio
noſtro. Item notandū ꝙ poteſtas preter id qḋ diximus im/
portat potentie fortitudinē. Unde ꝓprie nō dicit̃ poteſtas ali/
qua potentia niſi quādo ita fortis eſt ad aliquid opandū ꝙ nō
poſſit de facili impediri: ſm̄ ꝙ dicit̃ de dn̄o Matth. vij. d. ꝙ
loquebat̃ tanq̃ poteſtatē habens ⁊ non ſicut ſcribe ⁊ phari/
ſei. Un̄ in h̄ qḋ dicit̃: Dedit eis ptātem filios dei fieri:
notat̃ ꝙ nullus poteſt auferre hoībꝰ donū gratie accepte niſi
ipſimet abijciant. Nec etiā ipſe deus: ſicut ꝓbat Anſelmus ī
libro de libero arbitrio. Hoc etiā dic̄ Chryſ. ī decima home
lia dicens: Dixit poteſtatē/ oſtendens qm̄ poteſtatē hanc nul
lus pōt auferre nobis niſi ꝑſumētes nosipſi auferamꝰ. Si em̄
hi qui ab hoībus dn̄ium aliquarū rerū ſuſcipiunt/ tātū habēt
robur quantum pene hi qui dederunt: multo magis nos qui
a deo hoc potimur honore ſi nihil hac poteſtate indignū fece
rimus/ omnibꝰ erimus potentiores: propterea quia oībus eſt
maior ⁊ melior qui hunc nobis tribuit honorē. Item adhuc
ē ratio alia/ quare dixit: Dedit eis ptātem filios dei fie/
ri: ⁊ nō dixit: Fecit eos filios dei: qꝛ vt diximus/ poteſtas eſt
potētia ſtabilita per aduētū ſpiritꝰ. Un̄ patet ꝙ non ē in ali/ Al. ī ſpecie
quo poteſtas in quo nō fuerit prius potētia naturalis/ q̄ eſt ī
hoīs volūtate vt poſſit fieri ptās ſi non ponat obicem gratie
dei. Unde cum dicit: Dedit eis poteſtatem filios dei
fieri: notatur ꝙ nulli datur hec poteſtas niſi volenti. Unde
Chryſ. Dicendo

* Eſa. j. a. Bos cognouit poſſeſſorem ſuū: ⁊ aſinus preſe/ Moraliter
pe dn̄i ſui: iſrael aūt me nō cognouit. a In ꝓpria venit
⁊ ſui eū nō receperūt. Oīa ſūt dei vt auctoris/ ꝯſeruato/
ris/ gubernatoris. Sʒ ꝓpria eiꝰ ſūt res clericoꝝ ⁊ religioſoꝝ:
maxime qui ꝓprie ſunt ſui. Deut. vij. a. Populus ſanctus es
dn̄o: id eſt ſanctificatus: te elegit dominꝰ deus tuus vt ſis ei
populus peculiaris de cūctis populis qui ſunt ſuper terram.
Sed certe inter omnes hi minus chriſtū recipiūt/ ſed magis
abijciūt. Eſa. j. a. Filios enutriui ⁊ exaltaui: ipſi autem ſpre/
uerunt me. Luc. x. c. Qui vos recipit me recipit: ⁊ qui vos
ſpernit/ me ſpernit. e Quotquot autē receperūt eū:
digne in ſacramēto: charitatiue ī pauꝑibꝰ. g Dedit eis
poteſtatē filios dei fieri. Eccl. iiij. b. Eſto pupillis miſe/
ricors vt pat̃/ ⁊ ꝓ viro matri illoꝝ ⁊ eris tu velut filiꝰ altiſſimi.

* Hos qui credunt in

a His q̄ui credũt in nomine eiꝰ.
b Q̄ui non ex ſanguinibꝰ nēq̃
c ex voluntate carnis/ nēq̃ ex
d
e volũtate viri: ſēd ex deo nāti
f
g ſũt. Et vērbũ caro factũ eſt:

℟ Vñ Chryſ. Dicẽdo poteſtatẽ/oñdit q̄m nõ ſimplicit̄ hec gratia ſupaduenit/ſed nobis volentibꝰ ⁊ ſtudẽtibꝰ: Eteni in noſtra poteſtate.i.i potẽtia nr̄a iacet qd̄ hoꝝ eligamꝰ.i.fieri filios vel non fieri. Niſi eni elegerint ipſi prius/nõ ſupuenit donũ ſpiritus neq̃ operat̄ aliqd. Sed q2 poſſet queri/qbꝰ data fuerit hec ptãs/addit: a His q̄ credũt i noie eiꝰ.i.in re nois eiꝰ. Et cuiꝰ nois: Glo. Emanuel: qd̄ eſt nobiſcũ deꝰ.q.d.

B his qui credũt chriſtũ eſſe verũ deum et verũ hoiem data ē hec ptãſ. Et licet multi ſint alij articuli quos credere oportet: iſte tñ ſpecialit̄ facit filios dei/ ſicut ptactum eſt. Congruũ eni eſt vt qui credũt filiũ dei eſſe filiũ hois/ipſi ꝓpter dignitatē nature ſue quã in illo adorant/fiant filij dei per adoptionem. Poſſet etiã dici ꝙ gratia non facit ſimplicit̄ filios dei/ſed diſponit ad hoc vt ſint filij dei per gloriã: ſm ꝙ dicit̄ Mat. v. a. Beati pacifici: q̄m filij dei vocabũt̄. Nõ dic̄ vocant̄/ cũ tñ hñt gratiã. Scd̄m hoc ratio plana ē q̄re dixit: Dedit eis ptãtē filioſ dei fieri: ⁊ ñ dixit: Fecit eos filios dei: q2 graꝫ cõferẽdo dedit eis ꝙ poſſent fieri filij dei ſi velint ꝯſeruare et bene vti dono accepto. Quo aũt ordine fiãt hoies filij dei: ⁊ quõ hec generatio diſtet a carnali/oſtendit euãgeliſta ſubiungens: b Qui nõ ex ſanguinibꝰ/neq̃ ex voluntate carnis/neq̃ ex volũtate viri: ſed ex deo nati ſũt. q.d. hi q̄ ſũt filij dei nõ generant̄ ſic filij hoim q̄ generãt̄ ex cõmixtiõe ſanguinũ viri et femine ꝯcupiſcẽtia vtriuſq̃ mouẽte vel ꝯcomitãte actũ generationis: ſm ꝙ d̄r Sap. vij. a. Figuratꝰ ſũ caro/ decē mẽſiũ tp̄e coagulatꝰ ſũ i ſãguine ex ſemine hois et delectamẽto ſomni ꝯueniẽte. Quõ igit̄ generant̄ filij dei p gratiã adoptionis in baptiſmo. Unde. j. iij. a. Qui natꝰ eſt ex carne/caro eſt: ⁊ qui natꝰ eſt ex ſpiritu ſpũs eſt. Et nota ꝙ hec prepoſitio/ex: aliud notat cũ dicit̄: Qui natꝰ eſt ex carne: et aliud cũ dicit̄: Qui natus eſt ex ſpiritu. Primo q̄dem notat materiam: ſcd̄o virtutem. Nam virtute ſola ſpũſancti fit ſpũalis generatio in aqua baptiſmi. Similiter ē/cũ dicit: Qui nõ ex ſanguinibꝰ/ex/ notat materiã carnalis generationis. Cum aũt ſequit̄: Neq̃ ex voluntate carniſ.i. concupiſcentia mulieris. Neq̃ ex voluntate viri: hic notat/ex/cauſam mouẽtem. Sed ex deo nati ſunt: hic notat v̄tutē vel opationē. De hoc dicit Chryſ. i decima homelia. Utilitatē inquit ⁊ humilitatē prioris partus q̄ ex ſanguinibꝰ eſt ⁊ volũtate carnis addiſcẽtes/ ⁊ altitudinē ⁊ nobilitatem ſecũdi qui per gratiã eſt cognoſcẽtes/magnã quãdã hinc de eo ſuſcipiamꝰ intelligentiã/⁊ dignã dono illius q̄ genuit: et multũ poſt hoc demonſtremꝰ ſtudiũ: timor eni nõ paruꝰ ē/ne qũ bonã hanc ꝯtaminãtes ſtolã deſidia ⁊ delicijs ꝓij̄ciamur ex thalamo ⁊ ſpõſi cubiculo. Sequit̄: g Et vbũ caro factũ ē. Augꝰ dixerat ꝙ oēs q̄ eũ receperũt ptãtē acceperunt vt eſſēt filij dei/et ꝙ ex deo nati ſũt: qd̄ icredibile videt̄: Ideo vt ſecure hoc credat̄.ſ. hoieſ ex deo poſſe naſci: ſubdit deũ ex hoie naſci. Ex hac em̄ ſuſceptiõe ifirmitatis ſanat̄ nr̄a ifirmitas vt poſſimꝰ fieri filij dei. Et h̄ ē. Uerbũ caro factũ eſt. Qd̄ ſupiꝰ erat i id qd̄ ē iferiꝰ deſcẽdit: q̄d igit̄ mirũ ſi id qd̄ inferiꝰ erat i id qd̄ ſuperiꝰ ē aſcẽdit; q.d. filiꝰ dei factꝰ ē hõ: q̄d ergo mirũ eſt ſi homo factꝰ ē filiꝰ dei: Chryſ. ſic ꝯtinuat. Cũ dixiſſet euãgeliſta: Q̄m ex deo nati ſũt qui eũ ſuſceperũt: huius ineffabilis natiuitatis ⁊ honoris ponit cauſam dicẽs: Et verbũ caro factũ ē. Factꝰ ē eni ꝓpriꝰ filiꝰ dei hois filiꝰ: vt hominũ filios faciat filios dei. Ex vniõe aũt humanitatis et diuinitatis in vna pſona nullo modo mutata ē diuinitas/ſed humanitas mirabilit̄ ſublimata/intantũ vt homo ſit deus: et omnes qui fidem hmõi habẽt/fiant filij dei. Et de hoc ponit ꝯueniẽs exemplũ Chryſ. in vndecima homelia. Excelſũ inquit humili adherẽſ/nihil ledit̄ a ſua gloria: illud vero a multa ſuſcitat humilitate: Sicut rex ſi cũ paupere beniuole loq̄t̄ in nullo ſe cõfũdit: pauperem ipſũ aũt apud oēs ſpectabilē ⁊ p̄clarũ fecit. Et ſi hoc ē in hominũ dignitate: multo magꝭ in illa incorruptibili aſſũptiõe. Chriſtꝰ eni naturã ſuã i nullo ab hac minorauit deſcẽſione: ⁊ nos q̄ ſp̄ i ignorantia ſedebamꝰ ⁊ tenebris/ad gloriã ieffabilē reduxit. Q2 aũt dicit/Uerbũ: notat aſſumentē naturã: quia non pater/nõ ſpũſanctus/ſ; tm̄ filiꝰ aſſũpſit humanã naturã: q̄ noie carnis hic deſignat̄: Cõtra quoſdã hereticos/vt dicit Chryſ. qui dixerũt chriſtũ nõ verã naturã hois ſed phãtaſticã habuiſſe. Uñ vt veritatē humane nature i chriſto exprimeret/ ⁊ hãc hereſim extirparet/ poſuit carnem que ē maior pars hois. Phantaſma eni carnē et oſſa non habet: ſicut dicitur. j. xx. licet videatur homo. Itē eſt alia ratio. Sicut em̄ dicit quidam philoſophus: tactus eſt primus ſenſuũ/ ꝓpter quē animal eſt animal: huius autē mediũ eſt caro. Unde vt oſtenderet veritatē ⁊ perfectionē ſenſibilis corporis i chriſto aſſumptam/dixit: Uerbũ caro factum eſt/et nõ homo. Itē tertia ratio. Inter membra hois caro ē pars defectibilior ⁊ paſſibilior naturalit̄: vnde vt oſtẽderet naturam humanã naturalit̄ paſſibilē ⁊ mortalem/dixit: Uerbũ caro factũ eſt. Unde Anſelmꝰ in libro de veritate/dicit cõtra eos qui dicunt chriſtũ non fuiſſe naturalit̄ paſſibilē. Quid ſi ſm rerũ naturã ꝯſideres vt cũ claui ferrei ſint impreſſi i corpus dñi/an dices carnē fragilē nõ debuiſſe penetrari/aut acuto ferro penetratã nõ debuiſſe dolere: Et reſpondet ille cui loquebat̄: Contra naturã dicerem. Itē quarta ratio. Sicut dicitur i alia facultate: quedam ſũt forme que poſſunt ꝯſiderari ſine materia: vt magnitudo/corporeitas: et hmõi que poſſunt per intellectũ abſtrahi a materia et motu. Alie ſũt que nõ poſſunt abſtrahi: vt ſimitas ⁊ carneitas: que neceſſario ſubiacẽt mutatiõi ⁊ ꝯtrarietati. Unde iohãnes vt oñderet naturã humanã in chriſto fuiſſe corruptibilē ⁊ materialem/ſignant̄ dixit: Et verbũ caro factũ eſt. Item q̄nta ratio. Prima origo ꝑditionis humane fuit a muliere formata ex coſta ade: locũ eius repleuit caro: vt dicit̄ Geñ. ij. d. Ut igitur oſtẽderet iohãnes ꝙ chriſtus ad reſtituendã naturam humanã in ſtatum primũ/venit in mũdũ ⁊ factꝰ eſt homo/maluit dicere: Uerbũ caro factũ eſt/q̄ verbũ homo factũ ē. Itē per hoc oſtẽdit̄ chriſti cõpaſſiõis imanitas. Nã inter omnia caro paſſibilior eſt. Unde Geñ. vj. a. Non ꝑmanebit ſpiritus meus in hoie/quia caro eſt. Hic obij̄cit hereticus: Uerbũ caro factũ ē: Ergo decidit i carnē/ p h̄ probãs ꝙ diuina natura mutata eſt in carnē. Preterea dicit hereticus: deus oia poteſt que non ſũt ꝯtra radicē potentie ſue .i. eſſentiã ſuã: ſed hoc eēt ꝯtra eſſẽtiã ſuã: q2 eſſẽtia ſua nullo modo eēt oipotẽs ſi eſſet mutabilis: nã mutãs eã eēt potētiꝰ ea. Itē ſi eſſet mutabilis cum nihil ſit meliꝰ vl̄ equale deo/nõ poſſet mutari niſi in deteriꝰ: et ita eſſet peioris ꝯditiõis q̄ cetera materialia: que oia poſſunt mutari in meliꝰ: quare patet ꝙ nullo modo ē mutabilis. Sed adhuc obij̄cit̄: Omne tempus mẽſura eſt alicuius mutatiõis: et/ factum eſt/ tempus connotat ⁊ non niſi circa rem ſignificatam: quare videtur ꝙ hypoſtaſis verbi mutationē habuit. Ad hoc rñdet Chryſ. dicẽs: ꝙ reuera/factũ eſt/ponit mutationē/non ſubſtantie ℟ diuine traſmutationē. Moralis

* a His qui credũt in noie eius. Hoc addit: quia ſine fide nihil placet deo. Uñ Heb. xj. b. Sine fide impoſſibile eſt placere deo. b Qui non ex ſanguinibus.i. intuitu ꝯſanguinitatis. c Neq̃ ex volũtate carnis.i. neq̃ ex amore carnali. d Neq̃ ex volũtate viri.i. neq̃ iuſſu vel prece principis. e Sed ex deo.i. ꝓpter deũ pure. f Nati ſunt/in beneficijs ⁊ dignitatibꝰ eccl'ie. j. Joh. iij. b. Omnis qui natus eſt ex deo non facit peccatũ. j. Joh. v. a. Omne qd̄ natum eſt ex deo vincit mundũ. Micheẽ. iij. d. Audite p̄ncipes qui edificatis ſion in ſanguinibꝰ ⁊ hieruſalem i iniquitate. Quid audiẽt: Abacuk. ij. c. Ue qui edificat ſion in ſanguinibꝰ ⁊ preparat vrbem in iniquitate. Pſ. Nõ ꝯgregabo ꝯuenticula eorũ de ſanguinibꝰ nec memor ero nominum eorum per labia mea. Pſ.15. g Et verbum caro factũ eſt: vt compati diſceret humane infirmitati. Heb. iiij. d. Non habemus pontificem qui non poſſit cõpati infirmitatibꝰ noſtris: temptatũ autē p oia ꝓ ſimilitudine abſq̃ peccõ.

* Et vt carnē ſubleuaret

De conſe.diſ. 4.c.ſi quis

a Et habitauit ī nobis. Et vidi/
b mꝰs glōriā eius/glōriā quaſi
c vnigeniti a pr̄e/plenū gr̄ē ꝛ ve

ꝟ diuinē trāſmutationē/ſ verē carniſ aſſūptionē. Similit̄ Gal.
iij.b. Chriſtꝰ factꝰ ē ꝓ nobis maledictū: non ſubſtantia trāſ/
mutata ī maledictionē. Hoc enī neq̨ demōes itelligerēt: ſed
nr̄am maledictionē ſuſcipiēs nō dimiſit nos eſſe de reliquo
maledictionē. Aliq̄ volūt trahere v̄bū iohānis ad ꝓprietatē
dicentes/ꝙ debet exponi: Verbū caro
factū ē.i.factū ē vt verbū ſit caro: et ſic
mutatio notat̄ circa carnē aſſūptā/nō cir
ca naturā aſſumētē. Sub h ſenſu ex vnio/
ne carnis ad verbū fit ꝙ verbū eſt caro.
Sed eadē rōne poſſet dici/caro facta eſt
verbū. Ad h dicimꝰ ꝙ ī vnione diuinē et
humanē naturē facta ē exaltatio humanitat̄: cuiꝰ cauſa ē exi/
nanitio diuinē hypoſtaſis: ſed ꝑ hāc/verbū caro factū eſt: no
tat̄ exinanitio verbi: per hanc v̄o/caro facta ē verbū/notatur
carnis exaltatio. Vt ḡ iohannes oſtēderet cauſā tantē exalta/
tionis humanē naturē meliꝰ dixit: verbū caro factū: id ē
deus factꝰ ē hō: vt hō eſſet deꝰ/nō ꝑ naturā ſ ꝑ grām. Iuxta
Ps.81. illō: Ego dixi dij eſtis ꝛ filij excelſi oēſ. Qꝛ v̄o diſtincte fuer̄t
duē naturē in ꝑſona vna/nō ꝯfuſē: nec altera ꝯuerſa ī reliquā:
ideo ſubiūxit: a Et habitauit ī nobis.i.in nr̄a natura.
Qđ aūt habitat ī aliq̄/neceſſario diſtinguit̄ ab illo: Et ita ſic
ꝑ h: Verbū caro factū eſt: deſtruxit iohānes errorē ma/
nicheoꝝ: q̄ dixerūt chriſtū eſſe phātaſticū hoīem ꝛ nō verū:
ita ꝑ h: Et habitauit ī nobis/deſtruxit errorē alioꝝ: q̄ di/
xerūt naturas ī chriſto ꝑmixtas/ſicut ī electro miſcet̄ aurum
argēto vt fiat tertia ſubſtātia. Deſtruxit etiā errorē eoꝝ q̄ di
xer̄t naturā diuinā ꝯuerſā ī humanā. Hoc tāgit expſſiꝰ litte/
ra grēcoꝝ: quē ſic habet: Et habitauit ī tabernaculo ī
nobiſ. Tabernaculū eſt natura humana/q̄ niſi remaneret di
ſtincta a diuina natura/nō habitaret ī ea tanq̄ ī tabernaculo.
Vn̄ Chryſ. in vndecima homelia. Nullū incōueniēs ſuſcipi
ens ab hac dictiōe/factū ē: Nō enī verſionē dicit illiꝰ inuer/
tibilis naturē/ſed habitationē: qđ autem habitat non vtiq̨
idē ē cū habitaculo ſed aliud: Aliud enī in alio habitat. Et ne
crederet̄ ꝙ Chryſ. ꝑ h vellet ponere diſtinctionē int̄ ꝑſonam
hoīs ꝛ ꝑſonā verbi: ꝛ nō potiꝰ int̄ naturā hoīs ꝛ naturā v̄bi:
ideo addit: Aliud aūt dixi nō ſm ſubam. Vnione enī ꝛ copu/
latiōe vnū eſt deꝰ verbū ꝛ caro/nō ꝯfuſiōe facta nec diſtinctio
ne ſubarū. In h etiā ꝙ dicit: Habitauit/notat̄ ꝑmanentia
diuinē naturē in humana: nunq̨ enī facta ē ſeparatio naturarū
neq̨ fiet ī ēternū. Vn̄ Augꝰ. Qui dixerit chriſtū exquo ſemel
aſſumpſit depoſuiſſe hoīez/anathema ſit. Et h ſatis elegāter
Ps.64. đr in Ps. Btūs quē elegiſti ꝛ aſſūpſiſti/inhabitabit ī atrijs
tuis. Atria dicit ꝓprietates ꝑ modum atrij circūſtātes filium
dei: in q̄bꝰ ſemel collocatꝰ nunq̨ poſtea fuit expulſus. Vnde
Chryſ. Cōſidera metū/horribilitatē ꝛ ieffabilitatē myſterij.
Semꝑ enī filiꝰ dei h habitat tabernaculū. Carnē enim nr̄am
circūdedit/nō vt rurſus eā relicturꝰ ſed vt ſemꝑ eā habiturꝰ.
De h habitaculo đr Apoc. xxi.a. Ecce tabnaculū dei cum
hoībꝰ. Itē Leuit. xxvj.b. Ponā tabernaculū meū ī medio
Ps.18. vr̄i. Itē Ps. In ſole poſuit tabernaculū ſuū. Itē ī h ꝙ dicit:
Habitauit ī nobis: notat̄ reparatio humanē naturē/ex cō/
muni modo loquēdi. Cū enī videmꝰ aliq̄s domos vel ciuita/
tes ruinoſas/dicimꝰ ſtatim: nullꝰ valēs habitat ibi. Et ecōuer/
ſo eoipſo ꝙ videmꝰ vel audimꝰ aliquē magnū habitare ī ali/
qua domo vel ciuitate/ſtatim dicimꝰ: qm̄ ruinē eiꝰ ſi q̄ fuerūt
ſūt reēdificatē ꝑ illū habitatorē. Ita hic cum audimꝰ filium
dei habitare ī natura humana/ſtatim intelligere debemꝰ rui/
nas ipſius humanē naturē ꝑ ipſum eſſe reparatas. Et hoc tan/
git Interlin̄. dicens: Habitauit ī nobis: ꝛ per hoc ſanati
ſumꝰ. Per h etiā ꝙ dic̄: Habitauit ī nobis/notat̄ humana
natura aſſūpta vt habitꝰ/q̄ mutat̄ ex aſſūptione ſ nō mutat.
Vn̄ apl̄s Phil. ij.a. In ſimilitudinē hoīm factꝰ et habitu in/
uētꝰ vt hō. Ægr̄i alit̄ exponūt. Primo ſic. a Et habita
uit ī nobis.i.int̄ nos. Vn̄ Baruch. iij.d. In terris viſus eſt
et cū hoībꝰ ꝯuerſatꝰ ē. Itē ſic. Et habitauit ī nobis/per
Ps.2. grām. Vn̄ Ps. Qui habitat ī cēlis. Glo.i. in ſctis aiabꝰ. Itē
in h notat̄ humana natura vt tēplū eiꝰ/ꝛ ipſe vt ſacerdos vel
ſctificator ipſiꝰ. Vn̄ .ij. Cor. vj.d. Vos eſtiſ tēplū dei viui ſ

ent dicit dn̄s: qm̄ inhabitabo in illis ꝛ iambulabo ꝛ ero illoꝝ
deꝰ ꝛ ipſi mihi ꝑpl̄s. Seq̄t̄: b Et vidimꝰ gloriā eiꝰ. Sic
ſupra diximꝰ in ꝑncipio huiꝰ ꝑtis: euāgeliſta intēdit h diſtin/
guere int̄ verā lucē quē oēs illumiat/ꝛ luces alias q̄ ab ipſa il/
luminant̄. Et multas iam aſſignauit differentias enumerans
multa ꝓpria verē luc̄/q̄ nō ꝯueniūt alijs:
ſicut ē: ꝙ illumiat oēm hoīem veniētē in
hūc mūdū: ꝙ mūdus ꝑ ipſū factꝰ ē: ꝙ in
ꝓpria venit: ꝙ receptores ſuos facit filioſ
dei: ꝙ nō ex ſanguinibꝰ natꝰ. Et qꝛ vidit
ꝙ nō poſſet oīa enumerare/q̄ſi ſūmatim
ꝯcludit dicēs: Et vidimꝰ.q.d. q̄d plu/
ra: Et vidimꝰ.i.cognouimꝰ ꝑ miracula/ꝑ vocē elapſam de
cēlo/ꝑ ea q̄ facta ſūt in paſſiōe ꝛ reſurrectiōe ꝛ aſcēſiōe ꝛ ſan/
cti ſpūs miſſiōe/ꝛ trāſfiguratiōe: c Gloriā eiꝰ: nō alioꝝ: qꝛ
ipſiꝰ ſoliꝰ ē gloria. Eſa. xlij.b. Gloriā meam alteri nō dabo. j.
Timoth. j.d. Soli deo honor ꝛ gloria. Et poſſet q̄rere aliqſ:
Qualē gloriā: Et rn̄det: d Gloriā quaſi vnigeniti a
pr̄e. Et nō ē h/q̄ſi/nota ſimilitudinis/ſed expſſio veritatis.
Sicut cōmunit̄ qn̄ aliq̄s vult deſcribere regalē gloriā alicuiꝰ:
dicit: Ipſe incedit purpuratꝰ/gēmatꝰ/multiſ comitatꝰ. Et ad
vltimū oīa cōprehēdens: Vt breuit̄ dicā: ipſe incedit q̄ſi rex:
id eſt vt decet regē. Ita hic: Vidimꝰ gloriā eius glori/
am q̄ſi vnigeniti a pr̄e.i. talē ꝛ tantā/vt decet vnigenitū
pr̄is. Nō ſic vidimꝰ gloriā alioꝝ ꝓphetarū: quoꝝ q̄libet habu
it gloriā ī factis ſuis ꝛ dictis: ſed nō talē qualē decet vnigeni
tū: qꝛ illi nihil ſua ptāte faciebāt: iſte aūt oīa ꝓpria v̄tute fecit.
Notat etiā/quaſi/identitatē glorię filij ꝛ pr̄is: ꝛ ꝑ hoc ſuper/
abūdātiā reſpectu alioꝝ. Vn̄ Chryſ. in. xij. homelia. Euāge/
liſta hic/quaſi/poſuit in diſſimilitudinē glorię oīpotētię ꝛ ſuꝑ/
abūdātiā ſuꝑ cēteros: q̄ oēſ glorioſi hactenꝰ apparuer̄t incōpa
bilit̄ repſētare volēs: Nā alij q̄dē oēs ꝛ angeli ꝛ ꝓphē iuſſi oīa
faciebāt: ipſe v̄o ptāte regi ꝛ dn̄atori ꝯueniēte faciebat. Hēc
aūt gl̄ia ē veritatis ꝛ gr̄ē plenitudo q̄ ī chriſto itegre fuit. Vn̄
ſequit̄. e Plenū gr̄ē ꝛ veritat̄: ſuppле vidimꝰ eū.i. inde/
ficiētē naturalit̄ ꝛ fontē oīs gr̄ē ꝛ v̄itat̄/ſm ꝙ ipſe ē deꝰ. Vn̄
Eccl. xxiiij.c. In me gr̄a oīs vitē ꝛ veritatis. Oīs vitē ꝛ ve/
ritatis dicit: qꝛ vita naturē/vita gr̄ē/vita glorię. Et ē veritas
vitē/veritas doctrinē/ꝛ veritas iuſticię: et oīs ē ab eo inquā/
tū deꝰ ē. Scdm̄ ꝙ homo etiā plenꝰ fuit gr̄ē ꝛ veritatis: qꝛ in
ipſo vniuerſaliter et ꝑfecte fuerūt oēs gr̄ē ꝛ v̄itates. Oēs alij
habuer̄t ſpm̄ ad mēſurā: ipſe aūt ſine mēſura. Oēs alij habue
runt ſpm̄ ad h vel ad illud: Verbigr̄a: Moyſes ad māſuetudi
nē: dauid ad humilitatē: loth ad hoſpitalitatē/et ſic de alijs:
ipſe aūt ad oīa plenꝰ etiā fuit: qꝛ cū omis creatura rationalis
ſit creata ad cognoſcēdā dei veritatē ꝛ participandā eius bo/
nitatē/nulla pōt vel potuit vnq̨ tantā cape: Chriſtꝰ aūt totiꝰ
diuinitat̄ ꝑfectꝰ ē contēplator/etiā ſm ꝙ hō. Vn̄ Iſidorus.
Trinitas ſibi ſoli nota ē ꝛ hoī aſſūpto. Plenꝰ etiā fuit gr̄ē et
v̄itatis: qꝛ interiꝰ ꝛ exteriꝰ fuit vniuerſalit̄ gratioſus ꝛ verax.
Nulla gr̄a/nulla v̄itas fuit ī eo diminuta vl̄ ocioſa. Nihil gra
tię vel v̄itati alicui cōtrariū fuit in eo: Ideo dic̄: Plenū gr̄ē
ꝛ veritatis. Et bn̄ dicit: gr̄ē ꝛ veritat̄: Duplicē enī defe/
ctū incurrerat homo
✱ Et vt carnē ſubleuaret vſq̨ ad diuinitatiſ vnionē. Propt̄ Moraliter
qđ đr in Ps. Adorate ſcabellū pedū eiꝰ qm̄ ſctm̄ eſt. a Et Ps.98.
habitauit ī nobis/hō cū hoībꝰ: vt exēplo ſuē ꝯuerſatio/
nis nos īformaret ad vitā. Baruch. iij.d. Poſt h in terris vi
ſus ē ꝛ cū hoībꝰ ꝯuerſatꝰ. b Et vidimꝰ gloriā eiꝰ.i. di/
uinitatē ī humanitate/in q̄ docuit ꝛ miracula fecit/in q̄ trāſfi/
guratꝰ ē: et in q̄ ſurrexit: qm̄ videre gloria ē. j. xvij.a. Hēc ē
vita ēterna vt cognoſcāt te ſolū verū deū ꝛ quē miſiſti ieſum
chriſtum. Ideo dicit̄ Luc. x.d. Multi reges ꝛ ꝓphetē vo/
luerūt videre q̄ vos videtiſ ꝛ nō viderūt. Si aūt ita glorioſū
eſt videre eū infirmū/q̄d erit videre eū ad dexterā pr̄is ſeden
tem: d Gloriā/eiꝰ dico/quaſi vnigeniti a pr̄e: quā
nemo hoīm pōt videre niſi bonꝰ. Eſa. xxvj.b. Tollatur impi
us ne videat gloriā dei. e Plenū gr̄ē ꝛ veritat̄. Pleni/
tudini gr̄ē duo oꝑponunt̄.i. vacuitas gr̄ē ꝛ plenitudo malicię.
Multi habēt gr̄ē vacuitatē/nō tn̄ malicię plenitudinē: qui.ſ.

a ritatis. Johãnes teſtimoniũ
b c perhibet de ipſo/ ẽt clamat/ di
d e f cẽns: Hic ẽrat quẽ dixi/ qui
g h poſt me vẽtur⁹ ẽ: ãnte me fac/
i k tus ẽ: qꝛ p̄oꝛ mẽ erat. Et dẽ
l plenitudine eius nos omnes
m accepimus: ⁊ grãtiã prõ gra/
n o tia: quia lex ꝑ moyſen data ẽ:
p grã ⁊ veritas ꝑ ieſum chriſtũ
q facta ẽ. Deũ nemo vidit vnꝗ̃:

Fectũ incurrerat hõ ꝓpt̃ pctm̃ adẽ .ſ. culpã ⁊ ignorãtiã: Et ideo chriſtus qꝛ venit vt medicus/ duplex remediũ ſecum attulit. Cõtra defectũ culpe/ plenitudinẽ grẽ: ꝯtra defectũ ignorãtie/ plenitudinẽ veritatiſ. Et ſic ꝑficit̃ duplex pars aĩe/ itellect⁹ .i. aſpect⁹ in quo veritas: et affect⁹ ĩ quo grã. Itẽ plenitudo grẽ legis rigorẽ euacuat: plenitudo veritatis vmbrã legis exter/ minat. De h̃ dr̃ Col. ij.b. In ipſo habitat plenitudo diuinitatiſ corꝑalit̃. Heſter.xv. d. Facies tua plena ẽ graꝝ. Uel gratie ꝓpt̃ gratuitã ꝓmiſ/ ſionẽ. Ueritatiſ: ꝓ/ pter ꝓmiſſionis im/ pletionẽ. Uł/ Plenũ grẽ/ ſm humanitatẽ: que nihil meriti habebat. Plenũ veritatiſ/ ſm diuinitatẽ que nihil vanitatiſ habet aut falſitatiſ. Plenũ grẽ: ꝯtra legis rigorẽ. Plenũ veritatis: contra legis vmbram.

Matth.3.c. Marci.1.a. Luce.3.c.

Moraliter * a pctis ſe ꝯtinẽt/ ſed ĩ opib⁹ ꝟtutũ nõ ſe exercẽt: qd̃ cauere mo net apl̃s .ij. Cor. vj.a. Uidete ne iuacuũ grãm dei recipiatiſ. Itẽ .j. Cor. xv.b. Grã dei ſũ id qd̃ ſũ: ⁊ grã ei⁹ ĩ me vacua n̄ fuit. Alij habẽt vtrũqꝫ: De qb⁹ dr̃ Roma. j.d. Tradidit il/ los de⁹ ĩ reprobũ ſenſũ/ repletos oĩ iniq̃tate. Plenitudini etiã ꝟitatiſ opponunt̃ alia duo .ſ. vanitas et falſitas: ſicut dic̃ Anſ/

Ps.4. elmus in libro de veritate: que ĩ multis ſũt. Uñ Ps. Filij ho minũ vſqꝫquo graui corde vt q̃d diligitiſ vanitatẽ ⁊ q̃ritiſ mẽ/ daciũ. Quattuoꝛ igit̃ vno ꝟbo excludit euãgeliſta a chriſto: id eſt gratie vacuitatem/ malicie plenitudinem/ vanitatem et

Sequit̃ in lr̃a falſitatem a Johannes teſtimonium ⁊c. In hac parte agitur de teſtimonio iohannis. Et primo ponitur te/ ſtimoniũ ei⁹ in cõmuni: ſecũdo in ſpeciali. Uñ dicit: Johã/ nes/ baptiſta .ſ. b Teſtimoniũ ꝑhibet de ipſo .i. de chriſto: non ſolũ nos q̃ ſum⁹ diſcipuli ei⁹. c Et clamat/ apte ⁊ libere. d Dicẽs/ ad eos q̃ veniebãt ad eũ cauſa bap tiſmi. e Hic/ q̃ int̃ nos p̄ſens aſtat. f Erat quẽ dixi: id eſt de quo locut⁹ ſũ vobis cũ adhuc eſſet abſens/ ꝙ maioꝛ me eſſet ⁊ ventur⁹ ad p̄dicãdũ ⁊ baptiçãdũ ⁊ ad moriẽdũ pro ꝑpl̃o. Sepe eñi veniebat ieſus ad iohãnẽ/ ꝑ quẽ debuit ꝑpl̃o manifeſtari. Et ſic̃ abſẽti ꝑhibebat iohãnes teſtimoniũ ꝙ eẽt maioꝛ eo/ ⁊ ꝙ eſſet fili⁹ dei: ita ⁊ p̄ſẽti. Qd̃ ideo faciebat iohã nes: qꝛ ſi tm̃ preſenti ꝑhiberet teſtimoniũ/ videret̃ adulatio eſſe: ſi tm̃ abſenti/ nunꝗ̃ crederẽt ipſũ eſſe quẽ iohãnes p̄di/ caſſet/ cũ eſſet ĩ vili ⁊ paupere habitu: et ideo p̄ſenti ꝑhibuit teſtimoniũ/ qd̃ abſenti ꝑhibuerat. g Qui poſt me ven/ tur⁹ ẽ: nõ in carnẽ/ qꝛ iam venerat: ſed ad p̄dicãdũ ⁊ baptiçã/ dũ ⁊ moriẽdũ ⁊ ꝑpl̃m liberãdũ/ ⁊ ad ꝑficiẽdũ qd̃ iohannes in/ choauerat. Johãnes eñi baptiſmo ſuo diſponebat iudeos: ie/ ſus ꝟo baptiſmo ſuo poſtea ꝑfecit ⁊ ꝯſũmauit/ pctã remittẽs et grãm ꝯferẽs/ qd̃ nõ iohãnes. h Ante me fact⁹ ẽ .i. me dignioꝛ ⁊ honorabilioꝛ/ eo ꝙ dei fili⁹ naturalis: ego ꝟo ꝑ gra/ tiã tm̃: et iõ ille dñs ẽ/ ego ſeru⁹: ille rex/ ego preco: Et qꝛ/ an/ te/ dr̃ m̃ltipliciť .ſ. ordine/ tp̃e/ natura/ dignitate: vt determinet hanc multiplicitatẽ/ dicit: i Quia p̄oꝛ me erat: id ẽ ho/ norabilioꝛ. q.d. iohãnes: Ante me factus eſt .i. p̄poſitus mihi vt dignioꝛ ⁊ melioꝛ/ etiam ſm ꝙ hõ: qꝛ anteꝗ̃ fieret hõ erat prioꝛ: id ẽ honorabilioꝛ ⁊ dignioꝛ/ qꝛ fili⁹ dei: quã digni/ tatẽ nõ amiſit. k Et de plenitudine ei⁹ ⁊c. Hoc ẽ ꝟbũ euãgeliſte/ ⁊ reſpicit illd̃ .ſ. Plenũ grẽ ⁊ ꝟitatiſ: cui⁹ pleni tudinis aliquã ſtillã habuit p̄curſoꝛ: q̃ teſtimoniũ ꝑhibuit de illo. Et nõ ſolũ ipſe p̄curſoꝛ/ imo ⁊ nos oẽſ diſcipli de illa ple nitudine aliq̃d habuim⁹: vnde ⁊ ipſi teſtimoniũ dare potui/ mus. Et h̃ ẽ qd̃ dicit: Et de plenitudĩe ei⁹ nos oẽs/ di/ ſcipuli ⁊ etiã fideles oẽs: l Accepim⁹/ ipſo largiẽte ſine ſui diminutiõe: ſic̃ de fonte pleno multa aq̃ accipit̃/ nõ dimi/ nuta ei⁹ plenitudine. Sꝫ nõ h̃ oĩno ſimile: qꝛ aliq̃d aſportat̃ a fõte qd̃ nõ relinquit̃ ĩ eo/ licet idẽ ſpecie ſuccedat: In deo aũt nõ ẽ taliſ ſucceſſio: qꝛ ab eo nihil aſportat̃. Iõ ponit Chryſ. aliud ſimile .ſ. de fõte luminis: a quo multe candele accẽſe nõ minuũt ipſi⁹ plenitudinẽ/ ſꝫ ſine diminutiõe ſui oĩb⁹ lumẽ ſu/ um cõmunicat. Unde ſi ita ẽ ĩ re corporali vt poſſit diuidi in multa ſine ſui diminutiõe: multo forti⁹ illa natura diuina ſine oĩ mutatiõe vel diminutiõe cõmunicat ſuas illumiatiões oĩ/ bus ſuſceptibilib⁹ earũ. Quid aũt accepimus/ ⁊ q̃ de cauſa aperit/ dicẽs: m Et grãm ꝓ grã .i. grãm accepim⁹ gra/ tis ab eo. Et ẽ talis mod⁹ loquendi: ſicut dr̃ de aliquo ꝓdigo largitore: ꝙ dat do/ na ꝓ donis .i. in dan do nõ habet rõnẽ ni ſi qꝛ dare conſueuit: vñ dona p̄terita ꝓ/ uocãt ad futura. Uel ſic: m Grãm/ co/ opãtẽ. n Pro grã opante. Uł. Grãm .i. augmẽtũ grẽ. Pro grã .i. ꝓ vſu grẽ: ſm ꝙ dr̃ Luc. xix. d. Habenti dabitur et abundabit. Uel/ Gratiam/ patrie. Pro grã/ vie: ſm ꝙ dicit̃ Zach. iiij.c. Exequabit gratiam grẽ. Uel ſm Chryſ. Grãm/ noui teſtamenti. Pro gratia/ veteriſ teſtamẽti: Qꝛ autẽ vetus teſtamẽtum dicat̃ vł ſit grã/ probat Chryſ. ratione ⁊ auctoritate. Ratio talis ẽ. Lex na/ turalis fuit ante legẽ ſcriptã obligans ad h̃ vt obſeruaret̃: cũ igit̃ iudei eã nõ ſeruauerũt/ nõ debebat̃ eis niſi pena: ꝙ ergo his q̃ legẽ ꝯſciẽtie deleuerãt/ eadẽ rurſus ĩ tabulis ſcp̄ta data ẽ/ grã fuit nõ redditio meriti. Auctoritas aũt hec ẽ. Ps. Nõ fecit talit̃ oĩ natiõi ⁊ iudicia ſua nõ manifeſtauit eiſ. Itẽ. No/ tas fecit vias ſuas moyſi: filijs iſrael volũtates ſuas. Qꝛ aũt nouũ teſtamẽtũ ſit grã/ eadẽ ratione ⁊ auctoritate ꝓbat̃. Et huic expoſitiõi ꝯuenit qd̃ ſequit̃: o Qꝛ lex ꝑ moyſen data ẽ. q.d. reuera accepim⁹ gratiam pro gratia: qd̃ patet: o Quia lex ꝑ moyſen data ẽ/ gratis non reddita meri/ tis: et ideo fuit gratia. p Grã ⁊ veritas ꝑ ieſũ chriſtũ facta ẽ .i. nouũ teſtamẽtũ/ qd̃ eſt ſecũda grã. Et notãdus eſt ordo teſtimonioꝝ quõ deducit paulatim chriſtũ ad altiora. Primo eñi iohãneſ cõparauit eũ ſibi p̄ponẽdo eũ/ vbi dixit: Añ me fact⁹ ẽ qꝛ p̄oꝛ me erat. Cõparauit aũt chriſtũ ſibi: nõ ꝙ crederet aliquã ꝓportionem eſſe int̃ ſe ⁊ ipſũ: ſed qꝛ ſciuit ſe eſſe magnũ in opinione hoĩm: et intẽdebat chriſtũ facere ma/ iorẽ in opinione eoꝝ/ ſic̃ erat in rei veritate. Deinde venit io/ hannes euãgeliſta ⁊ p̄tulit eũ oĩb⁹ tanꝗ̃ ab ipſo haurientib⁹ q̃cq̃d boni habebãt. Uñ dixit: Et de plenitudine ei⁹ nos om/ nes accepim⁹: gratiam pro gratia. Tertio addit idem iohã/ nes/ ⁊ p̄tulit eũ moyſi: cui nullus par aut ſimilis reputabatur apud iudeos: cũ dicit: Lex per moyſen data eſt/ tanꝗ̃ ꝑ miniſtrũ. Et gratia ⁊ veritas ꝑ ieſum chriſtũ facta ẽ/ tanꝗ̃ ꝑ dñm. Et notat̃ iſta p̄latio ĩ duob⁹. Primo in h̃ ꝙ di/ cit: Lex per moyſen data eſt: q̃ neminẽ ad ꝑfectũ ducit: vt di/ citur Heb. vij.c. Immo generabat in ſeruitutẽ: ſicut dr̃ Gal. iiij.d. Chriſt⁹ aũt fecit graꝫ remittẽtẽ pctã ⁊ recõciliãtẽ deo: et veritatẽ ſoluẽtẽ/ qd̃ vmbra ꝓmittebat ⁊ ſoluere nõ poterat. Scðo ĩ h̃ ꝙ dr̃ moyſes dediſſe: chriſt⁹ aũt feciſſe: Facere eñi mai⁹ ẽ ꝗ̃ dare. Sed icidit q̃ſtio .ſ. rõne cui⁹ lex opponat̃ grẽ ⁊ ꝟitati: Ad qd̃ dicẽdũ ꝙ in lege cõmunit̃ accepta/ nõ erãt niſi duo .ſ. figure ſiue vmbre futuroꝝ: et quedã moralia q̃ mãſe/ rũt: q̃ cõmunia ſũt oĩ legi .ſ. nature/ ſcripte/ et euãgelice. Quo ad vmbram ꝓpter vacuitatẽ opponit̃ veritati: quo ad decalo/ gũ qui erat moralis/ opponit̃ gratie: nõ ꝙ decalogus ꝯtꝛ⁹ ſit gratie/ ſꝫ qꝛ ĩ lege decalogũ ꝑ occaſionẽ ſequebat̃ p̄uaricatio: ſicut dicit̃ Roma. vij.b. Occaſione accepta pctm̃ ꝑ mãdatũ opatũ eſt ĩ me oẽm ꝯcupiſcẽtiam. Sequit̃: q Deũ nemo vidit vnꝗ̃. Hoc ẽ tertiũ teſtimoniũ iohãnis euãgeliſte: in quo teſtat̃ ipſũ chriſtũ eſſe deũ. Deũ nemo vidit vnꝗ̃. Poterãt eñi dicere iudei: non eſt maioꝛ chriſt⁹ ꝗ̃ moyſes: qꝛ nos vtrũqꝫ vidim⁹ ⁊ audiuim⁹. Et r̃ndet iohãnes euãgeliſta: Nõ eſt verũ: qꝛ/ Deũ nemo vidit vnꝗ̃: et chriſt⁹ de⁹ eſt. Sed querit Chryſ. Qualit̃ dicit iohãnes: Deũ nemo vidit vnꝗ̃: cum multi patrum legant̃ eum vidiſſe: Eſa. vj.a. Uidi dñm. iij. Reg. vltᷓ.d. dicit micheas: Uidi dominũ. Et mul/ ti alij. Et r̃ndet Chryſ. dicẽs/ ꝙ multis modis videtur deus. Videt̃ eñi in intellectu ꝑ creaturas. Itẽ ꝑ fidẽ. Itẽ ꝑ donum

De cõe.di... ſeptã. De pe.di.1 libenter De purga. pariũ.c.m...

Ps.147 Ps.102 Ar. iohis Deus vid... multis mo...

ꝓphetie. Item

a b Unigēnitꝰ filius q̄ui ē in ſinu
c p̄ris/ipſe enarrauit. Et hōc ē
d teſtimoniū iohānis: qñ miſērt
e iudei ab hieroſolymis ſācer/
f g dotes ēt leuitaſ ad eū vt itēr/
h i rogarēt eū: Tū q̄s es? Et cōn
k l feſſuſ ē/ēt nō negauit. Et cōn
feſſus ē/ q̄ nō ſū ego chriſtꝰ.

prophetię. Itē ī raptu/vt paulus et adam. Itē ꝑ ſubiectam creaturā/vt moyſes ⁊ iacob ⁊ alij p̄res. Itē in patria facie ad faciē. j. Corī. xiij. d. Nullo iſtoꝝ modoꝝ videt̃ in ſuba ſua/ſ3 ab actu ſuo cognoſcit̃. Qꝛ eni patres legunt̃ eū vidiſſe cōde/ſcenſionis fuit viſio nō nudę ſubſtantię. Si eni ipſā vidiſſent ſubſtātiam/ nequaq̄ eā differēt conſide/raſſēt: Simplex eñ q̄dā et infigurabilis et icōpoſita ē. Et po ſtea addit. S3 neq̄ angeli vel archāgeli vidēt eū. Si eni int̃/rogauerī eos/audi/es quidē eos de ſub/ſtātia nihil r̄ndētes: gloriā ꝟo ſolū i excel ſis cantātes. Et ſi a cherubin ⁊ ſeraphin cōcupierī aliq̄d diſcere/muſicā melodiā ſcīmonij audieſ: ⁊ q̄m plenū ē cęlū ⁊ t̃ra gl̃ia eiꝰ. Si ſupiores inueſtigauerī ꝟtutes/ nihil aliud iuenies q̄3 q̄m vnū opꝰ ē eis laudare deū. S3 q̄d ē q̄ð ð2. j. Ioh. iij. a. Cū apparuerit ſiles ei erimꝰ/q̄m videbimꝰ eū ſicuti ē? Ad h̄ dicēdū q̄ iohānes nō intēdit dicere q̄ noſ aliq̄ modo ꝯſideremꝰ dei ſubam i patria: qꝛ h̄ ē ipoſſibile oī creaturę. Uñ Chryſ. Q̄ð creabilꝭ naturę eſt/q̄lit̃ videre poterit q̄ð icreabile ē? q. d. nullo modo. Intē/dit ḡ iohānes ſpeculū ⁊ enigma: qꝛ i patria ꝑ imediatā accep tionē luminiſ apte videbimꝰ deū/nō tñ eſſentiā: ſ3 vt gloriā/vt bonitatē/vt veritatē. Sed/ a Unigenitꝰ filꝰ. i. chriſtꝰ q̄ eſt vnicꝰ a p̄re genitꝰ ęternalit̃ ⁊ a m̄re t̄palit̃. b Qui ē in ſinu p̄ris. i. in ſecreto vidēs eū ⁊ cognoſcēs imediate. Sinꝰ eni ꝓprie ē occultū ſub veſtimēto. Uñ q̄ð in ſinu ē alicuiꝰ/nemo nouit niſi ſit valde familiaris ⁊ magī ꝯiūctꝰ alijs/q̄ ea quę foris ſūt p̄nt videre. Neq̄ aliq̄s ꝑſumeret euertere ſinū regī terreni ⁊ ſcrutari q̄d ibi ē: niſi forte vnicꝰ filꝰ eiꝰ. Ueſtes autē ſinū faciūt. Ueſtes aūt dei appello effectꝰ q̄ ſūt ab eo. Et quā/to q̄s ſubtiliores plicas harū veſtiū ſcrutatꝰ fuerit: tanto am plꝰ deū cognoſcit. Sed q̄ð eſt i ſinu videre nō pōt niſi q̄ oēs excedit/chriſtꝰ. ſ. q̄ ē eiuſdē ſubę cū p̄re: et ideo videt ſubam eiꝰ ſub veſtimēto reconditā. Atq̄ ꝑ h̄ oſtēdit̃ eſſe filꝰ natura lis dei p̄ris: qꝛ euertere ſinū p̄ris nullus ſeruoꝝ auderet/nec etiā multoꝝ filioꝝ vnus/niſi vnigenitꝰ. Qꝛ aūt dicit: Qui ē i ſinu p̄ris: et nō qui fuit vel q̄ erit/ inſinuat̃ ęternitas filij immutabilis ante icarnationē et poſt reſurrectionē et i me/dio. Si eni dixiſſet: q̄ fuit vl̄ q̄ erat/crederet aliq̄s q̄ i incarna tiōe receſſiſſet a ſinu. Itē ſi dixiſſet: q̄ erit/crederet q̄ poſt re/ſurrectionē magī eſſet i ſinu q̄3 p̄us. Et ideo dic̃: Qui eſt i ſi nu p̄ris/ipſe enarrauit. i. extra fidelibꝰ narrauit pfectꝰ et liquidꝰ oībꝰ alijs/q̄ſi ille q̄ eū viderat ⁊ videbat. Et ꝑ h̄ pro bat euāgeliſta ipſū eſſe deū: qꝛ nemo. i. nullus purꝰ hō deum videre pōt. Exo. xxxiij. d. Nō videbit me hō ⁊ viuet. c Et hoc ē teſtimoniū iohānis. Hic agit de teſtimonio iohā/nis. Et ponit euāgeliſta tria teſtimonia legis. Primū eſt ad phariſęos: ſecūdū ad oēs: tertio repetit̃ idē teſtimoniū ſequē ti die/qñ diſcipli duo ſecuti ſt̄ eū. Et ſatī caute ꝓcedit euāge/liſta. Sciebat eni q̄ iohānes baptiſta opinatiſſimꝰ erat apud iudęos: ideo ad oſtēdendā magnificētiā chriſti/ſępe replicat eiꝰ teſtimoniū. Uñ dicit: Et hoc ē teſtimoniū iohānis: ſic̃ ꝑo2a de chriſto. d Qñ miſerūt iudei ab hieroſo/lymis: vbi ꝯſiliū ⁊ iudiciū habebat̃: et iō ibi erant hoīes ſa/piētiores ⁊ aſtutiores: Et q̄s miſerūt? e Sacerdotes/ ſapientes in lege ⁊ ordine priores. f Et leuitas/in mi/norībꝰ ordinibꝰ ſeruiētes. g Ut interrogarēt eū. i. io/hānē: h Tu q̄s es? Putabāt eni aliq̄ iudei iohannē eſſe chriſtū in lege ꝓmiſſū. Alij putabāt ipſū eſſe heliā ꝓpter ni/miā abſtinētiā ⁊ ꝯtinētiā ⁊ vitā ſolitariā ⁊ liberā delictoꝝ rep̄ henſionē. Alij dicebāt eū eſſe vnū ex ꝓphetī reſuſcitatū ꝓpter grā3 ꝓphetię. Uñ oēs ꝯfluebāt ad eū ⁊ baptiçabāt/etiā ſcribę et phariſei. Et cū adhuc ꝑſētes eſſēt/fuit ⁊ ieſus int̃ alios ibi: Uñ et iohānes ꝓhibuit ei tūc teſtimoniū. Q̄ð audiētes ſcri/

m n Et intērrogauerūt eū: Q̄uid
o p ergo? Hēlias es tu? Et dixit:
q r Nōn ſum. Prōpheta es tu?
ſ t Et rēſpōdit. Non. Dixērt ḡ
v x ei: Quis es vt rēſponſum de/
nus his qui miſerunt nos:
y z Quid dicis de teipſo? Ait:
a b Egō vox clāmātꝭ in deſerto:

bę ⁊ phariſei/ſciētes q̄ de paupe parētela erat/⁊ de vili regiōe. i. de galilea/⁊ de viliſſimo caſtello. i. naçareth: Sciētes etiā iohānē eē de magno genere: vtpote filiū pōtificī/⁊ marię vi/tę: indignati ſūt q̄ tā vilis deberet eis ꝑponi. Uolebāt eni io/hannē magī ſibi ꝑponi: et ideo vt deflecterēt eū a teſtimonio chriſti/miſert ſacer/dotes ⁊ leuitas/q̄ blā ditijſ abſtraherēt eū a teſtimonio chriſti. Iohānes ꝟo nō re/ſpondit q̄ſtioni eoꝝ ſ3 intētioni. Ipſi eni intēdebant facere q̄ diceret ſe eē chriſtū: ſ3 ipſe apte negauit ſe eſſe chriſtū. Et h̄ ē q̄ð ſequitur: i Et ꝯfeſſus ē/ publice. k Et nō negauit/ꝟitatē: Et tātū valet/quātū illō: ⁊ ꝯfeſ/ſus ē. Et tertio dic̃: l Et ꝯfeſſus ē/qꝛ nō ſū ego chri ſtus: vt q̄dā v̄im opinant̃/vel ad minꝰ vt h̄ dicerē machinā/tur. Et ita manifeſte ꝑcutit corda eoꝝ. m Et iterrogaue rūt eū: fraudati ab intētiōe ſua. n Quid ḡ? Nec expectāt r̄nſū huiꝰ queſtiōis: ſed ſtatim ſupponūt alioꝝ opinionē/dicē/tes: o Helias es tu? Scōm Chryſ. nō fuit alia cauſa q̄re ſupponūt heliā/niſi qꝛ helias apud eos maio2 ceterī habebat̃. Scōm latinos ꝟo iō fit: qꝛ i illo ꝑceſſerat figura baptiſmi/qñ diuiſo iordane ipſe ⁊ heliſęꝰ trāſierūt. iiij. Regī. ij. b. p Et dixit/ iohānes: q Nō ſū. Sed quō dic̃/nō/cū dn̄s dicat de ipſo Mat. xj. b. Si vultī recipe/ipſe ē helias. R̄ndeo. Sic̃ dicit Dionyſiꝰ: itellectꝰ diuini. i. allegorici i tria diſtribunt̃: in ſubam/ ꝟtutē/⁊ opationē: ſimiliter oīa alia. Iohāneſ ḡ negat ſe eſſe heliā quo ad ſubam: chriſtꝰ aūt dicit ipſū eſſe heliā quo ad ꝟtutē ⁊ opationē. Sed qꝛ adhuc poſſet eſſe iohānes aliq̄s de alijs eximijs ꝓphetī: ſupponunt tertiā queſtionē dicentes: r Propheta es tu? Scōm Chryſ. quęrūt de illo ꝓphe/ta quē parē moyſi expectabāt: de q̄ ð2 Deut̃. xviij. d. Pro/phetā ſuſcitabit vobis deꝰ de fribꝰ v̄ris: ipſū tanq̄ me audie/tis. Uñ lr̄a grecoꝝ habet articulū: O ꝓpheta es tu. q. d. nun/q̄d tu es ille ꝓpheta nobis i lege ꝓmiſſus? Scōm latinos q̄/rūt de heliſęo: in quo figura baptiſmi ꝑceſſerat ſicut in helia. ſ Et r̄ndit/nō. Scōm duas ꝑdictas expoſitiōes nulla eſt hic q̄ſtio. Sed quędā Glo. generalit̃ accipiēs ꝓphetā/mouet queſtionē: qualiter ſe negat eē ꝓphetā cū chriſtꝰ dicat ipſū eē ꝓphetā ⁊ plꝰ q̄3 ꝓphetā: Mat. xj. b. Ad h̄ r̄ndet vna Glo. di cēs/ q̄ iohānes loquit̃ cū precīſiōe. Uñ ſenſus ē: Nō ſū pro/pheta: tm̄ ſupple. Alia Glo. ſic dicit: Non ſū ꝓpheta: qꝛ non ꝑnūcio futuꝝ ſ3 oſtēdo ꝑſentē. Et hec Glo. ꝓprie accipit no/men ꝓphetę. ſ. ad ꝑdicērē futura. t Dixerūt ḡ ei/illi nū cij/cōſiderātes q̄ nihil magnū diceret de ſe: volētes aūt oībꝰ modis ſcire q̄d ſentiret de ſe/addiderūt adhuc. v Quis es? Hāc queſtionē iā fecerāt: ſed dolus fecit reiterare: vnde cauſam falſam ſubijciūt. x Ut r̄nſū demꝰ his q̄ miſe/rūt nos. In h̄ obūbrāt dolū. q. d. nō cauſa alia q̄rimꝰ niſi vt habeamꝰ aliq̄d certū q̄ð de te poſſimꝰ r̄ndere. Nec tñ h̄ ha/bebāt in co2de: q̄ð patet/qꝛ ſtatim vt audierūt q̄d dicebat de ſe/arguerūt eum quare baptiçaret. Unde adhuc ſubinferunt: y Quid dicis de teipſo? q. d. tibi omnia credemus teſtificanti de te. z Ait/iohannes. a Ego vox. Non r̄ndet iohānes ꝓpriā noiationē neq̄ genꝰ neq̄ patriā: vt dice ret ego ſū iohānes filꝰ çacharię pōtificī de hierlm̄. Et q̄re h̄? Qꝛ ipſi iudęi volebāt experimētū ſumere de chriſto/⁊ q̄liter ſe iohānes h̄ret ad ipſū. Et ad h̄ nō potuit meliꝰ r̄ndere q̄3 ſic: Ego vox clamātꝭ i deſerto. q. d. nō ſum q̄dē chriſtꝰ neq̄ helias/neq̄ ꝓpheta: ſed ſum ꝑco eiꝰ qui ꝑſens ē/oſtendēs eū ſicut vox oſtēdit verbū. Uox cum verbo tranſit vſq̄ ad audi tū: et poſtea perit vox ⁊ remanet ꝟbū: ita iohānes. Sicut ḡ vox excitat auditū vt verbū recipiat̃: ita iohānes excitauit iu dęos vt chriſtū recipent. Iō bñ dic̃: Ego/ ſū: vox/ꝟbi: b Clamātꝭ/ i me/manēte: in deſerto. Et q̄d clamātis? Hoc. ſ.

 Dirigite viam

a ¶Dirigite viā dñi.i. parate vos vt deꝰ veniat ad vos. b ¶Sic dixit eſaias ꝓpheta: Ca.xl.a. Teſtimoniū eſaię inducit ꝙ erat apud eos excellēs ꝓpha / vt faciliꝰ ꝑſuaderet de chriſto. c ¶Et q̄ miſſi fuerāt erāt ex phariſęis. Verbum ē euāgeliſtę: qđ inducit / vt euidētior ſit iudęoꝝ dānatio ꝙ non crediderūt in chriſtū: q꜀ miſerāt q̄s putabāt fide dignos ad iohannē quē fide digniſſimū eſtimabant. Et ita nec ex pte nūcioꝝ ē eis excuſatio: q꜀ phariſęorum ſecta certiſſima erat. Nec ex parte illiꝰ ad quē miſerāt: q꜀ iohānes erat fide dignꝰ. d ¶Et interrogauerūt eū.i.iohānē phariſęi miſſi.

B

a Dirigite viā dñi / ſic dixit eſai-
c as ꝓpheta. Et q̄ui miſſi fuerāt
d erāt ex phariſęis. Et interro-
e f gauerūt eū / et dixerūt ei. Quid
g ergo baptiças ſi tū nō es chri-
ſtus / neq꜄ helias / neq꜄ ꝓpha:
h Reſpōdit eis iohānes / dicēs:
i k Egō baptiço ī aq̄: mēdiꝰ autē
l vr̄m ſtetit q̄uē vos neſcitiſ. Ip
m n ſē eſt q̄ poſt me vēturꝰ eſt: q̄ui
o ante me factus eſt: cūius ego
p non ſum dignus vt ſōluam
eius corrigiam calciamenti.
q r Hēc in bēthania facta ſunt
trās iordanē / vbi erat iohan-
s t nes baptiçans. Altēra die vi
v x dit iohannes iēſum venien-
y z tē ād ſe / ēt ait: Eccē agnꝰ dei

e ¶Et dixerūt ei: audito ꝙ nihil magnū de ſe dicebat: f ¶Quid ḡ baptiças / tāq꜄ hñs auctoritatē baptiçādi: g Si tu nō es chriſtꝰ / neq꜄ helias / neq꜄ ꝓpheta: Hic exclamat Chryſ. O de amētia / o de elatione / o de intēperanea īueſtigatiōe: miſſi ēt doceri ab eo q̄s eſſet et vñ eſſet / nō leges impoſituri. h ¶Reſpōdit eis iohānes dicēs: nō indignās vel offenſus. i ¶Ego baptiço ī aq̄ / exterius tm̄ lauās corpus / nō interiꝰ cor: et iō nō debetiſ ponere ſpem ſalutiſ ī baptiſmo meo. k ¶Mediꝰ aūt vr̄m ſtetit.i. int̄ vos q̄ſi vnꝰ ex vobis humiliſ. l ¶Quē vos neſcitis.i. nō cognoſcitiſ vera cognitiōe. m ¶Ipſe ē q̄ poſt me vēturꝰ ē: perficiēs qđ ego incboo. n ¶Qui ante me factꝰ ē.i. dignior ⁊ honorabilior. o ¶Cuiꝰ ego nō ſū dignꝰ.i. ſufficiēs vł idoneꝰ: p ¶Vt ſoluā eiꝰ corrigiā calciamēti: qđ tm̄ ē vltimū ſeruitiū ⁊ ad minimos pertinēs. Vł Nō ſū dignꝰ vt eiꝰ corrigiā calciamēti ſoluā.i. eius vxorē vt ſponſus accipiā / ſm morē legiſ. q ¶Hęc.i. rñſio iohannis ⁊ interrogatio phariſęoꝝ. r ¶In bethania facta ſūt trāſ iordanē / vbi erat iohānes baptiçās: propter aq̄rū copiā ⁊ loci ſecretū ī quo ipſe ꝯſueuerat cōmorari. Sed q̄rit Chryſ. Quare euāgeliſta deťminat locū vbi h̄ factum eſt: Et ſoluit / ad hoc aſſignans duas rationes. Vna eſt: ne credatur ꝙ iohānes ī occulto vel corā paucis teſtimoniū h̄ dixerit. Alia: q꜀ tpe h̄ quo euāgeliſta ſcp̄ſit hęc / adhuc multi ſuperāt q̄ interfuerant huic teſtificationi. s ¶Altera die. Hoc ē ſpeciale teſtimoniū iohānis: q̄ chriſtū teſtificaſ oībꝰ q̄ venerāt ad baptiſmū ſuū viſibiliter demonſtrauit. Et eſt hoc teſtimoniū quaſi cōplemētū oīm teſtimonioꝝ p̄cedētiū. Nā ī illis oībꝰ intēdit iohānes paulatim ſubleuare iudęos / vt crederēt chriſtū eſſe verū dei filiū: nūc aūt p h̄ teſtimoniū manifeſte deťminat. Vñ dicit: Altera die.i. ſequēti die / poſteaq꜄ facta fuit queſtio iudęoꝝ p ſacerdotes ⁊ leuitas. t ¶Vidit iohānes / intuitu mētis ⁊ corpis. v ¶Ieſū veniētē: non ſolū greſſibꝰ corpis / ſ etiā īterioris ſuę ꝯtēplatiōis acceſſibꝰ. x ¶Ad ſe: vt iohānes eū amplius cognoſceret ſm diuinitatē quē pręſentē videbat / ⁊ demōſtrabat ſm humanitatē: ⁊ vt occaſio dareſ ipſi iohāni p̄conicādi ipſū ieſū. y ¶Et ait / iohānes viſo ieſu: z ¶Ecce agnꝰ dei.i. chriſtꝰ dei filiꝰ: q̄ đr agnus: q꜀ paſchali agno p̄figuratꝰ. Nā ſicut ſanguine illiꝰ agni

Exo.12. domꝰ linitę ſūt liberatę ab extmiatore: ita oēs aīę fide paſſionis munitę liberanſ a demone. Dicit etiā agnꝰ chriſtꝰ dei filius / ſm Chryſ. q꜀ excellētiſſimꝰ ꝓphetarū.ſ. Eſaias / eū agno cōparauit ī multis locis. xvj.ca.a. Emitte agnū dñe dñatorē terrę de petra deſerti.i. de gentilitate / ad montē filię ſion.i. ad eccleſiā. Itē.liij.c. Sicut ouis ad occiſionē duceſ: ⁊ q̄ſi agnꝰ corā tondēte ſe obmuteſcet. Itē đr agnꝰ / q꜀ innocēs. Eſa.liij.

1.Pet.2.d. c. Pctm̄ nō fecit / nec ē inuētꝰ dolus in ore eiꝰ. Pš. Ego ī in-

Pš.25. nocētia mea ingreſſus ſū. Itē q꜀ hoſtia quotidiana. Numeri xxviij.c. Hęc ſūt ſacrificia q̄ offerre debetis: agnos annicu- los īmaculatos duos quotidie ī holocauſtū ſempiternū: vnū offeretis mane ⁊ alterū ad veſperū. Mane oblatus eſt ī abel.

Apocł.xiij.b. Quoꝝ noīa nō ſūt ſcripta ī libro vitę agni / qui occiſus ē ab origine mūdi. Veſpe fuit oblatꝰ in ſeipſo. Unde Pš. Ad veſperū demorabiſ fletus: ⁊ ad matutinū leticia / de eiꝰ reſurrectiōe. Itē agnꝰ tria miniſtrat.ſ. lac in potū / lanā in veſtimētū / carnē ī cibū. Sic chriſtꝰ lac ſimplicis doctrinę p̄- Pš.29.

buit p ſe ⁊ per ſuos. Per ſe. Mat.iiij.c. Agite pęnitētiā: appropinq̄bit eni regnū celoꝝ. Per ſuos j.Cor.iij.a. Lac dedi vobis potum nō eſcā. Itē lanā dedit: id eſt indumētū virtutis. Luc. vlt.g. Manete in ciuitate q̄adusq꜄ induamini virtute ex alto. Itē carnē ſuā dat ī cibū. Matth.3.4 Marci.1.a Luc.3.c.

j.vj.f. Caro mea vere eſt cibus. His rationibus dicitur chriſtus agnus: et multis alijs / quas poſtea ponemꝰ in expoſitione morali. Sed quia nomē agni cōmune erat ⁊ typico ⁊ vero agno: ad diſcernendum de quo agno intendit ſubiungit:

¶ Ecce qui tollit pctā

Moralit̄ s ¶Altera die vidit iohānes ⁊c. Virtute ſermonis daſ intelligi ꝙ vna dies p̄ceſſit / ⁊ altera vidit iohānes ieſū. Iohānes interp̄taſ / ī quo ē gr̄a / ⁊ ſignificat pęnitētem: in quo oriſ prima dies in infuſiōe lucis gr̄ę: q̄ lux obſcuratur tenebris tēptationū: ſed poſtea oriſ altera dies trāquillitatis ⁊ pacis in victoria temptationū: et tūc videt iohānes ieſum venientē ad ſe q̄ſi ad ſuccurſū. Matth.xiiij.c. Quarta vigilia noctiſ venit ieſus ad eoſ ambulās ſupra mare. Pš. In die.ſ. gr̄ę / mādauit dñſ miſericordiā ſuā.ſ. peccati remiſſionē: et nocte temptatiōis canticū eius: Non canticū canticorum: qđ cantaſ tandem poſt ꝑfectā victoriā temptationū: ſed canticum graduū qđ cantaſ dū de victoria tēptatiōis gradatim aſcenditur. Cantł.ij.b. Ecce iſte venit ſaliens in montibꝰ tranſiliens colles. Malach.iij.a. Ecce venit dñs exercituū: ⁊ q̄s poterit cogitare diem aduentꝰ eius: y ¶Et ait: pęnitēs viſo ieſu / finita vł declināte tēptatiōe. z ¶Ecce agnꝰ dei: ecce q̄ tollit pctā mūdi. q.d. ī liberatiōe tēptationū apparet bonitas ⁊ pietas dei. Matth.xiiij.d. Cū aſcendiſſet ieſus ī nauiculā ceſſauit ventus. Qui aūt in nauicula erāt venerunt et adorauerūt eū / dicētes: Vere filiꝰ dei es. Legiſ ī libro de animalibꝰ / ꝙ ad colorē venę quę ē ſub lingua agni coloraſ pellis eius. Qđ ſatis ꝯuenit chriſto: q꜀ ſm colorē p̄dicatiōis ſuę colorauit vitā ⁊ ꝯuerſationē ſuā. Faciebat enim qđ p̄dicabat. Actł.j.a. Cępit ieſus facere ⁊ docere. Matth.vij.d. Erat ieſus docēs ſicut ptātem habens ⁊ non ſicut ſcribę ⁊ phariſęi. Lucł.vltī.c. Ieſus q̄ fuit vir ꝓpheta potēs in ope ⁊ ſermōe. Roma.xv.d. Habeo gloriā ī chriſto ieſu ad deū: Nō eni audeo aliquid loq̄ eoꝝ quę p me non efficit chriſtꝰ. Greg. ſuper Geñ. Ad hoc vt ſeruet ꝟitas p̄dicādi / teneaſ / neceſſe ē altitudo viuēdi. Itē legiſ in eodē libro / ꝙ cū natura alia aialia armauerit vel armis corporalibꝰ: id eſt cornibus vel dentibꝰ vel vnguibus vł quadam ſpeciali calliditate / quibus ſe defendant et alia animalia impugnēt: agnus omnino ſine armis lęniſſimus eſt: ſic chriſtus innocenter ⁊ ſine lęſione alicuius vixit. Unde nec in paſſiōe nec in reſurrectione ſua alicui nocuit. j.Pet.ij.d. Cum malediceref non maledicebat: cum pateretur non cōminabatur: tradebat autem ſe iudicanti iniuſte. Iđ dicitur Eſa.liij.c. Sicut ouis ad occiſionem ducetur ⁊ quaſi agnus coram tondēte ſe obmuteſcet. Itē dicit Iſiđ. in libro etymologiaꝝ: ꝙ agnꝰ diciſ ab agnoſcēdo: q꜀ ī magno grege matrē ſuā ſuo palatu agnoſcit ⁊ mater ipſum: Sic chriſtꝰ inter crucis anguſtias matrem agnitam ſtudioſe diſcipulo commendauit. Sic etiā animam tribulatam ad palatum pię orationis intus conſolando ſe cognoſcere oſtendit. j.x.c. Ego cognoſco oueſ meaſ ⁊ cognoſcūt me męę. Exo.xxxiij.c. Ego noui te ex nomine / ⁊ inueniſti gratiam coram me. Sequitur:

* Qui tollit peccata

a Ecce q̃ tollit pctã mũdi: nõ de loco ad locũ mutãdo/ ſed vt nõ ſint oĩno: qđ nõ poterat facere typicꝰ agnꝰ. Chryſ. Nõ dic̃: q̃ tollet vl' q̃ tulit: q̃ſi ſemꝑ h̃ faciẽte ipſo. Sc̃dm hãc expoſitionẽ ponit̃ tollere ꝓ auferre vl' ꝓ delere. Eſa.xliij.d. Ego ſum q̃ deleo iniq̃tates tuas ꝓpt̃ me. Vel ſic. b Qui tollit/ ſuper ſe: c Pctã mũdi.i.oim hoim/ q̃ ſũt vel fuerũt vel futuri ſũt in mũdo q̃ ad ſufficiẽtiam. Eſa.liij.b. Vere languores nr̃os ipſe tulit ⁊ dolores nr̃os ipſe portauit. j. Pet.ij.d. Pctã nr̃a ipſe ꝑtulit i corꝑe ſuo ſuꝑ lignũ. j. Joh.ij.a. Ipſe ẽ ꝓpitiatio ꝓ pctĩs noſtris: nõ ꝓ nr̃is tñ/ ſ; etiã ꝓ totiꝰ mũdi. Chryſ. Ille agnꝰ typicus nulliꝰ oĩno pctm̃ ſuſcepit: hic vero vniuerſi orbis terrarũ. Aliq̃ libri habẽt: Pctm̃ mũdi. Et dr̃ pctm̃ mũdi: vl' pctm̃ ade/ ꝓpt̃ qđ totꝰ mũdus cecidit: vl' pctm̃ originale/ qđ ẽ cõmune totiꝰ mũdi: qđ v̾tute paſſiõis tollit̃ i baptiſmo. Duplic̃ aduerbij demõſtratio/ duplic̃ nature chriſti cognitionẽ factã iohãni ⁊ faciẽdã ꝑ ip̃o oſtẽdit. d Hic/ quẽ demõſtro p̄ſentẽ: e Eſt/ immutabilit̃. Exo.iij.d. Qui eſt miſit me ad vos. f De q̃ dixi/ vob anteq̃ꝫ eſſet p̄ſens iſtud qđ ſequitur. g Poſt me venit/ ad p̄dicãdũ/ ad baptiçãdum/ ad moriẽdũ/ ad liberãdũ captiuos i limbo. h Vir.i. chriſtus viroꝝ v̾tutũ plenꝰ. Hiere.xxxj.d. Nouũ faciet dñs ſuꝑ t̃rã: fẽmia circũdabit virũ. Eſa.iiij.a. In die illa.ſ. ꝯceptiõiſ chriſti/ appᷝhendẽt ſeptẽ mulieres virũ vnũ.i. chriſtum. i Qui ante me factꝰ ẽ.i. dignior me etiã ſ̾m humanitatẽ. Et merito: k Quia prior me erat/ ſ̾m diuinitatẽ.i. honorabilior.i. maiori honore dignior. Chryſ. Verecũdent̃ qui i pau-
notbani li ſamoſathei iſaniã ſucceſſerũt/ ad ita manifeſtã veritatẽ reſiſtentes. l Et ego neſciebã eũ. Iſtud exponit̃ diuerſimode a ſanctis. Primo q̃rit Chryſ. Si ipſe neſciuit eũ/ quõ potuit eũ oñdere alijs: Et r̃ndet. Ipſe q̃dẽ nouit eũ: ſed hoc dicit/ ꝙ nõ nouit eũ/ niſi ꝑ eũ qui miſit eũ baptiçare/ ne putet̃ ꝙ ex amicitia carnali vel familiaritate/ ⁊ nõ potiꝰ ex reuelatione dei tulerit teſtimoniũ. S; q2 hec ſolutio minꝰ ſufficiẽs videbat̃ ei/ aggrauat q̃ſtionẽ dicẽſ: Si ipſe nõ cognouit eũ/ q̃lit̃ dixit ad eũ: Ego opꝰ habeo a te baptiçari: ⁊ tu venis ad me: Mat.iij.d. Si eñi eũ nõ nouit: q̃re eũ potius q̃ꝫ alios ꝓhibuit: Et ſoluit dicẽs: Aliud ẽ cognoſcere ſimplicit̃: aliđ cognoſcere hũc. Iohãnes ſiq̃dẽ ꝑ ea q̃ facta ſũt circa ipſũ in puericia/ ⁊ ꝑ ea q̃ facta ſũt circa chriſtũ/ cognouit ipſũ chriſtũ veniſſe ſimplicit̃/ ⁊ etiã hũc eſſe chriſtũ: ſed ꝓpt̃ longã morã quã in heremo fecerat/ ſciuit q̃dẽ veniſſe chriſtũ/ ſ; neſciuit i particulari hũc eſſe chriſtũ: et ideo neceſſariũ habuit indiciũ oſtẽdens quis eſſet chriſtꝰ int̃ tot q̃ veniebãt ad eũ. Statim enim vt chriſtꝰ venit ad iohãnẽ baptiçãdus ab eo/ deſcẽdit colũba ſuꝑ eũ: qđ vt vidit iohãnes/ q̃ſi exterritꝰ maieſtatẽ/ ꝓhibuit eũ/ ⁊ poſt baptiſmũ digito eũ demonſtrauit/ dicẽs: Ecce agnus dei. Nihilominꝰ tñ anteq̃ꝫ cognoſceret hũc eſſe chriſtum ſepe ꝑhibuerat de ipſo teſtimoniũ in cõmuni nullũ demonſtrans. Hec ſolutio ſatis probabilis eſt: ſed tñ adhuc obijcit Chryſ. dicẽs: Si verũ ẽ qđ de infãtia ſaluatoris legit̃.ſ. ꝙ fecit miracula i puericia ſua: q̃re nõ erat celebris fama eiꝰ: ita vt ipſe iohãnes nõ poſſet etiã neſcire/ ⁊ ipſi iudei ñ idigerẽt aliq̃ teſtificãte. Et ſoluit dicẽs: ꝙ mẽdaciũ eſt qđ in illo libro ſcribitur. Longe eñi fuit a diuina ſapientia vt miracula in puericia ſua faceret chriſtꝰ ⁊ phantaſie reputarent̃. Heroꝰ alit̃ dic̃.ſ. ꝙ ipſe iohãnes ſciebat ipſũ eſſe dei filiũ ⁊ natũ in carne/ ſ; neſciebat mũdũ ꝑ baptiſmũ ipſiꝰ chriſti eſſe redẽptũ. Sed incidit hic duplex dubiũ. Vnũ/ quõ dubitauit de h̃ iohãnes cũ h̃ ſit articulus fidei/ vl' de articulis fidei: Aliud/ q2 ꝑ baptiſmũ chriſti nõ videt̃ eſſe redẽptio mũdi/ ſ; mag̃ ꝑ paſſionẽ. Sol. Ad p̄mũ dicẽdũ/ ꝙ i oĩ articulo ꝓpriũ ſubiectũ eſt deꝰ ſ̾m aliquã rõnẽ qua ꝑcipit̃ eiꝰ bonitas: Vnde i articulo illo de mũdatiõe mũdi/ ſubiectũ eſt ſpũſſctũs mũdãs eccleſiã. Q2 autẽ hec mũdatio fiat in aqua trahẽte v̾tutẽ a ꝯtactu dñici corꝑis accedit articulo ex ꝑte inferiori: ⁊ ideo potuit dubitari anteq̃ꝫ

a b c d e f g h i ecce qui tollit peccata mũdi. Hic eſt de q̃ dixi: Poſt me venit vir q̃ ante me factꝰ ẽ: quia k l m n o p q r pꝰ me erat: et ego neſciebam eũ. Sed vt manifeſtet̃ in iſrl' ꝓpterea veni ego i aq̃ bapti-

fiat. Ad aliđ dicimꝰ/ ꝙ mũdꝰ ẽ redẽptꝰ ꝑ paſſionẽ chriſti quãtũ ad precij ſolutionẽ ⁊ ianue celi reſerationẽ: ꝑ baptiſmũ autem quãtũ ad impedimẽti amotionem. Augꝰ alit̃ exponit/ dicẽs ꝙ iohãnes ſciebat chriſtũ eſſe filiũ dei ⁊ agnũ dei/ ⁊ cetera q̃ de ipſo teſtatꝰ ẽ: ſed neſciuit ꝙ p̄tãtẽ baptiſmi quã alijſ dare poterat ſibi retenturꝰ eſſet. Et ſ̾m h̃ diſtinguit̃ triplex p̄tãs baptiſmi.ſ. poteſtas auctoritatis quã nulli pure creature dare potuit. Et p̄tãs excellẽtie q̃ ad iuocationẽ nõis fiat mũdatio pctõꝝ: Et hãc dare potuit/ ſed noluit: duplici rõne que ponitur in Glo. Prima ẽ ꝓpt̃ vnitatem eccleſie q̃ ſequit̃ vnitatẽ forme baptiſmi. Secũda ẽ: q2 ſi ad iuocationẽ nõis alicuiꝰ fieret mũdatio pctõꝝ/ poneret̃ ſpes i homie: Cõtra illud Hiere.xvij.a. Maledictꝰ q̃ ponit ſpẽ i hoĩe ⁊c̃. Tertia p̄tãſ ẽ miniſterij/ quã dedit alijs. Vñ ſ̾m Aug̃.ſenſus eſt. Et ego neſciebã eũ/ baptiçaturũ eſſe tñ: ſic̃ infra plenꝰ dicet̃. Expoſitio Chryſ. magis tãgit veritatẽ lr̃e: et ideo ipſũ ſeq̃mur ꝑ totum. Vnde: Et ego neſciebã eũ.i. in ꝑticulari eũ nõ cognoſcebã: vl' nõ ſciebã ita plene ſicut modo: Nã ex viſu ⁊ auditu corꝑali multũ ꝓficit cognitio maieſtatis. Vñ Augꝰ dicit: Ego neſciebã eũ cõꝑatiõe huiꝰ cognitiõis. m Sed vt manifeſtetur ⁊c̃. Littera ſic ordinat̃. Sed propterea/ ego iohãnes preco. q Veni/ miſſus a deo: r Baptiçãs i aq̃: tñ/ nõ tollẽs pctã i ſpũ. n Vt manifeſtet̃/ viſu baptiçãdi ⁊ oñſione humilitat̃. o In iſrl'.i. i ꝑp̃lo iudeoꝝ. Iohãnes eñ nõ fuit preco chriſti/ niſi ad *

Moraliter Quinqꝫ modis deꝰ remittit peccata

* b Qui tollit pctã mũdi. Chryſ. Quinqꝫ modiſ deus pctã remittit. Primo ꝑ accuſatoriã ꝯfeſſionẽ. Eſa.xliij.d. Dic iniq̃tates tuas vt iuſtificerſ. Pſ. Dixi ꝯfitebor aduerſũ me iniuſticiã meã dño: ⁊ tu remiſiſti impietatẽ pcti mei. Secũdo ꝑ iniuriarum remiſſionẽ. Eccj.xxviij.a. Relinque proximo tuo nocẽti te ⁊ tũc depcanti tibi pctã ſoluent̃. Mat.vj.b. Si dimiſerit; hoĩbꝰ pctã eoꝝ: dimittet ⁊ vobis pater veſter celeſtiſ delicta vr̃a. Tertio ꝑ elemoſynarũ largitionẽ. Daniel.iiij.e. Redime pctã tua elemoſynis/ ⁊ iniq̃tates miſericordijs pauperũ. Eccj.iij.d. Ignẽ ardẽtẽ extinguit aq̃ ⁊ elemoſyna reſiſtit pctĩs. Quarto ꝑ ꝯtinuã ſeu aſſiduã orõnẽ. Iaco.v.d. Multũ valet depcatio iuſti aſſidua. Marc̃.ix.d. Hoc genꝰ nõ exit niſi i orõne ⁊ ieiunio. Ibi Glo. Orõne ſanant̃ peſtes mẽtiſ.i. pctã ſpũalia. Quĩto ꝑ ieiuniũ. Iohel.ij.c. Conuertimini ad me in ieiunio ⁊c̃. Sequitur. d Hic ẽ de q̃ dixi: poſt me venit q̃ ante me factꝰ ẽ: q2 pꝰ me erat. Hic gerit iohãnes ꝑſonã quorũdã religioſoꝝ: q̃ ꝓpt̃ pigritiã ⁊ negligẽtiã ſuã a nouitijs ſuꝑantur in obſeruantia regulari. De q̃bꝰ dr̃ Sap.xv.d. Pedes eorum pigri ad ambulãdũ. Item Ezech.j.d. Aialia ibãt ⁊ reuertebant̃. Ibãt ꝓficiẽdo tꝑe nouitiatꝰ: et reuertebant̃ poſtea ꝑ deſidiã tꝑe ſenectutiſ cũ deberẽt eſſe feruẽtiores. Vñ merito ſignificant̃ iſti ꝑ filios iſrl': qui ſpacio q̃draginta ãnoꝝ vix ꝑfecerũt q̃nqꝫ dietas/ ⁊ vltimo anno ꝓpinq̃ores fuerũt egypto q̃ꝫ in p̄mo. Et de his dicit btũs Bern̄.in.ij.li. de ꝯſideratiõe. Quid poterant ꝓficere q̃ ſemꝑ reuertebant̃ dũ ambularẽt: Hi igit̃ vidẽtes nouitiũ in ſeruitio chriſti feruẽtiorẽ/ recte p̄nt dicere: g Poſt me venit vir.i. nouitiꝰ q̃ ꝯtra biformes fortune inſultꝰ vniformi ꝯſtantia mẽtiſ militat p̄munitꝰ. Hic eñi eſt vir/ vt dic̃ Gregꝰ in moralibꝰ: i Qui añ me factꝰ ẽ/ vite ⁊ ꝯuerſatiõis honeſtate/ ſpũaliũ ꝯſolationũ experiẽtia ⁊ etiã p̄latiõiſ dignitate et merito. k Q2 pꝰ me erat/ i ſ̾uitio dei p̄us veniẽs/ pꝰ i choro/ pꝰ i capl'o/ pꝰ i labore: poſterior i mẽſa/ poſterior i lecto: et quid mirum ſi talis eſt prior et ſit ante te: quia tu ſtas ⁊ ille currit: Vñ in ꝑſona tal' loq̃t ꝓpha: Viã mãdatoꝝ tuoꝝ cucurri ⁊c̃. Prouer.iiij.b. Currẽs ñ habebis offẽdiculũ. Btũs Bern̄. In via dei ñ ꝓgredi/ regredi ẽ. Seq̃t: l Et ego neſciebã eũ.i. nõ reputabã eũ. m S; vt manifeſtet̃ i iſrl'.i. int̃ vidẽtes deũ ꝑ fidẽ ⁊ ꝯtẽplationem. p Propterea veni ego i aq̃/ lachrymarũ. r Baptiçãs/ meipſũ: q2 * ſepe ex viſione taliũ

Pſ.31.

Pſ.118.

¶ pꝛeco chꝛiſti/niſi ad iudeos. Sed q̃rit Chꝛyſ. Quid neceſſe fuit iohãnẽ venire in aqua baptiȥantẽ vt manifeſtaret chꝛiſt⁹ cũ ſine baptiſmo iohãnis ꝑ ſolũ pꝛeconiũ ſuũ potuerit eum manifeſtare iohãnes? Et rñdet/dicẽs: Poterat q̃dẽ eũ manifeſtare iohãnes ſuo ꝑconio/ſed eã q̃ eſt a cõparatiõe ꝑeminẽtiã ſuo baptiſmo manifeſtauit. Magn⁹ eni habebatur iohãnes i ipſo: q̃ tãte auctoꝛitatis fuit ꝙ poterat baptiȥare: ſed ꝑ pꝛeconiũ iohãnis manifeſtatũ eſt ꝙ chꝛiſt⁹ fuit maioꝛ q̃ baptiȥauit in ſpũ. Et qꝛ poſſet aliq̃s q̃rere: ſi iohãnes neſciuit chꝛiſtũ/quõ teſtimoniũ ꝑhibuit de ipſo? Et rñdet euãgeliſta/dicẽs: a ¶Et teſtimoniũ ꝑhibuit iohãnes/dicẽs: qꝛ vidi /oculis exterioꝛibus ꝛ interioꝛib⁹: b ¶Spm̃ deſcẽdẽtẽ quaſi colũbã de celo .i. colũbã in ſignũ ſpũſſcti: nõ ꝙ tũc p̃mo deſcẽderit ſpũſſctũs in eũ: ſed vt ꝑ h̃ oſtẽdat ſpm̃ſctm̃ deſcẽdere ſuꝑ baptiȥatos: et vt ꝑ h̃ iohãnes chꝛiſtũ excellẽti⁹ cognoſceret. Et ſic notat mot⁹ localis i colũba deſuꝑ veniẽte/ ꝛ ſctificatio noua aquę de nouo ꝓfluẽs a ſpũſctõ ꝑ mediũ cõtactũ ſanctiſſimę carnis chꝛiſti: nõ in chꝛiſto qui a p̃mo inſtanti conceptionis ſuę pleniſſim⁹ fuit omi gr̃a ſpũali. Et ſic patet ſolutio ad queſtionẽ quę ſolet fieri .ſ. q̃re ſpũſſctũs nõ deſcẽdit imediate in aquã quã ſctificauit/cũ ſu⁹ deſcẽſus nõ ſit aliud q̃ aq̃ ſctificatio. Et patet ſolutio: qꝛ ſpũs nõ ſctificauit aquã immediate ſed ꝑ mediũ ꝯtactũ coꝛpiſ chꝛiſti. Et ideo deſcẽdit ſuꝑ chꝛiſtũ tanq̃ ꝑ quẽ ꝓfluit ſctificatio in aquam. Hanc aũt aquę ſctificationẽ nihil aliud intelligo q̃ ꝓpinquã potẽtiã ipſi⁹ aq̃ ad ſctificãdũ baptiȥatos/ q̃ ꝑficit actu/vt verbũ accedat ad elemẽtũ ſub debita foꝛma: qꝛ tũc fit actu ſacramẽtum: vt dic̃ Aug⁹. Sed q̃rit quare in ſpecie colũbę deſcẽdit ſpũs potius q̃ alteri⁹ aĩalis? Itẽ vñ venerit vel vñ foꝛmata fuerit? Itẽ q̃ ꝑuenerit illa colũba? Ad p̃mũ dicim⁹ ꝙ int̃ oĩa aĩalia colũba habet quãdã ſpecialẽ ſagacitatẽ effugiendi accipitres: ita etiã vt ſit q̃dã gen⁹ colũbarũ: ſicut d̃r in libꝛo de aĩalib⁹/ q̃ cognoſcit accipitres capiẽtes in arboꝛe: ꝛ illos vitat fugiẽdo in terrã vel in arboꝛẽ vel in aerẽ. Vñ cũ baptiſm⁹ ſit p̃ma euaſio aĩę de venatiõe diaboli: recte i ſpecie colũbę deſcẽdit ſpũſſanctus ad ſctificationẽ baptiſmi. Hęc ratio ẽ phyſica. Theologica aũt ratio põt eẽ/q̃ legit̃ Gen. viij. b. ſcȝ ꝙ colũba retulit ad arcã ramũ virẽtis oliuę poſt decurſũ diluuij/in ſignũ pacis et recõciliatiõis: Ideo cũ i baptiſmo ceſſet vniuerſale diluuium pcti: recte deſcẽdit ſpũs ſuꝑ chꝛiſtũ in ſpecie colũbę i ſignũ pacis reddite humano generi ꝑ baptiſmũ ei⁹. Itẽ licet ſpirituſſctũs multa dona tribuat/tñ oĩa ꝯiũgunt̃ i bonitate: quę eſt animi dulcedo: vt dicit Aug⁹ ſuꝑ Gal. v. Huic autẽ opponit̃ amaritudo animi. Vñ cum colũba felle careat/ad min⁹ in epate: ꝯgrue ſpũſſctũs fons bonitatis in ſpecie colũbę deſcendit ad ſctificandũ baptiſma vbi oĩa dona donant̃. Ad ſecundũ dicit Aug⁹/ꝙ colũbam illam creauit deus tunc de nihilo qui vniuerſã mũdi machinã de nihilo fecit p̃us/et coꝛp⁹ ſuũ ſine viri miniſterio in vtero virginis fabꝛicauit. Ad tertium dicit Beda: ꝙ ſicut ſtella quę magos duxit impleto officio ſuo/redacta eſt in nihilũ vel in pꝛimã materiã vnde facta fuerat: ſic columba iſta quę ſuꝑ chꝛiſtũ apparuit. Q̃ ideo factũ ẽ/ne hoĩes adoꝛarẽt eã: ſicut iudei fecerũt ſerpentẽ ęneũ quẽ fecerat moyſes in deſerto. Sequit̃: e ¶Et manentẽ ſuꝑ eũ. Quare manentẽ? Ad litterã/vt oĩb⁹ patent̃ oſtenderetur: quia non phantaſma ſed rei veritas fuit. Sed nunq̃d viderũt eam oẽs qui aderant? Dicit Chꝛyſ. ꝙ non oẽs viderũt columbam ſuꝑ chꝛiſtũ: ſed tñ illi qui ſe dignos exhibuerũt tãta viſiõe. Foꝛte oẽs viderũt viſu exterioꝛi/ſed nõ interioꝛi: Unde putabãt phantaſma eſſe nõ veritatem: et ideo teſtimonio alieno indiguerũt. f ¶Et ego neſciebã eũ/ eſſe chꝛiſtum: vel ꝙ hoc ſigno cognoſceret. g ¶Sed q̃ miſit me/ habitantẽ in heremo. h ¶Baptiȥare i aqua: tñ exteri⁹ lauante/non in ſpũ interius ſanctificãte. i ¶Ille mihi dixit/ locutiõe iterioꝛi/qua ſpũs loquit̃ ad ſpiritũ: cũ multi veniũt ad baptiſmũ tuũ: Ille/ k ¶Sup quẽ videris/ vtroq̃ viſu .i. exterioꝛi ꝛ interioꝛi. l ¶Spm̃ deſcendentẽ/ motu locali/quo ad ſpeciẽ columbę. m ¶Et manẽtẽ ſuꝑ eum/ quo ad virtutẽ purificantẽ quę ſp̃ manſit in chꝛiſto/ꝛ in aq̃ poſt baptiſmũ chꝛiſti. n ¶Hic/ nõ alius/ o ¶Eſt q̃ baptiȥat .i. a pctõ mũdat: p ¶In ſpirituſctõ .i. ꝑ gr̃am ſpirituſſcti quę ꝯfert̃ in baptiſmo a ſolo chꝛiſto/non a iohãne vel quocũq̃ alio. Eſa. xliij. d. Ego ſum q̃ deleo iniq̃tates tuas ꝓpt̃ me. Chꝛyſ. Nõ indigebat chꝛiſtus baptiſmo/ſed baptiſm⁹ indigebat virtute chꝛiſti: Nõ eni iohãniſ erat dare ſpiritũ. Vñ baptiȥati ab eo dicũt: Neq̃ ſi ſpũſſctũs ẽ audiuim⁹: Actſ. xix. a. Sequitur: q ¶Et ego vidi/ vtroq̃ viſu ſignũ/quo dixit mihi ꝙ oſtenderet chꝛiſt⁹/q̃ nõ oẽſ. r ¶Et teſtimoniũ ꝑhibui/iudeiſ: s ¶Quia hic/non ali⁹: t ¶Eſt fili⁹ dei/ vnic⁹ ꝛ naturalis: et ideo põt baptiȥare .i. intus a pctõ mũdare: q̃ eſt ſoli⁹ dei. Sed q̃rit Chꝛyſ. Ubi h̃ teſtat⁹ ẽ iohãnes? Et rñdet. Hęc et multa alia reliquit euãgeliſta cauſa bꝛeuitatis: q̃ oſtẽditur in fine huius libꝛi.

		a ꝑans. Et teſtimoniũ ꝑhibuit b c iohãnes/ dicẽns: Quia vidi d ſpm̃ deſcẽdentẽ q̃ſi colũbã de e celo: et manẽtẽ ſuꝑ eũ: et ego f g neſciebã eũ. Sȝ q̃ miſit mẽ bã h i ptiȥare i aqua/ ille mihi dixit:	k Sup quẽ videris ſpm̃ deſcen- l m dentẽ et manẽtẽ ſuꝑ eum/ hic n o eſt q̃ baptiȥat i ſpirituſctõ. Et p q ego vidi et teſtimoniũ ꝑhibui r s quia h̃ eſt fili⁹ dei. Altera die t v iterũ ſtabat iohãnes: et ex di-

Mar. ter manſit

Moralit.

* ſepe ex viſione taliũ nouitioꝝ cõpungunt̃ antiq̃ et ꝯfitent̃ ſe ſuꝑatos ab illis. a ¶Et teſtimoniũ/ veritati: b ¶ꝑhibuit iohãnes: antiquus clauſtralis. c ¶Dicẽs: qꝛ vidi ſpm̃ deſcendẽtẽ quaſi colũbã de celo ꝛ manẽtẽ ſuꝑ eũ. Tria notant̃ hic q̃ ꝑficiũt clauſtralẽ. In colũba ſimplicitas: in deſcenſu humilitaſ: in ꝑmanẽtia ſtabilitas. Et hęc tria facit ſpũſſctũs veniẽs ſuꝑ nouitios in religione feruẽtes. Job. xxvi. d. Spũs dñi oꝛnauit celos/his oꝛnamẽtis: et obſtetricãte manu ei⁹ educt⁹ ẽ coluber toꝛtuoſus. Sap. xij. a. O q̃ bon⁹ ꝛ q̃ ſuauis eſt ſpũs tuus dñe in nobis. f ¶Et ego neſciebã eũ/ eſſe talẽ. g ¶Sed q̃ miſit me baptiȥare i aq̃/ lachꝛymarũ. i ¶Ille mihi dixit/ interioꝛi locutione. k ¶Sup quẽ videris ſpm̃ deſcẽdentẽ/ per humilitatẽ. m ¶Et manentẽ ſuꝑ eũ/ per ſtabilitatẽ. n ¶Hic eſt qui baptiȥat/ ſeipſum baptiſmo penitentię: ꝛ alios bono exẽplo .i. a pctõꝝ ſoꝛdib⁹ mũdat. q ¶Et ego vidi ꝛ teſtimonium ꝑhibui: qꝛ hic ẽ fili⁹ dei: per imitationẽ ꝛ hereditatiſ paternę vendicationẽ. Roma. viij. c. Ipſe ſpũs teſtimoniũ reddit ſpũi nr̃o: ꝙ ſum⁹ filij dei: ſi aũt filij et heredes: heredes q̃dem dei/coheredes aũt chꝛiſti. v ¶Altera die iterũ ſtabat iohãnes. Hoc ẽ vltimũ teſtimoniũ iohãnis q̃ de chꝛiſto corã mĩtis teſtificat⁹ ẽ: tñ duo tm̃ de diſcipulis ſuis ſecuti ſt̃ eũ .i. chꝛiſtũ. Qui aũt ſint illi duo/patebit infra. Dic̃ g̃: Altera die iterũ/ imediate poſt ꝑcedentẽ. Vñ lr̃a Chꝛyſ. habet. Itaq̃ rurſus in craſtinũ ſtabat iohannes ꝛc. Ubi ſtabat? In bethania trãs ioꝛdanẽ in deſerto. x ¶Et ex diſcipulis ei⁹ duo: immo plures: Sȝ hi duo tm̃ dicunt̃ ſteriſſe cũ iohãne/qꝛ ſoli audierũt teſtimoniũ ei⁹ de chꝛiſto. Alij eni qꝛ ſurda aure audierũt. Nã ȥelotypę diligebãt iohãnẽ intãtũ vt ex inuidia mouerẽt queſtiões aduerſus chꝛiſtũ cũ diſcipuliſ ☞ phariſeoꝝ: vt dicit

Ad litterã

Moralit.

Moralit̃ v ¶Altera die ꝛc. Per iohãnẽ ſignificat̃ ꝑlat⁹. Per duos diſcipulos ei⁹ ſignificãt̃ duo genera ſubditoꝝ .i. clerici ꝛ laici. Vñ recte d̃r: Altera die ſtabat iohãnes: per iugem ſollicitudinẽ gregis ſui ꝛ q̃ſi parat⁹ ad pugnã pro gregis defenſione. Abacuk. ij. a. Sup cuſtodiã meã ſtabo ꝛ figam gradũ meũ ſuꝑ munitionẽ. Tñ ſunt aliq̃ qui ſtant/ſed ocioſi: quos arguit dñs Mat. xx. a. Quid ſtatiſ hic tota die ocioſi. Et btũs Bern. ad eugeniũ. Euigila ad curã ꝛ nõ ocio toꝛpeas/ne ꝛ tibi dicat̃. Quid h̃ ſtas tota die ocioſus? Multo min⁹ inueniri aut delitijs reſolutũ aut reſupinũ pompis. Sed notãdũ ꝙ dicit: Stabat altera die/ꝛ iterũ: qꝛ non ꝯtinue vacandũ eſt alijs: ſed aliq̃n ſibi/aliq̃n alijs. Unde. j.

* Timoth. iiij. d. Attende

ꝑ phariſeoꝝ: vt dicit Chryſ. a Et reſpiciens/ iohannes: b Ieſū ambulātē/ cum aliis q̄ veniebāt ad ipſū. Frequēter eni veniebat ieſus ad iohānē/ vt occaſionē daret ei ferēdi teſtimoniū de ipſo: qꝛ ꝑ iohānē voluit chriſtꝰ iudeis reuelari: apud quos iohannes magnus erat. c Dixit/ iohannes: d Ecce agnꝰ dei i. chriſtꝰ ſimplex innocens imolādus. De q. Eſa. xvi. a. Emitte agnū dn̄e dn̄atorē terre. Sed querit̄ q̄re iohānes nō admonuit ſecreto vt ſequerent̄ chriſtū: Ad h̄ r̄ndet Chryſ. dicens/ ꝙ ſi i ſecreto feciſſet h̄/ videret̄ machinatio eſſe. Item querit̄ quare nō precādo rogauit eos vt ſequerent̄ ieſū/ ſ tm̄ demōſtrādo laudauit: Ad h̄ r̄ndet Chryſ. ꝙ iohānis intētio nō fuit ſolū vt ſui diſcipuli ſeq̄rent̄ ieſum/ ſed vt pſeuerarēt cū eo: ſi aūt rogaſſet eos/ citius retroceſſiſſent tanq̄ obſequētes alterꝰ volūtati: nunc aūt qꝛ ſponte ꝓpria ⁊ nullis p̄cibꝰ moti ſequunt̄/ nō ita defacili retrocedūt. Itē querit̄ quare iohānes de chriſto p̄ſente loquat̄/ cū ꝓpriū ſit ꝓphetis loq̄ de futuro: Ad h̄ r̄ndet Chryſ. dicēs/ ꝙ tria ſūt genera p̄dicantiū. Quidam p̄dicauerūt futurū/ vt puri ꝓphete: Quidā preteritū/ vt apl̄i ⁊ ſeq̄ces eoꝝ: Iohānes aūt fuit i medio: et ideo p̄dicauit p̄ſentē: qꝛ fuit plus q̄ ꝓpheta ⁊ minꝰ q̄ apl̄s. Itē querit̄ quare ita parū loquit̄ iohānes diſcipulis ſuis de chriſto: R̄ndet Chryſ. qꝛ intēdebat tm̄ inducere eos ad h̄ vt audirēt eū/ ſciens ꝙ poſtea nō dimitterēt eū. Itē querit̄ q̄re nō dixit diſcipulis ſuis aliq̄ ſublimia de chriſto: R̄ndet Chryſ. ꝙ an̄ mł̄ta ſublimia dixerat iohānes de chriſto ⁊ nullꝰ ſecutꝰ ē eū: iō nūc dic̄ humilia: in q̄bꝰ nobis exhibuit bonitatē ſuā/ dicēs: Ecce agnꝰ dei. Et addit Chryſ. Qui tollit pc̄tā mundi/ ſic̄ ꝑus: vt grauati pc̄tis h̄ audiētes cōfugiāt ad chriſtum/ vt īfirmi ad medicū. e Et audierūt/ aure cordis magis q̄ corporis. f Eū. i. iohānē: imo chriſtū in iohāne loquētē. g Duo diſcipuli loquētē/ ratione deliberata. h Et ſecuti ſūt ieſū/ greſſibꝰ vtriuſq̄ hoīs. i. interioris ⁊ exterioris/ nō ꝯtemnētes mgr̄m ſuū/ ſed eiꝰ teſtimonio vtentes. i Cōuerſus aūt ieſus. i. retro aſpiciēs ad illos duos q̄ ſeq̄bāt eū. k Et vidēs eos ſequētes ſe/ adhuc a longe: nō eni audebāt ingerere ſe. l Dicit eis: Et in hoc audaciā accedēdi contulit eis. m Quid q̄ritis: Non ignorās q̄rit/ ſed vt audaciā accedēdi daret illis: et vt illi r̄ndēdo aliq̄d lucrarent̄. Sed q̄re nō loquit̄ eis aſſerēdo/ dicēs: vos queritis h̄: venite/ ⁊ ſic ſatiſfaciā vobis: qꝛ ꝑ h̄ oſ̄deret ſe magr̄. Ad qđ r̄ndet Chryſ. Curatio adulti hoīs nūq̄ fit ſine vſu liberi arbitrii. Vn̄ vt oſ̄deret ꝙ hanc ſuā curationē ipſi poterant reiicere vel iuuare ex ꝓpria volūtate q̄rēdo loquit̄/ vt ipſi meliꝰ aperiāt cauſā ſui aduentꝰ. Nec dixit ieſus/ quē queritis: ſed/ quid q̄ritis: ne ſe laudare vel queri videretur. n Qui. ſ. diſcipuli audita tam benigna allocutiōe ieſu. o Dixerūt ei: concepta fiducia. p Rabbi: cuius iam nos ꝓfitemur diſcipulos. Vn̄ ſequit̄. q Qđ dr̄ interp̄tatū mgr̄. Nec ē h̄ verbū euāgeliſte/ ſ interp̄tis: qđ patet: qꝛ Chryſ. nō habet h̄. Et p̄terea rabbi grecū eſt: et liber iſte ſcriptꝰ fuit in greco. r Vbi habitas. Nō reſpōdēt ad interrogata. Interrogauerat eni chriſtꝰ q̄d q̄rerēt: nec ipſi reſpōdēt/ h̄ q̄rimꝰ: ſ iterū īterrogāt: Vbi habitas. Et h̄ iō: qꝛ nō in trāſcurſu nec i publico volebāt diſcipl̄i diſcere/ ſ i ſecreto ⁊ magna deliberatiōe vt diſcipuli. Sꝫ quō q̄rūt illi de habitac̄lo chriſti: cū ipſe dicat Mat. viii. c. Filiꝰ hoīs nō hꝫ vbi caput ſuū reclinet: Ad h̄ reſpōdēdū ē/ ꝙ reuera chriſtꝰ nullū habebat habitaculū/ ſed iſti neſciebant. Vel ſm̄ cōmunē modū loquēdi dixerunt: Vbi habitas: id eſt vbi ꝑnoctabis in hac nocte. s Dicit eis: venite ⁊ videte. Non dicit: ite ⁊ cras reuertimini/ ⁊ tunc loquar vob: ſed hoſpitiū q̄le habiturus erat cōmunicat eis. Prouer. iii. d. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere ⁊ cras dabo tibi cū ſtatim poſſis dare. v Venerūt ⁊ viderūt vbi maneret: tanq̄ diſcipuli parentes magiſtro. x Et manſerunt ibi die illo/ illecti ſuauitate eloquii ieſu. y Hora aūt/ q̄n venerūt ad eū audito teſtimonio iohānis: ꝫ Erat quaſi decima. Temperat ſe euāgeliſta ꝓpter tp̄is fluxibilitatē ꝓpter quā vix poteſt hora certa diſtigui. Sꝫ videt̄ ꝙ h̄ tp̄us nō cōpetit teſtificationi vel ſecutiōi diſcipuloꝝ: qꝛ tali hora ſūt corpora grauata eſcis. Ad h̄ r̄ndet Chryſ. dicēs/ ꝙ in tam ſanctis viris vt chriſtꝰ ⁊ p̄curſor ⁊ diſcipl̄i eiꝰ fuerūt/ nihil tale ſuſpicādū ē: qꝛ ipſi ſobriores fuerūt in veſpera q̄ nos in mane: vnde omne tp̄s fuit eis equale. a Erat aūt andreas frat̄ ſimonis petri. Anticipatio ē: qꝛ nondū ſic vocabat̄/ ſed poſtea impoſitū eſt ei nomē petri: vt patebit infra. b Vnus ex duobꝰ/ diſcipulis. c Qui audierant a iohanne/ teſtificante de chriſto. d Et ſecuti fuerant eum/ ad ipſius teſtimoniū.

a b ſcipulis eiꝰ duo. Et reſpiciēs
c d ieſū ambulātē/ dixit: Ecce ag
e f nus dei. Et audierūt eū duo
g h diſcipuli loquētē: et ſecuti ſūt
i k ieſū. Cōuerſus aūt ieſus et vi
l m dēs eos ſequētes ſe/ dicit eis:
n o Quid q̄ritis: Qui dixerūt ei:
p q Rabbi: qđ dr̄ interp̄tatū ma
r s giſter/ vbi habitas: Dicit eis:
t v Venite et videte. Venerūt ⁊
x viderūt vbi maneret: et apud
y eū mãſerūt die illo. Hora aūt
ꝫ a erat q̄ſi decima. Erāt aūt an
dreas frat̄ ſimonis petri/ vnꝰ
b c ex duobus qui audierat a io
d hanne: et ſecuti fuerāt eum.

F

ꝑ Sed queritur quare

*Timoth. iiii. d. Attende tibi ⁊ doctrine/ inſta in illis. Gen̄. xxx. d. dixit iacob: Iuſtum eſt vt aliq̄n ꝓuideā domui mee.

Moraliter

a Et reſpiciēs ieſū ambulātē/ dixit: ecce agnꝰ dei. Reſpectꝰ iohānis ad ieſū/ ſignificat intētionē prelati ad deū: qui oīa facta ⁊ dicta ſua debet eleuare ad dei honorē ⁊ ſalutē animarū. Vnde p̄cipue p̄dictū eſt p̄latis Mat. v. b. Sic luceat lux v̄ra corā hoībꝰ vt videant opa v̄ra bona ⁊c̄. Dic̄ aūt: Ecce agnꝰ dei: Nō dicit aliq̄d magnū aut ſubtile de trinitate ⁊ vnitate/ ſed tale qđ capi pōt ab oībꝰ. Chryſ. i homelia xviii. Nō ita multi adducunt̄ ad ieſū cū aliq̄d magnū ⁊ excelſum de deo dicit̄/ ſicut cum benignū ⁊ amicū hoīm ⁊ ad ſalutem audientiū ꝑtinēs. i. Cor. xiiii. b. Si venero ad vos linguis loquēs/ q̄d ꝓdero vobis/ niſi loquar aut i reuelatiōe aut i ſciētia aut ꝓphetia aut doctrina: malo loq̄ in eccl̄ia dei q̄nq̄ verba ſenſu meo/ q̄ decē milia in lingua. e Et audierūt eū duo diſcipuli loquētē ⁊ ſecuti ſūt ieſū: qꝛ talis facile pſuadet/ q̄ facilia ⁊ vtilia dicit/ ⁊ facit qđ dic̄. Iob. xxix. d. Qui me audiebant expectabant ſniam meam ⁊ intenti tacebāt ad ꝯſiliū meū. Sequit̄: i Cōuerſus aūt ieſus et videns eos ſequētes ſe/ dicit eis. Cōuerſio ⁊ allocutio ieſu ſignificat cōſolationē quā ſepe chriſtꝰ inſpirat ſequētibꝰ ſe. Vn̄ Sap. iiii. c. Gratia dei ⁊ miſericordia i ſctōs eius ⁊ reſpectus in electos illiꝰ. Luc. xxii. g. Reſpexit dominꝰ petrum/ et egreſſus foras fleuit amare. m Quid q̄ritis. q. d. dn̄s: paratus ſum dare ſi aliquid petitis. Luc. xi. b. Petite ⁊ accipietis: querite ⁊ inuenietis: pulſate ⁊ aperietur vobis. i. xvi. e. Vſq̄ modo non petiſtis quicq̄: petite ⁊ accipietis. n Qui dixerūt ei: rabbi qđ dr̄ iterp̄tatū mgr̄/ vbi habitas: Duo notātur hic. Primū ꝙ ſe magiſterio chriſti oīno ſupponunt: Vnde dicūt: Rabbi. Secūdū ꝙ diu volūt cū eo manere: Vnde dicunt: Vbi habitas. In quo arguuntur duo genera hominū qui nolunt in penitētia cum chriſto diu ꝑmanere. Primi ſunt ꝓcraſtinantes penitentiā vſq̄ ad horā mortis: quia tales parū volunt morari in ea. Alii ſunt qui nō volunt facere penitentiā perpetuā ſed temporalē. Contra p̄mos dicitur Eccl̄i. v. b. Non tardes cōuerti ad dominū: ⁊ ne differas de die in diem: ſubito enim veniet ira illius et in tempore vindicte diſperdet te. De aliis dicitur Luc. viii. b. Ad tempus credūt/ ⁊ in tēpore temptationis recedūt. s Dicit eis: venite/ opere. t Et videte/ mēte. Et eſt rectus ordo: qꝛ bona operatio dat intelligētiā. Ps. A mādatis tuis intellexi. Ps. 118. Eſa. ii. a. Venite aſcēdamꝰ ad mōtē dei oreb. i. ad eminētiā vite ⁊ ad domū dei iacob/ ⁊ docebit nos vias ſuas. v Venerūt ⁊ viderunt vbi maneret/ ⁊ apud ⁊c̄. Tria dic̄. ſ.

 * ꝙ venerūt/ ꝙ māſionē

¶ Sed querit quare noiat andreas ꝛ nō aliꝰ diſcipulus: Ad h̄ rñdet Chryſ. ꝙ andreas ideo noiat: qꝛ ꝑ ipſū vocatꝰ ē petrꝰ de cuius vocatiōe dicturꝰ erat ſtatim euāgeliſta. Aliꝰ aūt nō noiat: forte qꝛ iohānes fuit ille aliꝰ: et ideo ꝓpt̄ humilitatē tacuit nomē ſuū. Vl' forte qꝛ fuit vnꝰ de minoribꝰ diſcipulis et nō cōparabilis andree q̄ fuit apl's. a ¶ Inuenit h̄. i. andreas. b ¶ Primū. i. ante q̄ alios inueniret: in q̄ notat ꝙ multos vocauit andreas ad ieſū. c ¶ Fratrē ſuū ſimonem / ꝛ dicit ei: inuenimꝰ meſſiā. i. chriſtum in lege ꝓmiſſū. Qđ eſt interp̄tatū chriſtus. Chryſ. Hoc ṽbū cōſolati cordis ē: qđ ante expeditionē inuēti turbatum erat: nūc aūt facti alacris poſtq̄ apparuit qđ expectabat et feſtināntis alijs tradere hec euāgelia. i. bona nūcia. ſ. inueniſſe meſſiā: In quo arguunt q̄ inuēta ſua nō cōmunicāt alijs: et q̄ nō ꝯſolant deſolatos / cū ſint ipſi ꝯſolati: ſicut dr. ij. Corl'. j. a. Deꝰ totiꝰ ꝯſolatiōis q̄ ꝯſolat nos i oi tribulatiōe nr̄a / vt poſſimꝰ ꝛ ipſi ꝯſolari eos q̄ in oi preſſura ſ̄t. d ¶ Et adduxit eū ad ieſum: ſciens ꝙ ſi tm̄ poſſet facere vt veniret petrus ad ieſum: ipſo audito deçetero non recederet ab eo. e ¶ Intuitꝰ aūt eū ieſus: vt auſū daret ei accedendi ſecurꝰ ꝛ loquēdi. f ¶ Dixit: tu es ſimon filiꝰ iohāna. Hoc qđ erat occultū ꝛ qđ nullꝰ ſibi reuelauerat dixit: vt oñderet ſe eſſe deū q̄ oia nouit / ne petrꝰ amplꝰ fluctuaret đ aduentu meſſie. g ¶ Tu vocaberi cephas / qđ interp̄tat petrꝰ. Cephas hebreū ē: petrꝰ grecū: agnoſcēs latinū. Sꝫ q̄rit q̄re dñs iſti mutat nomē potiꝰ q̄ andree vl' alicui alij: Ad qđ rñdendū ē / ꝙ nois mutatio ſignū ē mutatiōis q̄ circa ipſū petrū futura erat. Futurꝰ eni erat ꝑnceps aploꝝ qđ nō alij: Vñ ꝛ adhuc i ordinatiōe pape mutat ei nomē: qđ nō fit alijs epis. Nec etiā hic mutat petro nomē / ſed p̄dicit mutatio: ſed Marci. iij. c. habet de mutatiōe facta. Mat. xvj. c. habet de cōfirmatiōe mutatiōis facte.

Moraliter * ꝙ venerūt / ꝙ māſionē ꝯſiderauerūt / ꝙ māſerūt apud eū. Primū eſt venire ad chriſtū vt ad medicū: qui ſanat ꝛ exonerat a ſarcina laboris. Mat. xj. d. Venite ad me oēs q̄ laboratis et onerati eſtis ꝛ ego reficiā vos. Cōſiderare aūt māſionem eſt preparare hoſpitium cordis ſui in habitaculū dei. Lucl'. xix. a. Zachee feſtinās deſcēde: qꝛ i domo tua oportet me manere. Manere apud chriſtum / eſt ſeruare mandata ipſius. j. xv. b. Si p̄cepta mea ſeruaueritꝭ: manebitꝭ in dilectiōe mea. Cetera patet.

Secunda pars de vocatiōe diſcipulorum h ¶ In craſtinū voluit ꝛc̄. Hic incipit ſcđa ps de vocatiōe diſcipuloꝝ: in q̄ vocant philippꝰ ꝛ nathanael fratꝰ eiꝰ. Philippus ſine medio: nathanael ṽo mediāte philippo. Vñ dubitatio ſeu queſtio incidit hic: In ꝑmis / quare cū oēs alij diſcipuli ꝑ aliqđ mediū ſint vocati / ſolꝰ philippꝰ ſit vocatus imediate a chriſto. Itē alia q̄ſtio eſt / q̄re chriſtꝰ nō vocauit aliquos diſcipulos ꝑmo cū nullos habebat: ſed tunc ꝑmo cū ꝑ teſtimoniū iohānis iā aliq̄s habuit. Tertia q̄ſtio ē / q̄re de galilea potiꝰ q̄ de alia patria vocauit diſcipulos. Ad primā rñdet Chryſ. multipliciṫ. Prima rñſio ē: qꝛ potuit eſſe ꝙ philippus audierat a iohāne baptiſta p̄coniū de chriſto ſicut et andreas / vl' a petro ꝛ andrea / quoꝝ ꝯciuis erat: vnde noticia petri ꝛ andree quos vidit ſequentes chriſtū / fuit ſufficiens ꝑſuaſio vt ꝛ ipſe ſequeret cū eis: ꝛ ita non imediate ſꝫ mediate vocatꝰ ē philippus ſicut alij. Scđa rñſio Chryſ. ad idē ē / ꝙ chriſtꝰ ꝑ ſe vocauit philippū tāq̄ notū ꝛ familiarē ſibi: vtpote cōpatriotā. Tertia rñſio Chryſ. ad idē ē / ad ꝙ ſolā vocē chriſti philippus ſecutus eſt chriſtum diuina gratia hoc operante: et ideo nō eſt querēda alia ratio vbi ſola gratia operatur. Ad ſecundā queſtionē dicēdū ꝙ nō ꝯueniebat chriſtū ꝓprijs factis vel dictis innoteſcere ꝑmo: qꝛ ſuſpicabilis ē laus in ore proprio. Vñ Prouerb. xxvij. a. Laudet te alienus ꝛ nō os tuum. Sed cum fuit ab alio exaltatus ꝛ notificatꝰ / tūc potuit ipſe de ſe vera teſtari: et ideo tunc primo poſt teſtimonia iohannis potuit ipſe vocare alios diſcipulos. Ad tertiam queſtionē dicendū / ꝙ chriſtꝰ in oibꝰ factis ſuis voluit euacuare ſapiētiam mundi: et ideo de galilea elegit diſcipulos potꝰ q̄ de alia patria: quia inter omnes alias terras iudee ipſa habet incolas ruſticiores ꝛ ſimpliciores ꝛ icompoſitiores: vt dicit Chryſ. Et inter illos etiā viliores elegit. ſ. piſcatores: qui magis conſueuerunt de captura piſciū ꝛ fabulis q̄ de celeſtibus tractare: vt dic̄ Chryſ. Ob hoc etiam voluit ipſe in nazareth educari: que fuit vilius caſtellum totius galilee: vt dicit Chryſ. vt nō crederetur ſermo ſuus eſſe in ſapientia mūdi / ſed in doctrina ſpiritus. Unde apoſtolus. j. Corl'. j. d. Uidete fratres vocationē veſtram: quia non multi ſapientes ſ̄m carnem / nō multi potentes / nō multi nobiles: ſed que ſtulta ſunt mūdi elegit deus vt ꝯfundat ſapiētes. Dicit ergo: In craſtinū: non poſtq̄ vocatꝰ fuit andreas: ſꝫ poſtq̄ vocatꝰ fuit petrꝰ: de quo ſupra imediate habitum eſt. i ¶ Voluit / ipſe ieſus. k ¶ Exire / de iudea vbi fuerat cū iohāne qui baptiçabat ibi: ſicut dicit Matth. iij. d. l ¶ In galileā / terrā ſuā: in q̄ fuerat educatꝰ: Vñ et primo voluit eam viſitare. m ¶ Et inuenit / iam exiſtens in galilea: n ¶ Philippum: qui ſibi occurrebat. o ¶ Et dicit ei ieſus. i. ſaluator volens ſaluare philippum: p ¶ Sequere me: nō ſolū greſſu corporis / ſed cordis deuotione ꝛ operis imitatiōe. Et ſtatim philippus ſecutꝰ ē eū gratia chriſti interiꝰ operante in illo: ſicut et in mattheo: de cuiꝰ vocatione dicit Mat. ix. a. Uidit ieſus hoiem ſedentē in telonco mattheū noie: et ait illi: ſequere me: et ſurgēs ſecutꝰ eſt eū. In neutro fuit leuitas: ſed gr̄a occulte operans. Qꝛ aūt in galilea vocat philippus / ſignificat ꝙ nemo dignꝰ eſt vocatiōe chriſti niſi qui trāſmigrauerit de vitijs ad virtutes: Vñ et galilea trāſmigratio facta interp̄tat. Vñ Marci. vlt'. b. dr: Qꝛ p̄cedet vos i galileā: ibi eū videbitis. q ¶ Erat aūt philippꝰ a bethſaida ciuitate andree et petri. Ciuitatē iſtorū noiat: vt ipſo noie oñdat officiū ad qđ vocant. i. ad venationē non ferarum ſed animarū. Bethſaida eni interp̄tat domꝰ venatiōis. Hiere. xvj. c. Ecce ego mittā piſcatores multos dic̄ dñs / ꝛ piſcabunt eos: ꝛ poſt h̄ mittā eis multos venatores et venabunt eos de oi mōte / ſupbie: et de oi colle / auaricie ꝛ de cauernis petrarū / luxurie. Vñ ꝛ ſtatim ſubiūgit euāgeliſta de venatiōe philippi: q̄ fratrē ſuū nathanael primo venatus eſt. ¶ Vñ dicit: Inuenit philippus

Inuenit hic primū fratrem ſuum ſimonem / et dicit ei: Inuenimus meſſiam: qđ eſt interp̄tatum chriſtus. Et adduxit eum ad ieſum. Intuitus autē eum ieſus / dixit: Tū es ſimon filiꝰ iohāna: tū vocaberis cephas / qđ interp̄tat petrꝰ. In craſtinū voluit exire i galileā: et iuenit philippū. Et dicit ei ieſus: Sequere me. Erat aūt philippꝰ a bethſaida ciuitate

Al'. fcti cōſciā fabulis

Moraliter. h ¶ In craſtinū voluit ꝛc̄. Ieſus ſaluator interpretatur: et ſignificat quemlibet virum ſanctum qui ſe et alios ſaluare intēdit. Qui in craſtinū: id eſt tranſacta nocte peccati et ſole gratie iam lucente: Sicut dicitur Roma. xiij. d. Nox preceſſit dies autem appropinquauit. i ¶ Voluit exire / mēte et corpore. l ¶ In galileam: id eſt in tranſmigrationem: que eſt de vitijs ad virtutes: ꝛ de virtute in virtutem: donec videatur deus deorum in ſion Ps. 83. m ¶ Et inuenit philippum: id eſt os lampadis: id eſt vocem laudis humane: que trāſmigranti hmōi ſepe occurrit. De qua lampade dicitur Job. xlj. b. De ore eiuſ: id eſt leuiathan / lampades procedunt ſicut tede ignis accenſe. Item Geñ. xv. d. Apparuit clibanus fumans ꝛ lampas ignis trāſiens inter diuiſiones. Et loquit de holocauſto abrae qđ hec lampas conſumpſit. o ¶ Et dicit ei ieſus: qui ſe ſaluare deſiderat. p ¶ Sequere me: non precede. q. d. et ſi laudes offerantur / nolo precedant me ſed ſequantur. j. v. g. Claritatem ab hominibus non accipio. q ¶ Erat autem philippus a bethſaida ciuitate andree et petri. Bethſaida / domus venationis interpretatur. Andreas / virilis. Petrꝰ / agnoſcēs. Unde bethſaida eſt eccleſia vel ſcriptura ſacra. Andreas et petrus predicatores ſunt viriliter operantes illud qđ intelligunt. Cum quibus habitat philippus: id eſt laus humana: que talibus * ſepe offertur. Vñ ſequitur

G Unde dicit a Inuenit philippus: vt ſapiens venator iam eruditus. b Nathanael/ fratrem ſuum in lege doctiſſimũ. c Et dicit ei: volẽs cõmunicare theſaurũ inuẽtũ. d Quẽ ſcripſit moyſes ĩ lege. Deut. xviij.c. e Et pphẽ/ oẽs: Sʒ potiſſime/ Eſa. vij.c.ix.b.xj.a. Hiere.xxxj.d. Ezech. xliiij.a. Daniel. ix.f. f Inuenim⁹/ ſtudioſe quęrentes. g Ieſum: De quo Abacuk. iij.d. Exultabo ĩ deo ieſu meo. h Filium ioſeph: non verum/ ſed putatiuum.

a andreę et petri. Inuenit phi/
b c lippus nathanael/ et dicit ei:
d Quem ſcripſit moyſes in le/
e f gę et prophetę: inuenimus ie
g h ſum filiũ ioſeph a naçareth.
i k Et dixit ei nathanael: A na/
l m çareth poteſt aliquid boni eẽ:
n o Dicit ei philippus: Ueni et
p q vide. Uidit ieſus nathanael
r s venientẽ ad ſe/ et dicit d eo: Ec
t v cẽ vere iſraelita ĩ q dol⁹ nõ ẽ.
x y Dic ei nathanael: Unde me no

Unde Luc. iij.e. Ieſus erat incipiens q̃ſi annorꝫ triginta/ vt putabatur filius ioſeph. i A naçareth: id eſt natum d naçareth. Et hoc nõ eſt verum: immo fuit nat⁹ in bethleem: G nutrit⁹ ṽo ĩ naçareth. Sʒ philipp⁹ putabat ꝙ fuiſſet nat⁹ ĩ naçareth. Nathanael ṽo peritiſſimus ſcripturarũ bñ ſciebat ꝙ nõ de naçareth ſed de bethleem ventur⁹ erat meſſias. Unde Michęę. v.a. Et tu bethleem ephrata paruulus es in milib⁹ iuda/ ex te mihi egredieẽ qui ſit dñator ĩ iſrael. Cum aũt duo contineat philippi oratio. ſ. chriſtum iam veniſſe/ ꝛ ipſum ĩ naçareth natum eſſe: nathanael vt doctiſſim⁹ in lege ꝛ ꝓphetis/ videns ex vna parte tempus iam impletũ quo chriſtus debebat venire: et ex alia parte ſcriptum eſſe/ ꝙ non a naçareth ſed potius de bethleem venit chriſtus/ non potuit ſimpliciẽ contradicere orationi philippi/ nec ſimpliciẽ affirmare: vnde temperando reſponſum interrogauit: k Et dixit ei: id eſt philippo/ nathanael: A naçareth poteſt aliquid boni eſſe: Chryſ. Non dixit confeſtim nathanael/ mentiris philippe: quia de bethleem oportet chriſtum venire: ſed mitẽ fecit refutationem. Nõ eni dixit nullum bonũ galilea fert/ ſed interrogatiue dixit: A naçareth poteſt aliquid boni eſſe: Ueruntñ quędã Glo. dicit ꝙ poteſt legi remiſſiue ſine omni interrogatione. Ut autẽ oĩs dubitatio tollatur/ et omnis contrarietas quę videtur eſſe inter gloſas abſoluatur: notandum ꝙ aliquis poteſt eſſe dupliciẽ a naçareth. ſ. educatione vel natione. Unde quia Eſa. xj.a. dictum eſt de chriſto: Quoniã naçare⁹ vocabiẽ: intelligit nathanael hoc debere accipi de educatione/ non de natiuitate. Et ideo quia philippus verbum dubiũ in ſua oratione poſuerat: et ipſe dubie reſpondit. Unde quidam expoſitorum conſiderantes hanc dubitationem/ dicunt ꝙ debet legi interrogatiue. Alij ṽo reſpicientes intellectum nathanaelis/ quo ipſe ĩtellexit chriſtum eſſe a naçareth educatione: dicunt ꝙ debet legi remiſſiue. l Dicit ei philippus: ſciens ꝙ ieſus erat chriſt⁹ vndecũqꝫ eẽt. m Ueni/ ad ieſum. n Et vide/ ipſũ: quia ipſa viſio et auditio eius homines attrahebat ad ſe. Et per hoc videtur ꝙ prędictus ſermo magis interrogatiue/ vt dic Chryſ. ꝙ̃ remiſſiue/ vt dicunt alij/ intelligend⁹ eſt. Philippus enim idiota neſciens reſpondere: nec multum curans de ſolutione queſtiõis ſibi facte: miſit eum ad fontem ſapiẽtię: id eſt ieſum/ dicẽs: m Ueni/ mente ꝛ corpore: n Et vide/ oculo interiori ꝛ exteriori. Et ſtatim venit nathanael: qđ tñ trãſit euãgeliſta cauſa breuitatis. o Uidit ieſus/ viſione ſalubri. p Nathanael venientem ad ſe: ſtimulatũ videndi deſiderio/ et tractum a philippo. r Et dicit de eo/ chriſtus de nathanael/ cum adhuc diſtaret: ita tñ ꝙ audire poterat: vt dicit Chryſ. s Ecce vere iſraelita: id eſt non ſolũ carne ex iſrael/ ſed fide ꝛ imitatione. Roma. ix.b. Non omnes q ſunt ex iſrael/ hi ſũt iſraelitę. t In quo dolus non eſt: fraudis aut ſimulationis. Nec per hoc negat eum dominus eſſe peccatorem/ ſed cõmendat ſimplicitatẽ. Sed quare commendat eum domin⁹ potius ꝙ̃ alios: Item quare adhuc diſtanti nathanaeli locutus eſt: Item quare non fecit eum apoſtolum ſuum quem ita commendauit: Item quare non dixit ei: Nõ eſt verũ qđ dixit tibi philippus. ſ. me eſſe a naçareth: Item quare dixit ei: Ecce vere iſraelita in quo dolus nõ eſt: cum per hoc videatur innuere aliquem vł aliquos eſſe falſos iſraelitas in quibus eſt dolus. Solutio. Ad primum dicendum/ ꝙ propter duo domin⁹ laudauit nathanael poti⁹ ꝙ̃ alios. Primo propter ardens deſiderium videndi ipſum ieſum qđ habuit nathanael: qđ cõmune fuit ſibi cum alijs: ſed forte ardentius fuit in eo: quia per ſcripturas nouerat tempus aduentus chriſti veniſſe: vnde leui perſuaſione philippi iuit videre ipſum. Aliud fuit/ ꝙ prę alijs habuit iugem meditationem legis qua ſciuit chriſtum non naſci in naçareth: nec tñ de ſua ſcientia ſuperbiuit/ nec philippo falſum aſſerenti ſuperbe reſpondit. Ad ſecundum dicẽdum ꝙ ideo adhuc diſtãti dixit ſecretũ ei⁹: vt ꝑ hoc oſtẽderet ſe eſſe meſſiam verum deum ꝛ verum hominem: qui nullo reuelãte cognoſcit occulta. Ad tertium dicẽdum/ ꝙ ideo non fecit domin⁹ nathanael apoſtolũ: quia doctiſſimus erat ĩ lege/ vt dicit Aug⁹: quia prędicationis ſuę fructus a pluribus magis ſapientię eius ꝙ̃ virtuti diuinę aſcriberetur. Ad quartum dicendum/ ꝙ ideo non dixit domin⁹ nathanael: non ſum de naçareth: ſicut dixit philippus/ ne ſermonem altercabilem poneret inter fratres. Ad quintum dicimus/ ꝙ ad differentiam ſcribarum ꝛ phariſeorũ qui legem ꝛ prophetas nouerant/ nec tñ veri iſraelitę erant ſ; pleni dolo fraudis ꝛ ſimulationis/ dixit: Ecce vere iſraelita ĩ quo dolus non ẽ. Unde Chryſ. dicit. Itaqꝫ eſt ꝛ falſus iſraelita/ ſcriba. ſ. et phariſeus: qui ab herode requiſit⁹ vbi chriſt⁹ naſceretur/ perhibuit teſtimoniũ ipſi quem nondum viderat: dicẽs/ in bethleem iudę: cum autem vidit ipſum miracula facientem ꝛ audiuit mira loquentẽ/ negauit ſe noſſe vnde eſſet. j. ix.f. Nos ſcimus ꝙ moyſi locutus eſt dominus: hunc autẽ neſcimus vnde ſit. Sed nathanael ita abſens ſicut pręſens ſe habuit: hic ſemper ſciuit ꝛ ſemper confeſſus ẽ chriſtũ in bethleem naſci. Sequitur: v Dicit ei/ chriſto. x Nathanael/ audita cõmendatione ſuꝑ ſe ipſi⁹ ab illo. y Unde me noſti. In hoc ipſo probat ſe nathanael verum iſraelitam: qꝛ nec laudibus inclinatur ad conſentiendum laudanti ſe: ſed G rectus permanens

* ſępe offertur. Unde ſequitur: a Inuenit philippus nathanael/ doctiſſimum in lege et honeſtum in conuerſatione. Moraliter c Et dicit ei: quem ſcripſit moyſes ĩ lege ꝛ prophetę: inuenimus ieſum filiũ ioſeph a naçareth. Tales etiam quęrit laus humana: bonos ꝛ ſapiẽtes frequenter infeſtat. Aug⁹. Cũ cętera vitia in malis operibus exerceanẽ vt fiãt/ ſuperbia ṽo etiã bonis operibus inſidiaẽ vt pereãt. k Et dixit ei nathanael: A naçareth poteſt aliquid boni eſſe: Bona eſt interrogatio ad reprimendã laudẽ humanam oblatam. Naçareth eni interpretaẽ flos: et ſignificat principium bonę conuerſationis. Unde licet homo ſit ieſus ꝛ filius ioſeph: id eſt licet ſit perfectus ꝛ ſe ꝛ alios ſaluans: tñ debet reputare ſe eſſe in flore: id eſt in principio: ꝛ adhuc periculis patere. Luc. xvij.c. Cum omnia bene feceritis dicite ſerui inutiles ſum⁹. l Dicit ei/ nathanaeli/ philipp⁹: m Ueni ꝛ vide/ bonũ qđ habes: qđ facit diabolus vt homo ſuperbiat. Sequitur: o Uidit ieſus: id eſt prędicator. p Nathanael/ donatũ deo: id eſt pęnitẽtẽ. q Uenientem ad ſe: id eſt eius conſilijs ꝛ monitis acquieſcẽtẽ. r Et dicit de eo: ecce vere iſraelita ĩ q dolus nõ ẽ. Hic notanẽ tria quę debent eſſe in vere pęnitẽte. Primũ eſt veritas ꝯfeſſiõis: qđ notaẽ ꝑ/ vere. Secũdũ ẽ rectitudo intẽtiõis: qđ notaẽ per/ iſraelita. Tertiũ ẽ ꝓpoſitũ ꝯſũmationis ſeu ꝑſeuerantię: qđ notaẽ ibi: In quo nõ eſt dolus. Ille eni in dolo pęnitet: qui in pęnitẽtia non ꝑſeuerat. Et talẽ fugit ſpũſſanctus. Unde. Sap. j.b. Spũſſanct⁹ diſciplinę effugiet fictũ. v Dicit ei nathanael: vñ me noſti: Sic debet rñdere vere pęnitẽs omi laudanti ſe/ nõ ſtatim acqeſcere. Pſ. Oleum peccatoris non impinguet caput meum. Proverb. j.b. Fili mi ſi te lactauerint pctõres ne acquieſcas eis. Pſ. 140.

* Reſpondit ieſus et

rectus permanens/ vtrū ſit chriſtus occulta cognoſcēs/ inueſtigat. Et quia chriſtus nō diu volebat eū fluctuare ī dubio: a Reſpondit/ ei: id eſt nathanaeli: b Jeſus/ volēs ipſum ſaluare. c Et dixit ei/ adhuc dubitanti/ ſed querenti ⁊ certificari volēti. d Priuſꝗ̄ te philippus vocaret: vt venires ad me. e

ſti: Reſpōdit ieſus ēt dixit ei: Priuſꝗ̄ te philippus vocaret cūm eſſes ſub ficu vidi tē. Reſpōdit ei nathanael/ ⁊ ait: Rabbi: tū es filius dei: tū es rex iſrael. Reſpondit ieſus ēt dixit ei: Quia dixi tibi/ vidi tē ſub ficu crēdis: maiꝰ his videbis. Et dicit ēi: Amē amē dicō vobis: vidēbitis cęlum aptū ēt angelos dei aſcēdētes ⁊ deſcēdētes ſuper filiū hoīs.

Cum eſſes ſub ficu. Ad litteram ſub arbore fici: locū proprium in quo inuentus eſt/ et genus arboris ſub q̄ erat determinās: qđ purꝰ homo abſens ſcire non poſſet. Vel f Sub ficu: id eſt in lumbis adę/ quando comedit ficum. Vel/ Sub ficu: id eſt ſub littera legis: g Vide te: id eſt noui te qualis eſſes/ et qđ ageres vel acturus eſſes. h Reſpondit ei nathanael/ et ait: rabbi: id eſt magiſter: et per hoc cōfitet̄ ſe diſcipulum. k Tu es filius dei. Per hoc oſtendit ſe vere iſraelitam: ſic dixerat dñs. ſ. l Tu es rex iſrael: cuiꝰ ego ſū miles. Querit autē Chryſ. in. xxj. homelia: q̄re nathanael nō beatificetur a chriſto pro hac cōfeſſione: ſicut petrꝰ Mat. xvj. c. Et videt̄ ꝙ iſte potius deberet beatificari ꝗ̄ petrus: quia petrus poſt multa miracula viſa confeſſus eſt filium dei eſſe chriſtum: iſte ꝟo nullo viſo miraculo. Reſpōdet et dicit/ ꝙ licet eadem verba dixerit vterqꝫ: id eſt petrus ⁊ nathanael: nō tñ ex eodem intellectu. Petrus eni̅ intellexit ipſum eſſe dei filium naturalem: nathanael ꝟo non niſi per gratiam ſpecialē. Unde nathanaeli ꝓmittitur viſio angelorum deſcendentiū ſuper chriſtum ⁊ aſcendētiū/ ad probationē diuinitatꝭ chriſti: qđ nullo modo fieret ſi plene cognoſceret diuinitatē chriſti: petro ꝟo nihil tale promittit̄/ ſed ſuper eius perfectionē dicitur eccleſia ędificanda. Poſſet ⁊ aliter ſolui: ꝙ licet eadē fuerit petri et nathanaelis confeſſio: nō tñ idem mouens ad confeſſionem: ſicut patet ex circūſtātia litterę. Hic certa ſigna diuinitatis exhibita fuerunt nathanaeli. ſ. cognitio ſecretoꝝ/ obſequiū angelorum: In mattheo ꝟo magis fuit oppoſitum: quia cum quidam dicerent ipſum eſſe hieremiam: alij heliam: alij iohannem baptiſtam aut vnum ex prophetis: petrus nullo homine perſuaſus ſimpliciter confeſſus eſt ipſum eſſe filium dei: Et ideo dictum eſt ei: Beatus es ſimon bariona: quia caro ⁊ ſanguis non reuelauit tibi: id eſt homo vel ratio humana/ ſed pater meꝰ qui eſt in cęlis. m Reſpondit ieſus: nathanaeli. n Et dixit ei/ verum dicenti/ ſed non plenam veritatem cognoſcenti. o Quia dixi tibi/ vidi te ſub ficu/ cum eſſes abſens: q Credis/ me eſſe filiū dei ⁊ regē iſrael. q. d. ex quo h̄ modicū mouet te ad credendū: r Maius/ indiciū meę diuinitatꝭ: s his/ q̄ iam vidiſti: t Videbis: nō ſolū ocl̄is cordis/ ſed etiā oculis corporis. Et ſtatim ſubdit quid ſit illud maius. v Et dicit ei: Amen amen: id eſt vere ⁊ abſqꝫ omni dubio: x Dico vobis: id eſt tibi et alijs. Geminare/ amen/ proprium eſt iohannis propter maiorem ſcribendi certitudinē. Gen. xlj. d. Qđ vidiſti ſecundo ad eādem rem pertinēs ſomniū firmitatis indicium eſt/ eo ꝙ fiat ſermo dñi ⁊ velociꝰ impleatur.

Ps. 40. Amen tenetur
- Nominaliter. Apocl. iij. c. Hęc dicit amen teſtis fidelis et verus.
- Verbaliter. In Ps. Fiat/ fiat. In hebręo Amen/ amen.
- Aduerbialit̄. Hic: Amē amē dico voƀ ⁊c.

y Videbitis cęlum apertum: ſicut ī tranſfiguratiōe et in baptiſmo. z Et angelos dei aſcēdentes ⁊ deſcēdētes ſuper filium hominis/ obſequētes ei vt regi ſuo. Per aſcendere ⁊ deſcendere notat̄ frequentia obſequij. Sępe eni̅ tale obſequiū exhibuerūt ei angeli/ ſic dic̄ Chryſ. Sicut poſt ieiuniū: Matth. iiij. b. Et poſt oratione̅ in monte oliueti: Lucę. xxij. e. Sed euangeliſta cauſa breuitatis prętmittit iſta. Sic̄ iacob patriarcha vidit ſcalam attingentem vſqꝫ ad cęlum et dñm innixum ſcalę ⁊ angelos aſcēdentes ⁊ deſcēdentes: Gen. xxviij. c. Sed cū angeli ſint ſpiritꝰ inuiſibiles: nec videri poſſint oculis corporalibꝰ/ credendū ē ꝙ in figura humana et iacob ⁊ nathanael viderūt angelos.

* a Reſpondit ieſus ⁊ dixit ei: priuſꝗ̄ te philippus vocaret cū eſſes ſub ficu vidi te. Vocatio philippi eſt laudatio peccatoris: ficus dulcedo pcti: Sub q̄ ſępe videtur peccator a pdicatore: quę viſio ſępe ē ei occaſio ſanitatis. Liberius enim peccant homines cum credūt ſe a nemine videri. Vñ Job. xxiiij. c. Oculus adulteri obſeruat caliginem/ dicens: nō me videbit oculꝰ et cooperiet vultum ſuum. b Reſpondit ei nathanael et ait: tu es filius dei: tu es rex iſrael. Reſponſio iſta eſt gratiarumactio de hoc ꝙ pęnitens extractꝰ eſt a peccato. Unde dominꝰ ſępe replicat iudęis: immo omnibꝰ peccatoribus iam pęnitentibus ꝙ eduxerit eos de peccato. Michęę. vj. a. Popule meus quid feci tibi aut in quo moleſtus fui tibi: reſpōde mihi: quia eduxi te de terra ęgypti: ⁊ de domo ſeruitutis liberaui te ⁊c. Hęc autem gratiarumactio cōſiſtit in tribus. Primo/ vt nihil ſit in opere pęnitentis diſſonū diſciplinę chriſti. Secundo/ vt ſincera fides ſit de diuinitate chriſti. Tertio/ vt ſit fides ītegra de humanitate chriſti. Quidam eni̅ decepti humilitate diſpenſatiōis/ errauerūt in chriſti diuinitate: vt arriani. Alij deluſi dignitate diuinitatꝭ/ errauerunt in humanitate eius: vt manichei. Sed verę pęnitens vtrunqꝫ cōfitetur. Unde dicit: i Rabbi: Ecce magiſterium chriſti/ qđ debet repręſentari in vita. k Tu es filiꝰ dei: Ecce cōfeſſio verę diuinitatis. l Tu es rex iſrael: Ecce ꝯfeſſio verę humanitatis ī q̄ fuit rex ecclię. Apocl. xix. c. Ecce equus albꝰ ⁊ qui ſedebat ſuper eū vocabatur fidelis et verax: et habet ī veſtimēto ⁊ ī femore ſuo ſcriptū: Rex regum et dominꝰ dñantiū. m Reſpondit ieſus ⁊ dixit ei. Iſtud rñdere ē pęnitentē ad altiora erigere. o Qz dixi tibi/ vidi te ſub ficu. i. ſub delectatione peccati. q Credis/ mihi/ maius his videbis: in profectu virtutū vel in peruentiōe patrię. Et qđ ſit illud maius aperit. Unde ſequitur: v Et dicit ei: Amen amen dico vobis: videbitis cęlū apertū: ad vos recipiendos ſi perſeuerauerītis in pęnitentia. Matth. x. c. Qui pſeuerauerit vſqꝫ in finem h̄ ſaluus erit. z Et angelos dei aſcendētes ⁊ deſcendentes ſuper filium hominis. Hic tangit̄ triplex gaudium de triplici viſione. Primū eſt đ viſione cęli aperti: ſiue cęlum accipias ſacram ſcripturā: ſiue ſanctam trinitatem: quę dicitur cęlum/ ſcđm Bedam/ pro ſui dignitate eleuatū: pro ſui īfinitate a qualibet creatura cęlatum: pro ſui bonitate illuminatiuū. Hoc cęlum modo clauſum eſt nobis/ ſed aperietur: et videbimꝰ apertū: qđ erit beatitudo noſtra. j. Joh. iij. a. Nōdum apparuit nobis quid erimus: ſcimus autem quoniā cum apparuerit/ ſimiles ei erimus: quoniā videbimus eū ſicuti eſt. j. Corī. xiij. d. Videmus nunc per ſpeculū in ęnigmate: tunc aūt facie ad faciē. De hac viſione dicit regina ſaba. iij. Reg. x. b. Beati viri tui ⁊ beati ſerui tui hi q̄ ſtant corā te ſemꝑ ⁊ audiūt ſapientiā tuā. Et hęc viſio eſt cōmunis oībus beatis/ ſiue hoībus ſiue angelis. Alię duę proprię ſunt hoīm collectę ex vniōe diuinitatis ⁊ humanitatis ī vna ꝑſona chriſti. Prima ē/ ꝙ videbimꝰ cęlū aptū ſuꝑ filiū hoīs. i. videbimꝰ totū ſecretū trinitatꝭ apte ⁊ ꝑfecte cognoſci ab hoīe chriſto: angeli aūt nō videbūt cognoſci hoc ab angelo. Iſiđ. Tota trinitas ſibi ſoli nota ē et hoī aſſūpto. De hac viſiōe đr Eſa. xxxiij. c. Regē in decore ſuo videbūt. Cantī. iij. d. Egredimini filię ſion ⁊ videte regē ſalomonem in diademate ſuo quo coronauit eū mater ſua. Hęc ē gloria hoīm ſpecialis ſupra angelos/ videre hominē hominū ꝯditorē. Tertia viſio eſt/ ꝙ videbimus angelos aſcēdētes ⁊ deſcēdētes ſuꝑ filiū hoīs. Angeli aūt nō videbūt hoīes aſcēdere ⁊ deſcēdere ſuꝑ aliquem angelorū

* Iſtud autē aſcendere

¶ Iſtud autem aſcēdere/ nihil aliud eſt q̄ȝ illumīatione recepta a chriſto/ ī motū admiratiōis ⁊ laudatiōis aſſurgere: deſcēdere vero ē ſub illa ſe humiliari. Hec erit gloria ſingularis hoim reſpectu angeloꝝ/ q̄ oēs angeli erūt ſubditi hoi / ſed nō omēs hoies angelo: nec videre angelū erit gloria hoim / ſed videre hoiem erit gloria angelorū. j. Pet. j. c. In quem angeli deſiderāt proſpicere.

Capitulum II

b c ET die tertio nuptie facte ſūt ī chana galilee:

Expoſitio Capituli II

A ET die tertio nuptie facte ſūt ⁊c. Hic icipit ſexta pars huiꝰ libri: que cōtinet. xij. capitula. Et diuidit cōmuniter in duas partes: In miracula et verba chriſti. Sed iſte partes non ſeparantur: quia in quolibet capitulo ſimul reperiunt. Hoc autem capitulū diuidit in tres partes. In prima parte agitur de mutatione aque in vinum. In ſecūda de deſcēſu ⁊ manſione ipſiꝰ in capharnaum: ibi: Poſt hec deſcēdit. In tertia de aſcēſu ipſiꝰ ī hieruſalem ⁊ eiectione ementiū ⁊ vendentiū de templo: ibi: Et ꝓpe erat. Dicit ergo: a ¶ Et die tertio/ poſtq̄ȝ exiuit ð iudea vbi fuerat cū iohāne. Uel ſic. Et die tertio. i. tertio repetito: ita vt tertio notet ordinē ⁊ numeꝝ factoꝝ chriſti ī vna et eadem die/ ſm̄ trium ānoꝝ reuolutionē. Uerbigratia. Tertiadecima die natiuitatis chriſti adorauerūt tres magi dn̄m: eadem die trāſactis annis triginta/ baptiçatꝰ eſt chriſtꝰ: eadē die/ anno vno reuoluto mutauit aquam ī vinū. Eſt ergo ſenſus: Et die tertio. i. eadem die tertio repetito: id eſt in tertia repetitiōe eiuſdē diei. ſ. tertiadecia a natiuitate b ¶ Nuptie: id eſt ſolennitas et conuiuiū deſponſationis: c ¶ Facte ſunt in chana galilee. Quidam dicūt q̄ ſpōſus iſtarum nuptiarum fuit iohānes euangeliſta. Sed nō eſt probabile: quia iſte nuptie facte fuerunt poſt vocationē apoſtolorū inter quos fuit iohānes: vt patet Matth. iiij. d. et Luc. v. b. Unde non eſt credibile q̄ poſtea retroceſſerit vt vellet vxorē ducere qui vſq̄ȝ tunc virginitatem ſeruauerat. Chana nomē eſt ville in qua facte fuerunt nuptie in prouincia galilee. ¶ Et erat mater ieſu ibi

Moraliter a ¶ Et die tertio. Chana interpretaẗ çelus vel çmulatio ſeu poſſeſſio. Galilea/ tranſmigratio facta vl̄ reuelatio. Et competit vtraq̄ȝ interpretatio diuerſis ſtatibꝰ hominū ſm̄ nuptiarum diuerſitates. Sunt eni multiplices nuptie. Prime ſūt inter deū ⁊ hoiem vel humanā naturā facte: quādo chriſtus quaſi infatuatꝰ amore noſtro/ noſtrā naturā ſibi copulauit: ſicut aliq̄s diues hō infatuatꝰ amore alicuiꝰ vilis ancille/ eā aſſumit ī cōiugē. Iſte nuptie ſignificaẗ ꝑ oſee ⁊ gomer/ q̄ aſſūpta inẗpretaẗ: Oſee. j. b. In his nuptijs duo ſūt ī carne vna. i. due nature ī vna chriſti ꝑſona. Iſte nuptie tertia die facte ſūt. Un̄ Heſter. j. a. Tertio āno iperij ſui fecit aſſuerꝰ qui interpretaẗ beatus. i. filius dei/ grande conuiuiū pro nuptijs heſter: que interpretaẗ exaltata: Hec eſt caro nr̄a. Primus annꝰ eſt tempꝰ ante legē: ſecūdus tempꝰ ſub lege: tertiꝰ tempus gratie. Iſtud etiam matrimoniū ſignificatū eſt Gen̄. xxviij. a. vbi dicit iſaac ad iacob: id eſt pater ad filiū: Noli accipere coniugem de genere chanaan/ ſed vade ⁊ proficiſcere ī meſopotamiā ſyrie. Chanaan interpretatur poſſidēs domū: et ſignificat angelos quorum naturam nō aſſumpſit filꝰ dei. Heb. ij. d. Nō eni angelos apprehēdit ſed ſemē abrae apprehēdit. Meſopotamia/ inẗpretaẗ eleuatio vocatiōis: et ſignificat humanā naturā: q̄ eleuata ē ⁊ aduocata vt veniret ī vnitatem perſone filij dei: quia maritari non potuit caro glorioſius. Hoc matrimoniū initiatum fuit in patriarchis per promiſſionem: in prophetis per prefigurationē: ratificatum per angeli ſalutationem: conſūmatū per carnis aſſumptionē. He nuptie facte ſunt in chana galilee: id eſt in çelo reuelationis ſiue tranſfigurationis: quia per hoc oſtenſum eſt nobis quantū çelum ⁊ quantam charitatem haberet ad nos filius dei: qui ꝓpter vilem ancillā aſſumendā / voluit a ſede maieſtatꝭ in exilium tranſmigrare. ij. Cor. viij. b. Scimꝰ gratiā dn̄i dei noſtri ieſu chriſti: qui cum eſſet diues ꝓpter nos egenus factꝰ ē: quia accepit naturam noſtram que in omnibꝰ egebat. Unde hāc gratiam admirās propheta querit/ Hiere. xiiij. b. Quare q̄ſi colonꝰ egenus factꝰ es in terra ⁊ q̄ſi viator declinās ad manendum? Et reſpondet alibi in ꝑſona dn̄i/ Hiere. xxxj. a. In ꝑpetua charitate dilexi te/ ideo attraxi te miſerās. q. d. q꜃ infatuatꝰ fui tuo amore: ideo te vilem ⁊ abiectā mihi attraxi: id eſt vniui. Pſ. Ibi beniamin adoleſcētulꝰ in mētis exceſſu. Ps. 67. Ibi. i. in thalamo ꝟginalis vteri: in q̄ ꝯſūmate ſūt iſte nuptie. De iſto amore dicit Bern̄. O amoris vis: Amore q̄d violētiꝰ? Solꝰ amor triūphat de deo. In iſtis nuptijs ſex hydrie ī vinū ð aq̄ mutate ſūt: videlicet vmbre legaliū operū in veritatē: varietas ⁊ multiplicitas ſacrificiorū in vnitatem ⁊ breuitatē: aſperitas iudicioꝝ in lenitatem: enigmata dictoꝝ in lucē: ꝓmiſſiōes in adeptionē: ſeruitꝰ in libertatē. Et ita aq̄ timoris mutata ē in vinū amoris: q꜃ q̄ ṗus decalogū implebāt ex timore/ modo implēt ex amore. Secūde nuptie ſūt inẗ chriſtū ⁊ eccleſiā. Un̄ Eph. v. e. Uiri diligite vxores v̄ras ſicut ⁊ chriſtꝰ eccleſiā. Itē ibidē. g. Sacramētū h̄ magnū eſt: ego autē dico ī chriſto ⁊ in eccl̄ia. Iudic. xiiij. a. Deſcendit ſanſon ī thānata. i. chriſtꝰ in mūdū/ viditq̄ȝ mulierē de filiabꝰ philiſtijm. i. eccleſiā de gētibꝰ/ ⁊ aſcēdit ⁊ nūciauit pr̄i ſuo ⁊ mr̄i ſue. i. ſynagoge/ dicēs: vidi mulierē ī thānata de filiabus philiſtinoꝝ quā q̄ſo vt accipiatꝭ mihi ī vxorem. Iſte nuptie fuerūt initiate ꝑ moyſi ſponſionē: ratificate ꝑ angeli ſalutationē: conſūmate per verbi incarnationē. Adducta aūt fuit ſpōſa ī domū ſpōſi ī aſcēſione chriſti: qn̄ humana natura introducta ē in palatiū çli. Cant. ij. a. Introduxit me rex in cellā vinariā: ordinauit ī me charitatē. Sex hydrie ſūt ſex ſacramēta gr̄e collatiua: Nā etſi ſint ſeptē ſacramēta. ſ. baptiſmus/ pn̄ia/ ꝯfirmatio/ euchariſtia/ ordo/ extrema vnctio/ ⁊ matrimoniū: ſeptimū. i. mr̄imoniū non eſt ꝓprie gr̄e collatiuū. Aqua iſtarū hydriarū mutaẗ in vinum: qn̄ gr̄a priꝰ data ad peccatoꝝ ablutionē poſtea mentē inebriat ad opeꝝ ꝑfectionem. Et he nuptie facte ſūt tertio die/ ſicut ṗores. i. tp̄e gr̄e. De q̄ Gal. iiij. a. Ubi venit plenitudo tp̄is/ miſit deus filiū ſuū factum de muliere/ natū ſub lege. Facte etiā ſūt in chana galilee. i. in çelo trāſmigrātiū de vitijs ad ꝟtutes: de ꝟtute in virtutē: de terra ad çlū. Tertie nuptie ſūt inẗ deū ⁊ aiam: q̄ quod die celebranẗ in ꝯuerſiōe peccatoꝝ. Oſee. ij. d. Sponſabo te mihi in iuſticia ⁊ iudicio ⁊ ī miſericordia ⁊ miſeratiōibꝰ: ⁊ ſponſabo te mihi in fide. i. in fidelitate. He nuptie fiunt tertia die. Tres autē dies ſunt: contritio cordis/ ꝯfeſſio oris/ ſatiſfactio opis. De qbꝰ Gen̄. xl. c. Tres dies adhuc ſūt poſt q̄s recordabiẗ pharao miſterij tui ⁊ reſtituet te ī gradum priſtinū. In iſtis nuptijs ꝯuertunẗ aque triſticie ī vinum ſp̄ualis leticie. Sex hydrie ſūt ſex cauſe triſticie de peccatō veniētes. Prima ē q꜃ ſponſū ſuū offēdit. Un̄ Oſee. xij. d. Ad iracūdiā me ꝓuocauit ephraim ī amaritudinibꝰ ſuis. Scd̄a: q꜃ dotē quā aſſignauerat ei ſpōſus. i. dona ⁊ ꝟtutes amiſit. Ezech. xvj. b. Perfecta eras in decore meo quē poſuerā ſuꝑ te dicit dn̄s: ⁊ habēs fiduciā in pulchritudie tua fornicata es ī noie tuo. Tertia: q꜃ amiſit amorē ſponſi. Ezech. xvj. e. Aufereẗ çelus meꝰ a te et q̄eſcā nec iraſcar ampliꝰ/ eo q̄ nō ſis recordata dierū adoleſcētie tue. Quarta: q꜃ amiſit oēs amicos ſuos. Oēs eni angeli ⁊ ſcti ſpreuerūt eā: ⁊ nō ſolū ſpreuerūt eā/ immo facti ſūt ei inimici. Thren̄. j. a. Oēs amici eiꝰ ſpreuerūt eā ⁊ facti ſūt ei inimici. Quīta q꜃ amiſit decorē ſuū. Thren̄. j. b. Egreſſa eſt a filia ſyō ois decor eiꝰ. Sexta: q꜃ amiſit libertatē ⁊ incidit ī viliſſimā ſeruitutē. ſ. diaboli ⁊ pc̄ti. j. viij. d. Qui facit pc̄tm̄ ſeruꝰ ē pc̄ti. Thren̄. j. a. Migrauit iudas ꝓpẗ afflictionē ⁊ m̄ltitudinē ſeruitutꝭ. Hiere. xvj. c. Seruietꝭ ibi dijs alienis die ac nocte q̄ nō dabūt vob requiē. Iſta ſex dāna q̄ facit pc̄tm̄/ ſūt ſex hydrie. i. ſex cauſe doloris ſignificata ꝑ ſex modios hordei q̄s dedit booz ruth anteq̄ȝ eā duceret ī vxorē: Ruth. iij. d. Uel aliter. Sex hydrie ſūt ſex infirmitates ex peccatō relicte/ etiā poſt gr̄e recuꝑationē. Prima ē ſp̄ualis guſtꝰ inſipiditas ꝓpẗ quā ī ṗncipio ꝯuerſiōis etiam bona nō ſapiunt/ vnde nec mala male. Prouerb. xxvij. a. Aia ſatiata pc̄ti acerbitate/ calcabit fauū ſp̄ualis dulcedis. Eſa. v. e. Ue q̄ dicūt bonū malū ⁊c. Scd̄a viſus ſp̄ualis debilitas: ꝓpter quam homo de nouo conuerſus non videt clare laqueos diaboli. Unde Marc. viij. c. dicit ſanatus: Uideo homines velut arbores ambulantes.

* Pſ. Et lumen

Marginalia: pars libri; Moraliter; Multiplices nuptie ſunt

a b Et erat mater ieſu ibi. Uocat⁹ eſt autē et ieſus ⁊ diſcipuli ei⁹
c ad nuptias. Et deficiente vi-
d no/ dicit mater ieſu ad eum:
e f Uinū nō habēt. Et dicit ei
g ieſus: Quid mihi et tibi ē mu
h lier? Nondū venit hora mea.

☞ a Et erat mater ieſu ibi/ vocata ad ↄuiuiū. b Uocatus eſt autē ⁊ ieſus ⁊ diſcipuli ei⁹ ad nuptias: nō futuri/ vt quidā dicūt: ſed iā vocati in diſcipulatū. Sed quō vocati ſunt ieſus ⁊ mater eius atq̄ diſcipuli ad nuptias/ cum eſſent pauperes/ quales nō ſolent ad ↄuiuia vocari? Reſpondeo. Credo q̄ ſponſus ⁊ ſponſa pauperes erāt: et ideo pauperes inuitabāt: et forte alter coniugū erat de cōſanguinitate marię. Chriſtus aūt voluit nuptijs intereſſe duplici de cauſa. Prima/ vt gloriam ſuā corā m̄ltis manifeſtaret. Secūda/ vt nuptias approbaret: cōtra manicheos q̄ nuptijs erant contradicturi. c Et deficiente vino/ i. ipſo ↄuiuio: qđ eſt ſignū pauptatꝭ: d Dicit mat̄ ieſu ad eū: id eſt ad ieſū. e Uinū non habent/ miniſtri ↄuiuij/ vel ſponſus ⁊ ſponſa. Et hoc eſt ſignū q̄ maria erat de parentela alterius coniugū vł amborū: quia aliter non curaret de defectu vini: Et hoc mouit beatam virginem vt diceret filio: Uinū non habent: Nō q̄ ipſa crederet ipſum neſcire/ ſed vt oſtenderet ſuā compaſſionē et filij poteſtatem. Paupertas autem coniugum et breuitas temporis quo non potuit congrue mitti tunc ad vinū/ mouit virginem vt defectum vini indicaret filio ſuo quem ſciebat poſſe ſupplere omnē defectum. f Et dicit ei: id eſt matri ſuę/ ieſus: non offenſus vel corrigens aut arguens matrem ſuam/ cuius compaſſio grata erat ei. g Quid mihi et tibi eſt mulier/ de defectu vini. q. d. cognitio huius defectus nō pertinet ad me vel ad te/ ſed ad illos quorum ſūt nuptię: qui debuerāt ſibi de oībus neceſſarijs prouidiſſe. Sufficit ergo vt ipſi recognoſcāt defectum: et ſic gratia miraculi quod petis vt faciam ſit acceptior illis. Et ponit exemplum Chryſ. de medico: q̄ ſi vltro ſe offerret ęgroto/ nō multū curaret de eo ęgrotus: ſed cum multꝭ precib⁹ ęgroti ſe exhibet ei/ tunc multam reuerentiam exhibet illi. Mulier autem in h̄ loco nō mollicieí vel fractionis nomen eſt/ ſed ſexus ſeu cōditiōis. Aug⁹ ſic exponit. g Quid mihi ⁊ tibi mulier/ cōmune. i. quid habeo a te vnde poſſum hoc miraculū facere? q. d. ex te habeo vnde pati ⁊ mori poſſum/ q̄ in cruce recognoſcam te diſcipulo cōmendans: ſed ex te non habeo vnde poſſem miracula facere: et ideo in huiuſmodi te non recognoſco. h Nondū venit hora mea. Hoc vtriq̄ expoſitioni bñ coniungit̄. Primę ſic: Nondū venit hora mea. i. hora qua magis ſit gratum ⁊ vtile miraculum illis quibus poſtulas fieri: Non eni conditor tempoꝝ ⁊ horarū chriſtus ſubijcitur alicui horę: immo omni tempore ē hora ſua operandi qđ vult/ vt dicit Chryſ. ſed tñ quo ad homines vna hora cōpetentior eſt alia: ſicut hic vtilior hora faciendi miraculum erat poſt recognitionē defect⁹ q̄ȝ ante. Secūdę expoſitiōi ſic ↄiūgit̄: h Nōdū venit hora mea. i. nōdū ē tp̄s recognoſcēdi illud qđ ex te habeo: ſ erit in paſſiōe euāgelio p̄dicato.

☞ Dicit mater eius.

Moraliter * Pš. Et lumen oculorum meorum et ipſum non eſt mecum. Tertia/ incertitudo ſanitatis. Eccš. ix. a. Neſcit homo vtrū amore vel odio dignus ſit. j. Cor̄. iiij. a. Nihil mihi conſcius ſum/ ſed non in hoc iuſtificatus ſum. Quarta/ animi debi-
Pš. 37. litas tam in faciendo bona q̄ȝ in ſuſtinendo aduerſa. Pš. Dereliquit me virtus mea. Quinta/ noxiorum appetitus. Prouerb. j. c. Uſq̄quo paruuli diligitis infantiam ⁊ ſtulti ea quę ſunt noxia cupient. Numeri. xj. b. Quis dabit nobis carnes ad veſcendum: recordamur piſcium quos comedebam⁹ gratꝭ in ęgypto: in mētem veniūt nobis cucumeres ⁊ pepones ⁊c. Hoc dixerūt filij iſrael poſt exitum de ęgypto. Sexta/ vanitas atq̄ ↄtrarietas voluntatum. Eccj. xxvij. b. Stult⁹ vt luna mutatur. Prouerb. xv. a. Cor ſtultoꝝ diſſimile erit. Iſtę ſex hydrię debēt impleri aqua lachrymarum: quę ſtatim mutatur ī vinū ſpiritualis lęticię. Prouer. xiiij. b. Cor qđ nouit amaritudinem animę ſuę/ in gaudio eius nō miſcebit̄ extraneus. Hę nuptię initiantur in inchoatione pęnitētię: ratificant̄ in profectu iuſticię: cōſūmantur in morte/ quādo iā anima nō poteſt ſeparari a ſponſo. In his nuptijs ſūt tria bona matrimonij. ſ. fides: id eſt fidelitas: ne chriſto dimiſſo adulter: id eſt diabolus admittat̄ ad thorum. Eſa. lvij. b. Iuxta me diſcooperuiſti te ⁊ ſuſcepiſti adulterū. Item proles bonorū operū. j. Timoth. ij. d. Mulier ſeducta ī p̄uaricatiōe fuit: ſaluabitur autem per filiorum generationē. Sed vę illis matrib⁹ quę ꝓprios filios occidunt recidiuando. Threñ. iiij. b. Manus mulierū miſericordiū coxerunt filios ſuos. Item ſacramentum: id eſt inſeparabilitas/ vt nunq̄ſ ſeparetur a chriſto. Oſee. ij. d. Sponſabo te mihi in ſempiternū. j. Corꝭ. vij. b. Precipio/ nō ego ſed dñs vxorem a viro non diſcedere. Quartę nuptię ſunt inter chriſtum ⁊ virum religioſum: De quibuſ. ij. Corꝭ. xj. a. Deſpondi eni vos vni viro virginem caſtam exhibere chriſto. Oſee. xij. d. Fugit iacob in regionem ſyrię et ſeruiuit iſrael in vxorem/ et in vxorē ſeruiuit. His dicit vxorem: quia vtranq̄ vitam: id eſt actiuam ⁊ contemplatiuā debet habere anima viri religioſi/ quę debet chriſto per matrimoniū copulari: ſicut iacob habuit liam ⁊ rachelē. Hę nuptię factę ſūt tertio die. Tres dies/ tria vota: id eſt votū caſtitatis/ votum paupertatis/ votum obediētię: De quib⁹ Exo. v. a. Deus hebręorum vocauit nos vt eamus viam triū dierum in ſolitudinem: id eſt in religionem/ et ſacrificemus domino deo noſtro. Item Ioſue. ij. c. Ad montana conſcendite: id eſt ad eminentiam religionis: ne forte occurrant vobis reuertentes/ ibiq̄ latitate tribus diebus. Iſtę nuptię initiantur in mundi abrenūciatione: ratificantur in habitus aſſumptione: conſūmantur in profeſſione. Sex hydrię ſūt ſex opera vitę actiuę: id eſt inſtantia vigiliarum/ feruor orationum/ largitio elemoſynarum/ cōtinuatio ieiuniorum/ duritia diſciplinarum/ labor manuum. Sed in his ieſus aſſit ⁊ maria atq̄ diſcipuli: id eſt ſpes ſalutis/ amaritudo contritiōis/ ⁊ diſciplina conuerſationis. Aqua doloris cōuertitur in gaudiū quietis ⁊ contemplationis: et quanto plus ibi fuerit de aqua: tanto plus erit ibi de vino. Ideo dicit domin⁹: Implete hydrias aqua. Hic enim ē ordo/ vt prius laboret homo in actiua: et poſtea quieſcat in contemplatiua: pri⁹ doleat/ ⁊ poſtea gaudeat. Eccš. iij. a. Tempus flendi et tempus ridendi. Nec enī rachel parit/ donec lia m̄ltos filios peperit. Iſtę nuptię fiūt in chana galilęę: id eſt in cęlo ⁊ tranſmigratione de mundo ad clauſtrum. De quibuſlibet igitur iſtarum nuptiarum poteſt dici: Et die tertio nuptię nuptię factę ſūt in chana galilęę: id eſt in celo animarum ⁊ tranſmigratione de vitijs ad virtutes. a Et erat mater ieſu ibi: id eſt timor dei: qui generat ⁊ nutrit ſalutem. Eſa. xxvj. d. A timore tuo concępimus ⁊ peperimus ſpiritum ſalutis. Uel mater ieſu eſt tenera ⁊ pura cōſcientia. De qua Tob. iiij. a. Honorem habebis matri tuę oīb⁹ dieb⁹. Honor iſte conſiſtit in boni operatione ⁊ mali declinatione. Prouerb. iiij. a. Filius fui tenellus patris mei ⁊ vnigenit⁹ coram matre mea ⁊ docebat me. Idē dicitur pater ⁊ mater. ſ. conſcientia: ſed pater ratione regiminis: mater ratione caſtigationis. b Uocatus eſt aūt et ieſus ⁊ diſcipuli eius ad nuptias. Uocatio ieſu eſt deſiderium ſalutis. Unde. j. iiij. c. Uoca virum tuum. Diſcipuli qui faciunt nos obtemp̄are deo: ſunt ſpes ⁊ timor: De quibꝭ Mat. xxj. a. Miſit ieſus duos diſcipulos dicēs: ite in caſtellū qđ ↄ̄ vos ē/ ⁊ ſtatim inuenietꝭ aſinā alligatā ⁊ pullū cū ea: ſoluite ⁊ adducite mihi. Iſta tria d̄ neceſſitate veniūt vbi ē mat̄ ieſu. i. puritas ↄſciētię. ſ. deſideriū ſalutꝭ ꝓpię: timor dei ⁊ ſpes venię. Seq̄t̄: c Et deficiēte vino/ ſpūal̄ lęticię. d Dicit mat̄ ieſu. i. puritas ↄſciētię/ ad eū. e Uinū nō habēt/ p̄dictaꝝ nuptiarū cōuiuę. i. pęnitētes vł religioſi. Prouerb. vltꝭ. a. Date ſicerā męrētib⁹ ⁊ vinū his q̄ amaro ſūt aīo: bibāt ⁊ obliuiſcant̄ egeſtatꝭ ſuę/ ⁊ doloris ſui nō recordēt̄ amplī⁹. Eccj. xxxj. d. Exultatio aīę ⁊ corpis vinū moderate potatū. Moderate dicit: q̄ nimia lęticia diſſolutionem inducit. f Et dicit ei ieſus: q̄d mihi ⁊ tibi mulier. Iſta repulſio ſignificat q̄ deus aliq̄ñ nō exaudit nec dat ſtatim qđ petitur vt auidius petatur: ⁊ cum exaudierit ac petitum dederit Al. trepul

* diligenti⁹ cuſtodiat̄

G a Dicit mater eius.i.ieſu:nō turbata vel irata de riſione filij:ſed magis cōfidēs de poteſtate ꝛ pietate ipſi⁹. b Mi niſtris.i.ſeruitoꝛib⁹ cōuiuij. c Quodcū〈que〉 dixerit vob/ filius me⁹/facite. Ex h patet ꝙ beata virgo ſciebat qd filius ſu⁹ eſſet factur⁹:Et ideo fiducialiť dicit:miſtris:Quodcū〈que〉 dixerit vobis fa/ cite. d Erāt aūt ibi.i.i domo ꝯuiuij: e Lapidee hy/ drie.i.vaſa lapidea aq̄ria: ab hydoꝛ qd ē aq̄. f Sex poſi/ te.Quare vł ad qd: Ut ſi aliqs cōuiuā/ tiū aliquā imūdiciā incurriſſet/lauareť in eis:ſic mos eſt iude/ oꝛum. Unde ſequiť: g Scdm purificationē iudeoꝝ.i.ideo poſite erāt ibi /vt purificari poſſēt imūdi ſm moꝛē iu/ deoꝝ. Sex aūt io erāt:qꝛ due vel tres nō ſufficerēt tante mul/ titudini. Querit aūt Chryſ. Quare nō ibāt ad fluuiū:Et re/ ſpondet:qꝛ longe erat a domo:paleſtina enim paucas habet aquas. Qꝛ aūt dicit:ſm purificationē iudeoꝝ:mōſtrat ꝙ illa vaſa nunq̄ erāt vini receptacula/ne aliquis poſſet calū/ niari ꝙ feces ex vino prioꝛi relicte in illis vaſis ex cōmixtiōe aque ſupfuſe effeciſſent vinū. Determinās aūt euāgeliſta quā/ titatē hydriaꝝ/ſubiūgit: h Capiētes.i. capere valētes: i Singule metretas binas vel ternas. Metreta dr a metron qd eſt mēſura centum ſextarioꝝ: vt dicūt.iij. Reg. vij.d. Mare eneū duo milia batos capiebat: metretas autē tria milia. k Dicit eis.i.miſtris/ieſus: rogatus a matre ꝛ foꝛſitan a cōuiuis/quoꝝ aliqui p̄conių eius a iohāne audie/ rāt. l Implete hydrias aqua. Querit Chryſ. Quare nō fecit ſignū ante impletionē: mirabili⁹ eēm eſſet ipſum vinū ex nō entibus facere q̄ qualitatē cōmutare. Itē cur aquā non ipſe deduxit /ſed miniſtris iuſſit. Ad primū reſpōdet Chryſ. duas cauſas aſſignās. Prima:qꝛ etſi mirabili⁹ eſſet de nihilo vinū creare:nō tamē ita credibile. Secūda vt deſtrueret erro/ rem manichei:q̄ dictur⁹ erat mūdū/ꝛ oīa q̄ mundi ſunt a ma/ lo deo creata eſſe ꝛ gubernari:q̄ eſt chriſto ꝯtrarius. Unde vt chriſt⁹ oſtēderet ꝙ ipſe mundū creauit ꝛ elemēta/ vtiť mūda/ na creatura/mutās naturā eius:ſi eēm nō eſſet ſua/nō obediret ei. Itē vt oſtēderet ꝙ ipſe idē eſt qui quotidie p tempoꝝ incre mēta mutat aquā in vinū mediāte natura vitis: ꝛ qui mō ſine coopatione nature mutauit. Ad ſecūdū dicim⁹/ꝙ ideo nō ipſe deduxit aquā i hydrias/ſed miniſtris p̄cepit vt imponerēt:vt eos teſtes miraculi haberet. m Et impleuerūt eas/mi/ niſtri/vſq̄ ad ſummū:pſuaſi a beata virgine/vel a teſtimo nio iohānis p̄conicātis de chriſto. n Et dicit eis ieſus: iā facta mutatiōe. o Haurite nūc/cū hoꝛa venerit. p Et ferte architriclino. Scdm Aug. architriclin⁹ eſt pnceps triū camerarū vel triū oꝛdinū menſaꝝ a ſe altitudine diſtātiū. Et dr ab archos qd eſt pnceps ꝛ diniū qd eſt dom⁹ vel came ra. Hic aūt ſm Chryſ. nō dr architriclin⁹ dn̄s vel pnceps cō uiuij vel dom⁹ in q̄ erat cōuiuiū:ſed p̄poſitus miſtrantiū:qui ſcȝ fuerat cōſtitut⁹ vt oꝛdinaret ſeruitoꝛes in mēſis. Uñ ponit in q̄ſtiōe Chryſ. q̄re ieſus p̄cepit vinū ferri poti⁹ architricli/ no q̄ alicui de cōuiuis vel ſpōſo aut ſpōſe. Et rn̄det ꝙ ille cui cōmittiť cura vel oꝛdinatio cōuiuarū/non comedit vſq̄ poſt alios:ꝛ ideo ſobrioꝛ ꝛ diſcretioꝛ ē ad iudicādū de vino q̄ cō/ uiue:qui iā ſunt repleti vino ꝛ cibo:vnde illi iuſſit ferri dn̄s vi/ nū ex aqua factū/vt veritatē cognitā alijs indicaret. q Et tulerūt/miſtri ſm p̄ceptū dn̄i. Sed q̄re nō p̄cepit dn̄s mini ſtris vt narrarēt architriclino ꝙ ipſe cōuerterat aquā in vinū: Rn̄det Chryſ. ꝑpter hūilitatē:qꝛ nemo humilis p̄dicat facta ſua. r Ut aūt guſtauit architriclin⁹ aquā vinū fa/ ctū.i.vinū ex aqua factū. Sed ita dicit euāgeliſta:qꝛ ſm opi nionē architriclini aqua erat nō vinū:tn̄ ſm veritatē vinū fa/ ctū. s Et nō ſciebat/architriclin⁹: t Unde eſſet/il/ lud vinum. Miniſtri aūt ſciebāt q̄ hauſerant aquā.

a Dicit mater eius miniſtris:
b Quodcū〈que〉 dixerit vobis fa/
c cite. Erāt autē ibi lapidee hy
d e drie ſex poſite ſm purificatio
f g nē iudeoꝝ/capientes ſingule
h metretas binas vel ternas.
i k Dicit eis ieſus: Implete hy/
l m drias aq̄. Et impleuerūt eas
n vſq̄ ad ſūmū. Et dicit eis ie/
o p ſus: Haurite nūc: et ferte ar/
q r chitriclino. Et tulerūt. Ut au
tē guſtauit architriclin⁹ aquā
s t vinū factū: et n̄ ſciebat vndē
v eēt:miſtri aūt ſciebāt q̄ hauſe/

B

G Uocat ſponſum

* diligētius cuſtodiať ꝛ inteſi⁹ diligať. Apoc.iij.c. Tene qd habes vt nemo accipiat coꝛonā tuā. a Dicit mať ei⁹ miniſtris: Quodcū〈que〉 dixerit vobis facite. Miſtri ſunt ratio ꝛ volūtas: vn⁹ dirigens op⁹:alter exequēs. His dič pu/ ritas cōſcientie vt faciant quicq̄d dixerit ieſus/ſciens ꝙ talis nō poteſt nō exaudi/ ri ab eo. Unde.j.io. f. Si quis dei cultoꝛ eſt/ et volūtatē eius facit: hunc exaudit de⁹. Eccl.iij.a. Qui diligit deū exoꝛabit ꝓ peccatis:ꝛ in oꝛa/ tione dieꝝ exaudieť. Sequiť: d Erāt autē ibi lapidee hydrie ſex poſite ſm purificationē iudeoꝝ. Iudei.i.cōfitētes ſūt penitē/ tes aut religioſi. Purificatio eoꝝ ē ipſa penitētia vel religio. Sex hydrie/ſex p̄dicte cauſe triſticie:aqua ē triſticia: vinū leti cia. Per lapidē aūt ſignificať ſoliditas hydriaꝝ. Et dicūť po ſite:qꝛ q̄libet debet has hydrias ſemp ponere añ ſe. Hiere. xxxj.d. Statue tibi ſpeculā:pone tibi amaritudines ꝛ dirige coꝛ tuū in viā rectā. Sequiť: h Capiētes ſingule me/ tretas binas vel ternas:hoc eſt/qꝛ flere ꝛ dolere debem⁹ de duob⁹:ꝛ ꝑpter tria. De duob⁹ quidē.i. de peccato trāſgreſ ſiōis ꝛ omiſſiōis. Propť tria ſ.ꝯ/id ē ꝑpter damnū qd habui/ mus:ꝑpter penā quā incurrim⁹: ꝑpter deū quē offendimus. k Dicit eis ieſus.i.miniſtris .ſ.ratiōi ꝛ volūtati. l Im plete hydrias aqua:hoc eſt/cōſiderate ſex damna pecca ti:ꝛ ſex infirmitates relictas etiā poſt peccatū/ꝛ dolētes plora/ te. Iob.xvj.c. Facies mea itumuit a fletu:ꝛ palpebre mee ca ligauerť. Ps. Lauabo p ſingulas noctes lectū meū. m Et Ps.6. impleuerūt eas vſq̄ ad ſummū. Ps. Poſuit deſertū Ps.106. in ſtagna aquarū/ꝛ terrā ſine aqua.i.animā aridam/in exitus aquaꝝ. Ps. Exitus aquaꝝ deduxerūt oculi mei: qꝛ nō cuſto Ps.118. dierunt legē tuā. Uſq̄ ad ſummū/dicit:qꝛ nihil eſt in pec/ catoꝛe imploꝛabile. Eſa.j.b. A planta pedis vſq̄ ad verticē non eſt in eo ſanitas. n Et dicit eis ieſus: Haurite nūc ꝛ ferte architriclino. Architriclin⁹ eſt de⁹ trinitas: cui debet ferri aqua lachrymaꝝ ꝛ penitētie: quia ꝑpter ipſū ſolum debet fieri penitētia.j. Coꝛinth.x.g. Siue mādu catis ſiue bibitis ſiue aliud quid facitis/in gloriā dei facite. Multi ferunt aquā iſtam mūdo: ſicut hypocrite. Unde dicūt allo/ phyli Geñ.xxvj.d. Noſtra eſt aqua. Et notandū eſt ꝙ dicit: Haurite nūc. Non enim ſemper debet homo implere hy/ drias ſuas aqua: ſed quādoq̄ haurire per ocium meditatio/ nis: ſicut dicit Bern. Si quod viuis et ſapis totū das acti/ oni/conſiderationi nihil: laudo te/in hoc non laudo :puto ꝙ nemo niſi qui a ſalomone non audierit :Qui minoꝛatur actu Eccj.38.c. pcipiet ſapientiā: certe nec ipſi actioni expedit cōſideratione priuari. q Et tulerunt. In hoc obedientia rationis ꝛ vo luntatis notať: que a matre ieſu admonite: id eſt a puritate cōſcientie/nunq̄ p̄cepto domini cōtradicunt. Iohel.iij.d. Per omnes riuos iuda ibunt aque:et fons de domo domini egredieť. Uel architriclinus eſt ſpiritus humanus/tribus oꝛ/ dinibus menſarū p̄poſitus:id eſt intelligentie/ memoꝛie/vo/ luntati. Cui ferť aqua:quādo ipſe ſpiritus intelligit et recolit cauſas fletus:id eſt peccata ſua:ꝛ poſtea vult abſtinere a pre/ teritis:ꝛ cauere a futuris. Sequiť: r Ut autem guſta/ uit architriclinus aquam vinū factum: id eſt vt ſpi/ ritus percepit ſuauitatem gaudij poſt doloꝛem penitentie. Prouerb. vltj.c. Guſtauit ꝛ vidit quia bona eſt negociatio eius. s Et non ſciebat vnde eſſet: miniſtri autem ſciebant qui hauſerāt aquā. Iſtud neſcire nihil aliud eſt q̄ non ſentire laboꝛem penitentie/cum iam aqua verſa eſt in vinum ſpiritualis leticie. Sed miniſtri qui hauriūt aquam anteq̄ ſit mutata in vinum/bene ſciūt:quia adhuc ſentiunt la boꝛem et doloꝛem penitentie. Sed cum ſpirit⁹ leticia ſpiritu/ ali perfundiť ſpe venie iam non meminit doloꝛis vel laboꝛis

Moraliter.

¶ a Vocat ſpōſum architriclinꝰ: mirās vini bonitatē: qḋ ſm naturalē ordinē pmo debuit ꝓpinari. b Et dicit ei: architriclinus ſponſo / credēs ꝙ ipſe ita fieri pcepiſſet. c Oīs hō primū. i. in pncipio cōuiuij: d Bonū vinū ponit / in mēſa. e Et cū inebriati. i. repleti: f Fuerint / cibo et potu boni vini:

g Tūc id qḋ deteriꝰ eſt. i. minus bonū: qꝛ ꝓpter opilationē medię cellulę / ex vapore vini non pcipitur qualitas vini. h Tu aūt ſeruaſti bonū vinū vſqꝫ adhuc. i. vſqꝫ ad

a rāt aquā: vocat ſpōſum archi
b triclinꝰ / ēt dicit ei: Oīs homo
c d e primū bonū vinū ponit: ēt cū
f g inebriati fuerit / tūnc id qḋ de
h teriꝰ eſt. Tū aūt ſeruaſti bonū
i vinū vſqꝫ adhuc. Hoc fec ini
tiū ſignoꝝ ieſus in chana ga
k lilee: ēt manifeſtauit gloriam
l ſuam: et crediderunt in eum
m n diſcipuli eius. Poſt hec de
ſcēdit capharnaū / ipſe ⁊ maf
o eiꝰ ⁊ fratres eiꝰ ⁊ diſcipuli eiꝰ:

finē cōuiuij cōtra generalē cōſuetudinē ⁊ ordinē naturalē. Et ex hoc patet ꝙ optimū vinū fuit factū ex aqua. Vñ Chryſ. dicit / generale eſſe in omibꝰ miraculis chriſti ꝙ ſemꝑ ad nobilius terminat qꝫ natura poſſit. Vñ ſi reſtituit viſum vel auditū vel aliud membrū / melius facit qꝫ natura fecerit ꝓus vel facere poſſit. i Hoc fecit initiū ſignoꝝ ieſus in chana galilee. Nō dicit ſimpliciter pmū: ſed in chana galilee pmū. k Et manifeſtauit gloriā ſuā. i. diuinitatis ſue potentiā. l Et crediderūt in eū diſcipuli eiꝰ. Quidā dicunt ꝙ intelligēdū eſt de futuris: Sed ſancti magis volūt ꝙ de pſentibus qui iam credebāt: ſed tūc viſo miraculo magis crediderunt.

Moraliter * penitētie pre delectatiōe que ꝓuenit ex guſtu vini. Eccl. j. d. Vſqꝫ in tempus ſuſtinebit patiens: ⁊ poſtea redditio iocunditatis. j. xvj. d. Vos aūt ↄtriſtabimini: ſed triſticia veſtra vertet in gaudiū. i. aqua in vinū. Prouerb. ix. b. Bibite vinū qḋ miſcui vobis. j. xvj. e. Mulier cū parit. i. aīa dū facit penitentiā / triſticiā habet: qꝛ venit hora eius: cū aūt peperit iam nō meminit pſſure ꝓpter gaudiū: qꝛ natus eſt homo in mundū. Et quāto pleniores fuerint hydrie: tāto plꝰ erit ibi de vino leticie. Ps. 93. Ps. Scdm multitudinē doloꝝ meoꝝ i corde meo: cōſolationes tue letificauerūt animā meā. a Vocat ſpōſū architriclinꝰ. i. chriſtū ſpiritꝰ hūanꝰ ſentito gaudio ſpirituali. b Et dicit ei: Oīs hō pmū bonū vinū ponit: et cū inebriati fuerint / tunc id qḋ deteriꝰ eſt. Omnis hō dicit hic homo mūdanus ⁊ carnalis: ſm qḋ dicit. j. Corinth. iij. a. Cū ſit inter vos zelus ⁊ contentio / nonne carnales eſtis ⁊ ſm hominē ambulatis: Talis homo pmo ponit ſibi ⁊ ſuis pſētes delectatiōes. e Et cū inebriati fuerit / ipſe ⁊ ſui: id eſt repleti gaudio pſentis felicitatis. g Tūc id qḋ deterius eſt. i. dolor gehenne: ⁊ remorſus ꝑpetuus praue cōſcientie. Prouer. xxiij. d. Ne intuearis vinū qñ flaueſcit / cū ſplēduerit color eius in vitro: ingredit blāde / ſed i nouiſſimo mordebit vt coluber: ⁊ ſic regulꝰ venena diffūdet. Prouer. xiiij. b. Riſus dolore miſcebit ⁊c. h Tu aūt ſeruaſti bonū vinū vſqꝫ adhuc: id ē vſqꝫ in finē. ij. Corinth. iiij. d. Id qḋ in pſenti tribulatiōis noſtre eſt momentaneū ⁊ leue / ſupra modum in ſublimitate eterne glorie pondus operatur in nobis. Vtrūqꝫ tangit Luc. xvj. g. in pabola diuitis ⁊ lazari: vbi dicit abraam: Recordare fili quia recepiſti bona in vita tua: et lazarus ſimiliter mala: id eſt: tu bibiſti vinū / ⁊ ipſe aquā: Nūc autē hic conſolat: tu ꝟo cruciaris: id eſt ipſe modo bibit bonū vinum eterne iocūditatis: tu ꝟo bibis aquam infernalis penalitatis. i Hoc fecit initium ſignoꝝ ieſus in chana galilee. Sicut diximꝰ / aqua tribulatio eſt ſiue triſticia. Vñ Ps. 68. Ps. Saluū me fac deus quoniā intrauerūt aque vſqꝫ ad animā meā. Vinum autē eſt exultatio ſiue leticia. Vnde Eccl. xl. c. Vinū ⁊ muſica letificant cor. Signum autem idem eſt qḋ manifeſtatio pſentie chriſti. Vnde cum tribulatio mutatur in exultationē / ſignum ē ꝙ chriſtus eſt preſens. k Et / in hoc / manifeſtauit gloriā ſuam: quia nihil ita oſtendit preſentiam chriſti eſſe cum homie / ſicut leticia in tribulatione. Ideo ibant apoſtoli gaudentes a conſpectu concilij: quoniā digni habiti ſunt ꝓ nomine ieſu contumeliā pati: Act. v. g. l Et crediderūt in eum diſcipuli eius: id eſt illi qui ſunt de

ſchola et doctrina ipſiꝰ: qui. ſ. patientiā atqꝫ leticiā habent in tribulatione. Matth. v. a. Gaudete ⁊ exultate in illa die. ſ. tribulationis: quoniā merces veſtra copioſa eſt in celis. m Poſt hec ⁊c. Secūda pars huiꝰ capituli: in qua agitur de deſcenſu chriſti ⁊ mora eius in capharnaū. Sed querit quare deſcendit illuc cum ſtatim oporteret eum iterum aſcendere in hieruſalē / eo ꝙ ꝓpe erat paſcha. Ad hoc reſpondet Chryſ. dicens: quia nolebat matrem diu circūducere: nec volebat eam ſolam dimittere / quam volebat in omnibus honorare: ideo deſcēdit illuc cum matre: vt ea ibi relicta / ipſe poſtea aſcēderet in hieruſalē. Dicit ergo: Poſt hec / que facta ſunt in nuptijs: n Deſcendit capharnaū / ipſe ⁊ mater eius / ⁊ fratres eiꝰ: id eſt cognati eiꝰ. o Et diſcipuli eius: qui nō erant fratres eius: vt eis ibi relictis ipſe aſcenderet in hieruſalē: quia illos ſecū ducere non volebat modo: ideo dimiſit eos capharnaum / vbi cum matre manere conſueuit. Vnde ſequitur: ¶ Et ibi manſerunt

Secunda p[ars] — Math. 4.

Moraliter. m Poſt hec deſcendit capharnaū ipſe ⁊ mater eiꝰ et fratres eius ⁊ diſcipuli eiꝰ. Iuxta litteram inſtruit nos moraliter de honore parentum et cura ⁊ ꝓcuratione eorūdem: quia propter honorem matris: vt dicit Chryſoſtomus / venit in capharnaum. Exod. xx. b. Honora patrem tuum ⁊ matrem tuam ⁊c. Tob. iiij. a. Honorem habebis matri tue omnibus diebus vite tue: Memor enim eſſe debes que ⁊ quāta ſit paſſa pericula propter te in vtero ſuo. Eccl. iij. a. Qui honorat patrē ſuū vita viuet lōgiore: et qui obedit patri refrigerabit matrem. Auguſtinꝰ in libro de decē chordis: Ipſe numerus ſeptēnarius ſecūde tabule tanqꝫ ſeptem chordarū / incipit ab honore parentū. Ad parentes eñ ſuos homo aperit oculos: et hec vita ab eoꝝ amicitia ſumit exordium. Quiſquis autē ſuis parentibus non defert honorem / quibꝰ parcere poterit: Et valet etiā ad queſtionē de pceptis. Itē in hoc ꝙ chriſtus iturus ad pdicandū in hieruſalem / dimittit matrem ⁊ fratres in capharnaum: inſtruit predicatores vt non circūducant mulieres: nec carnali affectu ſe onerent. Deut. xxxiij. a. Qui dixerunt patri et matri / neſcio vos: ⁊ fratribus / ignoro illos: ⁊ neſcierūt filios ſuos: hi cuſtodierunt eloquium tuum. Vnde Exod. iiij. f. voluit angelus occidere moyſen: quia ducebat ſecum filios ſuos et vxorem. Aliter exponit. Per capharnaū poteſt intelligi ſtatus virginum ⁊ religioſoꝝ. Notādū enim ꝙ in hoc capitulo: Primo ſignificat ſtatꝰ coniugatoꝝ per nuptias: Poſtea ſignificat ſtatus virginum ⁊ religioſoꝝ per capharnaū: Status prelatorum ⁊ doctoꝝ per hieruſalē ⁊ templū / vnde expulit ementes ⁊ vendētes. Qui tres ſtatꝰ ſignificantūr per noe / daniel et iob / Ezech. xiiij. e. Et petrum ⁊ iacobum et iohannem / Matth. xvij. a. Et per lectum et molam et agrum / Matth. xxiiij. d. Dicit ergo ꝙ ieſus deſcendit in capharnaum: quod interpretatur villa pulcherrima vel ager pinguedinis ſiue ager benedictiōis: ⁊ ſignificat religionem / vel ſtatum religioſorum: qui habent pulchritudinē operis in cōuerſatione: pinguedinem cordis in oratione ⁊ cōtemplatione: ⁊ benedictionem in alioꝝ exhortatione ⁊ pdicatione. Religio enim nō ſolum munit ſuos ⁊ cuſtodit / ⁊ ideo villa dicit: ſed etiā fructificat alijs / ⁊ ideo ager poteſt dici. Cant. vij. d. Veni dilecte mi / egrediamur in agrum / cōmoremur in villis. Et loquitur ꝓprie: quia villa cōtemplationis vult habere cōmorantem: ager autem pdicationis vult habere egredientem. Ezech. j. d. Animalia ibant ⁊ reuertebant. Iudic. v. c. Stelle manentes i ordine ⁊ in curſu ſuo aduerſus ſiſarā pugnauerūt. Quia illi predicatores maxime vincunt diabolū qui non tm currūt ad pdicationē: ſed ſtant etiā aliquādo in ordine ſuo ad cuſtodiam ſui ⁊ diſcuſſionem. Et talis anima eſt vere ſpōſa chriſti:

Aliter

* quia eſt et ſia

a et ibi mãſerũt nõ multis die-
b bus. Et ꝓpẽ erat paſcha iu-
c deorũ / ⁊ aſcendit hieroſoly-
e mã ieſus: ⁊ inuẽnit in templo
f vendẽtes boues ⁊ oues ⁊ co-
g lũbas: ⁊ nũmũlarios ſedẽteſ.

g a Et ibi mãſerũt nõ multis dieb⁹/tũc: id eſt illa vice. Et quare tũc ita paruã morã fecit cũ matre ſua/ ſubdit cauſã. b Et: id eſt quia: c Prope erat paſcha iudeoꝝ: qñ oportebat iudeos cõuenire ad diem feſtũ ſm̃ ꝑceptũ/ Deut. xvj. d Et aſcendit hieroſolymã ieſus/ vt legẽ ípleret que hoc iuſſerat: ⁊ vt multitudinem ad docendum inueniret q̃ cauſa ſalutis omniũ venerat. Ioh. j. xviij. d. Ego palam locutus ſum mũdo: Ego ſemper docui in ſynagoga ⁊ in templo quo omnes iudei conueniunt. Duo ergo ſignificat que obſeruãda ſũt predicãtib⁹: populus/ ⁊ locus. e Et inuenit in templo. Argumentum ꝙ primo veniebat ad templum: quod eſt loc⁹ orationis. f Vendẽtes boues ⁊ oues ⁊ columbas. Quia quidam delonge venientes ad templũ in die feſto/ ſm̃ preceptũ Deut. xij. a. apta ad imolandum animalia ſecum deferre non poterant: ideo iſti talia animalia vendebant in templo: quia ꝓpter anguſtiã temporis: ⁊ multitudinẽ que conuenerat/ carius tunc vendere poterant. Forſitan autẽ iſti ſacerdotes hoc ꝓcurabãt/ vt haberent multas oblationes: ſm̃ illud Ezech. xliiij. a. Poſuiſtis cuſtodes obſeruationũ mearũ ĩ ſanctuario meo vobiſmetipſis. Boues autẽ ⁊ oues ⁊ columbas potius vendebant: quia hec animala ꝑtinent ad ritum ſacrificiorum. Sed quia nõ omnes diuites erant/ nec denarios preſto habebant ad emendas hoſtias: ideo alij peiori genere auaricie ꝑmoti fuerũt ibi/ qui denarios nõ aperte ad vſurã cõmodabãt: quia hoc ꝓhibitum fuit/ Deut. xxiij. d. ſed aliqua munuſcula accipiebant/ facientes vſuram velatam. De quibus dicit Ezech. xiij. c. Violabant me ad populũ meũ propter pugillum hordei ⁊ fragmen panis. Et illi dicunt nũmularij: quaſi largientes nummũ. Et hoc eſt quod ſequit: g Et nũmularios ſedẽtes/ ad tabulas/ vbi denarij iacebant: ſicut mos eſt campſorum.

aliter * quia eſt ⁊ lia ⁊ rachel: martha ⁊ maria. Et talis optimã partem elegit: quia bona eſt pars actiuorum: melior contemplatiuorũ: optima eſt illa que claudit vtrũq: ſcʒ que fecunditatẽ matris habet in predicatione/ et tamẽ puritatem virginitatis non amittit/ ſed cuſtodit eam in contemplatione. Ad hunc locum deſcendũt cum ieſu mater eius ⁊ fratres ⁊ diſcipuli: quia in religione ſunt tria genera hominũ. Maiores/ vt prelati: et coequales: ⁊ minores. Matres facit pietas cõpaſſionis ⁊ ſollicitudo educandi ⁊ nutriẽdi: que cõpetit prelatis. j. Theſſal. ij. b. Facti ſumus paruuli in medio veſtrũ tanq̃ ſi nutrix foueat filios ſuos. Fratres facit cõmunitas vite ⁊ concordia in cõuerſatione. Frater enim fratri debet per omnia ſimilari: ſicut dicitur de chriſto/ Heb. ij. d. Debuit per omnia fratribus ſimilari. Et Apoc. j. c. Ego iohannes frater veſter ⁊ particeps in tribulatione ⁊ regno. Diſcipulos autem facit obedientia ⁊ humilitas. Matth. xj. d. Diſcite a me/ quia mitis ſum ⁊ humilis corde. Sequit: a Et ibi manſerũt non multis diebus: quia etſi diu maneant quidam pre amore/ moras nõ ſentiunt. Geñ. xxix. d. Videbantur illi pauci dies pre amoris magnitudine. Berñ. O ſi pl⁹ vna hora portaui põdus diei ⁊ eſtus/ pre amore non ſentio. b Et prope erat paſcha iudeorum: ⁊ aſcendit hieroſolymã ieſus. Iuxta litteram inſtruimur per hoc ꝙ intrantes villam/ ꝑmo debemus petere eccleſiã/ ſi poſſimus vt oremus. Moraliter/ autem ꝑ hoc ꝙ chriſtus in paſcha ſolebat aſcendere in hieruſalem/ ſignificat ꝙ in illius mentẽ chriſtus aſcendit/ qui eſt in tranſitu de vitijs ad virtutem: vel de virtute in virtutem: et pacifice q̃tũ ad alios viuit. Sap. j. a. Non habitabit in corpore ſubdito peccatis. Pſ. In pace factus eſt locus ei⁹. Sequit: e Et inuenit in templo vendentes boues et oues ⁊ columbas: ⁊ nũmularios ſedẽtes. Templũ dei eſt eccleſia: in qua quidam vendunt/ vt giezi. iiij. Reg. v. g. Alij emunt/ vt ſimon: Act. viij. d. Et vtriq maledicti ſũt. Unde dicit petrus ad ſimonem: Pecunia tua tecũ ſit in per-

ditionem. Tangunt autẽ hic quattuor genera ſimonie. Bos enim eſt animal ordinatũ ad laborem: ⁊ ſignificat illos ſimoniacos qui ꝓmittunt et exhibent laborioſa ſeruitia pro ꝑbendis. Quales ſunt quidam aduocatorũ. Et hoc ſatis bene tangit Prouerb. xiiij. a. Vbi non ſunt boues: id eſt talia ſeruitia laborioſa ꝓmittẽtes/ preſepe vacuum eſt: quia illi non habent ꝑbendas multas: vbi aũt plurime ſegetes: id eſt ꝑbende plures ⁊ pingues: manifeſta eſt fortitudo bouis. i. labor ⁊ ſollicitudo/ quem habuerunt de habẽdis prebendis. Unde dicit Berñ. Circuit ſedul⁹ explorator/ blãdit/ ſeqt/ obſequit/ ſimulat ⁊ diſſimulat: miſeraq ſuffragia mendicare non erubeſcit/ manibus ⁊ pedibus repens/ ſi quo mõ tandẽ ſeſe ingerere valeat in patrimoniũ crucifixi. De talibus dicitur Iob. xxj. b. Bos eorũ concepit ⁊ non abortiuit: quia ꝑbendam obtinuit quam cõcupiuit. Tales boues ſunt cornupete: quia iſti aduocati omẽs impetũt ⁊ nemini parcũt: Unde magis deberẽt recludi q̃ promoueri. Exod. xxj. c. Si bos cornupeta fuerit ab heri et nudiuſterti⁹: ⁊ cõteſtati fuerint dominũ ei⁹: id eſt ꝑlatum eius: nec religauerit eum/ occideritq virum aut mulierẽ: et bos lapidibus obruetur: ⁊ dominũ eius occident. Unde patet multos prelatos dignos occiſione: qui nõ tales coercent ſed magis ꝓmouent: ſicut dicit Ezech. xliiij. a. Poſuiſtis cuſtodes obſeruationũ mearũ in ſanctuario meo vobiſmetipſis: id eſt ꝓpter ſeruitia et cõmoda vobis ab eis exhibita. De talibus etiã dicit Oſee. xij. d. Fugit iacob in regionẽ ſyrie: ⁊ ſeruiuit iſrael in vxore: id eſt pro vxore/ et in vxore ſeruiuit. Per iacob curiales clerici ⁊ aduocati ſignificant ſeinuicem ſupplantantes ⁊ luctãtes vt aliquid accipiãt. Unde fugiunt a ſcholis in regionem ſyrie: id eſt ſublimis alicuius ⁊ magni prelati: vt vxorem ⁊ vxorem habeant. i. ꝑbendam ⁊ ꝑbendam. Iſti ſignificant per illos qui in templo vendunt boues: quia tales vendunt laborem ſuum ⁊ ſeruitiũ pro ꝑbendis. Alij ſunt qui vendunt ſimplicitatem ⁊ innocentam ſuam ſimulatam: que deſignatur per oues: vt hypocrite qui nihil habent de oue niſi pellem. De quib⁹ Matth. vij. c. Attendite a falſis ꝓphetis qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium ⁊c. Iſtud vitiũ intantũ preualuit vt etiam in priuatis cõfeſſionibus decipiãt prelatos. Et hoc ſignificat Geñ. xxvij. c. vbi iacob ſubornãs ſe pellibus hedinis: que deſignant habitũ penitentis/ ſurripuit benedictionem. Et Ioſue. ix. a. Gabaonite obumbrauerunt ſe veteribus pannis ⁊ panibus duris/ vt haberent portionem cum filijs iſrael. De his duobus generibus ſimonie dicit in Pſ. Oues eorum abundantes in greſſibus ſuis/ boues eorum craſſe: quia tales pingues obtinent prebẽdas. Et per vendentes columbas ſignificant tertij ſimoniaci: qui dona ſpirituſſancti ⁊ gratias vendũt: vt illi qui ꝓ queſtu predicant/ vel dant ſacramenta. Spiritus eñ ſanctus ſignificat ꝑ columbã. Unde Geñ. viij. b. Columba ramũ oliue attulit in arcam: qui eſt ſignum recõciliationis ⁊ pacis: quia ſpirituſſanctus affert pacem in eccleſiã ⁊ in animã: ⁊ dona eius recõciliant nos deo. Per nũmularios ſignificant illi qui vel mutuo vel ꝑcio emunt bona eccleſiaſtica: vel illi qui aliqua cõmutatione inhoneſta introducunt. Sed nota ꝙ nũmulari⁹ duobus modis poteſt etymologizari. Primo/ quaſi nũmum largiens. Secũdo/ quaſi nũmum iuxta larem abſcõdẽs. Scd̃m primũ modũ tangunt illi qui emunt redditus eccleſiarũ precio. Unde. ij. Machab. iiij. a. Ambiebat iaſon frater onie ſũmum ſacerdotium: aditoq rege promiſit ei argenti talenta trecenta ſexaginta. Item. ij. Paral. xxvj. c. de ozia: qui officium regale cõmutare voluit in ſacerdotale. Scd̃m aliam etymologiam qua nũmularius dicit quaſi nũmum iuxta larem abſcondens/ tangunt illi qui licʒ canonice intronizati: tamẽ redditus eccleſiarum non erogant pauperibus: ſed in theſauros accumulãt ⁊ abſcõdũt. De quibus dicit Apoc. xvij. b. Vidi mulierẽ ebriam de ſanguine ſanctorũ et de ſanguine

V 2 * martyrũ ieſu: id eſt

Marginal notes: Ioh. 21. b. — ...d. 11. b. — ...c. 19. g. — ...a. 75. — Quattuor genera ſimonie — 45. diſ. § ſalomõ 88. diſ. c. 2. 1. q. 1. c. q̃ ſtudet et. q. 3. c. ſaluator. ⁊. c. ex multiſ — Pſ. 145.

a Et cū feciſſet q̄ſi flagellum de funiculis/ ōēs eiecit de tē plo: oues q̄z et boues: ⁊ nū mulariorꝝ effudit ęs/ et mēſas ſubuertit. Et his q̄ui colūbas vendebāt/ dixit: Auferte iſta b hinc: ⁊ nolite facere domū patris mei domū negociatiōis.

ꝟ eſt campſorūm. a Et cum feciſſet quaſi flagellū de funiculis/ ad correctionem. Et ideo non gladiū vel fuſtem accepit: quia iſta magis ſunt ad vindictam q̄ ad diſciplinam. b Omnes/ qui predicta faciebant: c Eiecit de templo: id eſt de atrio templi. Fugerūt enim/ vel ꝓpter percuſſionem/ vel ꝓpter terrorem: quia forte homines non percuſſit de flagello ſ terruit: ſed eis pecora percutiendo ⁊ minādo expulit. Unde ſequit: d Oues quoq̧ ⁊ boues/ eiecit. Dicit autem q̄ quidam radij claritatis exibāt a facie eius: quib⁹ exterriti illi homines fugiebant a cōſpectu eius/ nō valentes ei reſiſtere. e Et nūmulariorū effudit ęs. Et: id eſt q̄: f Menſas ſubuertit: q̄ ſubuerſis mēſis ęs quod deſuper erat effuſū eſt. Probabile eñ eſt q̄ in pecunias man⁹ nō extenderit. g Et his qui colūbas vendebant/ dixit: Auferte iſta hinc: hic eſt punctus. Et nota q̄ venditores columbarꝝ leuius tractat: quia columbas in templo circūferre non ita inhoneſtabat templum ſicut boues ⁊ oues qui faciebant ſtabulum de templo. Unde in littera grecorum habet: Et eiecit tabularios et menſalarios. Hoc autē quod ſequit: b Et nolite facere domū patris mei domū negociationis: refertur ad omnia p̄cedentia. Uel poteſt dici q̄ tm̄ refert ad venditores columbarū/ quibus manſuetius loquit: alios namq̧ de flagello expulit. Et eſt hic argumentū q̄ ꝓhibendi ſunt qui ī atrijs faciunt negociationes ſuas: ad litteram: et in templis. Eſa. lvj. c. Domus mea dom⁹ orationis vocabit. Auguſtin⁹. In oratorio nemo aliquid agat niſi ad quod factum eſt vnde ⁊ nomen accepit. Zach. vlt. d. Non erit mercator vltra in domo domini. Neemię. xiij. a. Malū mihi viſum eſt valde q̄d

ꝟ fecerat tobias

Moraliter * martyrū ieſu: id eſt de diuitijs ſanguine chriſti et martyrū acquiſitis. Chryſoſtomus. Diuitias non ideo accepiſti vt eas ſubfodeas/ ſed vt eas diſtribuas. Si vellet de⁹ eas cuſtodiri nequaq̄ eas hominibus dediſſet: ſed dimiſiſſet vtiq̧ in terra iacentes manere. Sequit: a Et cum feciſſet quaſi flagellum de funiculis/ omnes eiecit. In hoc innuit q̄ prelatus omnes tales debet amouere ab eccleſia flagello correctionis et animaduerſionis: q̄ omnis chriſti actio noſtra eſt inſtructio. j. Machab. iiij. e. Elegerūt ſacerdotes ſine macula volūtatem in lege dei habentes ⁊ mūdauerunt ſancta: ⁊ lapides cōtaminationis ꝓiecerunt: id eſt non idoneas ꝑſonas amouerunt ab eccleſia: ⁊ bonas plantauerūt/ vt de lapidibus viuis ędificetur domus dei: ſicut dicit. j. Pet. ij. a. Narrat autē Joſephus q̄ quādo romani vendiderūt ſacerdotiū/ ſtatim ignis perpetuus extinctus eſt: vt habet. ij. Machab. j. Sic quia tales hodie introducunt in eccleſiā: ignis ſpiritus ſancti iam non ardet in eccleſia: ſed refriguit charitas abūdante iniquitate: vt dicit. Matth. xxiiij. b. Flagellum autem quo tales debent eijci/ debet habere triplicē funiculū. Primus eſt charitas diligens ſalutem proximi. Secundus eſt zelus ira/

Al. ignoſcens ſcens contra vitia ꝓximi. Tertius eſt innocentia ſiue ſerenitas cōſcientię/ ne poſſit reprehēdi de ſimili de quo aliū reprehēdit. Hic triplex funiculus alligat baculo auctoritatis: et fit flagellum quo expellunt minus idonę ꝑſonę ab eccleſia dei. De primo dicit. ij. Corinth. v. c. Charitas chriſti vrget nos.

Ps. 118. De ſecūdo dicit in Ps. Uidi p̄uaricantes ⁊ tabeſcebam ⁊c.

Ps. 72. Item Ps. Tabeſcere me fecit zelus meus. Item Ps. Zelaui ſuper iniquos ⁊c. De tertio dicit. j. Corinth. iiij. a. Nihil mihi cōſcius ſum. Et Matth. vij. a. Quid vides feſtucam in oculo fratris tui: ⁊ trabem in oculo tuo non vides? Et. ij. Corinth. v. b. Sciētes timorē domini hominib⁹ ſuademus: deo autē manifeſti ſumus: ſpero autē ⁊ in conſcientijs veſtris manifeſtos nos eſſe. Hic eſt triplex funiculus qui difficile rumpit: Eccs. iiij. c. Quia ſi rep̄henſio prelati ſic ſit diſpoſita/ nullus ei poterit reſiſtere. Oſee. xj. b. In funiculis adam traham

eos ⁊c. Uel alit funiculi ſunt peccata/ ſiue ꝑplexitates peccatorū. Ps. Funes peccatorū circūplexi ſunt me: quibus trahit peccator ad infernū: Similit ꝑplexitatibus ligat ne poſſit facere bonum. Prouer. v. d. Funibus peccatorū ſuorum quiſq̧ cōſtringit. De his funiculis facit dominus flagellum: Ps. 118. quādo peccatori peccata cōuertit in tormentū: vt ſic ipſa peccata eū eijciant a peccatis. Unde Hiere. ij. d. Arguet te malicia tua/ ⁊ auerſio tua increpabit te. Et. ij. Machab. ix. b. de antiocho dicit: q̄ cum ipſe fetorem ſuum iam ferre non poſſet/ ait: Bonum eſt mortalem eſſe ſubditum deo. Per iſtud flagellum eijcit dominus de templo ſuo: id eſt de corde alicuius peccatoris conuerſi ad pęnitentiam/ oues ⁊ boues ⁊ columbas ⁊ ęs. Per ouem intelligit hypocriſis et ſimulata innocentia. Per bouem/ pigricia ⁊ imundicia. Per columbā quę volat/ elatio ⁊ ſuperbia. Per ęs intelligit cupiditas ⁊ auaricia. Hęc omnia debent eijci ab anima quę eſt templū dei: vt dicit. j. Corinth. vj. d. Uel aliter: Oues in eccleſia ſunt hypocritę ſacerdotes ⁊ ignari: qui amouēdi ſunt: quia ſi cęcus cęco ducatū prębeat/ ambo in foueam cadunt: vt dicit Matth. xv. b. Tenent enim ſacerdotes vt ſciant diſcernere inter lepram ⁊ lepram. Malach. ij. b. Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam. Per boues intelligunt illi qui nimis inhiant terrenis laboribus ⁊ negocijs ſęcularibus. De quibus dicit Luc. xiiij. b. Juga boum emi quinq̧: ⁊ eo ꝓbare illa. i. omnē ſēſum meū exercitare in terreno labore. ij. Timoth. ij. a. Nemo militans deo implicat ſe ſęcularibus negocijs. Omnes q̄ tales eijciendi ſunt. Unde ſequit: d Oues quoq̧ et boues/ eiecit ſupple: e Et nūmulariorū effudit ęs: et menſas ſubuertit. Nūmularij ſunt qui in eccleſia quęrūt quę ſua ſunt/ non quę ieſu chriſti: contra apoſtolū ad Phil. ij. c. Es eorum effundere eſt queſtū eis ſubtrahere. Menſas ſubuertere in quib⁹ lucrati ſunt/ eſt beneficia eis auferre. Job xx. c. Diuitias quas deuorauit euomet ⁊c. Sed cauere debet prelatus ne illectus pecunia/ accipiat ab eis partem/ vt ſinat eos ꝑmanere in vitijs ſuis et inquinare domū dei: quia chriſtus effudit ęs eorum/ non accepit. Et de hoc dicit Bern. ad eugeniū: Tu flagellum tenes: timeāt nūmularij/ nec fidant in nūmis ſed diffidant: abſcōdant ęs ſuū a te/ ſcientes effundere q̄ accipere parationem. g Et his qui columbas vendebant/ dixit: Auferte iſta hinc. Columba non habet amaritudinē fellis in epate: ⁊ non multā conſtructionē faciēs in nido ⁊ gemit pro cantu. Columbas ergo vendunt qui gratiā māſuetudinis vel aſperitatis vitę vel gemendi ⁊ plorandi vel aliquā aliam gratiam ad oſtentationem ⁊ inanem laudem cōuertūt: vt hypocritę. De quib⁹ dicit Matth. xxiij. a. Omnia opera ſua faciunt vt videant ab hominib⁹. Unde Auguſtin⁹ inducit hypocriſim loquētem/ in libro de conflictu vitiorū ⁊ virtutū: et dicit hypocriſis: q̄ nihil boni in abſcondito facis/ ne a cūctis cognit⁹ deteſteris: finge te foris eſſe q̄d int⁹ non aperis. His dicit chriſtus: Auferte iſta hinc. q. d. in talibus intentionem veſtrā mutate: quia ſic dicit Auguſtinus: Simulata ęquitas nō eſt ęquitas/ ſed duplex iniquitas. Hoc ē crimē peſſimū: de q̄ accuſabat ioſeph fratres ſuos apd patrē: ſm Richardū de ſctō victore/ Gen. xxxvij. a. b Et nolite facere domū patris mei domū negociationis. Tribus modis fit dom⁹ dei domus negociatiōis. Primo modo/ quādo ꝑſonę dei tractant negocia. Et hoc eſt contra illos qui in eccleſia dei vel in religione maxime negociationes exercent: ⁊ cauſas ⁊ litigia tenent ⁊ habent. Ps. Quo- Ps. 70. niā non cognoui negociationē/ introibo in potētias domini. j. Corinth. vj. b. Jam quidem oīno delictum in vobis eſt: eo q̄ iudicia habeatis inter vos. Bern. ad Eugeniū. Qui dicit q̄ de celſitudine ſedis ſit iudicare et ligantes audire: puto q̄ non monſtrabūt vbi alicubi quiſpiam apoſtolorū iudex ſederit hominum aut diuerſorum terminorum aut diſtributor

* terrarum. Stetiſſe

⁋ fecerat tobias: ⁊ proieci vaſa domꝰ tobię foras de gaȝophy-
Pš.70. lacio. Pš. Quoniā non cognoui negociationem/introibo in
domū domini. Et nota ꝙ ſicut dicit Auguſtinꝰ: ſi talia prohi
bet deus fieri in loco orationis: quāto magis potationes ⁊ cę-
tera grauiora. Iere. vij. g. Poſuerūt offendicula ſua in do-
mo in qua inuocatum eſt nomen meum.
Et eodem. b. Nūquid ſpelunca latronū
B facta eſt domus iſta/dicit dominus. Hic
autē querit̄ primo: quare in iſto facto du-
rius ꝓceſſerit chriſtꝰ q̄ȝ alibi: cū tamē du
rius videatur debuiſſe agere contra eos/
quando cõtumeliam ⁊ conuitium paſſus
eſt ab eis: qui ſamaritanū ⁊ demoniū habētem eum dicebāt:
j. viij. f. Ad hoc reſpōdet Chryſoſtomꝰ/ꝙ qꝛ chriſtꝰ in ſabba-
to curaturꝰ erat ⁊ multa facturus/quę videbant̄ iudęis contra
legem eſſe: ideo in principio ſuę pręſdicationis vt remoueat
hanc ſuſpicionē/ȝelū aſſumpſit pro domo dei: quia qui ſic ȝe-
lat pro domo dei/dominatori domus non eſt cōtrarius. Sed
ne aliquis crederet ꝙ iſtud faciendo ſimularet magis ȝelum q̄ȝ
haberet: ideo non fecit iſtud ſimpliciter ſed ꝑiculoſe: quia non
ſimpliciter eiecit/ſed mēſas ſubuertit et argentum effudit. Si
enim hypocrita fuiſſet/monuiſſet ſolum: in pericula ſuo non ſe
īmiſiſſet inter caupones furentes ⁊ plębem negociatorum ir-
rationabilem quam damnificabat. Secūdo quęritur/cum bis
hoc factum fecerit: ⁊ de vno illorum dicat̄ hic: ⁊ de alio Mat-
thęi. xxj. b. quod iſtorum fecerit prius: Ad hoc reſpondeo/ꝙ
ſm textum et ſm Chryſoſtomū ⁊ ſm Auguſtinū/hoc quod
dicit̄ hic/factum eſt in paſcha ſequenti poſt baptiſmū chri-
ſti in initio ſuę pręſdicationis: illud autem quod dicitur Mat-
thęi. xxj. factum eſt imminente tempore paſſionis/quinta. ſ.
die ante paſſionem ſuam. Tertio quęrit̄ de diuerſitate iſtius
facti et illius. Hic enim habet̄: Nolite facere domum patris
mei domū negociationis: Ibi autē habet̄: Feciſtis illam ſpe-
lūcam latronum. Item hic dicit/ꝙ fecit flagellum: ibi de fla
gello nō loquit̄. Ad hoc dicit Chryſoſtomꝰ/ꝙ chriſtū decuit
in initio ſuę pręſdicationis mitius ⁊ modeſtius arguere: Unde
dicit: Domū negociationis. Poſtea ſuo durius/Unde dixit:
Spelūcā latronū. Ad aliud dico ꝙ pōt eſſe ꝙ vtrobiq̄ȝ fec̄ fla-
gellū/licȝ nō legatur. Uel melius poteſt ſolui: qꝛ p̄mo ⁊ ſecū-
do fecit flagellū: ſed flagellū nō exprimit ī ſecūda eiectiōe/ad
ſignificandū ꝙ quoſdam in pręſenti percutit flagello diſcipli-
nę: ſm illud Heb. xij. b. Flagellat omnē filium quem recipit.
Et Apoc. iij. d. Ego quos amo arguo ⁊ caſtigo. In futuro
autem non percutit ad correctionem/ſed ad perpetuam dam-
nationem: Unde genus flagelli non exprimit/ad ſignificandū
quod nō poteſt exprimi. Uel aliter poteſt dici/ꝙ in prima eie-
ctione decuit: vt qui manſuetus fuit in verbo/eſſet durus in fa
cto: vt ſimul eſſent miſericordia et veritas: quia et manſuete
eis dicit: Nolite facere domum patris mei domum negocia-
tionis: et tamen cum manſuetudine verbi adhibuit ſeuerita-
Pš.24. tem flagelli. Pš. Uniuerſę vię domini miſericordia et veri-
tas. Prouerb. iij. a. Miſericordia ⁊ veritas non te deſerant.
In ſecūda autem eiectione vbi durior fuit in verbo/vocans
eos quaſi latrones/decuit vt mitior eſſet in facto: Unde ibi nō
fit mentio de flagello. a Recordati vo ſunt: vel poſt
manſuetudinē: vel tunc etiam ſm Chryſoſtomū. b Diſci-
puli eius/qui ſecum erant/non phariſęi. c Quia ſcri-
Pš.68. ptum eſt/in Pš. d Zelus domus tuę comedit me.
Quod quidam exponūt: id eſt cauſa meę paſſionis fuit. Sed
melius exponit̄: e Comedit me: id eſt pungendo vt ita
facerem impulit. Unde Glo. Auguſtini. Bonus ȝelus eſt fer-
uor animi quo mens abiecto humano timore ꝓ defenſiōe ve-
ritatis accendit̄: ab eo comedit̄/q̄ quęlibet praua quę viderit
corrigere ſatagit: ſi nequit/tolerat ⁊ gemit. Sed cauēdum eſt
ne attribuat̄ aliquid chriſto imperfectū. Sicut em̄ in fide chri
ſtus perfectionē ipſiꝰ fidei habuit ⁊ nō imperfectionē: ita ⁊ in
ira ȝeli non habuit turbationē quę imperfectionē relinquit in
ſubiecto/ſed eſſentiam ipſius virtutis habuit. Determinato
autem qualiter diſcipuli deuoti ſe habebāt ad hoc quod fecit:
determinat qualiter ſe habuerunt phariſęi indeuoti/dicens:

a b c Recordati vo ſunt diſcipuli eius/quia ſcriptum eſt: Ze- d e lus domus tuę cōmedit me.

* terrarum. Stetiſſe deniq̄ȝ apoſtolos iudicandos/ſediſſe Moraliter
iudicantes non lego: erit illud/non fuit. In huius vitij dete-
ſtationem reſpondet chriſtus cuidam/Luc. xij. b. Homo q̄s
me cōſtituit iudicem aut diuiſorem inter vos: Secūdo mō
faciunt domū dei domum negociationis: qui res domus dei
ita expendunt et dant parētibus/ac ſi eas
negociādo acq̄ſiuiſſent. Contra quos dic̄
Bern̄. Res pauperum non pauperibus
dare/par ſacrilegij crimē eſſe dinoſcitur: Pš.68.
Sane patrimonia ſūt pauperum faculta-
tes eccleſiarū: ⁊ ſacrilega illis crudelitate
ſurripitur quicquid ſibi miniſtri et diſpen-
ſatores/non vtiq̄ȝ domini vel poſſeſſores/vltra victum acci-
piunt et veſtitum. Tertio domum dei faciunt domum nego-
ciationis: quādo ad litterā in eccleſijs tractant negocia ſęcu-
laria/vbi deberēt attēdere ſpiritualibus. Auguſtinꝰ. In ora-
torio nemo aliquid agat niſi ad quod factum eſt. Geñ. xxviij.
d. Non eſt hic aliud niſi domus dei ⁊ porta cęli. q. d. non eſt
domus mendaciorū ⁊ nugarum vel negociationū. Auguſtinꝰ
in ſermone quodam de tenendo ſilentium in eccleſia. Quāta
ſollicitudine obſeruamus quādo nobis corpus chriſti mini-
ſtrat̄/vt nihil ex ipſo de manibus noſtris in terram cadat: tan
ta ſollicitudine obſeruemus/ne verbum dei q̄ȝ nobis erogat̄
dum aliud aut cogitamus aut loquimur de corde noſtro exe-
at. a Recordati vo ſunt diſcipuli: quia ſcriptum
eſt: Zelus domꝰ tuę comedit me. Boni ſubditi quādo
vident diſpoſitionem pręlati corrigentis/ex hoc ipſo perpen-
dunt quo animo corrigat: vtrum. ſ. trahat eum ȝelus vel furor
vel oſtentatio dominij. Hęc enim tria cōſueuerunt diuerſos
pręlatos diuerſimode mouere ad corrigendū. De furore di-
cit̄ Job. xvj. b. Collegit furorem ſuum in me ⁊ cōminās mi-
hi infremuit cōtra me dentibus ſuis. Et Pš. Furor illis ſm
ſimilitudinē ſerpentis. Tales enim nō ſibilū leuis correctio- Pš.57.
nis/ſed flatū furoris ſpirāt in ſubditos. Et tales magis vrunt
⁊ cōſumūt viroꝛem gratię ⁊ boni operis in ſubditis flatu ſuo:
ſicut draco qui flatu ſuo vrit ⁊ cōſumit/maxime herbas: id eſt
nouellas animas nouitiorū. Contra illos autem qui volunt
oſtentare dominiū/dicit̄ Luc. xxij. c. Reges gentium domi
nant̄ eorum: ⁊ qui poteſtatē habent in eos benefici vocātur:
vos autem non ſic. j. Pet. v. a. Non vt dominantes in clero:
ſed forma facti gregis ex animo. Et beatus Bern̄. ad Euge-
nium. Planū eſt inquit/apoſtolis interdicit̄ dominatꝰ: Igit̄
⁊ tu tibi vſurpare nō aude/aut dominās apoſtolatū/aut apo
ſtolicus dn̄atū: plane ab alterutro ꝓhiberis. Si vtrūq̄ȝ ſimꝉ
habere voles/perdes vtrūq̄ȝ. Alioquin nō te exceptū putes
de numero illorum: de quibꝰ conquerit̄ deus: Ipſi regnaue-
runt ⁊ non ex me: Oſee. viij. a. De tertijs qui ex ȝelo non ex
furore vel dominio corrigunt/dicit̄ hic: Zelus domus
tuę comedit me. Et Eſa. xj. a. Egrediet̄ virga de radice
Ieſſe: id eſt correctio de incendio ȝeli ⁊ charitatis: ⁊ flos de ra
dice eius aſcendet: quia talis correctio fructifera ⁊ vtilis eſt.
Et dicit: e Comedit me: id eſt me quaſi cōſumpſit: ſicut
dicit Pš. Tabeſcere me fecit ȝelus meus: quia iſtud mirabi-
liter cruciat ⁊ extenuat/ad litteram/bonos pręlatos. Pš. Ui
di p̄uaricantes et tabeſcebam. ij. Corinth. xj. f. Pręter ea q̄ Pš.118.
extrinſecus ſunt inſtantia mea quotidiana/ſollicitudo omniū
eccleſiarū: quis infirmat̄ et ego non infirmor: quis ſcandali-
ȝatur ⁊c. Et dicit Gregoriꝰ/ꝙ nullū ſacrificiū ita placet deo
ſicut ȝelus animarū. Uel aliter. Zelus domus dei comedit
illos: qui vſq̄ȝ ad mortem ȝelant eccleſiam dei: qui ꝓ eccleſia
morti vel periculo mortis ſe exponunt: ſicut mathatias ⁊ filij
ſui. j. Machab. ij. c. Uidit mathatias ⁊ doluit et cōtremue-
runt renes eius: ⁊ accenſus eſt furor eius ſm iudicium legiſ: ⁊
inſiliens trucidauit eum ſuper aram. Simile habet̄ Numeri
xxv. c. de phinees. Sic etiam exponit̄ de chriſto: d Ze-
lus domus tuę: id eſt ȝelus quo ȝelaui domum tuam: vel
quo iudęi ȝelati ſūt ī me. e Comedit me. i. fuit cauſa meę
paſſionis: quia ſacerdotes ex hac eiectione ȝelum inuidię ⁊
odium inexorabile conceperūt in chriſtū propter oblationes
quas amiſerūt ꝓ hoc facto. Zach. j. c. Zelatus ſum hieruſalē

a Reſponderūt ergo iudei et
b dixerunt ei: Quod ſignum
oſtendis nobis/ quia hec fa-
c cis: Reſpondit ieſus et dixit
d e eis: Soluite templum hoc: et
f in tribus diebꝰ excitabo illud.
g h Dixerunt ergo iudei: Qua-
draginta et ſex annis edifica-
i tum ē templū hoc: et tu in tri-
bus diebus excitabis illud:

a Reſponderūt ergo iudei: non verbis/ ſed facto ipſiꝰ.
b Et dixerunt ei: Qđ ſignū oſtendis nobis/ quia
hec facis: id eſt quod ſignū oſtendis vt ꝑ illud demonſtres
te habere poteſtatē talia faciendi in domo domini: Hic que-
rit̄ quare ipſi ita patienter tulerunt/ precipue cum auari ma-
gis offēdant̄ de effu-
ſione rerum ꝙ pro-
prij ſanguinis: Itē
Matth.16.a. quare non ſunt offen
Marci.8.b. ſi de hoc ꝙ dixit ſe
filium dei/ cum dixit:
Matth.26.f. Nolite facere domū
patris mei ꝛc. cū.j.
viij.g. etiā ꝓ hoc ſo-
lo voluerunt eū lapidare. Itē Matth.xxj.b. poſt hmōi factū
exaſperati ſunt grauiter in eum/ et non hic. Ad primū ſoluit
Chryſoſtomꝰ/ ꝙ iſti ꝓ turpi lucro ſuo interciſo dolētes ſimu-
lauerunt auariciā/ ꝛ ſignū in dolo queſierunt ab eo: vt eum ſic
ceſſare facerēt a ꝑſecutione eorum: ꝛ vt in ſigno faciendo eum
occuparent. Ad aliud reſpōdeo/ ꝙ cum hic diceret: deū patrē
ſuū nō ſūt offenſi: q2 credebāt ꝙ hoc ſimplicit̄ diceret: nō pa-
trē naturalit̄/ ſed adoptione vel creatione: ẜm qđ in Pſ. dicit̄
Pſ.81. Ego dixi/ dij eſtis ꝛ filij excelſi omnes: ſed.j. vbi innuit pari-
litatem ꝛ maieſtatem/ intellexerunt ꝙ naturalem filium ſe eſſe
diceret. Ad aliud dicendum/ ꝙ Matth.xxj. poſt eiectionem
negociatorum curauit infirmos: et ideo magis inuidia mo-
ti exaſperati ſunt: hic autē non ita/ vbi tm̄ expulſi ſunt: quia
ſtupebant ad nouitatem. Et q2 ſicut dicit Chryſ. alioꝝ bene-
ficia magis eos exacerbauerūt ꝙ ꝓpria cōuitia: q2 in ere ſup-
abundabāt. c Reſpondit ieſus ꝛ dixit eis: Soluite
templū hoc ꝛc. q.d. vos queritis ſignum in qua poteſtate
hec faciam: ſed ego non do vobis ſignum poteſtatis/ ſed dico
vobis ſignificationē huiꝰ facti: q2 ſicut templū hoc materiale
vos inquinatis et ego emundo: ita templū corporis mei vos
diſſoluetis ꝛ ego reſuſcitabo. Sic videt̄ cōtinuare Glo. Aug.
Vel aliter: d Soluite ꝛc. q.d. vos queritis ſignum po-
teſtatis: ſ; nō dabo vob ſignū niſi humilitatis ꝛ paſſionis. Et
habetur ſicut Matth.xij.c. Generatio praua ꝛ adultera ſig-
num querit: ꝛ ſignū non dabit̄ ei niſi ſignū ione ꝓphete. Di
cit ergo. d Soluite. i. ſoluetis: ſicut illud.j.xiij.c. Qđ fa-
cis/ fac citiꝰ: id eſt facies. e Templū hoc: id eſt ſignifica-
tū per templū hoc: ſiue corpus meū/ qđ eſt templū diuinita-
tis quod ꝑſens eſt vobis. f Et in tribꝰ diebus excita-
bo illud: a morte quaſi a ſomno. Pars autē ponit̄ pro toto:
q2 nō totis diebꝰ tribꝰ naturalibꝰ iacuit i ſepulchro/ ſed partē
paraſceues/ ꝛ illa ponit̄ ꝓ tota die: ꝛ noctē ꝛ diē ſabbati/ ꝛ no-
ctē dominice/ ꝛ diluculo eiuſdē diei ſurrexit. Incidit autē du-
bitatio/ quare dñs nō oſtendit eis ſignū qđ petebant. Item
quare dedit eis non apertū/ ſed enigmaticū reſponſum/ quod
neqꝫ diſcipuli intellexerūt tunc. Reſpondeo. Nō dedit eis ſi-
gnū: quia doloſam eorū mentē agnouit. Alia ratio eſt: q2 ſim
pliciter bonū erat eripere templū domini a tāta inhoneſtate:
ꝛ ideo ſignū ſup hoc non oportuit dare. Tertia ratio eſt: quia
ipſe zelus ſufficiēs erat ſignū virtutis. Ad id qđ querit̄/ quare
eis obſcure locutus eſt. Dicēdum/ ꝙ ipſe loquit̄ ẜm qđ com-
petit audiēti: Ipſi enim imbecilles erant ad capiendū ardua:
vnde nō aperte locutus eſt/ ne nimis exaſperarent̄ cōtra eum.
Per hoc em̄ ꝙ dixit: Soluite templū hoc: ſignificauit ꝙ
deitas habitabat in eo. Et ꝑ hoc ꝙ dicit: Excitabo: ſigni-
ficauit virtutē reſurrectionis. Et ſi hec duo aperte dixiſſet/ ꝙ
ſcꝫ eſſet deus: ꝛ ꝙ a mortuis eſſet ꝓpria virtute reſurecturꝰ/
ſcandalizati eſſent: Ideo hoc enigmatice ſignificauit/ vt poſt
rei impletionē eſſet omnibꝰ manifeſtū qđ dixerat obſcurum.
Hec duo oſtendit ſimilit̄ paulus de chriſto/ Roma.j.a. Qui
ꝑdeſtinatus eſt filius dei in virtute ẜm ſpiritū ſanctificatiōis
ex reſurrectiōe mortuoꝝ. g Dixerūt ergo iudei: q2 que
ſpūaliter dixerat/ carnalit̄ intelligebāt. h Quadraginta
ꝛ ſex annis edificatū ē templū hoc. Sic dic Chryſo-
ſtomꝰ ꝛ Augꝰ/ loquūt̄ de edificatiōe facta ſub zorobabel/ nō
de illa ꝗ ſub ſalomone. Illa em̄ in viginti annis cōpleta fuit:
iſta in quadraginta ſex: non ꝙ cōtinue ꝑ tot annos edificaret̄:
ſed q2 tot anni fuerūt a die inceptiōis vſqꝫ ad diē cōſummati-
onis. i Et tu in tribꝰ diebꝰ excitabis illud. q.d.
impoſſibile eſt:
* ꝛ ſion celo magno. Sequit̄: a Reſpōderūt ḡ iudei
ꝛ dixerūt ei: Qđ
ſignū oſtēdis no
bis/ q2 hec facis:
Diſcipuli boni ꝓ bo
no habent correctio-
nem ſui ꝑlati: ſed ma
li quando corrigunt̄
ꝗrunt ſignū poteſta-
tis vel ſanctitatis vel
ſcientie. Et ſunt duo genera taliū/ qui nolūt rephendi. Quidā
em̄ non patiunt̄ ſe corrigi niſi ab illis qui poteſtatē habent ꝑ-
lationis: vel auctoritatem magne ſcientie ꝛ ſanctitatis. Unde
Exod.ij.c. Quis te ꝯſtituit principē ꝛ iudicem ſup nos: q.d.
vbi eſt auctoritas poteſtatis vel ſignū excellentis ſcientie vel
operū. Et Geñ.xix.b. Ingreſſus es vt aduena: nūquid vt iu-
dices: q.d. aduena es ꝛ exul/ nec notus auctoritate vel ſcientia
vel ſanctitate. Sed mirabile eſt ꝙ tales querunt ſignum/ cum
nihil dicat̄ eis niſi ꝙ manifeſte eſt verū ꝛ bonū. Unde Chry-
ſoſtomꝰ. O de vltima inſania: ſigno ne opus erat vt ea ꝗ male
fiebāt ceſſare faceret: ꝛ domū dei eriperet a tanta verecūdia:
Alij ſūt qui in quibuſlibet reprehenſionē querunt/ ꝙ ꝑlatus
idem faciat quod monet fieri/ ꝛ nolunt facere niſi ille faciat.
Contra quos dicit dominus Matth.xxiij.a. Que dicunt
facite: ẜm opera ꝟo illoꝝ nolite facere. Eſa.lviij.d. Si nō in-
uenit̄ voluntas tua vt loquaris ſermonem contra ꝑlatum tuū
murmurādo ꝛ ſignum operis petendo: tunc delectaberis ſup
domino. Iſta murmuratio cōtra prelatū eſt ſolū illud in quo
inuenit̄ iob locutus fuiſſe: ſicut ipſe dicit.xxxix.d. Unum locu
tus ſum qđ vtinam nō dixiſſem. Et exponit Gregoriꝰ: ꝙ dixe
rat ꝙ iniuſte ꝛ ſine cauſa flagellaret̄: Et ita dicūt incorrigibi-
les homines quādo diſciplinant̄. c Reſpondit ieſus et
dixit eis: Soluite: id ē ſoluetis: e Templū hoc: ꝛ in
tribus diebus excitabo illud. Nos ſumus templū dei:
ſic dicit̄.j. Corinth.vj.d. et.j. Corinth.iij.d. Et Leuit.xxvj.
b. Ponā tabernaculū meū in medio veſtri: ꝛ non abijciet vos
anima mea. Hoc templū ſoluimꝰ ꝛ ꝓphanamus per pecca-
tū mortale.j. Machab.ij.a. Templū eius ſicut homo igno-
bilis: vaſa glorie eius captiua abducta ſunt. Et.ij. Machab.
vj.a. Templū luxuria ꝛ comeſationibꝰ erat plenū: ꝛ ſcortan-
tiū cū meretricibꝰ/ ſacratiſqꝫ edibus mulieres ſe vltro ingere-
bant. Sed hoc templū in tribꝰ diebꝰ excitat̄. i. in triplici cogni
tione. ſ. peccati ad deteſtandū ꝛ cauēdū: proximi ad ſubuenien-
dū: ꝛ dei ad diligendū. Vel tres dies ſunt dolor ꝓ delectatiōe
peccati: pudor ꝓ turpitudine: timor ne recidiuet iterū ꝓ ipſiꝰ
peccati tenacitate ꝛ hominis debilitate. Uñ Pſ. Cor meū con Pſ.37.
turbatū eſt/ ecce dolor: dereliquit me virtus mea/ inde timor:
ꝛ lumē oculoꝝ meoꝝ ꝛ ipſum nō eſt mecū/ ecce pudor: q2 ve-
recūdus hō ꝑ verecūdia nō audet aliquē reſpicere: ſed ſuffun-
dit̄ facies ꝛ oculi pudore. Vel tres dies: cōtritio/ cōfeſſio/ ſa-
tiſfactio. Geñ.xl.c. Tres adhuc dies ſunt poſt quos recor-
dabit̄ pharao miniſterij tui: ꝛ reſtituet te in gradum priſtinū.
Jone.iij.b. Adhuc tres dies ꝛ niniue ſubuertet̄. i. a peccatis
cōuertet̄. Et ſic ſpiritualit̄ reedificabit̄: q2 deſtructio peccati
eſt edificatio templi. g Dixerūt ḡ iudei: Quadragin
ta ꝛ ſex annis edificatū eſt templū hoc: et tu in tri-
bus diebꝰ excitabis illud: Verbū eſt deſperantiū: q non
credūt ꝙ vitā bonā quā longo tpe ꝓus acquiſierūt/ ꝛ ꝑ pecca-
tū ſequēs amiſerūt/ ſubito poſſit ꝑ penitentiā reſtaurari: q du
ri ſunt ad credendū dei miſericordiā/ que excedit omnē culpā.
Eccl.iij.d. Cor durū male habebit in nouiſſimo: ꝛ qui amat
ꝑiculū ꝑibit in illo. Job.xxij.c. Dicebāt deo: recede a nobis
ꝛ ꝗſi nihil poſſit facere omnipotēs eſtimabāt illū. Tales em̄
ideo oīno expellūt a ſe deū: q2 de venia obtinēda ꝛ gratia re-
ſtaurāda nō cōfidūt: ſicut cain/ Geñ.iiij.b. Uñ Augꝰ. in libro
de cōflictu vitioꝝ ꝛ virtutū: ponēs verba deſperatiōis/ dicit:
* Ecce vt cernis mala

a Illē autē dicebat de templo
b corporis ſui. Cūm ergo reſur
c rexiſſet a mortuis/ recordati
d ſunt diſcipuli eius: qūia hoc
e dicebat/ ēt crediderūt ſcriptu/
f g rę ēt ſermoni qūē dixit ieſus.
h Cūm aūt eſſet hieroſolymis i
i paſcha in die feſto: mūlti cre/
diderunt in nomine eius / vi/
k dēntes ſigna eius quę facie/
l bat. Ipſe aūtē ieſus non cre/
m debat ſemetipſū eis/ eō ꝙ ipſe
n noſſet omnes: ⁊ qūia opus ei
nō erat vt q̇s teſtimoniū ꝑhi/
o beret de homine: Ipſe ēnim
ſciebat quid eſſet in homie.

impoſſibile ē: et iō multo impoſſibili' iudicaſſet ſi aperte aliq̄d ſpirituale dixiſſet eis. a Ille aūt dicebat de tēplo corporis ſui. Hec ſūt v̄ba euāgeliſtę. Et occurrit hic multiplex q̄ſtio de lr̄a. Prima q̄ſtio ē/ ſm quā ratione ſilitudinis loquit̄ de corpe ſuo tanq̄ de templo. Secūda queſtio eſt/ quare ipſe dat eis ſignū de reſurrectiōe/ licʒ enigmatice/ in facto qd̄ reſpicit honeſtatē templi potius q̄ī alio. Reſpōdeo ad primū: qꝛ templū eſt habitaculū dei/ in quo exhibet chariſmata deuotis: Ideo corpus chriſti dicit̄ templū/ cui deitas vnitas eſt: ⁊ in ſacramētis corpis eius tanq̄ i materia quadā redēptiōis nobis exhibent̄ dona gratiarū. Itē ſm Glo. ſumit̄ ſilitudo ex ꝑte fabricatiōis templi: qꝛ ſicut templū quadragintaſex annis: ita corp' chriſti q̄dragintaſex dieb'/ nō dico organiçatū: ſed de exilibus organis q̄ habuit in inſtāti cōceptiōis ad notabilē quātitatē deductū ē. Itē ſicut in tēplo accepte ſunt oblatiōes: ita in chriſto in paſſione corpis eius oīs noſtra actio ⁊ oratio eſt accepta. Unde et orōnes finiūt̄: Per dn̄m nr̄m ieſū chriſtū. Ad ſecūdū dicēdū ꝙ nihil ita oſtēdebat deitatē ⁊ poteſtatē ſic ſuſcitatio ſuiꝑſi'. Hoc eñ maximū eſt/ cū create virtutis nihil poſt mortē i corpore remaneat: ⁊ iō cū imediat' auctor tēpli ſit de'/ cū voluit oſtēdere ſe auctorē tēpli/ oſtēdit hoc ꝑ id qd̄ maxīe deitatis ē manifeſtatiuū/ dicēs: Soluite templū hoc: ⁊ i trib' diebus excitabo illud. q.d. vos q̄ritis ſignū meę poteſtatis: ⁊ ego do vobis ſignū licʒ obſcurū meę reſurrectiōis: ꝑ qd̄ me deū cognoſcere poteritis/ cū me reſurrexiſſe videritis. Et habet̄ ſīle. j. viij. d. Qn̄ exaltaueritis filiū homīs tūc cognoſcetis qꝛ ego ſum/ ꝑ reſurrectionē. ſ. Ad q̄d autē dixerit hoc/ oſtēdit ſubdēs: b Cum ḡ reſurrexiſſet a mortuis/ recordati ſunt diſcipuli ei': qꝛ hoc dicebat/ de corpe ſuo: qd̄. ſ. a morte ſoluēdū erat ⁊ a ſe ſuſcitandū. Propter h̄ eñ ꝑdixerat illud/ vt dicti ei' recordarent̄ ⁊ crederēt. Un̄ ſeq̄t̄. e Et cre-
Act.6.a. diderūt ſcripturę/ ꝓphetarū: q̄ ꝑdixerāt chriſtū tertia die reſurrecturū. f Et ſermoni/ ei': huic. ſ. Soluite tēplū h̄ ⁊ in triduo excitabo illud. g Quē dixit ieſ'/ ꝓphetice. Un̄ cū ꝓphia habeat cognoſci cū euenerit/ poſt reſurrectionē h̄ intellexerūt ⁊ crediderūt. Qn̄ eñ nō itellexerāt: qꝛ adhuc ībecilles erāt ad intelligendū ⁊ infirmi ad credendū. h Cū aūt eſſet hieroſolymis i paſcha i die feſto. i. in paſchali tꝑe feſtiuo/ vel in dieb' paſchalib' feſtiuis. Et ſic ponit̄ ſingulare pro plurali. Uel dies feſt' ſpecialit̄ dicit̄ dies ꝓmus ⁊ ſeptimus. i Multi crediderūt in noīe ei'. i. in virtute opante miracula ꝑ ipſū. k Uidētes ſigna ei' q̄ faciebat: qꝛ iudeī ſigna q̄rūt/ gręci aūt ſapiētiā. j. Cor. j. d. Int̄ iudeos aūt/ vt dic̄ Chryſ. quoſdā rudiores ſigna trahebāt: rōnabiliores v̄o ꝓphetię. Et illi q̄ a doctrina trahebant̄ potiores erāt illis q̄ a ſignis. Un̄. j. xx. g. Beati q̄ nō viderūt ⁊ crediderūt. Un̄ dicit̄ de diſcipulis ꝙ crediderūt ſcp̄turę ⁊ ſermoni chriſti: de aliis autē dr̄ ꝙ crediderūt ſignis. Sed qꝛ nō eſt vera fides q̄ ſolum a probatione miraculorū pendebat: ideo ſequitur: l Ipſe aūt ieſus nō credebat ſemetipſū eis. i. nō ꝯfidebat de eis/ ita vt ꝯmitteret eis ſecreta ſuę inſtructiōis: ⁊ vt accipet eos in teſtes reſurrectiōis/ ⁊ hmōi. Uel ſm Glo. Nō credebat ſemetipſū eis: vt familiarit̄ habitaret cū eis: m Eo ꝙ
Ps.7. ipſe noſſet oēs/ tanq̄ deus. Ps. Scrutās corda ⁊ renes deus. Prouer. xvj. a. Spirituū ponderator eſt dn̄s. j. Reg. xvi. b. De' intuet̄ cor. n Et qꝛ opus ei nō erat vt q̄s teſtimoniū ꝑhiberet ei/ de homie: qꝛ plus ſcit de homie q̄ homo de ſe. o Ipſe eñ ſciebat q̄d eſſet in homie: id eſt quid eſt vel eſſe poteſt in mēte homis. Heb. iiij. d. Omnia nuda ⁊ aperta oculis eius ⁊c.

* Ecce vt cernis/ mala ſēp cōſuetudine obligat' teneris/ conaris exurgere/ ſed peccatorū onerib' ꝑgrauatus relaberis: Quid ḡ agendū eſt/ qn̄ de ꝓteritis certa damnatio iminet/ de p̄ſentib' emēdatio nulla ſuccurrit/ niſi vt admittāt̄ rerū tp̄aliū voluptates/ dū cōſeq̄ nequeūt futuri ſęculi oblectatiōes. a Ille aūt dicebat de tēplo corpis ſui. Optimū eſt remediū cōtra obiectionē deſꝑatiōis: qꝛ qd̄ chriſt' dicit de ꝑnitēte/ hoc dicit de templo corpis ſui. i. de membro corporis ſui. Unde qn̄ chriſt' reędificat ꝑnitentē/ tunc reędificat et reſtaurat tēplū corpis ſui. Chriſto ḡ nō ē difficile nos reſtaurare/ cui' ſumus corp' ⁊ mēbra. Sed qꝛ h̄ peccator excęcatus nō recogitat vel intelligit donec fuerit a peccato curat': ideo ſequit̄: b Cū ḡ reſurrexiſſet a mortuis: nō in capite ſed i mēbris: qd̄ fit in iuſtificatiōe peccatorū. c Recordati ſunt diſcipuli ei': imitatores ⁊ diſciplinati correptiōe ei'. d Quia hoc/ de corpe ſuo/ dicebat. Poſt iuſtificationē eñ a peccatis cōſiderat hō ꝙ dei gratia potuit reſurgere i vnitatē corpis chriſti. e Et/ iā virtutē dei expti/ crediderūt ſcripturę/ hoc ꝓmittenti: qꝛ in ꝓphetis ꝓmittit remiſſionē peccati. Ezech. xviij. f. Quacūq̄ die ingemuerit peccator ⁊c. f Et ſermoni quē dixit ieſus: qꝛ etiā hoc ꝓmittit i euāgelio. Talis diſcipul' fuit paulus: q̄ dicit ad Titū. iij. b. Nō ex opib' iuſticię q̄ fecim' nos: ſed ſm ſuā miſericordiā ſaluos nos fecit. Et Ps. Et dixi/ nūc Ps.76.
cepi. q.d. qd̄ ante capere nō poterā cū erā in peccato: iuſtificatus capio ⁊ intelligo. Ps. A mādatis tuis intellexi. Eſa. lxiiij. Ps.118.
b. Deſcēdiſti ⁊ a facie tua mōtes defluxerūt: a ſęculo nō audierūt neq̄ aurib' ꝑceperūt. Cū eñ de' deſcēdit ad cor ⁊ infundit gratiā/ defluūt mōtes. i. peccatorū obſtacula vel mot' ſuꝑbię. Et tūc audit hō ⁊ itelligit ⁊ ſentit qd̄ nunq̄ ſenſerat. ſ. dulcedinē ⁊ requiē ſerenę cōſciētię: ⁊ q̄ dulce ſit ſeruire chriſto et facile. Matth. xj. d. Iugū eñ meū ſuaue ē ⁊ onus meū leue. Ideo pctōres decipiunt̄: qꝛ nō credūt niſi amaritudinē i ſeruitio chriſti. Ps. Qui videbāt me foras fugerunt a me. Sed Ps.30.
ſicut dr̄ Sap. viij. c. Nō habet amaritudinē ꝯuerſatio illius nec tędiū cōuict' illi' ſ; lęticiā ⁊ gaudiū. Bern. Multi vident nr̄as cruces: ſ; nō vidēt nr̄as vnctiōes. Seq̄t̄: h Cū aūt eſſet hieroſolymis i paſcha i die feſto/ multi crediderūt in noīe ei'/ vidētes ſigna ei' q̄ faciebat. Qn̄ ieſus eſt in hieroſolymis i die feſto/ tūc multi credunt ꝓpter ſigna: qꝛ qn̄ in tꝑe ꝓſꝑitatis chriſtus ſe exhibet homib' bn̄ficū/ tūc deo ſeruiūt: ſed h̄ ꝓpter ſigna. i. ꝓpter ipſa ꝓſꝑa q̄ vident̄ homini eſſe ſigna amoris: cū tñ magis ſit ecōtrario: qꝛ dicit Gregori'/ ꝙ cōtinu' ſucceſſus tp̄aliū bonorū eſt quoddā ęternę dānatiōis indiciū. Tales ḡ credere vident̄ ꝓpter ſigna: qui ⁊ hic voluūt habere lęuā ꝓſꝑitatis tp̄alis: ⁊ in futuro dexterā ęternę iocūditatis: ſic dr̄ Cañ. ij. b. Ps. Cōfitebit̄ tibi cū bn̄feceris Ps.48.
ei. Sʒ i die turbulēto cū nō exhibēt hęc ſigna/ tūc recedūt: ſic dr̄: Ad temp' credūt ⁊ in tꝑe tēptatiōis recedūt. Dupliciter Luc.8.b.
eñ peccāt: vel cū illecti ꝓſꝑitate tēptant̄ a ſuis cōcupiſcētiis: vel cū tꝑe aduerſitatis tribulatiōib' frāgunt̄. Hi ſunt duo inſult' fortunę: ſic dic̄ Greg'. Et Prouer. j. d. Auerſio paruulorū interficiet eos. i. tribulatio: ⁊ ꝓſperitas ſtultorū ꝑdet eos. Iaco. j. b. Unuſq̄ſq̄ tēptat̄ a cōcupiſcētia ſua abſtract'/ ecce auerſio: ⁊ illect'/ ecce cōcupiſcētia. Et qꝛ tales tp̄ales ſūt ⁊ nō ſtabiles: ideo ſequit̄: l Ipſe aūt ieſus nō credebat ſemetipſū eis: qꝛ talib' inſtabilib' dn̄s magnā gratiā nō cōferit: qꝛ ſūt indigni: qꝛ nō mittit nouū vinū i vtres veteres/ ne rūpant̄ ⁊ effundāt illud: vt dr̄ Matth. ix. c. Eccl. xxj. c. Cor fatui q̄ſi vas fractū: ⁊ omnē ſapientiā nō tenebit. m Eo ꝙ ipſe noſſet oēs: q̄ nouit abſcōdita cordis. Prouer. xvj. a. Oēs vię hoīm patēt oculis ei': ⁊ ideo nō pōt falli. n Et qꝛ opus ei nō erat vt q̄s teſtimoniū ꝑhiberet de hoīe:

☞ Ipſe enim ſciebat quid eſſet in homie. Chryſoſtom⁹. Non indiget teſtibus vt propriorū plaſmatū mentes diſcat. Et nota ꝙ non eſt mirum ſi chriſtus non credit ſe multis: quia in omnib⁹ inuenit fraudem / etiā in familiaribus ſuis. Job. iiij. d. In āgelis ſuis: id eſt in miniſtris eccleſie / reperit prauitatem. Phil. ij. c. Omnes que ſua ſūt querunt: non q̄ ieſu chriſti. Prouerb. xx. a. Multi homies miſericordes vocant̄: virum aūt fidelē q̄s inueniet? Bern. Videt̄ bone ieſu aduerſum te cōiuraſſe vniuerſitas chriſtianorum: et illi in ꝑſecutione tua primi ſunt / qui in eccleſia tua vident̄ primatum tenere / ⁊ gerere principatū. Chriſtus enim in cōfederatis ſibi nō inuenit fidelitatem / nec in cognatis / nec in cōmenſalibus. Et in his tribus precipue deberet inueniri fidelitas: Sed chriſt⁹ i nullis inuenit. Federati ⁊ pacificati cū domino ſum⁹ in ſponſione baptiſmatis: vel in pacto religionis: vel in ꝓmiſſione ſatiſfactionis in cōfeſſione. Sed hec omnia infringim⁹ / ⁊ a federe domini recedim⁹. Hiere. xxxviij. f. Seduxerunt te et ꝓualuerunt aduerſum te viri pacifici tui. Item fratres et cognati domini ſunt / qui participes ſunt hereditatis eius. Cant. j. b. Filij matris mee pugnauerūt contra me: qui ſcʒ patrimoniū crucifixi ſibi cōdiuidunt. Itē cōmenſales domini ſunt / qui menſe ſcripture vel altaris participāt. Pſ. Qui edebat panes meos magnificauit ſuper me ſupplantionem: id eſt theologi ⁊ ſacerdotes.

A — j. 7. g. et 19. g.

Ps. 40.

a b c d e f — Erāt autē hō ex phariſeis nicodem⁹ nomie / ꝑnceps iudeorū. Hic venit ad ieſum nocte

¶ Ca. III.

g h i k — et dixit ei: Rabbi ſcimus / q2 a deo veniſti magiſter. Nemo enī pōt hec ſigna facere que tu facis / niſi fuerit de⁹ cū eo.

⁊ ignorantie: ⁊ adhuc tenebat̄ obſcuritate littere legalis. Nox enī vt dicit Glo. ſignificat litterā legis vel ignorantiā cordis vel timorē de iudeis. Et ꝙ adhuc eſſet in nocte ignorātie / oſtēdit̄ per verba eius q̄ ſequunt̄. g ¶ Et dixit ei: non credens ꝙ deus eſſet / ſed aliquis magnus propheta et amicus dei. Et ideo ſic format locutionē: h ¶ Rabbi. Cōfitet̄ ipſū nō eſſe deū / ſ3 magiſtrū: ⁊ ſe eſſe diſcipulū. Et ſic ordina litterā: Rabbi / ſupple qd̄ ē / magiſter: i ¶ Scimus q2 a deo veniſti. Nō dic: tu es de⁹: ſed ſic alij ꝓphete a deo miſſus veniſti. Et ratione dicti inducit: Nemo enī pōt ⁊c̄. Vel aliter: i ¶ Scimus / q2 a deo veniſti magiſter. i. quia magiſteriū tuū a deo eſt: vel quia a deo miſſus es ad docendū: quia doctrinam tuam cōfirmant ſigna. k ¶ Nemo enī poteſt hec ſigna facere que tu facis / niſi fuerit deus cum eo. Item nō dicit: niſi fuerit deus: quia hoc non credebat / ſed ꝑ ſigna que vidit ab eo fieri i paſcha / eum quaſi ꝓphetā a deo miſſū credebat. Simile. j. ix. f. Niſi eſſet hic hō a deo nō poſſet facere quicq̄. Sed videt̄ ꝙ falſum dicit: Multi enī mali ſigna faciunt. Matth. vij. c. Domine nōne in noīe tuo ſigna multa fecim⁹. Rn̄deo / ꝙ null⁹ facit ſigna niſi fuerit deus cū eo: ſed non ſequit̄ ꝓpterea ꝙ ipſi ſint cum deo: quia hominē eſſe cum deo / ponit imitationē homis ad deum in aliquo. ſ. in voluntate: Deum ṽo eſſe cū homine ſm̄ ꝙ hic ſumit̄ nihil dicit niſi virtutē diuinitatis oſtenſiuā: ⁊ hanc poteſt etiā malus habere. Et ideo dicit bene: Niſi fuerit deus cū eo: ☞ ⁊ non dicit: niſi fuerit

¶ Expo. Ca. III.

Erat autem homo ex phariſeis ⁊c̄. Hic incipit tertiū capitulū. Et diuidit̄ in duas partes principales. Prima eſt de Nicodemo. Secūda eſt de reditu ipſi⁹ chriſti in iudeā / ⁊ celo diſcipulorum iohānis: ibi: Poſt hec venit ieſus et diſcipuli eius in terrā iudeam. Prima pars diuidit̄ in tres partes. In prima deſcribit euāgeliſta nicodemū. In ſecunda ponit aduentum ⁊ locutionem eius ad ieſum / vbi dicit: Hic venit ad ieſum nocte ⁊ dixit ei: Rabi ⁊c̄. In tertia ponit reſponſionē domini ad nicodemū de tribus. Primo de baptiſmo: ibi: Niſi quis natus fuerit. Secūdo de paſſione ⁊ aſcenſione: ibi: Et nemo aſcendit. Tertio de iudicio ⁊ redemptione: ibi: Sic enim deus dilexit mundū ⁊c̄. Aliam partē diuidemus loco ſuo. Dicit ꝗ ꝑmo ſic: a ¶ Erat autē homo. Dixerat in fine ꝑcedentis capituli ꝙ multi crediderūt in eum / videntes miracula que faciebat: ſed tamē debiles erāt in fide: ⁊ ideo ieſus nō credebat ſemetipſū eis. i. ſecreta doctrine ſue eis nō cōmittebat. Multi ergo eorū qui crediderūt non vlterius ꝓfecerunt in fide: ſed reuertebant̄ ad ꝓpria. b ¶ Autem / ſed erat homo inter eos qui ſic crediderāt: c ¶ Ex phariſeis / qui credunt reſurrectionē: ſed nō vt expedit. d ¶ Nicodemus nomie ꝑnceps iudeorum. i. vnus ex principibus. Notificat autem eum a natura: Homo. A ꝓfeſſione ⁊ ſecta: Ex phariſeis. Ex nomine: Nicodemus. Ex dignitate ⁊ magiſterio: Princeps iudeorum. Iſte eſt nicodem⁹ qui ꝓ chriſto loquit̄. j. vij. g. Lex noſtra nō iudicat hominē niſi ꝑus audierit ⁊c̄. Et q̄ eū ſepeliuit. j. xix. g. Sed querit̄ / quare euāgeliſta ita notificat ⁊ deſcribit iſtū? Et ad hoc poteſt dici: quia. j. vij. debebat facere mentionē de ipſo: vbi ipſe alijs principibus obſtat / mittentib⁹ miniſtros ad detinendū chriſtum. Ut ergo ratio ſciat̄ quare hoc fecit: ⁊ qualiter potuit hoc facere / deſcribit̄ hic: quia magnus fuit ⁊ inſtruct⁹ a chriſto. Vel aliter / ⁊ puto ꝙ meli⁹. Infra enim dicet̄ ꝙ multi ex ꝑncipib⁹ crediderūt in eum: ſed ꝓpter iudeos non cōfitebant̄ / ne extra ſynagogam fierent. j. ix. e. Et hoc ideo: quia cū magni eſſent ſm̄ faſtū mundi / gloriā ab homine querebāt: vt ergo innuat euāgeliſta que fuerit occaſio puſillanimitatis eius in fide quā ꝑ miracula acceperit / deſcribit eum: q2 princeps erat iudeorū: nec facile relinquēs faſtū ꝑncipat⁹: Et ideo etiā ſequit̄: f ¶ Hic venit ad ieſum nocte: quia in die non audebat ꝓpter phariſeos: vel quia magiſter erat / palam diſcere erubeſcebat. In hoc etiā ꝙ dicit̄ / nocte: ſignificat̄ ꝙ adhuc erat in tenebris infidelitatis

¶ Moraliter. a ¶ Erat autē homo ex phariſeis nicodem⁹ nomie ⁊c̄. Nicodem⁹ interpretat̄ effluxio terrenitatis. In hoc notat̄ cupiditas terrenorum qua cor effluit ad terram: ſm̄ illud Eccl. x. b. Nihil eſt iniquius q̄ amare pecuniā: hic enim ⁊ animā ſuam venalē habet: qm̄ in vita ſua ꝓiecit intima ſua. e ¶ Princeps iudeorū. In hoc notat̄ ambitio honorū / vel cōplacentia in honoribus. f ¶ Hic venit ad ieſum nocte. In hoc notat̄ timiditas ad bonū aggrediendum. Homines enī illecti amore diuitiarū ⁊ honorum timent aperte venire ad chriſtū: quia pigri ſunt: ſm̄ illud Prouerb. xxvj. c. Dicit piger: leo eſt in via: ⁊ leena in itinerib⁹. Et Prouerb. xxij. b. Dicit piger: leo eſt foris / in medio platearū occidendus ſum. q. d. piger: ego bene vellem agere penitentiā: ſed timeo diaboli temptationē / que ſignificat̄ per leonem: vel mūdanam inſultationem / que ſignificat̄ per leenam: vel carnis inimiam aſperitatē / ne occidar ante tempus meū. Contra quos dicit̄ Job. vj. c. Qui timet pruinam irruet ſuper eum nix. Et Eccl. xj. b. Qui obſeruat ventum non ſeminat: ⁊ qui conſiderat nubes nunq̄ metet. Vel aliter: f ¶ Venit ad ieſum nocte. Per hoc ſignificant̄ quidam: qui volunt habere ieſum: id eſt ſalutem: ⁊ tamē nolūt relinquere noctem vitiorum ⁊ inuolutationē ⁊ obſcuritatem terrenorum / qui volūt gaudere cum mūdo ⁊ regnare cum chriſto. De quibus dicit beatus Bern. O q̄ pauci bone ieſu poſt te ire volunt / cum tamē ad te peruenire quiſq̄ velit: hoc ſcientibus cunctis: quia delectatiōes ſunt in dextera tua vſq̄ in finem: Et propterea te volunt frui omnes / at non ita ⁊ imitari: cōregnare cupiunt ſed nō cōpati. Contra quos dicit̄ Luc. xvj. c. Non poteſtis deo ſeruire ⁊ mammone. Et Act. xiiij. d. Per multas tribulationes oportet intrare in regnum celorum. Quod ſignificatur. j. Machab. x. b. vbi dicit̄ / ꝙ alexander miſit ionathe purpurā ⁊ coronam aureā. Et dicit ibi: Ut q̄ noſtra ſūt ſētiat̄ nobiſcū: ⁊ ſuos amicitias ad nos. Talia enī mittit chriſt⁹ / ⁊ dat amicis ſuis purpuram tribulationis cum ſpe future retributionis: que ſignificat̄ per coronam. Corona enim nō eſt ſine purpura. ij. Timoth. ij. c. Si cōpatimur ⁊ cōregnabimus. b ¶ Rabbi ſcim⁹: q2 a deo veniſti magiſter: Nemo enī poteſt hec ſigna facere q̄ tu facis / niſi fuerit deus cū eo. Multi rationē diſcipulat⁹ nō trahūt niſi ex ſignis. i. ex apertis bñficijs. Unde ad temp⁹ credūt ⁊ i tpe tēptatiōis recedūt: vt d̄r Luc. viij. b.

* Et Job. iiij. b.

¶ et nō dīc: niſi fuerit cū deo. a ¶ Reſpōdit ieſus ⁊ dixit ei: volūtati nicodemi: q̄ venerat vt doceret a chriſto: ꝓpt q̄ꝺ dix/ erat ei: Rabbi ſcim⁹ ⁊c̄. Primo aūt docet eū/ ꝙ ſecūda ge/ neratio neceſſaria ē ad ſalutē: ibi: Niſi q̄s nat⁹ ⁊c̄. Secūdo de mō ſecūde natiuitatꝭ: ibi: Niſi q̄s renat⁹ fuerit ex aq̄. Tertio ꝑ oppoſitū carnalis generatiōis ſpiritualē manifeſtat ibi: Q̄ꝺ natū eſt ex carne. Quarto ꝑ ſimilitudinē virtu/ tis ſpiritusſancti oſtēdit ei nō eē mirādū ſi aliq̄s naſcit ex ſpiri/ tuſctō: ibi: Nō mireris ⁊c̄. Quito adhuc admirātē ⁊ nō ꝑfe/ cte credērē arguit/ ⁊ ad humilitatē inuitat: ibi: Tu es magr̄ in iſrael ⁊c̄. Dicit ergo: a ¶ Reſpōdit ieſus ⁊ dixit ei: Amen amē dico tibi ⁊c̄. Et cōtinuat ſic ſm Chryſ. Ni/ codemus eſtimabat ſe magna dixiſſe de chriſto: quia vocaue/ rat eum/ Rabi/ ⁊ a deo miſſum. Chriſt⁹ autē oſtēdit ei ꝙ necꝫ ianuā ingreſſus ē decētis ⁊ neceſſarie cognitiōis: ⁊ ideo doce/ re eum incipit de primordijs fidei. i. de baptiſmo. Uel aliter: b ¶ Amen amē dico tibi .q.d. tu ſperas ⁊ credis reſurre/ ctionē futurā: quia phariſeus es/ ⁊ vis intrare in regnū dei: et ideo ad me venis: ⁊ ideo doceo te viam. Et hoc eſt: Amen amen dico tibi/ niſi quis natus fuerit. Et nota ꝙ bis dicit/ amē: ad maiorē confirmationē. c ¶ Niſi quis. i. qui/ libet vel quicūqꝫ: d ¶ Natus fuerit denuo. In greco eſt/ deſup. Et dicit Chryſ. ꝙ hoc exponunt greci dupliciter: quia qdā legūt/ deſuper. i. de celo. Alij legunt/ deſup. i. inſuper ſiue iterū. Et ſm hanc lecturā habet noſtra littera/ denuo. i. ſecūda generatione: que eſt ꝑ ſpiritū viuificantē ⁊ illuminantē. e ¶ Non poteſt videre regnū dei. Sed ꝯtra. Illi qui ſūt in inferno vident ſanctos paradiſi vſqꝫ ad diem iudicij. Unde
Ps. 111. Ps. Peccator videbit ⁊ iraſcet. Et Prouer. xiiij. c. Iacebūt impij ante portas iuſtorū. Luc. xvj. f. diues vidit lazarum. Sed dicedū ꝙ hic eſt intranſitiua cōſtructio: Nō poteſt vi/ dere regnū dei. i. regnū q̄ꝺ eſt deus: Soli eñ mūdo corde videbunt deū regnantē in ſanctis: vt dicit Matth. v. a. Uel videre ſumit ꝓ experiri ⁊ frui gaudio regni dei. Sap. x. b. Iuſtū deduxit domin⁹ per vias rectas: ⁊ oſtendit illi regnum dei. Uel aliter poteſt legi: vt cōtinuet ad hoc/ ꝙ iſte nō deū ſed rabbi miſſum credebat. Unde dicit: c ¶ Niſi q̄s nat⁹ fue/ rit denuo/ nō poteſt videre: id eſt ꝑfecta fide cognoſcere: f ¶ Regnū dei: id eſt deū qui eſt regnū. Et eſt ſenſus: Tu di ciſ: quia veni a deo/ ⁊ quia poteſtatē miraculorū habeo a deo: ⁊ nō mihi ſufficio. Nec mirū: q2 nec tu nec alius ꝑfectā de me vero deo cognitionē habere poteris/ niſi fueris ꝑus per ſpiri/ tū regeneratus. Et hec lectura eſt Chryſ. Et nota ꝙ genera/ liter loquit: Niſi q̄s natus fuerit: non dicit particulariter: niſi tu nat⁹ fueris. Et hoc facit duplici ratione. Prima vt oſtē dat ſe generalē doctorem. Secūda ne indignaret nicodemus ſi ſermo doctrine ſpecialiter ad eum dirigeret: quia faſtū ma/ giſterij nōdum depoſuerat. Obſcure autē eū docet de baptiſ mo/ ne nudam doctrinā cōtemneret. Item vt obſcuritas eum ſtudioſum ⁊ inquirētem redderet: quia ſicut dicit Chryſ. q̄ꝺ manifeſte dicit/ multotiēs trāſcurrit auditorē: q̄ꝺ aūt obſcure ☞ efficit ſtudioſum
aliter * Et Iob. iiij. b. Tigris perijt/ eo ꝙ nō haberet predam: id eſt
Ps. 73. exhibitionem beneficiorū. Ps. Signa noſtra non vidimus. i. beneficia modo non recepimus: iam nō eſt ꝓpheta/ ⁊ nos non cognoſcet amplius. q.d. iā non credim⁹ ei. a ¶ Reſpondit ieſus ⁊ dixit ei: Amē amen dico tibi/ niſi quis nat⁹ fuerit denuo: nō poteſt videre regnū dei. Ad litterā inſtruit nicodemū de ſecūda generatiōe que fit per baptiſmū. Unde nota/ illa que fiunt in prima generatione/ ꝓportionabi/ liter fieri in ſecūda. In prima eñ primo deſcendit ſemē: ſic in ſecūda generatione ꝑ exorciſmū. Uirtute eñ exorciſmi quo/ dāmodo ſeparat a membris diaboli. Unde ī exorciſmo dicit: Exi ab eo ſpiritus immūde. Hiere. xxxi. e. Seminabo domū iſrael ⁊ domū iuda ſemine hominū: ex quo. ſ. ſpiritualiter gene/ rant homines. Aggei. ij. d. Nūquid ſemē iam in germine eſt: ⁊ adhuc vinea ⁊ ficus ⁊ malogranatū ⁊ lignum oliue non flo/ ruit: Ex die illa benedicam ⁊c̄. Itē ſemen coagulat in embri/ one per cathecíſmum: maxime in adulto/ qui inſtruitur et fir/ mat in fide. Iob. x. b. Nōne ſicut lac mulſiſti me/ ecce exorciſ/ mus: ⁊ ſicut caſeum me coagulaſti/ ecce cathecíſmus. i. confir/ maſti. Deinde em/ brio organizat ꝑ cha racteris impſſionē. Unde Iohānes da/ maſcenus. Baptiſ/ mus eſt principiū vi te ſpiritualis ⁊ ſigillum ⁊ cuſtodia ⁊ illuminatio mētis/ q̄tum ſcꝫ ad characterem ꝑ quē aptat anima ad ſuſcipiēdā gratiam: deinde infundit anima ſiue vita ſpiritualis ꝑ gratie infuſionē. Unde ad hoc innuēdū/ deſcendit ſpiritusſanctus ſup dominū in baptiſmo: Matth. iij. d. Ezech. xxxvj. e. Effundā ſup vos aquā mūdam ⁊c̄. Et poſtea ſequit: Et dabo vobis cor nouū ⁊ ſpiritū nouū ponā in viſcerib⁹ veſtris. Itē puer aiatus nu/ trit: ſic anima per gratiā animata ⁊ viuificata nutrit per do/ ctrinā. Cantꝭ. vij. a. Umbilicus tuus: id eſt ꝑdicatores ſicut crater tornatilis nunq̄ꝫ indigens poculis. Itē puer in vtero mouet ſe: ſic anima ꝑ opera aſcendit de ſtatu in ſtatū/ ſiue de virtute in virtutē. Ps. Deduc me domine in via tua: ⁊ ingre/ Ps. 85.
diar in veritate tua. Item Ps. Ibūt de virtute ī virtutē ⁊c̄. Ps. 83.
Sap. x. b. Iuſtum deduxit domin⁹ per vias rectas. Sed ecō trario mali non mouent ſe: quia ſunt mortui. Exo. xv. b. Fiāt īmobiles quaſi lapis. Oſee. vij. c. Ephraim quaſi panis ſub/ cinericius qui non reuerſat. Item puer in vtero dum nō mo/ uet ſe dormit: ſimiliter anima dum nō mouet ſe ꝑ operationē debet dormire per contemplationē: ſicut iacob poſt laborem itineris dormiuit ⁊ vidit deū in ſomnis: Gen̄. xxviij. c. Et no ta ꝙ ſomnus dulcior eſt poſt laborem: ita contemplatio poſt operationē. Eccs. v. c. Dulcis eſt ſomn⁹ operanti ſiue multū ſiue parū comedat/ de pane. ſ. ſcripture. Eccl. xxxj. c. Somn⁹ ſanitatis in homine parco. Prouer. iij. c. Si dormieris non timebis: quieſces ⁊ ſuauis erit ſomnus tu⁹. Et ſicut in ſomno ſolet homo videre aliquādo futura ⁊ viſiones/ ſed tamē obſcu re: ita in cōtemplatiōe. Eccl. xxxvij. c. Anima ſancti viri enū/ ciat aliqn̄ vera plus q̄ꝫ ſeptem circūſpectores ſedentes in ex/ celſo ad ſpeculandum. Hec ergo eſt natiuitas in vtero de qua iam dixim⁹: q2 hic oēs filij gratie ſunt ī vtero matris eccleſie. Eſt autē ⁊ alia natiuitas in morte homis: qn̄ egredit ab vtero militantis eccleſie: ⁊ ingredit in triumphantē. Deut. xxxij. f. Ego occidā ⁊ ego viuere faciā. Ibi regenerati ꝑmo paſcūt la cte hūanitatis chriſti ⁊ pane deitatis. De lacte dr̄ Eſa. lxvj. d. Ut ſugatis ⁊ delitijs affluatis ab vberibus conſolationis eius. Item Eſa. eodē: Ad vbera portabimini: ⁊ ſuper genua blandiet vobis. De pane dicit Eſa. xxxiij. c. Panis ei datus eſt: aque eius fideles ſunt. Et ſequit: Regē in decore ſuo vi/ debunt oculi eius ⁊c̄. Item inueſtiunt ꝓpria hereditate: non tamē ſtatim/ ſed oino q̄tū ad vtrāqꝫ ſtolā/ cum dicet: Uenite benedicti patris mei/ ꝑcipite regnū ⁊c̄. Matth. xxv. c. Sic ḡ vt dictū ē fit generatio ſpūalis. Sed nota ꝙ multi ſūt abortiui fetus. Aborſus autē cōtingit multipliciter. Aliqn̄ ꝑ vitiū ⁊ de/ fectū materie: q̄ꝺ fit ſpūaliter/ qn̄ natus ꝑ ſpm̄ſanctū morit ꝑ culpā ꝓprie volūtatꝭ antequā moueat ſe ad bonū opus. Ezech. xviij. g. Quare moriemini domus iſrl̄. q.d. nullus cogit vos. Item aborſus fit per violentiā: q̄ꝺ fit ſpūaliter ꝑ ſcandalū et leſionem fraternā. Exo. xxj. c. Si rixati fuerint viri ⁊ ꝑcuſſerit quis mulierē pregnantem ⁊ abortiuū quidem fecerit/ ſed ipſa vixerit: ſubiacebit damno quātū expetierit marit⁹ mulieris: ⁊ arbitri iudicauerint: Si autē mors eius fuerit ſubſecuta/ red/ det animā pro anima. Hec auctoritas poteſt exponi de mu/ liere pregnāte: id eſt de anima aliqua tenera/ bonum propo/ ſitum habente: q̄ꝺ aliquando per rixam alterius prodit: id eſt per mala verba vel exempla alterius. Item aborſus fit per vi tiū matris ſiue matricis: id eſt per vitium eccleſiaſticarū per/ ſonarū vel oppreſſionē earū: q2 opprimūt fetus ſuos: ſicut dr̄ de pellicano/ ꝙ occidit pullos ſuos roſtro ſuo: ita ꝑlati ſubditos mala abhortatiōe occidūt/ aut nimis dura obiurgatiōe. Itē ꝑ

a Reſpondit ieſus et dixit ei:
b Amen amen dico tibi/ ni-
c d ſi quis natus fuerit denuo:
e f non poteſt videre regnū dei.

 * velocitatem motus

¶ efficit ſtudioſum et diligentem ad querendum. Unde ſequit:
a ¶Dicit ad eum nicodemus: Quō poteſt homo naſci cum ſit ſenex: Nō ſtatim inſurgit cōtradicens: quia non habuit impietatē inuidie/ vt pharisei alij: nec ſtatim aſſentit/ quia debilis i fide erat: nec obſcura dicta intellexerat ꝛ deſiderabat iuuari: et ideo modū generationis querit. Sed cū ſupra dixerit eū rabbi/ ꝛ diſcipuli ſit credere dictis magiſtri: vt dicit philoſophꝰ: qualiter nicodemus non aſſentit ſimpliciter dictis eius quem magiſtrū proteſtatus eſt: Solutio. Interrogatio duobꝰ modis fit. Uno modo vt cōtradicat magiſtro. Alio modo vt dubitatio diſcipuli elucidet circa hoc qd̄ magiſter docuit: et hoc fine proponit iſte ſuam queſtionem. Et quia nihil niſi carnalem generationē nouerat: ideo aggrauat queſtionem/ adducens incōueniens ex diſpoſitione illius/ dicens: c ¶Nūquid poteſt in ventrem matris ſue iterato introire ꝛ renaſci: Ecce qualiter iſte delyratiōes ꝛ queſtiones deriſibiles format: quia ſm naturalē conſequētiam excelſum dogma intelligebat: ſicut dicit .j. Corinth.ij. d. Animalis homo nō percipit ea que ſunt ſpiritus dei. Notandum autem ꝙ ſub dubio ꝓponit manifeſtū incōueniens propter reuerētiā quam habebat ad chriſtum: Et quia vt dicit Chryſoſtomus/ lucidiorem doctrinam inquirebat: chriſtus autem patiēter ſuſtinens eius ignorantiam/ non cōdemnans: ſm illud Eſa.xlij.a. Calamū quaſſatum non conteret: ꝛ linum fumigans non extinguet: benigne ei reſpondet/ aperiens ei magis modum generationis/ reducēs eum ꝙ non de generatione carnali loquat ſed de ſpirituali. Unde ſequitur: ¶ Reſpondit ieſus:

Al. renaſci

a Dicit ad eū nicodemꝰ: Quō poteſt hō naſci cum ſit ſenex:

c Nūquid pōt in ventrē matris ſue iterato introire ꝛ renaſci:

Moraliter * velocitatem motus pueri quandoqꝫ rumpit maceries matricis: ꝛ ſic puer egredit ante tempus: Sic multi per ſcandala et ſchiſmata egrediunt ab vtero eccleſie et abortiui ſunt. Geñ. xxxviij.g. Quare ꝓpter te diuiſa eſt maceria: id eſt ꝓpter ſuperbiam ꝛ arrogātiam tuam factum eſt ſchiſma ꝛ diſcordia in eccleſia tua: Item Geñ.xxv.c. Collidebant in vtero eiꝰ paruuli. Et ait rebecca: Si ſic mihi futurum erat quid neceſſe fuit cōcipere: Uel aliter. Illi ꝓpter nimiam velocitatem exeundi abortiui fiūt: qui ita cito volūt naſci in eterna felicitate: ꝙ omnino impatiētes ſunt in hac peregrinatiōe: qd̄ nō debet fieri: quia ſancti habent mortem in deſiderio/ ꝛ vitam in patientia. Prouerb.xx.c. Hereditas ad quam feſtinat in principio: in fine benedictione carebit. Hoc eſt cōtra illos qui ſtatim volūt ſanctificari. Ille autem quaſi homo naturaliter naſcitur: qui patienter expectat in vtero militantis eccleſie donec tempore ſuo educat ad patriam retributionis eterne. Jaco.v.b. Patientes eſtote fratres vſqꝫ ad aduentū domini: Ecce agricola expectat pcioſum fructum terre/ patienter ferens donec accipiat temporaneū ꝛ ſerotinum. Nota quidam omnino naſcunt denuo: id eſt ſpirituali generatione per penitentiā: vt ſit pma generatio per baptiſmum/ ſecūda per penitentiā: iſti ſūt qui remanent in peccatis omnino. Alij naſcunt ſed non complete ſed aliqua membra naſcunt/ aliqua non: ſicut illi qui ꝙtum ad quedam cōuertunt a ſtatu veteris vite: ꝙtum ad quedā non. iij.Reg.xviij.d. Uſqꝫ quo claudicatis in duas ptes. Et Pſ.
Pſ.17. Claudicauerūt a ſemitis ſuis. Alij naſcunt monſtruoſe: vt qui in natiuitate habent duo capita/ vel dentes/ vel aliquid tale.

a ¶Dicit ad eum nicodemꝰ: Quomō poteſt homo naſci cum ſit ſenex: Nunquid poteſt in ventrem matris ſue iterato introire ꝛ renaſci: Iſti difficile videtur ſenem in peccatis rurſum reuocari ad penitentiā: ꝛ difficile eſt in veritate quo ad ipſum. Unde Hiere.xiij.d. Si mutare poteſt ethiops pellem ſuam aut pardus varietatem ſuā: ꝛ vos poteritis bene facere cum didiceritis malum. Propter hoc conſulit Eccꝰ.vj.c. Fili a iuuentute tua excipe doctrinā: ꝛ vſqꝫ ad canos inuenies ſapiētiā. Sed in fine auctoritatis innuit nicodemus/ ꝙ ſi debeat renaſci/ debet in ventrem matris introire: id eſt in conſideratione ſue fragilitatis ꝛ terrenitatis ꝛ corruptionis: que ē mat noſtra: ſm illud Job.xvij.d. Putredini dixi: pater meus es: mater mea: ꝛ ſoror mea vermibꝰ. Uel in ventrē matris intrat: qui ſe eccleſie per penitētiā recōciliat: vt qui ingredit religionem/ ꝛ cōmittit ſe cuſtodie ꝛ ſollicitudini bonorum prelatorum: qui ſunt matres ſollicitudine/ compaſſione/ ſupportatione/ ꝛ fecunditate. De quorum numero fuit Paulꝰ: qui dicit Gal.iiij.c. Filioli mei quos iterū parturio ꝛc. Et Act.xx. f. Per trienniū nocte et die non ceſſaui cum lachrymis monens vnumqueqꝫ veſtrum. Hodie non inueniuntur tales matres: ꝛ ideo pauci ſunt filij: quia affectus filiorum conuerſus eſt in affectum terrenorū: Ideo duri ſunt ad filios ſicut ſtruthiones. Job.xxxix.b. Duratur ad filios ſuos quaſi non ſint ſui. Uel aliter: b ¶Quō poteſt homo naſci cum ſit ſenex: Eſt quedam natiuitas qua homo naſcitur in plationem: qua ſoli ſenes naſci deberent in eccleſiam dei: id eſt promoueri ſapientes et morigerati. Job.xij.b. In antiquis eſt ſapientia/ et in multo tempore prudentia. Sap. iiij.b. Cani ſunt ſenſus hominis: ꝛ etas ſenectutis vita immaculata. Ideo forte voluit dominus naſci in vtero perfectus ſapientia ꝛ virtute/ ſignificans ꝙ tales debent naſci: id eſt pmoueri in eccleſia. Hiere.xxxj.d. Nouum faciet dominus ſuper terram: mulier circumdabit virum: gremio vteri ſui: id eſt eccleſia. Ad litteram nō eſt vſitatum ꝙ ſenes: id eſt bone perſone ꝛ mature pmoueant: Magis em̄ in eccleſia naſcunt pueri ꝙ viri. Et ſicut ſūt aliquādo in natiuitate carnali: ſic in iſta. Dicit enim Solinus/ ꝙ quidam cum dentibus acutis natus eſt. Item dicit de Craſſo/ ꝙ in hora natiuitatis ſue riſit: ſed poſtea nunꝙ. Iterū dicit/ ꝙ Zoroaſtes in principio natiuitatis ſue ſtatim cepit ridere. Sic quidam in eccleſia cum dentibus acutis naſcunt: viuētes.ſ. de rapina/ ꝛ pauperes opprimentes ſua potentia ꝛ violentia. Dicit em̄ Ariſtoteles ꝙ animalia habētia dentes acutos ſimiles ſunt fetui vrſi: in quo nō apparent niſi vngues: per quod intelligit rapacitas: ſicut dicit Daniel.vij.b. Dentes ꝛ vngues beſtie erant ferrei: comedebat atqꝫ cōminuebat: ꝛ reliqua pedibꝰ ſuis conculcabat. Et Ezech.xix.b. dicit: Tulit vnū de leunculis ſuis: leonem conſtituit eum: qui incedebat inter leones: et factus eſt leo/ ꝛ didicit predam capere ꝛ homines deuorare. Item quidam nati: id eſt promoti/ ſtatim rident: id eſt gaudent. Unde Prouerb. xvij.c. Homo ſtultus plaudet manibus ſuis cum ſpoponderit pro amico ſuo: id eſt cum curam animarū ſuſceperit. Sed ecōtrario heliſeus inungens azael cepit flere/ videns ꝙ multa mala facturꝰ eſſet: ſicut dicit .iiij.Reg.viij.d. Tales ideo flendi ſunt: quia nō flent ſeipſos: ſed ſicut phrenetici ridēt de vinculis ꝛ gaudent in periculis. Unde Zach.xj.a. Paſce pecora occiſionis que qui poſſederāt occidebāt ꝛ nō dolebāt: et venūdabant ea/ dicentes: Benedictus dominus/ diuites facti ſumus. Iſti ſic ridendo naſcunt: id eſt promouent: contra modum cōmunē aliorum naſcunt: quia ſolent paruuli flere in natiuitate/ et ſūt pphete ſue miſerie. Unde Sap.vij.a. Similē vocem omnibus emiſi plorans. Ad hoc ſignificandum dicit Job.iij.a. Pereat dies in qua natus ſum. Et Hiere.xx.d. Maledicta dies in qua natus ſum. Uiri enim ſancti plorant ſtatum ſue promotionis: quia miſeria magna eſt ꝛ ſollicitudo ꝛ anguſtia in ſtatu prelationis. Unde apoſtolus.ij.Corinth. xj.f. Preter illa que extrinſecus ſunt inſtātia mea quotidiana ſollicitudo omniū eccleſiarum: quis infirmat ꝛc. Sequitur:
c ¶Nūquid poteſt in ventrem matris ſue iterato introire ꝛ renaſci: Si hoc fieret/ multū grauaret matrem ꝛ moreretur: Sic monachus quādo factus eſt abbas vel epiſcopus/ deponit et reuertitur ad abbatiam ſuam/ et maximos facit tumultus ꝛ contentiones excitat: et ſic occidit matrem: id eſt vitiat totam congregationē. Uel in bono poteſt exponi: quia quādo religioſus factus eſt epiſcopus ꝛ videt tribulationes ſibi iminere ꝛ tēptationes/ ꝛ potius cadit ꝙ vincat: bonū eſt vt redeat ad ventrem matris: id eſt ad religionis quietem.

Al. rurſus vel iterum

* Reſpondit ieſus:

a Reſpōdit ieſus: Amē amē dico tibi: niſi q̄s renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpūſancto/ non pōt introire in regnū dei. q. d. nō de carnali generatiōe loquor: ſed de noua quadā generatiōe q̄ eſt p aquā ⁊ ſpm̄ſanctū. Et nota q̄ idē eſt/ intrare: qd̄ ſupra dixerat/ videre: vt dicit Glo. Qui em̄ videt intrat: ⁊ qui intrat videt. Exponit̄ aūt iſtud ſic: b Ex aqua/ baptiſmi exteriꝰ abluēte: c Et ſpūſancto. i. gratia ſpūſancti interiꝰ mūdāte.

a Reſpōndit ieſus: Amē amen dico tibi: niſi q̄s renatꝰ fuerit c ex aqua ⁊ ſpiritūſancto: non pōt introire in regnū dei. d Q̄d nātum eſt ex carne/ caro eſt: ⁊ f q̄d nātū eſt ex ſpū/ ſpiritus ē.

.c. diſ.4. ... .c. ... ibito. ... c. malo/ ... debitū. ... uenti. ... ſpiritu: ... e ſancto

Et intelligit̄ de illis q̄ habēt oportunitatē baptiſmi. Uel/ b Ex aqua ⁊ ſpūſancto. i. cōſimili regeneratiōe q̄ renaſcunt̄ ex aqua ⁊ ſpūſancto. Aliq̄ libri habēt: Ex aqua ⁊ ſpū: ſine ſancto. Uñ Augꝰ/ in textu nō habet/ ſancto. Et ſumit̄ ſpūs p gr̄a ſpūſancti/ vt pꝰus. Sed ſurgit h̄ duplex q̄ſtio. Una vtrū ex tunc neceſſe fuerit ſaluādos baptiçari: qd̄ videt̄ expſſe dicere littera. Alia: q̄ fuit ratio vt chriſtꝰ hāc nouā generationē inſtitueret: ⁊ nō potiꝰ ſine hac homīes redimeret. Ad pmū dicēdū/ q̄ poſt h̄ verbū multi bñ poterāt ſaluari ſine baptiſmo. Et q̄ dicit chriſtꝰ: Niſi q̄s renatꝰ fuerit: loquit̄ p tpe illo qñ veritas eſſet manifeſta/ ⁊ myſteria nr̄e redēptionis eſſent ꝯſūmata: ⁊ ſacramēta ſuū plenū effectū eſſent ſortita. ſ. poſt reſurrectionē ⁊ ſpūſancti miſſionē. Et loquit̄ etiā de habentibꝰ oportunitatē baptiſmi: q̄ qd̄ futurū erat reuelauit diſcipulo ſuo familiarit̄ q̄renti. Et hoc mō dic̄ magiſter Hugo de ſancto victore. Uel vt dictū eſt: Ex aq̄ ⁊ ſpū. i. eodē vel ꝯſili genere renaſcēdi. Eſt em̄ triplex baptiſmꝰ: flumīs/ flāminis/ ⁊ ſanguis. Ad ſecūdū dicendū/ q̄ multe cauſe ꝯſueuerunt ſup hoc aſſignari. Sed hāc mō dico: q̄ ſic determinat Anſelmus in li. ij. Cur deus hō. Quattuor ſunt modi generatiōis.

Quot modi generationis

Unꝰ de terra hoīem pducere: ſicut adā. Secūdꝰ de viro ſine muliere hoīem pducere: ſic eua. Tertiꝰ eſt de viro ⁊ muliere hoīem ꝓpagare/ ſic abel: ⁊ hic eſt naturalis. Quartꝰ ē de virgine muliere ſine viro hoīem pducere: ⁊ hic fuit chriſti. Mō dico ſic: Primꝰ generatꝰ adā de terra habuit generationē mirabilē q̄ de ipſo fieret: q̄ eua facta ē de ipſo. Ergo eadē rōne ſecūdꝰ adā. i. chriſtꝰ miraculoſe generatꝰ/ habebit generationē nouā q̄ ſm aliquē modū de ipſo fiat. Itē q̄ pmus terrenꝰ erat: ideo cōſequebat̄ q̄ generatū ex eo eſſet ſm diſpoſitionē terrę. Ergo q̄ ſecūdꝰ ſpūalis fuit/ cōſequit̄ vt generatio q̄ eū cōcomitat̄ ſit ſm diſpoſitionē ſpūs. Et hec eſt cauſa q̄re nato chriſto ꝯueniebat ſpūalē generationē fieri. Habito aūt quare ſm ſpm̄/ querit̄ adhuc ad q̄d fuit neceſſe fieri in aqua: Reſpōdemꝰ cū Johāne damaſceno/ q̄ chriſtꝰ regenerās fuit duplicis naturę. ſ. diuinę ⁊ hūanę: ⁊ hō q̄ regenerat̄ ē duplicis ſubſtātię. ſ. corpalis ⁊ ſpūalis. Uñ cōueniebat duo eſſe ī baptiſmo: quor vnū eſſet viſibile ⁊ corporale: aliud inuiſibile ⁊ ſpūale. Corpale aūt fuit aqua potiꝰ q̄ aliud elementū: q̄ illa propter naturā hūoris lauare habet ſordes. Et q̄ baptiſmꝰ nō tm̄ viuificat p ſpm̄/ ſed etiā lauat a crimīe veteris vitę: ideo ꝯueniebat ex aqua fieri cū ſpū viuificāte. Quia aūt nicodemꝰ de carnali generatione mentionē fecerat: ideo abducit eū ab illa dicens: d Q̄d natū eſt ex carne/ caro eſt: id eſt carnale ⁊ mortale. e Et q̄d natū eſt ex ſpū. i. ex virtute ſpiritus: f Spiritꝰ eſt. i. ſpūale: ſm qd̄ dicit̄. j. Corinth. vj. d. Qui adheret deo vnꝰ ſpūs eſt: propter conuenientiā voluntatū in vno volito. Et eſt ſenſus: Tu o nicodeme ea quę dixi de regeneratiōe/ intelligis de carnali generatiōe ſm quā caro a carne gignit̄ ſm modū ſuū: et ideo erras: q̄ ego non de illa loquor: ſed de ſpūali ſm qd̄ ſpiritꝰ. i. ſpūalis homo generat̄ ex ſpiritu: q̄ generatio q̄ ſpūalis ē ⁊ ratio tua materialis ē: nec pſcrutatiōnē ſuſcipit niſi materialiū: ideo modū huiꝰ generatiōis iutiliter q̄ris: q̄ ſi etiā exponerē/ cape nō poſſes. Et h̄ eſt qd̄ ſeq̄t: Non mireris.

aliter * a Rñdit ieſus: Amē amē dico tibi: niſi q̄s renatꝰ fuerit ex aqua ⁊ ſpū ſancto/ nō pōt introire ī regnū dei. Nota q̄ licz iſte textꝰ nō ſit trahēdꝰ a ꝓpria ſignificatione: q̄ dic̄ beatꝰ Gregꝰ/ q̄ vbi determiat̄ de materia fidei expſſe/ illud nō eſt trahēdū ad aliquā improprietatē ꝓpter hereticos ⁊ ꝯtradicētes articulis: tamē q̄ loq̄mur catholicis/ ex ſupabundāti pōt dici q̄ aqua ſignificat ablutionē pęnitētię. i. auſteritatē. Sic em̄ aqua baptiſmi neceſſaria ē ad ſalutē: ita poſt baptiſmū pcti neceſſaria eſt aqua pęnitētię et tribulatiōis. ij. Timoth. iij. d. Oēs qui pie volūt viuere in chriſto ieſu pſecutionem patiunt̄. Et Act. xiiij. d. Per multas tribulatiōes ⁊c̄. Et Heb. xij. b. Flagellat omnē filiū quē recipit. Et nota q̄ aqua ſine ſpūſancto nō regenerat. i. tribulatio vl̄ aſperitas pęnitētię ſine charitatę nō beatificat: ſed/ ſoli illi beati/ q̄ ꝓpter iuſticiā. i. amore iuſticię ⁊ cū volūtate patiunt̄. j. Pet. iij. c. Si q̄d patimini ꝓpter iuſticiā/ beati. Matth. v. a. Beati q̄ pſecutionē patiunt̄ ꝓpter iuſticiā: qm̄ ipſor ē regnū celor: Nō ecōuerſo. Itē nota q̄ q̄ naſcunt̄. i. qui pmouent̄/ debent naſci ex aqua ⁊ ſpūſancto: q̄ cū aqua lachrymar ⁊ inuocatiōe ſpūſancti deberēt p̄lati eligi: ſed magis hodie ꝯtendēdo q̄ plorādo/ ⁊ implorādo gratiā hominū ⁊ nō dei eligunt̄: ⁊ magis ē ibi malus ſpūs q̄ ſanctꝰ. Oſee. viij. a. Regnauerūt ⁊ nō ex me: pncipes extiterūt ⁊ nō cognoui. Joh. x. a. Qui nō intrat p oſtiū ⁊c̄. d Q̄d natū eſt ex carne/ caro eſt: ⁊ q̄d natū eſt ex ſpū/ ſpūs eſt. Hic exprimit̄ duplex natiuitas: carnis ⁊ ſpiritꝰ: q̄ caro generat carnē: ⁊ ſpiritꝰ ſpm̄. Ita eſt ī eccl̄ia: ⁊ nō mirū/ ſi illi q̄ pmouent̄ a carnalibꝰ ſūt caro: et q̄ pmouēt̄ a ſpūalibꝰ homibꝰ ſūt ſpūs. Natiuitas aūt carnis pōt intelligi tripliciter ſm moralitatē: vt ſit natꝰ ex carne/ qui natus eſt ex carnalibꝰ: vel q̄ natus eſt ſm reuelationē carnis: vel q̄ natꝰ ē ad voluptatem carnis. Primo mō naſcunt̄ p̄lati q̄ eligunt̄ a carnalibꝰ. i. a ſuis parētibꝰ: vel a talibꝰ pſonis q̄ nō intendūt niſi carnē. Et tales carnales eligūt ſiles ſibi. Uñ Daniel. xiiij. a. dixit nabuchodonoſor danieli: Nōne videt̄ tibi bel eſſe deus viuēs: an nō vides quāta comedat ⁊ bibat quotidie: Tales p̄lati placent carnalibꝰ q̄ ſatis dant eis ad comedendū. Eſa. iij. a. Ueſtimentū tibi eſt/ pnceps noſter eſto. De talibꝰ. ij. Timoth. iiij. a. Erit tempꝰ cū ſanā doctrinā nō ſuſtinebūt: ſ ad ſua deſideria coaceruabūt ſibi mgr̄os. Cōtra q̄s dr̄. J̄o. j. a. Qui nō ex ſāguibꝰ neq̄ ex volūtate viri/ neq̄ ex volūtate carnis: ſed ex deo nati ſunt. i. pmoti. Et in Pſ. Nō cōgregabo cōuenticula eor de ſanguinibꝰ. Ps. 15. Secūdi ſūt nati ex carne: q̄ ſm reuelationē carnis nō ſpūs naſcunt̄: ſic nepotuli epor naſcunt̄/ cū ab eis ī p̄bendis vel p̄latiōibus inſtituunt̄. Et de h̄ habet̄ Matth. xvj. c. Beatꝰ es ſimon bariona: q̄ caro ⁊ ſanguis nō reuelauit tibi. Et iō dictū eſt petro: Sup hāc petrā ędificabo eccleſiā meā. Sed hodie nō ędificat̄ ī petra: ſ in luto ⁊ ī ſanguie. Uñ Abacuk. ij. c. Uę q̄ ędificat ciuitatē in ſanguibꝰ: ⁊ p̄parat vrbē in iniq̄tate. Et Pſ. dic̄ de talibꝰ q̄ introducūt nepotulos: vl̄ etiā filios in eccleſiam: Saturati ſūt filijs ⁊ diuiſerūt reliq̄as ſuas paruulis ſuis. Ps. 16. Bñ dic̄ reliq̄as: q̄ epi repleti ⁊ ſuffarcinati magnis dignitatibꝰ p̄bēdas q̄s deglutire ⁊ ſibi retinere nō poſſūt dāt ſuis nepotibꝰ. Thren. iiij. a. Lamię nudauerūt māmā lactauerūt catulos ſuos. Bñ dic̄/ nudauerūt: q̄ iā apte ⁊ ſine frōte h̄ faciūt. De iſtis etiā dr̄ Sap. xix. b. Pro natiōe aīaliū eduxit terra muſcas: ⁊ p piſcibꝰ eructauit fluuiꝰ mltitudinē ranarū. Per terrā ⁊ fluuiū intelligunt̄ p̄lati terreni p cupiditatē: et fluidi p libidinē. Terra pducit p aīalibꝰ muſcas: qñ p̄latꝰ p boniſ pſonis iſtituit malos: q̄ maculāt totā eccleſiā p ſuā libidinoſā cōuerſationē: ⁊ pūgūt p diſſenſionē: ⁊ mel lambūt p diuitiarū amorē. Muſca em̄ maculat/ pūgit ⁊ lambit mel ⁊ dulcia. Itē fluuiꝰ eructat ranas p piſcibꝰ: qñ a p̄latis loq̄ces ⁊ garruli litigatores ⁊ aduocati pmouēt̄: Rana em̄ loquax ē. Itē rana linguā hz ſolutā ex pte ventris ī canna: ⁊ ex pte orificij interioris hz eā ligatā ad fauces: ⁊ ſignificat illos q̄ nō habēt liguā ad loquēdū niſi de his q̄ ventris ſūt: exteriꝰ aūt vitia nō rephēdūt. Tertij q̄ ex carne naſcunt̄. i. ex carnali voluptate ſūt q̄ p̄latiōes nō deſiderāt niſi vt p redditꝰ eccl̄iar poſſint luxurioſe ⁊ voluptuoſe viuere. Contra quos. J̄o. j. a. Qui nō ex volūtate viri neq̄ ex voluntate carnis: ſed ex deo nati ſunt. d Q̄d natum eſt ex ſpiritu/ ſpiritus eſt: id eſt propter deum * et a bonis pmoti

a Nōn mireris/ q̄uia dixi tibi:
b opoꝛtet vos naſci denuo.
c d e Spiritꝰ vbi vúlt ſpirat: ⁊ vó-
f g h cem eius au᷑dis: ſed nḗſcis
i k vndė veniat au᷑t quo vadat.

ℱ a Non mireris. Admiratio eſt ſtupoꝛ de magna viſione vel imaginatio.q.d. noli anxiari tanq̄ʒ rationem petens. b Quia dixi tibi/hoc verbū: c Opoꝛtet vos:te.ſ.et omnes generaliter/naſci denuo: Et ita ſumiꝶ hoc materi/aliter. Et bene dico ne ſolliciteris ſuper hoc quaſi ſit ipoſſibi/le: Quia/ d Spiritus vbi vult ſpi/rat: id eſt operaꝶ libere cum ſit omnipo/tens. f Et vocē eius audis: id eſt operationem aliquo ſigno aure interioꝛi percipis. h Sed neſcis vnde ve/niat: id eſt qua de cauſa hunc ſanctificet. k Aut quo vadat: id ē ad quātū opꝰ vel beatitudinē gratiam ꝯferat. Ita le/gunt aliqui. Sed Chꝛyſoſtomꝰ aliꝶ legit: ⁊ dicit ꝙ chꝛiſtus dixit ei ꝙ non deberet ꝑquirere modū gene/rationis ſpiritualis. Et hoc vult ei chꝛiſtus oſtendere in exem plo coꝛpoꝛali: qđ tamē ratione ſubtilitatis aliquātulū accedit ad naturā ſpiritus. Unde dicit: Nō anxieris de modo gene/rationis quē dixi tibi: qꝛ/ d Spiritꝰ: id eſt ventꝰ/ e Ubi vult ſpirat: non ꝙ habeat electionē que eſt ſꝫm volūtatem: ſed naturalis motus eius hic voluntas diciꝶ: ſicut econtra/rio diciꝶ Roma.viij.d. Uanitati ſubiecta eſt creatura non vo lens. e Ubi vult ſpirat: id eſt libere flat et aperte. f Et vocē.i.ſonū/eius audis/coꝛpoꝛalibꝰ auribus. h Sed neſcis vnde veniat: id eſt ex quibus theſauris: quia etiā apud philoſophos difficilis eſt queſtio vnde venti veniant.

Ps.134. Ps. Qui ꝓducit ventos de theſauris ſuis. k Aut quo vadat.q.d. cauſam ⁊ diſpoſitionem flatus eius ignoꝛas: cū tamē certiſſimꝰ ſis de ſono. Si igiꝶ in re coꝛꝑali ſic deficis/q̄d de mō generatiōis ſpiritualis ſollicitaris? Quedā Glo. q̄ ſic icipit: Uox ſpiritꝰ ē vox chꝛiſti quā audiuit nicodemꝰ ⁊c. aliꝶ legit ſic: Nō mireris ſi dico ꝙ iam ſenes exiſtentes iterū ne/ceſſe ē naſci: qꝛ ſpiritui nihil ē difficile. Et hoc iō: qꝛ ſpiritꝰ vbi vult ſpirat.i. vbi vult opaꝶ: ⁊ q̄s vult ſāctificat ⁊ regenerat/nō diſtiguēs nec reputās q̄cq̄ʒ difficile. Et puto ꝙ ibi ſit affigēdꝰ punctus: ⁊ deinde novꝰ verſus incipit. f Et vocē eius audis.q.d. ex hoc ꝙ vbi vult ſpirat cognoſcis ꝙ poſſunt re/naſci ſenes: ſed noli querere modū generationis huiꝰ: Quia/ Et vocē eius audis.i. meā vocem ad te loquētem: que eſt vox ipſius ſpiritus: quia ipſe me miſit ſꝫm ꝙ ſum homo: ſic ſpiritꝰ ſupponit pꝛo tertia in trinitate ꝑſona: vel etiā ſꝫm ꝙ ſum deus: ſic ſpiritꝰ ſupponit ꝓ patre: quia vtrūq̄ʒ poteſt intelligi ⁊ rationabiliꝶ. g Audis/ad te pꝛolatā: h Sed/tamē/ne/ſcis.i. inſufficiēs es ſcire. i Un̄ veniat/iſta.ſ. vox mea: id neſcis de q̄ generatiōe loq̄r: qꝛ carnalē mihi obijcis. k Aut quo vadat.i. q̄ de cauſa dicā ꝙ neceſſe ē naſci denuo. Hanc lecturā innuit Glo. circa pꝛincipiū ſui: licꝫ non ita directe ꝓſe/ℱ quaꝶ. Hoc autē

Moraliter * ⁊ a bonis ꝓmoti/ſpirituales ſunt. Optimū ſignum ponit ſpi/ritualis natiuitatis: quia qui ſpiritꝰ eſt poſt natiuitatē/ſignū eſt ꝙ ex ſpiritu natus ſit. Tria autem ſunt ſigna ſpiritus dei. Pꝛimū eſt nulla re tempoꝛali includi poſſe: Secundū nihil fa/miliare habere cum carne: Tertiū eſt ſpiritus contrarios fu/gare. Pꝛimū ſignum ſpiritus habent: qui in rebus tempoꝛali bus/vel in delitijs carnalibus non delectantur. De quo ſigno diciꝶ Sap.vij.c. Attingit vbiq̄ʒ ꝓpter ſuam mūdiciam. Ni/hil em̄ valet reſiſtere mūdicie illius vt claudat per affectionē. Hoc eſt enim ita expꝛeſſum ſignum ꝙ etiam filij ꝓphetarum: id eſt ſubditi videntes hoc in heliſeo ꝙ ſuperferebaꝶ aquis ioꝛ dani: id eſt non mergebaꝶ fluctibus tempoꝛaliū delectationū/

4.Reg.2.c. ſtatim clamant ſic: Quieuit ſpiritus helie: id eſt chꝛiſti ſuper heliſeum: id eſt ſuper pꝛelatum. Et Gen̄.j.a. Spiritus domi/ni ferebaꝶ ſuper aquas: quia ſpirituales viri calcant ⁊ ſuꝑpedi/tant omnes diuitias ⁊ delitias. Secundū ſignum habent qui carnalem affectionē ad parentes ⁊ ad carnem ꝓpꝛiam depo/ſuerunt. De hoc ſigno diciꝶ Luc. vltꝰ.f. Spiritus carnem et oſſa non habet. Hoc ſignum ponit omnibus diſcipulis ſuis. Matth.x.d. vbi dicit: Ueni hominem ſeparare aduerſus pa trem ſuum: ⁊ filiam aduerſus matrē ſuam: ⁊ nurum aduerſus ſocrum ſuam: et inimici hominis domeſtici eius. Et Deut. xxxiij.a. Qui dixit patri ſuo ⁊ matri ſue/neſcio vos: ⁊ fratribꝰ ſuis/ignoꝛo illos: ⁊ neſcierunt filios ſuos: hi cuſtodierunt elo/quium tuū. Tertium ſignum habent qui peccatoꝛes conuer/tunt. Et de hoc Exod. viij.c. cum malefici deficerent/ clama/uerunt: Digitus dei eſt hic: id eſt affectus expꝛeſſe indicans ſpiritum dei. Et Job.xxvj.d. Spiritus dn̄i oꝛnauit celos: ⁊ obſtetricante manu eius eductus eſt coluber toꝛtuoſus. Iſta ergo ſunt tria ſigna: que qui habet/mani/feſte oſtendit ꝙ ſit ſpiritus ⁊ ex ſpiritu na/tus. Sequiꝶ: a Non mireris: qꝛ di xi tibi: opoꝛtet vos naſci denuo. Multi miranꝶ quādo diciꝶ eis ꝙ opoꝛtet eos ſpiritualiter renaſci per aquam peni/tentie ⁊ tribulatiōis ⁊ ſpiritū charitatis. Signa autem huius iterate natiuitatis ſunt ꝓpꝛietates paruuli. Et pꝛima eſt/ vt ſa pientiā vel aſtutiam malicioſam non habeat. Unde Matth. xviij.a. Niſi cōuerſi fueritis ⁊ efficiamini ſicut paruuli nō in/trabitis in regnū celoꝛum. Secundū eſt ꝙ cibum paruuloꝛū concupiſcat.j. Pet.ij.a. Sicut modo geniti infantes rationa/biles ſine dolo lac concupiſcite vt in eo creſcatis in ſalutem. Hi ſunt ſimiles puero ieſu: de quo diciꝶ Eſa.vij.c. Butyrū ⁊ mel comedet ⁊c. Tertia/vt oēs diligat ⁊ inter patrē et hoſtē diſcernere neſciat. Dicit em̄ philoſophus ꝙ puer in pꝛincipio vite ſue de omni viro quē videt eſtimat ꝙ pater eius ſit: Ita nos debemus omnes inimicos etiam quaſi patres diligere. Matth.v.g. Diligite inimicos veſtros: ⁊ oꝛate pꝛo ꝑſequētibus ⁊ calūniatibus vos: vt ſitis filij patris veſtri qui in celis eſt. Sequiꝶ: d Spiritus vbi vult ſpirat. Nota ꝙ ſpi/ritusſanctus ſpirat ⁊ flat ad comburendum ⁊ liquefaciendum coꝛ hominis per amoꝛem. Job.xxxvij.c. Nonne veſtimenta tua calida ſunt cum perflata fuerit terra auſtro? Ps. Emit/tet verbū ſuū ⁊ liquefaciet ea: flauit ſpiritus eius ⁊ fluēt aque. Ps.147.

Coꝛ em̄ calefactū amoꝛe ⁊ deſiderio celeſtis patrie/ reſoluiꝶ in aquas lachꝛymarū ꝓ incolatu pꝛeſentis miſerie. Item ſpi/ritus flat ad maturādum fructus anime. Cant.iiij.d. Surge aquilo ⁊ veni auſter/perfla hoꝛtū meū: ⁊ fluent aromata illiꝰ: ſicut fructus maturi defluunt. Item ſpiritus flat ad irrigan/dum ⁊ humectandum: quia ventus adducit nubes ⁊ pluuias doctrine/quibus irrigaꝶ terra ſancte eccleſie. Ps. Flauit ſpi/ Ps.147.
ritus eius ⁊ fluent aque. Job.xxxvij.b. Flante deo cōcreſcit gelu: ⁊ rurſum latiſſime funduntur aque. Item ſpirat ad ani/mandū. Gen̄.ij.b. Inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vite. Item ſpirat ad intelligendū. Job.xxxij.b. Spiritus eſt in ho minibus ⁊ inſpiratio omnipotentis dat intelligentiam. Item ſpirat cōminādo ad terrendū. Eſa.ij.d. Quieſcite ab homine cuius ſpiritus in naribus eius: qꝛ excelſus reputatus eſt ipſe. Item Eſa.lviij.a. Clama ne ceſſes: quaſi tuba exalta vocem tuā: qđ nō fit niſi ſpiritusſanctus inſufflet: id eſt inſpiret pꝛedi/toꝛi qui per tubam deſignaꝶ. His omnibꝰ modis ſpirat ſpiri/tusſanctus/quādo vult ⁊ vbi vult: quia ſicut diciꝶ.j. Coꝛinth. xij.b. Diuidit ſingulis ꝓut vult. Et Sequiꝶ: f Et vocē eius audis.i. ꝑ̄dicationē: Matth.x.c. Non em̄ vos eſtis qui loquimini: ſed ſpiritꝰ patris q̄ loquiꝶ in vobis. h Sed neſcis vnde veniat.i. a quibus recedat: k Aut quo vadat.i. qui interius conuertanꝶ: quia licꝫ vox eius audiaꝶ exterius/neſciꝶ quō vel quādo recedat ab homine/ vel veniat ad hominē interius. Nec̄ʒ ſcit homo/qui in pꝛedicatione/vel deterioꝛanꝶ/vel conuertanꝶ: quia aliquādo homo credit mul/tū in ꝑ̄dicatione ꝓfeciſſe ⁊ parū ꝓfecit: ⁊ aliquādo parū cre/dit ⁊ multū ꝓfecit. Hoc eſt qđ diciꝶ Roma.xj.d. O altitudo diuitiarū ſapiētie ⁊ ſcientie dei: q̄ʒ incōpꝛehēſibilia ſunt iudi/cia eius ⁊ inueſtigabiles vie eiꝰ. Marci.iiij.c. Sic ē regnū dei quēadmodum ſi homo iaciat ſementē in terram: ⁊ doꝛmiat et exurgat nocte ⁊ die: ⁊ ſemē germinet ⁊ increſcat dū neſcit ille: Ita eſt ad litteram ꝙ ꝑ̄dicatio nō ſtatim videꝶ fructificare cū audiꝶ: ſed poſtmodum fructificat poſt multos dies vel annos ꝑ̄dicatoꝛe neſciēte. Uel/ h Neſcis vnde veniat: qꝛ neſciꝶ tp̄us vel cauſa aduentꝰ eiꝰ oīno. k Aut q̄ vadat: qꝛ neſciꝶ cauſa vl' tp̄us receſſus eiꝰ oīno. Job.ix.b. Si venerit ad me nō * videbo eum.

¶ quebatꝛ. Hoc aūt qđ ſequitꝛ: a ¶ Sic eſt oīs qui natꝰ eſt ex ſpiritu: referꝛ ad pręcedens ſm oēs lecturas / vno modo. q.d. ſicut ſpiritꝰ occultus eſt ⁊ inuiſibilis: ſic oīs qui natus eſt ex ſpiritu naſcitꝛ occulte ⁊ inuiſibiliter. Sequitꝛ: b Reſpondit nicodemus ⁊ dixit ei: id eſt ieſu: c Quō poſſunt hęc fieri: ſcʒ ꝙ hō naſcatꝛ denuo: q.d. ex quo tu dicis / credo: ſed modum inquiro. Sic beata virgo nū/cio angeli acquieſcēs / modū quo fieret requiſiuit. Luc. j. d. Quō fiet iſtud. Sed tamē quia nicodemus ma/

B

a Sic eſt omnis qui natus eſt
b ex ſpiritu. Reſpondit nicode
c mus / et dixit ei: Quōmō poſ/
d ſunt hęc fieri? Reſpondit ie/
e ſus ⁊ dixit ei: Tu es magiſter
f i iſrael ⁊ hęc ignoras? Amen
g h amen dico tibi: quia qđ ſcimꝰ
i k loquimur: et qđ vidimꝰ teſta/
l m mur: ⁊ teſtimoniū noſtrū nō
n accipitis. Si terrena dixi vo/
o p bis et non creditis: quōmō ſi
dixero vobis cęleſtia credetis?

giſter legis erat / et hoc in lege debuerat ſciuiſſe: ideo domi/nus quaſi arguēdo eū reſpōdit. Unde ſequitꝛ: d Reſpōdit ieſus / ⁊ dixit ei. i. nicodemo: e ¶ Tu es magiſter in iſrael ⁊ hęc ignoras? q.d. male ſcis legē quā doces. Sed cū in lege modꝰ generatiōis huiꝰ nō ſit expreſſꝰ: quare redarguit eū dñs de ignorātia modi? Rñdeo ꝙ non de ignorantia modi arguit eū: ſed qꝛ de veritate huiꝰ generatiōis dubitauit / eo ꝙ nō poſſet capere modū. Sed quęritꝛ quare dominꝰ ꝑ modū īterrogatiōis formauit redargutionē ſuā? Reſpōdeo / ꝓpter reuerētiā quā nicodemꝰ habuit ad ipſum tēperauit dominꝰ ſuā redargutionē / vtens interrogatiōe ad eū: vt ipſe reſpōdēdo mereretꝛ maiorē certificationē. Uñ ſubditꝛ: f ¶ Amē amen dico tibi: adhuc inflato ſciētia legis: g Quia qđ ſcimꝰ / veracitꝛ: h ¶ Loquimur / vtilitꝛ / ego. ſ. ⁊ ꝓphetę atqꝫ apoſtoli: vel ego ⁊ ſpiritꝰ cuius vocē audis. i ¶ Et qđ vidimus. i. qđ certiſſime ſcimꝰ / ſicut ſcitꝛ res ex viſu. Uel / qđ vidimus / in abſcondito dei: k Teſtamur / foris in mūdo. l ¶ Et teſtimoniū noſtrū: tam certū / tam verū / tam ſufficiēs: m ¶ Nō accipitis: licʒ vobis rationabilitꝛ offeratꝛ. Deꝰ eñ ſemꝑ eſt ꝑatus infundere gratiā ſi nō inueniret obicē. Uñ licʒ in homie nō ſit habere fidē: tamē ī libertate eiꝰ eſt accipere oblatā vel refutare. Sed qꝛ nicodemꝰ ſemꝑ habuit animū ſuſpenſum vt audiret vnde iſta generatio haberet tantā virtutem ꝙ inducat in vitam ęternā: ideo ſubdit chriſtus / dicens: n Si terrena dixi vobis: adhuc carnalibꝰ: o ¶ Et non creditis / mihi ꝑ illa ꝗ capere poteſtis: p Quō ſi dixero vobis cęleſtia: quę tranſcendūt intelligentiā veſtram: q ¶ Credetis / mihi ꝑ illa? q.d. nullo mō. Scđm Chryſ. terrena dicit exēplū de vento: ſm Auguſtinū aūt / terrena dicit corpus ſuū / qđ de terra ſuſcępit. De quo locutꝰ eſt ſupra / vbi dixit: Soluite templū hoc et in tribus diebus excitabo illud. (ſ.2.d.) Unde ſenſus eſt: n ¶ Si terrena dixi vobis: id eſt ſi terreno exemplo oſtendi vobis meam poteſtatē: o Et non creditis / his quę dico: p ¶ Quomō ſi dixero vobis cęleſtia credetis? id eſt qualiter crederetis ſi poſuiſſem exemplum cęleſte ⁊ non terrenū? q.d. nullo modo. Tamē quia ille ¶ nicodemus ex corde

aliter * videbo eum: ⁊ ſi abierit nō intelligā. Malach. iij. a. Quis cogitare poterit diē aduētus eius? a ¶ Sic eſt oīs ꝗ natꝰ eſt ex ſpiritu: qđ neſcis. ſ. vnde veniat aut quo vadat. Sancti quidē veniūt a cōtemplatiōe / ⁊ vadūt ad opationē: ſm illud j. x. b. Ingredietꝛ ⁊ egredietꝛ ⁊ paſcua inueniet. Sed hoc ſancti ꝑ iactantiā nō oſtentant / imo potius occultāt ꝑ hūilitatē ſe et ſua bona. Uñ Eſa. l. b. Induā cęlos. i. cęleſtes viros tenebris / ⁊ ponā ſaccū opimentū eoꝝ. Uel aliter: Sic eſt oīs ꝗ natꝰ eſt ex ſpū. i. ſpūs ſiue ſpūalis: ſic dicitꝛ. ſ. eodē. Qđ natū eſt ex ſpiritu / ſpiritꝰ eſt. b Reſpōdit nicodemus ⁊ dixit ei: Quō poſſunt hęc fieri? Sicut dicitꝛ. j. Corinth. ij. d. Animalis hō nō ꝑcipit ea ꝗ ſunt ſpūs dei. i. nō intelligit ſpūalē generationē: qꝛ vult eā cōprehēdere ꝑ rationē. Sic dr de Auguſtino: ꝙ tumens de inani phīa volebat humana ratione cōprehēdere qđ pia mens viuacitate fidei nititur comꝑhendere. Sequitꝛ: d ¶ Reſpōdit ieſus ⁊ dixit ei: Tu es magiſter in iſrael ⁊ hęc ignoras. Duobus modis attingit magiſtrū appellari / ⁊ vituperabilē eſſe ex ignorantia.

Primo cum pręlatus eſt / ⁊ habet docere alios / ⁊ tunc primo incipit diſcere: cum dicitꝛ. j. Pet. iij. c. Parati ſemꝑ ad ſatiſfactionem omni poſcenti rationem de ea quę in vobis eſt fide ⁊ ſpe. Gregꝰ. Turpe eſt tunc incipere diſcere / cum debet quęſtionem alijs enodare. Item Chryſ. in homel. xvij. Inconueniens eſt medicus quidē cum certitudine pro ſua decertare arte ⁊ coriariū ⁊ textorē ⁊ omnes ſimpliciter artifices: eū vero qui chriſtianū ſe eſſe dicit / nō poſſe rationē pro ꝓpria retribuere fide. Itē Bern. ad Eugeniū tractans illud verbū Geñ. xxiiij. g. Egreſſus fuerat iſaac ad meditādū in agro. Et dicit ſic: Tibi ꝓceſſiſſe iam meditatio debet tempus faciendi pre manibꝰ / ſi nūc heſitare incipias id quod ſero: ante iuxta cōſiliū ſaluatoris ſediſſe debueras: ante ęſtimaſſe opus: metiri vires / pōderaſſe ſapientiā et merita cōparaſſe: ſumptus cōputaſſe virtutū. Eccl. vij. a. Noli quęrere fieri iudex niſi virtute valeas irrumpere iniquitates. Alio modo debet eſſe magiſter / maxime religioſus in via morū: qui diu fuit ī religione vel in pęnitētia. Unde turpe eſt valde cū modū talis viuendi adhuc ignorat. De talibꝰ dicitꝛ Heb. v. d. Cū deberetis magiſtri eſſe ſm tempꝰ rurſus indigetis vt doceamini quę ſint elementa exordij ſermonū dei: imo qđ peius eſt / quidā quāto magis in pęnitētia fuerūt / tanto tempore miſerabili magis deficiūt. Unde. iij. Reg. xv. c. dicitur de aſa: ꝙ multas fortitudines habuit ⁊ fecit ⁊ ciuitates extruxit: ſed in ſenectute doluit pedes. i. affectiones ꝗ vitiantꝛ ꝑ teporē ⁊ accidiā. f ¶ Amen amē dico tibi: qꝛ / nos / qđ ſcimꝰ loquimur: ⁊ qđ vidimꝰ teſtamur. Duobꝰ modis docet dominꝰ teſtes ſuos: interius. ſ. veritatē reuelādo: ⁊ exterius exempla multa ſanctorum oſtendendo. Prędicator ergo quod ſcit per reuelationem ⁊ videt per exemplorū oſtēſionē / debet loqui ⁊ teſtari. Iſtis etiā duobꝰ modis docuit dominus eccleſiā ſuam. Primo per ꝓphetias ⁊ interiores reuelationes tempore legis ⁊ ꝓphetarum. Secūdo per apertas operū oſtenſiones per ipſum chriſtū ⁊ apoſtolos in tempore gratię. Unde Heb. j. a. Olim loquens deus patribus in ꝓphetis: nouiſſime locutus eſt nobis in filio. Eſa. lij. b. Propter hoc ſciet populus meus nomen meū in die illa: quia ego ipſe qui loquebar / ecce aſſum. Pš. Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis. (Pš. 92.) l Et teſtimoniū noſtrum non accipitis. Magna eſt hmōi duricia: quādo teſtibus ꝓordinatis a deo non creditur de ſcitis ⁊ viſis: maxime autem cum pręcepta nobis teſtificantꝛ ⁊ articulos fidei: ꝗ quia non recipimꝰ / maiora non cōmittuntꝛ. Unde ſequitꝛ: n ¶ Si terrena dixi vobis ⁊ non creditis: quomō ſi dixero vobis cęleſtia credetis? id ē ſi ꝑdicauero vobis ꝓcępta terrenitati veſtrę congruentia: ⁊ non creditis ea fide operante per dilectionem: quomō crederetis mihi vt faceretis conſilia? Prouer. j. c. Deſpexiſtis omne conſilium meū: et increpationes neglexiſtis. iiij. Reg. v. d. Si rē grādē dixiſſet tibi ꝓpheta / certe facere debueras: quāto magis quia nūc dixit tibi: lauare et mūdaberis: quia cum conſilia dei non ſunt deſpicienda: multo magis nec ꝓcępta debemꝰ cōtemnere: Sed nos vtrūqꝫ cōtemnimus / cum tamē graue non ſit ei obedire. Matth. xj. d. Iugum meū ſuaue eſt: ⁊ onus meū leue. j. Ioh. v. a. Hęc eſt charitas dei vt mādata eius cuſtodiamꝰ: ⁊ mandata eiꝰ grauia nō ſunt. Uel alitꝛ poteſt exponi de religioſis qui tendūt ad perfectionem cōtemplatiuę: cum tamen ſegnes ſint in operibus actiuę. His ergo petentibus cōſolationem cęleſtium / poteſt reſpondere dominus: n ¶ Si terrena dixi vobis: id eſt opera obedientię: quę terrena ſunt reſpectu illarum ſpiritualiū conſolationū. o Et non creditis: fide operante: p ¶ Quomodo ſi dixero vobis cęleſtia credetis? q.d. qui in modico fidelis eſt: et in maiore fidelis erit: et qui in modico iniquus eſt: et in maiore iniquus erit. Itē

* Matth. xxv. b. Euge

¶ nicodemus ex corde deſiderabat doceri a chriſto/licꝫ nōdum
regeneratus/ meruit audire celeſtia. Unde ſequitur: a ¶ Et
nemo.q.d.tu ignoras vñ regeneratio hec tātā habeat virtu/
tem: ⁊ nō ſolum hoc/ſed multa alia maiora/ quorum vnum eſt
hoc qđ ſequit̃: Et nemo.i. nullus purus homo quātūcūqꝫ
ſanctꝰ. b ¶ Aſcēdit
in celū: id eſt exal/
tatus fuit intantū vt
Eph.4.b. eſſet naturalit̃ i dex/
tera dei ſedētis in ce/
lo: c ¶ Niſi qui de
celo.i. de ſinu patris

a b c d

Et nemo aſcendit in celum niſi qui de celo deſcendit filiꝰ hominis qui eſt in celo. Et ſicut moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto: ita exaltari oportet filium hominis.

e f g h

abſcōdito: d ¶ Deſcēdit: in carne aſſūpta viſibilis apparē/
do: e ¶ Filiꝰ homis q̄ ē in celo.i.patri equalis inquātū deꝰ.
Et ſic oſtēdit ꝙ idē eſt filiꝰ homis ⁊ filiꝰ dei. Necꝫ adhuc dicit
de ſe ꝙ ſit deꝰ expſſe: ſed paulatim eleuat nicodemi īpfectionē.
Credito em̄ ꝙ idē ē filiꝰ homis ⁊ filiꝰ dei: facile erat credere
ꝙ ipſe erat ille filiꝰ hoīs ⁊ filiꝰ dei, ꝓpt̃ ſigna q̄ faciebat. Uñ ⁊ ni/
codemꝰ ipſe dixit.ſ.eodē: Nemo pōt facere hec ſigna q̄ tu fa/
cis niſi fuerit deꝰ cū eo: ⁊ ſic iā quodāmodo certificatꝰ ē nico/
demꝰ vñ tāta virtꝰ baptiſmi.ſ.ex diuinitate chriſti i carne appa/
rēt̃ ⁊ operātis. Sꝫ qꝛ nicodemꝰ ex v̄bis ieſu inciderat in aliud
dubiū: ideo p rationē iam dictā aggredit̃ dñs ſoluere ⁊ illud/
dicens: f ¶ Et ſicut moyſes exaltauit ſerpentē in de/
ſerto: Numeri.xxj.c.ad curandum filios iſrael a morſibꝰ ſer/
pentum ignitorꝝ. g ¶ Ita exaltari.i. in crucis palo extolli:
h ¶ Oportet.i.optunū ⁊ vtile ē: i ¶ Filiū homis.i.me in/
quātū ſum filius homis: quia ex hoc habeo paſſibilitatē. Et
eſt ſenſus totiꝰ verbi: O nicodeme dixi tibi/licꝫ obſcure ꝙ ego
ſum deus naturaliter/virtute ꝓpria faciens miracula: nec eſt
deus mecū eo modo quo eſt cum ceteris q̄ magna operant̃:
et ideo virtute paſſionis mee per ſerpentem eneum figurate
habet baptiſmus talē virtutē ꝙ regenerat in vitā eternā: et li/
¶ berat a morſibus

Moraliter * Matth.xxv.b. Euge ſerue bone et fidelis: qꝛ ſup pauca fuiſti
fidelis/ſupra multa te conſtituā: intra i gaudiū dñi tui. Qua/
liter autē tota anima ita ꝙ nihil eius extra remaneat/intrat in
gaudiū celeſtiū in cōtemplatiōe: queraẗ ab expertis. Sequit̃:
a ¶ Et nemo aſcēdit in celū niſi qui de celo deſcen/
dit/filius homis qui eſt in celo. In hoc dat̃ nobis for/
ma aſcēdendi in celū: videlicet deſcēdendo. Prouerb.xxx.a.
Quis aſcendit in celū atqꝫ deſcēdit? Eph.iiij.b. Qui deſcēdit
ipſe eſt ⁊ qui aſcēdit. Eccl.xj.a. Sapiētia humiliati exaltabit
caput illius. Et nota tria que exiguntur ad hoc ꝙ aliquis aſcen/
dit in celū/nūc ſpe/⁊ in futuro re. Primū eſt ꝙ ſit filius homi/
nis. Secūdū ꝙ ſit in celo. Tertiū ꝙ deſcēdit de celo. Primo
filius homis debet eſſe ꝑ prudentiam in ꝓſperis: ⁊ manſuetu/
dinē in aduerſis: vel prudētia in agendis ⁊ māſuetudo in pati/
endis. Homo em̄ eſt animal prudens ⁊ manſuetū natura. De
p̄mo dicit̃ Prouer.iiij.d. Palpebre tue p̄cedāt greſſus tuos.
De ſecūdo Matth.v.a. Beati mites: qm̄ ipſi poſſidebūt ter/
rā. Secūdo debet eſſe in celo ꝑ deſideriū charitatis/⁊ hone/
ſtatē ꝯuerſationis. Phil.iij.d. Noſtra cōuerſatio in celis eſt.
Unde nota ꝙ philoſophus diſtinguit/ꝙ quedam ſūt actu.i.
opatione ⁊ ſubſtantia in eternitate/ſicut deus: quedā v̄o ſub/
ſtātia ⁊ opatione in tempore/ſicut homies terreni: qꝛ de alijs
ipſe cognoſcere nō potuit. Inter hec ſunt duo media: ſed phi
loſophꝰ nō intellexit niſi vnū.ſ.qđ ſubſtātia eſt in eternitate ⁊
operatione in tpe: ſicut angeli adminiſtrātes/quos ipſe vocat
intelligētias. Sed quartū addimꝰ qđ nō intellexit phus.ſ.qđ
ſubſtātia eſt in tēpore/⁊ cōuerſatiōe.i.opatione eſt in eternita/
te: ſicut ſancti viri. Tertiū eſt vt poſt oīa bona deſcendat de
celo ꝯtemplationis ad cōſiderationē ſue fragilitatis: ſcđm illud
Eſa.xlvij.a. Deſcēde ſede in puluere. Uel deſcendere de celo
debemus ita ꝙ oīa dicta ⁊ facta ⁊ cogitata deſcēdant de celo:
⁊ menſurent̃ ſcđm ea que fiunt in celo. Apoc.xxj.c. Oſtendit
mihi dominꝰ ſanctā ciuitatem hieruſalē: id eſt animā ſanctam
deſcendentē de celo a deo paratam/habentem claritatem dei.
Quia qui de celo venit debet habere ſigna celi: ſicut qui ve/
niunt de aliqua peregrinatione referunt ſigna peregrinati/
onis ſue. Exod.xxv.d. Inſpice ⁊ fac ſcđm exemplar quod tibi
in monte monſtratū eſt. Sequit̃: f ¶ Et ſicut moyſes ex/
altauit ſerpentē in deſerto: ita exaltari oportet fi/
lium homis ⁊c. Et ſumit̃ hoc de Numeri.xxj.c. Fac ſer/
pentem eneum ⁊ pone eum ꝓ ſigno: qui percuſſus aſpexerit
eum viuet. Chriſtus
dicitur ſerpens: quia
ſicut de ſerpente fit Numeri.21. j.8.d.a.12
venenū: ⁊ de ſerpēte
fit tyriaca in veneni
remediū: ita facto ve
neno de ſerpente: id
eſt de diabolo/voluit dominus fieri ſerpentes/vt de eo fieret
tyriaca contra venenū diaboli. Et hoc eſt quod Exo.vij.b,
ſerpens moyſi deuorauit ſerpentes magorū. Item ſerpens
eneus non eſt vere ſerpens/nec venenū habet: et ideo ſigni/
ficat chriſtum/qui habuit ſimilitudinē carnis peccatricis/nō
carnem peccatricē. Habuit quidē veram carnem/ſed nō vere
peccatricem: imo peccatrici ſimilem: vt dicit̃ Roma.viij.a.
Deus filium ſuum miſit in ſimilitudinē carnis peccati: et de
pctō damnauit peccatū: id eſt per tyriacam venenum expu/
lit: et de chriſto qui vocat̃ peccatū ꝓ ſimilitudine damnauit
diabolum: qui peccatum dicit̃ veritate ⁊ origine: id eſt valde
peccator et origo peccati. Item chriſtus dicit̃ ſerpens: quia
ſerpens cum magna diligentia cuſtodit oua ſua: cum em̄ non
indigeāt ꝙ foueant̃: tamen fere ſemꝑ eſt iuxta ea ne ab aliquo
ledant̃: ita chriſtus ſuos non dereliquit: ſed ſemper cuſtodi/
uit ⁊ cuſtodit.j.xiij.a. Cum dilexiſſet ſuos qui erant in mūdo
vſqꝫ in finem dilexit eos. Matth.vlt.d. Uobiſcum ſum vſqꝫ
ad conſummationē ſeculi. Et.j.xiiij.b. Non relinquam vos
orphanos: veniam ad vos. Item ſerpens veterem pellem ꝑ
artum foramen deponit vt nouam accipiat: ſic chriſtus per
anguſtiā paſſionis depoſita pelle mortalitatis recepit ſtolam
īmortalitatis. Job.ij.b. Pellem ꝓ pelle et cuncta que habet
homo dabit ꝓ anima ſua. Item prudētia ſerpentis eſt ꝙ cor/
pus exponit ꝓ capite: ſic chriſtus qui eſt dei ſapientia factꝰ
eſt pro nobis quaſi ſtultus ſerpens: ⁊ caput exponit pro cor/
pore. Sed tamen ſicut dicit apoſtolꝰ.j.Corinth.j.d.qđ ſtul/
tum eſt dei/ſapientiꝰ eſt hominibꝰ: Quia dicit̃.j.xj.g. Expe/
dit vt vnus homo moriatur pro populo: ⁊ non tota gens pe/
reat: id eſt expedit vt caput ſuū exponeret pro mēbris. Item
ſerpēs obturat aures ne audiat vocē incantatoris: ita chriſtꝰ
noluit audire vocem demonis eum temptantis: Matth.
iiij.a. vel quotidie nos apud ipſum accuſantis: immo proijcit
eum/non exaudit: ſcđm illud Apoc.xij.c. Proiectus eſt accu/
ſator fratrum noſtrorū ⁊c. His rationibus chriſtus dicit̃ ſer/
pens. Dicit̃ aūt eneus propter tria. Primū eſt: quia es infa/
bricabile eſt/nec poteſt domari tunſionibus malleorum: ſed
tamē poliri poteſt: ⁊ ſignificat patientiā ⁊ fortitudinem chri/
ſti ⁊ inuincibilitatē in paſſionibus: quibus flecti nō potuit ſed
poliri et decorari: ſicut dicit̃ Heb.ij.b. Uidemus ieſum ꝓ/
pter paſſionem mortis gloria et honore coronatum. Et Eſa.
lxiij.a. Quis eſt iſte qui venit de edom tinctis veſtibus de
boſra? Iſte formoſus in ſtola ſua gradiēs ⁊c. Ideo etiam de
membris eius cātatur: Tunſionibus preſſuris expoliti lapi/
des ſuis coaptant̃ locis per manum artificis. Secundum eſt
ꝙ es non eſt nature vnius metalli: ſed diuerſe nature in vnum
cōiuncte: Et hoc conuenit chriſto/qui eſt gigas gemine ſub/
ſtantie. Tertiū eſt ꝙ inter omnia metalla ſonorius eſt: et con/
uocat populū: Et cōpetit chriſto/qui p̄dicauit ⁊ docuit ⁊ etiā
preces ⁊ ſupplicationes ad deū cum clamore valido ⁊ lachry/
mis obtulit: Heb.v.b. Et clamans voce magna precium ꝓ
nobis exoluit: vt dicitur Matth.xxvij.f. Iſte ſerpēs exalta/
tus eſt in deſerto: id eſt crucifixus eſt in patibulo: vbi deſer/
tus fuit a mūdo/ab amicis/⁊ etiam quodāmodo a patre ſuo.
Unde Eſaie.lxiij.a. Torcular ſolus calcaui: et de gentibus
non fuit vir mecum. Item Job.vj.c. Ecce non eſt mihi auxi
lium in me: neceſſarij quoqꝫ mei receſſerunt a me. Et Pſ. Pſ.21.
Quoniā tribulatio proxima eſt: et non eſt qui adiuuet ⁊c. Et
Matth.xxvij.f. Deꝰ meus/deꝰ meꝰ vt quid me dereliquiſti.
* Et omnis qui credit

☞ beret a morſibꝰ demonū: ſicut ſerpens moyſi liberauit a mor ſibus ſerpentum. Et qꝫ nicodemus fuit magiſter in lege: ideo de lege inducit exemplū: vt oſtendat legem eſſe vmbrā huius veritatis: ⁊ ideo ceſſare debebat patente veritate. Ratio autē ſimilitudinis typi ad veritatem figuratā hec eſt ſm Chryſ. Qꝫ ſicut ſerpētes venenati nocebāt/ ⁊ ſerpens curans imunis erat penitus a veneno: ita ⁊ demones q̄ nocēt veneno peccati ⁊ malicie pleni ſūt: chriſtꝰ aūt oīno ſine pctō. Serpēs eneꝰ fuit exaltatꝰ in palo/ vt aſpiciētes a ſerpētū morſibꝰ ſanarent: ita ipſū chriſtū oportuit exaltari in cruce/ vt oēs aſpiciētes eū aſpectu fidei curarent a morſibꝰ demonū. Vñ ſequit:

a Ut ōmnis q̄ credit i ipſū nōn
b percat: ſ; hābeat vitā eternā.
c
d Sic ēm̄ dēus dilēxit mūndū
e
f

i vt filiūm ſūū vnigēnitū dāret:
k vt ōis q̄ credit in eū nōn pe/
l reat ſed hābeat vitam eternā.
m
n
o

a Ut omis qui credit in ipſū/ vera fide. i. credendo vadit i ipſū ⁊ eiꝰ mēbris incorporatur. b Non pereat/ morſu ſerpentū. i. demonū. c Sed/ liberatus/ habeat vitā eternā: hūc in ſpe/ tandē in re: ſicut in deſerto ſanati intuitu ſerpētis vitā habebāt temporalē. Unde ſicut ſerpens erectus fuit figura chriſti: ſic vita temporalis figura eſt vite eterne. Chryſ. Cur nō dixit manifeſte: Ego debeo crucifigi? Reſpōdeo. Quia ad veterē typū hoc tranſmittit/ vt diſcas cōcordiā teſtamētoꝝ. Itē vt ſcias ꝙ nō inuitus patit. Itē vt ſcias ꝑ hoc exemplū ꝙ crux nulli nocet/ ſed ſalus eſt multis. Sed qꝫ obſcure locutꝰ eſt dñs: vt palam idem faciat/ replicat illud idē/ aſſignans cauſam paſſionis ſue effectiuā. ſ. patris ſui dilectionē ad genus humanū. Unde dicit: d Sic em̄. Chryſ. q. d. nō mireris ꝙ ego debeo exaltari vt vos ſaluemini: Etem̄ pat ita dilexit mundū vt ꝓ ſeruis indeuotis dederit filiū: qđ nō faceret quis ꝓ amico aut ꝓ iuſto. Vñ Roma. v. a. Uix ꝓ iuſto morit quis: Nā ꝓ bono forſitā qs audeat mori. Oportet igit exaltari filiū hominis: d Sic em̄. i. tam vere/ tam fideliter: e Deus/ pater: Uel deus/ trinitas: f Dilexit/ dilectiōe gratuita: g Mūdū. i. hominē ad imaginē dei factū. Uel/ mundū/ ſimpliciter: qꝫ oīs creatura quodāmodo refloruit ꝑ chriſti paſſionē et reſurrectionē/ abſoluta ab obligatiōe corruptiōis ſibi dominātis ꝑ peccatū adā: licꝫ adhuc ſubiaceat ſeruituti illiꝰ vſqꝫ ad diem vniuerſalis reſurrectiōis. Vñ Ro. viij. d. Expectatio creature reuelationē filioꝝ dei expectat: Uanitati em̄ creatura ſubiecta eſt nō volens: ſed ꝓpter eū qui ſubiecit eam in ſpe: quia et ipſa creatura liberabit a ſeruitute corruptiōis in libertatē glorie filioꝝ dei: Scimus em̄ ꝙ oīs creatura ingemiſcit ⁊ parturit vſqꝫ adhuc. h Ut filiū/ nō ſeruū. i Suū/ nō alienū. k Unigenitū: nō de multis vnū: ſed vnigenitū ad quē tota ſpectat paterna hereditas: qui totū patris affectū poſſidet indiuiſum. Cū em̄ plures ſūt filij/ affectꝰ patris in plures diuiſus/ minor eſt in ſingulis: ſed qñ eſt vnigenitus/ tunc totus affectus patris manet indiuiſus in illū. l Daret/ gratis in mortē: vt qui mortui ſunt reuiuiſcant in eternā vitā. Unde ſequit. m Ut oīs qui credit in eū/ vera fide ꝑ dilectionē operante. n Nō pereat/ morſu ſerpentū: o Sed habeat vitam eternā: ꝑ mortē chriſti temporalē. Chryſ. Unaqueqꝫ dilectio multā habet oſtēſionē: Nam in dicendo: Ita ☞ deus dilexit mūdum

i. dilectio

aliter * a Ut oīs qui credit i ipſū nō ꝑeat: ſed habeat vitā eternā. Hoc eſt qđ dicit Numeri xxj. c. Qui ꝑcuſſus aſpexerit in eū viuet. Reſpicere in eū ē credere/ vel paſſionē eiꝰ recolere ad imitandū: ſm illud Heb. xij. a. Curramus ad ꝓpoſitū nobis certamē/ aſpiciētes i auctorē fidei ⁊ cōſūmatorē ieſum q̄ ꝓpoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucē ꝯfuſiōe ꝯtēpta. Ideo crucifixus i alto loco ponit i eccleſijs/ in ſignū recordatiōis ⁊ excitatiōis: vt oēs aſpiciētes recolant dñicā paſſionē/ et ſanent ꝑcuſſi a ſerpēte ignito. De quo dr Deut. viij. c. Ductor tuus fuit in ſolitudine vbi erat ſerpēs flatu adurens. Et Job. xlj. b. Halitꝰ eiꝰ prunas ardere fac: ⁊ de ore eiꝰ flāma egredit. Seqt

a in paſſ in natali

c Sic em̄ deꝰ dilexit mūdū vt filiū ſuū vnigenitū daret: vt oīs q̄ credit in eū nō ꝑeat. Thema in paſſiōe vel in natali dñi. Et his verbis cōmēdat dilectio dei ad nos: ⁊ oſtēdit quāta fuerit ꝑ quinqꝫ. Primo ex dante/ cū dr: Deꝰ. Secūdo ex donatiōe/ cū dicit: Daret. Tertio ex eo cui dedit: qꝫ mūdo. Quarto ex dato: qꝫ/ filium vnigenitū. Quinto ex eo ad qđ datus eſt filiꝰ: Ut oīs ſcꝫ q̄ credit in eū nō ꝑeat. Primo ḡ cōmendat dilectio dei: qꝫ ipſe deꝰ dedit. Qꝫ em̄ hō homini det: multe poſſunt eſſe cauſe: vel qꝫ indiget eius auxilio: vl' quia optat beniuolentiā eius: vel qꝫ poſſit eū damnificare: ſed deꝰ nō indiget noſtro auxilio. Unde Pſ. Deus meꝰ es tu: qm̄ bonoꝝ meoꝝ nō eges. Job. xxij. a. Quid ꝓdeſt deo ſi iuſtus fueris: aut qđ ei cōferes ſi imaculata fuerit vita tua? Itē Act. xvij. f. Deus nō indiget aliquo/ cū ipſe det oībꝰ vitā ⁊ inſpirationē et oīa. Itē nec damnificare eū poſſumꝰ. Job. xxxv. b. Si peccaueris/ qđ ei nocebis? ⁊ ſi multiplicate fuerint iniqtates tue/ qđ facies ꝯ eū? Et poſtea ſubiūgit. Homi q̄ tibi ſimilis ē nocebit iniqtas tua: ⁊ filiū homis adiuuabit iuſticia tua. Patet ḡ ꝙ ex pura liberalitate dedit deꝰ. Secūda cauſa cōmēdatiōis dilectiōis dei eſt in hoc qđ dicit: Daret: non redderet/ nō venderet/ non mutuo cōcederet: qꝫ nullꝰ meruit ꝙ filiꝰ dei incarnaret. Vñ. ij. Cor. viij. b. Scimꝰ gratiā dñi dei noſtri ieſu chriſti: qm̄ ꝓpter nos cū eſſet diues egenꝰ factus eſt. Et Titū. iij. b. Nō ex opibꝰ iuſticie q̄ fecimꝰ nos: ſed ſm ſuā miſericordiā ſaluos nos fec. Dedit ergo/ nō reddidit. Itē nō vendidit: Si em̄ opa poſt incarnationē filij facta meruiſſēt eam/ vendidiſſet filiū ſuū nobis. Sed Job dicit. xxviij. b. Neſcit hō ꝑciū eiꝰ. Et eodē. c. Nō dabit aurū obrizū ꝓ ea: nec appēdet argētū ꝓ cōmutatiōe eiꝰ. Eſa. xiij. c. Precioſior erit vir auro: ⁊ hō mūdo obrizo. Itē nō cōceſſit nobis filiū ſuū mutuo: ſed oīno dedit. Eſa. ix. b. Paruulꝰ natꝰ eſt nobis: ⁊ filius datꝰ eſt nobis. Et dic Bern. Totꝰ ſiquidē datꝰ mihi: ⁊ totus in vſus meos eſt expēſus. Vñ ⁊ adhuc eſt i celo agens negociū noſtrū/ repñtās ſe patri ꝓ nobis in ea natura in q̄ datus eſt nobis: ita em̄ aſſumpſit naturā noſtram ꝙ nūqꝫ depoſuit nec deponet. Vñ Matth. vlt. d. Ecce ego vobiſcū ſū oībꝰ diebꝰ vſqꝫ ad ꝯſūmationē ſeculi. q. d. datꝰ ē nobis ad poſſidēdū vſqꝫ in ſempiternū. Itē cōmēdat dilectio ex eo cui dedit: qꝫ mūdo dedit. i. peccatoribꝰ ⁊ inimicis ⁊ hominibꝰ viliſſimis. Vñ mirat ꝓpha dicēs: Quid eſt hō ꝙ memor es eiꝰ: aut filiꝰ hois ⁊c. Itē Pſ. Quid eſt hō: qꝫ inotuiſti ei ⁊c. Hiere. xij. b. Dedi dilectā aiaꝫ meā in manꝰ inimicoꝝ eiꝰ. Itē Ro. v. b. Cōmēdat deus charitatē ſuā in nobis: qm̄ cū adhuc pctōres eſſemꝰ ſm tempꝰ/ chriſtꝰ ꝓ nobis mortuꝰ ē. Et. j. Cū inimici eſſemꝰ recōciliati ſumꝰ deo ꝑ mortē filij eiꝰ. Et. j. Joh. iiij. b. In h eſt charitas dei/ nō q̄ſi nos dilexerimꝰ deū ſ; qm̄ ipſe prior dilexit nos. Et beatꝰ Bern. i li. de diligēdo deo. Lex hūana ē: dilige me ⁊ ego diligā te. Lex aūt dei ē/ dilige me qꝫ dilexi te. Hoc attēdens dauid/ dixit: Diligā te dñe fortitudo mea. Quarto cōmēdat charitas dei i eo qđ dedit: qꝫ filiū dedit/ nō ſeruū. j. Joh. iiij. b. In h apparuit charitas dei i nobis: qm̄ filiū ſuū vnigenitū miſit i mūdū vt viuamꝰ ꝑ eū. Et Ro. viij. f. Propō filio ſuo nō pepcit deꝰ: ſ; ꝓ nob oībꝰ tradidit illū. In hoc aūt apparuit abyſſus dilectiōis: qꝫ nō filiū tm̄ ſ; vnigenitū dedit. Si em̄ cōmēdat obediētia abrae ꝙ obtulit filiū ſuū iſaac/ Geñ. xxij. b. quāto magis dilectio dei cōmēdabilis ē q̄ ꝓ nob dedit vnigenitū. Ideo dr Hiere. vj. g. Luctū vnigeniti fac tibi planctū amaꝝ: qꝫ magis plāgit ⁊ luget q̄ magis amat. Poſſet aūt eſſe ꝙ aliqs haberet vnigenitū/ ſed odio haberet eū: ⁊ tūc nō eſſet magnū ſi eū daret: ſed deꝰ pat diligebat eū. Vñ dr: Filiꝰ dilectiōis ſue: Col. j. b. Et Matth. xvij. a. Hic ē filiꝰ meꝰ dilectꝰ i q̄ mihi bñ ꝯplacui. Itē ſi aliqs haberet vnigenitū/ ſed ſtultū ⁊ infirmū/ ex eo grauaret: vñ nō eſſet mirū ſi eū daret: ſed chriſtꝰ ſapiētia ⁊ virtꝰ dei patris: vt dr. j. Cor. j. d. Et Job. ix. a. Sapiēs corde ē ⁊ fortis robore. Quīto ꝯmēdat ex eo ad qđ datꝰ eſt: vbi dicit: Ut oīs. ſ. q̄ credit in ipſū nō ꝑeat ſed habeat vitā eternā. In q̄ notant duo ad q̄ datꝰ eſt: ad liberationē de morte ⁊ dānatiōe: ⁊ acqſitiōe ſalutis * vite eterne. De pmo

Dilectio dei cōmēdat ex qnqꝫ

Pſ. 15.

Pſ. 8.

Pſ. 145.

Pſ. 17.

¶ deus dilexit mundū/multā indicat amoris intenſionē: Mul/
tū enim mediū ⁊ infinitū erat inter deum ⁊ mundū: qui īmor/
talis/qui ſine principio/qui magnitudo infinita: eos ꝙ de ter/
ra/eos qui de cinere/eos qui pleni erant peccatis/ eos qui in/
deuoti erant dilexit: ⁊ ita vt filium ſuū daret/non ſeruum/non
angelū. Quis circa fi
liū tantū ſtudiū de/
monſt rauit/quātum
C deꝰ circa ſeruū? Ipſe
enim neq̄ vnigenito
pepercit ꝓpter nos:
nos autē ⁊ pecunijs

a b c d e f g h Nōn enī miſit deꝰ filiū ſūū in mūdū vt iūdicet mūndū: ſ₃ vt ſāluet᷑ mūndꝰ ꝑ ipſū. Qūi credit in eū nō iūdicat᷑. Qūi aūt nō credit/iā iūdicatꝰ ē: q₂ nōn credidit i noīe vnigēiti filij dei i k l m

parcimus aduerſum nos. Ipſe dedit filiū ꝓ nobis: nos neq̄
argentū ꝓ eo: ſed neq̄ ꝓ nobis. Et qđ dico pecunias: ſi mille
haberemꝰ animas: nōne oēs ꝓ eo ponere oporteret? Veſtes
in arca deponimꝰ: ⁊ qui hec ⁊ alia dedit/circūquaq̄ nudꝰ va/
dit: ⁊ ꝓpt̄ nos hoc ſuſtinet: Eſurit vt tu nutriaris: nudꝰ eſt vt
tibi tribuat indumēti īcorruptiōis materiā. Sequit᷑: a ¶ Nō
enī miſit ⁊c̄. q. d. vere ad hoc venit filius/ vt credentes in eū
habeant vitam eternā: nō vt pereant peccatores: Nō enī ve/
nit querere ſatiſfactionē ꝓ illatis cōtumelijs patri ſuo: ſed ſa/
tiſfacere patri ꝓ hoībꝰ. In p̄mo aduentu non venit ſcrutari
facta hominū/ ſed peccata dimittere: In ſecūdo veniet/non
peccata dimittere/ſed facta ſcrutari. Unde Soph. j. c. Scru/
tabor hieruſalem in lucernis. Modo autē non ſic: Non enī
miſit deus/pater in primo aduentu: b ¶ Filium ſuum
in mundū/ hac de cauſa: c ¶ Ut iudicet mundū. i. vt
opa eiꝰ diſcutiēdo remuneret vel cōdemnet modo: e ¶ Sed
vt ſaluet᷑: ſalute gratie p̄mo: ⁊ poſtea ſalute glorie. f ¶ Mū
dus ꝑ ipſum: morte cōdemnatū. j. xij. g. Nō veni vt iudi/
cē mūdū/ſed vt ſaluificē mundū. Sed quia poſſet aliquis cre/
dere ꝙ redemptio facta per filiū nihil requireret ex parte redē
pti: ideo elidens hunc errorem ſubdit: h ¶ Qui credit in
eū: fide operante ꝑ dilectionē: que eſt fides viua. i ¶ Non
iudicatur/iudicio cōdemnatiōis: quia talis fides operit vel
remouet cauſam iudicij. ſ. peccatū. Quidā etiā de credentibꝰ
nullo modo iudicabunt᷑: ſed potius cum chriſto iudice iudica/
būt: illi. ſ. qui propter chriſtū omnia reliquerūt. Matth. xix.
d. Amē dico vobis ꝙ vos qui ſecuti eſtis me in regeneratiōe
cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſue/ ſedebitis et
vos ſup ſedes duodecim iudicantes duodecim tribus iſrael.
k ¶ Qui autē non credit/fide viua: l ¶ Iam iudicatꝰ
eſt: id eſt iam habet in ſe cauſam ſue cōdemnationis. Simile
Gen. ij. c. Quacūq̄ die comederis ex eo/morte morieris: id
ē cauſā neceſſario moriēdi habebis. Et q̄re hoc? m ¶ Quia
nō credidit in nomīe vnigeniti filij dei: in quo ē ſalꝰ.
Unde Act. iiij. c. Nec enī aliud nomē eſt ſub celo datū homi
nibꝰ in quo oporteat nos ſaluos fieri. Nomē dei ſemꝑ ponit᷑
ꝓ ipſo deo nomīabili: Et idē eſt credere in deo ⁊ credere ī no/
mine dei. Sed q₂ paꝝ vel nihil poſſumꝰ capere de deo: ideo
nomē qđ inter omnia accidētia magis extrinſecū eſt/⁊ minus
tangit rem/ponit᷑ pro ipſo deo. Poſſet etiam hoc totū intelli/
gi de fide cōmunit᷑ formata ſiue īformi: vt ſit ſenſꝰ: k ¶ Qui
autē non credit: id eſt qui non habet fidem qua credit᷑ ſiue
formate ſiue informit᷑. l ¶ Iā iudicatus eſt: id eſt habet iā
cauſam quare nō iudicet᷑ amplius iudicio diſceptatiōis: quia
¶ tales nō ſunt digni
Moraliter * vite eterne. De p̄mo dic̄ Pſ. Eripuit aīa₃ meā de morte/ocu
Pſ. 114. los meos a lachrymis/ pedes meos a lapſu. Triplex ereptio
notat᷑ hic: A morte gehenne: a lachrymis p̄ſētis miſerie: a la/
pſu culpe. Zach. ix. c. Tu quoq̄ ī ſanguine teſtamēti tui emi/
ſiſti vinctos de lacu in quo nō eſt aqua. De ſecūdo. ſ. de acq̄/
ſitione vite eterne/ dicit᷑. j. x. b. Ego veni vt vitā habeant/ et
abūdantius habeant: que cōſiſtit in viſione dei. Et. j. xvij. d.
Pater quos dediſti mihi volo vt vbi ego ſum ⁊ illi ſint mecū:
vt videant claritatē meā quā dediſti mihi. Job. xxxiij. d. Ui/
debis faciē meā in iubilo. Hec eſt viſio paſcēs: vt dicit Augꝰ.
in libro de quātitate aīe: q̄ oēs medullas aīe interiꝰ egredit᷑: ⁊
a ſua dulcedine reficit: ⁊ vitā indeficiēter in ea conſeruat ⁊ nu/
trit. Poſſunt etiā ⁊ alia aſſignari/ad q̄ datus eſt: in medicinā
⁊ in medicū. Un̄ dic̄ Augꝰ. Magnꝰ ad nos miſſus eſt medi/
cus: q₂ vbiq̄ ī mūdo magnꝰ iacebat egrotꝰ. Eccl. xxxviij. a.
Altiſſimus de terra creauit medicinā. Eſa. lxj. a. Ad annūciā
dū pauperibus miſit me/ vt mederer cōtritis corde ⁊c̄. Item
miſſus fuit in redemptionē. Pſ. Redēptionē īmiſit dn̄s po/ Pſ. 110.
pulo ſuo ⁊c̄. Item in
expugnatorē ꝓ cau/ De pe. dil. benedicimus
ſa noſtri capituli que
ꝑiclitabat᷑: nec erat q̄
pugnaret ꝓ nobis.
Eſa. xix. d. Mittet
eis ꝓpugnatorē ⁊ ſal/
uatorē ꝙ liberet eos. Itē Eſa. lxiij. a. Ego ꝙ loquor iuſticiā ⁊
ꝓpugnator ſum ad ſaluandū. Itē dedit eū in ſeruū. Eſa. xliij.
d. Seruire me feciſtis in peccatis veſtris. Pſ. Manꝰ eius ī Pſ. 80.
cophino ſeruierūt. Qr in ſeruū datus eſſet/ oſtēdit qn̄ pedes
diſcipuloꝝ lauit. j. xiij. a. Hoc enī ſeruoꝝ eſt. Pſ. In ſeruū Pſ. 104
venūdatꝰ eſt ioſeph. Itē datus eſt in aduocatū. j. Joh. ij. a.
Aduocatū habemus apud patrē ieſū chriſtū. Itē datꝰ eſt in
p̄ciū vt eſſemꝰ ſui. j. Corinth. vj. d. Empti eſtis p̄cio magno:
⁊ iā non eſtis veſtri. Augꝰ. Tanti emit vt ſolꝰ poſſideat. Itē
datus eſt nobis in clypeū et vmbraculū. Pſ. Scapulis ſuis Pſ. 90.
obumbrabit tibi: vt ſuſcipiat. ſ. ictus qui ſuper nos veniebāt:
ſ₍m₎ illud Eſa. liij. b. Diſciplina pacis noſtre ſuꝑ eū. Itē ſic da
tus eſt chriſtꝰ homibꝰ: vt ſicut hō animal ſuū/vel excoriat/vel
occidit/ vel inuadiat/ vel vendit ꝓ volūtate ſua: ita homines
chriſtū excoriauerūt/ab amicis/a rebꝰ ⁊ veſtibꝰ ī cruce denu/
dādo. Un̄ potuit dicere illud Job. j. d. Nudus egreſſus ſum
de vtero matris mee: nudus reuertar illuc. Ita etiā et ſuſpē/
dētes occiderūt ⁊ vendiderūt ⁊ ꝓ volūtate ſua de eo fecerūt.
Un̄ ipſe dic̄: Ut iumētū factꝰ ſū apud te. q. d. chriſtꝰ o homo Pſ. 72.
tu facis de me quicq̄d vis: ſicut de tuo iumēto. Sed notandū
ꝙ adhuc quidā ſpiritualiter vendūt chriſtū: q̄ peccāt morta/
liter ⁊ ꝑtinaciter: q̄ oīno ſine ſpe deū abnegant ⁊ cōtēnūt. Un̄
Amos. ij. b. Vendidit ꝓ argēto iuſtū ⁊ pauperē ꝓ calciamē/
tis. Alij deū inuadiāt: q̄ ſic peccāt vt ad penitētiā aliq̄n ſuſpi
rent ⁊ gemant: qui oīno deū finaliter amittere nō ꝓponūt.
Alij deū excoriāt in mēbris: vt raptores ⁊ p̄dones: qui pau/
peres atterunt: ſ₍m₎ illud Eſa. iij. c. Quare atteritis populum
meū: ⁊ facies pauperū cōmolitis? Alij deum crucifigūt in ſe/
ipſis: ſ₍m₎ illud Heb. vj. b. Rurſum crucifigētes filiū dei in ſe
metipſis ⁊ oſtētui habētes. Sequit᷑: a ¶ Nō enī miſit deꝰ
filiū ſuū in mūdū vt iudicet. i. cōdenet: d ¶ Mūdū. i.
homies ī mūdo. e ¶ S₃ vt ſaluet᷑/ſalute grē ⁊ glie. f ¶ Mū
dus. i. homies ī mūdo. g ¶ Per ipſū: vt ꝑ medicū. In pri
mo enim aduentu venit dei filius vt medicus ad ſanandum
infirmos. Matth. ix. b. Nō eſt opus valentibꝰ medicꝰ: ſ₃ ma
le habētibꝰ: Non enī veni vocare iuſtos ſ₃ peccatores. Eccl.
xxiiij. d. Ego q̄ſi fluuiꝰ dorix: qđ interꝑtat᷑ medicamētū gene
rationis. In ſecūdo aūt aduētu veniet iudicare bonos ⁊ ma/
los. Eſa. iij. c. Stat ad iudicādū dn̄s: ſtat ad iudicādū ꝑplos.
Malach. iij. a. Ecce venit dic̄ dn̄s exercituū: ⁊ q̄s poterit co/
gitare diē aduētus eiꝰ? Ideo p̄mꝰ aduētus cōpat᷑ rori. Unde
Oſee vlt. c. Ero q̄ſi ros ⁊ iſrael germinabit quaſi liliū. Se/
cūdus aūt cōpat᷑ igni ⁊ fulguri. Un̄ Matth. xxiiij. b. Sicut
fulgur exit ab oriēte ⁊ apparet vſq̄ ad occidentē: ita erit aduē
tus filij homis. h ¶ Qui credit ⁊c̄. Poſſet aūt aliq̄s dice/
re: quō ſaluat chriſtꝰ? Rn̄det/ꝑ fidē. Nā/qui credit in eū/
fide opante ꝑ dilectionē: i ¶ Nō iudicat᷑/iudicio cōdemna/
tiōis. i. nō habet in ſe cauſā iudicij. i. dānatiōis: q₂ talis fides
purgat oīe peccatū mortale. Un̄ Act. xv. b. Fide purificās
corda illoꝝ. Luc. vij. g. Uade ī pace: fides tua ſaluā te fecit.
k ¶ Qui aūt nō credit. i. qui diſcredit. Sīle Mar. vlt. d.
Qui ꝟo nō crediderit ꝯdēnabit᷑. l ¶ Iā iudicatꝰ ē. i. iā reus
ē iudicij. i. cōdēnatiōis. i. habet iā cauſā ſue dānatiōis. ſ. pecca
tū infidelitatis. Uel/ Iā iudicatꝰ ē. i. iā incipit ſua dānatio.
Nā ſic dicit Chryſ. ipſū diſcredere impenitētiū ſuppliciū ē:
Extra lumē enī eſſe ſ₍m₎ ſeipſū maximū habet ſuppliciū. Un̄
Tob. v. b. Quale gaudiū erit mihi q̄ ī tenebris ſedeo ⁊ lumē
celi nō video? m ¶ Quia nō credidit ī noīe vnigēiti filij
* dei. i. in vnigenito filio

☞ tales non ſunt digni vt etiam ad eos dirigat verbum iudicis.
Pſ.i. Vñ ſup illũ verſũ: Ideo nõ ſurgũt impij ĩ iudicio: diſtinguit
Glo. Gregorij/ q̃ttuor ordines hominũ: q̃ ĩ iudicio apparebũt.
Alij nãq̧ iudicabunt et peribũt: Alij nõ iudicabunt et pibũt:
Alij iudicabũt ⁊ regnabũt: Alij nõ iudicabũt ⁊ regnabũt. Ver
bi gratia: Iudicabũ/
tur ⁊ peribunt: quibꝰ
dominica inclama/
tiõe dicet: Eſuriui ⁊
nõ dediſtis mihi mã
ducare ⁊c. Matth.
xxv.d. Item non iu/
dicabunt ⁊ peribunt

a Hõc eſt autem iudiciũ: q̃uia
b lux vẽnit in mũndum: ẽt dile/
c d e f xerunt homines mãgis tene/
g h bras q̃ lũcem. Erãnt enim

infideles: Ideo nõ reſurgũt impij in iudicio. Et Roma.ij.b.
Qui ſine lege peccauerũt ſine lege peribũt. Et hic: Qui non
credit iam iudicatꝰ eſt. Hanc enim concordantiã inducit Gre
gorius. Item iudicabunt et regnabunt: qui vitę maculas la/
chrymis et elemoſynis deterſerunt: quibus in dextera conſi/
ſtentibus iudex dicet: Eſuriui ⁊ dediſtis mihi manducare ⁊c.
Matth.xxv.c. Itẽ nõ iudicabunt ⁊ regnabũt: qui pręceptis
conſilia addiderũt: De quibus Eſa.iij.c. Dominus ad iudi/
cium veniet cum ſenatoribus populi ſui. Et Prouerb. vlti.c.
Nobilis in portis vir eius: quando ſederit cum ſenatoribus
terrę. Sequitur: a Hoc eſt autem iudiciũ: id eſt cauſa
iuſtę cõdemnationis: cui iam ſubiacet oĩs malus: b Quia
lux: id eſt chriſtus illuminans omnẽ hominem venientem in
hunc mũdum: c Venit/ ſponte ſua/ non tractus meritis/
non compulſus viribus alienis: d In mundũ: id eſt mũ
do carne aſſumpta viſibilis apparuit. e Et dilexerũt ho
mines: propter quos venit: f Magis tenebras: id eſt
carnis delitias ⁊ mũdi diuitias/ rationẽ obtenebrãtes. g Qz
lucẽ: id eſt q̃ chriſti ꝑdicationẽ peccata arguentem/ et tene/
bras condemnantẽ. Et quare hoc? h Erant enim eorũ
mala opera/ inquãtum eorum. Chryſoſtomus. Propter/
ea torquebunt: quoniã tenebras dimittere ⁊ luci occurrere no
luerunt: Nam ſi veniſſem/ ait/ iudicans et noxas expetens fa/
ctorum/ dicere haberent/ propter hoc reſiluimus: nũc autem
veni eripere a tenebris: quis ergo miſerebit eius qui non vult
ad lucem accedere? Nam qui in abſentia lucis ſedet in tene/
bris/ fortaſſis habebit remiſſionem: qui autẽ in pręſentia lucis
tenebris adhęret/ peruerſę mentis ⁊ litigioſę defert teſtificati/
onem aduerſus ſemetipſum. Et merito non diligũt lucẽ/ quo/
rum opera ſunt mala. i Omnis enim qui male agit:
id eſt qui voluptat in malo. Chryſoſtomꝰ. Non dicit: qui ma
le egit/ ſed qui agit: quia ſemper vult voluptari in gurgite.
k Odit lucem: mala opera manifeſte arguentem. l Et
non venit ad lucem: quę mala arguit. m Vt non ar/
guant opera eius: mala autem diligit in quibus volupta/
tur. Arguant/ dicit: id eſt manifeſtent ⁊ manifeſtata repre/
hendant. Eph.v.c. Omnia quę arguunt/ a lumine manife/
ſtant: Omne enim quod manifeſtat lumẽ eſt. Chryſoſtomus
Qui malorũ ſibi conſcius eſt/ iudicem fugere conſueuit: igno/
ſcenti ꝓ qui deliquerunt occurrere ſolent. Huic igitur occur/
☞ rere decens erat
aliter * dei: id eſt in vnigenito filio dei nominabili. Nomen autẽ filij
dei in quo ſolo eſt ſalus/ eſt ieſus/ in quo credere oportet. Vn/
de Act.iiij.b. Non eſt in aliquo alio ſalus: Nec enim eſt ali/
ud nomen ſub cęlo datum hominibus in quo oporteat nos
ſaluos fieri. Hiere.xiiij.b. Tu in nobis es domine: ⁊ nomen
ſanctum tuum inuocatum eſt ſuper nos. Huius nominis effe/
ctum exprimit angelus/ Matth.j.d. vbi dicit: Vocabis no/
men eius ieſum: Ipſe enim ſaluum faciet populũ ſuum a pec/
catis eorum. Cant.j.a. Oleum effuſum nomẽ tuũ. a Hoc
eſt autem iudicium: id eſt cauſa iuſtę cõdemnationis: cui
iam ſubiacent infideles/ qui iam patiunt tenebras interiores.
b Quia lux venit in mundũ: id eſt chriſtus: qui illumi/
nat omnẽ hominẽ venientem in hunc mũdum. e Et dile/
xerunt homines/ carnales humũ ſapientes: f Magis
tenebras/ frigidas et obſcuras: id eſt peccatorũ illecebras:

vel ſtatum infidelitatis. g Qz lucem/ ſanctitatis ⁊ verita/
tis. Dicit autem chriſtus lux: quia tenebroſa illuminat: ⁊ tene
bras ĩfidelitatis ⁊ ignorãtię fugat. j.viij.b. Ego ſũ lux mũdi:
qui ſequit me non ambulat in tenebris. j. Ioh.ij.b. Tenebrę
tranſierunt et lumen verum iam lucet. Item lux infęcundita/
tem frigiditatis ſa/

eorum mala opera. Omnis
i k ẽnim qui male agit õdit lu/
l cem: ẽt non venit ad lucem:
m vt nõn arguant opera eius.

nat: Nam generatio 18.q.2.c.
fit per influẽtiam lu/ ꝑnicioſam
cis. Vnde Eſa.lviij. De offi.dele.
c. Implebit dominꝰ c.conſuluit
ſplendoribus animã
tuam: ⁊ oſſa tua libe/
rabit: ⁊ eris q̃ſi hor/
tus irriguus: ⁊ ſicut fons aquarum cuius non deficiũt aquę.
Tria dicit fieri a luce gratię. ſ. liberationẽ a peccato: fructifica
tionem bonorũ operum: irrigationem doctrinę quo ad alios.
Primo eñ lux duritiam ſoluit diſgregando materiã peccati:
et hoc eſt oſſa liberare: deinde fęcundat ad opera virtutum:
tandem irrigat alios per doctrinam. Item lux/ cõfuſum ⁊ in/
ordinatum ordinat ⁊ ornat: vt dicit Dionyſius in eccleſiaſti/
ca hierachia. Et hoc tangit. j.xj.b. vbi dicit: Qui ambulat in
die non offendit: quia lucem huius mũdi videt: Qui autẽ am
bulat in nocte offendit: quia lux nõ eſt in eo. Omnes hos effe
ctus habet lux gratię veniens in cor humanũ: Similiter chri
ſtus veniẽs in mundũ per carnis aſſumptionẽ: ⁊ tamẽ homi/
nes magis diligunt tenebras quę oppoſitos habent effectus:
⁊ ideo inexcuſabiles ſũt. Quia ſicut dic Chryſoſtomꝰ: qui in
abſentia lucis in tenebris ſedet/ fortaſſis remiſſionẽ habebit:
qui aũt in pꝛ̃ſentia lucis tenebris adhęret/ ꝑuerſę mentis ⁊ liti/
gioſę argumentũ ſecum defert. Poſſet autem aliquis quęrere
cauſam huius ꝑuerſionis: ſcʒ quare homines magis diligant
tenebras q̃ lucem/ cum lux tam vtilis ſit/ ⁊ tenebrę tam noci/
uę: Ideo in deriſionem ⁊ verecũdiam eorum dicit dominus.
h Erant enim eorum mala opera: ⁊ ideo tenebras di/
ligebant. Sed videt q̃ ideo deberent magis accedere ad lucẽ
⁊ diligere eam/ vt ab eis poſſent liberari ⁊ ea cauendo vitare:
ſicut fecit magdalena/ Luc.vij.f. quę multas tenebras habe
bat: ſed ad lucem accedens depoſuit illas. Similiter multi pu/
blicani/ Matth.ix.b. Vnde Chryſoſtomꝰ. Qui malorũ ſibi
conſcius eſt/ iudicem fugere conſueuit: ignoſcenti ꝓ qui deli/
quit occurrit. Si igit ignoſcẽs venit chriſtꝰ. i. vt ignoſceret/
huic maxime occurrere decẽs erat eos q̃ multorũ ſibi ꝯſcij erãt
peccatorũ? Reſpõdeo. Reuera deberẽt accedere ad lucẽ ⁊ ſeq̃
eã: ſed ꝑuerſi nõ faciũt qd̉ debẽt. Nã q̃ vere recipere vult lu/
cem/ debet abijcere tenebrarũ amorem ⁊ operationem. Vnde
Roma.xiij.d. Abijciamus opera tenebrarũ: id eſt peccata: ⁊
induamur arma lucis: id eſt opera virtutis. Dicunt autẽ pec/
cata/ opera tenebrarũ/ ꝓpt tria. Primo: quia in tenebris fiũt.
Vnde Iob.xxiiij.c. Oculus adulteri obſeruat caliginem.
Secũdo: quia tenebras interiores efficiunt. Vnde Pſ. Cõ/
prehenderũt me iniquitates meę ⁊ non potui vt viderẽ. Ter/ Pſ.39.
tio: quia ad tenebras exteriores peccatorũ impellunt: id eſt in
infernũ. Matth.xxij.b. Ligatis manibus ⁊ pedibus ꝓijci/
te eum in tenebras exteriores. i Omnis eñ qui male
agit odit lucem. i. refugit doctrinã veritatis. Vnde Iob
xxiiij.b. Ipſi fuerunt rebelles lumini neſcientes vias eius.
l Et non venit ad lucẽ: id eſt ad manifeſtationẽ: m Vt
nõ arguant opera eius/ ab ipſa luce. Quãdo enim venit
homo peccator ad lucem. i. ad chriſti doctrinam vel cõſidera/
tionem/ videt in ſpeculo ſuas feditates: ⁊ ideo non venit ad lu
cem: Sicut dicit de muliere turpi/ q̃ nũq̃ ſe reſpicit in ſpecu/
lo: quia moleſtum eſt ei ſe videre. Item ad lucem rationis vel
ſuę diſcuſſionis vel ꝑdicationis vel cõfeſſionis non venit pec
cator: q2 ibi eius malicia declarat. Vñ multi nolunt venire ad
ꝑdicationẽ aut cõfeſſionẽ/ ne peccata quę diligunt vertant eis
in odiũ: ſicut homies qui non poſſunt malũ audire de his q̃s
diligũt: nec amare eos qui de ipſis mala dicunt. Vñ Amos
v.c. Odio habuerunt corripientẽ in porta: ⁊ loquẽtem pfecte
abomiati ſunt. Eph.v.c. Omnia quę arguunt/ a lumine ma/
 * niſeſtant: Omne eñ

℟ rere decẽs erat/qui venit peccata dimittere. a ❡Qui autẽ
facit veritatẽ:id eſt ſtabilia ⁊ recta opera/que iubet fieri ve/
ritas. b ❡Uenit ad lucẽ:non timens argui: c ❡Ut ma/
nifeſtent opera eius: a luce ad aliorum edificationem:
d ❡Quia in deo: id eſt ſm dei iuſſionem ⁊ voluntatem cui
placet omne bonũ.

e ❡Sunt facta.
Eph.v.c. Fructus
lucis eſt in omni bo/
nitate ⁊ iuſticia ⁊ ve/
ritate. Querit autẽ
hic Chryſoſtomus

a b c d e Qui aũt facit veritatẽ/venit ad lucẽ: vt manifeſtent opera eius: quia in deo ſũt facta.

quare domin⁹ cũ nathanaele longũ ſermonẽ nõ extendit ſicut
cum nicodemo: Et reſpondet: quia nathanael venerat ad ie/
ſum perfectiori animo et manſurus cum illo: et ideo breuiter
perſuaſit illi/volens ꝙ ꝓceſſu temporis plus diſceret/quoti/
die potens querere qd vellet: Nicodem⁹ ꝟo animo imꝑfecto
venit ad ieſum: et ideo neceſſe fuit ducere eum ꝑ enigmata/ne
ſtatim ꝓma fronte cõtradiceret. Nec etiã venit manſurus/ſed
eadẽ nocte receſſit: ⁊ ideo multa ꝯueniebat dici ſibi. f ❡Poſt

Secunda pars hec ⁊c̃. Hec ẽ ſecũda ps hui⁹ capituli:q̃ diuidit i duas par/
ticulas. In prima agit de aduentu chriſti de galilea in iudeã.
In ſecũda proſequit de iohanne ⁊ baptiſmo eius: ibi: Erat
autem iohannes ⁊c̃. Dicit ergo: f ❡Poſt hec/que fe/
cit ieſus in galilea/⁊ nicodemi diſputatiõe: g ❡Uenit ieſus
⁊ diſcipuli eius in terram iudeam: id eſt in ſortem iude
q̃ erat circa hieruſalẽ. Similit accipit iudea.ſ.pro terra ſortis
iude.ij.Paral.xx.d. Judea ⁊ hieruſalem nolite timere: id eſt
tribus iuda ⁊ tribus beniamin. Sed quomõ venit in iudeam
poſt diſputationem cum nicodemo/ cum diſputatio illa facta
fuerit in hieruſalẽ: tñ nõ legit ꝙ in hieruſalẽ ꝑnoctauerit: Uñ
dici põt: in hieruſalẽ id ẽ in cõfinio: vt patet eodẽ.ś. Itẽ qua/
re venit in iudeã tunc cũ diſcipulis ſuis: Rñdeo. Facta diſpu
tatione cũ nicodemo deſcendit ipſe in galileã videre matrem
ſuam: et poſtea iterum aſcendit in iudeam: ſicut innuit Glo.
In iudeã aũt ideo venit: qꝛ terra illa ⁊ maxime circa hieruſa/
lem erat populoſa propter templũ: et ideo decebat vt ille qui
omnib⁹ prodeſſe venerat/locum vbi erant plures multitudi/
nes ſepi⁹ viſitaret. Diſcipulos ꝟo ideo ducebat ſecũ: vt ipſi ꝑ
verba et exempla ipſius inſtruerent. h ❡Et illic: id eſt in
iudea: i ❡Demorabat cũ eis: id eſt cum diſcipulis/vel cũ
credentibus iudeis qui erant ibi. k ❡Et baptiçabat. Au/
guſtin⁹: Suo baptiſmo/ nõ q̃ baptiçat⁹ ẽ. Sed quomõ dicit
hic ꝙ baptiçabat / cum in ſequenti capitulo dicat ꝙ ipſe ieſus
neminem baptiçabat. Et dicit Chryſoſtom⁹ / ꝙ ieſus nemi/
nem per ſe baptiçabat /ſed per diſcipulos: quorum op⁹ ſuum
reputat. Sed queret aliquis: quare chriſtus non baptiçauit
J.7.f. per ſe: Et dicit Chryſoſtom⁹: ꝙ nõdum erat ſpiritus datus:
quia ieſus nõdum erat glorificatus. Unde/qꝛ baptiſmus ieſu
erat in ſpiritu: decens erat vt non baptiçaret illo baptiſmo in
quo ſpirituſſanct⁹ nõdum dabat. Sed ex hoc videt ꝙ baptiſ/
mo diſcipulorũ non dabat ſpirituſſanctus: cuius contrarium
dicit hic Glo. Ad hoc dicendum eſt: ꝙ duplex fuit baptiſm⁹
diſcipulorum. Primus fuit introductiuus ⁊ ꝑparatiuus ad
baptiſmũ chriſti: ſicut baptiſmus iohãnis: Et hoc baptiſmo
baptiçabant modo diſcipuli/ſicut hic dicit. Alius aũt baptiſ/
mus diſcipulorũ fuit: qñ chriſt⁹ poſt incarcerationẽ iohannis
miſit eos baptiçare. Dicim⁹ ergo ꝙ in ꝓmo baptiſmo nõ da/
bat ſpirituſſanct⁹: quia diſcipuli non habebant tunc aliã rati/
onem baptiçandi: nec aliam formã ꝙ̃ iohannes. Et ꝙ ita ſit
accipit a Chryſoſtomo.xxix.homel. vbi ſic dicit: Si qs ſcru/
tetur quid amplius habebat diſcipulorũ baptiſma baptiſma/
te iohãnis: dicimus/ qm̃ nihil. Alterutra enim ſimiliter: id eſt
equaliter ea que ex ſpiritu erat gratia expertia erant: et cauſa
baptiçandi vna vtriuſqꝫ erat.ſ. chriſto adducere eos q̃ bapti/
çabant. Et ideo dicim⁹ ꝙ i ꝓmo baptiſmo diſcipulorũ nõ da/
batur ſpirituſſanctus: in ſecundo ꝟo quo baptiçauerũt poſt
iohannis incarcerationẽ ⁊ chriſti predicationẽ dabat ſpiritus
ſanctus: quia tunc vtebant forma tradita a chriſto. Sed que/
ritur que fuit neceſſitas/vt primo baptiçarent diſcipuli hoc
baptiſmo in quo nõ dabat ſpirituſſanct⁹/ cum ſatis ꝑ baptiſ/
mũ iohannis eſſet populus aſſuetus baptiſmo: Ad hoc dicẽ/
dum/ꝙ decens fuit vt diſcipuli aliquam reuerentiam exhibe/
rent iohanni baptiſte: tenendo formã baptiſmi ipſius: ⁊ vtile

f g h k Póſt hec vẽnit ieſ⁹ ⁊ diſcipuli ei⁹ i terrã iudeã/ẽt illic † demòrabat cũ eis ⁊ bàptiçabat.

etiam fuit populo ne
confunderetur vi/
dẽs ſubdito cõtraria
baptiſmata: et ideo
cõueniens fuit vt q̃/
diu iohãnes vixit in
mũdo/non introdu/
ceret noua forma baptiſmi: maxime quia chriſtus nõdum erat
manifeſtus. Unde Auguſtin⁹ dicit in Glo. quadam parum.j.
Ceſſante baptiſmo precurſoris/ aperte incipit baptiſm⁹ chri/
℟ ſti. Sequit:

De confeſ[...] ⁊ quando hieroſolym[...] Ar.† mo[...]

* nifeſtant: Omne em̃ qd manifeſtatur lumẽ eſt. a ❡Qui
autem facit veritatem: id eſt opera vere ſtabilia ⁊ perma/
nentia. b ❡Uenit ad lucem. i. ad chriſtũ vel rationis diſ/
cuſſionem vel manifeſtationẽ/ vt alij exemplo ipſius edificẽ/
tur ⁊ deus glorificet: iuxta illud Math.v.b. Sic luceat lux
veſtra vt videant opera veſtra bona: ⁊ glorificent patrem ve/
ſtrũ qui in celis eſt. Quare venit ad lucem: c ❡Ut manife/
ſtent opera eius/ ſibi vtrum ſint bona. Sic paulus venit
ad petrum ⁊ iohannẽ /⁊ cõtulit cum eis de predicatiõe ſua ne
inuacuum cucurriſſet: vt dicit Gal.ij.a. Uel/ c ❡Ut mani/
feſtentur/alijs in exemplum edificationis: d ❡Quia in
deo ſunt facta. i. in charitate: quia deus charitas eſt: vt di/
cit.j.Joh.iiij.c. Uel/ In deo ſũt facta: id eſt ſm dei volũ/
tatem ⁊ cooperationem. Uel aliter: a ❡Qui facit ve/
ritatẽ: vite/iuſticie ⁊ doctrine: b ❡Uenit ad lucem/gra/
tie ⁊ glie: c ❡Ut manifeſtent opera eius. i. auctoriçent:
d ❡Quia in deo ſunt facta: qd patet ex ſanctitate ⁊ aucto
ritate eorum. Ex ſanctitate em̃ ⁊ auctoritate Auguſtini patet
ꝙ opera eius fuerunt in deo. f ❡Poſt hec venit ieſus
et diſcipuli eius in terrã iudeam: ⁊ illic demorabat
cũ eis ⁊ baptiçabat. Judea interpretat cõfeſſio ſeu glori/
ficatio ſeu laudatio: ⁊ ſignificat eccleſiã ſiue animã. Que tri/
pliciter confitet: Triplex enim eſt confeſſio. Prima de pecca
tis: ſecũda laudis: tertia gratiarũactio de ꝑceptis beneficijs.
De ꝓma dr̃ in Ps. Dixi ꝯfitebor aduerſũ me iniuſticiã meã Ps.31.
dño. Joſue.vij.c. Fili da gloriã deo iſrael: ⁊ cõfitere atqꝫ indi Ps.117.
cia mihi quid feceris. De ſecũda dicit ſimiliter i Ps. Confi/
temini domino quoniã bonus. Eccl.lj.a. Confitebor tibi do/
mine rex ⁊ collaudabo te. De tertia dicit Tob.xij.b. Bene/
dicite deum celi: et coram omnibus viuentibus confitemini
illi: quia fecit nobiſcũ miſericordiã ſuam. De his tribus ſimul
dicit Eſa.lj.b. Gaudium ⁊ leticia inuenient in ea: id eſt in ani
ma poſt peccatorum cõfeſſionẽ / gratiarũactio ⁊ vox laudis.
In hanc igitur terram: id eſt animam ſic confitentem triplici/
ter/venit ieſus et moratur ibi cum diſcipulis et baptiçat. Ue/
nit per gratie infuſionem: Moratur ibi per bone vite conti/
nuationem: Baptiçat per cordis compunctionẽ et lachry/
marum effuſionem: quam aliquãdo dat dominus poſt bone
vite continuationem. Ueniunt autẽ cum chriſto ieſu diſcipuli
eius: qui cum eo/ ⁊ ipſe cum eis moratur: id eſt motus ⁊ geſt⁹
et actus et ſermones diſciplinati et ordinati: Aliter enim non
manet ieſus: id eſt ſalus in anima/niſi firmiter cuſtodiat exte/
rior ſenſuum diſciplina. Item per iudeam ſignificat religio:
in quam venit ieſus: id eſt homo ſe ⁊ alios ſaluare cupiens: et
ibi moratur diſcendo ⁊ bene viuendo: et poſtea baptiçat plo/
rando et predicando. Prius enim debet homo in religionem
venire et morari/et diſcere tam vitam ꝙ̃ ſcientiam anteqꝫ ba/
ptiçet per doctrinam. Unde Dionyſius. Det mihi deus pri
mum quidem ſcire: deinde docere quod expedit. Sic fecit io/
hannes baptiſta. Primo manſit in deſerto: deinde predicauit
baptiſmũ penitentie in remiſſionem peccatorum: vt dicitur
Mar.j.a. Et hoc eſt qd legitur Eccl.xviij.c. Ante iudiciũ.ſ.
anteqꝫ iudex aliorum fias/para iuſticiã tibi: ⁊ anteqꝫ loquaris
* diſce. Erat autem

ſti. Sequit̃: a Erat autē ⁊c̃. Hic proſequit̃ euangeliſta de baptiſmo iohānis / determinās locū vbi baptiçabat: ⁊ quare ibi: quia .ſ. abundabat aquis que neceſſarie erant propter multitudinem populorum venientium ad ſe cauſa baptiçandi. Dicit ergo: Erat autem ⁊ iohannes baptiçans in ennon. Sicut dicit Beda: Ennos hebraice idē eſt qđ aq̄. Unde quaſi nomis interpretationē aperiēs / ſubdit: b Iuxta ſalim: ciuitatē in qua regnauit melchiſedech: Heb. vij. a.

Math. 3. b. Luce. 3. a.

a Erāt autem et iohannes ba-
b ptiçans in ennon iuxta ſalim:
c quia aque multe erant illic: et
d e venīebāt ⁊ bāptiçabant. Nō-
f dūm em̄ miſſus fuerat in car-
g cerem iohānes. Facta eſt ergo queſtio ex diſcipulis iohā-
h i nis cū iudeis dē purificatiōe

c Quia aque multe erāt illic: in quibus baptiçabat̃ populus veniens ad ipſum. Et nūquid veniebāt tot ad ipſum? Ita dicit euangeliſta: d Et veniebāt / fere de tota iudea: e Et baptiçabant / ab eo ī aqua tm̄: quia baptiſma eius nullam gratiā coferebat. Et quia poſſet adhuc aliquis dubitare: quomō .ſ. iohannes baptiçaret ieſu baptiçante / occurrit euāgeliſta / dicens: f Nōdum em̄ miſſus fuerat in carcerem iohannes. Ante cuiꝰ incarceratiōnē non incepit ieſus aperte baptiçare baptiſmo ſuo / vel predicare. Unde Chryſoſtomꝰ dicit: ꝙ diſpenſatione dei iohannes citius traditus eſt herodi / vt ieſus liberius predicaret: ⁊ aliam formam baptiſmi inſtitueret. Et iterum / ne populus amplius confunderet̃ duos ſequens: ſed ad verum rectorem ſuum penitus conuerteret̃. Sed ex hoc ſurgit dubitatio: quia ſm̄ hoc videtur ꝙ iohannes ſtatim debuit ceſſare a baptiſmo ⁊ predicatiōe / cum chriſtꝰ incepit baptiçare ⁊ predicare. Ad hoc dicendū ꝙ tribus de cauſis baptiçauit ⁊ predicauit iohannes cum chriſto. Prima eſt / ne diſcipuli iohannis inuidia liqueſcerent: quia qui indignabant̃ de exaltatione chriſti / plus moti fuiſſent ſi vidiſſent magiſtrū ſuum penitus ceſſare. Secunda cauſa et fortior eſt: quia iohannes maioris auctoritatis erat q̄ diſcipuli chriſti: et ideo cum chriſtus nōdum eſſet plene manifeſtatus / nec volebat chriſtus per ſe manifeſtari / expediens fuit vt iohānes adhuc baptiçando ⁊ predicando teſtimoniū ferret ipſi chriſto: cuius teſtimoniū inſuſpicabilius erat: quia ipſe iohannes non ſequebat̃ chriſtum. Tertia cauſa ē et fortiſſima: quia iohannes teſtificatus fuerat de chriſto. Uñ ſi ſtatim chriſto predicāte ceſſaſſet iohannes / putaret̃ eſſe ei in aliquo ɔtrariꝰ: ideo vt hanc ſuſpicionē tolleret / adhuc baptiçabat. Quare autem introduxerit euāgeliſta hoc de baptiſmo iohānis aperit ſubdēs: g Facta eſt ergo queſtio ex diſcipulis iohānis: defendentibus baptiſmū magiſtri ſui: quem putabant eſſe maiorem chriſto: et baptiſmū eius meliorē baptiſmo chriſti. h Cum iudeis / qui erāt baptiçati a diſcipulis chriſti. Et de quo erat q̄ſtio? i De purificatione: id eſt de baptiſmo: quis .ſ. eſſet melior / aut baptiſmus iohannis / aut diſcipulorū chriſti. Narrat enim Chryſoſtomꝰ ꝙ quidam iudeus / vel forte plures fuerāt baptiçati a diſcipulis chriſti / ad quos venerunt diſcipuli iohānis volētes ꝑſuadere illis ꝙ non eſſent baptiçati bono baptiſmo: ⁊ ꝙ deberent iterum baptiçari baptiſmo iohannis: et illi non cōſenſerunt eis. Et ideo facta eſt queſtio inter eos: diſcipulis iohannis aſſerentibus / ꝙ baptiſmus iohannis eſſet melior: iudeis econtra dicentibus ꝙ baptiſmus diſcipulorū chriſti eſſet melior. Et quia diſcipuli iohannis mouerunt litem: ideo conſiderate dicit euangeliſta: Facta eſt queſtio ex diſcipulis iohannis cum iudeis: non ex iudeis cum diſcipulis iohannis. i De purificatione / illorum duorum baptiſmatum. Et quia diſcipuli iohannis non potuerunt ꝑſuadere iudeis: ideo venerunt ad iohannem inuidia liquefacti / ⁊ accuſantes ieſum de ꝓſumptiōe: vel vt ſolueret eis queſtionē. Unde

aliter * diſce. a Erat autem iohānes baptiçans in ennon iuxta ſalim: quia aque multe erant illic. In hoc loco gerit iohannes typum prelatorum qui habent officium baptiçandi / predicandi / confeſſiones audiendi: licz pauci adimpleant iſtud officium. Baptiſmus autem iſte debet fieri ī ennon iuxta ſalim. Ennon enim interpretat̃ fons triſticie: in quo notatur abundātia ⁊ cōtinuitas doloris per quam fit abductio a peccatis. Unde Auguſtinꝰ. Semper de peccato doleas: ⁊ nō doluiſſe doleas. Sed ennon eſt iuxta ſalim: que interpretatur vulpes / que ē cauta: In quo notat̃ ꝙ dolor de peccatis p̄teritis debet eſſe cum cautela de futuris: ⁊ talis penitētia recta eſt. Unde Auguſtinꝰ ſic deſcribit penitentiam. Penitentia eſt peccata preterita deflere: ⁊ flenda iterum non cōmittere. Alioquin dicit Auguſtinꝰ: inanis eſt penitentia quā ſequens culpa coinquinat. Unde Eccl. xxxiiij. d. Qui baptiçat̃ a mortuo ⁊ iterū tangit mortuū: quid ꝓficit lauatio illius? Sic igit̃ in ennon iuxta ſalim: id eſt in dolore cōtinuo ⁊ cauto ꝓpoſito fit baptiſmus: id eſt peccatorū ablutio: quia ibi ſūt aque multe lachrymarū et gratiarum / quibus peccata lauant̃. Ps. Lauabo per ſingulas noctes lectum meū lachrymis meis. Ezech. xxxvj. e. Effundam ſuper vos aquā mundam: ⁊ mūdabimini ab omnibus inquinamentis veſtris. Nō poteſt eſſe ennon ſine aquis multis: id eſt dolor magnus ſine lachrymis. Fons em̄ triſticie lachrymarū aquas ſtillat continue. Unde Iob. xvj. d. Ad deū ſtillat oculꝰ meus. Hiere. ix. a. Quis dabit capiti meo aquam: ⁊ oculis meis fontē lachrymarū / ⁊ plorabo die ac nocte: id eſt cōtinue. Et. i. e. Deducāt oculi mei lachrymas: ⁊ palpebre mee defluant aquis. Qr autem in lachrymis ſit gratia baptiçans / habet̃ ex eo quod dicit̃ Eſa. xxxviij. b. Audiui orationem tuam: et vidi lachrymā tuam: et ecce ego ſup dies tuos adijciā q̄ndecim annos: et de manu regis aſſyriorum eruam te ⁊ ciuitatē iſtā. Tria notant̃ que facit oratio ⁊ lachryma. Primū additio vite ſpiritualis. Secūdum protectio ab incurſu diaboli. Tertium conſeruatio pacis ad ciues. Iſte ſūt aque / que quāto amplius creſcūt: tanto magis arca noe in ſublime leuat̃: Geñ. vij. c. Iſte etiā ſunt que fuerunt filijs iſrael pro muro a dextris et a ſiniſtris: Exod. xiiij. e. Sequit̃: d Et veniebant / iudei ad iohannem in ennon: e Et baptiçabant / ab eo. Sic ad prelatum qui eſt in penitentia multi veniunt et baptiçantur et mūdant̃ ab eo: quia talis doctrina libēter ſuſcipitur. Unde Gregorius ſuper Ezechielē. Ad hoc vt ſeruetur veritas predicādi / teneat̃ / neceſſe eſt / altitudo viuendi. f Nōdum enim miſſus fuerat in carcerem iohannes. Iohānes enim incarceratus non baptiçat: id eſt prelatus aut predicator peccato ſubditus non mūdat vel ſanctificat: immo potius exemplo male vite inquinat. Eccl. xxxiiij. a. Ab immūdo quid mūdabitur: ⁊ a mendace quid verū dicet̃? Gregorius. In exemplum culpe vehemēter extendit̃ / cū reuerentia ordinis peccator honoratur. Beda ſuper Exod. Qui ad ſacerdotium magiſteriūq̄ʒ populi dei promouet̃: primum eius opera cognoſcantur: vt dum hoc quod foris patet / omnibus irreprehenſibile patuerit / integritas cordis ⁊ ſinceritas fidei probetur. I. viij. a. Qui ſine peccato eſt veſtrum / primus in eam lapidem mittat. g Facta eſt ergo queſtio ex diſcipulis iohannis cū iudeis de purificatione: id eſt de baptiſmo chriſti: ⁊ de baptiſmo iohānis / quis eſſet melior. De hoc em̄ diſcipuli iohannis zelo inuidie moti contra chriſtū contendebant cum iudeis qui erant baptiçati baptiſmo chriſti: quibus ſic opponebant: Chriſtus baptiçatus eſt a iohanne: ergo iohānes maior eſt eo. Iudei ꝟo illis ecōtrario opponebāt / dicētes: Iohānes diſcipulos ſuos mittit ad chriſtū: ergo chriſtꝰ maior eſt eo. Et in hac cōtentione ſignificat̃ contentio quam ſepe habēt diſcipuli de magiſtris ſuis: vel homines de regibꝫ ſuis. Quos redarguit Paulꝰ. i. Corinth. i. b. dicens: Significatū eſt mihi de vobis fratres ꝙ cōtentiones ſint inter vos: hoc aūt dico / ꝙ vnuſquiſq̄ʒ veſtrū dicit: Ego quidē ſum pauli: ego autē apollo: ego ꝟo cephe: ego autē chriſti. Mala eſt iſta cōtētio: ſed bona vita diſcipuli probat bonitatē magiſtri. Unde illi qui zelant ꝓ magiſtris ſuis / nō verbis ſed operibꝫ

Act. autem

Ps. 6.

a b c d Et venērūt ad iohannē/ ēt di-
xerunt ei: Rábbi/ qúi erat te-
e cū trans iordanē/ cúi tu teſti-
f moniū ꝑhibuiſti: eccē hic ba-
g ptiçat: ēt omnes veniunt ad
h i eum. Rēſpōdit iohānes ēt di
k l xit: Nōn pōt homo áccipere
m n qūicꝙ niſi fuērit ei datū de cę

questionē. Unde ſequit: a Et venerūt ad iohannem/ diſcipuli eius/non iudei: b Et dixerunt ei: inuidia moti. c Rabbi/ qui erat tecū trāſ iordanē/cui tu teſtimo/niū ꝑhibuiſti: ecce hic baptiçat: ⁊ omnes veniunt ad eum. Notanda ſunt verba iſtorum diſcipulorū iohānis: ſingula enim excitatiua ſunt ad indignationem. Dicunt enī: c Rabbi: id ē magiſter: qđ ē nomē dignitatis: vt eo audito iohannes contra chriſtū accēdaṭ çelo quaſi auferentem ei ſuam dignitatem. d Qui erat tecū trans iordanem: non tu cum eo: ſed ipſe tecum tanꝙ diſcipulus tuus: ⁊ nihil amplꝰ nobis habens. e Cui teſtimonium perhibuiſti: id eſt qui non fuit cognitus niſi per te: et ideo maiorem reuerentiā deberet tibi exhibere: nec ita eſſe ꝓſumptuoſus/ vt te baptiçante baptiçaret. f Ecce: id eſt manifeſte ⁊ euidenṫ/ hic baptiçat. Qn̄ multū miramur de tanta ipſius ꝓſumptione/ ꝙ audet ſimilia tibi facere. Unde debes rationabiliter indignari contra eum/ qui laborat ad deperditionem fame tue. g Et omnes veniūt ad eum/ te contēpto: q̄ſi dicāt: nullꝰ iā venit ad te/ et ita cōtēptꝰ ab oībꝰ eris in cōfuſione. Ecce quanta inuidia mouebanṫ diſcipuli iohannis cōtra chriſtū et diſcipulos eius. Sed querīṫ/ quare euangeliſta ita ſuꝑficialiṫ tangit eorū inuidiam/ et non potius inuectiue loquiṫ contra eos? Ad hoc dicēdum eſt/ ꝙ euangeliſta mala aliorum leuiter tangit/ ne putaretur velle infamare alios. Hoc autem maxime debuit leuiter pertrāſire/ ne videretur ex amore carnali defendere cognatum: ⁊ ex çelo inuidię contra diſcipulos iohānis moueri: qui cōtra ipſummet euangeliſtam ⁊ alios diſcipulos chriſti mouebanṫ. h Reſpondit iohannes/ baptiſta diſcipulis ſuis/ videns çelum eorū: i Et dixit/ eis: k Nō poteſt homo accipere quicꝙ niſi fuerit ei datum de cęlo. Sapiēter ⁊ modeſte compeſcit iohannes çelum et inuidiam diſcipulorū ſuorum. Primo enim oſtendit ꝙ ipſi rebellātes chriſto/ repugnant deo/ vt ſic ꝑterriti deſiſtant ab inuidia. Eſt igitur ſenſus: Uos indignamini qꝛ chriſtus baptiçat: et ꝙ omnes veniunt ad ipſum: ſed nō debetis ſuper hoc indignari: quia ego purus homo nihil habeo niſi ab eo qui eſt deus. A me eſt infirmitas: ab illo gratię qua baptiço et ꝑdico ſublimitas. Et hoc eſt: k Nō poteſt homo/ purus quātumcūꝙ magnus/ ſiue ego/ ſiue alius. l Accipere: id eſt habere: m Quicꝙ/ ſtabile/ et magnū/ vel etiam modicū. n Niſi fuerit ei datum de cęlo. Et ideo ſi chriſtus habet honorem/ de cęlo habet eum: et ideo non poteſtis deſtruere. Inſuper bellātes contra eum/ rebellatis cōtra deum/ a quo habet honorem. Unde nō debetis indignari cōtra eum quem deus honorat: neꝙ enim qđ deus facit poteſt homo diſſipare. Simile dixit gamaliel iudeis: Actꝰ.v.g. Diſcedite ab hominibus iſtis ⁊ ſinite illos: quoniā ſi ex hominibus eſt cōſiliū hoc/ diſſoluetur: ſi vero ex deo eſt non poteritis diſſoluere/ ne forte et deo repugnare videamini. Sed queret aliquis/ quare iohannes a tanto terrore inchoauit reſponſionem contra diſcipulos? Reſpōdeo Propter tyrannidem inuidię/ quę non niſi magno timore inuidię deſiſtit. Quod patet in ſaul: qui multotiēs monitꝰ a deo ⁊ ſamuele/ nūꝙ deſtitit ꝑſequi dauid: niſi forte aliquādo qn̄ tradebaṫ in manu dauid/ tunc territus ad tempus quieſcebat. Sed iterum queret aliquis: quare iohannes ita paulatim certificat diſcipulos ſuos: ⁊ nō potius ſtatim dixit eis: Quieſcite ab inuidia: quia ipſe ē filꝰ dei. Si enim hoc dixiſſet/ ſtatim quieuiſſent diſcipuli eius. Ad hoc dicimus iterum ꝙ natura inuidię fuit in cauſa: quę nō poteſt ſubito curari: ſed paulatim/ nūc timore/ nunc terrore/ nunc blanditijs. Unde ſi iohannes dixiſſet eis ſtatim/ ꝙ ipſe eſſet filius dei et maior eo/ nimis exaſperarenṫ ⁊ nihil doctrinę ſuſciperēt: et ideo neceſſe fuit paulatim eos abſtrahere ab iuidia. Ita ſoluit Chryſ. Ut aūt magis pacifice eos abſtraheret iohānes/ hoc ipſū qđ ipſi adduxerāt ꝓ

se/ inflectit cōtra

* bonis deberent certare. Et hoc certamen bonum eſt: De quo dṙ.ij. Timoth.iiij.b. Bonū certamē certaui. Sequitur: a Et venerunt ad iohannem/ diſcipuli ſui/ ſcʒ. b Et dixerunt ei: inuidia cōcitati. c Rabbi/ qui erat tecū/ quaſi diſcipulus tuus: e Cui tu teſtimoniū ꝑhibuiſti: dās ei famam quaſi ignoto ⁊ imperfecto. f Ecce hic baptiçat/ te ꝑſente: quod eſt ingratitudo ⁊ ꝓſūptio magna. g Et omnes veniunt ad eum: te cōtempto/ quaſi ad maiorem ⁊ meliorē baptiſtam. Talia verba loquunṫ aliquando diſcipuli ad magiſtros ſuos/ vt acquirant gratiam apud eos/ ⁊ concitēt inuidiam atꝙ diſcordiam inter illos. Quorū typum gerit Joſue/ Numeri.xj.f. vbi ſic legiṫ: Cū prophetarēt viri in caſtris/ cucurrit puer ⁊ nūciauit moyſi dicens: Heldad et medad ꝓphetant in caſtris: ſtatimꝙ ioſue filius nun miniſter moyſi electus e pluribus/ ait: Domine mi moyſes/ ꝓhibe eos. Ecce quomō inuidi torquētur de profectu alioꝝ. Nam ipſi diſcipuli iohannis torquebanṫ de multitudine venientium ad chriſtum. Sic multi hodie dolent ꝙ alij magiſtri habent plures diſcipulos ꝗ̄ ſuꝰ: Et certe hoc ꝓuenit ex eo ꝙ homo propriam gloriam querit. Unde Geñ. xxxvij.b. diciṫ/ ꝙ cauſa ſomniorū atꝙ ſermonū inuidię ⁊ odij fomitē miniſtrauit. Quare? Quia ꝑ illa ſomnia oſtēdebaṫ exaltatio ioſeph ſuper fratres ſuos. Augꝰ in libro de cōflictu viciorum et virtutū/ inducit inuidiam ſic loquētem. In quo minor es illo vel illo? Cur ergo eis ęqualis vel ſuperior non es? Quātū vales qđ ipſi nō valent? Nō ergo tibi ęquales vel ſuperiores eſſe deberent. Job.v.a. Paruulum occidit inuidia. Ibi Glo. Paruulꝰ inuidia occidiṫ: quia niſi inferior eſſet/ de bono alterius nō doleret. Auguſtinꝰ. Cum per omne vitium antiqui hoſtis virus humano cordi infundaṫ/ in çelo inuidię tota viſcera ſerpens concutit. Hęc eſt enim qua cain cōtra fratrem ſuum armaṫ: filij iacob contra ioſeph: iudei contra chriſtum: babylonij cōtra danielē. Hęc eſt vermis/ qui ione hederam cōſumit/ dum aliorum ꝓſperati mordendo detrahit. Baſilius in quodam ſermone. Sicut propriū boni dei eſt liberalitas ⁊ largitio: ita propriū eſt diaboli liuor ⁊ inuidia. Unde Sap.ij.d. Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarū: imitantur autem illum qui ſunt ex parte illius. Inter omnia vitia hęc cauſam habet verecūdiorem: Nam ſi queras a ſaule/ quare perſequaṫ dauid: quid reſpondebit/ niſi quia induit illum ſpiritus domini ⁊ a me receſſit: vel quia goliam inimicum meū interfecit? Similiter iſti nō habent cauſam maledicendi chriſtum: niſi quia omnes veniūt ad chriſtū et gratiā baptiſmi ab eo percipiūt. h Reſpōdit iohānes: volēs ſanare diſcipulos. i Et dixit: Nō poteſt homo accipere quicꝙ niſi fuerit ei datū de cęlo. Chryſoſtomꝰ. q.d. deo rebelles eſtis/ non homini: quia ꝙ omnes ad ipſum veniant/ donū dei eſt/ non hominis. Sic deberēt magiſtri reſpondere ſuis diſcipulis detrahētibus de alijs magiſtris/ dicentes/ quieſcite: ꝙ enim plures confluunt ad illum/ libenter audiunt eum/ donū dei eſt: cuius ordinationi nemo debet reſiſtere. Similiter videṫ reſpondiſſe dominus diſcipulis ſuis: Luc.ix.f. vbi dixerunt: Pręceptor vidimus quēdam in nomine tuo eijcientem dęmonia ⁊ ꝓhibuimus eum: quia nō ſequiṫ te nobiſcum. Et ait illis ieſus: Nolite ꝓhibere eum: qui enim non eſt aduerſum vos ꝓ vobis eſt. Similiter reſpondit moyſes ioſue ꝓ ipſo ęmulanti/ Numeri.xj.f. Quid ęmularis inquit ꝓ me: quis tribuat vt oīs populus ꝓphetet ⁊ det eis deus ſpiritūſanctū ſuum? Sed heu mortuus eſt omnis moyſes: quia nullus talis magiſter inueniṫ qui tam ſincere diligat deum vt ęque gaudeat ſi per alium laudaṫ ⁊ pꝛędicaṫ deus ſicut per ſe. Quare? Quia omnes quę ſua ſunt querunt: nō quę ieſu chriſti: id eſt ꝓpriam gloriā/ nō gloriā dei. Et ideo modo et magiſter diſcipulo/ et diſcipulus magiſtro inuidet de dono dei: Dolet vnꝰ ſi alius legit aut pꝛędicat melius ipſo. Ita nō

* fecit bellas qui

B

ꝟ ſe inflectit contra eos. a ¶Ipſi vos mihi teſtimoniũ ꝑhibetis: dicendo cui teſtimoniũ ꝑhibuiſti: b ¶Qḋ dixerim: non ſum ego chriſtus: quãdo miſſi fuerũt ad me phariſei ⁊ ſacerdotes.ſ.j.b. c ¶Sed/ dixi/ quia miſſus ſum ante illum: vt preco ante regem: vt ſeruus ante dominũ parare viam eius:

Un non debetis am
ſ.j.b. plius indignari con/
tra eum/cuius mini/
gl.ſq̃ñ ſter ego ſum. Poſſet
autem querere diſci/
puli iohannis: Si tu
es miſſus ante illũ:

a Jo. Ipſi vos mihi teſtimoniũ
b perhibetis quod dixerim: nõ
c ſum ego chriſtus/ſed † quia
d miſſus ſum ante illum. Qui
habet ſponſam ſponſus eſt:
e amicus autem ſponſi qui ſtat
f
g et audit eum / gaudio gau/
h
i det propter vocem ſponſi.

quis igit̃ es tu: ⁊ quis ẽ ille? Et reſpõdet iohãnes: d ¶Qui habet ſponſam ſponſus eſt: ſcꝫ chriſtus: cui eccleſia deſponſata eſt per fidem/nõ mihi qui ſum purus homo. Unde Oſee. ij.d. Sponſabo te mihi in fide. Chriſtus ꝟo ſponſus eſt: ⁊ eius ſponſa eſt eccleſia/ credens in eum vt in deum ſuũ. Eph.v.e. Uiri diligite vxores veſtras ſicut chriſtus dilexit eccleſiam. Ex.ĳ.g. Propter hoc relinquet homo patrem ſuũ et matrẽ ſuam ⁊ adherebit vxori ſue: ⁊ erũt duo in carne vna. Sacramentũ autem hoc magnum eſt: ego autẽ dico in chriſto ⁊ eccleſia. e ¶Amicus autem ſponſi: congaudens ſponſo ⁊ ſponſe. f ¶Qui ſtat: humilis/ nõ cadit ſuperbus. Item/qui ſtat: id eſt quieſcit tradita ſponſa ſponſo: qui laborauit prius vt poneret ſponſam cum ſponſo: id eſt eccleſiam cum chriſto. g ¶Et audit eum/ loquẽtem cum ſponſa ſua: h ¶Gaudio gaudet: id eſt duplex gaudiũ habet. Unum de honore ſponſi: ⁊ alterũ de vtilitate ſponſe. i ¶Propter vocem ſponſi: qua ſpõſam alloquit̃ ⁊ inſtruit per ſeipſum: ad quod amicus qui modo ſtat ⁊ quieſcit modis omnibus laborauit. Metaphorice loquit̃ iohannes: chriſtum vocans ſponſum/ ⁊ eccleſiam ſponſam: ꝓpter nature humane conformitatem ⁊ amoris vnitatem que eſt inter chriſtum ⁊ eccleſiã. Itẽ ꝓpter regiminis auctoritatẽ que eſt in chriſto: et prolis fecunditatem que eſt in eccleſia: que parit ⁊ remanet virgo. Se autem dicit amicum ſponſi qui fideliter laborauit ad hoc vt chriſto cõiungeret̃ ſponſa ſua vera fide. Et quia eccleſia iam in parte credebat in eum: et chriſtus loquebat̃ per ſe ipſi ec/

ꝟ cleſie: in hoc gaudebat

aliter * fecit helias qui a domino impetrauit vt eius ſpiritus duplex fieret in heliſeo diſcipulo ſuo.iiij. Reg᷑.ij.b. Ubi eſt mõ talis helias: immo potius modo ad inuicem emulantur. Et quare hoc? Certe qꝛ non ſunt ꝓphete ſed homines: id eſt carnales. j.Corinth.iij.a. Cũ ſit inter vos zelus ⁊ contentio: nõne car/
Pſ.73. nales eſtis ⁊ ſm hominẽ ambulatis? Pſ. Signa noſtra non vidimus iam non eſt ꝓpheta. a ¶Ipſi vos mihi teſtimonium perhibetis quod dixerim: non ſum ego chriſtus: ſed quia miſſus ſum ante illum. Non ſufficit iohãni retundere inuidiam diſcipulorũ/niſi etiam ſe humiliaret coram eis / dicẽs ſe non eſſe chriſtum/licꝫ putaret̃ a multis: ſed chriſti nũcium. Unde infra eodem: Illum oportet creſcere: me autem minui. Ponit autem iohannes in hac ſerie tres cauſas humiliationis ſue. Prima: quia nihil habet a ſe: que notat̃ ibi: Nõ põt homo accipere quicq̃ꝫ niſi fuerit ei datũ de celo. Et de hoc dr̃.j. Corinth.iiij.b. Quid habes quod non accepiſti? Si autem accepiſti/ quid gloriaris quaſi nõ acceperis? Secunda: quia nũcius eſt ⁊ non dominus: quod notat̃ ibi: Non ſum ego chriſtus: ſed miſſus ante illum. De hoc dicit̃ Malach.iij.a. Ecce ego mitto angelum meũ ⁊ preparabit viam ante faciem meam. Et.ſ.j.a. Fuit homo miſſus a deo cui nomẽ erat iohãnes. Tertia: quia eſt amicus ſponſi ⁊ non ſponſus: quod notat̃ conſequẽter cum dicit̃: Qui habet ſponſam ſpõſus eſt ⁊c. Iſta tria debet quilibet iuſtus/ ⁊ maxime prelat⁹ apud ſe recolere: cum diſcipuli ſui: id eſt opera ſua bona ⁊ motus diſciplinati volunt eum per occaſionem extollere. Primo debet cogitare: quia nihil boni habet a ſe ſed totum a deo. Iaco.j.c. Omne datum optimũ: ⁊ omne donum perfectũ deſurſum eſt deſcendens a patre luminũ. Secũdo debet conſiderare: quia ſa

mulus eſt ⁊ non dominus: et ita fur et proditor eſſet ſi bona domini ſui vſurparet. Luc᷑.xij.f. Quis putas eſt fidelis ſeruus ⁊ prudens quem conſtituit dominus ſuper familiã ſuam vt det illis in tempore tritici menſuram. Ibi beatus Bern. Fidelis es ſeru⁹/ſi de multa gloria domini tui/ ⁊ ſi nõ exeunte ex te/tamẽ tranſeũte per te/ nil manib⁹ tuis adherere cõtingat. Tertio debet cõſiderare: quia amic⁹ ſponſi eſt ⁊ non ſponſus. Unde ſequitur: d Qui habet ſpõſam ſponſus eſt. Sponſa chriſti eſt gloria/quã ſibi ſoli retinet: ⁊ nulli ſeruorũ vult cõmunicare. Unde Eſa.xlij.b. Gloriam meã alteri non dabo. j. Timoth.j.d. Soli deo honor ⁊ gloria. Omnia alia bona cõmunicat nobis deus: gloriam ꝟo ſibi ſoli retinet. Unde dicit ioſeph/ Geñ.xxxix.b. Ecce dominus meus omnibus mihi traditis ignorat quid habeat in domo ſua: nec quicq̃ꝫ eſt qḋ in mea non ſit poteſtate/ vel non tradiderit mihi/ preter te que vxor eius es: quomõ ergo poſſum hoc malum facere ⁊ peccare in dominũ meum? Marci.vj.c. Non licet tibi habere vxorem fratris tui.ſ. chriſti gloriam: dicit iohãnes herodi. Uel aliter: ſponſa chriſti eſt eccleſia: quã amat vt ſponſam. Unde Eph.v.c. Uiri diligite vxores veſtras: ſicut ⁊ chriſtus dilexit eccleſiam: ⁊ tradidit ſemetipſum ꝓ ea vt ſanctificaret illam. Hanc ſpõſam zelat chriſtus quaſi zelotypus: ita vt nullum permittat ei loqui. Zach.j.c.et.viij.a. Zelatus ſũ hieruſalẽ ⁊ ſion zelo magno: ⁊ indignatione magna zelatus ſum eam. Hanc ſponſam copulauit ſibi chriſtus duplici copula. Prima conſiſtit in cõformitate naturarũ: de qua dicit̃ Heb.ij.d. Nuſq̃ꝫ angelos apprehendit: ſed ſemen abrae apprehendit. Deut̃.x.c. Patribus tuis cõglutinatus eſt dominus ⁊ amauit eos: elegitq̃ꝫ ſemen eorum. Secunda conſiſtit in vnitate voluntatũ: De qua dicit̃.j. Corinth.vj.d. Qui adheret deo vnus ſpiritus eſt. De hac ſponſa generat chriſtus filios verbo ꝑdicationis. Unde Iaco.j.c. Uolũtarie genuit nos verbo veritatis. Ideo verbum dicitur ſemen: Luc᷑.viij.b. Et ſicut bonus ſponſus exhibet ſponſam ſuã honorabiliter in victu ⁊ veſtitu: ita chriſtus eccleſiam. Unde Ezech.xvj.b. Ueſtiui te diſcolorib⁹: ⁊ calciaui te hiacyntho: ⁊ cinxi te byſſo: ⁊ indui te ſubtilib⁹: ⁊ ornaui te ornamẽto: ⁊ ornata es auro ⁊ argento: ſimilã et mel ⁊ oleum comediſti. De hac ergo ſponſa dicit: d ¶Qui habet ſponſam ſpõſus eſt: amicus autẽ ſponſi qui ſtat ⁊ audit eũ/ gaudio gaudet ꝓpter vocem ſponſi. Sponſus eſt chriſtus vt diximus: Amici ſponſi ſunt ꝑlati quibus cõmiſſa eſt cuſtodia ſponſe.i.eccleſie. Unde in ꝑſona eorum dicit̃ Cañ.j.b. Poſuerũt me cuſtodem in vineis. Hi amici debent ſtare extenti ad ſuperna ꝑ deſideriũ ⁊ ſpem ⁊ contemplationẽ. Unde.ſ.ij.c. Altera die ſtabat iohãnes ⁊ ex diſcipulis ei⁹ duo. Debẽt etiã audire vocẽ ſponſi.i. ꝑceptis domini obedire/ vt vere ſint iacob ⁊ iſrael. Tertio debẽt gaudere propter vocem ſponſi ad ſponſã. Unde Cañ.viij.d. Que habitas in hortis/amici auſcultant: fac me audire vocem tuam. Et de hoc debẽt gauderi prelati: quia totum gaudiũ eorum debet eſſe de hoc φ ſpõſus loquit̃ ad ſponſam: id eſt chriſtus ad eccleſiã. Ad quam loquitur quattuor modis. Primo per predicatores: ſecundo per beneficij largitionem: tertio per inſpirationem: quarto per flagella. Et de his quattuor dicit̃ Prouerb.j.c. Uocaui ⁊ renuiſtis: extendi manũ meã ⁊ non fuit qui aſpiceret: deſpexiſtis omne conſiliũ meum: ⁊ increpationes meas neglexiſtis. Huic quadruplici locutioni ſponſi debet ſponſa quadrupliciter reſpõdere. Prime ꝑ auditorũ impletionẽ: ſecunde ꝑ gratiarũ actionem: tertie ꝑ conſilior̃ operationẽ: quarte ꝑ vite emẽdationẽ. Unde Iob.xiiij.c. Uocabis me ⁊ ego reſpõdebo tibi. Sic audit̃ cõmunit̃ vox ſponſi ⁊ ſponſe: ⁊ tũc gaudio gaudẽt veri amici. Unde Hiere.xxxiij.b. Ecce adhuc audiet̃ in loco iſto quẽ vos dicitis eſſe deſertũ vox gaudij ⁊ vox leticie: vox ſponſi ⁊ vox ſponſe: vox dicentiũ: Cõfitemi dño qm̃

 * bonus: quoniã in ſeculũ

ꝟ cleſię: in hoc gaudebat iohannes. Unde ſequitur: a ¶Hoc ergo / ſcꝫ ꝙ ſponſus alloquit̃ ſponſam .ſ. chriſtus eccleſiam: et ꝙ omnes ad ipſum veniunt. b ¶Gaudium meũ impletum eſt: quia ad hoc ego laboraui vſqꝫ modo. Sed quęrit Chryſoſtomus: quomõ nunc dicat ſe amicum ſponſi iohã
ſ.i.d. nes / qui ſupra dixit: Non ſum dignus ſoluere corrigiam calciamenti eius? Reſpõdet Chryſoſtomus: Ideo dicit modo ſe amicum ſponſi: quia putabant eum mordere inuidia erga ieſum: ſupra ꝟo vbi putabatur eſſe chriſtus / dixit ſe indignũ ſoluere corrigiam calciamẽti eius: vtrobiqꝫ ſuccurrens periculo aliorum. In hoc etiã gaudebat iohannes: quia chriſtus apud hominum opinionem creſcebat: ⁊ ita gaudebat de ſua humiliatione et chriſti exaltatiõe: quaſi bonus ⁊ fidelis nũcius. Unde ſequitur: c ¶Illum oportet creſcere / in noticia ⁊ opinione populi. d ¶Me autem minui: qui putabar eſſe chriſtus / oportet vt cognoſcar eſſe ſeruus. Huic autem exaltationi chriſti et iohannis humiliationi atteſtatur genus mortis vtriuſqꝫ et tempus natiuitatis. Chriſtus enim exaltatus fuit in cruce: iohannes autem capite fuit truncatus. Item iohannes diebus decreſcẽtibꝰ fuit natꝰ: chriſtus vero diebus creſcentibus. Et merito oportet illum creſcere in noticia populi: quia ipſe eſt maior omnibus in natura ſui. Unde ſequit̃: e ¶Qui deſurſũ venit: id eſt de cęlo: qꝛ cęleſtis naturę eſt quo ad diuinitatẽ: f ¶Super omnes eſt: id eſt incomparabilit̃ excellit omnes. Uel ſic ẜm Auguſtinũ: e ¶Qui deſurſũ venit: id eſt de altitudine humanę naturę q̃ fuit añ peccatũ: de qua altitudine chriſtus aſſũpſit humanitatem ſuam quo ad immunitatem peccati / non pęnalitatis ſeu paſſibilitatis: Habuit enim humanam naturam naturalit̃ paſſibilem ſicut alij homines: ſed omnino immunẽ a peccato omni / actuali ⁊ originali / quod nõ alij homines. Et quo ad hoc: f ¶Super omnes eſt: angelos ⁊ homines: ⁊ quo ad dona virtutum: quia ſine menſura recępit ſpiritum: nos autem ad menſurã. Unde Pſ. Propterea vnxit te deus
Pſ.44. deus tuus oleo lętitię pręparticipibus tuis. Quomõ autem deſcenderit chriſtus per patres qui vtraqꝫ infectione percuſſi erant: hoc magis pertinet ad diſputationẽ. Sed hoc ſciendum eſt ꝙ non deſcendit vt quidam heretici dixerunt / ꝑ quãdam partem naturę humanę quę remanſit incorrupta et non infecta in adam: quę ſemper deſcendit vſqꝫ ad chriſtum in ſua puritate: immo tota natura humana corrupta fuit in adam et infecta: ſed in beata virgine in abſciſione particulę vnde formatum eſt corpus chriſti / fuit mũdata omnino a corruptione ⁊ infectione vitij / ſed nõ pęnalitatis. Oſtẽſa aũt chriſti excellentia: oſtendit iohannes ſuam humilitatem. Unde ſequitur: g ¶Qui eſt de terra / natus quo ad corpus: quia anima nõ eſt de terra: h ¶De terra eſt ⁊ de terra loquit̃: id ẽ ex ſe terrenꝰ ẽ: ⁊ ecce terrena ſapit ⁊ dic̃: ſi ꝟo diuina ſapiat ⁊ loquatur ex virtute diuina illuminãte eſt. Uel ſic: g ¶Qui eſt de terra: id eſt de terrenis parentibus carnalit̃ natꝰ / peccatũ et pęnam ab eis contrahens: h ¶De terra eſt ⁊ de terra loquit̃: id eſt ex ſe nihil ſapit nec loquit̃ niſi terrena. Chryſoſtomus autem ſic exponit. g ¶Qui eſt de terra: id eſt qui ex ſe infirmus eſt ⁊ carnalis: vt ego / dicit iohãnes: h ¶De terra ẽ ⁊ de terra loquit̃: id eſt talia docet qualia decet docere terrenã infirmitatẽ. Unde dicit Chryſoſtomus. De terra ſe dicit loqui iohannes / comparans doctrinam ſuam doctrinę chriſti. q.d. doctrina mea nihil ẽ reſpectu doctrinę chriſti. Et adhuc magis expreſſe ſubiungit: i ¶Qui de cęlo venit: id eſt de ſinu patris occulto in humanã naturam: l ¶Super omnes eſt: angelos ⁊ homines / incomparabiliter omnes excellens: et ideo teſtimonium et doctrina eius incomparabiliter excellit teſtimoniũ ⁊ doctrinam meã. m ¶Et qđ
ꝟ vidit / chriſtus apud

Cum duplex ſit natiuitas: in vtero ⁊ ex vtero: Si intelligatur de natiuitate in vtero / conſideranda ſunt ęquinoctia: Si vero natiuitas ex vtero / conſideranda ſũt ſolſticia: Utrobiqꝫ verum eſt.

a b Hoc ergo gaudium meum
c impletum eſt. Illum oportet
d e creſcere / me aũt minui. Qui
f deſurſum venit / ſuper omnes
g h eſt. Qui eſt de terra: de terra
i k ẽ ⁊ de terra loquit̃: Qui de cę
l m lo venit ſuper oẽs ẽ. Et quod

* bonꝰ: quoniã in ſęculũ miſericordia eius: et vox portãtiũ vota in domũ domini. Sequit̃: a ¶Hoc ergo gaudiũ meum impletum eſt: in hoc .ſ. ꝙ chriſtus amat ⁊ alloquitur eccleſiã. Et in hoc debet eſſe totum gaudium amicorũ ſpõſi: id eſt prelatorum .ſ. de honore ⁊ ꝓfectu eccleſię. Unde Joh. in tertia canonica dicit: Maiorẽ horũ nõ habeo gratiam ꝙ vt audiam filios meos in veritate ambulare. Sed certe multi de amicis ſponſi magis gaudent de augmento pecunię ꝙ de honore et profectu eccleſię. Eſa. ix. a. Lętabunt̃ coram te ſicut qui lętant̃ in meſſe: ſicut exultant victores capta pręda quando diuidunt ſpolia. Quod patet ex hoc ꝙ multi recedunt ab eccleſijs ſuis vſqꝫ ad tempus meſſium: ⁊ tunc reuertuntur quando debent colligi meſſes et impleri horrea. Prouerb. vij. c. Non eſt vir in domo ſua: abijt via longiſſima: ſacculum pecunię ſecum tulit: in die plenę lunę reuerſurus. Sequitur: c ¶Illum oportet creſcere / fama: me autem minui. Et in hoc etiam gaudebat iohannes ꝙ fama chriſti augebat̃ ⁊ ſua minuebat̃. Modo autem pauci ſunt qui gauderent de ſui diminutione ꝑ chriſti exaltatione: qui in mẽbris ſuis nõ in ſe exaltat̃: Uel qui velint minui etiam in rebus ſuis vt alij exaltentur in virtutibus: ſed potius volunt omnes fere exaltari in rebus ⁊ honoribus vt alij diminuant̃ etiam in virtutibus. De quibꝰ dicit̃ Zach. xi. a. Hęc dicit dominus: paſce pecora occiſionis quę qui poſſederant occidebant et nõ dolebant: vẽnũdabant ea dicentes: benedictus deus / diuites facti ſumus. e ¶Qui deſurſum venit: id eſt cuius cõuerſatio in cęlis eſt / ducens vitam angelicam: f ¶Super omnes eſt: id eſt ab omnibus honorat̃: ⁊ maior omnibꝰ habet̃. j. Corinth. ij. d. Spiritualis homo omnia dijudicat: et ipſe a nemine iudicat̃. Uel ſic: e ¶Qui deſurſum venit: quem gratia deſurſum veniens illuminat: f ¶Super omnes eſt: id eſt ad cęleſtia quę ſupra ſunt tendit ⁊ aſpirat. Col. iij. a. Si cõſurrexiſtis cum chriſto quę ſurſum ſunt quęrite / non quę ſuper terram. Sic eſt de aqua / tantũ aſcendit a quanto deſcendit: ſimiliter gratia quę de cęlo eſt facit hominẽ ſalire i cęlum. Unde. j. iiij. b. Aquam quã ego dabo ei fiet in eo fons aquę ſalientis in vitam ęternã. g ¶Qui eſt de terra / de terra eſt ⁊ de terra loquit̃: id eſt cuius eſt terrena affectio ⁊ conuerſatio / eiꝰ eſt terrena locutio ⁊ operatio. Et a lingua cognoſcitur vnde ſit homo. Matth. xxvj. g. Uere ⁊ tu ex illis es: nã ⁊ loquela tua manifeſtũ te facit. Legitur Judic. xij. b. ꝙ dicebant quidam galaadite: Nũquid ephrateus es? Quo dicẽte: Non ſum: interrogabant eum: Dic ergo ſebboleth qđ interpretat̃ ſpica. Qui reſpondebat / chebboleth / eadẽ littera ſpicã exprimere non valens. Affectio enim trahit ad ſe linguam: ⁊ ideo libenter ⁊ frequenter loquũtur homines de rebus quas amant. Eſaię. xxix. b. Erit quaſi phytonis de terra vox tua: ⁊ de humo muſitabit eloquium tuum. Hieronymꝰ. Uanus ſermo vanę conſcientię index eſt: quia ex abundantia cordis os loquitur: Matth. xij. c. Et Baſilius dicit: ꝙ auarus ſemper redditus computat. Unde Luc. xij. c. legitur: Hominis cuiuſdam diuitis ager vberes fructus attulit: et cogitabat intra ſe dicens: Quid faciã qꝛ non habeo quo cõgregẽ fructꝰ meos. Et dixit: hoc faciã: deſtruã horrea mea ⁊ maiora faciã: ⁊ illuc congregabo omnia quę nata ſunt mihi ⁊ bona mea: ⁊ dicam animę meę: Anima habes multa bona poſita in annos plurimos / requieſce / comede / bibe / epulare. i ¶Qui de cęlo / contemplationis vel ſacrę ſcripturę vel cęleſtis cõuerſationis vel religionis / k ¶Uenit / in mũdum cauſa prędicationis ⁊ ędificationis: l ¶Super omnes eſt: id eſt honorabilior omnibꝰ ẽ. Matth. xj. b. Qui minor eſt in regno cęlorum / maior eſt illo. m ¶Et quod vidit ⁊ audiuit hoc teſtatur.

Moraliter

* Iſtud teſtimoniũ

vidit/chriſtus apud patrem: a Et audiuit/a patre in ſinu eius exiſtens. b Hoc teſtat̄: mundo in humanitate exiſtẽs. Unde .j. viij. d. Que audiui ab eo hec loquor in mundo. Scd̄m Auguſtinũ: Nihil aliud vidit ⁊ audiuit a patre filius/ niſi ſe qui eſt verbum eius ⁊ ſplendor figure ſubſtãtie eius. Verbũ audit filius ⁊ ſplẽdorem videt: et hoc idem teſtat̄ ipſe mũdo: id eſt ſeipſum mũdo notificauit. Eſt igitur ſenſus/ q̄ chriſtus ſeipſũ quẽ pater loquit̄/ ipſe mũdo notificauit. Scd̄m Chryſoſtomum autem ſenſus eſt. Quod vidit et audiuit hoc teſtat̄: id eſt certiſſime ſcit/ ſicut certiſſime ſcit̄ res que videtur pariter ⁊ auditur ab alijs. Non enim chriſtus ignorans aliquid videndo vel audiendo diſcit qđ doceat: ſed quod audit ⁊ videt teſtari dicitur: quia indubitatũ eſt teſtimoniũ eius. Et licz tam certũ ſit eius teſtimonium: tamen nemo accipit illud: Unde ſequitur: c Et teſtimonium eius nemo: id eſt rarus. Vel/ Nemo: de populo ſiniſtre/ accipit. Hic tangit diſcipulos ſuos iohannes: vt dicit Chryſoſtomus: qui non credebant teſtimonio chriſti: ſed potius inuidebant ei ⁊ indignabant̄ contra eum/ ſtulte zelantes pro magiſtro ſuo: ſicut ioſue p̄ moyſe: Numeri .xj. f. Cui moyſes: Quid emularis p̄ me? Quis tribuat vt omnis populus ꝓphetet? f Qui autẽ acceperit/ de populo dextere. Chryſoſtomus ponit: Qui autem accepit. Et eſt littera verior: g Eius teſtimoniũ: oblatũ ſibi gratis ⁊ rationabilit̄: h Signauit: id eſt monſtrauit. Vel/ ſignauit: id eſt ſignum in corde ſuo poſuit: i Quia deus verax eſt: id eſt verus deus eſt ipſe chriſtus: ſcz qui de celo venit: et qui ſup̄ omnes eſt: et vere deus eſt. k Quem enim miſit/ in mũdum ad ſalutem hominum. l Deus/ pater: vel deus trinitas/ que tota incarnationem filij operata eſt. m Verba dei loquitur: a quo miſſus eſt: nihil proprium loquens: ſicut fidelis nunciꝰ nihil de ſe loquit̄/ niſi que iniunxerit dominus ſuus. Sic prophete ⁊ apoſtoli locuti ſunt que iniuncta fuerunt/ nihil de ſuo addentes. Verba autem dei dicunt̄ intellectꝰ reuelati a deo ad dicẽdũ: vel ipſi itellectꝰ diuini. Primo mõ ꝓphete locuti ſũt ṽba dei: vtroq̄ mõ chriſtꝰ. Qui igit̄ nũcio miſſo loquẽti tm̄ verba mittẽtis cõtradicit/ ⁊ mittenti cõtradicit: qđ faciebãt diſcipuli iohãnis: quos iohãnes in his verbis corrigere intẽdit. Quia ꝗ iã ſufficiẽter oſtẽdit iohannes chriſtũ

a vidit et audiuit hoc teſtat̄: b c et teſtimoniũ eius nemo ac d e cipit. f Qui autem acceperit g eius teſtimonium/ h ſignauit: i quia deus verax eſt. k Quẽ enim miſit de⁹/ l verba m dei loqt̄.

aliter ✱ Iſtud teſtimoniũ certũ eſt qđ fit ex viſu pariter et auditu. Ex viſu. ſ. operum: ⁊ auditu verborũ: id eſt ille verus teſtis eſt q̄ qđ vidit in factis ſactoꝝ ⁊ audiuit in verbis eorũ: b Hoc teſtat̄ alijs facto ⁊ verbo: vt ſic recepit/ ita reddat: id ẽ verbo ⁊ facto. j. x. g. Si nõ facio opera patris mei/ nolite credere mihi: ſi autem facio et ſi mihi non vultis credere/ operibus credite. Job. xlij. a. Auditu auris audiui te: id eſt verba tua: nunc autem oculus meus videt te: id eſt facta tua: idcirco ipſe me reprehendo ⁊ ago penitentiam in fauilla et cinere. c Et teſtimonium eius nemo accipit: id eſt nullus homo carnalis vult audire verba vel attendere exempla ſpiritualis et veri predicatoris. j. Corinth. ij. d. Animalis homo nõ percipit ea que ſpiritus dei ſunt: Stulticia enim eſt illi ⁊ non poteſt intelligere: quia ſpiritualiter examinatur. j. x. e. Opera que ego facio in nomine patris mei hec teſtimonium perhibent de me: ſed vos non creditis: quia non eſtis de ouibꝰ meis. Eſa. liij. a. Domine quis credidit auditui noſtro: et brachiũ domini cui reuelatum eſt? Duo dicit: auditum et brachium: id eſt verbum et opus/ quibus iam non creditur. Sic filij iſrael in deſerto noluerunt credere ioſue et caleph de viſis et auditis: qui terram ſanctam viderant et luſtrauerant anteq̄ de ipſa teſtimonium perhiberent: Numeri. xiij. d. f Qui autẽ accẽperit eius teſtimoniũ: in manu per operationem: ⁊ in corde per intelligẽtiam ⁊ amorẽ. h Signauit: id eſt ſigno certiſſimo demõſtrauit: i Quia deus verax eſt: quia talem nunciũ miſit. Per hoc enim q̄ aliquis recipit verba nuncioꝝ ipſius tanq̄ vera/ oſtendit q̄ ipſe loquit̄ veritatem p̄ illos. Et ecõtrario/ qui non vult recipere verba nũcioꝝ dei/ oſtendit q̄ deus nõ ſit verax. Luc. x. c. Qui vos audit/ me audit: ⁊ qui vos ſpernit/ me ſpernit. Vel/ h Signauit: id eſt in corde ſuo ſignũ poſuit: i Quia deꝰ verax eſt: q̄ vera loquit̄ per ſuos nũcios. Cant. viij. b. Pone me vt ſignaculũ ſuper cor tuũ/ vt ſignaculũ ſup̄ brachiũ tuũ: id eſt ſigna me eẽ veracẽ p̄ amorẽ cordis et oſtẽſionẽ. Vel/ h Signauit: id eſt ſignũ habebit: i Quia deꝰ verax eſt: quia per hoc q̄ aliquis recipit teſtimonium veritatis in manu bone operationis/ venit in certiorem cognitionem veritatis dei. Unde. j. vij. b. Si quis voluerit voluntatem meam facere/ cognoſcet ex doctrina mea vtrum ex deo ſit. Gregorius: Virtutes citius flendo q̄ ſtudendo diſcuntur. Ps. Guſtate et videte quoniam ſuauis eſt dominus. Quis enim credere poſſet q̄ deus verax eſſet dicens: Iugum meum ſuaue eſt: et onus meum leue: Matth. xi. d. Itẽ/ Beati pauperes quoniã veſtrũ eſt regnum dei: Luc. vj. c. niſi qui guſtaſſet ⁊ experimento didiciſſet? Eccl. xxxiiij. b. Qui non eſt expertus: qualia ſcit? Item quis credere poſſet q̄ tanta eſſet dulcedo in vigilijs nocturnis et pſalmodijs et diſciplinis quotidianis niſi qui guſtauit? Beatus Bern. Multi vident noſtras cruces qui nõ ſentiunt noſtras vnctiones. Idẽ: O pie ieſu ſi tam dulce eſt flere de te: quid erit gaudere de te? k Quem enim miſit deus/ verba dei loquit̄: id ẽ de deo ⁊ ex deo ⁊ ꝓpt̄ deũ: nõ de mũdo: nõ pro mũdo: ſicut illi qui pro queſtu vel pro laude humana predicant aut docent. De quibus dicit̄ Mich. iij. d. Principes eius in muneribus iudicabant: ⁊ ſacerdotes eius in mercede et pro mercede docebant: et prophete eius in pecunia diuinabant/ et ſup̄ dñm requieſcebãt dicẽtes: Nũq̄d nõ dñs in medio noſtrũ? Nũq̄d venient ſuper nos mala? Hi ſũt ſimiles balaã: q̄ amore muneris victus voluit ꝓphetare cõtra populũ dei. Quibus imprecat̄ Iudas in canonica ſua/ dicẽs: Ve illis qui in viã cain abierũt: et errore balaã mercede effuſi ſũt: et in contradictione chore perierũt. Hi ſũt in epulis ſuis macule cõuiuãtes ſine timore/ ſemetipſos paſcẽtes/ nubes ſine aqua q̄ a vẽtis circũferunt̄/ arbores autũnales infructuoſe ⁊c. Eſa. v. f. Ve qui iuſtificatis impium pro muneribus: et iuſticiam iuſti aufertis ab eo. Multi ſunt predicatores ⁊ doctores: qui in lectionibꝰ ⁊ ſermonibus ⁊ diſputationibus non loquunt̄ verba dei: ſed magis verba philoſophorũ. Tales vt mihi videtur/ magis querunt oſtentationem q̄ edificationem: volunt videri ſubtiles non vtiles. Eph. v. b. Nemo vos ſeducat inanibus verbis: propter hoc enim venit ira dei in filios diffidentie. j. Corinth. xiij. b. Si venero ad vos linguis loquens quid vobis prodero. j. Corinth. ij. a. Predicatio mea ⁊ ſermo meus non in pſuaſibilibus verbis humane ſapientie: ſed in oſtenſione ſpiritus ⁊ virtutis/ vt fides veſtra non ſit in ſapientia hominũ ſed in virtute dei. Eſa. xix. b. Confũdent̄ qui operantur linum/ plectentes ⁊ texentes ſubtilia. Hiere. xxiij. f. Aſſumũt linguas ſuas et loquũtur in nomine meo mendaciter: cum tamen lingua hominis ſit inſtrumentũ ſolius ſpiritusſancti. Unde Ps. Lingua mea calamus ſcribe velociter ſcribentis: id eſt ſpiritusſãcti. Hieroꝰ. Precioſa eſt lingua que nõ niſi de

Ro. 3. a. — Ps. 33. — Ps. 44.

Iohãnes chriſtũ incõparabiliter excellere omnes/ tam homines ꝙ angelos: ⁊ teſtimoniũ eius verius ⁊ certius teſtimonijs omniũ aliorum: cauſam et rationem omniũ iſtorum oſtendit ſubdens: a Non enim ⁊c̃.q.d. non eſt mirãdum ſi ſuper omnes eſt: Non enim ad menſurã:

a Nõn enim ad menſurã dăt
b deus ſpiritũm. Păter dili
c gĭt filium: ⁊ ŏmnia dĕdit in
d manu eius. Qŭi credit i fi
e
f
g
h lium/hăbet vitam eternam:
i qŭi autem incredulus eſt fi
k lio/nõn videbit vitam: ſĕd
l
m
n ira dei mãnet ſupĕr eum.

id eſt particulariter p diuiſionẽ: ſed vniuerſaliter per totalitatẽ: b Dat deꝰ

Matth.11.d. pater vel trinitas:
Luc.10.d. c Spiritum: id eſt
j.Joh.5.b. dona ſpiritꝰ/ chriſto ſcʒ/cui dedit deus totum ſpiritũ ſuum: id ẽ omnẽ gratiã quam dare potuit: non ſolum quo ad habitum/ſed etiam quo ad actum particularium gratiarũ. Sic non dedit alijs hominibus: ſed vnus fulget in actu humilitatis/ vt dauid: aliꝰ in actu manſuetudinis/ vt moyſes: alius in actu obediẽtie/ vt abraam: alius in actu hoſpitalitatis/ vt loth/ ⁊ ſic de alijs: ſm qđ de quolibet ſancto intelligit illud Eccl.xliiij.c. Non eſt inuentus ſimilis illi. Hec expoſitio eſt Auguſtini. Chryſoſtomꝰ ſo ſic exponit: a Non enim ad menſurã: id eſt ad proportionẽ aliorum: b Dat deus/chriſto: c Spiritũ: id eſt dona virtutum que ſunt a ſpiritu. Sed videt hoc eſſe falſũ: qꝛ gratia chriſti creata eſt: ergo finita ⁊ menſurata: Iuxta illud Sap.xj.d. Omnia diſpoſuiſti i numero/põdere ⁊ menſura. Et ſi menſurata ẽ ⁊ finita: ergo ꝓportionabilis gratie aliorum/cum ſit eiuſdem generis hec ⁊ illa. Reſpõdeo. In hoc dr ĩproportionabilis gratia chriſti gratie aliorum: quia chriſtꝰ habuit ſimul omnẽ actum cuiuſlibet virtutis in ſummo/ qđ nemo alius: vel ſm ꝙ eſt anime diuinitati vnite. Cauſa autẽ quare tantã dederit deꝰ chriſto: fuit ſola charitas dei. Unde ſubdit: d Pater diligit filiũ/ſuum vnigenitũ ſingulariter ⁊ ineffabiliter: e Et ideo/omnia/que habet: f Dedit in manu eius: id eſt in poteſtate eius: vt omnia poſſit que poteſt pater: ⁊ vt ſit tantus quãtus eſt pater. Gignendo enim equalem ſibi dedit ei quicquid habebat. Unde.j.xvij.b. dicit filius ad patrem: Omnia tua mea ſunt: ⁊ omnia mea tua ſunt. Per hoc autem ꝙ dicit/Omnia dedit in manu eius: id eſt ſpiritum operantem omnia/ notat ꝙ filius eundem ſpiritum quem a patre accepit poteſt dare alijs: ⁊ ſi poteſt dare dedit/cum ſit benigniſſimus ⁊ largiſſimus: ⁊ ita ſicut a patre/ita ⁊ a filio eſt ſpiritusſanctꝰ: qđ negãt greci. Et qꝛ deus omnia dedit in manu filij: ideo/ g Qui credit in filium: fide operante per dilectionem: h Habet vitam eternam: id eſt precium vite eterne.ſ.fidem operantem ꝑ dilectionem: cui ſuccedit viſio ſpeciei que eſt vita eterna. Unde.j.xvij.a. Hec eſt vita eterna vt cognoſcant te ſolum verum deũ: ⁊ quem miſiſti ieſum chriſtum. Glo. autem ſic exponit: g Qui credit in filium habet vitã eternam: id eſt ipſum filium qui eſt vita eterna.j.xiiij.a. Ego ſum via/veritas ⁊ vita.j.Joh.v.b. Qui habet filiũ dei habet ⁊ vitam: ⁊ qui non habet filium dei non habet vitam. i Qui autẽ incredulus eſt filio: ſicut vos: k Nõ videbit vitam: id eſt filiũ qui eſt vita: vel quẽ videre eſt vita eterna. Et non ſolum hoc incõmodum habet incredulus: l Sed ira dei: id eſt mors eterna que eſt ſignũ ire dei. m Manet/cõtinue ⁊ ſine fine: n Super eũ: opprimens ⁊ ſuffocans eum. Uel iram dei vocat peccatum originale et debitum pene/cum qua naſcitur homo. Unde Eph.ij.a. Omnes naſcimur filij ire. Et quia filius hanc iram nõ tollit ab eis qui nõ credũt in eum: ideo non dicit/ ira dei venit in eum: ſed ira dei manet ſuper eum. Chryſoſtomus. Non dicit / manet eum: ſed ſuper eũ.q.d. nunꝙ deſiſtet. Et nota ꝙ iohannes ſermonem ad diſcipulos terminat in penam infidelitatis: ſimiliter chriſtus ſermonem ſuum terminauit ad nicodemũ. Cuius ratio eſt: quia tam nicodemus ꝙ diſcipuli iohannis increduli erant chriſto: et vtriꝙ vocant ad fidem ⁊c̃.

* diuinis nouit conſtruere ſermonem. Aliqui loquũtur partim verba dei: partim verba philoſophoꝝ/faciẽtes vanam ꝑdicationem. De quibus dicit apoſtolus.ij.Corinth ij.d. Non ſumus ſicut plurimi adulterantes verbum dei: ſed ex ſinceritate ſic ex deo coram deo in chriſto loquimur.j.Pet.iiij.c. Si quis loquit quaſi ſermones dei. Deut.iiij.a. Non addetis ad verbũ quod ego loquor vobis: neꝙ auferetis ex eo. Sed quia bonus homo de bono theſauro cordis profert bona: vt dicit Matth.xij.c. Ideo poſt locutionem ſequitur de interiore repletione. a Non enim ad menſuram dat deus ſpiritum: id eſt gratiam a qua trahit efficaciam. Unde Ps. Dominus dabit verbum euangeliʒantibus virtute multa. Ps.77. Eccs.xj.a. Si replete fuerint nubes: imbrem ſuper terram effundent. Exponit autem iſtud tripliciter. Primo ſic: Deus non dat ſpiritum ad menſuram: id eſt non dat ſicut auarus /ſed abundanter. Jaco.j.a. Si quis veſtrum indiget ſapientia poſtulet a deo: qui dat omnibus affluenter et non improperat. Secũdo ſic: Deus nõ dat ſpiritum ad menſuram: quia non ad menſuram meritorum dat munera beneficiorũ vel premiorum. Luc.vj.f. Menſurã bonam ⁊ confertam ⁊ coagitatam ⁊ ſupefluentem dabunt in ſinum veſtrum. Beatꝰ Bern. Sume totum quod ſum / quod viuo/quod poſſum: totum debeo pro mea creatiõe: quid faciam pro mea recreatione: Nam etſi ego milleſies reſpõdere poſſem/quid ſum ego reſpectu dei: Ps. Quid Ps.115. retribuam domino pro omnibus que retribuit mihi. Tertio ſic: Deus non dat ſpiritum ad menſuram: id eſt deus non per menſuram paſſionũ dabit menſuram conſolationum. Roma.viij.d. Non ſunt condigne vel menſurabiles paſſiones huius temporis ad futuram gloriam que reuelabit in nobis.ij.Corinth.iiij.d. Id quod in ꝑſenti eſt momentaneũ et leue tribulationis noſtre/ſupra modum in ſublime eterne glorie pondus operabit in nobis. Beatus Bern. Dic nobis domine quid preparas nobis: nunquid aurum ⁊ argentũ aut lapides precioſos: Sed hec vidimꝰ ⁊ audiuimus ⁊ faſtidimus: hoc querimus/hoc petimꝰ/hoc flagitamus quod oculus non vidit/ quod auris non audiuit/quod in cor hominis non aſcendit: Eſa.lxiiij.b. Sequitur: d Pater diligit filium: id eſt filialiter ſeruientem. Ps. Ego dixi/dij eſtis ⁊ filij excelſi omnes. e Et Ps.[illegible] omnia dedit in manu eius. Luc.xv.g. Fili tu ſemꝑ mecum es ⁊ omnia mea tua ſunt.j.Corinth.iij.d. Omnia veſtra ſunt: vos autem chriſti. g Qui credit in filiũ habet vitam eternam: quia filius dei eſt vita eterna.j.xiiij.a. Ego ſum via/vita ⁊ veritas.j.Joh.v.b. Qui habet filium dei/habet vitam eternam. i Qui autem incredulus eſt filio/nõ videbit vitam: quia fides purificat oculum mentis ad videndum vitam.j.Joh.v.b. Qui non habet filium dei/ non habet vitam. Idem autem eſt habere vitam ⁊ videre vitam. Unde.j.xvij.a. Hec eſt vita eterna vt cognoſcant te verum deum. l Sed ira dei manet ſuper eum. Duplex pena exprimitur.ſ.pena damni/quia nõn videbit vitam: et pena ſenſus/quia ira dei manet ſuper eum: id eſt vindicta. Per verbum autem manẽdi notat pene perpetuitas: Per/ſuper eũ/notatur pene grauitas. Chryſoſtomus. Non dicit/manet eũ: ſed ſuper eum.q.d. nunꝙ deſiſtet. Prouerb.xix.d. Parata ſunt deriſoribus iudicia: ⁊ mallei ꝑcutientes ſtultorum corporibus.

B V T ergo cognouit ieſus ⁊c̄. ❡ Expo. Ca. IIII. Iſtud capitulū continet duas hiſtorias. Primam. ſ. de mulieris ſamaritanȩ pȩdicatione. Secūdam de filij reguli ſanatione: quȩ incipit ibi: Poſt duos aūt dies ⁊c̄. Prima pars diuidit̄ in quinq̄ partes. Primo oſtenditur cauſa aduentus chri-
A ſti i galileam. Secūdo oſtenditur oportunitas quȩ fuit ex parte chriſti / qualit̄ intrauit in diſputationē cū muliere: ibi: Venit ergo in ciuitatem ſamariȩ. Tertio oſtenditur oportunitas ex parte mulieris loquendi cum ieſu: ibi: Venit mulier ⁊c̄. Quarto oſtēdit̄ oportunitas ex parte vtriuſq̄: q2 ⁊ mulier ſola erat ⁊ ieſus ſolus: ibi: Diſcipuli eñ eius abierant ⁊c̄. Quinto proſequit̄ diſputationē factam inter ieſum ⁊ mulierem: ibi: Dicit ei ergo mulier illa. Continuat̄ autem ſic ad pȩcedens. Dictū eſt ſupra ꝙ diſcipuli iohannis cōtendebant cum iudȩis baptiȥatis a chriſto de baptiſmo eiꝰ: ⁊ quia chriſto inuidebant / chriſtus ceſſit furori eorum. Diſcipuli enim iohannis quoſdam phariſȩos excitauerāt contra chriſtū: quia phariſȩi aliqui ȥelabant iohannē: quia erant baptiȥati ab eo: ſicut dicit̄ Marci. j. a. Sunt autem aliqui q̄ dicunt̄ phariſȩos hic diſcipulos iohānis vocari. Sed ꝙ nō ſit verū / patet ex textu: quia dicit: Quia audierūt phariſȩi: qȏ ꝓpriū eoꝝ eſt qui facto p̄ſentes non aſſiſtunt: diſcipuli autem iohannis in queſtione illa ⁊ in baptiſmo diſcipulorū chriſti pȩſentes fuerant: ſicut patet ex ſupra dictis. Dicit ergo: a ❡ Vt ergo cognouit ieſus: ſic ſupple ad cōtinuationē: Ita facta eſt rixa de baptiſmo chriſti ⁊ multitudine diſcipuloꝝ eius conuenientiū ad eius baptiſmū: et nūciatū eſt hoc phariſȩis. a ❡ Vt ergo cognouit ieſus: id cognoſcere ſe oſtēdit: vel cognouit ꝑ experientiā / per hoc. ſ. ꝙ perſequebant̄ eū: b ❡ Quia audierunt phariſȩi: ȥelantes iohannem contra ipſum chriſtum. c ❡ Q ieſus plures diſcipulos facit ⁊ baptiȥat q̄ iohannes: id eſt ꝙ chriſtum plures ſequunt̄ et veniunt ad baptiſmum eius q̄ ad baptiſmum iohānis. Et diſcipuli qđē dicunt̄ hic omnes credentes ei: etiam iſti qui non continue cū ipſo circuibāt. d ❡ Et / quia / baptiȥat plures q̄ iohānes: Hoc narratū erat ipſis phariſȩis. Sed nō erat verū. Unde ſubdit: e ❡ Quā̄q̄: id eſt q̄uis: f ❡ Ieſus non baptiȥaret: id eſt nō intingeret: g ❡ Sed diſcipuli eius: in forma baptiſmi iohānis: ſicut ſupra dictum eſt in pȩcedēti capitulo / ſm Chryſ. Sed hoc eſt aperte contra Glo. Ut inquā hoc audiuit vincens in bono malū: h ❡ Reliquit iudȩam / ad tempus: i ❡ Et abijt iterum: quia iam ꝑus ierat quādo fecit de aqua vinū. ſ. ij. b. k ❡ In galileam: quȩ remota erat a phariſȩis. Receſſit ergo ieſus ab eis / nō timoris gratia: vt dicit Chryſoſtomꝰ: ſed abſcidere volens eorū liuorem ⁊ mitigans inuidiam. Item cum poſſet ſm diuinitatem ſe tueri et defendere ab eis etiā p̄ſens exiſtens cū eis: voluit tamē ſecedere / vt oſtēderet ꝓprietates veri hominis: cuius eſt mortem fugere. Sic enim voluit credi / quoniā deus erat: ita volebat credi / quoniā ens deꝰ / carnem ferebat. Hȩ duȩ rationes ſūt Chryſoſtomi. Tertia ratio eſt / ꝙ fugit in exemplū: vt doceret nos fugere ⁊ cedere furori vbi perſonalis eſt perſecutio: Sed vbi grex quȩrit̄ / debet ſe exponere paſtor pro ouibus: et murum opponere pro domo iſrael. Unde. j. x. b. Bonus paſtor animā ſuam dat pro ouibus ſuis. Item poteſt addi quarta ratio: quia iam in iudȩa multi ſequebant̄ eum qui nondum firmiter adhȩſerant ei: et ideo expediens fuit recedere de iudȩa / ne illis qui nuper crediderant ſuſcitaretur contradictio. Uoluit autem ire in galileam potius q̄ alibi: quia ibi iam inceperat ſigna facere ⁊ diſcipulos congregare: ⁊ quia manſionarius fuit ibi ⁊ nutritus: ⁊ adhuc mater ſua reſidere ⁊ manere ſolebat in carpharnaū: vt dicit Chryſoſtomꝰ. Sed quȩritur de hoc: quia dicit̄ in textu: Vt ergo cognouit ieſus ⁊c̄. Ipſe enim omnia nouit / etiam ſm qȏ homo: nihil ergo

a V T ergo co- ❡ Ca. IIII.
b gnouit ieſus / quia au-
c dierunt phariſȩi ꝙ ie-
d ſus plures diſcipulos facit et
e baptiȥat q̄ iohannes: quā̄q̄
f g ieſus non baptiȥaret / ſed di-
h ſcipuli eius: reliquit iudȩam
i k et abijt iterum in galileam.

incepit cognoſcere. Reſpōdeo. Vt cognouit ieſus / quia audierūt ⁊c̄. id eſt vt factū eſt qȏ audirent qȏ quidem cognouit ieſus. Uel aliter poteſt ſolui per quoddam verbū Auguſtini in fine libri octaui ſuper Geñ. ad litteram. Dicit enim ꝙ chriſtus eſt verbum apud patrem: caro apud nos: verbum caro inter deum et nos. Et ſicut ipſe habuit geminā ſubſtantiam. ſ. patris et matris: ita characteriſtica idiomata habuit vtriuſq̄: ſic dicit Damaſcenꝰ. Dicendum ergo ꝙ chriſtus inquātū deus ſemper omnia ſciuit videndo ſeipſum qui eſt cauſa omniū. Inquātū autem homo / habuit vnionem cum verbo / ⁊ etiam ordinationem ad res extra. Inquātum habuit vnionem cum verbo / ſciuit omnia per cōtemplationem cauſȩ primȩ: Inquātum habuit ordinationem ad res extra tanq̄ ad cognoſcibilia quȩdam ab anima humana: ſic didicit multa quȩ prius neſciuit illo genere ſciendi: ⁊ hoc ꝑ contemplationem cauſarū naturaliū ⁊ imediatarū. Sequit̄: ❡ Oportebat autem

❡ Moraliter: a ❡ Vt ergo cognouit ieſus / quia audierunt phariſȩi ꝙ ieſus plures diſcipulos facit et baptiȥat q̄ iohannes: q̄q̄ ieſus nō baptiȥaret ſed diſcipuli eius / reliquit ⁊c̄. In hoc datur ad litteram nobis forma patienter ſuſtinendi: ⁊ cautela cedendi furori. Moraliter
Sic moyſes fugit in terram madian / cedens pharaoni: Exo. ij. c. Iuxta illud: Dū furor in curſu eſt currēti cede furori. Sic et dauid ceſſit ſauli. j. Reg. xxj. a. Et abſalō. ij. Regum. xv. c. Et helias fugit a facie achab ⁊ ieȥabel. iij. Regum. xix. a. Matth. x. c. Si vos perſecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliam. Et hoc intellige vbi eſt perſonalis perſecutio. Et nota ꝙ chriſtus: b ❡ Reliquit iudȩam: id eſt clericos et religioſos: qui ad glorificandū ⁊ laudandum deum ſunt inſtituti. Iſti enim inuidia ⁊ contentione ſua expellunt deum a ſe: quia non poteſt pax in cōtentione manere. Ps. In pace factus eſt locus eius. Ps. 75.
i ❡ Et abijt iterum in galileam: id eſt ad ſimplices laicos: qui ſunt in rota ⁊ volubilitate mundi. Ps. Uox tonitrui tui in rota. Tales enim magis timent ver- Ps. 76.
bum dei. Hoc figuratū eſt Hiere. xiij. b. vbi dicit̄ / ꝙ lumbare hieremiȩ computruit in euphrate: id eſt in diuitijs et delitijs computreſcūt clerici ⁊ religioſi. Unde oportet ꝙ aſſumat ſibi aliud. ſ. laicos. Facit enim dominꝰ qȏ poteſt / ſicut pauper homo. Unde Mich. vij. a. Uȩ mihi / quia factus ſum ſicut q̄ colligit in autūno racemos vindemiȩ. Item alio modo exponitur: vt per iohannē ⁊ ieſum ſignificent̄ duo genera p̄latorū vel p̄dicatoꝝ ⁊ doctorū. Quidā eñ datū ⁊ lucrum requirūt: q̄dā fructū aīarū. Iohānes eſt ille qui ad gratiā hominū pȩdicat vel docet. Iohannes enim interpretat̄ gratioſus. Tales enim libenter audiunt̄: quia ſicut dicit̄. ij. Timoth. iiij. a. Ad ſua deſideria coaceruabunt ſibi magiſtros prurientes auribus: ⁊ a veritate quidem auditum auertūt / ad fabulas autē cōuertent̄. Eſa. xxx. c. Loquimini nobis placētia: videte nobis errores. In riſu faciunt panem: quia taliter docendo acquirunt quod cōcupiſcunt / ſiue ſatietatem fauoris mundani / ſiue laudis / ſiue muneris temporalis. Ieſus eſt ille qui purā veritatem pȩdicat ꝓ ſalute animarū. Diſcipuli autem iohanis cum vident ꝙ confundit̄ vanitas: ⁊ ieſus ꝓfecit in veritate pȩdicanda inuident ⁊ perſequunt̄ eum. Unde cōueniens eſt vt cum odioſus ſit pȩdicator ex aſſiduitate pȩdicādi veritatē / ꝙ cedat furori: ⁊ de iudȩa redeat in galileam: id eſt de agro pȩdicationis redeat ad domū reuelationis / de ſeculo ad clauſtrum / de alijs ad ſeipſum / de exercitio pȩdicationis ad ocium ⁊ ſecretum cōtemplationis vbi homini reuelatur deus ⁊ ſuꝑpſius ſtatus. Galilea enim interpretatur reuelatio. Animalia enim ibant ⁊ reuertebātur: Ezech. j. d. Et Iob. xxxviij. d. Nunquid mittes fulgura et ibunt et reuertentia dicent tibi aſſumus? Iudic. v. c. Stellȩ manentes in ordine et curſu ſuo aduerſus ſiſaram pugnauerunt ⁊c̄. Sed notādū qȏ ſeq̄t̄:

* Oportebat autem

℟ a Oportebat autē eum tranſire per mediā ſama/
riā. Cōſequētia talis eſt. Preceꝑat chriſt⁹ vel p̄ceptur⁹ erat
Matth.10.a. diſcipulis: In viā gētiū ne abieritis/⁊ i ciuitates ſamaritanoꝝ
ne itraueritis. Ne ḡ aliq̄s legēs hūc locū/rep̄hēdat chriſtū/eo
ꝙ veniat contra p̄ceptum qḋ dedit: ideo p̄uenit euangeliſta ⁊
oſtēdit/ꝙ ꝑ accidens attrahit ad ſamari/
tanos. Et h̄ ē qḋ dic: Oportebat. q.d.
ipſe quidē qui voluit ire in galileā/ ſed int
Al. nõ habet † mediam galileā ad quā iuit/et iudeā de qua exiuit
erat media ſamaria. Unde/ a Oporte/
bat. i. oportunior via erat: b Eum
tranſire ꝑ mediā ſamariā. i. ꝑ quādā
p̄tē terre ſamarie. Samaria aūt ciuitas ē
metropolis/a qua ⁊ tota terra dicit ſama/

a Oportebat aūt eum trānſire
b p † mediā ſamariam. Uenit ḡ
c in ciuitatē ſamarie: q̄ue dici/
d tur ſichār/ iūxta prediū q̄uod
e dedit iacob ioſeph filio ſuo.
f
g

ria. Eſt autē ſamaria ciuitas nūcupata a ſamor monte quodā
in quo edificata eſt: Qui mōs ſomor etiā dictus eſt a quodā
poſſeſſore eius: q̄ dict⁹ eſt ſomer: vt dic Chryſ. Et. iij. Reg.
xvj. c. Et Eſa. vij. b. ſcd̃m aliam litterā: Caput ſamoreorum
ephraim. Hec autē ciuitas deſtructa eſt: ⁊ poſtea reedificata
eſt in valle: que nunc ſebaſte dicitur: ⁊ a quibuſdam ceſarea:
vt dicūt quidā. Hic autē querit/q̄re nō obſeruauerit illud qḋ
apl'is iniūxit: In viā gentiū ne abieritis ⁊ in ciuitates ſamari
tanorū ⁊c. Matth. x. a. Ad hoc pōt dici/ꝙ illud p̄ceptū dedit
ſic vt nō ex ꝓpoſito irent ad gentiles vel ſamaritanos ad cō/
morandū ibi: huc aūt nō venerūt niſi ex accidēti. Item illud
mandatū dedit ad temp⁹ ⁊ ex cauſa quadā ex parte iudeorū:
vt. ſ. facili⁹ reciperēt p̄dicationē apoſtoloꝝ ſi eoꝝ legitima cu
ſtodirēt ⁊ nō cōmiſcerent gentilib⁹ et ſamaritanis q̄s abomi/
nabant: ⁊ ne murmurarēt ꝙ relinquētes eos irent ad p̄putia/
tos. Hec fuit cauſa p̄cepti ad temp⁹ dati. Cū ergo p̄ceptum
h̄mōi nō extēdat in pl⁹ niſi quātū ꝑtingit cauſa ipſi⁹: euacua/
ta cauſa euacuatū eſt p̄ceptū. Et hoc fuit qn̄ oīno repulerunt
verbū. Unde excuſantes ſe diſcipuli dixerūt/ Act. xiij. g. Uo
bis erat neceſſe primū enūciare verbū dei: ſed qm̄ indignos
vos iudicaſtis: ecce cōuertimur ad gētes. Qn̄ ergo oīno repu
lerunt verbū/oīno tranſierūt ad gentes. In hoc aūt loco vbi
nō oīno repulſi ſunt a iudeis/nec oīno cōuerſi ſunt ad gentes:
ſed i parte ⁊ ex accidēti: ſicut etiam alibi in p̄te ⁊ ex accidēti le/
git dn̄s feciſſe: vt Marci. vij. c. de muliere ſyrophenîſſa. Itē
alia myſtica ratio eſt/q̄re trāſiuit de iudea ꝑ ſamariā i galileā
q̄ iteꝝ iudeoꝝ terra erat: vt ſignificaret ꝙ de iudeis veniret fi/
des ad gētes/⁊ ꝙ apl'i ad eos ꝯuerterēt: ⁊ poſtea cū plenitudo
gētiū itrauerit/redibit i galileā fides iudeoꝝ: q2 reliq̄e iſrl' ſalue
fiēt: vt dr̄ Ro. ix. f. c Uenit ergo. q.d. cū oporteret trāſi/
re de iudea in galileā ꝑ ſamariā: venit i/ quādā/ ciuitatē/ re/
gionis/ ſamarie. d Que/ciuitas exiſtēs i regione ſama/
rie/ e Dicit ſichar/ab ipſis ſamaritanis. Dicebat ſichar
corrupte: q2 chaldei erāt origine. Proprie aūt ſm̄ linguā he/
breā dicit ſichen. Et eſt illa villa in qua filij iacob exercuerūt
occiſionē ꝓ dina ſorore ſua: ſicut dicit Gen̄. xxxiiij. d. Que ci
uitas eſt/ f Iuxta prediū. i. agrū/ ſm̄ Glo. vel villā/ ſm̄
Chryſ. g Quod dedit iacob ioſeph filio ſuo. Gen̄.
xlviij. d. Do tibi p̄tē vnā extra fratres tuos quā tuli de manu
amorrei in gladio ⁊ arcu meo. Et nota ꝙ p̄diū in poſſeſſione
imobiliū diuiditur contra feudum. Feudū enim eſt qḋ accō/
modat alicui ſm̄ aliquod genus ſeruitij ipſi accōmodanti: et
ideo ſubtracto ſeruitio/ de iure ſubtrahitur feudū. Predium
aūt habet vel poſſidet dupliciter: vel precio vel bello. Unde
cū iacob iſtā terrā/⁊ emerit p̄cio a filijs emor patris ſichē cen
tum agnis: vt dicit Gen̄. xxxiij. d. et in bello obtinuerit: vt di/
cit Gen̄. xlviij. d.

Moraliter * a Oportebat aūt eū trāſire ꝑ mediā ſamariā. Per
qḋ ſignificat ꝙ q̄ vult ire in galileā. i. in ſecretoꝝ reuelationē
oportet ꝙ trāſeat ꝑ mādatoꝝ obſeruationē. Samaria em̄ int/
Ps.118. pretatur cuſtodia. Ps. A mandatis tuis intellexi. Ibi Aug⁹.
Niſi per obedientiam mandatorum non venitur ad intelligen
tiam occultorum. Eccl. j. d. Fili concupiſcens ſapietiam con/
ſerua iuſticiam. Sequitur: c Uenit ergo in ciuita/
tem ſamarie que dicit ſichar ⁊c. Iſtud exponit dupli/
In malo cit: in bono ⁊ in malo. In malo ſic/vt per ciuitatē ſamarie ve/
terem cōuerſationē peccatoꝝ intelligamus: Que hn̄ ſamaria
dicit. i. cuſtodia: q2 i ea aīa obſeſſa a diabolo ⁊ poſſeſſa cuſto/
dit. Thren̄. iij. b. Cōcluſit vias meas lapidib⁹ quadris. Ps.
Circūdederūt me canes multi: ꝯſiliū malignātiū obſedit me. Ps.21.
De hac ciuitate dr̄ Naū. iij. a. Ue ciuitas ſanguinū vniuerſa
mēdacij dilaceratiōe plena. Hāc ciuitatē edificat ipſe pecca/
tor. Un̄ Gen̄. iiij. c. Cognouit cain vxorē
ſuā. ſ. cōcupiſcētiā/⁊ cōcepit ⁊ pepit filiū.
Cōcepit prauū ꝓpoſitū: ⁊ pepit op⁹ ꝑuer
ſū. Ps. Cōcepit dolorē ⁊ pepit iniq̄tatē. † Ps.7.
Quē vocauit enoch: qḋ iteꝓtat dedicatio:
q2 ꝑ op⁹ prauū dedicat ſe hō diabolo. Et
edificauit ciuitatē quā vocauit noīe filij
ſui enoch. i. veterē ꝯuerſationē: q2 a praua
opatiōe dr̄ praua cōuerſatio. Ad hāc ci/
uitatē venit dn̄s: qn̄ dat homi gratiā aliquā grat' datā: ꝑ quā
recognoſcit ſtatū ſuū. e Sichar: qḋ iteꝓtat humer⁹. i. la/
bor: q2 vt iniq̄ agerēt laborauert. Un̄ dicūt pctōres veterē cō Hiere.9.b.
uerſationē amātes/ Sap. v. a. Ambulauim⁹ vias difficiles ⁊c.
f Iuxta p̄dium qḋ dedit iacob ioſeph filio ſuo. i.
iuxta bonā ⁊ nouā ꝯuerſationē iuſtoꝝ. Sit em̄ boni ⁊ mali cō/
uerſat i hac vita: Et iūctū ē granū cū palea donec i iudicio ſe/
parabūt mali de medio iuſtoꝝ: vt dr̄ Matth. xiij. g. Et ꝯburēt
* palee igni inextinguibili:
Uenit ergo in ciuitatē ⁊c. Aliter exponitur in bono vt Aliter in bono
ꝑ ciuitatem ſamarie religio intelligat: in q̄ cuſtodiūt clauſtra/
les/ſic p̄cioſus theſaur⁹ dn̄i i forti loco ⁊ munito. Un̄. j. Ma
chab. iiij. g. Edificauerūt mōtē ſion ⁊ ꝑ circūitū muros altos ⁊
turres firmas/neq̄n venirēt gentes ⁊ cōculcarēt eā: ſic an̄ fece
rūt. Muri ⁊ turres ſūt p̄lati ⁊ āgeli: q̄ muniūt ſubditos oꝛōni
b⁹ ⁊ admonitiōib⁹ ⁊ ꝯſolatiōib⁹: ⁊ ꝓſpiciūt eis/ne capiant ab
hoſtib⁹. Et nota ꝙ clauſtrū hn̄ dr̄ ciuitas: nō ſolū ꝓpt muni/
tionē ſed etiā ꝓpter legē ⁊ regē: q2 habēt vnū modū viuēdi ſb
vna regula: ⁊ habēt etiā cōmunionē q̄ inſurgit ꝑ orones ꝯ de/
mones tēptantes aliquē. Prouerb. xviij. d. Frater q̄ iuuat a
fratre q̄ſi ciuitas firma. Eccl. iiij. c. Meli⁹ eſt duos eſſe ſiſ q̄
vnū: habēt em̄ emolimētū ſocietatis ſue ⁊c. Hec ciuitas dr̄ ſi
char qḋ interꝓtat cōcluſio: q2 religio claudit tanq̄ hort⁹ dn̄i
ſpecioſus ⁊ delitioſus. Un̄ Can̄. iiij. d. Hort⁹ cōcluſus ſoror
mea ſpōſa: hort⁹ cōcluſus: fons ſignat⁹. Eſa. lj. a. Ponēt de/
ſertū q̄ſi delitias: ⁊ ſolitudinē ei⁹ q̄ſi hortū dn̄i. Itē interclu/
dunt in clauſtro tanq̄ vinū in dolio: vt ibi parent ⁊ abijciant
omnē ſordē/⁊ ad potū dn̄i reſeruent: ſic ſolet dici de bono vi/
no: Recludite id ad os dn̄i regis. Can̄. vij. c. dr̄: Gutt tuū ſic
vinū optimū dignū dilecto meo ad potādū/ labijſq̄ ⁊ dētib⁹
ei⁹ ad ruminādum. Itē ſic ſpōſa recludit in thalamo cū ſpon
ſo: q2 eā celat ſpōſus. Deut. xxxiij. b. Beniamin amātiſſim⁹
dn̄i habitabit ꝯfidēter i eo q̄ſi in thalamo tota die morabit.
Itē ſic aues i caſulis recludunt/vt ibi ſpūalit loquāt ⁊ cantēt
corde dn̄o: ſm̄ illud Ps. Cor meū ⁊ caro mea exultauerūt in Ps.83.
deū viuū. j. Cor. xiiij. c. Pſallā ſpū pſallā ⁊ mēte. Eph. v. d.
Loquētes vobiſmetipſis i pſalmis ⁊ hymnis ⁊ cātic ſpūalib⁹
cantātes ⁊ pſallētes i cordib⁹ vr̄is dn̄o. Sed nota ꝙ aues nō
delectat ſemꝑ eſſe i caſulis: q2 ſemꝑ cogitāt de egreſſu: tn̄ mul
to meli⁹ habēt ibi neceſſaria q̄ cū erāt extra: Sic ē de mult
clauſtralib⁹/maxīe de illis q̄ intrāt clauſtrū ꝓpt paupꝛtatē quā
in ſeculo patiunt. De quib⁹ dr̄ Thren̄. j. a. Migrauit iudas
ꝓpter afflictionē ⁊ multitudinē ſeruitut'. i. ꝓpt inopiā trāſit ad
religionē. Et ſequit ibi: Habitauit iter gētes. i. int clauſtrales
nec inuenit requiē: q2 talib⁹ ſtatim diſplicet religio. Sed ti/
meāt iſti q̄ cogitāt de egreſſu: q2 catt⁹. i. diabol⁹ eis inſidiat ſic
auibus vt caput ad min⁹ deuoret. Gen̄. iiij. b. Ecce eijcis me
hodie a facie t̄re: ⁊ a facie tua abſcōdar. Uel pōt dicere q̄ egre
dit de clauſtro: Et ero vag⁹ ⁊ ꝓfug⁹ i t̄ra: oīs ḡ q̄ inueneritme
occidet me. Quilibet em̄ diabol⁹ talē ꝑcutit gladio alicui⁹ pec/
cati: q2 tales exponūt ſe oī ſpurcitie. Proſeq̄mur igit textū.
c Uenit ergo/ ieſus/ in ciuitatē ſamarie q̄ dr̄ ſich/
ar: q2 viſitat clauſtrales in religione in qua eos recluſit. Iob
x. c. Uiſitatio tua cuſtodiuit ſp̄m meū. f Iuxta p̄diū qḋ
dedit iacob ioſeph filio ſuo. Prediū iſtud ē ara ꝯtēpla/
tiōis iux quā ē ꝯuerſatio regularis. Dis em̄ alia cōuerſatio lic̄
bona/min⁹ tamē vicina eſſe ſolet ſtudio cōtemplatiōis. Unde
Oſee. ij. c. Adducā

a Erāt autē ibi fons iacob. Je-
b ſūs ergo fatigat⁹ ex itinere ſe-
c d debat ſic ſuper fontē. Hora
e f aūt erat q̄ſi ſexta: Uenit mu-
g lier de ſamaria haurire aquā.

dicit Geñ.xlviij.d. recte p̄dium dicit. Sane autē intelligendum ē hoc: quia primo emerat eam a rege emor centū agnis: ſed cū pro nece ſichimitarū debuerat ſibi auferri / poteſtatiue ſuper ea obtinuit. a Erat autē ibi fons iacob: id eſt quem foderat iacob in hauſtum familię ſuę ꝛ pecorum: ſic.j. dicit. Ad litterā aūt vt dic Chryſoſtom⁹ ita diligēter determinat hic de loco iſto: vt poſtea quādo audieris mulierē loquentem: Jacob pater noſter dedit nobis fontem hunc / meli⁹ intelligas et ſcias de quo fōte loquit / ꝛ vbi ſit⁹ ſit. Fōs aūt vt dicit Glo. dicit vbicūq̧ aq̄ manat de terra. In ratione em̄ fontis nō eſt plus niſi ꝙ fundat aquas: ſed ſi in ſuperficie terrę / tūc dicitur fons appropriate: vt dicit Joſephus: ſi vero in profundo / tūc dicit puteus. Et etiam fons generali vocabulo: vt hic dicit fons iacob / cum eſſet puteus profundus. b Jeſus ergo fatigatus ex itinere: quia vltra vires velociter ambulauerat. Et cauſa huius poteſt eſſe liuor phariſeorum: cui ſe cito voluit ſubtrahere: ꝛ eſt quaſi cauſa impellēs. Et ex alia parte ſalus illorum ad quos tendebat: quibus ſe citius voluit p̄ſentare: ꝛ eſt quaſi cauſa trahēs. Et tertia cauſa / vt daret nobis exemplū laboris in itinere ꝛ opere p̄dicationis: vt dicit Chryſoſtom⁹. c Sedebat ſic.i. fatigat⁹: d Super fontem: in ora fontis propt̄ releuationem laſſitudinis / ꝛ refrigerationē caloris ex aqua recenti ſcaturiente de terra. Uel Sedebat ſic: demonſtratiue: id eſt ad hoc quod ſequit / ſedebat ſuper fontem. Uel ſm Chryſoſtomum: c Sedebat ſic ſuper fontem: id eſt non in throno / non in plumari: ſed ſimplicit ꝛ vt cōtingebat ſuper terram. Seſſio autē hęc facta eſt propter laborem / quia fatigatus ex itinere: vel ꝓpter ęſtum / quia erat hora ſexta: vt dicit conſequēter: Uel vt expectet diſcipulos qui intrauerant ciuitatem: ꝛ vt daret occaſionem ꝛ oportunitatē vt inueniret a muliere ventura ad hauriendam aquam. Has quattuor cauſas notat Chryſoſtomus. Exprimēs ergo cauſam ſeſſionis pro ęſtu / ſubdit: e Hora autē erat quaſi ſexta. Ex hoc patet ꝙ ſatis laborauerat q̄ cōtinue vſq̧ ad ſextam ꝛ velociter ierat. Item patet ꝙ calore confectus erat: quia tali hora iam aſcendit ſol ad altiorem gradum noſtri hemiſperij. f Uenit mulier de ſamaria: id eſt de ciuitate ſamarię regionis: g Haurire aquā. Nota qualiter deſcribit omneſ occaſiones: ꝛ ex parte chriſti / quia fatigatum conueniens fuit ſedere: et ex parte mulieris / quę neceſſe habebat aquam haurire: ꝛ ex parte loci vbi erat fons ad quem ꝛ chriſtum conueniēs fuit ſedere propter quietē ꝛ refrigerationem: ꝛ mulieres ibidem propter potum venire: Et ita omnia cōcurrerūt oportune. Itē nota ꝙ vbiq̧ chriſt⁹ ſeruat pacem: quia nec ex ꝓpoſito ſed quaſi ex accidenti venit ad ſamaritanos: nec mulier venit mandata ſiue vocata: ſed a caſu

✻ omnia dicit facta

aliter ✻ palee igni ìextinguibili: Matth.iij.c. a Erat aūt ibi fōs iacob.i. bona temporalia vel naturalia quę ſimul participāt boni ꝛ mali. b Jeſus ergo fatigatus ex itinere ſedebat ſic ſuper fontem. Jeſus vadit circūiens vt aliquos inueniat dignos ſe: ſm qd̄ dicit Eccl.xxiiij.a. In omnibus requiem quęſiui. Et Sap. vj.c. Dignos ſe circūit ipſa quęrens: ꝛ ī vijs ſuis oſtendet ſe illis hilariter: ꝛ in omni prouidentia occurret illis. Jeſus fatigat tripliciter: Onere: clamore / ꝛ itinere. Onere peccatorū noſtrorū / portādo ꝛ expectando. Unde Eſa.j.d. Laboraui ſuſtinens. Et.xlvj.a. Audite me domus iacob ꝛ omne reſiduū domus iſrael: qui portamini a meo vtero / qui geſtamini a mea vulua: vſq̧ ad ſenectā egoipſe: et vſq̧ ad canos ego portabo. Ego feci ꝛ ego feram: ego portabo ꝛ ſaluabo. Itē fatigat clamore nos vocādo:
Pſ.68. Reuertere / reuertere ſunamitis ꝛc. Cant⁹. vj.d. Pſ. Laboraui clamās / raucę factę ſunt fauces meę. Prouer.j.c. Uocaui ꝛ renuiſtis: extēdi manū meā ꝛ nō fuit q̄ aſpiceret: deſpexiſtis ꝛc. Itē fatigatur ex itinere: q̄ multas et lōgas vias vadit / vt nos inueniat ꝛ ad ſe conuertat. Proſequit enim fugientes et amplectit reuertentes: vt dicit Bern. Uię autē domini quibus vadit poſt nos: miſericordia ꝛ veritas. Aliquos enim reuocat ꝑ opera miſericordię et amoris: alios per viam iuſticię ꝛ timoris. Pſ. Uniuerſę vię domini miſericordia ꝛ veritas ꝛc. Pſ.24. Jeſus veniens ad cor hominis / reſidet ſuper fontem: cum bona naturalia mouet / petēs a nobis / vt nos petam⁹ eum: id eſt vt ſuę gratię quę p̄ſens eſt habilitem⁹ nos et liberum arbitriū applicemus. Uel fons eſt bonū temporale / qd̄ ieſus petit: quia vult vt bene eis vtamur ꝛ ſibi in pauperibus ea erogem⁹. Chriſt⁹ ergo ſedet ad fontē ſicut pauper dr̄ ſedere ad elemoſynā: quia petit ꝛ pulſat vt ſibi ꝛ bona naturalia applicemus ꝛ bona temporalia diſtribuamus. Eſa.xxviij.c. Hęc requies mea reficite laſſum: ꝛ hoc refrigerium meū / ꝛ noluerūt audire. Matth.xxv.d. Eſuriui ꝛc. Sitiui ꝛc. e Hora autem erat quaſi ſexta / quādo ſol eſt in feruore ſuo: id eſt peccator in ardenti deſiderio peccandi. Tunc em̄ quādoq̧ viſitat eum domin⁹. Unde Michęę.iiij.d. Uenies vſq̧ ad babylonem: ibi liberaberis. Et Pſ. Dixit domin⁹ ex baſan conuertā: cōuertā in ꝓfundum maris. Pſ.67. Pſ. Multiplicatę ſunt infirmitates eorum poſtea accelerauerūt. Pſ.15. f Uenit mulier de ſamaria haurire aquam: id eſt ſenſualitas ad hauriendam ꝑ hauſtoriū omniū ſenſuū aquā diuitiarū vel delitiarū ꝛ libidinis: cū tamē dicat Eccs.j.b. Oīa flumina intrāt mare. Et Geñ.j.a. Cōgregatiōes aquarū appellauit maria. Et Joſue iij.d. Aquę inferiores deſcēderūt ī mare mortuū. Hauritoria

✻ ſunt ſenſus ꝛ membra.

✻ Oſee.ij.c. Adducā eam in ſolitudinē: id eſt in clauſtrum ꝛ ibi loquar ad cor eius: ſubleuans eam in cōtemplatione ad me intelligendū. Threñ.iij.d. Bonū eſt viro cum portauerit iugum ab adoleſcentia ſua: ſedebit ſolitarius ꝛ tacebit / ecce diſciplina clauſtralis: quia leuabit ſe ſuper ſe / ecce contemplatio ſpiritualis. Aliter a Erat autē ibi fons iacob: quia in clauſtro ſolebat eſſe iuge ſtudiū ſacrę ſcripturę: vnde ſolebāt fluere riuuli doctrinę. Fōs enim eſt ſacra ſcriptura. Johel.iij.d. Fons de domo domini egrediet: id eſt de clauſtro: quia omnes magiſtri magni et expoſitores ſacrę ſcripturę fuerūt religioſi: vt Hieronym⁹ / Auguſtin⁹ / Gregori⁹ / Ambroſius: et alij multi. Et irrigabit torrentem ſpinarū: quia totū mundū ſpinoſum ſua doctrina fęcundauerūt. Unde ex vicinitate fontium quę erant in religionibus ſolebant oīa loca ꝓpinqua eſſe virētia. Sed modo ecōtrario / omnes villę ꝓpinquę religionibus arefactę ſunt ꝛ peſſimę. Olim de fonte dom⁹ domini irrigabāt torrētes ſpinarū: quādo ad p̄dicationē bti Bernardi flebant ꝛ conuertebant etiā illi qui non intelligebant ſermonem eius. Geñ.ij.b. Fons egrediebat de loco voluptatis.i. de clauſtro ad irrigādū paradiſum.i. ipſum clauſtrū: qui inde diuiditur in quattuor capita.i. in quattuor mūdi climata. Uel aliter. Per fontē intelligunt diuitię temporales abbatiarū et reddit⁹ annuales. Iſte fons debet eſſe iacob: q̄ ab hmōi diuitijs debent exire opa actiuę ſiue opa miſericordię / ī quibus ſūt quędā lucra. Propter hoc em̄ fuerūt eis dati tanti reddit⁹ vt inde viuerent ꝛ opa miſericordię facerēt. Sequit: b Jeſus ergo fatigat⁹ ex itinere ſedebat ſup fontē: Hoc eſt ꝙ chriſtus in pauperib⁹ ſuis fatigatus ex diſcurſu ꝛ labore ꝛ fame venit ad elemoſynā abbatię / vt de fonte bibat: id eſt vt aliquid in ſolatium ſuę paupertatis accipiat. Unde Eccl.xxiiij.a. In omnib⁹ requiē q̄ſiui: ꝛ in hęreditate domini morabor. Ita facit dñs in paupere: diſcurrit ꝑ multos vicos: ꝛ cū ibi nō inueniat requiem: tunc venit ad hęreditatē domini.i. ad abbatiam. e Hora autē erat quaſi ſexta: vt notet ardor petendi in paupere qui ſitit ꝛ eſurit. f Uenit mulier de ſamaria haurire aquam.i. ꝓcurator abbatię: qui maxime ſitit ꝑ cupiditatē: ꝛ nihil aliud intendit facere in abbatia q̄ trahere ꝛ haurire aquam: id eſt multiplicare terrenā ſubſtantiam. Hęc eſt dalida / quę interpretat ſitula: quia ſemper ſitit: Judic.16.c. quę decipit ſanſonem et excęcat: qui interpretat ſol eorum: quia talis ꝓcurator excęcat ſuum abbatem / dicens: ſic et ſic debet fieri: et ſic debet domus multiplicari: nec debent tot

✻ et tanta pauperibus

a Dicit ei ieſus: Da mihi bibe-
b re: diſcipuli em̄ eius abierant
in ciuitatē vt cibos emerent.

ſ omnia dicit facta euāgeliſta / vt tollat occaſionem murmuris
a iudeis. a Dicit ei ieſus: Da mihi bibere. Quia ſim/
plex mulier erat / nec itelligere poſſet ſpiritualia dogmata niſi
per ſimilitudines: iō p̄mo alloquit̄ eā de aqua. Quia autē ad
litterā ſitiebat: ſed tamen hunc potum materialem non pete/
bat: vt dic̄ Glo. ſed ex hac occaſione quia
videbat̄ ſitire / venit ad talem locutionē:
vt ſub ſpecie aque corporalis loquēs / ma
nuduceret mulierē in cognitionem aque
ſpiritualis: Et ideo dicit ei: Da mihi bi
bere. Sed querit̄ qualiter hoc petat cū
hoc lex nō permittat? Ad hoc pōt dici ꝙ
petebat hoc / nō qꝛ vellet bibere: ſed qꝛ hac occaſione volebat
in verba inſtructionis intrare. Vel ꝓpt̄ myſteriū / vt ſignifica/
ret ꝙ ſitit ſalutem ⁊ fidem eccleſie vel anime illius: tamē ſi bi/
biſſet / contra legem non feciſſet dominus legis. Lex enim dat̄
ſeruis / nō filijs vel ipſis dominis. Chryſoſtom⁹ dicit / ꝙ qui/
dam dicunt ideo petiuiſſe: quia ſciebat eam non fuiſſe daturā.
Sed obijcit̄ contra hoc: quia ſm hoc inuanum petijt: nec ita
petere oportuit. Unde ſoluit aliter ⁊ dicit / ꝙ iam indifferenter
abijcit obſeruationes legales: Qui em̄ alios inducebat ad ſol/
uendū legalia / multo magis ipſe ea trāſcurreret ſiue ſolueret.
Hoc enim dicit̄ Matth. xv. b. Non qd̄ intrat in os hominis
coinquinat hominē. Sed hec verba Chryſoſtomi intellige ſa
ne: quia non oino adhuc abiecit legalia: ſed in hoc ꝙ aliquādo
ſoluit / aliquando obſeruauit: oſtēdit paulatim eſſe euacuāda.
Item poteſt alit̄ ſolui / ꝙ in neceſſitate licebat etiam tempore
legis ſoluere illa legalia: ſicut patet de dauid qui comedit pa/
nes ꝓpoſitionis. j. Reg. xxj. b. Matth. xij. a. Unde ⁊ hic po
tuiſſet a ſamaritana potum recepiſſe in tanta neceſſitate et ca/
lore. Sequit̄: b Diſcipuli enim ei⁹ abierāt. Sic cōti/
nua. Poſſet aliquis querere / quare petijt aquam a muliere et
non diſcipulis iuſſit aquam haurire? Et ad hoc reſpōdet / ꝙ nō
petiuit a diſcipulis: quia diſcipuli abierant. Et ſic continua.
Poſſent iudei audiētes hoc factum murmurare / ⁊ q̄rere qua/
re ita ſedit ibi colloquēdo cum ſamaritana muliere? Et ideo ra
tionem ponit. ſ. ipſam neceſſitatem querendi cibaria ad victū:
Quia / b Diſcipuli eius abierāt in ciuitatē / ſicbar:
vt cibos emerent. Et hec fuit neceſſaria ⁊ rationabilis
cauſa ſue expectationis. Sed querit̄ quare cibos a gentilibus
emebant / cum eſſent illiciti ſm legem: maxime cum poſſent ſe/
cum detuliſſe cibaria de iudea? Ad hoc dicēdū / ꝙ nulli cibi fu
erunt illici eis p̄ſente domino legis ⁊ diſpēſante / ⁊ maxime in
neceſſitate. Sed tamē nō puto eos emiſſe cibos illicitos: quia
forte emerunt panem et fructus vel tale aliquid leue / qd̄ licuit
viatoribus edere apud quaſcūq; gentes eſſent. Cibos autem
ſecum non portabant: quia decuit eos qui futuri erant docto/
res mūdi / eſſe attētos continue in doctrina chriſti / ⁊ attendere
his que ab eo dicebāt: nec impediri cura ⁊ ſollicitudine mūdi
niſi cum vrgeret neceſſitas. Sed querit̄ quare emerunt ⁊ non
potius mendicauerūt? Reſpondendum eſt / ꝙ non decuit eos
mendicare: quia mendicantis eſt omnē cibum qui offertur re/
cipere: ⁊ ipſi in ſuſpicionē veniſſent ſamaritanis tanq̄ deſerto/
res legis ſi ab eis cibos illicitos recepiſſent. Item ne videret̄
ſub precio poni verbum ſalutis quod predicabat ieſus. Sed
adhuc querit̄ / quare ſolus remanſit? Reſpondemus: vt omnē
humilitatē oſtenderet. Item vt mulieri fiduciam familiariter
cum eo loquendi ⁊ audacter querendi exhiberet: quia cū mul/
tis non eſſet ita auſa loqui. Notandū autem ꝙ ſm ſeriem tex/
tus hic / exemplo chriſti monemur ad tria. Ad laborē: ad par/
citatem: ad humilitatē. De primo dicit̄ Job. v. b. Homo na/
ſcitur ad laborem ⁊ auis ad volatum: quia qui vult volare ad
Ps. 72. celum / primo oportet ꝙ ſit homo ad laborandum. Ps. In la
bore hominū non ſunt: et cum hominibus non flagellabunt̄.
Ad iſtū laborē monemur p̄mo / cum dicit̄ / ꝙ ieſus fatigat⁹
erat ex itinere. Sed quia multi poſt laborem nimias requi/
runt refocillatiōes ⁊ refectiones: qui plus exigūt in feudo q̄
impendant in ſeruitio: qui etiam quod fecerunt parum / multū
eſtimant: ⁊ quod mutuo dederunt domino / ſtatim cum vſuris
exigunt: ſm illud Eccī. xx. b. Hodie fenerat̄ quis ⁊ cras expe

tit: ⁊ odibilis eſt homo huiuſmodi. Secūdo domin⁹ poſt labo
rem monet nos ad parcitatem ⁊ ſobrietatem in hoc ꝙ fatiga/
tus ſedit ſupra fōtem / ⁊ petit aquā ad potū: ⁊ de cibo ſibi ad/
huc hora ſexta nō fuerat ꝓuiſum. Unde dicit Chryſoſtom⁹.
Chriſtus fabrilem ⁊ humidā: id eſt cū labore delitioſam ſemꝑ
abijciens vitam: laborioſam ꝓ ſo conſtri/
ctam ⁊ cum labore parcam inducit. Non
em̄ ſubiugalibus vtitur: ſed ita valide in/
cedit vt etiam frangat̄ ex itinere. Ex hoc
vtriq; erudit. ſ. per ſe operatorē eſſe ⁊ poſt
laborem non ſuperflua petere. Ita enim
vult a ſuperfluis alienos nos eſſe / vt etiā
ipſorum neceſſariorum multa abſcidamus. Propterea dicebat
Matth. viij. c. Uulpes foueas habēt ⁊ volucres celi nidos:
filius autem hominis non habet vbi caput ſuū reclinet. Pro/
pterea ⁊ in montibus plerumq; conuerſat̄: nō in die ſolū / ſed
etiam de nocte ⁊ in deſertis. Hoc et dauid dicit: De torrente Ps. 109
in via bibet. Sic ergo chriſtus poſt laborem inuitat nos ad
parcitatem ⁊ vite auſteritatem in hoc ꝙ domū non petijt / ſed
ſuper fontem ſimpliciter ſedit. In hoc etiam ꝙ nō vinum ſed
aquā petijt. Item in hoc ꝙ de cibarijs p̄parandis non cura/
uit: ſed adhuc hora ſexta erāt imparati. Unde Chryſoſtom⁹
dic̄. Ex hoc loco diſcim⁹ chriſti circa itinera validitatē / et cir/
ca cibaria negligentiā: equaliter ſuperuacue hac re vtitur: ita
nimirū ⁊ diſcipuli eruditi erant ea que ad ſeipſos ꝑtinebant
diſponere. Nō enim deferebant viaticula: qd̄ patet per hoc
qd̄ dicit̄ Matth. xvj. a. vbi dixit eis dominus: Cauete a fer/
mento phariſeorū ⁊ ſaduceorum: at illi cogitabāt inter ſe di/
centes: quia panes non accepimus. Item per hoc qd̄ dicitur
Matth. xij. a. ꝙ vellebāt ſpicas ad comedendū. Itē Matth
xxj. b. dicit̄ ꝙ ꝓpter eſuriem venit ad ficum. Et dicit ſup hoc
Chryſoſtom⁹: Nihil aliud per hoc nos erudit q̄ cōtemnere
ſ ventrem / ⁊ nō ſtudioſam
* ſunt ſenſus ⁊ mēbra. Eccs. j. b. Non ſaturat̄ oculus viſu Notat
nec auris auditu implet̄. Et / Quo plus ſūt pote plus ſitiunt̄ Quidam
aque. a Dicit ei ieſus: Da mihi bibere. q. d. cito con/ [illegible]
uertere et me potabis. q. d. Tu ſitis ad culpā / ⁊ ego ſitio te ad
gratiā: Tu ſitis tuā damnationē / ⁊ ego tuā ſalutem: Tu ſitis
diuitias / ⁊ ego elemoſynas ſitio ⁊ alia bona opera. Auguſtin⁹.
Mirū eſt ꝙ panis eſurit ⁊ fons ſitit / via laſſat̄: Sed hec om/
nia ꝓpt̄ nos. Unde. j. xix. f. Sitio / ſalutē. ſ. peccatorē. Gen.
xxvij. d. Cum iſaac cibos oblatos comediſſet / obtulit iacob ⁊
vinum. Quo hauſto / dixit ad eum: Accede ad me et da mihi
oſculum fili mi. Acceſſit ⁊ oſculatus eſt eum. Statimq; vt ſen
ſit veſtimētorū ei⁹ fragrantiam / benedicens illi ait: Ecce odor
filij mei. Hic notant̄ quinq;: Cib⁹ / pot⁹ / oſculū / fragrātia / ⁊ be/
nedictio. Cibus boni operis. j. eodē. e. Meus cib⁹ eſt ⁊c. Ui/
num compunctiōis: oſculum cōtemplationis: fragrātia bone
opinionis: que omnia merent̄ benedictionē eterne retributio/
nis. b Diſcipuli em̄ eius abierant in ciuitatem vt
cibos emerent. Diſcipuli chriſti ſunt p̄dicatores diſcipli/
nati / habentes celum animarū: quo nullum eſt deo placidius
ſacrificium: vt dicit Gregorius. Qui ingrediuntur ciuitatem
eccleſie vel mūdi vt cibos emant: id eſt peccatores ad chriſtū
conuertant. De qua ciuitate dicit Ps. Conuertent̄ ad veſpe/ Ps. 58.
ram ⁊ famē patient̄ vt canes: ⁊ circuībunt ciuitatem. Hi ſunt
cuſtodes qui circuīerūt ciuitatem: Cant. v. b. Et ſunt explo/
ratores: Joſue. ij. a. Et nota ꝙ domin⁹ dicit̄ potare eos q̄ de/
facili cōuertunt̄ ad eū: eos autem comedit / qui cū difficultate.
In hoc autē ꝙ domin⁹ dicit̄ potare vel potum ſitire / ⁊ diſci/
puli cibos emūt: notat̄ ꝙ iſti q̄ imediate cōuertunt̄ a domino
defacili ⁊ magis ſubito ꝯuertunt̄: vt patet de paulo / Act. ix.
a. Neſcit em̄ tarda rerū molimina ſpūſſancti gratia. Qui aūt
per alios conuertunt̄ / cum difficultate maiori conuertunt̄: qd̄
facit domin⁹ / vt cōuertētes eos maiorem mercedē recipiant.
* Dicit ergo ei
⁂ ⁊ tanta paupibus diſtribui. a Dicit ei ieſus: Da mi Aliter
hi bibere. Hoc eſt qñ paup petit ſolatiū alicui⁹ elemoſyne a
ꝓcuratore abbatie. b Diſcipuli em̄ ei⁹ abierāt in ciui
tatē vt cibos emerēt: qꝛ ille paup q̄ petit elemoſynā aliqñ
⁂ oneratus eſt filijs

☞ ventrem/ ⁊ nõ ſtudioſam eius eſtimare eſſe miniſtrationē: Iri/
nere equidē diſcipulos hec neq̧ deferētes ꝙ ſecū/ neq̧ qꝛ non
portabant viaticū/ ideo ab initio diei de hoc ſollicitos eſſe: ſed
ſm tēpus ſm qḋ omnes cõmunit pulmētū capiūt. ſ. in hora
ſexta: eſcas tunc ꝑmo comparāt. Sed nõ ſic facim⁹ nos: quia
mox ex lectulo ſurgē
tes pꝛe alijs de cibo
ſolliciti ſum⁹/ cocos
⁊ mēſe poſitores vo/
cantes: ⁊ cum multo
hoc ſcrutātes ſtudio.
Tertio poſt laborē
et parcitatem mone/
mur ad humilitatem:

a Dicit ergo ei mulier illa ſama
b ritana: Quomõ tu iudeus cū
ſis/ bibere a me poſcis q̄ ſum
c mulier ſamaritana? Non em̄
coutunt iudei ſamaritanis.

ne pro ꝑdictis erigamur: ſed cum omnia bene fecerimus/ nos
ſeruos inutiles reputem⁹: ſm qḋ habet Luc. xvij. c. Et Eccl.
xviij. a. Cum cõſūmauerit homo tunc incipiet. Eccl. xliij. a.
Luminare qḋ minuit in ↄſūmatione. Ad hanc virtutem nos
inuitat/ vt dicit Chryſoſtomus: nõ ſolum in laborando vel in
ſedēdo in via/ ſed etiā in eo ꝙ derelinquebat ſol⁹: ⁊ ꝙ diſcipu/
li eius aberant: ⁊ nimirū licebat ſi vellet/ aut nõ omnes emit/
tere/ aut abeuntibus illis alios miniſtros habere/ ſed noluit:
Etenim diſcipulos ſuos ita aſſuefecerat omnē timorem con/
culcare. Sequit. a Dicit ergo ei mulier illa ſamari/
tana: a qua chꝛiſtus potum petierat: b Quomõ tu iu/
deus cū ſis/ bibere a me poſcis que ſum mulier ſa/
maritana? Sicut dic̄ Glo. nouit eū eſſe iudeum ab habitu.
Verſus — Chryſoſtom⁹ aūt dicit ꝙ a ſchemate et locutiõe: id eſt a figu/
ra ⁊ a lingua. Unde verſus: Verba/ locus/ temp⁹/ habitus/ ca/
ro/ cultus ⁊ eſus: Gentib⁹ ex reliquis diſcernunt iſraelitas.
Verba. i. lingua: locus. i. patria: tempus. i. feſta tempoꝝ que
celebrabant. Habitus: quia vtebant pallijs quibuſdam qua/
dratis: in quorum extremitatibus erant fimbrie: vt dicit Nu
meri. xv. d. Nec vtebant varijs veſtibus vel ſtragulatis. Ca
ro circūciſa. Cultus: id eſt ritus ſacrificioꝝ. Eſus: id eſt diſcre
tio ciborum. Et nota ſapientiā mulieris ⁊ benignitatem. Sa/
pientiā in hoc ꝙ querit cupiens inſtrui. Benignitatē in hoc
ꝙ non ſtatim intrat in altercationē cõtentioſam/ vt dicat: Ve
mihi fiat/ tibi dare bibere hoi ꝓliatori ⁊ allophylo ⁊ inimi/
co gentis mee: Et forte in hoc trahebat amore ⁊ benignita/
te chꝛiſti aquam petentis ab ea. Ut autem innueret ſapien/
tiam in interrogādo ſubdit: c Non enim coutuntur
iudei ſamaritanis. Scḋm Glo. verbum eſt exponentis
quare mulier pꝛedictū verbū dixerit chꝛiſto. Sed ſm Chry/
ſoſtomum/ verbum eſt mulieris: que reddit rationē ſui dicti.
Et nota ꝙ mulier ſm Chryſoſtomū hoc dicebat: quia nole/
bat ꝙ chꝛiſto aliquis poſſet obuiare ⁊ impꝛoperare ei ꝙ fran/
geret legem. Pro ſe em̄ non querebat ipſa: quia non erat pro/
hibitum ſamaritanis couti iudeis: ſed econtra. Et ideo dicit:
Non enim coutunt iudei ſamaritanis: et non econ/
uerſo. d Reſpondit ieſus ⁊ dixit ei. Notādus eſt or/
do reſponſionū chꝛiſti ad interrogationes mulieris. Pꝛimo
enim: quia mulier ſimplex erat/ habens tamē ſm aliquid fidē
patrum/ licȝ diminute ⁊ indiſtincte: ideo chꝛiſtus accipit ma/
teriam loquēdi cum ea ab aqua ſenſibili: Senſibilia em̄ rudi/
bus ſunt via bꝛeuioꝛ in intelligibilia. Deinde ꝙ ſapiēter ⁊ be/
nigne reſpondit mulier ꝑ aquam ſenſibilem/ manuducit eam
ad aliquid altius. ſ. ad aquam viuam: ⁊ ꝑ cõſequens in cogni/
tionem veram ſuiꝑſius. Ipſa em̄ pꝛimo non nouit eum niſi
tanq̧ iudeum quēdam: ⁊ ideo dicit: e Si ſcires donum
dei: id eſt q̧ vicinū ⁊ magnū eſt donum dei. ſ. gratia ſpiritus/
ſancti quā paratus eſt dare. f Et quis eſt qui dicit
tibi/ da mihi bibere: id eſt q̧ magnus eſt ille qui potū pe/
tit a te. q. d. ſi ſcires vicinitatem ⁊ magnitudinem doni: ⁊ me
eſſe datorem eiuſdē doni: g Tu forſitan: quia non coge/
ris: in quo notat libertas arbitrij. h Petiſſes ab eo:
recognoſcens tuam indigentiā ⁊ meā abundantiā/ qui videoꝛ
a te petere aquam. i Et dediſſet tibi: non inueniens ob/
ſtaculum doni ſui in te. k Aquā viuam: id eſt ſpūſſan/
cti gratiam abluentem a peccatis/ refrigerantē a concupiſcen

tijs/ fecundantem in operibus bonis/ viuificatiuam in virtute/
☞ regeneratiuā in ſpem

Moraliter — * a Dicit ergo ei mulier illa ſamaritana: Quõ
tu iudeus cum ſis/ bibere a me poſcis que ſum mu/
lier ſamaritana? Ita quādoq̧ dicit peccatoꝛ: ſi conuerterē
me ad deum/ quomõ
acceptaret ipſe ſerui/
tium meum qui tam
magn⁹ peccatoꝛ ſum:
ſm qḋ dicit Petrus
Luc. v. b. Exi a me
domine: quia homo
peccatoꝛ ſū. Et Luc.
xviij. c. Publicanus

B

d Reſpōdit ieſus ⁊ dixit ei: Si
e ſcires donum dei: et quis eſt
f qui dicit tibi/ da mihi bibere:
g tū forſitan petiſſes ab eo et
h i k dediſſet tibi aquam viuam.

nec oculos audebat ad celum leuare. c Non enim co/
utunt iudei ſamaritanis. q. d. que ſocietas luci ad tene/
bꝛas: que cõuentio chꝛiſti ad belial. ij. Corinth. vj. c. Nõ cu/
rat chꝛiſtus et ſancti de peccatoꝛibus. J. ix. f. Deus peccato/
res non audit. Sed ſicut dicit ibi Glo. Vox eſt hec nõ vncti.
Unde ſequit: d Reſpondit ieſus ⁊ dixit ei: Si ſci/
res donū dei: id eſt ſpiritūſanctū ſiue benignitatē ſpiritus/
ſancti/ dicit dominus in coꝛde peccatoꝛis. f Et quis eſt q̄
dicit tibi/ da mihi bibere: id eſt q̧ benignus eſt qui a te
tuam fidem et tuam ſalutem dignat ſitienter petere. Ad nos
enim dicit: Si ſcires donū dei: ⁊ quis eſt qui dicit ti/
bi/ da mihi bibere. q. d. ſi ſcires q̧ parat⁹ eſt ad dandū ⁊ q̧
feruens ⁊ impoꝛtunus eſt ad rogandum te de his que ſunt ad
profectū tuum. g Tu forſitan petiſſes ab eo: id eſt fi/
duciam petendi cõcepiſſes. Quis enim deſperet vbi offert ſe
gratia/ imo vbi cognouit ſua petitione impoꝛtuna. De pꝛima
dicit Prouerb. j. c. Extendi manū meā/ ad dandum. ſ. Heb.
xij. b. Tanq̧ filijs ſe offert nobis deus. De ſecūdo/ quomõ. ſ.
rogat/ dicit Matth. xj. d. Venite ad me omnes qui laboratis
⁊c. Eſa. xxx. c. Erunt oculi tui videntes ꝑceptoꝛem tuū: ⁊ au/
res tue audient verbū poſt tergum monētis. i Et dedi/
ſſet tibi aquam viuā: id eſt gratiā que lauat ſoꝛdes. Unde
Ps̄. Amplius laua me domine ⁊c. Ezech. xxxvj. c. Effūdam — Ps̄. 50.
ſuper vos aquā mūdam. Et. xvj. b. Laui te aqua. Et Zach.
xiij. a. Erit fõs patēs domui dauid ⁊c. Fructificare facit. Un̄
Eſa. xlv. b. Roꝛate celi deſuper ⁊ nubes pluant iuſtum: ape/
riat terra ⁊ germinet ſaluatoꝛem. Oſee. xiiij. c. Ero quaſi ros:
⁊ iſrael germinabit quaſi lilium. Item ardoꝛem peccati ⁊ ſitim
extinguit. Eccl. xviij. b. Ardoꝛem refrigerabit ros. Itē Eccl.
* xliij. c. Obuiās

Aliter — * oneratus eſt filijs/ ita ꝙ opoꝛtet eos ꝑ ciuitates diſcurre/
re/ ad litterā: ad petendas elemoſynas vel emendas ꝓ ſuo ſer
uitio ⁊ laboꝛe. a Dicit ergo ei mulier illa ſamarita/
na: Quõ tu iudeus cū ſis/ bibere a me poſcis/ que
ſum mulier ſamaritana? quaſi quõ tu qui es ſecularis et
extraneus petis a me denariū: vel aliquid hmõi/ qui ſum reli/
gioſus? c Nõ em̄ coutunt iudei ſamaritanis: quaſi
ego ſum religioſus/ nihil poſſum dare: et tu es iudeus. i. tu es
extraneus: tu non es mihi notus: tu nõ es de cognatiõe mea.
Unde ſi cognatus ſuus ab eo peteret/ ꝓculdubio daret: nec ſe
de religione excuſaret. Sed tn̄ iterū dic̄ dn̄s: e Si ſcires
donū dei: qui omni dāti dat: ſm illud/ Date ⁊ dabit vobis:
Luc. vj. f. Et Jaco. j. a. Dat omnib⁹ affluēter ⁊ nõ impꝛope
rat. f Et q̄s eſt q̄ dicit tibi/ da mihi bibere: qꝛ nõ pau
per petit/ ſed chꝛiſtus in paupe: ⁊ chꝛiſto dat nõ paupi. Unde
Matth. xxv. d. Qḋ vni ex minimis meis feciſtis mihi feciſt.
Un̄ Amb. ſup Lucā dicit/ ꝙ paupes exoꝛandi ſūt vt patroni.
Un̄ Luc. xvj. c. Facite vob amicos de mãmona iniq̄tatis:
vt cū defeceritis recipiāt vos i eterna tabernacula. Un̄ dr̄ hic:
g Tu forſitan petiſſes ab eo ⁊ dediſſet tibi aquam
viuā. i. orationē vel elemoſynā q̄ extinguit peccatū. i. tu pe/
tiſſes ꝙ paup recipet a te elemoſynā: ⁊ ſic daret tibi eā: qꝛ tu⁹
eſſet fructus/ licȝ paupis eſſet viſus. Vel/ Aquam. i. gratiam
vel gloꝛiam/ quam ſua oratione tibi impetraret. Hic termina/
tur iſta moralitas que eſt de ſuperabundanti: Cetera que ſe/
quūt iā expoſita ſūt i alia expoſitiõe moꝛali vſq̧ ad illū locū:
y * Dicit ei mulier

regeneratiuā in ſpē vite eterne. Sequit: a Dicit ei mu/
lier: Dn̄e ⁊c̄. Mulier ſimplex ⁊ deuota ad intellectū alti/
orem ſuſpendit: ⁊ quem prius iudeum ſimplicē putabat: nūc
amplius venerat. Unde dicit: Domine: in quo patet eius
reuerentia ⁊ deuotio/ ⁊ ſuip̄ſiꝰ erga chriſtū humiliatio. Sed
tamē quia adhuc in/
firma erat ⁊ minꝰ ca/
pax excelſorū: Ideo
interrogando dicit:
c Nec̄ in q̄ hau
rias habes: ⁊ pu
teus altus ē: Un
ḡ habes aquam
viuam: Sic ⁊ nico/
demus infirmus adhuc ⁊ dubitans interrogabat. J. iij. Quō
poſſunt hec fieri: Itē Qualiter poteſt homo naſci cum ſit ſe/
nex: Itē/ Nūquid poteſt in ventrem matris iterato introire
⁊ renaſci: Iſta aūt reuerentius loquit: b Domine/ neq̄
in quo ⁊c̄. Itē nota q̄ ſapiēter ⁊ benigne reſpōdet. Audie/
rat enim ꝙ poſſet dare aquam viuā: et cum haberet materiā
dicendi aliquid ꝯuerſum. ſ. ſi haberes aquam viuam/ non bi/
bere a me peteres/ et huiuſmodi: nihil tale facit/ ſed benigne
querens dubietatē ſuam exponit dicens: c Nec̄ in quo
haurias habes: quaſi non eſt hic aqua niſi putei huius/ et
tu non habes hauritoriū. Itē/ d Et puteus altus eſt: et
ſic aliter niſi per hauritoriū non poteris habere. Et cū ex his
optime poſſet inferre q̄ſtum ad habitudinem ſumptam ex re/
bus: ergo nō habes aquam viuam: non hoc facit/ ſed benigne
querit: e Unde ergo habes aquā viuā: Et q̄r nihil
habitudinis videt ex parte rerum concurrentium/ conuertit ſe
ad potentiam ⁊ dignitatem loquētis: Et dicit: f Nūquid
tu maior es patre noſtro iacob qui dedit nobis pu
teum/ hunc: quia ſuꝑple ꝓmittis aquam viuam quā ille dare
non potuit. Et quia poſſet dici: quia altum dedit fontem et
alio meliore viſus eſt ipſe: vel quia poſſet dici ꝙ potuit dare
meliorem aquam/ ſed noluit: preuenit hec mulier/ dicens:
h Et ipſe ex eo bibit/ ⁊ filij eius/ ⁊ pecora eius. q. d.
meliorem non potuit dare: quia non habuit: ſi enim habuiſſet
non eſt ꝓbabile ꝙ ipſe ⁊ filij eiꝰ bibiſſent ex iſto. Sed nūquid
mentit mulier/ dicens patrē ſuū iacob: Abſit: Sicut em̄ vult
Chryſoſtomꝰ/ ipſa ingerit ſe in nobilitatem iudaicam ⁊ totam
gentē ſuam. Et poteſt eſſe triplex ratio ad hoc. Prima: q̄r deū
iudeorum colebant. Alia: quia beneficia iacob experti erāt cu
ius terram et habitationē ſubintrauerāt. Tertia: quia ipſi de
chaldea venerant a qua orti ſunt: ſicut abraam pater hebreo/
rum fuit chaldeus ⁊ venit de chaldea: ⁊ per abraam dicit ⁊ ia/
cob patrē gentis ſue tanq̄ nepotē exiſtentē. Unde ſicut dicit
dupliciter frater/ vterinus ⁊ cōſanguineus: ita ⁊ pater. ſ. a quo
directe ꝓcedit linea genealogie: vel qui eſt de cōſanguinitate
patris. Et hoc modo loquit iſta mulier/ dicens: iacob patrem
gētis ſue. Et nota ꝙ vbi nos habemꝰ/ pecora eiꝰ: ibi ponit
Chryſoſtomꝰ: ⁊ nutricij eius. Quia autē mulier ad altius eſt
eleuata ꝑ aquam viuam: ideo adhuc adiungit alias ꝓprieta/
tes aque/ quā ipſe dat/ vt altius trahat intellectū eius: ⁊ ideo
ſequit: k Reſpondit ieſus ⁊ dixit ei: Oīs qui bibit
ex aqua hac/ viſibili ⁊ p̄ſenti: de qua intelligis: l Sitiet
iterum ⁊c̄. Et nota ſapiētiā chriſti/ qualit paulatim inſtruit
mulierē. Non em̄ in primis dixit mulieri: Si ſcires quis eſt q̄
dicit tibi: da mihi bibere ⁊c̄. ſed expectauit mulierē loquētem
⁊ eum quaſi iudeum reputantē: ⁊ ita occaſionem dedit ei mu/
lier vt ſignificaret ſe eſſe plus q̄ iudeum: ⁊ diceret: Si ſcires
quis eſt ⁊c̄. Et per hoc ꝙ magnū promittit/ coegit eam memi/
niſſe patriarche iacob: qui non talē aquam dedit qualem iſte
promittit. Unde in queſtionem eam inducit vt querat: Nun/
quid tu maior es patre noſtro iacob ⁊c̄. Et ad hoc nō reſpon/
det chriſtus ꝙ maior ſit/ ne gloriari videret: ſed ꝑ ea que ſunt
vtriuſq̄ hoc aſtruit occulte dicens/ ꝙ iacob dedit aquam p̄/
ſentem et non ſatiantem: ipſe autem dat aquam ſatiantem et
indeficientem. Et nota ꝙ comparationem facit non ab ac/
cuſatione et detractione: ſed a ſupereminentia ſue aque ad

a Dicit ei mulier: Domine/ neq̄
b c d in quo haurias habes: et pu/
e teus altus eſt: vnde ergo ha/
f bes aquam viuam: Nūquid
tu maior es patre noſtro ia/
g cob/ qui dedit nobis puteū:
h i et ipſe ex eo bibit/ et filij eius
k ⁊ pecora eius. Reſpondit ie/
ſus et dixit ei: Omnis qui bi/
l bit ex aqua hac/ ſitiet iterum.

illam. Non em̄ dicit ꝙ aqua quam dedit iacob nihil eſt: vel ꝙ
vilis ⁊ cōtēptibilis ē: ſed id quod ⁊ natura teſtat ponit hic: ſ
l Omnis qui bibit ex aqua hac/ ſitiet iterum. Et
hoc eſt contra illos qui ſine vituperatiōe aliorū neſciūt com/
parationes facere:
* xliij. c. Obuiās Ecclꝰ
ros ab ardore veniē/
ti humilē efficiet eū.
i. ardorē. Item ſpiri
tualiter viuere facit.
Unde Ezech. xlvij.
b. Omnia ad que/
cūq̄ venerit torrens
viuent. Ideo hec
aq̄ viua dicit: q̄r viuere fac̄. Itē aqua cibos decoq̄t/ ita vt ſint
eſibiles: ita gr̄a opera p̄parat vt deo placita ſint: ⁊ etiam ſan/
ctos facit deo placētes. Sap̄. vij. d. Amicos dei ⁊ ꝓphetas cō
ſtituit: Neminē enim diligit deus niſi eum qui cum ſapientia
inhabitat: id eſt cum gratia. Item in aqua. i. in gratia ſubmer/
git hoſtis. i. diabolus ⁊ peccatū. Pſ̄. Qui excuſſit pharaonē Pſ̄. 135.
et virtutem eius in mari rubro. i. in amaritudine de peccatis.
Item in aqua calida lachrymarū comburit diabolus/ ⁊ depi/
lat ſicut porcus: Ibi em̄ amittit ſuos pilos: id eſt ſuos ſeruos
vel ſuas ſuggeſtiones que ibi fruſtrant. Gen̄. xxxvj. c. Inue/
nit anan aquas calidas in ſolitudine. Itē aqua facit tranſglu
tire ⁊ trāſire ſuauiter durum morſellū: ita gratia omne opus
durum emollit ⁊ cū ſuauitate implere facit. a Dicit ei mu
lier: Domine/ neq̄ in quo haurias habes. Haurito
riū eſt cooperatio gratie: quia etſi dominus gratiā paratus
ſit dare: ſicut habetur. j. Pet. j. c. Sperate in eam que vobis
offert gratiā: tamē cor ad ſuſcipiēdū ⁊ hauriendū eam opor/
tet habere: Quia dic̄ Augꝰ. Qui te creauit ſine te: non te iuſti
ficat ſine te: id eſt niſi cooperis. Unde Pſ̄. Aperi os tuum et Pſ̄. 80.
implebo illud. d Et puteus altus eſt: quaſi difficilis eſt
tractus gratie ⁊ occultus. e Unde ergo habes aquā
viuam: Quaſi ex quo in me nō habeo voluntatē cooperādi
gratie: ⁊ gratia difficulter ⁊ occulte dat: ⁊ de ꝓfundis cordis
oportet ſurgere: quomodo ergo poteris eam mihi dare: f
Nunquid tu maior es patre noſtro iacob: qui lu/
ctando: id eſt cooperando extorſit benedictionē: id eſt gratiā:
g Qui dedit nobis puteū: ⁊ ſic obtinendi gratiā/ vel lu/
ctando nobis reliquit exemplū. h Et ipſe ex eo bibit:
quia gratiā habuit: i Et filij eius ⁊ pecora eius: quia
motus rationabiles ſiue opera cōtemplatiue ⁊ opera actiue
gratia reformauit. Uel melius: f Nūquid tu maior es
patre noſtro iacob: Ita reſpōdet peccator quādo mouet
vt ſitiat aquā gratie fōtem aque viue/ ⁊ relinquat puteū con/
cupiſcentie vel tēporalis abūdantie. Nonne antiqui patres:
abraam/ iſaac ⁊ iacob habuerūt diuitias: nūquid tu melior es
eis qui nobis abijcere eas ſuades: Et hoc eſt: Nūquid tu
maior es patre noſtro iacob/ qui dedit nobis pu/
teum. i. reliquit nobis exemplū habendi eas: h Et ipſe
ex eo bibit: quia diuitias habuit: i Et filij eius et pe/
cora eius: quia oēs ⁊ boni ⁊ mali habebāt diuitias: ſapien/
tes ⁊ ſimplices omnibꝰ erat cōmune habere diuitias. De ta/
libus qui ſic ſe excuſant dicit Bern̄. Excuſant ſe aliqui dicen/
tes: abraā iſaac ⁊ iacob ceteriq̄ ſancti/ nūquid nō terrenas di/
uitias habuiſſe legunt: quid reſpōdemꝰ nouis imitatoribꝰ ſan
ctorū veterū: p̄ponat certe vitulos ſuper altare dn̄i/ mactent
arietes/ hircos imolent: quia ⁊ hoc abraam fecit. k Re/
ſpondit ieſus ⁊ dixit ei: Oīs qui bibit ex aqua hac:
id eſt q̄ tēporali abūdantia implere voluerit: l Sitiet ite
rum. Ita dicit deus in corde peccatoris vt dimittat volūta/
tes ⁊ diuitias: q̄r/ Quo plꝰ ſūt pote plus ſitiunt aque. Eccſ. Ouidius li.
v. c. Auarꝰ nō implebit pecunia. Oſee. iiij. c. Comedēt ⁊ nō j. de faſtis
ſaturabunt: fornicati ſunt ⁊ non ceſſauerūt. Ibi dicit Hierꝰ.
Uoluptas inſatiabilis eſt/ ⁊ habita famē non ſaturitatem pa/
rit: dumq̄ ſitim ſedare cupit/ ſitis altera creſcit. Hiere. ij. c.
In calore eorū ponā potus eorū. Sitis eſt in febricitātibus:
qui quāto plus bibūt in calore: tanto plus ſitiunt: ⁊ in hydro/
* picis. Qui autem

ꝯ parationes facere: qꝺ nõ eſt faciendum. a Qui aũt bibe/
rit ex aqua quã ego dabo ei/non ſitiet in eternum:
quia omnẽ ſitim cupiditatis extinguit/⁊ nullum defectum ha
bet. Per hoc autem ſignificat ꝙ melioꝛ ſit hec aqua ꝙ̃ aqua
iacob: ⁊ ꝙ ſpiritualis ſit ⁊ non ſenſibilis. Prius em̃ ꝑ aquam
viuẽtem intelligebat mulier adhuc carna
lis aquam perennem ⁊ ſemper ſcaturien/
tem. Et propter hoc hic addidit de hac
aqua/ non ſitiet in eternũ: vt non in/
telligat de aqua ſenſibili. Et etiã propter
hoc ſubdit: c Sed aqua: id eſt gra/
tia: d Quam dabo ei/fiet in eo
fons: id eſt cõtinue fundẽs: qꝛ ſẽper ma/
nat nec eſt ocioſa. Fõs/dico/ f Aque
ſalientis: id eſt fons qui eſt aqua ſalire
C faciens/ in vitam eternam. Gratia
enim que deſurſum datur/ſurſum aſcen/
dit ⁊ aſcendere facit: quia per gratiam ve/
Ps. 83. nit ad gloꝛiam. Ps. Gratiã ⁊ gloꝛiã da/
bit domin⁹. Sed queꝛit de hoc quod dꝛ:
Nõ ſitiet in eternũ. Cõtra Math.
v.a. Beati qui eſuriũt et ſitiunt iuſticiam. Ecci. xxiiij. c. Qui
edũt me adhuc eſuriẽt: ⁊ qui bibũt me adhuc ſitiẽt. Solutio.
Sitis eſt appetitus frigidi ⁊ humidi ex indigẽtia vtriuſqꝫ. Et
ſic ꝓprie ſumpta ſiti/ qui ſemel potat⁹ eſt ſpiritu/nunqꝫ ſitiet
amplius niſi ſpiritum abiiciat: ſicut qui fontem habet intus
nunqꝫ abſumeꝛ a ſiti: ſicut dicit Chꝛyſ. Quãdoqꝫ ſitis dicitꝛ
appetitus frigidioꝛis ⁊ humidioꝛis: vel appetitus cõtinuandi
potum in frigido ⁊ humido. Et ſm hanc rationẽ poteſt trãſu
mi ad ſitim ſpiritualẽ: ⁊ quãto plus bibit aliquis in via: tanto
magis ſitit: In patria autẽ erit appetitus ꝑmanendi in illa ſa/
tietate gloꝛie/ ſm illud: Fruũtꝛ nec faſtidiũt quo frui magis ſi/
tiunt. h Dicit ad eum mulier. Mora mulier audiens
tantã ꝓmiſſionem/ non eſt alterata neqꝫ ſcãdaliꝫata: ſicut iu/
dei ſcandaliꝫati ſunt ad cõſimilem ꝓmiſſionem. j. vj. d. Qui
comederit ex carne mea nõ eſuriet: ⁊ qui credit in me nõ ſitiet.
Nec eſt dubia/ſicut nicodemus. ſ. iij. a. ſed ex delectatiõe do/
ni cõtinuo credidit. Sed adhuc tamẽ pulſaꝛ cogitatione car/
nali/⁊ dicit: i Domine. In hoc exhibet reuerentiã/⁊ con/
fiteꝛ potentiã dandi. k Da mihi/qui potes: l Hanc
aquam: que tante virtutis eſt vt ꝑenniter fluat/et ſitim ex/
tinguat/⁊ vitam cõtinuet in perpetuũ. m Et nõ ſitiam:
de ſiti materiali. Adhuc carnaliter intelligit/ ⁊ cupiẽs exone/
rari laboꝛibus tot itinerum/dicit: n Neqꝫ veniam huc
haurire: Quia ſicut dicit Auguſtin⁹: ad laboꝛem eundi pro/
pter aquã quotidie indigentia aque cogebat: quia indigentia
illa per aquam reficiebaꝛ non extinguebaꝛ. Tantũ autẽ labo/
rem infirmitas recuſabat: ⁊ ideo petit talem aquam: nondum
enim intelligebat. Volens ergo vt intelligeret: o Dicit ei
ieſus: vade voca virum tuũ ⁊ veni huc. Scðm Au
guſtinũ: Quid eſt ꝙ dicit: voca virum tuũ: An per virum
ſuum volebat ei aquã illam dare: an quia non intelligebat/per
virum ſuum eam volebat docere: foꝛte queãdmodũ dicit apo
ſtolus de mulierib⁹: Si quid autẽ diſcere volunt/domi viros
ſuos interrogẽt. j. Coꝛinth. xiiij. g. Sed ibi dicitꝛ: domi viros
ſuos interrogẽt/vbi non eſt ieſus qui doceat. Deniqꝫ dicitur
mulieribus/ quas ꝓhibebat paul⁹ loqui in eccleſia. Cum ꝓo
ipſe domin⁹ aderat ⁊ ꝑſenti ꝑſens loquebaꝛ: quid opus erat
vt per virum eius ei loquereꝛ: Per virũ enim non loquiꝛ ma
rie ſedẽti ad pedes eius: Luc. x. g. Eſt ergo ſenſus ſm Aug.
p Vade voca virũ tuũ: id eſt intellectũ tuũ o mulier ad
te reuoca/ ⁊ mihi ꝑſenta: vt intelligas que dico ſpiritualiꝛ/nõ
ſentias carnaliter. q Et veni huc. i. adeſto ꝑſens ⁊ prope
per ſpiritualẽ cognitionem/que abſens es ⁊ remota dũ ꝑſen/
tis veritatis nõ intelligis vocem. Sed mulier adhuc carnem
ſapiens/ carnaliter reſpondet. Unde ſequiꝛ: r Reſpon/
dit mulier ⁊ dixit: Non habeo virũ. Ad litterã intelli/
gas iſtam mulierem non habuiſſe tũc virum/ſed vtebaꝛ tunc
neſcio quo non legitimo viro/ſed adultero potius ꝙ̃ viro.
ꝯ Dicit ei ieſus: bene dixiſti

a Qui aũt biberit ex aqua quã
b ego dabo ei/nõn ſitiet in eter/
c d num: ſed aqua quãm dabo
e ei/fiet in eo fons aque ſalien/
f g tis in vitãm eternã. Dicit ad
h i k eum mulier: Domine/dã mi/
l m bi hanc aquã/vt nõn ſitiã ne/
n o qꝫ veniã huc haurire. Dicit ei
p ieſus: vade voca virum tuũ ⁊
q r veni huc. Reſpondit mulier
et dixit: Non habeo virum.

Aliter legiꝛ ſic ab illo loco: o Dicit ei ieſus: vade vo/ Aliter
ca virum tuum: Et cõtinuaꝛ ſic: Mulier adhuc carnaliter
intelligens petit aquã vt non ſitiat: Chꝛiſtus autẽ non incre/
pat aſpere/ ſed inſtruere vult benigne: ⁊ ideo diuertit ſe ad lo/
quẽdum de viro eius: vt per occulta que ei narraturus eſt/in/
telligat eum eſſe ꝓphetã: ⁊ verba eius eſſe
ſpiritualiter intelligenda tanqꝫ verba pꝛo/
phete. Vel ſm Chꝛyſ. ſic continuaꝛ. De
dono erat ſermo ⁊ de gratia ſupexcedẽte
humanã naturã: quia igiꝛ inſtabat mulier
querẽs accipere donũ hoc: o Dicit ei
ieſus: vade voca virũ tuum: quaſi
oſtẽdens quẽ virum opoꝛtet eſſe partici/
pem iſtius doni. Et eſt ſenſus: Virum
tuum. i. virum quo nũc vteris tanqꝫ tuo.
Illa autẽ feſtinãs accipere hoc donũ/ ſi/
mul ⁊ occultãs rei turpitudinem: ⁊ adhuc
eſtimãs ad hominẽ loqui quẽ poſſet late/
re/ ait: Non habeo virum. Et hoc
dicebat ſm Chꝛyſoſtomũ quaſi volens
occultare adulterij turpitudinẽ/et menti/
ens: Ideo chꝛiſtus eam arguit ⁊ ꝑoꝛa ⁊ ꝑſentia oſtendit: nam
⁊ pꝛioꝛes omnes numerauit ⁊ ꝑſentem qui nũc occultabatur
redarguit: id eſt aperuit.
* picis. a Qui autem biberit ex aqua quã ego
dabo ei: qꝛ apud me eſt fons vite: b Non ſitiet in eter Moraliter
nũ: Ideo/ Beati qui eſuriũt ⁊ ſitiũt iuſticiã: quoniã ipſi ſatu Math. 5. a.
rabuntꝛ. Et hec eſt ratio ſm Hieronymũ: quia ſubſtãtia iuſti/
cia eſt que ſanat: iniquitas autẽ vl' voluptas nõ habet ſubſtã/
tiam: et ideo vẽtres deuoꝛantiũ vacuos relinquit. Prouerb.
xiij. d. Iuſtus comedit ⁊ replet animã ſuam: venter autẽ im/
pioꝛũ inſaturabilis. Et nota ꝙ nõ dicit ſimpliciter: non ſitiet:
ſed/ non ſitiet in eternũ: modo em̃ habentes tm̃ ſtillam
gratie/ſitimus: ſed in eternũ: id eſt in futuro in eterna vita qñ
toꝛrente voluptatis ſue potabit nos/nõ ſitiemus. Vñ Apoc. Ps. 35.
vij. d. Non eſurient neqꝫ ſitient amplius. Ps. Satiaboꝛ cũ Ps. 16.
apparuerit gloꝛia tua. Ibi tamẽ erit cũ ſatietate eſuries/ et ſi/
tis nõ defect⁹ ſed appetit⁹: ſm illud: Fruunꝛ nec faſtidiũt ⁊c.
Sequiꝛ: c Sed aqua quã ego dabo ei: id eſt gratia
quã ego infundã in eius iuſtificatiõe ſiue cõuerſione: e Fiet
in eo fons aque: id eſt creſcet ſemꝑ in eo in cõuerſatione:
f Salientis: id eſt ſalire faciẽtis: g In vitam eternã/
in moꝛte: quia moꝛs ſanctoꝛũ eſt via ad vitam. Heb. xi. a. Fi
de enoch tranſlatus eſt: ecce magnus ſaltus. Pꝛopꝛietas aũt
aque eſt ꝙ tantũ aſcendere poteſt a quãto deſcendit. Unde cũ
gratia deſurſum ſit: ſicut dicitꝛ Iaco. j. c. Omne datum opti/
mũ: ⁊ omne donũ perfectũ deſurſum eſt ⁊c. in tantũ aſcẽdit.
Piſces autẽ ſemꝑ ſequunꝛ libẽter aquam aſcendentẽ: ita ſan/
cti gratia ducente ad celeſtem patriam rapiunꝛ. h Dicit
ad eum mulier: Domine/da mihi hanc aquã. Sic
dicit homo/quãdo videt effectũ ⁊ vtilitatem gratie: ſed tamẽ Ps. 118.
adhuc ſine pꝛincipio ſemiplene petit/dicens cum ꝓpheta: Cõ
cupiuit anima mea deſiderare ⁊c. m Et nõ ſitiam: hic
remoueꝛ cupiditas coꝛdis. n Neqꝫ veniã huc hauri/
re: hic remoueꝛ ſollicitudo et diſcurſus ⁊ laboꝛ inanis: que
duo tollit aqua gratie: cupiditatẽ interioꝛem ⁊ laboꝛem exte/
rioꝛẽ acquirẽdi. o Dicit ei ieſus: vade voca virum
tuũ: qſi ſi vis recipere gratiã/recollige coꝛ tuũ ad te: reuoca
rationẽ/vt ꝑfecte deſideres ⁊ cũ deliberatiõe petas. ij. Reg.
vij. d. Inuenit ſu⁹ tu⁹ coꝛ ſuũ vt oꝛaret oꝛone hac: Nũc ꝗ dñe
⁊c. Ecci. xxx. d. Cõtine ⁊ cõgrega coꝛ tuũ. Itẽ Ecci. xxxij. c.
Precurre ꝑoꝛ in domũ tuã ⁊ illic aduoca te: ⁊ illic lude ⁊ age
cõceptiones tuas ⁊ nõ in delictis ⁊ verbo ſuꝑbo. Thꝛeñ. iij. e.
Scrutemur vias noſtras ⁊ ꝗram⁹ ⁊ reuertamur ad dominũ.
r Reſpondit mulier ⁊ dixit: Nõ habeo virũ. Sic
dicit qñ cognoſcit rationẽ ſubiectã ſenſualitati: qñ videt ꝙ re/
ceſſit anim⁹ ſuus a ſe diſcurrens ꝑ vanitates. Tria em̃ faciunt
exire hominẽ a domo: fumus: ſtillicidium ⁊ mala vxoꝛ. Eſa.
xlvj. d. ſm aliam litterã: Audite me q ꝑdidiſtis coꝛ/qui longe
eſtis a iuſticia. Ps. Dixi ſemper hi errãt coꝛde ⁊c. Prouer. Ps. 94.

a Dic̃ ei ieſus: Bene dixiſti: q̃ nõ habeo virũ. Et ne forte putaret mulier ꝙ chriſt⁹ qđ prius dixerat de viro/ nõ correxerit ꝓpter dictũ ipſius mulieris dicentis ſe non habere virũ: idcirco addit: b Quinq; eñ viros habuiſti: ⁊ nũc quẽ habes/ vt adulterꝝ/ nõ eſt tuus vir. Hoc autem nõ didicerat a muliere:

et ita patet ꝙ ⁊ p̃cedens ſciebat: nõ a dicto mulieris ſed a ſua diuinitate. Hęc lectura ẽ Auguſtini.

Aliter ⁊ redarguit: id eſt aperuit. Unde ſequitur:

a Dicit ei ieſus: Bene dixiſti: q̃ non habeo virũ:

a Dicit ẽi ieſus: Bene dixiſti:
b quia non habeo virũ: Quinq;
c enim viros habuiſti: et nũnc
quem habes nõ eſt tuus vir:
d hõc vere dixiſti. Dicit ẽi mu-
e f lier: Dõmine/ video quia ꝓ-
g pheta es tu. Pãtres noſtri

Quinq; eñ viros habuiſti: ⁊ nũc quẽ habes nõ eſt tuus vir. Et qualiter bene dixerit in hoc/ exponit dicens: d Hoc vere dixiſti. i. vere ⁊ ꝓprie dicendo/ virũ: verum fuit quod dixiſti: licȝ ſm̃ ꝙ mulier intellexerit/ mendaciũ dixerit. e Dicit ei mulier/ correcta ⁊ humiliata ⁊ erudita: f Dñe/ video q̃ ꝓpheta es tu: quia dicis mihi occulta: ⁊ abſentia quaſi p̃ſentia eſſent cognoſcis: Hoc eñ ꝓphetarũ eſt. Unde. iiij. Reg. v. g. Nõne cor meũ in p̃ſenti erat quãdo reuerſus eſt homo de curru ſuo in occurſum tibi? Et nota ꝙ in hoc qđ hic dr̃/ monemur ad recipiẽdã correctionẽ cũ benignitate exemplo huius mulieris. De qua dicit Chryſoſtomus. Pape/ quãta eſt mulieris ꝓphetia/ qualiter humiliter redargutionẽ ſuſcipit: non anxiata ad argutionem/ neq; dimittens chriſtum fugit/ neq; cõtumeliam rem hanc ęſtimauit eſſe: ſed admirat̃ magis eum et minorat̃ amplius apud eum. Ideoq; dicit: Domine contemplor quia propheta es tu. Quod eſt cõtra illos qui vel odiunt corripiẽtes vl̃ minus diligũt vel fugiunt. Hęc autẽ mulier laudat ⁊ extollit arguentem ſe. Amos v. c. Odio habuerunt corripientẽ in porta ⁊ loquẽtem pfecte abominati ſunt. Prouer. xv. b. Non amat peſtilens eum qui ſe corripit/ nec ad ſapientes gradit̃. Itẽ in eodẽ: Qui increpatiões odit morietur. Et talis ſimilis eſt diabolo: qui eſt incorrigibilis. Incorrigibilitas enim peccatũ ſathanicũ eſt. Unde Eccl. xxj. b. Qui odit correctionẽ veſtigiũ eſt peccatoris. Habet enim characterẽ beſtię. i. diaboli: ſic dicit̃ Apoc. xiij. d. Unde iudęis incorrigibilib⁹ dicit̃. J. viij. f. Uos ex patre diabolo eſtis: quia incorrigibiles erant: quia cũ domin⁹ eos corriperet. J. vij. c. dicens: Quid me quęritis interficere: non ſolum nõ admirant̃ ſicut hęc mulier: ſed ⁊ cõuitiant̃ ⁊ iniuriant̃. Et tamẽ/ ſicut dicit Chryſ. minus debebãt iniuriari ei q̃ hęc mulier. Primo: quia deũ ſe oſtendebat/ cum mentẽ eorũ qua cogitabant eum occidere ſe ſcire oſtẽdebat: qđ nõ facit hic in muliere: ſed rem quę iam facta erat/ licȝ occultę ⁊ paucis ſcientibus dixit aperte. Item illi plura alia ſigna in chriſto viderant: hęc autẽ nulla. Item illos chriſtus redarguit in cõmuni ⁊ de cõmuni peccato: iſtam aũt ſingulariter chriſtus arguit et de peccato ſpeciali. Nõ aũt ita ſolẽt offendi homines cõmunibus argui rationib⁹ ſicut ꝓprijs. Item illos arguit domin⁹ de honorabili peccato: quia magnũ ęſtimbãt ſi chriſtũ poſſẽt occidere: hanc aũt arguit de turpi adulterio: ⁊ ideo magis poterat offendi/ ⁊ nõ eſt offẽſa/ ſed magis ſtupuit ⁊ admirata eſt. In quo notat̃ eius patiẽtia ⁊ volũtas correctiõi parata: q̃ non ſolũ amat correctionẽ/ ſed extollit ⁊ laudat correctorẽ/ dicẽs: Uideo q̃ ꝓpheta es tu. Nõdum deũ credit/ ſed ꝓphetã qui occulta noſcit. Suppones aũt ꝙ ſit ꝓpha nõ interrogat aliquid mũdanũ/ neq; de ſanitate corporis/ neq; de pecunijs vl̃ diuitijs: ſed de dogmatib⁹ q̃rit ſtatim/ ⁊ p̃cipue de hoc de quo erat dubitatio ⁊ ꝯtentio inter iudęos ⁊ ſamaritanos. ſ. de loco oratiõis. Ũn̄ dicit: g Patres noſtri in mõte hoc adorauerunt. ſ. abraã ⁊ ſui: quos appellat patres/ eo mõ quo dictũ eſt ſuperius de iacob. Et dicit Chryſ. ꝙ ille locus fuit vbi aiũt abraã filiũ ſuũ obtuliſſe: Geñ. xxij. b. Scd̃m magiſtrũ in hiſtorijs/ loquit̃ hic de monte garicim/ in quo antiqui patres

Deut. 27. adorauerũt: ſimeõ/ iudas/ leui: Deut. xj. d. Scd̃m alios/ mõtẽ accipit generaliter ꝓ mõtibus: q̃ in mõtibus adorauerunt et obtulerũt ſacrificia dño: abraã/ iſaac/ ⁊ iacob: et cęteri patriarchę. Oſtenſo igit̃ ꝙ patres in mõtibus adorauerũt: ꝓponit mulier id qđ iudęi obijciebant/ includẽs chriſtũ inter iudęos dicẽs: b Et vos dicitis ⁊c̃. Chryſ. ponit ſic: Et quõ vos dicitis quia hieroſolymis eſt loc⁹ vbi adorare oportet: ⁊ ſacrificare/ ſupple. Et ſapienter anteq; proponat obiectionẽ iudęorum fortificat ſuam ex auctoritate patrũ. Samaritani eñ oppone bãt auctoritatẽ patrꝫ q̃ i mõte adorauerũt: Iudęi vero opponebãt ecõtrario auctoritatẽ legis: dicẽtes/ Deut. xij. b. Caue ne offeras holocauſta tua i omni loco quẽ videris: ſed in eo quẽ elegerit dñs in vna tribuũ tuarꝫ ⁊c̃. Itẽ. iij. Reg. viij. e. dicit ſalomon: Quocũq; miſeris eos/ adorabũt te ꝯtra viã ciuitatis quã elegiſti: ⁊ ꝯtra domũ quã ędificaui nomi tuo. Chriſt⁹ aũt audiẽs vtraſq; obiectionẽ/ nõ ſtatim ſoluit: neq; a ꝓpoſito ꝓpter queſtionẽ abſcedit: ſed ex ipſa q̃ſtione materiam ſumẽs nõ ceſſat mulierẽ adducere ad altius ⁊ inſtruere. Et ideo ſequit̃: i Dicit ei ieſus: Mulier crede mihi: q̃ veniet hora: q̃ ceſſabũt i primo legalia: l Qñ neq; in mõte hoc neq; i hieroſolymis adorabitis patrẽ. Et nota ſapientiã reſpõſiõis: q̃ ⁊ veritatẽ dixerat/ ⁊ in h̃ cauit ne mulierẽ ipſa veritate offẽderet. Si eñ p̃cinuiſſet locũ oratiõis i templo: vtpote/ q̃ de⁹ p̃cepit ibi orare/ hocipſo mulier fuiſſet offenſa: ſi autẽ dixiſſet/ q̃ in monte eſſet orandũ potius q̃ in templo/ veritati videret̃ pepercîſſe: ⁊ ſuũ ꝓpoſitũ. ſ. manifeſtationẽ ſui ad mulierẽ nõ ꝑ hoc fuiſſet cõſecutus: ſed neutrũ facit/ ſed ad id qđ valebat ad ꝓpoſitũ vadit/ dicens vtraſq; ceſſare in ſuo aduẽtu: et nihil eſſe in cõparatione doni qđ futurũ erat. Utrũq; eñ fuit vmbra futurę veritatis. Eſt igit̃ ſenſus: k Quia veniet hora ⁊c̃. q. d. hucuſq; cõtrouerſia eſt inter vos de loco orationis: ſed modo

in monte hoc adorauerunt/ ⁊
b võs dicit̃ quia hieroſolymis
eſt loc⁹ vbi adorare oportet.
i Dicit ẽi ieſus: Mulier crede
k l mihi: quia vẽniet hora qñ̄do
neq; in mõte hoc neq; i hieroſolymis adorabitis patrem.

* x. c. Cor impiorꝫ ꝓ nihilo. Pſ. Cor meũ dereliquit me. Eccl. xvj. c. Qui minorat̃ corde cogitat inania. a Dicit ei ieſus: Bñ dixiſti: q̃ nõ habeo virũ. Multũ eñ placet deo cũ homo recognoſcit peccatũ ſuũ: ⁊ cordis ſui diſcurſum intelligit ⁊ receceſſum. Prouer. xxviij. b. Qui abſcõdit ſcelera ſua nõ diriget̃: qui autẽ cõfeſſus fuerit ⁊ reliquerit ea/ miſericordiã cõſequet̃. Prouer. xviij. c. Juſt⁹ prior accuſator eſt ſui. Cũ aũt incipit hõ diſcutere ſe ⁊ peccatũ ſuũ cõfiteri: tũc dñs ei aperit ⁊ oſtẽdit clari⁹ ſtatũ ſuũ. Ũn̄ ſequit̃: b Quinq; eñ viros habuiſti. i. dilectioni quinq; ſenſuũ ſuccubuiſti. Hiere. iij. a. Tu fornicata es cũ amatorib⁹ multis. c Et nũc quẽ habes nõ eſt tuus vir: error. ſ. quẽ ſequeris: in quẽ cadit homo ex p̃cedentibus peccatis. Moraliter Pſ. 39.

Aliter mo * e Dicit ei mulier: Dñe/ video q̃ ꝓpha es tu. In h̃ iuxta literã inſtruimur: vt cũ ſanctitatẽ in hoĩe videm⁹ eã cõfiteamur ⁊ nõ ex inuidia impugnem⁹. Eccl. xiiij. b. Nequã eſt ocul⁹ liuidi ⁊ auertẽs faciẽ ſuã: q̃. ſ. nõ põt videre bona alteri⁹. Sap. ij. c. Grauis ẽ nobis etiã ad videndũ. Item Eccl. xxxj. b. Nequi⁹ oculo qđ creatũ ẽ? Ideo ab omni facie ſua lachrymabit̃ cũ viderit: q̃ dolet iuidus de bonis alteri⁹ qñ ea videt. Sequit̃: g Patres nr̃i in mõte hoc adorauerũt: ⁊ vos dicit̃: q̃ hieroſolymis ẽ locus vbi adorare oportet. In h̃ inſtruimur vt cũ ſanctiſ ⁊ ſapiẽtib⁹ viris libẽter colloq̃mur: ⁊ ꝯſiliũ de ſpũalib⁹ non de tp̃alib⁹ req̃ram⁹. Sic de iſta muliere dicit Chryſ. Nihil inq̃t mũdanũ q̃rit: nõ eñ de corporis ſanitate/ nõ de pecunijs/ nõ de diuitijs: ſed de dogmatib⁹ interpellat. Eccl. viij. b. Ne deſpicias narrationẽ pſbyterorꝫ ſapiẽtũ ⁊ i ꝓuerbijs eorꝫ ꝯuerſare: Ab ipſis eñ diſces ſapiẽtiã ⁊ doctrinã itellect⁹. Sic ſalomõ petijt ſibi dari ſapiẽtiã nõ diuitias vel lõgitudinẽ vitę. iij. Reg. iij. b. Hoc ẽ qđ dr̃ Matth. vj. d. Primũ q̃rite regnũ dei ⁊ iuſtitiã ei⁹: ⁊ hęc oĩa adijcient̃ vobis. Sequit̃: i Dicit ei ieſ⁹ Mulier crede mihi: q̃ veniet hora qñ neq; i mõte h̃ neq; i hieroſolymis

g tionis:ſed mō in ianuis ē tēpus qn̄ vbiqꝫ erit orationis locus ⁊ adorationis:ſm illud Malach.j.c. In omni loco ſacrificat ⁊ offert nomini meo oblatio mūda: qꝛ magnū eſt nomē meū in gentibꝰ. Et licꝫ dicat vtrūqꝫ locum ceſſandū:tamē iudeos pferent ſamaritanis/dicēs: a Vos/ſamaritani:adoratis qꝺ neſcitis.i. deū qdē adoratis: ſed ex ipſo modo adorandi oſtēditis vos neſcire eū:qꝛ putabant eum eſſe localē et pticularē deū/⁊ nō totiꝰ orbis dn̄atorē: ⁊ ſic eū colebant. ſ. in loco pticulari/ in monte.ſ. qſi nō haberet alibi eandē poteſtatē exaudiēdi. Et ꝙ putarēt deū localē/patet:qꝛ perſis mittētes annūciauert qm̄ loci huius deꝰ nobis moleſtus eſt.iiij. Reg.xvij.ſm aliam litterā. Vel/ adoratis qꝺ neſcitis:qꝛ idola cū deo colitis: vel qꝛ ꝓphetas a deo miſſos nō recipitis/ſ tm̄ legē. Sed/ b Nos iudei / adoramꝰ qꝺ ſcimus: qꝛ deum totius orbis credimus/ licꝫ ex ſpeciali cauſa in loco ſpeciali eū colamꝰ: et idola nō recipimꝰ:nec ꝓphetas ſpernimꝰ ſic vos. Et numerat ſe cū iudeis/ſm Chryſ.ꝓpter mulierē que eū nihil amplius putabat eſſe qꝫ ꝓphetā quēdam de iudeis. c Quia ſalus ex iudeis eſt.q.d.bene dico ꝙ nos iudei bn̄ adoramus: quia ſalus.i.vera fides ꝑ quā eſt ſalus.ſ. ſcire deū ⁊ deteſtari idola: d Ex iudeis eſt.i.prodijt toti orbi terraꝝ ex ipſis iudeis:qꝛ illic ꝑncipiū habuit:qꝛ iudeis credita ſūt eloquia dei ꝑ que venit ad fidē ⁊ ſalutē:vt dicit Ro.iij.a.Vel/ c Salus.i.ſpes ſalutis ꝑ meſſiam venturum:ex iudeis eſt.q.d. nō eſt mirū ꝙ dico ꝙ nos iudei adoramus qꝺ ſcimus: qꝛ etiā filius dei promiſit ſe naſciturū ex iudeis ad ſaluandū gentes.
Pſ.86. Unde Pſ. Homo natꝰ eſt in ea. Et Ro.ix.a. Quoꝝ patres et ex quibꝰ chriſtus ſm carnē. Et Mich.v.a. Et tu bethleē terra iuda nequaqꝫ minima es in ꝑncipibus iuda: ex te enim exiet dux ⁊c. Poſtqꝫ autē docuit ꝙ iudei excellebāt qꝫtum ad modū adorationis/ oſtēdit ⁊ hoc nihil eſſe reſpectu adorationis venture:qn̄ locus adorationis ampliabit ⁊ in corde veraciter erit deus adorādus. Vn̄ dicit: e Sed venit hora. Hoc dicit:qꝛ iam incipiebāt ceſſare legalia: f Et nūc eſt.q.d. ne eſtimes ꝙ in longa tpa ꝓphetē ſicut alij ꝓphete:qꝛ nunc eſt hora.i.in ianuis eſt:ſm Chryſ.Sed ſm Aug.ſimpliciter poteſt legi:qꝛ aliqui iā tota mētis ſinceritate crediderāt:ſicut forte machabei ⁊ anna ꝓphetiſſa ⁊ ſimeon/⁊ iſti ſpū adorauerūt. g Qn̄ veri adoratores:fideles chriſtiani: q dicunt veri reſpectu iudeorū ſimul ⁊ ſamaritanorū:quorū vtriqꝫ in typo adorauerūt ⁊ in vmbra: qꝛ etiā locꝰ orationis eoꝝ erat typus. Vel/veri:qꝛ illi ꝓ tpalibus orabāt/que falſa ſunt:iſti ꝓ ſpiritualibꝰ ⁊ eternis/que vera ſunt. h Adorabūt patrem: id eſt deū trinitatē qui eſt pater omniū: i In ſpū ⁊ veritate.i.ſpūaliter ⁊ veraciter:cōtra hoc ꝙ iudei carnalia ⁊ vmbratilia faciebāt i adorationibꝰ ſuis. Vn̄ nota ꝙ ſic ſ. eo.qn̄ dicit:Veniet hora qn̄ neqꝫ in mōte hoc neqꝫ i hieroſolymis ⁊c.ibi ſignificat locū orationis legalē ceſſandū:ita hic cū dicit:Venit hora ⁊ nūc ē/qn̄ veri adoratores ⁊c. dicit carnalē cultū templi ⁊ figuralē cōmutandū in verū ⁊ ſpiritualē. Vel/ i In ſpū.i.in corde/nō ore tm̄:qꝛ nil valet ſtrepitꝰ labioꝝ vbi mutū ē cor.Eſa.xxix.d. Populꝰ h labijs ⁊c. Job.xlj.a. Nō parcā ei verbis potentibꝰ ⁊ ad depcandū cōpoſitis. k Et veritate.i.non ficte:qꝛ ſpūſſanctꝰ diſcipline effugiet fictū:Sap.j.b.Vel/ i Spū.i.volūtate: k Et veritate.i.intellectu: vt.ſ. volūtarie ⁊ ſpontanee/ ⁊ vt intelligat hō qꝺ petit.j.Cor.xiiij.c. Pſallā ſpū pſallā ⁊ mēte. Vbi dicit Glo.i.volūtate ⁊ intelligētia.Vel/ i Spū.i.ſpūaliter:Contra illos q orāt deū carnalia petētes/ ⁊ carnaliter de deo ſentiētes: vt filij zebedei q petūt ſedere ad dexterā ⁊ ſiniſtrā. Quibus rn̄det dn̄s: Neſcitis qd petatis: Matth.xx.c. k Et veritate.i.vere ⁊ pſeuerāter: Cōtra illos q ad tempꝰ petūt ⁊ ſtatim deficiūt. Et tales nō veri ſ vani ſūt:qꝛ nihil habēt ſoliditatis. Vel/ i In ſpū.i.ꝑ ſpūalibꝰ donis.i.virtutibꝰ q dn̄s dat in pſenti. k Et veritate.i. pro veris ⁊ eternis bonis. Matth.vj.d. Primū qrite regnū dei ⁊ iuſticiā eiꝰ. Qꝛ autē

a Vos adoratis quod neſcitis:
b nos adoramꝰ quod ſcimus:
c d quia ſalus ex iudeis eſt. Sed
e f venit hora et nunc eſt quādo
g h veri adoratores adorabunt
i k patrem in ſpiritū et veritate.

talis oratio vel adoratio deo placeat: patet ꝑ hoc qꝺ ſequit: l Nā ⁊ pater tales qrit
* hoc neqꝫ i hieroſolymis adorabitis patrē. Ex h patet ꝙ locꝰ nō ē ex ſubſtātia orōnis/ ſed i oī loco licet orare:ſm illud Malach.j.c. In omi loco ſanctificat ⁊ offert nomi meo oblatio mūda. Et.ij. Machab.v.c. Verū nō ꝓpter locū gentē: ſ ꝓpter gentē locū dn̄s elegit. Unde Tullius de offi. Nō dn̄s domo/ſed domꝰ dn̄o eſt decorāda. Notandū tm̄ ꝙ locꝰ ſacratꝰ deo ⁊ bn̄dictus aptior ⁊ vtilior ē ad orādū. Primo:qꝛ ibi magis excitat deuotio ⁊ feruētior fit orō. Pſ. Dn̄e dilexi decorē domꝰ tue:⁊ locū habitationis glie tue. Itē bn̄dictio epalis ⁊ orō eius maiorē efficaciā cōfert orōni ad impetrandū:qꝛ aſſociat orōnibus eccl̄ie generalis. Vn̄ ſalomō orās dixit.iij. Reg.viij.c. Reſpice ad orōnē ſerui tui ⁊ ad pces eiꝰ dn̄e deꝰ meꝰ: Audi hymnū ⁊ orationē quā ſeruꝰ tuus orat corā te hodie: vt ſint oculi tui apti ſup domū hāc nocte ac die. Itē/qꝛ dn̄s domū ſibi dicatā ⁊ habitātes i ea quadā ſpeciali gratia cuſtodit et viſitat. Ezech.xliij.b. Fili hoīs : locꝰ ſolij mei ⁊ locꝰ veſtigioꝝ pedū meoꝝ/vbi habito i medio filioꝝ iſrl̄ in eternū. Itē locū bn̄dictū demones magis horrēt ⁊ āgeli fouēt ⁊ habitātes ⁊ pſallētes in eo. Pſ. Preuenerūt ꝑncipes ꝯiūcti pſallētibꝰ. Et Chryſ. dicit/ꝙ domū vbi poſitū fuerit temiꝰ timet diabolꝰ nec audet accedere:multo magis vbi reponit corpꝰ chriſti et celebrant diuina myſteria. a Vos adoratis qꝺ neſcitis. Hoc dicit ꝯ illos q deū localē ⁊ pticularē putāt:nec audire niſi i loco: qꝺ falſū eſt. Vn̄.iij. Reg.viij.c. Si celū ⁊ celi celorū te capere nō poſſunt/quāto magis domꝰ hec quā edificaui. b Nos adoramꝰ qꝺ ſcimꝰ. Argumētū ꝙ nihil ē orādū idifferent: ꝯ illos q illuſiōes demonū ꝓ viſiōibꝰ recipiūt:⁊ oſſa mortuorū qrūlibet ꝓ reliquijs venerant. ij. Cor.xj.c. Ipſe ſathanas trāſfigurat ſe i angelū lucis. Ille adorat qꝺ ſcit: q colit et cōfitet illū in quē vera fide credit. Ro.x.b. Corde credit ad iuſticiā:ore aūt fit cōfeſſio ad ſalutē. Et hec ē ſalutifera adoratio. Unde ſequit: c Quia ſalus ex iudeis eſt. Soli eñ cōfitentes deū/⁊ peccata:ſaluant. Et notandū ꝙ de iſtis qui cōtendunt de loco orationis vel adorationis ſignificant quidā emuli ⁊ zelatores in inuicē:qui ſācitatē loci ⁊ habitationis ſue ordinis iui alijs pferunt. Quidā eñ ſuam religionem vocant montē per eminentiā operū. Et dicūt: Patres noſtri in monte hoc adorauerūt:quaſi multi ſancti antiquitꝰ fuerunt i ordine noſtro. Alij dicūt: Quia i hieroſolymis eſt locus orationis.i.in viſione pacis: vbi pax eſt pectoris: vbi ſtudiū viget lectiōis ⁊ cōtemplatiōis. Tales eñ dicūt ꝙ ſua religio ⁊ ordo maiorē habet pacem ⁊ vnitatem ⁊ ſtudiū et cōtemplationē: Et Pſ. dicit/ ꝙ in pace factꝰ eſt locꝰ eius:id eſt dei. Sic eſt cōtentio inter emulatores nō ſpirituū ſed laudū. Et habet ſimile.ſ.iij.c. Facta ē qſtio ex diſcipulis iohānis cū iudeis de purificatione. Quibꝰ reſpōdet dominꝰ/ꝙ neqꝫ iſte neqꝫ ille locus facit verum adoratorē: ſed deuotio mentis et maceratio carnis. Unde ſequitur : Veri adoratores adorabunt patrem in ſpiritu ⁊ veritate. i In ſpiritu:id eſt i deuotione mētis interiꝰ. k Et veritate.i.ſeueritate ⁊ iuſtificatiōe ꝓprie carnis exterius. Sic homo adorat deū de toto ſe.ſ.de ſpiritu ⁊ carne. De primo dicit Roma.j.a. Teſtis eſt mihi deus cui ſeruio in ſpiritu meo. Pſ. Anima mea in manibus meis ſemper: vt.ſ.offerā eā deo. De ſecūdo Ro.xij.a. Obſecro vos ꝑ miſcōiā dei vt exhibeatis corpora vr̄a hoſtiā viuētē/ſāctā/deo placētē. De vtroqꝫ ſimul dicit in Pſ. Cor meū ⁊ caro mea ⁊c. Vel/ i In ſpū:qꝫtū ad opa ſpūalia cōtēplatiue. k Et veritate/bonoꝝ operū:q debēt fieri ſine hypocriſi ⁊ ſimulatiōe qꝫtū ad actiuā/vt ſimul hō habeat liā ⁊ rachel in matrimoniū ſic iacob: Geñ.xxix. Oſee.xij. d. Seruiuit iſrl̄ in vxorē/⁊ i vxorē ſeruiuit. Vel/ i In ſpū ⁊ veritate.i. in ſpū vero ⁊ nō ficto:qꝛ talis ſpūs eſt verū templū in q habitat deꝰ. Vn̄ Sap.j.b. Spūſanctꝰ diſcipline effugiet fictū. Si vis ḡ orare veraciter/intra in templū verū.i. ad

Moraliter
Pſ.25.
Pſ.67.
Al.tribus
Pſ.75.
Pſ.118.
Pſ.15.

a Nā et pater tales quērit: id eſt reqrit.ſ. qui adorēt eum in ſpū ꝛ veritate: quia non ſacrificia carnalia placue/
Pſ.49. runt ei. Vñ Pſ. Nō in ſacrificijs tuis arguā te. Et ſup Eſa.
Pſ.39. j. dicit Glo. ꝙ deus nunq̄ voluit illas victimas. Pſ. Holo/
Pſ.50. cauſtū et ꝓ peccato nō poſtulaſti ꝛc. Pſ. Sacrificiū deo ſpi ritus cōtribulatꝰ ꝛc.

B Chryſ. Veri adora/
1.Cor.j.3.d. tores ſunt: q̄ nec loco
24.q.5.c.q̄dā circūcludunt culturā
ꝟ.anthropo/ ꝛ deū i ſpiritu colūt:
morphite ſic ꝛ Paulꝰ ait: Ro. j.a. Cui culturā exhibeo in ſpiritu meo in euāgelio filij eius. Et rurſus Ro.xij.a. Deſpcor vos repſentare corpa veſtra hoſtiā viuentē bñ placentē deo rationabilē culturā veſtrā.i. ſpūalē ꝛ diſcretā. Et cōuenientiam huiꝰ adorationis oſtendit ex diſpoſitionibus eius qui adoratur/ dicens. b Spiritus eſt deus.i. incorporeꝰ. Oportet igitur ei id quod in nobis incorporeum eſt offerri: id eſt animā ꝛ intellectus puritatem. Vnde ſequitur: c Et eos qui adorant eū in ſpū ꝛ veritate oportet adorare: vt ſpiritus.i. aīa offerat ꝛ veraciter.i. ſpūaliter/ nō carnalit vt olim in ſacrificijs colebat: Sic exponit Chryſ. Vel aliter: Spiritus ē deꝰ. Pōt etiā hic plꝰ intelligi ſm qḋ valet ad ꝓpoſitū. Vñ intelligendū eſt/ ꝙ ſicut dicit Boetiꝰ in pn̄. libri de trinitate: alteritas ē cauſa pluralitatis: ꝛ quātū aliqd recedit ab appendicijs materialibꝰ: tantū recedit a coartatiōe loci: ꝛ cum aliqd nō eſt ſuſceptibile accidētis alterātis ſm locū/ impoſſibile eſt ꝙ ipſum indiuiduet hoc accidente qḋ eſt locus: et ideo nō eſt in loco aliquo ita ꝙ determiet illū: Et talis ē natura oīs ſpūs. Nō tamē nego/ q̄n diffiniat locū: Diffinit em̄ locꝰ ꝓprie ꝑ opationē: ſicut dicit Damaſcenꝰ: determinat autē ꝑ diſtra/
Ar.† eterna ctionē partiū in ſitu. Itē ſpūs inter † entia ſolus eſt qui nullā habet materiā. Dicit autē phus ꝙ talia nō ſubiacēt mutabilitati/ eo ꝙ omnis mutatio eſt ſup materiā: ꝛ quātū elongat aliquid a mutabilitate: tātū recedit a vanitate. Itē ſpūs eſt immixtus ꝛ ſepatus a phantaſmatibꝰ ꝛ nebulis cōcupiſcentiaꝝ. Et oīa hec tria claudunt in hoc ꝙ dicit: Spūs eſt deꝰ. Et primū eſt cōtra adorare ſamaritanorū: ſecūdū cōtra adorare iudeoꝝ: tertiū cōuenit cū adoratiōe ipſiꝰ eccleſie. Et ideo ſequit: Et eos qui adorāt eū in ſpū ꝛ veritate oportet adorare. Si enim intellexiſſet tm̄ incorporeum deū ꝑ hoc ꝙ dixit/ ſpm̄: non debebat inferre niſi ꝙ oportet adorare ſpū: nunc autē duo infert: quoꝝ alterū.ſ. veritas duobꝰ oppoit: ſicut patet ex ſupra dictis. Sed videt ꝙ ſupflue addat/ et veritate: ſi intelligit in eo ꝙ dicit/ in ſpū. Reſpōdemꝰ. In eo ꝙ dico/ cede/ intelligis locū: ꝛ ſi apponit/ nō intelligit: eo mō hic. Ratio aūt eſt quare apponit: q̄ licȝ cū de deo dicat/ ſpūs/ oīa tria includit: nō tamē oīno ꝛ totaliter ea includit cū de creatura dicit: quia tūc aliquā patit vanitatē ex pncipio nihili: et ideo cōueniēs fuit apponere/ et veritate. Et hoc eſt qḋ dicit Chryſ. per incorporeū colendus eſt deꝰ: ꝛ non iam per typū ſed ꝑ veritatē. Ne igit oues ꝛ carnē imoles: ſed totū teipſum holocauſtū fac: Hoc em̄ eſt hoſtiā viuentē offerre: Ro.xij.a. Et q̄ ipſe mulieri tā alta dicere ꝓpoſuit/ ſicut iā patuit: ideo fidē ab ea ſupra popoſcit.i. vt eū fide dignū crederet. Sequit: d Dicit ei mulier: ſtupens ad ea q̄ dicta ſunt/ et altitudine eorum ſagittata. e Scio: vel noui/ ſm Chryſ. quia meſſias venit.i. cito venturus eſt. Hec ſunt verba mulieris. Et exponit intentionē vocabuli ipſe euāgeliſta in greco/ dicens: Qui dicitur chriſtꝰ. Et ſic redit ad verba mulieris ſubinferens. f Cū ꝗ venerit ille nobis ānūciabit oīa. q.d. q̄ſtioni quidē mee rōnabiliter ſatis feciſti: ſed alta ſūt q̄ dicis: et de talibus nos oportet expediri ꝑ meſſiā q̄ venit.i. cito venturꝰ eſt: ꝛ ipſe de oībꝰ nos docebit cū venerit. Et nota ꝙ q̄n audiuit ꝙ adorarēt i ꝓximo ſine ſacrificijs ꝛ nō in eodē loco: ſtatim credidit ꝙ h̄ fiendū eſſet tpe meſſie: ꝛ ideo dixit/ Scio q̄ meſſias venit. Chryſ. aūt q̄rit h̄: vñ ſamaritanis hoc.i. expectare aduentū meſſie: Et ſoluit dicēs: q̄ ſamaritani ſuſcipiētes legē moyſi/ ab ipſis litteris moyſi nouerāt de venturo
Geñ.1.d. meſſia. Et em̄ ipſe moyſes pmꝰ filiū reuelauit. Hoc em̄: Facia

a Nām et paſ tales q̄rit q̄ ado/
b c rent eū. Spūs ēſt deꝰ: et eos
q̄ adorant eū/ in ſpū ꝛ veritate
d oportet adorare. Dicit ēi mu
e lier: Sciō/ q̄ meſſias venit
f qui dr̄ chriſtus. Cū ꝗ venerit
g ille nob ānūciabit oīa. Dic ēi
h ieſus: Egō ſū q̄ loquor tecū.

mus hoīem ad imaginē ꝛ ſimilitudinē noſtrā: ad filiū dictū ē. Et abrae in tabernaculo/ hic eſt q̄ loq̄bat/ filius.ſ. Geñ.xviij. Et iacob de eo ꝓphetās dixit/ Geñ.xlix.b. Nō deficiet princeps ex iuda neq̄ dux de femore eiꝰ donec veniet qui mittēdꝰ eſt ꝛc. Itē Deut.xviij.c. Prophetā ſuſcitabit vobis deꝰ de fratribus vr̄is/ vt me eū audietiſ. Et q̄ ſm ſerpentē: Nūeri.xxj c. Et que ſm virgā aaron: Nūeri.xvij. c. Et q̄ ſm iſaac qui natꝰ eſt miraculoſe: Geñ.xviij.b. Et que ſm ouē q̄ oblata eſt pro eo: Geñ.xxij.c. Et multa alia aduētū chriſti pſonāt. Sȝ cur nō dixit chriſtꝰ mlieri aliqd hoꝝ de ſcripturis eā inſtruēs/ ſicut nicodemo de ſerpēte: Solutio: q̄ mulier indocta erat ꝛ inexpta ſcripturaꝝ. Sequit: g Dicit ei ieſus. Quia mulier i oībꝰ expedita erat ſi cōſtaret ei q̄s eſſet chriſtꝰ: ideo ad vltimū determinat ei dicēs: h Ego ſū qui loquor tecū. q.d. ego ſum meſſias quē tu credis venturū q̄ loquor tecū/ inſtruēs te ꝙ tu dicis ptinere ad meſſiā: ꝛ illa ſtatim credidit. Sed duplex occurrit dubiū.ſ. quare non a pncipio dixit ei apte hoc qḋ i fine dixit ei poſt multa.ſ. ꝙ ipſe erat meſſias: et quare nō ſic apte loquebat iudeis etiā petētibus: Si tu es chriſtꝰ dic nobis palā. Ad pmū dicendū eſt/ ꝙ optimus eſt ille modꝰ doctrine qui ꝓcedit ex notioribꝰ ipſi diſcēti: et ideo paulatim ꝑ ſenſibilia ꝛ ꝑ affationē oportebat mulierē venire in familiaritatē ꝛ veritatē/ vt fide dignū crederet: ꝛ ex ſibi cōuenietibꝰ certificaret: vnde q̄ rudis erat nō ꝑ ſcripturas ꝓphetaꝝ eā inſtruit: ſed ꝑ exemplū aque ꝛ ꝑ reuelationē occultoꝝ.ſ. de quinq̄ viris q̄s habuerat: et tūc deīde ꝯuenienter ſeipſū meſſiā dicit. Si em̄ pma frōte dixiſſet ſe meſſiā eſſe/ videret delyrare/ ꝛ ad inanem gloriā loqui: vt dic Chryſoſtomꝰ: ideo paulatim eā ita docuit. Ad aliud etiā reſpōdet Chryſ. ſic. Deuotior erat mulier iudeis: ꝛ illi quidē non pro diſcēdo querebāt ſed ꝓ iniuriādo: hec autē ex ſimplici ꝛ deuota mente querebat: qḋ patet ex ſequētibꝰ: q̄ audiuit ꝛ credidit: ꝛ alios in hoc piſcata eſt; quia cōciues ſuos ad credendū vocauit: ſicut poſtea
j.10.c.
* cor tuū/ ꝛ ibi clauſo oſtio ora patrē tuū. b Spūs eſt deꝰ: Et tales adoratores reqrit. Prouer.xxiij.c. Fili prebe mihi cor tuū/ in hoſpitiū.ſ. ꝛ in templū in q̄ me adores. Vnde Augꝰ. Si forte q̄ris aliquē locū altum: aliquē locū ſanctū ad orandum: intꝰ te exhibe templū deo. Templū em̄ dei ſanctū eſt qḋ eſtis vos. j. Cor.iij.d. In templo vis orare/ in te ora: ſed pus eſto templū dei: q̄ ille in templo ſancto ſuo exaudiet orantē. Itē etiā dicit Hiere.vij.a. cōtra illos q̄ gloriant de loco ſancto: ꝛ nihil curāt de aīo mūdo. Bonas inq̄t facite vias veſtras ꝛ ſtudia vr̄a: ꝛ habitabo vobiſcū in loco iſto: ꝛ nolite ꝯfidere i ꝟbis mēdacij/ dicētes: tēplū dn̄i tēplū dn̄i tēplū dn̄i ē. Seqt: d Dicit ei mulier: Scio/ q̄ meſſias venit q̄ dicit chriſtꝰ. Nota ꝙ mulier poſtq̄ inſtructa eſt vt adoret patrē in ſpū ꝛ veritate/ cognoſcit meſſiā veniſſe: ſic aīa ſpūaliter ꝛ veraciter oratiōi incūbens/ ſtatim ſentit ſpūſſancti vnctionē adeſſe. Meſſias em̄ idē eſt ꝙ vnctus vel vnctio. Chriſtus em̄ animā ad quam venit vngit. Pſ. Dilexiſti iuſticiā ꝛ Pſ.44.
odiſti iniquitatē: ꝓpterea vnxit te deus ꝛc. Vnxit enim infirmos. Vñ Ecci.xxxviij.a. Vnguētarius faciet pigmēta ſuauitatiſ ꝛ vnctiōes conficiet ſanitatis. Vngit etiam reges ꝛ ſacerdotes. Apoc.v.b. Feciſti nos deo noſtro regnum ꝛ ſacerdotes. Vngit etiā nos vt pugiles ſuos ꝓ cauſa ſua defendenda. j. Reg.xviij.d. Eſto vir fortis ꝛ ꝑliare bella domini. f Cū ergo venerit ille nobis ānūciabit omnia: q̄ vnctio docet de oībꝰ. j. Joh.ij.d. Et i eodē. Vos vnctionē habetis a ſācto ꝛ noſcis omnia. Sequit: g Dicit ei ieſus: Ego ſum qui loquor tecū/ muliere.i. anima optante aduentū ieſu ad vnguendū ꝛ illuminandū ſe/ ſtatim oſtendit ſe ieſus et reſpondet teſtimoniū cōſcientie eius ꝙ ipſe pſens eſt qui loquit inſpirando in corde. Bern. Cū aliqd virtutis in me ſentio/ deū virtute adeſſe nō ambigo. Eſa.lviij.c. Tunc inuocabis ꝛ dn̄s exaudiet: clamabis/ ꝛ dicet: Ecce aſſū: q̄ miſericors
* ſum dn̄s deus

☞ vocauit: ſicut poſtea ſequit. Sed euãgeliſta interponit de re/
ditu diſcipulorũ / ſequẽs ordinem geſtorum ſm tempus / ⁊ di/
cens: a ¶Et cõtinuo venerunt diſcipuli eius / de ci/
uitate ad quã iuerant cibos emere. b ¶Et mirabant qz
cum muliere loquebat. Et quid mirabant: Dicit Chry
ſoſtom⁹ / ꝙ mirabant
manſuetudinẽ et hu/
militatem ſupabun/
dantem: quoniã ita
ꝑſpicuus exiſtens ſu
ſtinuit cum tanta hu
militate mulieri loq
inopi et ſamaritanę.
Jdẽ dic Auguſtin⁹:

a Et cõtinuo venerunt diſci/
b puli eius / et mirabant quia
c cum muliere loquebat. Ne/
d e mo tamen dixit: quid queris
f aut quid loqueris cũ ea. Re/

ꝙ non malũ ſuſpicabant / ſed clementiã mirabant qua gentilẽ
erroneam docet. Quedã Glo. aliter dicit / ꝙ non mirabant ꝙ
cum muliere loquebat / cũ quibus loqui cõſueuerat: ſed quia
cum alienigena / ignorãtes myſteriũ eccleſię de gẽtib⁹ future.
Et licz mirarent: c ¶Nemo tñ / ipſorum diſcipulorum: d ¶Di/
xit / ei: e ¶Quid queris / aut quid loqueris cũ ea. Nõ
audebant em̃ interrogare: vt dicit Aug⁹: timẽtes ne ab eo re/
ꝑhendant ſi incaute interogauerint. Chryſ. dicit. Ita erant
eruditi diſcipulorum ordinẽ obſeruare / vt formidarent ⁊ venera/
rent. Etſi enim nondum dignam de eo opinionẽ habebant:
tamẽ habebãt eum ꝓ admirabili aliquo ⁊ magno magiſtro: ⁊
ideo multũ reuerebant eum. Sed querit de hoc ꝙ alibi inue/
niunt interrogare: ſicut Matth. xviij. a. Quis maior eſt i re/
gno celorum: Et qñ filij zebedei deprecant vt vn⁹ a dextris / ali⁹
a ſiniſtris ſedeant: Matth. xx. c. Et iohãnes recũbens ſupra
pectus dñi / querit quis eſt qui tradet te. j. xiij. c. Ad hoc re/
ſpõdet Chryſ. ꝙ ꝑdicta oĩa tãꝗ ad eos ꝑtinẽtia neceſſe erat
ſcrutari: hic autẽ nil eis intantum intererat qđ fiebat: ideo ibi
q̃rũt / nõ hic. Itẽ iohãnes poſt longũ temp⁹ ⁊ in ipſo fine hoc
fecit. ſ. interrogare / qñ iam familiaris erat effect⁹ ⁊ cõfidebat i
amore chriſti. Modo aũt nõ q̃rũt: tũ ꝓpter nouitatẽ diſcipu
latus: tũ qz nihil ad eos ꝑtinebat de hoc: tũ ꝓpter reuerentiã
magiſtri. Hoc interpoſito de reditu diſcipulorum / redit ad hiſto/
riã ſamaritanę / dicens: f ¶Reliquit ergo hydriã ſuã mu/
lier. Ita em̃ ab his q̃ dicta ſunt a chriſto accẽſa eſt / vt ⁊ hy/
driam relinqueret ⁊ neceſſitatẽ ꝓpter quã venerat / ⁊ currens
in ciuitatẽ omnẽ plebẽ traheret ad ieſum. Et hoc eſt: g ¶Et
abijt in ciuitatẽ: Sciuit em̃ ꝙ ipſe erat chriſtus: et ꝙ acce/
ptũ erat ei vt etiam aliquos adduceret ei. h ¶Et dicit illis
hominib⁹: Venite ⁊ videte hominẽ qui dixit mihi:
nullo ſibi ꝑſuadente: k ¶Oĩa quecũꝗ feci. i. de omnib⁹
maiora: quia em̃ ei occulta dixerat / oĩa poſſe dicere credebat.
Vel / Omnia. i. totã ſeriẽ vitę meę: diu em̃ vixerat cum illis
quinꝗ viris. Et nota ꝙ iſta mulier accipit ſignũ euidẽti⁹ dei/
tatis qđ fuerat in locutiõe qua locutus fuerat ei chriſt⁹ / vt ſic
alios trahat ad fidẽ. Et nota ſapiẽtiã eius. Dicit em̃: Veni/
te ⁊ videte: leuiſſimũ quid ꝑſuadens eis: nõ dicit / venite et
credite. Sciebat em̃ / qz ſi venirẽt / eodẽ potirent fonte q̃ ipſa.
Nec dicit: Venite et videte ꝓphetam: ſed hominem. Didi/
cerat em̃ ex allocutione chriſti ſecum facta / qualiter paulatim
⁊ quieſcibilit eos deberet adducere: ſicut ⁊ ipſa ab homine in
ꝓphetã eſt eleuata: ⁊ a ꝓpheta in meſſiam. Et qz vehement
ardor ipſius ipſam aſtrinxerat / nihil reputat etiã cunctis con/
fiteri turpitudinẽ vitę ſuę: hoc ſolum intẽdens / vt ſignũ deita/
tis chriſti omnib⁹ manifeſtaret. Et attẽde prudẽtiã mulieris:
qz poſita ratiõe qualit debeant in admirationem venire / nihil
diffinit de eo: ſed ſub interrogatiõe ꝓponẽs / iudiciũ eis relin/
quit / dicẽs: l ¶Nũquid ipſe eſt chriſt⁹: qz hoc ipſo ꝙ re/
linquebat eis iudicium ꝓpoſitis his quę circa ipſam fuerant
☞ magis allexit eos

aliter * ſum dñs deus tuus. a ¶Et cõtinuo venerũt diſcipuli
eius. Ubi em̃ ieſus habitat in corde ꝑ gratiã / oportet ꝙ veni/
ant diſcipuli ꝑ ꝯuerſationẽ diſciplinatã. Diſcipuli em̃ ſũt mo
tus ⁊ geſt⁹ ⁊ reſpectus diſciplinati. Vel diſcipuli chriſti / ad lit
terã: ſunt ꝑlati ⁊ ꝑdicatores verbi diuini. De quibus ſubdit:
b ¶Et mirabant qz cũ muliere loquebat. Mirabant

forte pręnouitate / ad litterã. Mirabãt diſcipuli de hoc ꝙ cũ
muliere inopi ⁊ ſamaritana loquebat: Ita hodie multi mirãt
⁊ indignarent ſi auderent de hoc ꝙ vident dominũ reuelare
ſecreta ſua ſimplicib⁹: cũ tamẽ dicat Prouerb. ix. a. Si quis
paruul⁹ / veniat ad me / ⁊ inſipiẽtib⁹ locuta eſt ⁊c. Et Matth.
xj. d. Confiteor tibi
pater domine cęli et
terrę: quia hęc abſcõ
diſti a ſapientibus et
prudentibus et re/
uelaſti ea paruulis.
Et nota ꝙ dic Chry/
ſoſtom⁹ / ꝙ miraban/
tur diſcipuli manſue/

liquit ergo hydriã ſuã mulier
g h ⁊ abijt in ciuitatẽ / et dicit illis
i hominib⁹: Venite ⁊ videte ho/
k minẽ q̃ dixit mihi oĩa quecũꝗ
l feci. Nũquid ipſe eſt chriſt⁹:

tudinẽ et humilitatẽ ꝙ tam ꝑſpicuus exiſtens ſuſtinuit loqui
mulieri inopi ⁊ ſamaritanę. Hoc eſt cõtra illos qui libẽter lo/
quunt cum diuitibus: ⁊ pauperes ⁊ viles perſonas reſpuunt.
Eccl. iiij. a. Cõgregationi pauperũ affabilem te facito. Et in
eodẽ: Declina pauperi ſine triſticia aurem tuam: ⁊ redde debi
tum tuũ: ⁊ reſpõde illi pacifica in mãſuetudine. c ¶Nemo
tamẽ dixit: Quid queris aut quid loqueris cum ea.
In hoc inſtruimur / vt nos trepide et reuerenter habeamus
ad magiſtros ⁊ prelatos noſtros / ne paſſim ⁊ indifferẽter eo/
rum dicta vel facta mordeam⁹. Unde cum diſcipuli nihil in/
terrogauerũt: Ita em̃ erãt eruditi diſcipulorũ ordinem obſer
uare. ſ. formidare ⁊ reuereri magiſtrũ. Hoc eſt contra illos q̃
ponunt audacter os in celum: nec verent ferire chriſtũ deum
innocentem: cum tamẽ dauid hoc vereatur. j. Reg. xxvj. b.
Propitius ſit mihi dominus / ne extendam manum meam in
chriſtum domini. Item in eodem. xxiiij. b. Percuſſit cor ſu/
um dauid eo ꝙ abſcidiſſet oram chlamydis ſaul. f ¶Reli/
quit ergo hydriam ſuam mulier / ⁊ abijt in ciuitatẽ
⁊ dic illis hominib⁹ ⁊c. Hęc mulier ꝯuerſa alios vult cõ/
uertere: ⁊ ſic cortina cortinam trahit: Et qui audit dicat ve/
ni: Apoc. vlt. d. Chryſ. Ita accẽſa erat vt et hydriam ſuã ⁊
neceſſitatẽ ꝓpt quã venit derelinqueret: ⁊ currens in ciuitatẽ
omnẽ plebem traheret ad ieſum. A vero em̃ fonte hauriens
fontem ſapientię ⁊ intellectus / cõtempſit ſenſibilem: docens
nos / etſi per paruum exemplũ in auditione ſpiritualiũ omnia
deſpicere ſecularia. Quod em̃ apoſtoli fecerũt / hęc fecit: Illi
retia / hęc hydriã: ⁊ euãgeliſtarũ opera fac: ⁊ nõ vocat vnũ vl
duos / ſic andreas ⁊ philipp⁹. ſ. j. f. ſ integrã ciuitatẽ. Mora/
lit: Hydria eſt temporalis ſollicitudo et cura quã debet prę/
dicator relinquere: quia nemo militans deo implicat ſe ſecu/
laribus negocijs. ij. Timoth. ij. a. Unde Exo. iiij. f. Moy/
ſes remiſit vxorem. Pſ. In diluuio aquarum multarum ad Pſ. 31.
deum nõ approximabant. Vel hydria ab hydra ſerpente: qui
ſemꝑ bibit ⁊ ſitit: et eos quos mordet ſitire facit. Hęc eſt cu/
piditas quã relinquere debet predicator: Quia dicit Grego/
rius: Qui contemptum temporalium prędicat / neceſſe eſt vt
ipſe prior contemnat. Et ideo diaconus quando vadit ad le/
gendum euangeliũ / nõ fert puluinar / ſed ali⁹ fert ei: quia alius
debet eſſe ſollicitus pro eo in neceſſitatibus corporis. Unde
Cant. ij. b. Leua eius ſub capite meo ⁊c. i ¶Venite et vi/
dete hominẽ qui dixit mihi omnia quecunꝗ feci.
Sic prędicator debet inuitare ad eum qui ſcrutatur renes et
corda. l ¶Nũquid ipſe eſt chriſtus: Sic ſub dubita/
tione debent multa proponi: quia ſi affirmarent / ſtatim eis
in principio contradiceret. Et nota ꝙ prędicator de propria
verecundia non debet curare: ſicut hęc mulier non verecun/
datur dicere ſtatum ſuum: quia ei dixerat chriſtus quecunꝗ
fecerat. Chryſoſtomus. Poterat hęc muliere dicere: Veni/
te et videte hominem / prophetantem: ſed non verecundatur
dicere: Dixit mihi omnia quecunꝗ feci. Cum enim ignita
fuerit anima igne diuino / ad nihil eorum quę ſunt in terra de/
cetero inſpicit: non ad gloriam / non ad verecundiã: ſed vnius
ſolius eius. ſ. qui detinet eam flamma amoris. Hoc eſt quod
dicitur. j. Ioh. iiij. d. ꝙ charitas foras mittit omnem timo/
rem. Eccl. iiij. c. Pro anima tua non confundaris dicere ve/
rum. Itẽ in eodẽ. d. Non confundaris confiteri peccata tua.

magis allexit eos. a Et exierũt de ciuitate: ciues audi-entes excellentiã eorum que dicebat mulier. b Et venie-bant ad eũ. Vñ cũ ſic volũtarie venirẽt/ nõ decebat bonita-tẽ chriſti eos repellere: nec eos q̃ ſic canes ſemp̃ i rabiẽ ꝯuerte-bant̃ ſemp̃ attrahere. ſ. iudeos. Sed qḋ factũ eſt interim dum mulier eſſet in ciuita-te narrat euãgeliſta: in omnib⁹ ſequẽs or-dinẽ tẽporis mag(is) q̃ narratiõis: Et iõ ſeq̃-tur: c Introga-uerũt/ vl' itrogabãt eũ diſcipli ei⁹/ di-cẽtes: Rabbi mã-duca. Interroga-tio iſta non eſt p̱ mo-dũ dubitationis/ niſi ſicut dicit̃ in topicis/ q dialectica ꝓpoſitio eſt interrogatio p̱-babilis: nõ q ſub dubio ꝓponat̃ q̃ſtum ad inherentiã p̄dicati cũ ſubiecto: ſed qꝛ q̃rit cõſenſum a rñdente: ita iſtud nihil pl⁹ habet de natura iterrogatiõis niſi qꝛ petebãt q comederet: ⁊ reliquerũt ei⁹ arbitrio an vellet. Niſi forte vellem⁹ ſeq̃ cõpo-ſitionem vocabuli: vt dicamus: Interrogauerunt. i. inter verba habita cum muliere/ ⁊ illos venientes de ciuitate: ro-gauerunt eum diſcipuli: vt tantũ valeat/ quãtũ: interim ro-gauerũt. Aug⁹ in originali habet/ Interea rogauerunt. Chryſ. aũt habet/ introgabãt. Et exponit ſic: Interro-gabãt: hoc eſt rogabãt/ vulgari eoꝝ voce. i. qꝛ ſic loqui ꝯſue-uerũt/ vnũ accipiẽtes ꝓ alio. Vidẽtes eñ eũ fatigatũ ex itine-re ⁊ ex incendio eſtus/ q non iacebat/ rogabãt eũ: neq̧ hoc te-meritatis erat. ſ. p̄cari ꝓ cibarijs/ ſed amoris ⁊ cuſtodie circa magiſtrũ. e Ille aũt dixit eis: Ego cibũ habeo mã-ducare quẽ vos neſcitis. Interlĩi. dicit. i. cõuerſionẽ ſa-maritanoꝝ. Et eſt trop⁹ locutiõis/ eo q cibus trãſit in naturã comedẽtis/ ⁊ fit in ſpeciẽ corpis nutriti: ſic vnus ſpũs cũ deo efficiunt̃ cõuerſi/ nõ natura ſed charitatis copula: et ſunt etiã de corpe myſtico ipſi⁹ chriſti q̃tũ ad vegetationẽ. Vñ Act. x. b. Macta ⁊ mãduca. Item gaudet in cõuerſiõe peccatoꝝ: ſic comedẽs in cibo delectat̃. Vñ peccatores dicunt̃ dei vena-tio. Prouer. viij. d. Delitie mee eſſe cũ filijs hominũ. f Di-cebãt ḡ diſcipuli adinuicẽ: Nũq̇d aliq̇s attulit ei mãducare? Aug⁹. Quid mirũ ſi mulier illa nõ intelligebat aquã: ecce diſcipuli nondũ intelligũt eſcã: adhuc eñ carnales erãt. Et nota q ſicut dicit Chryſ. nõ querũt a magiſtro/ ſ; int̃ ſe ꝓ reuerentia ⁊ honore magiſtri/ non audẽtes interrogare: ſ; tamẽ cupiẽtes introgare. Sed qꝛ chriſt⁹ p̄ſẽſit cogitatiões ⁊ introgatiões eoꝝ: ſeq̄t̃: g Dic eis ieſ⁹. Aug⁹. Apte eos docẽs: nõ p̱ circuitũ vt mulierẽ docuerat. h Me⁹ cib⁹ ẽ vt faciã voluntatẽ ei⁹ q̇ miſit me: videlicet vt cõuertã pec-catores ad eum: ⁊ hoc eſt opus eius. i. ab eo mihi iniũctũ. Vñ ſequit̃: k Ut p̱ficiã opus eius. i. patris: id eſt a patre mihi iniunctũ. 3. iij. b. Nõ miſit deus filiũ ſuum in mũdũ vt iudicet mundũ: ſed vt ſaluet̃ mũdus p̱ ipſum. Chryſ. Hoĩm ſalutẽ hic cibũ dixit/ oſtẽdens quãtũ deſideriũ habet noſtre ſalutis. Sic eñ nobis cõcupiſcibile ẽ comedere: ita ei ſaluare nos. j. Timoth. ij. b. Qui vult oẽs homines ſaluos fieri ⁊c̃. Aug⁹. Qḋ hic eſurijt/ hoc p̄us i muliere ſitiebat: Iõ dicebat: Sitio/ da mihi bibere. Glo. quedã exponit ſic: h Me⁹ ci-bus ẽ vt faciã volũtatẽ ⁊c̃. Volũtas patris ẽ vt credat̃ i eũ ⁊ in filiũ quẽ ipſe miſit. Opus patris eſt nr̃a ſalus. Chriſti ergo cib⁹ eſt nr̃a fides ⁊ nr̃a ſal⁹. Facit ḡ volũtatẽ patris do-cẽdo credere i ſe i p̄dicatiõe: fac op⁹ patris maturãdo myſteriũ redemptiõis in paſſiõe. Eſt ḡ ſenſus: h Me⁹ cibus eſt. i. mea refectio ⁊ delectatio: i Ut faciã voluntatẽ ei⁹ qui miſit me: id eſt patris p̄dicãdo erudiẽs hominem ad fidem. k Ut p̱ficiã opus eius: patiẽdo redimẽs ad ſalutẽ. Sed quare nõ dixit hoc diſcipulis anteq̧ dicerẽt ſibi q mãducaret? Ad hoc rñdet Chryſ. q hoc fecit vt ſuſceptibilioꝛ eſſet rñſio p̱ metaphorã ſumptam de cibo. Qꝛ aũt ſit voluntas patris de qua mẽtionẽ fecerat in genere/ ſpecificat/ dicẽs: l Nõne

Ar. † Interea rogabant

a Exierunt de ciuitate et veni-
b ebant ad eum. † Interrogaue-
c runt eum diſcipuli/ dicentes:
d Rabbi/ mãduca. Ille aũt di-
e xit eis: Ego cibũ habeo man-
ducare quẽ vos neſcitis. Di-
f cebant ergo diſcipuli adinui-
cem: Nũquid aliquis attulit
g ei mãducare? Dicit eis ieſus:
h Meus cibus eſt vt faciã vo-
i luntatẽ eius qui miſit me: ut
k perficiam opus eius. Nõne
l vos dicitis q adhuc quattu-
m or mẽſes ſunt/ ⁊ mẽſſis venit?
n

vos dicitis q adhuc q̃ttuor menſes ſunt ⁊ meſſis venit? Iterũ hic conſuetis nomib⁹ reducit eos ad ꝯtempla-tionẽ rerũ excellentiũ: ſicut dicit Chryſ. Meſſis autẽ dr̃ hic aptitudo ſamaritanoꝝ ad credẽdũ. Et hoc volẽs eis oſtẽdere/ accipit ſilitudinẽ a meſſe materiali/ dicẽs: Nõne vos dici-tis q adhuc q̃ttu-or mẽſes ſũt ⁊ meſ-ſis venit. Et nota q temp⁹ meſſis cõpu-tat̃ dupliciter. Uno mõ ſm numerũ die-rũ ꝯſuetũ i quolibet anno: ſicut dicim⁹ q a paſcha vel a pente-coſte ſunt tot vel tot mẽſes vſq̧ ad meſſẽ. Alio mõ cõputat̃ ex ꝯſideratiõe ſegetũ poſſibiliũ ad maturationẽ in tãto vl' tanto tp̱e: et ſic loquit̃ hic. q. d. conſiderate ſegetes ⁊ videte q vix in q̃ttuor mẽſib⁹ erũt mature. Et ſm hoc patet hyemis tp̱e hoc factũ eſſe in nouẽbri. ſ. vel decẽbri/ vel circa hoc: qꝛ in paſcha offerebant̃ primitie frugum maturarũ. Et ex hoc ꝑpendit̃ q hoc non ſit factũ imediate poſt illa que dicta ſunt de eiectiõe ementiũ ⁊ vendentiũ in templo/ q̄ facta eſt i paſcha. Vel põt legi aliť/ ita q li/ ſunt/ dicat p̄ſens cõfuſum: l Nõne vos dicitis. i. ſoletis dicere: m Q adhuc q̃ttuor menſes ſunt ⁊ meſſis venit. q. d. homĩes ſemp̱ ſolent dicere q̄ deſi-derãt temp⁹ meſſis: ecce meſſis venit. Et dicũt hoc quattuor adhuc menſib⁹ intermedijs: ſicut mõ cõmunit̃ dicit̃ in q̄libet anno circa paſcha vel pentecoſte: ecce parũ deeſt vſq̧ ad au-guſtũ. Facta autẽ

* Seq̄t̃: a Exierũt de ciuitate. i. de vana ꝯuerſatiõe et mũdana ſollicitudie. Pſ. Vidi iniquitatẽ ⁊ ꝯtradictionẽ i ciui-tate. Et alibi. Accipiãt i vanitate ciuitates ſuas. Iõ dr̃ Hie-re. xlviij. e. Relinq̃te ciuitates ⁊ habitate i petra. i. ꝯuertimini ad chriſtũ. Et h̄ ẽ qḋ ſeq̄t̃: b Et veniebãt ad eũ. i. ieſum. Iſte ſũt due p̱tes iuſticie: Reliquere malũ ⁊ cõuerti ad bonũ: ſic ecõtrario pctm̃ ẽ auerti a bono ⁊ ꝯuerti ad malũ. Seq̄t̃: c Introgabãt. i. rogabãt: d Eũ diſcipli dicẽtes: Rab-bi. i. magiſter/ mãduca. Et loq̄bãt̃ de cibo corpali. e Ille aũt dixit eis: Ego cibũ habeo mãducare quẽ vos neſcitis. In hoc dat nob̃ formã q ſolliciti debem⁹ ẽẽ de cibo ſpirituali. i. de cõuerſione peccatoꝝ/ ꝓ eo dimittentes corpo-ralẽ: ſicut legit̃ Gen. xxiiij. d. de elieçer. Dicit̃ eñ ibi q appo-ſitus ẽ in cõſpectu ei⁹ panis/ ⁊ ait: Nõ comedã donec loquar ſermones meos. Itẽ Tob. vij. b. Cũq̧ raguel hortaret̃ eos diſcũbere ad prandiũ/ Tobias ait: Hic ego hodie non man-ducabo niſi prius petitionem meã cõfirmes ⁊ ꝓmittas mihi dare ſaram filiã tuã. ij. Cor. xij. e. Nõ quero veſtra ſed vos. f Dicebant ḡ diſcipuli ad inuicẽ: Nũquid aliq̇s attulit ei mãducare? Ita murmurãt clerici ⁊ familia p̄la-toꝝ qñ vidẽt dominos ſuos tardare a comeſtione ⁊ occupari in p̄dicatiõe/ vel in cõfeſſionib⁹ audiẽdis. g Dicit eis ie-ſus: Me⁹ cibus eſt vt faciã voluntatẽ eius q̇ miſit me vt p̱ficiã opus eius. In hoc inſtruimur vt delectati-onẽ nõ in temporalib⁹ ſed in ſpũalibus queram⁹. In faciẽdo dei volũtatem q̃ſtum ad noſtram cuſtodiam: Hec eſt volun-tas dei/ ſanctificatio veſtra: vt dr̃. j. Theſſal. iiij. a. Et in per-ficiendo opus eius/ quãtum ad aliorum conuerſionem: Hoc enim eſt opus dei. ſ. ſaluare. Unde. j. Timoth. ij. b. Uult om-nes homines ſaluos fieri. Item Pſ. Operatus eſt ſalutem in medio terre. Hec duo dicit apoſtol⁹. j. Timoth. iiij. d. At-tende tibi et doctrine/ inſta in illis: hoc enim faciens et teip-ſum ſaluum facies et eos qui te audiunt. Sequit̃: l Nõne vos dicitis q adhuc quattuor menſes ſunt: id eſt quattuor defectus prius ſunt in p̄dicatore ſupplendi. n Et tunc/ meſſis venit: id eſt fructus predicationis. Quattuor enim defect⁹ quos dei eſt ſupplere/ debet homo i ſe recogno-ſcere: maxime quãdo mittit̃ ad predicãdum. Unde de tribus illorum dicit hieremias cum mitteret̃ a domino ad predicã-
* dum. Hiere. j. b.

Dorſi
Pſ. 54.
Pſ. 118.
pſ. 75.

gustum. Facta autẽ mẽtione de meſſe/ adaptat ſimilitudinẽ/ dicens: a Ecce dico vobis. q.d. vos cõputatis quatuoꝛ menſes vſq ad meſſem: ego autem vobis aliam meſſem albam ꝛ paratam oſtendo. b Leuate oculos veſtros/ mentis ꝛ coꝛpis: qꝛ iam videbat ciuitatẽ venientem ad eum. c Et videte. i. diſcutite et cogitatione penſate. d Regiones. i. plebes regionũ. e Quia albe ſunt iã ad meſſem. i. qꝛ apte ſunt recipere fidẽ. Item cuiꝰ fructꝰ ꝯgregant

a Ecce dico vobis: leuate ocu-
b los veſtros et videte regio-
c d
e nes: quia albe ſũt iam ad meſ-
f ſem. Et qui metit mercedem
g h accipit: et congregat fructum
i k in vitam eternam: vt et qui
ſeminat ſimul gaudeat et qui
l m metit. In hoc enim eſt ver-
n o bum verum: quia alius eſt q
p ſeminat/ et alius eſt qui metit.

in hoꝛreũ eccleſie. Querit aũt Chryſ. quare ſic loquit eis p ſimilitudines: Et ad hoc aſſignat duas cauſas. Pꝛima: quia mens facilius recipit ꝛ manifeſtiꝰ intelligit ſermonẽ ſimilitudine cõſueta firmatũ/ eo q legat intentionẽ ſermonis in ſimilitudine tanq in ſcriptura quadã: et ſicut in ſcriptura vidẽs res magis detinet. Secũda cauſa eſt: qꝛ dulcoꝛat enarratio/ et pmanentioꝛ fit eoꝛum que dicunt memoꝛia ex cõſonantia ſimilitudinũ congruarũ. Poſito autẽ exemplo/ inuitat eos ad metendũ: id eſt p̄dicandum dicens: f Et qui metit/ falce p̄dicatiõis/ a terrenis ſeparat: ꝛ i faſciculo viuẽtiũ p charitatem ꝛ eccleſiaſticam vnitatem colligat: mercedem accipit. Et vt magnitudinem p̄mij indicet/ ſubdit: h Et cõgregat fructũ: id eſt gaudiũ de cõtemplatione dei remunerantis laboꝛantẽ in ſe ꝛ in alio: quia videbimus ibi deũ in ſe ꝛ in eis qui iuxta nos. Et illi maxime dicunt fructꝰ alicuiꝰ/ de quibꝰ gaudet tanq per p̄dicationem ſuam cõuerſis. Fructũ dico cõgregat/ i In vitã eternã/ nõ tranſitoꝛiã. Sed ne qs crederet meſſoꝛes tm̃ habere mercedem ꝛ nõ ſemiatoꝛes: ideo ſubdit: k Vt et q ſeminat ſimul gaudeat ꝛ qui metit. Pꝛophete ſeminauerũt: apl̃i meſſuerũt: ꝛ vtriq mercedẽ habẽt ꝛ par gaudiũ. Hoc autẽ in rebꝰ ſenſibilibꝰ non cõtingit: quinpotius triſtat ſeminãs/ cũ in laboꝛes eius metẽs ſubintrat alius. Et qꝛ duoꝛũ fecerat mẽtionẽ. ſ. ſeminatoꝛis et meſſoꝛis/ adaptat ſermonem ꝓuerbialẽ dicens: l In hoc enĩ/ caſu in q loquoꝛ: m Eſt verbũ. i. ꝓuerbiũ: n Verũ: qd a multis dicit: hoc. ſ. quia alius eſt q ſeminat et alius q metit. Et eſt ꝓuerbiũ qd ſolet dici qñ aliqui laboꝛes ſuſtinuerũt/ ꝛ alij fructũ recipiũt. Hoc g ꝛ nũc dic: qm̃ iſte ſermo bñ cõpetit huic materie: quia laboꝛauerũt ꝓphete: vos aũt fructus q ex illoꝝ laboꝛibꝰ apti ſũt/ metitis. Unde ſubdit: Ego miſi vos metere ꝛc. Alij legũt ſic ſm Glo. l In hoc enĩ eſt verbũ verum. q.d. deus habet ſuos ſemiatoꝛes ꝛ ſuos meſſoꝛes: ꝛ hoc idoneũ eſt et neceſſariũ: qꝛ/ l In hoc. i. p hoc: m Eſt. i. apparet: n Verbũ/ euangelij/ verũ: qd vos apl̃i p̄dicatis. In h inq apparet verũ: o Quia alius eſt q ſemiat. i. p̄dicationẽ inchoat ꝛ fidẽ/ vt ꝓphete: p Et alius q metit. i. p̄dicationem ꝯſũmat: ꝛ populos ad fidem cõuertit: vt apoſtoli. Et p hoc pꝛobat veritas euãgelij quaſi p duplex teſtimoniũ: ꝓphetaꝝ ꝛ apoſtoloꝝ: quoꝝ concoꝛs eſt doctrina. Pꝛophete ſeminauerũt iudeos ꝛ ſamaritanos: apoſtoli autẽ meſſuerũt eos. i. a terrenis ſepauerũt et ad celeſtia erexerunt. Vñ ſequit: Ego miſi vos ꝛc. Tertio legit ab illo loco: f Et qui metit mercedẽ accipit: gratiã in p̄ſenti: h Et cõgregat fructũ. i. in futuro cumulat ſuũ gaudiũ ꝛ p̄miũ duraturũ: i In vitã eternã: nõ tranſitoꝛiã. Sed quia poſſet dicere apoſtoli: Nõ nobis gaudiũ reponit de fide credentiũ: Alij enĩ ſunt. ſ. ꝓphete qui ſeminauerũt ꝛ fruſtrari gaudio nõ poſſunt: ſicut videmꝰ in meſſe materiali/ q ſi aliquis metit ꝛ aliꝰ ſemiauit/ fruſtrat gaudio meſſis q ſemiauit. Si g illis gaudiũ repoſitũ eſt certũ/ nobis nõ põt aliqd reponi. Remouet chꝛiſtus opinionem iſtã dicẽs: Vt et q ſemiat ſimul gaudeat ꝛ q metit. Et determinãs qd obiectũ eſt/ ſubdit: l In hoc enĩ. i. ꝓ tanto: m Eſt verbum: id eſt pꝛouerbium/ verum: qd ſolet dici: Quia alius eſt qui ſeminat: ꝛ alius eſt qui metit. Et eſt pꝛouerbium quod dicit de auaris in ſeminatione materiali: quia ſepe contingit q non metunt: ſed aliquis alius nihil pertinens ſeminatoꝛi. Hoc etiã * dum. Hiere. j. b. A a a domine deus ꝛc. Ter dicit/ a/ p triplici defectu: ſciẽtie: eloquẽtie/ ꝛ vite. Quartꝰ defectus eſt ſpecialis gratie q indiget vt libẽt audiat et ei credat. Quia dicit Gregoꝛiꝰ: In vanũ laboꝛat exteriꝰ lingua p̄dicatoꝛis/ niſi intꝰ coadiuuet gratia ſaluatoꝛis. Hoc quartũ non eſt in nobis: quia quãq deficit ꝓpter peccata audientiũ: Aliqñ tamẽ deficit pꝛopter malã vitam ipſius p̄dicantis. Amos. iiij. b. Ego ꝓhibui a vobis imbꝛem cum adhuc tres menſes intereſſent vſq ad meſſem: id eſt cum deficeret p̄dicatoꝛ in tribus. Sed nota q dominꝰ illos defectꝰ citius ſupplet quos homo hũiliter agnoſcit. Unde ſequit: a Ecce dico vobis: leuate oculos veſtros/ ad oꝛationẽ: ſm illud Pſ. Ad te leuaui oculos meos ꝛc. c Et/ poſtmodũ/ videte regiões: qꝛ albe ſunt ad meſſem. Pꝛimo debet p̄dicatoꝛ oculos leuare ad celum in oꝛatione: ꝛ poſtea ad populũ reſpicere cõuertendũ in p̄dicatione: ꝛ merito oꝛationis videt eum ad recipiendũ p̄dicationem. Johel. iij. c. Mittite falces: qꝛ maturauit meſſis. f Et qui metit mercedem accipit. i. qui pꝛedicat/ multã habet remuneratiõnẽ: quia valde magna eſt meſſis/ ꝛ pauci ſũt meſſoꝛes: ꝛ iõ eis maioꝛ laboꝛ/ ꝛ maioꝛ fructꝰ incũbit. Luc. x. a. Meſſis qdẽ multa/ operarij aũt pauci. Nota q dicit/ operarij: non/ locutoꝛij. Manu enĩ non lingua colligit meſſis/ niſi foꝛte miraculoſe. Falcẽ enĩ p̄dicatiõis debet meſſoꝛ tenere in manu opationis. Illi ergo qui pꝛedicant ꝛ nõ habẽt opera/ falcẽ tenent in lingua. Et qui ſic volũt metere p̄ſumunt q dñs ꝓ eis faciat miracula: qꝛ hoc non poteſt fieri niſi miraculoſe. g Mercedẽ accipit: augmentũ gratie in p̄ſenti: h Et cõgregat fructũ in vitam eternã: gloꝛie in futuro. Uel poteſt notari duplex p̄miũ: Auree ꝛ aureole. De hac mercede dicit Ruth. ij. a. Dixit booz meſſoꝛibus ſuis: Dñs vobiſcũ. Booz interpꝛetat foꝛtis vel in roboꝛe: ꝛ ſignificat illũ/ de quo Pſ. Dñs foꝛtis ꝛ potens. Hic dicit meſſoꝛibus. i. p̄dicatoꝛibꝰ ſuis: Dñs vobiſcũ. i. egoipſe merces veſtra ero. Ipſum etiã gaudiũ quod habẽt de cõuerſione peccatoꝛũ eſt quedã merces eoꝛum. Pſ. Uenientes aũt venient cum exultatiõe poꝛtantes manipulos ſuos. Conſtat q paulus veniet cum multis manipulis: vnde et multã mercedem accipiet. Eſa. xvij. a. Et bꝛachium eius ſpicas leget. j. Theſſal. ij. d. Que eſt noſtra ſpes aut gaudium aut coꝛona gloꝛie: Nonne vos ante dominum noſtrum ieſum chꝛiſtum in aduentu eius: Uos enim eſtis gloꝛia noſtra ꝛ gaudium. k Vt ꝛ qui ſeminat ſimul gaudeat ꝛ qui metit. Qd eſt/ quando aliquis pꝛedicat peccatoꝛibus qui tunc non conuertunt: ſed poſtea ad p̄dicationem alterius/ recolẽtes pꝛioꝛem p̄dicationem. Tũc talis meſſis cõmunis eſt vtriuſq: ſcꝫ illiꝰ qui ſeminauit: id eſt qui cõuerſionẽ inchoauit: ꝛ meſſoꝛiſ. i. qui perficit ꝛ conſũmauit. Seminẽt ergo omnes: quia quãdoq meſſem facient. Eſa. ix. a. Letabuntur coꝛam te ſicut qui letantur in meſſe. Eccs. xi. c. Mane ſemina ſemen tuum: ꝛ veſpere non ceſſet manus tua. Amos. vlt. d. Compꝛehẽdet aratoꝛ meſſoꝛem: id eſt pꝛedicatoꝛ p̄dicatoꝛem. l In hoc enim eſt verbum verum: id eſt in hoc apparet veritas euangelij et firmitas. o Quia alius eſt qui ſeminat/ et alius eſt qui metit: quia magis creditur duobus/ quoꝛum vnus inchoat pꝛedicationem/ et alius perficit q vni crederet. Deut. xix. d. In oꝛe duoꝛum vel trium teſtium ſtabit omne verbum. Uel/ l In hoc eſt verbum verum: quia alius eſt qui ſeminat ꝛc. id eſt veritas eſt in hoc verbo quod ſolet dici/ q aliꝰ ſeminat et alius metit: qꝛ aliud ẽ hoc et illud: Ita aliud ẽ inchoare ꝯuerſionẽ hominum et aliud conſummare. Uel ſeminare eſt bona opera facere in pꝛeſenti: metere eſt fructum recipere in futuro.

Moraliter

Pſ. 122.

Pſ. 25.

Pſ. 125.

* Aliud autem eſt

ſeminatori. Hoc etiam in propoſito verū eſt. Sed quod amplius eſt/ nō eſt ſimile. Et hoc ideo: quia ꝓphete nō proprios agros ſeminauerūt ſ; alienos: Et bene pōt eſſe ꝙ gaudeāt de remuneratione vniꝰ agri nō ſui ſed alterius/ ſimul ⁊ ſeminatores ⁊ meſſores diuerſi. Ut aūt etiam ex facilitate laboris accēdat eos/ inducit ad huc ampliꝰ. a Ego miſi vos metere qđ vos nō laboraſtis. q.d. ꝓphete ſeminauerunt ⁊ preparauerūt plebē ad fructum/ in quo multus labor eſt et non tanta delectatio: ſed vos apoſtolos ſeruaui ad meſſē/ vbi multa eſt delectatio ⁊ quies ⁊ nō tantus labor. Qđ apertiꝰ ſubinfert. b Alij laborauerūt/ ꝓphete .ſ. multa em̄ fatigatione indigebat hoc .ſ. ſubmittere ſemina ⁊ animas indoctas inducere in cognitionē dei. c Et vos in labores coꝝ introiſtis: qr iam preparatos ꝑ inſtructionē ꝓphetarū in horreū dn̄i colligitis: in quo nō tantus labor eſt. Et hoc dicit ſicut dicit Chryſ. ne turbent apoſtoli q̄ſi ad rem laborioſam miſſi: qr videbat eis laborioſa res eſſe orbem terraꝝ circūire ⁊ ꝑdicare: et ideo oſtēdit eis ꝙ imo ꝓphete ad grauia miſſi ſunt: ipſi autē ad leuia. In meſſe em̄ cum facilitate fructꝰ cōgregat: ⁊ in vno momēto area manipulis repletur/ vbi non expectantur temporum verſiones .i. reuolutiōes vel mutatiōes ⁊ hyems ⁊ ver ⁊ imber: ⁊ ita i meſſe facilitas ē ⁊ ſecuritas ⁊ iocūditas de ꝑſentia fructꝰ. In ſemine aūt multus labor/ diutina expectatio/ ꝑiculoſa mora ꝓpter mutationē temporꝫ ⁊ incertitudinē aurarū. Hanc autē facilitatē ⁊ feſtinationē meſſis ipſa opera clamāt. Unde ſubdit euāgeliſta: d Ex ciuitate autē illa multi crediderūt in eum ſamaritanorū: quos ſupra notauerat/ dicens: Uidete regiones: qr albe ſunt iam ad meſſem. Et ſubdit cauſam trahentē eos/ dicens: e Propter verbū mulieris teſtimoniū ꝑhibentis: qr dixit mihi omia queçūq; feci. Simul audierūt mulierē ⁊ crediderūt: vt dicit Chryſoſtomus: Conſpiciebant em̄ quoniam nequaq̄ admirata eſſet ad gratiā mulier eum qui redarguerat eius delicta: neq; vt gratificaret alij/ ſuam diuulgaſſet vitam. Et nota ꝙ laudantur ſamaritani in comparatione iudeorum: precipue in duobus. Unum eſt: quia illi chriſto ex iudeis nato et contribuli ſuo ad eos ſpecialiter miſſo non crediderunt: iſti autē iudeum eum ſcientes: qđ genus hominum eis fuit maxime cōtrariū/ tamē eū ſuſceperūt credētes. Aliud eſt: qr illi multa ſigna videntes etiā eum qui inter eos erat a ciuitatibꝰ ſuis abegerunt: iſti autē non habentes niſi vnū verbū pauperis mulieris cū multa inſtātia precū ſibi attraxerūt: qđ patet ꝑ hoc ꝙ ſequit: f Cū veniſſent ꝗ ad illū ſamaritani/ rogauerunt eum vt ibi maneret. Chryſ. Uolebāt quidē ꝯtinue eum apud ſe detinere. Hoc em̄ oſtēdit euāgeliſta in dicendo ꝙ rogabāt eū manere apud ſeipſos. Ipſe aūt nō eos a petitione ſua oīno defraudauit: nec oīno cōſenſit/ parcens ſcandalo iudeorū. Unde ſequit: g Et manſit ibi duos dies/ tm̄: ne iudei haberēt quid dicere ꝙ cū alienis ſordidatꝰ eſſet. Sed quātum ꝓfecerint ex verbis ipſiꝰ fōtis aque viue/ q̄ vna ſtilla a muliere ꝑcepta ſic ꝓfecerūt/ oſtēdit euāgeliſta ex ſequētibus/ dicens: h Et multo plures crediderūt ꝓpter ſermonē eius: ſupple q̄ ante per verbū mulieris crediderūt. Sed nūquid ſteterūt in fide illa ſemꝑ que eſt ex auditu et iuuat ꝑ ſuaſionē? Abſit. Et iō ſubdit: i Et mulieri dicebant/ illi qui ad verbum mulieris crediderant: Quia/ iam/ nō ꝓpter tuā loquelā credimꝰ. Et cōmendant in hoc ꝙ nec ſigna petierūt: nec ꝓpter gentē ſuam ſibi odioſam eum minus ſuſceperūt/ ſed ad verbū eius ſecurati dicūt: k Ipſi em̄ audiuimꝰ: id eſt efficaciam doctrine eius ꝑcepimus: l Et ſcimus/ certitudinem fidei: que maior eſt in infinitum q̄ certitudo ſcientie: Quia hic eſt vere ſaluator mūdi. Nota ꝙ dubitādo non loquunt: Nō enim dicūt q̄ſi dubitantes ſicut mulier: Nūquid hic eſt chriſtus? Nec dicūt ſuſpicamur vel eſtimamus: ſed/ nouimꝰ vel ſcimus. Nec ꝯcludūt alijs ſaltem/ vt iudei: ſed omnibꝰ largiter ſaluatorem ſalutē attuliſſe denūciant/ dicentes: Hic eſt vere ſaluator mūdi: nō iudee tm̄. In hoc autem ꝙ vocāt eum ſaluatorem: ꝯfitentur ſe ⁊ omnes alios in mundo ſine ipſo perditos/ ⁊ non niſi ꝑ ipſum ſaluari: ſicut dicit apoſtolus Ro. iij. d. Omnes peccauerunt ⁊ egent gloria dei ⁊c̄. Econtra iudei ſuam ſtatuere volunt iuſticiam: iuſticie dei nō ſūt ſubiecti: Ro. x. a. Itē in hoc ꝙ dicūt/ vere ſaluator: diſcernūt eū ab alijs figuratiuis ſaluatoribus: qui etiam ſaluare venerūt: ſicut patriarche ⁊ ꝓphete. Omnes em̄ ſub illo ⁊ adminiculādo ſaluatores fuerūt: hic autē ſolus vere ſaluator eſt. m Poſt duos autē dies ⁊c̄. Hec eſt ſecūda hiſtoria huiꝰ capituli: que habet tres ꝑtes in genere. Prima eſt de his que ſunt de aduentu chriſti in galileā a ſamaria. Secunda eſt de his que ordinant ad ſanationē filij reguli: et incipit vbi dicit: Et erat quidam regulus ⁊c̄. Tertia eſt de effectu miraculi in eo cui fuit exhibitū .ſ. de fide ⁊ cōuerſione domus reguli: ibi: Iam autē eo deſcendēte ſerui occurrerūt ⁊c̄. Prima pars habet quattuor ꝑticulas. Prima cōtinet aduētū eius in galileā. Secūda cauſam aduētus: quare .ſ. tūc potiꝰ q̄ alio tempore venit/ ⁊ incipit: Ipſe em̄ ieſus teſtimoniū ꝑhibuit ⁊c̄. Tertia cōtinet qualit̄ ſuſceperūt eū ciues patrie: ⁊ q̄ de cauſa in aduētu/ ⁊ incipit: Cū ergo veniſſet in galileā ⁊c̄. Quarta cōtinet nomen ville vbi demoratꝰ eſt: ⁊ qua de cauſa/ ⁊ incipit: Uenit ꝗ iterū in chana ⁊c̄. Cū igit̄ ſupra dictū ſit q̄liter ſamaritani volebāt eū detinere aſſidue: ſed ipſe iudeis deferēs nō mltū ibi māſit: determinat euangeliſta ꝓmo ſpaciū t̄pis q̄ fuit cū eis/ dicens: Poſt duos autē

F

a Egō miſi vos metere qđ vos
b nō laboraſtis. Alij laboraue
c runt/ ⁊ vos in labores eorum
d introiſtis. Ex ciuitate aūt illa
multi crediderūt in eū ſamari
e tanoꝝ ꝓpter verbū mulieris
teſtimoniū ꝑhibētis: qr dixit
f mihi oīa queçūq; feci. Cū vē
niſſēt ꝗ ad illū ſamaritani/ ro
gauerūt eū vt ibi maneret. Et
g h manſit ibi duos dieſ. Et mltō
plures crediderūt ꝓpt ſmo
i nē eiꝰ. Et mlīeri dicebāt: quia
iā nō ꝓpt tuā loqlā credimꝰ.
k l Ipſi ēm audiuimꝰ ⁊ ſcimꝰ/ qr
m hic ē vere ſaluator mūdi. Poſt

* Aliud autē eſt hoc: ⁊ aliud illud: quia vnū in labore fit et lachrymis: aliud in gaudio. Pſ. Euntes ibant ⁊ flebant mittentes ſemina ſua: Uenietes autē venient cū exultatiōe/ portātes manipulos ſuos. ij. Cor. ix. b. Qui parce ſeminat/ parce ⁊ metet: ⁊ qui ſeminat in bn̄dictionibꝰ/ de bn̄dictionibus et metet. Gal. vj. b. Que ſeminauerit hō/ hec ⁊ metet: qm̄ qui ſeminat in carne ſua/ de carne ⁊ metet corruptionem ⁊c̄. Bonū igit̄ faciētes nō deficiamꝰ: t̄pe em̄ ſuo metemꝰ nō deficientes. Et nota ꝙ boni ſemiatores ſolent duabus manibꝰ ſeminare. Iō dr̄ Eccſ. ix. c. Quodcūq; pōt manꝰ tuā inſtāter operare. a Ego miſi vos metere qđ vos nō laboraſti: Alij laborauerūt/ ⁊ vos in labores coꝝ introiſtis. Hoc poteſt dici nob clericis ⁊ religioſis. Apl̄i em̄ ⁊ martyres ⁊ cōfeſſores/ iſti laborauerūt: qui eccleſiā in ſanguine ſuo fundauerūt: nos autē in laboribꝰ eorū luxuriamur. Deut. vj. b. Cum introduxerit te dn̄s deꝰ tuus in terrā ꝓ qua iurauit patribus tuis: ⁊ dederit tibi ciuitates quas non edificaſti/ domos ꝑdaras cūctaꝝ opū quas nō extruxiſti: ciſternas quas nō effodiſti: vineta ⁊ oliueta que nō plantaſti: caue ne obliuiſcaris dn̄i dei tui. Itē Ioſue xxiiij. c. Dedi vobis terrā in qua non laboraſtis. Sequit: d Ex ciuitate aūt illa multi crediderunt in eum ſamaritanorū ꝓpter verbū mulieris teſtimoniū ꝑhibentis: quia dixit mihi omnia queçūq; feci. Nota ꝙ dn̄s dedit virtutem verbo mulieris: qr verecūdiā omnē cōtempſit et ſe vilificauit/ nec vitā ſuā diuulgare timuit: ita ſi nos cōtēneremꝰ noſmetipſos/ credo ꝙ nos ꝓficeremꝰ. Humilibꝰ em̄ dat gratia. j. Pet. iiij. b. f Cū veniſſent ꝗ ad illū ſamaritani/ rogauerūt eum vt ibi maneret: ꝓpter ꝑdicationē quā ab eo audierāt ſine queſtu * et ſumptu. Ideo Ps. 125.

G a Poſt duos autē dies exijt inde: id eſt a ſichar ſa/ marię: b Et abijt in galileam: ſicut ordinauerat cum exiret de iudea: ſicut patet in principio capituli. Sed qꝛ mul/ tum honorem habuerat i iudea/ intantū vt etiā iudei litigarēt cum diſcipulis iohānis de purificatione/ ⁊ in die feſto: ⁊ iterū in ſamaria pauco tē/ pore manēs multos attraxit: in galilea au tem vbi magnum ſi/ gnum fecerat pauci
Math.13.g. crediderunt: poſſet
Marci.6.a. aliquis ꝗrere/ quare
Luc.4.d. nūc venit in galileā: Et ſubdit cauſā euā/ geliſta/ dicēs: c Ip ſe eñ ieſus teſti/ moniū ꝑhibuit. i. aſſerendo dixit: d Quia ꝓpheta in ſua patria ho/ norē nō habet. q. d. verū quidē ē qđ obijci poteſt: ſed nūc viderūt ſigna que feci in alia patria: et ideo non tanq͡ʒ cōpa/ triotam ſed tanq͡ʒ aliquē quem magnū alibi cognouerunt ha/ bēt honorare: ⁊ ideo nūc venio. Et hęc lectura ſumit̄ ex Glo. ⁊ cōcordat textui ſequēti. Alit̄ legit Chryſ. ſic: b Et abijt in galileam: id eſt in partem galilee. ſ. in chana: non in ca/ pharnaū vbi cōuerſatus eſt: nec in naçareth vbi nutritus eſt. Et ſubdit cauſam: c Ipſe eñ ieſus teſtimoniū perhi buit: qꝛ ꝓpheta in ſua patria honorem nō habet. Chryſ. Ideo nō abijt illuc/ vt non maius eis fieret in odium. Ego autē patriā ſuam eum hic eſtimo dicere capharnaū/ ẜm diſpenſatiōis rationē: vt in qua videt̄ plus cōuerſans: ⁊ ꝙ ibi non ſit potitus honore. Audi eū dicentē Matth. xj. c. Et tu capharnaū que vſq͡ʒ ad cęlū exaltata es/ vſq͡ʒ ad infernū deſcē des. Sed querit̄ de hoc: quia nos videm⁹ aliquādo aliquos magis honorari in ſua patria vbi noti ſunt/ q͡ʒ in aliena vbi pe/ regrini ſunt. Ad hoc reſpōdet Chryſ. ꝙ hoc raro cōtingit: et a raro cōtingētibus non oportet tale quid generaliter ꝓnun/ ciari. Si aūt quidā in patria propria honorant̄/ multo magis in aliena: cōſuetudo enim facile cōtemptibiles facere aſſueuit. Sed aliter pōt dici/ vt videt̄: ꝙ alius eſt honor ꝓphetę: ⁊ ali⁹ honor hoīs. Honor hoīs cōſiderat̄ ex rebus hui⁹ mūdi: ſicut ex nobilitate geniturę/ ⁊ ex diuitijs: et iſte maior eſt in patria q͡ʒ in exilio. Honor aūt ꝓphetę eſt ex his que occurrūt naturę ⁊ actibus miraculoſis: ⁊ hic minor eſt i patria q͡ʒ alibi: quia cōpatriotę ſemꝑ habent reſpectū ad ꝓgenitores eius: ⁊ ẜm illos iudicāt. Ubi autē ille reſpectus nō eſt/ ceſſat iudiciū illud: ⁊ iudicāt tūc ẜm ea que ab aliquo vident fieri: ⁊ ẜm ma/ gnitudinē illoꝝ impēdūt honorem maiorē vel minorē. Quia aūt ipſe venit nūc ideo qꝛ galilei eū i alia patria magnificū vi derant: et ideo ei facilius credituri erāt/ oſtēdit euāgeliſta ex ſequētibus. Dicit enim: e Cum ergo veniſſet in gali/ leā/ exceperunt eū galilei: ſuꝑple honorifice. Et nūquid ꝓpter nobilitatem generis? Non: ſed/ f Cum omnia vi/ diſſent que fecerat hieroſolymis in die feſto: Sicut quando aliquis in magno honore habitus eſt alicubi: vt ma/ gnus clericus veniens in patriam ſuam ꝓpter hoc honorat̄. Chryſoſtom⁹ tamen dicit/ ꝙ hic galileam non dicit patriam ſuam: immo dicit ꝙ iſti galilei viles ⁊ extranei ſuſceperūt eū: ſic ⁊ pri⁹ ſamaritani. g Et ipſi enim/ galilei ſicut et cęteri iudei: h Uenerāt ad diem feſtum: curioſitate miracu/ lorum/ non volūtate audiendi ꝑdicationem: vt dicit Glo. Uel forte vt adorarent in die feſto ẜm ꝑceptū legis: Exo. xxiij. b. Quia ẜo chriſt⁹ miraculum vini fecerat in chana: ⁊ illud non multū diuulgatum fuerat: i Uenit ergo iterum in cha na galileę vbi fecit aquam vinum: id eſt de aqua vi/ num: vt ſecūdū miraculū ibidem faceret: vt cōcurrentibus mi raculis ⁊ que viderant in feſto: ⁊ que fecerat vel facturus erat in chana/ vnum per aliud diuulgaret̄: ⁊ per cōſequens etiā mi raculum facilius crederent in eum homines patrię illius qui minus crediderāt prius. Chryſoſtom⁹ tamē qui aliā facit hic lecturam/ dicit ſic. In galileam venit fugiens iudeam ꝓpter

a Duos autem dies exijt inde
b c et abijt in galileam. Ipſe eñ
ieſus teſtimoniū ꝑhibuit: qꝛ
d ꝓpheta in ſua patria honorē
e nō habet. Cūm ergo veniſſet
in galileam/ exceperunt eum
f galilei: cūm omnia vidiſſent
ꝗ fecerat hieroſolymis in die
g h feſto. Et ipſi enim venerant
i ad diem feſtum. Uenit ergo
iterum in chana galileę vbi
k fecit aquam vinum. Et erat
l quidam regulus cuius filius
infirmabatur capharnaum.

liuorem iudaicum. Sed in chana propter quid potius venit? Ubi videt̄ eā que a miraculo fidem innatam fortiorem faci ens propter ꝑſentiam ſuam: ⁊ magis eos attrahens ad fidem miraculi ⁊ ad amorē ſui in ſponte veniendo ad eos: ⁊ in ꝓpriā quidem dimittēdo patriā illos vero ꝑhonorando. Sed pma lectura reſpōdet litte rę ſequēti/ vbi dicit̄: k Et erat quidā regulus/ ſic dict⁹: vt dicit Chryſoſto/ mus: aut qꝛ de ge/ nere eſſet regali: aut quia haberet digni/ tatem aliquā princi/ patus/ ita vocatam. G
l Cuius fili⁹ in/ firmabat̄ caphar naū. Et dicit Chryſ. ꝙ quidā putāt hūc eſſe illū centurionē de ꝗ habet̄ Matth. viij. a. qđ patet eſſe falſū. Primo: qꝛ ille christum volentem
* et ſumptu. Ideo nō rogant̄ prelati noſtri ad manēdum: quia raro pdicant et multa expendūt. Reliqua ſatis patent Moraliter ẜm primā expoſitionem vſq͡ʒ ibi: k Et erat quidam re/ gul⁹ cui⁹ filius infirmabat̄ capharnaū ⁊c. Summa huius euāgelij diuidit̄ in quattuor/ que hic notāda ſūt. Quis infirmat̄: vbi infirmat̄: qua infirmitate teneatur: quomodo ſanatus fuerit ⁊ quādo. Quis oſtendit̄/ cum dicit: Cuius fi/ lius infirmabat̄. Ubi/ In capharnaum. Qua infir/ mitate: ibi: Reliquit eum febris. Quādo: Hora ſepti/ mę. Unum ergo quēlibet deſignat iſte regulus: qui ſpiritua/ liter debet eſſe rex. Unde Pſ. Et nūc reges intelligite. Duo Pſ.2. enim faciunt regem: Unctio ⁊ diadema. Chriſtianus autem omnis vnctus. Unde. j. Ioh. ij. d. Et vos vnctionem habe/ tis a ſancto. Et vngitur ad innuendum ꝙ debet pugnare pro ſe ⁊ pro regno ſuo. Unde Iob. vij. a. Militia eſt vita homi/ nis ſuper terram. Item diadema debet habere. Diadema au tem dicit̄ quaſi duo demens: principiū ⁊ finem. Principium ad innuendum ꝙ nulli ſubeſt. Finem ad innuendum ꝙ perpe/ tuo non ad horam erit rex: ſicut poteſtates que quaſi quoli/ bet anno renouantur: Unde nec ſunt nec dicunt̄ reges. Nulli ergo ſubeſt homo niſi velit: quia cor habet in libera poteſta/ te: ita ꝙ a nullo cogi poteſt. Eccl. xvij. a. Dedit homini po/ teſtatem eorum que ſunt ſuper terram: poſuit timorem illius ſuper omnē carnem: id eſt ſuper motum vel actum carnalem: ⁊ dominat⁹ eſt beſtiarum ⁊ volatilium: id motuum carnis et mentis carnalium ⁊ ſpiritualium: ecce libertas ſiue libera po/ teſtas hominis/ cui regnum ſuum ſubeſt. Et poſtea ſequitur: Teſtamentū ęternum conſtituit cum illis: ecce regni ęterni/ tas. Hec duo notant̄ in diademate: Demit enim duo/ ſerui/ litatem et temporalitatem ſiue breuitatem. Sed iſtud regnū violatur per peccatum ⁊ diminuit̄: Unde iam homo non rex ſed regul⁹ dicit̄: quod eſt diminutiuū q̄ſi paruuli vel pueri: et hoc ꝓpt̄ paruitatē regni: ꝓpt̄ paruitatē potētię: ꝓpt̄ paruitatē ſapiētię. Propt̄ paruitatem regni dico: quia modicū eſt: ſola ſcʒ lōgitudo hominis/ que eſt ſeptem pedum. Unde Eccs. ix. d. Ciuitas parua/ pauci in ea viri. i. virtutes. Philoſophus. Omnia mea mecū porto. Item propter paruam potētiam. Unde Eſaię. j. g. Erit fortitudo veſtra quaſi fauilla ſtupę. Naū. iij. c. Omnes munitiones veſtrę quaſi ficus cum groſ/ ſis ſuis: ſi cōcuſſę fuerint/ cadēt in os comedentis. Ex parui/ tate autem potentię accidit ꝙ occupant alieni regnum iſtud: id eſt demones vel motus carnales. Eſa. j. c. Regionem ve/ ſtram coram vobis alieni deuorant. Item dicit̄ regulus pro/ pter paruitatem ſapientię. Sumus enim pueri ſenſibus non malicia: et ideo non reges ſed reguli ſumus. Eccs. x. c. Ue ti/ bi terra cuius rex puer eſt: id eſt ratio puerilis ſequens pueri/ lia et vana. Prouerb. j. c. Uſq͡ʒquo paruuli diligitis infanti/ am: et ſtulti ea que ſibi noxia ſunt querunt? Ue ergo tali ter/ rę cuius rex puer eſt: quia tunc a ſuis qui deberent eum de/ fendere diſſipatur regnum eius. Hi ſunt quinq͡ʒ ſenſus.
* Unde. j. Machab. j.

⁋ chriſtum volentem ad ſe venire/rogat manere dicens: Non ſum dignus vt intres ſub tectum meũ: Iſte autem ad chriſtũ dicit: Deſcende anteq̄ moriat᷑ filius meus. Secũdo: quia ille de monte deſcendens chriſtus in capharnaũ dicit᷑ intraſſe: hic aũt a ſamaria in chanam. Tertio: quia illius puer detinebatur paralyſi: hui⁹ autẽ fili⁹ febre. a ⁋ Hic cum audiſſet/quia ieſus aduenirct a iudea in galileam. Notatur modicitas et tarditas fidei: quia nõ multũ laboraſſet ſi eẽt longe chriſtus. Ideo quia parum cõfidebat q̄ poſſet ſanare: ſed tamẽ cũm ꝓpe erat propter famã/ b ⁋ Abijt ad eum ⁊ rogabat eum vt deſcenderet/corporaliter: q᷑ nõ credebat q̄ ſm̄ p̄ſentiã deitatis eſſet vbiq̄: non em̄ credebat eũ eſſe deũ. c ⁋ Et ſanaret filium eius/ſi poſſet. Et ſubdit cauſam p̄cum: d ⁋ Incipiebat enim mori. Sed quia chriſtus vidit debilitatẽ fidei eius/p̄dicit ei paſſionem cordis quã patiebat᷑: hoc ipſo increpãs eũ vt ſalubriter cõfũdat᷑ ⁊ eleuãs eũ ĩ cognitionẽ deitatis ipſi⁹ cui⁹ ſoli⁹ eſt talia ſcire: Et ideo ſequit᷑: e ⁋ Dixit ergo ieſus ad eũ: Niſi ſigna ⁊ prodigia videritis nõ creditis. Signa dicit miracula minora: prodigia maiora. Vel ſigna dicit miracula facta: prodigia autem prophetica dicta. Prodigium enim vt dicit Auguſtinus dicit᷑ quaſi proditiũ: qđ. ſ. porro dicat/vel porro ſignificet/ ⁊ aliquid futurũ eſſe portẽdat. Vel alit᷑/ſignũ reſpicit excellentiã virtutis operãtis: prodigiũ autẽ cõtrarietatem eminẽtẽ a curſu nature nobis cõſueto. Et ꝑ hoc dic̄ q̄ neceſſe fuit eos inducere in fidẽ q̄ ipſe eſſet nature diuine ⁊ ſupra naturã alioꝝ hominũ. Sed querit᷑ de hoc q̄ dicit/ Non creditis: quia nõne fidei fuit q̄ rogauit eum; qualiter ergo dicit/ non creditis: Ad hoc dicit Auguſtin⁹ q̄ rogauit temptãdo. Dicit em̄ ſic: Arguit hominẽ in fide tepidum/ aut frigidum/aut omnino nullius fidei: ſed tẽptare cupientẽ de ſanitate filij ſui qualis eſſet chriſt⁹/ ⁊ q̄s eſſet/ ⁊ quãtũ poſſet. Alit᷑ ſoluit alia Glo. dicens/q̄ aliquã fidem habuit q̄ poſſet ſanare cum venit ad eum/ ⁊ rogauit: ſed infidelis fuit/dum abſentem poſſe eum ſanare nõ credidit. Chryſoſtom⁹ aũt ſoluit multis modis dicens: q̄ hoc nõ dixit. ſ. nõ creditis/ in cõparatiõe ſamaritanorũ/qui ſine ſignis crediderãt. Aliter: quia hoc dicit nõ propter reguli ꝑſonam/ſed propter ciuitatem vnde erat. ſ. capharnaũ. Tertio ſoluit ⁊ melius/q̄ ſicut ille qui dicit Marci. ix. d. Credo dñe/adiuua incredulitatẽ meã: in parte credebat/et in parte nihil credebat: ita et hic credidit: ſed nõ integre neq̄ ſane. Et hoc oſtendit᷑ ex eo q̄ interrogauit ſeruos qua hora dimiſit eũ febris: volebat em̄ ſcire vtrũ caſu vel p̄cepto chriſti hoc factũ ſit: ⁊ tũc p̄mo ꝑfecte credidit qñ pueri dixerũt ei/nõ qñ chriſt⁹. Si aũt venit ad chriſtũ ⁊ rogauit chriſtũ/licȝ parũ crederet/nil mirabile eſt: aſſueuerũt em̄ patres ob nimiũ amorẽ filioꝝ/etiã viles de quib⁹ nõ cõfidũt medicos rogare: nihil omittere volẽtes eoꝝ q̄ ad ꝓcurationẽ ⁊ ſalutẽ filioꝝ ꝑtineãt. ⁋ Si em̄ multũ

a ⁋ Hic cũm audiſſet/ quia ieſus aduenirct a iudea in galileã: b abijt ad eum et rogabat eum vt deſcenderet et d ſanaret filiũ eius: Incipie e bat enim mori. Dixit ergo ieſus ad eum: Niſi ſigna et ꝓdigia videritꝭ nõ creditꝭ.

Moraliter * Unde. j. Machab. j. b. Obtinuerũt pueri eius regnum vnuſquiſq̄ in loco ſuo: ⁊ impoſuerunt ſibi diademata: ⁊ multiplicata ſunt mala in terra. Hoc fit quando quinq̄ ſenſus regnant in anima: tunc diſperditur regnum: Eccl. x. a. Rex inſipiens diſperdet populum ſuum. Et nota q̄ inſipiẽtia regis eſt in tribus. Primum/quando non exercet iuſticiam de malefactoribus. Secũdum/quando munitiones ſibi aptas non edificat/vel edificatas non conſeruat. Tertium/quando diuitias ad pugnandum ſibi non congregat. De primo. ſ. de faciendo iuſticiam dicit᷑ Prouerb. xx. d. Diſſipat impios rex ſapiens: ⁊ incuruat ſuper eos fornicem. Ergo econuerſo/inſipiens nõ diſſipat impios ſed multiplicat. Eſa. xxvj. d. Iuſticiam non fecimus in terra: ideo non ceciderunt habitatores orbis. Itẽ Prouerb. xx. d. Rex qui ſedet in ſolio iudicij diſſipat omne malum intuitu ſuo. Secundo inſipiens eſt: quia non edificat ſibi munitiones: De quibus dicit᷑. iij. Reg. ix. q̄ ſeptem munitiones edificauit ſalomon. Prima munitio ſiue p̄ſidium fuit mageddo: quod iterpretat᷑ fructus cene: ⁊ ſignificat ieiunium ſiue parcitatem in cibo. Parca enim cena valde fructuoſa eſt contra vitium gule et exercitũ eius. Eccl. xxxj. c. Vigilia ⁊ cholera ⁊ tortura homini infrunito: ſomnus autẽ ſanitatis in homine parco. Secũdũ p̄ſidiũ ẽ mello: qđ iterp̄tat᷑ plenitudo ſiue adipletio. Hec ẽ elemoſyna: ⁊ ẽ ȝ auariciam ⁊ exercitũ eius. Prouerb. iij. b. Honora dñm de tua ſubſtantia ⁊ de primitijs frugum tuarũ da pauperibus: ⁊ implebunt horrea tua ſaturitate ⁊ vino torcularia redundabunt. Tertiũ eſt gacer: quod interpretat᷑ robuſte conſurgens vel fortiter vigilans. Hec eſt ſtrenua operum multiplicatio: et eſt contra accidiam. Prouerb. iiij. b. Currens non habebis offendiculũ tedij. ſ. tu qui es ſtrenuus in multiplicatione operum. Unde precipit᷑ illis qui timẽt de paralyſi vt ſemper moueant membrum illud. Unde Eccl. vj. c. Subijce humerũ ⁊ porta illam operãdo ⁊ nõ accidieris in vinculis eius. Quartũ eſt bethoron: quod interpretat᷑ domus ire/ vel domus magiſtri: et ſignificat diſciplinam: ⁊ eſt contra luxuriam ⁊ exercitum eius. Prouerb. xxij. c. Stulticia colligata eſt in corde pueri: ⁊ virga diſcipline fugabit eam. Item Prouerb. xxvj. a. Flagellũ equo ⁊ chamus aſino: et virga in dorſo imprudentiũ. Quintum eſt palmira ſiue emath quod idem eſt: ⁊ interpretat᷑ formidans eos: et ſignificat pauorem de ꝓprijs operibus: et eſt cõtra ſupbiã et inanẽ gloriã. Prouer. xxviij. c. Beat⁹ hõ qui ſemꝑ eſt pauidus. Iob. ix. d. Verebar omnia opera mea/ ſciens q̄ non parceres delinquẽti. Ibi dicit Gregori⁹. Oportet bona agere ⁊ ab eis ſe in mente ſollicite cuſtodire. In bonis em̄ operibus duo timenda ſunt: deſidia ⁊ fraus. Deſidiam facit minor amor dei: fraudem ꝓprius amor ſui. Fit autẽ fraus tribus modis: cum pro bene actis/ vel tacita hominũ gratia/ vel fauoris aura/ vel cõmodũ aliquod temporale deſiderat᷑. Et qui hoc facit ẽ maledict⁹. Iere. xlviij. b. Maledict⁹ qui opus dei facit fraudulẽter: vel negligenter/alia littera. Sextũ preſidiũ eſt baalath vel balad: quod interpretat᷑ lugens eos: ⁊ ſignificat miſericordiã ⁊ compaſſionẽ de damnis proximorum: et eſt contra inuidiam que ridet de damnis ꝓximi. Iob xxx. d. Flebam quõdam ſuper eo qui afflictus erat: ⁊ compatiebat᷑ anima mea pauperi. Septimũ eſt ecer: quod interpretatur fortitudo: ⁊ ſignificat patientiam vel manſuetudinẽ que omnia fortiter vincit: et eſt ſpecialiter contra iram ⁊ exercitum eius. Prouerb. xvj. d. Melior eſt patiens viro forti: et qui dominat᷑ animo ſuo expugnatore vrbiũ: quia talis habet pugnam cõtra ſeipſum ⁊ vincit familiarẽ inimicũ. Valui aũt in his preſidijs ſunt ſeptẽ dona ſpiritusſancti: Et redde ſingula ſingulis. Quia autẽ iſta preſidia nõ habem⁹/patet q̄ inſipientes reges ſumus. Tertiũ q̄ oſtendit inſipientiã regis/eſt quãdo diuitias ad pugnandũ nõ cõgregat. De quibus dicit᷑ Eſa. xxxiij. a. Diuitie ſalutis ſapiẽtia ⁊ ſcientia: timor domini ipſe theſaur⁹ eius eſt. Itẽ Prouer. xiij. b. Redemptio anime viri diuitie ſue. Quis ſit filius hui⁹ reguli videam⁹. Anim⁹ ſiue anima põt dici filius: cui⁹ ſollicitudinẽ debet gerere pat eius vt hereditatẽ ei acquirat. ij. Corinth. xij. c. Non debent filij parẽtib⁹ theſaurizare ſ; parẽtes filijs. Igit᷑ theſaurizem⁹ theſauros in celis: ſicut dicit᷑ Matth. vj. c. Itẽ pater debet filiũ corrigere: ſic ratio animũ. Heb. xij. c. Quis fil⁹ quẽ nõ corripit pater? Item debet eum inſtruere: q᷑ qui docet filium in zelũ nutrit inimicũ: vt dicit᷑ Eccl. xxx. a. Sic iam ꝑ p̄dicta patet primũ qđ diximus hic cõſiderandũ. ſ. q̄s ſit iſte q̄ infirmat᷑ filius. ſ. reguli. Secũdũ qđ notandũ eſt: vbi infirmat᷑/in capharnaũ: qđ interpretat᷑ villa cõſolationis vel pinguedinis. Et in hoc notat᷑ cauſa morbi: id eſt peccati abundantia: ſcȝ temporalis ſanitas: et fortitudo corporalis: et cetera huiuſmodi bona naturalia que dominus dat ad conſolationem et gratiarumactionem: ſed nos vertimus in corruptionem.
* Pã. Prodijt quaſi

Si ẽm multũ cõfidiſſet/ decebat eũ in iudeã ad chriſtũ venire: vel etiã cum in galileam veniſſet / non expectare donec iuxta domum veniſſet/ ſed in primis finibus illi occurrere. Et ꝙ iſta lectura et ſolutio vltima verior ſit: patet per id quod ſequit: a Dicit ad eũ regulus: Domine/ deſcende pus ꝙ̃ moriat filius meus. Correctus necdum credit/ ſed loquit quaſi non abſens poſſit eum ſanare: nec abſens poſſit ſcire ea que circa puerũ erãt: & quaſi non poſt mortem poſſit eũ ſuſcitare. Sed vtrũq; ſimul/ patrem & filium ſanãs/ b Dicit ei ieſus: vade/ fili⁹ tuus viuit. q. d. tu dicis deſcẽde/ quaſi non poſſum abſens ſanare: ideo ſtatim ſano filiũ tuũ ſine deſcẽſu meo. Et ex efficacia ſbi eleuat⁹ in fide/ c Credidit hõ ſermoni quẽ dixit ei ieſus. Iã incipit credere: vt dicit Glo. ꝙ ſermone ſanet: & ſic meruit ille ſalutẽ filio. Chryſ. & Aug⁹/ volunt ꝙ nõdum oino habuit certitudinem fidei: quia poſtea ſcrutatus eſt horã/ ſcire volẽs vtrum a caſu vel ab ipſo ieſu facta ſit ſanitas. Sed tamẽ/ d Et ibat: cõfidens ꝙ ſanatus eſſet filius. Libẽter ẽm credit homo/ cũ ſibi dicit qd cupit. Hic querit Chryſ. quare ad ſeruũ centurionis ſponte venit: Matth. viij. hic aũt neq; vocat⁹ abijt. Ad hoc reſpõdet: ꝙ a cẽturione fides confirmata erat: idcirco & promiſit ire / vt diſcamus viri deuotionẽ: hic aũt regulus imperfectus erat: et ideo dominus abſens ſanauit filium eius: vt ſic eum ad fidem diuinitatis adduceret. Alia ratio eſt in Glo. que dicit. Ad filium reguli non vadit etiã rogatus / ne diuitias honorare videat: ad ſeruũ centurionis ire ꝓmittit/ qui naturã hominis non deſpicit: In quo ſupbiã deſtruit: que in hominib⁹ non penſat naturã ſed que extra parent. e Iam autẽ eo: id eſt regulo/ deſcendẽte/ ſerui occurrerũt ei. Glo. dicit ꝙ veniebãt credẽtes. Chryſ. videt velle dicere ꝙ ideo occurrerunt vt nũciarent ꝙ ſupflua eſſet ꝑſentia chriſti de reliquo. Et vtrũq; poteſt eſſe verũ: qꝛ ẽm ſubito viderant cõualuiſſe eum: & ſciebant patrẽ ob hoc ad ieſum iuiſſe: arguebant ex virtute chriſti ſanatũ eſſe/ eo ꝙ naturalis ſanitas nõ fiat ſubito: et ꝑcipue in eo qui laborat in extremis. f Et nũciauerunt dicẽtes: qꝛ fili⁹ eius viueret. Non dicũt ꝙ ſanat⁹ eſſet: cũ tamẽ & hoc verũ fuit: ſed quia viueret/ innuẽtes ꝑ hoc magnitudinẽ morbi/ ꝙ quaſi de morte eſſet reſuſcitatus. g Interrogabat ergo horã ab eis in qua melius habuerat. Interliñ. dicit/ ꝙ hoc iterrogat nõ diffidẽs de miſericordia dei: deſiderat ꝑo vt virtus diuina ſeruoꝝ cõfeſſione pluri mis innoteſceret. Et hec Glo. ſatis videtur dicere probabiliter: quia ex magnitudine ſcire poterat ꝙ naturaliter non potuiſſet filius ita cito fuiſſe ſanatus/ ſed miraculoſe. Chryſ. tamen dicit & Aug⁹/ ꝙ nondum perfecte credebat: ſed interrogauit horam/ volens experiri vtrum caſu vel ꝑcepto chriſti ſanatus ſit. h Et dixerũt ei: quia heri hora ſeptima. ſ. inter ſextam & nonã: i Reliquit eũ febris. Chryſoſtom⁹: Nõ ſimplicit vt cõtingit/ ſed repente dimiſit: vt appareret nõ eſſe naturalis cõſequẽtia qd fiebat. Hoc etiã famulos ſuſcitauit ad fidem. Et nota ꝙ illum quẽ ſupra viuere dixerãt: hunc ſanatũ a febre dicunt. Et ita patet ꝙ nihil aliud preitam itelligebãt/ niſi ꝙ magnitudinẽ morbi volẽtes innuere/ ſic locuti ſunt. k Cognouit ergo pater: id eſt diſcutiendo intellexit/ comparãs horam nũciantium hore chriſti ꝓnunciantis: l Quia illa hora erat in qua dixit ei ieſus: filius tuus viuit. Et tunc ipſe a difficiliori morbo ereptus eſt. Unde ſequitur: m Et credidit ipſe & domus eius tota: viſa & probata magnitudine miraculi. Ut autem innuat euãgeliſta ꝙ ideo iam ſecũdũ miraculũ fecit in chana:

a Dicit ad eum regulus: Domine/ deſcende pus ꝙ̃ mori-
b atur fili⁹ me⁹. Dicit ei ieſus:
c vade/ filius tuus viuit. Credidit homo ſermoni quem di-
d e xit ei ieſus/ et ibat. Iam autẽ eo deſcendente ſerui occurre-
f runt ei/ et nunciauerũt dicentes: quia filius eius viueret.
g Interrogabat ergo horã ab eis in qua melius † habuerat.
h Et dixerunt ei: quia heri hora
i ſeptima reliquit eum febris.
k l Cognouit ergo pater: quia illa hora erat in qua dixit ei ie-
m ſus: filius tuus viuit. Et credidit ipſe & domus eius tota.
Hoc iterum ſecundũ ſignum
n fecit ieſus cum veniſſet a iudea in galileam.

vt etiã primũ ꝑ iſtud ſuſcipiat diuulgationem/ ſubdit: Hoc iterum ſecũdum ſignum fecit ieſus. Et dicit tempus: n Cum veniſſet a iudea in galileã: quia etiã primũ a iudea veniens fecit. Chryſ. tamẽ aliter dicit. ſ. ꝙ euangeliſta vult ꝑ hoc extollere ſamaritanos/ & cõmendare: qui nullum ſignum ſuſcipiẽtes crediderũt: Galilei autem iam ſecundũ ſignum ſuſcipientes/ non crediderunt: niſi tñ regulus & dom⁹ eius: ſicut innuit textus &c.

* Pſ. Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorum. Luc. vj. d. Ue vobis diuitibus qui habetis hic conſolationẽ veſtram. Moraliter Pſ. 72.

Tertium eſt/ qua infirmitate laboret: febri. ſ. que eſt ĩmoderatus calor circa cor interius. Al. † habuerit Et ideo in exteriorib⁹ ſentit frigiditatẽ tantã vt nõ poſſit manus extendere ad paupes: vel membra ad alia bona mouere. Hec ẽ cupiditas ꝙ̃ vehemẽter accendit cor. Ignis enim eſt qui nũq; dicit ſufficit: vt dicitur Prouerb. xxx. c. Et ſicut eſt de febre: ita eſt de cupiditate. In acceſſu enim febrili calor eſt immoderatus interius circa cor: & in exterioribus ſentit frigus/ & interius non ſentit: ita in principio ſic cupidus intra ſe ardet igne cupiditatis / nec tamen ſentit illum calorem: quia non intelligit ſuam auariciã: ſed frigus exterius: quia ſemper credit fame mori: et ſemper credit parum habere: & ea que habet amittere. Unde et manus habet frigidas & quaſi contractas ad elemoſynas/ et alia membra ad bona opera. Iob. xv. c. Sonitus terroris ſemper in auribus illius &c. Interius tamen totus ardet. Unde Eccl. xxiij. c. Anima calida quaſi ignis ardens/ nõ extinguet donec aliquid glutiat. Apoc. xvj. b. Eſtuauerunt homines eſtu magno. Et nota ꝙ inter omnes febricitantes/ ſolus fenerator habet continuam: Alij auari/ vt raptores et fures non habent niſi de die in diem: vel aliquando ab anno in annum: ſicut eſt quedã febris que eſt a quadrageſima die in quadrageſimam. Guloſi habent febrem quotidianam. Quartum eſt quando ſanat: Hora/ inquiũt ſeptima reliquit eum febris: quia per ſeptem ab hac febre ſanatur homo. Primum ẽ difficultas peccãdi/ ꝙ̃ ꝓcedit ex amotione occaſiõis peccãdi / et oportunitas. Oſee. ij. b. Sepiã viam tuã ſpinis. Secũdũ eſt amaritudo in peccando. Iudic. j. g. Artauit amorreus filios dan in monte: nec dedit eis locum vt ad planitiem deſcenderent: id eſt ad latam viam que ducit ad mortem. Tertium eſt tedium peccãdi. Sap. ij. a. Exiguũ et cum tedio ẽ tempus vite noſtre. Quartũ eſt horror peccãdi. Eſa. xxj. a. Horrui cum audirem: turbat⁹ ſum cum viderem. Sap. xvij. b. Timore percuſſi illius que nõ videbat faciei/ eſtimabãt deteriora eẽ ꝙ̃ videbant. Quintũ eſt cõfuſio de peccato. Eccl. iiij. c. Eſt cõfuſio adducens gloriam. Unde philoſophus. Erubuit ſalua res eſt. Sextum eſt abominatio hominũ: quãdo peccator fit opprobrium hominũ et abiectio plebis propter peccatum ſuum. Prouer. xxix. d. Abominant iuſti virũ impium. Septimũ eſt aduerſitas: quando ei ſemper male accidit ex quo incepit peccare: Aduerſitas enim retrahit ad deum: Oſee. ij. b. Reuertar ad virũ meũ priorẽ: quia bene erat mihi tũc magis ꝙ̃ nũc. Sicut econtra proſperitas auertit a deo. Prouerb. j. d. Proſperitas ſtultorum perdet eos. Unde Auguſtinus in libro de doctrina chriſtiana: Nihil infelicius felicitate peccantium. Uel ſeptem hore poſſunt dici illa ſeptem que dicit apoſtolus. ij. Corinth. vij. c. Scdm deum contriſtari vos quãtam in vobis operat ſollicitudinem/ ſed defenſionem/ ſed indignationẽ/ ſed timorẽ/ ſed deſiderium/ ſed emulationẽ/ ſed vindictã. Ul' ſeptẽ hore/ ſeptẽ mũdi cõſiderationes. Prima ẽ cõſideratio breuitatis: ſecũda mutabilitatis: tertia infidelitatis:

* quarta doloſitatis

ꝗ quarta doloſitatis: quinta malignitatis: ſexta ꝙ tibi aduer/
ſaꝛ: ſeptima ꝙ tibi inimicaꝛ.

Poſt hec erat dies feſtus ((Expo. Ca. V.
iudeorum. Iſtud capitulum poteſt diuidi in duas
partes. Intendit enim euangeliſta hic de quadā per/
ſecutione qua perſequebanꝛ iudei domi/
A nū. Unde in prima parte poniꝛ cauſa ꝑ/
ſecutionis. In ſecūda ꝟo reſponſio chri/
ſti ſiue diſputatio de cauſa illa: que īcipit
ibi: Pater meus vſqꝫ modo ⁊c.
Prima pars diuiditur in quinqꝫ partes.
Prima continet id quod factum eſt inter
chriſtum ⁊ paralyticū. Secūda/ diſcepta/
tionem iudeorum cū paralytico: ⁊ incipit
ibi: Dicebāt ergo iudei ⁊c. Tertia/ admonitionē qua ad/
monuit chriſtꝰ paralyticū ne decetero peccaret: ibi: Poſtea
inuenit eum ieſus ⁊c. Quarta/ nūciationē paralytici ipſis
iudeis ꝙ chriſtus eum ſanauerit: ibi: Abijt ille homo ⁊c.
Quinta continet verbū euangeliſte dicētis ꝙ ideo iudei chri/
ſtū ꝑſequebanꝛ/ vbi dicit: Propterea ꝑſequebanꝛ ⁊c.
Prima pars prime partis diuiditur in plures partes: que ex
ordine littere patebūt/ ne nimis multipliceꝛ diuiſio. Ordo ad
ꝑcedens vnus eſt ſm tempus. Tempus dico feſtorum: ⁊ tūc
nō ordinaꝛ ad precedens imediate/ ſed ad illū aſcenſū de quo
ſ. ij. c. eſt habitū: Ibi enim aſcendit in paſcha: hic aūt aſcen/
ſus fuit in pentecoſten: quod habeꝛ/ tum ab auctoritate/ tum
per rationem. Chryſoſtomꝰ enim dicit ꝙ iſtud fuit in pente/
coſte. Ratio eſt ad idem. Supra enim aſcendit in paſcha. j.
vij. a. in ſcenophegia. j. x. c. narratur ꝙ ibi fuit in encenijs.
Cum ergo per ordinem feſtorum/ pentecoſte ſit media inter
paſcha ⁊ ſcenophegiam/ probabile eſt ꝙ hoc feſtum fuit pen/
tecoſtes. Uel melius poteſt dici/ ꝙ cum in paſcha ⁊ ſcenophe
gia legaꝛ aſcendiſſe: ⁊ eodem modo preceptū ſit in lege aſcen/
dere in pentecoſte/ probabile eſt ꝙ hec aſcenſio de qua loqui/
tur hic/ fuit facta in pentecoſte: quia alias non legitur in hoc
euangelio aſcendiſſe ad hoc feſtum niſi hic. Aliter ordinaꝛ ad
immediatū ſuperiꝰ. Supra enim immediate habitum eſt de
ſanatione filij reguli in galilea facta ab ipſo veniente de ſama/
ria: ⁊ ſicut habitum eſt ſupra in principio capituli precedētis
propter inuidiam phariſeorum receſſerat a iudea donec ma/
iori teſtimonio operum ora eorum obſtrueret. Cum igitur in
galilea que eſt prouincia adiacens iudee famoſum miraculū
celebratū ſit/ conſequebaꝛ vt in iudeā ad manifeſtationem ſui
rediret: vt iam omnis excuſatio tollatur iudeis tanqꝫ conui/
ctis a teſtimonio operum illorum que facta ſunt in partibus
adiacentibus. Dicit ergo: a ((Poſt hec/ que ſupra nar/
rata ſunt: b ((Erat dies feſtus iudeorū/ pentecoſte.
c ((Et/ hac de cauſa/ aſcendit ieſus hieroſolymā. Et ꝙ
feſtiuitas cauſa fuit aſcenſus nunc/ patet per Chryſoſtomū ſic
dicentem: Continue diebus feſtis vadit in ciuitatem ob hoc
quidem vt videaꝛ cum eis dies feſtos facere: Ecce vna cauſa.
Ar. †euellat Item vt multitudinē †erudiat ſimplicem. i. ad ſe trahat: maxi/
Ar. †ruſticius me enim diebus feſtis hi qui †viciniꝰ erant diſpoſiti concurre/
bant: Ecce alia cauſa: quia propter multitudinē ſimplicium
modo venit qui calumniari neſcierunt. Sequiꝛ narratio cu/
iuſdam quod erat in hieruſalem/ ſine cuius narratione nō po/
terat ſciri miraculum perfecte. Unde dicit: d ((Eſt autem
hieroſolymis probatica piſcina ⁊c. Probatica diciꝛ
a probaton/ quod eſt ouis: quia ibi lauabanꝛ oues ad imolan/
dum. Piſcina ꝟo idem eſt qđ ciſterna quedam ampla nō mul
te ꝓfunditatis: ſed tñ nō habēs oīno aquā tangentē ſupiores
partes litoris uel ripe. Et diciꝛ piſcina per antiphraſim/ eo ꝙ
minime piſces habebat: ſicut ſorores diaboli parce dicunꝛ/ eo
ꝗ ꝙ nulli parcant
Moraliter ((Moraliter: a ((Poſt hec erat dies feſtus iude/
orum/ ⁊ aſcendit ieſus hieroſolymā. In fine precedē/
tis capituli habeꝛ de ſanatione infirmi: hic agitur de die ſolē/
ni. Primo igiꝛ fit ſanatio a peccato: poſtea ſanatus debet fe/
ſtum agere: id eſt gratias agere: ⁊ decetero feriare ⁊ vacare/ ne
decetero agat opꝰ ſeruile: id peccatū. Unde. j. eodem. c. Ecce

a Poſt hēc erāt ((Ca. V:
b dies feſtus iudeorum:
c ēt aſcendit ieſus hiero/
d ſolymam. Eſt aūtem hiero/
ſolymis probatica piſcina:

ſanus factus es: iam noli amplius peccare/ ne deterius tibi
contingat. Et tunc ieſus aſcendit hieroſolymam: quia tunc
in anima ponit manſionem ſuam. Sap. j. a. In maliuolam
animam non introibit ſapientia ⁊c. Item in die feſto: id eſt in
ocio lectionis vel cōtemplationis intrat ad animā ieſus: id eſt
ſapientia ſalutaris. Eccl. xxxviij. c. Sa/
pientiam ſcribe: id eſt tibi imprime/ in
tempore vacuitatis: et qui minoraꝛ actu
ſapientiā ꝑcipiet: quia ſapientia replebiꝛ.
Myſtice: Dies feſtus eſt tempus gra/ Myſtice
tie/ in quo aſcendit ieſus hieroſolymam:
qꝛ tūc viſitauit eccleſiā ⁊ exaltauit noſtrā
naturam. d ((Eſt aūt hieroſolymis
probatica piſcina que cognomi/
naꝛ hebraice bethſaida/ quinqꝫ porticus habens.
Thema in quadrageſima in qualibet die: vel quādo inuitan/ Thema in ꝗdrageſim[a]
tur homines ad penitentiam. Unde notanda ſunt hic quattu/
or: Que ſit hec piſcina: que porticꝰ: quis angelus: quis lan/
guidꝰ. Moraliter: Piſcina eſt ſacra ſcriptura. Quinqꝫ por/ Morali[ter]
ticus ſunt quiqꝫ libri moyſi. Angelꝰ dei filꝰ. Languidus hu/
manū genus. Moraliter/ etiā piſcina eſt penitētia. Sicut
enim nihil erat dignum offerri domino/ ad litteram: niſi prius
in ea lauareꝛ: ita nullus eſt dignus offerri domino ſpirituali/
ter/ niſi prius ſit lotꝰ per penitentiam. Hoc ſignificatum eſt
per mare ſiue labium eneum/ quod idem eſt: Exo. xxx. c. Fa/
cies labium eneum cum baſi ſua ad lauandum/ ponesqꝫ illud
inter tabernaculū teſtimonij ⁊ altare: et miſſa aqua lauabunt
in eo aaron ⁊ filij eius manꝰ ſuas ac pedes. Qđ poteſt expo/
ni de penitentia: que dicitur mare pro amaritudine contritio/
nis: labium pro cōfeſſione. Diciꝛ etiam eneum pro cōſtantia
⁊ fortitudine in labore ſatiſfactionis. Baſis eſt reſtitutio. La/
bium ergo cum baſi eſt penitentia cum reſtitutione: quia ali/
ter non dimittiꝛ peccatum niſi reſtituatur ablatum. Iſtud la/
bium ponitur inter tabernaculum ⁊ altare. Altare eſt eccleſia
militās in qua debemus nos offerre deo/ prius lotos per pe/
nitentiam. Roma. xij. a. Obſecro vos per miſericordiā dei
vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuēten/ ſanctam/ deo
placentem ⁊c. Tabernaculum eſt vita eterna ſiue celeſtis pa/
tria: quod nequaqꝫ transferri poterit: vt dicitur Eſa. xxxiij. d.
Qui ergo a militāte eccleſia volunt ire ad triumphantē/ opor
tet ꝙ per mediam tranſeāt penitētiam. Hec enī eſt via. Unde
Matth. iij. a. Agite penitētiam: appropinquabit enim regnū
celorum. Aqua ponitur in labio: quādo penitentia fit cum la
chrymis vꝉ cum gratia. Tūc aaron et filij debent lauare in eo
manus et pedes: id eſt peccata operis ⁊ affectionis per peni/
tentiam diluere: maxime quando ingreſſuri ſunt tabernacu/
lum teſtimonij: ⁊ quādo acceſſuri ſunt ad altare vt offerant in
eo thymiama domino/ ne forte moriaꝛ. Ideo dicit ſacerdos
Cōfiteor/ anteqꝫ accedat ad altare. Ita et nos oblaturi ⁊ red/
dituri deo aīas noſtras ī morte/ tāqꝫ thymiama redolēs ſua/
ue/ debemus prius animam a peccatis omnibus abluere.
Item hec piſcina ſignificata eſt per luterem. iij. Regū. vij.
d. Item Eccl. xlviij. c. Ezechias muniuit ciuitatē ſuam: id
eſt chriſtus eccleſiam: et induxit in medium eius aquam do/
ctrine gratie et lachrymarū: et fodit ferro rupem et edificauit
ad aquam puteum. Aqua que eſt infoſſa rupe plus durat et
melior eſt: ſic donum lachrymarum gratius eſt deo et pla/
cidius et diutius durat in corde duro defoſſo clauis et lan/
cea et paſſionis chriſti memoria. Hec piſcina erat hieroſoly/
mis: quia tñ in eccleſia facta penitentia eſt fructuoſa. Iob
xxviij. a. Auro locus eſt in quo cōflaꝛ. Locus eſt eccleſia: au/
rum/ fidelis anima: cōflatorium/ penitētia. Et nota ꝙ piſcina
aquam non habet a ſe ſed a pluuia: et vt cadat pluuia hō nō
poteſt facere/ ſed tñ a domino impetrare. Iaco. v. d. Orauit
helias et celum dedit pluuiam: ⁊ terra dedit fructum ſuum:
Sic penitens a ſe non habet aquam lachrymarum: ſed pre/
cibus poteſt impetrare. Deuꝛ. xj. b. Terra ad quam ingredi/
eris poſſidendā non eſt ſicut terra egypti de ꝗ exiſti: vbi iacto
ſemine ī hortorū morē aque ducunꝛ irrigue: ſed mōtuoſa eſt ⁊
campeſtris de celo expectās pluuiā/ quā dns deus tuus ſemꝑ
* inuiſit. Aliqui dum

Ca V

a que cognominatur hebraice
b bethſaida/ quinq porticus ha
bens. In his iacebat multitu
e do magna languentium/ ce
f cecorum/ claudorum/ aridorum
g h i expectantium aque motum.

ꝙ nulli parcat. a Que.ſ.piſcina/ cognominaꝶ hebrai
ce bethſaida: latine domus venationis/ vel domus frugũ/
vel pecudũ: vt ex ſignificatione vocabuli dareꝶ itelligi ipſã ꝑ
tinere ad ritũ ſacrificiorũ. De omnibus em̃ illis tribus fiebãt
ſacrificia: pecudeſ au
tem ibi lauabantur.
b Quinq porti
cus habẽs. Por
ticus eſt proprie vm
braculũ quod paraꝶ
reſidentib9 iuxta do
mum/ vbi cõmunitas populi congregaꝶ: ſicut iuxta eccleſiam
vel palatium ſiue conſiſtoriũ. Et hic ſimiliter iſta piſcina pro
pter virtutem curandi quã habuit in deſcenſu angeli/ ⁊ ꝓpter
ritum ſacrificiorũ/ quorum vtrũq cõmunitatem populi tan
gebat/ habebat porticus in qua defenſi ab eſtu ⁊ pluuia adue
nientes diſcumberent. Et nota ꝙ tres erant piſcine in hieru
ſalẽ. Una que diciꝶ ſuperior/ que erat extra hieruſalẽ: que di
ciꝶ exterior ſiue ſuperior/ in quã defluebat aqua pluuialis de
ſcendẽs in campo. Alia que diciꝶ inferior/ que erat intra ſepta
ciuitatis/ in quã defluebat exterior ⁊ etiã aq̃ deſcẽdẽs ĩ ciuita
te. Tertia erat circa tẽplũ: de qua hic loquiꝶ: in quã defluebat
pluuia ibidem deſcendens: Propẽ montuoſitatem em̃ terre
⁊ petroſitatem erat penuria aque ibi: et ideo oportebat multi
plicari piſcinas. c In his iacebat. Uerbũ iacendi notat
manſionem: quia nõ omnes iacebant: qui enim poterãt/ pro
babile eſt ꝙ ſedebant vel ſtabant/ parati ſemper ad deſcẽſum:
Multitudo magna languentium. Et ne putetur ꝙ
piſcina tm̃ erat ordinata ad curam vnius infirmitatis: ſicut
ſũt balnea naturalia: ſubdit/ f Cecorũ: quib9 nulla eſt ſa
nitas naturalis: quia a priuatione ad habitum vbi deſtructa
eſt potẽtia recipiẽdi/ non eſt regreſſio curſu nature. g Clau
dorũ: qui vitiata ſiue diſtorta habebant membra. h Ari
dorum: quibus in muſculis membrorũ non tm̃ eſt obſtru
ctus meatus ſpiritus/ ſed etiam meatus nutrimenti. Et poſuit
iſta tria: quia in omnibus nulla eſt cura naturalis. i Expe
ctantium aque motum. Hoc enim erat ſignum ꝙ col
lata erat virtus tunc ſanandi vnum. Motus autem aque acci
pitur ꝓ motu cũ ſtrepitu magno/ ita vt omnes infirmi perpẽ
derẽt/ etiã ceci q̃ videre nõ poterãt. Chryſ. Claudi illũ motũ
videre poterãt: ſed ceci quõ ſciebãt? Fortaſſis a tumultu. Ne
aũt putareꝶ ꝙ aqua piſcine hoc virtutis habuerit ꝑ ſe/ ſubdit:
Angelus autem
aliter * inuiſit. Aliqui dum ſunt in egypto vitiorum/ multas habẽt la
chrymas/ maxime quãdo iacitur ſemen in eis ad fructifican
dum quaſi ĩ hortũ: id ẽ quãdo eis predicaꝶ. In predicationi
bus em̃ plorant quando volunt: ſed quãdo conuerſi ſunt per
fecte/ ⁊ fiunt montuoſi per opera cõtemplatiue: ⁊ campeſtres
per opera actiue: tunc aquam lachrymarũ non habent ad li
bitum ſed oratione impetrant. Et hec eſt vera gratia. Iob
xxxviij.c. Quis eſt pluuie pater/ vl' quis genuit ſtillas roris?
Item notandũ ꝙ piſcina dicta eſt per antiphraſim: quia piſci
bus caret: Sic penitentia curioſos ⁊ auaros non continet/ q̃
omni curioſitate carere debet: Cõtra quoſdam qui in peniten
tia nimis ſunt curioſi/ facientes peccata vbi non ſunt. Unde
non habent piſcinam ſed ſtagnum: ⁊ ideo timẽdum eſt eis ne
immũdos piſces: id eſt curioſitatem malam ⁊ imũdam habe
ant. Et nota ꝙ piſcis nunq offerebaꝶ domino/ licꝫ aliqñ eſſet
mundus. Et hoc: quia licꝫ ſit bona curioſitas aliquãdo/ cito
tamẽ poteſt degenerare in prauam. a Que cognomi
naꝶ hebraice bethſaida. Grece dicebaꝶ probatica: qđ in
terpretaꝶ pecualis: ſed hebraice dicebaꝶ bethſaida/ quod iter
pretaꝶ domus frugum. Per grecos qui gentiles erant/ pecca
tores intelliguntꝶ: qui penitentiã reputãt pecualẽ.i. ſtulticiã:
ſed iudei veri cõfitentes deũ ⁊ peccata ſua: ſiue hebrei/ qui nõ
habent manentẽ ciuitatẽ: vt diciꝶ Heb.xiij.c. penitentiã vo
cant domũ frugũ/ ex quib9 viuet homo in futuro: Hoc eſt qđ
diciꝶ.j. Corinth.j.c. Uerbũ crucis pereuntib9 quidẽ ſtulticia
eſt: his autẽ qui ſalui fiũt.i. nobis virtus dei eſt. b Quinq
porticus habens. Hec ſunt quinq/ ꝑ quorꝫ recognitionẽ

debet peccator aggredi penitentiã. Primũ eſt: q̃ penitentia
omnia ablata reſtituit. Geñ.xl c. Tres adhuc dies ſũt poſt q̃s
recordabiꝶ pharao miniſterij tui: ⁊ reſtituet te in gradũ priſti
nũ. Tres dies/ tres partes penitẽtie: cõtritio/ cõfeſſio/ ſatiſfa
ctio. Pharao deus
pater: pincerna in car
cere/ peccator in pec
candi conſuetudine.
Hunc ergo reſtituit
domin9 in ſtatũ gra
tie. Unde Luc.xv.
e. Cito proferte ſtolã primã ⁊ induite illũ ⁊ date anulũ in ma
nu eius ⁊ calciamẽta in pedes ei9. Pſ. Dñe quãdo reſpicies Pſ.34.
reſtitue animã meã ⁊c. Secũda porticus eſt cogitatio ꝙ poſt
mortẽ non eſt locus penitendi. Eccſ.ix.c. Quodcunq po
teſt manus tua inſtanter operare: quia nec opus nec ratio nec
ſcientia nec ſapiẽtia erũt apud inferos quo tu ꝓperas.j.ix.a.
Operamini dũ dies eſt: quia veniet nox ĩ qua nõ licet opari.
Tũc mali penitebunt: ſed penitentia eorum non habebit fru
ctum. Erũt enim ſicut arbores autũnales/ bis mortue/ que in Iude.i.d.
autũno florent: ſed nunq faciunt fructũ. Sap.v.a. Gemẽtes
pre anguſtia ſpirit9/ dicẽtes intra ſe penitentiã agentes et pre
anguſtia ſpiritus gementes: Hi ſunt quos aliquando habui
mus in deriſum ⁊c. Tertia porticus eſt cogitatio ꝙ niſi peni
tuerit in p̃ſenti/ penas exoluet eternas in futuro pro omnibus
peccatis. Heb.x.f. Horrendum eſt incidere in manus dei vi
uentis. Sap.vj.a. Horrẽde ⁊ cito apparebit vobis. Tũc re
ſpondere non poterimus vnum ꝓ mille: ſicut diciꝶ Iob.ix.a.
Uere ſcio ꝙ ita ſit ⁊ ꝙ non iuſtificetur homo comparat9 cum
deo: Si voluerit cõtendere cũ eo: nõ poterit reſpõdere ei vnũ
pro mille. Ideo bonũ eſt hic pacem cum deo facere: quia non
poterimus cum eo in iudicio contendere. Luc.xiiij.g. Quis
rex iturus cõmittere bellum contra alium regem/ nõ prius ſe
dens cogitat ſi poſſit cum decẽ milibus occurrere ei/ qui cum
viginti milibus venit ad ſe: alioquin illo a longe adhuc agẽte
legationem mittens/ cogitat que pacis ſunt: id eſt penitentiã
que reformat pacem inter deum ⁊ peccatorem. Quarta por
ticus eſt cogitatio ꝙ fructuoſius eſt ⁊ leuius agere penitentiã
ſtatim q̃ in fine vite/ vel q̃ in purgatorio. Unde Ezech.iiij.
b. Diem pro anno: diem inq pro anno dedi tibi. Repeti
tio confirmatio eſt. Ecci.v.b. Non tardes conuerti ad do
minũ: ⁊ ne differas de die in diẽ: q̃ ſubito veniet ira illi9 ⁊ diſp
det te. Quinta porticus eſt cogitatio ꝙ penitentia prolongat
vitã temporalem quã continuatio peccati abbreuiat. Unde
Pſ. Uiri ſanguinũ ⁊ doloſi non dimidiabunt dies ſuos. Et Pſ.54.
Iob.xv.d. Anteq impleanꝶ dies eius peribit/ et man9 eius
areſcẽt. Sed ecõtra per penitentiã ꝓlonganꝶ. Eſa.xxxviij.a.
Audiui orationẽ tuã et vidi lachrymas tuas: ecce ego adijciã
ſup dies tuos ãnos q̃ndecim. Pſ. Dies ſup dies regis adijci Pſ.60.
es ⁊c. Qui iſta vere cõſideraret/ libẽt ingredereꝶ piſcinã peni
tentie. Sed in his iacent quidã pigritãtes.ſ. ⁊ timentes cõuer
ti ad dominũ: qui cogitãt de penitẽdo: ſed tamẽ differũt/ ſm
illud Eſa.xxxvij.a. Uenerũt filij vſq ad partũ: ⁊ virtus non
eſt pariendi. Uñ diciꝶ hic: c In his iacebat.i. pigrita
baꝶ: d Multitudo magna: q̃ pigrorꝫ ⁊ ſtultorꝫ infinit9
eſt numer9: vt dr̃ Eccſ.j.d. e Languẽtiũ: ꝑ torporem
⁊ ignauiã. Ecci.x.b. Languor ꝓlixior grauat medicũ. f Ce
corũ: ꝑ ignorantiã. Eſa.lvj.d. Speculatores tui ceci om̃s.
Eſa.xlij.d. Quis cec9 niſi ſeru9 me9? g Claudorꝫ: ꝑ vacil
lationẽ ⁊ titubationẽ. Faciã/ nõ faciã dic piger. Uñ Prouer.
xiij.a. Uult ⁊ non vult piger. Iaco.j.b. Uir duplex aĩo incõ
ſtãs ẽ in omnib9 vijs ſuis. Quia claudicat.iij. Reg.xviij.d.
Uſquo claudicatiſ ⁊c. h Aridorꝫ: ꝑ cordis duriciã: q̃ñ in
deuoti ſunt ⁊ incõpatiẽtes ad opa miſcdie. i Expectãtiũ
aque motũ: q̃ ipſi volũt ꝙ gr̃a cogat eoſ ⁊ moueat ſine ſuo
conamine. Sed dicit Aug9. Qui creauit te ſine te: nõ te iuſtifi
cat ſine te. Tales ſũt pigri ⁊ ꝓcraſtinãtes/ q̃ iacẽt ĩ torpe. Cõ
tra quos dicitur Ecci.v.b. Ne tardes cõuerti ad dominũ: et
ne differas de die in diẽ: ſubito em̃ veniet ira illius: et in tem
pore vindicte diſperdet te. Hi ſignificanꝶ.iiij. Regũ.xxix.a.
* per heliam/ qui

ꝟ a Angelus autē domini ⁊c. Anteq̄ꝫ hoc bene intelli/
gaṫ/neceſſe eſt quędam dubia ſupponere. Et pꝛimū dubiū eſt
vnde venerit vis curatiua ipſi piſcinę ad deſcenſum angeli: et
quādo habuerit pꝛincipiū. Secūdo dubitaṫ an fuerit omniū
mēbꝛoꝝ cura in illa: vt etiam includanṫ moꝛtui: ⁊ etiam hi qui
defectū materię ha/
bebant in membꝛis:
ſicut cęci qui oꝛbi vł
oꝛbati dicunṫ: ⁊ māci
et loꝛipedes ⁊ huiuſ/
modi. Tertio quęriṫ an cura illa fuerit ratiōe alicuꝰ exiſtētis
in aqua: vel ratione angeli deſcendētis. Quarto quę fuerit ne/
ceſſitas cōueniētię ꝙ iſtud fuerit ī hieruſalē tempoꝛe incarna/
tionis ⁊ non ante. Quinto quem oꝛdinem habeat ad miracu/
lum ꝙ hic recitatur cura quę exhibebaṫ in piſcina. In ſolu/
tione aūt omniū hoꝛum ꝓcedam cōnijcendo magis q̄ꝫ aſſerē/
do. Ad pꝛimū ergo dicendum ꝙ vis curatiua moꝛboꝛū ſpiri/
tualium collata eſt aquę in baptiſmo chꝛiſti: ⁊ hoc in coniun/
ctione ad virtutem nominis ipſius trinitatis/ſm foꝛmam ba/
ptiſmi: ad quem baptiſmū aſſuefecit baptiſmus iohannis ex
parte cōuenientię in materia: ⁊ etiam in quadā foꝛma: Trade
batur enim in nomine vēturi: quę foꝛma oꝛdinaṫ ad illam quę
fuit poſt reſurrectionē/qua baptiȥabaṫ in noīe chꝛiſti. Et hoc
vlterius oꝛdinem habet ad hanc. In nomine patris et filij et
ſpiritusſancti: ſm qđ pꝛobat Ambꝛoſiꝰ. Quia igiṫ aqua vim
curatiuam in potentia accępit in baptiſmo chꝛiſti: ſed opoꝛtet
adhuc adduci homines a legalibus ad illū: puto/qꝛ ſicut incę/
pit illa manuductio quę fuit per iohannem circa tempus quo
chꝛiſtus debuit baptiȥari: ita incępit alia manuductio ex par/
te effectus baptiſmi in tempoꝛe quo chꝛiſtus baptiȥatus eſt.
Et ſicut ibi notaṫ oꝛdo quidā foꝛmę ad foꝛmā in eadem mate
ria: ita hic notatur oꝛdo effectus ad effectum in materia tranſ/
eunte ab vmbꝛa ad veritatē. Unde cū in baptiſmo chꝛiſti no/
tetur effectus curationis animaꝝ: cui ſubeſt effectus curatio/
nis coꝛpoꝛū tanq̄ꝫ minoꝛis potentię exiſtens: ita materię trāſ/
euntis ab vmbꝛa ad veritatē eſt effectꝰ curandi coꝛpoꝛa: ma/
terię autē eiuſdem exiſtētis ſub veritate eſt effectus curādi ſpi/
ritū. Et ſicut materia ſub veritate nō habet actum curationis
niſi inuocata virtute increata ⁊ operatiōe illius: ita conſeque/
batur vt materia tranſiens ab vmbꝛa fieret in actu curationis
per virtutē ſubſtantię: quę imediate ſupponiṫ ſubſtantię incre/
atę: ⁊ ita ꝑ deſcēſum angeli. Et ꝙ ita ſit/pꝛobabiliter videṫ ex
hoc/ꝙ hoc non fiebat in qualibet aqua: ſed in illa quę vmbꝛę
ſeruiebat. ſ. ſacrificijs: ideo enim diciṫ/ piſcina ꝓbatica. Hoc
etiam accipitur ex verbis Chꝛyſoſtomi in homeľ. xxxvj. vbi
ſic dicit: Pꝛimum quidem inquinamenta coꝛpoꝛum: dein/
de et infirmitates diuerſas per aquam facit ſolui. Volens
enim nos deus pꝛopius ducere baptiſmatis dono/ non ad/
huc inquinamenta ſimpliciter ſoluit: ſed ⁊ egritudines ſanat.
Pꝛopioꝛes em̄ veritati imagines ⁊ in baptiſmate ⁊ in paſſi/
one et in alijs magis antiquis manuducere poſſūt. Sicut em̄
qui pꝛope regem/his qui alonge armigeris ſunt clarioꝛes: ita
vtiq̄ꝫ ⁊ in typis fit/ ⁊ ſanatiuam imponebat virtutē/vt diſcant
iudęi quoniā multo magis angeloꝝ dominatoꝛ omnes ęgritu
dines animę ſanare poteſt. Sed ſicut hoc nō ſimpliciter ſana/
bat aquarum natura: vere em̄ vtiq̄ꝫ ſempꝫ hoc fieret/ ſed in an/
geli deſcenſione: ita ⁊ in nobis nō ſimpliciter aqua operaṫ/ſed
cum ſpiritus accęperit gratiā. Ex hoc patet fere totum quod
dixi. Cōueniens enim fuit vt eſſet tranſitus a virtute mūdan/
te ſoꝛdes ęſtimatas/quę nō vere erant: ſicut tactus moꝛticini
ad virtutē mundantē ęgritudines: ⁊ deinde ad virtutē mūdan
tem peccata. Notandū autem ꝙ ſicut dicit magiſter in hiſto/
rijs: de hac motiōe aquę qn̄ incęperit/determiare incertū eſt;
ſed ꝓbabile eſt ꝙ ꝓximo ante aduentū dn̄i/ſiue circa aduētū:
foꝛte circa tempoꝛa machabeoꝝ. Nā ſi ante fuiſſet factū/non
ita eſſet in p̄cedentibꝰ hiſtoꝛijs p̄termiſſum. Et fuit hoc aper/
tū ſignū de aduentu chꝛiſti. Sicut em̄ quędā ꝓxima ſigna p̄/
cedēt ſecūdū aduētū chꝛiſti: ita ⁊ q̄dā p̄ceſſerūt ꝑmū. Et vide
qꝛ nō erat hoꝛa deſcēſus angeli in piſcinā determiata: alioqn
nō iacerent languidi in poꝛticibꝰ: nec venirēt niſi circa hoꝛam

a b Angelus autē domini deſcē/ c debat ſm tempus in piſcinā:

determinatā. Tradunt autē quidam/ ſed non eſt autenticū/ꝙ
regina ſaba vidit in ſpiritu in domo nechota: id eſt pigmēta/
ria/lignū quoddā: ⁊ nūciauit ſalomoni cum iam receſſiſſet ab
eo: quia p̄ſentialiter ei dicere timuit/ſe vidiſſe quoddam lignū
in domo ſaltus/ in quo ſuſpendēdus erat quidā/ pꝛo quo oc/
ciſo perirent iudęi/et
ꝑderent locum ⁊ gen
tē: Et certis indicijs
indicauit illud regi.
Qđ timēs ſalomon
in ꝓfundiſſimis terrę viſceribus occultauit illud: vbi facta eſt
poſtmodum piſcina. Appꝛopinquāte autem tempoꝛe chꝛiſti/
ſupenatauit lignum/ quaſi p̄nuncians chꝛiſtū: ⁊ exinde cępit
motio pꝛędicta vt dicūt. Ad ſecundū poteſt dici ſm quoſdam
ꝙ non fuit omnium /ſed illoꝛum tm̄ qui ſine opere creatio/
nis perfici poterāt. (Textus aūt videṫ dicere contrariū: quia
ſcꝫ ſanus fiebat pꝛimꝰ a quacūq̄ꝫ detinereṫ infirmitate. Et tex
tus dicit ꝙ ibi iacebant cęci. Itē dicit Chꝛyſoſtomus. Et ibi
ſanabanṫ claudi ⁊ trūcati.) In illis em̄ eſt quaſi motꝰ de ſub/
iecto ad ſubiectū virtute foꝛtioꝛi q̄ꝫ ſit virtus naturę: In illis
aūt in quibus eſt creatio/ſicut in oꝛbatis ⁊ mancis vbi neceſſe
eſt ꝓducere materiā de nihilo: ⁊ in moꝛtuis vbi eſt deſtructio
complexionis/ omnino opoꝛtet opari virtutem infinitā/qua/
lis fuit virtus chꝛiſti: Ibi enim eſt quaſi motus de non ente
ſimpliciter ad entitatem: quę cū diſtent infinita diſtantia/ ne/
ceſſe eſt ꝙ virtute infinita pꝛoducanṫ. Talis autem non fuit
virtus aquę ad deſcēſum angeli/ eo ꝙ ipſa oꝛdinabaṫ ad foꝛ/
tioꝛem: ſicut patet ex dictis. Et ex hoc etiam ſoluiṫ ad tertiū:
quia virtus fuit in aqua ratione contactus ad carnem chꝛiſti
cum deſcenſu angeli: vt tradunt quidam. Chꝛyſoſtomꝰ tamē
non dicit/ nec alij ſancti: ꝙ illa aqua haberet virtutem aliquā
ex cōtactu carnis chꝛiſti: nec ego credo: ſed ſic Chꝛyſ. Ange/
lus deſcēdēs turbabat aquā ⁊ vim ſanatiuā imponebat aquę:
nec ſimpliciter ſanabat aquarum natura: quia tunc ſempꝫ hoc
fieret: ſed in angeli deſcenſione. Unde poteſt dici ꝙ in aqua
erat q̄dā potētia ſanatiua materialis ⁊ paſſiua: in angelo aūt
q̄ſi actiua ⁊ cōpletiua. Illā aūt virtutē materialē habebat aq̄
a volūtate diuina/ſiue a contactu carnis chꝛiſti/ſiue a cōtactu
ligni dn̄ici/neſcio/deus ſcit: qꝛ nō eſt ſcriptū: nec eſſet bonum
ſomniare aliquid nouū. Quare autē vnus tm̄ ſanabaṫ: hęc eſt
ratio ſm Aug. vt vnitas fidei ⁊ baptiſmi cōmendeṫ: in cuius
figura p̄ceſſit hęc piſcina. Ad quartū patet ſolutio ꝑ auctoꝛi/
tatem Chꝛyſ. Poteſt etiā dici ꝙ natura noſtra ſm coꝛpus in
defectus coꝛpoꝛales ⁊ moꝛtē inciderat ꝑ adā: ⁊ facta eſt paſſi/
bilis ad claudicationē ⁊ cęcitatē et alias pꝛauitates mēbꝛoꝛū:
Chꝛiſtus autē reparatoꝛ naturę vniuerſaliter oīs defectus
curauit: ⁊ hanc potentiā vniuerſalis curatiōis oſtēdit in mira
culis q̄ fecit. Cōſequebaṫ ergo vt eſſet potentia ꝑticularis cu/
rationis q̄ introduceret vniuerſalē: ⁊ hęc fuit in piſcina tēpo/
re incarnatiōis. Ad quintū dicendū eſt eodē modo: ꝙ chꝛiſtꝰ
iuxta piſcinā voluit curare/ vt oſtēderet virtutē curandi omnē
moꝛbū ⁊ ſpiritalē ⁊ coꝛpoꝛalē eſſe in ſeipſo introductā: cuius
typus imediatꝰ p̄ceſſiſſet in motu piſcinę ab āgelo. His habi
tis facilis eſt lr̄a. Dicit em̄: a Angelꝰ aūt dn̄i: reducens
ad actū potentiā piſcinę: b Deſcēdebat/ de cęlo aſſūpto
coꝛpe quo cōmotionē illā ꝑagebat: c Scđm tempus in
piſcinā: qꝛ ꝑticularis fuit curatio. Et/ſm tempꝰ/quia non
ſemper: ⁊ ſm ęgritudines/ quia nō omnes curabat /vt videṫ:
et ſm ꝑſonas / quia non omnes qui deſcendebant curabanṫ.
Si ꝓ quęriṫ

* per bellā qui ꝓiecit ſe ⁊ obdoꝛmiuit ſub vmbꝛa iunipe/ Moꝛal
ri. Per iuniperū enim ſignificaṫ caro ſiue coꝛpus noſtrū: ſub
cuiꝰ vmbꝛa pigritamur. Sed angelꝰ. i. gratia excitat nos ⁊ in/
uitat ad manducandū panem ſubcinericiū. i. ad pęnitentiā: in
cuius foꝛtitudinē debemus ire vſq̄ꝫ ad montē dei oꝛeb. i. vſq̄ꝫ
ad mēſam ęternam. Sed ſtatim iterū obdoꝛmiuit. Sic multi
q̄ in quadrageſima pęnituerūt/ ſtatim in paſca iterū in moꝛte
peccati obdoꝛmiūt. a Angelus aūt dn̄i ſm tempus
deſcendebat in piſcinam. Hęc eſt gratia quę infoꝛmat
pęnitentē: quę diciṫ ſm tempus deſcendere indeterminate:
* quia non ſemper daṫ

ꝟ Si ꝟo querit̃/quo tempoꝛe deſcendit: Dicimꝰ ꝙ incertū erat de deſcenſu angeli ⁊ motu aquẹ. Qḋ inde perpendit̃: qꝛ languidi ſemper erant ibi/qui ad certam hoꝛam cōuenirent tm̄ ſi ſcirent. a ¶Et mouebat̃ aqua/ cōmotione ſonoꝛa ab oībus perceptibili. b ¶Et qui pꝛioꝛ deſcēdiſſet in piſcinam poſt motionem aquẹ/factam per angelum. c ¶Sanus fiebat a quacūqꝫ detinebatur infirmitate. Sed quare potiꝰ ſanabat̃ pꝛioꝛ ꝙ poſterioꝛ: Puto ꝙ typus ꝟitati nō tm̄ in facto debet reſpondere ſed etiam ī diſpoſitionibꝰ: Vñ cū

a Et mouebat̃ aqua. Et qui pꝛi-
b oꝛ deſcēdiſſet in piſcinā poſt
c motionem aquẹ/ſanus fiebat
a quacūqꝫ detinebatur infir-
d mitate. Erāt autem ibi quidā
e homo triginta et octo an-
f nos habēs in infirmitate ſua.
g Hūnc cum vidiſſet ieſus ia-
h centem/et cognouiſſet qꝛ iam
i multum tempus haberet/ di-
k cit ei: Vis ſanus fieri: Re-
l ſpondit ei languidus: Domi-
m ne hoīem non habeo vt cum
n turbata fuerit aqua/mittat me
o in piſcinam. Dum venio eni
p ego/alius ante me deſcendit.
q

pꝛioꝛitas deſcenſus notet ſperationē ⁊ auiditatem ſanitatis et certitudinē fidei de ſanitate in deſcendente/hẹc reſpondent fidei ſanitatis ⁊ deſiderio ſpūali in adulto veniente in baptiſmū: ſine quibus ſanitatē non conſequit̃ baptiçatus. Sequit̃: d ¶Erat aūt ⁊c̄. Ex pꝛẹdictis patet oꝛdo huius ad pꝛẹcedens: quia pꝛẹcedens fuit introductiuū huius tanqꝫ typus vl' clauis. Unde dicit: Erat autē ibi.ſ. in vno poꝛticu piſcinẹ: e ¶Quidā homo. Non ponit nomen eius/vt innuat humilitatē eius ⁊ paupertatē. f ¶Triginta et octo annos habēs in infirmitate ſua. Ecce deſcribit eum a patientia in longitudine infirmitatis. Et hẹc omnia faciebāt eū appꝛoximare ſaluti quẹ eſt per chꝛiſtum. g ¶Hunc cū vidiſſet ieſus iacentē. Viſio hic cōpaſſionē notat ex conſideratis circūſtantijs infirmitatis ⁊ patiētia ẹgroti. h ¶Et cognouiſſet/cognitione illa quẹ naſcit̃ ex ſenſibꝰ via experientiẹ. i ¶Quia iam multū tempus haberet/ī infirmitate: nec pꝛẹteritoꝝ aduerſitas ad impatientiā frangeret: nec futuroꝝ incertitudo eum faceret deſperare de ſalute: ſed cum patientia expectaret: k ¶Dicit ei: non ignoꝛans: ſed vt etiam māſuetudo infirmitatis in molli reſpōſione appareat/ et vt etiam ipſe ẹgrotus magis familiaris chꝛiſto fiat: et ſic citius credat. Unde queſtio eſt quaſi via ad fidē per familiaritatē: Et ideo dicit: l ¶Vis ſanus fieri: Nō dicit: vis te curabo: quia nihil magnū adhuc de chꝛiſto ſuſpicabat̃/ſed ī vniuerſali erigit eum ad fidem ⁊ ſpem ſalutis. Qḋ ⁊ ille percipiens/nō quicqꝫ ẹſtimat de ſalute quẹ eſt per chꝛiſtum: ſed de ea quẹ ē de piſcina/ait: n ¶Dñe/ hoīem nō habeo vt cum turbata fuerit aqua mittat me in piſcinā. q.d. vellem vtiqꝫ ſanus eſſe: ſed indigentia miniſtri et defectus ꝓpꝛiarum virium impediūt me a ſalute. Et pꝛimū.ſ. indigentia miniſtri notatur per verba quẹ dicta ſunt. Secundū per hoc qḋ ſequit̃. Dū venio eni ego/alius ante me deſcēdit. Et nota quāta deuotione captus eſt ad benignitatē ſermonis chꝛiſti. Statim eni eum honoꝛās dñm dicit: quem etiā vt ad cōpaſſionē

ꝟ moueat inducit

aliter * quia nō ſemper datur: ⁊ quādo datur/ datur occulte. Job.ix b. Si venerit ad me non videbo eum. Eccſ.ix.a. Neſcit homo vtrum ſit dignus amoꝛe vel odio. a ¶Et mouebatur aqua. Angelus mouet aquam: quando gratia cōpellit exire lachꝛymas/ ⁊ mouet ⁊ excitat in hoīe deuotionem. Sicut eni lotrices quādo bene volunt lauare pannos/ mouēt aquam ⁊ pannos reuoluūt per eam: ita gratia facit quẹ eſt optima lotrix. Judic.ij.a. Cum loqueret̃ angelus dñi ad filios iſrl'/eleuauerūt vocem ſuam ⁊ fleuerūt: Ecce motio aquẹ. Et ſūt ibi qnqꝫ quẹ angelus eis impꝛoperat. Pꝛimū eſt a quibꝰ ⁊ quantis malis eoſ dñs liberauit: qm̄ a ſeruitute ẹgypti. Secūdū q̃ bona eis tribuerit. Tertiū oſtenſio eoꝛum ingratitudinis: qꝛ poſt tot beneficia non cuſtodierūt eius mandata. Quartum offenſio dñi eo ꝙ adoꝛauerūt idola. Quintum eſt cōminatio pẹnẹ ẹternẹ quā meruerūt. Per hẹc qnqꝫ mouetur aqua ⁊ lauatur ⁊ ſanatur anima. Sequitur: b ¶Et qui pꝛioꝛ deſcendiſſet in piſcinā poſt motionē aquẹ ſanus fiebat a quacūqꝫ detinebat̃ infirmitate. Qui vult ſanari opoꝛtet ꝙ poſt motionē aquẹ deſcēdat ī piſcinā.i. ꝙ poſt deuotionē ⁊ lachꝛymarū effuſionē magis ꝙ ante ſe humiliet ad pẹnitentiā. Nō eni ille ſanatur qui de gratia data vel de dono gratiaꝝ ſupbit/ſed q̃ ſe humiliat: vt cū ꝯſūmauerit hō tūc incipiet: Eccl.xviij.a. Et cū omnia bene fecerimꝰ/dicamꝰ ſerui inutiles ſumꝰ: Luc.xvij.c. Item Eccſ.j.b. Omnia flumina intrāt mare.i. grẹ ad coꝛ humile: et mare nō redūdat per oſtētationē ⁊ iactantiā. Et nota ꝙ qui pꝛioꝛ deſcendit ille ſanat̃: qꝛ qui magis ſe humiliat ille magis exaltat̃. Item in hoc ꝙ vnus ⁊ pꝛimꝰ ſanat̃ cōmēdant̃ nobis duo in pẹnitētia: ſtrenuitas ⁊ vnitas: vt homo ſit ſtrenuus in ſe et velox/ et vnꝰ.i. concoꝛs ad alios. De pꝛimo dicit̃ Eccl.xxxj.c. In oībus opibus tuis eſto velox: et omīs infirmitas non occurret tibi. De ſecundo Act.iiij.f. Multitudinis credentiū erat coꝛ vnū ⁊c̄. Item.j. Coꝛ.ix.d. Vnꝰ accipit bꝛauiū. Sequit̃: d ¶Erat autē ibi q̃dā homo triginta et octo ānos habēs in infirmitate ſua: id ē duo minꝰ de q̃draginta: qui numerus ꝯſtat de quat̃ decē: et ſignificat ꝑfectionē operū in decem pꝛẹceptis legis/ ⁊ quattuoꝛ euāgelijs. A q̃ duos minꝰ habet/q̃ charitate dei ⁊ ꝓximi caret. Et ita ſm̄ Aug'. ille lāguidus ſignificat quēlibet pctōrē: Specialit̃ tn̄ ſignificat inueteratū in pctis. De talibꝰ eni ꝓ/ſidis pctōꝛibꝰ ſanat dñſ aliq̄ñ ⁊ ad pẹnitētiā vocat. Vñ Ps. Dixit dñs ex baſan ꝯuertā ⁊c̄. Vñ ſequit̃: g ¶Hūc cū vidiſſet ieſus iacentē.i. pigritātē/ oculo miſericoꝛdiẹ ad ſanandū. h ¶Et cognouiſſet/qꝛ iam multū tēpus haberet. Dñs eni reſpicit ad gratiā/licet ſciat ꝙ homo ſit inueteratus in culpa. Ps. Inueteraui int̃ omēs inimicos meos. k ¶Dicit ei: vis ſanꝰ fieri: Reqrit dñs voluntatē hoīs: qꝛ non iuſtificat inuitū: non vult eni deus coacta ſeruitia. Eccl.xv.d. Ante hominē vita ⁊ moꝛs: bonū ⁊ malum: qḋ placuerit ei dabit̃ illi. Et nota ꝙ deꝰ pꝛimo reqrit ab hoīe vtrū velit ſanari/vt ſic hoīem accēdat ad amoꝛē ſanitatis. Et in hoc oſtendit abūdantiā ſuẹ charitatis ⁊ benignitatis: Sicut dicit Dionyſiꝰ. Benigniſſimꝰ ieſus pꝛimus eſt in acceſſu ⁊ vltimꝰ in receſſu. In nobis ergo eſt ſi volumꝰ recipere eius ſalutem quẹ pꝛẹſto eſt/et quam offert deus.j. Pet.j.c. Sperate in eam quẹ vobis offertur gratiam. Ideo dicit̃ Ezech.xviij.g. Quare moꝛiemini domꝰ iſrael: q̄ſi ex quo pꝛẹſto ē vita/ ⁊ deus nō vult vos moꝛi etiam inueteratos ī peccatis/ſed adhuc expectat ⁊ ad pẹnitētiā vocat. Eſa.xxx.d. Propterea expectat dñs vt miſereat̃ veſtri. Baruch.iij.b. Quid eſt iſrael ꝙ in terra inimicoꝝ es: q.d. q̄re ibi moꝛaris ex quo deus paratꝰ eſt eripere: inueteraſti in terra aliena/coinq̄natus es cū moꝛtuis: deputatus es cū deſcēdentibus in infernū. Et licet dñs inſtet nos de ſalute rogando: tn̄ nos reſpondemꝰ ei nos excuſando: Unde ſequitur: m ¶Reſpondit ei languidus: dñe hoīem non habeo. Ita reſpondet peccatoꝛ: doctoꝛē vel confeſſoꝛē nō habeo. o ¶Ut cum turbata fuerit aq̄ mittat me in piſcinā. Aliquādo eni contingit ꝙ ad motū alicuiꝰ gratiẹ/homo turbatur in coꝛde: et ſi haberet hoīem.i. rationabilē ⁊ manſuetum exhoꝛtatoꝛē deſcenderet in piſcinā pẹnitētiẹ/ ⁊ ſanaret̃ ab infirmitate culpẹ. Unde patet ꝙ multi pereunt pꝛẹ defectu boni doctoꝛis. Zach.x.a. Idcirco abducti ſunt/quaſi grex affligent̃: quia non eſt paſtoꝛ eis. Item Zach.xiij.d. Percute paſtoꝛem ⁊ diſpergentur oues. Hiere.lj.c. Collidā in te paſtoꝛem ⁊ gregē eiꝰ. Sequit̃: p ¶Dū venio eni ego.i. dum ad gratiam me pꝛẹparo/licet exiliter et pigre/non habens doctoꝛē. q ¶Alius ante me deſcēdit: qui.ſ. habet inſtructoꝛem.i. ad pẹnitētiā ſe humiliat per alterius admonitionē. Vel poteſt eſſe verbū illoꝝ q̃ ꝯq̄runt̃

B

Ps. 67.

Ps. 6.

Z * de ꝯfeſſoꝛibꝰ q̃ alios

a Dicit ei ieſus: Surge/ tolle
b grabatū tuū. Et ābula. Et ſtā-
c tim ſan⁹ factus eſt hō: et ſuſ-
d tulit grabatū ſuū ⁊ ābulabat.
h Erāt aūt ſabbatū in illa die.

ꝗ. moueat/inducit duplicē ſuam indigētiā: que ꝓtracta ē. Chri-ſtus aūt oſtendens: quia non iam locū habet ſalus particula-ris in typo/ſed ipſe fons ſalutis ⁊ veritas acceſſit. a Dicit ei ieſus: ſurge tolle grabatū tuū ⁊ ambula. Et ꝑmū quidem in facilitate precepti notat in-finitas virtutis in curante. Et h̄ no-tat Chryſ. in his verbis. Nō ange-lus eſt q̄ turbat/ſ angeloꝝ dn̄ator q̄ oia operat. Non eſt nūc dicere: La-borantē hoīem nō habeo: nō eſt dicere/in quo venio de-ſcendere/alius ante me deſcēdit. Et ſi-cut ſolares radij vnāquamq; illuminat diem ⁊ non ꝯſumūt/nec a multa largi-tiōe minor eis fit lux: ita ⁊ m̄lto magis ſpūs actio i nullo minuit a m̄ltitudine eoꝝ qui potiunt ea: Infinitas aūt vir-tutis ſignū infallibile eſt ſubſtātie diui-ne. Itē notat ꝙ ipſe ē qui cum patre ⁊ ſpūſancto a ſeclis oia dixit ⁊ facta ſūt: cuius verbo tam facile cūcta obediūt. Hec duo igit vident notari in his ver bis inquantū ꝓferuntur a chriſto et ex modo ꝓferendi. Tria ꝟo notantur in ipſis: inquantum comparant ad egro-tum iſtum. Primum eſt reſtitutio ſani tatis integre: quod notatur: ibi: Surge. Secundū ē con-teſtatio viriū in ptēte: qꝺ notat: ibi: Tolle grabatū tuū. Per hoc eni exaiata ⁊ ꝯteſtata eſt tanta eſſe virtus que ſuffi-ciebat ad magnitudinē opis tāti: que virt⁹ ſic perfecta ꝓprie ptās dicit. Grabatū eſt lect⁹ tm̄ habēſ ceruical ad reclinatio-nē capitis. Et dr̄ a graba qꝺ eſt caput. Tertiū eſt ordinatio virtut ſuꝑ harmoniā mēbroꝝ: qꝺ notat: ibi: Et ambula. Hec eni tria exigūt ad ꝑfectā ſanitatē ⁊ nō plura. Primū/vt ꝟtutē habeat. Secūdū/ vt ſit ꝟtus ꝯfirmata ⁊ ꝑfecta. Terti-um/ vt corpus debite moueat i organis. Et his trib⁹ rn̄dent tria ſequētia ꝑ executionē opis. Et ſtatim ſanus factus ē hō. Ecce ꝑmū. Et ſuſtulit grabatum ſuū: ecce ſecūdū. Et ambulabat: ecce tertium. Sꝫ icidit dubiū: quare chri-ſtus nō ab ipſo reqrit fidē/ſic ꝯſueuit a q̄buſdā alijs? Secun-do/an iſte ſit paralyticus/de quo agit Mat. ix. a. Tertio q̄-re dn̄s voluit in ſabbato curare eū: et etiā precipe portare le-ctum/cū ſabbatū ꝑ h̄ violaret ⁊ iudei turbarent cōtra eū. Ad ꝑmū rn̄det Chryſ. ꝙ ab iſto fidē non q̄rit: qꝛ nihil magnū ad huc de eo audierat vn̄ ad credēdū iduceret. Ad ſecūdū bene dic̄ Chryſ. qꝺ a multis perpendit/ꝙ nō ē idē: q̄ ego relinquo lectori conſiderāda ex diſpoſitionib⁹ et hiſtoria illi⁹ ⁊ iſtius: qꝛ facile ē. Ad tertiū dicēdū eſt/ꝙ ſicut patet ex ꝑdictis iſtud miraculū fuit continuatio veritatis ad typū maiorē. Maior eni fuit typ⁹ q̄ egritudines corꝑales curabat q̄ꝫ ille q̄ putatas ſoluebat tm̄ imūdicias. Cū igit iſte dignior typus ſua veri-tate ſit implet⁹/cōſequent debebat etiā trāſit⁹ legis i cerimo-nialib⁹ oſtēdi/ꝑ veritatē chriſtū q̄ apparuit. Hic autē trāſit⁹ maxime attēdit in ſabbati violatiōe. Iudei eni obſeruabant ſabbatū tanq̄ꝫ vnū de eminētiſſimis legis. Et ideo ſequitur: b Erat aūt ſabbatū i illa die/cū curauit/⁊ q̄ñ lectū por-tari precepit.

Chryſ. Non ſolū ſa-nat ſed ⁊ lectū leua-re iubet: vt et qꝺ fie-bat/credibile faceret miraculum: ⁊ nulli⁹ eſtimet imaginatio-nē. i. phantaſiā eē id qꝺ factū eſt. Neq; eni vtiq; niſi certiſſi-me ⁊ vehementer ei compacta eſſent mē-bra lectulū ferre poſ-ſet. Facit aūt hoc vt obſtruat ora detra-hentiū miraculo: Si-cut. j. vj. b. de panib⁹ facit multas reliqas panū/ne dicat fuiſſe phantaſticū miracu-lum. Itē Mat. viij. a. Uade oſtende te ſacerdoti. Itē. ſ. ij. b. Ferte architricli-no ⁊c.

Matth. 9. a.
Marci. 2. b.
Luc. 5. e.

Moraliter * de ꝯfeſſorib⁹ q̄ alios recipiūt ⁊ ſe repellūt. Ul' alit/ſignificant hic quidā q̄ alijs multis intrātib⁹ religionē retardant ꝑ mul-titudine: qꝛ vellent ſingulares videri in ſuo facto. Sequitur: a Dicit ei ieſus: ſurge tolle grabatū tuū ⁊ ambu-la. Aliq̄n vbi homo deeſt vl' vbi nō pōt/de⁹ ſupplet: Un̄ ⁊ h̄ ſanat iſtū. Sed notāda ſūt tria q̄ dic̄. b Surge/a pctis re-cedendo. c Tolle grabatū tuū/delectationē pcti in on⁹ penitentie apte ꝯuertēdo. d Et ambula/ad anteriora ꝑ rectā intentionē ſe et oia opa ſua dirigendo. De ꝑmo dicitur Eph. v. d. Surge qui dormis ⁊ exurge a mortuis. i. recede a pctis. Gen. iiij. a. Alia lr̄a. Peccaſti q̄eſce. De ſcdo. ſ. de one-re dr̄ Eccl. xxxiij. d. Cibaria ⁊ virga ⁊ onus aſino: panis ⁊ di-ſciplina ⁊ opus ſeruo. De tertio dr̄ Phil. iij. c. Poſterioꝝ ob litus in anteriora me extēdo. i. ad celeſtia ꝑ rectam intētionē. Hec tria ſimul habent Mat. ix. a. Sur-ge tolle lectū tuū ⁊ vade i domū tuā. Et in Ps. Declina a malo/ecce primū: ⁊ fac bonū/ ecce ſecundū: et ꝓ his duob⁹ inq-re pacē ⁊ ꝓſeq̄re eā/pacē. ſ. eternitat/ec-ce tertiū. Itē Mat. xvj. d. Qui vult ve-nire poſt me abneget ſemetipſū pctā abij ciēdo: ⁊ tollat crucē ſuā/penitētiā aſſumē do: et ſequat me/ intentionem ad deū di-rigendo. Uel aliter per illa tria: Surge/tolle ⁊c. notantur tria: ſtatus/on⁹ et ꝓgreſſus. Debet eni ſurgere vt ſtet erect⁹ in gr̄a ꝑ ꝯſtantiā/ ne velit reſilire i illecebrā: ſm illud. j. Cor. x. c. Qui ſe exiſtimat ſtare/videat ne cadat. Debet eſſe onera-tus ꝑ penitentiā. Debet ꝓgredi de ope i opus: de ꝟtute i vir tutē: donec ꝑueniat ad celeſtē patriā. Primū. ſ. ſtat⁹ reſpicit ꝑſentia: ſecūdū ꝑterita: qꝛ de ꝑteritis agitur penitētia: terti-um futura. Et notādū ꝙ debem⁹ ſurgere a terra ꝓſperitatis cui adherem⁹ ꝑ auariciā: ſm illud Ps. Conglutinat⁹ eſt i ter-ra vent noſter. Et alibi. Adheſit paulmēto aia mea. Thren. ij. c. Sederūt in terra/cōticuerūt ſenes filie ſion. Itē debem⁹ ſurgere a cathedra ꝑlationis cui adherem⁹ ꝑ ambitionē ⁊ ſu-perbiā. Ps. Nunq̄d adheret tibi ſedes iniq̄tat: Item Ps. Btūs vir q̄ nō abijt in ꝯſilio impioꝝ ⁊ in via pctoꝝ nō ſtetit ⁊c. Itē a lecto carnis/cui adherem⁹ ꝑ carnalē ꝯcupiſcentiā: ſi-cut puer matri adheret ꝑ vmbilicū. De h̄ lecto dr̄ h̄: Surge tolle grabatū tuū/ vel lectū. Sed differētia eſt: qꝛ in lecto quieſcūt mēbra: i grabato caput. Utrūq; ꝗ debem⁹ tollere: ⁊ ab vtroq; ſurgere. ſ. delectatiōes mēbroꝝ ⁊ cordiū/et vt op⁹ vitem⁹ et ꝯſenſum. De h̄ lecto dicit Amos. vj. b. Qui dormi-tis in lectis eburneis ⁊ laſciuis in ſtratis veſtris. Item. ij. Pa-ral. xvj. d. dicitur de aſa/ ꝙ poſuerūt eum ſuper lectum ſuum plenū aromatib⁹ ⁊ vnguentis meretricijs que erāt pigmēta-rioꝝ. i. demonum arte confecta. Item Prouerb. vij. c. dicit mulier fornicaria ad iuuenē: Intexui funib⁹ lectū meū. i. vo-luptatib⁹ ligantib⁹. Hi ſūt funes nerui ei quib⁹ ligat ſanſon: primo quidē molles/ſed poſtea ſiccati fortit ſtringunt. Hi ſūt nerui teſticuloꝝ leuiathan: qui ita ligant vt nō poſſit homo ſe ſoluere. Straui tapetib⁹ ex egypto. i. diuerſis varietatib⁹ va nitatū ipſa vincula decoraui. ſ. luſib⁹/iocis/ ꝟbis ⁊ huiuſmo-di: que omnia ſunt de egypto: quia ptinet ad merorē: Iuxta illud/Ue vobis qui nūc ridetis: qꝛ lugebitis ⁊ flebitis: Luc. vj. d. Dicit tn̄/quia aſperſi nō ſolū lectū ſed cubile myrrha et aloe. i. diuerſis amaritudinib⁹: que quidem ſūt multe in ipſis delectationib⁹. ſ. vigilie/labor/ſollicitudo/remorſus ꝯſcientie in duplo q̄ꝫ de gaudio: ideo ponit duo amara: tertium dulce .ſ. cinnamomū. Ueni ergo iebriemur vberib⁹ ⁊c. Uere maior pars mūdi iacet in iſto lecto/intātū vt dicat: Computruerūt iumenta in ſtercore ſuo. i. in lecto ſuo ſtercorato: Iohel. j. d. e Et ſtatim ſanus factus eſt homo/a peccatis ꝑ con-tritionē. Hiere. xvij. b. Sana me dn̄e ⁊ ſanabor f Et ſuſ-tulit grabatum ſuum/ per penitentie ſatiſfactionem. g Et ambulabat/in anteriora ſe extendens per amorem ce-leſtium. h Erat autem ſabbatum in die illa. In die gratie cū ſanatur homo eſt ſabbatiſm⁹. In quo notant tria. Primū eſt ſpes eterne quietis et quies pectoris: In ſabba-to eni quieſcebant. Eſa. vlt. g. Erit ſabbatum ex ſabbato: qꝛ quies eternitatis erit ex quiete pectoris. Hec quies ē in chri-ſto/ nō in mundo/anime que prius ſanata ē a peccato. j. xvj. g. In me pacem: in mūdo autem preſſuram habebitis. Ps. Conuertere anima mea in requiē tuam: qꝛ dominus bene-fecit tibi. Item in ſabbato notat feſtiuitas et iocūditas ſpūa-lis: que ſequitur ex hoc ꝙ anima fiduciā ⁊ quandam ſecurita tem habet de pctis remiſſis. Prouerb. xv. b. Secura mens q̄ſi iuge ꝯuiuiū. Tertiū ē imunitas debiti repetendi. In ſab-bato eni nō repetebant debita: ita i die gr̄e in q̄ ſanat homo * a culpa/ dimittit etiā

Ps. 33.
Ut. ſ̄ille
Ps. 43.
Ps. 118.
Ps. 93.
Ps. 1.
Iudic. 16
Iob. 40.
Ps. 114.

ſ tari precepit. a Dicebāt ḡ iudei illi q̄ ſanatus fuerat. Quia eni aptū erat miraculū de ſanitate / et qꝛ ipſe tm̄ verbis opatus fuerat ſanitatē / audēt forſitan chꝛiſto nihil dicere: Obſtructa eni ſūt eis oꝛa veritate rei: ſ ex inuidia ꝯuertunt ad paralyticū ⁊ nullā mentionē facientes de bñficio: tm̄ id qḋ videbat̄ repꝛehenſibile ꝓtendebāt / dicētes: b Sabbatū eſt: nō licet tibi tollere grabatū tuū.

Ab aliis aūt ſanādis alibi fidē reqrit: qꝛ iā viderāt ſigna: Joꝰ non in initio ſignoꝝ. Matthe⁹ inducit chꝛiſtum dicētem: hoc.ſ. Creditis qꝛ poſſum h̄ facere: ſed qñ iam mltos curauerat / tūc reqrit. In mattheo deniqꝫ et fidē huius palytici potes videre. Audiens eni qm̄ cū ptāte ⁊ iubēdo diceret ei: Surge tolle grabatum tuū ⁊ ambula: nō deriſit neqꝫ dixit qd h̄ ē: Angel⁹ deſcendit et turbat aquam et vnū curat ſolū: Tu aūt hō exiſtēs in ꝓcepto nudo et verbo ſperas magis angelis poſſe: ſimul ſūt hec ⁊ eleuatio ⁊ deriſio. Sꝫ horū nihil dixit neqꝫ recogitauit / ſ credidit: ⁊ fecit qḋ iniūctū eſt ei / et ſanat⁹ eſt. Igit̄ mirabile qddē eſt h̄: ā aūt poſt h̄ / mlto maioꝛa erūt: inſaniētib⁹ .ſ. iudeis ⁊ vndiqꝫ inſtantib⁹ ⁊ accuſantibus / nō ſolū deſpicere inſaniā coꝝ / ſ etiā cū ꝓpalatiōe i medio theatro bñfactorē q̄ ſe ſanū fecit ⁊c. pꝛedicare ⁊ inuerecundā obſtruere linguā. Multe ergo deinde fortitudinis eſſe dico hoc: Simul eni inſtantib⁹ iudeis ⁊ dicentibus increpatiue et cum temeritate ei: Sabbatū ē / nō licet tibi tollere grabatū tuū: Audi qd ait: Ille qui fecit me ſanum / ipſe mihi dixit ⁊c. q. d. delyratis et inſanitis iubētes me eum qui a longa ita ⁊ difficili me eripuit egritudine / non eſtimare magiſtrū: neqꝫ in omnibus ſuaderi que iubeat.

Sed ipſe paralyticus fort. fact⁹ in ſide ſanātis auctoꝛitatē certiſſime ſupponebat: ⁊ iō quaſi arguens iudeos ꝙ auderēt eū repꝛehendere / eo ꝙ obedixet chꝛiſto ꝓcipienti: d Rñdit eis / dicēs: q̄ me ſanū fecit / ille mihi dixit: tolle grabatum tuū ⁊ ambula. q. d. inſanit̄: Tanta eni ē poteſtas ſanantis me ꝙ oīa hec que vos obſeruatis ſupgreditur / ⁊ non claudit̄ legis obſeruantiis / ſed ⁊ alios liberat a lege: ⁊ ideo ſolum dictum illius .ſ. qꝛ ipſe dixit / eſt mihi ratio obediendi: Nec ꝗro quicqꝫ aliud / nec vobis obedio aliud ſuadentib⁹. Non puto ꝙ q̄ſi ſe excuſans dixerit iſta paralytic⁹: vt .ſ. intenderet culpam violationis ſabbati refundere in chꝛiſtum: ſed tñ̄ ipſi iudei videntes ꝙ alii obediēs hec faceret. g Interrogauerūt ergo eum / dicentes: quis eſt ille homo qui dixit tibi: tolle grabatum tuū et ambula: Magna inſania inuidie: linitos habebant oculos / vt paralyticū ſanum aſtare viderent: ⁊ tñ̄ nihil dicētes de beneficio / ſanantem tanqꝫ purum hominem quererēt. Chꝛyſ. Non dixerūt: Quis eſt qui te ſanum fecit: ſed hoc bonum tacuerunt quod eos toꝛquebat: et eam que eſtimabatur trāſgreſſionem ī medium ducūt. Quis ē inquiunt qui dixit tibi: Tolle grabatum tuum ⁊ ambula. Inuidoꝛum eſt ſemper qḋ malum eſtimatur ꝓpalare. Hoc eni dicūt non pꝛo tranſgreſſione legis triſtātes / ſed ſanationi paralytici inuidentes. h Is autem qui ſanus fuerat effectus neſciebat quis eſſet. Sed cum dicatur in Glo. ſuper Mattheum / ꝙ omnes quos ſanauit in coꝛpe / ſanauit ⁊ in aīa: Et idē dicit Chꝛyſ. qualiter dicit ꝙ eum neſciebat ſine cuius fide ſanari nō poterat: Ad hoc puto eſſe dicēdū / ꝙ fides foꝛmata īdiſtincta ſufficit ad iuſtificationem ſimplicium. Licet igitur crederet incarnationem filii dei / nō tamen opoꝛtebat vt hunc ⁊ nūc crederet eſſe filiū incarnatū: et ideo nō obſeruabat eū / ſed tm̄ ſciuit ex beneficio ꝙ virtute diuina ſupergrediebat̄ legalia. Et quia foꝛte aliquis crederet ꝙ etiā pꝛeſentem non noſceret: Ideo ſubdit euāgeliſta: i Jeſus autem declinauit a turba conſtituta i loco / vbi ſanatus fuerat: pꝛopter ſpectaculū eni confluxerant ibi. Sed

a Dicebāt ḡ iudei illi q̄ ſanat⁹
b fuerat: Sabbatū eſt: non licet
c tibi tollere grabatū tuū. Rēſpōdit eis: Qui me ſanū fecit
e illē mihi dixit: tolle grabatum
f tuū ⁊ ambula. Intrōgauerūt
g eū: Quis ē ille hō qui dixit tibi: tolle grabatū tuū ⁊ ambula: Is aūt q̄ ſan⁹ fuerat effect⁹
h
i neſciebat q̄s eēt. Jēſus aūt declinauit a turba ꝯſtituta ī loco.

quare declinauit turbā: Reſpōdēs ad h̄ Chꝛyſ. aſſignat tres cauſas. Pꝛima eſt / vt magis inſuſpicabile fieret miraculū ſi eo abſente diuulgaret̄. Secunda eſt / vt minus exaſperent̄ inuidia / eū non vidētes cui inuidebāt. Sicut eni dicit Chꝛyſ. et verum eſt: nouit viſus ſolus eius qui inuidia habetur non paruam inuidentib⁹ īmittere ſcintillam. Tertia eſt / vt etiam ipſi iudei nolentes interim diuulgent miraculum ⁊ atteſtentur veritati / an ſit ꝑfecte curatus vel non. Libentius eni repꝛehendiſſent miraculū q̄ʒ violationē ſabbati ſi potuiſſent. Sed quia paralyticus ab īfirmitate ſanat⁹ / nō ingrat⁹ fuit decetero: nō ad abdita vadit / ſ ad tēplū. Et iō ſeqt̄ ſ Poſtea in

Moraliter * a culpa / dimittitur etiam pena eterna / et etiam aliquando tpalis tota. a Dicebāt ergo iudei / illi qui ſanatus fuerat: ſabbatum eſt: nō licet tibi tollere grabatum tuum. Homo cōuerſus ad deum / ſtatim inuenit obſtaculum. Ideo dicitur Eccī. ii. a. Fili accedēs ad ſeruitutem ⁊c. Statim inſurgunt temptationes demonū: quia pharao contemptus ſurgit in ſcandala. Vel detractiones hominū vel adulationes. Unde hic iudei: qui interpꝛetātur laudantes / ſignificant adulatoꝛes qui adulantur in aperto et detrahunt in occulto: ſimul ⁊ adulatoꝛes ⁊ detractoꝛes / vt dicit Hiero⁹ / ad modum ſcoꝛpionum: qui blādiuntur ⁊ pungunt. Iſti iudei adulando dicunt alicui conuerſo ad religionem vel ad penitentiam vel ferventi in operibus penitentie: b Sabbatum eſt / dies remiſſionis eſt / dies ocii / dies iocunditatis. c Non licet tibi tollere grabatum tuū: id eſt non opoꝛtet te onerari ita operibus penitentie: de⁹ iam remiſit omnia: non eſt ita durus: non delectatur in penis noſtris. Et ita talibus verbis aliquando diſſoluunt̄ manus bellatoꝛū foꝛtium. Contra quos dicitur Eſa. iii. b. Popule meus qui te beatum dicunt / ipſi te decipiunt ⁊ viam greſſuū tuorum diſſipāt. Eſa. xxxv. b. Confoꝛtate manus diſſolutas et genua debilia roboꝛate. Item Heb. xii. d. Remiſſas manus et ſoluta genua erigite. Egeſtatem enim operata eſt manus remiſſa: vt dicitur Pꝛouerb. x. a. Unde et qui vere ſanatus ē non cōſentit talibus perſuaſionibus blandis. Unde ſequitur: d Reſpondit eis: qui me ſanum fecit / deus. e Ille mihi dixit: vel interius inſpirando / vel exterius per vicarios ſuos docendo. f Tolle grabatum tuum ⁊ ambula: id eſt aſſidu⁹ ſis in onere penitētie / ⁊ ſemper ad melioꝛa feruenter tende: Quia ſicut dicit Bern. in via virtutis nō procedere / retrocedere eſt. g Interrogauerunt ergo eū: quis eſt ille homo q̄ dixit tibi: tolle grabatū tuum ⁊ ambula: Ita dicunt: quis eſt ille qui iniūxit tibi vel conſuluit tantā penitentiā agere / et ſic viuere vel ſic: Nec ego dico quin diſcretione valde ſit moderanda penitentia: ſm̄ illud Roma. xii. a. Rationabile obſequium veſtrum: Sal eni ponitur in omni ſacrificio: ⁊ cib⁹ inſipidus eſt ſine eo: Sed h̄ dico / contra quoſdam eneruatoꝛes operum penitētie: qui ſtatim ſabbatū: id eſt ociū ardue contēplationis ſuadent / cū magis expediret in pꝛincipio ſtudere ad vitam ꝓpꝛiam conſiderandam ⁊ deflēdam. Item ſunt quidam quia ad ſtudiū vel lectionem oīno ſuadent / et opera penitētie negligunt: qḋ malū eſt maxime in nouitiis. h Is aūt qui ſanus fuerat effectus neſciebat quis eſſet. Nouiter eni ꝯuerſus parū ſcit de ieſu ⁊ de his q̄ ſunt ſue ſalutis: ſed poſtmodū ꝑ experientiā diſcit: Quia qui nō eſt expert⁹ quid ſcit: Eccī. xxxiiii. b. i Jeſus aūt declinauit a turba ꝯſtituta i loco. Jeſus: id eſt ſalus recedit a turba. i. a turbatis ſollicitudine et tumultu curarū: vel ab illis q̄ ſunt de turba illa maloꝝ: quoꝝ infinitus eſt numerus: Eccē. i. d. Accedit autem ad ſolitarios. Eſt autē triplex ſolitudo: Animi / heremi ⁊ clauſtri. Oſee ii. c. Adducam eam in ſolitudinem et ibi loquar ad coꝛ eius. Bern. Solus es in quātacūqꝫ hoīm ꝯuerſeris multitudine: tm̄ ſi aliene conuerſationis non ſis curioſus perſcrutatoꝛ aut

Leuit. 2. d.

clinauit a turba conſtituta in
b loco. Pôſtea inuenit eum ie-
b ſus in templo/ ēt dixit illi: Ec-
c d cē ſānus factus es: iám noli
e f peccare/ nē deterius tibi ali-
g quid contingat. Abijt illē ho
h i mo: ēt nūciauit iudeis/ q2 ie-
ſus eſſet qui fecit eum ſanū.
k Prôpterea perſequebantur
iudei ieſum/ q2 hec faciebat i

a Poſtea inuenit eum ieſus in templo. In quo duo notantur. ſ. amor religionis ⁊ orationis: et quia volebat inter multos predicare gratiam dei ſibi factā: In templo enī multi confluebant: et etiā templum eſt locus religiōis ⁊ orationis. b Et dixit illi: nō arguens eum de hoc qđ faciebat/ ſicut quidam putabant. ſ. ꝙ accuſaret chriſtum: ſed expreſſius volebat ſibi innoteſcere et euidentius ſignū deitatis oſtendere per hoc qđ dicit: c Ecce: quaſi omnibꝰ patet et contradici non poteſt: d Sanus factus es: nō virtute piſcine ſed miſericordia mea. e Iam noli peccare/ decetero. Et primū quidē i his verbis notat duplex ſignū deitatis chriſti. Unū: quia ſciebat occultū: qđ ſoli deo poſſibile eſt ſcire. ſ. infirmitatem illi accidiſſe ex peccatis. Aliud ſcđo: q2 cauſa nō ſoluta impoſſibile eſt effectum deſtrui/ oſtendit quia ⁊ cauſam infirmitatis deſtruxerat. ſ. peccatum: qđ etiam teſtimonio phariſeorum ſoli deo eſt poſſibile. Item notatur i his verbis/ ꝙ infirmitas ſua licet eſſet pena ꝓ pctō: nō tñ fuit ſufficiēs ad deletionē: ⁊ iđ neceſſariū habuit beneficiū chriſti. Itē notat ꝙ pena nō infligit ꝓ pctō ſm tēpus durationis ipſiꝰ pcti: nec etiā ſm tpus durationis ipſiꝰ volūtatis peccati: q2 mlti peccāt proponentes penitere: licet hoc videant dicere ſancti/ Gregꝰ et Bern. ſed ſm naturā ipſius peccati. Et hoc alibi et illa vice dixi: ſed auctoritatem non habui: et ideo hic pono qđ dicit Chryſ. in. xxxviij. homelia ſuper hunc locum. Ubi ſunt inquit qui dicunt quoniā in hora vna occidi et in breui temporis momento adulteratus ſum ⁊ imortaliter crucior: Ecce enī ⁊ hic nō in tot peccauit annis/ in quot cruciabat/ ⁊ tñ integram hois vitam conſumpſit in longitudine ſupplicij: Nō enim in tempore peccata iudicantur/ ſed in ipſa natura delictoꝝ. Qualit aūt intelligam verba ſanctoꝝ Gregl. et Bern. alibi dixi: q2 ꝑ modum adaptationis loquūt. Item notat q2 ſi iuſtificatꝰ a pctō patitur recidiuum maiorem vindictā ſoluit ꝙ ſi non peccaſſet prius. Et hoc habetur per id qđ ſequitur. f Ne deterius tibi aliqđ contingat. Non enī dicit: Ne tibi aliqđ mali eueniat/ ſed deteriꝰ. Et hoc valet ad queſtionē de reditu peccatoꝝ: ⁊ cauſa eſt ingratitudo beneficij pcepti. Et hoc patet per verba Chryſ. In his verbis eſt diſcere: quoniā et ſi difficilem demus vindictam pro prioribus peccatis: deinde ſi in eadem inciderimus: multo magl difficiliora patiemur rurſus ⁊ valde decenter: qui enī neqꝫ ſupplicio factus eſt melior: vt inſenſibilis de reliquo et contemptor ad maius ducitur tormentum. Sed hic ſurgit queſtio: vtrum omnes egritudines ſint ex peccato: Deinde ſi nō omēs/ quare quedā ⁊ quedam non: Ad primū dicendum: ꝙ non omnes infirmitates/ ſicut dicit Chryſ. ſūt ex peccato patientis/ licet ordinationē habeant omnes infirmitates ⁊ paſſiones hois ad peccatum primi parentis aliquo modo Scđm quem intellectum dicit: Hieroꝰ: ꝙ quicquid patimur peccata noſtra meruerunt. Ad ſecundū videtur mihi impoſſibile ſufficientē ponere ſolutionem: quia nec etiam ſancti hoc determinant/ niſi ꝙ dicunt ꝙ diuerſimode ⁊ diuerſis cauſis accidunt infirmitates: ſicut patet in diſtinctione vſitata. Iob ꝓbat. ca. j. Inclinat paulum. ij. Corl. xij. Purgatqꝫ mariā: Numeri. xij. Sed tamen poteſt dici ꝙ ſapientia diuina ordinans infirmitatē ad peccatū: duo conſiderat in patiente: infirmitatem. ſ. et obſtinationem: et tūc vult alios emendari. Ul' emēdationē: tūc vult ipſū patientem emendari ſicut hic: et primū exemplum fuit in antiocho et herode. Quicquid enī pene eſt in via pro peccatis inflictum/ debet aliquo modo tendere ad remedium peccati vel in ſe vl' in alio. † Natura enī vie ē delere peccata/ ſicut patet: Sed tñ fateor me neſcire nec aſſero qđ dico. Et nota humilitatem chriſti. Non enī dicit: Sanū te feci/ quaſi ſibi aliquid attribuens: ſed/ Ecce ſanus factꝰ es. Et in hoc nos inſtruit cum aliquid magnū deus per nos operetur/ nihil nobis attribuere. Propterea voluit vt ipſe paralyticꝰ nō ex ſui gratia ſed ex veritate rei teſtimoniū curationis ferret: et ideo nō ſibi attribuens: ſed quaſi de re facta loquēs/ dicit: Ecce ſanus factꝰ es ⁊c. Sed et ipſe paralyticus nō inſenſibilē ſe reddidit ad admonitionē: ſed cū prius pdicaret i vniuerſali ſe eſſe curatū: nūc ipſum curātem in ſingulari omnibꝰ diuulgat. Et iđ ſequitur: g Abijt ille homo. ſ. paralyticus ſanꝰ effectus. h Et nunciauit iudeis: nō vt accuſator/ ſ3 vt pdicator volens eos ad bñficiū ipſum puerti. i Quia ieſus eſſet q̄ fecit eū ſanū: et non dicit quis vel q̄lis ieſus magis deſcribēdo: quia ex ſola noiatione propter excellentiā multoꝝ operū ⁊ miraculoꝝ ⁊ doctrine oibꝰ erat notus. Sed cum puerti haberēt ad chriſtū ⁊ admirari et laudare i glorioſis operibus/ ipſi ecōtra mordent ex inuidia: qđ innuēs euangeliſta ſubdit: k Propterea pſequebant iudei ieſū q2 hec faciebat in ſabbato: quaſi ꝯtrariꝰ eſſet deo q̄ requieuit in die ſabbati. Iđ etiā aliꝰ q̄dā coꝝ dixit/ ꝙ ſex ſūt dies i q̄bꝰ oportet opari: i his venite ⁊ curamini ⁊ nō i die ſabbati.

Sed nunqđ aliquid * temerarius iudex.

Moraliter. a Poſtea inuenit eū ieſus in tēplo. Ecce q̄ in turba. i. in ſollicitudine tempaliū perdit/ in templo in orone ⁊ i pſciētia ꝓpria inuenit: ſic maria que chriſtum in turba amiſit/ inuenit in templo: Luc. ij. f. Notandū eſt tñ ꝙ nō dicit ꝙ inuenerit ieſum/ ſed ieſus eū inuenit. Ieſus enī ſollicitior ē in requirendo nos ⁊ reuocādo. Un̄ Pſ. Inueni dauid ſeruū meū. q. d. q2 q̄ſiui. Un̄ Ezech. xxxiiij. c. Ecce egoipſe requirā oues meas. b Et dixit ei: ecce ſanꝰ factꝰ es/ iā noli peccare/ ne deteriꝰ tibi aliqđ contingat. Tria dic. Cōmemorat pcedēs bñficiū: ꝓhibet pctm: cominat ſupplicium. In primo allicit ad amorē: i ſecūdo cautū reddit ad gr̃e cōſeruationē/ ne amittat per pctm: in tertio incutit timorē. Dicit ergo: c Ecce ſanꝰ factꝰ es. Simile Exo. xiij. a. Mementote diei huiꝰ in q̄ egreſſi eſtis đ egypto ⁊ đ domo ſeruitutis. Itē Deut. xvj. a. Memēto diei egreſſiōis tue đ egypto oibꝰ diebꝰ vite tue. e Iam/ ergo/ noli peccare: noli recidere in priorē culpā. f Ne deteriꝰ tibi ꝯtingat. i. ne recidas i maiorē penā. Et nota ꝙ ꝓhibet nō ſolū actū/ ſ3 etiā volūtatē peccandi. Sic. j. viij. b. Uade ⁊ ampliꝰ noli peccare. Qui enī recidiuat ⁊ reuertit ſic canis ad vomitū: fiūt nouiſſima eiꝰ peiora prioribꝰ: vt dicit Matth. xij. d. Itē nota ꝙ chriſtus dicit: Ecce ſanus factus es: non dicit: ſanū te feci: in quo monet nos fugere iactantiā de bonis operibꝰ: cōtra illos qui dicunt illud Eſa. x. c. In fortitudine manus mee ego feci: ⁊ in ſapientia mea intellexi. Itē nō dicit: Ne te deteriꝰ torqueā: ſed ne deteriꝰ tibi ꝯtingat/ impſonaliter: in quo inſtruit nos ne arrogant loquamur: nec nr̃as iniurias vindicare velimꝰ. Ro. xij. d. Mihi vindictā ⁊c. Sequitur: g Abijt ille homo ⁊ nūciauit iudeis/ q2 ieſus eſſet q̄ fecit eū ſanū. Sic ⁊ nos ſanati a pctis nr̃is/ nob nō debemꝰ ſalutē nr̃am attribuere: ſed iudeis. i. adulatoribꝰ debemꝰ r̃ndere: q2 ieſus eſt q̄ oia i nob opat. Eſa. xxvj. c. Oia opa noſtra opatꝰ es i nobis. Phil. ij. b. Deus eſt q̄ opatur in nobis velle ⁊ pficere ꝓ bona voluntate. ij. Corl. iij. b. Nō qđ ſufficiētes ſimus aliqđ cogitare a nobis ⁊c. Roma. ix. d. Nō ē volētis ⁊c. k Propterea pſequebant iudei ieſum: q2 hec faciebat in ſabbato. Nota inuidiā maloꝝ. In hoc enī ꝙ pſequent hodie nos pſequuntur ieſum: ſm illud. Luc. x. c. Qui vos ſpernit: me ſpernit. Et Act. ix. a. Saule ſaule q̄d me pſeq̄ris. Ad literā aūt hic iudei inuidebāt chriſto/ nec dolebāt tāti de violatione ſabbati/ quātū

Chryſ. Hoc ſignū maxime religionis: non enim receſſit ad nūdinas ⁊ cirūitiones/ neqꝫ voluptati ⁊ remiſſioni dedit ſeipſum: ſed in tēplo cōuerſabatur/ licet ſentiret ſe ſuſtinere iudeoꝝ impetum ⁊ ab omnibꝰ abigi inde.

Margin notes: De pe. diſ. 2. §. 1. — De pe. et re. c. cū infirmitas — Ar. naturale enī me eſt dolere peccata — Luc. 13. c — Moralit — Pſ. 88.

Sed nūquid aliquid dixerūt de hoc ꝙ curauit eum ī die ſabbati/an tm̄ inſtabant paralytico quia portabat lectum: Ad h̄ eſt dicendum: ꝙ ſine dubio ore perſequebanť eum/quia pręcepit portare lectū: ſed corde magis/quia curabat ī die ſabbati: ſed tñ ex inuidia nolebant hāc cauſam perſecutiōis hic dicere/ne cogerenť etiam confiteri beneficium. Sed euāgeliſta maliciam eorum detegens aperit corda eoꝝ.

a b ſabbato. Jēſus aūt rńdit eis: c d Pāť me⁹ vſqꝫ mō ōpať ⁊ ēgo

a Jeſus autē reſpondit eis. Hic incipit ſecūda pars: vbi chriſtus diſputādo ꝯuincit eos/ ꝙ hoc non tanq̄ꝫ deo cōtrarius ſed tanq̄ꝫ vnius virtutis cum patre fecit. Et diuiditur hęc pars in tres partes. In prima oſtendit chriſtus: quia non hoc facit contrarius patri/ſed tanq̄ꝫ vni⁹ virtutis cum eo. In ſecūda ꝯuincit eos/iudęos.ſ. ex teſtimonio iohannis ⁊ teſtimonio operū ⁊ teſtimonio patris: Et hęc incipit vbi dicitur: Si ego teſtimoniū phibeo de meipſo/teſtimoniū meū nō ē verū. In tertia arguit iudęos de incredulitate ⁊ de cauſa incredulitatis.ſ. vanagloria/vbi dicit: Claritatem ab hoib⁹ non accipio ⁊c. Prima pars diuidiť ī duas partes. In quaꝝ pma demōſtrat vnitatem virtutis operantis in patre et in ſeipſo ꝭm formam dei. In ſecūda oſtendit ſibi eſſe collatam dignitatem iudicandi ſiue poteſtatem iudiciariam ī forma ſerui: Et hęc incipit/ vbi dicit: Neqꝫ eni pater iudicat quemq̄ꝫ/ſꝫ iudiciū om̄e dedit filio. Prima pars primę partis diuidiť in duas partes. In quarū prima oſtendit vnitatē operatiōis ipſius ⁊ patris propť identitatē eſſentię. In ſecunda oſtendit diſtinctionem ſui reſpectu patris propť ꝓprietatē hypoſtaſeos: ita tñ ꝙ vnitas virtutis operantis maneat quę vnitatem eſſentię ꝯcomitať neceſſario: Et hęc incipit ibi: Reſpondit itaqꝫ ieſus ⁊ dixit eis: amen amē dico vobis: nō poteſt filius a ſe facere quicq̄ꝫ ⁊c. Difficilis ē hęc littera: et difficilior continuatio. Et ideo neceſſe eſt ponere plures diuiſiones/vt facilius habeatur ſententia. Prima pars igiť ordinatur ad pręcedēs tanq̄ꝫ contradictio ⁊ ꝯuictio eorum qui calumnianť factum qd̄ fecerat. Sed quia ipſi primā occaſionem calūniandi ſumebant ex ſanctificatione ſabbati: quę ꝯſiſtit in hoc/ꝙ in ipſo ceſſauit deus ab operib⁹ ſex dierū: Ideo primo in illa parte conuincit eos/ꝙ deus non requieuit ſimpliciter ab opere in ſeptimo die/ſed ab opere ſex dieꝝ/dicēs: b Pater meus/quem vos deum vr̄m dicitis. c Vſqꝫ modo operatur/in natura: quia ſicut dicit phs in libro de cauſis: cauſę ſecundę ꝙ ſunt/ et ꝙ cauſę ſunt habent a cauſa prima: et niſi ipſa eſſet in eis continendo et mouendo ad cauſationem/nec eſſent nec cauſę eſſent. d Et ego operor: id eſt ex quo ipſe operatur/cum ſim eiuſdem eſſentię ego cum ipſo operor: et qd̄ ego operor ⁊ ipſe operať. Et ē ſenſus. Patrem non reprehenditis qui ſolem mouendo et partes mundi producit in eſſe: Ipſo eni mouente mulieres pariunt in ſabbato ſicut in alio die: ſegetes creſcūt: flumina fluunt: et ſic de alijs: Quid ergo me accuſatis/ſi et ego operor ſalutē hoīs in die ſabbati: Sed quare appellat eum patrem cū ſciret eos ex hoc magis mordeři. Itē quę ſunt illa opera a quibus requieuit in die ſabbati/ vt ſic videantur etiam illa a quibus non requieuit: Ad primū dicēdū/ꝙ iudęi imponebant ei ꝙ eſſet diſcordās a deo: et ideo vt amorem ſuum ad deum oſtendat: et quia omnia facit ꝭm illius voluntatem/ patrem ponit ſicut et eſt in rei veritate. Veritas eni doctrinę propť nullius ſcandalum eſt occultāda quando vrget neceſſitas/ſicut hic: quia calumniam faciebant ei pro bono opere. Ad ſecundū dicendum ꝙ ſūt quędam opera quę exiguntť ad opus naturę: ſicut productio materię ⁊ ordinatio cauſarum: et ꝙ ipſę cauſę ſint/et huiuſmodi: Et hęc ſunt opera ſex dierum: ſi quis bene conſiderat primū capľm Geñ. Et ab his requieuit de⁹ in die ſabbati. Alia ſūt opera quę currunt ꝭm curſum rerum in ſęculo: ſicut dicit Aug⁹ in.viij.ſuper Geñ.ad litteram.ſ. quę habēt produci de materia virtute diuina. Et hoc dupliciter.ſ.in natura operāte/ ſicut naturalia: vel etiam pręter naturam/ ſicut opera miraculoꝝ. Et ab his non requieuit: quia illa nō ſunt opera noua/cum

tiōe ſabbati: quātū de beneficio ęgri/ qꝛ inuidi erāt. Vnde nota maliciam huiuſ peccati. Inuidus eni excęcatur de ſole vnde deberet illuminari. Vnde Eſa.lix.b. Impegim⁹ in meridie. Eſurit ad cibū vñ deberet ſaturari. Job.vj.a. Nunqd mugiet bos cū ante pręſepe plenū ſteterit: Item inuidi mali fiūt de bono: moriuntur de ſanitate ⁊ vita: contriſtātur de gaudio/ et lętanť de dolore: vnde peruerſi ⁊ ſubuerſi ſūt: et ſicut diciť Eccſ.j.d. peruerſi difficile corriguntť. De iſtis dicit Chryſ. Inuidi feris ſunt deteriores. Ferę eni aut cibo indigētes/ aut a nobis prius exacerbatę armantur aduerſus nos: inuidi vero etiam benefactorib⁹ non parcunt. Igitur feris quidē hi deteriores: dęmonibus pares: fortaſſis aūt ⁊ illis deteriores. Dęmones eni ad nos hoīes inexpiabilem habent inimicitiā: his autē q̄ eiuſdē generis ſunt: id eſt dęmonibus non inſidianť: ſicut dic̄ dñs Luc.xj.c. Inuidi ꝟo neqꝫ cōmunione naturę verecundantur/neqꝫ etiam ſibiipſis parcunt: Prius eni ſuas ipſorū animas torquent ⁊ occidunt. Et nota in hoc peccato crudelitatem/inexcuſabilitatē/ vniuerſitatē/excęcationē. Crudelitatē: vt dictū ē: qꝛ nemini parcit: nec ſibi/nec fratri/ nec amico. Hęc eni interfecit cain fratrē: Geñ.iiij.b. Eſau iacob odiuit: Geñ.xxvij.g. Et ioſeph fratres ſui occidere voluerunt: Geñ.xxxvij.d. Inexcuſabilitas aūt hui⁹ peccati ī h̄ apparet: qꝛ ſic̄ dicit Chryſ. per hoc priuatur venia hoc peccatū: Nā adulter quidem habet pro excuſatione quamcūqꝫ concupiſcentiā dicere: fur iopiā/⁊ homicida furorē: tu vero q̄ inuides quam excuſationē dices deo: dic mihi: Nullam. Nuſq̄ꝫ eni aliūde q̄ꝫ a malicia iuides ſola. De vniuerſitate huius peccati dicit idem Chryſ. Hęc paſſio fornicatione ⁊ adulterio multū eſt deterior: Nam hęc quidem in eo qui ęgit ſtat: inuidię ꝟo tyrānnis eccleſias integras euertit/⁊ orbem terrarū vniuerſum lęſit. Hęc homicidij mater ē: hęc īterfecit fratrē cain: eſau iacob odiuit: ioſeph fratres/⁊ hoīes vniuerſos diabol⁹ occidit. Sap.ij.d. Inuidia diaboli mors itroiuit ī orbem terraꝝ ⁊c. Quartū qd̄ ē ī hoc pctō deteri⁹/ē excęcatio ⁊ inſēſibilitas: qꝛ nō reputať hoc peccatū. Vñ Chryſ. Hoc oib⁹ ē difficili⁹ ꝙ indifferens ęſtimať hoc peccatū eſſe: et nimirū alijs eſt difficili⁹. Et ſi em̄ miſerearis ⁊ ſi vigiles et ſi ieiuneſ/oib⁹ ſordidior factus es inuidens fratri. Et hoc manifeſtū eſt: Fornicat⁹ eſt quis apud corinthios quandoqꝫ.j. Cor.v.ſed incuſatus eſt/et cito eſt emēdatus: Inuidit cain abel/ſed nō curat⁹ eſt: ſed ⁊ deo incantāte ⁊ mederi volēte/vlterius magis dolebat. Sequitur: a Jeſus aūt reſpondit eis. Licet ſęuirent dñs tñ benigne ⁊ pacifice reſpōdit eis. Vnde Chryſ. Nō anxie reſpondet/ docēs nos cum ad aliquos loqmur non ſęuire neqꝫ clamoſe loq. Mater eni irę clamor ē. Eſa.xlij.a. Nō clamabit nec accipiet perſonam nec audietur vox eius foris. Prouerb.x.c. Qui moderatur labia ſua prudētiſſim⁹ eſt. Et aquę ſiloe fluunt cum ſilentio: vt diciť Eſa.viij.b. b Pať me⁹ vſqꝫ modo operatur ⁊ ego operor. Nota ꝙ deus omnia operatus eſt creādo. Eccl.xviij.a. Qui viuit in ęternum creauit omnia ſimul. Itē quotidie creat nouas animas. Vñ Eſa.lvij.d. Spiritus a facie mea egredietur ⁊ flat⁹ ego faciam. Item Eſa.xlij.a. Dans flatum populo qui eſt ſup terram ⁊ ſpiritum calcantib⁹ eam. Itē operatur ſemper ea quę fecit gubernando. Sap.xj.d. Quomodo poſſet aliquid permanere niſi tu voluiſſes: aut qd̄ a te vocatū non eſſet ꝯſeruaretur. Hiere.j.c. Vigilabo ego ſuper gregem meū conſeruādum.ſ. Sap.viij.a. Attingit a fine vſqꝫ ad finē fortiter: ⁊ diſponit omnia ſuauiter. Item operatur oīa ſuſtētādo. Heb.j.b. Portās omnia verbo ꝟtutis ſuę. Et Plato. Natura quidem diſſolubilia/mea autem voluntate indiſſolubilia. Item operatur inueterata ⁊ occidua reuocādo. Vnde Sap.vij.d. Et cū ſit vna/omnia poteſt ⁊ permanēs in ſe omnia innouat. Pſ. Emitte ſpiritum tuū ⁊ creabuntur ⁊c. Item ꝓpagando ⁊ ſimilia ex ſimilibus ꝓcreando. Eſa.lxvj.c. Qui alijs generationem tribuo ſterilis ero dicit dñs. Item operatur iuſtificādo. Roma.viij.f. Deus eſt qui iuſtificat. Jo.j.a. Illuminat omnē hoiem ⁊c. Pſ.103.

Moraliter

Z 3

¶ opera noua/cum ſm aliquem ſui modum iam pręceſſerūt in cauſis rationabilibus/in operibus ſex dieꝝ:ſicut dicit Aug⁹. Et nota ꝙ non dicit: Pater operaꝛ per me/ne putarēt iudęi ipſum eſſe minoꝛem patre: ſed qđ attribuit ſibi attribuit:⁊ ſic nomen patris tm̄ pręponit/vt oſtēdat auctoꝛitatem apud patrem reſidere. Scđm Hilariū debet exponi et melius:qui dicit ꝙ pater operatur a ſeipſo et per ſe: vnū retoꝛquens ad priuationem oꝛiginis quantum ad pꝛopꝛietatem perſonalem:alterum ad ſufficientiam ipſi⁹ virtutis eſſentialis ſiue naturalis: fili⁹ operaꝛ ab alio.ſ.a patre ꝓpter relationem ſm pꝛopꝛietatem oꝛiginis/ qua ad patrem refertur : ſed per ſe operatur pꝛopter indiuiſionem virtutis naturalis quę vna ē in trib⁹ perſonis. Scđm hoc ergo is ſenſus eſt: Me accuſatis de opere in quo virtus oſtenditur potentioꝛ ꝙ̃ ſit virtus naturę:Sed **pater meus operatur**/ idem opus per ſe et a ſe/ **vſ ꝙ modo:** id eſt ſemper :quantum enī eſt de opere pure actiuo qđlibet opus eſt ęternū/ non interruptum:paſſiuum tm̄ qđ habet admixtū de nihilo/incipit ſub illo in tempore. **Et ego operoꝛ:**ſupple/**vſꝙ modo:** id eſt ſine interruptione ⁊ ęternę/ſed tm̄ ab illo:et ſic non ſum ei contrarius:ſed et per meipſum/vt maneam ſm eſſentiam indiuiſus ab ipſo. Si igitur ab ipſo et vnum cum eo exiſtēs operoꝛ omnia:fruſtra arguitis eſſe contrarium et ꝙ eius ſancta contemnam. Iudęi autem ꝙ̃uis inuiti/tm̄ virtute ſermonis intellexerunt ꝙ non ſe filium adoptiuum diceret/ vt dicebāt arriani quidā/ ſed naturalem:et ideo magis accendūtur. Et hoc manifeſtās euangeliſta ſubiungit: a ¶ **Propterea ergo magis**/ ꝙ̃ propter violationē ſabbati: b ¶ **Querebant eum iudęi:** non tm̄ perſequi vt ante/ſed **interficere.** Et ſubdit cauſam. c ¶ **Quia nō ſolum ſoluebat ſabbatum ſed ⁊ patrē ſuum dicebat deum:**et non adoptiue vel ex gratia ſicut alij filij dei dicuntur/ſed naturaliꝛ. Et hoc notatur per id qđ ſequitur: d ¶ **Equalem ſe faciens deo:**alij enim non ſunt ęquales.Sed qua voce colligebāt iudęi ꝙ chꝛiſtus ſe ęq̄ret patri ? Per hoc ꝙ dicit/**pater meus**/ non poterāt :quia hoc nomen pater etſi teneatur perſonaliter/tm̄ iudęi non habent noticiam perſonarum/ſed deum patrem vocant creatione nō pꝛopꝛietate pſonę:ergo idem erat ſm eoꝛū acceptionē pater meus ⁊ creatoꝛ meus:per hoc autē non ęquabat ſe patri.Sol.Aug⁹ in oꝛiginali dicit: Non iraſcebanꝛ quia deum diceret patrem:ſed quia longe alio modo ꝙ̃ homines: et qđ cōmune erat omniū/ſibi quaſi pꝛopꝛium vendicabat dicens: Pater meus nō pater veſter :et ex eo ꝙ attribuebat opa ęq̄liter ſibi et patri. Hęc ē ſentētia litterę verę. Sed quidā volūt ꝙ non ſoluerit ſabbatum/ſed ſm opinionem iudęoꝛum: qđ eſt contra Chꝛyſ.quia dicit ꝙ veriſſime ſoluebat:quia aliter et ipſe chꝛiſtus habebat eis reſpondere.ſ.vt diceret/decępti eſtis:nō enim ſolui ſabbatum ſed vobis ita videtur:nunc autem nihil tale facit/ ſed aſtruit quia ipſe non legem trāſgrediens operatur in die ſabbati/ſed ſupergrediēs tanꝙ̃ auctoꝛ legis vnū cū patre. Cōtra id vero qđ dicit euāgeliſta: **Equalem ſe faciēs deo**/inſurgūt arriani dicētes: Nō dixit euāgeliſta: Equalis ens deo:ſed ſe faciens ęqualē. Sed cōuincūtur ex his quę neceſſe eſt eos concedere. Dicit enim petr⁹: ꝙ
1.Pet.2.d. peccatum non fecit: nec inuentus eſt dolus in oꝛe eius. Inueniri non poterat nec maius peccatum in eo ꝙ̃ illud genus ſuperbię/ꝙ ęqualem ſe deo faceret/ cum nō eſſet:ſi fuit habetur pꝛopoſitum.Chꝛyſ.etiam arguit cōtra eos/in hunc modum. Vere perſequebātur eū iudęi. Itē hoc verū eſt ꝙ propter hoc ꝙ ſoluebat ſabbatum. Item hoc etiam verum eſt ꝙ patrem pꝛopꝛium dicebat deum :quare ⁊ ea quę ſūt deinceps eidem conſequentię adhęrent.ſ.ꝙ vere eſt ęqualis patri. Item hoc patet per antedicta. Non enim dixit: Pater me⁹ vſꝙ modo operatur ⁊ ego miniſtro: ſed ⁊ ego operoꝛ/i omnibus oſtendens parilitatem. Item ſi chꝛiſtus non intendiſſet ꝙ vere eſſet ęqualis patri/coꝛrexiſſet vtiꝙ malam eoꝛum ſuſpicionem:et oſtendiſſet ꝙ male intellexiſſent: nunc autem nihil tale facit. De minoꝛi enim ſuſpicione coꝛrexit diſcipulos: Matth.xvj.b.ſ.ꝙ non loqueretur de fermēto panum/ſed de fermento doctrinę peſtilentis ipſoꝛum phariſęoꝛū. Item ipſe euangeliſta coꝛrexiſſet ſi nō hoc intendiſſet:ſicut.ſ.ij.d.cū dicit/ ꝙ hoc dixit de tēplo coꝛpoꝛis ſui. Hęc tria vitia īducit Chꝛyſ.i oꝛiginali.

a operoꝛ. **Pꝛopterea ergo ma-**
b **gis quęrebant eum iudęi inte-**
c **ficere:quia non ſolum ſolue-**
bat ſabbatum/ſed ⁊ patrē ſuū
d **dicebat deum:ęqualem ſe fa-**

¶ Rn̄dit itaꝙ

✱ omhem hominem ⁊c. Sap. vij.d. Per natiōes in animas ſanctas ſe transfert. Item operatur redimendo. Pſ. Doꝛaliter
Redemptionem miſit dominus populo †Pſ.110.
ſuo. Item operatur gloꝛificando ſiue ſaluando. Eſa. xlvj.b. Ego feci et ego feram: ego poꝛtabo et ſaluabo. Item operatur condemnando. Sed iſtud nō eſt pꝛopꝛium opus eius: Scđm illud Eſa. xxviij.f. Peregrinum eſt opus eius ab eo. His omnib⁹ modis et alijs quibus operatur pater operaꝛ ⁊ filius. Unde bene dicit/ **Pater meus vſqȝ modo:** id eſt ſemper/ **operatur:⁊ ego operoꝛ**/cum eo. Poſſumus autem hęc verba ⁊ ſequentia quę in pꝛima expoſitiōe expoſita ſunt pꝛopꝛio de filio dei naturali/quodāmodo quantū ad moꝛalitatē trāſferre ad filium adoptiuū: qui debet operari ad exemplū dei: vt filius imitatur patrē:et dicere: Pater me⁹ operatur opera miſericoꝛdię et ego operoꝛ ſimiliꝛ. In operib⁹ enī miſericoꝛdię debemus eum imitari. Unde Luc. vj.f. Eſtote miſericoꝛdes ſicut et pater veſter miſericoꝛs eſt. Item in charitate. Eph. v.a. Imitatoꝛes dei eſtote ſicut filij chariſſimi ⁊ ambulate in dilectione ſicut chꝛiſtus dilexit vos. Maxime autē in dilectione inimicoꝛum quę eſt magna ꝑfectio. Unde Mat. v.g. Eſtote perfecti ſicut ⁊ pater veſter cęleſtis perfectus eſt. Item in eodem. Diligite inimicos veſtros : benefacite his qui oderunt vos:et oꝛate pꝛo perſequentibus ⁊ calumniantibus vos: vt ſitis filij patris veſtri qui in cęlis eſt:qui ſolem ſuum oꝛiri facit ſuper bonos ⁊ malos. Item in patientia ⁊ tribulationū ſuſtinentia. j. Pet. ij.d. Chꝛiſt⁹ paſſus eſt pꝛo nobis/vobis relinquens exemplum vt ſequamini veſtigia eius. Job. xxiij.c. Veſtigia eius ſecutus eſt pes meus:viam eius cuſtodiui/ nec declinaui ex ea : In mari enī via ei⁹: et ſemitę Pſ.76.
eius in aquis multis: vt dic̄ Pſ. Unde ſequiꝛ: a ¶ **Propterea ergo magis quęrebant eum iudęi interficere:quia nō ſolum ſoluebat ſabbatum ſed patrē ſuum dicebat deum :ęqualē ſe faciens deo.** Malos et inuidos grauant ⁊ vita iuſtoꝛum ⁊ verba. Uita.ſ.diſſimilis: Unde dicūt/ꝙ ſoluit ſabbatū. Mali cuſtodiūt ſabbatum in hac vita: quia quęrūt niſi ociari ⁊ feſtiuari :et boni nō ceſſant laboꝛare. Mali enim hanc vitam vocant ſabbatum: quia putant eam datam ad luſum et lucrum: Sicut dicitur Sap. xv.c. Eſtimauerunt luſum vitam noſtram et conuerſationem vitę compoſitam ad lucrum. Ideo dicunt Sap. ij. b. Uenite ⁊ fruamur bonis quę ſunt ⁊ vtamur creatura tanꝙ̃ in iuuentute celeriter. Et poſtea ſequiꝛ: Quoniā hęc eſt pars noſtra ⁊ hęc ē ſoꝛs nr̄a. Diſſimilis ꝙ̃ vita ſanctoꝛū eos ad irā et inuidiam pꝛouocat. Unde Sap. ij.c. Grauis eſt nobis etiam ad videndum: quoniam diſſimilis eſt alijs vita illi⁹ et immutatę ſunt vię eius. Item. ij. Coꝛ. ij.d. Alijs ſumus odoꝛ moꝛtis in moꝛtem: alijs autem odoꝛ vitę in vitam. Secundū eſt/ꝙ eos offendūt verba bonoꝛum. Unde Sap. ij.c. Circumueniamus iuſtum: quoniam inutilis eſt nobis et contrarius operib⁹ noſtris: Ecce diſſimilis vita. Et ſequitur ibi: Et impꝛoperat nobis peccata legis et diffamat in nos peccata diſciplinę noſtrę :pꝛomittit ſe ſcientiam dei habere ⁊ filium dei ſe nominat. Hoc eſt qđ dicitur: **Patrem ſuum dicebat deum/ęqualem ſe faciens deo.** Sancti enim pꝛeſſi tribulatione maloꝛū coguntur ſe commendare:et ad ſpem ęternę hęreditatis recurrere. Unde dicunt inuicem ſancti illud. j. Joh. iij.a. Chariſſimi: nunc filij dei ſumus: ſed nondū apparuit nobis quid erimus. Scimus autem ꝙ cum apparuerit/ſimiles ei erimus: quoniā videbim⁹ eum ſicuti eſt. Sequitur:

✱ Reſpondit itaꝙ ieſus

a ciens deo. Reſpondit itaqȝ
b ieſus ⁊ dixit eis: Amen amen
c d dicō vobis: nō poteſt fili-
us a ſe facere quicꝗ̄, niſi qd̄
e viderit patrem facientem.

a Reſpondit itaqȝ ieſus ⁊c. Hec eſt ſecunda pars huius prime partis: in qua intendit chriſtus deſtruere hanc vltimam occaſionē perſecutionis. Unde oſtendit ꝙ ipſe diuerſus in perſona a patre, i vnitate virtutis eſſentialis operatur omnia cum patre: nō tanꝗ̄ ei cōtrarius. Et cū hoc patebit, ſimul probatum erit, quia ipſe eſt naturalis filius patris. Diuiditur igitur hec pars in tres partes: que ſeinuicem concomitantur: et ſufficiunt ad probationem propoſiti. In prima certificanť ꝙ filius habet virtutem acceptam a patre per generationem. In ſecunda ꝙ virtus illa licet per generationem participetur a filio, tñ manet indiuiſa in patre ⁊ filio propť indiuiſionē eſſentie, vbi dič: Quecūqȝ eñ ille fecerit ⁊c. In tertia probať ꝙ hec virtus eſt oīpotentia in filio ſicut eſt omnipotentia i patre: ibi: Pater diligit filiū ⁊c. Hec eñ tria et non plura exiguntur ad probationē equalitatis filij cum patre. Si eñ equalis eſt: neceſſe eſt diuerſū eſſe in perſona: quia nihil eſt ſibi equale: ſicut dicit Boetius in libro de trinitate: Omne equale, equali equale eſt: ⁊ ſimile ſimili ſimile: et idem ei cui eſt idem. Secūdū qd̄ exigitur ad equalitatem eſt participatio eiuſdem quantitatis que in natura ſpirituali ad poteſtatem refertur: quia ſicut dicit Anſelmus: quecunqꝫ comparantur ſm equale vel excellēs, neceſſe eſt ꝙ comparenť ſm aliquid vnū exiſtens in vtroqꝫ: quia vero equalitatis comparatio eſt in participatione eiuſdem poteſtatis per omnia: ideo oportebat omnipotentiam etiam probari eſſe hanc poteſtatem in filio ſicut eſt in patre: et ideo nec plus nec minus inducit ꝗ̄ ꝙ ſufficienter conuincit propoſitum. Et ſic patet ordo partiū ⁊ ſufficientia. Ordo autem patet ad precedēs. Prima enim occaſio perſecutiōis fuit ex ſabbato: ſecūda eſt ex equalitate ad patrem. Et ſm occaſionem perſequendi ordinantur diſputatiōes contra iudeos. Dicit ergo: b Amen amen: id eſt vere vere. Et confirmationem notat geminatio. c Dico vobis: non poteſt fili⁹ a ſe facere quicꝗ̄ ⁊c. Hoc exponitur de filio inquātum deus, ⁊ inquantum homo. Primo ergo exponam⁹ breuiter de filio inquantū de⁹. d Nō poteſt filius a ſe facere quicꝗ̄: id eſt nihil contrarium patri vel alienum ſiue externum a patre poteſt facere: in quo oſtenditur equalitas ⁊ parilitas ⁊ cōcordia. Unde per h̄ oſtendit ſe non eſſe contrarium patri: ſicut dicebāt iudei, quia non obſeruabat ſabbatum: ſed oſtendit ꝙ imo cōcors eſt, quia a ſe nihil facit. i. facit ſeparatū ⁊ alienū ab ope patris. e Niſi qd̄ viderit patrē facientē: id ē niſi qd̄ certiſſime ſcit ſcientia que ipſe eſt, patrē ſecū operantē. q. d. nihil operať filius ſua ſapientia qd̄ non pater operetur eadem ſapientia: vel nihil poteſt facere niſi illa ſciētia quā habet a patre per generationem. Uel aliter exponitur. d Non poteſt filius a ſe facere quicꝗ̄: id eſt nullam habet filius poteſtatem niſi quā accepit a patre per generationem: ſed a patre habet poſſe et facere, a quo habet ⁊ eſſe. Et ita liberi arbitrij dicit auctoritatem, ſm Aug⁹. et Hil⁹. Unde ſequitur: e Niſi qd̄ viderit patrem facientem: id eſt nihil poteſt a ſe vel per ſe facere niſi habeat a patre: ſm modū loquēdi ſm quē dicitur: Iſte puer nihil ſcit facere niſi qd̄ videt magiſtrum ſuum facere. Et ita loquitur dominus cōdeſcenſiue: vt ex humilitate verborum compeſcat animos iudeorum: qui ſcandalizabantur contra eum: quaſi ſe efferret et extolleret. Et licet condeſcēſiue loquatur, tamē loquitur vere. Per hoc enim vult ſignificare ꝙ quicquid ē ⁊ habet, habet a patre. Unde i hac ſerie vult duo oſtendere de ſe: alta et humilia. Alta, cum dicit: Pater meus vſqȝ modo operať et ego operor ⁊c. Humilia, cū dicit: Nō poteſt filius a ſe facere quicꝗ̄ niſi quod viderit patrem faciētem. Alta iterum, cum ſubdit: Quecunqȝ enim ille fecerit: hec et filius ſimiliter facit. Humilia, cum poſtea dicitur: Pater eni diligit filium: et omnia demonſtrat ei ⁊c. Uolebat eni vt ſic eum patri equalem ⁊ coomnipotentem ⁊ cooperatorē crederent, vt tñ auctoritatem principij in patre crederēt, ⁊ ſic perſonas diſtinguerent. Uel alta ad diuinitatem: humilia ad humanitatem poſſunt referri. Et nota ꝙ in illo verbo precedenti: Nō poteſt filius a ſe facere quicꝗ̄, niſi qd̄ viderit patrem facientem: tria dicuntur que ſcd̄m hereticos videntur derogare dignitati ⁊ poteſtati filij. Primū eſt ꝙ dicit: Non poteſt. Secundum ꝙ dicit: A ſe. Tertium ꝙ dicit: Niſi qd̄ viderit. In his trib⁹ inſiſtit Chryſ. oſtendens ꝙ hoc verbū: Non poteſt: nō eſt verbum imbecillitatis ſed virtutis: ſicut etiam de patre dicitur Heb. vi. d. Ut per duas res imobiles quibus impoſſibile eſt mentiri deum fortiſſimū ſolatiū habeam⁹ q̄ ꝯfugim⁹ ad tenēdā ꝓpoſitā ſpē ⁊c. Item. ij. Timoth. ij. c. Negare ſeipſum non poteſt. Hoc eni impoſſibile, nō eſt oſtēſiuū imbecillitatis, ſed virtutis, et virtutis ineffabilis: ſicut cum dicimus: Impoſſibile eſt deū peccare: nō imbecillitatem accuſam⁹, ſed virtutem teſtamur. Ita ⁊ hic cum dicit: Non poteſt filius ⁊c. id eſt impoſſibile eſt ⁊ incontingibile facere contrarium patri. Et hoc oſtenditur per ſequentia. Quecunqȝ eni ille fecerit, hec et filius ſimiliter facit: id eſt concorditer ⁊ equaliter ex eadē poteſtate. Unde per hoc patet, ſicut dicit Chryſ. error hereticorum qui male intelligunt id qd̄ dicit, a ſe: quaſi filius ſua poteſtate non operetur vel libertate. Qr enim libere et poteſtatiue opereť, patet per hoc qd̄ alibi dicit. j. x. d. Poteſtatē habeo ponere animā meā ⁊ poteſtatē habeo iterum ſumere eā. Itē Phil⁹. ij. a. Semetipſum exinaniuit ⁊c. Eſt ergo ſenſus d Nō poteſt a ſe facere: id eſt nihil ꝯtrariū patri vel ſeparatum poteſt facere: vt non priueť poteſtas vel libertas faciendi i filio: ſed cōtrarietas vel ſeparatio, ſm Chryſ. Sȝ ſm Hil⁹. et Aug⁹. priuať principij auctoritas. Qr aūt ſequitur: e Niſi qd̄ viderit patrem facientē: ſenſus eſt: Niſi ea ſcientia quā habet a patre: quia ſi intelligiť verbū ſicut ſonat, abſurdiſſimū eſt: vt dicit Chryſ. Non eni dixit: quoniam que videt patrem facientem facit: ſed niſi viderit patrem facientem nō facit: omni coextendēs tēpori hūc ſermonē: et ita ſemper oportet eum diſcere: qd̄ abſurdū eſt: quia quis ita miſer eſt ⁊ infelix vt dicat filium ſm vnamquāqꝫ diem diſcere que oporteat facere: Qualiter eni eſſet illud verum: Tu autē idē ipſe es ⁊ anni tui non deficient: Pſ. 101. Et qualiter illud: Omnia per ipſum facta ſunt: J. 1. a. Quecunqȝ enim ille fecerit. q. d. bene dico ꝙ nihil a ſe: id eſt nihil ſeparatim vel contrarie facit: ſed potius: quecunqȝ ille: id eſt pater, fecerit, hec filius ſimiliter facit: id eſt ex eadem mente ⁊ poteſtate ⁊ virtute. Unde adhuc notatur indiſſimilitudo et parilitas. Si enim pater a ſe: id eſt ſua poteſtate operať: ergo ⁊ filius ⁊ ecōuerſo: aliter non ſimiliter operarentur. d Nō poteſt fili⁹ a ſe facere quicꝗ̄. Hec prepoſitio, a, ſm Hil⁹. notat diſtinctionem originis. Et eſt ſenſus. Filius non habet poteſtatem a ſe ſed a patre: ſed tñ apponit verbum facere, propter audiētes. Scd̄m eni noſtrū cōprehendere nobis innoteſcit potētia per actū ipſius, ⁊ eſſentia per potentiam: quia actus ſunt prius potentijs ſm rationem. Declarat ergo: quia fili⁹ non agit a ſe, et ſic per conſequēs nec potentiam habet a ſe: et inde vlterius nec eſſentiā habet a ſe que eſt radix potentie. Nec tñ h̄ dico qr hec tria differāt i deo ꝓut oīa ibi ſūt: imo fides mea ē ꝙ vnū ſūt, ſed tñ differūt in ratiōe intelligētie. Et hec diuerſitas neceſſaria ē apprehēſioni intellect⁹ materialis: qr nihil in tāta ſimplicitate accipit. Qr ꝓo determinauit, ꝙ q̄cq̄d habet per generationē accepit a patre, conſequenť determinat modū hui⁹ acceptionis.

Moraliter.

a Reſpōdit itaqȝ ieſus et dixit eis: Amē amē dico vobis: non poteſt filius a ſe facere quicꝗ̄ niſi qd̄ viderit patrem facientem. Ita et nos nihil debemus facere proprium, nec auctoritate noſtra: ſed ad exemplar qd̄ nobis i mōte oſtenſū ē. i. in chriſto vel in ei⁹ ſcriptura. j. xiij. b. Exēplū dedi vob vt quēadmodū feci ⁊ vos faciatis.

De conſe. diſ. 5. c. ſi.

dum huius acceptiōis.ſ.quia pater eſt principium et auctor omnium bonorum que ſunt patris ⁊ filij: Et hoc eſt quod dicitur a pleriſqꝫ/ꝙ penes patrem eſt principij auctoritas. Unde ſubdit: Niſi qđ viderit patrem facientē. Hic caute ambulandū eſt in via veritatis inter duos errores qui vix declarari poſſūt. Unū preca-

B uet Chryſ. dicēs: Chriſt⁹ non dicit iſtud ideo ꝙ ipſe ſemꝑ noua diſcat que neſciuit ante hoc/ſed condeſcendens iudeis dicit.

a b Quecūqꝫ enim ille fecerit: hec ⁊ fili⁹ ſimilit̄ facit. c d e

Alius error nō minor iſto/eſt/ꝙ dicitur ꝙ nullam veritatem habet filius: ſed tm̄ propter furorem iudeorū mitigandum dictum ſit qđ dicitur hic. Iterum cauendum eſt/ ne aliquis putet ꝙ loquar querēs diuerſitatē rei/ſed tm̄ ſm rationem volo procedere/diſtinguēdo videre qđ hic dicit audire/qđ infra ponit. Dico ergo ꝙ ſicut dic̄ Anſelm⁹ i libro de proceſſione ſpūſſancti: ꝙ eſſentia patris eſt in filio ꝑ generationem filij a patre: eſſentia autem ſm diuerſitatē attributorꝫ accipit diuerſitatem rationū intelligendi ſm intellectum noſtrum. Sed quia nos eſſentiam ſm ſe nō apprehendimus/ſed ſm ꝙ accipit rationē ſubſtātie i perſona: ideo oportet etiam dicere ⁊ magis proprie quo ad nos: ꝙ ſubſtantia eſt illud qđ propter diuerſitatē effectuū cadit ſub ratiōe diuerſorum attributorꝫ. Item quia ſubſtantia in perſona prout conſideratur vt agens/induit rationē potētie: ideo neceſſe eſt intellectum noſtrū querere diuerſitatē potentie ſm rationem penes diuerſitatē effectuū/⁊ diuerſitatē attributorū ipſius ſubſtantie penes diuerſitatē potētie comparate ad act⁹ diuerſos: vt potentia operans in nobis donū ſapientie ſit intellect⁹ diuinus in prima ſapiētia que fons eſt noſtre ſapiētie format⁹: et doni pietatis ſit potentia volūtatis in bonitate prima formata: nec dico diuerſificans formam a potentia ſm rem ſed ſm rationē. Sicut etiam dicit Damaſcen⁹: ꝙ quedam noiant ſubſtantiā vt eſt: quedā aſſequētia ſubſtantiā/ vt ſapiētia/bonitas ⁊ hmōi. Subſtantia ergo prout eſt affluens donū ſapientie proprium attributū habet: ſapiētia prout eſt affluēs pietatē noiatur bonitas. Subſtātiā autē quo ad oia attributa trahit filius a patre: quia quicquid habet pſona procedens accipit ab ea a qua procedit. Sed qꝛ duo ſunt iterū ſenſus diſciplinabiles

al. vtrūqꝫ ſicut dicit phs.ſ. viſus ⁊ auditus: cōſtat ꝙ† vterqꝫ iſtorꝫ quorum diuerſitatē notat/min⁹ pertinet ad hoc attributū qđ ē ſapientia. Sed diſtinguendū/ ꝙ ſapiētia prout eſt in nobis habetur per inuētionē ⁊ per doctrinā. Uiſus ergo magis deſeruit potentie inuentiue ipſius ſapientie/vt ita liceat loqui: auditus aūt magis ei potētie que per doctrinā perficit̄: et ideo etiam aliquid citius docet̄ per vocem ꝙ̄ per ſcripturam/licet idem ſcribatur qđ dicit̄. Dicēdū ergo ꝙ ſubſtātia ſm hoc attributum qđ eſt ſapiētia/duo habet ſm ꝙ eſt in filio. Primū eſt ꝙ ipſa eſt ſibi ſufficiens nullo indigens ad ſciendū/ et quo ad hoc eſt viſio: quo ad hoc aūt ꝙ eſt in filio ab alio.ſ. a patre/eſt quaſi extrinſecus adueniēs/et ſic ſapientia eſt auditio. Sed ſiue ſic ſiue ſic cōſideret̄ ſapiētia/ſꝑ auctoritas remanet in patre ſm ꝙ comparat̄ ad aliquid operādū in creatura. Et ideo ſubſtantia ſm ꝙ eſt in patre agēs eſt quaſi exemplar ſm rationem intelligētie: iuxta qđ eadem ſubſtātia ⁊ eundem effectum operatur filius. Et quo ad hoc loquitur hic dicens: Niſi qđ viderit patrē facientē. Infra aūt loquit̄ ſm ꝙ refertur filius ad patrē in acciplēdo ſapientiā operantē ꝑ modum cuiuſdam audit⁹/ nō prout ſubſtātia patris operās auctoritate/quaſi dirigit eandem ſubſtantiā in filio operantem. Hec aūt nō aſſerēdo/ſed tm̄ rationem intelligentie ſumptam ex intentionib⁹ vocabulorꝫ ſequēs dico. Fides eni mea ē nullam eſſe in ſubſtantia diuerſitatē. Eſt ergo ſenſus: Non poteſt filius a ſe facere quicqꝫ niſi qđ viderit patrē facientem: id eſt vane arguitis me de contrarietate ad patrem ⁊ inequalitate: quia nullā habeo potentiā niſi quā ab illo accepi per generationē/ ⁊ que illius ē. Nec hac ipſa potētia operor niſi ſm ꝙ auctoritas ſua eterne operando quaſi exemplariter generando me oſtendit mihi. Sed cū fides catholica nō admittat ibi aliquam diuerſitatē inter ſubſtantiā operantem exemplariter ⁊ illam que eadem eſt et operat̄ idem opus ſub auctoritate quaſi cuiuſdam exemplaris/quare chriſtus poſuit verba ad que videtur ſequi diuerſitas/ et non potius probauit ſimplicitatem? Ad qđ dicendū ꝙ licet ſubſtantia nō ſit indiuiſibilis/tm̄ effectus operati ſunt multi: ⁊ cum ipſa nō cadat in intellectum audientium niſi per effectū: ideo neceſſe fuit ꝙ ſm diuerſitatem effectuū diuerſitatem poneret attributorum

f Pater eni diligit filium g et omnia demonſtrat ei

in ſubſtantia: quia aliter non intelligeret̄ ab illis qui nihil niſi materialiter intelligere poſſunt: vt dicit Aug⁹ ſuper Gen. Et Dionyſius i libro de celeſti hierarchia. Sequit̄: a Quecunqꝫ eni ille fecerit: hec ⁊ filius ſimiliter facit. Secunda pars. Dixit qualiter per generationē accepit potentiā operandi/⁊ modum accipiendi ſm ꝙ poterat comꝑhendi ab audiētibus determinauit: nunc oſtēdit ꝙ indiuiſa manet virtus in vtroqꝫ/licet in filio ſit ab alio/i patre nō ab alio/dicēs: Quecunqꝫ em̄.q.d. nihil facit niſi qđ illū viderit facere. b Em/qꝛ: a Quecūqꝫ ille facit: id ē ome op⁹ qđ agit pr. c Hec/eadē numero: d Et fili⁹/diuerſus i perſona. e Similiter facit: id eſt ex eadē potentia ſiue virtute i numero: ſi tamē numerum habet aliquem/ſed dubitatur: quia hoc conuenit etiam duobus/qui non eadem potentia in numero operātur. Poſſum eni dicere: ſi ego ſum equalis virtutis tecum ꝙ quecunqꝫ tu poteris ⁊ ego poſſum. Igitur ex ſententia iſta non habetur niſi ꝙ pater ⁊ filius ſint eiuſdem virtutis in ſpecie/ nō in numero. Ad hoc dicendum/ꝙ impoſſibile eſt ꝙ ſi aliqua duo ſint diuerſe virtutis: ꝙ quicquid faciat vn⁹ ꝙ idem i numero poſſit facere reliquus: ſed verificat̄ pro actibus ſimilibus in ſpecie: vt ſit ſenſus: Ego poſſum loqui ⁊ tu loq: ego currere ⁊ tu currere: ſed impoſſibile eſt ꝙ locutio mea ſit eadem locutioni tue/ niſi fuerit potētia eadem ⁊ organa voces formātia. Uñ proprie intellecta hec propoſitio: Quecūqꝫ enim ille fecerit/hec ⁊ filius ſimiliter facit/nullis diuerſis perſonis conuenit: niſi illis tm̄ in quibus manet identitas virtutis et eſſentie: id eſt diuinis. Sed adhuc intelligendum eſt/ꝙ ſimiliter facere dicitur: quando eſt conuenientia in modo agendi/ſicut eque potenter ⁊ ſapient̄. Dicit ergo: Similiter facit: qꝛ dixerat/ ꝙ ſuam potentiam acceperat per generationem: ita ꝙ auctoritas reſpectu omniū attributorꝫ remanſit penes patrem. Quia igitur aliquis ex hoc poſſet credere ꝙ nō eque potenter ⁊ ſapienter operatur filius vt pater/dicit: Similiter facit: vt hanc deſtruat pernitioſam ſuſpitionē. Sed quia adhuc reſtat ad probationem equalitatis/ſicut ſupra oſtendimus/ vt oſtendatur hec potentia eſſe omnipotentia in filio ſicut omnipotentia in patre/infert id probās per hoc quod ſequitur. f Pater eni diligit filium. Dilectio enim filij a patre cauſa eſt quare cōmunicat ei omnē ſuā potētiā. Uñ ſeqt̄: g Et oia demōſtrat ei q̄ ipſe facit: ſic p̄i⁹ dictū eſt: auctoritas ē in p̄re reſpectu ois opis.

Item omne opus

* a Quecūqꝫ em̄ ille fecerit/hec et fili⁹ ſimilit̄ facit. Ita ⁊ nos precepta patris noſtri filialiter impleam⁹: ſic et ipſe p̄ri i oib⁹ obediuit. J. xiiij. b. Si diligitis me mādata mea ſeruate. f Pater eni diligit filiū: quē licet diligeret/ꝑ nobis flagellauit: vt dr̄ Eſa. liij. b. Diſciplina pacis nr̄e ſuper eū. Uñ exēplo ei⁹ debem⁹ libent̄ ſuſtinere flagella dei. Heb. xij. b. Quem diligit dñs caſtigat: flagellat autē omnē filium quē recipit. Chryſ. Si omnē filiū flagellat: ergo qui non flagellat̄ non eſt filius. Eccl. xxx. a. Qui diligit filiū aſſiduat illi flagella. Itē Glo. ſuꝑ Heb. dicit. Flagellat omnē filium/etiā vnicū qui ſine omni peccato fuit. Si ergo aliqs except⁹ eſt a paſſione flagellorꝫ: exceptus eſt a numero filiorꝫ. Unicus ille de patris ſubſtantia natus/equalis p̄ri in forma dei/verbū q̄ facta ſūt oia/ nō habebat vñ flagellaret̄: ad h̄ aūt carne indut̄ ē/vt ſine flagello nō eēt. Qui ḡ filiū flagellat vnicū ſine pctō/ relinquet adoptiuū q̄ ē cū pctō? Unic⁹ ſine pctō nō tm̄ ſine flagello/exēplū dedit nobis patiēdi g Et omnia demonſtrat ei q̄ ipſe facit. Loquit̄ ſm illū modū ſm quem dicit

* ꝙ magiſter docet

¶ Item omne opus diuinū regulatur ſapiētia eſſentiali: cuius etiam auctoritas ē i patre. Demōſtrare igit̄ opera filio/nihil aliud eſt q̄ filium agere eadem opera ⁊ eadem ſapientia cum patre: ita tñ ꝙ ꝑncipij auctoritas ſit in patre/ratiōe cui⁹ ꝑnci/pij patri ꝯuenit quaſi primo loco per modū exemplaris/non ab alio traducti demonſtrare faciēda: ſi/cut patuit .ſ. Sed q: quantū ē ex parte operis operati/opatio trinitatis non tota ē ſimul nec ab eterno: ideo ſuppones ꝙ q̄dam ex illa parte demōſtrauit in p̄terito: ſicut curationem paralytici. Infert etiam de futuro dicens: a ¶ Et maiora/opa his/que vidiſtis. b ¶ Demōſtrabit ei modo ſupra dicto. Et ſubiungit ratione/nō cauſā finalē. c ¶ Ut vos miremini: et p admiratione credatis mihi. Tñ alit̄ legit Interliñ. dicēs: c Ut vos/q nō creditis: et ſic videt̄ vob̄ icōueniēs. d ¶ Miremini: q: tūc miramur cū aliqd incōueniēs accidiſſe videm⁹. Scōm aūt ꝙ admiratio ē ſtupor de magno phātaſmate vel appheñſio: ſic admiratio ē fideliū et infideliū: et ordinat̄ ad facili⁹ credendū ipſi operāti. Hoc aūt qd dixi: ꝙ ſubdit ratione/nō cauſā finalem: id dico: q: qd ē eternū/nullā cauſā hʒ tēporalē vel i tpe: q̄uis ratione aliquā poſſit habere in tempore/ſm ꝙ exponit̄ iſta: ꝙ deus elegit iacob propter merita. Ratio autē illa finis eſt: qui terminus dicit̄ /non cauſa finalis. Ul' ſic legatur ⁊ melius: vt diſtinguam⁹ ꝙ opus quodāmodo eſt in agente tanq̄ in cauſa: et actio ipſa inquantū eſt ex parte agentis eterna eſt: nec habet aliquā cauſam in tempore. Sub illa autem actione actiua pure ⁊ eterna ē actio paſſiua: que ſe tenet ex parte ope/ris/ et incipit in tempore/et hec poteſt habere cauſam in tem/pore. Qr igitur dicit̄: Maiora demonſtrabit ei ope/ra ⁊c. diuidatur: vt/maiora: et hoc ꝙ dicit/vt vos mire/mini: referatur ad actionem operis paſſiui et incipientis in tempore: demonſtratio vero ſm ꝙ abſtrahitur ab omni tem/pore/referatur ad actionē pure actiuam et eternam: ſcōm ve/ro ꝙ contrahitur ad tempus futurum etiam ipſa teneat ſe ex parte actiōis paſſiue incipientis ⁊ ſub tempore currentis. Et cōtinue determinat illud opus qd eſt maius/dicens: e ¶ Si/cut enim pater ſuſcitat mortuos: id eſt vitam primo mortuis influit. f ¶ Et viuificat: id eſt ſuſcitatos i vita cō/tinet. Uita eni eſt continuus actus anime in corpus: ſicut dic̄ phs. g ¶ Sic ⁊ filius: id eſt ex eadem potentia ⁊ equali ſa/pientia/ſicut ſupra expoſitum eſt/ſimiliter quos vult vi/uificat. Mirabiliter concludit omnipotentiā: Ad omnipo/tentiam enim exigebatur vt omnia poſſet ⁊ libere non coacte poſſet. Cum ergo dixit ꝙ omnia demonſtrat ei pater: habuit ꝙ omnia poſſet: nunc vero quia/quos vult viuificat: ha/bet ꝙ hec potentia ſequitur voluntatem et per conſequens li/bertatem: quia liberrima potētiarum et que nō poteſt aliquo cogi eſt voluntas. Et loquitur ſm quoſdam ſanctos de ſuſci/tatione laçari: ſicut videtur dicere Chryſ. Sed quia per ſe/quentem litteram videtur debere legi de generali reſurrectio/ne: ideo intelligendū ꝙ loquitur de ſuſcitatione laçari prout ē figura quedā vel typus vniuerſalis reſurrectionis. Sed qua/re nō dicit: Ita et fili⁹ quos vult ſuſcitat ⁊ viuificat/ſic vtrūq̄ premiſerat de patre: Sol. Sicut de filio dicit: Quos vult viuificat: et ſupplēdū ē ſimilit̄ de patre: ita de filio ſupplēdū ē ſuſcitat/qd dicit̄ de patre. Ul' alit̄ vt ſic exponat̄. e ¶ Sic eni pater ſuſcitat mortuos/oēs bonos ⁊ malos: f ¶ Et viuificat/ad gloriā bonos tm̄. g ¶ Sic ⁊ fili⁹ quos vult viuificat/et reſuſcitat ſupple. Quedam lectura iacet in Glo. que diſtinguit de reſurrectione animarū ⁊ reſurrectione cor/porum: que nō videtur mihi pertinere ad litteralem ſenſum: ſed magis tangit myſteriū: et ideo huic ſupſedeo. h ¶ Nec enim pater ⁊c. Sequitur pars illa vbi loquitur de collata ſibi poteſtate iudiciaria in forma ſerui. Et hec ps habet quat/tuor particulas. In prima determinat ſibi collatam eſſe pote/ſtatem iudicandi/et finem huius collationis. In ſecunda do/cet qualiter ſententia illa duriſſima a ſe promulganda in iudi/cio vitari poteſt modo/vbi dicit: Amen amē dico vobis

a que ipe facit: et maiora his dē/ b mōſtrabit ei opa/ c vt vos mi/ d rē/ e mini. Sicut enim pater ſuſ/ f citat mortuos et viuificat: ſic g et h fili⁹ q̄s vult viuificat. Nec

quia qui verbum meū audit ⁊c. In tertia oſtendit modum qualiter poſſibile eſt ꝙ habeat poteſtatem iudicādi omnem carnem ſimul/licet nunc videatur defluxa in mortem .ſ. quia habet poteſtatē ſuſcitādo vocare eos ad iudicium/ vbi dicit: Amen amen dico vobis: quia venit hora et nunc eſt ⁊c. In quarta ⁊ vltima deter/minat diſpoſitiones iudicij illius ſm or/dinem ⁊ animū patris et iuſticiam cauſe. Hec tria eni ad rectum iudicium exigū/tur: vt patebit .j. Et hec incipit vbi dicit: Non poſſum ego a meipſo facere quicq̄ ⁊c. Ad poteſtatem eni iudiciari/am rectiſſimam non exiguntur niſi quat/tuor .ſ. vt iudicans poteſtatem habeat: et vt iudicantibus lex detur ſm quam habēt iudicare: et vt ipſi iudicādi poſſibiles ſint ad iudicium: ⁊ vltimū vt ordo iudicia/rius obſeruetur in executiōe iudicij. Nec plura nec pauciora exiguntur: Et ſm horum ſufficientiam eſt ſufficientia in par/tib⁹ huius partis/que eſt de poteſtate iudiciaria: primum in prima: ſecundū in ſecūda: tertium in tertia: quartum in quar/ta determinatur. Et qualis eſt ordo in his que ad iudiciū exi/gunt̄: talis ē ordo in partibus littere hui⁹. Ad ea q̄ prius di/cta ſunt ordinatur hoc modo: Dixerat qualiter demōſtran/do pater omīa contulerat ſibi omnipotētiā: et hoc ſm ꝙ erat in forma dei: Sed quia ipſe formam ſerui accepit vt eſſet ca/put eccleſie: immo totius humane nature/cōſequebat̄ vt ſm hanc formam haberet aliquam poteſtatem. Quia igitur ipſe ſm hanc formam fuit nobis mediator ⁊ dans formam viuen/di/competebat vt etiam ipſe inter obſeruantes legem ⁊ viam oſtenſam dijudicaret: et ideo huius poteſtatem etiam accepit a patre. Aliter etiā ē manifeſtū/quia iudex eiuſdem debet eſſe nature cum eo qui iudicari habet/vt ex ſeipſo cauſam poſ/ſit agnoſcere ⁊ ſtatuta iudicādorū: et ideo iterum patet qua/re fili⁹ dei hō ens iudicat. Sed nec intēdo dicere ꝙ chriſt⁹ in/quantum purus homo iudicandi habeat poteſtatem/niſi illā quā dicūt in miſterio. Et de hac nec ipſe chriſtus hic loquit̄/licet quidam hoc dicant: Nec ego volo loqui/ſed de iudicio auctoritatis reſpectu creature: qd nihil prohibet chriſtum ha/bere a patre: ſicut nihil prohibet ipſum eſſe ꝑncipium de ꝑn/cipio ⁊ auctorem de auctore. Qui autē vult rationem huius intelligere/videat quid dicit Aug⁹ in. viij. ſuper Geñ. ad lit/terā: vbi loquitur de motu vniuerſali per prouidentiā: qualit̄ .ſ. ipſa ꝓuidētia quedā mouet i natura: quedā in volūtate ra/tionalis nature: q̄dā etiā ſeipſa. Ex his argui pōt ſic: Cōſtat ꝙ ea que ſunt bonorum morum ⁊ fidei per voluntatem hu/manam gubernantur a prouidentia diuina: quia illa non ſunt niſi voluntariorꝫ/licet voluntas non ſit efficax in illa per ſe ſi/ne gratia. Cum igitur iſta ſint diſpoſita ⁊ ordinata in mundo iſto ſm ſtatum prelationis ⁊ ſubiectionis/vt conſeruetur or/do viuendi/ſatis liquide apparet ꝙ ille qui ſummus mundi prelatus eſt horum habebit exquirere rationem: Sicut eni prelatus ad prelatum: ſic officium ad officium. Unde cum ¶ ipſe ſit ſuperior

* ꝙ magiſter docet diſcipulum que ipſe debet facere. Et Moraliter habet̄ ſimile Eſa. l. b. Erigit mane: mane erigit mihi aurē vt audiā: quaſi magiſter domin⁹ deus aperuit mihi aurē: ego autem non contradico. Per qd vult ſignificare ꝙ ex volunta/te patris patiebatur ⁊ predicabat in mundo. a ¶ Et maio/ra his demonſtabit ei opera: precipiens vt patiatur in patibulo. Uel ſm litteralem ſenſum expone vt prius. Om/nia demonſtrat ei que ipſe facit: id eſt ab eo habet ꝙ ſanat et facit curationes corporales. Et maiora his: id eſt q̄ ſint curatiōes corporales quas vidiſtis. b ¶ Demon/ſtrabit ei opera .ſ. animarum reſuſcitationem vel corporū vel poteſtatē iudicādi: Ita/ c ¶ Ut vos miremini .i. poſ/ſitis mirari: Uel mirati ſunt poſt reſurrectionē: ad litteram de tanta poteſtate miraculorꝫ que fiebant in nomine ei⁹: Uel mi/rabunt̄ i iudicio de gloria chriſti ⁊ exultatiōe iuſtorꝫ: vt dicit̄ Sap. v. a. Sequit̄: e ¶ Sic eni pat̄ ſuſcitat mortuos ⁊ viuificat: ſic ⁊ fili⁹ ⁊c. Nota i ſūma ꝙ duo dic̄ h de filio ꝙ * reſuſcitat et ꝙ iudicat

N ipſe ſit ſuperioꝛ p̄latus tanꝗ̄ p̄lat⁹ p̄latorum: et p̄la-
torum.ſ.apoſtolorum ⁊ ſucceſſoꝝ eorum eſt ordinem hūc diſ-
penſare/chꝛiſti erit ſm̄ ordinem hunc exq̄rere ratione͂. Et ſi-
cut nec formam viuendi dedit inquantū purus homo/nec re-
demit: ita nec inquantū purus homo iudicabit/ niſi forte illo
iudicio de quo dixi.
Sed de hoc nihil h̄
intēdo: ſed tñ nō in-
tendo excludere pa-
trem et ſpm̄ſctm̄ ab
hac poteſtate iudi-
cij: qd̄ eni per appro-

a b Neqꝫ ēnim pater iudicat quemcꝫ:
c ſed iudiciū omne dedit filio:
d vt omnes honoꝛificent filium

pꝛiatione͂ filio cōuenit/patri non tollit nec ſpūiſancto. Ratio
aūt appropꝛiationis patet ex rationib⁹ inductis/ ⁊ ex quibuſ-
dam que infra dicentur. Jam veniendū eſt ad litteram: qꝛ pa
tet ordo ⁊ diuiſio ⁊ ſufficientia partium ⁊ ſententia. Dicit er-
go: b Neqꝫ eni pater ⁊c̄. Sic continua.q.d.non eſt mi-
rum qd̄ dixi ꝙ filius ſuſcitat mortuos: a Eni: id eſt quia:
neqꝫ pater iudicat ⁊c̄. Vel ſic. Bñ dixi ꝙ maioꝛa demō-
ſtrabit ei/vt vos miremini: quia iudiciū ei dabit. Et hoc eſt:
Neqꝫ eni pater ⁊c̄. Chꝛyſ. non habet/eni: ſed ſic habet:
Pater meus nō iudicat quemcꝫ. Et reſpōdet ei qd̄ ſupꝛa di-
xerat: Filius non poteſt a ſe quicꝫ facere.q.d. ſuperius dixi
filium nihil poſſe ſine patre: hic dico patrem nihil poſſe ſine
filio: qꝛ pater nō iudicat quemcꝫ ꝑ ſe.ſ.ſine filio vel ꝯtrarie iu-
dicio filij. c Sed iudiciū omne dedit filio: id eſt ge-
nuit eum iudicem ſecum. Et hoc dico: d Vt omnes ho
noꝛificēt filium ſicut honoꝛificāt patrem: id eſt eun-
dem honoꝛem ⁊ cultum exhibeāt: vt equalis potētie/ſubſtan
tie/ſapientie ⁊ eiuſdem voluntatis credant. Et notatur ꝑ / ſi-
cut/diſtinctio perſonalis contra ſabelliū: ſicut dicit Chꝛyſ.
Qui eni filium patrem dicit/nō filium ſicut patrem honoꝛifi
cauit/ſed totum confudit. f Qui non honoꝛificat fili
um/ſicut patrem/ſupple: g Non honoꝛificat patrem:
id eſt dehonoꝛat eum ⁊ filium. Si duobus regibus exiſtenti-
bus/vnus conuitiū patitur/ſimul ⁊ alius conuitiū patitur: et
maxime ſi qui conuitiū patitur filius fuerit: Nam cōuitiū eti
am patiꝛ in armigero contumeliam paſſo: ſed non ſimiliter tū
vt in filio /ſed vtrobicꝫ per medium dehonoꝛatur: ſed hic nō
ꝑ mediū/immo ꝯtemptus filij eſt directe ſine medio contem-
ptus patris: quibus idem numero cultus ⁊ honoꝛ eſt exhibē-
dus. h Qui miſit illum: id eſt genuit eum aptū miſſio-
ni. Vel/ Miſit/in carnē. Nec per hoc intelligas motionē vel
mutabilitatē in filio dei/ſed nouam aſſumptionē carnis. Vn-
de hoc groſſioꝛi vocabulo vtitur/duplici ratione ſm̄ Chꝛyſ.
Prima/vt oſtendat ꝙ ab alio eſt filius: contra ſabellium qui
totum confundit. Secūdo/vt oſtendat ꝙ non ſit deo contra-
J.9.c. rius/vt eſtimabant iudei: qui dicebant: Hic nō eſt a deo: hic
nō venit a deo. Scd̄m Glo. ſic exponiꝛ. f Qui non ho-
noꝛificat filiū.i.qui non credit equalē patri. g Nō ho-
noꝛificat patrem: id eſt dehonoꝛat: quia eum de impotē-
tia vel de inuidia notat. b Neqꝫ eni pater iudicat.q.
d.ita dixi: ꝙ ſicut paꝛ ſuſcitat/ita ⁊ filius quos vult viuificat:
et in hoc comparo me patri ſm̄ equalitatē omnipotentie: qꝛ
qd̄ ipſe agit et ego ago: Sed ſunt quedā que mihi ſic dedit ꝙ
aliquo modo ea agam quo ipſe non agit/ne minorē me eo pu
tetis. a Eni/quia b Neqꝫ paꝛ iudicat quēcꝫ.i.ali
quem hominem pꝛoferendo ſententiam. c Sed iudici-
um omne: id eſt omnis hominis iudicium ⁊ omnem ratio-
nem iudicij/dedit filio. Chꝛyſ. dicit ꝙ/dedit/poniꝛ ꝓ ge-
nuit. Vnde dedit ei iudicium: id eſt genuit eum iudicem. Sed
intelligendū eſt/ꝙ ſicut dicit Aug⁹ ſuper/ Dixit deus: Fiat
lux: Geñ.j.a. Et in pꝛimo libꝛo ſuper Geñ. id eſt verbum ge-
nuit in quo erat vt fieret. Jn verbo eni omnia fecit: et ipſum
verbū eſt operatiuū: ſicut dicit Dama. Jta intelligēdū eſt h̄
ꝙ pater genuit filium: qui ſm̄ generationē eternam quia ab
alio eſt/habet rationem oꝛdinatam ad miſſionē in carnem/ et
per conſequens ad omnia que filium incarnatum conſequun-
tur: ſicut ꝙ ſit redemptoꝛ/ꝙ ſit iudex. Vnde dico ꝙ quantum
ad hunc modum/eterna generatiōe dedit ei iudicium/licet fi-
lius incarnatus ſit iudex. Finem autē/ qui nō pꝛopꝛie poteſt
appellari cauſa finalis/ſicut ſupꝛa patuit: determinat conſe-
quenter/cum dicit: Vt omnes honoꝛificēt filium. No-
ta diligenter diffinitione͂ honoꝛis que ponitur a pho in ethi-
ca. Honoꝛ eſt exhibitio reuerentie in teſtimoniū virtutis. Re

f ſic honoꝛificāt pr̄em. Qui nō
g honoꝛificat filiū: nō honoꝛifi-
h cat patrem qui miſit illum.

uerentia autem ē re-
ſilitio a maieſtate ei⁹
cui exhibetur in par-
uitatem exhibentis.
Reuerentia igiꝛ ex-
hibetur tribus per-
ſonis equaliter/ſicut
vna ē maieſtas ⁊ honoꝛ vniuerſaliꝛ/ ſed tñ filio iudici appꝛo-
pꝛiate: quia filij virtus circa nos fuit magis manifeſta: ipſe
enim alligauit foꝛtem/ ⁊ vaſa ei⁹ diripuit: ⁊ ipſe toꝛcular cal- Math.12.
cauit ſolus: ſicut dicitur in Eſaia. Et ideo virtus eius magis Eſa.63.a.
habet teſtificari a nobis: qꝛ nobis amplius ē exhibita: Quia
vero iudex eſt vbi par maieſtas nobis oſtendiꝛ ⁊ equalis ma-
ieſtati patris: licet viſus ſit infirmus et iudicatus in carne: iō
conuenit ei par honoꝛ quantum ad exhibitionē reuerentie cū
patre. Quantū aūt ad illam partē diffinitionis: in teſtimoniū
virtutis/inquantū a nobis fit hoc teſtimoniū: amplius con-
uenit filio ⁊ magis appꝛopꝛiate. Et ꝙ non loquaꝛ niſi quo ad
ꝑmā partē diffinitiōis/patet ex ſequētib⁹: cum dicit: e Si
cut honoꝛificant patrē.i.equalē maieſtatē filij ⁊ pr̄is pſ
tenꝛ ex admiratiōe celſitudinis ⁊ ſubiectiōe ſui/vtricꝫ equaliꝛ
H Hec eni duo habet
* reſuſcitat ⁊ ꝙ iudicat. Reſuſcitat in pꝛeſenti iuſtificando ꝑ Moꝛalit
gratiam: Scd̄m illud Roma.iij.d. Juſtificati gratis per gra
tiam ipſius per redemptionē que eſt in chꝛiſto ieſu: quē pꝛo-
poſuit deus ꝓpitiatoꝛem per fidem in ſanguine ipſius. Jtem
Roma.viij.f. Quos vocauit/hos ⁊ iuſtificauit. Et hec ē re-
ſurrectio ꝑma: de qua Apoc̄l.xx.b. Beat⁹ q̄ habet partē in
reſurrectione pꝛima.j.xj.c. Ego ſū reſurrectio ⁊ vita. Jtem
iudicabit in futuro/omnibus ſm̄ merita tribuendo. Vnde ſe-
quitur: c Judiciū omne dedit filio ⁊c̄. Hiere.xxix.f.
Ego ſum iudex ⁊ teſtis dicit dn̄s. Ecc̄s.vlt̄.d. Cūcta addu-
cet deus in iudiciū pꝛo omni errato/ſiue bonū ſiue malum.
Chꝛyſ. Multo nobis opus eſt ſtudio in omnibus o dilecti:
Eteni rationē dabimus et verboꝝ ⁊ rerum: Omnes enim ait
apoſtol⁹/repꝛeſentari opoꝛtet ante tribunal chꝛiſti: vt referat
vnuſquiſcꝫ ꝓpꝛia pꝛout geſſit ſiue bonū ſiue malum.ij.Coꝛ.
v.b. Hoc igitur iudicium excogitemus ſemper: et ita per om
ne tempus poterimus eſſe in virtute. Sic eni qui expellit ab
anima diem illum: ſicut equus ſcindēs frenum qui fertur ad
pꝛecipitia. Vnde Pſ. Contaminate ſunt vie illius in omni Pſ.9.
tempoꝛe. Et cauſam ponit: Auferenꝛ iudicia tua a facie eius.
Qui aūt habet timoꝛem/ſemper ſobꝛie incedet. Vnde Ecc̄i.
vij.d. Recoꝛdare vltima tua: et in eternum non peccabis.
Hiero⁹. Siue comedo/ſiue bibo/ſiue q̄d aliud ago/ ſemꝑ vi-
detur auribus meis inſonare vox illa terribilis: Surgite moꝛ
tui venite ad iudiciū ſaluatoꝛis. Jbi iudicabiꝛ non ſm̄ allega
ta ſed ſm̄ merita. Nullus eni poterit ibi allegare vel dilatio-
nes petere. Eſa.xj.a. Non ſm̄ viſionē oculoꝝ iudicabit ⁊c̄.
Berñ. Veniēt venient ad tribunal iudicis/ vbi plus valebūt
pia coꝛda ꝗ̄ aſtuta verba. Sequitur: d Vt omnes ho-
noꝛificent filium ſicut honoꝛificant patrem. Filius
ſaluatoꝛ eſt/ vt diximus: quia reſuſcitat per gratiā: et iudex eſt.
Que duo notanꝛ Heb.j.b. Purgationem peccatoꝝ faciens/
ecce ꝑmū: ſedet ad dexterā maieſtatis ei⁹ in excelſis/tanꝗ̄ iu-
dex viuoꝝ ⁊ moꝛtuoꝝ/ecce ſecundū. Quia ergo ſaluatoꝛ eſt:
debem⁹ eum honoꝛare per gratiarūactionem: quia iudex/ ꝑ
reuerentiam ⁊ timoꝛem. De pꝛimo dicitur Col.iij.c. Omne
quodcūcꝫ facitis in verbo aut in ope/omnia in nomine domi
ni noſtri ieſu chꝛiſti gratias agentes deo patri per ipſum. Jtē
j.Timoth.j.d. Regi ſeculoꝝ imoꝛtali inuiſibili ſoli deo ho-
noꝛ ⁊ gloꝛia. Eſa.xlij.b. Gloꝛiam meā alteri nō dabo. De ſe-
cundo.ſ. de reuerētia ⁊ timoꝛe diciꝛ Eſa.viij.c. Dn̄m deū ex-
ercituū/ipſū timete ⁊ ipſe timoꝛ veſter. f Qui nō hono
ꝛificat filiū: nō honoꝛificat pr̄em qui miſit illū: quia
* honoꝛ vnus debeꝛ

a Amē amē dico vobis: quia
b qui verbum meum audit: et
c d credit ei qui miſit me / habet
e f vitā eternā: et in iudiciū non
g h venit: ſed traſit a morte in vitā.
i

¶ Hęc enī duo habet reuerentia / vt. ſ. ex reſilitione ī ſuam par/
uitatē profiteatur magnitudinē maieſtatis. Sed quare dicit
ꝙ ad hūc finem dedit ei iudiciū facere: Nōne idem honor ei
deberetur ſi tm̄ eſſet redemptor et non iudex: Reſpondeo ꝙ
non: quia ſicut dictum eſt / duo ſunt in honore: et primū reſpi/
cit profeſſionem maieſtatꝫ: redemptio au
tem non directe eſt opus reſpiciens pote
ſtatem / ſed vel ſapientiā vel bonitatē. Cū
igitur potentia patris nobis innotuerit
in creatione / cum mundialem machinam
de nihilo eduxit / ⁊ ratione huius ſibi re/
uerētia debeatur ⁊ honor: ad hoc vt filio
exhiberet / nō dico deberet ęq̄lis honor
quantum ad hanc partem honoris / ⁊ ne/
ferretur ceſſe fuit vt ꝯfiteretur ei opus vel poteſtas operis que eſſet
declaratiua ipſiꝰ maieſtatis filij / et hęc ē poteſtas iudiciaria.
Et ideo ratione huius dicit: Ut omnes honorificēt fili/
um: id eſt metu reuerentia maieſtatē profiteant. Sicut ho
norificāt patrē. Sicut / notat ęqualitatē maieſtatis pro/
feſſę in vtroqꝫ. ſ. in patre et filio. Et conſequenter determinat
connexionē huius honoris / dicens: Qui non honorifi/
cat filium / inquantū eſt miſſus ordinare mundū ſm formā
quę requiretur in iudicio: Non honorificat patrē qui
miſit illum: quia miſſus ⁊ mittens vnius ſunt volūtatis et
opis: ⁊ ī miſſo mittēs ipſe ꝯtemnit. Et Chryſ. dat exemplū
de duobꝰ regibus: quorum vnus ſit filius / alter pater: vbi nō
poteſt cōtemni filiꝰ qn̄ cōtemnat et pater. Sed cōtra. Ad di/
ſcretionem apprehenſoꝝ intellectu ſequit diſcretio motuū in
affectu: ſed pater poterat diſcerni a filio ab ipſis iudęis: ergo
poterat diſcrete honorari etiā filio nō honorato: ḡ videt non
bene procedere contra eos. Ad hoc eſt reſponſio: qꝛ pater nō
poteſt diſcerni a filio niſi ſm id qḋ ad alterū eſt: id ē ſm rela/
tionem quę eſt proprietas perſonalis / et in omnibꝰ alijs pa/
ter eſt in filio et econuerſo. Unde cum ipſe loquat iudęis de
ſe inquātum per actus miraculoꝝ eis innotuit ⁊ doctrinę ex/
cellentiam: et hęc ambo ad ſubſtantiā referant / patet ꝙ vnus
eſt contemptus vtriuſqꝫ et par honor. Sed qꝛ ipſe. ī. iij. b. di
xit / ꝙ pater in iſto aduentu non miſit eum iudicare mundum
ſed ſaluare: ideo competent ante illum aduentum quādo ve/
niet iudicare mūdum / docet effugere iudicij illius ſeueritatē /
dicēs: a Amen amen dico vobis. Propter imbecil/
litatem audientium / vtitur verbo ꝯfirmationis: et etiam ge/
minat / vt facilius ſuſcipiant. b Quia qui verbum me/
um audit. Neceſſe ē enī fidem eſſe ex auditu verbi chriſti:
ſicut dicit apoſtolus Roma. x. d. Audire enī ē prima prępa/
ratio ad fidē / ſm ꝙ fides habet adiuuari et adminiculari per
quędam pręparamēta: Unde conſequenter ſubdit: d Et
credit / fide quę virtus dicitur. ſ. quę formata eſt. De hac enī
loquitur: quia ad hanc inuitat verbum chriſti / non ad illam q̄
etiam dęmonibus eſt cōmunis. Jaco. ij. d. Demones credūt
et contremiſcunt. Credit dico hac fide / e Ei qui miſit
Et credit me / in legatiōe qua miſſus ſum ab eo: hoc eſt qui ſuſcipit ea
quę ego dico in noīe patris mei. ſ. me eſſe verum filium dei et
veniſſe pro ſalute mundi et cętera quę prędico. f Habet
vitam eternam. Magnā dat remunerationē / vt ſic facilꝰ
trahantur. Uitam autem ꝓprie ſm indeficientiam ęternitatis
trahimus a filio: ſicut dicit Augꝰ in. ix. ſuper Geñ. Sapien/
tia enī dei patris ieſus chriſtus filius dei / figuratus eſt per li/
gnum vitę: Geñ. ij. b. qḋ adę in primo ſtatu contuliſſet vitę
perpetuitatē / niſi fuiſſet tranſgreſſus pręceptū Nec tñ conſi/
ſtit iſtius retributio in adeptione pręmij / ſed etiam in declina
tione duplicis mali. Pęnę. ſ. quia / g Et in iudiciū non
venit. Terribile enī erit videre iudicem in forma ſerui: et iō
dicent montibus: Cadite ſuper nos: Apoc. vj. d. Malach.
iij. a. Quis ſtabit ad videndū eum: Et multo terribilius erit
venire in iudicium diſceptationis cum eo. Sed nonne quidā
ſaluandi iudicabunt: Reſpondet beatꝰ Berñ. ex hoc textu
ſumens occaſionem dicti ſui: ꝙ iudicium illud non eſt vocale
ſed mentale. Unde bene concedit ꝙ ſancti quidam qui in vita
imꝑfectoꝝ deo placuerunt / nō iudicabunt: ſed nec proprie lo/
quēdo iudicabuntur / niſi appelletur iudiciū / ſalus ſm ratiōes
ęq̄tatis mēte expreſſas: Saluabunt enī dictāte eis cōſcientia
rationē ſalutis eoꝝ quę exprimit in ſex operibꝰ miſericordię:
Matth. xxv. c. Aliter poſſet dici niſi prima ſolutio eſſet ita
antiqua. ſ. ꝙ fides formata ſm ꝙ vita eius perpendit in ope/
ribus / gradus habet: ⁊ in quibuſdā viuit
in operibus pręceptorum tm̄ / hi iudica/
buntur et ſaluabunt: in quibuſdā in ope/
ribus pręceptorum ⁊ conſiliorum / hi ſal/
uabuntur et non iudicabuntur: et etiam
hoc ſm magis ⁊ minꝰ / ſm ꝙ diuerſificā/
tur ꝯſilia. Dicēdū ḡ ꝙ qui credit ſm vir/
tutem fidei viuentis in opere vł pręcep/ Al. tenetur
torum vel conſiliorum effugit iudicium:
quia ſi perfecte viuit / perfecte effugiet: ſi imperfecte viuit im/
perfecte effugiet. Et hęc eſt ratio illius diuiſionis quę conſue
uit poni: ꝙ quidam ſaluantur ⁊ iudicant: quidam ſaluantur et
iudicantur ⁊c. Secundi mali euaſio notatur per id qḋ ſequi/
tur: h Sed tranſit a morte in vitam. Per hoc enim
innuitur ꝙ qui non credit tranſit a morte in mortem. Et hoc
vel a morte pęnę quę eſt in ſententia condemnationis / in mor
tem gehennę: vel a morte mortalitatis huiꝰ / in mortē condē/
natiōis et gehennę. Sed qui credit trāſit a morte: qꝛ nō pro/
prie moritur qui obdormit in ſpe reſurrectionis glorioſę: ſed
transfertur / ſicut dicit Chryſ. a mortalitate animalitatis huiꝰ
i In vitā / indeficiētē / quę influit aīabꝰ a ipſa ꝯtēplatiōe af
fectiua ſapię diuinę / ⁊ p aīas ipſis corpibꝰ poſt reſurrectionē.
¶ Amen amen dico vobis:
✻ honor vnus debetur vtriqꝫ. Et nota ille dehonorat Moraliter
eum: qui a proprio hoſpitio eum eijcit: id eſt a corde ſuo. j.
Cor. iij. c. Neſcitis: quia templum dei eſtis ⁊ ſpiritꝰ dei ha/
bitat ī vobis: Si quis autem templum dei violauerit diſper/
det illum deus. Templum enī dei ſanctum eſt qḋ eſtis vos.
Item. j. Cor. vj. c. An neſcitis quoniam corpora veſtra mē/
bra ſunt chriſti: Tollens ergo membra chriſti faciam mem/
bra meretricis: Talis ipſum mutilat / ⁊ ita eū dehonorat / nō
ſolū expellendo ab hoſpitio ſed etiā mutilando. Itē pedibus
conculcando. i. affectionibꝰ vilipendendo: Scḋm illud Heb.
x. c. Irritam quis faciens legem moyſi ſine vlla miſeratione
moritur: quanto putatis deteriora mereri ſupplicia qui filium
dei conculcauerit ⁊c. Item dehonorat dn̄m qui eum a pro/
prio dn̄io ⁊ feudo proſcribit. ī. j. a. In propria venit ⁊ ſui eū
nō recęperūt. Gal. iij. a. O inſēſati galatę / quis vos faſcina/
uit nō obedire veritati: Ante quorū oculos chriſtꝰ ieſus p/
ſcriptus eſt ⁊ in vobis crucifixus. Duplex ius habet chriſtus
ī nobis: hereditariū / ⁊ empticium. j. Cor. vj. d. Empti eſtis
precio magno. Augꝰ. Tanti emit vt ſolus poſſideat. Sequi/
tur: a Amen amen dico vobis: quia qui verbū
meum / interius inſpiratū vel exterius prędicatū: c Au/
dit / aure vtraqꝫ. d Et credit: per auditum. e Ei qui
miſit me: quia fides ex auditu: Roma. x. d. f Habet vi
tam eternam: id eſt habet deū in ſe per gratiam: qui ē vi/
ta eterna. Uel / Habet / cauſam vitę eternę: id eſt gratiā. Et
habetur ſimile. j. xij. g. Mandatum eius vita eterna eſt: id eſt
obſeruatio mandati eſt cauſa meritoria vitę eternę. Scḋm il/
lud: Si vis ad vitam ingredi ſerua mādata. Uel / Habet vi/ Matth. 19. c.
tam eternam: per ſpem. Roma. viij. e. Spe ſalui facti ſu/
mus. Uel: id eſt certitudinem promiſſionis. Simile Mat. v.
a. Beati pauperes ſpiritu: quoniam ipſorum eſt regnū cęlo/
rū. Non dicit / erit: ſed / ē. Et nota ꝙ v̄bū dei auditū ⁊ creditū
fide operāte per dilectionē / dat vitam eternā: quia medicina
eſt / nō ſolū quę ſanat a morbo ſed a morte. Uñ Pſ. Eloqui/ Pſ. 118.
um tuū viuificabit me. Item Pſ. Miſit verbum ſuū ⁊ ſana Pſ. 106.
uit eos: ⁊ eripuit eos de interitionibꝰ eorū. Itē Sap. xvj. b.
Nō herba neqꝫ malagma ſanauit eos ſꝫ tuꝰ dn̄e ſermo q̄ ſa/
nat oīa. Iō bonū ē audire ſermones ⁊ p̄dicatiōes g Et ī
iudiciū nō venit: qꝛ talis ſe dijudicat p v̄bū qḋ audit: et iō
nō iudicat a deo. j. Cor. xj. g. Si noſmetipſos dijudicaremꝰ
⁊c. h Sꝫ trāſit a morte ī vitā. i. a culpa ī grām. Hoc ē
bonū pbaſe. Hęc mutatio dexterę excelſi. Iſte ē tranſitꝰ dn̄i. Pſ. 76.
✻ Amē amē dico vobis: qꝛ venit

ß a Amen amẽ dico vobis/ q꞉ venit hora ⁊c̃. Determinata forma ſm̃ quã quidam iudicabunt/ ⁊ quidam iudiciũ effugiẽt: determinat modũ qualit̃ ex parte iudicandoꝝ poſſibile eſt ꝙ ipſe ſit iudex omnis carnis. ſ. ꝙ oẽs reſurgent ⁊ aſtabunt tribunalibꝰ eius. Et habet hec pars tres partes. In prima oſtendit rationẽ mortuoꝝ. In ſecunda oſtendit ſufficientiam ſui ad ſuſcitationem mortuoꝝ/ et ad ꝯtinendũ ipſos ſuſcitatos in vita vt poſſint digna recipe ꝓ meritꝭ/ vbi dic̃: Sic eni pat̃ habet vitam in ſemetipſo ⁊c̃.

E

a Amẽn amen dico vobis / q꞉
b vẽnit hora ẽt nunc eſt quãn-
c do mortui ãudient vocem fi-
d lij dei/ ẽt qui audierint viuẽt.
e f g
h Sicut eni pater habet vitam
i in ſemetipſo: ſic dẽdit et filio
vitam habere i ſemetipſo. Et
k põteſtatem dedit ei iudicium
l facere: quia filius hominis ẽ:
m n Nõlite mirari hoc: quia venit
o hora in quã oẽſ q̃ in monumẽ
p tis ſũt ãudiẽt vocem filij dei:

Sed q꞉ dixerat habere vitã per ſe/ et ſic eſſe fontem vite: quia aliqͥs poterat dicere ꝙ nõ erat verum/ cũ eſſet mortalis: ideo ad hoc reſpõdet i tertia parte dicens: Nolite mirari hoc: q꞉ filiꝰ hois eſt ⁊c̃. Nõ enim plura exigebant ad poſſibilitatẽ iudicij ex parte iudicandorũ mortaliũ q̃ ꝙ illi poſſibiles ſint ad vitã/ et ipſe ſit potẽs dare vitã quã per ſe hr̃e nõ poterãt: Et q꞉ in forma humana iudicabit/ neceſſe fuit vt i hac forma a mortalitate reliquoꝝ ſe exciperet: Et ſm̃ hoc accipit ſufficiẽtia partiũ ⁊ ordo. Primo eni eſt poſſibilitas recipiendi vitam: ſecũdo poſſibilitas dandi: tertio remouere errorem qui poſſet eſſe de natura dantis vitam. Dicit ergo: Amen amẽ dico vobis. Geminat/ vt certiorem faciat ſermonẽ. b Quia venit hora. Cõmuniter hora ſumit̃ pro vltima parte tempis: ſm̃ ꝙ totũ diuidit̃ in octo etates: Iam eni eſt ſeptima que currit cũ octaua. Et magis reſtringit: cũ ſubdit: Et nũc eſt. Primũ debet referri ad reſurrectionẽ generalẽ: ſecundũ ad ſuſcitationẽ demonſtrantẽ ipſam reſurrectionẽ generalẽ: ſic̃ dicit Da. i. ad reſurrectionem lazari in figura generalis. d Qñ mortui audient vocẽ filij dei. Chryſ. Sicut in reſurrectione: ita et nũc erit/ ait: Eteni et tũc vocẽ audiẽtes ꝑcipiẽtẽ ſuſcitabimur: In iuſſiõe eñ ⁊ buccina ait dei/ mortui in chriſto ſuſcitabuntur. j. Theſſal. iiij. d. De iſta voce ⁊ buccina ſufficiat hoc tm̃ dicere / ꝙ vox filij dei nihil aliud eſt q̃ virtꝰ cauſe prime quo annuit cauſis ſecũdis ⁊ intelligẽtijs que ſũt motores cauſaꝝ ſecundarũ/ et quo annuit cauſis particularibꝰ vt ſiſtant curſũ naturalẽ ⁊ currant ad innouationẽ eius qđ generãdo ꝓduxerant ⁊ ad innouationẽ ſui in ꝑncipijs: licet non in oibus ꝑncipiatis. Et hoc eſt qđ dicit̃ Job. xiiij. c. Anteq̃ atteratur celum non reſurget. Et eſt ſententia beati Gregꝰ. ibidẽ in Glo. Sed q꞉ vox illa eſt vox virtutis /habebit efficaciam ſuſcitãdi mortuos: Et ideo ſequit̃: f Et q̃ audierint viuent. Licet gloſe aliquantulũ videant̃ aliter exponere: tñ videt̃ mihi ꝙ reſpiciunt magis myſteriũ q̃ litterã. Unde dico ꝙ vita hic cõmuniter ſumit̃ pro vita omniũ reſurgentiũ ſiue in penã ſiue in gloriã: quia aliter non video qualiter ordinet̃ ad hoc ꝙ ꝑ illud probet̃ ꝙ chriſtꝰ ſit iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. Sꝫ q꞉ nõ tm̃ exigitur vt mortui ſurgant/ ſed etiam vt ipſe cuiꝰ voce ſuſcitantur ſit talis vt poſſit ſuſcitare ⁊ in eſſe continere/ ſubdit. h Sicut eni pater habet vitam in ſemetipſo. Uita ad eſſentiã refert̃. In ſemetipſo autẽ habere vitã eſt ꝙ a nulla alia eſſentia habeat vitã: et ꝙ ipſa ſua eſſẽtia ſit vita tñ differẽs ratione ab eſſentia. Et ꝙ ita debeat exponi/ probatur ex ordine vitalium rerũ. Uita eni / ſic̃ dicit phs / cõmunit̃ inuenta eſt in aĩalibꝰ et plantis: Sed cõſtat ꝙ in vtriſq̃ ẽ per participationẽ: ita. ſ. ꝙ non viuit organũ ipſoꝝ a ſeipſo ſed ab anima: qđ autẽ dat vitam neceſſe eſt ꝙ habeat vitam: et ſic anima habet vitã et angelus ſimilit̃. Sed in h̃ differt ab angelo: quia anima cõmunicat vitam corpori: angelus autẽ nõ. Sed nec angeli ſubſtãtia/ nec anime eſt ſua vita. Cum igit̃ in altiori natura inueniat̃ adhuc vita. ſ. in deo/ digniori modo eſt ibi: vt. ſ. ſeipſo viuat et a ſeipſo: et ꝙ ipſa ſubſtãtia diuina ſit ſua vita. Sequit̃: i Sic dedit et filio vitã hr̃e in ſemetipſo. Hoc ipſũ/ ſic/ equalitatẽ notat. Hoc autẽ ꝙ dicit/ dedit: notat eum per generationẽ vitã hanc accepiſſe. Quo ad ſubſtantiã autem in ſemetipſo habet: id eſt nõ ab alia ſubſtãtia/ et ꝙ ipſe eſt ſua vita: nec inducit vlteriꝰ /relinquẽs nobis ex hoc arguere: q꞉ ipſe ſit fons ois vite ſufficiẽs omne viuum in vita continere per hanc dignitatẽ/ que per ſe nota eſt cuilibet: q꞉ ſi aliquid habet aliqͥd eſſentialit̃ oibus modis non per participationẽ/ ipſũ eſt principiũ illiuſ in oibus habentibꝰ illud/ ⁊ ſufficiens ipſũ in eſſe continere: nõ dubito ꝙ nullꝰ vnq̃ de hac dubitauit qui rationẽ habet: et ex hac aptiſſime ꝯcluditur reſurrectio: ſicut patet per antedicta: qđ et chriſtus ſciẽs ⁊ ſubijciẽs cõcluſionẽ immediate ſequentẽ ponit ꝓpoſitũ dicens: k Et poteſtatem dedit ei iudiciũ facere. q. d. ex quo ſic ſufficientẽ ad viuificandũ pater genuit filium: et iterum habitum eſt ꝙ ipſi mortui poſſunt vitã recipere/ cũ forma ſit eis poſita ſm̃ quã habent iudicari: conſtat ꝙ ipſe filius habet poteſtatẽ iudicandi. Scđm latinoꝝ ſanctos aliter punctat̃ littera: ſed nõ ita bñ vt puto: vt totum. ſ. legatur ſub vno pũcto vſq̃ illuc: Quia filiꝰ hois ẽ: Sic/ Et poteſtatẽ dedit ei iudiciũ facere q꞉ filius hois eſt. Et ſm̃ eos legendũ/ vt nihil mutet̃ de h̃ qđ diximꝰ: Et quaſi rationem quare pater iudiciũ dedit filio oſtẽdit/ cum dicit: Quia filius hois eſt. Et quidam gloſant: quia in hac forma iudicatꝰ eſt: et ſatis congruit. Et etiam ſicut dicit Glo. quia in hac forma iudex videbit̃ a iudicãdis: Species eni diuinitatis ſolis mundis corde ꝓmitit̃: Mat. v. a. Scđm Chryſ. ſic eſt legendũ ⁊ punctandũ: vt in prima lectura dictũ eſt: Et poſt incipit verſus ibi: l Quia filiꝰ hois ẽ: nolite mirari hoc. q. d. licꝫ dixerim ꝙ habet filiꝰ hois vitam in ſemetipſo / nõ vobis videat̃ hoc incredibile/ nõ quia videtis eſſe hominẽ de homine natũ et ſic mortalem: q꞉ non ſm̃ eandem ⁊ naturam iſta filio conueniũt. Nõ vos hoc inquã ꝯturbet. n Q꞉ venit hora. Interliñ. In fine ſeculi. o In qua oẽs q̃ i monumẽtis ſũt: q̃ formati fuerũt aĩa rationabili. p Audiẽt vocẽ filij dei. Hic dic̃ filij dei: q꞉ virtutẽ ſuſcitãdi habet a natura diuina: licet in vtraq̃ ß natura exiſtens Al. ſubti Al. ſub

∗ a Amen amẽ dico vobis: quia venit hora/ gratie. c Et nunc eſt: non poſt aliam vitã. Tunc eni non licebit operari: vt dicit̃. j. ix. a. Et Eccĩ. ix. c. Nec opꝰ nec ratio nec ſcientia ẽ apud inferos. d Quãdo mortui/ in peccatis. e Audient vocem filij dei/ credẽdo. f Et q̃ audierint/ obediẽdo. g Uiuent/ ⁊ nũc ⁊ in futuro. Pſ. Da bit voci ſue vocem virtutis. Pſ. Dñs dabit verbũ euãgelizantibus virtute multa. Sed nota ꝙ hodie pauci ſũt filij dei: quia ad eorum vocẽ multi mortui reſurgerent. Pauci ſũt heliſei: omnes ſunt giezite: et ideo in mortuo nõ eſt vox neq̃ ſenſus: ſicut legitur. iiij. Reg. iiij. c. Non eſt vox confeſſionis: neq̃ ſenſus contritionis ⁊ doloris. Giezita eſt ille qui in predicatione aliquid propriũ querit vel laudem vel fauorẽ vel munus aliud: qui non ſincere predicat ſed adulterat verbum dei. Nõ eſt qui incumbat ſuper puerũ mortuũ per ſollicitudinẽ: neq̃ qui conformet ſe ei et incuruet ſe per condeſcenſionem et compaſſionem: neq̃ qui calefaciat per beneficioꝝ largitionem: nullus vult dare ſed dari/ paſcere ſed paſci. h Sicut enim pater habet vitam in ſemetipſo: ſic dedit ⁊ filio vitam habere i ſemetipſo: ⁊ poteſtatẽ dedit ⁊c̃. Ecce iterũ dicit illa duo q̃ ſupra dixerat de filio ꝙ viuificat ⁊ iudicat. Eſa. xlij. a. Dedi ſpiritũ meũ ſup eũ: iudiciũ gẽtibꝰ proferet. Itẽ in eodẽ. In veritate educet iudiciũ. m No lite mirari hoc: quia venit hora in qua oẽs q̃ i monumentis ſunt audient vocem filij dei. De voce iſta habetur in Pſ. Dabit voci ſue vocẽ virtutis. Et dicit Glo. Uirtutem reſuſcitandi corpora. j. Corſ. xv. g. In momẽto in ictu oculi in nouiſſima tuba. Et. j. Theſſal. iiij. d. Ipſe dñs in iuſſu et in voce archangeli ⁊ in tuba dei deſcendet de celo.

Moral Pſ. 67 Pſ. 67

∗ Et ꝓcedent q̃ bona

natura exiſtens reſuſcitet. a Et procedent/ de monumē
tis cum corporibus ſuis. b Qui bona fecerunt: finalit
ſm formam a me ſtatutam. c In reſurrectionē vite:
quia illi a morte qua detinebantur merito primi peccati/ vitā
quā in adam amiſerāt/ in filio dei recuperauerunt: a cuiꝰ me/
ritꝭ valorem accepit
et hoc ipſū qđ boni
fecerunt. d Qui
vero mala egert
finaliter. e In re/
ſurrectionē iudi/
cij: Ecce ꝙ iudiciū

a Et procedēt q̄ bona fecerūt:
b in reſurrectionem vite: q̄ ve
c ro mala egerunt i reſurrectio/
d nē iudicij. Non poſſum ego
e a meipſo facere quicq̄. Sicut
f audio iudico: et iudiciū meū

pro damnatione poſuit etiam ſupra ſicut ⁊ h. Hic incidit du/
plex dubium. Unū/ quare tātū inſiſtit ad probandū reſurre/
ctionem: Aliud quare hoc fecit potius poſt miraculū de ſa/
natione paralytici q̄ꝫ poſt aliud aliqđ: Ad primū ſatis bñ re/
ſpondet Chryſ. dicens/ in xxxix. homelia. Cōtinue vertit iu/
dicium ⁊ vitam ⁊ reſurrectionem: quoniam hec maxime om/
nium ſūt que inducere poſſunt ⁊ inflexibilem auditorem: qui
eni perſuaſus eſt/ quoniam ⁊ reſurget et huic dabit noxas eo/
rum que deliquit: et ſi nihil aliud vidit/ ſignum hoc ſuſcipiēs
curret oino mitem conſtituens ſibi iudicem. Ad aliud dicen/
dum/ ꝙ paralyſis maiorem conuenientiam habet cum altero
terminorum reſurrectiōis q̄ꝫ alia infirmitas: terminus eni re/
ſurrectionis vnus/ eſt cineres ipſi: paralyſis autem eſt infir/
mitas faciens diſtare partes compaginis/ et ſic accedit ad diſ
ſolutionē omnimodam: et ideo cura eius que eſt per conglu/
tinationem partium diſtantium/ typus eſt quidam expreſſus
reſurrectiōis q̄ñ ipſi cineres diſperſi cōglutinabunt: ⁊ ſic pa/
tet probabilis ratio q̄ſiti. f Nō poſſū ⁊c. Sequit pars
vltima ſm hūc modū diuiſiōis: i q̄ ipſe determinat diſpoſi/
tiōes rectitudinis iudicij qđ exercebit i die iudicij. Et cōſi/
ſtit hec rectitudo in tribꝰ. Primū ē ꝙ habeat poteſtatē iudi/
cādi. ſ. ꝙ ſit ordinatꝰ iudex a patre: et h p̄mo determinat. Secū
dum ē ꝙ ipſe ꝓcedat ſm iuſticiā cauſe: Et hoc determinat cū
dic: Et iudiciū meū iuſtū eſt. Tertiū eſt/ ꝙ iudiciū ſuū
concordet iudicio illius qui ſibi dedit vt eſſet iudex: Et hoc
determinat ibi: Quia nō quero volūtatē meā ⁊c. In
primo conſeruatur ordo iudicij: quia filiꝰ eſt iudex a patre iu/
dice. In ſecundo iuſticia que eſt executio iudicis. In tertio ſa
tiſfit animo iudicis penes quem reſidet prima iudicij aucto/
ritas. Et ex his patet ordo ⁊ diuiſio ⁊ ſufficientia partium.
Dicit ergo: Non poſſum ⁊c. Sic continua ſm Chryſ.
Quia prophete omnes/ iudiciū deo patri attribuerūt: et ip/
ſe hoc dixerat: q2 pater nō iudicat quēq̄ꝫ: ideo erāt turbati iu/
dei. Et vt hoc mitiget/ dic: Nō poſſū ego/ filiꝰ hoīſ/ vl etiā
filiꝰ dei: g A meipſo facere quicq̄ꝫ. i. quicq̄d poſſū et
facere ⁊ iudicare ab ipſo poſſū/ ⁊ ab eo ꝑ generationē accepi.
Et lō licet mihi hoc attribuā/ tñ ipſū ab eiſdē nō remoueo: q2
ipſe in me facit oia hec: ⁊ ego ſine patre nihil poſſum a me/
ipſo. Greci habent: Nō poſſū egoipſe facere q̄cq̄ꝫ. Et
q̄ſi diſcretiue legit: vt ſit ſeſus. Egoipſe/ ita ꝙ nō p2 nō poſſū
facere quid/ ſed omnia illi concordātia nō cōtraria facio. Pri
ma lectura verior ē/ vt puto. Et ſtatim ſubdit modū qualiter
a patre iudicat dicens: Sed/ h Sicut audio/ a patre: iu/
dico. Audire eſt ſapientiam iudicij ab aliquo accipere: ſicut
ſupra ſatis rationabilit oſtēſum ē. Tñ Interlin. dic: Audio/
vnitatem ſubſtantie: id eſt ſcio: quia non eſt aliud audire q̄ꝫ ſci
re vel eſſe. Hoc quidem eſt verum ſm rem: ſed aliud eſt ſm
rationē ſumptam ex diuerſitate attributoꝝ: vt ſupra patuit.
i Et/ ex quo vero iudico ſicut audio: k Iudiciū meū
iuſtum eſt: quia ⁊ ſm opera iudicandoꝝ procedo/ ⁊ ſm ſa/
pientiā equiſſimi iudicis quā a patre audiui. i. ꝑ generationē
accepi. Et adhuc
[Mo]raliter * a Et procedent qui bona egerunt in reſurrectio/
nem vite: qui vero mala egerunt in reſurrectionē
iudicij. Ecce iterū loquitur de reſurrectiōe et bonorū ⁊ ma/
lorum remuneratione. Daniel. xij. a. Qui dormiunt in pulue
re terre euigilabūt: alij in vitam eternam: alij in opprobrium
⁊c. Hedi eni ad penā/ agni ad gloriā reſurgēt. Job. xxviij. a.

Lapidem caliginis ⁊ vmbram mortis diuidet torrens a po/
pulo peregrinante: quia torrens diuini iudicij ſepabit malos a
bonis qui hic ſunt peregrini ⁊ hoſpites ſuper terrā. Matth.
xiij. g. Tunc ſeparabunt malos de medio iuſtorum. Hoc ſi/
gnificatum eſt Joſue. iij. d. quando aque ſuperius aſcende/
runt ⁊ inferiores de/
ſcenderunt in mare
mortuū. Mat. xxiiij
d. Duo erunt i lecto — De conſe. diſ. 5. c. ſi.
in agro in mola: vnꝰ
aſſumetur ⁊ alter re/
linquet: q2 de quo/
libet ſtatu hominū erunt aliqui ſalui/ ⁊ aliqui damnati/ conti/
nentium/ coniugatoꝝ ⁊ prelatoꝝ. De reſurrectione aūt mor/
tuorum habetur hic expreſſe. Et Matth. xxij. c. vbi dominꝰ
diſputat contra ſaduceos. Item Luc. iij. a. Uidebit omnis
caro ſalutare dei. Et ſumitur de Eſa. xl. b. Item. j. Cor. xv.
per totū. Et. j. Theſſal. iiij. d. Et Roma. viij. b. Qui ſuſcitat
ieſum a mortuiſ viuificabit ⁊ mortalia corpora vr̄a. Itē Job
xiiij. b. Lignum habet ſpem ⁊c. Et. xix. d. Scio ꝙ redēptor
meus viuit ⁊c. Item Ezech. xxxvij. c. Item Ps. Emitte ſpi/ — Ps. 103.
ritum tuū ⁊ creabunt ⁊c. Johel. iij. c. Conſurgant ⁊ aſcendāt
gētes in vallē ioſaphat: quia ibi ſedebo vt iudicem omēs gen
tes in circūitu. Item Eſa. xxvj. d. Uiuent mortui tui ⁊c. Itē
Soph. iij. b. Expecta me in die reſurrectionis mee in futurū
⁊c. Itē. ij. Machab. vij. b. Rex mundi defunctos nos pro
ſuis legibus in eterne vite reſurrectione ſuſcitabit. Item i eo/
dem. xij. g. Judas facta collatiōe/ duodecim milia drachmaſ
argenti miſit hieroſolymā offerri ⁊c. Moraliter: in predi/ — Moraliter
cto verbo notatur/ ꝙ ſi qui eſſent veri filij dei per imitationē
et filialem dilectionē/ vocem eorum audirent etiam illi q̄ ſunt
in monumentis: id eſt profundi peccatoꝝ/ qui iam ſunt ſepul/
ti in ꝯſuetudine peccati. Potens ē eni deꝰ de lapidibus: id ē
de obſtinatis peccatoribꝰ ſuſcitare filios abrae: vt dr̄ Mat.
iij. c. Multi aūt ſūt tales ſepulti cū lazaro ⁊ iam quatriduani
effecti ⁊ fetētes: quos dominus ſuſcitaret/ ſed nō ē hodie ma/
ria et martha que clament ad deū cum lachrymis pro mor/
te fratris. Non eſt qui fleat cū hieremia qui dicit Hiere. ix. a.
Quis dabit capiti meo aquam ⁊ oculis meis fontem lachry/
marū ⁊ plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei. Et
in eodem. xiiij. c. Deducant oculi mei lachrymam per noctē
et diem ⁊ non taceant/ quoniā contritione magna contrita eſt
filia populi mei/ plaga peſſima vehementer: Si egreſſus fue/
ro ad agros/ ecce occiſi gladio: ſi introiero ciuitatē/ ecce atte/
nuati fame. Pro talibꝰ ē plorandū ⁊ orādū vt reuiuificāt: q2
ad vocem angeli vel filij dei fit reſurrectio mortuoꝝ: id eſt ad
orationem vel predicationē iuſti fit aliquādo iuſtificatio pec/
catorum. Unde Ezech. xxxvij. c. Uaticinare fili hominis/ p̄/
dicando. ſ. vaticinare ad ſpiritum: id eſt orando. ſ. voca ſpiri/
tumſanctum ſiue gratiam ſpiritusſancti: et dices ad ſpiritū:
Hec dicit dominꝰ deꝰ: A quattuor ventis veni ſpiritus ⁊ in/
ſuffla ſuper interfectos iſtos ⁊ reuiuiſcant. Mundus iſte eſt
quaſi campus plenus oſſibus mortuoꝝ: id eſt duricia pecca/
torū: qui ſunt aridi/ ſine gratia dei ⁊ ſine carnibus ſancte affe/
ctionis ⁊ benignitatis/ ⁊ ſine neruis cōcordie ⁊ charitatis/ ⁊ ſi
ne cute honeſte conuerſationis. Pro talibꝰ oſſibus vaticinā/
dum ad ſpiritum: id eſt orādum ad deum/ ſi quis eſſet verus
propheta: vt a quattuor ventis ſpiritꝰ veniret. i. gratia ſpiri/
tusſancti: Que ꝓuenit et ortū habet quodāmodo ex q̄drupli/
ci conſideratiōe: natiuitatis/ ecce oriēs: ⁊ mortiſ/ ecce occidēs:
proſperitatis/ ecce auſter: et aduerſitatis/ ecce aq̄lo. Sequit:
f Non poſſum ego a meipſo facere quicq̄ꝫ. Hoc ē
cōtra preſumptuoſos qui oia a ſeipſo: id eſt proprio cōſilio ⁊
nutu volunt facere. Eccl. xxxij. d. Fili ſine conſilio nihil faci/
as: et poſt factum non penitebis. Sed/ h Sicut audio
iudico. Hoc eſt contra precipites in iudicijs et ſententijs
dandis. j. Timoth. v. d. Sine preiudicio nihil facias. Job.
xxix. c. Cauſam quam neſciebā diligētiſſime inueſtigabam.
i Et iudiciū meū iuſtū eſt. Hoc eſt ꝯ illos q̄ munere vl
amore corrūpunt ⁊ corrūpūt iudicia. Eſa. j. f. Principes tui

 * infideles ſocij furum

G accepi. Et adhuc meli⁹ patet: a ❡ Quia nõ quero volũ tatẽ meã. Diſcretiue legat / meam. i. ita non quero meã ꝙ non queram pr̃is voluntatẽ. i. nõ habeo illi volũtatẽ ꝯtrariã. b ❡ Sed / q̃ro facere / volũtatẽ ei⁹ q̃ miſit me / patris. Sua eni vna ẽ cũ volũtate mea: nec diſcordare poſſum⁹ i iudicio.

c ❡ Si ego ⁊c. Seq̃t ps illa i q̃ agit d̃ teſtimonio ab alijs facto de chriſto. Et ſm numerũ teſtimonioꝝ eſt diuiſio partiſ huius. Et p̃mo agit d̃ teſtimonio iohãnis. Secũdo de teſtimonio operũ qd̃ mai⁹ ẽ / vbi dicit: Ego aũt habeo teſtimonium mai⁹ iohãne. Tertio de teſtimonio patris: qd̃ iterũ mai⁹ eſt q̃ȝ illa duo / vbi dicit: Et q̃ me miſit pater ipſe teſtimoniũ ꝑhibuit de me. Quarto d̃

F teſtimonio ſcripturę moyſi ⁊ prophetarũ: qd̃ licet nõ fuerit mai⁹ ſimpliciṫ q̃ȝ teſtimoniũ pr̃is: fuit tñ mai⁹ quo ad iudeos: qꝛ plus initebant ſcripturis illoꝝ q̃ȝ voci pr̃is. Et incipit ibi: Scrutamini ſcripturas ⁊c. Ex his etiã patet ordo partiũ inṫ ſe: Ordinãt eni ordine rhetorico: q̃ forti⁹ teſtimoniũ ⁊ magis cõuincẽs aduerſariũ / ſemꝑ verſus fine allegatiõis collocãt / vt arti⁹ memorię ĩfigat. Ad p̃cedẽs ſic reducit. Dixerat excelſa ⁊ magna de ſeipſo: Iudęi ꝟo audiẽtes / ſicut dicit Chryſ. iã mente cõ

ſ.8.b. ceperãt ꝙ volebãt ei obijcere: ſ ꝙ alibi dicũt: Tu de ſeipſo teſtimoniũ ꝑhibes / teſtimoniũ tuũ nõ eſt verũ. Hanc igiṫ obiectionẽ p̱ueniens tanq̃ȝ verus deus qui corda intueṫ: dicit:

a iuſtũ eſt: q̃uia nõ quero volũ-
b tatẽ meã / ſed volũtatẽ ei⁹ qui
c miſit me. Si egõ teſtimoniũ
ꝑhibeo de meipſo / teſtimoniũ
d meũ nõ eſt verũ. Aliũs ẽ qui
e teſtimoniũ perhibet de me: ẽt
ſcio qꝛ verũ eſt teſtimoniũ ei⁹
f qd̃ ꝑhibet de me. Uõs miſiſtĩ
g ad iohãnẽ ẽt teſtimoniũ ꝑhi-
h buit veritati. Egõ autem nõ
ab homĩe teſtimoniũ accipio:
i k ſed hec dico vt võs ſalui ſitĩ.

c ❡ Si ego teſtimoniũ ꝑhibeo de meipſo / teſtimoniũ meũ non eſt verũ: ſupple ſic vos iniq̃ cogitatis: qꝛ et ſi ferrẽ teſtimoniũ de meipſo / adhuc veꝝ eſſet / licet nõ ſm veſtrã malã ſuſpicionẽ. Et ꝙ ita legẽdũ ſit / patet: qꝛ dicit. j. viij. b. Si ego teſtimoniũ ꝑhibeo de meipſo / teſtimoniũ meũ verum eſt. Ibi eni attẽdit veritatẽ rei: hic aũt ſuſpicionẽ audiẽtiũ iudęoꝝ. Sȝ qꝛ iohannes fuit in admiratione apud eos: ideo eius teſtimoniũ inducit. d ❡ Ali⁹ eſt q̃ teſtimoniũ ꝑhibet de me. ſ. iohãnes. Sed tñ Glo. legũt hoc de teſtimonio pr̃is: ſed nõ puto ꝙ lr̃am bñ legant licet poſſit aptari teſtimonio patris. e ❡ Et ſcio qꝛ verũ ẽ teſtimoniũ ei⁹ qd̃ ꝑhibet de me: et ideo etiam ego cũ veritate de me poſſum dicere q̃ ille teſtificãs vobis r̃ndit. Et vt magis cõuincat eos / oſtendit qualiter ipſum iohannem dignũ fide reputabãt dicens: f ❡ Uos miſiſtis ad iohannẽ: ſicut habitũ ẽ. ſ. j. b. nullo vos cogẽte: ⁊ cõſtat cũ q̃rereſ ab eo / dignũ fide habebatis: vel ſtulte miſiſtĩ. g ❡ Et teſtimoniũ ꝑhibuit veritati: licet ſatis iſtiterit nũcij vr̃i vt eũ a ꝟitate deflecterẽt. Et cũ deberet addere: Igitur debebatiſ ei credere: nõ infert hoc: ſ oſtẽdit qꝛ ipſe nõ ꝓ chriſto teſtabat / ſed ꝓ ipſis iudęis / vt ſic magis credant ei. Et iõ ſubdit: h Ego au

c ❡ Si ego teſtimoniũ ⁊c. Ita in multis locis ſibĩpſi teſtat⁹ ẽ: vt. ſ. iiij. d. dic̃ ſamaritanę: Ego ſũ q̃ loquor tecũ. Et cęco dic̃. j. ix. g. Qui loquiṫ tecũ ipſe eſt. Et iudęos increpãs dicit. j. x. g. Uos dicitis qꝛ blaſphemas qꝛ dixi fili⁹ dei ſum. Et alijs lociſ ſiliṫ reſtaṫ ſibi: q̃d ẽ igiṫ ꝙ dicit: Teſtimoniũ meũ nõ ẽ verũ: vbi inueniem⁹ ꝟitatem: q̃ñ ipſa veritas dicit: teſtimoniũ meum nõ eſt veꝝ: Cõtrariũ dicit. j. viij. b. Et ſi ego teſtor de me / teſtimoniũ meũ verũ ẽ. Sol. Sic dic̃ Chryſ. ad ĩtelligẽtiã ſc̃pturę op⁹ ẽ nõ immorari nudis ꝟbis: ſed ꝯſiderare intentionẽ dicentiſ ⁊ habitũ audientiũ ſiue mẽtem auditoris ⁊ tpa et loca: alioq̃n multa ſequũṫ ĩcõueniẽtia. Ideo eni heretici errãt. Uideam⁹ igiṫ h̃ ad q̃d hec dicta: qꝛ magna de ſe dixerat chriſtus / debebant iudęi ſubinferre: Si tu teſtaris de teipſo: † teſtionĩũ

Chryſ. f ❡ Uoſ miſiſtĩ. q. d. nõ vtiq̃ȝ miſiſſetĩ ſi ñ dignũ fide opinaremini: et adhuc mai⁹ ẽ ꝙ miſeṫ ad eũ nõ de chriſto / ſ de ſe interrogãteſ: quẽ aũt ĩ his q̃ ſṫ ꝓ ſeipſo dignum fide reputauerunt: multo magis in his que ꝓ alio. Homines enim non ita credunt his q̃ de ſeipſis dicunt vt his q̃ de alijs dicunt.

tem non ab homĩe teſtimoniũ accipio: id eſt teſtimonio hominis non indigeo. Aliter legit quędã Glo. dicens: Non ſum cõtentus teſtimonio iohannis: ſed etiam alia induco: ſed quidem nõ ꝓ me induco iohannẽ vel aliud teſtimoniũ: ſ ꝓpṫ voſ. Unde ſequitur i ❡ Sed hec dico vt vos ſalui ſitis. i. veſtrã ſalutem conſtruo ꝑ teſtimonia. Unde Chryſ. Qd̃ dic̃ tale ẽ: Ego q̃dem nõ indigebã hui⁹ teſtimonio humano / de⁹ ens: qꝛ ꝟo magis ei attendiſtis ⁊ omnibus digniorem fide putatis / ⁊ illi vt prophetę occurriſtis: etenim ciuitas ad iordanẽ effuſa eſt: mihi aũt neq̃ȝ mirificati crediſtis / ꝓpter hoc vos recolo teſtimonij illi⁹. Sed ne dicant / quia ille quidem teſtatus eſt: nos autẽ nõ ſuſcepim⁹ nec fide ❡ dignũ iudicauimus

* ĩfideles ſocij furũ: oẽs diligũt munera: ſequunṫ retributiões: pupillo nõ iudicãt ⁊ cã viduę nõ ingrediṫ ad eos. a ❡ Quia nõ quero volũtatẽ meam ſ volũtatẽ ei⁹ qui miſit me. Hoc eſt ꝯ inobedientes ⁊ hoĩes ꝓprię volũtatis. Et dicit Berñ. ꝙ ſola ꝓpria volũtaſ ardet ĩ inferno: tolle eã ⁊ iã nõ eſt infern⁹. Mat. xxvj. d. Uerũtñ non ſic̃ ego volo ſ ſic̃ tu vis. Eſa. xlvj. d. Uocãs ab oriẽte auẽ: ⁊ de terra longinqua virũ volũtatiſ meę. i. q̃ omnẽ volũtatẽ meã faciet. c ❡ Si ego teſtimonium ꝑhibeo de meipſo ⁊c. Hoc ẽ ꝯtra glorioſos ⁊ arrogãtes q̃ ſe iactãt ⁊ cõmẽdant. Prouerb. xviij. c. Iuſt⁹ pri⁹ accuſator ẽ ſui: nõ cõmẽdator. ij. Cor. x. d. Nõ eni qui ſeipſũ cõmẽdat ille ꝓbat⁹ ẽ: ſ quẽ de⁹ cõmẽdat. Prouerb. xxviij. d. Qui ſe iactat ⁊ dilatat iurgia ꝯcitat. d ❡ Ali⁹ ẽ q̃ teſtimoniũ ꝑhibet de me: et ſcio qꝛ verũ eſt teſtimonium eius qd̃ ꝑhibet de me. Hoc ẽ qd̃ dr̃ Prouerb. xxvij. a. Laudet te alienus et nõ os tuũ: extrane⁹ ⁊ nõ labia tua. f ❡ Uos miſiſtis ad iohannem ⁊ teſtimoniũ ꝑhibuit ꝟitati: ego aũt nõ ab homĩe teſtimonium accipio. Hic inſtruimur ⁊ ſi laudemur ab alijs / tñ ꝓpṫ nos hoc nõ affectem⁹. Uñ bñ dicit: Nõ ab hoĩe teſtimoniũ accipio: qꝛ oĩs homo mendax: deus autem verax: cuius teſtimoniũ et laudem debemus nobis quęrere. Chryſ. Si laudes amam⁹ / eas quę a deo ſũt quęram⁹. Nã quę q̃dẽ ab hoĩb⁹ laus eſt / ſimul ⁊ apparuit ⁊ perijt. j. Machab. ij. g. Gloria hoĩs ſterc⁹ ⁊ ꝟmiſ ẽ: hodie extollitur ⁊ cras nõ inueniṫ: qꝛ cõuerſus eſt in terram ſuã ⁊ cogitatio eius periet. Item Chryſ. Si videri ⁊ laudari a turbis amas / attrahe plębem angeloꝝ ⁊ fias terribilis demonib⁹ ⁊ humanarũ laudum nullã habebis curã: ſed oĩa clara hui⁹ mũdi ita ꝯculcab̃ vt gurgitẽ ⁊ lutũ / ⁊ videbis tũc manifeſte q̃ñ nihil ita animã deformat ſic̃ gloriã amare: Nõ eni eſt poſſibile q̃ hanc amat vitã / viuere crucifixã. i ❡ Sȝ hec dico / de mea cõmẽdatione: k ❡ Ut vos ſalui ſitis. Nõ tñ ꝙ per textum ĩ hoc loco inſtruimur quãdo ⁊ cur cõmẽdare * noſipſos vel cõmẽdari

† teſtimoniũ tuũ nõ eſt verũ. Propter h̃ p̱ſumeſ dixit. q. d. h̃ cogitatis ⁊ dicere mihi ꝓponitĩ qd̃ nõ eſt credendum mihi: qꝛ teſtor de meipſo. Uñ ſenſus eſt: Teſtimoniũ meum nõ eſt verũ / vobiſ ſiue ſm ſuſpicionem vr̃am. Scd͂m Glo. aliṫ ſoluiṫ. Si ego homo ſolus: Teſtimoniũ perhibeo de meipſo. i. gloriam appetã pur⁹ hõ. Teſtimoniũ meum non ẽ verũ: qꝛ oĩs hõ mendax. i. oĩno hõ. i. pur⁹ hõ. q. d. ego non habeo veritatẽ ab homine ſ a deitate. Sed ſm Chryſ. vt dixim⁹ loquiṫ ſm ſuſpicionem iudęoꝝ: Non eſt verum / vobis. ſ. in h̃ p̃mũ diſſoluit eoꝝ altercationẽ / dicẽdo. ſ. qd̃ erãt dicturi: ⁊ ĩ oſtẽdẽdo / q̃ñ nouit eoꝝ ineffabilia mẽtſ. Et ĩ h̃ oſtẽdit primo virtutẽ ſuę deitatis: qꝛ ſecreta cordis eorũ ĩtelligit: Deinde alias demonſtrationes ſubdit manifeſtas / tres inducens teſtes eoꝝ q̃ dixerat. ſ. opa q̃ ab ipſo facta ſũt: pr̃is teſtimoniũ ⁊ iohãnis p̱dicationẽ. Et p̃mo ponit minorẽ. ſ. eã q̃ iohãnis / dicẽs: Ali⁹ ẽ q̃ teſtimoniũ ꝑhibet de me. ſ. iohẽs. Moralit

dignū iudicauimus: Ideo ſubdit: a Ille erat lucerna
ardens ꝛ lucens. Ardens quantum ad veritatem vitę et
feruoꝛem exequendi ſuum officium: Lucens vero quantum
ad ſplendoꝛem famę et opinionis quę de ipſo erat. Hęc lu/
cerna fuit accenſa in ſanctificatione / expoſita in pꝛędicatio/
ne / extincta in decollatione: de qua dicit
Ps.131. Pſ. Paraui lucernam chꝛiſto meo ꝛc.

a b Illē erat lucerna ardēs ēt lu/

Vos aūt voluiſtis
oraliter * nosipſos / vel commēdari velle ꝛ teſti/
moniū habere poſſum⁹. Pꝛimū eſt ꝙ laudem vel teſtimoniū
non quęram⁹ niſi a bonis / ꝛ de veritate ꝛ ſine placentia vana
vel coꝛrupta affectiōe / et pꝛo vtilitate alioꝝ vt alij ſalui fiant.
De pꝛimo dicit Senē. Tantū ſit tibi laudari a turpib⁹ / quā/
tum ob turpia. Pꝛouer. j. b. Si te lactauerint pctōꝛes / ne ac/
quieſcas eiſ. Eccl. xxviij. d. Sepi aures tuas ſpinis ꝛ noli au
dire linguā nequā. De ſecūdo. ſ. ꝙ niſi de vero debem⁹ velle
laudari / dicit. ij. Coꝛ. xij. b. Veritatē dicā: parco aūt ne quis
me exiſtimet ſupꝛa id qđ videt in me aut audit ex me. De ter/
tio dicit. j. Coꝛ. iiij. a. Mihi pꝛo minimo eſt vt a vobis iudi/
cer aut ab humano die. Item Gal. j. b. An quęro hoib⁹ pla/
cere? Si adhuc hoibus placerē chꝛiſti ſeruus non eſſem. De
quarto dicit. ij. Coꝛ. xij. d. Fact⁹ ſū inſipiēs / vos me coegi/
ſtis. Et poſtea dicit: Omnia aūt chariſſimi pꝛopter ędifica/
tionē veſtrā. Sequitur: a Ille erat lucerna ardens /
charitate. b Et lucens / exemplo vitę ꝛ aptiōe doctrinę.
Eccl. xlviij. a. Surrexit helias qͣſi ignis ꝛ verbū eius qͣſi fa/
cula ardebat. Pꝛi⁹ opoꝛtet ꝙ homo ſit ignis vt in ſe ardeat
anteꝗ̄ verbū ei⁹ alios cōburat. Bern. Qui nō ardet / nō ac/
cendit: nuſꝗ̄ carbone moꝛtuo accenduntur alij carbones. No/
ta ꝙ iohānes dicit lucerna / nō ignis. Fuit enī quaſi radi⁹ ſol:
nō erat ſol. ſ. j. a. Nō erat ille lux: ſed lucerna / ſupple: quę ha/
bet lumē ab igne: ita iohannes a chꝛiſto. Deut. iiij. d. De⁹ no
ſter ignis ꝯſumēs ē. ſ. j. c. Nō ſum ego chꝛiſt⁹. Itē iohānes
dicit lucerna: qꝛ ſicut lucerna debet pꝛęire dn̄m: ita iohānes
Ps.131. chꝛiſtū. Pſ. Paraui lucernā chꝛiſto meo. Luc. ij. g. Pꝛę/
ibis ante faciē dn̄i parare vias ei⁹. Malach. iij. a. Ecce mit/
to angelū meū ante faciē meā ꝛc. Itē lucerna oleo nutrit vel
alio fomēto: ſic iohānes gr̄a dei ꝑficiebat ꝛ ꝯfoꝛtabat: vt dr̄
Luc. j. g. Puer aūt creſcebat ꝛ ꝯfoꝛtabat ſpū. i. gr̄a ſpūſſan
cti: q̄ ē nutrix ſanctoꝝ. Vn̄ Sap. xvj. d. Omnia transfigura/
ta omniū nutrici grę tuę deſeruiebāt. Econtra dicit de malis
Baruch. iiij. b. Cōtriſtaſtis nutricē veſtrā. i. repuliſtis gr̄am.
Itē hęc lucerna fuit accēſa in natiuitate et in vtero: ſicut di/
citur Luc. j. b. Et ſpūſancto replebit adhuc ex vtero mr̄is
ſuę. Poſita fuit ſup candelabꝝ i p̄dicatiōe: abſcōſa fuit ꝛ re/
cōdita in carcere: emuncta fuit in decollatiōe nō extincta. Lu
cerna enī licet videat extigui cū emūgit / tn̄ clarioꝛ reddit: ſic
ſancti licet tribulationib⁹ pꝛemant vel moꝛte etiā / tn̄ lucidio/
res reddunt. Vn̄ Judic. vij. f. Fractis lagūculis magis re/
ſplenduerūt lampades ꝛ territi ſunt hoſtes. Exo. j. c. Quāto
magis filij iſrael oppꝛimebāt: tanto magis creſcebāt ꝛ multi/
plicabant. j. xij. d. Niſi granū frumēti ꝛc. Ideo fides ſancto
rum cōparat grano ſinapis: qđ tritum maioꝛis eſt virtutis:
Matth. xiij. d. Greg⁹. Qualis vnuſquiſꝗ̄ apud ſe lateat / illata
contumelia declarat. Et nota ꝙ iſta lucerna. ſ. beatus iohan/
nes fuit ardēs interi⁹ per charitatē: ꝛ lucēs exteri⁹ dupliciter:
quantū ad ꝯuerſationē ꝛ p̄dicationē. Unde dicit lucifer / Job
xxxviij. d. Nunꝗd ꝑducis luciferū in tp̄e ſuo? In vita enī et
doctrina alios illuminauit. Quantū ad vitā eius ꝛ ꝯuerſatio
nē exterioꝛē notant tria: locus ſolitarius / aſper veſtit⁹ / iſipid⁹
ꝛ parc⁹ cib⁹. In his dedit nobis exēplū iſta lucerna. De p̄mo
dicit Luc. j. g. Puer creſcebat ꝛ ꝯfoꝛtabat ſpū: ꝛ erat in de/
ſertis vſꝗ̄ ad diē oſtēſionis ſuę ad iſrael. Et i hymno. Antra
deſerti teneris ſub annis ciuiū turmas fugiens petiſti / ne leui
ſaltē maculare vitā famine poſſes. Thꝛen. iij. d. Sedebit ſoli/
tari⁹ ꝛ tacebit. De ſecūdo dicit Matth. iij. a. Ipſe iohānes
habebat veſtimentū de pilis cameloꝝ ꝛ zonam pelliceā circa
lūbos ſuos: In quo ꝯfundimur de mollicie ꝛ glořia veſtiū.
Matth. xj. a. Quid exiſtis in deſertū videre hoiem mollib⁹
indutū? Ecce qui mollibus veſtiunt / in domib⁹ regum ſunt.

Chꝛyſ. Omne veſtimentū ad tres cauſas pertinet. Ad ſpe/
ciem viſionis: tale ſeruis dei habere non ꝯuenit. Ad delecta/
mētū coꝛpoꝛis: tale ſeruiētib⁹ deo nō ē aptū. Ad tegumentū
nuditatis: tale fuit iohānis / nō de lana ſ꜄ de pilis. Itē Chꝛyſ.
Si is qui tam purus erat ad tam aſperā vitā ſe cogebat / quā
excuſationē habebim⁹ qui peccatoꝝ one
ra poꝛtātes nos mollificam⁹? Luc. xvj.
e. Induebat purpura ꝛ byſſo ꝛc. Cōtra
qđ dr̄ Eccl. xj. a. In veſtitu ne gloꝛieris
vnꝗ̄. j. Timoth. vj. b. Habētes alimēta et q̄b⁹ tegamur ꝛc.
Eſa. xx. a. Vade ꝛ ſolue saccū de lumbis tuis ꝛc. Jone. iij. c.
Surrexit rex de ſolio ꝛ abiecit veſtimentū ſuū ꝛ indutus eſt
ſacco ꝛc. De tertio. ſ. de parco victu ꝛ inſipido dicit Matth.
iij. a. Eſca autē eius erat locuſtę ꝛ mel ſilueſtre. Daniel. x. a.
Panem deſiderabilē non comedi ꝛc. Pſ. Cinerem tanꝗ̄ pa Ps.101.
nem manducabam. Ezech. iiij. b. Sume tibi frumētū ꝛ hoꝛ/
deū ꝛ fabam ꝛ lentem ꝛ miliū et viciam ꝛ mitte in vas vnū et
facies tibi panes. Eccl. xxix. d. Initiū vitę hois aqua ꝛ pa/
nis / iſta pertinēt ad victum: ꝛ veſtimētum / hoc ad veſtitum:
et domus pꝛotegens turpitudinē / hoc pertinet ad locū. Ita
fere in omnibus religionib⁹ fuit in initio ꝙ habuerūt victum
tenuē ꝛ veſtitū aſperum et vilem: ꝛ locum ſiue domū paupe/
rem ꝛ humilem: ſed pꝛocedēte tempoꝛe / cōualeſcente iniqua
conſuetudine mutant omnia iſta / ꝛ redeunt ad foꝛmam ſęcula
rem. In vita beati Bern. legitur. Pꝛima facie ab introeūti/
bus clarāuallem / per deſcēſum mōtis de⁹ in domib⁹ eius co/ Ps.47.
gnoſcebatur / cū i ſimplicitate ꝛ humilitate ędificioꝝ ſimplici/
tatem ꝛ humilitatem inhabitantiū pauperū chꝛiſti vallis mu
ta loqueret. Sic beatus iohannes fuit lucerna lucens per vi/
tam. Fuit etiam lucens per doctrinā: Docebat enī neſciētes
qui erant in tenebꝛis ignoꝛantię. Unde habetur Luc. iij. b.
ꝙ docebat turbas / publicanos / milites quid debebāt facere.
Itē arguebat peccantes / vt herodem. Item coꝛripiebat ob/
ſtinatos ꝛ rebelles / vt phariſęos. Matth. iij. b. Pꝛogenies
viperarū quis demonſtrabit vobis fugere a vētura ira? Cō/
minabatur enī eis de pꝛęſenti dicēs: Jam ſecuris ad radicem
arboꝛis poſita eſt. Et de futuro dicens: Omnis ergo arboꝛ q̄
non facit fructum bonū excidetur ꝛ in ignem mittetur ꝛc. Itē
erudiebat in via iuſticię pęnitere volentes. Unde Matth. iij
a. Pęnitentiam agite ꝛc. Item facite dignos fructus pęnitē
tię. Hęc quattuoꝛ debet facere pꝛędicatoꝛ: Docere / arguere /
coꝛripere / erudire: Scđm illud. ij. Timoth. iij. d. Omīs ſcri/
ptura diuinitus inſpirata vtilis eſt ad docendū / ad arguendū /
ad coꝛripiendum / ad erudiendum in iuſticia. Docuit autem
conſtanter ꝛ humiliter ꝛ pꝛudenter. Conſtanter / ſine timoꝛe.
ſ. j. b. Johānes teſtimoniū perhibet de ipſo / ꝛ clamat dicēſ:
Hic erat quē dixi ꝛc. Ibi dicit Chꝛyſ. Quid ē / clamat? Cū
fiducia / cum libertate / ſine ſubtractione pꝛędicat. Hoc eſt qđ
dr̄. ij. Timoth. iiij. a. Inſta opoꝛtune impoꝛtune ꝛc. Itē dicit
paulus Act. xx. f. Conteſtoꝛ vos hodie qꝛ mūdus ſū a ſan/
guine omniū: non enī ſubterfugi quo minus annūciarem vo/
bis omne cōſilium dei. Item docuit humiliter ſine elatione:
quia cum tantus eſſet vt etiam chꝛiſtus putaret / tn̄ dicit: non
ſum chꝛiſtus: non ſum helias: non ſum pꝛopheta: non ſum di/
gnus vt ſoluam coꝛrigiā calciamētoꝝ eius. Talis eſt fidelis
diſpēſatoꝛ. Bern. Fidelis miniſter es ſi de mlta gl̄ia dn̄i tui
et ſi non exeunte ex te / tn̄ trāſeūte per te / nil manibus tuis ad/
hęrere contingat. Item pꝛudenter: qꝛ cuilibet diſtribuit ſm̄
ꝙ competebat: turbis / militib⁹ / publicanis / phariſęis: vt di/
citur Luc. iij. b. et. c. Talis ē diſpenſatoꝛ pꝛudēs. Pꝛouerb.
xiiij. d. Acceptus eſt regi miniſter intelligēs. Sic poteſt illud
verbū exponi de beato iohāne: de quo ſpecialiter dixit dn̄s:
Ille erat lucerna ardens ꝛ lucens: Qđ debet etiā p̄/
dicatoꝛibus conuenire. Aug⁹. Sancti pꝛędicatoꝛes lucernę
ſunt: quia accenſi ſunt lumine veritatis / et feruēt ſpiritu chari/
tatis / et ſuppetit eis oleum gratię dei. Si nō eſſent lucernę / nō
diceret illis dn̄s: Vos eſtis lux mundi: Matth. v. b. Item lu
cerna quādoꝗ̄ accendit / quādoꝗ̄ extinguit: ſed ſol ſemꝑ ma/
net in ſuo lumine ꝛ caloꝛe: Ita ſancti non ſemper habent gra/
tiam pꝛędicandi vel illuminādi: ſed amittunt etiam aliquādo

a Vos aūt voluiſtis exultare ad horā in luce ei⁹.
Hoc qđ dicit / Voluiſtis exultare i luce ei⁹: oſtendit ꝙ
ſuſceperūt teſtimoniū ei⁹ / ⁊ eū dignū fide reputabāt. Vñ eti/
am nō qualeſcūq; miſerunt ad eum / ſed ſacerdotes ⁊ leuitas.
Hoc autem ꝙ dicit / Ad horam: demonſtrat ꝙ cito ab eo
receſſerunt / cum non
poſſent eū inclinare
ad id qđ volebant.
Statim eñi calūniā
inferebant dicentes:
Quid ergo baptiças ſi
tu nō es chriſt⁹ / neq;
helias / neq; ꝓpha? ſ.
j. d. Sꝫ ſi teſtimoniū
iohānis a quo cito receſſiſtis nō mouet vos: b Ego aūt ha
beo teſtimoniū mai⁹ iohāne. q. d. ita qđē iohānes teſta
tus ē: Ego aūt habeo teſtimoniū mai⁹ iohanne. i. qđ
efficaci⁹ vos cogit credere me eſſe verū filiū dei. Qꝛ ſic dicit
Chryſ. nō poterāt qđē dicere ꝙ nihil eſſet de teſtimonio io/
hannis: qꝛ ad eū miſerāt ⁊ negare non poterant: ſed poſſibile
erat eos dicere: qꝛ grā teſtat⁹ ſit / hoc aūt de operib⁹ null⁹ di/
cere poterat: qꝛ ipſi q̄ ſanabant etiā quēlibet īſanientē ꝯuiciſ/
ſent. Et ideo inducit: c Opa eñi que dedit mihi paṫ.
Per opa intelligit miracula qb⁹ nullus ꝯdicere poterat. Per
hoc ꝙ dicit: Que dedit mihi paṫ / per generationē ſuppĺe:
intendit ꝓbare: qꝛ iſta opa nō erant poſſibilia alicui potentie
create: cū ipſa fuerint ſupra omnē curſū nature. Per h̄ qđ ſeq̄
tur: d Vt pficiā ea: notat ꝙ miracula data ſunt ad in/
ſtruendū ad fidē. Fides aūt ex illa parte q̄ eſt p auditū / iuuaṫ
miraculis ⁊ doctrina / ⁊ hmōi adminiculātib⁹ nō cauſātib⁹ ip/
ſā: Et iđ ſubdit vltra: e Ipſa opa / miraculoꝝ. f Que
ego facio / p meipſū: qđ nō faciūt alij ſancti. Ideo eñi dicit
Que ego facio: cum ante dixerit: Que dedit mihi paṫ. San/
cti eñi nō faciūt ꝓprie miracula / ſꝫ ꝓpṫ merita eoꝝ fiunt a deo.
g Teſtimoniū phibēt de me: et h̄ forti⁹ eſt q̄ teſtimo/
niū iohānis: Nihil eñi forti⁹ ē ⁊ incōtradictibili⁹ veritate q̄
ſumiṫ ex pte rerū. Et hec veritas ē i teſtimonio operū: in te/
ſtimonio ꝟo iohānis nō fuit niſi veritas opinionis bone. Cu/
ius rei vero teſtimoniū phibeāt opa: et etiā iohānes / aperit
cū ſubiūgit: h Quia paṫ miſit me: Et ſi ipſe me miſit
vt talia opa pficiā: fruſtra vos calūniamini ꝙ ſim ꝯtr⁹ pri talia
opera faciēs i die ſabbati: q̄ nō niſi ab ipſo poſſū pficere. Sꝫ
incidit h̄ duplex dubiū. Primū eſt: qꝛ ipſe nō dicit ꝙ opa te/
ſtenṫ ꝙ ſit fili⁹ dei / ſed ꝙ pater miſit eū. Secundū eſt: q̄re nō
ꝓbat ꝙ par vel eq̄lis ſit pri / ſed tm̄ vſq; ad h̄ ratiocinationem
deducit ꝙ nō ſit pri ꝯtrius / ſubijciens id qđ vlterius ſequiṫ ex
his que p̄poſuit. Ad primū dicēdū / ꝙ ſicut patet ex ſupra di/
ctis / nihil ita iudeos icitabat ꝯ eū / ſicut ꝙ ſe dicebat naturalē fili
um dei eſſe: cū viderēt eū hoīem eſſe mortalē: ⁊ illud nulla vł
ſuſtinere poterāt: et ideo vt ꝯdeſcēdat eis / nō id ponit i voce:
ſꝫ relinq̄t eis hoc arguere ex his q̄ ipſe dixit / ⁊ q̄ iā ſuſceperāt.
Ad ſecūdū rñdet Chryſ. et bñ: dicēs / vtraq; erat ab opib⁹ di/
ſcere: et q̄m nihil ꝯtriū facit: et q̄m par ē ei q̄ genuit: qđ ⁊ p̄ce/
dēs cōſtruit. j. x. g. dicēs: Si mihi nō creditis opib⁹ credite vt
ſciatis ⁊ credatis qꝛ ego i pre ⁊ paṫ i me ē. Sꝫ qꝛ mai⁹ ⁊ digni⁹
teſtimoniū erat teſtimoniū pris q̄ vtrūq; iſtoꝝ ⁊ minoris ſuſ/
picionis: ideo ꝯſequenṫ trāſfert ſe ad illud dicēs: i Et q̄ mi
ſit me paṫ / ipſe teſtimoniū phibuit de me: Et in bap/
tiſmo: Luc. iij. e. Et in monte: Matth. xvij. a. Sed illud q̄/
dem qđ in mōte fuit nō audierūt: illud ꝟo qđ in baptiſmo nō
attēderūt / et ideo nō curauerūt: nihilomin⁹ tñ ipſū teſtimoni/
um i ſe fortiſſimū fuit. Sꝫ qꝛ poterāt dicere: etiā moyſi locut⁹
ē de⁹ / qđ tu de voce iſta gloriaris? Preuenit hāc eoꝝ ſuſpicio
nē dicēs: k Neq; vocē ei⁹ vnq̄ audiſtis: qꝛ nullā hꝫ:
vox eñi ptinet ad indigētiā materialꝭ nature. l Neq; ſpe/
ciem eius. i. diuinitatē.

Moraliter * gratiā / et reſurgūt p penitētiā: ſꝫ chriſt⁹ nō. Vñ. s. j. e. Super
quē videris ſpm̄ſctm̄ deſcendentē ⁊ manētē ſup eū: hic eſt qui
baptiçat. Itē lucerna cū emūgiṫ tūc videṫ extingui / ſꝫ fortius
accendiṫ / et qđ mortuū eſt i ea auferṫ: ſic ſancti. Vñ. ij. Cor.

a cēs. Vos aūt voluiſtis exulta/
b re ad horā i luce ei⁹. Ego aūt
habeo teſtimoniū mai⁹ ioban
c ne. Opa eñi que dedit mihi
d/e paṫ vt pficiam ea / ipſā opa
f/g que ego facio / teſtimoniū phi
h bēt de me: quia paṫ me miſit.
i Et q̄ miſit mē pr ipſe teſtimo/
k niū phibuit de me. Neq; vo/
l cē ei⁹ vnq̄ audiſtis: neq; ſpe/

xij. c. Cum infirmor tūc potēs ſum. Itē in eodem. Virtus in
infirmitate perficiṫ. Itē lucerna eſt lux intra vas: et ſi volu/
mus ꝙ luceat extra / oportet ꝙ vas ſit lucidum ⁊ mūdū / nō ob
fuſcatū vel deturpatū: ſic lux doctrine fulget in honeſtate vi/
te: qꝛ non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris: Eccl. xv. c. Itē di/
cit Aug⁹ / ꝙ lucerna
oleo nutritur / vento
extinguiṫ et extincta
putet: ſic predicator
nutritur oleo gratie: j. 8. c.
ſed extinguitur ven/
to ſupbie / et putet ſi/
ue fetet alijs p exem
plū male vite. Et no
ta ꝙ patiunṫ abortum pregnātes aie. Vel pōt dici ꝙ lucerna
eſt cādela in vitrea. i. fides ⁊ ſpes ⁊ charitas in aīa. In cādela
eñi tria ſūt: lichn⁹ et cera et ignis. Lichn⁹ q̄ eſt ex multis filis:
ē fides q̄ ē ex plurib⁹ articulis. Iſte debet eē excuſſus ab ari/
ſtis. ſ. ne credat ſortilegijs ⁊ documētis vetularū. Et nota ꝙ
lichnus quāto ē intra candelā ꝓfundior: tāto cādela melior:
ſic fides / quāto de occultiorib⁹ ē et q̄ ſunt ſupra rationē: tāto
magis meritoria ē: Quia dicit †Greg⁹. Fides nō habet meri/ Al. †Bo[illegible]
tum cui humana ratio p̄bet experimentū. Cera q̄ eſt ex melle
eſt ſpes que ꝓcedit ex puritate ꝯſciētie. Sepū fetēs ē ſpes in
carnalib⁹ ⁊ terrenis. Hiere. xvij. a. Maledict⁹ q̄ ꝯfidit in ho
mine ⁊ ponit carnē brachiū ſuū. Ignis ē charitas. Luc. xij.
f. Ignē veni mittere in terrā ⁊c. Et ſicut ignis ſupior ē in can/
dela: ita maior horū eſt charitas. j. Cor. xiij. d. Hūc ignē ſi/
ue hanc lucernā extinguūt tria. Ventus ſupbie ſiue flat⁹ adu
latiōis humane: aqua luxurie ⁊ gule: ꝓfunda obſcuritas aua/
ricie: ſicut q̄ candelā i pixide poneret / ſtatim extingueret. Vt
ergo ardeat ⁊ luceat lucerna nr̄a / ab iſtis caueam⁹. Erat / in/
quit / lucerna ardēs ⁊ lucēs. Ardere debet hō charitate:
lucere diſcretione. Bern. Charitas ſine diſcretione errat: di/
ſcretio ſine charitate iacet. Vel ardere in nobis vt boni ſim⁹:
lucere vt alijs ſim⁹ vtiles ⁊ pficui. Bern. Lucere vanū: arde
re ſanctū: lucere ⁊ ardere pfectū. Quidā volūt ardere tm̄ i ſe.
Et de talib⁹ dicit Hiero⁹. Sancta ruſticitas tm̄ ſibi ꝓdeſt: ⁊ In plogo
quātū edificat ex vite merito eccleſiā chriſti: tātū nocet ſi de/ biblie ca. 4.
ſtruentib⁹ non reſiſtat. Iſti ſunt pigri / ſicut ille q̄ abſcondit in
ſudario pecuniā dñi ſui. Luc. xix. c. Alij ſunt q̄ tm̄ volunt lu
cere: vt hypocrite ⁊ ficti. Lux eñi q̄ ē ſine ardore / nō ē lux ve/
ra ſꝫ ficta ſiue picta. Tales ſūt ſidera errātia. Canon. Iude.
d. Vtrūq; aūt debet hēre ſanct⁹ p̄dicator. Vñ. j. Timoth. iiij.
d. Attēde tibi ⁊ doctrine / inſta in illis: ſic eñi teipſū ſaluū fa/
cies ⁊ eos q̄ te audiūt. Sequiṫ: a Vos aūt voluiſtis ex/
ultare ad horā in luce ei⁹. Ita ē de hoīb⁹ hui⁹ mūdi: q̄
audiūt aliquē magnū predicatorē cui⁹ fama lucet / oēs ſequū/
tur / ſed ad horā. Talis eñi eſt grā mundana ⁊ fauor popula/
ris: ſtatim decidit / qꝛ nō grā mouenṫ ſꝫ curioſitate. Sic dicit
j. vj. c. ꝙ ſequebanṫ chriſtū ꝓpṫ ſigna que faciebat. i. p curio/
ſitate ſignoꝝ. Unde ſignificanṫ hic in luce eius: nō in ardore.
Sequiṫ: b Ego aūt habeo teſtimoniū mai⁹ iohā/
ne: opa eñi que dedit mihi paṫ vt pficiam ea / ipſa
opera que ego facio teſtimonium phibent de me.
Maius eſt teſtimoniū operum q̄ hominū / etiam ſanctorum.
Unde fatuiſſim⁹ eſt qui credit magis de ſe mendacib⁹ ⁊ falſis
hominib⁹ q̄ proprijs operibus: Et taliū tñ infinitus eſt nu/
merus: quos cōſciētia accuſat / ⁊ tñ adulatio lenit ⁊ iuſtificat:
ita vt contra opera propria quoꝝ conſcij ſunt credāt falſis te
ſtib⁹. Tales faſcinati ſūt. Sap. iiij. c. Faſcinatio nugacitatis
obſcurat bona. Sequitur: b Quia pater miſit me: ⁊ q̄
miſit me pater / ipſe teſtimoniū phibuit de me ⁊c.
Nota in ſumma moralitatē / vt facili⁹ nos expediam⁹. Hic p
ordinem ponunṫ q̄nq; teſtimonia: Iohānis: operū: patris:
ſcripture et moyſi. Hec q̄nq; ſi habeam⁹ / ſecuri eſſe poſſum⁹
de cauſa noſtra ⁊ de hereditate recuperāda: quia non ſolum i
ore duum vel trium / ſed etiam quattuor vł q̄nq; ſtabiṫ noſtrū
verbum. Primus teſtis iohannes: id eſt gratia / phibet nobis
teſtimoniū de culpe remiſſione. Unde dicit illud. s. j. d. Ecce
* agnus dei. Gratia

ciem eiuſ: id eſt diuinitatem: a Vidiſtis: quia inuiſibi/
lis eſt omni creato. Et qđ legit̄ in Exodo et ī alijs locis/ totū
peractum eſt in ſubiecta creatura: ſicut vult Chryſ. et Aug'
in .xij. ſuper Gen̄. Vn̄ dicit hic Chryſ. Sic dicēs: qm̄/ nec̄
vocem eius audiſtis: propter hoc nō dicit/ quoniam ha
bet quidem vocem
ſed nō audibilē: Ita
dicens: nec̄ ſpeci/
em ei' audiſtis:
non hoc dicit quo/
niam ſpeciem quidē
(quia vos in ipſis) habet/ nō autem cō/
ſiderabilē: ſed quo/
niam horū nihil cir/
ca deum: et ideo ne/

a b ciem eius vidiſtis. Et verbū
eius nō habetis in vobis ma
c nens: quia quē miſit ille/ huic
d vos non creditis. Scrutami/
e f ni ſcripturas: ī quibus vos
putatis vitā eternam habe/
g re. Et ille ſunt que teſtimoni/
h um perhibent de me: et non
i vultis venire ad me vt vitām
k l habeatis. Claritatē ab hoib'
m nō accipio: ſ3 cognoui vos/ qr
n dilectionē dei non habetis in

ceſſe eſt gloſare ſpeciem pro deitate. Et infra parū continuat
Chryſ. id qđ ſequitur cum precedēte/ ſic dicens: Et quid di
co hoc/ ait: nō ſolum nec̄ vocem eius audiſtis nec̄ ſpeciem
eius vidiſtis: immo qđ plus eſt/ licet precepta ei' credat̄ vos
ſuſcepiſſe ⁊ detinere: tn̄ dico vobis ꝙ ea non habetis ī vobis:
Et hoc eſt/ a Et verbum eius non habetis in vo/
bis manens: hoc eſt conſtitutiones/ legem ⁊ prophetas.
Etſi eni deus hec cōſtituit/ tn̄ apud vos nō ſūt. c Quia
quem miſit ille/ huic vos non creditis. Si eni ſurſū ⁊
vbic̄ deorſum docent ſcripture vt mihi credatis: vos autem
nō creditis/ manifeſtū ē qm̄ ſermo ei' deſtitit a vobis. S3 qr
habebāt dicere: Si moyſi nō ē locutus deus/ qr vocē nō ha
bet: ergo eadem ratione nec tibi teſtatus eſt: Ideo inducit.
d Scrutamini ſcripturas. q. d. in illis pater teſtatur mi
hi ſi eas intus legatis. Et ideo/ Scrutamini. i. diligent̄ in/
ueſtigate intellectum/ nō contenti ſola littera: e Scriptu
ras/ illas: f In qb' vos putatis vitam eternā ha/
bere. Putatis/ dicit: vt oſtendat/ qr nihil faciebāt ī ſcrip/
turis niſi tn̄ legebant litterā: et ideo non habuerunt ſciētiam
de vita eterna: ſed opinionē debilem ſiue putationē. g Et
ille ſunt que teſtimoniū perhibent de me. q. d. quas
vos putatis vite cauſas/ ille de me teſtātur. Vn̄ patet ꝙ ſolū
impedimentū ꝙ non credatis/ eſt in mala veſtra voluntate:
quia ratio ſcripturaꝝ mihi credere ſuadet. Et hoc eſt qđ ſeq̄/
tur: h Et non vultis venire ad me. q. d. ſcripture te/
ſtantur de me: et tn̄ per illas non vultis venire ad me:
id eſt credere in me. Et quanta ſit malicia/ oſtendit per id qđ
ſequitur: i Ut vitam habeatis: qr nec magnitudo pre
mij poteſt vincere magnitudinē maliuolentie/ que ex inuidia
naſcitur. k Claritatem ab hoibus non accipio ⁊c̄.
Iſta eſt vltima pars in qua arguit eos de incredulitate. Et di
uiditur in quattuor partes. In prima oſtendit ꝙ amore ſoli'
veritatis ⁊ patris arguit eos. In ſecūda annūciat eis penam
in quā iuſto iudicio dei traditi ſunt/ quia eum non receperunt
. ſ. ꝙ recipient operatorem erroris. ſ. antichriſtū: Et hec inci/
pit vbi dicit: Ego veni in noīe patris mei ⁊c̄. In tertia
oſtendit eis cauſam obſtinate incredulitat̄ eorum/ vbi dicit:
Quomodo poteſtis vos credere ⁊c̄. In q̄rta annū/
ciat eis duriſſimā accuſationē qua accuſabunt̄ apud patrē ab
eo in quo maxime cōfidūt. ſ. a moyſe/ vbi dicit: Nolite pu/
tare quia ego ⁊c̄. Chryſ. ſic continuat ad precedēs. Ne
puret̄ inquit hec omnia dicere propt̄ amorē laudis/ vide qđ
inducit: Claritatē: id eſt laudem vel gloriam: l Ab ho/
minib' non accipio: id eſt non indigeo. Non eſt ait natu/
ra mea talis vt indigeat ea que ab hoibus eſt gloria. Si enim
ſol a lucernali lumine nequac̄ ſuſcipit adiectionē: multo ma/
gis ego humana nō indigeo glīa: m Sed cognoui vos
qr dilectionē dei non habetis ī vobis. q. d. nō vt me
exaltem iſta dico vobis: Si eni tātū celatis deū patrē vt dici
tis/ cū ex teſtimonio iohānis ⁊ operū et patris ⁊ ſcripture cō
uicti ſitis me non eſſe contrarium patri/ nunc mihi debebatis
occurrere/ et cum admiratione ſuſcipere: ſed/ ego/ cognoui
vos: quia nō eſt ita vt dicitis: n Quia dilectionē dei
nō habet̄ ī vobis: ſed oīa facitis vt tumorē cordis veſtri
et inuidiā conuertatis: et ideo iuſto iudicio trademini alij/ qui
ſeducet vos. Et hoc eſt

* agnus dei. Gratia eni dicit et oſtēdit nos innocentes: fa/ Moraliter
cit enim redire ad ſtatū innocentie. Opera laborioſa que faci
mus perhibēt nobis teſtimoniū de pene dimiſſione: quia la/
bore operum ſatiſfacimus. Apoc. xiij. c. Opera illorum ſe/
quuntur illos/ ad teſtādum pro ipſis: ſicut opera malorū ad
teſtandum contra ip
ſos. Unde Sap. iiij.
b. Ex iniquis omēs
filij qui naſcuntur te
ſtes ſunt nequitie ad G
uerſus parentes ſu/
os. Tertius teſt̄: id
eſt pater teſtimoniū
phibet de dilectione
et deuotione: qn̄ ho/
mo feruid' ē in oratione ⁊ meditatione ⁊ quaſi transfigurat̄ in
nouam formam altioris vite. Unde dicit pater ad eū: Hic eſt Matth. 3. d.
filius meus dilectus in quo mihi bene complacui. Cum tali/ et. 17. a.
bus eni delitiatur domin': Prouerb. viij. d. Quartus teſtis
id eſt ſcriptura teſtimoniū nobis perhibet de iugi ſtudio ⁊ le/
ctione ipſius legis diuine: Scdm̄ illud Ps. In lege dn̄i vo/ Ps. 1.
luntas ei': et in lege ei' meditabit̄ die ac nocte. Quintus te/
ſtis. ſ. moyſes teſtimoniū perhibet de preceptorū impletio/
ne. Eccl. xv. d. Si volueris mandata conſeruare ⁊ conſerua/
bunt te. Sequitur: d Scrutamini ſcripturas in qb'
vos putatis vitā eternā habere: ⁊ ille ſūt que teſti/
moniū perhibent de me. Quidam non ſcrutantur ſcrip/
turas/ nō querunt medullam ſcripture ſed ſupficiem: et ideo
non inueniūt ieſum/ non inueniunt ſapientiam que eſt in pro/
fundo. Ps. Beati qui ſcrutant̄ teſtimonia ei'. Prouerb. iij. Ps. 118.
b. Beatus homo qui inuenit ſapientiā: Que inuenit̄ in pro/
fundo ſcripture. Scriptura eni eſt quaſi regio metallica vbi
inuenitur aurum: vt dicit Chryſ. Prouerb. ij. a. Si queſie/
ris eam quaſi pecuniam/ et ſicut theſauros effoderis illā: tūc
intelliges timorem dn̄i ⁊ ſcientiam dei inuenies. Job. xxviij.
c. Trahitur ſapientia de occultis. Matth. xiij. f. Simile ē re/
gnum celorum theſauro abſcondito in agro. Ager eſt ſcriptu
ra: theſaurus eſt ſapientia dei/ vl' vita eterna que ibi inuenit̄.
Vn̄ dicit̄: f In quib' vos putatis vitā eternā ha/
bere. In ſcripturis legendis et ſcrutandis ſolum/ nō eſt vita
ſed in faciendis. Ps. In cuſtodiēdis: id eſt pro cuſtodiēdis il Ps. 18.
lis retributio multa. j. xiij. b. Si hec ſcitis beati eſtis ſi feceri/
tis ea. Ideo duo dicunt̄ in Ps. Beati imaculati in via q̄ am Ps. 118.
bulant in lege dn̄i: Ecce opus. Et ſequitur: Beati qui ſcrutā/
tur teſtimonia eius ⁊c̄. Item alibi. In lege dn̄i voluntas ei': Ps. 1.
ad faciendum. ſ. et in lege eius meditabitur: ecce ſtudiū. Ideo
errabant phariſei: qui in ſcripturis legēdis ſolum vitam pu/
tabant habere. Unde ieſum nō inueniebāt licet ad ieſum du/
cerent ſcripture. Unde ſequitur: h Et non vultis veni
re ad me/ per fidem operantē. i Ut vitā habeatis: qr
ego ſum vita. j. xiiij. a. Sequitur: k Claritatem ab ho
minib' nō accipio/ ſed cognoui vos qr dilectio/
nem dei non habetis in vobis. Hec eſt bona conſide/
ratio contra laudem humanam/ vt homo non querat laudari
a peccatorib' quos ſcit eſſe inimicos dei ⁊ non habere ei' di/
lectionem. Ideo dicit Ps. Oleum peccatoris nō impinguet Ps. 140.
caput meum. Seneca. Tātum ſit tibi laudari a turpib' quā/
tum ob turpia. Et nota ꝙ dicit: Claritatem ab hominib'
non accipio. Laus eni hominum non eſt claritas ſed ob/
ſcuratio. Sap. iiij. c. Faſcinatio nugacitatis obſcurat bona.
Homines ſunt tenebroſi vel tenebre/ et ideo claritatē nō poſ/
ſunt conferre: ſed deus qui eſt ſol/ claritatem confert cōſcien/
tie cui teſtimonium reddit. Sap. vj. b. Clara eſt ⁊ que nunq̄
marceſcit ſapientia. Malach. iiij. a. Uobis timentibus deum
orie̅t ſol iuſticie. Iſte ſol eſt ī homine cauſa generatiōis: quia
generat ī anima prolem virtutum et bonorum operum/ et il/
luminat conſcientiam. Unde Sap. iiij. a. O q̄ pulchra gene/
ratio cum claritate. Cum generatione enim bonorum operū
eſt claritas cōſcientie: qr ſpirit' reddit teſtimoniū cōſcientie ꝙ
ſim' filij dei: ſic dicit̄ Ro. viij. c. Et hec ē gloria q̄ a ſolo deo

a Ego veni in noīe pr̄is
b mei/ et nō accepiſtis me: Si ali
c us venerit ī nōīe ſuo/ illū ac
d cipietis. Quō poteſtis vos cre
f dere q̄ gloriā abinuicē accipi
g tis: et gloriā que a ſolo deo ē
h non q̄ritis: Nolite putare q2
i ego accuſatur⁹ ſū vos apud
m p̄rem: ē q̄ accuſat vos moyſes
n ī quo vos ſperatis. Si eni cre
o
p
q dereti moyſi: crederetis forſitā
et mihi: De me eni ille ſcpſit.
r Si autem illi⁹ litteris nō credi
s tis: quō v̄bis meis credetis:

ſeducet vos: Et h̄ eſt qd̄ ſequit: a Ego veni ī noīe patris mei: ſicut probatū eſt ex oīb⁹ mihi teſtimoniū p̄hibētibus. b Et nō accepiſtis me/ per deuotionē fidei. Et iō iuſtū eſt/ c Si ali⁹ venerit .ſ. antichriſt⁹. d In noīe ſuo: qd̄ falſe vſurpabit: illum accipietis. Ita legitur hec littera ſm̄ expoſitores latinos. Scd̄m grecos iacet lr̄a ſic. Ego veni in nomine p̄ris mei et nō ſuſcepiſtis me: ſi alius venerit i nomine p̄prio illū ſuſcipietis. Et Chryſ. legit ſic. Antichriſtū h̄ enigmatice oñdit: quē irrefragabilē eoꝝ īdeuotiōis ponit demōſtrationē: ſi eni ait vt amātes deū me pſeq̄mini: multo magis ī antichriſto facere vos h̄ oporteret. Ille eni nihil tale dicit: neq3 miſſū eē a p̄re/ neq3 ſm̄ voluntatē venire illi⁹: ſed ꝯtrariū oē tyrānice ea q̄ in nullo ſibi ꝯgruūt rapiēs/ et ſup oīa deū ſeipſū eſſe dicēs: ſicut paul⁹ ait ij. Theſſal. ij. b. Sup oīa dictū deū vel culturā oſtēdēs ſeipſū q̄m ipſe ē de⁹. Hoc eni eſt ī noīe p̄prio venire: ego aūt nō ita/ ſed ī noīe p̄ris mei veni. Et ꝯſequent cauſam obſtinatiōis eoꝝ arguit dicēs: f Quō poteſtis vos credere q̄ gloriā abinuicē accipitis .i. q̄ oīa agitis p̄pt vanāgloriā: et tn̄ dicitis/ q2 h̄ amore dei facitis: Et h̄ expreſſi⁹ patet p id qd̄ ſeq̄t: h Et gloriā que a ſolo deo ē nō queritis: q. d. ſi hanc verā gloriā quereretis: tūc amore dei faceretis qd̄ facitis: ſed tūc mihi crederetis. Et oſtendēs q oīno ſūt p̄uati venia/ inducit etiā moyſen accuſatorē eoꝝ dicēs: k Nolite putare q2 ego/ diſcretiue debet legi .i. ego/ ita q nō ali⁹/ l Accuſaturus ſū vos apud p̄rem: cuius obſequio vos facere h̄ dicitis. n Eſt q̄ accuſat vos moyſes: q̄ ante me teſtificatus iniuriā paſſus ē ī his q̄ feciſtis mihi. Et vt magis p̄cutiat eos iducit/ o In q̄ vos ſperatis/ q ſupple interceſſorē habeatis. Sʒ vn̄ ꝯſtat h̄ q moyſes accuſabit eos/ p̄cipue cū chriſtus ſoluerit ſabbatū/ qd̄ moyſes p̄cepit obſeruari: Ad h̄ reſpōdet Chryſ. ſic dicēs. Nimirū oīa hec deſup habēt ꝯſtructionē: Cū eni in cōfeſſionē deductū ſit: q̄m a deo veni/ et ab opib⁹/ a voce iohānis/ a teſtimonio p̄ris: manifeſtū ē q̄m moyſes eos accuſabit. Qd̄ eni ille dixit Deut. xviij. d. nōne q̄m ſi q̄s venerit ſigna faciēs et ad deū ducēs et futura p̄dicēs cū veritate/ cū omi obedire ei oportet pſuaſiōe: Et ideo iducit vlteri⁹. p Si eni crederetis moyſi/ crederetis forſitan et mihi. Et h̄ qd̄ dicit/ forſitan: ē irriſio īcredulī/ nō dubitatio dei. Poteſt etiā dici q in fide ſūt duo: ſicut dicit Aug⁹. ſ. cogere et aſſentire. Ad p̄mū poterat cogi ratio iudeoꝝ. Si eni moyſes idē dicit cū chriſto/ neceſſe ē q ſi ratio iudeoꝝ inclinatur ī dictū moyſi/ q etiam inclinet in dictū chriſti: aſſenſio vero illa que ē ex parte volūtatis/ cū volūtas impoſſibiliū ſit: ſicut dicit philoſoph⁹: bene poterāt iclinari ad moyſen ita q nō iclinarent ad chriſtū: et hāc libertatē q̄ ē ī illo credere qd̄ iducit ex parte volūtatis nō ratiōis/ notat h̄ q dicit forte: q2 dubiū erat ſm̄ cōparationē ad cauſā imediatā/ nō dico ſm̄ cōparationē ad cauſam p̄mam: et ideo ſimul erat dubiū et certū. q De me eni ille ſcpſit: Deut. xviij. c. Et ī multis alijs locis. r Si aūt illi⁹ lr̄is nō creditis/ in q̄ ſperatis/ et in ſumma veneratiōe ē apud vos tanq̄ legiſlator veſter et dux/ et p quē liberati eſtis de egypto: s Quō verbis meis credetis: cū me odio habeatis et q̄ratis iterficere/ et dicatis deo eē ꝯtrariū: Et ex h̄ patet ratio et cauſa euidēs/ q̄re ipſi iudei p̄ oīb⁹ recipient antichriſtū .ſ. q2 ille odit chriſtū: et chriſto oīno erit ꝯtrius. Vn̄ cū et ipſi odiāt chriſtū et nihil oīno poſſint ſuſcipe amicabilis de chriſto/ facillime ad ꝯtrarium ipſi⁹ deuoluent. Et nota maliciā eoꝝ: q2 cū chriſtus dicit q moyſes de eo ſcripſit: ſi aliq̄d benignitatis h̄rent/ deberēt q̄rere locū ſcp̄ture. Sʒ nō cupiūt diſcere: ſed victi teſtimonijs multis/ q2 ꝯdicere nō valebant obmutuerūt. Sicut eni dicit Chryſ. in homelia. xlj. in fine. Talis ē neq̄tia: quodcūq3 quis dicat vel faciat non erigit ſed manet p̄prium venenū obſeruans. * eſt et nō ab hoīe. a Ego veni in noīe patris mei et non accepiſtis me: in affectu per amorem: ī intellectu per fidem: in manu p operationē. c Si ali⁹ venerit ī noīe ſuo illum accipietis. Alius ſiue alien⁹ eſt diabolus: q̄ recipit contempto et repulſo chriſto. Vn̄ Eſa. lvij. b. Iuxta me diſcooperuiſti et ſuſcepiſti adulterum: dilataſti cubile tuum et pepigiſti cum eis fedus. Et ſubdit cauſā quare dn̄s repellit: q2 gloria mūdana appetit. Et h̄ ē. f Quō poteſtis vos credere .i. ad humilitatē fidei vos inclinare. g Qui gloriā abinuicē accipitis .i. acceptā habetis. Ad lr̄am q̄ credebāt chriſto deſpiciebant ab alijs et extra ſynagogā fiebat: et iō pauci volebāt ad chriſtū conuerti: q2 amabāt ab alijs honorari. Ita hodie gloria mundi oēs retrahit a ſeruitio dei: et tn̄ maxima gloria ē ſeq̄ dn̄m: ſicut dicit Eccī. xxiij. d. Et hoc ē qd̄ ſubdit: h Et gloriā que a ſolo deo ē .i. gloriā ꝯſciētie in p̄ſenti/ et gloriam eternam in futuro/ non queritis. Hec eſt magna inſania/ gloriā hoīm q̄ ſterc⁹ et v̄mis eſt q̄rere et gloriā dei repellere. ij. Cor. x. d. Qui gloriat: in dn̄o glorietur. Et idē dicit Hiere. ix. g. Chryſ. Si laudes amam⁹/ eas q̄ a deo ſunt q̄ram⁹ laudes: Nā q̄ q̄dem ab hoīb⁹ eſt laus qualiſcūq3 fuerit/ ſimul et apparuerit et perijt. Vn̄ Ps. Perijt memoria eoꝝ cū ſonitu: et dn̄s in eternū p̄manet. De h̄ habes. ſ. eodē. f. Ego ab hoīe teſtimonium non accipio. k Nolite putare et c̄. Q2 mlt̄a dixerat de ſe et nō credebāt/ poterat credere quis q eos eſſet accuſatur⁹ vl q venerit in mūdū/ nō ad ſaluādū ſed ad perdēdū: qd̄ falſum ē: q2 venit querere et ſaluū facere qd̄ perierat: vt dicit Luc. xix. b. Et. ſ. iij. b. Non miſit deus filiū ſuū in mūdū vt iudicet mūdū/ ſed vt ſaluet mūdus p ipſū. Ideo dicit: Nolite putare q2 ego accuſaturus ſum vos .i. q2 venerim ad accuſandū vos/ apud patrem: ē q̄ accuſat vos moyſes. q. d. ego nō accuſo vos ſed v̄ra traſgreſſio. Moyſes eni dicit accuſare .i. tranſgreſſio mandatoꝝ legis per moyſen datē. Vel/ k Nolite putare et c̄. q. d. non accuſo vos ſolus/ ſed moyſes mecū: id eſt nō accuſabimini in iudicio ſolum pro cōtemptu mei: ſed pro cōtemptu moyſi. Nota q chriſtus non eſt modo accuſator/ ſed excuſator apud patrem: ſcd̄m q dicit Heb. vij. d. Semper viuens ad interpellandū pro nobis. Et. j. Joh. ij. a. Aduocatum habemus apud patrem ieſum chriſtum/ et ipſe eſt p̄pitiatio pro peccatis noſtris. Bern̄. Magnū habes o homo acceſſum ad deum: vbi habes filium ante patrem: matrem ante filium: filius oſtēdit patri latus et vulnera: mater oſtēdit filio pect⁹ et vbera: Nec poteſt fieri vlla repulſa vbi tot charitatis ꝯcurrūt inſignia. n Eſt q̄ accuſat vos moyſes in q̄ vos ſperatis. Per moyſen intelligit hic ſcriptura ſiue lex q̄ data eſt a moyſe. Vnde notandū q q̄nq3 habebunt mali ī iudicio accuſatores ſiue teſtes contra ipſos. Prim⁹ eſt creator. Vnde Hiere. xxix. f. Ego ſum iudex et teſtis dicit dn̄s. Secūdus eſt creatura. Sap. v. d. Armabit creaturam ad vltionē inimicoꝝ. Item in eodem. Pugnabit cum illo orbis terrarū contra inſenſatos. Itē ſcriptura: vt dicitur hic: Eſt qui accuſat vos moyſes et c̄. Item cōſciētia eſt teſtis. Roma. ij. c. Teſtimoniū perhibente illis ꝯſciētia ipſoꝝ et inter ſe cogitationū accuſantiū aut etiam defendentiū in die cū iudicabit de⁹ occulta hominū. Item culpa. Scd̄m illud Hiere. ij. d. Arguet te malicia tua: et auerſio tua increpabit te. p Si eni crederetis moyſi/ crederetis forſitan et mihi. Qui eni crederet ſcp̄ture crederet iſpiratiōi diuine q̄ de⁹ loquit ī corde. Vn̄ patet q q̄ repellūt gratiā qua cor mouet a deo/ nō credūt veraciter ſcripture dei. De me eni ille ſcripſit et c̄.

Poſt hec abijt ieſus et c̄.

Moraliter

Ps. 9.

Mali in iudicio habebūt q̄ accuſatores

Poſt hec abijt ieſus ⁊c. Expoſitio Capi. VI.
Ex his q̄ tradūt auctores ordināte euāgelicā hiſto
riā cogimur dicere/ φ iſtud qđ h dr̄ ſit recapitulatio.
Tempus enim dn̄ice predicatiōis a baptiſmo.ſ.eius vſq̄ ad
ſuam paſſionem ſolet diuidi in tres annos ⁊ dimidium. Pri/
mus annus compu/
tatur iſtud ſpacium
qđ fuit a baptiſmo
A chriſti vſq̄ ad incar
cerationem iohānis
vbi eſt ann⁹:et quā/

Capitulum VI

a Poſt hec abijt ieſ⁹ trās
c mare galilee qđ ē tyberiadis.
d Et ſeq̄bat eū multitudo ma/

tum ē ab epiphania vſq̄ ad paſcha/ pro anno dimidio com/
putatur: ſecundus ab incarceratione iohannis vſq̄ ad mor/
tem eius: tertius a morte iohannis vſq̄ ad paſſionem domi/
ni. Tradūt itaq̄ auctores/ vt habes in quadā Glo. circa pri/
cipium Marci/ φ tres euangeliſte/ facta primi anni oīno p̄/
termiſerūt: Facta quoq̄ tertij anni/ fere oīno: de eis eni pau
ciſſima tetigerunt. Facta vero medij anni ſufficienter proſe/
cuti ſunt. Johannes autem qui pro ſupplemēto ſcripſit euā/
gelium/ de factis medij anni que alij plene tractauerant/ oīno
ſiluit: q̄ aūt de p̄mo vl̄ tertio fuerāt ab alijs pretermiſſa/ ſup/
pleuit Suppleuit itaq̄ iā de p̄mo anno mutationē aque i vi/
nū: et primā eiectionē vendentiū/ ⁊ alia quedā. De tertio au/
tem anno iam ſuppleuit ſanationem paralytici qui languidus
ſteterat diu ad piſcinā: De qua.ſ.proximo. Et illuminatio/
nem ceci: de qua habebis in ſequentib⁹.j.ix.b. Et ſuſcitatio/
nem laçari.j.xj.f. Unde poteſt colligi φ recapitulatio eſt qđ
hic dicitur de refectione q̄nq̄ milium: Si eni premiſſa ſana/
tio paralytici iuxta piſcinam facta: eſt in tertio anno/ certum ē
factam eſſe poſt hanc refectionem ⁊ nō ante. Certum eſt etiā
φ in principio tertij anni circa paſcha facta eſt decollatio io/
hannis: cui continuata eſt vtraq̄ refectio q̄nq̄ milium quā h
habes/ et Matth.xiiij.b.et Marc.vj.e.et Luc.ix.b. Et
quattuor miliū: de qua habes Matth.xv.d.et Marc.viij.
a. Decollato eni iohāne/ fama ieſu aſcēdit ſtatim ad herodē:
et putauit eſſe iohannem quem decollauerat dicens: Surre/
xit a mortuis: ⁊ ideo virtutes operantur i illo: ⁊ querebat eū
videre q̄s eſſet. Et hoc audiens chriſtus/ abijt tranſ mare ga
lilee: ⁊ ſecuta eſt eum multitudo quā refecit/ ſicut dicit̄ hic: et
Matth.xiiij. Cum ergo conſtet hanc refectionem factā eſſe
in principio tertij anni ſtatim poſt decollationē iohānis/ ma/
nifeſtum eſt φ preceſſit ſanationē paralytici iuxta piſcinam:
que facta eſt in eodem tertio anno in pentecoſte/ vt dictū eſt:
et ita quod hic dicitur eſt recapitulatio. Alij dicunt et forte
verius/ vt credo/ φ tres euangeliſte licet ſatis ſufficient proſe/
cuti ſint facta medij anni: tamē aliqua pretermiſerūt. Dicunt
ergo premiſſam ſanationē paralytici medio anno factam ab
alijs tacitam ⁊ a iohanne ſuppletam. Et ſm iſtos nō eſt reca/
pitulatio/ ſed recta hiſtorie proſecutio: quia ſm hoc p̄miſſa
ſanatio paralytici facta eſt in ſecundo anno in pentecoſte.ſ.et
refectio de qua hic ſequitur/ facta eſt in tertio anno in princi/
pio.ſ.ipſius anni tertij circa paſcha.ſ.ſequens. Iſtud capitu/
lum diuiditur in tres partes principales. Primo agitur de
miraculo panum. Secundo de tranſitu ſuper aquas: ibi: Ut
ſt.turbas autem ſero factum eſt ⁊c. Tertio reprehēdit dn̄s† diſci/
pulos/ et inſtruit de cibo permanenti: ibi: Amen amen di/
co vobis: queritis me/ non quia vidiſtis ſigna ⁊c.
Et hec pars protenditur vſq̄ ad finem capituli de inſtru/
ctiōe eorum. Dicit ergo: a Poſt hec abijt. Et cōtinua/
tur ſm ordinem temporis: quia predictum ſignū factum eſt i
feſto pentecoſtes: iſtud autem circa paſcha ſequens. Glo. ali/
ter cōtinuat. Quia per ſuperiora verba chriſtus deitatis ſue
et humanitatis arcana monſtrauit: ideo euangeliſta poſt hec
agit de iſto miraculo/ in quo φ deus eſſet oſtendit/ non verbo
ſed facto. Chryſ. videtur ſic continuare. Supra offenſi erant
iudei de verbis eius: ideo mitigat nunc eorum furorem per
ſuam receſſionē. Un̄ dicit: Poſt hec/ q̄ facta ſunt. b Ab/
ijt ieſus: Et ſicut patet Matth.xiiij. vbi agit̄ de hac refe/
ctiōe/ ipſe receſſit de iudea: q̄r herodes q̄rebat eū: credēs φ ip
ſe eſſet iohannes q̄ a mortuis reſurrexiſſet. Unde patet φ iam
decollatus erat iohannes circa illud paſcha/ ante illud mira/
culum. c Trans mare galilee qđ eſt tyberiadis.
Stagnū erat dulcis aque/ qđ influitur a iordane: ſed hebrai/
co idiomate dicitur mare: quia congregatiōes aquarum ap/
pellāt̄ maria. Dicitur aūt mare galilee/ a regiōe adiacēte. Di
citur tyberiadis/ a ci
uitate que ſupra ſta/
gnum ſita eſt. Dici/
tur geneſareth a na/
tura loci: q̄r ex ſe vn/
dis criſpantib⁹ gene
rat auras. Dicitur ſtagnum: quia ſtat aqua. Et nota φ in hoc
moraliter inſtruimur: vt dicit Chryſ. vt furori cedamus: ſic
ipſe facit. Et.ſ.iiij.a. Ut cognouit ieſus q̄r audierunt phari/
ſei φ ieſus plures diſcipulos facit ⁊ baptiçat q̄ iohannes: re
liquit iudeam ⁊ iuit in galileam. Ueruntamē in galileam mo/
do abiens/ non ad eadem vadit loca ad que prius. Non enim
in chana iuit: vt.ſ.iiij.f. ſed vltra mare. d Et ſeque/
bat̄ eū multitudo magna/ populor̄. Et ſubdit cauſam:
Quia videbāt ſigna

Myſtice a Poſt hec abijt ieſus trans mare ga lilee qđ eſt tyberiadis ⁊c. Chriſtus dicitur abire trans Myſtice
mare: quia ſemper in tranſitu fuit in mari huius mundi. In
via enim peccatorum non ſtetit vel ſedit: vt dicit Pſ. ſed p Pſ.i.
na uē crucis tranſiuit mare ſeculi preſentis: et venit ad glori/
am reſurrectionis. Scđm illud Matth.ix.a. Aſcendens ie/
ſus in nauiculam tranſfretauit et venit in ciuitatē ſuā d Et
ſequebatur eum multitudo magna: quia per predi/
cationē apl̄orum

Moraliter a Poſt hec abijt ieſus ⁊c. Per ieſum in Moraliter
telligitur predicator: qui ſeipſum ſaluare debet per bonam vi
tam: et alios per ſanā doctrinā: Scđm illud.j.Timoth.iiij.
d. Attende tibi et doctrine: inſta in illis: ſic eni ⁊ teipſum ſal/
uum facies ⁊ eos q̄ te audiunt. Et Jaco.v.d. Qui cōuerti fe/
cerit peccatorem ab errore vie ſue/ ſaluabit animā ſuā a mor/
te ⁊c. Hic predicator refecturus plebem verbo predicatio/
nis/ primo mare huius ſeculi tranſire debet ⁊ elongare. De
quo Pſ. Hoc mare magnum et ſpacioſum. Et aſcendere in Pſ.103.
montē vite eminentis: et tunc ſequitur eū: id eſt imitabit̄ mul
titudo magna plebis. Un̄ Gen̄.xij.a. Egredere de terra tua/
et de cognatione tua/ ⁊ de domo patris tui: ⁊ veni in terram
quam mōſtrauero tibi: faciamq̄ te creſcere in gentē magnā.
Exo.iij.a. legitur φ moyſes pauit gregem poſtq̄ egreſſus
eſt de egypto ⁊ non ante. Similiter iacob. Gen̄.xxix.d. Nec
legitur habuiſſe filios nec pauiſſe gregem donec egreſſus eſt
de terra ſua. Hoc eſt qđ dicit̄: d Et ſequebat̄ eū mul/
titudo magna. Similiter qui egreſſus eſſet de amore mū/
di/ multi peccatores ſequerent̄ eius doctrinā ⁊ vitam. Unde
Eçech.iij.c. Aſſumpſit me ſpiritus/ ⁊ audiui poſt me vocem
commotionis magne: benedicta gloria dn̄i de loco ſuo. Ibi
dicit Greg⁹. Prophetam vox cōmotionis magne ſequitur:
q̄r poſt vbū predicationis conuerſorū atq̄ penitentiū luctus
audiuntur. Qui enim prius quieti iacebant in vulnere/ tacti
poſtmodum manu medicine/ ad ſalutem redeunt cum dolore.
De qua cōmotione dicit Pſ. Pedeſ eius ſteterūt ⁊ mota eſt
terra. Et nota φ dicit̄ hic: Multitudo magna: quia mul/
ta ſūt peccatorum genera. Ipſe etiam peccator multiformis
eſt: q̄r habet diuerſas formas ſiue facieſ deformitatū: Scđm
illud Pſ. Et facies peccatorum ſumitis. Induit eni lupi for/ Pſ.81.
mam per rapacitatem: leonis per ſuperbiam: vrſi per crude/
litatem: et ita de alijs. Sunt etiam multiformes quantum ad
diuerſitatem ⁊ multitudinem voluntatum ⁊ affectionū. Pro
uerb.xiij.a. Uult et non vult piger. Item Prouerb.xv.
a. Cor ſtultorum diſſimile erit. Et ſm diuerſos affectus/
diuerſas habent linguas ⁊ confuſas. Et hec eſt confuſio la/
biorum: de qua habetur Gen̄.xj.b. Item ſm diuerſa gene/
ra peccatorū obtinent diuerſa nomina nationū. Ammonites
dicitur auarus populus.ſ.turbidus. Conturbat enim domū
ſuam qui ſectatur auariciam: vt dicit̄ Prouerb.xv.c. Moa/
bites: id eſt ex patre diabolo dicitur ſuperbuſ: Scđm illud.j.

F a Quia videbant ſigna que faciebat: id eſt miracu/la: b Super his: id eſt de his. c Qui infirmaban/tur. Iſti enim curioſi/nō veri ſequaces. Unde dicit Chryſ. Non erat firme mētis iſta ſecutio plebis. j. Corī. xiiij. d. Si/gna infidelibus data ſunt/ nō fidelibus. Alij ſequebantur ꝓ/pter doctrinam/ vt boni: vt Matth. vij. d. Stupebant om/nes in doctrina eius

Ut. †Abijt qm̄ docebat eos vt poteſtatem habens. Alij propter ſanita/tem habendam/ vt infirmi. Unde Marc. vj. g. Percurren/tes vniuerſam regionē illā/ cęperūt ī grabatis eos qui ſe ma/le habebant circumferre vbi audiebant eum eſſe/ et quocunꝙ introibat in vicos vel in villas aut ciuitates in platęis pone/bant infirmos. Alij propter inuidiam vt caperēt eū ī verbo/ vt phariſęi. Luc. xiiij. a. Ipſi obſeruabant eum. Alij vt pa/ſcerentur ab eo. Unde. j. eodem. c. Quęritis me: non quia vi/diſtis ſigna/ ſed quia ex panibus mādūcaſtis ⁊ ſaturati eſtis.

Quidam ſeqūebant.
- Ut viderent noua miracula: Hi cu/rioſi.
- Ut comederent de panibꝰ eius: Hi guloſi.
- Ut ſanitatem recuperarent: Hi in/firmi.
- Ut eum in ſermone cape/rent: Hi phariſęi.
- Ut doctrinam eius acciperent: Hi diſcipuli.

Sed quęrit h̄ Chryſ. Propter quid nō dicit euangeliſta illa ſigna que ſequebatur multitudo? Et ad hoc reſpondet/ ꝙ iſte euangeliſta plus ſtuduit enarrare ſermones dn̄i ⁊ ꝟba ad plę/bem ꝗ̄ ſigna. Uñ de ſignis vniꝰ anni integri nō ponit niſi de paralytico. ś. v. b. Et de filio reguli. ś. iiij. g. d Abijt/ vel/ ſubijt. Chryſ. Abijt aſit. Augꝰ. Subijt ergo in mon/tem ieſus. Chryſ. Propter quid aſcendit in montem ⁊ illic ſedet cum diſcipulis? Et reſpondet: propter id ꝙ debebat fie/ri ſignum. Item vt per hoc erudiat tumultus ⁊ turbationes fugere: Aptum enim quid eſt ad philoſophiā ſolitudo. Ideo ſępe ſolus pernoctat et orat: Luc. vj. c. docens eum qui ad deum vadit locum a tumultu purum inquirere. Unde Eccī. xxxviij. c. Sapiētiam ſcribe in tempore vacuitatis: ⁊ qui mi/noratur actu ſapientiam percipiet ⁊c. e Et ibi ſedebat cum diſcipulis ſuis. Per hoc accuſatur turba de pigri/tia: quia diſcipuli ſoli ſequuntur. f Erat autem proxi/mū paſcha dies feſtus iudęorum. Et dicunt quidam ꝙ poſt hoc paſcha decollatus ſit iohānes. Sed per ea quę di/cuntur Matth. xiiij. b. de iſta refectiōe/ patet/ ꝙ iam erat de/collatus. Propter hoc alij dicunt/ ꝙ alia refectio eſt iſta de qua loquitur hic: et alia de qua loquitur Matth. xiiij. Quia iſta facta ante paſcha vt dicitur hic: illa autem facta eſt poſt decollationem iohānis: qui poſt paſcha decollatꝰ fuit/ vt di/citur cōmuniter. Sed quęrit hic Chryſ. quare chriſtus nō aſcendit modo ad diem feſtum in hieroſolymā? Et reſpōdet: ꝙ per hoc ſoluit ⁊ docet paulatim ſoluenda eſſe legalia. Oc/caſionem autem ſecedendi ſumpſit a iudęorum nequitia qui

F ei inuidebāt. Cū

Myſtice ✱ cationem apoſtoloꝝ multitudo gentiū ꝯuerſa eſt. d Sub/ijt ergo in mōtem ieſus: qꝛ poſt tranſitū huiꝰ maris ſub/ijt in cęlum in die aſcenſionis. e Et ibi ſedebat cum di/ſcipulis ſuis: cum angelorum ⁊ ſanctarum animarum tur/

Pś. 67. mis cum quibus aſcendit: Scđm illud Pś. Aſcendiſti in al/tum cępiſti captiuitatē accępiſti dona in hominibꝰ. Exo. xv. c. Introduces eos ⁊ plantabis eos in monte hęreditatis tuę firmiſſimo habitaculo tuo qđ operatus es dn̄e. Geñ. xxxij. c. In baculo meo tranſiui iordanem iſtum: ⁊ nūc cū duabꝰ tur/mis regredior. Eſa. lxiij. a. Quis ē iſte qui venit de edom tin/ctis veſtibus de boſra? f Erat autē proximū paſcha dies feſtus iudęorum. Per aſcēſionem eñ dn̄i fit proxi/mus ⁊ propinquus tranſitus in terram promiſſionis ſanctis

a gna: quia videbant ſigna quę
b faciebat ſuper his qui infir/
c mabant. †Subijt ergo in mō
d tem ieſus/ et ibi ſedebat cum
f diſcipulis ſuis. Erat aūt pro/
ximū paſcha/ dies feſtus iu/

qui paſcha: id eſt tranſitum habent pro feſto: qui. ſ. gaudēt de morte ⁊ lugēt de exilio: Scđm illud Phil. j. Deſideri/um habens diſſolui ⁊ eſſe cum chriſto. Job. iij. d. Qui ex/pectant mortem ⁊ non venit: quaſi effodiētes theſaurum: gaudētꝙ vehementer cū iuenerint ſepulchꝛū. Ideo dicit dies feſtus iudęorum: id eſt vere cō/fitentium. Tales eñi cōfitent: quia peregrini ſūt ⁊ ho/ſpites ſup trā: vt dꝛ Heb. xj. c.

✱ viij. f. Uos ex patre diabolo eſtis: ⁊ deſiderium patris Moraliter veſtri vultis facere. Philiſteus dicitur guloſus. ſ. potione cadens. Et ſic de alijs. a Quia videbant ſigna ꝗ̄ faciebat ſuper his qui infirmabantur. Talis eñ prędicator cęcos illuminat/ claudos erigit/ mortuos reſuſ/citat: ⁊ cętera ſigna: ſcđm illud Marc. vlt. d. In nomine meo dęmonia eijciēt/ linguis loquent nouis/ ſerpētes tol/lēt ⁊c. Et Eſa. xj. b. Sup foramina aſpidiſ ⁊ ī cauerna regu/li q̄ ablactatꝰ fuerit manū ſuā mittet. Et Job. xxvj. d. Spi/ritꝰ dn̄i ornauit cęlos ⁊ obſtetricāte manu eiꝰ eductꝰ ē colu/ber tortuoſus. Primo eñ oportet ꝑdicatorē a lacte cōſo/latiōis mūdanę retrahi: ⁊ ꝟtutibꝰ ornari: qđ idē ē qđ mare galilęę: qđ dulce ē trāſire/ ⁊ in montē ſecedere: et poſt peū poterunt ſerpentes: id eſt peccata a cordibꝰ hominū eue/li ⁊ morbi ſanari. d Abijt/ vel/ ſubijt ergo in mon/tem ieſus: qđ fit quādo prędicator ſicut dictum eſt aſcē/dit in eminentiam vitę: Scđm illud Eſa. xl. b. Super mon/tem excelſum aſcende ⁊c. e Et ibi ſedebat cum diſ/cipulis ſuis. Sedere in monte eſt de altitudine vitę nō retrocedere: Scđm illud Job. xxvij. a. Juſtificationē me/am quam cępi tenere non deſeram. Roma. viij. g. Quis nos ſepabit a charitate dei? Tribulatio: an āguſtia: an fa/mes ⁊c. In hunc montem quidam aſcendere volunt: qui/bus dicitur in loth Geñ. xix. d. In monte ſaluū te fac: ſed non audent. Deut. v. a. Timuiſtis ignem et non aſcendi/ſtis in montē. Hi ſunt quos terret ſonitus folij volantis: qui timent pruinam: qui trepidant vbi non eſt timor: qui fingentes ſibi temptationes venturas/ nō audent pęniten/tiam aggredi. Sed nota ꝙ ieſus ī mōte ſine diſcipulis nō ſedet: quia ſic prędicator vel pręlatus debet ſtudere ad vi/tam propriam/ quatenus alios non deſerat: ſed cum eis ſit per ſollicitudinem ⁊ curam. Act. xx. f. Attendite vobis ⁊ vniuerſo gregi/ ī quo vos ſpiritusſanctꝰ poſuit epiſcopos regere eccleſiam. Uel aliter. Mons eſt altitudo contem/plationis: in quem debet prędicator aſcendere cum diſci/pulis ſuis: qꝛ in oratione ⁊ meditatione debet omnia inte/riora ſua colligere a vanitate ſęculi: et pręparare ſe anteꝗ̄ audeat prędicare verbum dei. Gregꝰ. In contemplatione hauriunt: qđ alijs per prędicationem effundunt. Apoc. viij. b. Angeli ſeptem qui habebant ſeptem tubas prępa/rauerunt ſe vt tuba canerent. Per quos intelligitur vni/uerſitas prędicatorum: qui licet habeāt omnem ſciētiam: quę per ſeptem tubas intelligitur: debent tñ ſe pręparare ob reuerentiā ꝟbi dei. f Erat autē primū paſcha dies feſtus iudęorum. Tunc enim pręcipue conflu/unt homines ad confeſſionē: ⁊ tranſeunt de vitijs ad vir/tutes: cum prędicator prius montem vitę eminentis vel ar/cem cōtemplationis aſcenderit. Merito enim prędicato/rum conuertunt multi ad deū. Et dicit paſcha dies feſtus iudęorū: quia ſoli iudęi: id eſt cōfitentes peccata ſua: faci/unt iſtum trāſitum de membris diaboli in corpus chriſti: de culpa ad gratiam: de vitijs ad virtutes: đ ſeruitute dia/boli in libertatem regni: de exilio vitę pręſentis ad patri/am ęternę fęlicitatis. Talis dies eſt dies feſtus iudęorum. Homo enim qui veraciter ore confitetur peccata ſua: et quantū ad cor tranſit. i. recedit a pctō/ deo ⁊ angelis ⁊ ſi/bi et toti eccleſię facit feſtum ⁊ gaudium. Luc. xv. b. Gau/

✱ dium eſt angelis

ꝟ ei inuidebant. a Cum ſubleuaſſet ergo oculos ie
ſus/ſurſum: vel quia prius circa ſuos diſcipulos oculos
habebat. b Et vidiſſet quia multitudo maxima
venit ad eum/que ſtabat inferius. c Dicit ad phi
lippũ ⁊c. Ecce patet de quibus tractabat cũ diſcipulis:
de operib⁹.ſ.miſe
ricordie. Chryſ.
Hic oſtenditur ꝙ
nunꝗ̃ inaniter ſe/
debat cum diſci/
pulis ſuis/ſed di/
ligẽter loquẽs q̃d
ad eos ⁊ docens:
et conuertens eos
ad ſeipſum: ⁊ cõ/
ſedebãt fortaſſis
quaſi ĩ corona ad
inuicem ſe videntes: in quo apparet eius procuratio ⁊ ſolli
citudo ⁊ eius humilitas ⁊ cõdeſcenſio. Dicit ad philip
pũ: Vñ emem⁹ panes vt manducent hi. Cõtra:
Alij euãgeliſte dicunt: vt Matthe⁹.xiiij.b. Marc⁹.vj.e.
et Lucas.ix.b. ꝙ diſcipuli venerũt dicẽtes iẽſu vt dimitte/
ret turbas ire ad emendas eſcas: hic autem inducitur phi/
lippus primo interrogatus a ieſu. Ad h̃ reſpondet Chryſ.
Mihi videntur vtraq; eſſe vera: ſed tñ non in eiſdem fac/
ta temporibus: ſed illa que alij euangeliſte dicunt eſſe anti
quiora his que dicit iohannes.q.d. Chryſ. primo dixe/
runt apoſtoli ad ieſum vt dimitteret turbas/vt dicunt alij
euangeliſte: poſtea autem ipſe allocutus eſt philippum/vt
dicit iſte euangeliſta. Et nota ꝙ chriſtus poti⁹ alloquitur
philippum: quia nouit quis diſcipuloꝝ magis indigebat
doctrina: Hic enim eſt qui dic.j.xiiij.a. Dñe oſtende no/
bis patrem ⁊c. Propterea eum interrogãdo erudit dicẽs:
Unde ememus panes ⁊c. Nam ſi ſtatim miraculũ
feciſſet/nõ tantũ appareret: ideo cogit eũ prius cõfiteri in/
opiam/ vt cognoſcẽs in qua neceſſitate erat/certius diſcat
eius q̃d debebat fieri miraculi magnitudinem. Et habet
ſimile Exo.iiij.a. Quia domin⁹ non ꝑus fecit ſignum ꝗ̃
interrogaret: quid ẽ in manu tua. Quia enim inopinabilia
quando repente ⁊ ſubito contingunt/in obliuionem eorũ
que erant apud nos prius inducunt: ideo eum in confeſ/
ſione preſẽtis neceſſitatis illigauit/vt ſtupore facto ex mi/
raculo memoriam eorum que confeſſus eſt non poſſit ab/
ijcere: et preterea vt a comparatione prioris ſtatus diſcat
magnitudinem ſigni. Iſte ſunt rationes quare interroga/
uit. Tertia ratio eſt ad probationem ipſius: Unde ſequit
d Hoc autem dicebat temptans eum: id eſt pro/
bans: non ignorans tñ quid erat reſponſurus. Et habetur
ſimile Geñ.xxij.a. Temptauit de⁹ abraam/ ⁊ dixit: Ac/
cipe filium tuum amabilem quẽ amaſti iſaac ⁊c. Et loqui/
tur humano modo/ vt dicit Chryſ. Sicut enim cũ dicit:
Scrutans corda deus/non ignorare ſcrutationem oſten/
dit/ſed certiſſime cognitiõis: Ita vtiq; et cũ dicitur: quo/
niam temptauit/nihil aliud ſignificat ꝗ̃ quoniã ſciebat cer
tiſſime: ſed ⁊ aliud eſt dicere.ſ.quoniam approbatorem eũ
faciebat. Eſt ergo ſenſus. e Temptans: id eſt ꝓbãs
intellect⁹ ⁊ in certiſſimam ſui cognitionem per hoc inducens. Et ne
propter† dictionis infirmitatem ſuſpiceris aliquod incon/
ueniens: ideo euangeliſta ſubdit: f Ipſe enim ſcie
bat quid eſſet facturus. Eodẽ modo ſciebat quid il/
le reſponſurus. Unde nõ ignorando queſiuit/ ſed proban
do. g Reſpõdit ei philippus: ducentorũ de/
nariorum panes nõ ſufficiunt eis/ vt vnuſq̃ſq;
modicum quid accipiat.q.d. neſcio vnde emant pa/
nes vel vnde reficiantur plebes: quia ſi haberemus tot pa
nes non ſufficerent: multo minus poſſumus cum nihil ha
beamus. Et ẽ verbũ infirmi adhuc in fide: q2 nõ credebat
paucis tot refici poſſe. Determinato igit hoc de philippo/
determinat de alio diſcipulo: q̃ aliquãtulũ in fide ꝑfectior
erat. Vñ ſeqt: h Dicit ei vn⁹ ex diſcipulis ei⁹ ⁊c.

a deorum. Cũm ſubleuaſſet er/
b go ocl'os ieſus/ẽt vidiſſet q2
multitudo maxima venit ad
c eum/dicit ád philippum: Un
de ememus panes vt mandu
d cent hi? Hõc autem dicebat
e f tẽmptans eũ. Ipſẽ enim ſcie/
g bat quid eſſet facturus. Rẽ/
ſpondit ei philippus: Ducẽ/
torum denariorum panes nõ
ſufficiunt eis: vt vnuſquiſq;
modicum quid accipiat. Di/
h cit ẽi vnus ex diſcipulis eiuſ:
andreas frat ſimonis petri:

eadem ſimplicitate qua et philippus: id eſt conſimili: quia
vterq; adhuc infirm⁹ in fide. Et notificat iſtũ a diſcipula/
tu/cum dicit: ex diſcipulis eius. A nomie: andreas:
A genere: frater ſimonis petri. Per quod innuitur
ꝟ ꝙ petr⁹ ſenior erat etate

* dium eſt ange Moraliter
lis dei ſuper vno
peccatore peni/
tentiam agente.
Heſter.viij.d. Iu
deis: id eſt confi/
tentib⁹ noua lux
oriri viſa ẽ: gau/
dium/honor et tri
pudiũ: apud om/
nes populos/ vr/
bes ⁊ prouincias
quocũq; regis precepta veniebant/ mira exultatio/ epule
atq; ꝯuiuia ⁊ dies feſt⁹/intãtũ vt plures alteri⁹ gẽtis ⁊ ſec/
te eoꝝ religioni ⁊ cerimonijs iũgerent: Grãdis eni cũctos
iudaici nois terror iuaſerat. Seqt: a Cũ ſubleuaſſet ẽ
ocl'os ieſus. Primo ĩ† ꝑdicatiõe debet ꝑdicator ocl'os Ar. rotatione
ad deũ dirigere: Scdm illud Ps. Ad te leuaui ocl'os me/ Ps. 122.
os ⁊c. Et poſtea ſe ad cõſiderandũ fructũ ſubditoꝝ cõuer/
tere. Unde ſequit: b Et vidiſſet quia multitudo
maxima venit ad eũ. In hoc eni inſtruimur/ vt nec ea
que dei ſunt negligam⁹: nec ea que proximi. Unde.ij.Cor.
v.c. Siue mente excedimus deo ſiue ſobrie ſumus ⁊c. c
Dicit ad philippũ/ vnde emem⁹ panes vt mã/
ducent hi: Qd eſt quãdo predicator vidẽs multitudinẽ
plebis expectantẽ paſtum ꝑdicationis/conuertit ad ſeipſũ
diſq̃rens quid habeat in intellectu ſuo quo poſſit populũ
ſatiare. Philippus eni interp̃tat os lampadis: ⁊ ſignificat
intellectum q̃ eſt q̃ſi os ⁊ ianua cordis. Quia ſicut homo
ꝑmo cibum recipit ĩ ore ⁊ maſticat ⁊ poſtea trãſmittit ĩ ſto
machũ et inde nutrit: ſic ꝑmo recipit verbũ in intellectu ꝑ
cognitionẽ q̃ſi ĩ ore ⁊ poſtea decoquit ĩ ſtomacho affect⁹
per amorẽ: et demum tranſmittit ad omnia verba ꝑ opa/
tionẽ. Predicator ergo loquit ad philippũ vnde emat pa/
nes: qñ homo cogitat ꝙ de intellectu ⁊ ſtudio ſuo non ha/
bet vñ alios ſatiet. q.d. hoc modo non ſufficit ſtudiũ meũ
vel ingeniũ vnde h̃ poſſem hr̃e q̃d ſufficiat tante turbe. d
Hoc aũt dicebat tẽptãs eũ.i. ꝓbãs q2 h̃ debet dicere
homo/nõ ꝑ deſperationẽ: ſed ꝓpt ꝓbationẽ ⁊ elatiõis de/
preſſionẽ: ne ſibi attribuat q̃d non habet ex ſe. f Ipſe
eni ſciebat q̃d eſſet factur⁹: ex dei munere: cui⁹ ẽ pa/
nes multiplicare: ſicut ⁊ chriſt⁹ nõ habuit ab hoĩe ꝙ multi
plicaret panes ſ ex deitate. Et in hoc ſignificat ꝙ licet nõ
ſatis ꝯfidat ꝙ habeat donũ ꝑdicãdi/ debet ingeniũ ſuũ et
intellectũ ſcrutari: vt vidẽs ſuũ defectũ ꝯfiteat. Vñ ſequit
g Rñdit ei philipp⁹: ducẽtoꝝ denarioꝝ ⁊c. Ita
rñdet intellect⁹ hoĩs ſibĩpſi.i. hoc intelligit homo et co/
gnoſcit ꝙ nõ ſufficit ad ꝑdicationẽ ꝑfectio duoꝝ talentorũ
.ſ. ſciẽtie ⁊ eloquẽtie/niſi etiã aſſit donũ gr̃e diuine. Io.j.
xv.a. Sine me nihil poteſtis facere. Prouerb.xxij.a. Su/
per aurũ ⁊ argẽtũ gr̃a bona. Quia mag' neceſſaria ẽ gra/
tia ꝗ̃ ſciẽtia et eloquẽtia: et ideo ſup hoc eſſe põt accumu/
latiuũ: q2 ſciẽtie ⁊ eloquentie neceſſaria eſt additio gratie.
Greg⁹. Inuanũ laborat exteri⁹ lingua ꝑdicatoris/niſi in/
tus operet gr̃a ſaluatoris. Iſti ſũt tres panes: quos pete/
re debemus ab amico: Luc.xj.a. Amice accõmoda mihi
tres panes: qm̃ amic⁹ me⁹ venit de via ad me: nec habeo
q̃d ponã ante eum. Eſa.iij.b. In domo mea nõ eſt panis
neq; veſtimẽtũ. h Dicit ei vn⁹ ex diſcipulis ei⁹ an
dreas frat ſimonis petri. Petr⁹ interp̃tat agnoſcẽs
et ſignificat fidẽ: cui⁹ frater ẽ andreas: q̃ interp̃tat virilis ⁊
decorus ſtatiõe: et ſignificat ſpem q̃ ſemꝑ viriliter agit ⁊ ſur
ſum ſe erigit. Qñ igit videt hõ ꝙ ꝑ ſcientiã ⁊ eloquentiam
non ſufficit ⁊ de ſe diffidit/ſperare debet ⁊ ꝯfidere de deo:
ꝙ ſi affectuoſe ad deum cõuertatur/dabit ei dominus ver

* bum/⁊ verbo

℟ q petrus ſenior erat etate: ſicut dicit Glo. ſ. ſ. a ¶ Eſt puer vnus hic. Glo. Iſte puer / vel vnus ex diſcipulis fuit / vl' aliquis de turba. b ¶ Qui habet qnq panes hordeaceos ⁊ duos piſces. Sicut dicit Chryſ. excelſior philippo erat in fide andreas: ſed nō perfect⁹. Eſtimo autem q non ſimplicit dixit h ex ſe: ſed quia audierat propheta/rū miracula: ⁊ ſignū qđ fecerat heliſeus de panib⁹.

Matth. 14. b.
Marci. 6. e.
Luc. 9. b.

a Eſt pūer vnus hic qūi habet b quinq panes hordeaceos et c duos piſces: ſēd hec quid ſūt d inter tātos: Dixit ērgo ieſus: e Fācite homines diſcumbere. f Erāt autē fenū multū in loco

iiij. Reg. iiij. g. vnde et aliquantulum credens hoc cōmemorauit. Sed quia non ad perfectionē fidei venerat / ſubdit: c ¶ Sed hec quid ſunt inter tantos: Hoc imbecillitatis fuit. Credebat q a paucioribus pauciora: et a pluribus plura faceret q mirificabat: qđ nō erat verū. Similiter enim erat ei facile ⁊ a plurib⁹ et a paucioꝛib⁹ facere manere panum naturam: Non enim materia ſubiecta indigebat: ſed ipſis creaturis vtitur ad materiam miraculoꝝ: vt oſtendat ſe eſſe auctorem eorum: contra marcionem et manicheum. Ideo etiam ſicut diximus. ſ. ij. non creauit nouum vinum / ſed de aqua fecit: et hic ſimiliter nō nouos panes creat: ſed multiplicat iā procreatos. Et eſt notabile hic quantum ad inſtructionem noſtram / q diſcipuli domini dicuntur habere tales ⁊ tam paucos panes. Unde dicit Chryſ. Diſcamus hinc nos qui voluptati attendimus que comedebant mirabiles viri illi ⁊ magni: chriſtus. ſ. et apoſtoli: et quantitatem eorum que inferebantur ad menſam magnam / quia quinq tm: ⁊ qualitatem / quia hordeacei: vtilitatem menſe eorum videam⁹ ⁊ imitemur. d ¶ Dixit ergo ieſus. Continuat ſic. Sic deſperauerat vterq diſcipulus vt dictum eſt: Quia ergo ſic deſperauerant: idcirco mirificatur⁹ dicit: e ¶ Facite hoies diſcūbere qſi comeſturos. Idcirco eni prius qſierat ab eis / vt prius confeſſi rei difficultatem / poſtea cum factum fuerit magis diſcant dei virtutem. Et qꝛ poſſet quis querere de aptitudine loci ad recūbēdū: ideo determinās ſubdit. f ¶ Erat aūt fenū multū i loco / illo: licet h factū ſit ante paſcha. ℟ In terra eni illa

Moraliter * hūm / ⁊ verbo affectum ad populum paſcendum. Remittit ergo andreas: id eſt ſpes hominē ad puerum. i. ad purū affectum / dicens: a ¶ Eſt puer vnus hic qui habet quinq panes hordeaceos ⁊ duos piſces. Iſte puer eſt affect⁹: qui ſemper debet recurrere ad deum / ſicut

Pſ. 130. puer ad matrē. Unde. Pſ. Sicut ablactat⁹ eſt ſuper ma-

Pſ. 122. tre ſua ⁊c. Item Pſ. Sicut oculi ancille ⁊c. Pſ. Oculi

Pſ. 24. mei ſemper ad dominū ⁊c. Affect⁹ etiam debet eſſe puer: id eſt purus in ſe ſine macula per innocentiam vel penitentiam. Et debet eſſe vnus / quantum ad proximum per concordiam fraternam. Uel vnus: id eſt non diuiſus / non diſcurrēs per vanitates ⁊ inſanias falſas: qꝛ mēs diuiſa nō impetrat. Et debet eſſe plenus / vt habeat qnq panes hordeaceos in memoriā paſſionū dñi. Qui panes quia reficiunt / et dicuntur qnq / propter numerum vulnerum: et hordeacei propter aſperitatem tormentoꝝ. Suadet ergo ſpes recurrere ad affectum: et de affectu compaſſionis miniſtrare plebi panes: id eſt verba de paſſionibus et vulneribus chriſti: Sicut apoſtolus. j. Cor. ij. a. Nihil me iudicaui ſcire inter vos niſi ieſum chriſtum ⁊ hunc crucifixum. Iſti panes ſūt hordeacei: quia cum aſperitate quadam ⁊ amaritudine mentis debet recoli paſſio chriſti. Unde beatus Bern. Ue tibi o amaritudo peccatorum meorum: propter quam tollendam tātam bone ieſu oportuit te pati amaritudinem. Cant. j. d. Faſciculus myrrhe dilectus meus mihi inter vbera mea commorabit. Sed nota q cum panibus adduntur piſces: quia non eſt amari-

Pſ. 93. tudo ſine conſolatione. Pſ. Scdm multitudinē dolorum meorum ⁊c. Et. ij. Cor. j. c. Sicut abūdāt paſſiōes chriſti in nobis: ita ⁊ per chriſtum abundat conſolatio noſtra. Et nota q nos ſumus ſicut pueri / qui datis ſibi pane ⁊ piſce / panem reijciunt ⁊ piſcem comedunt: ita nos qđ dulce eſt retinemus: qđ amarū eſt reijcim⁹. Prouerb. j. d. Mane conſurgent ⁊ non inuenient me: eo q exoſam habuerūt diſciplinam. q. d. non habebunt piſcem: id eſt conſolationem in me: quia nolunt habere panem diſcipline. Duo autē piſces: ſūt ſpes ⁊ charitas. Spes quidē piſcis marinus ē: quē petrus trahit hamo ſuo de mari. i. de tribulatione: Mat. xvij. d. Quia tribulatio patientiam operatur / patientia probationem / probatio vero ſpem: Roma. v. a. Charitas vo piſcis eſt aque dulcis: ⁊ piſcis mūdus ſm legem: qui habet pennulas benignitatis: quia benigna eſt in ſubueniendo miſeris: ⁊ ſquamas patiētie quib⁹ munit. Un. j. Cor. xiij. b. Charitas patiēs ē / benigna eſt. De his dicit

Pſ. Ponam in mari manū eius ſiniſtrā. ſ. ſpem in tribula- Pſ. 88.

tionibus: et in fluminib⁹ dexteram eius. ſ. in bonis charitatem: vt ſit leua ſub capite ⁊ dextera i amplexu. Cant. ij. b. Et nota q plus debet homo comedere de pane / ⁊ vtilius eſt ei qz de piſce. Ita domin⁹ in preſenti plures dat tribulationes. Modo eni eſt tempus tribulatiōis. Eſa. xxxvij. a. Dies tribulatiōis ⁊ anguſtie dies hec. Item raro et nō quotidie / ſed in feſtiuis dieb⁹ dat pauper homo piſces familie ſue: Ita chriſtus ſuis non ſemper dat conſolationes ſed raro ⁊ in claris feſtis. Unde Bern. Rara hora ⁊ parua mora. Et hoc ē / vt auidi⁹ queraſ delectatio eterna. Un Cant. j. d. dicit: Faſciculus myrrhe dilect⁹ me⁹ mihi inter vbera mea cōmorabit. Sed nō dicit hoc de botro cypri.

Scdm Bern. Quinq panes:
- Uilitas veſtium.
- Maturitas ſenſuum.
- Temperantia gule.
- Cuſtodia lingue.
- Labor manuum.

Uel / Quinq panes:
- Cognitio ſui.
- Pudor commiſſi.
- Dolor amiſſi.
- Timor inferni.
- Cognitio mundi.

Duo piſces: Fides. Penitētia. Duo piſces: Fides. Spes.

c ¶ Sed hec qđ ſūt inter tātos: Ita dicit homo ſibi ipſi: Preſto ſūt panes: id ē paſſiones chriſti: ſed hec parū proſunt multis: non ſufficit eis predicatio penitentie: volunt ſubtilia ſibi predicari. j. Cor. j. d. Predicamus chriſtum crucifixum: iudeis quidem ſcandalum: gentibus autem ſtulticiam. Sed Eſa. xix. b. dicitur: Confundanſ omnes qui operantur linum plectenteſ ⁊ texētes ſubtilia. Uel aliter. Hec qđ ſūt inter tātos: q. d. nō valet pdicatio mea quantūcunq ſit de bonis: niſi aſſit gratia ſaluatoris: q verba multiplicet ⁊ efficaciā ſatiādi donet. d ¶ Dixit ergo ieſus: facite homines diſcumbere. Sic homo ſpe cōfortatus / ⁊ habens fiduciam in dño / licet ſe inſufficientem videat / tn̄ intellectum et ingenium ſuum ⁊ affectum et omnes ſenſus ⁊ membra applicat ⁊ premittit quaſi miniſtros ad parandam menſam / ſperans de domino q Pſ. 67.

cibum apponet ⁊ multiplicabit: ſcdm illud Pſ. Dominus dabit verbū euangelizantib⁹ virtute multa. Marc. viij. a. Accepit ieſus ſeptē panes grās agēs et fregit ⁊ dedit diſcipulis ſuis vt apponerēt turbe. Sic dñs pdicantib⁹ dat ſeptem panes: id eſt vniuerſam refectionem ſcripture. Et frangit: quia ſcripturam eis aperit: et hoc facit non vt abſcondant / ſed vt turbe apponant: quia qui abſcōdit frumēta maledicetur in populis: Prouerb. xj. d. Tob. iiij. b. Si multū tibi fuerit ⁊c. f ¶ Erat aūt fenū multū i loco.

Per fenū intelligunſ hoies carnales vel carnalitas hoim: Eſa. 40. b.

qꝛ omnis caro fenū. Ibi ergo ē predicandū / vbi ſūt carnales hoies ⁊ peccatores / ⁊ qui non habent panes. Contra illos qui nolunt niſi i locis religioſis / vel pariſius pdicare * vbi nimis abundant

In terra enim illa circa paſcha habent noua grana: et pręcipiuntur offerri in paſcha: Leuit. xxiij. b. et poſtea ponebãt falces in meſſe. Unde cum collectio fęni antecedat meſſem: non eſt mirum ſi tunc erat fęnum in loco: et etiam propter vicinitatem aquę. Chryſ. Diſcipuli cum deſiderio diſcumbere fecerunt turbas.

a Diſcubuerũt ergo viri numero quaſi quinq̃ milia. Numer⁹ virorũ ponitur ab euãgeliſta/ ob ſtuporem magnitudinis miraculi.

a Diſcubuerũt ꝗ̃ viri numero b q̃ſi q̃nq̃ milia. Accepit ergo c ieſus panes/ ⁊ cũ grãs egiſſet diſtribuit diſcumbentib⁹. Si d militer ⁊ ex piſcib⁹ quantũ vo e lebat. Ut aũt impleti ſũt/ dixit f g diſcipulis ſuis: Colligite q̃ ſuperauerũt fragmenta ne pereãt.

B
...th.14.b.
...arci.6.f.
...uc.9.b.
Diſ.c.qui
eccleſiaſticis

Et nota ꝙ diſcubuerũt ſm ordinationẽ apoſtolorũ quibus hoc iniunxerat domin⁹. Apoſtoli eñ confeſtim obedierunt/ ⁊ non tumultuati ſunt neq̃ dixerunt/ quid eſt hoc: qualiter iubet turbã recumbere / nullo adhuc cibo parato: ſed ante viſum ſignis credere incęperunt/ qui in initio decrediderãt et dixerant: Unde emem⁹ panes ⁊c. Hoc autem ſm Chryſ. lucrati ſunt ex interrogatione dñi priori: et ex eo etiam ꝙ ita ſecure nõdum fractis panibus iuſſit eos recumbere/ ac ſi eſſẽt omnia parata mentes eorum ſuſcitauerat ad fidem. b Accepit ergo ieſus panes. Iam eos multiplicauerat/ ſm Chryſ. Dicit eñi ſic: Nondum panibus apparentib⁹ miraculum fecit: vt diſcas quoniam non entia vt entia ei ſubſiſtunt: ſcdm illud apoſtoli Ro. iiij. c. Qui vocat nõ entia vt entia: ſiue q̃ vocat ea q̃ nõ ſũt tanq̃ ea q̃ ſũt ⁊c. c Et cũ grãs egiſſet/ diſtribuit diſcumbentib⁹/ per ſe ⁊ ꝑ apoſtolos. Hic quęrit Chryſ. Quãdo paralyticũ curat non orat. ſ. v. b. nec quãdo mare compeſcit: Matth. viij. c. nec quando mortuum erigit: Matth. ix. c. cur ergo in panibus hoc facit? Et hoc ſoluit Chryſ. tripliciter. Primo: quia per hoc vult oſtendere/ ꝙ qui comeſtionẽ incipiunt/ gratias agere deo oportet. Secundo: quia in minorib⁹ miraculis maxime hoc facit/ vt diſcam⁹ quoniam non indigens auxilio/ ſed ꝯdeſcendẽs hoc facit: Si eñ idigẽs/ i maiorib⁹ maxime h̄ feciſſet: vñ ex hoc ꝙ maiora facit cũ auctoritate/ oſtẽdit ꝙ qñ erat i minorib⁹ h̄ facit nõ ex indigẽtia ſed cõdeſcenſiue. Tertio ſoluit: q2 corã turbis orat/ vt oſtẽdat qm̃ deo nõ ẽ ꝯtrari⁹: et ꝑ gratiarũactionẽ deſtruat ſuſpicionẽ ꝑfi. Quãdo ꝟo ſine turbis facit aliqđ ſignũ: non ita oportet orare. d Similiter ⁊ ex piſcibus quantũ volebat. Chryſ. Ex ſubiectis piſcibus nũc factũ eſt miraculum: poſt reſurrectionẽ vero non de materia ſubiecta ſ; de nihilo. ĩ. xxj. vt ſcias quoniam neq̃ modo indiguit materia ſed vt obſtruat hęreticorũ ora. Item alia ratio quare ex ſubiecta materia nũc facit: vt non phantaſia eſſet credatur qđ factum eſt. Huius etiam gratia voluit fieri reliquias/ et pręcepit colligi ⁊ reponi. Unde ſequitur: e Ut autem impleti ſunt: id eſt ſaturati. f Dixit diſcipulis ſuis/ non turbis: q2 diſcipuli erãt ſeruitores. g Colligite q̃ ſuperauerũt fragmẽta ne pereãt. Hoc aũt non ad oſtentationem ⁊ et gloriã ſuã fecit:

aliter ✱ vbi nimis abundant panes. Contra quos dicitur Eſa. lxj. a. Ut mederer contritis corde ⁊ prędicarem captiuis indulgen-
Pſ. 59. tiam ⁊ clauſis apertionem. Et Pſ. In idumęã extendã calciamentum meum ⁊c. Matth. ix. b. Non eſt opus valentib⁹ medicus ſed male habẽtibus. a Diſcubuerũt ergo viri numero q̃ſi quinq̃ milia. Per qđ ſignificat ꝙ q̃ ꝟbo dei audiẽdo volũt attẽdere ⁊ inde dñi participare: debẽt ſenſus ſuos arcere ⁊ eis dñari perfecte: vt dicit Glo. Contra illos qui veniunt ad ſermones vt videant ⁊ videantur / ⁊ cõcupiſcant ⁊ colloquantur cum mulierib⁹. Eſa. xxviij. c. Quem docebit ſcientiam ⁊ quem intelligere faciet auditũ? Ablactatos a lacte / auulſos ab vberib⁹. b Accepit ergo ieſus panes ⁊ cũ grãs egiſſet diſtribuit diſcũbẽtib⁹. Primo accipiẽdi ſũt panes: poſt cũ gratiarũactiõe diſtribuendi: vt ꝑ̃us habeat ꝟbũ ĩ manu q̃ ĩ lingua. Act. j. a. Cępit ieſus facere ⁊ docere. Et bñ diſtribuẽdo/ debet ꝑ̃us grãs agere: id orare ꝓ bonis habẽdis: vel grãs referre ꝓ habitis: ſic paul⁹ dicẽs ĩ epiſtolis ſuis: frequẽter incipit a grãrũactiõe. Et nota ꝙ dic: diſtribuit. i. diuerſis tribuit/ vnicuiq̃ ſm modũ ⁊ ſtatũ ſuũ: nõ vni tm̃. Mat. xxiiij. d. Quis putas ẽ fidelis ſeru⁹ ⁊ prudẽs quẽ cõſtituit dñs ſuper familiam ſuã/ vt det illis cibum in tempore. d Similiter ⁊ ex piſcibus quantum volebat: Cõtra illos q̃ inuiti ꝑ̃dicãt ⁊ tędio afficiunt auditores ꝑ nimietate. Heſter. j. b. Uinũ abundãs ⁊ pręcipuũ ponebat: nec erat q̃ nolentes cogeret ad bibendũ. Et nota ꝙ dic: ſimiliter et ex piſcib⁹: Non ſolũ panes ſed etiam piſces debet prędicator offerre/ vt aliquãdo dura/ ⁊ cum duris ꝯſolatoria intermiſceat. Poſſunt aũt plures panes aſſignari qui ꝓponendi ſunt in menſa dñi ſpũali. Primus eſt memoria mortis. Pſ. Cinerẽ tanq̃ panem mãducabam: id eſt icinerationẽ. Iſte panis ſatiat eſuriem terrenor. Unde Hiero⁹. Facile contemnit omnia qui ſe ſemꝑ cogitat eſſe moriturũ. Secundus eſt cognitio vel cogitatio miſerię pręſentis: qua reficitur anima quãdo cogitat ꝙ hoc ſuſtinet propter peccata ſua. Iob. vj. b. Quę prius nolebat tangere anima mea/ nunc pre anguſtia cibi mei ſunt. Iſte panis expellit famem vitę longioris. Unde iob ſatiatus hoc pane dicit: Tędet animam meam vitę meę: Iob. x. a. Et Geñ. xxvij. g. Tędet me vitę meę propter filias heth. Tertius eſt recordatio vitę pręteritę cum dolore: ſiue recordatio peccatorum q̃ vilia q̃ damnoſa q̃ grauia. Pſ. Fuerũt mihi lachrymę meę panes die ac nocte. Et hic panis proprie eſt hordeaceus / repellens eſuriem peccãdi. Naũ. iij. b. Omnis qui viderit te reſiliet a te. Quartus panis eſt pęnitẽtia ſiue labor pęnitentię: De quo dicitur Ezech. iiij. c. Cibus tuus quo veſceris erit in pondere: quia ſm pondus culpę debet eſſe pondus pęnitentię. Item. Eſa. xxvij. b. In menſura contra menſuram ⁊c. Uel in pondere: quia pęnitẽtia debet fieri cum diſcretione. Roma. xij. a. Rationabile ſit obſequium veſtrum. Ezech. iiij. d. Panem ſuũ comedent in pondere ⁊ in ſollicitudine: vt nec nimis nec parũ. Iſte panis expellit eſuriem voluptatis carnalis. Ecc̄j. xj. d. Malicia vnius horę obliuionẽ facit luxurię maximę. Quintus panis ẽ recognitio ignorãtię vilitatis ⁊ fragilitatis proprię. Hunc panem offert melchiſedech: id eſt chriſtus abrahę: id eſt cuilibet iuſto redeunti de victoria quinq̃ regũ. i. de ſubiectione quinq̃ ſenſuũ: qua ne hõ ſuꝑbiat de victoria pcti/ dat ei dñs recognitionẽ ſui. Michęę. vj. d. Humiliatio tua ĩ medio tui. Duo piſces ſũt exẽpla ſanctorũ quę proponuntur / et pręmia beatorum quę promittunt. His duobus condiuntur ꝑ̃dicti panes/ ⁊ dulciores fiunt. Greg⁹. Facta pręcedentium recolam⁹/ ⁊ grauia nobis nõ erunt quę ſuſtinem⁹. Itẽ Greg⁹. Cõſideratio pręmij minuit vim flagelli.

Nota plures panes
Pſ. 101.
In prologo biblie ca. 8.
Pſ. 41.
Geñ. 14. d.

Quinq̃ panes { Contritio / Confeſſio / Satiſfactio / Oblatio / Oratio }

Quinq̃ panes { Dolor de omiſſo / Pudor de commiſſo / Timor iudicij / Horror inferni / Timor dei }

Piſces { Elixus: exempla ſanctorum / Aſſus: exempla martyrum }

Piſces { Propoſitum melioris vitę / Spes venię }

Iſtos panes ⁊ piſces debem⁹ comedere: ⁊ turbę pręponere ad comedendũ. Scdm Glo. Quinq̃ panes ſunt q̃nq̃ libri moyſi. S; de his ꝑ̃termitto: q2 myſteriũ planũ ẽ ĩ Glo. Sequit: e Ut aũt impleti ſũt/ dixit diſcipulis ſuis: Colligite q̃ ſuperauerũt fragmẽta ⁊c. Diſcipuli ieſu ſunt apoſtolici ✱ viri/ prelati: quorum

Aliter Alit exponit. f Dixit diſcipulis ſuis: Colligite q̃ ſuperauerũt fragmẽta ⁊c. Ieſus ẽ ꝑ̃dicator / vt dixim⁹: q̃ poſtq̃ pauit alienos/ debet paſcere ꝓprios diſcipłos. i. virtutes ſuas ⁊ affectiones bonas vel operationes vel ſenſus ſpirituales cibo ſpũali nutrire: vt quę dixerit alijs/ et ipſe faciat: ✱ nec ſaturatis alijs

et gloꝛiam ſuā fecit: ſed ad fidei cōfirmationē / vt fragmēta cre
Pſ.20. di faciant nō fuiſſe phātaſiam. Ideo dicit Pſ. In reliquijs tuis pꝛeparabis vultum eoꝛum: id eſt mentē eoꝛum aptabis ad fidem. Item in hoc dat exemplū / nō calcandi vel reſpuendi reliquias poſt vētrē repletū. Prouerb.xxvij.a. Anima ſatiata calcabit fauū.

a Collegerūt ergo: quia ſic ē eis iniunctū. b Et impleuerunt duodecim cophinos fragmētoꝝ: id eſt de fragmentis q̄ reſidua erant: c Ex
Al. tieſus quinqꝫ panib' hoꝛdeaceis ꝛ duob' piſcib' / multiplicatis.

a b Collegerūt ergo et impleuerunt duodecim cophinos fra c gmentoꝝ ex quinqꝫ panibus hoꝛdeaceis ꝛ duobus piſcib' d que ſuperfuerunt his qui mā e ducauerant. Illi ergo homi f nes cum vidiſſent quod fe g cerat ſignum: dicebant / quia h hic ē vere pꝛopheta qui vē k turus eſt in mundum. Jeſus l ergo cum cognouiſſet quia m venturi eſſent vt rāperent eū n o ēt facerent eum regem / fugit iterum in montem ipſe ſolus.

d Que / fragmenta / ſuperfuerunt his qui manducauerāt. Et querit Chryſ. cur diſcipulis et non turbis dedit cophinos poꝛtare? Et reſpondet: Quoniam hos maxime erudire volebat ꝛ certificare de miraculo / qui oꝛbis terrarum debebant eſſe magiſtri. Multitudo eni nihil magnū fructificare debebat ex miraculis interim: ſicut patet: quia cōfeſtim obliti ſūt ꝛ petebāt aliud miraculū. Et ꝙ hoc fieret i eruditionem diſcipuloꝝ / patet: quia eis hoc cōmemoꝛat dicens Matth.xvj.b. Nondū intelligitis q̄t cophinos ſumpſiſtis? Hac etiam de cauſa tot fuerūt cophini / quot erāt apoſtoli: vt eſſent ipſis omnib' in eruditionem: iude vero ſoli in cōdemnationē. e Illi ergo homines cum vidiſſent: id eſt cum experimento cognouiſſent: nō ſolum viſu / ſed guſtu ꝛ tactu: f Qḋ fecerat ſignum: id eſt q̄ꝫ magnū ꝛ apertū ꝛ vtile ꝛ opoꝛtunum. Vel / Cum vidiſſent / illud ſignum qḋ fecerat: nō ſolum in multiplicatiōe panū / ſed etiam i reliquijs fragmentoꝛū. g Dicebant / quia: id eſt ꝙ: h Hic eſt vere pꝛopheta: id eſt verus pꝛopheta: q̄ pꝛomittit i lege: Deut.xviij.c. Pꝛophetā ſuſcitabit tibi dn̄s ꝛc. In cui' typo alij pꝛeceſſerunt. Unde in greco habet: O pꝛopheta / cū articulo.ſ. i Qui vēturus eſt in mūdum / per manifeſtationē: q꞉ iā venerat per carnis aſſumptionem. Glo. Venturus eſt: id eſt magne ſalutis mundo pꝛeco eſt futurus. Vel loquunt pꝛo tempoꝛe ante aduentū. Et habet ſimile Mat.xj.a. Tu es qui venturus es / an alium expectamus: id eſt tu es ille qui pꝛedictus eſt vētur' meſſias in lege. Chryſ. Ex h manifeſtum eſt / quoniam pꝛophetam quendam pꝛecipuum expectabant: Ideoqꝫ alij dicebant.j.vij. nunquid hic eſt o pꝛopheta. Et hi ideo dicunt in hoc loco: Hic eſt o pꝛophe-
Pſ.48. ta. Et nota ꝙ poſt ſaturitatē cōfitentur ei: ſm illud: Confitebitur tibi cum benefeceris ei. Unde Chryſ. O de caſtrimargie ſuperabūdantia infinita: operat' eſt mirabilioꝛa / et nuſqꝫ hoc confeſſi ſunt: niſi quando impleti ſunt. k Jeſus ergo cum cognouiſſet: quia oīa nouit vt de': l Quia venturi eſſent: id eſt venire pꝛoponerent ꝛ deliberarēt: m Ut raperent eū.i. ad ſe violenter traherent. n Et facerēt eum regem: pꝛo miraculo panū / volētes ſub hoc eſſē ſub quo videbant non egere: vt dicit Glo. o Fugit iterum in montem ipſe ſolus / a quo deſcenderat paſcere turbas. Chryſ. Pape / quāta eſt caſtrimargie tyrannis: quanta mentis eſt facilitas: non vltra legem vindicant: nō vltra eis ſabbati tranſgreſſionis cura eſt: non vltra zelantur pꝛo deo: ſed omnia eiecta ſunt ventre repleto: et pꝛpheta erat apud eos: et regem intronizare debebant. Et nota ꝙ chꝛiſtus fugit pꝛopt exemplū. Glo. docēs nos pꝛoſpera mūdi fugere: et cōtra ea oꝛare: ideo fugit ad locum oꝛationis in montem.ſ. q̄ poſtea occurrit crucifixoꝛib'.j.xviij.a.j.viij.f. Ego gloꝛiā meā non quero. Item. Gloꝛiam ab homine non accipio. Chryſ. Quid vtriqꝫ fugit? Erudiēs nos mūdanas cōtēnere dignitates: et oſtendens quoniam nullo indiget eoꝛum que in terra ſunt. Qui eni omnia vilia elegit ꝛ matrem ꝛ domū ꝛ ciuitatē et educationē ꝛ veſtimentoꝝ ſtolam: non debebat poſtea ab his que in terra ſunt clarus apparere. Nam que quidem a ce-

lis erant et clara erant et magna et angeli ꝛ ſtella ꝛ pater clamās ꝛ ſpirit' teſtans ꝛ pꝛphete a lōge pdicātes: Que ſō i terra oīa vilia elegit / docēs nos cōtēnere ea q̄ h ſunt: et nuſqꝫ hoꝛrere neqꝫ ſtupere ob ea q̄ i hac vita ſūt clara: ſed deridere oia hec / et futura amare. Qui eni admirant ea que hic ſūt: non admirantur ea que ſunt in celis. Ideo ꝛ pilato dicebat: Regnum meum non eſt hinc.j.xviij.g. Io ergo chꝛiſtus fugit gloꝛiam / in exemplū.ſ. vt nos ſimiliter faciamus. Matth.x. Si vos perſecuti fuerint ꝛc. Quia eligi i regem vel i pꝛelatū perſecutio eſt. Unde philoſoph'. Que foꝛtune munera putamus / inſidie ſūt. Eſa.xxxj.d. Pauebunt pꝛincipes eius fugientes. Item fugit in mōtem / pꝛopter myſterium aſcenſionis: vt dicit Glo. vt ſignificet aſcenſionem ſuam in celos / vbi ſemper viuens interpellat pꝛo nobis: vt dicitur Heb.vij.d. Et dicitur ſolus aſcendere: quia nullus aſcendit niſi eius virtute membꝛum.ſ. cum capite. Item aſcendit in montem / pꝛopter ſacramentum: ſignificans ꝙ eius altitudo non poteſt intelligi: vt dicit Glo. Pſ. Accedet homo ad coꝛ altum et ex- Pſ.63.
altabitur deus. Cant.vj.b. Auerte oculos tuos a me ꝛc. Et nota ꝙ fugit ipſe ſolus in montem / multis rationibus. Pꝛimo: vt oſtendat ſolitudinē oꝛationi ꝛ cōtemplationi competere. Thꝛen.iij.d. Sedebit ſolitari' et tacebit ꝛc. Item fugit ſolus diſcipulis neſcientib': vt oſtendat ꝙ qui magis ſunt familiares: magiſ pſuadēt honoꝛes. Ideo nō pſultis diſcipulis fugit gloꝛiā regni. Mich.vij.b. Inimici hoīs domeſtici ei'.

Alias duaſ rationes
* viri / pꝛelati: quoꝛum eſt fragmēta colligere: id eſt ſubtilioꝛa ſacramenta capere: quia groſſos panes: id eſt groſſam doctrinam debēt ſimplicibus miniſtrare: vt dicit Glo. Fragmēta autem: id eſt ſubtilioꝛa ꝛ altioꝛa / debēt cophinis tradere: id eſt abiectis ꝛ deſpectis mūdo / perfectis.ſ. Ul'aliter / vt p diſcipulos chꝛiſti intelligantur ſimplices homines et humiles qui ferunt iugum ꝛ diſciplinam chꝛiſti: Scḋm illud Mat.xj.d. Diſcite a me quia mitis ſum ꝛ humilis coꝛde. Fragmenta ſermōis ſūt quedā modica in ſermōe: vt foꝛte aliqua exēpla ſanctoꝝ / vl' aliqua verba bona deuote pꝛolata: que colligere debent ſimplices qui magna recolere neſciunt. Unde dicit Ruth.ij.a. q̄ deficiēs īterp̄tat / ꝛ ſimplices hoīes ſignificat: ad ſocrum ſuam: Uadam in agrum et colligam ſpicas: que fugerint manus metentiū. Qḋ faciūt ſimplices homines: qui ſubtilitatem ſermonis dimittunt ꝛ verba leuia que vix pꝛedicatoꝛ viſus eſt auertere attendunt ꝛ recolunt. Et iſtud eſt valde vtile homini / vt ſemp habeat apud ſe ꝛ recolat v̄bū bonū q̄ſi cibū vn̄ viuat / et moꝛti.i. pctō vl' tēptatiōi reſiſtat: Scḋm Pſ.118.
illud Pſ. In coꝛde meo abſcōdi eloq̄a tua vt nō peccē tibi. In coꝛde dic̄ / q̄ſi in ſacculo: abſcōdi eloquia tua / q̄ſi viaticū. Pſ. Cātabiles mihi erāt iuſtificatiōes tue ꝛc.

Aliter ✠ nec ſaturatis alijs ieiunus maneat. Ita eni eſt de diſpenſatoꝛibus / ꝙ poſtqꝫ alijs pabulum miniſtrauerunt / paſcūt ſeipſos. Unde Eccl.xxxij.a. Curam illoꝛum habe et ſic conſidera / et omni cura tua explicita recumbe. Duodecim cophini q̄ implentur ex fragmentis panum / ſunt duodecim fructus: qui repoꝛtantur ex ſermonibus ſiue pꝛedicationibus: quos paulus enumerat / Gal.v.d. Fructus ſpiritus ē charitas / pax / gaudium / patientia / benignitas / bonitas / longanimitas / manſuetudo / fides / modeſtia / continentia / caſtitas. Vel in futuro repoꝛtabunt duodecim vtilitates: Tres quātū ad tres dotes anime: q̄tuoꝛ ad dotes coꝛpoꝛis: quinqꝫ quātū ad repletionem quinqꝫ ſenſuū qui hic nō poſſunt repleri. Unde Ecc̄s.j.b. Nō ſaturat oculus viſu: nec auris auditu implet. Sed ibi replebunt. Un̄ Phil.iiij.b. Pax dei que exupat oēm ſenſū. Et.j.Coꝛ.ij.c. Qḋ ocl'us nō vidit nec auris audiuit nec ꝛc.

✠ Vel poſſūt hic

a Ut autem ſero factum eſt / deſ f capharnaū: Et tenebre iam
b c cenderunt diſcipuli eius ad g facte erant: et non venerat ad
d mare. Et cum aſcēdiſſent na/ h i eos ieſus. Mare autem ven/
e uim / venerunt trans mare in k to magno flante exurgebat.

¶ Alias duas ratiōes ponit Chryſ. Prima: vt oſtdat ꝙ grauis
Pſ.72. ē ⁊ damnoſa ei⁹ derelictio. Pſ. Mihi adherere deo bonū ē:
Ergo derelinquere vel derelinqui malū. Hiere. ij. d. Scito ⁊
vide quia malū ⁊ amarū eſt dereliquiſſe te dn̄m deū tuū. Se
cunda: vt maiorem amorem operetur in eis amplius deſide/
rantibus et auidius
requirentibus amiſ/
ſum: ⁊ ſolliciti⁹ cuſto
dientib⁹ inuentum.
Sequitur: a ¶ Ut
autem ſero factū
eſt / ea die qua clam
chriſtus fugerat ab
ipſis diſcipulis ⁊ turbis: b ¶ Deſcēderūt diſcipuli ei⁹ /
a magiſtro relicti. c ¶ Ad mare / tyberiadis. Cum eni cog/
nouerūt ſe amiſiſſe magiſtrū / ad mare tyberiadis deſcēderūt:
et ibi vſq ad veſperam: id eſt vſq ad noctem expectauerunt
eū ibi: vt dicit Chryſ. vēturum eū eſſe putantes ad ſe. Facta
autem nocte / nō vltra ſuſtinent / ſed nauim aſcenderunt: putā/
tes trans mare eum inuenire in capharnaū / vel in media via.
Unde ſequit: d ¶ Et cum aſcendiſſent nauim / vene/
runt / nauigio: id eſt venire ceperunt: e ¶ Trans mare in
capharnaū: vbi credebāt eum inuenire: vł in media via: qꝛ
in capharnaū māſionarius fuerat: ⁊ habitabat frequētius / et
mater eius ⁊ fratres. Uł ſm Augſ. Uenerunt / dicit / ꝑ pro/
lepſim ſiue ꝑ anticipationē. Sūmatim eni proponit qđ po/
ſtea explicabit: vnde poſtea exponit quid i veniēdo contigit.
Scđm Chryſ. plana ē littera: que habet veniebāt. i. i ve/
niendo erant / ſiue veniēdo tendebant in id qđ vltra mare erat
ſ. ad capharnaū. Sed quia horam aſcenſus nauis nō deter/
minauerat / ſubdit: f ¶ Et tenebre iam facte erant: qñ
ſ. aſcenderunt nauim: quia vſq ad obſcuram noctem expecta
uerant chriſtum / putantes eum ad ſe venturū. g ¶ Et non
venerat ad eos ieſus: quem expectauerāt vſq ad noctē.
Et nota feruorem diſcipuloꝝ i querēdo magiſtrū: ſicut dicit
Chryſ. Facta veſpera non vltra ſuſtinent vt querant eū / tan/
tus eos detinebat amor: Nec eni dixerunt: veſpera nunc eſt
nec aſſumpſit nos: vbi nunc abibim⁹: periculoſus eſt locus et
fallax tempus: ſed ab amore igniti aſcenderūt i nauim. Neq
eni inaniter euangeliſta tēpus deſignat: ſed vt per hoc calidū
et feruentem eorum amorē oſtendat. Quid autem in nauigā/
do eis contigit / ſubdit: h ¶ Mare autē vento magno
flante exurgebat. i. intumeſcebat cum iam eſſent in via.
¶ Cū remigaſſent ⁊c.
✱ Uel poſſunt hic poni duodecim fercula in menſa dei qui ſunt
duodecim panes ꝓpoſitiōis: Leuit. xxiiij. a. Seqt: a ¶ Ut
aūt ſero factū ē / deſcenderūt diſcipuli eius ad ma/
re ⁊c. Myſterium planū eſt ſm Glo. Et incipit hic nouū mi
raculum et ſimiliter nouū myſterium. Sero mundi eſt poſt
aſcenſionē chriſti: qꝛ tūc lux de mūndo receſſit ad celum: vel
quia nos ſumus in quos fines ſeculorum deuenerunt: vt di/
citur. j. Corī. x. c. In hoc ſero deſcenderūt diſcipuli ad mare:
id eſt ad laborem mundi: ⁊ regūt nauem: id eſt eccleſiā vt du/
cant eam in villam conſolatiōis ⁊ pinguedinis: id eſt in celeſtē
patriam. f ¶ Et tenebre iam facte erant: quia quanto
accedit finis mundi: tanto charitas frigeſcit: Matth. xxiiij. b.
creſcunt errores ⁊ crebreſcunt mala. g ¶ Et non venerat
ad eos ieſus. Boni eni etiam ſunt in preſenti in tenebris ig
norantie ⁊ miſerie: quia nondum venit ieſus: id eſt ſalus ꝙ ve/
niet eis in morte. h ¶ Mare autē: id eſt mūdus i ¶ Uen
to magno flante: id eſt omni genere temptationū ⁊ perſe/
cutionū: k ¶ Exurgebat / contra nauem eccleſie: que dici/
tur nauis: quia in principio tempore martyrū arta fuit ⁊ i fi/
ne: ſed in medio eſt lata quātum ad pacem ⁊ proſperitatē: ſed
in medio tn̄ eſt ſentina per cupiditatem. De iſta naui dicitur
Prouerb. vlt. b. Facta eſt quaſi nauis inſtitoris delonge
portans panem ſuum. Mare autem dicitur mūdus: quia tu/
met ꝑ ſuperbiā: feruet per inuidiam: tēpeſtat per iracūdiam:
ſubmergit per accidiam: cādet per auariciam: abſorbet ꝑ ca/
ſtrimargiam: ſpumat per luxuriam. Item in mari: id eſt i mū/
do maior piſcis deuorat minores. Abacuk. j. a. Quare taces
impio cōculcante iuſtiorem ſe: ⁊ facies homines ſicut piſces
maris: Item in mari eſt cetus: id eſt diabolus. Dicit de ceto
ꝙ eſuriens aperit os ſuum ⁊ odorem emittit: quo odore pi/
ſces delectati ⁊ decepti ſequentes odorem currunt in os ceti:
Sic diabolus / deliti
as / diuitias beatitu/
dinem / odorem ſpi/
rat delectabilem / ſed
mēdacem: ⁊ ſic mul/
tos abſorbet hꝫ odo/
re deceptos: nec re/
uomit niſi ionā ꝗ in/
terpretatur dolens ſiue donat⁹ deo. Iob. vij. c. Nunqđ ma/
re ſum ego aut cet⁹: Uel nauis qua tranſit mare ē penitētia:
hec eſt nauis ſimonis: altera nauis iohannis eſt innocentia:
de quibus habetur Luc. v. a. Per alterā iſtaꝝ oportet trāſ/
ire ad patriam celeſtem. Pſ. Non priuabis eos bonis ꝗ am Pſ.85.
bulant in innocētia: Sed nec eos / dicit Bern. qui in peniten/
tia. Hec nauis penitentie nobis neceſſaria eſt: ſi in ſero: id eſt
in tenebris huius vite volumus tranſire mare: id eſt pericula
huius mūdi: et venire in capharnaū: id eſt ad conſolationem
et pinguedinē paradiſi. Sap. xiiij. a. Exiguo ligno credūt ho
mines animas ſuas: id eſt penitentie: que parua eſt reſpectu
peccatoꝝ noſtroꝝ que fecimus / ⁊ tormentorum que merui/
mus / ⁊ laborum quos pro mūdo vel diabolo ſuſtinuimus / et
premiorum que expectamus. Et ſequitur ibi: Et tranſeuntes
mare / per ratem liberati ſunt. Et in eodem: Spes orbis ter/
rarum ad ratem confugiens / remiſit ſeculo ſemen natiuitatis:
quia per penitentiam reditur ad ſtatum innocentie prioris: ꝙ
fuit ſemen natiuitatis ſpiritualis. Sap. x. a. Cum aqua dele/
ret terram: id eſt cum delectatio ſubuerteret terrenos / ſanauit
ſapientia per contemptibile lignum iuſtum gubernans: quia
per penitentiam quam multi contēnunt ſanatur quilibet et fit
iuſtus. Uel iuſtus antonomaſice ⁊ ſingularit chriſtus / ꝗ ſana
uit terram per contemptibile lignū crucis: et ipſe ligno dire/
ctus ⁊ gubernatus eſt vſq ad litus reſurrectionis. Luc. vlt.
d. Nonne oportebat chriſtum pati ⁊ ita intrare in gloriā ſuā:
Crux eni chriſti fuit ſua nauis / arta in ꝑncipio ⁊ in fine: id eſt
circa caput ⁊ pedes / ⁊ in medio ampla: ita nauis noſtra ē crux
noſtra: id eſt penitētia. Hec nauis indiget remis ⁊ remige ſi/
ue rectore. Remi ſūt bona opera. Manus ad remos mittit:
qui man⁹ ad opera bona extēdit. Rector eſt diſcretio. Eccſ.
ix. d. Ego dicebam ſapientiam: id eſt diſcretionem / meliorem
eſſe fortitudine. Sed non ſufficiunt nobis remi: quia hoc ma/ Pſ.105.
re nimis magnū et ſpacioſum manibus: ſed indigemus vēto:
id eſt gratia dei: et tractu: id eſt exemplo chriſti ⁊ ſanctorum.
De primo dicit Pſ. Spiritus tuus bon⁹ deducet me in ter/ Pſ.142.
ram rectam. De ſecundo / Cant. j. a. Trahe me poſt te ⁊c. j.
eodem. e. Nemo venit ad me niſi pater me⁹ qui miſit me tra/
xerit eum. Item nauis quanto latior eſt ⁊ longior: tāto ſecu/
rior: ſic penitentia. Ideo ſtulti ſunt qui cū poſſint habere bo/
nam ⁊ magnam nauem intrant in modicā ⁊ periculoſam. Si/
cut loth. Geñ. xix. e. Eſt ciuitas hic iuxta ad quam poſſum fu
gere parua ⁊ ſaluabor in ea. Item nauis: id eſt penitentia vel
anima penitens debet eſſe clauſa ad aquas inferiores / ⁊ ad ſu
periores aperta. Deut. xj. b. Terra ad quā igredieri mōtuo/
ſa ē ⁊ campeſtris de celo expectās pluuiam. Itē nauigantes
aliquando aſcendūt / aliquando deſcendunt: ſic penitētes ali/
quando aſcendūt ad ſuperna: aliquando deſcendunt ad infer/
na per timorem. Pſ. Aſcendunt vſq ad celos ⁊ deſcendunt Pſ.106.
vſq ad abyſſos. Item nauis quando ducitur velo ⁊ vento ſi/
ne labore manuum / nō timet piratas / ſed quando cū labore ⁊
fatigatione: ſic quando penitentia cum faſtidio agitur timen/
dum eſt a demonibus. Oſee. vij. ſcđm aliam litteram. For/
titudo tua viri pirate tui. Item in naui eſt fetor: ſic penitenti/
bus debet fetere ⁊ diſplicere peccatum ſuum. Eſa. iij. d. Et
erit pro ſuaui odore / peccati. ſ. fetor eiuſdem. Item qui in na/
ui ſunt viliſſimas aquas bibunt et cibos aridos comedunt
et ad menſuram: ſic qui in naui arte penitentie ſunt. Un/
✱ de dn̄s in cruce

C a Cum remigaſſent ergo: id eſt remis nauem impelle-
rent. b Quaſi ſtadia vigintiquinq; aut trigita: et ſic
iā lōge erāt a terra. c Vident ieſum ambulātē ſupra
mare: non tñ ſtatim cognouerūt qꝛ ieſus eſſet / ſed putabant
phantaſma eſſe: vt dicitur Matth. xiiij. c. d Et proxi-
mū naui fieri: ita
ꝙ ex propinquo po-
tuerunt diſcernere ꝙ
Matth. 14. e. non erat vnda maris
Marci. 6. g. vel aliquid aliud niſi
forma hominis. e
Et timuerūt. Mat.
xiiij. c. dicitur / ꝙ turbati ſunt ⁊ clamauerunt. Turbati autem
ſunt: vt dicit Chryſ. propter quattuor. Propter tempus: te-
nebroſitas eni erat: id eſt nox tenebroſa. Et propter tempe-
ſtatē: mare eni erigebat. Et ꝓpter locū: qꝛ i mari erāt et longe a
terra ſtadijs vigintiquinq;. Et ꝓpter inopinabilē viſū: viderūt eni
eū ſupra mare ābulātē. f Ille aūt dixit / vel / dicit eis: ita
turbatis: g Ego ſū / nolite timere / me eē phātaſma. q. d.
C non ſum phantaſma

a Cūm remigaſſent ergo quaſi
b ſtadia vigintiquinq; aut trigin-
c ta / vidēnt ieſum ambulantem
d ſupra mare: ēt proximū naui
e fieri ēt timuerunt. Illē autem
f
g dicē eis: Egō ſū / nolite timere.

Moraliter * de dominus in cruce / per quam pœnitētia ſignificatur / aceto potatꝰ / noluit bibere cū guſtaſſet: Matth. xxvij. d. oñdēs ꝙ parū debet ſumere pœnitens etiā de cibis aridis. Eſa. xxx. c. Dabit tibi dominus panem artum ⁊ aquam breuem. Itē na-uis contra ventum ⁊ tempeſtatem duobus maxime indiget: videlicet ancora et ſabburra: id eſt pondere ne fluctuet: Sic pœnitentia contra inſultationes diaboli indiget ancora ſpei: et ſabburra: id ē pondere timoris. Spes eni eſt ancora mentis. Unde Heb. vj. d. Firmiſſimū ſolatium habemus qui cō-fugimus ad tenendam propoſitam ſpem quam ſicut ancoram habemus anime tutā ac firmam. Chryſ. Hanc ancorā ſi nō habuiſſemus olim / vtiq; ſubmerſi eſſemus. Act. xxvij. e. Timentes ne in aſpera loca incideremus / de puppi mittentes ancoras quattuor / optabant diem fieri. Aſpera ſunt loca inferni: puppis eſt finis vite: quattuor ancore ſunt ſpes de miſericordia preueniente / cooperante / conſūmante / glorificante. Non eni in ſpiritualibꝰ ſolum / ſed in temporalibus: in militia .ſ. in agricultura / niſi quis ſpem proponat non tanget opera. Et nota ꝙ ancora figitur in ſolo ⁊ in arena / et nō videtur multum firma: ſic ſpes ſanctorū in paupertate ⁊ tribulatione ſtabilitur: et ideo a malis infirma videt. Sap. iij. a. Etſi corā hominibus tormenta paſſi ſunt / ſpes illorū imortalitate plena ē. In arenis eſt abſconditus theſaurus ſalutis. Deut. xxxiij. c. Theſauros abſcōditos arenarū. Matth. v. a. Beati pauperes ſpū ꝛc. Proſperat iuſtꝰ i morte ſua. i. ꝑ mortificatiōe ſua.

Uentus ſuperbie { Charibdis: id eſt vertigo aque: que cōparatur inuidie. / Scylla: id eſt rupes vel ſcopuli: que comparatur ire et odio. / Uentus mollis ⁊ lentꝰ: et gallice bonage:

qui comparatur accidie. Sabburra etiam indiget: id eſt pondere timoris / contra ventū elationis: et ne eleuetur nimis ad flatum laudis ⁊ adulationis. Eccl. xxv. b. Timor dñi ſup omnia ſe ſuperpoſuit. Prouerb. xvj. a. Spirituū ponderator ē dominꝰ. Item nota ꝙ nauis aliquando periclitatur: In mari enim ſunt multa pericula: ſcdm illud Eccl. xliij. c. Qui nauigant mare enarrant pericula eius. In eo ſunt obices ſcandalorum. Matth. xviij. a. Ve mundo ab ſcandalis. Item vertigines perplexitatum ſiue voragines. Unde Eſa. xix. c. Dominus miſcuit in medio eius ſpiritum vertiginis. Item in eo ſūt ſirene allicientiū voluptatū. Geñ. xiiij. b. Uallis ſilueſtris habebat multos puteos bitumis. Eſa. xiij. d. Sirene i delubris voluptatis. Iſte ſirene ſūt filie moabitaꝝ: q̄ venerūt ad illudendum populum iſraeliticum: Numeri. xxv. Item ibi ſunt ceraunia quotidianoꝝ defectuum. Ceraunia enim ſunt pericula vbi vtrinq; eſt arena ⁊ non poteſt ſe mouere nauis: Et ex hoc accidit triſticia ſeculi que mortem operatur: vt dicitur ij. Cor. vij. c. Item ibi ſunt colliſiones ventorum: id eſt diuerſitates tēptationū: que impellunt nauem pœnitentis. Unde Iob. j. d. Cum comederent filij iob in domo primogeniti

irruit vētus a regione deſerti ꝛc. Iob / dolens: id eſt pœnitēs: filij eius / boni motus ⁊ voluntates: domus / cōuerſatio bona. Hec omnia ventus temptationis deſtruit aliquādo ⁊ ipſum pœnitentem facit ruere in peccatum. Ezech. j. a. Ecce vētus turbinis ab aquilone: id ē a diabolo. Iob. xxvij. d. Tollet eū ventus vrens: id eſt temptatio que vitt virorem ⁊ flores pœnitētie. Et ſicut ſubito venit ventus ⁊ neſcitur vnde: ſic eſt de temptatiōe diaboli. E
Sed nota ꝙ qui fundatꝰ eſt ſuper petram non deijcit a vēto. Unde dicit Matth. vij. d. Uenerunt venti ⁊ irruerūt in domū illā ⁊ nō cecidit. Sūt aūt quattuor venti ꝓncipales: Sic quattuor genera temptationū: que habent in Pſ. Non timebis a timore nocturno: A ſagitta volante ꝛc. Poſſūt aūt alio modo ſumi q̄ diſtinguant ibi in Glo. Temptat eni diabolus pœnitentē in experiēdo nō expertū / dicens: Neſcis quāta vel qualis eſt delectatio in hoc vel i hoc: Sic tēptauit euā de pomo vetito ⁊ inexpto. Prouerb. ix. d. Aque furtiue dulciores ſunt ⁊ panis abſconditꝰ ſuauior. Itē temptat de dimittendo bonū inceptū / dicēs: Illud melius eſt / ⁊ debes facere / ⁊ h dimittere. Cōtra qd dicit apls. j. Cor. vij. d. Unuſquiſq; in q̄ vocatione vocatꝰ eſt in ea ꝑmaneat. Itē ſollicitādo de puſillanimitate ⁊ timore / ſi homo velit mutare vitā ſuā in meliꝰ: et multa pericula ꝯfugiēdo. Unde dicit rapſaces / Eſa. xxxvj. a. Que eſt iſta fiducia q̄ cōfidis aut quo ꝯſilio vel fortitudine rebellare diſponis: Item i eodē. c. Ut comedāt ſtercora ſua et bibant vrinam pedum ſuoꝝ. Itē Prouerb. xxvj. c. et. xxij. b. Leo eſt foris / leena in itineribꝰ. Item temptat de differendo in poſterū bonū ꝓpoſitum. Soph. ij. d. Uox cantantis in feneſtra coruus in ſupliminari. Coruꝰ eni cantat cras cras. Eſa. xxxvij. a. Uenerūt filij vſq; ad partū ꝛc. Matth. xxiiij. b. Ue pregnantibꝰ ⁊ nutrientibꝰ ꝛc. Nota aūt ꝙ ſup oēs vētos ille qui dicit mollis periculoſior eſt: ſic temptatio ex ꝓſperitate. Cōtra iſtas aūt temptatiōes faciēda ſunt ea q̄ fecerūt naute: Ione. j. vbi dicitur ꝙ vaſa proiecerūt i mari: deinde ionam: tertio vouerūt vota: quarto imolauerunt hoſtias. Uaſorum proiectio eſt elemoſynarum largitio et temporalium abiectio. Proiectio ione in mare eſt filium dei nobis in tribulatione aſſociare: vt quando dicimus domino: ꝙ propter eum orta eſt tempeſtas: et ꝙ propter odium quod habet diabolus contra dominum inſurgit contra nos. Unde Pſ. Propter te mortificamur tota die. Uouere vota eſt recurrere ad beneficium orationis. Immolatio eſt beneficium deuotionis. Felix qui poteſt predicta pericula euadere ⁊ per nauem pœnitētie tranſire vſq; ad capharnaū: id eſt vſq; in paradiſū: que eſt villa pulcherrima ad vidēdum. Unde Pſ. Domine dilexi decorem domus tue. Et eſt villa conſolationis. Unde Eſa. xxv. c. Abſterget deꝰ omnem lachrymam ab omi facie. Et Eſa. lxvj. d. Quomodo ſi cui mater blandiatur: ita cōſolabor vos. Sequit: a Cum remigaſſent ergo quaſi ſtadia vigintiquinq; aut triginta vident ieſum ambulantem ſupra mare ⁊ proximū naui fieri. Nota ꝙ non ſtatim viderunt ieſum quando inceperunt nauigare: contra quoſdam preſumentes / qui ſtatim in principio pœnitentie ſue conſolationes querūt. Prouerb. xx. c. Hereditas ad quā feſtinatur in ꝓncipio: in nouiſſimo bñdictione carebit e Et timuerunt. Timuerunt eſſe phantaſma: ita ⁊ ſancti timent in principio illuſiones diaboli: quia angelus ſathane tranſfigurat ſe in angelum lucis. Hec eſt differentia inter illuſiones diaboli ⁊ reuelationes dei ſiue apparitiōes bonorū angeloꝝ: qꝛ boni angeli quando apparent primo reddunt timoroſos et circumſpectos / ⁊ in fine reddūt ſecuros poſt apparitionē: mali angeli ecōuerſo in ipſa apparitione ſolent q̄ſi certos reddere: ſed poſt incertos ⁊ dubios mittere. Un ⁊ hic dicit primo: timuerūt: ſed ſecuri facti ſunt a dño / q̄ dixit eis: g Ego ſū nolite timere. Sic et maria ꝓmo turbata ē in ſermōe angeli vel i ſalutatiōe ⁊ poſt certificata: Luc. j. E. Et nota qd ſeqt
* Uoluerūt q̄ accipe

Right margin notes: Pſ. 90. / Gen. 3. a. / Al. ꝯfinge / Pſ. 43. / Pſ. 25. / 2. Cor. 11.

nō ſum phantaſma. Et nō dicit q̄s ſit: quia ex voce poterāt eum agnoſcere: vt dicit Hiero⁹ ſuper Matth. xiiij. Uel vt ſignificet ſe eſſe illum qui dicit Exo. iij. d. Qui ē miſit me ad vos. a Uoluerūt ergo accipe eū ī nauim/agnoſcē tes eū. ſ. ex voce ⁊ gaudētes de ſecuritate. Uocem enī chriſti ſtatim tranquillitas ſecura ē/ſm Chryſ. Unde etiam ſequit: b Et ſtatim nauis fuit ad terrā qua ibant: q2 tranquillatus eſt ventus qui prius erat contrarius. Querit autem h̄ Chryſ. cur in nauim nō aſcendit? Et reſpōdet: vt miraculum maius faceret/ ⁊ deitatē eis reuelaret aperti⁹/duplici. ſ. miraculo: et

a Uoluerūt ḡ accipe eū in na/
b uim/ ⁊ ſtātim nauis fuit ad ter
c rā qua ibāt. Altera die tūrba
d q̄ ſtabat trāſ mare vidit q2 nā
e
f
g uicula alia ñ erat ibi niſi vnā:
h ēt q2 nō itroiſſet cū diſciplis
i ſuis ieſus ī nauim: ſ; ſoli diſci
k puli ei⁹ abiſſent. Aliē vēro ſu
peruenerūt naues a tyberia/
l de iuxta locū vbi mandauerāt panem/ grās agētes deo.

q2 ſupra mare ambulabat: ⁊ mare ſuo p̄cepto ſedabat. In h̄ etiā fuit maius miraculū: q2 extra nauim exiſtens poteſtatem ſuam vſq3 ad eos qui in ea erant oſtendebat. Hoc autē facit vt oſtendat eis/ q̄ cum gratias egit in miraculo panū/ non h̄ fecit indigēs auxilio: ſed cōdeſcendens eis/ne crederent eū iudei cōtrariū deo. Ideo permiſit tempeſtatē fieri/ vt eū inq̄rerent: et rurſus quietauit/vt virtutem ſuam eis oſtenderet. Item querit Chryſ. quare ſolus et ſolis diſcipulis apparuit ſupra mare? Et ad hoc reſpōdet/ q̄ propter imbecillitatem turbarum que non caperēt tam magna: et propter eruditionem diſcipuloꝝ/ vt ſpecialiora viderent q̄ erāt futuri doctores toti⁹ orbis Unde ſeorſum diſcipulis multa dicebat ī doctrina: et ſigna ſpecialia oſtendebat: ſicut in transfiguratiōe/ Matth. xvij. a. Et hic in mari Et poſt reſurrectionē. j. vlt. Et per hec etiam de alijs cōijcim⁹. Item ſolus eis apparuit et tūc/ vt oſtendat q̄ ipſe ſolus eſt qui tempeſtatem ſoluit/nec alij attribuat/nec caſu factum eſſe credatur. Itē querit/ vtrū hoc miraculū ſit idem cum illo qd̄ habetur Matth. xiiij. c. d̄ ambulatione ſupra mare ⁊ tranquillitate venti facta. Ad hoc reſpondet Chryſ. opinando magis q̄3 aſſerendo/ q̄ non eſt idem ſed ſimile. Multotiēs enī eadem facit ſigna. i. conſimilia: vt minus ſtupeāt ex frequentia ⁊ plus credant. Et q̄ non ſit idem/ multipliciē patet. Hic enī ſtatim ſuaſi ſunt poſtq̄3 dixit eis: Ego ſum/nolite timere: Ibi vero nō ita: ſed dixit petrus: Domine ſi tu es iube me venire ad te ⁊c̄. Item tunc poſt vocē chriſti tempeſtas p̄māſit/ quā et petrus timuit: hic autem cū voce chriſti ſtatim tranquillitas venit. Item ibi dicitur aſcendiſſe in nauim: Cū aſcendiſſet inquit in nauiculā ceſſauit ventus: hic autem non diciē aſcendiſſe in nauiculam/ſed ad primam vocem eius videtur ceſſaſſe vent⁹. Iſte ſunt rationes Chryſ. Sed tamen cōmuniter diciē ab alijs q̄ idem fuit miraculum hic et ibi: ſed qd̄ ibi narratum eſt non oportuit euangeliſtā hic oīno totū ponere. Sequiē: c Altera die ⁊c̄. Nota q̄ in ſequenti mane/turbe viderūt ⁊ cōſiderauerunt q̄ in litore a quo diſcipuli intrauerant mare nō erat in precedenti veſpera niſi vna nauis tm̄ in qua diſcipuli trāſfretauerāt: et q̄ ieſus nō intrauerat cum eis: vnde cū trāſfretaſſent turbe in capharnaum ⁊ inueniſſent ieſum cum diſcipulis ſuis/ mirati ſunt ⁊ queſierunt ab eo quādo ⁊ quomodo illuc venerat. Et hoc eſt qd̄ diciē hic: Altera die: id eſt craſtina/ſm Chryſ. d Turba que ſtabat trans mare: turba. ſ. quam pauerat dominus que adhuc ſtabat in loco illo vbi diſcipuli mare aſcenderant. e Uidit: id eſt conſiderauit ⁊ attendit: f Quia nauicula alia non erat ibi/ in precedenti veſpera. g Niſi vna: in qua. ſ. aſcenderāt diſcipuli. h Et/ vidit ſupple/ quia non introiſſet cum diſcipulis ſuis ieſus in nauim/ illam que ſola erat ibi tunc. i Sed ſoli diſcipuli eius abiſſent/ ſine eo. ſ. et propter hoc turbe remanſerunt in loco illo circa mare: tum q2 non habebant naues: tum quia ieſum videbāt non ire trans mare cum diſcipulis ſed citra remanere. k Aliē vero ſuperuenerunt naues a tyberiade/in craſtina die: et ita habuerunt facultatem tranſfretandi quā prius non habebant p defectū nauium. l Iuxta locum vbi mādu̧cauerāt panem grās agē tes deo. Adhuc enī circa locū illum erāt turbe. m Cum ḡ vidiſſet turba q2 ieſus nō eſſet ibi . i. circa locū illū citra mare/neq3 diſcipuli eius. q. d. cum haberent facultatem nauium/ pro quarum defectu prius remāſerant citra mare: nec haberent ieſum quē prius crediderant citra mare

m Cūm ḡ vidiſſet turba quia ie
n ſus nō eſſet ibi/ neq3 diſcipuli
o
p ei⁹: āſcēderūt in nauiculas/ ēt
venerūt capharnaū querētes
q ieſū. Et cū inuēniſſēt eū trās
r
s
t mare: dixērunt ei: Rābbi qñ
v huc veniſti: Rñdit eiſ ieſus ēt
x dixit: Amēn amē dico vob:
y quēritis me/non quia vidi/
z ſtis ſigna: ſēd quia manduca
ſtis ex panib⁹ et ſaturati eſtis.

ſecū remanere. Illis ergo duab⁹ cauſis more eoꝝ euacuatis: o Aſcenderunt in nauiculas/illas que venerant a tyberiade. p Et venerunt capharnaum querentes ieſum. Illuc enim ſciebāt apoſtolos iuiſſe: ſed de ieſu neſciebāt: ſuſpicabantur tñ ne ⁊ ipſe mare pede tranſiens illuc aduenſſet. Et hoc dat intelligi euangeliſta/ſicut dicit Chryſ. per h̄ q̄ ita diligenter recitat q̄ turba conſiderauit de naui illa in qua tranſierunt diſcipuli: et q̄ ſola erat: et q̄ non intrauerat cū diſcipulis. Et hec fuit cauſa admirationis. Uñ ſequiē: q Et cū inueniſſent eū trans mare/in capharnaū. ſ. r Dixerunt ei/blandiendo: s Rabbi quando huc veniſti. Glo. qui nauē nō intraſti. Et diē Chryſ. q̄ poſt miraculum tam magnū trāſijt ſuper aquas/licet ſuſpicarentur vel poſſent ſuſpicari q̄ trāſierat eas pede: non tñ ſcrutati ſūt de hoc neq3 queſierunt qualiter pertranſijt vel qualiter aduenit/ſed quando: niſi forte quis dicat/ quando/ poſitum hic pro qualiter. Et vide facilem ⁊ leuem eorum mentē: Qui enī pauloante dicebant: Hic eſt o propheta: et volebāt eum rapere ⁊ facere regem: modo inuenientes eum/nihil tale conſiliantur: ſed vt eſtimo non vltra de priorib⁹ admirabantur/ſed alia inq̄rebāt: volētes rurſus mēſa potiri q̄li et p̄us. Uñ mentem eoꝝ aperiens: t Reſpondit eis ieſus: non ad queſtionē eorum/ſed ad intētionem. v Et dixit/increpatiue. x Amen amen dico vobis. Cum determinatiōe ⁊ certitudine loquitur: vt oſtendat q̄ certiſſime ſciat mentes eorum. y Queritis me/ nō q2 vidiſtis ſigna: qb⁹ potuiſtis me cognoſcere: z Sed quia mādu̧caſtis ex panib⁹ ⁊ ſaturati eſtis: id eſt mādu̧caſtis vſq3 ad ſaturitatem. q. d. non propter ſpiritū queritis/ſed propē carnem: ne oporteat vos laborare. In hoc moraliter inſtruimur/vt nō ſemper blādei ſed aliquādo icrepatiue loquamur: Scdm̄ illud. ij. Timoth. iiij. a. Argue/obſecra/increpa. Unde Chryſ. Manſuetudo et lenitas nō vbiq3 vtilis ē: ſed quādoq3 percuſſione opus eſt magiſtro/ ⁊ ſtimulo vti oportet: maxime cum deſes fuerit et groſſus diſcipulus. Eccs vlt. d. Uerba ſapientum quaſi ſtimuli ⁊ quaſi claui ī altū defixi ⁊c̄. Et nota tres cauſas ſue reſponſionis talis: vt eos corrigat per redargutionem. Item vt eos in fidē ſue deitatis inducat per ſecretorum mentis ſue indicationem. Item vt blandientibus ⁊ adulatorib⁹ noſtris nos dure reſpondere doceat per ſuam reſponſionem. Scdm̄ illud Prouerb. j. b. Si te lactauerint peccatores ne acquieſcas eis. Item Eccī.

Moraliter

* a Uoluerūt ergo accipe eū in nauim ⁊c̄. Ita multi quādo ſciunt ieſum/ volūt eū rapere ſibi: ſed nō poſſunt plene/donec veniant ad terram: id eſt ad eternam patriam. In naui enī penitētie nondum eſt pfecta ſalus eterne glorie: ſed proxima eſt: vno tm̄ gradu diſtant ſiue vno pariete: qui rūpitur in morte. Cantī. ij. c. En ipſe ſtat poſt parietē nr̄m. Reliqua patēt vſq3 ibi: Oē qd̄ dat mihi pater ⁊c̄.

☙ ſcas eis. Item Eccl̄i.xxviij.d. Sepi aures tuas ſpinis: et lin/
guam nequā noli audire et ori tuo facito oſtia: ⁊ ſeras aurib⁹
tuis. Ita chriſtus fecit eis qui voluerant eum facere regem ⁊
modo blande loquebantur ei: Rabbi quando huc veni
ſti: Reſpondit increpatiue/oſtendēs qm̄ honorem qui eſt ab
hominibus nō concupiſcit: ſed vnum in/
ſpicit.ſ.ſalutem eorum. ſ̄.v.f. Ego teſti/
monium ab homine non accipio.j.viij.
f. Ego gloriam meam non quero. Sed
notandū ꝙ cum increpatione miſcenda ē
māſuetudo: Scd̄m illud Gal. vj.a. Uos
qui ſpirituales eſtis corripite in ſpiritu le/
nitatis. Unde Chryſ. Parce eos redar/
guit/ non abuſiue. Non enim dixit: O guloſi ⁊ ventris ſerui:
tot mirificaui/et nūꝙ̄ ſecuti eſtis me/neqꝫ admirati eſtis: ſed
manſuete loquitur et quieſcibiliter: Queritis/ inquit/ me:
non quia vidiſtis ⁊c̄. q.d. non vos ſtupidos fecit miracu
lum ſed venter plenus. Et hoc probatur ex reſponſione eorū
j. eodē.d. Patres noſtri manna māducauerūt: rurſus ad cibū
trahētes carnalē: qd̄ erat accuſatio ⁊ criminatio maxima. Et
nota ſicut dicit Glo. Tales hodie multi ſūt in eccleſia: q̄ que/
runt ieſum / non propter ieſum: vt Greg⁹ in horum perſo/
na eos deteſtatur: qui in eccleſia per ſacros ordines non vir/
tutum merita/ſed vite preſentis ſubſidia reqrūt. Tales naꝙ̄
Pſ.48. non pro ſignis/ſed pro panibus deum querunt. Pſ. Confite
bitur tibi cum benefeceris ei. Eccl̄i.vj.b. Eſt amicus ſoci⁹ mē
ſe ⁊c̄. Prouerb.xix.a. Multi colunt perſonā potētis/ ⁊ ami/
ci ſunt dona tribuentis. Aug⁹. Or̄ multi hodie non querunt
ieſum niſi vt illis bene ſit ſm̄ tempus: alius negociū habens
querit interceſſionem clericorum: alius premitur a potentio/
re ⁊ fugit ad eccleſiam: alius vult pro ſe interueniri apud illū
apud quē parum poteſt: ille ſic/ille ſic. Impletur quotidie ec
cleſia talibus: vix queritur ieſus propter ieſum. Tales ſūt ſi/
cut vulpes que latent in ſabulo penitentie/ ⁊ ſimulant ſe mor/
tuas: vt poſſent aliquam auem rapere: id eſt aliqd̄ cōmodum
temporale. Ezech.xiij.a. Quaſi vulpes in deſerto prophete
tui erant. Sequitur: a Operamini non cibum q̄ pe/
rit ⁊c̄. Sicut dicit Aug⁹. Quorꝫ prius ſatiauit panib⁹ ven/
tres / vult ſatiare ſermonibus mentes: Unde eis q̄rentib⁹ ie/
ſum/non propter ſermones ſed propter panes: primo reſpon
det redarguēdo: hic autem inſtruēdo. Sapientis eni eſt non
ſolum eradicare vitium /ſed plātare virtutem. Chryſ. Poſt
reprehenſiones enim adijcit doctrinam dicens: Opera/
mini non cibum qui perit: ſed qui permanet in vi
tam eternam: id eſt operam date et ſollicitudinem et cu/
ram impendite ad cibum ſpiritualem habendum/nō corpo/
ralem quē requiritis. q.d. nō ad panes ſed ad ſermones meoſ
attendite/qui ſū cibus non periens ſed permanens: id eſt per
manere faciēs in gratia vſqꝫ in vitam eternam. De hoc cibo
dicitur Matth.iiij.a. Non in ſolo pane viuit homo /ſed in
omni verbo quod procedit de ore dei. Thren.iiij.a. Par/
uuli petierūt panē ⁊c̄. Eſa.lviij.c. Frange eſurienti panem tuū
⁊c̄. Eccl̄i.xxxj.c. Splendidū in panib⁹ bn̄dicēt labia multorū
⁊c̄. Uel cibus qui permanet ſunt bona opera. Unde.ſ̄.iiij.e.
Meus cibus eſt vt faciam voluntatem eius qui miſit me.
Pſ.18. Opera eni bona reficiūt: Quia in cuſtodiendis illis retribu/
tio multa. Scd̄m hoc exponit̄ ſic: Operamini non cibū
qui perit ⁊c̄. id eſt operamini opera/nō que ducunt in per/
ditionem: ſed que ducunt in ſalutem. Uel cibus permanens ē
ipſe chriſt⁹. Sic ipſe dicit.j.eodē.e. Ego ſū panis viu⁹ ⁊c̄. Et
ſm̄ hoc exponitur ſic ſm̄ Glo. Operamini ⁊c̄. id eſt queri
te me: non propter aliud ſed propter me. Ego enim ſum cib⁹
permanens in vitam eternā. Uel: id eſt preparate vos ad re
cipiendum corpus meū. Sed quia poſſent ſe excuſare de im/
poſſibilitate habendi hunc cibum/ſubdit: b Quē filius
hoīs dabit vobis. Qd̄ poteſt exponi de oī cibo/ ⁊ ſermo/
nis / ⁊ operis/ ⁊ corporis ſui. Cibum eni ſermōis dabit predicā/
do: cibū operis boni/exemplū ⁊ adiumentū ad bonū operan
dum conferendo: cibum etiam ſui corporis dat chriſtus/nō ali/
Pſ.110. us per ſacerdotes: ſm̄ illud Pſ. Eſcā dedit timētib⁹ ſe. De/

a Operamini nō cibū qui perit
ſed qui permanet in vitam eternam
b nā quē fili⁹ hoīs dabit vobis.
c Hunc eni pāt̄ ſignauit de⁹.

inde aūt q2 tā magna dixerat de ſe/ne ſcandalizent̄/ad patrē
recurrit: et per hoc ſermonē ſuū credibilem reddit/dicens: c
Hunc eni.ſ. filiū hoīs qui hoc vobis ꝓmittit: d Pat̄
ſignauit: non q̄liſcūqꝫ pat̄: ſed e Deus.ſ. ſignū ei poſuit
.ſ. ꝓprio ſigno eū a ceteris filijs hominū diſcreuit: ſicut dicit
Pſ. Unxit te de⁹ de⁹ tu⁹ oleo exultatio/ Pſ.44.
nis pre participib⁹ tuis. Et ē ſenſus: No
lite me ꝯtemnere q2 filius hoīs ſum: q2
ſic ſum filius hoīs/ vt nō ſim vnus ex vo/
bis: ſed ſignat⁹ a patre ⁊ diſcretus a vo/
bis: et ideo querite a me cibū /nō qui pe/
rit: ſed q̄ ꝑmanet: q2 poſſum illum dare:
heres eni ſū ⁊ filius: ⁊ ideo dona mea ſūt
ſtabilia. Hec lectura eſt Aug. Chryſ. legit ſic. Filius homi/
nis dabit vobis hāc eſcam: c Hunc eni pater ſigilla/
uit deus.ſ. ad hoc miſit vt hāc daret vobis eſcam: vnde q̄ſi
nūcius patris habet ſigillū patris. Uel ſic. Credere debetis
ꝙ filius hominis poſſit dare vobis hanc eſcam: quia/ hunc
ſigillauit deus pater: id eſt demonſtrauit et reuelauit per
ſuum teſtimonium/ ꝙ ipſe eſt fili⁹ dei: Matth.iij.d.et.xvij.
a. Et habetur ſimile. ſ̄.iij.d. Qui audit ſermones meos ſi/
gillauit quoniam de⁹ verax eſt: id eſt demonſtrauit incontra/
dictiue ⁊ irrefragabiliter. Et notandum ꝙ ſicut dicit Chryſ.
quidam eorum qui volunt pigre nutriri abutuntur hoc ver/
bo: Operamini non cibum qui perit ⁊c̄. quaſi chri/
ſtus operationē abſcindat: et ideo oportunum eſt cōtra eos
dicere: Toti enim detrahunt chriſtianiſmo: et in pigritia
conuitium pati preparant chriſtianos. Prius autem dica/
mus ꝑ eis. Luc.x.g. Martha martha ſollicita es: ⁊ turba/
ris erga plurima: porro vnū eſt neceſſariū. Itē Mat.vj.d.
Nolite ſolliciti eſſe q̄d manducetis ⁊c̄. Item nolite ſolliciti eē
in craſtinū. Neceſſariū ē nūc oīa hec ſoluere/nō ſolū vt quie/
ſcere faciam⁹ pigritātes: ſed vt ꝯtrariū oſtēdam⁹ per eloquia
dei.j.Theſſal.ij.b. Memores facti eſtis fratres laboris no/
ſtri ⁊ fatigationis nocte ⁊ die operātes ne quē veſtrū graua/
remus. Item.ij.Theſſal.iij.b. Non inquieti fuimus int̄ vos
neqꝫ gratis panem manducauim⁹ ab aliquo: ſed in labore et
fatigatione nocte et die operantes/ne quem veſtrum graua/
remus: non quaſi non habuerimus poteſtatem: ſed vt noſ/
metipſos formam darem⁹ vobis ad imitandum nos: Nam
et cum eſſemus apud vos/hoc denunciauim⁹ vobis: quoniā
ſi q̄s nō vult opari nō māducet. Dicitur eni.j.Theſſal.iiij.
c. Rogam⁹ vos ſupabūdare ⁊ largiri /ſilere ⁊ agere que pro
pria. Itē Eph.iiij.f. Qui furabat̄ iam nō furet̄/ magis autē
laboret manib⁹ ſuis vt habeat vñ tribuat neceſſitatē patien/
ti. Item Act.xx.g. Que mihi opus erant: et his q̄ mecū ſūt
miniſtrauerūt man⁹ iſte. Item.j.Cor.ix.c. Que igitur ē mi/
hi merces vt euāgelizās nō ſumptuoſum ponam euangeliū.
Item Act.xviij.a. Manebat apud aq̄lam ⁊ p̄ſcillam ⁊ ope/
rabat̄: erant eni tabernaculorꝫ factores arte. Hec ſm̄ ſeriē re/
pugnantiā oñdūt. Quid igit̄ dicem⁹ ad hec: Dicim⁹ ꝙ hoc.ſ.
Non ſollicitos eſſe: nō eſt idem qd̄ non operari: ſed hoc ſigni
ficat: id eſt non affligi nimis ſecularib⁹ rebus: Nō idē eſt ſolli
citudo ⁊ operatio: ſollicitudinem nimiā prohibet: operationē
iubet. Preterea ꝙ ad martham increpatiue dicit̄: Martha
martha ſollicita es ⁊c̄. hoc idē dic̄: q2 nō oportet audiētie tē
pus ad carnalia ꝯſumere. q.d. martha ego doctrinās acceſſi:
tu ho relinquēs/audiētiā circa pulmētū ſtuduiſti. Nō ḡ ho/
ſpitalitatē ꝓhibet/ſed ꝙ nō oporteat in audientie tempe circa
talia occupari. Docet itaqꝫ ⁊ hic dicēdo: Nō opamini ci/
bum qui perit ⁊c̄. non ꝓpt̄ hoc dicit ꝙ oporteat pigrita/
ri/ ſed opari magis ⁊ tradere. Pigritari eni maxime cib⁹ pe/
riēs eſt. Multā eni maliciam docuit ocioſitas ſiue pigritia:
Eccl̄i.xxxiij.d. Preterea notandum eſt/ꝙ iſti non ad ſermo/
nes intendebāt/ſed ad panes: nec ſolliciti erāt diſcere q̄s erat
qui hoc operaretur ⁊ qua virtute: ſed vnū ſolū volebāt/ven/
trem.ſ. voluptuoſe replere /nihil laborātes. Ideo talē eſcam
conuenienter vocauit cibum pereuntem dicens: Nō opa/
mini cibū qui perit ⁊c̄. q.d. nutriui corpora veſtra vt ab
hoc aliā quereretis eſcam que manet ⁊ nutrit animā: vos aūt
☙ rurſus ad terrenā

g ruſus ad terrenā curritis. Sequitur: a Dixerunt ergo ad eū: quia intellexerunt ꝙ per cibū intelligebat opus dei: b Quid faciemus vt opemur opera dei: id eſt quid obſeruādo poterim⁹ implere illud pręceptū qđ dicis de operando cibo qui non perit: Vel Quid faciem⁹ ꝛc. id eſt qđ operabimur vt opera nr̄a ſint deo placētia ꝛ mereamur illū cibū q nō perit: Et nota ꝙ ſic Chryſ. dic̄: ꝙ caſtrimargia excęcauerat eos: qꝛ enī ad caſtrimargiā inhiabant ꝛ toti ſecularib⁹ intenti erant: ideo chriſt⁹ eos multis modiſ ad ſpūalia reuocauerat: primo arguendo: quęritis me / non quia vidiſtis ſigna ꝛc. poſtea

B

Exo.16.
Pſ.77.
Sap.16.c.

a b Dixerunt ergo ad eū: Quid faciemus vt operemur opera
c dei: Reſpondit ieſus ꝛ dixit
d eis: Hoc eſt opus dei vt cre
e datis in eum quem miſit ille.
f Dixerūt ergo ei: Qđ ergo tu
g facis ſignum vt videamus et credamus tibi: quid opera
h ris: Patres noſtri manduca
i uerunt manna ī deſerto / ſicut ſcriptum eſt: Panem de cę

docendo quem oportet cibum quęrere: ibi: Operamini cibum qui non perit. Poſuit etiam eis brauium dicens: Sed qui manet in vitam ęternam: et id quod obſtabat eis curat dicēs ſe eſſe miſſū a patre. Quid igit̄ illi: Ac ſi nihil audiſſēt dicunt: Quid faciem⁹ vt operemur opus dei: Hoc autem dicebant / nō vt diſcant et agant / ſicut patet ex ſequentib⁹ / vbi manna reqrūt: ſed ad cibi exhibitionē tendūt / ꝛ vt ſaturet eos imitari volunt. Chriſtus vero ad fidem ꝛ cibū ſpiritualem inducit: Unde ſequitur: c Reſpondit ieſus ꝛ dixit eis: Hoc eſt opus dei: id eſt deo placitū vel a deo datum ſiue dandum: quia hoc nō habet homo a ſe ſed a deo: d Ut credatis / fide operante per dilectionem: Gal. v. b. e In eū quem miſit ille: id eſt in filiū. Non dicit vt credatis ei vel eum / ſed in eum. f Dixerunt ergo ei: qđ ergo tu facis ſignū ꝛc. Glo. Quia ad fidem ſui inuitabat: quęrunt ſigna quibus inducantur ad credendū. Vñ. j. Cor. j. d. Iudęi ſigna quęrunt. Dicunt ergo: Qđ facis ſignū vt videam⁹. q. d. multa promittis / ſed fac aliquid: g Ut videamus / illud: et credamus tibi: quid oparis. q. d. tu promittis magna: immo maiora ꝙ̄ moyſes: cibum. ſ. qui permanet in vitam ęternam: Moyſes autem promiſit terrā fluentem lacte ꝛ melle / et hmōi temporalia: Deut. xj. b. Tu ꝟo non facis tanta quanta moyſes. Moyſes enī dedit panē de cęlo: tu ꝟo panes hordeaceos. Item ille quadraginta annis: tu ꝟo vna die Quaſi ergo pro minimo habētes qđ fecerat chriſtus / quia maiora promittebat quęrūt: Quid facis: qđ oparis. Iteratio autem quęſtionis eſt infidelitatis eorum expreſſio. h Patres noſtri manducauerūt manna in deſerto. Hic aperte oſtendūt ſe comparare miraculum moyſi miraculo chriſti quaſi minori. i Sicut ſcriptum
Pſ.77. eſt / Exo. xvj. d. Et in Pſ. Panē angeloꝝ manducauit homo. Et hoc eſt: Panem de cęlo dedit eis mādūcare. Notandum ꝙ ſignū quęrentes ꝛ dicentes: Qđ facis ſignū ꝛc. nō volunt vt ipſe eligat ſignū qđ faciat / ſed in neceſſitatem putāt eum mittere / vt nullum aliud faciat ꝙ̄ tale quale factum eſt in progenitorib⁹. Propter h̄ dicunt: Patres noſtri mādūcauerūt manna in deſerto: per hoc ęſtimātes eum irritare / vt tale faciat ſignum qđ eos nutrire poſſit carnaliter. Multa enī alia ſigna facta ſunt in ęgypto et in mari ꝛ in deſerto: ſed huius ſolum meminerūt / qđ valde concupiſcebant propter ventris tyrannidem. Et nota ꝙ non dixerūt: moyſes fecit ſignum in deſero: tu quod facis: ęſtimantes percuti eum ꝛ offendi ſi ei aperte cōparēt moyſen. Item non / dicunt: Deus fecit ſignū in deſerto: et tu qđ facis / ne videātur eum exęquare deo. Nec moyſen inducūt vt nō videantur chriſtum humiliare: ſed ſimpliciter dicunt qđ factū eſt in deſerto vt ſimilia faciat: Patres / inquiunt / noſtri mādūcauerūt ꝛc. k Dixit ḡ eis ieſus: Amē amē dico / vobis ꝛc. Poterat dicere: quoniā maiora moyſe feci

nunc: nō indigens virga ſicut ipſe: neqꝫ oratione / ſed omīa faciens a meipſo: qđ nō fecit moyſes: ſed hoc non dixit / ne eum notarēt de iactātia / ſed magis eos ſtudet inducere in intellectum ſpiritualis eſcę / dicēs: l Non moyſes dedit vobis panem / verum ſed typicum ꝛ figuratiuum veri panis: m De cęlo / empyreo / ſ; de cęlo aereo / ſcdm ꝙ dicitur: Volucres cęli comederunt illud: Matth. xiij. a. Et in Pſ. Intonuit de cęlo dominus. n Sed pater meus dat vobis panem ver: filium ſuū figuratū per illud manna. o De cęlo / miſſum ī mundum / vt cib⁹ angelorū fieret cibus hominū. Ideo enim

De cōſe. diſ. 2. c. nec moyſes
Pſ. 17.

lo dedit eis manducare. Di
k xit ergo eis ieſus: Amen amē
l dico vobis / nōn moyſes de
m n dit vobis panem dē cęlo: ſed pater meus dat vobis panē
o p dē cęlo verum. Panis enim
q verus eſt qui de cęlo deſcen
r s dit et dat vitām mundo. Di
t v xerūt ergo ad eū: Dn̄e ſemp
x da nobis panē hūc. Dixit au
y tem eis ieſus: Egō ſū panis

verbum caro factum eſt: ſicut dicit Greg⁹: vt cibus angelorū fieret cibus iumentoꝝ. Omniſ quippe caro fęnū dicitur: Eſa. xl. b. Et dicit Aug⁹: ꝙ verbum qđ eſt panis angelorum / conuerſum eſt in lac paruulorum dū deſcēdit in carnē. p Panis enim verus eſt / cor viuificās ꝛ confirmās: q Qui de cęlo deſcendit. Ille enī typicus fuit panis non verus qui de aere pluit: non qđ falſum fuerit miraculum de manna: ſed quia figuratiuū iſtius panis. Ideo de ipſo dicitur Sap. xvj. c. Angelorum eſca nutriuiſti populum tuum / ꝛ paratum panem de cęlo pręſtitiſti eis ſine labore / omne delectamentū in ſe habentem ꝛ omnis ſaporis ſuauitatem. r Et dat / iſte panis vl̄ pater per hunc panem: s Uitam mundo / qđ nō manna. Mundo / nō iudęis ſolum / ſed orbi terraꝝ. Nec dicit: dat cibum ſimpliciter: ſed dat vitam / aliam. ſ. quandā ꝛ alteratam. Uitam autem dicit: qꝛ omnes erant mortui. Dat: quia gratis. Item dum dicit / dat vitā mūdo: ī cęlum eos mittit / vt ſaltem dolentes ꝙ alij potiunt̄ dono / non maneāt foris. t Dixerunt ergo ad eum: non intelligentes de q̄ pane diceret: qꝛ intelligebāt de ſenſibili ꝛ guſtabili pane / ventrem laſciuire expectantes. Ad h̄ enī venerāt / vt dicit Chryſ. Et propter hoc honorādo ꝛ blandiendo dicunt: v Dn̄e ſp da nobis panē hūc. Sic ꝛ mulier ſamaritana dicit. ſ. iiij. b. Domine da mihi hanc aquam. Et nota ꝙ non dixerunt: roga vt pater det / ſed da nobis: et tñ nō dixerat quoniā ego do ſed pater me⁹ dat. Ex cōcupiſcētia enim cibi tracti eū fide dignū ęſtimauerunt ad exhibitionem panū. Facile enim credit homo de his quę placent ꝛ conferūt ſibi. Sed quia errabāt / chriſtus eos corrigit / et de q̄ pane dixerat aperit: Unde ſequitur: x Dixit autem eis ieſus. Incęperat eos inſtruere de pane ſpirituali: ſed quia ipſi intelligebant de materiali / aperit ꝙ imo de ſpirituali intelligēdū eſt / qui lōge melior eſt / eo ꝙ reficit ęternaliter: Unde dicit: y Ego ſū panis vitę. Chryſ. Incipiens eos docere de myſterijs / pmū loquitur de deitate ſua: Ego ſum panis vitę. Neqꝫ enī de corpore ſuo dictū ē hoc. De illo enī. j. eodē. e. dicet̄: Panis quem ego dabo caro mea eſt. Etenī illa propter dn̄i verbum panis eſt. Et nota ꝙ non vtitur hic teſtibus / ſicut. ſ. v. quia ibi accuſabant et contradicebant: hic vero fingebant propter panes quos ſperabant. Item quia potens erat miraculum panum quaſi teſtans. Et dicitur panis viuus ab effectu: quia viuificat. Pſ. Uiuifica me ſcd̄m verbum tuum. Gen. Pſ. 118.
xlix. c. Aſer pinguis panis eius pbebit delitias regib⁹. Aſer interpretatur beatus: et ſignificat chriſtum qui ē beatitudo ſanctorum. De quo dicitur in Pſ. Beatus vir qui non abijt in Pſ. 1.
conſilio impiorum ꝛc. Et dicitur pinguis ab effectu: quia impinguat pinguedine charitatis ꝛ deuotionis. Et ipſe eſt delitię regum: id eſt virorum ſpiritualium. De quib⁹ dicit̄ Prouerb. xxj. a. Sicut diuiſiones aquarum: ita cor regis in manu dei. De hoc pane dicitur Eſa. xxx. e. Panis frugum terrę

 tuę erit vberrim⁹

tuę erit vberrimus ⁊ pinguis. Et exponitur hęc auctoritas đ corpore chriſti qđ ex frugibus terrę conficitur in altari. Sap. xvj.c. Panē de cęlo pſtitiſti eis ſine labore ⁊c. qđ de manna non poteſt intelligi bene: quia oportebat ꝙ illud colligerēt et coquerēt: qđ ſine labore fieri non poterat. a Qui venit ⁊c. Poſſent reſpondere: Tu dicis ꝙ das bis nob panē de cęlo / videlicet teipſū: ſed te quomodo poſſumus manducare: Ideo oſtendit modum comeſtionis.

a b vitę: Qūi venit ad me / nōn
c d eſuriet: ēt qūi credit in me / nō
e ſitiet in ęternū. Sēd dixi vo-
f bis: qūia vidiſtis me ⁊ nō cre-
g didiſtis. Omnē qđ dat mihi
h i pater / ād me veniet: ēt eum q̄
k venit ad me / nōn eijciam fo-
l m ras: q̄z dēſcēdi đ cęlo / nōn vt

Qui venit ad me / paſſibus fidei ⁊ charitatis: id eſt qui credit in me. Unde Aug⁹. Ut quid paras dētem ⁊ ventrem: crede ⁊ manducaſti: Non eſuriet. Et exponit quod dixerat. c Et / pro id eſt. d Qui credit in me non ſitiet in ęternū. Idem dicit / nō eſurire ⁊ nō ſitire: vtroqꝫ eni ꝟbo ſignificatur ęterna ſatietas. De quo Pſ. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Et hoc eſt: Nō ſitiet in ęternū: id eſt in ęterna vita. In pręſenti enim non ſedatur oino ſitis ſed in futuro. S. iiij.b. Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei non ſitiet in ęternū. Apoc. vij.d. Non eſurient neqꝫ ſitient amplius. Et Eſa. lxv.c. Ecce ſerui mei comedent ⁊ vos eſurietis. Sed cōtra. Eccj. xxiiij.c. Qui edunt me adhuc eſurient. Sol. Eſuries ⁊ ſitis duo important: defectum ⁊ deſiderium. Hic ſumitur in ſemiplena ſignificatione. ſ. pro defectu: in eccleſiaſtico vero ſumitur ꝓ deſiderio ſiue appetitu ſine defectu. e Sed dixi vobis. Dixerat ſe eſſe panē / ⁊ modū comedendi: Sed poſſent dicere: quare hoc dicis nobis. Et reſpondet: Nō q̄z manducaturi ſitis: ſed dixi / hoc / vobis / ad improperium veſtrę incredulitatis: f Quia vidiſtis me ⁊ non credidiſtis. q.d. coram vobis habetis panem et non comeditis credendo. Sed quid eſt qđ dicit: Uidiſtis me ⁊ nō credidiſtis ⁊c. cū fides non ſit apparentium: vt dicitur Heb. xj.a. Sol. Uidiſtis me per miracula ad fidem ducentia: et tñ non credidiſtis. Et nota ꝙ quidam nec viderunt nec crediderunt: ſicut illi de quib⁹ dicitur Matth. xj.c. Si in tyro factę eſſent virtutes quę factę ſunt in vobis / olim ęgiſſent pęnitentiam. Item quidam viderunt ⁊ crediderunt: ſicut thomas: cui dicit dominus. j.xx.g. Thoma quia vidiſti me et credidiſti. Alij non viderunt ⁊ crediderūt: vt gentiles: De quibus Pſ.
Pſ.17. In auditu auris obediuit mihi. Non dicit in viſu oculi. Et j.xx.g. Beati qui non viderunt ⁊ crediderunt. Alij viderunt ⁊ non crediderunt: ſicut iſti de quibus dicit: Uidiſtis me ⁊c. Dixi vobis quia vidiſtis me: id eſt ſigna et ſcripturas quę teſtimonium perhibent de me: ⁊ vidiſtis me ⁊ tamē non credidiſtis. S. v.f. Scrutamini ſcripturas: illę enim ſunt quę teſtantur de me: et non vultis venire ad me. S. iij.d. Qđ nouit loquitur ⁊ qđ vidit teſtatur ⁊ teſtimoniū eius nemo accipit. Et in eodē.b. Qđ ſcim⁹ loq̄mur ⁊ qđ vidim⁹ teſtamur: et teſtimoniū noſtꝝ nō accipitis. g Omne qđ dat mihi pater. Sic cōtinuat. Quaſi dixi vobis ꝑdicta exprobrādo icredulitatē veſtram: tñ alij credunt in me quib⁹ datum eſt a deo patre: Quia / omne qđ dat ⁊c. Glo. ſic continuat. Dixi vobis ꝙ non creditis: ſed etſi vos non creditis / non ideo inutiliť veni: non ideo alios perdo ſed venientes recipio. Et hoc eſt: Omne qđ dat ⁊c. Chryſ. Omnia facit chriſtus propter electos qui ſaluantur: ideo ne videatur inaniter loqui ait: Omne qđ dat mihi pater ad me veniet: id eſt nullus de illis eſt quos dedit mihi pater qui non veniat ad me per fidem: per hoc ſignificat ꝙ nullus prohibet vel impedit venire eū quem pater dederit filio. Item per hoc ſignificat ꝙ nō contingens res eſt fides / ſed dono dei ⁊ volūtate ⁊ nutu eius indiget. Et per hoc tangit incredulitatē illoꝝ / eo ꝙ ipſi increduli filio erant ⁊ tranſgreſſores volūtatis dei patris: ⁊ ꝙ indigni erant dono dei: ſine quo nō venitur ad filium. j. eodem.e. Nullus poteſt venire ad me niſi pater meus traxerit eū. Dat pater ſiue trahit / gratiam infundendo: qđ licet filius ⁊ ſpirit⁹ ſanctus faciāt: tñ q̄z hoc a patre habēt / potius diciť de patre.

Pſ.16. (margin, beside "catur ęterna ſatietas")

j.xvij.b. Serua eos quos dediſti mihi. Matth. xvj.c. Beatus es ſimon bariona: quia caro ⁊ ſanguis nō reuelauit tibi ſed pater meus. h Ad me veniet / paſſibus fidei ⁊ bonę operationis / vt dicit Glo. vel peccata relinquēdo ⁊ iuſticię ſi dei adhęrendo. Eſa. lx.a. Filij tui de longe veniēt ⁊c. Et ſubdit pręmium venientium. i Et eum qui venit ad me: id eſt qui per fidem mihi viniť. k Nō eijciam foras: id eſt non expellā a me qui ſum refugium et hoſpitium ⁊ vmbraculum iuſtorū. Pſ. Petra refugiū herinacijs. j. Joh. iiij.d. Qui manet ī charitate / in deo manet / q̄ſi in proprio hoſpitio. Eccj. xxxiiij.c. Protector potētię / firmamētum virtutis / tegmen ardoris ⁊ vmbraculū meridiani. Uel / Non eijciam foras / a merito vel conſortio vel beatitudine ſanctoꝝ / ſed potius ſaluabo. Ad hoc eni carnē aſſumpſi ⁊ formam ſerui ſubintraui. Unde ſequiť: l Quia deſcendi de cęlo: id eſt incarnatus apparui mūdo. m Nō vt faciam voluntatē meam: id eſt męę ſenſualitatis quę vult non mori

j.13.a. (margin, beside "Et eum")
Pſ.103. (margin, beside "Petra refugiū")

g Omē qđ dat mihi pr̄ ad me veniet: et eū q̄ venit ad me nō eijciā foras. Nota ꝙ dñs eijcit foras hoiem ab eccła. ſ. militāte duob⁹ modis. Uno mō a merito ꝑ gr̄ę ſubtractionē vel nō appoſitionem. Eijcit aūt. i. eijci permittit ſicut diciť Apoc. vlt. c. Foris canes et venefici et impudici. Alio modo a numero per excōmunicationē ſiue a conſortio: Scđm illud Numeri. v.a. Eijce omnē leproſū extra caſtra. Prouer. xxij.b. Eijce deriſorem ⁊ exibit cū eo iurgium. Itē apoſtolus. j. Cor. v.d. Cum huiuſmodi nec cibum ſumere. Item. ij. Joh. c. Nolite eum recipere in domo / nec aue ei dixeritis. Eijcit etiam ab eccleſia triumphante per extremā ſententiam iudicialem. De qua Matth. xxv.d. Ite maledicti in ignem ęternū. De prima quę ē a merito / habetur ſignificatū Matth. xxj.b. quando eiecit emētes ⁊ vēdētes de templo. De ſecunda habetur. S. ij.c. quando ſimiliter eiecit ementes et vēdētes de tēplo. Et nota ꝙ de illis qui eiecti ſūt Mat. xxj. non habetur ꝙ murmurauerūt / neqꝫ ꝙ dñs fecerit flagellum ad eijciendum eos. Sed de alia ſupra. ij. habeť ꝙ murmurauerunt dicentes: Qđ ſignū oſtendis quia hęc facis ⁊c. et ꝙ flagellū fecerit de funiculis. Per hoc autem ſignificať ꝙ nullus murmurat / quando eijcitur aliquis ab eccleſia merito per gratię ſubtractionē: ⁊ ꝙ nō cogitur quis exire: immo exit propria voluntate: ſed quando eijcitur aliquis per excōmunicationem / ſtatim murmurat ⁊ cōqueriť. Et eſt ibi coactio: qđ notetur in flagello facto. De tertia habeť Matth. xxij.b. in illo qui eiectus eſt a nuptijs. Et Matth. xxv.a. Clauſa eſt ianua fatuis virginibus ⁊c. De prima etiā habetur Gen. iij.d. Emiſit eos de paradiſo voluptatis. Et ſubdiť. Et collocauit ante paradiſum voluptatis cherubin ⁊ flammeū gladiū. Talis enim licet ſit adhuc in paradiſo eccleſię quantum ad ſacramentorū perceptionē / tñ non eſt in paradiſo voluptatis: quia non ſentit delitias ſpūales / ſed modo eiectus eſt. Si aūt vult redire / oportet ꝙ redeat per cherubin: id ē ꝑ plenitudinē ſciētię: id eſt charitatē: ⁊ flammeū gladiū: id eſt per zelum pęnitentię procedentē ex charitate. De ſecūda habeť Gen. iiij.b. Ecce eijcis me hodie a facie terrę: ⁊ a facie tua abſcondar ⁊ ero vag⁹ ⁊ profugus: ois igiť q̄ inuenerit me occidet me. Excommunicatus eni exponitur dęmonib⁹: quia eſt extra cuſtodiā eccleſię. Et horum verborum ſententiā deberet cogitare homo quando videt ꝙ debet excōmunicari. Hiere. xv.a. Eijce illos a facie tua ⁊ egrediantur: Qr ſi dixerint ad te / quo egrediemur / dices ad eos: Hęc dicit dñs deus: qui ad mortem ad mortem: et qui ad gladium ad gladium: et qui ad famē ad famem: et qui ad captiuitatē ad captiuitatē. Sed venientib⁹ ad ſe dicit dominus: Nō eijciā foras. Sequitur: l Quia deſcēdi de cęlo / nō vt faciā volūtatē meā ſꝫ voluntatē ei⁹ q̄ miſit me. Hoc deberet eſſe verbū religioſoꝝ qui

vult non mori pro homine. Unde Matth. xxvj. d. Triſtis ē anima mea vſqȝ ad mortē. a **Sed volūtatē ei⁹ q̄ miſit me**: id eſt patris qui vult me mori pro hominis redemptiōe. Matth. xxvj. d. Non ſicut ego volo/ ſed ſicut tu vis. Et que ſit illa voluntas patris/ determinat dicens: b **Hec eſt autem ⁊c̄.** Chryſ. hic querit: quid eſt quod dicit: **Non vt faciam volun**
ſt.ſenim **tatem meam ſed volūtatem eius qui miſit me**: Er/ go alia eſt voluntas filij ⁊ alia patris. Et

a **faciam volūtatem meam: ſed voluntatem ei⁹ qui miſit me.**
b **Hec ē ſt autē voluntas eius**
c **qui miſit me patris/ vt omne**
d **qđ dedit mihi/ nō pdā ex eo:**
e **ſed reſuſcitem illud ī nouiſſi-**
f **mo die. Hec ē ſt aūt volūtas**
g **pris mei q̄ miſit me/ vt ōmis**
h **qui videt filiū et credit ī eū hā**
i **beat vitā ętnā: et ego reſuſci-**

reſpondet ꝙ non: immo communis. Unde ſenſus eſt/ ꝙ non aliud quid venit acturus filius q̄ȝ quod vult pater/ non pro/ priam quandam et ſeparatam a patre habens voluntatem. Ne autem ſuſpiceris aliam eſſe voluntatem filij ⁊ aliam pa/ tris/ quia dixerat: **Non vt faciam ⁊c̄.** ideo ſubdit: **Hec ē eni voluntas ⁊c̄.** Et determinat volūtatem patris dupli/ cem. Unam de futuro/ vt ſaluemur per filiū: alteram de pre/ ſenti/ vt credamus in filiū. Et cum cōſtet hoc idem velle filiū: patet ꝙ cōmunis eſt voluntas vtriuſqȝ. ſ. vt nos credamus et ſaluemur. Et hoc idē dicit filius/ Luc. xij. f. Ignē veni mit/ tere in terram: et quid volo niſi vt accendatur? Item. ſ. v. d. Sicut pater ſuſcitat mortuos ⁊ viuificat: ſic ⁊ filiuſ quos vult viuificat. Ergo eadē ē vtriuſqȝ volūtas. Et nota ꝙ dic̄: **Hec ē voluntas eius qui miſit me patris**: nō dicit: Hec ē volūtaſ mea. Si eñ hoc dixiſſet/ vtiqȝ deſpexiſſēt q̄ſi pro ia/ ctantia. Dicit ergo: Qm̄ hec eſt voluntas patris/ vt oſten/ dat patrem concordare ſue voluntati ⁊ ſe coopari patris vo/ luntati: et in hoc oſtendit ſe nō ei contrariū: ſed potiuſ illos re pugnare ⁊ exprobrare patrē qui nō credebant filio. c **Ut omne qđ dedit mihi**/ ad cuſtodiendū: id eſt cui gratiā de/ dit in me credendi. d **Non perdā ex eo.** Matth. xviij. a. non eſt voluntas dei vt pereat vnus de puſillis. Contra. j. xvij. b. Nemo ex illis perijt niſi filius perditionis. Sol. Quoſdam dat deus per preſentem iuſticiā: et illi poſſunt pe/ rire: alios per predeſtinationē: et illi non pereunt. Uel ſignan ter dicitur: **Non perdam ex eo**: q: ſi aliquis perditur/ nō ab eo perdit ſed a ſe. e **Sed reſuſcitē illud in nouiſſi/ mo die.** Per primū notatur vitatio mali: id eſt perditionis gehenne: per iſtud notatur collatio boni glorie. Loquit enim de reſuſcitatiōe glorioſa: qđ patet/ ſicut dicit Chryſ. per id qđ precedit ⁊ qđ ſequitur. Sequit eni de vita eterna: cū dic̄ **Ut omis q̄ videt filiū ⁊ credit ī eū habeat vitā eter nā.** Precedit eni de eiectione ⁊ perditione remouenda: cum dic̄. **Nō eijciā foras**: et/ **nō perdā ex eo**: qđ de bonis in telligitur. Mali eñ eijcientur de ſocietate bonoꝝ ī tenebras exteriores: Matth. xxij. b. et. xxv. c. Et ibi perdētur/ ſcđm il lud Matth. x. d. Timete eum qui poteſt animā ⁊ corp⁹ per/ dere in gehennam. Sed quia ad reſurrectionē glorioſam ve/ nitur per fidem: ideo ſubdit: f **Hec eſt autem volun/ tas patris mei qui miſit me**: quaſi/ non ſolum vult pa/ ter vt ſaluemur per filiū: ſed etiam vult de nobis vt illam ſal/ tem mereamur credendo in filium. Et hoc eſt: g **Ut omis qui videt filiū ⁊ credit in eum**/ in preſenti. h **Habe at vitam eternam**/ in futuro quantum ad animā cui datur cognitio ⁊ fruitio dei. i **Et ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die**/ glorioſe: vt cum anima remuneret ⁊ corp⁹. Sed videtur ꝙ male dicat: **Qui videt filium et credit**: Immo potius: qui credit et videt: quia dicit Eſa. vij. b. Niſi credideritis nō intelligetis. Sol. Loquitur de viſione corpo/ rali: **qui videt filium**/ miracula facientem: **et credit**/ per hoc ductus ad fidem. Uel/ **Qui videt filium ⁊ credit**: id eſt qui q̄uis videat in carne patiētem: tamē credit in eum. Uel/ **qui videt ⁊ credit**: id eſt qui videt credendo ſiue per fidem. Uel aliter continuat. f **Hec eſt aūt voluntas.** Dixerat ꝙ voluntas patris erat/ vt id qđ dederat filio nō pe riret quantum ad animam/ ſed reſuſcitaret etiam quo ad cor/ pus: et quia hoc non expreſſerat neqȝ apparuerat quid ſit pa/ trē dare filio: ideo explanādo p̄dicta dic̄: **Hec eſt volūtas patris vt omnis qui videt filiū ⁊ credit i eum.** q. d. hoc ē patrē dare/ a patre datū eſſe credere filio. h **Ha/ beat vitam eternam**: et ſic non pereat. i **Et ego re/ ſuſcitabo eum**/ ſi/ cut prius. Sed que/ rit Chryſ. Cur ite/ rat et ponit totiens reſurrectionem? Et reſpōdet: Ut nō p̄/ ſentibus reb⁹ coar/ tent dei prouidenti/ am/ ſed in futurū eā extēdant. Itē vt hi qui preſentibus bonis nō potiunt: pigrio res non ſint nec deſperent/ ſed futura bona expectent. Itē vt mali qui hic non torquent/ aliam ſciant vitam in qua torque/ buntur. Ideo ergo repetit de reſurrectione/ vt ſciamus futu/ rum iudicium. Chryſ. Si auari eſſe voluerimus/ et ſi rapere/ et ſi inconueniens quid agere/ confeſtim diem illam in mentē mittamus ⁊ omni freno vehementius detinebit incōuenien/ tem impetū hec cogitatio. Dicamus ergo adinuicē ⁊ ad noſ/ ipſos: reſurrectio eſt/ ⁊ iudicium nos expectat terribile. Et ſi aliquē viderimus elatum ⁊ in preſentib⁹ bonis inflammatū: et ſi alium dolentem et ſi pigritantem alium viderimus ⁊ diſ/ ſolutum: ſemper id dicamus: quoniam iudicium eſt et reſur/ rectio. Sufficiēs hoc verbū omni formato magis noſtram curat animā: Eteni eſt reſurrectio/ et reſurrectio preeſt oſtijs nō lōge neqȝ procul. Adhuc eñ modicū quantuliīcqȝ qui ve/ nit veniet ⁊ nō tardabit: Abacuk. ij. a. Et omnes nos manife/ ſtari oportet ante tribunal chriſti/ et bonos ⁊ malos. ij. Cor. v. b. et Roma. xiiij. b. Hos quidē vt aū omnes verecunden/ tur: illos autem vt ante omēs clariores efficiant. Itē Chryſ. Sed fortaſſis dicet quis: Et quando erit conſūmatio: quan/ do autem erit reſurrectio: ecce quātum factum eſt tempus et nihil tale contigit. Sed enim credite: etenim qui ante diluui/ um erant talia dicebant ⁊ deridebant noe: et ſimiliter tempo/ re loth: ſicut dicitur. ij. Pet. ij. b. et Matth. xxiiij. d. ita ⁊ re/ ſurrectio erit. j. Theſſal. v. a. Cum dixerint pax ⁊ ſecuritas tunc repentinus ⁊c̄.

* debent eſſe ſtelle ⁊ luminaria in celo: id eſt in clauſtro ad illuminandū eos qui ſūt ī terra eccleſie. Et notandū ꝙ quidā cadunt de hoc celo: quidam expelluntur: quidam deſcendūt. Celū eni dicitur clauſtrum quaſi caſa helios: vel a celando ſcādalum ſi accidat inter eos. Cadunt autem de hoc celo qui ſponte exeunt. Apoc. vj. d. Stelle ceciderunt de celo ſup ter/ ram ſicut ficus emittit groſſos ſuos cum a vento magno mo/ uetur: id eſt cum temptatione concutitur. Et nota ꝙ vnū ſig/ num finis mundi eſt/ caſus ſtellarum: ſicut Matth. xxiiij. c. Et ita etiam dicit Hiero⁹. Alij expelluntur propter facinora ſua. Apoc. xij. b. Proiectus eſt ille draco magnus/ ſerpens antiquus qui vocat diabolus et ſathanas. Et nota quattuor cauſas propter quas aliquis eijcitur de clauſtro/ et eijciēdus eſt: que notantur per quattuor nomia diaboli/ que ponit ibi. Per h eni ꝙ dicit draco/ q: ſitit ſanguinē elephātis/ notatur vn⁹ caſus ſiue vna cauſa ꝓpter quā eijcit: hoc eſt homicidiū. Ali⁹ caſus eſt furtū: qđ notat ī eo ꝙ dicit ſerpēs. Diabol⁹ eni accepit aliū habitū. i. ſerpētiſ ſicut fur: et furat⁹ eſt hoi virtu/ tes ⁊ paradiſū. Itē eijcit ꝓpt vitiū ſodomie: qđ notat ī h qđ di/ citur diabolus: qui interpretat deorſum fluens. Item propt ſuſcitationē diſcordie ⁊ ſchiſmatis: qđ notat in hoc qđ dicit ſathanas: qui interp̄tat aduerſarius ſiue criminator. Leuit. xix. d. Nō eriſ criminator neqȝ ſuſurro ī ꝑplis. Alij deſcendūt ab hoc celo: q̄ exeūt p canonicā electionē: et deſcendūt a mō/ te cōtemplationis ad vallē actiōis et ſollicitudinē predica/ tionis: ſicut legit Exo. xix. d. Qui deſcēdit de mōte. ſ. ad do cendū populū. Et iſti debēt deſcēdere vt ducāt ad locū vbi ē ieſus: ſicut Mat. ij. b. ſtella duxit magos ad ieſū: ⁊ p ſuū deſ/ cēſū notificauit donū: q: ꝓpior fuit terre oib⁹ alijs Alia patēt vſqȝ ibi: Niſi mādūcaueritis carnē filij hois ⁊c̄. Moraliter

Nunc repentinus eis ſuperueniet interitus ⁊c. Hoc autem fit vt ſemper ſimus ſolliciti/⁊ in ipſa ſecuritate nō confidamus. Quid dicis o incredule: nō expectas reſurrectionē futurā eē: nō expectas futurū iudiciū eſſe? Demões cōfitent hoc/et tu inuerecūd⁹ ſis: Veniſti aiūt ante tpus torquere nos: Mat. viij. d. Qui ſpo tortionē dicebāt futurā eſſe/⁊ iudiciū ſciūt ⁊ noxas et ſupplicia. Item ſic ī alijs chriſtus anteceſſit nos: ita ⁊ in hoc: Etenim primogenitus propter h dicit ex mortuis: Col. j. c. Si eīn reſurrectio non eſſet vbi iuſticia dei ſaluaretur/tot quidē iniquis proſperantibus/tot vero bonis contribulatis/ et in tribulatione vitam diſſoluentib⁹? Sequitur:

E

Math. 13. g. Marci. 6. a. Luc. 4. d.

tabo eum in nouiſſimo die.
a Murmurabāt ergo iudei de
b illo: quia dixiſſet /ego ſum pa
nis viuus qui de celo deſcen-
c d di. Et dicebant: Nonne hic ē
e ieſus fili⁹ ioſeph: cui⁹ nos no-
f g uimus patrē et matrē? Quo-
modo ergo dicit hic: quia de
h celo deſcendi? Reſpondit er-
i go ieſus et dixit eis: Nolite
k murmurare ī inuicem. Nemo
l poteſt venire ad me niſi pater
m n q miſit me traxerit eū: et ego
o reſuſcitabo eum in nouiſſimo

a Murmurabant ergo iudei de illo: id eſt de chriſto: id eſt contra chriſtum. b Quia dixiſſet: ego ſum panis viu⁹ q de celo deſcēdi. Hinc manifeſtū ē ꝙ paulus de iudeis dixit Phil. iij. d. Quorum deus venter eſt et gloria in confuſione eorum. Quādo enī audierunt ꝙ nō manducarent panem carnalem /murmurāt: quādo quidem panē dedit eis et ventrē impleuit: nuc eū prophetā dicebant eſſe/ et regem facere volebant: modo aūt ſcandaliçant ⁊ fabri filium vocant: et pretendūt incredulitatis velamen/excelſum. ſ. ſermonem: quia. ſ. dixerat: Ego ſum panis qui de celo deſcendi. Hinc occaſionem ſumebant murmuris: hinc videbantur anxiari: verum non ex hoc erat/ ſed quia nō ſunt potiti mēſa corporali. Si enī vere anxiarent de h verbo/ oportebat interrogare ⁊ querere qualiter panis vite eſt/⁊ qualiter de celo deſcendit: nunc autem non hoc faciunt. Et ꝙ hoc non ſcandaliçaret eos/patet per hoc quia nō ceperunt murmurare quando audierūt verbum: ſed quando viderunt ꝙ non repleret ventres eorum. Item poſtq dixerat. ſ. eodem. d. Pater meus dat vobis panem verum de celo: panis enī verus ē qui de celo deſcendit: nō murmurāt ſed dicūt: Dñe ſemp da nobis hunc panem: non dixerunt: roga vt pater det: victi enī concupiſcētia cibi eum dignū fide eſſe eſtimauerunt ad exhibitionem. Que igitur cauſa ſcandali eorum ⁊ murmuris poſt modū/niſi qꝛ audierunt ꝙ manducare nō eſt/ rurſus decredi- derunt. Et nota ꝙ dicit/murmurabāt: nō aperte contradixerunt/ſed murmurabant adinuicē: Adhuc enī reuerebantur propter recens ſignum panū. c Et dicebant. Glo. indignantes ⁊ eius opprobria querentes/ in humilitate generis eius offendunt: Unde dicitur lapis offenſionis: Eſa. viij. c. d Nonne hic eſt ieſus filius ioſeph. Deſpectiue loquuntur. e Cuius nos nouim⁹ patrem/ioſeph: ſicut dicitur Luc. iij. e. Ut putabatur filius ioſeph. f Et matrem/mariā. Simile habetur Matth. xiij. g. et Marc. vj. a. et Luc. iiij. d. Et. j. Reg. x. c. Que nā res accidit filio cis? Et. j. viij. c. Ubi eſt pater tu⁹? g Quomodo ergo dicit hic: quia de celo deſcendi: ex quo nos ſcim⁹ generationem eius terreſtrem. Et nota ꝙ a duobus collatis ſumunt occaſionem murmuris: ex altitudine ſermonis chriſti/⁊ vilitate generis. Poſſet eis dici: Valde igitur mali eſtis ſi ideo mal⁹ eſt: quia eum cognoſcitis. Sed certe hoc ē qd ipſe ieſus dixit Luc. iiij. d. Nemo propheta acceptus eſt in patria ſua. Ibi Glo. Propemodum naturale eſt ciues ciuibus inuidere: non enim preſentia viri opera/nō virtutem: ſed teneram recordātur infantiam: quaſi non et ipſi per eoſdem etatis gradus ad maturam etatem peruenerint. h Reſpondit ergo ieſus: quem nihil latet: qui abſcondita cordium intuetur: ſicut dicitur. j. Reg. xvj. b. et ideo ſcit murmur eorum occultum. i Et dixit eis: nolite murmurare ī inuicē/ occulte ꝙ non ſim panis qui de celo deſcendit qd vere ſum: ſed ſciatis ꝙ nemo poteſt venire ad me niſi a patre tractus: et iō vos non creditis me eſſe panem: quia nō eſtis tracti a patre:

Et hoc eſt: k Nemo poteſt venire ad me: id eſt credere in me: l Niſi pater qui miſit me traxerit eū: id eſt niſi gratia dei illum preuenerit/niſi pater reuelauerit: que reuelatio eſt attractio. Et querit hic Chryſ. cur eis dicentibus ꝙ ſit filius ioſeph/ non reſpōdet: non ſum filius ioſeph? Et reſpondet: quia nondum audire poterant mirabilē partum ſm carnē: multo magis nec ſuperiorem ⁊ ineffabilem intelligerent. Item Chryſ. Vehement eos ſcandaliçabat exiſti eſſe patre ⁊ contingēte: ſed tū nō reuelauit/ne vnū ſcandalum deſtruēs aliud faciat. His ergo rationibus omiſit reſpondere his que dicebant de ei⁹ generatione/⁊ ꝯuertit ſe ad confirmandū ea que dixerat de dono patris quo venitur ad filium/⁊ quō veniētes reficit/quia ipſe eſt panis. Unde dicit: Nemo poteſt venire ad me niſi pater qui miſit me traxerit eū. Hoc eſt qd dixerat. ſ. eodē: Omne qd dat mihi pater ad me veniet ⁊c. Et eſt ſenſus: Nolite murmurare ꝯ me de hoc qd dixi: ſed potius contra vos: quorum incredulitas obſtinata meretur non trahi a patre. Chryſ. Hic inſiliūt manichei dicentes: Quoniā nihil in nobis poſitum eſt: id eſt in noſtra poteſtate. Sol. Nō facias vim in verbo trahendi: non enī notat violentiā: quia dicit Aug⁹: Cetera poteſt homo nolens /credere autem nō poteſt niſi volens. Vñ Chryſ. Non qd in nobis eſt deſtruit: ſed oſtendit nos auxilio indigētes: nō enī tractum dicit inuitū ſed multa potitū cum pugnatiōe. ſ. auxilio: vt ſit ſenſus: m Niſi traxerit: id eſt adiuuerit. Et ne putes ſenſibilē tractū/dic. j. eodē: Nō qꝛ patrē vidit quiſq niſi is q a deo eſt ⁊c. Et nota ꝙ dic trahit/propter duplex pōdus qd ē ī nobis. ſ. pōdus culpe: de quo Heb. xij. a. Deponentes omne pondus circumſtans nos peccatum. Item pondus pene: de quo Sap. ix. c. Corpus qd corrumpitur ⁊c. Et quia hoc trahere ē magne potētie: ideo patri attribuit tractus: qui tractus nō eſt violentie ſed miſericordie. Unde Aug⁹. Si poete licuit dicere: Trahit ſua quēq voluptas: non neceſſitas ſed voluptas: nō obligatio ſed delectatio: quanto magis nos dicere debem⁹ trahi hominē ad chriſtum qui delectat virtute/ delectatur beatitudine/delectatur iuſticia/delectatur vita eterna: qd totū eſt chriſtus. Da amantē et ſentit qd dico. Nota ꝙ dñs trahit ad ortū producēdo. Pſ. Dñs trahit multipliciter
Tu es qui extraxiſti me de ventre matris mee. Item trahit Pſ. 21.
inſpirando. Eſa. vij. c. Sibilabit dñs muſce ⁊c. Glo. id eſt inſpirabit. Item trahit flagellis quaſi cogendo. Pſ. Cum occideret eos querebant eum. Pſ. 77. Eſa. lix. d. Cum venerit quaſi fluuius violentus quem ſpiritus dñi cogit. Item promittendo. Eſa. j. e. Si audieritis me/bona terre comedetis. Item de his duobus inſimul dicit Oſee. xj. b. In funiculis adam trahā eos/ ī vinculis charitatis. Item trahit oſtendēdo bona ſua ⁊ preguſtatione eterne dulcedinis alliciendo: ſicut trahit muſca per dulcedinē mellis. Cant. j. a. Trahe me poſt te: in odore vnguentorum tuorum curremus. Item trahit gratiam ꝯferendo. Hiere. xxxj. a. In charitate ꝑpetua dilexi te: ideo attraxi te miſerans: id eſt dās miſericordiā ⁊ gratiam. Itē trahit nobis inherēdo. j. xij. e. Si exaltat⁹ fuero a terra oia trahā ad meipſū. Sed mīti ſūt ſic equi reſtitij vl retrogradi: q quāto plus trahunt: tāto plus retrocedūt. Pſ. Pro eo vt me diligerēt detrahebant mihi. Pſ. 108. Hiere. vij. e. Facti ſunt retrorſum et nō ante. Zach. vij. c. Auerterunt ſcapulam recedentes. Et ſubdit qd bonū ſit venientiū ad ſe. n Et ego/equalis patri: o Reſuſcitabo eū in nouiſſimo die. Glo. Faciā eum videre qd credidit: mādūcare qd eſurijt: habere qd amauit ⁊ deſiderauit: qd non poteſt eſſe in preſenti vbi trahit tm. Et nota ꝙ dixerat patrem trahere ad ſe: ⁊ neminē venire ad ſe niſi per patrem: ne propter hoc crederet filius non idem fa-

ce cere tanq minor.

F cere tanq̃ minor: ideo de ſe ſubdit: Et ego reſuſcitabo eum ꝛc̃. Chryſ. Non parua filij dignitas ſi pater ducit ⁊ ipſe reſuſcitat. Hoc autem dicit/ nõ diuidẽs opera ſua ab operibꝰ patris: ſed paritatẽ oſtẽdens virtutis. Inculcat autẽ ſermonẽ de reſurrectiõe ꝓpter quoſdã q̃ de ipſa dubitabant: vt ſaducei. Et iterũ ne crederẽt aliqui q̄ nõ mererentur qui de illo pane comederẽt/ quia dixerat de tali: non eſuriet ĩ eternũ: et quater repetitur ꝓpẽ quattuor dotes corꝑis: In nouiſſimo die/ cui nõ ſuccedit nox. Unde Abacuk. iij. c. Sol et luna ſteterunt ĩ habitaculo ſuo. a ¶Eſt ſcriptum in propheti. Qđ dixerat de tractu patris/ probat/ ⁊ ſermonẽ ſuum fidedignũ reddit per prophetas: et oſtẽdit etiam qualiter trahit docendo. ſ. ne ſenſibilem tractum intelligas. Unde dicit: Eſt ſcriptum in prophetis/ de predicto tractu patris: ſic/ b ¶Et erũt omnes docibiles dei: id eſt docebuntur a deo: qđ eſt trahi. Et ſumitur hoc de Hiere. xxxj. f. Non docebit vltra vir fratrem ſuum: quia omnes cognoſcẽt me ꝛc̃. Et Eſa. liiij. d. Ponam vniuerſos filios tuos doctos a dño. Et de Johel. ij. f. vt dicit Glo. vbi dicit: Dedit vobis doctorem iuſticie. Chryſ. Si omnes erũt docibiles dei: qualiter quidam non credunt? Sol. Omẽs: id eſt plures. Uel omnes ait eos qui volunt. Magiſter enim preſidet omnibus diſcipulis paratus effundere omnibus doctrinam. Simile. ſ. j. a. Illuminat omnem hominem ꝛc̃. Uel/ Omnes: id eſt aliquos de omnibus/ ſiue de omni generatione hominum. Uel/ Omnes ſunt docibiles: id eſt doctrina dei capaces naturaliter. Sed nõne ante erãt homines docibiles dei? Reſpondeo ſm Chryſ. Tunc per homines diſcebant que dei erant: nunc autem per vnigenitum ⁊ ſpiritũ docet pater. Uñ Heb. j. a. Multifarie multiſq̃ modis olim deus loquẽs patribus in prophetis: nouiſſime diebus iſtis locutꝰ eſt nobis in filio. Uel/ Omnes docibiles dei: quia etſi homines foris loquuntur: tñ ſolus deus intus ſenſum aperit. c ¶Omnis q̃ audiuit a patre ⁊ didicit. i. q̃ audiẽdo didicit: id eſt diuina illuſtratione credit in patrem: vel cui pater dedit gratiam: qđ eſt trahi a patre. d ¶Uenit ad me: filium per fidem et amorẽ: ſicut dixit. ſ. eodẽ. d. Oẽ qđ dat mihi pater ad me veniet. Sed ne quis ſe excuſet/ dicẽs: Nunq̃ vidi patrem/ quomodo ergo diſco ab eo? Ideo ſubdit: e ¶Non quia patrẽ vidit quiſq̃: quaſi non dico hoc q̄ pater viſibilis ſit alicui vel audibilis: ſed quia docet per filium qui eum nouit perfecte. Unde ſubdit: f ¶Niſi is qui eſt a deo. Chryſ. Non ſm cauſe rationem dicit hic/ ex deo/ ſed ſm modum ſubſtãtie: quia ſi hoc non diceret/ omnes ex deo ſumus. g ¶Hic vidit patrem: id eſt perfecte nouit ſicut eſt. Matth. xj. d. Nemo nouit filium niſi pater ꝛc̃. Et nos docet patrẽ/ et ideo credite: quia/ h ¶Amen amen dico vobis: qui credit in me/ filium qui noui patrem ⁊ ſum ab eo: i ¶Habet vitam eternam/ per cauſam: id eſt per gratiam pro qua datur vita eterna: Roma. vj. d. Gratia dei vita ẽtna. Uel/ Habet/ iam in ſpe: Roma. viij. a. Uel promiſſionis certitudine: Matth. v. a. Uel/ Habet vitam eternam: id eſt me qui ſum vita eterna. Geñ. xv. a. Ego merces tua magna nimis. Glo. Potuit dicere: habet me/ ſed reuelat quid ipſe ſit: id eſt vita eterna. Et bene dico q̄ habet vitã eternã: q2/ k ¶Ego ſum panis vite: qui paſco/ donec paſtos iungam vite eterne. l ¶Panis vite/ intranſitiue: id eſt panis vita. ĩ. xiiij. a. Ego ſum via/ veritas ⁊ vita: Uel trãſitiue vel effectiue: id eſt panis vitam mundo conferẽs/ in preſenti vitam gratie: in futuro vitam glorie. Uel ſic. k ¶Ego ſũ panis vite: id eſt

(Margin: …th. 11. d. / …c. 10. d. / …e. diſ. 4. / …nedictus / …odem. d. / …cõſe. diſ. / …c. vera)

a die. Eſt ſcriptũm in prophe-
b tis: Et erũt omnes docibiles
c dei. Omnis qui audiuit a pa
d tre ⁊ didicit/ venit ad me. Nõ
e quia patrem vidit quiſq̃/ niſi
f g is qui eſt a deo: hic vidit pa-
h trem. Amẽn amen dico vo-
i bis: qui credit in me habet vi-
k l tam eternam. Egő ſum panis
m vite. Patres veſtri manduca
uerunt mãna in deſerto ⁊ mor
n tui ſunt. Hic ẽſt panis de ce-
o lo deſcendens: vt ſi quis ex ip
p ſo manducauerit: nõn moria
q r tur. Egő ſum panis viuꝰ qui
s de celo deſcẽdi. Si quis mã-
t ducauerit ex hoc pane/ viuet
v in eternũ. Et panis quem ego
dabo/ caro mea eſt pro mun-
x di vita. Litigabãt ergo iudei

carnem meam in paſſione mortificatam/ in reſurrectiõe viuificãs: q̃ caro digne ſumpta eſt cibus vite. Uñ. j. eodẽ. f. Qui manducat carnem meam ⁊ bibit meum ſanguinem habet vitam eternam. Chryſ. Panem vite ſe dicit: quia noſtram cõtinet preſentem ⁊ futuram. m ¶Patres veſtri manducauerũt manna ĩ deſerto ⁊ mortui ſunt. Confirmat reſponſionem quam fecerat ſupra eis querentibus ſignum de celo q̃le fecerat moyſes de manna: et dicit q̄ plus dat: quia iſte panis dat vitã: ille non dabat. Aſſine ergo vtriuſq̃ cibi differentiã facit. Itẽ in deſerto dicit. q. d. non extenſum in multum tempus/ neq̃ ſimul cum eis venit in terram promiſſionis: Hiere. ij. b. Item ille non deſcendit de celo ſed de aere: hic autem de celo. Unde ſequitur. n ¶Hic: id eſt in hoc loco: eſt panis ꝛc̃. Uel/ Hic panis/ quem do: eſt de celo deſcendens: quem manna prefigurauit. Chryſ. Quia petebãt panem de celo/ continue dicit: de celo deſcendi. o ¶Ut ſi quis ex ipſo manducauerit/ credendo et amando: vel digne carnem eius ⁊ ſanguinẽ ſumẽdo. p ¶Nõ moriatur: ſicut mortui ſunt qui manna comederunt. Non moriatur dico: quia/ q ¶Ego ſum panis viuus: id eſt viuificans comedentem quantum in me eſt. r ¶Qui de celo deſcendi/ vt eſſem panis hominũ qui prius eram angelorũ. Augꝰ. Quomodo ſit panis determinat: non ſolum ſm verbũ quo viuunt omnia/ ſed etiam ſm carnẽ aſſumptam pro mũdi vita. Chryſ. dicit. Sufficit dicere/ Ego ſum panis viuus: id eſt ego dabo vobis panem viuum: quare addit: Qui de celo deſcendi? Reſpondet: quia iudei facientes mentionem de manna querebant cibum de celo: propterea continue dicebat: De celo deſcendi. s ¶Si quis manducauerit ex hoc pane. ſ. ſi quis eucharıſtiã digne ſumpſerit: vel quis chriſtũ fide ⁊ amore ſibi iunxerit: et verba eiꝰ et exempla in nutrimentũ ſui cõuerterit. t ¶Uiuet in eternũ: ſi in hoc perſeuerauerit. Et quia adhuc vacillabant de h̃ quomodo diceret ſe panem/ et ad panes materiales vacillabant: ideo aperte dicit: v ¶Et panis quem ego dabo/ caro mea eſt pro mundi vita. Bern. Bonꝰ miniſter qui carnem in cibũ ⁊ ſanguinẽ miniſtrat in potũ. Chryſ. Uide qualiter eos paulatim ad ſeipſum ducit: Hic enim ſeipſum ait dare non patrem: ſuperius autem dixerat q̄ pater dat. x ¶Litigabant ergo iudei ꝛc̃. Semper creſcit infidelitas in eis: Prius dicuntur murmuraſſe: hic dicuntur litigare. Sed ſicut dicit Chryſ. Extranea quedã erat doctrina poteſt quis dicere et alterata: et ideo non fuit mirum ſi litigabant. Cui reſpondeo/ q̄ hoc iohãnes enigmatice inſinuauerat/ agnum eũ vocans. ſ. j. d. Sed neq̃ ita nouerũt/ dicis. Et ego reſpondeo/ q̄ nec diſcipuli nouerũt quid diceretur: et tñ ſuaſi ſunt ⁊ ſequebantur/ ⁊ cõfitebant verba vite eterne eũ habere. Hoc enim boni diſcipuli eſt/ non circumſcrutari ea q̃ magiſtri ſunt: ſed audire ⁊ ſuaderi/ ⁊ cõgruũ tempus expectare ſolutionis: ita ⁊ iudeos facere oportebat. Et q̄ diſcipuli neſcirẽt quid diceret de comeſtiõe carnis ſue/ patet: quia neſcierunt de reſurrectiõe. ſ. ij. d. Soluite templũ hoc ꝛc̃. et tñ ſcripture loquuntur et prophete de reſurrectione: ſed quoniam hominis carnem quis mãducauerit nuſq̃ quis dixit eorum. Item querit hic Chryſ. Quare dominꝰ hec verba dixerit iudeis qui ex his ſcandalizantur: ex hoc eñi abierunt retro: cur ergo nõ ſolus hoc tradidit diſcipulis: ſicut Marci. iiij. d. dicitur. Seorſum autem loquebatur eis. Sol. Multa vtilitas fuit horum verborum ⁊ neceſſitas: quia enim inſtabant petentes cibum corporalem et magnificantes manna: idcirco oſtẽ-

(Margin: De. cõſe. diſ. 2. c. forte. et. c. reuera / De cõſe. diſ. 2. c. chriſtus. et. c. vtrũ. et. c. oia / F)

dit ꝙ manna typus erat ⁊ vmbra: veritas autem hic pręſens: ideo meminit cibi ſpiritualis: Tempus em̄ erat de myſterijs loqui: quia commendabāt vmbram. Item quia quęrebāt cibum de cęlo: ideo ſe oſtēdit cibum eſſe de cęlo. Preterea obſcuritas eorum quę dicuntur/ſemper erigit auditorem ⁊ attentiorem operat. Non ergo oportebat ſcandaliçari/ſed interrogare/cōgruum erat et inquirere. Si eni prophetam eum putabāt/oportebat credere nō recedere: q̄re illoꝝ amentię ſcandalum erat: non quia eſſent indiſſolubilia ea quę dicebantur a chriſto ſi ſolutionem quęſiſſent in fide. Cauſa autem litigationis eorum erat infidelitas: Unde dicitur: Litigabant iudei adinuicem dicentes: quomodo vel qualit poteſt hic/deſpectiue/ nobis carnem ſuam dare ad mā/ducādū? In quo patet eoꝝ infidelitas: quia credebāt ꝙ loqueretur de carne ſua comedenda dentibus ⁊ dilaniāda. Nec dicūt hoc quęrēdo vt diſcāt/ſ; deſperatiue. Chryſ. Cū quęſtione hmōi: id eſt qualit intrauerit/ſimul intrat ⁊ infidelitas. Ita. s. iij. a. de nicodemo: Quomodo poteſt homo naſci ⁊c. Sed ſi hoc/qualiter dicis: quare in panib⁹ h̄ non dixiſti: qualiter. ſ. quinq; panes in tot extendit? Quoniā ſaturationis ſolum erāt ſerui: nō miraculoſę viſionis. Sed dicis ꝙ experientia eos tunc erudiuit. Et ego reſpondeo/ꝙ ex illa experientia oportebat illos credere eis q̄ nunc dicebat de carne ſua: ideo enim prius mirificauit/vt per illud edocti non vltra decrederent his quę dicerentur. a Dixit ergo eis ieſus. Quia dubitabant/vel potius decredebāt/quę dixerat magis affirmat: qđ ſi non eis tn̄ nobis profuturum erat. Item quia dicebant impoſſibile: ideo aſſerit neceſſariū eē/dicēs: b Amē amen dico vobis: niſi manducaueritis: quaſi et ſi ignoratis quis ſit modus dādi vel manducandi: tn̄/ c Niſi mā̄ducaueriti/ p fidē: ſm illud Auguſ. Crede ⁊ mā̄ducaſti. Uel/Niſi manducaueritis carnem filij homis ⁊ biberitis eius ſanguinē/ nō habebitis vitam in vobis: Uitam gratię vel glorię. Nota tria eſſe in ſacramento eucharíſtię: Speciē panis/corpus chriſti verū/ corpus chriſti myſticum. Primū eſt ſignum tm̄: ſecundum ſignum ⁊ res: tertium res tm̄. Primū ſumitur tm̄ ſacramentaliter: ſecundū ſacramentaliter ⁊ ſpiritualiter: tertium tm̄ ſpiritualiter. Primum et ſecundum poteſt ſumere cōmuniter bonus ⁊ malus: ſed malus ad mortem: bonus ad vitam. Tertiū non poteſt ſumere niſi bonus: Nam corpus chriſti myſticum manducare nihil aliud eſt ꝙ fide/ſpe et charitate vnitati eccleſiaſticę incorporari. Sequitur: e Qui manducat meam carnem et bibit meū ſanguinem/ habet/ iam in ſpe/ vitam ęternam. Hic aperit de qua vita dixerat/ ne de temporali intelligerent. Superius autem dixerat de futuro: Uiuet in ęternum. Hic dicit quod plus eſt de pręſenti/ Habet vitam ęternam: quia iam habemus arram: Scđm illud Roma. viij. e. Spe ſalui facti ſumus. Uel/ Habet vitam ęternā/ nūc ſm animam/cui⁹ eſt vita de⁹. Sed nec caro fraudabitur ſuo tempore remuneratione. Unde ſequitur: Et ego reſuſcitabo

Tria ſūt i ſacremento eucharíſtię

Moraliter c Niſi manducaueritis carnem filij hominis ⁊ biberitis eius ſanguinem: non habebitis vitam i vobis. Qđ exponitur tripliciter. Niſi mā̄ducaueritis/ſpiritualiter. ſ. per fidem. Uel vt ſumatur antecedēs pro conſequēti: Niſi manducaueritis: id eſt niſi vniti fueritis per charitatem filio dei/qui eſt filius hominis: qđ fit digne mandu cādo carnem eius ſub ſpecie panis. d Nō habebitis vitam in vobis: quia membra ſeparata a corpore nō poſſunt viuere. Tertio exponitur de illis qui ſe non pręparāt ad hoc vt digni ſint accipere corp⁹ chriſti tempore ſuo: vt ſit ſenſus: c Niſi mā̄ducaueritis: id eſt ad manducandum

adinuicem/dicentes: Quomodo poteſt hic nobis carnē ſuam dare ad manducandū?
a Dixit ergo eis ieſus: Amen
b
c amen dico vobis: niſi mā̄ducaueritis carnem filij hominis ⁊ biberitis eius ſanguinē
d nōn habebitis vitam in vobis.
e Qui mā̄ducat meā carnē ⁊ bibit meū ſā̄guinē/habet

digne pręparaueritis ⁊c. Unde Numeri. ix. b. Si qs mūdus eſt ⁊ in itinere non fuerit/⁊ tn̄ non fecerit phaſe/exterminabit anima illa de populis ſuis. Per hoc duo genera tm̄ excluduntur a cōmunicatione: et omnes alij peccant mortaliter ſi non cōmunicant tempore ſuo. Per imundos intelligūtur infideles: qui nō ſunt de eccleſia. Per illos q̄ i itinere/ cathecumini: qui ſūt in via ad ſuſcipiendum ſacramētum baptiſmi ⁊ fidem. Neutri peccant ſi nō cōmunicent: q2 pręceptum nō extenditur ad eos. Ex h̄ etiam ſumitur argumentum ꝙ propter aliquam immūdiciam/et etiam quādo homo eſt in via/ad litteram/poteſt differre cōmunionem: ita tn̄ vt poſtea non omittat eam. Item Exo. xij. a. Tollat vnuſquiſq; agnum per domos et familias ſuas: et nullū excludit hebręum: id eſt chriſtianum. Et propter q̄nq; cauſas peccant qui non cōmunicāt tempore determinato ab eccleſia. Prima eſt: quia quantū in ipſis eſt ſcindunt vnitatem corporis chriſti myſtici: id ē eccleſię. j. Cor. x. d. Quoniam vnus panis et vnum corpus multi ſumus: qui de vno pane ⁊ de vno calice participamus. Secunda propter contemptum: quia vocati ſunt ad cęnam domini ⁊ nolunt venire: vnde eſt ibi cōtempt⁹. Unde Matth. xxij. a. Perdidit rex homicidas illos. ſ. qui venire contempſerūt vocati. Homicidis ergo comparantur/qui ſe non pręparant ad cōmunicandū tempore ſuo. Tertia cauſa eſt: quia in hoc ꝙ nolunt corpus chriſti recipere faciūt iniuriam ipſi: qui ſemel in anno nolunt reddere procurationem domino quam debēt ei in hoſpitio ſuo. Unde conqueritur Matth. xxv. d. Hoſpes fui ⁊ non collegiſtis me. Uere enim hoſpes eſt ſub ſpeciebus iſtis quaſi ſub veſte pegrina. Matth. viij. c. Uulpes foueas habēt et volucres cęli nidos: filius autem homis non habet vbi reclinet caput ſuum. Quarta cauſa eſt: quia ſunt violatores teſtamēti dn̄i: qui nobis corpus ſuū tradidit ſumendū in cōmemorationem ſuę paſſionis. j. Cor. xj. f. Hic eſt calix noui teſtamenti i meo ſanguine ⁊c. Quinta cauſa ē: q2 tales a fonte plenitudinis gratiarum ſe diuidunt: et ideo nō eſt mirum ſi areſcunt. Job. viij. b. Nunq̄d virere poteſt ſcirp⁹ abſq; humore/aut creſcere carectū abſq; aqua? e Qui manducat meam carnem ⁊ bibit meum ſanguinē/habet vitā ęternam. j. eodē. Qui manducat me viuet propter me: qui. ſ. ſum vita viuens ⁊ viuificās. j. xiiij. b. Ego ſū via/veritas ⁊ vita. Oſee. xj. b. Memoriale tuum: id eſt corporis ⁊ ſanguinis ſacramentū: qđ in cōmemorationem paſſiōis eſt inſtitutū: vt dicit Luc. xxij. b. et. j. Cor. xj. f. eſt ſicut vinum de aui. quod eſt medicina ⁊ potus: quia ſanat ⁊ ſatiat/ et ita vitam conſeruat et dat ⁊ reſtaurat. Unde. j. Reg. xxx. c. Cum comediſſet reuerſus eſt in eo ſpiritus eius ⁊ refocillatus: qui. ſ. panem et aquam et maſſam caricarum et vuampaſſam comedit. Panis ſignificat corp⁹ chriſti: quia corroborat ⁊ dat virtutem reſiſtendi peccato. Ps. Panis cor hominis confirmat. Geñ. xviij. a. Ponam buccellam panis corā vobis ⁊ confortetur cor veſtrum. Sed Threñ. j. b. dicitur: Facti ſunt velut arietes non inuenientes paſcua: abierunt abſq; fortitudine ante faciem ſubſequentis. Item dicit aqua: q2 ſitim cupiditatis ⁊ peccati extinguit. Hęc eſt aqua quę fluxit de petra chriſto. j. Cor. x. a. Bibebant autem de ſpirituali conſequente eos petra. Itē ſignificat corpus chriſti per maſſam caricarum: quia mentem delectatione reſpergit. Deut. xxxij. b. Ut ſugeret mel de petra ⁊c. Item ſignificatur per ligaturam vuępaſſę: quia cōpunctione mentem iebriat. Uua enim paſſa/caro chriſti ē paſſa. Cant. j. d. Botrus cypri dilectus meus mihi. Cyprus interpretatur

Quinq; mod peccāt nō cōmunicātes ſtatutis temporibus.

Ps. 103.

* mœror vel triſticia

a vitā eternā: ēt ego reſuſcita/
b bo eum in nouiſſimo die. Cā/
c d ro enim mea vere ēſt cibus: ēt
ſanguis meus vere eſt potꝰ.
e Qui manducat meam carnē
et bibit meum ſanguinem: in
f g mē manet ⁊ ego i illo. Sicut
b miſit me viuens pater/ ēt ego
i viuo propter patrem: ēt qui
manducat me/ et ipſe viuet
k l propter me. Hic ēſt panis
m qui de celo deſcendit. Nōn
ſicut manducauerunt patres
veſtri manna/ et mortui ſunt:

☞ a ¶Et ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die. Chryſ. Quia dixerat. ſ̄. eodē: Nō moriet in eternū: et hic ſimiliter: habet vitam eternam: ne obijciant ſicut. j. viij. g. Abraam mortuus eſt et prophete: ſoluens hoc ponit reſurrectionem. Et ne putēt enigma eſſe vl' parabolam qđ dictum eſt/ addit ⁊ hoc: b ¶Caro eni mea vere/ quaſi nō parabolice/ c ¶Eſt cibus/ anime. Vel/ Vere/ ad differētiā typici cibi. ſ. manna: quod in figura huiꝰ preceſſit. Et ſanguis meus vere eſt potꝰ. Vel/ Vere/ dicitur: quia vera caro chriſti ⁊ verꝰ ſanguis ſumitur ſub ſpeciebus panis et vini in ſacramēto: Cōtra hereticos qui dixerunt ꝙ id qđ ſumitur/ nō eſt verum corpus chriſti ſed repreſentatiuū. Et exponūt illud verbū: Hoc eſt corpus meum: id eſt hoc ſignificat corpus meum: ſicut illud. j. Cor. x. b. Petra autem erat chriſtus. Cōtra iſtos dicitur/ ꝙ caro vera et ſanguis verus ſumitur: id eſt vere ē cibꝰ: quia famem pellit/ ⁊ veram ſacietatem facit: cibus autem corporalis nō naturā ſatiat/ ſed potiꝰ refocillat: ideo nō vere ē cibus. Sequitur: e ¶Qui manducat meam carnem et bibit meum ſanguinem in me manet ⁊ ego in illo. Chryſ. Hoc videtur incompactum: habet tñ multā harmoniam: id eſt cōuenientiā ad predicta. Quia enim ſepius dixerat: Habet vitam eternam ⁊c̄. probat hoc ſic. In me manet: viuo autem ego: ergo ⁊ ille viuet. Quod autem viuat filius oſtendit: quia ⁊ viuit pater in quo manet. Unde ſubdit: g ¶Sicut miſit me viuēs pater ⁊ ego viuo ꝑpt̄ patrem: .i. ſic viuit pater meꝰ q̄ miſit me: ita ego viuo. Chryſ. Hoc/ ſicut/ cōparatiuū ē ⁊ aſſimilatiuū. q. d. viuo ego ſic pat̄. Quod autem adiecit/ ꝑpter patrem: hoc dicit vt non ingenitū eſtimes filium: ſed a patre habere vitam. Unde. ſ̄. v. e. Sicut pater habet vitam in ſemetipſo: ſic dedit ⁊ filio ⁊c̄. Glo. exponit de vita qua viuit chriſtꝰ homo/ ſic: Sicut miſit me viuēs pater: id eſt me hominem fecit. h ¶Et ego viuo propt̄ patrem: id eſt ſicut me hominem fecit: ita vitam in me conſeruat glorioſam: et ad ipſum refero vitam meam. i ¶Et q̄ manducat me ⁊ ipſe viuet propt̄ me: quaſi/ ſicut ego homo viuo propter patrem viuū cui vnior: ſic qui māducat me et mihi vnitur ex me viuit: ſicut membrum iunctū corpori viuit ⁊ ſeparatum non viuit. k ¶Hic eſt panis ⁊c̄. Hic filius hominis/ ad cuius eſum carnis inuito/ l ¶Eſt/ ille/ panis qui de celo deſcendit: id eſt filius dei: et ideo habet efficaciam viuificādi quod non māna. Unde ſequit̄: m ¶Nō ſicut manducauerunt ⁊c̄. Dico qui manducat me: ſed nō ſicut māducauerūt patres veſtri māna/ vētre et dente. q. d. nō ſic comedor/ ſ fide ⁊ ſacramenti perceptiōe. Vel Nō ſic q̄tū ad efficaciā. Un̄ ſeq̄t̄: Et mortui ſ̄t: ſ potiꝰ:

☞ Qui manducat hunc

poraliter * merot vel triſticia: tñ compunctio illa que confertur in perceptiōe corporis domini/ plus habet dulcedinis q̄ amaritudinis vl' acetionis/ ſicut vuapaſſa: et ſic reuerſus eſt ſpiritus egyptij: id eſt peccatoris. Sed quid eſt ꝙ totiens dicitur ꝙ iſte cibus viuificat: quomodo ergo ſacerdotes q̄ quotidie comedunt hūc panem/ moriunt̄ ſpiritualiter ⁊ viuūt. Et dicendū ꝙ propter quattuor cauſas. Prima eſt: quia nō maſticant ipſum cibum per cōſideratiōnē precioſitatis ⁊ ſanctitatis eiꝰ nature quemadmodum debēt ſumere ipſum ⁊ vas eius eſſe: cum tñ dicatur Prouerb. xxiij. a. Quando ſederis vt comedas cum principe/ diligenter attēde que ſunt appoſita ante faciem tuam cum principe/ id eſt cū deo patre/ vt comedas etiā ipſum principem. Prouerb. xxj. c. Theſaurus deſiderabilis quieſcit in ore ſapientis: id eſt in corde per diligentem conſiderationem: ſtultus autem tranſglutit illud. Alij non nutriuntur: quia non ſapit eis dulcedo huius panis: et hoc aut quia habent affectum ad carnalia: et ſic habent palatum infectum: aut quia iam impleti et ſatiati alijs cibis: cum deberent facere ſicut illi qui preguſtant vinū ieiuni: vel poſtq̄ parum comederunt/ de his etiam que faciunt ad habendum ſaporem et appetitum vini: et ideo illis qui infecti ſunt vel ſatiati: quia ſolū dulce nutrit/ et ipſi non ſentiunt dulcedinem/ nō nutriuntur iſto cibo. De p̄mis dicit̄ Numeri. xj. b. In mentem nob veniūt cucumeres ⁊ pepones porriq̄/ cepe ⁊ allia. Hoc dicebant faſtidientes manna. De ſecundis habet̄ Prouerb. xxvij. a. Anima ſatiata calcabit fauum: et anima eſuriēs etiam amarum pro dulci ſumet. Alij non nutriuntur quia nō habent vim retentiuam/ ſed totum reijciunt ⁊ euomunt. Et h̄ cōtingit ex duobus. Ex debilitate ſtomachi/ vel ex nimia impletione. Eſa. xxviij. e. Coanguſtatum eſt ſtratum: id eſt cor ita vt alter decidat ⁊ pallium breue vtrunq̄ operire non poteſt. Job. xx. b. Diuitias: id eſt corpus chriſti/ quas deuorauit euomet ⁊c̄. quia non vult dominus manere in ſentina diaboli. Alij non nutriuntur: quia non habent virtutem aſſimilādi/ ſed degenerat cibus in putredinem et humorem corruptum. Hec aſſimilatio debet eſſe i virtutibꝰ exemplaribꝰ ⁊ exemplatis chriſti ⁊ anime. Diuerſe enim virtutes diuerſa ſunt membra ſpiritualis hominis. Job. xx. b. Panis eius in vtero eius vertetur in fel aſpidum. j. Cor. xj. g. Judiciū ſibi māducat ⁊ bibit. a ¶Et ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die: quaſi nō ſolum anima habebit vitam/ ſed ⁊ corpus reſurget in gloriam. b ¶Caro enim mea vere eſt cibus ⁊c̄. id eſt habet efficaciam cibi: quia ſatiat ſpiritualiter ſicut cibus corporaliter. De hoc pane dicitur Daniel. x. a. Ego lugebam trium hebdomadarum dies: et panem deſiderabilem non comedi: et caro et vinum non introierunt in os meum. Tres hebdomade ab adam vſq̄ ad legem: et a lege vſq̄ ad chriſtum ⁊ a chriſto vſq̄ ad eius paſſionem quando inſtituit ſacramētum hoc. Leuit. xxvj. b. Vetuſtiſſima veterum comedetis et nouis ſuperuenientibus vetera proijcietis. Vetuſtiſſima veterum ſunt corpus ⁊ ſanguis chriſti ſub ſpecie panis ⁊ vini: que in oblatione melchiſedech figurata ſunt: Geñ. xiiij. d. Vetera aūt ſūt legalia. Geñ. iij. d. In ſudore vultus tui veſceris pane tuo. e ¶Qui manducat meam carnem ⁊ bibit meum ſanguinem in me manet tanq̄ membrum in corpore. f ¶Et ego in illo: ſicut dominus in hoſpitio/ ſacerdos in templo: ſicut ſponſus i thalamo ſponſe. Et nota ꝙ vtile eſt talem hoſpitem recipere honeſte i domum ſuam: quia ſoluit omnes expenſas totius familie/ et dat ſingulis munera. Sap. vij. b. Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa. Prouerb. iiij. b. Dabit capiti tuo augmenta gratiarum ⁊ corona inclyta proteget te. Per ſumptionem enim euchariſtie confirmatur ⁊ radicatur ⁊ multiplicat̄ in nobis gratia. Unde. j. Reg. vj. b. Nūciatū eſt dauid regi ꝙ benedixiſſet dñs obeth edom/ eo ꝙ recepiſſet arcam dñi: id eſt corpus chriſti: in hoſpitio: id eſt in corde ſuo. Eccl. iiij. b. Qui tenuerint illam/ vitam hereditabūt: ⁊ quo introibit benedicet deꝰ. i. ditabit ⁊ multiplicabit. Heb. xiij. a. Hoſpitalitatis nolite obliuiſci: per hanc enī placuert angelis hoſpitio receptis. Ergo qui deū ſuſcipiet: multo magis placebit ei. j. xj. f. Dñs laçarum ſuſcitauit: qui erat hoſpes eius ⁊ de longinquo venit vt eum reſuſcitaret. Idem ergo ſperet qui ſe mortuū fuiſſe ꝑ pctm̄ timet: et nō ꝑpter h̄ dimittat ſumere dūmodo nō ſit in volūtate vel ꝯſciētia mortalis. Itē. iij. Reg. xvij. d. Helias filiū hoſpit. ſui ſuſcitauit. Et ſimiliter heliſeus. iiij. Reg. iiij. f. Cetera ſat. expoſita ſūt i p̄ma expoſitiōe ⁊c̄.

Marginal notes (left, partly cut off): nſe.diſ.2. corpus.et. quibus.et. plicit.et.c. n.et.c.in — nb.26.c. — e plures otes qui die cōicāt aentur

Marginal note (right): De conſe. diſ. 2. c. in chriſto. Eadē diſ. c. inuitat. et. c. qui māducat

ꝟ a ❡Qui manducat hunc panem viuet in eternum: in me qui ſum vita. j. xiiij. a. Chryſ. Eadem ſepe circumuol/uit verba/ vt infigat mentibus auditorum. Ultima enim que/dam erat doctrina de his: id ē euchariſtia ⁊ de reſurrectione ⁊ de vita eterna facere credere. Phil. iij. a. Eadem vobis ſcri/bere mihi quidē non pigrum: vobis autē neceſſarium. Item totiēs promittit vi/tā: quia hoc deſide/rabile hominibꝰ: et nihil ita delectabile. Unde ⁊ in veteri te/ſtamento erat pro/miſſio longitudo vi/te et multi dies: Exo.
24.q.1.c. audiuimꝰ xx.b. Chriſtus autē
De pe.diſ.4. promittit non longi
c.ſi ex bono tudinem/ ſed vitam
G finem non habētem.
De cōſe.diſ. Item ſic promittē
2.c.prima do oſtendit ſe reuo/care ſententiam mor/tis datam in adam:

a Qui manducat hunc panem
b viuet in eternum. Hec dixit i
c ſynagoga docens in caphar-
d naum. Multi ergo audienteſ
e ex diſcipulis eius dixerunt:
f Durꝰ eſt hic ſermo: Et quis
g potest eum audire? Sciens
h autem ieſus apud ſemetipſū:
i quia murmurarēt de hoc diſ-
k cipuli eiꝰ/ dixit eis: Hoc vos
l ſcandaliçat. Si ergo videritis
m filium hominis aſcendentem
n vbi erat prius. Spiritus ēſt
o qui viuificat: caro nō prodeſt
p quicq̄. Uerba que ego locu-
q tus ſū vob/ ſpiritus ⁊ vita ſt.
r Sed ſunt q̄dam ex vobis qui
s nō credūt. Sciebat eni ab ini
t tio ieſus q̄ui eſſet credētes: ēt
v q̄uis traditurus eſſet eum. Et
x dicebat: propterea dixi vo-
y bis: q̄ nemo pt venire ad me
z
a
b
c
d
e
f

Gen. ij. c. Et nota ꝙ ne intelligerent de vita preſenti ſemper duranda: ideo ponit ſimul reſurrectionē. Sequit: b ❡Hec predicta/ c ❡Dixit in ſynagoga. Chryſ. In ſynagoga ſepe ⁊ i templo docet: propter duo: Multitudinē venari vo/lens. Item oſtendere ꝙ non eſt patri contrarius. d ❡Do/cens in capharnaū/ vbi plurimas fecit virtutes: et ideo oportebat eum ibi maxime audiri ⁊ credere ei. e ❡Multi ergo audientes ex diſcipulis eius/ carnaliter ſapien/tes quaſi particulatim carnē q̄ indutus erat ſe eis diſtributurū promitteret. f ❡Dixerūt/ int ſe. g ❡Durꝰ ē hic ſermo.

Durus ad { Audiendum hereticis / Credendum infirmis / Faciendum peruerſis / Intelligendū cunctis }

Chryſ. Quid ē durꝰ: aſper/ laborioſus/ anxietatē habēs? Nō q̄ nihil tale dixerat: neq̄ ei̅ de republica loquebat: ſed de do/gmatibꝰ ⁊ fide. Quid igit eſt durus ſermo? Q̄m vitam pro/mittebat ⁊ reſurrectionem: quoniam dicebat de celo ſe deſcē/diſſe: et quoniam ſaluari impoſſibile eum qui non manducat eius carnem? Hec igitur dic mihi ſūt dura? et quis vtiq̄ hoc dicet? Quid igit eſt durus? Reſpondeo. Durus: id eſt diffi/cile credibilis/ ſuperexcedens eorum imbecillitatem et ſapi/ens tumorem ⁊ elationem. Eſtimabant enim eum ſupra ſeip/ſum loqui. h ❡Et/ ideo dixerunt: quis poteſt eum au/dire? id eſt ei obedire: cum ſit contra naturam carnes homi/nis comedere. Uel/ Quis poteſt eum audire: id eſt ſuſti/nere loquentem tam alta de ſe ⁊ magna ſuper ſe. Dicit eni ſe dare vitam ⁊ de celo deſcendiſſe. Chryſ. Pro ſeipſis dice/bant excuſanes quia debebant reſilire i ❡Sciens autem ieſus/ quē nil latet: Heb. iiij. d. et. j. Reg. xvj. b. k ❡Apud ſemetipſum: id eſt nullo dicēte. l ❡Q: murmurarent de hoc diſcipuli eius. Murmurarēt dicit: quia ſic illa dixerant/ vt ab alijs non audirentur. m ❡Dixit eis: quod fuit ſignū ſue deitatis: occulta. ſ. eoꝝ i mediū ferre. n ❡Hoc vos ſcandaliçat/ q̄ dixi de carne mea ⁊ ſanguine. Item de vite datione ⁊ de deſcenſu de celo. Et ad hoc reſpōdet ſic: o ❡Si ergo videritis filium hominis aſcendentem vbi erat prius: q̄d diceris ſupple? Quaſi vos ſcādaliçami/ni de hoc ꝙ dico magna de me/ ⁊ ꝙ deſcendi de celo: q̄d ergo diceris q̄ū videbitis me in celū aſcendere q̄ maiꝰ videtur? Et nota ꝙ de duobus ſcandaliçabant. Unum erat altitudo ver/borum: et ad hoc reſpondet primo. Aliud erat abſurditas de carne ſua comedenda: et ad hoc reſpondet ſecundo dicens: Spiritus eſt ⁊c. Sed querit Chryſ. quare ſic reſpondet de aſcenſu ſuo in celum iudeis ſcandaliçatis? Uidetur enim dubitationem ⁊ ſcandalum magis augere q̄ ſedare. Et ad h reſpondet: ꝙ immo/ dicendo vnū ſolum magnum de ſe/ magis ſcādaliçaſſet: nam qui vnum quid magnum de ſeipſo loquit/ ſuſpicabilis fit quaſi fingens: qui autem tot dicit magna per ordinem/ omnem tollit ſuſpicionem: Ideo nō ſimpliciter di/xit: quia de celo deſcendi: ſed addidit/ quia eſt panis vite: et ꝙ caro eius vita eſt mundi/ et ſicut miſit me viuens pater ⁊ ego viuo propter patrem: et nunc vltimo dicit de aſcenſu in ce/lum. Et dic: Si er/go videritis ⁊c. q. d. non fingo que dico: quia vos vide/re poteritis et vide/bunt quidam veſtrū maius de me. ſ. aſcē/ſum i celum. Sic re/ſpondit dominꝰ na/thanaeli. ſ. j. g. Q̄m dixi tibi: quia vidi te ſub ficu credis: maiora his videbis ⁊c. Et nicodemo. ſ. iij. b. Nullus aſcen/dit in celum niſi fili/ 13.q.4.ca buchodono
us hominis ⁊c. Augꝰ. legit ſic. n ❡Hoc vos ſcādaliçat q̄ dixi de carne mea. o ❡Si ergo videritis filium ho/minis aſcendentem vbi erat prius: Et eſt oratio ſuſ/penſiua ⁊ defectiua: quaſi/ tunc intelligetis quia non do cor/pus meum per partes dilaniādum/ vt putatis: quia me inte/grum aſcēdere in celum poteritis videre: et ſic videbitis vos carnali intellectu deceptoſ. Sequitur: p ❡Spiritus eſt q̄ viuificat: id eſt ſpiritualis intellectꝰ confert vitam. q. d. ſpi/ritualiter oportet de me audire. Qui enim carnaliter audit/ ni/hil proficit. Unde ſequitur: r ❡Caro nō prodeſt q̄cq̄. i. carnalis ſenſuſ. Sed obijcit Chryſ. Quia. ſ. eodē dicit: Qui manducat carnem meam habet vitam eternam. Item. Niſi manducaueritis carnem filij hominis ⁊c. qualiter igitur non prodeſt ſine qua viuere nō eſt? Sol. Non de carne ſua dixit: ſed de carnali audientia. q. d. qui hec carnaliter acceperit/ in nullo ei proſunt ſed obſunt. Aliter ſolet exponi. p ❡Spi/ritus eſt qui viuificat: id eſt ſpiritualis ſumptio et myſti/ca. r ❡Caro non prodeſt quicq̄: id eſt ſacramētalis ſū/ptio tm̄: immo obeſt ſine ſpirituali. Uel/ Caro nō prodeſt quicq̄/ ſic ſumpta vt vos putatis. Uel/ p ❡Spiritꝰ: id eſt deitas. q ❡Eſt qui viuificat/ animam. r ❡Caro/ chri/ſti q̄uis mūda ⁊ ſancta: s ❡Non prodeſt quicq̄/ ſine dei/tate. Prima expoſitio magis rn̄det textui ſequēti. t ❡Uer/ba que ego locutus ſū vobis/ de carne mea: v ❡Spi/ritus ⁊ vita ſūt. i. ſpiritualia ⁊ vitalia ſunt: ſiue ſpiritualiter intellecta viuificant: ſed carnaliter intellecta mortificant: ſicut patet in vobis. Unde ſubdit: x ❡Sed ſunt quidam ex vobis. Chryſ. Dicēdo/ quidā: quoſdam apoſtolos exce/pit. y ❡Qui non credunt: et ita ſpiritualiter non intelli/gunt: quia dicitur Eſa. vij. b. Niſi credideritis non intellige/tis. Et ne credatur ieſus tunc primo quando murmurabāt ſci/uiſſe eorum infidelitatem/ ſubdit euangeliſta: z ❡Sciebat enim ab initio ieſus: id eſt ab eterno/ vel a principio locu/tiōis. a ❡Qui eſſent credentes/ apoſtoli. ſ. q̄ nō ſūt ſcā/daliçati: et ſimilit q̄ erāt īfideles alij. ſ. Sciebat ⁊c. Chryſ. Qui non eſſent credentes: vel qui ſunt q̄ non credūt. b ❡Et de apoſtolis etiam ſciebat/ c ❡Quis traditurus eſſet eum. ſ. iudas: qui ⁊ tunc inter ſcandaliçatos erat: vt dicit Augꝰ et Beda et Chryſ. Et nota ꝙ nō inanit dicit/ ab ini/tio: quaſi non poſtq̄ murmurauerunt: non poſtq̄ ſcandali/çati ſunt ſciuerat/ ſed ante: q̄ erat deitatis. Un̄ ⁊ a principio locutiōis dixit eis. ſ. eodem: Dixi vobis quia et vidiſtis me et non creditis mihi: per quod oſtendit ſe ſcire occulta eorum et futura: et ꝙ non loquebatur eis propter gratiam ⁊ gloriam eorum: quia ſciebat ſe loqui non credituris. d ❡Et dice/bat: propterea/ q̄ q̄dā non credunt. e ❡Dixi vobis. i. p̄dixi f ❡Quia nemo pōt venire ad me. i. credere i me:

ꝟ Niſi fuerit ei datū

a ¶Niſi fuerit ei datum a patre meo: per qḋ ſignifica/uit/ꝙ nõ oẽs veniebant. Et tetigit incredulitatẽ eorum: quia non meruerant vt eis eſſet datum a patre. Chryſ. Cum audi eris: datũ / nõ deſtructionẽ vł fatum eſtimes: ſed illud crede/ quoniam qui ſeipſum dignum tribuit vt accipiat/ille ſuſcipit.

Per hoc autem ꝙ dic: Niſi fuerit ei datũ a p̄re meo: ſuadet eis patrem eius eſtimare deum non ioſeph: ⁊ oſten/dit quoniam non cõtingens eſt hoc .ſ. credenti in eũ: ſed indi/get dei munere. b

.ſ.q.4.c. ſplicet

a niſi fuerit ei datũ a patre meo.
b Ex hoc multi diſcipuloꝝ eiꝰ
c d e abierunt retro/ et iam non cũ
f g illo ambulabant. Dixit ergo
h ieſus ad duodecim: Nunqd
i k et vos vultiſ abire? Reſpõdit
l ꝗ ei ſimon petrꝰ: Dñe ad quẽ
m ibimꝰ? Uerba vite eťne habeſ:
n o et nos credimꝰ ⁊ cõgnuimꝰ/ qꝛ
p q tu es chriſtꝰ filiꝰ dei. Rñdit eis
r ieſuſ: Nõne ego vos duodecim
s elegi ⁊ ex vobiſ vnꝰ diabolꝰ ẽ?

¶Ex hoc: id eſt poſt hoc: poſtqꝫ .ſ. hoc dixerat. Uł/Ex hoc verbo: id eſt occaſione verbi qḋ dixerat .ſ. de comeſtione car nis ſuę. c ¶Multi/ non pauci: d ¶Diſcipuloꝝ eius: qui videbantᷣ diſcipuli/ et vere non fuerant. e ¶Abierũt re tro: nõ poſt chriſtum / ſed poſt ſathanã: non chriſtum imitan tes ſicut petrꝰ: cui dicitur Matth. xvj. d. Uade retro ſatha/ nas ⁊c. Chryſ. Bene euangeliſta/ non dicit receſſerunt ſed abierunt/ad ea quę retrorſum: id eſt ab auditione quę ſm virtutem eſt abſciſi ſunt: et quam habebãt olim fidem perdi/ derũt ad ſtatum infidelitatis p̄imę reuerſi: ſic caro non pro/ deſt. Abierũt retrorſũ. Gregꝰ. Mẽtes carnaliũ bona pen ſare non valent/ niſi quę carnaliter vident. Prouerb. xviij. a. Nõ recipit ſtultus verba prudẽtię ⁊c. In hoc adimpletũ fuit illud Eſa. viij. c. Erit vobis credẽtibꝰ ĩ ſanctificationẽ: ĩ lapi dem autẽ offenſionis ⁊ petram ſcandali duabus domibꝰ iſra el. Et nota ꝙ qñqꝫ ꝓpter ſcandalũ multoꝝ dimittẽda eſt prę/ dicatio/ etiam ſi ſit ibi ſalus aliquoꝝ/ videlicet ſi alias poteſt fieri ita cõmode: ſi autẽ alias non/ ⁊ ĩminet ſalus paucoꝝ: non eſt dimittendũ ꝓpter ſcandalũ multoꝝ. Hęc cauſa fuit hic: qꝛ niſi hoc dixiſſet dñs: aliqui qui ibi erant alias non crederent. f ¶Etiam non cũ illo ambulabãt: qꝛ non ſolum men/ te ſed corpore receſſerunt. Sed non duodecim hęc paſſi ſunt: vnde merenᷣ diuinã allocutionẽ ſpecialẽ. Uñ ſequiᷣ g ¶Di xit ergo ieſus ad duodecim: inter qs erat ⁊ iudas/ qui quidem de ſcandaliçatis erat/ ſed corꝑe cum alijs remãſit ad inſidiandum ⁊ tradendum chriſtum. h ¶Nunqd ⁊ vos/ ſicut alij: vultis abire? Et querit Chryſ. quare iſtos mo/ do non laudauit / qꝛ non receſſerant/ neqꝫ admiratꝰ eſt? Et ad hoc rñdet: vt dignitatẽ ſeruet magiſtralẽ/ cui non cõpetit ro/ gare ſed rogari. Item/ ne videanᷣ ei in morãdo gratiam face/ re. Item ne patianᷣ quid humanũ ex laude: id eſt gloriam in/ anem. Item quia cõuenientior fuit modus iſte trahẽdi ad ſe: Oſtẽdit eñ ſe nõ indigentẽ aſſecutiõe eorũ/ detinuit magis. Item nec iſtis blanditus eſt/ nec recedentes accuſauit mani/ feſte oſtendens qualiter nos oportet philoſophari in talibus vt nec exultemus inaniter de acceſſu diſcipulorum: nec triſte/ mur de receſſu: qḋ eſt contra nos/ vt dicit Chryſ. qui a pro/ p̄ia poſſeſſi gloria omnia propter hanc agimꝰ: ideoqꝫ mino/ rari eſtimamꝰ nos vel noſtra per receſſum diſcipuloꝝ. Et no/ ta ꝙ dicit: Nunquid ⁊ voſ vultis abire: nõ dixit abite: hoc eñi expellentis eſſet: ſed/ vultis/ quaſi tollens vim ⁊ ne/ ceſſitatẽ ⁊ verecũdię coartationem: Neceſſitate eñi detineri/ par eſt cũ hoc: id eſt abire. k ¶Reſpodit ergo ei ſimon petrus/ vnꝰ pro omnibꝰ. Chryſ. Uide fratrũ amatorẽ/ ami/ citię conſeruatorem: pro omni reſpondit collegio: non eñi di/ xit: cognoui ſed cognouimus. l ¶Dñe ad quem ibimꝰ?: q. d. non eſt ſimilis tibi ad quẽ ire velimus. Exo. xv. b. Quis ſimilis tui in fortibꝰ domine? Pſ. Deus quis ſimilis ſit tibi. Eſa. xlvj. b. Cui ſimilem me feciſtis. Augꝰ. Si viſ me recede/ re a te/ da mihi aliũ te/ vt a te fugiã ad te. Chryſ. Multę ver/ bum hoc amicitię eſt oſtenſiuũ: Dñe ad quem ibimus: quoniam omnibus eſt eis chriſtus honorabilior ⁊ patribus ⁊ matribus ⁊ alijs omnibus/ vt deſiſtentes ab eo non reputent ſe alibi refugium inuenire. Et ne putes dicere: nõ habemꝰ qui nos ſuſcipiat/ ſubdit: m ¶Uerba vitę eternę habes:

Pſ. 70.

lõ nõ poſſumꝰ recedere. Chryſ. Eteni ſi nõ dixiſſet de carne ſua/ ſcãdaliçati eſſent vtiqꝫ ⁊ nõ acquieuiſſent/ cibo attẽdẽtes ſemꝑ corporali et terrę affixi. Uerba vitę eternę habes: ideo beati ſũt q te audiũt. Luc. xj. d. Beati q audiunt ver/ bum dei et cuſtodiunt illud. Eccĩ. xlviij. b. Beati ſunt qui te audierunt ⁊ in amici tia tua decorati ſũt. iij. Reg. x. b. Beati viri tui ⁊ beati ſerui tui: hi qui ſtant corã te ſemper ⁊ audiũt ſa pientiã tuã. Chryſ. Uides qm̃ non ver/ ba illos qui abierãt ſcãdaliçabãt/ ſed ne/ gligentia ⁊ indeuotio: Ecce eñi iſti cum illis audierũt/ ⁊ ꝯtra/ ria enunciauerunt. Illi cum argumentationibus humanis et carnaliter omnia audiebant: hi vero ſpiritualiter et fidei om/ nia concedebant. Ideoqꝫ dixit. ꝫ. eodẽ: Uerba quę locutus ſum vobis/ ſpiritus ⁊ vita ſunt: id eſt ſpiritualiter intelligenda ſunt: et ſic viuificat non ſm conſequentiã humanã. n ¶Et nos credimus: Hi eñi iam ſuſceperant fidem. o ¶Et co gnouimꝰ: per fidem .ſ. Eſa. vij. b. Niſi credideritis non in/ telligetis: Uel per certiſſima ſigna ſcimꝰ/ p ¶Quia tu es chriſtꝰ filiꝰ dei. Chryſ. habet hic: Filiꝰ dei q viuit. q. d. ſcimꝰ ꝙ potẽs es dare vitã quã ꝓmittis: qꝛ filius es dei viuẽ/ tis. Et nota ſm Chryſ. ꝙ non eadẽ ſentit vel dicit cũ iudeis: Nam illi dicebãt: Tu es filius ioſeph: hic vero dicit: Tu es chriſtus filius dei viuentis: Et quoniã verba vitę eternę ha/ bes: per qḋ oſtẽdit ꝙ omnia detinet memoriᷣ quę dicta ſũt a magiſtro ipſoꝝ recolens verboꝝ. Dixerat eñi magiſter: Et ego reſuſcitabo eũ: et habebit vitam eternam. q ¶Reſpon dit/ ergo/ eis ieſus/ cauſa ꝓbãdi ⁊ examinãdi eos r ¶Nõ ne ego vos duodecim elegi ⁊c. Chryſ. Quia dixerat pro omibus: Nos credimꝰ ⁊c. excipit a collegio iudã. In Matthęo aũt. xvj. c. laudatur petrus/ vbi non aſſociauit diſ cipulos confeſſioni: hic aũt qꝛ de omibꝰ dixerat: Nos cre/ dimꝰ: decenter non dimittit iudam in eoꝝ collegio dicens: Nonne ego vos duodecim elegi: id eſt in apoſtolatũ aſſumpſi: s ¶Et ex vobis vnus diabolus eſt: iudas .ſ. Chryſ. Alijs recedentibꝰ ⁊ iſtis confitentibꝰ non blandiᷣ chriſtus iſtis. q. d. ne putetis ꝙ debeam vobis blandiri: ma/ los arguam etiam in his quos elegi: neqꝫ timeo redargui quaſi inſipiens elector. Neqꝫ enim electio vi et neceſſitate facit bonos: neqꝫ eñi electio violenta eſt cauſa eorum q futu/ ra ſunt/ ſed ꝯuerſiua .i. hortatiua: quia eñi vim nõ infert voca tio/ multos contingit vocatos perire. Unde manifeſtũ eſt ꝙ in noſtra mente poſitũ eſt hoc: id eſt ſaluari ⁊ perire. Matth. xx. b. Multi ſunt vocati ⁊c. Et vnꝰ ex vobis ⁊c. Chryſ. Cõmunẽ tũc rem cõſtituit/ dicẽs: Unꝰ .ſ. Sed cur modo nõ quęrũt diſcipli / ſicᷣ Matth. xxvj. b. Et .j. xiij. c. Nunqd ego ſum dñe ⁊c. Sol. Petrus adhuc non fuit increpatus: ſicut Matth. xvj. d. Uade retro me ſathana: ideo hic de ſe non ti/ muit/ ⁊ ideo non quęſiuit. Item non dicitur hic: Unus ex vo bis me tradet: ſed vnus diabolus eſt: qḋ ex qualibet ira alicui ſolemus dicere: ideo neſcierũt quid diceret per hoc/ niſi ꝙ ma lum alicuius illorum eſtimabãt vituperare ſolum. Et nota ꝙ a longe ante maliciã percutit proditoris/ dicẽdo hic: Unus ex vobis ⁊c. ſciens tñ ꝙ nihil proficeret ei: ſed qḋ ſuum eſt agit corripiendo. Et vide ſapientiam: neqꝫ manifeſtũ eum fe/ cit/ nec latere omnino permiſit hoc: ne inuerecundũ faciat et litigioſior fiat. Hoc autẽ ne putans latere/ ſine timore opere/ tur audaciã: ideo paulatim plus ⁊ plus arguit. Primo eñ eũ cum alijs numerando arguit dicens: Sunt quidam ex vobis qui non credunt. Et ꝙ iudã cõnumeraret cum eis/ ſubdit euã/ geliſta dicens: Sciuerat enim a principio ieſus qui ſunt qui non credũt: et quis eſt qui tradet eum. Quia vero manſit in/ correctus/ vehementiorẽ inducit redargutionẽ dicens: Unꝰ ex vobis diabolus ẽ: Et i h cõmunẽ oibꝰ timorẽ cõſtituit illũ cõnumerare volẽs. Et de q dixerit/ apit euãgeliſta/ dicẽs:

De cõſe. diſ. 2. c. forte

Matth. 16. c.

Dicebat aũt de iuda

¶ a ¶Dicebat autẽ de iuda/ filio/ ſimonis ſcariothis. Dicitur enĩ ſcariothes a loco. b ¶Hic enĩ erat traditurus eũ.i.iam diſpoſit⁹ ad tradendum/ c ¶Cum: id eſt ꝙuis: d ¶Eſſet vnus ex duodecim/ apoſtolis.

Poſt hec aũt ambulabat ⁊c̃. ¶Expo. Ca. VII.

P In precedẽti capl̃o poſuit euangeliſta diſputationẽ dñi ad iudeos/ propter quã multi diſcipuloꝝ abierunt retro: et iudei indignantes ↄtra eũ murmurabant ⁊ litigabant dicentes: Quomodo poteſt hic dare nobis carnẽ ſuã ad manducandũ ⁊c̃. In hoc autem capitulo ſubiungit euãgeliſta/ primo de deſcẽſu dñi de iudea in galileam ne interficeretur a iudeis: in quo docet nos fugam cautele. Secundo adiũxit de incredulitate cognatoꝝ dñi: in quo docet nos ſemꝑ veritatẽ dicere: ibi: Dixerũt aũt ad eũ fratres ei⁹. Tertio loquitur de aſcenſu dñi a galilea in iudeam ⁊ in templum: et diſputatiõe ei⁹ cũ iudeis ⁊ iudeoꝝ cũ eo: ibi: Ut aũt aſcẽderũt fratres ei⁹ ⁊c̃. Quarto adiũgit de diſſenſiõe turbe: cuius quedam pars dicebat ipſum eſſe bonũ: ⁊ alia pars ſeductorem: ibi: Ex illa ergo turba ⁊c̃. Et licet hec dictio/ poſt/ dicat ordinem ⁊ conſequẽtiã/ nõ tñ conſequenter ſe habent ea que dicuntur in hoc capitulo ad ea q̃ dicta ſunt in precedenti: immo multũ tempus fuit medium inter hec ⁊ illa. ſ. qnq̃ menſes. Quod probat Chryſ. hoc modo. Ea eñ que ꝑdicta ſunt/ facta ſũt prope paſcha: vt dicit̃ in ꝑncipio. vj. ca. hec autem facta ſũt prope ſcenophegiam: vt dicitur hic. Et de factis iſtorum qnq̃ menſium nihil narrat euangeliſta niſi ſignum panũ ⁊ locutionem chriſti ad turbam: nihilomin⁹ tñ ipſe indeſinenter faciebat ſigna ⁊ miracula ⁊ diſputabat cum iudeis die ac nocte frequent̃/ vt dicit Chryſ. Que tacet euangeliſta: tum quia omnia non poſſet enarrare: tũ quia ea dixit in cõſimilib⁹: tum q᷑ illa maluit dicere ex quibus querela aut contradictio ſequebat̃: vt eſt incredulitas cognatoꝝ ieſu. Dicit ergo: e ¶Poſt hec/ que facta ſunt ſupra: nõ tñ immediate: ſed poſt qnq̃ menſes. f ¶Ambulabat ieſus in galileã/ fugiens de iudea. Et ſubiũgit q̃re. g ¶Nõ enim volebat in iudeã ambulare: quia querebãt eũ iudei interficere: Non omnes/ ſed maiores: vt ſcribe ⁊ phariſei inuidia concitati: ſicut fratres ioſeph ex inuidia vendiderunt eum: Geñ. xxxvij. f. Et cain/ abel occidit: Geñ. iiij. b. Et ſaul dauid perſecutus eſt ad mortẽ. j. Reg. xix. b. Et diabolus hominem ſeduxit ⁊ occidit: non ferens proſperitatẽ ei⁹ et honorem. Unde Sap. ij. d. Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum. Nihil inuidia deterius ⁊ liuore/ quo mors ĩ mundum venit. Fugit autem ieſus/ nõ timore mortis: cuius habet poteſtatem/ vt dicit Aug⁹: ſed dat infirmis exemplũ/ ne eis obijciat̃ latibulũ: id eſt quia latuerint. Unde Mat. x. c. Si vos perſecuti fuerint in vnam ⁊c̃. Et ſ᷑m hanc doctrinam paulus dimiſſus eſt per feneſtram i ſporta: vt dicitur. ij. Cor. xj. g. Sed obijcitur contra. Glo. Aug. de littera grecorum quam ponit Chryſ. que talis eſt. Poſt hec ambulabat ieſus in galileã: non enĩ habebat poteſtatẽ in iudeam ambulare ſi vellet. Sed hoc ſoluit Chryſ. dicens: ꝙ euangeliſta alia dicit de ieſu que ſũt deitatis: vt cũ ſtare dicit eum in medio perſecutoꝝ ⁊ non teneri: alia que ſũt humanitatis: vt cum dicit eum non habere poteſtatem. Sequitur: i ¶Erat autẽ in proximo dies feſtus iudeorũ ſcenophegia: id eſt fixio tabernaculorũ: qð feſtum faciebant iudei ſingulis annis in memoriam bñficioꝝ que dñs eis cõtulerat in deſerto/ vbi quadraginta annis fuerunt in tabernaculis. De quo feſto habetur Leuit. xxiij. et Numeri xxviij. et. xxix. Et dicitur ſcenophegia dies feſtus ſingulariter/ non ꝙ tñ vno die fieret/ immo ſeptem: ſed q̃ſi vn⁹ dicuntur/ propter vnam feſtiuitatem. Simile Numeri. vij. a. Obtulerunt duces in dedicationẽ altaris die quã vnctũ eſt ob lationẽ ſuã. Itẽ in eodẽ. g. Hec i dedicatiõe altaris oblata ſũt i die q̃ ↄſecratũ ẽ. In/ die/ dic̃ ſinglarit̃: cũ tñ eẽnt duodecĩ dies.

a Dicebãt autẽ de iuda ſimo-
b nis ſcariothis: Hic ẽnim erat
c d traditurus eũ cũm ẽſſet vnus
ex duodecim. ¶Ca. VII
e f P Oſt hec ãũt ãmbula-
g bat ieſus in galileã: Nõn enĩ
volebat in iudeam ambulare
h quiã querebãt eũ iudei interfi
i cere. Erãt autem i ꝓxio dies
feſtus iudeoꝝ ſcenophegia.

¶ Dixerũt aũt ad eum.

Moraliter e ¶Poſt hec autem ambulabat ieſus in galileã ⁊c̃. Galilea q̃ interꝑtat̃ rota vl̃ trãſmigratio/ ſignificat erũnas ⁊ miſerias in q̃b⁹ rotant̃ et affligunt̃ in hac vita ſcti: q̃ i ea ſt̃ exules et ꝑegrini. Pſ. Incola ego ſum ⁊c̃. Per ieſum intelligitur aliq̃s volẽs ſe et alios ſaluare. Unde Phil. ij. b. Cum metu ⁊ tremore veſtram ſalutem opamini. Iudea interꝑtatur glorificatio: et ſignificat adulationem ſiue curiã ꝑncipũ: vbi ſũt adulatiões. Mat. xj. b. Ecce q̃ mollib⁹ veſtiunt̃ ⁊c̃. Bonũ eſt q̃ hoĩ querẽti ſalutẽ/ vt magis q̃rat rotã tribulatiõis ⁊ delectiõis q̃z iudeã adulatiõis. Meli⁹ ẽ enĩ hẽre exprobratores q̃z laudatores. h ¶Quia q̃rebãt eũ iudei interficere. i. laudatores. Eſa. iij. c. Popule me⁹ q̃ te beatũ dicũt ⁊c̃. J. xx. c. Cũ ſero eẽt die vna ſabbatoꝝ ⁊ fores eſſẽt clauſe ꝓpt̃ metũ iudeoꝝ ⁊c̃. Ecc̃i. xxviij. d. Sepi aures tuas ſpinis. i ¶Erat aũt i ꝓxio dies feſt⁹ iudeoꝝ ſcenophegia: qð ẽ fixio vmbraꝝ ſiue tabnaculoꝝ: ꝑ qð ſignificat̃ gaudiũ mũdiale: De q̃ Eſa. xxij. d. In die illa vocabit dñs de⁹ exercituũ ad fletũ et ad plãctũ ⁊ ad caluitiũ ⁊ ad cingulũ ſacci: ⁊ ecce gaudiũ ⁊ leticia/ occidere vitulos ⁊ iugulare arieteſ: comedere carneſ ⁊ bibere vinũ. Hoc ẽ feſtũ iudeoꝝ. i. adulatoꝝ: q̃ mollia q̃rũt ĩ alimẽtis ⁊ pinguia ĩ cibis. Mat. xj. b. Qui mollib⁹ iduunt̃ ⁊c̃. Eccs. x. d. In riſu faciũt panẽ ⁊ vinũ. Et nota ꝙ ſcenophegia d᷑ fixio vmbraꝝ. Umbre enĩ ſt̃ tꝑalia et trãſeũtia. Ecc̃i. xxxiiij. a. Quaſi q̃ apphẽdit vmbrã ⁊ ꝑſeq̃t̃ ventũ: ſic q̃ attendit ad viſa mẽdacia. i. ad tꝑalia. Uñ fatuiſſimi et inſani ſũt q̃ volunt ea figere/ vel q̃ fixa credunt. Sap. v. b. Tranſierũt oĩa velut vmbra. Job. xx. a. Gaudium hypocrite adinſtar pũcti. Itẽ. xxj. b. Ducũt i bonis dies ſuos ⁊c̃. Et nota ꝙ vmbre dicũt̃ ſolatia tꝑaliũ rerũ: q᷑ imaginẽ bonitatis habẽt ⁊ nõ ꝟitatẽ. Uñ Prouer. vlt. d. Fallax gr̃a ⁊c̃. Itẽ pueri ſequũt̃ vmbrã ⁊ volũt apphẽdere ⁊ ludũt cũ ea: ſic inſenſati ⁊ pueri ſenſib⁹ tꝑalia. Prouer. j. c. Uſq̃ q̃ puuli diligit̃ infantiã: ⁊ ſtulti ea q̃ ſibi noxia ſũt q̃rũt: Heb. xiij. b. Optimũ ẽ gr̃a ſtabilire cor/ nõ eſc̃ q̃ nõ ꝓfuerũt ambulãtib⁹ i eis. Itẽ vmbra longior ẽ veſꝑe: ſic amor tꝑaliũ ſole gr̃e occidente creſcit: vel q᷑ cupiditas maior ẽ in ſenili etate. Uñ Hiere. vj. a. Ue nobis q᷑ declinauit dies q᷑ lõgiores facte ſũt vmbre veſperi. Itẽ vmbra ſequit̃ fugientẽ ⁊ fugit ſequẽtẽ: ſic tempalia. Ecc̃i. xj. b. Si ſecut⁹ fueris nõ apphendes ⁊ nõ effugies ſi ꝑcucurreris. Greg⁹. Gloria hui⁹ mũdi vmbre ſimilis ẽ: q̃ fugientẽ ſequit̃ ⁊ fugit ſequẽtẽ. Prouerb. xiij. b. Subſtãtia feſtinata minuet̃. Et nota ꝙ vmbre ille ad l̃ram fiebãt de ſalicib⁹ ĩfructuoſis: per quas bñ ſignificant̃ tꝑalia: Scdm illud Pſ. In ſalicib⁹ in medio ei⁹ ſuſpendim⁹ organa nr̃a. Predicatio enĩ ⁊ doctrina ⁊ oꝛo ⁊ ↄtẽplatio ꝓpt̃ curã ⁊ ſollicitudinẽ tꝑalium ſuſpendit̃ frequent̃. Job. xl. c. Protegunt vmbre vmbrã ei⁹: ⁊ circũdabũt eũ ſalices torrẽtis. Salices fructũ nõ habẽt ſed virorẽ: vnde q̃ſi fructũ ꝓmittũt/ ſ᷑ nõ ſoluũt: Sic diuitie. Eccs. v. c. Qui amat diuitias fructũ nõ capiet ex eis. Itẽ bibentes ſuccũ ſuũ reddunt ſteriles a bono ope. Bibere enĩ eſt cũ auiditate ſibi ꝑ amorẽ ↄiũgere diuitias. Numeri. v. c. Ingrediant̃ aque maledicte in ventrẽ tuũ ⁊ vtero tumeſcẽte putreſcat femur. Itẽ in eodẽ. Putreſcere faciat femur ⁊ tumẽs vterus tuus dirumpat̃. Itẽ ſalices frigidũ reddũt: ſic creſcente cupiditate frigeſcit charitas. Mat. xxiiij. b. Abũdabit iniquitas ⁊ refrigeſcet charitas multoꝝ. Itẽ ſalices dant̃ infirmis in ſolatiũ: ſic tempalia dat dñs infirmis in ſolatium: ſed a ſanis. i. a ſpũalib⁹ retrahit. Uñ populo iudaico infirmo dicit Eſa. j. c. Si audierit̃ me/ bona terre comedet̃ ⁊c̃. Sed ꝑplo euãgelico dic̃ Matth. xix. c. Si vis ꝑfect⁹ eſſe vade ⁊ vende oĩa q̃ habes ⁊c̃. Ad h̃ feſtũ inuitãt amatores mũdi. Uñ ſeq̃t̃:

¶ Dixerũt fratres ei⁹

☞ a ¶Dixerunt autem ad eum: id eſt ad ieſum: b ¶Fra/
tres eius. Glo. id eſt conſanguinei eius/ et ideo faſtidientes
eũ. Inter quos erant iacobus ⁊ iudas: vt dicit Chryſ. qui mi/
raculo vini interfuerãt in chana galilee. ſ. ij. b. Unde ergo eis
tanta infidelitas? Chryſ. Ex optione ⁊ inuidia: id eſt ex ele/
ctiõe volũtatis proprie. Cognatio enim
cõſueuit in inuidia eſſe apud proximos:
et quia iſti cognati eius erant/ ideo fidu/
cialius loquebãtur: c ¶Tranſi hinc:

a b Dixerunt autem ad eum frã/
c tres eius: Trãſi hinc et va/
e de in iudeã/ vt et diſcipuli tui
f videant opera tua que facis.
g Nemo qppe in occulto aliqd
facit/ ⁊ querit ipſe i palã eſſe.
h Si hec facis/ manifeſta teip/
i ſum mũdo. Neq₃ eni fratres
k eius credebant in eum. Dicit
l m ergo eis ieſus: Tempus meũ
n nondum aduenit: tempus au
tem veſtrum ſemper eſt para/
o tum. Non põt mundus odiſ/
p ſe vos. Me autem odit: quia
ego teſtimonium perhibeo de
illo: quia opera eiꝰ mala ſũt.

Chryſ. Or verbum incredulitatis locuti ſũt/ rogãtes eũ mirificare: Ergo multe q̃dẽ incredulitatis erãt audacia ⁊ intemperanea ꝓpalatio. Eſtimabant enim a cognatione oportere eos cum propalatiõe loqui. Et videtur quidem initiũ ſermonis eſſe: Tranſi hinc ⁊c. Multe ꝓo amaritudinis erant quo dicebatur: Hic eni eum ⁊ formidinis et amoris glorie vituperant: Nam hoc quidẽ. j. dicere. Nullus quippe in occulto facit/ formidinem incuſantium erat ſimul ⁊ ſuſpicãtium que fiebant vt non vere facta: hoc autem: id eſt querere in manifeſto/ eſſe glorie amorem.

id ē de galilea. d ¶Et vade in iudeam/ vbi ē principatus gentis et ciuitas caput regni. ſ. hieruſalem. e ¶Ut et diſcipuli tui: id ē turba ſequens ⁊ tibi credens: Non eni dicit diſcipulos h duodecim apoſtolos/ ſed turbam ſequentem: vt dicit Chryſ. f ¶Videãt opa tua q̃ facis/ in occulto: .ſ. Hec autem dicebant/ putãtes eum cupidũ vel amatorem eſſe laudis humane/ quales ipſi erant. Unde ſequitur ſm eorum opinionem. g ¶Nemo quippe i occulto aliquid facit ⁊ querit ipſe i palam eſſe. q. d. nemo debet occulte operari bona/ qui vult ab hominibꝰ laudari. Ideo/ h ¶Si hec faci/ vere/ manifeſta teipſũ mundo/ miſericordiam omnibus faciendo que facis in occulto. Duplici vitio ſe ſubiacere oſtendũt illi fratres dñi. Primo eñ oſtendũt ſe glorie amatores/ cum dicunt: Nemo quippe in occulto aliquid facit ⁊ querit ipſe in palam eſſe. Secundo monſtrãt ſe eſſe incredulos/ cum dicunt: Si hec facis ⁊c. Unde ſequitur: i ¶Neq₃ eni fratres eius: id eſt conſanguinei eius: k ¶Credebant in eum: cuius ſignum eſt audacia ⁊ intemperanea propalatio/ vt dicit Chryſ. Qui exponit hoc de ꝓpinquis cognatis dñi: inter quos ponit iacobũ ⁊ iudam. Tñ alij ſancti exponunt hoc de remotis cognatis. l ¶Dicit ergo eis ieſus/ corripiens eos glorie cupidos ⁊ incredulos. m ¶Tempus meum nondũ aduenit: id ē tẽpus glorie mee manifeſtãde: quale fuit tempus reſurrectionis ⁊ aſcenſionis. Chryſ. Hic mihi videtur aliquid enigmate inſinuari: fortaſſis eni volebant eum prodere ⁊ tradere iudeis: Et ad hoc dicit: Tempus meum nõdum aduenit .ſ. tempus crucis ⁊ mortis. n ¶Tempus autem veſtrũ ſemper eſt paratum: id eſt vos etſi ſemper ſitis cum iudeis non interficient/ eadem cum ipſis celantes: me vero ſtatim vellent interficere: quare vobis quidẽ ſemper eſt tempus coexiſtendi cũ eis nõ periclitantibꝰ: mihi autẽ tunc tempus erit/ cum crucis tempus inſtiterit/ cum mori me oportuerit. Notãda eſt blãda chriſti reſpõſio: vt dic̃ Chryſ. Nõ eñ reſpondit: Uos qui eſtis qui docetis me? Sed manſuete reſpondit: Tempus meũ nondũ aduenit: ⁊ in hoc docemur/ nõ indigne ferre etſi viles exiſtant qui conſiliant nobis. Si eni chriſtus humiliter ſuſtinuit conſiliantes que nõ oportebat: qua fruemur venia nos terra et cinis ad eos qui conſiliantur vtilia graues exiſtẽtes? Sicut multi/ de quibꝰ dicitur Amos. v. c. Odio habuerũt corripientem in porta/ ⁊ loquentem perfecte abominati ſunt. Sequitur: o ¶Non poteſt mũdus odiſſe vos: id eſt iudei amatores: qualiter eni odirent vos/ qui eadem cũ eis vultis ⁊ ꝓ eiſdẽ curritis? p ¶Me aũt odit: q₂ teſtimoniũ ꝑhibeo de illo q₂ opa eius mala ſunt. Unde Sap. ij. a. Dixerũt impij cogitantes apud ſe non recte: Circumueniamꝰ iuſtum/ quoniã inutilis eſt nobis et ↄtrarius operibus noſtris: et improperat nobis peccata legis/ ⁊ diffamat in nobis peccata diſcipline noſtre. Sequit: ☞ Uos aſcendite ad

* a ¶Dixerunt ad eũ fratres eiꝰ: Tranſi hinc ⁊c. Moraliter Unde Eſa. xxij. d. Comedamꝰ ⁊ bibamꝰ ⁊c. Sap. ij. b. Uenite et fruamur bonis q̃ ſũt: et vtamur creatura tanq₃ in iuuẽtute celerit: vino ꝓcioſo ⁊ vnguentis nos impleamꝰ/ ⁊ non ꝑtereat nos flos tpis: coronemꝰ nos roſis anteq₃ marceſcãt: nullũ pratũ ſit qḋ ñ ꝑtrãſeat luxuria nrã: nemo vr̃m exors ſit luxurie nr̃e: vbiq₃ relinq̃mꝰ ſigna leticie: qm̃ hec ē ps nr̃a ⁊ h ē ſors. Ita inuitãt multi ⁊ maxime fratres: q₂ inimici hoĩs domeſtici eiꝰ: Michee. vij. b. Ipſi eni magis ꝑſuadent diuitias ⁊ honores tenere vel acq̃rere. S₃ chriſtꝰ nõ acq̃euit carni ⁊ ſanguini. Unde et nos ſimilit faciamꝰ ſicut ⁊ chriſtꝰ fecit: Aſcẽdamꝰ ad h feſtũ die feſto mediãte/ vt ſubſidiũ tpaliũ accipiamꝰ tm̃ ad neceſſitatẽ corpis: aĩa vero nõ i eis/ ſed i celeſtibꝰ q̃rat ſuã delectationẽ. Qḋ ſignificatur ꝑ claudicationẽ iacob: Geñ. xxxij. g. q₂ vno pede poſſumꝰ herere tre. ſ. quãtũ ad neceſſitates corpis: ſ₃ aliũ debemꝰ ſubleuare. i. affectũ mẽtis. S₃ ꝑtõres oĩno volũt tre herere ⁊ toti/ nõ ſolũ pedibꝰ/ ſ₃ ⁊ vẽtre ⁊ corpe. Geñ. iij. c. Pectore ⁊ vẽtre repes. Pſ. Cõglutinatꝰ ē i tra vẽter nr̃. Pſ. Adheſit pauimẽto aĩa mea ⁊c. Mali h feſtũ ſcenophegie totũ celebrare volunt. i. fixionẽ vmbrarũ/ quãtũ ad cupidos: vel fixionẽ tabernaculoꝝ/ quãtũ ad illos q̃ carnẽ ſuã volũt ꝓcurare ⁊ nutrire ac ſi eẽt ſemꝑ duratura: h ē figere tabernaculũ/ vitã corpis velle ſtabilire ⁊ ſolidare carnẽ ſupfluis cibis ⁊ potibꝰ ⁊ alijs delectabilibꝰ. S₃ recto dei iudicio tãto citiꝰ cadit paries ſic̃ dic̃ Ecc̃. xxxvij. d. Propt crapulã m̃lti obierũt ⁊c. Pſ. Uiri ſãguinũ ⁊ doloſi ⁊c. Iob. xv. d. Anteq₃ impleat dies eiꝰ ꝑibit. Ecc̃. xxxj. c. Uigilia ⁊ cholera ⁊ tortura viro infrunito. Itẽ Ecc̃. xxxvij. d. In multis eſcis erit infirmitas ⁊c. Ita eni eſt de carne nr̃a: ſic̃ de luto vel latere q̃ tunſiõe vel igne ſolidat ⁊ aq̃ reſoluit. Unde Naũ. iij. c. Intra i lutũ ⁊ calca ſubigẽs tene laterẽ. Heb. xiij. b. Optimũ ē gr̃a ſtabire cor ⁊c. l ¶Dic̃ g̃ eis ieſus: tps meũ nõ aduenit ⁊c. Multi habẽt mõ tps ſuũ ⁊ ſabbata ſua: ſ₃ in futuro ieiunabũt ⁊ vigilabũt. Peruertũt eni ordinẽ. Unde Amos. viij. c. Dies feſti veſtri cõuertent in luctũ. Idem Tob. ij. b. Et. j. Machab. j. e. Threñ. j. c. Uiderũt eam hoſtes ⁊c. Eſa. j. d. Neomeniã ⁊ ſabbatũ ⁊ feſtiuitates alias nõ ferã ⁊c. Tria dic̃ q̃ referũt ad tria ꝑdicta. Neomeniã eni obſeruãt. i. feſtũ lune: q̃ gaudẽt de abũdãtia tpaliũ ſignificat ꝑ lunã. Ecc̃. xxvij. b. Stultꝰ vt luna mutat. Sabbatũ. i. ociũ colũt delitioſi. Feſtiuitates alias. i. dignitates ⁊ honores ſupbi. Sap. xv. c. Eſtimauerũt luſũ vitã nr̃am: h ad delitioſos. Et ↄuerſationẽ vite cõpoſitã ad lucꝝ: hoc ad auaros. Et poſtea ſubdit de ſupbis: Oẽs inſipiẽtes ⁊ infelices ſupra modũ aĩe ſue ſupbi ſũt. Prouerb. xiiij. b. Extrema gaudij luctꝰ occupat. Ecce vigilia pꝰ feſtũ. Ad h ſignificãdũ/ ꝙ chriſtꝰ ꝑ gliam venit ad paſſionẽ: vt dic̃ btũs Hieroꝰ: in ramis palmarũ euãgeliũ gaudij legit añ paſſionẽ. Sc̃i aũt ecõtrario faciũt h vigiliã: ⁊ i futuro habebũt tps ſuũ feſtiuũ. Iõ dicit chriſtꝰ: Tps meũ nõdũ aduenit. Sap. iij. b. Tanq₃ aurũ ⁊c. et erit in tpe terminꝰ eorũ. Hic ieiunãt vigiliã/ ſ₃ in futuro comedẽt i feſto pinguia. Pſ. Inebriabunt ⁊c. Mat. v. a. Bti q̃ eſuriũt ⁊c. Dñs vult nos h ieiunare vt famelici meliꝰ comedamꝰ i mẽſa ſua. Eſa. lxv. c. Serui mei comedẽt ⁊ vos eſurietis ⁊c. Zach. viij. d. Ieiuniũ quarti ⁊ ieiuniũ quinti ⁊ ieiuniũ ſeptimi ⁊ ieiuniũ decimi erit domui iuda in gaudium et leticiam et in ſolennitates preclaras: veritatem tm̃ et pacem diligite. ſ. ij. a. Implete hydrias aqua. Item. j. xvj. d. Triſticia veſtra vertetur in gaudium. o ¶Nõ poteſt mũdus odiſſe vos: me aũt odit.

Pſ. 45. Pſ. 118. Pſ. 54. Pſ. 35.

* Simile. j. xv. c. Si mũdꝰ

a Vos aſcendite ad diẽ feſtum
b c hũc: Egõ aũt nõn aſcẽdã ad
d diẽ feſtũ iſtũ: quia meũ temp⁹
e f nõndũ impletũ ẽ. Hoc cum
g dixiſſet/ ipſẽ mãſit in galilea.
h i Vt aũt aſcẽderũt/ frãtres ei⁹:
k tũc ẽt ipſe aſcẽdit ad diẽ feſtũ
l nõn manifeſte/ ſed qſi i occul/
m to. Iudei g̃ querebãt eum in
n die feſto/ ⁊ dicebãt: Vbi ẽ ille:
o Et mũrmur mult⁹ erat de eo i
p turba. Quidam enim dice/
q bant/ quia bonus eſt: ãlij aũt
dicebãt/ nõ: ſ; ſeducit turbas.

a Vos aſcendite ad diẽ feſtũ hunc: vbi queritis humanam gloriã ⁊ carnalia gaudia. Nec eſt preceptũ q̧ dicit/ aſcẽdite: ſed pmiſſio vel poti⁹ indictio. q. d. vos aſcendite: id eſt aſcendetis qui nõ eſtis odioſi iudeis. b Ego aũt/ qui ſũ eis odioſus. c Non aſcendã ad diem feſtũ iſtum: ſupple ſicut vos q̃rẽs gloriam: quia temp⁹ glorie mee nondũ eſt. Vel/ Nõ aſcendam ad diem feſtum iſtũ .ſ. primũ vel ſecũdum vel tertium: ſed in quarto die feſtiuitatis aſcendit. Vl'/ Non aſcendam/ modo ad patiẽdum/ ſed magis ad erudiendũ. Chryſ. Non dicit ſimpliciter: Non aſcendam ad diẽ feſtum: ſed/ non aſcendam ad diem feſtum hunc: id eſt vobiſcum: oſtendens ſe nõ indigere eis/ neq; blãdiri volens/ ſed concedens iudaica facere. Cauſam autem quare non aſcendit cũ eis/ ſubiũgit dicẽs: d Quia meum tempus: id eſt mee crucifixionis: e Nõdum impletum ẽ: vſq; in futurum paſcha: in quo crucifixus fuit. Ante qđ volebat miracla plura facere/ ⁊ beneficia ſanitatum pluribus conferre: et diſcipulos ſuos ſolidiores reddere: et doctrinã ſuam plus manifeſtare: et turbe crederẽt ampliores. Sed ſi tempus ſue crucifixionis nondum aderat/ quare ergo non aſcendit ſecure? Reſpondit Chryſ. q̧ dñs aſcendit ſed latenter: vt oſtenderet diſpenſationem ſue humanitatis: que naturaliter formidat mortẽ: Conſequẽter autem quando aſcẽdit/ oſtendit fiduciam quam habebat ex deitate. f Hoc cum dixiſſet: qđ premiſſũ eſt. g Ipſe mãſit i galilea/ fratribus aſcendentibus in iudeam ad diem feſtum/ quibus dederat licentiã aſcẽdẽdi ſine eo/ ne videret eor̃ preſentia indigere. h Vt autem aſcenderunt ⁊c. Hec eſt tertia pars: in q̃ agit de aſcenſu dñi in iudeam/ non ad patiendum quidem ſed ad docẽdum: in quo erudimur ⁊ nos poſſe formidare mortem: ſed ita vt propter hoc non dimittamus facere quod debemus. Vnde Chryſ. Que humane a chriſto diſpenſantur: non propter hoc ſolum diſpenſantur vt incarnationẽ certiorem reddãt: ſed vt nos erudiãt ad ſalutem. Matth. x. d. dicitur: Nolite timere eos qui occidunt corpus. Et iterum in eodem. c. Si perſecuti fuerint ⁊c. Dicit ergo: Vt autem aſcẽderunt/ de galilea in iudeam que in mõtibus eſt

montibus eſt. i Fratres eius: id eſt conſanguinei. k Et ipſe aſcendit/ poſtea/ ad diem feſtum/ quarta .ſ. die l Non manifeſte ſed quaſi i occulto: id eſt nõ querens fauorẽ hoim/ ſed ſalutẽ. Greg⁹. Sic ſit actio i publico/ quaten⁹ itẽtio maneat i occulto. Chryſ. Non dicit in occulto: ſed quaſi in occulto: videbat enim et publice loquebat: ſed nõ eſt par venire i ſtatu ſolẽnitatis et ſolẽnitate ſoluta. Ponit autẽ Chryſ. duplicem rationẽ quare dñs tãtum tardauit venire ad feſtiuitatem. Prima ẽ quia ſua tardatiõe iudeos attentiores fecit: qui enim primis dieb⁹ queſierunt repente videntes attenti⁹ audierunt. Secunda ratio tardatiõis ſue eſt/ vt furor iudeorum remitteret.

In occulto
- Propẽ myſterium: q2 in feſtis legalib⁹ figuratus eſt.
- Propẽ exemplũ fugiẽdi maloſ: vt dicit Glo. ⁊c.
- Fugiens laudem.
- Oſtendens ſuam humanitatem.

Sequitur: m Iudei ergo querebant eum in die feſto: quia nõ aſcenderat cum fratrib⁹: ſed poſtea quarta die feſtiuitatis. n Et dicebant: vbi eſt ille .ſ. chriſtus. Chryſ. Sed ex multo odio ⁊ inimicitia nolebant eum proprio vocabulo nominare. o Et murmur multus erat de eo in turba/ pueniens ex diuerſitate opinionũ. p Quidam enim dicebant/ quia bon⁹ eſt. Et hec opinio vera ẽ. q Alij aũt dicebãt/ nõ: ſed ſeducit turbas. Et hec opinio erat falſa. Prima opinio erat ſimplicium ⁊ minorum hominũ: ſecũda erat principum ⁊ ſacerdotum. Vnde Chryſ. Eſtimo illam quidem opinionẽ eſſe multor̃: hãc vero pncipũ ⁊ ſacerdotũ: q̃ nõ tñ ppẽ pteritũ ſignũ de q̃nq; panib⁹ offẽſi erãt/ ſ; timebãt ne adhuc ibi tale opararetur. Bonũ igiẽ dicebant a ſignis: malum vero a dogmatibus.

Nemo tñ qui eſſet

B

Vos aſcendite ⁊c. Dñs dat hic nobis exemplum ſuſtinendi iuſtam correctionem: qui ita benigne ſuſtinuit iniuſtam. Chryſ. Diſcamus ex his manſuetudinem ⁊ humilitatem. Matth. xj. d. Diſcite a me q2 mitis ſũ ⁊ humilis corde. Et ſi inardeat q̃s iniurians ⁊ conuitians/ nõ moueamur/ non vlciſcamur: Etenim fera ẽ furia/ (Ar. †furor:) feta ſcilicet acuta ⁊ calida. i. fulminis. Incantemus igitur ſupra eam eas que a diuinis ſcripturis ſunt incantationes/ et dicamus: Quoniã terra es ⁊ cinis: Geñ. iij. d. Et quid ſuperbit terra ⁊ cinis: Eccj. x. b. Et quoniam vbi furibundus/ non eſt boniformis: Nihil enim turpius viſu furente: nihil deformius. Si vero viſu/ multo mag. animo. Itẽ Chryſ. Sed nõ poſſum ferre ait quis/ eã que ab amicis eſt cõtumeliã. Cui⁹ gratia? Nã ſiq̃dẽ vera fuerit/ ⁊ añ illũ debuiſſe cõpũgi ⁊ grãs hẽre ei cõprehenſionũ. Si vero falſa/ deride: dixit/ inopẽ/ deride: dixit pauperẽ/ deride. Eccj. xxviij. a. Deſpice ignorantiã proximi. Et dixit ignobilem vel inſipientẽ/ geme: non pro te/ ſ; pro illo q̃ petit. Mat. v. c. Qui dixerit fratri ſuo fatue/ obligatus erit in gehennã ignis. Item cũ quis conuitiatus fuerit/ intellige ſupplicium quo torquetur: ⁊ nõ ſolum non habebis irã/ ſed ⁊ lachrymas emittes. Neq; enim aduerſus febrientem iniuriantẽ quis exacuitur/ neq; aduerſus inflammatum/ ſed miſeretur omnium talium ⁊ lachrymatur. Tale eni q̃d eſt anima iraſcens. Hiere. ix. a. Quis † dabit

† dabit capiti meo ⁊c. Ps. Exitus aq̃rum ⁊c. (Ps. 118.) Itẽ Chryſ. Si vindicare vis/ ſi le ⁊ funeſtam dediſti ei plagam: ſi vero conuitio conuitium copulaſ/ accẽdiſti ignem. Eccj. xxviij. b. Homo iracũdus incendit litem. Item i eodẽ. d. Oz̃ tuo facto oſtia. Itẽ Chryſ. Sz imbecillitat. ait q̃s/ me accuſabunt q̃ aſſunt ſi ſiluero. Nõ ẽ ita/ ſ; philoſophiam tuã admirabuntur. Item ſi ad conuitium non mordearis: tunc magis conuitianti conuitiaris: morſus autem cogit vera eſtimari q̃ dicuntur. Propter quid enim diues audiens quoniã inops eſt ridet quoniã nõ cognoſcit ſibi eſſe inopiam. Si igitur ridebimus in conuitijs/ demonſtrationem maximam tribuemus q̧ non conſcientiam habemus in his que dicuntur. Actu. v. g. Ibãt apoſtoli gaudentes ⁊c.

(Multiplex cauſa odij) * Simile. j. xv. c. Si mundus vos odit/ ſcitote quia me priorem odio habuit. Prouerb. xxix. b. Viri ſanguinum oderunt ſimplicem: iuſti autem querũt animam eius. Et nota q̧ multiplex eſt cauſa odij. Vna eſt diſſimilis vita. Vnde Sap. ij. c. Grauis ẽ nobis ad videndũ: quoniã diſſimilis ẽ alijs vita illius: ⁊ immutate ſunt vie eius. Item. j. xv. c. Si de mũdo eſſetis: mundus qđ ſuum erat diligeret. Secunda cauſa eſt de peruerſitate ſua correctio. Prouerb. xv. d. Non amat peſtilens ⁊c. Amos. v. c. Odio habuerunt corripientem in porta ⁊c. Phs. Veritas odium parit. Sap. ij. c. Improperat nobis peccata legis ⁊c. Ideo dicitur hic: Me aũt odit quia teſtimoniũ phibeo de illo/ q2 opa ei⁹ mala ſũt. Exo. j. c. Oderant egyptij filios iſrael ⁊ affligebãt illudentes eis. In quo notantur tria. Odium cordis/ angaria operis/ illuſio oris. Tertia cauſa eſt contrarius ſenſus ſiue cõtraria opinio: quia multi putant tpalia vtilia ⁊ ſuauia: ſed boni reputãt ſtercora: Phil. iij. b. Itẽ multi reputãt bonos fatuos/ viles/ inſenſatos. Sap. v. a. Vitã illor̃ eſtimabam⁹ inſaniã ⁊c.

Moralit.

a Nēmo tamē pālam loquebat̄ de illo ꝓpter metū iudeorū. b
c Iām autē die feſto mediante d aſcēndit ieſus ī templū/ ⁊ e docebat. f Et mirābant̄ iudei/ di g cētes: Quomō hic litteras h ſcit cum nō didicerit? Reſpō i dit eis ieſ⁹/ ēt dixit: Mea do k ctrina nōn eſt mea/ ſed eius q̄ l miſit me. Si q̄s vōluerit vo m lūtatē eius facere/ cognōſcet de doctrina vtrum ex deo ſit:
n an ēgo a meipſo loquar. Qui o p a ſemetipſo loquitur glōriam q propriā querit: Qui aūt querit gloriā eius qui miſit illū: r s hic vērax eſt: ēt iniuſticia in t illo non eſt. Nōnne moyſes dedit vobis legem: et nemo v ex vobis facit legem. Qūid x me queritis interficere? Rē y ſpondit turba ēt dixit: De z a mōniū habes: Qūis te que b rit interficere? Rēſpōdit ieſus

g a Nemo tamē/ qui eſſet ꝓme opinionis: b Palam loquebat̄ de illo ꝓpter metū iudeorum: id eſt principum ⁊ ſacerdotū: qui non ſolum chriſtum/ ſed omnes adherentes ei perſequebant̄. c Jam autem die feſto mediante: id eſt ad medietatē veniente: d Aſcendit ieſus in templum: id eſt ī atrium templi/ vbi populus poterat cōuenire: ſcʒ in medio quarte diei/ ſiue ī q̄rta die: que erat media dies illius feſti: Nam illud feſtum ſeptem diebus agebatur. e Et docebat: vtens auctoritate ſcripture. f Et mirabant̄ iudei: audientes eum litteraliter ⁊ ſapienter loquētem: g Dicentes: Quomō hic litteras ſcit cum non didicerit? Hoc bene ſciebant. ſ. ꝙ non habuerat magiſtrum: quia cum eis educatus fuerat. Auguſtinus. Omnes admirabant̄/ ſed non cōuertebant̄. Sed cum iudei prius quererent eum/ quare non capiebant eum modo in medio eorum exiſtentem: maxime cum nullus auderet de eo loqui bonum? Chryſoſtom⁹ dicit/ ꝙ ipſe tenebat impetum eorum: ſed quia vt dicit Auguſtin⁹/ admiratio inſinuāde veritatis eſt occaſio: Jdeo ſequit̄: h Reſpōdit eis ieſus: ſaluare eos volens ⁊ docere quomō ſciat litteras cum non didicerit: i Et dixit: Mea doctrina: id eſt quam doceo: k Non eſt mea: id eſt mei hominis/ ſed mei dei. q. d. ꝙ ſcio illud quod non didici/ nō eſt humanū ſed diuinum. Deus enim nihil poteſt adiſcere: quia nihil poteſt ignorare. Vel/ Mea doctrina non eſt mea: id eſt iſtud quod ſcio et doceo/ nō habeo a meipſo: ſed patre a quo ſum. Chryſoſtomus. Ex hoc ꝙ litteras ſciebat quas non dicerat/ poterant cognoſcere ꝙ hoc non erat humanū: ſed quia ipſi ſtupent et nolunt hoc reuelare: ipſe reſpondēs eorum ſuſpicioni/ mittit eos ad patrem/ dicens: Mea doctrina non eſt mea: ſed eius qui miſit me/ in carnem/ vel in mūdum/ vel ad predicandū. De hoc dicit̄ Prouerb. xxx. a. in perſona ipſius chriſti: Non didici ſapientiam/ et noui ſcientiam ſanctorum. Querit autē Chryſoſtomus: quare nō dixit: Doctrina hec non eſt mea: ſed ꝑus dicēs/ quoniā mea eſt/ et ſuam propriam faciens: tūc induxit/ non eſt mea: qualiter ergo idem poteſt eſſe eius et non eius? Et reſpondet. Eius quidem erat/ quoniam non edoctus ſciebat: non eius autem/ quoniam patris erat doctrina: id eſt a patre. Filius quidem ſcit omnia: ſed nihil diſcit a patre: quia diſcere neſcientiā ponit. Sed rurſus opponit Chryſoſtomus: qualiter hic dicit ieſus: Mea doctrina non eſt mea/ ſed

J. 17. b. patris: cū alibi dicat: Oīa q̄ pris ſūt mea ſūt: ⁊ q̄ mea ſūt patris ſūt. Si eñ q2 pris ē doctrina/ ꝓpterea nō ē mea: falſū ē illud: Oīa q̄ pris ſūt mea ſūt/ ⁊ q̄ mea ſūt pris ſunt: propterea eñ q2 pris ē/ deberet eē tua. Ad hō ē ſūma reſpōſiōis: ꝙ ꝑ hāc ꝓpoſitionē: Doctrina mea nō ē mea ſꝫ pris/ oſtēdit̄ vna eē doctrina patris ⁊ filij: ſꝫ diuerſe ꝑſone. Vna patris/ a q̄ hʒ filius q̄cq̄d hʒ ⁊ q̄cquid ē. Et idē oſtēdit̄ ꝑ illā: Oīa q̄ ſūt pris mea ſūt/ ⁊ q̄ mea patris ſūt. Vñ ſequit̄: l Si quis voluerit voluntatem eius facere: id eſt credere in eum et credere per virtutem: m Cognoſcet de doctrina vtrum ex deo ſit: id eſt ſciet virtutē eorum que dicunt̄. Et ſi quis attenderit prophetijs/ ſciet vtrum ego loquar ſm eas vel nō. Et hoc eſt quod ſequit̄: n An ego a meipſo loquar: q. d. ſi quis eſt amator virtutis/ ⁊ vult viuere ſm voluntatem dei/ perpendet ꝙ in doctrina mea nihil eſt diſſonum voluntati dei. o Qui a ſemetipſo loquitur: id eſt aliquid proprium ⁊ ſeparatū: p Gloriam propriā querit: nō dei gloriā/ nec ſalutem hominū. q. d. qui propriā vult habere doctrinam/ propriam querit gloriam. Sed quia ego non quero propriam gloriam ſed patris: ideo doctrina mea non eſt mea propria/ ſed cōmunis patri. Auguſtin⁹. Ego ex deo loquor ⁊ gloriam dei quero/ nō meā. q Qui aūt querit gloriā ei⁹ qui miſit illū: ſicut ego: r Hic verax eſt/ in ore. s Et iniuſticia in illo non eſt: id eſt in opere illius. q. d. illius doctrina vera eſt ⁊ vita iuſta/ q̄ miſſus ab aliquo querit eius gloriam et non propriā. Sicut chriſtus miſſus a deo/ nō ſui hominis ſed dei in omnib⁹ operib⁹ ſuis gloriā q̄ſiuit. Chriſtus igitur fere vbiqꝫ humilia de ſe loquit̄ ⁊ raro ſublimia. Vñ ſepe vocat ſe filium hominis: raro aūt filium dei. Et ideo ſuper locum illum/ ponit Chryſoſtom⁹/ quinqꝫ cauſas quare chriſt⁹ de ſe humilia loquitur: et vnicam quare ſublimia. Prima cauſa quare de ſe humilia loquit̄ eſt/ vt oſtēdat ſe non ingenitum eſſe. Secūda/ vt oſtēdat ſe non eſſe contrariū deo. Tertia/ vt oſtendat ſe eſſe verum hominē: qui naturaliter debet eſſe humilis. Quarta eſt imbecillitas audientiū qui non poſſunt capere alta. Quinta eſt/ vt doceat homines moderata de ſe ſentire: ⁊ nihil de ſe dicere magnum. Alta vero de ſe loquēdi vnam inueniet quiſqꝫ cauſam. ſ. nature magnitudinem: id eſt deitatem. Vnde ⁊ dixit. J. viij. g. Anteqꝫ abraam fieret ego ſum. Et tunc fuerunt iudei ſcandalizati: quid igitur facerent homines ſi ſepe fuiſſet de ſe magna locutus? Sequitur: t Nōne moyſes dedit vobis legē ⁊c. Chryſoſtom⁹. Domin⁹ conſueuit malas ſuſpiciones quas iudei habebant in mēte/ auferre. Duo autem obijciebant ei: Vnum ꝙ ſabbatum violaret. ſ. v. c. Et aliud ꝙ faciebat ſe parē deo. Paritatis ſuſpicionem deſtruere noluit: quia verum erat: ſed confirmauit ꝑ ea que dicta ſūt in ſexto capitulo/ vbi dixit: Sicē pater ſuſcitat mortuos ⁊ viuificat: ſic et filius quos vult viuificat. Hic autē de ſabbato inducit ſolutionem/ oſtendens ꝙ nō ſoluit eum ſm moyſi intellectū: ſed ipſi potius ſoluerunt. Vñ dicit: Nonne moyſes dedit vobis legem: et nemo ex vobis facit legem? Quia lex dic̄/ Exo. xx. c. Nō occides: vos autem queritis me occidere: et multos alios contra legem occidiſtis. Vnde etſi ego ſolui ſabbatum ſanando hominem ſm iudicium veſtrum: vos magis ſoluitis/ hominem occidendo. Et ita tranſgreſſio mea eſt in ſalutem/ veſtra autem in perditionē: Jdeo nō poteſtis qui magnā facitis tranſgreſſionem me iudicare minus tranſgredietem. Vnde. J. viij. a. Qui ſine peccato eſt veſtrum/ primus in eam lapidem mittat. v Quid me queritis interficere: id eſt qua de cauſa? x Reſpondit turba: turbans ⁊ turbata: y Et dixit: furore agitata: z Demoniū habes. Auguſtinus. Non ꝑtinētia ad ordinem/ ſed ad turbationē reſpondit. Hoc enim nō dicerēt niſi demoniū haberēt. Vnde et Matth. xij. b. dixerūt: In beelzebub ꝑncipe demoniorꝫ eiecit demonia. a Quis te q̄rit interficere? Negare conant̄ quod tamen volebant: vnde ⁊ blaſphemi ⁊ mendaces ſunt. Blaſphemi quidem dicentes: Demoniū habes. Mendaces vero dicētes: Quis te querit interficere. Omnes enim querebant eum interficere: vt dicit Chryſoſtom⁹: ad minus omnes maiores. Quia vero dñs dixerat ꝙ ipſi ſoluunt legem: quoniā illud idem poſſet ei obijci/ oſtendit ꝙ ſanando hominem non ſoluit ipſe legem: ponens ad hoc plures rationes. Vnde ſequitur: b Reſpondit ieſus: non perturbatus vt illi: ſed tranquillus/ non reddēs maledictū pro maledicto.

J. 8. f.

Quinqꝫ cauſe q̄re chriſtus de ſe humilia loquit̄

Vna cauſa q̄re chriſt⁹ de ſe ſublima loquitur

C

CC g Et dixit eis

☙ a ¶ Et dixit eis: pacificus/furioſis: b ¶ Unum opus feci/ſanando paralyticū in ſabbato. ſ. v. b. c ¶ Et omnes miramini: id eſt tumultuamini qui magis deberetis cōgaudere ſanato/ꝛ laudare ſanantem deum. Hic dicit Chryſoſtomus. Ubi excuſare oportet ꝛ crimē ſuſcipere de hoc qḋ factū eſt/non meminit patris/ſed ſuam perſonam inducit/dicens: Unum opus feci. Dimittit autem hic redarguere eos/ne faciat iuerecūdiores: ſed rurſus ꝓ ſabbato ponit excuſationem a lege/ſyllogizans hoc modo. Circūciſio fit in ſabbato

a b ēt dixit eis: Unūm opus feci
c d ꝛ omēs miramini. Propterea
e moyſes dedit vobis circūciſi
f g onē: nōn qꝛ ex moyſe eſt ſed
h ex patrib⁹. Et in ſabbato cir
i cūciditis hoiem. Si circūmci
k ſionē accipit hō in ſabbato vt
l nōn ſoluaṫ lex moyſi/mihi in
m dignāmini: qꝛ totū hoiem ſa
n nū feci in ſabbato. Nōlite iu
o dicare ſm faciē: ſed iuſtū iudi
p ciū iudicate. Dicebāt ergo qdaꝫ
q ex hieroſolymis: Nōnne hic
eſt quem querunt interficere?

ſine ſabbati violatione: ſed curatio totius hominis eſt melior circūciſione: ergo pōt fieri in ſabbato ſine ſabbati violatione. Uel ſi ꝓpṫ circūciſionē vos ſoluitis ſabbatū: ego ꝓpṫ toti⁹ hominis curationem poſſum ſoluere ſabbatum. Sicut ergo nemo veſtrum arguiṫ ſi circumcidat in ſabbato: ita nec ego debui a vobis iudicari: quia totum hominē in ſabbato ſanaui. Et hoc ſic Chryſoſtom⁹ punctat: Et omnes miramini: propter hoc moyſes dedit ꝛc. Auguſtin⁹ ſic: d ¶ Propterea: id eſt propter cauſam conſimilem: id eſt propter hominum curationem: e ¶ Moyſes dedit vobis circumciſionem: id eſt legem in qua eſt mandatū de circumciſione facienda. f ¶ Nō quia ex moyſe eſt: id eſt a moyſe incepta: g ¶ Sed ex patribus: quia abrae prius data eſt a deo: Gen. xvij. b. triplici ex cauſa: vt dicit Glo. Primo in ſignum magne fidei abrae. Secūdo/ vt per hanc a ceteris nationibus iudeorum natio diſtingueret. Tertio/ vt facta in virili membro per quod creatura mortalium generatur/caſtitatem mentis debere obſeruari indicet. h ¶ Et in ſabbato circumciditis hominē: ſi occurrat octaua dies: quod tamē iubet lex ſeruari. Ex hoc format ſyllogiſmū ſuū dñs/dicens: i ¶ Si circūciſionem: que eſt tm̄ ſignum vere ſalutis: k ¶ Accipit homo in ſabbato: quo vacare iubemini: l ¶ Ut non ſoluatur lex moyſi: que iubet octaua die puerum circūcidi. m ¶ Mihi indignamini quia totum hominē ſanum feci in ſabbato: id eſt totum gen⁹ humanum innouo. Uel ad litteram: paralyticum corporaliter ꝛ ſpiritualiter ſanaui. q. d. vos non dicitis ꝙ lex ſoluatur ſi circumciſio fiat in ſabbato: ergo nō debetis dicere ꝙ ego ſoluerim legem: quia ſanaui totum hominem in ſabbato. Uel ſi circumciſionem patimini rumpere legem ſabbati: quia principalior eſt ſabbato: ergo et curationem totius hominis debetis pati rumpere legem/ cum ſit ipſa circumciſione principalior et melior: quia illa partis eſt/hec totius hominis ſalus eſt. Itē illa ſignū eſt: hec eſt res. Unde ſi ſuſtinetis ſolui ſabbatum vt homo accipiat ſignum: id eſt circūciſionem: multo amplius debetis ſuſtinere ſolui ſabbatum vt homo accipiat rem ſigni: id eſt integram ſanitatem. Hec autem ſabbati ſolutio non eſt legis preuaricatio: ſed confirmatio/qm̄ lex precipit hec. Unde Chryſoſtomus. Uides quoniā ſabbati ſolutio ſeruatio eſt legis: vt ſi non ſolueret ſabbatum/neceſſe erat legem ſolui que precepit hominē ſabbato circumcidi. Iniquū em̄ eſt iudicare ꝙ lex ꝑcipiat hoīem ſabbato circūcidi/ ꝛ ꝓhibeat hominē totum ſanari. Unde ſequiṫ: n ¶ Nolite iudicare ſm faciem. Auguſtinus: id eſt ꝑſonaliter. Et quis eſt qui non iudicat ꝑſonaliter/niſi qui diligit equaliter? Chryſoſtomus: Nolite iudicare ſm faciem: id eſt ſm viſum. Quid eſt autem/ ſm viſum nolite iudicare? Hoc eſt non a dignitate ꝑſonarū/ſed a rerum natura ferre ſentētiam. Non enim in iudicio debemus reſpicere ꝑſonam/ſed iuſticiam quā habet perſona. Exod. xxiij. a. Non declinabis in iudicium pauperis. Deut. i. c. Ita paruū ſicut magnum audietis: nec accipietis ꝑſonam cuiuſcꝫ: quia domini iudicium eſt. Chryſoſtom⁹. Hoc nō his qui tunc erāt dictum eſt ſolum/ſed ꝛ nobis: vt nulla re corrumpam⁹ iuſticiam: ſed omnia pro hac faciamus/ſiue inops ſiue diues fuerit quis/non attendam⁹ perſonis. Sed quia non ſufficit declinare iniquitatem in iudicio: ſed oportet facere et ſeruare equitatem: Ideo ſequiṫ: o ¶ Sꝫ iuſtum iudicium iudicate. Auguſtinus: id eſt ſm veritatem rerū qua cognita nec me nec moyſen damnabitis: nec me illi contrarium dicetis. Iuſtum iudicium ē qḋ ſolo intuitu equitatis omnib⁹ equaliter ſm vniuſcuiuſcꝫ meritum exhibeṫ: quod nec amore vel odio vel timore perſone vel munerum cupidine peruertitur vel differtur. Unde ietro dixit moyſi/ Exod. xviij. d. Elige tibi viros potentes et timentes deum/ in quib⁹ ſit veritas/et qui oderint auariciam: ꝛ conſtitue ex eis tribunos ꝛc. Potentes ꝛ timentes deum/dicit: ne timore hominū corrumpant iudicium. Eccl. vij. a. Noli querere fieri iudex niſi virtute valeas irrumpere iniquitates: ne extimeſcas faciem potentis: et ponas ſcandalum in agilitate tua: id eſt timiditate tua. Item: In quibus ſit veritas/ dicit: ne amore vel odio corrumpāt ſcientiam. Item: Qui oderint auariciam: ne cupidine munerū abſtrahanṫ a veritate. Deut. i. a. B

Eſt multiplex iudiciū:
- Temeritatis: De quo Matth. vij. a. Nolite iudicare ꝛ nō iudicabimini.
- Preſumptionis: De quo Roma. xiiij. a. Tu quis es qui iudicas alienum ſeruum?
- Precipitationis: De quo. j. Corſ. iiij. a. Nolite ante temp⁹ iudicare.
- Diſcuſſionis. j. Corinth. xj. g. Si noſmetipſos dijudicaremus/nō vtiqꝫ iudicaremur.
- Diſceptationis. Johel. iij. a. Congregabo omnes gentes ꝛ deducam eas in vallem ioſephat: et ibi diſceptabo cum eis.
- Condemnationis. ſ. iij. c. Qui non credit iam iudicatus eſt.
- Contentionis. ſ. v. d. Habet vitam eternam qui in iudicium non venit.
- Excitationis. j. ix. g. In iudicium ego in hūc mūdum veni: vt qui non vident videāt ꝛc.
- Diſcretionis. Pſ. Iudica me deus ꝛ diſcerne cauſam meam ꝛc. Pſ. 41.
- Approbationis. Matth. xix. d. Sedebitis et vos ſuper ſedes duodecim: iudicantes duodecim tribus iſrael.
- Comparationis. Matth. xij. d. Uiri niniuite ſurgent in iudicio cum generatione iſta et condemnabunt eam.
- Diffinitionis. Johel. iij. c. Conſurgāt ꝛ aſcendāt gentes in vallem ioſaphat: quia ibi ſedebo vt iudicem omnes gentes in circuitu.

Sequitur: p ¶ Dicebant ergo quidam ex hieroſolymis: quibus plura beneficia contulerat: ꝛ qui ſapientiores inter aliquos videbanṫ. q ¶ Nōne hic eſt quem/iudei/querunt interficere. q. d. querebāt abſentem/ quare ergo non tenent preſentem? Chryſoſtom⁹. Nihil in diuinis ſcripturis inaniter poſitum eſt: ſpiritu enim ſancto dicte ſunt/ idcirco omnia cum diligentia ſcrutemur. Etenim ab vna dictione licet inuenire integrum intellectum: vt hic. Cur enim adiectū eſt: ex hieroſolymis? Quia per hoc oſtendit euangeliſta/quoniam qui maxime potiti ſunt ſignis/ hi omnibus erant miſerabiliores. Hieroſolymite ſiquidem deitatis ei⁹ maximū ſignum viderant: ꝛ tamē ea omnia iudicio principum corruptorum permittebant. An non magnum ſignum erat ꝙ inſanientes circūeuntes querebant eum vt occiderent: et modo tenentes in manibus quieſcunt? Quis extinxit inſaniam eorum? Uide qualiter ſeipſos accuſant ꝛ nihil ei dicunt.

☙

ſant et nihil ei dicunt. a ¶ Ecce palam loquitur: et cōtra ipſos: b ¶ Et nihil ei dicũt. Auguſtinꝰ. Etſi occultus ad feſtum aſcendit/ tamē palam loquitur: et apparet poteſtas que putabatur timiditas. Mirātur aliq̄ q̄ potētia nō tenetur/ cuiꝰ morte tantopere querebat: et nōdũ plene intelligētes eius eſſe potē-tiam/ putant eſſe ſci-entiam principũ q2 cognouerunt eũ eſſe chriſtũ. Sed non eſt h verũ: Vñ ipſi hie-roſolymite ſibimet obijciunt/ dicentes: c ¶ Nũquid vere cognouerũt prin-cipes/ ſacerdotum qui tenebant primũ locum in ſynagoga. d ¶ Quia hic ē chri-ſtus. q. d. hieroſoly-mite: vere principes cognouerũt quoniã hic ē chriſtus: et ideo non tenent eum e ¶ Sed nos/ hunc ſcimus vnde ſit. ſ. de nazareth: vnde et nazarenus vocatus eſt. f ¶ Chri-ſtus autem cum venerit nemo ſcit vnde ſit. Unde Eſa. liij. c. Generationem eius quis enarrabit? Sed miſeri contradicunt ſibi. j. ix. f. vbi dicunt: Nos ſcimus quia moyſi locutus eſt deus: hunc autem neſcimus vnde ſit. Chryſoſto-mus: O de nequitia: o de contradictione: neq̄ principum ſe-quuntur ſententias: ſed aliam proferunt corruptam et propria amentia dignam. g ¶ Clamabat ergo ieſus: quia ſurdi erant: h ¶ In templo docens: quia ſtulti erant. Eſa. xlij. c. Surdi audite et ceci intuemini. Prouerb. j. c. Sapientia foris predicat/ in plateis dat vocem ſuam/ i capite omniũ tur-barum clamitat. Contra: Eſa. xlij. a. Non clamabit neq̄ acci-piet perſonam: nec audietur vox eius foris. Solutio. Eſaias loquitur de clamore cōmotionis: hic autem agitur de clamo-re predicationis. i ¶ Et dicens: Et me ſcitis. Auguſti-nus. i. effigiem vultus mei cognoſcitis. k ¶ Et vnde ſim ſcitis: id eſt parētes meos carnales cognoſcitis: quod eſt ſm carnem me noſtis/ non ſm diuinitatem. Unde ſequitur: l ¶ Et a meipſo non veni. Et/ ponitur pro quia. Neſciebant enim ipſum eſſe dei filium: nec a patre miſſum. m ¶ Sed eſt ve-rus/ genitor meꝰ: n ¶ Qui miſit me/ in mundũ: o ¶ Quē vos neſcitis. Cōtra. j. viij. g. Quem dicitis: quia deꝰ no-ſter eſt. Solutio. Sciebāt deum patrem eſſentialiter: ſicut. j. neſciebant autem patrem perſonaliter: ſicut hic. Sed vnde poſſent cognoſcere patrem/ oſtendit ſubdens: p ¶ Ego ſcio eum. q. d. ſi vos vultis eum ſcire/ poteſtis: quia ego ſcio eum qui libēter docebo vos. s. vj. e. Patrem non vidit quis niſi is qui a deo eſt. Matth. xj. d. Nemo nouit patrem niſi filius/ et cui filius voluerit reuelare. q ¶ Et ſi dixero/ quia neſcio eum: quod eſt impoſſibile: r ¶ Ero ſimilis vo-bis mendax: id eſt ero mendax ſicut vos: quod iterum eſt impoſſibile: quia veritas non poteſt mentiri. s ¶ Sed/ ego/ ſcio eum: quod pater: t ¶ Quia ab ipſo ſum/ eternali-ter genitus. v ¶ Et ipſe me miſit/ temporaliter in mundũ. Eſa. lxj. a. Spiritꝰ dñi ſuper me/ eo ꝙ vnxit me dominꝰ: ad annũciandũ mãſuetis miſit me. Michee. v. a. Ex te egredietur qui ſit dominator in iſrael: et egreſſus eius ab initio a diebus eternitatis. x ¶ Querebant ergo eum apprehen-dere: irritati per hoc quod dixerat eis/ ꝙ neſciebant pa-trem: et ꝙ mēdaces erãt. Sed qui: Non multitudo que prin-cipatum non concupiſcebat/ neq̄ liuore capi poterant: ſed ſa-cerdotes querebant eum apprehendere. y ¶ Et/ tamē/ nemo miſit in illum manus: quia inuiſibiliter furorem eorum refrenauit. z ¶ Quia nondũ venerat hora eiꝰ. i. oppor-tunitas patiendi: ſiue hora mortis a ſe diſpoſita et ordinata.

J. 8. g.

Jr. † pater

a Ecce palam loquitur: et nihil ei
b dicũt. c Nũquid vere cognoue
d rũt principes: quia hic ē chri-
e ſtus? Sed hũc ſcimus vnde
f ſit: chriſtus autē cum venerit
g nemo ſcit vnde ſit. Clamabat
h ergo ieſus in templo docens
i k et dicens: Et me ſcitis: et vñ
l ſim ſcitis: et a meipſo non ve-
m n ni/ ſed eſt verus qui miſit me
o p quem vos neſcitis. Ego ſcio
q eũ: et ſi dixero/ q2 neſcio eum:
r s ero ſimilis vobis mēdax. Sed
t v ſcio eũ: q2 ab ipſo ſum: et ipſe
x me miſit. Querebãt ergo eũ ap-
y prehēdere: et nemo miſit i illũ
z manus: quia nōdum venerat
a b hora eius. De turba aũt mul
c ti crediderunt in eum/ et dice-
d bant: Chriſtus cum venerit/
nũquid plura ſigna faciet q̄
e que hic facit? Audierũt pha-
f riſei turbam murmurantē de
g h illo hec: et miſerũt principes
i et phariſei miniſtros vt ap-
k prehenderent eum. Dixit er-
l m go eis ieſus: Adhuc modicũ
n tempꝰ vobiſcũ ſum: et vado

Simile. s. ij. a. a ¶ De turba autem/ licet principes per-ſequerentur: vt dictum eſt. b ¶ Autem/ pro ſed: c ¶ Mul-ti crediderũt in eum/ moti p̄dicatiōe et miraculis. Intue-re quãtum eſt humilitatis verborũ lucrum: quia dixerat hu-militer: Ab ipſo ſum et ipſe me miſit: multi credide-runt in eum: et di-cebant: Nō ſolum credebãt/ ſed cōfite-bantur ore. Roma. x. b. Corde creditur ad iuſticiã et cetera. d ¶ Chri-ſtꝰ cũ venerit nũ-quid plura ſigna faciet q̄ que hic facit? Or dicũt/ cũ venerit/ ē dubitati-onis ſignũ et nō ad-huc perfecte fidei. q. d. ſi venerit meſſias/ non faciet maiora q̄ iſte: quia omnia que dicuntur de meſſia fa-cit iſte. Eſa. xxxv. b. Deus ipſe veniet et ſaluabit nos: Tunc aperientur oculi cecorum: et aures ſurdorum patebunt. Tunc ſaliet ſicut ceruus claudus: et aperta erit lingua mutorum et cetera. Item Eſa. xxxij. a. Ecce in iuſticia regnabit rex/ et principes in iudicio p̄erũt: et erit ſic vir q̄ abſcōdetur a vēto et cetera. Et ſequitur: Non caligabunt oculi videntiũ: et aures audientium diligenter auſcultabunt: et lingua balborum velociter loquetur et plane. Uel aliter: d ¶ Chriſtꝰ cũ venerit: Per ſynereſim. q. d. turba principibus: ponatur ꝙ iſte non ſit chriſtus/ ſicut dicitis: nunquid chriſtus plura ſigna faciet? Sed queritur: que ſigna dicunt eum feciſſe? Euangeliſta enim nō-dũ narrauit niſi pauca de vino. s. ij. b. Et de paralytico. s. v. b. Et de filio reguli. s. iiij. g. Et de quinq̄ panibꝰ et duobꝰ pi-ſcibus. s. vj. a. Solutio. Sicut dicit Chryſoſtomꝰ/ hinc ma-nifeſtum eſt ꝙ multa ſigna que facta ſunt pretermittunt euan-geliſte: et de his loquũtur de quibus principes malignaban-tur. Unde ſequitur: e ¶ Audierunt phariſei turbam murmurantem: id eſt murmurando contra principes di-centem: f ¶ De illo: id chriſto: g ¶ Hec: Chriſtus cũ venerit/ nũquid plura ſigna faciet. h ¶ Et/ ideo magis moti inuidia contra eum/ miſerunt principes/ ſeculares: vel potius principes ſacerdotum. i ¶ Et phariſei mini-ſtros/ ſuos/ vt apprehenderent eum. Non enim au-debant per ſeipſos ſubire periculum propter turbam. Chry-ſoſtomus. O de tyrannide et inſania principum: magis au-tem/ o de amentia populi: multotiens conati ſunt appre-hendere eum et nequeuntes/ famulis hanc rem commiſerunt: ſimpliciter furorem ſuum quieſcere facientes. Et certe multa alibi locutus eſt: et in piſcina. s. v. Et nihil tale fecerunt: ſed queſierunt quidem/ non autem temptauerunt apprehen-dere: hic autem non vltra ferunt/ turbam videntes attendere ei. Et nota ꝙ ſupra ſabbati violationem pretendebant quaſi velamen inuidie: ſed hic non poſſunt aliquid arguere/ neq̄ in dictis/ neq̄ in factis. Unde patet ꝙ ſola inuidia moueban-tur: quia ſcilicet turba laudabat eum. k ¶ Dixit ergo eis: id eſt miniſtris ad apprehendendum miſſis: l ¶ Ieſus: potens loqui dure/ potius humilia loquitur. m ¶ Adhuc modicũ tempꝰ vobiſcum ſum. Ac ſi diceret: quid feſtinatis me interficere et perſequi: paruũ expectate tempus et tunc ſine feſtinatiōe veſtra detineri ſuſtinebo. Et nota ꝙ non dixit ſim-pliciter: Hic ſum: ſed vobiſcum ſum: id eſt ad vtilitatem veſtram. q. d. etſi perſequamini me/ paruo tamē tempore nō ceſſabo docens et monens vtilia. n ¶ Et/ poſtea vel tunc/ vado ad eum qui me miſit. Per quod oſtendit ꝙ non extingueretur in morte: ſed per mortem iuit ad patrem. Et in hoc oſtendit ꝙ indigebunt eius auxilio ad patrem. In hoc

j. 8. c.

E

☙ autem quod dicit/ Vado: oſtendit ꝙ voluntarie moritur: et ꝙ nulla facta eſt ei vel fienda violentia vel leſio ab inſidijs eorum. Item in hoc etiam oſtendit ſuam deitatem: quia non eſt humane mentis ſuum obitum preſcire vel predicere: quia
Pſ.38. nec etiam pſalmiſta ſciebat. Unde Pſ. Notum fac mihi domine finem meum/ ⁊ numerũ dierum me-
j.13.d. orum quis eſt vt cognoſcam/ quid deficio ego. Itẽ in hoc oſtẽdit ſe deum ꝙ reſpõdet ad intentionẽ eorum: et ſignificat ſe ſcire cauſam aduentus eorum. Adhuc modicũ tempus vobiſcum ſum: et

a ad eum qui me miſit. Queri-
b tis me ⁊ nõ inuenietis: ⁊ vbi
c
d ego ſum vos non poteſtis ve
e
f nire. Dixerunt ergo iudei ad
g ſemetipſos: Quo hic iturus
eſt/ quia nõ inueniemꝰ eum?
h Nũquid in diſperſionẽ gen-
tiũ iturus eſt ⁊ docturus gen-
i tes? Quis eſt hic ſermo quẽ
dixit: queritis me ⁊ nõ inueni-
etis: ⁊ vbi ſũ ego vos nõ poteſtis
k venire? In nouiſſimo aũt die
l magno feſtiuitatis ſtabat ieſꝰ
m ⁊ clamabat/ dicens: Si quis ſi-

tunc/ vado ad eum qui me miſit. q.d. expectate parum/ per ⁊ erit quod queritis. ſ. mors mea. Et nota ꝙ ſicut dicit Chryſoſtomus/ ꝙ per hec verba ſimpliciores flexit ad miſericordiã cum dicebat: Adhuc modicum ⁊c. Studioſiores ad audientiam animauit: quando/ modicum tempus/ doctrine dixit. Audaciores vero terruit per id quod ſequitur: a Queritis me ⁊ non inuenietis: et vbi ego ſum vos non poteſtis venire. Sed vbi queſierũt eũ iudei? Scdm Glo. et Act. ij. f. quãdo compuncti ſũt de ſcelere mortis eius. Uel ſm Chryſoſtomũ/ Luc. xxiij. d. quando mulieres plangebant et lamentabantur. Per hoc etiam conijcitur de multis alijs. Item in deſtructione ciuitatis a romanis credendũ eſt multos meminiſſe eius et miraculorum ſuorum/ et preſentiam eius optaſſe/ vt diceret eis ventura ⁊ oraret pro eis. b Et non inuenietis/ in carne vobiſcum vel propitium in tribulatione: vel per gratiam in preſenti. Prouerb. j. d. Mane conſurgent ad me ⁊ non inuenient me. Alia littera: Querũt me mali ⁊ non inuenient: quia exoſam habuerũt diſciplinam. Ita etiam multi hodie querunt ieſum/ ſed non inueniũt: quia non querunt ieſum propter ieſum: vel quia querũt ieſũ nazarenum: id eſt floridum. Cant. iij. a. In lectulo meo per noctem queſiui quẽ diligit anima mea: queſiui ⁊ non inueni. Duo enim impediuerũt querentem: Lectulus voluptatis: et nox ignorantie ⁊ infidelitatis. Item queretis in iudicio ſero penitẽtes: et non inuenietis/ gloriam adipiſcentes. Matth. xxv. a. Domine domine aperi nobis. Et ſequitur ibi: Et clauſa eſt ianua. Prouerb. j. d. Tunc inuocabunt me ⁊ non exaudiam: mane conſurgent ⁊ non inuenient me ⁊c. Et ſubdit quare non inuenient. c Et: id eſt quia: d Ubi ego ſum: id eſt ad eandem incõmutabilitatem vel ad bonum glorie in qua iam ſum qua fruebatur ille homo. Uel/ ſum: id eſt in proximo ero ſm hominẽ: vel propter vnionem verbi ille homo dicitur eſſe in celo. Ioh. 3. iij. b. Filius hominis qui eſt in celo: Ideo meliꝰ dicit/ ſum/ quam ero: vt dicit Glo. e Uos non poteſtis venire. Non dicit/ poteritis: ſed/ non poteſtis: tales ſcz quales nunc eſtis. Simile. j. xiij. d. de petro: Non potes me modo ſequi ⁊c. Et nota ꝙ per hoc ꝙ dicit hic/ Ubi ego ſum/ vos non poteſtis venire: oſtendit ꝙ non manebit in morte. Si enim maneret in morte: tunc omnes poſſent ire ad eum: Omnes enim illuc ibimus. ij. Reg. xiiij. c. Omnes morimur: et quaſi aque dilabimur in terrã ⁊c. f Dixerũt ergo iudei ad ſemetipſos: id eſt intra ſe: vel inter ſe/ non ad ipſum: more ſuo/ ſicut dicit Glo. verba domini carnaliter intelligentes: g Quo hic iturus eſt/ quia non inueniemus eum. q.d. neſcimus de qua via loquitur. Et licz neſcirent/ tamen aliquid quod futurum erat neſcientes pronunciauerunt. ſ. ꝙ per apoſtolos doceret gentes. Unde dicunt: h Nunquid in diſperſionem gentium/ vel/ in diſſeminationem: ſm Chryſoſtomum: iturus eſt/ et docturus gentes? quod quidem futurum erat. Sed ꝙ hoc neſciendo dicerent/ manifeſtant cum predictam queſtionem replicant/ dicentes: i Quis eſt hic ſermo quem dixit: queritis me ⁊ non inuenietis: ⁊ vbi ſum ego vos non poteſtis venire. q.d. ꝙ vadat ad gentes: non vult dicere ꝙ illuc bene poſſemus ire. Eo enim tempore quo chriſtus hec verba dicebat/ iudei vbiqz terrarum erant diſperſi: vt dicit Chryſoſtomus. Et eſt notandum ꝙ diſperſionem ſiue diſſeminationem vocabant iudei ipſas gentes: quia vbiqz diſſeminate erant et ad inuicem mixte imperterrite: quia enim gens iudeorum antiquitus in vnum collecta erat: ⁊ non erat alibi iudeum inuenire quam in paleſtina: ideo gen- ſ
tes vocabant diſſeminationẽ/ exprobrantes ⁊ magna gloriantes in ſemetipſis: ſed modo opprobriũ idem ſuſtinebãt: Erãt enim diſſeminatio: quia vbiqz diſperſi. Sed nota ꝙ querunt: Nunquid in diſperſionem gentium iturus eſt et docturus gentes: Non dixerunt ledere vel ſeducere gentes: ſed docere: per hoc patet/ vt dicit Chryſoſtomꝰ/ ꝙ iam quidam eorum ſubmiſerant iram: ⁊ his que dicta erant crediderãt. Niſi enim credidiſſent nequaquam ita ſollicite queſiſſent quo eſſet iturus: et quis eſſet ſermo quem dixerat. Illos enim qui deſiderabãt eo carere/ non oportebat hoc querere: ſed dicere: libenter hoc volumus. ſ. ꝙ tu vadas: ⁊ quando hoc erit. Sed hoc non dicunt: quia qui prius odiebãt/ flexi ſunt ad miſericordiã quando dixit: Adhuc modicum tempus vobiſcum ſum: et ideo quo iturus erat querebant. Sequitur: k In nouiſſimo autem die magno feſtiuitatis: id eſt in vltima die. Prima enim dies ⁊ vltima magna erãt: vt dicit Leuit. xxiij. a. Et dicit ibidem/ ꝙ dies octauus huius ſolẽnitatis erat celeberrimus quo ad opera ſeruilia: et hoc quia tunc fiebat collecta ad ſartatecta templi: ⁊ ad neceſſitates miniſtrorũ qui offerebant ſacrificia et ad emenda ſacrificia. Sed vtrũ nouiſſimus dies dicatur hic ſeptimus vel octauus/ non eſt certum: ſed probabilius ꝙ octauus. l Stabat ieſus/ erectus vt omnes viderent: m Et clamabat/ vt omnes audirent: ſicut dicit Chryſoſtomꝰ. Clamabat/ propter turbam multã vt omnes audirent. Item propter preſentiam ſuam omnibus oſtendendam/ ne dicerent ꝙ ſe occultaret. Tertia ratio poteſt eſſe/ vt affectum ſuũ oſtenderet. Hieronymꝰ dicit ſuper Ionã. iij. ꝙ omnis ſermo chriſti clamor dicitur: quia de magnis agit. Quod autẽ dicit Eſa. xlij. a. Non clamabit ⁊c. intelligitur tumultuoſe. i. non erit clamoſus ⁊ contentioſus. Unde ibi dicit Glo. Non clamabit mitis ⁊ manſuetꝰ. Et nota ꝙ licz prima dies ⁊ vltima eſſent ſolennes: tamẽ prima die non predicauit chriſtus nec ſecũda nec tertia: quia nondum venerat ad feſtum: ſed furorem eorum quieſcere aliquantulum ſinebat. In quarta autẽ die cepit predicare/ vt ſe veniſſe oſtenderet: ⁊ tunc obijcientibus reſpondit. Alijs autem diebus ſiluit vſqz ad diem vltimũ ſolennitatis: ⁊ tunc publice ⁊ generaliter predicauit omnibus/ in die. ſ. magno feſtiuitatis ⁊ vltimo. Et ſũt ad hoc plures rationes. Prima: quia tunc oẽs feriabãt ⁊ adeſſe poterãt. Secũda: quia ſicut dicit Chryſoſtomꝰ/ medios dies magis ad voluptatem conſũmabant: non ergo locutus eſt eis debentibus ire ad voluptatem: ſed iam receſſuris viatica dat ad ſalutem. Et eſt hic argumentum ꝙ non eſt bonum hominẽ arguere vel monere quãdo eſt in feruore voluptatis ſue. Cõtra illos predicatores qui volunt predicare ad choreas ⁊ ludos cum quadam violẽtia. Eſa. ij. d. Quieſcite ab homine ⁊c. Sed dicit Eccs. viij. a. Omni negocio tempus eſt ⁊ oportunitas. Et Eccs. iij. b. Tempus tacẽdi ⁊ tempus loquẽdi. Item Eccli. xx. a. Eſt tacens non habens ſenſum loquele: ⁊ eſt tacens ſciens tempus apti temporis. Clamabat/ inquam/ dicens: Si quis ſitit veniat ad me et bibat. Non omnes vocat ad potum/ ſed ſitientes. Unde

Eſa.lv.a. Omnes ſitientes venite ad aquas.q.d. nullum ne/
ceſſitate aut vi traho: ſed ſi quis habet deſiderium multum
ꝛ exardet cupidine verbi/ hūc ego voco. Heſter.j.b. Nō erat
qui nolētes cogeret ad bibendū.ī.vj.b. Ex piſcibus quātum
volebat. Chryſoſtom⁹. Eos qui accedunt ad pdicationem
vel fidem ſitiētium:
deſiderium oportet
in eis eſſe: Ita enim
poterunt ea que di/
cunt cum multa deti
nere cuſtodia: nec la/
borabunt ebibendo:
id eſt non faſtidio fa/
tigabunt in audien/
do. Matth.v.a. Be
ati qui eſuriunt et ſi/
tiunt iuſticiam. Eſa.

a tit veniat ad me ꝛ bibat. Qui
b c d credit ī me/ ſicut dicit ſcriptu/
e ra: flumina de ventre eius flu
f g h ent aque viue. Hoc aūt dixit
i k de ſpiritu quē accepturi erāt
l m credentes in eum. Nondum
n enim erat ſpirit⁹ datus: quia
iesus nondum erat glorifica/
o tus. Ex illa ergo turba cum
audiſſent hos ſermones eius
p dicebāt: Hic ē vere ppheta.
q Alij dicebāt: Hic ē chriſtus.
r Quidā autem dicebant: Nū/
s quid a galilea venit chriſtus?

xxj.d. Occurrentes ſitienti ferte aquas. Aqua autem eſt do/
ctrina. Unde Eccl.xv.a. Aqua ſapientie ſalutaris potabit il/
lum. Prouerb.x.b. Uena vite os iuſti. Item aqua eſt gratia:
quia cōmunis: quia potus pauperum.j. Pet.v.b. Humili/
Ps.103. bus dat gratiam. Item fluit ad valles. Ps. Inter medium
montiū ꝛc. Item trahit leuia/ nō aurum. Itē ſitim ſedat. Et
alias pprietates habes.ī.iiij.b. Qui biberit de aqua quam
ego dabo ei ꝛc. Item in hoc ꝙ dicit/ Si quis: excludi/
tur acceptio pſonarum. Act.x.e. Nunc comperi: quia non
eſt acceptor pſonarum deus ꝛc. Itē nota ꝙ dicit: Si quis
ſitit: quod poteſt intelligi dupliciť. Uno modo per/ quis/ no
tatur paucitas: ꝛ legitur de ſiti iuſticie. Luc.j.e. Eſurientes
impleuit bonis ꝛc. Alio modo notatur multitudo eorum qui
ſitiunt. Et hec ſignificatio haberi poteſt ex modo pnunciati/
onis: et legitur ſm hoc de ſiti beatitudinis: Omnes enim ſi/
tiunt beatitudinem. Eccl.vlt.d. Anime veſtre ſitiunt vehe/
menter. a Ueniat ad me: recedendo ab amore mundi:
et ſe ad gratiam pparando: b Et bibat/ credendo. Uel/
a Ueniat ad me/ per fidem: b Et bibat/ per dilectio/
nem: vel p ſpiritusſancti receptionē. c Qui credit ī me.
Chryſoſtom⁹. Oſtendēs ꝙ de ſpirituali potu loquať/ non de
corporali/ dicit: Qui credit in me.q.d. credere/ eſt bibe/
re. Tamē ſm Auguſtinū/ credere eſt venire ad eum. Et dicit/
in me: non mihi vel me. d Sicut dicit ſcriptura: flu
mina de ventre ei⁹ fluent aque viue. Hoc ſumptū eſt
de puerbijs: vt dič Hieronym⁹: et forte de illo loco Prouer.
v.d. Deriuenť fōtes tui foras. Uel de Prouer.x.b. Uena vi/
te os iuſti. Uel pōt ſumi de Eſa.lviij.c. Eris quaſi hortus ir/
riguus: ꝛ quaſi fons cuius non deficient aque. Chryſoſtom⁹
tamē aliť exponit/ dicens. Ubi dič ſcriptura hoc qd dicit hic:
Flumina de vētre eius fluēt ꝛc? Nuſq. Quid igitur?
Qui credit ī me ſič dič ſcriptura/ credēdū: ſupple in me:
Eſa.vij.b. Niſi credideritis: hic diſtinguere oportet. Qr aūt
ſequiť: e Flumina de vētre eius fluent aque viue:
ſiue/ fontis viuētis: verba ſūt chriſti/ nō ſcripture. Et lege
ſic litterā: Flumina/ doctrine/ f De vētre ei⁹ fluent:
id ē de memoria vel de corde. Flumia/ dico/ aque viue: vt
ſit nominatiui vľ poti⁹ genitiui: ſm Chryſ.q habet/ fōtis vi
uentis. Et nota ſicut dicit Chryſoſtom⁹/ ꝙ vbertatem gra/
tie ꝛ indeficientiā doctrine ſignificat per hoc qd dicit/ fontem
ꝛ flumina: non vnum flumen ſed ineffabilia. Item per hoc de
Ps.45. ſignat violentiam ꝛ impetum doctrine. Ps. Fluminis impe/
tus letificat ciuitatem dei. Chryſoſtom⁹. Uidebis manifeſte
qd hic dicit impletum eſſe/ ſi ad ſtephani ſapientiā/ ꝛ ad petri
linguam/ ꝛ ad pauli fluxum inſpexeris: nihil enim eis reſiſte/
bat: non plebis furor: non tyrannorū inſurrectiones: non de/
monū inſidie: non mortes quotidiane: ſed ſicut flumina mul/
to ſtrepitu delati omnia ſecum trahentes abibant. Act.vj.c.
Non poterant reſiſtere ſapientie ꝛ ſpiritui qui loquebatur.
f De ventre: id eſt de mente vel de corde. Chryſoſtom⁹.
Ps.39. Uentrem cor ait: ſicut alibi: Et legem tuam in medio ventris
mei: id eſt cordis. Item Hiere.iiij.c. Uentrem meū doleo:

id ē mētē. Ezech.iij.a. Uenť tu⁹ comedet: ꝛ viſcera tua reple
bunť volumine iſto. Job.xxxij.d. Plen⁹ ſū ſmonib⁹/ ꝛ coar/
tat me ſpūs vteri mei: g Fluēt.q.d.q crediderit nō ſolū bi/
bet/ ſ etiā alijs infūdet. Prouer.v.c. Bibe aquā de ciſternis
tuis: et fluenta putei tui: deriuenť fontes tui foras ꝛc. h Aq
viue/ vel/ viuētis:
id eſt viuere faciētis:
hic per gratiam: ꝛ in
futuro per gloriam.
Ezech.xlvij.b. Om
nia viuēt ad que ve/
nerit torrēs. Interl.
id eſt euangelica do/
ctrina. Simile.ī.iiij.
b. Qui biberit de aq
quam ego dabo ei/ fi
et in eo fons aque ſa
lientis in vitam eternam. In quo videť vbertas gratie p fon/
tem ꝛ eternitas glorie. Uel/ viuētis: ſm Chryſ. id eſt ſemp
agentis/ ꝛ ſcaturiētis/ ꝛ currentis. Spiritus em̄ ſancti gratia
cum in mentē intrauerit/ omni fonte magis manat/ ꝛ neq de/
ficit/ neq euacuať/ neq ſtat. Prouerb.xviij.a. Aqua pfun/
da verba ex ore viri. Et Matth.xij.c. Luc.vj.g. Ex abun/
dantia cordis os loquiť. Sequiť: i Hoc autē/ qd dixit:
flumina de ventre eius ꝛc. k Dixit/ chriſtus/ de ſpiritu/
ſancto.ſ. l Quem accepturi erant credētes in eū:
in die pentecoſtes: Act.j.a. et.x.g. quando poſt reſurrectio/
nem eis inſufflauit.ī.xx.e. Et eſt verbum euangeliſte: qui ex/
ponit quid per flumina dominus intellexerit: et quando eſſet
ille fluxus. m Nōdum enim.q.d. bene dico accepturi:
quia/ nondum erat ſpūs datus/ ad modum fluminis/
ſupple: ſed ad modū ſtille vľ gutte: vel nōdū ſub ſigno viſibili:
vt in flatu poſt reſurrectionem: vel in igne poſt aſcenſionem:
vel nō ad robur vel ad cōſtantiam fidei ꝛ reuelationem ſecre/
torum: ꝛ noticiam omniū linguarum. n Quia ieſus nō/
dum erat glorificatus: reſurrectione ꝛ aſcenſione.q.d.
ante reſurrectionē ꝛ paſſionem quando chriſtus cū apoſtolis
erat in carne/ min⁹ capaces erant ſpiritualis intelligētie. Itē
decuit vt cum deeſſet chriſtus/ ꝛ non ante ſpiritūſanctum eis
mitteret loco ſui. Unde.ī.xiiij.b. Ego rogabo patrē ꝛ alium
paracletū dabit vobis. Item decuit vt non in tempore miſe/
rie ſue ſed glorie tanq rex in ſua coronatione diuerſa dona
diſtribueret familie ſue ꝛ militie ſue. Ps. Aſcendiſti in altum Ps.67.
cepiſti captiuitatem: dediſti dona hominib⁹. Item chriſtus
noluit ꝙ pdicareť ab apoſtolis eius gloria vſq poſt reſur/
rectionē: ſicut dič Matth.xvij.b. Nemini dixeritis viſionē
donec filius hominis a mortuis reſurgat. Et ideo non opor/
tuit vt ante dareť eis ſpiritusſanctus: qui poſt datus ē eis ad
loquēdū. Due autem morales rationes tanguť in Glo. Pri
ma: vt ſignificeť ꝙ charitatē non habemus niſi a vitijs reſur/
gamus: Ideo ergo poſt reſurrectionē dat ſpiritū: vt in reſur/
rectiōe noſtra flagret charitas. Secūda ratio eſt: vt ſignificet
ꝙ qui ſpiritūſanctū habent vitam hanc pſentem habent in
cōtemptu: ꝛ vitam futurā in ſpe ꝛ deſiderio. Chryſ. ſic expo
nit: n Jeſus nōdū erat glorificat⁹: id eſt crucifixus.
Gloriam em̄ vocat crucem: quia em̄ inimici eramus ꝛ peccā/
tes ꝛ deo odibiles: donū autem non inimicis ſed amicis dať:
oportebat pus offerri eam que erat p peccatis oblationē.ſ.
chriſtū in cruce: ꝛ inimicitiā in carne eius diſſolui: Eph.ij.c.
et factos eſſe dei amicos/ ꝛ tūc ſuſcipe donū.ſ. ſpiritūſanctū.
o Ex illa ē turba cū audiſſēt hos ſermones ei⁹ di/
cebāt/ aliqui.ſ. Cū em̄ chriſtus pdicta loquereť/ nata eſt de
illo in turba diſſenſio: qr aliqui dicebāt: p Hic ē vere p/
pheta: hi ceperant bibere/ ſed nō plene. q Alij dicebāt:
Hic eſt chriſtus: hi pdictis concordabant/ ſed pfectiores
erant. r Quidā autē dicebant: contrarij pdictis: qui
nōdum bibere inceperant: r Nūquid a galilea venit
chriſtus? Simile.ī.j.g. A nazareth pōt aliquid boni eſſe?
Nō intelligebant em̄ qd dictum erat: quoniā nazarenus vo/

F cabit̄: ſed qḋ de bethleem dictū erat: Mich. v.a. attendebāt. Unde ſequit̄: a Nōne ſcriptura dicit: quia ex ſemi/
Ps.131. ne dauid: ſicut dicitur in Ps. Jurauit dn̄s dauid verita/
Ps.88. tem ⁊c. Item Ps. Semel iuraui in ſancto meo ⁊c. Itē Hie/ re. xxiij. b. Suſcitabo dauid germē iuſtum. b Et de beth/ leem caſtello vbi erat dauid/ frequē
Michee.5.a. tius/ c Uenit chri
Matth.2.a. ſtus: ſic dr̄ Mich. v.a. Duo dicunt et genus ⁊ locū. Et no/ ta ꝙ quia nouerant in naçareth fuiſſe nu tritum/ locum natiui
G tatis nō attendebāt: et ideo errabant. d Diſſenſio itaqꝫ facta eſt in turba propter eum: id ē de eo. Alij enim dice

a Nōnē ſcriptura dicit: quia ex
b ſemine dauid ēt de bethleem
c caſtello vbi erat dauid vēnit
d chriſtꝰ: Diſſēnſio itaqꝫ facta
e eſt in turba ꝑpter eum. Qui/ dam autem ex ipſis volebant
f apprehēdere eum/ ſéd nemo
g h miſit ſupēr illū manꝰ. Uēne/
i runt ergo miniſtri ȧd pontifi/
k ces et phariſęos/ ēt dixerunt

bant/ ꝙ erat ꝓpheta vel chriſtus: alij ꝙ non de galilea/ ſed de bethleem venit chriſtus. Alij dicebant ꝙ chriſtus cum vene/ rit neſcimꝰ vnde ſit: ſicut dicit̄. s. eodē. d. Chryſoſtomꝰ. Di/ uerſa erat mēs eorū/ tanqꝫ in multitudine nō ordinata. Neqꝫ enim diligenter attendebant his quę dicebant̄ a chriſto: neqꝫ diſcēdi grā venerāt vel q̄rebāt: ꝑt̄ hoc eis q̄rētibꝰ: Nūquid a galilea venit chriſtus: nihil reſpōdet nec docet: nathanaelē ṽo qui magis deſpectiue ⁊ ironice dixit. s. j. g. A naçareth poteſt aliquid boni eſſe: non ſolum reſpondit ſed ⁊ laudauit: quia ipſe veritatis concupitor hoc dicebat. Iſti ṽo dicebant non volentes diſcere: ſed euertere intendentes quoniam chri/ ſtus eſt: ideo ipſe nō reuelauit eis ſcripturas quę de ſe erant. Qui enim etiam ſibijpſis contraria dicebant: quia quandoqꝫ dicebāt: nullus ſcit vnde venit chriſtus: quādoqꝫ autem/ quia a bethleem: quia manifeſtum eſt/ quoniā etſi chriſtus eis ſcri/ pturas diſſeruiſſet aduerſarent̄ ei. e Quidam autem ex ipſis volebant apprehēdere eum/ peiores prędictis: quia non ſolum credere nolebant nec verbo perſequi ſuffecit: ſed opere perſequi volebant. f Sed/ tamē/ nemo miſit: id eſt mittere potuit: g Super illū manus: quia nō/ dum ipſe voluit. In quo apparet malicia eorū obſtinata: quia ſicut dicit Chryſoſtomꝰ: etſi nihil aliud eſſet/ hoc ſolum ſuffi/ ciens erat in compunctionem eos ducere. Sed nō ſunt com/
Ps.54. puncti: ſicut ait ꝓpheta: diſciſſi ſunt ⁊ non ſunt compūcti. Ta le qḋ eſt enim nequicia: nulli vult cedere: ad vnū cōſpicit ſolū vt eum cui inſidiatur interficiat. h Uenerunt ergo mi/ niſtri. Redit euangeliſta ad narrādum de miniſtris qui miſſi fuerant ad capiendum chriſtum. Et dicit ꝙ conuerſi ad ſer/ monē domini/ redierunt: i Ad pontifices ⁊ phariſę/ os/ qui eos miſerant: k Et dixerunt eis: id eſt miniſtris: l Illi/ pontifices ⁊ phariſęi: m Quare non adduxi/ ſtis eum: qui ad hoc miſſi eſtis: n Reſponderunt mi/ niſtri/ oſtendentes cauſam ſuę cōuerſionis: o Nunqꝫ ſic locutus eſt homo/ purus/ ſicut hic/ homo/ loquit̄. q. d. aliquid habet vltra hominē. Simile. s. iiij. d. Uenite ⁊ vide/ te hoīeꝫ q̄ dixit mihi oīa q̄cunqꝫ feci. Itē. j. Reg. xix. d. Mi/ ſit ſaul lictores vt raperēt dauid ⁊c. Chryſ. Nihil ṽitate ma/ nifeſtiꝰ/ nihil ſimpliciꝰ niſi malignemur nos: quēadmodū ma lignātibꝰ nihil difficilius. Ecce eñ ſapiētes ſcribę ⁊ phariſęi qui ſigna viderant ⁊ ſcripturas legerāt/ veritate lęſi ſunt ⁊ ex/ cęcati: miniſtri ṽo qui nihil horum viderant/ ab vna locutione manucapti ſunt: ⁊ abeuntes vt eum ligarent/ rediere ligati ad/ miratione doctrinę: nec ſignis eguerunt/ ſed ex doctrina ſola capti ſunt. Unde non dixerunt: nunqꝫ ſic mirificauit homo: ſed/ nunqꝫ ſic locutus eſt. Sed queritur: Cur non reman ſerūt cum chriſto: ſicut dicit̄. iiij. Reg. ix. d. Tranſi ⁊ ſeque/ re me. Uel/ cur non manſerunt in aliquo loco: vt non venirent ad phariſęos: Et reſpōdet̄. Malus fecerūt: precioſiores eñ effecti ſunt chriſti ſapientiā cū multa fiducia loquētes ad pha

riſęos qui chriſtum impugnabant. Unde nota ꝙ laudant do/ ctrinam/ dicentes: Nunqꝫ ſic locutus eſt homo. Non dixerunt: quoniā non potuimus eum adducere propter tur/ bam/ qꝫuis per hoc poſſent excuſari: ſed ſuam rectam mētem oſtendunt. In hoc enim non ſolum chriſtum admirabantur: ſed et eos accuſabāt qui miſerāt talē liga/ re quē audire opor/ tebat. Et nota ꝙ iſti non audierant lon/ gum ſermonem/ ſed breuē: quia ſicut di/ cit Chryſoſtomꝰ: cū mens incorrupta fu/ erit/ nō opus eſt lon/ gis ſermonibus: Ta le quid enim eſt veri/ tas. Poteſt autē ex/ poni ſic: o Nun qꝫ ſic locutus eſt

l m eis illi: Quāre nō adduxiſtis
n eum: Rēſponderūt miniſtri:
o Nūnqꝫ ſic locutus eſt homo
p ſicut hic loquit̄. Rēſponde/
q r runt ergo eis phāriſęi: Nūn/
s qḋ et vos ſedūcti eſtis: Nū/
t quid ex principibus aliquis credidit in eum/ aut ex phari/
v ſęis: Sēd turba hęc quę non nouit legem/ maledicti ſunt.

homo: id eſt ita poteſtatiue. Unde Marci. j. c. Erat enim docens eos ſicut poteſtatem habens: ⁊ non ſicut ſcribę. Uel/ Nunqꝫ ſic: id eſt ita doctrinaliter. Marci. j. c. Stupebant omnes ſuper doctrina eius. Matth. v. a. Aperiens os ſuum docebat eos. In apertione oris videtur facultas doctrinę. Prouerb. xiiij. a. Doctrina prudentium facilis. Uel/ Nun/ qꝫ ſic: id eſt ita ſuauiter. Unde Luc. xj. d. mulier audito ſer/ mone eius/ coacta ē prę dulcedine dicere: Beatus venter qui te portauit. Unde dicit ei ſponſa/ Cant. iiij. c. Mel et lac ſub lingua tua. In melle dulcedo: in lacte facultas. Unde/ Nun/ qꝫ ſic: id eſt ita vtiliter. s. vj. g. Dn̄e: ad quem ibimus: verba vitę eternę habes. Uel/ Nunqꝫ ſic: id eſt ita diſcrete ⁊ ſapi/ enter: quia cum omnes inſidiabant̄ ei/ nunqꝫ poterant capere eum in verbo. p Reſponderūt ergo eis: id eſt mini/ ſtris/ q Phariſęi: cum congruū eſſet eos compungi/ con trarium faciunt reaccuſantes eos. r Nūquid ⁊ vos: ſic alij de turba: s Seducti eſtis: qui delectati eſtis ſermo nibus eius et creditis ei: Probant autem eos ſeductos: quia maiores non credunt: Unde ſequit̄: t Nūquid ex prin/ cipibus/ ſacerdotum/ aliquis credidit in eum/ aut ex phariſęis. q. d. nullus aut pauci. Et nota ſicut dicit Chry/ ſoſtomus/ quando dicunt: Nunquid et vos ſeducti eſtis: Propter quid nullus principum credidit in illum: niſi quia malus eſt/ eis adhuc blandiuntur: nec duro vtuntur ſermone/ timentes ne prorſus abſcindant̄ a ſe ſequentes chri/ ſtum. Item cū congruū eſſet quęrere quid locutus eſt: ⁊ ad/ mirari ea quę dicta ſunt/ hoc non faciunt: nouerāt enim quo/ niā caperent̄ a ſermone. Sequit̄: v Sed turba hęc/ de/ ſpectiue: quę non nouit legem/ maledicti ſunt: quia credunt iſti ſeductori. q. d. principes non credūt/ ſed iſti fatui ⁊ idiotę: ⁊ ideo maledictione ſūt digni. Sed dicit Auguſtinꝰ: in me ſit hęc maledictio. Chryſoſtomꝰ. Hęc eſt veſtra maior accuſatio: quoniā turba quidem credidit quę legem neſciuit: vos autē ſcientes eam non crediſtis: et nimirum ea quę ſunt eorum qui cognoſcunt legem faciebat turba: qualiter igit̄ ma ledicti ſūt: vos magis maledicti qui nō obſeruatis legē: nec ei creditis. Deut. xxvij. d. Maledictus qui nō permanet in ſer/ monibus legis huius nec eos opere perficit: Ideo ꝓphetę eos maxime accuſabant. Eſa. j. c. Audite principes ſodomo rū. Et i eodē. f. Pricipes tui infideles ⁊c. Alia littera: Prin/ cipes tui non obediunt. Itē Mich. iij. a. Nūqḋ nō veſtꝝ eſt cognoſcere iudiciū: qui odio habetis bonū ⁊ diligitis malū. Ita etiā i eccleſia ⁊ fuit ⁊ eſt/ ꝙ ſimpliciores ſūt meliores fre/ quēter. Eſa. j. a. Cognouit bos poſſeſſorē ſuū ⁊ aſinꝰ p̄ſepe dn̄i ſui: iſrael aūt me nō cognouit. j. Cor. j. d. Uidete voca/ tionem veſtram: quia non multi ſapiētes ſm̄ carnem: nō mul ti potentes: non multi nobiles: ſed quę ſtulta ſunt mundi ele/ git deus vt confundat ſapientes ⁊c. Unde Auguſtinꝰ: Sur/ gunt idiotę ⁊ rapiunt regnum celorum: ⁊ nos cum doctrinis

F noſtris ad inferos

¶ noſtris ad inferos demergimur. Sequit̄: a Dicit nicodemus ad eos: principes ⁊ phariſeos qui ſe de ſcientia legis extollentes/ turbam quaſi neſcientem vituperauerant. b Ille qui venit ad eum: id eſt ieſum. ſ. iij. a. c Nocte: ad litteram: timens ſciri: et volens illuminari doctrina chriſti. d Qui
vnꝰ erat ex ipſis/
3.a. j.9.g. principibus ⁊ phari
ſeis: non tamē incre-
dulus cum ipſis: ⁊ qꝛ
ex ipſis erat/ auſus ē
⁊ potuit loqui. Et no
ta ꝙ quia dixerāt ꝙ
nullus principū cre-
3.5.f. didit in eū: iō euāge-
.nō habet ſcripturas liſta deſignat ꝙ iſte
vnꝰ erat ex ꝑncipibꝰ
qui et credidit: et alij
etiā aliq̄ ſi auderēt ꝯfiteri. Vñ. j. xij. f. Ex principibꝰ aūt multi crediderūt in eum. e Nūquid lex noſtra iudicat ⁊c. Et nota ꝙ quia dixerant: Nūquid ex principibus ⁊c. quaſi ſcirēt legem ⁊ turba neſciret: Ideo tangit eos primo et mordet/ dicens: Nūquid lex noſtra iudicat hominē niſi prius audierit ab ipſo: oſtendens per hoc eos neq̄ ſcire legem neq̄ facere/ qui in chriſtum capiendum ⁊ occidendū impetum fecerant anteq̄ audiſſent ⁊ examinaſſent eum. Hoc enim nō ita aperte dicit: quia adhuc timidus erat/ ⁊ vt poſſet eos ſedare. Chryſoſtomꝰ. Vide qualit̄ cum parcitate et modeſtia reprehendit eos. Non enim dixit: Vos autem vultis eum interficere ⁊ ſine iudicio condemnatis hominē vt ſeductorem: ſed mitius loquitur/ ne ferociores faciat/ et impetum eorum abſcidat. Propter hoc ad legem mittit ſermonem/ dicens: f Niſi prius audiat/ vel/ audierit/ ab ipſo diligēter. ſ. Unde ſequit̄: g Et cognouerit. Chryſoſtomus: quaſi neq̄ audientia opus eſt nuda/ ſed diligenti. Hoc enim eſt: Et cognouerit quid faciat: id eſt quid vult: ⁊ ꝓpter quid/ ⁊ in quo: vtrum in euerſione reipublicę ⁊ vt inimicus faciat aliq̄d. Iob. xxix. c. Cauſam quā neſciebā diligentiſſime inueſtigabam. Act. xxv. c. Non eſt cōſuetudo romanis damnare aliquem hominem prius q̄ is qui accuſatur pręſentes habeat accuſatores: locumq̄ defendendi accipiat ad abſoluēda crimina quę ei obijciuntur. j. Timoth. v. d. Teſtor coram deo vt hęc cuſtodias ſine pręiudicio nihil faciens in alteram partem declinando. Deut. xiij. c. Quęre ſollicite ⁊ diligenter rei veritate ꝓſpecta/ ſi inueneris certum eſſe quod dicit̄/ ſtatim percuties habitatores vrbis ⁊c. h Reſponderūt ⁊ dixerunt ei: id eſt nicodemo: i Nūquid ⁊ tu galileus es: a galileo ſeductus. Galileus enim dicebatur ieſus qm̄ de naçareth erant parentes eius manſione. ſ. non originis ſtipitē. k Scrutare ſcripturas: cum ſis doctor legis: l Et vide: id ē intellige: m Quia a galilea propheta non ſurgit. Non legitur ſurrexiſſe vel eſſe: tn̄ dominus ꝓphetarum inde ſurrexit/ qui dicit̄ naçareus: Eſa. xj. a. Chryſoſtomꝰ. Quia dixerāt ꝙ nullꝰ principū credidit/ magis anxiant̄ cōtra illum nicodemū qui princeps erat ⁊ credebat: ideo vehementer inuehunt̄ in eum: ⁊ quaſi neſcienti litteras ſic ei loquunt̄ iniurioſe: Interroga ⁊ vide ⁊c. Chryſ. nō habet in ſuo libro/ ſcripturas. Itē Augꝰ nō h3 ꝓ textu: ſ ſuppleuit de expoſitiōe. q. d. vade ⁊ diſce: ⁊ tūc cognoſces ꝙ ꝓpheta a galilea nō ſurgit. Et nota ꝙ ruſtice ⁊ ſine ordine ⁊ cū furore loquūt̄: Rñdēt em̄ ad ea q̄ nō dixerat nicodemꝰ. Nō em̄ dixerat ꝙ ꝓpheta eſſet: ſed ꝙ lex nō iudicat quēq̄ ſine examinatione. Itē nō reſpōdent ad ea quę dixerat. Quā em̄ cōſequētiam habent/ dicente illo: Lex noſtra non iudicat quēq̄ ⁊c. dicere illos: Nūquid ⁊ tu galileus es? Nullā. Poterant tamē ſatis ſe excuſaſſe ⁊ dixiſſe: Nos recte miſimꝰ miniſtros ad capiendum eum/ vt ſic ſeorſum poſſemus examinare ſm̄ legem. Vel poterāt dicere/ non eſt examinandus ſed puniendus tanq̄ apertus ⁊ notorius criminoſus ⁊ nefarius. Sed hoc non dixerunt: ſed ruſticius ⁊ iracūdius vtuntur contradictione aduerſus nicodemū/ dicentes: Interroga ⁊ vide ⁊c. Sequit̄: n Et reuerſi ſūt/ nullo pacto negocio: o Vnuſquiſq̄ in domū ſuā/ ad litterā: vel ſm̄ Glo. ad malitiam ſuam conuerſi ſunt.

a Dicit nicodemꝰ ad eos/ ille
c d qui venit ad eum nocte: qui
e vnus erat ex ipſis: Nūquid
lex noſtra iudicat hominē ni-
f g ſi prius audierit ab ipſo/ ⁊ cō-
h gnouerit quid faciat? Reſpō-
i derunt ⁊ dixerunt ei: Nūquid
k ⁊ tu galileꝰ es? Scrutare ſcri-
l m pturas et vide: quia a galilea
n ꝓpheta non ſurgit. Et reuerſi
o ſunt vnuſquiſq̄ in domū ſuā.
p Jeſus autē (Ca. VIII.
q perrexit i mōtē oliueti/ ⁊
r s diluculo iterū venit i tē-
t plum: et omnis populꝰ venit
v x ad eū: ⁊ ſedens docebat eos.

Expo. Ca. VIII.

Jeſus autē
perrexit ⁊c.
In pręceden-
ti capitulo determi-
nauit euāgeliſta qua A
liter quidā voluerūt Luc. 21. g.
cōprehēdere ieſum:
ſed propter ſtuporē
admirabilis doctri-
nę ipſius non miſe-
runt ī eum manum:
Qꝛ ꝟo phariſei redarguētes ipſos miniſtros/ indixerūt ꝙ nemo ꝑncipū ⁊ ſciētiū legē crederet in eū: ⁊ ſup hoc latent̄ falſificati ſūt ab vno principum. ſ. nicodemo: Ideo nūc nō audent ipſum ieſum ad eos publice venientē tenere: ſed dolis iterum ſicut antea inſiſtūt. Unde patet qualiter iſtud octauum capitulū poſt īmediatum pręcedens ordinet̄. Diuidit̄ autem in duas partes: ſicut fere totus liber. ſ. in factum de adultera: ⁊ in diſputationē quā habuit cum iudęis. Sic enim modus eſt euangeliſtę fere in omnibus capitulis/ facta diſputationi ꝑmittere. Primo ergo ponitur de iudicio adulterę. In ſecūda parte ponunt̄ verba chriſti ⁊ obiectiones phariſęorū plures: quę incipit ibi: Iterum ḡ locutus eſt eis ieſus ⁊c. Prima pars diuidit̄ in quattuor partes. Primo oſtendit̄ ꝙ ieſus veſpere exiens de hieruſalem/ in mane ad docendum redierit: et locus ꝑdicationis ⁊ multitudo populi audientis ⁊ habitus docentis deſcribit̄. Secūdo quęſtio phariſęorū de adultera recitatur: ibi: Adducunt autē ſcribę ⁊c. Tertio quid ęgerit dominꝰ: ⁊ quā ſententiā protulerit/ reſpōdens ad temptatores demonſtrat̄ ibi: Jeſus autē inclinans ſe. Quarto q̄ benigne ⁊ miſericorditer locutus ſit mulieri/ ⁊ de abſolutione ipſius mulieris oſtendit̄ ibi: Erigens autem ſe ieſus ⁊c. Dicit ergo: p Jeſus autem/ poſtq̄ ꝑdicauerat in hieruſalem de die: q Perrexit in montē oliueti: in bethaniā in domū laçari vbi deuitauit ſtrepitus hominū: In hoc docens apoſtolos ⁊ alios doctores vt poſt ꝑdicationem quietem cōtemplationis quęrant. r Et diluculo. i. diei luculo: id eſt parua luce. ſ. in mane ante plenum ortum ſolis: s Iterum venit/ in templum: quia ibi multitudo congregabatur: ⁊ quia ibi erat locus docendi: ⁊ vt palam ſe phariſęis oſtenderet/ quaſi ipſo facto de ꝑtinacia arguat ꝙ ſibi inſidiantur: cum tamē nō poſſint eum capere niſi velit: et ſic per cōſequēs probat ſe eſſe deum per omnipotentiam. Mos autem erat ei: vt dicit Glo. de die docere in templo: veſpere autē reuerti in bethaniam: quę eſt in monte oliueti: Matth. xxj. a. Et dicit/ diluculo: ī quo notat̄ chriſti ſollicitudo: ⁊ impigritia ꝑdicandi: ⁊ oportunitas temporis ad docēdū: quia magis ſobrij ſunt in mane. Unde Luc. xxj. g. Omnis populus manicabat ad eum: id eſt mane veniebat. Unde ſequit̄ hic: t Et omnis populus venit ad eum/ tali hora ⁊ ad talem locū vt audirēt eū docētē. Tā magnifica em̄ fuerāt q̄ vltimo docuit/ ꝙ etiā ipſos aīos miſtroꝝ cęperāt q̄ venerāt ad capiēdū eum: ideo adhuc ꝓplus recolens libēter eū audit. Vel potuit eē cauſa q̄re venit ad eū ꝓplus. ſ. diſceptatio q̄ fuerat int̄ eos: quia alij dicebāt/ quia bonus eſt: alij vero/ quia malus. Ut igitur ex verbis eius qualis ſit perpendant/ currunt ad eum. v Et ſedens/ in cathedra ſiue in loco ad pręedicādum vel exponendum legem deputato. Et in hoc notatur ipſius docentis benignitas: quia familiarius ſe habet doctor ad eos quos ſedēs docet/ q̄ ad eos quos ſtans docet. Vel/ v Sedens. i. aſſiduus exiſtens: x Docebat eos. Chryſoſtomus. Docebat ⁊ non tenebatur: qꝛ nōdum pati dignabat̄.

a b Adducūt aūt ſcribe ⁊ phari-
c ſei mulierē ī adulterio dephē-
d e ſā: ⁊ ſtatuerūt eā in medio ⁊ di-
f g xerūt ei: Magiſter/ hec mulier
h mō dephēſā ē ī adulterio. In
i k legē autem moyſes manda-
uit nobis huiuſmodi lapida-
l m re: Tu ergo quid dicis? Hec
n autem dicebant temptantes
o eum/ vt poſſent accuſare eū.
p q Jeſus autē inclinans ſe deor-
ſum digito ſcribebat in terra.

¶ a ¶ Adducūt aūt ⁊c. Hec ſecūda ps diuidit̄ ī duas partes. Primo eī dr̄ qualit̄ accuſat̄ mulier a phariſeis. Secūdo dr̄ cauſā q̄re hoc faciebāt: ibi: Hec aūt dicebāt temptātes eum ⁊c. Nota ꝙ hiſtoriam iſtam de adultera et a principio capituli vſq̄ ad finem ipſius/ dicunt quidam eſſe anticipationem. Hoc enim factum fuit/ vt dicūt/ in vna dierum inter receptionem chriſti in ramis palmarum et paſſionem eius. Alij cōiungunt hoc ad p̄cedentia et ſequētia: ſicut etiā fac̄ Auguſtinus: ⁊ quedā Glo. et ſicut textus etiam videtur ſonare. Chryſoſtomus autem totum hoc qđ dicit̄ de adultera p̄termittit: nec aliq̄d tāgit de hac hiſtoria in originali: ⁊ cōtinuat id quod .j. eodē .b. dicit̄: Ego ſū lux mūdi: ad finē p̄cedentis capituli. Cauſam autem huius p̄termiſſionis aſſignat Burgundio iudex piſanus: qui tranſtulit librum Chryſoſtomi in prologo eiuſdem libri. Dicit enim ꝙ iſta hiſtoria ī libris antiquis in grecia non inuenit̄: ſed nec in eccleſia grecorum legit̄: quia putat̄ a quibuſdam appoſita/ ſicut fabula draconis ⁊ ſuſanne ad danielem: Unde greci iudicant hiſtoriam hanc apocryphā. Sed quia ſancti latini exponunt: et quia in eccleſia latinorum legit̄: nos etiam exponemus: reſpondētes grecis/ ꝙ potuit eſſe ꝙ poſt perfectionē libri a iohanne euāgeliſta eſt addita: et ideo non vniuerſaliter eſt in omnibus libris inuenta: Quis enim tante temeritatis eſſe credat̄/ vt tanto euāgeliſte aliquid audeat addere? Dicit ergo: Adducūt aūt/ dū docebat. b ¶ Scribe ⁊ phariſei: quia hi regebant populum. Scribe propter ſcientiā: phariſei propter fictam vitam. Sed cum ante dictum ſit/ ꝙ miſerunt miniſtros ad capiendum ipſum: quare non ſtatim in eum miſerunt manus cum eum viderunt? Reſpondeo: potuit eſſe ꝙ timuerunt populum: et ideo publice voluerunt eūm conuincere ꝙ contra legem facerent vt haberent excuſationem: p̄cipue ꝙ nicodemus improperauerat eis ꝙ contra legem facientes iuberent eum detineri. Sed quia chriſt⁹ in multis locis manſuetudinem docuerat: ideo talem caſum inueniunt in quo vel ſibi inueniatur contrarius/ vel legi. Et ideo: adducunt ſcribe ⁊ phariſei mulierem in adulterio/ per teſtes: deprehenſam/ recenter. Nō enim fecerat expiationem ꝓpter quam dimittenda eſſet: quia ita cito poſt adulteriū fuerat deprehenſa: ꝙ non licuerat ei ſe purgare: quia res erat euidēs. De qua purgatione habet̄ Numeri .v. b. Uir cuius vxor errauerit maritūq̄ ⁊c. Nota adulterium eſt violatio fidei mutue caſtitatis/ qua ſibi maritus ⁊ vxor vi matrimonij obligantur. Uel adulteriū eſt diuiſio corporis a ſuo in non ſuum. c ¶ Et ſtatuerunt eam in medio .ſ. populi: id eſt in publico coram omnibus quaſi iudicandam. Sed quare ſtatuerunt eā in medio? Nūquid vt ſeruet̄ forma iudicij? Sed h̄ nō pōt eſſe: q̄r dn̄s nō erat iudex: ſed tanq̄ ſententiā vl̄ cōſiliū ab ipſo querebant. Ideo forte hoc faciebant: quia videbat̄ eis queſtio perplexa ⁊ inſolubilis: et ideo vt aperte cōuincant/ in medio ſtatuerunt. Uel legatur ſic: d ¶ In medio .ſ. ipſorum: ⁊ tunc cauſa fuit/ vt omnes quaſi in circulo aſtantes omnib⁹ reſponſis eius obuiarent: ſicut dicit Pſ. Etenim ſederūt principes ⁊c. e ¶ Et dixerūt ei .ſ. chriſto/ deprecātes: ſed ꝑ maliciam blandicijs ⁊ adulationibus coopientes. Unde dicunt: f ¶ Magiſter/ qui pietatem doces. Adulant̄ ei vt non caueat ſibi ab eis. g ¶ Hec mulier modo: id eſt recenter: ita ꝙ non ſe potuit purgare: vnde adhuc ita eſt. h ¶ Deprehenſa eſt in adulterio .q.d. nō eſt purgata. Et ſuppoſita culpa/ ſtatim adiūgunt auctoritatem legis: ⁊ faciunt etiā mentionem ipſius latoris/ dicentes: i ¶ In lege autē moyſes: id eſt dominus per moyſen: k ¶ Mandauit: id eſt mandatum dedit: nobis huiuſmodi lapidare. Leuit. xx. b. Si mechatus quis fuerit cum vxore p̄rimi ſui/ morte moriat̄ ⁊ mech⁹ ⁊ adultera. Et Deut. xxij. d. Si dormierit vir cum vxore alterius/ vterq̄ morietur. Suppoſita autē allegatione legis/ querunt ab eo ſententiā/ dicentes: l ¶ Tu ergo/ qui māſuetudinem doces: m ¶ Quid dicis/ ſup hoc: id eſt quid conſulis nobis: quid determinas faciendum. Sed quare primo allegabant legem/ et etiam legiſlatorem/ cum intētio eorum eſſet eū capere in lege: ⁊ hoc melius facerent ſi ei dictum legis nō oſtēderent. Reſpondeo: quia firmiter ſupponebant ex doctrina p̄cedente/ ꝙ non cōdemnaret mulierē. Ut igitur aperte cōtra legem dicentē deprehendant: ⁊ ꝙ etiam ſe latori legis p̄ferat/ primo ſupponunt auctoritatem legis ⁊ legiſlatoris: p̄cipue propter populum aſtantem qui legē neſciuit. Qua autem mente hec dixerint/ euangeliſta aperit/ dicens: n ¶ Hec autem dicebant temptantes eum: id eſt temptantes capere eum in alloquio: o ¶ Ut poſſent accuſare eum/ apud eū cui captum offerrēt .ſ. pilatum: vel etiam apud populū quem timētes non audebant capere eum: nullam accuſationem aduerſus eum habētes. Ut poſſent/ inq̄/ accuſare eum: vel de imiſericordia ſi iuberet lapidari: vel de iniuſticia et violatiōe legis ſi iuberet dimitti. Unde Auguſtin⁹. Animaduerterunt eum nimiū eſſe mitem ⁊ manſuetū. De illo quippe ante fuerat p̄dictum: Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſime: Specie tua ⁊ pulchritudine tua: intende ꝓſpere procede et regna: Propter veritatem ⁊ manſuetudinem et iuſticiam. Attulit enim veritatem vt doctor: manſuetudinem vt liberator: iuſticiā vt cognitor. Cum loqueret̄/ veritas agnoſcebat̄: cum contra inimicos non moueret̄/ manſuetudo laudabatur. Cum ergo de duobus iſtis: id eſt de veritate ⁊ manſuetudine ei⁹ inimici liuore ⁊ inuidia torquerent̄: in tertio: id ē ī iuſticia ſcandalum poſuerunt. Dixerūt enim apud ſeipſos: verax putatur: manſuetus videt̄: de iuſticia illi querenda eſt calumnia: Offeram⁹ illi mulierem deprehenſam in adulterio: dicamus quid de illa in lege p̄ceptum ſit. Si eam iuſſerit lapidari/ manſuetudinem non habebit: ſi eam dimitti cenſuerit/ iuſticiā non tenebit. Ut autem inquiunt manſuetudinē nō perdat/ in qua iam populis amabilis factus eſt/ ſine dubio eam dimitti debere dicturus eſt: ⁊ ſic eum dicem⁹ hoſtem legis ⁊ reum mortis: cum ipſa etiam adultera lapidandum. p ¶ Jeſus autē oſtendens ꝙ populi meditati ſunt inania. q ¶ Inclinans ſe deorſū digito ſcribebat in terra. Noluit ſtatim proferre ſententiā/ ne leuem eum in iudicijs arguerent: ⁊ vt doceret ꝙ prius deliberanda eſt/ et etiam ſcribenda ſententia anteqū proferat̄. Item vt det eis tempus reſipiſcendi a queſtione tali. Itē vt quaſi animatū ſe reſpōdere oſtēdat ad cōfuſionem. Item ſcribebat in terra/ ad ſignificandū ꝙ ipſi ⁊ omnes mali in terra ſcribunt̄/ non in celo. Hiere. xvij. b. Recedentes a te in terra ſcribentur. Pſ. Uocauerunt nomina ſua in terris ſuis. Uel in terra ſcripſit/ ad ſignificandum ꝙ terra in iudicio domini afferet ſuum libellum conquerendo de malis ⁊ terrenis/ ⁊ teſtificabitur contra eos. Sap. v. d. Pugnabit cum eo orbis terrarum contra inſenſatos. Job. xxxj. d. Si aduerſum me terra mea clamat: et cum ipſa ſulci eius deflent ⁊c. Hiere. xxij. g. Terra terra terra/ audi ſermonē domini: Hec dicit dominus: Scribe virum iſtum ſterilem. Septuaginta: Scribe viros iſtos abdicatos. Itē per hoc ꝙ digito ſcribit in terra anteqū proferat ſententiam/ ſignificat vt dicit Glo. ꝙ debemus nos prius digito diſcretionis diſcutere anteqū alios p̄ſumamus iudicare. Unde etiam dicit: Qui ſine peccato eſt veſtrū prim⁹ in illā ⁊c. Itē digito ſcribit/ vt dicit Auguſtinus: vt oſtendat ſe datorem legis que digito

Dei ſcripta eſt:

Margin notes: Leuit. 20. b. — Pſ. 118. — 5. q. 7. c. Poſtulaſti — Pſ. 44. — Pſ. 2. — Pſ. 4.

¶ vel ſcripta eſt: ſicut poſtea oſtendit ſe cuſtodē ipſius legis cum dat ſententiam non contra legem ſicut illi putauerant ſed ſm legem. In hoc etiam ꝙ in terra ſcribit/oſtendit ꝙ ſicut legem ſcripſerat in lapide: id eſt in lapideis iudeis: ita ſcriberet euāgeliū in terra: id eſt in gentibus que fructū red derent boni operis. Quid autem ſcripſerit/ad litteram: nō eſt determinatum in ſcriptura: ſed quidā dicūt/⁊ credo ꝙ Auguſtinus/ ꝙ ſcribebat id quod erat reſpōſurus: Qui ſine peccato eſt veſtrum ⁊c. Ambroſiꝰ in quadā epiſtola ad Studium/ videtur velle eum ſcripſiſſe: Terra terra terra abſorbe hos viros abdicatos: id eſt digne iudicandos: et ſumit de Hiere. xxij. g. Uel in epiſtola ad Ireneum: Terra/terram accuſat. Glo. dicit ꝙ ſcribebat peccata eorum. Quidā dicūt/ ꝙ ſcribebat quādam figuram quam videntes recordabant omniū peccatorum ſuorum. Alij volunt dicere ꝙ ſcripſit quaſdam litteras in quibus vnuſquiſqꝫ legit peccatum ſuum: ratione cuius ipſe erat iudicandus. Et licꝫ he litterę eſſent vnius ſignificati/figurę tamē reſpectu huius et illius habuerunt virtutem repreſentandi vniuerſaliter vnicuiqꝫ ſuum peccatū: ſm qꝺ cōparabant ad diuerſos legētes: ſicut etiam dicit de voce apoſtolorū ꝙ tm̄ fuit hebraica: ⁊ tamē ſm qꝺ ꝓferebat ad diuerſos audientes habuit virtutem immutandi auditum ſm diuerſa genera linguarū. Et hoc videtur trahi ex hoc ꝙ dicit ꝙ vnus poſt vnum exibant quaſi verecūdantes: quia aliter bene potuiſſent reſpōdiſſe chriſto/ ſe nō eſſe in peccato criminali: qꝺ ſm legem puniri debeat pęna mortis. Quare autem ſcripſit/preter predictas cauſas poteſt hec aſſignari ratio: quia noluit voce prodere peccata eorum: ſed voluit vt ſcripta latenter legerent: ꝑcipue cum ſcriptura illa non fuerit cōmunis/ vt vnus ex ea legere poſſet peccatū alterius: ſed tm̄ vnuſquiſqꝫ ſuum. Et in hoc docet corripiētes quātum cauere debeant/ ne peccatum latens publicēt/ ne infament perſonas. Sequit: a ¶ Cum ergo ꝑſeuerarent interrogantes eum: eo magis inſtantes/quo credebant eum non audere reſpondere. b ¶ Erexit ſe: forte indicans eis vt legerēt quod ſcripſerat. c ¶ Et dixit eis: Qui ſine peccato eſt veſtrū: id eſt inter vos: e ¶ Primus in illam lapidem mittat. q. d. puniat peccatrix ſm legē: ſed non a peccatoribꝰ: in qua ſeruat ⁊ iuſticiam legis ⁊ māſuetudinem. Auguſtinꝰ. Peruerſitas rectitudini inſidiat: falſitas veritati/corruptum cor cordi recto: ſtulticia ſapientię. Sed quādo illi laqueos ꝑpararent/in quos non prius ipſi caput inijcerent: Ecce dominꝰ iuſticiā ſeruat ⁊ a manſuetudine non recedit/ dicens: d ¶ Qui ſine peccato eſt ⁊c. Hec vox omnino iuſticię eſt: puniat peccatrix/ſed non a peccatoribus. Et eſt hic argumentū ꝙ peccator in ſimili crimine nō poteſt eſſe iudex. Unde Glo. Qui ſine peccato eſt ⁊c. quaſi prius ſitis iuſti/vt poſt ream puniatis. Item argumentū eſt/ꝙ qui cum peccato eſt manifeſto: nō digne ⁊ decenter alium lapidat. i. obiurgat. Roma. ij. a. In quo alium iudicas teipſum cōdemnas. Quod eſt contra quoſdam obiurgatores aliorum et ſibi parcētes. i. Paral. xvij. a. Non ędificabis mihi domū: qꝛ vir ſanguinū es. Ubi dicit Gregoriꝰ. Nō pure maculam in membro cōſiderat oculꝰ/quē puluis grauat. Ibidē. Supiectas ſordes tergere non valent manꝰ que lutū tenent. Ibidē. Qui carnalibꝰ actibus adhuc incubat/vitam aliorum ſpiritualiter inſtruere neceſſe eſt erubeſcat. Itē ibidē. Mūdus debet eſſe a vitijs/q curat aliena corrigere. Quod ſignificatū eſt. iiij. Reg. ij. d. vbi dixit heliſeus/vt poneret ſal in vas nouum. Per ſal cuius eſt arcere putredinem/intelligit increpatio: que non competit niſi vaſi innouato: id eſt iuſto.

Gl. t autem 1. 7. c. q ſine. c. poſtulatꝰ. q. 6. in pn. pe. diſ. 2. c. ſi. h. rurſus

a Cum ergo perſeuerarent
b c interrogantes/ erexit ſe et
d dixit eis: Quī ſine peccato
e eſt veſtrum/ primus i illam
f lapidem mittat. Et iterum
g ſe inclinās ſcribebat in terra. Audiētes autē hec/ vnꝰ
h poſt vnū exibāt/ incipiētes
i k a ſenioribꝰ: ⁊ remāſit ſolus
l m ieſus/ ⁊ mulier i medio ſtās.

Unde Eſa. vj. c. primo purgata ſunt labia eius: et poſtea ſtatim cepit increpare/dicens: Incraſſatum eſt cor populi huius. Itē Sap. i. a. Diligite iuſticiam/ in vobis: qui iudicatis terram: id eſt terrenitatē in alijs. Prouerb. xxviij. a. Uir pauper calūnians pauperes ſimilis eſt imbri vehementi in quo parat fames. Ex eo autem ꝙ nihil dixerunt patet ꝙ ex lectione ſcripturę ꝯuicti erāt vt non poſſent aliqꝺ dicere. Sed q̄re non dixit aperte/ꝙ ipſe eſſet maior moyſe: vel ꝙ temptātes eū talia q̄rerēt: Rñdeo: Sicut ſupra habitū eſt. v. maius teſtimonium fuit qꝺ ſumebatur ab operibus: ⁊ cum non poſſit alicui cōuenire ſecretum conſcientię noſſe niſi deo: ideo non verbo ſed opere oſtendit ſe noſſe cogitationes cordium: ⁊ ſic eſſe deum vt veritas ſit incontradictibilis. Et nota qualit victi ſūt in quo vincere voluerunt: quia volētes oſtendere chriſtum cōtrarium legi: ipſi legis deſtructores ſunt probati. Ne autem nimiam verecundiam faciat eis ſi eos reſpiciat: ⁊ vt eis det locum recedendi tanqꝫ confuſis: ideo: f ¶ Iterum ſe inclinans ſcribebat in terra. Unde non eſt eadem cauſa ſecundę ſcripturę ⁊ primę. Auguſtinus. Dominus cum illos telo iuſticię percuſſiſſet: nec dignatus eſt eos cadētes attendere: ſed auerſo ab eis obtutu rurſus digito ſcribebat in terra. Scōm hoc ergo illa auerſio fuit iuſticię: ſed ſm aliam Glo. fuit miſericordię: quia dicit Glo. ꝙ data ſententia iuſticię qua ibi conſciq malorum percuſſi ſunt/iterum ſcribit in terra ex more vultum alio vertens/ vt illis ſit liberum exire: quos preuidebat citius exituros qꝫ plus interrogaturos. Docet autem nos per hoc ſicut et ante correctionem alterius: ita et poſt noſipſos inueſtigare humiliter ne idem vel aliud ſimile in nobis ſit vel etiam maius. Eſa. xlvj. c. Redite preuaricatores ad cor. Ezech. i. d. Animalia ibant ⁊ reuertebant. g ¶ Audientes autem hec que dixit chriſtus: Qui ſine peccato eſt veſtrum ⁊c. et ſupple videntes qꝺ ſcripſerat: h ¶ Unus poſt alium exibant/vel/ abibant: ſm qꝺ ſucceſſiue forte legerant ſcripturā. Simul venerūt/ſed diſperſi recedūt. Deut. xxviij. c. Per viam vnam egrediaris: ⁊ per ſeptem fugias. i ¶ Incipientes a ſenioribus: quia primi fuerūt in fuga/ qui primi fuerunt in culpa. Et dicit Auguſtinus/ꝙ diuina voce que plena erat iuſticia quaſi trabali telo percuſſos ſe inſpicientes et reos inueniētes ita cōfuſi receſſerunt. k ¶ Et remanſit ſolus ieſus/abſqꝫ phariſęis: non tamen diſcipulis. Dictio excluſiua nō excludit niſi contrarios ieſu/ſcꝫ ſcribas ⁊ phariſęos. l ¶ Et mulier in medio. Glo. diſcipulorum/ſtans. Auguſtinꝰ. Relicti ſunt duo: miſera et miſericordia. Uel/ m ¶ In medio/ populi qui forte remanſit phariſęis ⁊ ſcribis recedentibus. Uel medium dicitur locus: qui prius erat medius quādo accuſatores aſtabāt. Ul/ In medio: id ē i dubio. Neſciebat eñ adhuc qꝺ de ſe eſſet iudicaturus. Augꝰ. Plus credo/ territa erat illa mulier qꝫ ante cum audiſſet a domino: Qui ſine peccato ē veſtrum ⁊c. Relictam enim ſe cum grandi peccato videbat ei qui erat ſine peccato: et ideo ab ipſo ſe puniendam timebat. Sed queritur/ an iudex debeat omnino immunis a peccato eſſe: vel etiam teſtis qui accuſat vel reprehēdit aliquem: Hoc enim videt ex hoc qꝺ hic dicit: ⁊ tamē ita non tenet hodie. Reſpōdeo ꝙ tenet eſſe ſine notorio criminali. Si aūt nō ſit: nihilominꝰ tenet exeq officiū ſuū. Et ſi nō faceret/adderet pctm̄ pctō. Pctā aūt iſtoꝝ criminalia erāt/⁊ de qbꝰ ex lege poterāt cōdēnari ad mortē. Et forte ſcriptura illa etiā teſtes aliquos rep̄ſentauit: et ſic planū eſt qꝺ dicitur. Ille autem qui aduerſarios eius expulerat lingua iuſticię/leuat i eam oculos manſuetudinis ſuę. Unde ſequit:

 ¶ Erigens autē ſe

a Erigens autem ſe ieſus/ di-
b xit ei: Mulier/ vbi ſunt qui
c te accuſabant: Nemo te con
d demnauit: Que dixit: Ne
e mo domine. Dixit autem
ieſus: Nec ego te condem-
f nabo: Vade et iam amplius
g noli peccare. Iterum ergo
locutus eſt eis ieſus / di-
h cens: Ego ſum lux mundi.

A a Erigens autē ſe ieſus/ de ſcriptura: b Dixit ei: Mulier/ vbi ſūt qui te accuſabāt/ de adulterio: Nō ignorando querit: ſed quaſi/ vide ꝙ nullus te accuſat cum ſint in cōſimili culpa tecum. c Nemo te cōdemnauit: id eſt nemo ſe ad cōdemnandū obtulit: Sciebāt enim ſe ſimiliter inquinatos/ vnde cōfuſi abierunt. d Que dixit: Nemo domine: Patet ꝗ credidit que dominū profeſſa eſt. q. d. tu ſolus

B ꝗ es ſine peccato me poteris damnare vel abſoluere. e Dixit autem ieſus: Nec ego te condemnabo: a quo te forte damnari timuiſti: quia ī me peccatū non inueniſti. Vel/ Non cōdemnabo/ plus importat: ⁊ debet exponi per affirmationem/ ſm Glo. id eſt abſoluo. Et vt oſtēdat plenitudinē poteſtatis eſſe apud ſe/ nō iniungit penitentiā/ ſed tñ cauere precipit a futuris/ dicens: f Vade/ libera: ⁊ iam amplius noli peccare: quia ꝑ peccatū ſequens ſm aliquē modū redeunt peccata precedētia. Et nota ꝙ ſicut dic̄ Auguſtinꝰ: Sicut ſupra ſeruauit iuſticiam: ita hic manſuetudinē ⁊ miſericordiā. Et forte ſicut dicunt quidam/ ꝙ ſupra in terra ſcripſit ſententiā iuſticie anteꝗ̄ proferret eam: ideo ſecundo ſcripſit ſententiā miſericordie. Vel ſicut dicunt alij/ ꝙ prius ſcripſit peccata eorum: ita ſecūdo ſcripſit penitentiam mulieris. Nō eſt tamē certū qđ ſcripſerit. Sed dic̄ Auguſtinus ſuper hoc/ Nec ego te cōdemnabo: Quid ē dñe: Faues ḡ peccatis: Nō plane. Ita attēde qđ ſequit̄: Vade ⁊ iam amplius noli peccare. Ergo ⁊ dominꝰ damnauit: ſed peccatum/ nō hominē. Nam ſi peccatorū fautor eſſet/ diceret: nec ego te cōdemnabo/ vade/ viue vt prius: ⁊ de mea liberatione eſto ſēp ſecura: ego quātūcūꝗ̄ peccaueris/ te ab oī pena etiā gehēne ⁊ inferni terroribꝰ liberabo. Nō hoc dixit. Intendant ergo qui amant in domino manſuetudinē/ et ti-
Ps. 24. meāt veritatē: Etenī dulcis ⁊ rectus dominꝰ. Ama qđ dulcis eſt: ſed time quod rectꝰ eſt. Tanꝗ̄ manſuetus dixit/ tacui: ſed tanꝗ̄ iuſtus addit: nūquid ſemper tacebo: Qui em̄ modo ſuſtinet peccātes/ iudicaturus eſt cōtemnētes et obſtinatos. Ro. ij. a. An diuitias lōganimitatis ⁊c. Ignoras ⁊c. Tu aūt ſm duriciam cordis tui ⁊c. Manſuetus dominus/ longanimis dominꝰ/ miſericors dominꝰ: ſed ⁊ iuſtus dominus/ ⁊ verax dominꝰ: largit̄ tibi ſpacium correctiōis: ſed tu plus amas dilationem ꝗ̄ emendationē. Item Auguſtinꝰ. In illo ꝓpheta in quo mihi legis/ quia ꝓmiſit deꝰ correcto indulgentiam: nō mihi legis/ ꝗ ꝓmiſit tibi deus longam vitam. Item Auguſtinꝰ. Duplici morbo homines periclitant̄: et ſperando nimis: ⁊ deſperando ꝓ nimijs pctīs. Primis dic̄ Ecc̄ꝰ. v. b. Ne tardes ꝯuerti ad dñm ⁊ ne differas de die ī diē: ſubito em̄ veniet ira illꝰ ⁊c. Secūdis dic̄ Ezech. xviij. f. In quacūꝗ̄ die iniquꝰ ꝯuerſus fuerit ⁊c. Propter illos qui deſperatione periclitant̄ ꝓpoſuit indulgentie portū: propter illos ꝗ ſpe periclitant̄ ⁊ dilationibus illudunt̄/ fecit diem mortis incertum: Non em̄ ſcis quid pariat tibi craſtina dies. Ideo duo dicit mulieri. Cōtra deſperationē dic̄: Nec ego te cōdemnabo. Cōtra ꝓ̄ſūptionē dic̄: Vade ⁊ iā amplꝰ noli peccare. Sequitur: h Iterum ergo locutus eſt eis ieſus ⁊c. Secūda pars capituli: in qua ponit̄ doctrina chriſti ⁊ cōtrouerſia iudeorum. Et diuiditur in tredecim partes. In prima parte dicente chriſto ꝙ ſit lux mūdi/ arguūt eum de falſa gloriatione: quibus oſtendit teſtimoniū ſui ⁊ patris: et querentibus vbi ſit pater/ neꝗ̄ ſe neꝗ̄ patrem ſcire eos aſſerit. In ſecūda parte euāgeliſta locū vbi hec dicta ſunt determinat: et ꝙ eum capere non potuerunt affirmat: ibi: Hec verba locutꝰ eſt ieſus ⁊c. Tertio dicente chriſto ſe iturum ⁊ querendū/ ⁊ illos in peccatis morituros/ ipſi eſtimant eū ſe interfecturū: ibi: Dicit ergo iterum eis ieſus ⁊c. Quarto dicit vnde ſit ipſe. ſ. de celo: ⁊ vnde ſint ipſi. ſ. de mūdo: et ideo ipſe in celum vadit: ⁊ ipſi in mortē: ibi: Et dicebat eis: Vos de deorſū eſtis ⁊c. Quinto querentibus eis quis ſit: dicit ſe principiū ⁊ iudicem ⁊ doctorē: ibi: Dicebāt ergo ei: Tu ꝗs es: Sexto predicit ſuam mortē: et quibuſdā credentibꝰ ꝓmittit veritatis cognitionē ⁊ libertatē: ibi: Cū exaltaueritis ⁊c. Septimo ꝗ de libertate ⁊ ge- J. 9. a. et. 11. f.
nere ſe iactabāt/ oſtēdit eos eſſe ſuos peccati per operationem: licꝫ ſint filij abrae ſm carnem: ibi: Reſponderūt ei: ſemen abrae ſumus ⁊c. Octauo eis iterum de patre abraam gloriantibus oſtendit ꝙ nō faciunt opera abrae ⁊c. ſed alterius patris: ibi: Reſponderūt ⁊ dixerūt ei: Pater noſter abraam eſt ⁊c. Nono ſe iactantibus ꝙ ſint filij dei per cultum/ oſtendit ꝙ ſunt filij diaboli non dei/ per homicidium: et quia mendacio credunt ⁊ veritatē verboꝝ dei non recipiunt: ibi: Nos ex fornicatione non ſumus nati ⁊c. Decimo cōuertentibus ſe ad conuitia reſpondet chriſtus ſe nō curare de ſua/ ſed de patris gloria: ibi: None bene dicimꝰ nos: quia ſamaritanus es tu ⁊c. Undecimo chriſtus ſicut prius promiſerat credentibus veritatem et libertatem: ita hic ꝓmittit mortis euaſionem: ibi: Si quis ſermonem meū ſeruauerit ⁊c. Duodecimo cōuitia replicāt ⁊ mortem abrae ⁊ ꝓphetarū opponunt/ ⁊ de gloriatione arguūt: ibi: Nunc cognouimus ⁊c. Tertiodecimo chriſtus ſe nō ſuam ſed patris querere gloriam replicat: ⁊ ſic reſpōdet ad cōuitia eorum: ⁊ ad id quod obiecerant de abraam/ reſpondet abraam ſuum aduentū deſideraſſe ⁊ vidiſſe: ⁊ ſe ante abraam fuiſſe: vnde ⁊ propter hoc voluerunt eum lapidare: ibi: Si ego glorifico meipſum ⁊c. Aliter poſſumus diuidere hanc ſecundā partem. Et diuidit̄ primo in duas partes que ſumunt̄ penes numerum eorum quibus loquit̄. In pᵃma pte diſputat cū iudeis in templo generaliter. In ſecūda cum his qui iam aliqualit̄ crediderūt/ ſed non ꝑmanſerunt: ibi: Dicebat ergo ad eos qui crediderūt ei ⁊c. Prima duas habet partes. In prima diſputat de ſua deitate. In ſecūda de ſua glorioſa reſurrectione: ibi: Dixit ergo eis iterum ieſus: ego vado ⁊c. Prima duas habet partes. Primo enim oſtēdit ꝙ doctrina ſua viuificatiua eſt ſicut dei. In ſecūda ꝟo ꝓbat ꝙ ipſe ſibi ſufficiens eſt ad verificandū teſtimoniū ſuum tanꝗ̄ verus deus: vbi dicit: Dixerunt ergo ei phariſei: Tu de teipſo teſtimoniū perhibes ⁊c. Prima iterū habet duas partes: quia primo innoteſcit beneficiū luminis eſſe apud ſe. Secūdo oſtendit euaſionem periculi ⁊ adeptionem ſalutis in accedētibꝰ. Dicit ḡ euangeliſta: h Iterū ergo locutus eſt ieſus/ dicens: Ego ſum lux mūdi. Scdm Chryſ. qui non ponit hiſtoriā de adultera cōtinuat̄ ad finē p̄cedentis capituli/ vbi dicebāt: ꝗ ꝓpheta a galilea nō ſurgit. Quia ergo totiens galileam ⁊ ꝓphetā replicabant/ volens chriſtus eos eripere ab hac aliena ſuſpicione/ oſtendit ꝙ non eſt vnus ꝓphetarū/ ſed dñs orbis terraꝝ: Vñ dic̄: h Ego ſum lux mūdi: nō galilee tm̄: nō paleſtine. Vł pōt ſic ꝯtinuari ad imediatū p̄cedēs. Immediate dictū ē q̄liter ex ſcriptura ſua ꝟitas patuit fraudulētie phariſeoꝝ: vt igit̄ oſtēdat ꝙ ipſe ē fons huiꝰ radij ſm qđ verꝰ deꝰ/ dic̄: Ego ſū lux mūdi. Scdm Glo. aūt cōtinuat̄ ſic. Repulſis tēptatoribꝰ ſanata culpa mulieris/ aptꝰ ſubdit qđ ex diuinitate poſſit. Et reſpōdet anthypophorę. Poſſet em̄ aliquis querere: quis eſt hic qui etiam peccata dimittit: qui adulterā abſoluit: Ideo reſpōdet: quia/ ego ſum lux: et ideo fugo tenebras peccati ratiōe lucis: id eſt diuinitatis. J. xij. g. Ego lux veni in mūdum: vt omnis qui credit in me/ in tenebris nō maneat. Item. J. ix. a. Qꝫ diu ſū

G in mūdo lux ſum

a Qui ſequit me nō ambu
b lat in tenebris/ ſed habebit
c lumen vitę. Dixerunt ergo
f ei phariſei: Tu de teipſo te
g ſtimoniū perhibes/ teſtimo
h niū tuū nō eſt verum. Re
i ſpondit ieſus ⁊ dixit eis: Et
k ſi ego teſtimoniū perhibeo
l
m de meipſo: verū eſt teſtimo
n niū meū: q2 ſciō vñ veni et
o
p quo vado. Vōs aūt neſci
q
r tis vnde venio aūt q̄ vadā.

in mundo/ lux ſum mūdi. ij. Corinth. vi. c. Que conuentio lucis ad tenebras? Abacuk. iij. a. Ante faciē eiꝰ ibit mors: quaſi ante p̄ſentiam eiꝰ per gratiam recedit peccatū: ſicut tenebrę/ ad litteram/ fugiūt lucem. Item/ Ego lux: quia ſicut orto ſole ferę fugiūt: ſic demones nato chriſto fugerūt de mūdo. j. xij. c. Nūc princeps mundi huius eijciet foras. Itē orta luce hic per gra

Ps.103. tiam in anima/ fugiūt demones ⁊ peccata. Ps. Ortus eſt ſol ⁊ cōgregati ſunt et in cubilibus ſuis collocabunt. Item lux colores deperditos reſtaurat: ſic lux gratię ſimilitudinem dei in anima. Ps. Signatū eſt ſuper nos lumē vultus tui dn̄e ⁊c̄. Itē lux viā veritatis ⁊ iuſticię oſtēdit. Ps. Domine in lumine vultus tui ambulabunt. j. xij. c. Ambulate dum lucem habetis. Item maculā peccati oſtendit quę nocte latet. ē. iij. c. Omnis qui male agit odit lucem: ⁊ nō venit ad lucem ne arguant opera eius. Item mercatores doloſi vendunt in obſcuro vt decipiant ſimplices: ſic diabolus vendit cattum in ſacco. Job. xxiiij. c. Oculus adulteri obſeruat caliginem. Propter has rationes dicit chriſtus lux. Dicit ergo: Ego ſum lux mundi: non iudeę tm̄ vel aphricę tm̄/ ſed mūdi totiꝰ: illuminans. ſ. mundū luce natu

Jo.1.a. rę/ fortunę/ doctrinę/ gratię: ſm illud/ Illuminat omnē hominem. Ego/ inquit/ lux: id eſt ſol iuſticię/ licz tegar nube carnis/ vt ſit hominibꝰ lux tolerabilis. Ezech. xxxij. b. Solem nube tegam. Eſa. xlv. c. Vere tu es deus abſconditus. Habitat enim lucem inacceſſibilem: vt dicitur. j. Timoth. vj. c. Non poterat videri ſol in rota: ideo venit ad nos diuinitas calciata vł obumbrata. Luc. j. d. Virtꝰ altiſſimi obumbrabit tibi. Et ſubiungit beneficiū quod cōſequētur accedentes ad ipſum/ dicens: a Qui ſequit me non ambulat in tenebris. Duplex erat tenebra: quę fugata eſt p̄ſentia chriſti. ſ. tenebra peccati: quia ſicut dicit Damaſcenꝰ: peccatum nihil aliud eſt q̄ꝫ tenebra intelligibilis. Secūda tenebra eſt obſcuritas figurarum veteris teſtamē

Gl.tvlis ti. Eſt ergo ſenſus: a Qui ſequit me: lucem† iuſſis. ſ. ⁊ exemplis obediendo: b Non ambulat/ greſſibꝰ affectionum. Vel/ Non ambulat. i. nō viuit: c In tenebris/ ignorantię vel peccatorū. Vel ſic: a Qui ſequit me: id eſt aduentū meū in carnem credendo/ ⁊ doctrinam quam doceo: b Non ambulat: per obſeruantias legales: c In tenebris: id eſt obſcuritatibus figurarum. Sequit inqꝫ/ non qui p̄cedit: q2 ſicut dicit beatus Gregorius: ſancti qui ante incarnationē fuerunt/ lucem deſiderauerūt: ſed non viderunt. Et de his dicit Job. iij. c. Qui concepti non viderūt lucem. Et eſt ſimile de his qui pręcedunt lumen: quia hi licz lumen aliqualiter videant: tamē in tenebris vmbrarū ambulāt: qui ꝯo lumen ſequunt/ nō ambulant in tenebris ſed in lumine. Sed quia non ſufficit euadere piculū: ideo infert de adeptione boni/ dicēs: d Sed habebit lumen vitę: nunc gratiā: ⁊ in futuro gloriam.

Ps.35. Ps. Quoniā apud te eſt fons vitę: ⁊ in lumine tuo videbimus lumē. Doctrina enim chriſti duo facit. ſ. illuminat intellectū: ⁊ ratione eorum quę docet reficit affectum. Et dicit Chryſoſtomꝰ/ ꝙ ꝑ hoc qđ dicit/ Qui ſequit me ⁊c̄. miniſtros laudat ⁊ nicodemū qui lucem ſequebant. Item per hoc notat phariſęos/ qui in tenebris dolos complicabant. Item nicodemo recolit verborū eoꝝ quę dixerat ei: ē. iij. c. Qui male agit odit lucem. e Dixerunt ergo phariſei: hęc audientes. ſ. ꝙ ſe lucem mūdi diceret: i quo deum ſe ſignificauit vel aliquem magnū. Phariſei: quia hi ꝓpter fictionē vitę/ lux mūdi eſſe voluerūt. f Tu de teipſo teſtimoniū perhibes: id eſt laudem tuā prędicas ⁊ manifeſtas. Et legit interrogatiue/ ⁊ ſic eſt indigna

tio: vel remiſſiue/ ⁊ ſic eſt ironia ⁊ deriſio. q. d. tu habes malos vicinos: quia non perhibent tibi teſtimoniū: ſed tu ipſe tibi. g Teſtimoniū tuum non eſt verum: id eſt ſuſpectum eſt/ ⁊ non ꝓ vero habendū: quia te laudas/ ⁊ ī tua cauſa non eſt tuum teſtimoniū recipiendum. Prouerb. xxvij. a. Laudet te alienus ⁊ non os tuum ⁊c̄. Ratio dicti eoꝝ eſt: quia cū aliquis laudat ſeipſum/ non cōſueuit ei credi/ eo ꝙ natura corrupta ꝓclinis ſit ad appetitum ſuę laudis. Hic exclamat Chryſoſtomꝰ/ dicens: O de inſipientia: ſuperius eos ad ſcripturas miſerat: ⁊ teſtimonia plura adduxerat. ē. v. et tamē non dicūt/ Tu de teipſo ⁊c̄. Et dicit Auguſtinꝰ/ ꝙ iam obliti erant p̄miſſorum teſtimoniorū. Chryſoſtomꝰ dicit/ ꝙ hoc dicūt obijcientes ei qđ. ē. v. e. dixerat: Si ego teſtimoniū perhibeo de meipſo: teſtimoniū meū non eſt verum. Quid igit chriſtus? Euertēs id qđ dixerat ſuperiꝰ: ⁊ oſtendens quoniā illud ad eos ⁊ ſuſpicionem eorum locutus eſt: qui eum nudum hominē ſuſpicabant. h Reſpondit ieſus et dixit eis: Et ſi ego ⁊c̄. Sed quare nō inſtat eis chriſtus per iohānē: Videt enim ꝙ poſſent confutari per hoc: quia ſupra in principio libri mittunt ipſi ad iohannem vt teſtimoniū ferat de ſeipſo. Reſpōdeo: quia intendebat manifeſtare eis ꝙ eſſet verus deus: ⁊ ideo altius incipit diſputationem. Et hoc eſt: i Et: id eſt etiā: k Si ego/ ſm qđ deus: l Teſtimoniū ꝑhibeo de meipſo: id eſt ſi ſic eſſet ꝙ ego tm̄ ferrē/ cum tamen ⁊ iohannes ferat ad quem miſiſtis. m Verum eſt teſtimoniū meū: id eſt inſuſpicabile a me ⁊ de me ꝑhibitum. Et huius cauſam ſubiūgit: n Quia ſcio vnde veni ⁊ quo vado. Et hoc exponit Chryſoſtomꝰ/ dicens: quia deus ex deo ſum ⁊ dei filiꝰ. Deus autem ipſe ſibi fidedignus teſtis eſt. Sed ipſe non totū dicit qđ eſt in verbis illis: et ideo accipiēdę ſunt duę Glo. Interliñ. Vnde veni. ſ. a patre: ⁊ q̄ vado. ſ. ad patrem. q. d. pater me miſit in mundū: ⁊ inquātū ab eo venio nō loquor niſi qđ ab eo per generationem ęternam audiui: inquantū aūt ad ipſū vado/ non loquor niſi qđ eſt de eius volūtate/ reducente rationalem naturam ad ſe per redemptionē in me diſpoſitam. Cū igitur ſic inter hos duos terminos omnis mea doctrina verſetur/ impoſſibile eſt non eſſe verum meū teſtimoniū. Auguſtinꝰ. Prima veritas ſibi teſtatur/ ſicut ⁊ lux ſeipſam/ ⁊ alia demōſtrat. Vel aliter ſm Glo. m Verum eſt teſtimoniū meū: id eſt pro vero habendum: n Quia ſcio vnde veni et quo vado: id eſt quia patris teſtimonio cōfirmat/ a quo miſſus ſum in carnem: ⁊ ad quem vado per mortem. Vel aliter: Ideo pro vero eſt habendum: quia ſcio ⁊c̄. id eſt quia non perhibeo teſtimoniū niſi de ſcitis. Scio enim a quo ſum: ⁊ ideo teſtimoniū poſſum perhibere de mea deitate. Item ſcio quo vado: ⁊ ideo poſſum prędicere de mea aſcenſione: ſicut etiā dicit. j. eodē. c. Ego vado ⁊ q̄retis me. Vel aliter: m Teſtimoniū meū verum eſt: q2 ſcio vnde veni/ aut quo vado. q. d. non dicerē mendaciū ⁊ illic veniēs: ⁊ illuc vadēs. ſ. ad deū verū. o Vos autē neſcitis vnde venio/ aut q̄ vadā. i. ſimulatis vos neſcire me eſſe chriſtū: quia volūtarie malignamini. Vel/ p Neſcitis. i. diſcreditis: q Vñ venio. i. ꝙ a patre miſſus ſum. r Aut q̄ vadā/ ad patrē. ſ. ⁊ ī cęlū aſcēdo. Vel/ Neſcitis. i. ignoratis: q2 dānabilis fuit eoꝝ ignorātia. Vñ dic Chryſ. Volūtarie ait malignami: ⁊ ſciētes ſimulatis vos neſcire. Sꝫ ꝯ hoc ē qđ dicit aplus: Si cognouiſſent ⁊c̄. Et Anſel. in. ij. lib. Cur deus homo/ dicit: ꝙ nullꝰ vnqꝫ ſcienter potuiſſet feciſſe tantum nefas. Rñdeo. 1.Cor.2.b.
Eſt igrātia volūtaria dupliciꝰ. ſ. qñ ē affectata/ ⁊ hęc nō eſt

talis: et quādo

¶ talis: ⁊ quando eſt vincibilis de facili ſiue pſuaſibilis: et hec
ignorantia eſt damnabilis/ ſed tamē diminuēs peccatū ſe/
quens: ſic habet ex libro Anſelmi: quia facile ſcire poterāt
ex doctrina et miraculis. De hac ignorantia loquens/ ait:
**Vos autem neſcitis vnde venio aut quo va/
do**: quia inuidia ex parte eorū/ et caro ex parte chriſti im/
pediuerunt cognitionem eorum/ aliquo modo neſcierunt.
a ¶ **Vos ſm carnē iudicatis**: quaſi/ quia neſcitis vnde
venio aut quo vado: ideo ſm carnem iudicatis: hoc eſt/ ho
minē purum putatis:
cui in laude ſua cre/
dendum nō ſit/ ⁊ etiā
damnatis. Chryſo/
ſtom⁹. Vos/ neſci/
tis deū/ propter hoc
**ſm carnem iudi/
catis**. ſ. carnaliter. i.
male. Sicut em̄ ſm
carnē viuere/ male vi/
uere ē: ita ſm carnē iudicare iniuſte iudicare ē. q. d. nihil pl⁹
eo qd̄ videtis vultis intelligere. Itē/ **ſm carnē iudica/
tis**: id eſt ſm pſonarum acceptionem. Chryſoſtom⁹. Qui
enim tot audierunt cōiecturas ⁊ redargutiones/ adhuc di/
cunt/ nō eſt verus: ⁊ moyſen dignū fide in his que de ſe ⁊ in
his que de alijs dicunt eſtimabant/ chriſtum autē non ad
huc: hoc ſm carnem iudicare eſt. b ¶ **Ego non iudico
quēq̄**. Poſſent dicere: ſi iniuſte iudicamus: vt dicis: pro
pter quid non accuſas: propter quid non cōuincis: propter
quid nō cōdemnas? Et reſpōdet: quia/ **non iudico quē/
q̄**: id eſt ad hoc non veni modo in primo aduentu. ſ. iij. b.
Non miſit deus filium ſuum in mundū vt iudicet mundū:
ſed vt ſaluet mūdus per ipſum. c ¶ **Et ſi iudico ego**/
vel/ **iudicem**: id eſt etſi vellē nunc iudicare et cōdemnare:
poſſem quidem: quia/ **iudicium meum verum eſt**.
Potius videt debere dicere: Iudiciū meū rectū eſt. Sed
hoc ſoluit per Anſelmum in libro de veritate: vbi dicit i fi/
ne: q veritas eſt rectitudo ſola mente pceptibilis. Unde di
cendū/ q ſm hanc diffinitionem bene iudiciū eſt verum: et
eſt eius veritas rectitudo ipſius. Vel ſic legat: c ¶ **Et ſi
iudico ego**/ vel/ **iudicē**: id eſt quādo iudicabo in ſecūdo
aduentu: d ¶ **Iudicium meū verū eſt**: id eſt iuſtum ⁊
infallibile. Et ita hec dictio/ ſi/ ē tēpalis: ⁊ hec dictio/ **iudi/
co**/ hȝ cōſignificationē tēpis cōfuſā ad futurū iudiciū: ſm
qd̄ depēdet ex meritis eoꝝ in pſenti: ſm qd̄ dr̄ de aliquo q
iudicat etiam ante ſententiā/ quādo agit aliquid vnde iudi/
cari habet. Vel ſic ſm Glo. b ¶ **Ego nō iudico quē/
q̄**/ ſm carnem: id eſt iniuſte/ ſicut vos. c ¶ **Et**: id eſt quia/
ſi iudico ego/ iudicium meū verum eſt: id ē nō ſm
pſonarum acceptionem ſicut veſtrū: nec ex dubijs vel fal/
ſis procedens. Eſa. xj. a. Non ſm viſionem oculorum iu/
dicabit/ neq̄ ſcd̄m auditum aurium arguet: ſed iudicabit in
iuſticia pauperes et arguet in equitate pro manſuetis ter/
re. Et ſubdit cauſam veritatis iudicij. e ¶ **Quia ſolus
non ſum**: ſupple in iudicio vel in iudicando vos. q. d. ſi cō/
demnarē vos/ iuſte hoc facerem: quia et pater vos condem
nat. Vel ideo verū eſt iudicium meū: **quia non ſum ſo/
lus**: quia verus dei filius ſum vnum cum patre. q. d. et ſi
hic ſum vt videtis/ patrem tamē non deſerui: et ſi miſſus p
carnem/ tamē ego et pater ſimul per deitatē. Et hoc eſt qd̄
dicit: **Solus non ſum/ ſed ego ⁊ qui me miſit pa/
ter**: id eſt qui me incarnari conſtituit/ me non deſeruit. Vel
ſic: e ¶ **Quia ſol⁹ nō ſū/ ſed ego ⁊ q̄ me miſit pat.**
q. d. ſicut nunc cōmunia que ago/ illius volūtate ago tanq̄
mittētis: ita vos tunc mecū iudicabit vna voluntate: ideo:
quia eum quem ille miſit abieciſtis. Et in hoc percutit eos:
quia ipſi gloriabant ſe obſequium preſtare deo in per/
ſecutione eius. Unde etiam id quod ſupra dixit ſic poteſt
exponi: b ¶ **Ego non iudico quēq̄**: vt ſit ſenſus: Pa
ter eſt quem vos deum veſtrum dicitis/ qui iudicat p me:

a b Vōſ ſm carnē iudicatis: egō
c nō iudico quēq̄. Et ſi iudi/
d co ego/ iudiciū meū verū ē:
e q2 ſolus nō ſum/ ſed ego et
f qui me miſit pat. Et in lege
g vr̄a ſcriptū ē̄ſt: q2 duoꝝ ho/
minū teſtimoniū verū eſt.
h Egō ſum q̄ teſtimoniū phi/
i beo d̄ meipſo: ⁊ teſtimoniū
phibet de me q̄ me miſit pr̄.

Ego autem non iudico/ niſi eodem iudicio ſecum. Se/
quitur: f ¶ **Et in lege veſtra ſcriptum eſt**. Hic inci/
pit aliud argumentū. Dixerat ſuū iudicium eſſe verum de
ipſis: et quia non ſolum iudex erat eorum: ſed ⁊ teſtis con/
tra eos/ oſtendit q verum eſt teſtimonium eius cōtra ip/
ſos: quia duoꝝ eſt/ ipſi⁹. ſ. et patris. Vel aliter. Dixerat q
verum eſt teſtimoniū ſuum de ſe: et q verum erat iudicium
ſuum de ipſis: oſtenſo ergo de iudicio ſuo quoniā verum
ſit: redit ad oſtendendum de teſtimonio ſuo: quod probat
eſſe verum auctori/
tate legis/ dicens:
Et in lege veſtra Deut. 17. b.
vobis a deo data: g et. 19. d.
Scriptum eſt: q2 8. 5. f.
duorū hominū De teſtib⁹.
teſtimoniū verū c. i. ol
eſt: id eſt p vero re/
cipiēdum: non quia
aliquando fallat. Et
ſumit de Deut. xvij. b. et. xix. d. In ore duoꝝ vl̄ triū teſtiū
ſtat omne verbum: id eſt non paucorum. h ¶ **Ego ſum
qui teſtimoniū perhibeo de meipſo**. q. d. ego ſum
iudex ⁊ teſtis: ſed nunc etſi differo iudiciū/ non differo teſti
moniū. i ¶ **Et teſtimoniū perhibet de me qui me
miſit pater**: in baptiſmo. Vel etiam pater teſtat indiui/
ſo opere/ operans cum filio opera miraculorum: ſicut ipſe
ſ. v. f. dixit: Ego habeo teſtimoniū maius iohanne: Ope/
ra que ego facio teſtimoniū phibent de me ⁊c̄. Si ergo du/
obus hominib⁹ creditur qui poſſunt falli ⁊ mentiri: quare
non mihi et patri vbi eſt ſtabilis veritas? Sed contra hoc
obijcitur: quia lex non intelligit de duobus quorum alter
ſit in cauſa: quia vt dicit Chryſoſtomus: cum duo etiam
aliene rei teſtant: hoc etiam duos teſtari: Videtur ergo q
chriſtus male probet teſtimoniū ſuū verum eſſe/ q2 erat in
cauſa. Solutio. Pater in voce/ in ſcripturis teſtimonium
perhibebat de ipſo: fili⁹ vero ſm deitatem faciens opera
que nemo alius fecit: ⁊ docendo tam efficaciter ſicut nemo
vnq̄ docuit/ teſtimoniū perhibuit ſibi homini. Homo em̄
i cauſa erat: ⁊ deitas teſtabat. Sȝ opponūt hic heretici/ q
pat ⁊ fili⁹ duo ſūt numero/ ſic duo hoies duo ſūt numero.
Solutio. Duo ſūt in h̄ teſtimonio: id ē due pſone vt ſit ibi
dualitas pſonarū nō ſubſtātiarū. Vn̄ ppt̄ hoc pmiſit: **Nō
ſum ſolus** ⁊c̄. quaſi pater eſt in me ⁊ ego in ipſo: vt no/
tetur ſubſtantialis identitas. Sed quare non dixit eis ex/
preſſe: Ego ſum deus? Ad hoc dicit Chryſoſtom⁹/ q pro/
pter humilitatē fecit. Chryſoſtomus aliter legit ab illo lo/
co: b ¶ **Ego nō iudico quēq̄**: vt ponat li/ ego/ diſcre/
tiue/ abſq̄ patre. ſ. vel contrarium vel ſeparatum a iudicio
patris. Simile. ſ. v. c. Pater non iudicat quemq̄ iudi/
cio. ſ. ſeparato a iudicio filij. Et hoc eſt: d ¶ **Et**: id
eſt quia/ **ſi iudico ego/ iudicium meum verum eſt:
quia ſolus non ſum: ſed ego et qui me miſit pa/
ter**. q. d. cōmune eſt iudicium quorum cōmunis eſt ſubſtā/
tia. Et per hoc etiam oſtendit auctoritatem iudicij ſui: Nō
enim eſtimabant dignum fide eſſe filium niſi teſtimonium
patris aſſumpſiſſet. f ¶ **Et in lege veſtra ſcriptum
eſt: quia duorum hominū teſtimoniū verum eſt**.
Per hoc oſtendit auctoritatem ſuam/ oſtendēs ſe non in/
digere alio teſtimonio: ⁊ oſtendēs q nihil minus habeat a
patre. q. d. apud homines duo teſtes requirūtur: nec ali/
cui creditur in ſua cauſa: ſed in me non eſt ita. Unde ſequit:
h ¶ **Ego ſū qui teſtimoniū perhibeo de meipſo**.
q. d. non indigeo alio teſtimonio ſicut alij homies: ſed poſ/
ſū teſtari mihi ipſi. Et ne dicerent incompetēs eſſe teſtimo/
nium/ dicit q immo a patre approbatur. Unde ſequitur:
i ¶ **Et teſtimonium perhibet de me qui me miſit
pater**. q. d. idem eſt teſtimoniū vtriuſq̄: in quo ſe oſtendit
conſubſtantialem patri et equalem: et ideo ſuum teſtimo/
nium preponit/ vt oſtēdat coequalitatē honoris. Sequit:
¶ Dicebant ergo ei

¶ a Dicebant ergo ei/ ſcribe ⁊ phariſei: quia hi amplius cęteris iminebāt ei. b Ubi eſt pater tu⁹: Scḋm Auguſtinum: ſm carnem iudicantes/ patrem chriſti carnaliter acceperunt: ſed erat homo in aperto/ verbum patris in occulto. Sed ab alia parte ſtupore doctrinę ⁊ miraculis pręfocati trahebanť ad cogitandum aliquid maius de patre ꝙ eſſet ioſeph. Unde ſm Chryſoſtomum: ſcientes vt neſcientes interrogabant/ ⁊ vt temptātes eum: Ubi eſt pater tuus: quaſi te
ȝ.7.d. videmus: ſed nō patrem tecū. c Reſpōdit ieſus: menti non ſermoni eorū.

a b Dicebāt ergo ei: Ubi ēſt pa
c d ter tu⁹: Rēſpōdit ieſus: Nec̄
e me ſcitis nec̄ patrem meum.
f g Si mē ſciretis forſitān et pa
h trem meū ſciretiſ. Hęc vērba
i locut⁹ ē ieſus i gaçophylacio
k l dōcēs i tēmplo. Et nēmo ap
m n prehendit eum: qūia necdum
o venerat hora ei⁹. Dixit ērgo
p q iterū eis ieſus: Egō vado et
r s qūęritiſ me: ēt in pēccato vřo
t v mōriemini Qūo ego vado
vos non poteſtis venire. Di
x y cēbāt ꝰ iudęi: Nūqd intērficiet ſemetipſū: qꝛ dicit/ q̇ ego vado vos nō poteſtiſ venire:

d Nec̄ me ſcitis. q. d. putatis me noſcere/ quia noſcitis hominē de foris: ſed tamē qḋ i occulto ſum neſcitis. Et ideo/ e Nec̄ patrem meū/ ſcitis: cuius ⁊ mei eadem eſt ſubſtātia. Sed/ f Si me ſciretis ⁊c̄. Chryſoſtom⁹. Cauſā ponit neſciendi patrem/ nolle ſcire filium. q. d. non poteſtis ſcire patrem ſine me. Unde etiam dicit: Si me ſciretis/ p̄dicto modo: g Forſitan et patrem meū ſciretis. Hoc autē dicit/ vt vel ita eos attrahat ad ſui cognitionē: quia enim dimittētes eum ſemper patrem quęrebāt diſcere/ dicit: non poteſtis patrem ſcire ſine me. Itē in hoc ſignificat ꝙ non ſit alterius ſubſtantię a patre. ī. xiiij. b. Philippe qui videt me/ videt et patrem meū. Unde Chryſoſtom⁹. Si filius ſolum docuiſſet patrem alterius aūt ſubſtantię eſſet: poſſibile eſſet eum ignorantes ſcire patrem: nec ſequereť ꝙ ſcientes eum omnino ſcirent et patrem. Non enim qui hominē ſcit/ nouit angelum: nec̄ qui creaturas nouit/ noviť ⁊ deum: multi enim creaturas nouerunt ⁊ viderunt/ ⁊ deum non viderunt. Sequitur: h Hęc verba ⁊c̄. Hic determinat locum vbi hęc p̄dicta dicta ſunt: vt oſtendat impotētiā iudęorum: qui in publico exiſtētem tenere nequiuerunt. Unde dicit: Hęc verba/ prędicta ⁊ ſubſequentia/ locutus eſt ieſus in gaçophylacio. In quo notať magna eius confidentia: quia intrepidus verba diuinitatis coram inimicis aperte loquiť ⁊ docet. Et nota ꝙ gaça/ lingua perſica idem eſt qḋ opes: philare ꝟo grece ſeruare diciť. Gaçophylacium ergo dicebať arca quędam deſuper foramē habens: poſita ad dexteram ingredientib⁹ circa altare holocauſtorum: in quā mittebatur pecunia offerentium ad ſartatecta templi reparanda ⁊ ſeruabať. Et de hoc habeť Luc. xxi. a. ꝙ diuites mittebant munera ſua in gaçophylacium. Erat aūt ibi quędam ſpecialis arca in qua ſoli ſacerdotes mittebāt donaria ſua: quę vocabatur corbanan: vt habeť Matth. xxvij. a. vel corban/ Marci. vij. b. Erat et ibi tertia: in qua rex vel principes tribuum mittebant: quę dicebatur muſach. Tamē quidam aliter diſtinguunt: quia quandoc̄ legitur muſach ſabbati: vt. iiij. Reg. xvi. d. Et dicūt in illa arca tm̄ reponi oblationes ſolennium dierum: vnde dicitur muſach ſabbati: id eſt arca feſtiuitatum. Et quia corban votum ſonat: dicunt in corbanan reponi votiua. In gaçophylacio vero aliorū dierum munera ⁊ ſpontanea: Tamen quęlibet earū generali nomine gaçophylacium dicebatur: et etiā locus in quo erant poſitę: vt hic: Hęc verba locut⁹ eſt ieſus in gaçophylacio: id eſt in illo loco in quo ſitę erant prędictę arcę. In ecechiele autē thalami ſacerdotum dicunť gaçophylacia: Ecech. xl. g. i Docens in templo: id eſt in atrio templi. Chryſoſtomus. In templo loquebatur et in ordine magiſtri: quod ſufficiens erat eos erigere in iram: maxime quia hęc loquebatur ſuper quibus mordebanť: ſcꝫ quia inſerebat ſe auctoritati patris: vt aſſociando ſibi eum quaſi ſocium in teſtando et de ſeipſo. Unde hoc deſignans euangeliſta/ dicit: Hęc verba locutus eſt ieſus/ prędicta ſcꝫ/ in quibus ſe ęquabat patri: k In tēplo: in loco publico ⁊ in quo ſolebant doctores loq̇ et magiſtri: et ideo magis indignabantur. l Et licet in medio eorum doceret: tn̄/ m Nemo apprehendit eū: id eſt apprehendere potuit: et ſi vellent. Quare: n Quia necdum venerat hora ei⁹. ſ. in q̄ voluit crucifigi. Chryſoſtom⁹: id eſt qꝛ nōdum erat tempus aptum ſm quod voluit crucifigi. Simile ȿ. vij. d. Quęrebant eum apprehendere. Hoc autem dicit euangeliſta/ ſicut dicit Chryſoſtomus: vt ſciamus quia ⁊ tūc non illorum virtutis factum eſt opus/ ſed diſpenſatiōis eius. Ipſi enim ⁊ olim voluerunt/ non autem pręualuerunt. Non igitur nec̄ tunc pręualuiſſent vtic̄ niſi eis conceſſiſſet. Item Chryſoſtom⁹. O de amentia iudaica: ante paſcha quęrentes eum: deinde in medio accipientes/ et multotiens temptantes detinere/ ⁊ per ſeipſos ⁊ per alios ⁊ nequeuntes/ nec̄ ita eius virtutem admirabanť/ nec a malicia deſiſtebant. o Dicit ergo iterum eis ieſus: ad hoc ꝙ intendebant eum capere ⁊ occidere/ reſpondet: p Ego vado. q. d. quęritis me ad occidendū: ſed/ ego vado: id ē ſponte moriar: nō veſtra coactione. ī. x. d. Animam meam ponam: Et ideo vos fruſtra laboratis. Item in hoc terret eos de ſua reſurrectione. q. d. non moriar vt putatis/ ita ꝙ a morte detinear: ſed ego vado: id eſt per mortem ad patrem tendo. Et dicit/ vado: id eſt in ꝓximo eſt vt vadā: Uel qꝛ futura ſūt ei q̄ſi pręſentia: vt dicit Interliñ. Uel quia iam pręſens erat mors eius ꝗtum ad iniquas machinationes phariſęorum: quia iam cōceperant mortem eius/ dicit: Ego vado ⁊ quęritis me/ odio perſequētes aſſumptum in cęlis/ in apoſtolis. ſ. non vt amici habere cupiētes. Uñ eis pęnā p̄dicit: r Et in peccato veſtro/ ꝑmanētes: pctō. ſ. infidelitatis ⁊ crudelitatis in ſctōs: s Moriemini/ morte ęt̄na. Uľ/ q Quęritiſ me/ tempore deſtructionis per romanos. Amos. viij. d. Circumibunt quęrentes verbum domini ⁊ non inuenient. Uel/ quęritis me/ in iudicio ſero pęnitentes. r Et in: id eſt pro/ s Peccato veſtro moriemini: id eſt morte ęterna trademini. Super hoc dicit Chryſoſtom⁹. Qui non deponit in lauacro veterem hominē/ et iam iudicatus eſt: non ſolum quia non credit: ſed etiam quia prima peccata habens abit. ȿ. vij. e. Quęritis me ⁊ non inuenietis. Et eſt hic argumentū ꝙ poteſt reuelari alicui ſua damnatio. Sed ſoluendū eſt: quia prophetia cōminatiōis ē hic ⁊ eſt cōditionalis. Uel aliter. Non reuelat alicui ſuam damnationē: quia loquiť multis inſimul: et de quibuſdam eorum dicebat/ non de omnib⁹: ⁊ ꝓpterea ipſi non credebant ei. v Quo ego vado vos nō poteſtis venire. q. d. moriemini in iferno: qꝛ ad gloriā meā nō poteſtis venire tales quales eſtis. Uel vos detinemini i morte/ nec ad reſurrectionē ibitis per mortē ſicut ego: ⁊ tunc ſecurus ſum a vobis. Et hoc maxime turbauit eos/ cum audirent ꝙ nec morte ei nocere poſſent. Chriſt⁹ aūt hoc dixit/ vt faceret eos aliquid magnū de ſe imaginari ⁊ verū deū eſſe credere: qꝛ illi⁹ ſoli⁹ ē ſua virtute morte nō detineri/ etiā cū in morte exiſtat. Sed qꝛ obſcure locut⁹ ē: ideo nō itelligētes ⁊ pariť malignātes ex ipſo/ qꝛ nō debebāt detinere. x Dicebāt ꝰ iudęi/ ex cōturbatiōe: vel oīa carnaliť ſapiētes ⁊ qḋ dixit nō intelligētes: y Nūquid inťficiet ſemetipſū/ qꝛ dicit: quo ego vado vos nō poteſtiſ venire. Aug⁹. Stulta ꝟba ⁊ oīno inſipiētię plena: q̄ſi ſi de morte diceret/ nō poſſeť

¶ eum ſequi ad mortē

¶ eum ſequi ad mortem. Dicebat ergo nō de morte/ſed de glo/
ria ad quam ibat per mortem. Vel poteſt dici/ꝙ quia homo
ſui conſeruationem deſiderat naturaliter/natura prohibente
ſeipſum interficere non poteſt: et ſic verum dicunt. Sed quia
carnales erant ⁊ carnaliter ſapiebant/ a ¶ Et dicebat eis
ieſus: Vos de deorſū eſtis: id ē carnales ⁊ terreni eſtis:
quod patet ex iudicio veſtro: et ideo terrā ſapitis: quia ſicut
ſerpens terram māducatis. Geñ. iij. c. Terram comedes cun/
ctis diebus vite tuę. Eſa. lxv. d. Serpēti puluis panis eius.
Mich. vlt. d. Lin/
gent puluerem ſicut
ſerpētes. Vl'ſic. Nō
poteſtis venire q̄
ego vado: q̄ de
deorſū eſtis: id eſt
quia corda veſtra ꝑ/
munť onere pecca/
torum. Vnde Pš.
Pš. 57. Sicut onus graue ⁊c. Exod. xv. b. Submerſi ſunt quaſi plū/
bum ⁊c. Chryſoſtomus ſic continuat/deſtruens eorum ſuſpi/
cionem/ ⁊ oſtendēs quoniā hęc res peccatum eſt. ſ. interficere
ſe/ait: Vos ex inferioribus eſtis. q. d. carnales eſtis: et
ideo nil mirabile eſt vos talia cogitare: Sed non agam quid
tale: quia/ b ¶ Ego de ſupernis ſum: id eſt deus ſum/vel
a deo miſſus in carnem: vel: id eſt iuſtus ſum. Et repetit quod
dixerat alijs verbis/ vel exponit quomodo ſint de deorſū/ di/
cens: c ¶ Vos de mūdo hoc eſtis: id eſt de numero mū
danorum et amantium mūdum. Chryſoſtom⁹. Mūdum hic
mundanas cogitationes et carnales ait. Simile. j. Joh. ij. c.
Quicquid eſt in mundo ⁊c. d ¶ Ego non ſum de hoc
mundo: et ideo non afficior vt vos. ſ. concupiſcentia et inui/
dia. Hę duę paſſiones impellebant phariſęos vt chriſtū per/
ſequerentur. Vel/ Non ſum de hoc mundo: id eſt non
hereo mūdanis per amorem: vel non ſum de numero talium
qui ſequūtur mundialia: vel non ſum de mundo cōmuni lege
naſcendi. Sed obijcit manicheus/ ꝙ ſi nō eſt de hoc mundo:
ergo non vere habuit naturam humanā: quia illa eſt de hoc
mundo: ergo non vere fuit homo. Reſponſio/ꝙ mūdus no/
men eſt malę affectionis: ſm qđ dicit. j. Joh. v. d. ꝙ mūdus
tot⁹ in maligno poſit⁹ ē. Et eadē. ij. c. Quicqd ē i mūdo ⁊c.
Chryſoſtom⁹. Per hoc non dicit ſe carnem non ſuſcepiſſe: vt
heretici dicunt: ſed per hoc oſtendit ſe procul eſſe a mundi ne/
quitia. Vnde et de diſcipulis ait. j. xvij. c. De mūdo nō ſunt:
non ꝙ carnem non haberent/ ſed ſicut Paulus dicit: Vos in
carne non eſtis ſed in ſpiritu: Roma. viij. b. Et nota ꝙ debe/
mus eſſe de cęlo/non de mundo: Quod plurib⁹ ſignis oſten/
ditur. Primo per ſedulam meditationem ⁊ cōtemplationem
cęleſtium: Sicut ad litterā dinoſcitur ꝙ aliquis eſt de ciuitate
aliqua/ quādo in magnis feſtiuitatibus vadit illuc cum fami/
lia ſua: Sic anima in ſolēnitatibus maxime vacans contem/
plationi/aſcendit in cęlum cum familia bonarum cogitationū
⁊ ſanctarum affectionum. ij. Corinth. iij. d. Nos reuelata fa/
cie gloriam dei ſpeculantes ⁊c. Job. vij. c. Suſpendium ele/
git anima mea. Itē per ſaporē: id eſt per amorem cęleſtium
probamus nos eſſe de cęleſti territorio: ſicut de vino oſten/
dit ſapor in qua terra creuerit. Col. iij. a. Quę ſurſum ſunt ſa/
pite ⁊c. Phil. j. d. Deſideriū habens diſſolui et eſſe cum chri
ſto ⁊c. Item per linguagium. Jo. iij. d. Quem miſit deus ver/
ba dei loquit. Matth. xij. c. Ex abundantia cordis os loqui/
tur. Matth. xxvj. g. Vere ⁊ tu ex illis es: nā ⁊ loquela tua ma
nifeſtum te facit. Item Marci. xiiij. g. Vere ex illis es: nam ⁊
galileus es. Item mores. Phil. iij. d. Noſtra conuerſatio in
cęlis eſt: id eſt cęleſtis: quia in carne pręter carnem viue/
re angelica vita eſt. ij. Corinth. x. b. In carne enim ambulan/
tes/ non ſcđm carnem militamus. Eodem modo cogno/
ſcitur per hęc quattuor ſi homo eſt de mundo. Primo per
ſtudium et excogitationem mūdanorum. Baruch. iij. c. Filij
agar qui exquiſierūt ſapientiam quę de terra eſt. Luc. xvj. g.
Filij huius ſeculi prudētiores ſunt filijs lucis in generatione

a Et dicēbat eis: Vos de deor
b c ſum eſtis/ egō de ſupnis ſum.
d Vōs de mūdo h' eſtī: egō nō
e ſum de hoc mūdo. Dixi ērgo
f g vobis: qūia mōriemini in pec
b catis veſtris. Si ēnim nō cre/
i k diderītis/ qūia ego ſum: mōri
l emini ī peccato veſtro. Dicē
m n bāt ꝗ ei: Tū qs es? Dixit ēis
o p ieſ⁹: Pricipiū q ēt loqr vob.

ſua. Secūdo per ſaporem. Phil. iij. d. Quorum deus ven/
ter eſt: ⁊ gloria in cōfuſione ipſorū qui terrena ſapiunt. Sicut
vinum ſentit territorium vel dolium/ vel ſicut vas vinarium
dicit ſapere vinum: ita qui terrena continent odorem eorum
⁊ ſaporem reddunt. Et ſimilit de ſpiritualibus: quia qđ noua
teſta capit/inueterata ſapit. Roma. viij. a. Qui ſm carnē ſūt:
ꝗ carnis ſunt ſapiūt: qui vo ſm ſpiritū ſunt/ quę ſunt ſpiritus
ſentiunt. Tertio per linguam. Loquunť enim azotice. Nee/
mię. xiij. d. Et filij eorum ex media parte loquebant azotice.
Jo. iij. d. Qui de terra
eſt/ de terra ē ⁊ de ter
ra loquit. Eſa. xxix.
b. Et erit quaſi phy/
tonis de terra vox
tua. Quarto per mo
res. iiij. Reg. xvij.
f. Vſq in pręſentem
diem morem ſequū/
tur antiquum: non timent deum: neq; cuſtodiunt cerimoni/
as eius atq; iudicia ⁊ legem ⁊ mandatū. Sequit: e ¶ Dixi
ergo vobis: quia eſtis de mundo: id eſt peccatores infide/
les/terrena ſapientes/depreſſi in peccatis. f ¶ Quia: id eſt
ꝙ/ g ¶ Moriemini in peccatis veſtris/infidelitatis et
crudelitatis. Vnde cauſam exponens/ſubdit: Si enim non
credieritis ⁊c. Vel ſic. Quia/ dixerat: moriemini in
peccatis veſtris: oſtendit ꝙ hęc eſt prophetia commina/
tionis/non determinatiōis: Vnde ſubdit: h ¶ Si enim nō
credideritis: cum ſufficientem habeatis perſuaſionem:
i ¶ Quia ego ſum/verus deus: id eſt ſi finaliter diſcredide/
ritis: k ¶ Moriemini in peccato veſtro: antonomaſice:
infidelitatis: id eſt pro eo damnabimini. Per qđ innuit ꝙ ſi
vellent credere/ ſaluarenť: Significat etiā inter eos fuiſſe ali/
quos q̄ crediturī erant. Infidelitatē ſequit mors: ſicut fidem
vita. Abacuk. ij. a. Juſt⁹ ex fide viuit. Et nota ꝙ dicit: Mo/
riemini in peccato veſtro/vel/peccatis: quaſi ſepulti
eis ⁊ in veteri homine abſorpti. Ezech. xxxij. f. Deſcenderūt
ad infernum cum armis ſuis: et fuerunt iniquitates eorum in
oſſibus eorum ſicut gutta inoſſata. l ¶ Dicebant ergo
ei: carnaliter ſapiētes ęternę eſſentię ignari. m ¶ Tu quis
es? q. d. quem facis teipſum vt talia commineris: Auguſti/
nus. Quia dixiſti: ego ſum: ⁊ nō addidiſti/quis: dic ergo qs
es vt credamus. Et nota ꝙ ad hanc quęſtionem fit reſpōſio
Exod. iij. d. Ego ſum qui ſum: vel qui eſt miſit me ad vos.
Bern. Verū eſſe eſt qđ nec ab eſſe pręſcindiť: nec ab erit ex/
pungiť. n ¶ Dixit eis ieſus: reſpondens ad quęſtionem
eorum: o ¶ Principiū/ſum ſupple: id eſt ęternus/ab ęter/
no primogenitus ante omnem creaturam. Eccl. xxiiij. Prin/
cipium viarum dei: id eſt creaturarū ſm deitatem. p ¶ Qui
et loquor vobis: ex tempore factus homo ad veſtram do
cens inſtructionem. Glo. Factus homo propter vos vt poſ/
ſitis me intelligere. Vnde duas naturas hic oſtēdit in ſe: diui/
nam ⁊ humanā dignitatem. Et dignationem ſuam aperiens
Heb. j. a. Multifarie multiſq; modis olim deus loquens
patribus in ꝓphetis: nouiſſime diebus iſtis locutus eſt nobis
in filio quem conſtituit hęredem vniuerſorū: per quem fecit ⁊
ſęcula. Per hoc qđ vltimo dicit/ tangit rationem principij.
Vel aliter ſm Auguſtinū: o ¶ Principium: credite me/
ſupple eſſe. In gręco eñ poteſt eſſe accuſatiuum ⁊ fęmini ge/
neris: ac ſi diceret: veritatem. ſ. credite me eſſe qui et loquor
vobis. Vel aliter vt referatur ad ſuperiora ſic: Niſi credi/
deritis me. ſ. eſſe principium ⁊c. Sed videtur incompe
tenter reſpondere ad quęſtionem: quia dicebant/quis: quod
quęrit de propria nominatiōe ⁊ perſona: ⁊ non quid qđ quę/
rit de eſſentia: principiū autem ſignificat diuinam eſſentiam.
Vnde Auguſtinus ſuper hoc: Principium ⁊c. dicit:
Ecce qđ vel quid eſt eſſe. Solutio. Quis non quęrit ſemper
ꝓpriā nominationē: ſed qñq; ſpeciem in compatiōe ad ꝓpriū
actum. Vnde cum principiū dicat diuinā eſſentiā in cōpati/
one ad actū/ ꝓprie reſpondet: vñ nec ipſi poſtea interrogāt.
¶ Multa habeo de

G a Multa habeo de vobis loqui.i.vos habeo in mul
tis accuſare. b Et iudicare.i. de multis habeo vos pu
nire. Aliqui habent: Multa habeo vobis loqui: quaſi
loquor vobis/ et multa habeo loqui vobis .i. ad inſtructio
nem veſtram & vtilitatem ſi volueritis/ in p̄ſenti. Et iudica
re/ in futuro.i. cōdē
nare/ ſi nō pœnitueri
H tis.q.d. doctor ſum
& iudex. Sed q2 poſ
Jo.3.d. ſet aliqs dicere/ qua
Ro.3.a. re ergo non iudicas
mō: R̄ndet/ c Sz
q̄ miſit me verax
eſt: q̄ſi ideo nō iudi
co vos mō: q2 pater
promiſit in ꝓphetis
ꝙ mitteret me ad ſal

a Multa habeo de vobis lo
b qui et iudicare: ſed qui miſit
c d me verax ē: & ego que audiui
e f ab eo hec loquor in mundo.
g h Et nōn cognouerūt: quia pa
i k trem eius dicebant deum. Di
l xit ergo eis ieſus: Cum exal
m tauerit ſilium hominis/ tūnc
n o cognōſcetis quia ego ſum/ et
p q a meipſo facio nihil: ſed ſicut
r ſ docuit me pater/ hec loquor.
t v Et qui me miſit mecum eſt: et
x y nōn reliquit me ſolū: q2 ego
que placita ſūt ei facio ſemp.

uandū/ nō ad cōdemnādum in p̄mo aduentu. Eſa.lxi.a. Ad
euāgeliçandū māſuetis miſit me vt mederer &c. e Et ego
q̄ audiui ab eo.ſ.patre.i.q̄ cōmiſit pat̄ mihi homi verba.ſ.
ſalutis/ nō ꝯdēnatiōis: hec loquor i mūdo. Secūdo legit̄
ſic ſm̄ Glo. a Multa habeo vobis loqui: docēdo ſi
credideritis: vel accuſando & arguēdo ſi nō credideritis: & hoc
in p̄ſenti. b Et iudicare/ in futuro. Sed nō habeo hoc ex
me ꝙ ſū doctor vł iudex: c Sed q̄ miſit me/ in carnē: vł q̄
genuit me miſſibilē: d Verax ē/ ex ſe: e Et ego q̄ audi
ui ab eo.i. veritatē quā habeo ab eo p generationē: f Hec
loquor i mūdo.i. meipſū q̄ ſum a patre mūdo manifeſto.
Idē em̄ eſt filiū audire a patre/ qd̄ eſſe ab eo. Vł ſic: c Qui
miſit me/ pat̄.ſ. d Verax ē/ in iudicādo: & q2 ipſe verax ē
iudicabit vos de hoc ꝙ me nō auditis. e Et: id eſt q2/ ego
q̄ audiui ab eo/ p generationē eternā &c. ſicut p̄us. Quar
to mō legit̄ ſic ſm̄ Chryſ. Dicebāt ḡ ei: Tu qs es: In q̄
apparet eoꝝ amētia/ ꝙ poſt tātū temp9 & ſigna & doctrinā in
terrogāt: Tu qs es. Quid igit̄ chriſt9: A p̄ncipio qd̄ et
loquor vobis.q.d. indigni eſtis audire qs ego ſum: qm̄ a
p̄ncipio eſt ſup̄fluū vel inutile qd̄ loquit̄ vobis: q2 non atten
ditis ſed oīa tēptātes loq̄mini. Eccl.xxij.a. Cū dormiēte &c.
Vel ſic: A p̄ncipio qd̄ loquor vobis.i. ſemp iterādū eſt
& reincipiēdū: qd̄ dicit̄ vobis: q2 nō attēditis. Sic̄ d̄r ſeruo
negligēti: ꝙ quicq̄d precipit̄ ei/ ſemp eſt reincipiendū & reite
randū. Et q2 tales eſtis/ de multis poſſem redarguere vos.
Et hoc eſt qd̄ ſequit̄: a Multa habeo de vobis loq̄/
redarguēdo vos: b Et iudicare: puniēdo.q.d. nō ſolū poſ
ſem arguere/ ſed cruciare. c Sed q̄ miſit me verax eſt:
q.d. pater meus nō vult hoc: Nō em̄ miſit filiū ſuū in mundū
vt iudicet mundū &c. ſ̄.iij.b. Si autē qui miſit me ad hoc non
miſit vt iudicē: verax aūt eſt/ quia nec fallit nec fallit̄: decenter
nullū iudico nūc. e Et ego q̄ audiui ab eo hec loquor
in mūdo.i. que ad ſalutē p̄tinent/ nō que ad redargutionem
iudicialē. Dicit aūt hoc/ vt nō eſtiment ex imbecillitate eſſe ꝙ
tot audiens cōtumelias ab eis nō iudi
cat eos. g Et nō cognouerūt/ ex
tantoꝝ auditu: h Quia: id eſt ꝙ/ i
Patrē eius.i. chriſti: k Dicebat
deū. Glo. q̄ſi cum diceret: qui miſit me
verax eſt: & que audiui ab eo &c. nō intel
lexerūt ꝙ de patre diceret: adhuc habe
bant oculos clauſos: et ideo ſubdit eis:
l Dixit ḡ eis ieſus: Cū exaltaue
ritis filiū homis/ in cruce: m Tūc/ inq̄ virtute reſurre
ctions & ſignoꝝ q̄ apparebūt: n Cognoſcetis.i. cog̃ſcibi
liora q̄3 mō ſigna p̄cipietis: o Quia ego ſum: ſupple fili9
dei. Et ſic pōt legi vniuerſalit̄. Tamē Glo. legit p̄ticularit̄ ſic:
m Tūc cog̃ſcetis: aliq̄ ex vobis/ nō oēs: o Quia ego
ſum: q̄ſi p̄us implēda eſt paſſio p man9 vr̄as: poſt ex vobis
aliq̄ credēt. In q̄ oſtēdit aliqs ibi eē q̄ poſt † reſurrectionē ſuā
eſſent credituri: ſic̄ ad p̄dicationē petri/ Act9.ij.g. Et vn9 etiā
militum clamauit poſt mortem eius: Vere filius dei erat iſte.
o Quia ego ſū/ qui ſū.i. vere & imutabilit̄: Exo.iij.d. Au
guſtin9. Eſſe eſt imutabilis diuine ſubē. Sed ne ipſe q̄ loquit̄

Verba euangeliſte:
Et non cogno
uerūt &c. Hic cla
mat Chryſ. dicēs: O
de amētia: nō defici
ebat de eo loquēs &
nō cognouerūt ſic.

Mt. 27.f.

intelligeret̄ eſſe pat̄/ ſubdit: p Et a meipſo facio nihil:
q2 a meipſo nō ſum/ ſ3 a patre. q Sed ſic docuit me pa
ter: me hoīem/ hec loquor. Vel/ me/ filiū p eterna genera
tiōe. Et tūc idē ē docere qd̄ ſciētē generare. Vł alit̄: l Cū ex
altaueritis &c. Sc̄dm Chryſ. q2 ſigna faciēs & docēs eos
nō attraxit/ de cruce
loquitur de reliq̄ di
cens: Cū exaltaue Jo.3.b.
ritis filiū homis/ J.12.e.
in cruce: m Tunc
cog̃ſcetis &c. J.xij.
e. Cū exaltat9 fuero a
terra/ oīa traham ad
meipſū. Paſſio em̄ ē
fortiſſimū vinculum
attrahēdi. Oſee. xi.
b. In funiculis adā
&c. Hier e.xxxj.a. In charitate p̄petua dilexi te: ideo attraxi
te miſerās. Sed videt̄ ꝙ debuit dicere: Cū hūiliaueritis filiū
hoīs: ſic̄ Phił.ij.a. Semetipſū exinaniuit &c. Solutio. In h̄
ꝙ dicit/ exaltaueritis/ oſtēdit gen9 mortis.ſ. q2 i ligno ſuſpē
ſus & eleuat9 fuit: ſicut d̄r.ſ̄.iij.b. Sic̄ moyſes exaltauit ſerpē
tē in deſerto &c. Vel ꝓp̄rie d̄r exaltari/ q̄ſi coronat̄. Dicit̄ em̄
ꝓp̄rie rex exaltari q̄ſi coronat̄/ & ſceptrū ponit̄ i manu ei9. In
paſſiōe em̄ ē coronat9. Vn̄ Cañ.iij.d. Videte regē ſalomonē i
diademate q̄ coronauit eū mater ſua. Itē crux ſceptrū rega
le. Eſa.ix.b. Fact9 eſt p̄ncipat9 eius ſup humerū ei9. Sceptꝝ
em̄ ſignificat ꝙ rex debet & habet corrip̄e & coercere ſubditoſ:
& chriſt9 p crucē demones coercuit. m Tūc cog̃ſcetis
q2 ego ſum. Chryſ.q.d. putatis interficiēdo me liberari a
me: ego aūt dico: q2 tūc maxie ſcietis q2 ego ſum gr̄a ſignoꝝ
& reſurrectiōis & captionis: q2 ꝓpter mortē ei9 capti ſunt a ro
manis. Tūc cog̃ſcetis. Chryſ.q.d. qui curati noluiſtis co
gnoſcere/ cruciati ſcietis. Et nota ꝙ nō dixit: Scietis qs ego
ſum: ſed/ q2 ego ſū/ chriſt9.ſ. & fili9 dei: & q̄ oīa fero & ago/ et
nō cōtrarie illi. Vn̄ ꝓpter h̄ ſubdit: p Et a meipſo facio
nihil &c.q.d. vtrūq3 cog̃ſcetis: et fortitudinē meā/ q2 nihil a
morte patiar: & vnanimitatē meā ad patrē. Hoc eſt qd̄ dic̄: A
meipſo facio nihil.i. nihil contrariū patri/ ſed auctoritate
eius & volūtate: qd̄ patebit ex h̄ ꝙ pat̄ vlciſcet̄ me de vobis.
Si em̄ cōtrari9 eſſem deo/ nō tantā irā aduerſū vos mouiſſet.
Unde Eſa.liij.c. Dabit p̄nicioſos ꝓ occiſione ei9. Et dauid:
Tūc loquet̄ ad eos i ira ſua. Et ipſe etiā dic̄/ Matth.xxiij.d. Pſ.2.
Derelinquet̄ dom9 vr̄a.i. ciuitas/ deſerta. Et.xxi.d. Malos
male p̄det. Et Luc.xix.d. Inimicos meos illos q̄ noluerūt
me regnare ſup ſe adducite huc & inter
ficite añ me. q Sed ſicut docuit
me pat̄ hec loq̄r: q̄ſi patri deo nō
ſū ꝯtrarius/ nec i doctrina/ nec in ope.
ſ̄.v.d. Pater diligit filiū: & oīa demō
ſtrat ei q̄ ipſe fac̄. Quia ꝟo dixerat: q2
a ſe nihil operat̄: et q2 pater docuit eū:

Chryſ. Inalternabi
litatē ſubſtātie mani
feſtat: & qm̄ nihil lo
quit̄ extra pat̄nales
intelligentias.

crederet aliqs ꝙ eſſet ſep̄atio int̄ patrē & filiū: & hoc cauens/
ſubdit: s Et q̄.ſ.pat̄: t Me miſit/ incarnari: v Mecū
eſt/ p deitatē: vel p ſubſtātialē vnitatē.q.d. h̄ ſcietis tūc: q2 in
nullo fui ꝯtri9 patri: ſ3 ei cōcors & ꝯſubſtātialis. Chryſ. Quia
dixerat.ſ̄. Qui miſit me verax ē: ne putet̄ h̄ qd̄ dic̄: q̄ me
miſit/ minorationis eſſe/ ſubdit: mecū eſt. Nā hoc.i. mitti
diſpēſatiōis ē: hoc aūt.i. mecū/ deitatis. x Et non reliq̄t
me ſolū.i. nō habeo ſubſtantiā ſolitariā vel ſingularē a ſua.
Vel/ Nō reliq̄t me/ hoīem/ ſolū: ſed ſemp fuit mecū p gra
tiā ad oēs actū: y Quia ego q̄ placita ſūt ei facio ſēp:
in ſalutē hūani generiſ q̄ ē volūtas patriſ.q.d. ideo nunq̄3 a me
recedit gr̄a: q2 nunq̄3 ſubintrat culpa. Ideo d̄r Eſa.xj.a. Re
q̄eſcet ſup eū ſp̄us dn̄i: ſp̄us ſapiētie &c. Et exponit̄ mlt̄ſ mo
dis. Sic: Que placita ſūt ei ſēp facio. Vel/ ego ſemp
ens/ facio. Vel/ ego ſemp facio.i. ego ſol9: ſic̄ d̄r: Canoni
ci ſēp celebrāt ad magnū altare.i. ſoli canonici. Pſ. Nō eſt q̄ Pſ.13.
faciat bonū: nō ē vſq3 ad vnū. Et nota h̄ cap̄tū ad moralitatē/ q̄t
tuor. De9 em̄ erat cū chriſto & cū hoīe iuſto i ope. Vn̄/ A me
ipſo facio/ nihil. Itē i locutiōe: ibi: Sz ſic docuit me &c.
Itē in corde: ibi:

Itē in corde: ibi: mecū ē. Itē in tribulatiōe: ibi: nō reliq̄t
me ſolū. Et h̄ q̄diu hō vult facere eiꝰ volūtatē: nec repugnat
voluntati diuine. De primo dicit Eſa. xxvj. c. Omnia ope-
ra noſtra operatus es in nobis domine. j. xv. a. Sine me ni-
hil poteſtis facere. Phil. ij. b. Operat in nobis velle ⁊ perfi-
Pſ. 67. cere ⁊c. De ſecundo Pſ. Dñs dabit verbum ⁊c. Itē / Diffu-
Pſ. 44. ſa eſt gratia in labijs
tuis. De tertio. j.
Cor. xv. b. Gr̄a dei
mecum. De quarto
† Pſ. 90. Pſ. Cum ipſo ſum
in tribulatione. Se-
quit. a Hec illo
loquēte. i. chriſto:
hec. ſ. q̄ ꝑdicta ſūt:
b Multi / non om
nes: c Credide-

a Hec illō loquēte multi credi-
b derūt in eū. Dicebat ergo ie-
c ſus ad eos qui crediderūt ei
d
e iudeos: Si vōs mānſeritis in
f ſermōne meo: vēre diſcipuli
g mei eritis: ⁊ cōgnoſcetis veri-
h

rūt in eum: ſed nōdum ꝑfecte. Chryſ. Quando ad humilē
ſermonē duxit / maxime de paſſione ſua: ⁊ quia patri omnia
attribuit: tunc multi crediderūt. Et hāc cauſam deſignat hic
euāgeliſta quare humilia loquit / cum dic ꝙ multi crediderūt:
q. d. ne turberis auditor ſi humiliter loquit: qui enim poſt tan
tam doctrinā non ſuaſi ſunt / quoniā a patre eſt: decenter hu-
milia audierūt vt ſuadeant. Et eſt argumētū / ꝙ humilis pre-
dicatio / maxime de paſſione magis ꝓdeſt q̄ ſubtilis vel alta.
j. Corinth. ij. a. Nihil iudicaui me ſcire ⁊c. Itē. j. Corinth. j.
c. Placuit deo ꝑ ſtulticiā ꝑdicationis ſaluos facere credētes.
Item. j. Corinth. ij. a. Sermo meus ⁊ predicatio mea nō in
ꝑſuaſibilibus ⁊c. Eſa. ij. b. Conflabūt gladios ſuos in vome-
res. Itē ſangar interfecit ſexcentos vomere vno: Iudic. iij.
d. Et ſamſon mille philiſteos ꝓſtrauit in mādibula aſini: Iu-
dic. xvj. c. Chryſoſtomꝰ. Crediderunt in eum. Credide-
runt quidem / ſed non vt oportebat: qd̄ patet: quia. j. eo. iniu-
riant ei. Et ꝙ illi ſint idem / oſtendit qd̄ ſequit. d Dicebat
ergo ieſus ad eos q̄ crediderūt ei iudeos. Continua
ſic. Supra imediate narrauit euangeliſta ꝙ quidam credide-
runt / ſed debiliter: ⁊ ideo indigebant admonitiōe. Et hoc eſt:
Dicebat ergo ⁊c. e Si vos manſeritis in ſermo-
ne meo: id eſt in fide que in vobis per ſermonē cepit eſſe: qr
fides ex auditu: Roma. x. d. Vel in me q̄ ſum ſermo: g Ve-
re diſcipuli mei eritis: id eſt vos eſſe veros: id eſt firmos
⁊ vero nomine diſcipulos oſtendetis. Per quod oſtēdit ꝙ nō
erant vere diſcipuli: id eſt ſolide. Propter hoc etiam dicit: Si
manſeritis / oſtendens ꝙ nōdum ſuſceperant doctrinā per-
fecte: ſed ſolum attendebant his que dicebant. Item tangit
eos / qui. ſ. vj. g. abierunt retro nō veri diſcipuli propter ob-
ſcuritatem ſermonis de ſacramento corporis ⁊ ſanguinis. Et
quia ſciebat corda iſtorum debilia adhuc / ideo magna eis ꝓ-
mittit. ſ. diſcipulatus honorem in ꝑſenti: ⁊ in futuro veritatis
cognitionem q̄tum ad animā: et liberationem a corruptione
q̄tum ad corpꝰ. Dicit ergo: Vere diſcipuli mei eritis. ſ.
bonitatis ⁊ iuſticie ⁊ veritatis. Et hoc magnū eſt eſſe diſcipu
lum ſumme veritatis. Luc. x. d. Beati oculi qui vident que
vos videtis: multi em̄ ꝓphete ⁊c. iij. Reg. x. b. Beati viri
tui / ⁊ beati ſerui tui hi qui ſtant coram te ſemper et audiunt ſa-
pientiā tuam. Matth. xiij. b. Veſtri autem beati oculi qui vi
dent ⁊c. h Et / vos / cognoſcetis veritatem / ſummā.
Glo. ſicuti eſt. j. Ioh. iij. a. quā modo credit: quia niſi credi-
deritis in preſenti / non intelligetis in futuro: vt dicit Eſa. vij.
b. Auguſtinꝰ. Fides eſt credere qd̄ non vides: veritas videre
quod nunc crediſti. j. xvij. a. Hec eſt vita eterna ⁊c. i Et
veritas liberabit vos / a ſeruitute corruptionis / qua oīs
creatura ingemiſcit: Roma. viij. d. Chryſoſtomꝰ dicit / ꝙ per
hoc percuſſit eos ⁊ humiliauit qui tumebant de libertate ⁊ ge
neroſitate. Ideo enim ꝓmittit eis cognitionem veritatis: id
eſt ſui cognitionem qui eſt veritas: Iudaica enim typus erāt:
et per hoc libertatem gratie contra culpam: ⁊ per hoc ſignifi-
cat ꝙ ſine eo non habebant eam: ⁊ ideo offendunt ⁊ inſaniunt
ſtatim / ſicut dicit poſtea. Ideo etiam dominꝰ in principio di-
xit eis: e Si vos mānſeritis / ſtabiles: f In ſermone
meo / audito: licʒ duro: g Vere diſcipuli mei eritis: q̄ſi

profundā daturus ſū vobis inciſionē quaſi medicus: manete
tamē ſemper ⁊ nō cōcutiamini: quia per hoc volo a mēte au-
ferre tumorem et percuſſibilibus ſermonibus fodere animā:
vt non in ſuperficie ſit fides: ſed figatur in profundū. h Et
cognoſcetis veritatem. i. me qui ſum veritas vmbrarū
legis. q. d. veſtra ſunt typus: ⁊ per hoc ſignificat ꝙ ignorātes
erant: licʒ ſe de ſcien-
tia legis iactarent: et
in hoc percuſſit eos
⁊ humiliauit. i Et
veritas: id eſt ego
q̄ ſum veritas: k Li-
berabit vos / a pec
catis. Per hoc ſigni
ficat eos ſeruos: ⁊ in
hoc etiam percuſſit
eos. Vnde cū debe-

i ritatem et vēritas libērabit
k
l vos. Rēſpōderūt ei: Sēmen
m
n ābrae ſumus: ēt nemini ſerui
o
p uimus vnq̄: Quōmodo tu
q dicis liberi eritis: Reſpōn-
r dit eis ieſus: Amēn amen

rent magis humiliari ſeuiunt / oſtendētes ꝙ nō erāt veri diſci-
puli. Vnde indignati: l Reſponderūt ei / illi qui prius
crediderant: ſm Chryſoſtomū: ſed ſm Auguſtinum / alij in
turba qui non crediderant: qui audito verbo indignati ſunt ſe
vocari ſeruos: putantes dixiſſe de carnali libertate. m Se
men: id eſt filij / n Abrae ſumus: qui fuit liber libertate
carnis. Genus efferunt ſupbi. o Et nemini ſeruiuimus
vnq̄. Duo dixerat dominꝰ: cognitionem ⁊ libertatem. Ad
primū non reſpondent: ſed ad ſecundū. Vnde querit Chryſo
ſtomꝰ: Cur nō reſpōdēt ad primū / et dicūt: Nūquid nunc nō
cognoſcimus veritatē legis ⁊ mandatorū: Solutio. Nō erat
eis cura magna niſi mundanorū. Vnde et maxime de ſeruitu
te indignabant. Vnde dicūt: Semen abrae ſumus. q. d.
ſeruos nos vocaſti qui de ſemine abrae ſumꝰ et ingenui. Sed
quid eſt ꝙ dicunt: Nemini ſeruiui-
mus vnq̄: mentiunt ſm ꝯſuetudinē
ſuā. Vn̄ Glo. Mētiunt: Ioſeph ſerui-
uit in egypto: Gen̄. xxxix. a. Et patres
ſeruierūt i luto: Exo. j. c. Et iſti ijdem
ceſari in tributo: Matth. xxij. b. Idē
dic Chryſ. Mētiunt: qr in egypto ſer-
uierūt quadringētis annis: in babylone
ſeptuaginta: ſub diuerſis etiā iudicibꝰ:
modo viginti annis: mō ſeptē: mō duo
bus: ⁊ nunq̄ ſeruire deſierunt. Tamē
ideo forſitan hoc dicūt: qr nūq̄ ſeruie-
runt ſine reclamatiōe nec de iure: ſed ꝑ
violentiā ad tempꝰ. Videbat em̄ eis ꝙ
nō ſeruirēt: qr lex ꝓmiſerat eis libertatē. Leuit. xxv. f. Ser-
uus ⁊ ancilla ſint vobis de natiōibꝰ q̄ in circūitu veſtro ſunt.
Et poſtea ſequit: Fratres aūt vr̄os filios iſrl̄ ne opprimatis
ꝑ potentiā. Ibi habet alia littera: Nō erit vectigal pendēs in
iſrl̄. Poteſt ergo dici: Nemini ſerui-
uimꝰ vnq̄. i. nullius ſerui fuimꝰ vnq̄:
⁊ ſm hoc verū eſt. Si autē ſeruiuimus
notet ſeruitutē ꝑ coactionē: ſic ſeruie-
rūt pharaoni in egypto: ⁊ alijs etiā: et
ſm hoc mētiunt. Sed tn̄ dñs nō redar
guit eos de mēdacio: quia aliud erat in
ꝓpoſito. ſ. ꝑſuadere ſe eſſe verum dei
filium: cuius ſolius etiam ſm cōfeſſio-
nem eſt peccata dimittere. p Quo-
modo tu dicis / liberi eritis. Extol
lentes generationē in nobilitate abrae:
ideo quaſi admirando inconuenientiā
dicti chriſti ſubmiſerūt: Quomō tu dicis / liberi eritis:

Chryſ. Sūt et nūc
multi q̄ in indifferēti-
bus quidē verecūdā
tur / vt i ſuitute hac:
in ſeruitute ſo pecca
ti nō erubeſcūt: ⁊ eli-
gerēt vtiq̄ millies il-
la vocari ſeruitute ſer
ui q̄ hac ſemel. Ta-
les quidem ⁊ erāt illi
iudei: ⁊ neq̄ nouerāt
aliā ſuitutē niſi hāc.

Itē Chryſ. Tales
ſūt iudeoꝝ gloriatio
nes: Semē abrae ſu
mus: iſraelite ſumꝰ:
nuſq̄ ꝓpriaꝝ directi-
onum meminnerūt:
ideo ad eos clama-
bat / dicēs: Nō opine
mini dicere q̄m pa-
trē habemꝰ abraam:
Luc. iij. b.

quaſi quomō tu ꝓmittis libertatem cum eam habeamus. Et
nota ꝙ non dixerat dominus / liberi eritis: ſed veritas libe-
rabit vos: in quo tamen verbo non intellexerunt niſi liberta-
tem carnalem / cum dominus intelligeret de ſpirituali. q Re-
ſpondit eis ieſus: exponens que ſit ſeruitus / ⁊ que liber-
tas quam ꝓmiſit: et oſtendens / quia eſt alia ſeruitus cui ſub-
iacebant: cui nō ſubiacuit abraam. r Amen amen: id eſt
vere vere. His dicit / amen / ꝓpter confirmationē: ⁊ vt attē-
tiores faciat. Dico

Et hoc pa
libertas
nitur

ſ riores faciat. a ¶Dico vobis: quia omnis qui facit peccatum: ex amore/non ex languore nature: dicit Glo. b ¶Seruus eſt peccati.q.d. vos intelligitis male quod dixi de ſeruitute carnali: quia loquor de alia: quia q̄ facit peccatum ſeruus eſt peccati: id eſt diaboli/vel ipſius peccati. Simile.ij. Pet.ij.d. A q̄ quis ſuperatus eſt/huius ⁊ ſeruus effectus ē.

Ro.6.d. Pet.2.d. Et nota: quia facere ſumitur generaliter pro omiſſiōe ⁊ cōmiſſione:

a dicō vobis: quia omnis q̄ b facit peccatum/ſeruus eſt c peccati. Seruus autem nō manet in domo in eternū.

⁊ pro facere interiori ⁊ exteriori: ſicut etiam accipit Ambroſius in illa diffinitione peccati: Peccatū eſt dictum vel factū vel concupitum contra legem dei. Sed hic ſumit̄ generaliter facere ad dicere ⁊ concupiſcere/et pro priuationibus bonorum: tum ex parte intellectus/tum ex parte potentie operatiue vbi fuerunt priuationes debiti. b ¶Seruus eſt peccati. Anſelmus dicit/ꝙ homo habet vnde ſit ſeruus peccati: ſed peccatum non habet vnde dominat̄ homini. Et hoc ſatis explanat Dionyſius in libro de diuinis nominibus: in tractatu de malo: vbi dicit ꝙ malum ſiue peccatum nihil aliud eſt niſi defectꝰ naturalis harmonie modi ⁊ cōmenſurationis. Unde iſta ſeruitus nō occupat niſi volentem: Neceſſe eſt enim vt rationalis creatura: quia libertatem habet conditionis: quā quidā libertatem a coactione appellant/ſubmittat ſe libera volūtate ſeruituti peccati ſi ſeruire debet: ſicut dicit Anſelmus in libro de libertate arbitrij. Qr autem peccatores ſint ſerui peccati et diaboli/patet multis rationibus. Et primo: quia ſeruorum eſt multū laborare. Unde Hiere. xvj.c. Seruietis dijs alienis die ac nocte qui non dabunt vobis requiem. Unde Exod.v. Aggrauata eſt manus pharaonis ſuper iudeos intantū vt de nocte coquerent lateres: et de die colligerent paleas: quia de nocte vult ſeruiri libidini: ⁊ de die cupiditati. Hiere.ix.b. Ut inique agerent laborauerunt. Secūdo: quia peccatores tanq̄ ſerui viliſſimis cibis veſcuntur. Unde Luc.xv.c. de filio prodigo dicitur/ꝙ cupiebat implere ventrem de ſiliquis porcorum. Threñ.iiij.a. Qui nutriebantur in croceis amplexati ſunt ſtercora. Item Job.xxx.a. Radix iuniperorū cibus eorum. Radix iuniperi mollis eſt: ſed producit fruticem ſpinoſum: ſic peccatum habet mollitiem in delectatione: ſed profert ſpinas: id eſt amaritudinē mentis: ⁊ remorſionem cōſcientie: ⁊ mortem gehenne. Gregoriꝰ. Radices ſpinarum molles: ſed ex ipſa mollicie ꝓferunt vnde pungūt. Tertia ratio: quia nihil qđ lucratur ſeruus ſuum eſt/ſed totum domini ſui: ſic peccator nihil facit ſibi vtile ad vitā eternam: quia diabolus dominꝰ ſuus ſemper apponit aliquid de ſuo: propter qđ totum ſibi calumniatur.ſ. malam intentionem ſi facit opus bonum. Oſee.viij.b. Culmus ſtans non eſt in eis germen non facit farinam: qđ ſi fecerit alieni comedent eam. Culmus genꝰ ſpice eſt q̄ ſine grano eſt: Sic tales: vnde non intrabūt in horreum domini. Itē bona naturalia ⁊ corporalia ⁊ temporalia ſua omnino dant diabolo ad conſumendum. Oſee.vij.c. Comederūt alieni robor eius. Quarta ratio: quia tanq̄ ſerui reputantur viles opprobrium hominū et abiectio plebis. Hiere.ij.g. Qr vilis facta es nimis: iterans vias tuas.iij. Reg.j.c. Ego et filius tuus ſalomon erimus peccatores: id eſt reputabimur viles. Quinta ratio: quia non poſſunt cōtrahere: ſed ſi quandoq̄ faciunt pactum: vt in confeſſione/ſtatim diabolus retractat per malum opus. Sexta ratio: quia non poſſunt condere teſtamentū. Unde videmus de multis peccatoribus ⁊ maxime clericis: aut moriunt̄ inteſtati: aut cōmittunt diſpenſationē rerum ſuarum alijs. Job.xxvij. d. Diues cū dormierit nihil ſecum defert: quia nihil dat pro
Ps.75. anima. Pſ. Nihil inuenerunt omnes viri diuitiarū in manibus ſuis: quia nihil poſuerūt in manibus pauperū. Septima ratio eſt: quia viliſſima opera faciunt ⁊ laborioſiſſima. Unde
Ps.80. Pſ. Manus eius in cophino ſeruierunt. Multi de manibꝰ ſuis faciunt cophinos: colligentes ſtercora temporaliū. Sed etiam clerici ⁊ religioſi: quorum os debet eſſe cōſecratum domino: de ipſis linguis ſuis faciunt cophinos/dum alij detrahunt vel mala dicūt. Alij de auribꝰ: alij de oculis ⁊c. Bern. Inter ſeculares nuge ſunt: in ore ſacerdotū blaſphemie: Interdum tamen ſi incidant ferende fortaſſis/referende nunq̄. Bern. Conſecraſti os tuum euangelio/nugis iam aperire illicitum/aſſueſcere ſacrilegū eſt: labia em̄ ſacerdotis cuſtodiūt Malach.2.b.
ſcientiam ⁊ legem requirent de ore eius: nō nugas profecto vel fabulas. Verbū ſcurrile qđ faceti vrbani ve nomie colorant/nō ſufficit peregrinari ab ore/procul ⁊ ab aure relegādū. Fede ad cachinnos moueris: fedius moues: porro detrahere/an detrahentē audire/quid horū damnabilius ſit non facile dixerim. Tales q̄ faciūt cophinos de linguis ſuis: ⁊ ita ſeruiunt in vili opere: quia ſordes aliorum portant in ore. Nota pharao: id eſt diabolus facit ſeruire ſuos in tribꝰ. In luto ⁊ latere: Exo.j.c. Et paleis: Exo.v.b. Per lutū intelligit̄ vanitas in diuitijs. Inquināt em̄ diuitie ſicut lutū. Abacuk.ij.b. Ve ei qui multiplicat non ſua: Uſq̄quo aggrauat cōtra ſe denſum lutum: In opere lateris intelligit̄ nimia cura carnis. Later enim quanto plꝰ lauat̄/tanto magis ſordeſcit. Naum.iij.c. Subigēs tene laterem. Per paleam intelligit̄ vanitas ſuperbie. Matth.iij. c. Paleas autem comburet igni inextinguibili. Item in tribus oppreſſi ſunt generibus operum: ſm̄ Joſephum. In labore edificandi qđ eſt ſuperborum qui edificant i memoriale ſui: vt Geñ.xj.a. Venite edificemus nobis ciuitatem ⁊ turrē cuius culmē pertingat ad celū: ⁊ celebremus nomē veſtrū. Itē Eſa.xxij.c. Quid tu hic/aut quaſi quis hic: quia excidiſti tibi ſepulchrum: excidiſti in excelſo memoriale/diligēter in petra tibi tabernaculū. Item in exportatione luti ⁊ ſordium: vt cupidi. Tot em̄ cophinos luti vel ſordium habes: quot prebendas. Unde ⁊ clerici diuites ſunt vaſa ſtercoraria. Oſee.viij.b. Deuoratus eſt iſrael: nunc factus eſt in nationibus quaſi vas immūdū. Eſa.lij.d. Mūdamini qui fertis vaſa domini. Itē in diuiſione fluuij. Fluuius eſt concupiſcentia carnis: quā diuidunt luxurioſi per quinq̄ ſenſus: vel per diuerſa genera voluptatū. Ergo iam duo prima pudorem perdiderunt: vt ſine rubore etiam cophini ſtercorum: id eſt beneficia congregent̄. Bene ergo dictum eſt: Omnis qui facit peccatū ſeruꝰ eſt peccati: id eſt diaboli vel ipſius peccati. Sequit̄ de littera: c ¶Seruus autem non manet in domo in eternum. Geñ.xxj.b. et Gal.iiij.d. Ejice ancillam ⁊ filium eius. Et nota ꝙ hic vult oſtēdere/ꝙ illi non ſunt de domo dei: ſicut ſe iactabant: id eſt de conſortio ꝓphetarū ⁊ patriarcharū ⁊ cognatione ſanctorū patrum: qui fuerūt domus dei: vt dicitur Eſa.v.b. Item per hoc ſignificat ꝙ ipſi qui erant ſerui peccati: per hanc ſeruitutem amittebant ius celeſtis hereditatis que eſt domus dei. De qua.J̄.xiiij.a. In domo patris mei māſiones multe ſūt. Itē ꝑ hoc ſignificat/vt dicit Chryſoſtomꝰ/ꝙ iudei qui i ſeruitute p̄cepta dei fecerāt repellerent̄ a domo dei ⁊ gentes eis ſuccederēt. Unde dicit Chryſ. Per hoc paulatim legem ſubmittit.i. euacuat: ne em̄ dicant/habemus immolationes quas iniunxit moyſes: ille nos poſſunt eripere a ſeruitute peccati: Ideo hic dicit: Seruus nō manet in domo in eternū.i. nō poteſt in ea manere.q.d. omnes homies peccauerūt ⁊ ita ſerui ſunt: et ideo egent gloria dei.i. libertate per filiū: Roma.iij.d. Etiā ipſe ſacerdos ꝓ ſe offerre debet/eo ꝙ circūdatꝰ eſt et ipſe infirmitate. Heb.v. a. Ergo non poteſt alios liberos facere cum ſit ſeruus. Nota ergo hic ſummatim expoſitiones plures. c ¶Seruus nō manet in domo in eternū.i. vos qui eſtis ſerui peccati/non eſtis de familia dei: vt abraā ⁊ ceteri boni. Vel/Nō manet in domo: id eſt vos non habebitis partē in regno dei. Vel/Seruus non manet in domo in eternum: id ē ſeruitus legis euacuabit̄/et filiatio ꝑ filium inducet̄: quia lex vetus non fuit impoſita niſi vſq̄ ad tēpus correctionis: ſicut dicit̄ Heb.ix.c. Vel ſm̄ Chryſoſtomū: Seruꝰ nō manet in domo in eternū.i. ſeruus qualis fuit moyſes vel abraā non habet poteſtatem largiendi libertatē. Hoc enim eſt/non

¶ manet: id eſt non poteſt largiri/ ſicut domin⁹ domus: ſiue lex data a ſeruo nō liberos facit. Unde in hoc oſtendit honorem filij reſpectu moyſi/ et euangelij reſpectu legis. Unde et ad Heb. iij. a. dicit: Moyſes quidem fidelis in tota domo eius: tanq̄ famulus in teſtimoniū eorum que dicenda erant: chriſtus vero tanq̄ filius in domo ſua. Et loquitur ibi apoſtolus de differentia moyſi et chriſti: quēadmodum et hic ipſe chriſtus. Unde ſequitur hic: a ¶ Filius autē: id eſt ego qui ſum veritas antique vmbre: b ¶ Manet/ in domo/ in ęternum: Notat immobilitatem noui teſtamēti. Uel ſic: a ¶ Filius manet/ in domo/ in ęternum: id eſt filius verus dominus eſt domus: et ita poteſt libertatem dare. Unde ſequitur: c ¶ Si ergo filius vos liberauerit: hic a ſeruitute peccati: ⁊ a corruptione in futuro. d ¶ Uere liberi eritis: quod non poteratis habere per ſeruum. Stabile enim eſt donū filij qui eſt verus hęres. Et licȝ ſeru⁹ dederit hoſtias placationis: nō tamē perfectę recōciliationis: ſed hoc dat per me qui ſum filius. Chryſoſtomus. Per hoc oſtendit cōſubſtantialitatē ſui ad patrem ⁊ q̄ eādem habeat poteſtatem. Si enim filius liberauerit/ nullus eſt qui contradicat: ſed certiſſima eſt libertas. Deus enim qui iuſtificat: quis eſt qui condemnet? Roma. viij. f. Item in hoc oſtendit ſe purum ⁊ liberum a peccatis/ qui ſe liberaturū alios promittit. Item per hoc q̄d dicit: Uere liberi eritis: inſinuat libertatem de qua gloriabant/ nō eſſe veram ſed nūcupatiuam tm̄. Hanc enim homines dant: illam deus: ⁊ propter hoc non amplectēdam. Et per hoc etiam perſuadet non ꝯfundi in ſeruitute hac terrena. Unde. j. Corinth. vij. d. Seruus vocat⁹ es/ nō ſit tibi cure. e ¶ Scio/ quia filij abrahę eſtis: ſm carnem: et ita liberi eſſe creditis. Sed non eſtis filij per imitationē: ⁊ ideo nō eſtis liberi ſm mentē: Quia queritis me interficere ⁊c̄. Chryſoſtomus. Quia poterant dicere: Nos peccatum non habemus: ⁊ ita ſerui non ſumus/ etiam ſeruitute de qua dicis: Ideo reſpondet dominus/ oſtendens eos eſſe peccatores. Et alia peccata eorū dimittēs: hoc quod pre manibus erat q̄d adhuc agere volebant adducit in medium ⁊ ait: Scio/ quia filij abrahę eſtis: ſed queritis me īterficere. q. d. ſi cognatione gloriamini/ ⁊ vitā oſtēdere oporteret. Quieſcibilit̄ ⁊ paulatim ꝓijcit illos a cognatione illa: ⁊ non dicit ſtatim: non eſtis filij abrahę iuſti/ vos homicidę: ſed concorditer interim loquitur: Scio/ quia filij/ vel/ ſemen abrahę eſtis. Sed hoc eſt q̄d queritur: vnde addit redargutionem quā intendit: f ¶ Sed queritis me interficere: et ita degeneres vos ꝓbatis. Sed ne poſſet dici/ quoniā iuſte hoc querebāt: ideo ſubdit cauſā: g ¶ Quia ſermo meus non capit in vobis. Chryſoſtom⁹. Qualiter igitur ait. ẽ. eodē/ q̄ credebāt in eum? Solutio. Tranſpoſiti erant rurſus: ideo ⁊ valde eos tangit. Non dixit: non capitis ſermonē meū: ſed/ non capit meus ſermo in vobis. Per hoc altitudinem doctrinę ſuę oſtendens. q. d. vos queritis me occidere: quia alta dico de me/ cum potius honorare me ⁊ colere oporteret/ vt vos illa alta poſſetis diſcere. Sed quia poſſent dicere: Tu a temetipſo loqueris: ideo non capit in nobis ſermo tuus: Ideo ſubdit: i ¶ Ego quod vidi apud patrem/ meū/ loquor: non a memetipſo fingo. m ¶ Et vos que vidiſtis apud patrē vr̄m facitis. q. d. ſicut ego et a verbis et a veritate oſtendo patrem: ita ⁊ vos a rebus. Non enim eādem ſubſtantiam habeo ſolum: ſed eandem veritatem habeo patri. Auguſtin⁹. g ¶ Sermo meus non capit in vobis: quia non capitur a corde veſtro. Sermo em̄ dei eſt vt hamus/ q̄ capit dū capit̄. Unde Job. xl. d. Nūquid poteris extrahere leuiathan hamo? Item ſermo domini rete eſt: vnde deberet omnes capere. Et ideo mirum eſt q̄ illi non capiebant: ſed nimis inhęrebant luto. Hiere. xvj. c.

a Filiūs autē mānet in ęternū.
b Si ērgo filius vos liberaue-
c d rit: vēre liberi eritis. Sciō qꝛ
e f filij abrahę eſtis: ſēd queritis
g me interficere: qꝛ ſērmo meus
h i nō cāpit in vobis. Egō qđ vi-
k l di apūd patrē lōquor: ⁊ vōs
m que vidiſtis apud patrem ve-
n o ſtrū fācitis. Rēſpōderūt ⁊ di-
p xerunt ei: Pāter noſter abra-
q am eſt. Dicit ēis ieſus: Si filij
r s ābrahę eſtis/ ōpa abrahę facite.

Ecce ego mittā piſcatores multos ⁊ piſcabunt eos. Thren. j. e. Expandit rete pedibus meis: conuertit me retrorſum: id eſt ad ea q̄ poſuerā retrorſum. Matth. xiij. f. Simile eſt regnum celorū ſagenę miſſę in mare ⁊c̄. Item Luc. v. a. Duc in altum et laxate retia in capturam. j. xxj. b. Mittite in dexterā nauigij rete ⁊c̄. Uel/ b ¶ Non capit in vobis: id eſt non cōuenit vel congruit vobiſ. Et ſic ſumit Luc. xiij. g. No capit ꝓphetam perire extra hieruſm. Glo. id eſt non conuenit. Uel/ Non capit: ſm cōmunē modum loquēdi: quo dicit̄: Res iſta non poteſt capi in arca iſta. Ecci. xxj. c. Cor fatui quaſi vas confractum: omnē ſapientiam nō continebit. Et tamē bene deberet capere: quia/ Ego q̄d vidi apud patrem/ meū/ loquor: id eſt veritatē que egoipſe ſum manifeſto. Uel ſic: i ¶ Ego q̄d vidi ⁊c̄. q. d. ita dicitis q̄ vos eſtis filij abrahę: ſed ſignum filiationis non habetis: ſcȝ loqui ea que filius diſcit a patre. i ¶ Ego q̄d vidi/ per ęternam generationē recipiendo naturam ſibiipſi in ſapientia ſufficientem: k ¶ Apud patrem meū. Prepoſitio notat ęqualitatē ⁊ diſtinctionē filij a patre. l ¶ Loquor/ in mūdo. m ¶ Et vos que vidiſtis apud patrem veſtrum/ diabolum: cuius filij eſtis imitatione: et q̄d ei⁹ ſuggeſtione in mentē cōcępiſtis ⁊ reuoluiſtis: n ¶ Facitis: id eſt opere implere diſponitis. In hoc iam innuit aliū patrē q̄ȝ abraā: cuius filij ſūt nō natura ſed imitatione. Unde ꝓpter hoc magis adherent vt ſe dicant filios abrahę. Et hoc eſt: o ¶ Reſponderūt ⁊ dixerunt ei. Auguſtin⁹. Quia arguit eos facere mala opera patris: fatentes patrem ſuum abraam/ ꝓuocant aliquid mali dicere contra abraam: vt ſit eis occaſio faciendi quod volebant. Unde dicunt: p ¶ Pater noſter abraā eſt: quaſi quid cōtra iſtū dicis? Sed dominus ⁊ abraam laudat ⁊ iſtos degeneres probat/ oſtendens de qua filiatione intelligat. Unde ſequit̄: q ¶ Dicit eis ieſus: Si filij abrahę eſtis: vt vos iactatis: s ¶ Opera abrahę facite: id eſt factis ꝓbate vos eſſe filios veros: non verbis. Uel ſi filij eſtis eius ſm carnē/ ſitis per imitationem. ¶ Credidit enim abraam Domino

r ¶ Si filij abrahę eſtis ⁊c̄. Moralit̄ notādū q̄ dn̄s oſtēdit ſuperius per opera eorū q̄ nō erāt filij abrahę necȝ filij dei: quia filiatio probat̄ per operationem. Unde dicit: Si filij abrahę eſtis/ opera abrahę facite. Primum opus abrahę ⁊ filiorum ꝓmiſſionis/ eſt egreſſus de terra et cognatione et domo. Gen. xij. a. Egreſſus eſt abraam ſicut pręceperat ei domin⁹. Hoc autem eſt/ dimittere peccatum. Unde Hiere. lj. a. Recedite de medio babylonis. Et Eſa. lij. c. Recedite recedite: exite inde/ pollutum nolite tangere. Sed Michee j. c. Non eſt egreſſa que habitat in exitu. q. d. licȝ in exitu vite ſuę ſit: id eſt in ſenectute/ tamē nō recedit a peccatis. Unde ſupra eodē. c. In peccato veſtro moriemini. Secūdū op⁹ eſt quod nomen dei inuocat et altare ędificat. Gen. xij. c. quia debet orare ⁊ interpellare miſericordiā dei: vt eum coadiuuet ad egrediendum: et gratias agere de bono propoſito dato. Unde Gen. viij. d. Noe poſtq̄ȝ euaſit diluuium/ hoſtias immolauit domino. Tertium eſt: quia ſarai diſſimulat eſſe vxorem ſuam/ ⁊ habet pro ſorore: Gen. xij. c. Sarai eſt affectio: que omnia vult trahere ad ſe. Sed hanc debem⁹ habere pro ſorore: ⁊ non eam cognoſcere vt ſequamur affectionis voluntatem: nec fęcūdemus eam operib⁹ carnis. Ecci. xviij. d. Si pręſtes animę tuę cōcupiſcentias ei⁹/ faciet te in gaudiū inimicis tuis. Quartū eſt q̄ loth declinat: Gen. xiij. c. id eſt conſortia malorum vitat: quia qui tetigerit picem inquinabit̄ ab ea: ⁊ qui cōmunicauerit ſuperbo induet ſupbiā: Ecc̄j. xiij. a. Et Pſ. Habitauerūt inter gentes ⁊ didicerūt opera eorum. Pſ. 105.
j. Corinth. xv. c. Corrumpūt bonos mores colloquia mala. Pſ. 17.
Quia ex conuictu trahunt̄ mores. Pſ. Cum ſancto ſanctus
* eris ⁊c̄. Quintum

¶ Credidit enim abraam deo: Geñ.xv.b. Roma.iiij.a. a Nũc autem queritis me interficere. Quaſi cõtraria opera ei facitis: in quo probamini non eſſe filij abrae. Et dicit/ que-
...13.et.52. ritis: in quo notatur ſtudium eorum. Pſ. Corrupti ſunt et abominabiles facti ſunt in ſtudijs ſuis. Hic etiam tangit cor/da eorum/ vt ex hoc experimentũ habe/ant: quia ipſe eſt ve/rus deus qui ſolus corda intuet. b Ho/minẽ: cui cõpati de/bereris. Et ne dicãt:

a Nũnc autem queritis me in/ b terficere hõminem qui verita/ c tem vobis locutus ſum quã d audiui a deo. Hõc abraã nõ e fecit. Uõs facitis opera pa/ g tris veſtri. h Dixerunt itaqꝫ ei:

quia propter hoc ꝙ violat legem ⁊ ſabbatum/ querunt occi/dere/ ſubdit: c Qui veritatẽ vobis locutus ſum: ideo debuiſtis grati eſſe et pro veritate et vtilitate: quia vo/bis: id eſt ad vtilitatẽ veſtrã loquor: in quo notat malicia ⁊
Pſ.108. ingratitudo. Pſ. Pro eo vt me diligerent ⁊c. Pſ. Retri/
Pſ.37. buebant mihi mala ꝓ bonis. Hiere.xviij.d. Nũquid reddit pro bono malum ⁊c. Patet etiam hic ꝙ expreſſe veritatem impugnabãt/ ⁊ peccabant peccato in ſpiritũſanctum: ſm illã ſpeciem que eſt impugnatio veritatis agnite. Sed ne dicant ꝙ a ſe fingit que dicit: dicit ꝙ non ſua ſed patris auctoritate: Et hoc eſt: d Quam audiui a deo: id eſt quã naſcendo accepi a patre. Chryſoſtom⁹. Quã veritatẽ? Quoniã par eſt patri: propter hoc eam volebant interficere. Uel/ Verita/tem: quia eos arguebat. Amos.v.c. Odio habuerunt cor/ripientẽ in porta ⁊c. Prouerb.xv.b. Non amat peſtilens ⁊c. Tulli⁹ de amicitia. Obſequium amicos/ veritas odiũ parit. e Hoc: id eſt cõſimile: f Abraã non fecit: cuius fi/lios vos dicitis. Etſi enim aliquos interfecit/ non tamẽ inno/centem ⁊ iuſtum. Sed eſt vobis ali⁹ pater: cuius opera faci/tis. Unde ſequit: g Uos facitis opera patris veſtri. Non dicit cuius patris: ſed ſignificat ꝙ diaboli ⁊ non abrae. Chryſ. Que ſunt opera abrae? Manſuetudo/ humilitas/ obedientia/ fides. Uos autem ecõtrario eſtis immiſericordes/
Moraliter crudeles/ infideles. Moraliter nota ꝙ iſti gerũt ꝑſonam quo/rundam gloriantiũ de genere ſuo: cum tamẽ habeant mores ⁊ opera demonũ/ non ſuorum parentum. De quibus dicitur Oſee.ix.c. Gloria eorum ab vtero/ quia a tali matre: ⁊ a con/ceptu/ quia a tali patre: ⁊ a partu/ quia ĩ natiuitate mea fuit ille epiſcopus: et conſimilia. Uel a partu: id eſt a cõſanguinitate. Sed contra tales dicit Origeñ. Uilis nobilitas que in lo/cis turpibus generat. Job.xvij.d. Putredini dixi ⁊c. Et ꝓ/pter hoc dicit dominus per Malachiã.ij.b. Nũquid nõ pa/ter vnus omniũ noſtrũ? Nũquid nõ deus vnus creauit nos? Quare ergo deſpicit vnuſquiſqꝫ veſtrum fratrem ſuum vio/lans pactũ ⁊c. Et Seneca. Nobilitas nihil aliud eſt ꝙ̃ diuitie inueterate. Deut.xxxiij.a. Qui dixerit patri ſuo ⁊ matri ſue neſcio vos: ⁊ fratrib⁹ ſuis ⁊c. His etiam dicit dominus: Si filij abrae eſtis: opa abrae facite. q.d. ſi ingenui eſtis carne: ingenui ſitis mẽte. Hoc etiam debet dici nobilibus/ ꝙ habeãt memoriã bonoꝝ anceſſoꝝ ſuoꝝ. Eſa.lj.a. Attẽdite ad abraam patrem veſtrũ ⁊ ad ſaram matrem veſtrã: quia vnum vocaui eum: ⁊ benedixi ei ⁊ multiplicaui eum. Hieronym⁹. Nihil aliud video in nobilitate appetendum niſi ꝙ quadã ne/ceſſitate aſtringat/ ne a maiorum probitate degeneret. Ecci. xlj.c. Erubeſcite a patre ⁊ a matre de fornicatione/ id eſt pro/pter honorẽ patris ⁊ matris. Uel ne degeneretis. Uñ Exo. xxviij.b. Portabitqꝫ aaron nomina eorum.i. duodecim pa/triarcharũ ſuper humerũ ob recordationem: videlicet vt non degenerẽt a factis eorum bonis: Hec eſt tota vtilitas genero/ſitatis. Sequit de littera. h Dixerunt itaqꝫ ei: iam in/telligentes non de origine carnis: ſed de vita hominũ loqui.

¶ Nos ex fornicatione
...aliter * eris ⁊c. Quintũ opus eſt/ ꝙ de regibus quattuor triumphat: Geñ.xiiij.c. id eſt demonibus: vel temptationib⁹ quattuor:
Pſ.90. quas habes ſuper Pſ. A ſagitta volante in die ⁊c. Diabo/lus enim iuſtos impugnat. Ecci.ij.a. Fili accedens/ peccatum relinquẽdo: ad ſeruitutẽ dei/ orando: ſta in iuſticia/ carnis con/cupiſcentias refrenãdo: ⁊ in timore/ cautele cauens.ſ. a malo/rum conſortio: ⁊ prepara animã tuã ad temptationẽ: hoc eſt quintũ. Ezech.iij.c. Aſſumpſit me ſpiritus: ⁊ audiui poſt me vocem cõmotionis magne. Sextum op⁹ eſt/ ꝙ decimas de/dit melchiſedech poſt victoriã: vt dicit Geñ.xiiij.d. et Heb. vij.a. Sic nos debemus attribuere deo victoriam temptati/onũ. Unde filij iſrael poſt victoriam egy/ptiorum cecinerunt: Cantemus domino ⁊c. Exo.xv.a. Pſ. Non nobis dñe ⁊c. † Pſ.113.
Deut.xxxij.d. Sed propter iram inimicorũ diſtuli/ ne forte ſuperbirẽt hoſtes eo/rum/ ⁊ dicerent: Manus noſtra excelſa ⁊ non dominus fecit hec omnia. Septimo/ offert aues ⁊ animalia: Geñ.xv.b. quia debet habere prõptam voluntatẽ ſeruiendi deo/ ⁊ corpore et anima poſt victoriam. Corpore. Unde Ro.xij.a. Obſecro vos fratres ꝑ miſericordiã dei: vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam deo. Et anima. Unde Pſ. Anima mea in manib⁹ Pſ.118.
meis ſemper: id eſt parata vt offeram eam. Sap.iij.a. Iuſto/rum anime ĩ manu dei ſunt: ſicut oblatio in manu ſacerdotis. S.iiij.d. Spiritus eſt deus ⁊c. Octauo/ ſpem prolis concipit ⁊ hiſmaelem generat: Geñ.xvj.d. Per quã ſignificat timor qui concipit per hec ꝑdicta. Et bene ꝑ hiſmaelem ſignificat timor: quia de eo dicit Geñ.xvj.c. Manus eius contra om/nes: ⁊ manus omniũ contra eum: quia filius dei ꝑ adoptionẽ timere debet omnia/ tam bona ꝙ̃ mala opera: ſm illud Job ix.d. Uerebar omnia opera mea. Ideo dicit Ecci.j.b. Ini/tium ſapientie timor dñi: ⁊ cum fidelibus in vulua cõcreatus eſt: ⁊ cum electis feminis gradit ⁊c. Nono/ circũcidit ſe cum tota familia ſua: Geñ.xvij.d. qḋ fit per circũſpectionẽ: q2 q̃ ti/met deũ nihil negligit. Eccs.vij.c. Itẽ Ecci.xv.a. Qui timet deũ faciet bonũ. Hiere.iiij.a. Circũcidite dño ꝑputia cordiũ veſtroꝝ viri iuda. Decimo/ cũ dño epulat q̃ñ inuitat angelos ad cõuiuium: Geñ.xviij.a. qḋ eſt q̃ñ incipit delectari in dño poſt hec ꝑdicta. Prouer.xv.b. Secura mens q̃ſi iuge cõui/uiũ. In h cõuiuio mutat aq̃ ĩ vinũ. S.ij.b. Hoc ꝯuiuiũ parat aſſuer⁹: Heſter.j.a. Itẽ Luc.xv.g. Epulari optebat ⁊ gau/dere ⁊c. Undecimo/ duo ei ſecreta reuelant/ videlicꝫ ſubuerſio ſodomoꝝ: ⁊ ꝙ haberet filiũ iſaac. Per qḋ ĩtelligit ꝙ dñs ſctis aptius declarat ⁊ penas maloꝝ ⁊ gaudia ſua ⁊ ſuorũ. Et ꝓpt h duo dr Eſa.xxiiij.c. Secretũ meũ mihi: ſecretũ meũ mihi ⁊c. Et.j.xv.b. Iã nõ dicã vos ſuos ſ amicos: q2 oĩa q̃ audiui ⁊c. ſcꝫ ꝑmia bonoꝝ ⁊ tormẽta maloꝝ. Duodecimo/ ſarã vxorẽ ſuã adhuc fingit ſororẽ: q2 timet abimelech ⁊ ĩ occulto iocat cũ ea: Geñ.xx.a. quia nõ debem⁹ tm̃ abſtinere ab operib⁹ cõ/cupiſcẽtie: ſed etiã a bonis corã homnib⁹/ ne amittam⁹ ea per inanẽ gloriã: ſed in occulto debemus ea facere: ⁊ tũc naſcit ei iſaac.i. riſus.i. ſpes eternoꝝ ⁊ deſideriũ ⁊ dilectio: ⁊ hiſmael: id ẽ timor eijcit: q2 charitas foras mittit timorẽ.j. Joh.iiij.d. Gal.iiij.d. Eijce ancillã ⁊c. S. eodẽ: Seru⁹ nõ manet ĩ domo ĩ eternũ. Precipit aũt iſaac.i. riſus ſpũalis ĩmolari.i. reprimi ne luxuriet per ꝑſumptionẽ: Geñ.xxij.a. Unde Eccs.vij.a. Melius eſt ire ad domũ luct⁹ ꝙ̃ ad domũ cõuiuij ⁊c. Tamẽ nõ immolat iſaac ſed aries: q2 qḋ ſpũale eſt in gaudio remanet: ſed carnalitas q̃ aliq̃ñ admiſcet ⁊ leuitas vł ineptitudo ꝑſum/ptionis mactat. Et ita implet qḋ dicit Prouer.xiiij.b. Cor qḋ nouit amaritudinẽ anime ſue in gaudio eius non miſcebit alien⁹ vel extrane⁹. Et tunc morit ſara.i. cõcupiſcẽtia ex toto extinguit: ſm illud Gal.ij.d. Uiuo ego iã nõ ego. Et deinde cõiungit iſaac cũ rebecca.i. gaudiũ cũ patiẽtia: vt ſit volũta/ria ſuſtinẽtia: ⁊ expectat ĩ ſpe vita eterna: ſm illud Jaco. vlt. b. Ecce agricola expectat ꝑcioſũ fructũ tre/ patiẽter ferẽs do/nec accipiat tẽpaneũ.i. dotẽ aie: ⁊ ſerotinũ.i. dotẽ corpis: qḋ ſero dat.i. in fine. Ad vltimũ iungit abrae cethura: q̃ interp/tat copulata: ⁊ ſignificat ꝯtẽplationẽ: q̃ tanto vinculo viro cõ/tẽplatiuo ꝯiũgit/ vt nũqꝫ recedat ab eo: ſicut nec iſta ab abraã. Uñ Luc.x.g. Maria optimã ptẽ elegit q̃ nõ auferet ab ea. Et tunc morit abraã carni/ aio: ſm illud Col.iij.a. Mortui eſtis ⁊ vita veſtra abſcõdita eſt cũ chriſto in deo.

a Nõs ex fornicatione nõ ſu/
b mus nati. Unũ patrẽ ha/
c bemus deũ. Dixit ergo eis
ieſus: Si deus pater veſter
d eſſet/ diligeretis vtiq͡ʒ me.
e
f Ego eñ ex deo proceſſi et
g veni. Neq͡ʒ enim a meipſo
h veni: ſed ille me miſit. Qua/
re loquelam meam non co/

i gnoſcitis: Quia non po/
k teſtis audire ſermonẽ meũ.
l Uos ex patre diabolo eſtiſ
m
n et deſideria patris veſtri vul
o tis facere. Ille homicida
p
q erat ab initio: et in veritate
r
s non ſtetit: quia veritas nõ
t
v eſt in eo. Cum loquit̃ men/
x dacium/ ex ꝓprijs loquit̃:

F a Nos ex fornicatione non ſumus nati.q.d. tu di/cis ꝙ nõ ſumus imitatores abrahe. Sed hoc falſum ẽ: quia nõ ſumus ex idolatriis nati: ſed vnum deum colimus ſicut abraã. Uel ſic ſm̃ Interlin. Etſi non ſimus omnino ſimiles abrahe: tamen idolatre nõ ſumus: ⁊ ſemper vnum deum colimus. Et hoc eſt: b Unum patrem habemus deum: non plures deos. Et nota: quia vſu ſcripturarum ſciebant fornicationem ſpiritualiter dici/ cũ anima falſis dijs ſubijcit̃: Sicut habetur Sap. xiiij.b. Initium fornicationis eſt exquiſitio idolorũ. Et Hiere. iij. c. Mechata ẽ cũ ligno et lapide. Et quia dominus nihil dixerat contra abraam: modo dicunt ſe patrem habere deum: vt per hoc aliquam occaſionem contra ipſum inueniant. Glo. Sicut prius oſtendit de abraam: ita nunc oſtendit deum non eſſe eis patrem: quia non cognoſcunt filium quem miſit nec diligunt. Unde ſubditur: c Dixit ergo eis ieſus: Si deus pater veſter eſſet: id eſt ſi eũ tanq͡ʒ patrem honoraretis ⁊ amaretis: d Diligeretis vtiq͡ʒ me/ cum ſim omnino idem deus cum illo. Uel ſic arguit: Si deus pater veſter eſſet diligeretis eum: et ita cum idem omnino ſim cum eo/ diligeretis me: Sed non diligitis eum: quia non diligitis me/ qui ſum idẽ illi: Ergo nõ colitis eũ. Et ſubdit duas cauſas quare deberent eum diligere. Quia eiuſdem ſubſtãtie eſt cum patre: e Ego enim ex deo proceſſi/ per generationem eternam/ habens eandem eſſentiam ab eo. Item per miſſionem temporalem in carnem: Unde ſubdit: f Et veni/ in mundum/ in carnem. q.d. ſi diligeretis dominum/ diligeretis ⁊ nũcium: ſm̃ qđ ſolet dici vulgariter: Qui me diligit: ⁊ canem meum diligit. g Neq͡ʒ enim a meipſo veni/ tm̃: id eſt non ſum ſine genitore/ ſm̃ qđ deus: nec inquantum homo ſine mittente: ſed ille me miſit. Sed quia poſſent dicere: hoc neſcimus: ideo oſtendit ꝙ per verba eius deberent cognoſcere: ſed nolunt. Unde dicit̃: h Quare loquelam meã non cognoſcitis: id eſt non intelligitis ea que dico: Et ſubdit cauſam: i Quia non poteſtis. Chryſoſtom⁹: id eſt nõ vultis/ k Audire. i. cũ perſcrutatione intelligere: ſermonem meum. q.d. inuidia veſtra et voluntas maligna et terrena eſt cauſa quare non cognoſcitis celeſtia verba. Eſa. vj. c. Audite audientes ⁊ nolite intelligere. Et ſubdit: Incraſſatum eſt cor populi huius/ per carnalem intelligentiam. Item ſimile Act. vij. g. vbi dicit̃ ꝙ continuerunt aures ſuas ⁊ impetum fecerunt vnanimiter in eum. Et ſupra: Audientes autem hec diſſecabatur cordibus ſuis: ⁊ ſtridebant dentibus in eum. ſ. ſtephanum. Uel/ Non poteſtis: tales quales nunc eſtis/ audire: id eſt credere. Uel aliter: vt ſit ſenſus: ꝙ non intelligebant ea que dicebant̃: quia nec audire ea poterant: ſed cum grauitate ea audiebant. Grauis enim erat eis et ad videndum ⁊ ad audiendum: Sap. ij. c. Et non poſſunt libenter homines diſcere niſi libenter audiant ⁊ diligant magiſtrum. Et nota ꝙ ſermo dñi requirit vt audiatur intelligendo ⁊ obediendo. De primo Ecci. v. c. Eſto manſuetus ad audiendum verbum dei vt intelligas. De ſecundo J. x. c. Oues mee vocem meã audiũt. Quia vero ſine contradictione probauit ꝙ non ſunt filij abrahe: nec etiam dei: ⁊ quia iam inuenerat alium eos patrẽ habere q͡ʒ abraam vel deum: ideo cõſequenter acrius eos arguens tanq͡ʒ obſtinatos/ aperte determinat de quo patre intelligat/ dicens: l Uos ex patre diabolo eſtis. q. d. ideo me non auditis: quia ex diabolo eſtis/ filij eius/ non naſcendo: vt manichei dicunt: ſed imitando. Unde et alibi iudeis dicitur: Pater tuus amorreus ⁊c. Ezech. xvj. a. Chryſoſtomus. Uos ex patre diabolo eſtis/ non dei/ non abrahe vt vos iactatis: ſed diaboli filij eſtis. Et hoc probat argumẽtãdo. m Et: id eſt quia n Deſideria patris veſtri vultis facere: me. ſ. occidere. Hoc enim: id eſt occiſiones meditari diabolice malicie eſt. Item mentiri diabolicũ eſt. Item odire eum qui non leſit diabolicum eſt: que omnia facitis: ſicut poſtea oſtenditur. Et nota ꝙ non dicit: opera ei⁹: ſed: deſideria ei⁹ vultis facere/ oſtendẽs quoniã et ille ⁊ hi vehementer ab occiſiõibus poſſident̃: ⁊ vehemẽter nocere volũt. Et quoniam inuidia erat cauſa: neq͡ʒ enim habens aliquo incuſare adam interfecit/ ſed inuidens ſolum: ita ⁊ iſti chriſtũ. Unde et oſtendit que ſunt deſideria diaboli ⁊ eorum. ſ. homicidiũ/ mẽdaciũ ⁊ odium veritatis. Et vt oſtẽdat ꝙ illũ imitant̃/ aperit qualis eſt diabol⁹/ dicẽs: o Ille homicida/ ſpiritualis: p Erat ab initio/ hominis. ſ. ſiue ex quo fuit qui poſſet occidi. j. Joh. iij. b. Ab initio diabolus peccat. Auguſtinus. Nota homicidã/ nõ ſolum qui ferro ſed ⁊ qui verbo occidit: vt diabolus primos parentes. Unde Pſ. Lingua eorũ gladius acutus. Uel/ Ab initio: id eſt in ſeptenario dierũ: qđ dicit̃ quaſi initiũ mũdi ⁊ temporis. Uel/ Ab initio: id eſt initiali plaga mũdi ⁊ oriẽtali. Simile Gen. ij. b. Plantauerat dominus deus paradiſum voluptatis a principio. Uel/ Ab initio/ creationis ſue dictus eſt homicida ſuipſius: quia dicitur homo: Matth. xiij. d. Inimicus homo hoc fecit. Dicit̃ enim homo ab homine deuicto: ſicut paulus ſic dictus eſt a paulo ſergio. q Et in veritate nõ ſtetit. q. d. ſicut homicida ita ⁊ mendax eſt: quia hominẽ quẽ occidit mendacio ſeduxit/ dicens: Eritis ſicut dij ⁊c. Gen. iij. a. Et oſtendit radicem mendacij: t Quia veritas non eſt in eo. q. d. in veritate non ſtetit: ſed in falſitate quã homini ſuaſit: qꝛ falſus erat in ſe. Ex falſitate enim cõcepta in ſe falſitatem ꝓtulit/ loquẽs homini per ſerpentẽ. Unde ſequit̃: v Cum loquit̃ mendaciũ/ ſuadendo: ſicut tunc homini: x Ex ꝓprijs loquit̃: quia non aliunde habet: ſed a ſe concepit. Uel ſic lege: r In veritate non ſtetit: id eſt in innocentia/ vel in rectitudine nature non permanſit: vel in deo qui eſt veritas. Et hoc: t Quia veritas non eſt in eo: id eſt quia ipſe deus qui eſt veritas/ nõ fuit in eo: id eſt qꝛ eum repulit ⁊ ab eo diſceſſit. q. d. ideo rectitudinẽ nature amiſit: qꝛ a deo q̃ eſt veritas receſſit/ ꝑdidit ſuã ꝟitatẽ: qꝛ a ſumma veritate receſſit: ⁊ qꝛ a ſua ꝟitate ceciderat: homini in rectitudine nature exiſtẽti inuidit ⁊ occidit. Unde hoc ordo verboꝝ oſtendit: o Ille homicida erat ab initio: et ideo homicida. q Et: id ẽ quia/ r In veritate/ i qua fuit cõdit⁹: s Non ſtetit: qꝛ nec diu fuit in celo. Et quare non ſtetit: t Quia veritas non eſt in eo. Auguſtin⁹. Recedendo a veritate/ non habet veritatem. Uel ſic: r In veritate non ſtetit: id eſt a via recta/ vel a deo cecidit: ꝟ. ſit liptote. Et ꝙ hoc verũ ſit/ patet quotidie: t Quia veritas nõ eſt in eo. Semp enim decipit quãtũ poteſt. Et bene dico ꝙ non eſt veritas in eo: ſed/ v Cum loquit̃ mendacium ex ꝓprijs loquit̃: quia non aliũde habet: ſed a ſe poſtq͡ʒ cecidit a veritate.

Uel ſic: o Ille homicida/ hoc q͡ʒtum ad alios: q͡ʒtum ad ſe autẽ/ r In veritate non ſtetit: quã ꝑceperat/ ſm̃ illos qui dicunt ꝙ creatus erat in gratuitis. Uel percepturus erat ſm̃ hoꝝ ꝯtrarios. s Nõ ſtetit. i. nõ ꝑſeuerauit. Ne aũt putet̃ ꝙ ideo non ſtetit: quia deus ſibi non dedit/ ſubdit cauſam ex ꝑte ipſius diaboli. t Quia veritas in eo nõ eſt. i. in eo fuit cauſa defectus a veritate: nõ in deo. Et ſumit̃ hic veritas large ꝓ rectitudine vite ſola mente ꝑceptibili. Et qꝛ defectus veritatis fuit ex ꝑte ſua: ideo ſuũ ꝓpriũ fuit mẽdaciũ. Et hoc/ v Cũ loquit̃ mẽdaciũ/ defraudãdo hominẽ. x Ex ꝓprijs/ adinuẽtionibus

Aliter

1. Joh. iij.

Pſ. lvj.

ceſſit a veritate. Unde ſubdit: a Quia mendax eſt: Et non ſolum mendax: ſed/ b Et pater eius: id eſt mendacij. Auguſtinus. Mendacij qd̃ loquit̃ pater eſt: quia ipſe genuit mẽdaciũ ſuum: et hoc eſt de ꝓprijs loqui. Et pater eius. Chryſoſtom⁹. Ille enim parturiuit mendaciũ primus. Geñ. iij.a. Quocunqꝫ die comedertitis ex eo: aperient̃ oculi veſtri et eritis ſicut dij. Et ipſe primo vſus eſt mendacio vt ꝓprio: Nã homines vtunt̃ quidem non vt proprio / ſed vt alieno. Auguſtin⁹. Diabol⁹ mẽdax ẽ ⁊ pat̃ mẽdacij: Nã tu forte mẽdax es: quia mendaciũ loqueris: ſed non es pater eius. Si em̃ qd̃ dicis a diabolo accepiſti ⁊ diabolo crediditi / mẽdax es: ſed pater mendacij non es: Ille ṗo / quia non aliunde accepit mẽdaciũ: q̃ mẽdacio tanqꝫ veneno ſerpẽs hominẽ occideret / pater ẽ mẽdacij: ſic de⁹ pat̃ eſt veritatis.

7.c.teſtes reticis.c. iuncto

a quia mendax eſt ⁊ pater eius. b c Ego autem ſi veritatem dico d non creditis mihi. e Quis ex f vobis arguet me de peccato? g Si veritatem dico / quare voſ h non creditis mihi? i Qui ex deo k eſt: verba dei audit. l Propterea vos non auditis: quia m ex deo non eſtis. n Reſponderunt igit̃ iudei ⁊ dixerunt ei: o Nõne bene dicim⁹ nos: quia p ſamaritanus es tu / et demo q niũ habes? r Reſpondit ieſus: Ego demonium non habeo:

ꝓprijs / adinuẽtiõib⁹.ſ. loquit̃: a Quia mendax eſt. Habitũ notat: quia rectitudinem veritatis quã ſemel abiecit actu / ſemꝑ abijcit voluntate. b Et pater eius.ſ. mẽdacij: quia ipſe primo adinuenit illud. Sequit̃: c Ego autem ⁊c̃. Per contrarium probat dictum ſuum: quia qui amant mendaciũ ſm̃ q̃ hmõi / odiunt veritatem: et ideo dicit: Ego autẽ ſi: id eſt quoniã / veritatẽ dico: ⁊ non habetis aliã cauſam non acquieſcendi: d Non creditis mihi: quia.ſ. inimici eſtis veritatis: et ita probatis vos eſſe filios diaboli mẽdacis / non dei. Ne autẽ poſſint dicere / q̃ licꝫ veritatem dicat: tamen non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris: ideo ꝓueniens hoc ſubdit: e Quis ex vobis arguet me de peccato ⁊c̃. Uel ſic cõtinua: quia poſſent dicere ſe nõ eſſe homicidas neqꝫ mendaces: ſed ideo eum ꝑſequi / quia peccator erat ⁊ facinoroſus: ideo dicit: Quis ex vobis arguet me de peccato. q.d. quare vultis me interficere ex quo nõ poteſtis me de peccato arguere? Uel / Quis ex vobis arguet me de peccato: ſicut ego arguo vos ⁊ patrẽ veſtrũ? Et cũ nullus poſſit arguere vitam: quare nõ recipitis doctrinã? Et hoc eſt: g Si veritatẽ dico: id eſt me veritatẽ manifeſto / vel veram doctrinam vt homo: h Quare vos non creditis mihi / veritati: niſi ſuppl'e / quia eſtis filij diaboli mẽdacis? Unde nõ ignorat ſed manifeſtat maliciã eorũ: vt ſaltẽ confuſi redeant ad veritatem ⁊ liberent̃. i Qui ex deo eſt: nõ natura / ſed fide ⁊ gratia: k Uerba dei audit.i. amat ⁊ cum deuotiõe recipit: Scd̃m qd̃ ſolet dici: Qui diligit regẽ diligit eius legẽ. Et ex hoc includit qd̃ intendit.ſ. q̃ ſint filij diaboli. l Propterea vos non auditis.i. auditui tradere: vel obedire contemnitis. m Quia ex deo non eſtis.i. quia ex diabolo eſtis: nõ ꝑ naturã ſed ꝑ maliciã. Et hoc nõ eſt ex ꝑte dei / ſed ex ꝑte veſtra: qui nõ vultis eſſe ex deo: quia ei⁹ gratiã ⁊ quem ipſe miſit abijcitis. Eccl.iij.d. Auris bona cũ omni concupiſcentia audit ſapientiã. Nota q̃ hic quaſi ſubit dñs iudiciũ cum homine / dicens: e Quis ex vobis arguet me ⁊c̃. Unde Job.xxxi.b. Si cõtempſi iudiciũ ſubire cũ ſeruo meo ⁊c̃. Eſa.v.a. Judicate inter me ⁊ vineã meã ⁊c̃. Eſa.xliij.d. Reduc in memoriã ⁊ iudicemur ſimul. Pſ. Ut iuſtificeris in ſermonib⁹ tuis: ⁊ vincas cũ iudicaris. Chriſtus em̃ non poteſt argui de peccato: quia peccatũ nõ fecit: nec inuentus eſt dolus in ore ei⁹.j. Pet.ij.d. Job.xxv.a. Nũquid iuſtificabit̃ homo cõparatus deo? Itẽ Job.xxj.d. Quis arguet corã eo vias ei⁹? f De peccato / auaricie: a q̃ doctor debet ſe excutere: ſicut ſamuel.j. Reg.xij.a. et moyſes Numeri.xvj.c. Job.xv.d. Ignis deuorabit tabernacula eoꝝ ⁊c̃. Uel de peccato ſuꝑbie vel cõcupiſcẽtie. Cõtra ſuꝑbiã ⁊ honorem / dic̃ poſtea: Inhonoraſtis me. Cõtra delectationẽ carnalẽ / dicit̃: Tulerũt ẽ lapides vt iacerẽt in eũ. Contra copiã ⁊ auariciã dicit̃: Nũquid tu maior es patre nr̃o

ec̃ij.15.c.

Ps.50.

abraã: qui.ſ. habuit aurũ ⁊ boues. Nota q̃ ꝑdicator primo debet oſtendere vitam bonam. Unde / Quis ex vobis arguet me ⁊c̃. Et poſtea debet oſtẽdere ſanam ⁊ veram doctrinam. Unde ſequit̃: Si veritatẽ dico ⁊c̃. Sicut Job xxiij.d. Quis me poteſt arguere. Itẽ Job.vj.d. Cũ nullus ex vobis ſit qui poſſit arguere me. b Quare vos non creditis mihi? Propter tres rationes nõ credunt: quia nutriti ſunt in mẽdacijs. Unde ſicut ruſticus libẽti⁹ comedit fabas qꝫ gallinas: ſic ipſi audiũt libẽtius mẽdaciũ qꝫ veritatẽ. Unde ꝑ cõtrariũ dicit̃.j.xviij.g. Qui eſt ex veritate audit vocẽ meã. Itẽ Numeri.xj.b. iudei repudiabant manna dulciſſimũ cibũ: q2 nutriti erant de alijs egypti. Secũda ratio eſt: quia eoꝝ affectus eſt ad aliud inclinatus: ⁊ ad idẽ inclinat rationẽ ⁊ intellectũ: ⁊ ita nõ recipit veritatẽ. Unde Job.xxxj.a. ꝑ contrariũ: Si ſecutus eſt oculus meus cor meũ.i. intellectus affectum. Tertia ratio eſt: q2 veritas cõtraria eſt eis. Accuſat enim eos de malis. Unde.j.iij.c. Qui male agit odit lucẽ ⁊c̃. Matth. v.d. Eſto cõſentiens aduerſario tuo: id eſt ſcripture. Sequit̃: n Reſpõderũt igit̃ iudei ⁊ dixerũt ei. Aug⁹. Quia conuicti ſũt nõ eſſe filij abrae vel dei / ſed diaboli: ingerũt conuitia. Et h̃ eſt: o Nõne bene dicim⁹ nos: id eſt vere ⁊ iuſte: p Quia ſamaritan⁹ es tu. Samaritan⁹.i. odiẽs nos tanqꝫ ſamaritan⁹: et ideo talia dicis nobis. q Et demoniũ habes.i. inſan⁹ es: et ideo talia dicis de te: te exequans deo: qd̃ ẽ inſanũ ⁊ abſurdũ. Uel / p Samaritan⁹: id ẽ peccator ⁊ inſcius in lege. Et hoc dicũt: q2 videbat̃ obloqui legi. q Et demoniũ habes.i. arrogans es ſicut diabolus. Et nota q̃ dicit̃: Bene dicim⁹. Chryſ. Nuſqꝫ dic̃ euãgeliſta ſuperius q̃ eum vocauerunt ſamaritanũ: Sed intelligendũ eſt hoc ab eis multotiens dictũ eſſe. Itẽ nota q̃ quaſi querẽdo hoc maximũ conuitiũ dixerũt: quaſi ſupponẽtes certũ eſſe: et ideo querũt ꝑ / Nõne: cui cõſueuit ſemper affirmatiua reſponderi. Sed humiliter ⁊ patiẽter / r Reſpõdit ieſus / dicens: Ego demoniũ non habeo. Ad primũ nõ reſpõdet / attendens interꝑtationẽ ⁊ ſignificationẽ nominis: q2 ſamaritanus interꝑtat̃ cuſtos: ⁊ ipſe cuſtos eſt. Unde Pſ. Nõ dormitabit neqꝫ dormiet qui cuſtodit iſrael. Et Eſa.xxj.c. Cuſtos q̃d de nocte ⁊c̃. Aliud autẽ vt falſum negat: ſed vt patiens conuitiũ nõ reddidit: ſm̃ illud Roma.xij.d. Nulli malũm ꝓ malo reddentes ⁊c̃. Unde hic in duobus nos inſtruit. Primo.ſ. quia cũ crimẽ nobis imponit̃ / debemus leui excuſatione nos expurgare / ne pereat fama que neceſſaria eſt ꝓpter ꝓximũ. Secundũ eſt: quia iniuriã dei debemus omnib⁹ modis vindicare: noſtrã autẽ patienter tolerare. Et ideo dure reprehendit eos / cũ dicebant ſe eſſe filios dei: hic aũt remiſſe loquit̃. Unde Chryſ. Cũ dicerẽt.ſ. eodẽ: Patrẽ habem⁹ abraam ⁊ deũ / vehementer eos tetigit ⁊ increpauit: hic autẽ quãdo vocãt eũ demoniũ habentẽ / remiſſo vtit̃ ſermone ⁊ humili: per hoc erudiẽs nos / que ad deũ ſũt vindicare: q̃ ṗo ad vos / deſpicere ⁊ nõ curare. Unde Matth.xvj.d. Uade retro ſathana: in prioꝛib⁹ nõ increpauit. Itẽ in hoc q̃ vnũ negat / aliud nõ negat: dat nobis formã q̃ ſi improperet̃ nobis paupertas vel vilitas / nõ debem⁹ defendere nec tanqꝫ cõtumeliã reputare: ſed ſi peccatũ imponat̃ / poſſum⁹ nos ſimpliciter ⁊ hũiliter ⁊ benigne excuſare ⁊ defendere. Chryſ. Si dixerit te inopẽ / deride: ſi dixerit te pauperẽ / deride: ſi dixerit inſipientem / geme: non ꝓ te ſed ꝓ illo. Item dñs non negauit ſe eſſe ſamaritanũ: q2 omnes bñ ſciebãt / q2 iudeus erat. Nec de hoc dubitabant / licꝫ hoc cõtumelioſe dicerẽt. Item nõ reputauit hoc opprobriũ nec negauit / ne ſignificare videret̃ q̃ ipſi eſſent deſpiciendi: ſicut iudei putabant. Neminẽ enim deſpicit chriſtus qui dicit: Non veni vocare iuſtos ſed peccatores:

De p̄ſump. c.nonne 5.7.c. et.j.10 .d.

Chryſ. accipit ꝓ eodẽ ſamaritanũ ⁊ demoniacum dicere .i. inſanum

Ps.120.

a ſed hõnorifico patrem meũ: ⁊
b vós inhonoraſtiſ me. Egó au
tem non quero gloriam meã.
c Eſt qui q̃rat ⁊ iudicet. Amén
f amen dico vobis: ſi q̃uis ſer
g monem meũ ſeruauerit: mor
h tem nõ † videbit i eternũ. Di
i xerũt ergo iudei: Nũc cogno
k uim⁹ quia demoniũ habes.
l Abraam mortu⁹ eſt ⁊ pphe
m te/ et tũ dicis: ſi q̃uis ſermonẽ
n meũ ſeruauerit/ non guſtabit
o mortem in eternum. Nũquid
tu maior es patre nr̃o abraam
p qui mortuus eſt? Et pphete
q mortui ſunt: quẽ teipſũ facis?
r Rñdit ieſus: Si ego glorifi
s co meipſũ/ gloria mea nihil ẽ.
t Eſt pat̃ meus q̃ glorificat me
v quẽ vos dicitis: q2 de⁹ nr̃ eſt:
x
y

Matth.ix.b. a Sed honorifico patrẽ meũ. q.d. non curo de veſtra contumelia: quia non curo de mea gloria/ ſed patris. Hieronymus. Qui non querit gloriam/ nõ ſentit cõtumeliam. Uel ſic. Licz me reputetis demoniacũ: quia patri me comparo/ ſabbata eius violans/ ⁊ me ei exequãs/ ⁊ in eũ blaſphemẽ: vt dicitiſ: tamẽ nõ ẽ ita: Sz honorifico/ eius auctoritatem ei in omnib⁹ attribuẽs. b Et vos inhonoraſtis me. q.d. facio quod de/

Mr. ⁊ guſtabit B. beo/ patrem honorans: ne arrogans vobis videar: ſed vos nõ facitis qd̃ debetis: quia inhonoraſtis me p falſa opprobria: qui me deberetiſ honorare/ ſaltem propter hoc ꝙ honoro patrẽ. Minus dicit ⁊ plus ſignificat. Inhonoraſtis me: id eſt contumelias intuliſtis. Uel aliter: a Sed honorifico patrem meũ. Chryſoſtom⁹: In hoc. ſ. ꝙ dicebat non decere eos deum patrem vocare homicidas exiſtentes/ patrem honorabat. b Et vos inhonoraſtis me: quia .ſ. honorifico patrem. q.d. patri debetis noxas huius cõtumelie: quia ꝑ illo hec audio. Et vt omnimodã humilitatẽ pretendat/ dicit: c Ego autem non quero gloriam meã: ſupple nunc in preſenti: q.d. licz contumelias inferatis: ego tamẽ non vindico eas ſicut homines gloriã amãtes: qui contumeliis illatis malum

Deut.32.c. reddunt: ſed patri reſeruo: ſm illud Roma. xij.d. Mihi vindictam: ⁊ ego retribuã. Et hoc eſt qd̃ dicit: d Eſt q̃ querat/ gloriam meã/ pater. ſ. e Et iudicet: id eſt vindicet ſuo tempore meam cõtumeliam. Et hoc dicit/ vel ꝑdicendo/ vel iuſticie patris cõcordando: Puniuit enim pater peccatum eorum/ in captiuitatẽ eos tradendo: ⁊ iuſtam penam excecationis eis infligendo. Uel ſm Aug. d Eſt qui querat ⁊c̃. Due ſunt tẽptationes. Una ꝓbationis: de q̃. Deut. xiij.b. Tẽptat vos de⁹ ⁊c̃. Alia deceptiõis: de q̃ Jaco. j.b. De⁹ itẽptator maloꝝ ẽ. Sic et duo timores. Un⁹ quẽ charitas foras mittit. j. Joh. iiij.d. Aliꝰ q̃ ꝑmanet

Ps.18. i ſeculũ ſeculi: de q̃ i Ps. Sic ⁊ duo iudicia. Unũ dãnatiõiſ quo nõ iudicat pat̃ ſ; oẽ iudiciũ dedit filio. S.v.d. Alteꝝ diſ

Ps.41. cretiõis. Vñ Ps. Judica me de⁹: ⁊ diſcerne cauſam meã. Scd̃m hoc dic̃. d Eſt/ pat̃/ qui q̃rat: gloriam meã. e Et iudicet. i. diſcernat cã a vr̃a: q2 vos ſcd̃m ſeculũ gloriamini/ ego nõ: ſ; ea gloria quã habui apd̃ patrẽ añq̃ʒ mũd⁹ eſſet/ q̃ eſt ab humana inflatione diſcreta. f Amẽ amẽ dico vobis ⁊c̃. Chryſoſtom⁹. q.d. ego nõ quero gloriã meã ſed pater: pro quo mihi infertur cõtumelia. Propter hoc ego omittens torquere vos modo ad admonitionem conuertor/ ⁊ conſilior hec facere/ ex quibus non ſolum ſupplicium effugiatis: ſed ⁊ eterna vita fruamini: Quia/ g Si quis ſermonem meũ ſeruauerit: corde per ſincerã fidem: ore per intrepidam cõfeſſionem: opere per deuotã cõuerſationem. Chryſoſtom⁹. Non ſolum fidem ait: ſed et vitam puram: Hoc eſt enim ſeruare/ in memoria recondere

Ps.102. ⁊ in opus transformare: ſm illud Ps. Memores ſunt mandatorũ ipſius ad faciendum ea. h Mortem non videbit/ vel/ guſtabit in eternum: id eſt non experietꝰ. Et loquitur de morte ſecunda ⁊ eterna: que eſt vera mors: De qua Apoc. xx.b. Beati ⁊ ſancti qui habent partem in reſurrectione prima: in his non habet poteſtatem ſecunda mors. Nota quia mors eterna dum nunq̃ʒ tranſgluritꝰ ſemper necans/ ſemper quaſi eſt i guſtu ⁊ nunq̃ʒ in digeſtione: per contrarium loquitꝰ de bonis: quia mortem non guſtabunt ſpiritualem. Et licz boni ſemper vitam guſtent/ tamẽ hoc non dicit: quia mali non ita habent oculum ad adepti/

oñem boni/ ſicut ad euaſionem periculi. Et conſtat ꝙ mali erant quibus loquebatur. Sed iudei vere mortui non intelligẽtes mortem eternam/ putant dici de morte hac: Unde iraſcentes reſpondent: Et hoc eſt: i Dixerunt ergo iudei: Nunc cognouimus: quaſi hoc tuum dictum nobis ſignum eſt: k Quia demonium habes: id eſt q2 inſanus es. Sed ſi demoniũ hz: vt dicit Chryſoſtomus: ſatis ſe ipſos reprehẽdũt qui demoniaco tã ſtudioſe attendũt. l Abraã mortuus eſt ⁊ prophete. Prouocant eũ vt contra abraã aliq̃d dicat. m Et tu dicis ⁊c̃. Naturalem mortem intelligunt: non de alia cogitantes. Chryſoſtomus ſic legit: n Si quis ſermonem meum ſeruauerit/ mortem non cõſiderabit. S.v.d. dictum eſt/ Uitam eternam habebit: Hic autem dicit: mortem nõ conſiderabit. In quo notatur adeptio vite et euaſio pene. Simul autem et per hoc enigmatice inſinuat/ quoniam nihil poſſunt ei facere. Si enim qui ſermonem eius ſeruat non morietur: multo mag⁹ ipſe. Hoc deniq̃ʒ nõ intelligẽtes: et ipſi dicũt: Nũc cognouimus/ quia demoniũ habes. Abraam mortuus eſt: et prophete mortui ſunt/ ⁊ tu dicis: ſi quis ſermonem meum ſeruauerit: non guſtabit mortem in eternum. Hoc eſt: qui ſermonem dei audierunt mortui ſunt: et qui tuum audiunt non morientur: o Nũquid tu maior es patre noſtro abraam: qui tantus fuit vt ſibi daretur primitus circumciſio: et facta eſt promiſſio terre promiſſionis ⁊ ſeminis/ in quo benedicentur omnes gentes. p Qui mortuus eſt: licz tantus fuerit. q Et prophete mortui ſunt: quibus deus locutus eſt per ſeipſum. Chryſoſtomus. O vanagloria: rurſus ad cognationem abrae defugiũt: et nimirum conſequens erat dicere: Nunquid tu maior es deo: aut qui te audiunt maiores ſunt q̃ʒ abraam: cui ſcʒ locutus eſt deus. Sed nõ dicũt hoc: quia minorem eſſe q̃ʒ abraam eum reputabant. r Quem teipſum facis: id eſt fingis vel ꝓtendis: qui dicis ex tuo ſermone nõ mori: cum abraã et prophetas ſcias mortuos. Chryſoſtomus. Superius dixerat ꝙ mortuos erigit. Sup. v.d. Sicut pater ſuſcitat mortuos et viuificat: ſic et filius quos vult viuificat: Hic autem dicit/ ꝙ non conſiderabit mortem qui crediderit: quod multo maius erat q̃ʒ nõ concedere teneri a morte: ideo magis ſeuiebant. Quid igitur illi? r Quem teipſum facis: et hoc iniurioſe. q.d. tu gratificas tibipſi et te laudas. Ad hoc igitur/ s Reſpondit ieſus: referens gloriam ſuam ad patrem: de quo etiam eſt qd̃ deus eſt. t Si ego glorifico meipſum/ gloria mea nihil eſt: id eſt ſi priuatam gloriam quero ſeparatam a patre/ gloria mea peccatũ eſt. Uel aliter ſm Chryſoſtomũ. Sicut illud. S.v.e. Teſtimoniũ meum nõ eſt verum: ad illorum ſuſpicionem dictum eſt: ita et hoc/ Nihil eſt: quo ad vos: id eſt pro nihilo reputatis. v Eſt pater meus qui glorificat me. q.d. vos arguitis me de inſania/ et de iactantia/ et arrogantia: ſed ego non iacto me: ſed pater meus me oſtendit in baptiſmo: Matth. iij.d. In monte: Matth. xvij.a. In operibus et ſignis et in ſcripturis: x Quem vos dicitis: id eſt de quo vos dicitis: y Quia deus noſter eſt: quaſi non recentẽ deum annũcio: ſed illum de cuius cognitiõe gloriari ſoletis. Et pcutit eos hic. q.d. vos dicitis vos deũ colere: et perſequẽdo me/ cum ipſe me glorificet/ inter vos perſe-

quimini eum.

quiminí eum. a Et non cognouiſtis eum/ patrem vel deum in operibus ſuis: quia de alia cognitione non reprehenduntur. Non cognouiſtis inq̄ȝ per fidem. q. d. iactatis vos de eo ꝙ deus veſter ſit: ſed eum ignoratis: q2 ei qui omnia pro eo et dicit et facit vt ipſe glorificetur/ iniuriamini/ et miſſum ab eo non recipitis. b Ego autem noui eum/
s.7.d. per vnitatem noticie et ſapientie ⁊ eſſentie. Et q2 noui: ideo a me addiſcere poteſtis ſi vultis. Matthei xj.d. Nemo nouit patrem niſi filius ⁊ cui voluerit fili⁹ reuelare. Et ne videatur eſſe gloriatio ꝙ dicit ſe eum noſcere/ ſubdit: c Et ſi dixero quia non ſcio eum: cum ſciam: d Ero ſimilis vobis mendax: qui dicitis ſcire cum neſcitis. q. d. hoc quod dico/ nō dico pro gloriatione: ſed quia hoc negare mendacium eſſet. Auguſtinus. Sic caueatur arrogantia vt veritas non relinquatur. Unde adhuc ſequitur: e Sed ſcio eum: ideo me neſcire nō poſſum dicere. Ergo videtur ꝙ chriſt⁹ potuit mētiri. Reſpōſio: ꝙ ē cōſecutio ex impoſſibili: q2 impoſſibile erat eū dicere cōtra cōſciētiā. Tñ anſelm⁹ ſoluit/ ꝙ ſi proferret orationē in ſe falſū ſignificātem/ ꝙ eo ipſo ꝙ ipſe proferret/ aliquā veritatem ſignificaret. f Et ſermonem eius ſeruo: id eſt in carnem miſſus ſum ex eius precepto: ⁊ eius voluntatem in ſalute generis humani facio. Per hoc autem oſtendit ꝙ de ſcientia informata loquitur quando dicit eos neſcire deum: quia opere repugnabant illi cognitioni. Sequitur: g Abraam pater veſter ⁊c. Supra dixerat chriſtus: Si quis ſermonem meū ſeruauerit/ mortem nō guſtabit in eternum. Contra qd̄ oppoſuerant dicētes: Nūquid tu maior es patre noſtro abraam? Ad quod reſpōdit ſe nō dixiſſe illud propter iactantiam vel inanem gloriam: Hic autē oſtendit ſe nihilominus eſſe maiorem abraam: quia/ Exultauit ⁊c. Item ſicut dicit Chryſoſtomus: quia gloriabantur de abraam: Nunquid tu maior es patre noſtro abraam. Et alibi: Nos filij abrae ſum⁹: Ideo eos alienos ab abraam eſſe: quia in quibus ille letabatur/ hi dolent. Unde dicit: h Exultauit vt videret diem meū: id eſt cum exultatione deſiderauit. Exultans per ſpem: deſiderans per rem. i Diem meū. Auguſtin⁹. Incertum eſt an diem temporalem quo erat venturus in carnem: an diem eternitatis. Sed vtrūq̄ȝ abraam vidit: Unde ſequitur: k Uidit/ per fidem diem incarnationis: vel per ſpiritum prophetie: quod ſignificauit Geñ. xxiiij. a. vbi precepit eliezer ꝙ poneret manum ſubter femur ſuum ⁊ iuraret ⁊c. In hoc enim ſignificauit ꝙ aliquid ſacrum in femore ſuo latebat/ per quod iurabat. ſ. chriſtus. Item per hoc quod ſubter femur precepit manum ponere/ ſignificauit ꝙ chriſtus qui de eo erat naſciturus eſſet ſuper omnē carnē. Hoc etiā vidit Geñ. xviij. a. vbi tres angelos vidit ⁊ vnū tm̄ adorauit: quia filium incarnandum in illo intellexit: per alios duos angelos/ legem ⁊ prophetas/ predicentes incarnationem eius. Unde/ h Exultauit vt videret/ per ſpeciem: i Diem meū/ diem eternitatis: que ē ipſe chriſtus: quia hec eſt vita eterna vt cognoſcant te ſolum deū verū: ⁊ quē miſiſti ieſum chriſtum: Ioh. xvij. a. k Uidit/ per fidē: l Et gauiſus eſt/ per ſpem. Chryſoſtomus dicit. Hic mihi videtur dicere eum qui crucis quam in arietis ⁊ iſaac oblatione prefigurauit. Et in hoc ſignificauit ſe maiorem abraam. Primo: quia dicit/ Exultauit vt videret: q̄ſi ſtudioſus fuit ad hoc pro beneficio. Itē/ Diem meum: tanq̄ȝ maioris. Quia eñ ſemper dicebant: Hic eſt filius fabri: Math. xiij. g. Marci. vj. a. et nihil plus de eo imaginabantur: paulatim eos inducit ad altam mētem: quaſi ad alta ſentiendum de ſe. k Uidit/ vel ſciuit: ſm Chryſoſtomū: id eſt intellexit in oblatione arietis diem paſſionis. l Et gauiſus eſt/ pro redemptione ſua et humani generis. Per h̄ oſtēdit chriſtus ꝙ nō inuitus venit ad paſſionē: quia ſcȝ laudat abraam q̄ letat⁹ eſt in cruce: hoc eñ ſal⁹ orbis terrarum erat. Similiter Paul⁹ Gal. vj. d. Mihi abſit gloriari niſi i cruce dñi noſtri ieſu chriſti ⁊c. 7.q.1.c. aduerſitas 23.q.3.poſt p̄n.

a ⁊ nōn cognouiſtis eum. Egō
b autem noui eum. Et ſi dixero
c quia non ſcio eum/ erō ſimilis
d vobis mendax. Sēd ſcio eū:
e ⁊ ſermōnē eius ſeruo. Abraf
g am pater veſter exultāuit vt
h videret diēm meū: vidit ēt ga
i uiſus eſt. Dixērunt ergo iu
k l m
n dei ad eum: Qūinquaginta
annos nondum habes et ab
o raam vidiſti? Dixit ēis ieſus:
p Amēn amen dico vobis: an
q teq̄ȝ abraam fieret ēgo ſum.
r s Tulerūt ḡ lapides vt iācerēt
t in eum. Ieſus aūt abſcondit
v ſe: ⁊ ēxiuit de templo.

m Dixerunt ergo iudei ad eum/ irati: ſolam in eo etatem carnis penſantes: ⁊ diuinam naturam non conſiderantes. n Quinquaginta annos nondum habes et abraam vidiſti. Uidetur ꝙ debuerunt dicere. Et abraam vidit te vel diem tuum. Sed tamen ſatis bene dicunt/ vidiſti: ſm communem modum loquendi: id eſt fuiſti in tempore eius: aliter enim non vidiſſet eum abraam vt putabant. Item nota ꝙ per hoc quod dixerat: Uidit diem meum/ ſignificauerat ſe maiorem. Unde verbum illud non ſuſtinentes dicunt: Abraam vidiſti. q. d. tibi nō competit vt dicas abraam vidiſſe te: ſed econuerſo. Item nota ꝙ dicunt: Quinquaginta annos nondū habes ⁊c. Mirum eſt ꝙ tantū annorum numerum proferunt. Sed dici poteſt ꝙ dominus multum laborauerat: et terra calida eſt valde: et ita conſumpſerat ⁊ labor ⁊ calor et inopia naturam eius delicatiſſimam: vnde et apparebat multo maioris etatis q̄ȝ eſſet. Chryſoſtom⁹. Quadraginta annos nondum habes ⁊c. quia quaſi prope quadraginta annos iam erat chriſtus. o Dixit/ ergo/ eis ieſus: ab intuitu carnis ad diuinitatem trahens. p Amen amen dico vobis: anteq̄ȝ abraam fieret: Nō dicit/ eſſet: ſed/ fieret: quia creatura. q Ego ſum: Non dicit/ factus: ſed/ ſum: quia creator: cuius eſt eſſe non fieri. Chryſoſtom⁹ querit: cur nō dicit/ ego eram: ſed/ ego ſum. Reſpōdeo: ſicut pater eius vtitur hac dictione/ ſum: Exod. iij. d. Ego ſum qui ſū: Ita et ipſe. Continue enim eſſendi eſt ſignificatiua ab omni eruta tempore: propterea ⁊ blaſphemum eis videtur hoc verbum. Unde ſequitur: Tulerūt ergo lapides ⁊c. Uel ſic: q Ego ſum: id eſt eternitate illum precedo. Sū autem dicit/ nō fui: quia preſens tempus ſolum eſt qd̄ eſt in eſſe: preteritū autem fluxit in non eſſe: et ideo preſens magis conuenit cum eternitate ⁊ cum imobilitate ſubſtātie diuine. Quod ipſi non ſuſtinentes: r Tulerunt lapides: ipſi duri vt lapides: Et quia defecerūt verba: s Ut iacerent in eum: quia putabant eum dixiſſe blaſphemiam: et quia comparabat ſe abrae. Auguſtinus. Ad lapides currunt: Tāta enim duricia quo curreret niſi ad ſimiles? t Ieſus autem abſcondit ſe: vt homo humilis: quia commendanda erat patientia non exercenda potentia: vel quia nondum erant impleta omnia. v Et exiuit de templo: id eſt de loco vbi illi ſeuiebant. Chryſoſtom⁹. Fugit humane ⁊ occultatur: ⁊ cum ſufficientem eis doctrinā iam tradidiſſet: ⁊ que ſua erant compleſſet/ exiuit de templo/ et receſſit ad ſanationem ceci: per omnia credi faciēs/ quoniā ante abraam eſt. Item per hoc ꝙ exiuit de templo et iuit ad cecum ſanandum/ ſignificat ꝙ de figuris iudeorum veniret ad ſanationem gentium: vt dicit Glo. Item per hoc ſignificat ꝙ deus a lapideis cordibus recedit. Unde Auguſtin⁹. Tanq̄ȝ homo a lapidibus fugit: ſed ve illis a quorum lapideis cordibus deus fugit.

¶ Exp̄o. Ca. IX.

Pteriens ieſus ⁊c̃. Hoc capitulū continet miraculū de ceco illuminato. Et diuidit̄ in nouem partes. Primo ponit̄ queſtio diſcipulorū de cauſa ſue cecitatis: ⁊ reſponſio domini. Secūdo ponit̄ eius illuminatio: ⁊ modus illuminatiōis: ibi: Hec cum dixiſſet ⁊c̃. Tertio admiratio ⁊ queſtio populi: ibi: Itaqȝ vicini ⁊c̃. Quarto ad phariſeos adducit̄: ⁊ fit diſſenſio inter eos de eo: ibi: Adducunt eū ⁊c̃. Quito a ceco requirit̄ quid de chriſto ſentiat: ibi: Dicit ergo ceco ⁊c̃. Sexto a parentibus eius requirunt: ibi: Non crediderunt ergo ⁊c̃. Septimo iterum vocant cecum vt peruertant: ⁊ eo veritatem reſpondente ⁊ eos arguente/ maledicunt ei ⁊ eijciunt: ibi: Vocauerunt ergo rurſum ⁊c̃. Octauo eiectum chriſtus inuenit ⁊ inſtruit: ibi: Audiuit ieſus ⁊c̃. Nono phariſeos de cecitate reprehendit: et eis reclamantibus pro eo ꝙ de cecitate carnali intelligebant/ ipſe eis cecitatem peccati oſtēdit: ibi: In iudiciū ego in hūc mundū veni ⁊c̃. Dicit ergo: a ¶ Et pteriens ieſus vidit hominē cecum a natiuitate. Nota ꝙ ea que dicunt̄ in hoc capitulo/ non poſt predicta facta ſunt/ ſed ante: vt dicunt quidam: quia ſicut diximus in principio precedētis capituli/ illa dicta ſunt per anticipationē. Glo. autem ⁊ Chryſ. cōtinuant iſta ad precedētia: quaſi eo ordine facta ſint quo dicta. Unde nota ordinē. In ſuperiori capitulo multa dixerat: in hoc autem capitulo dicta ſignis confirmat. Item ſuperius furebant in eum iudei: ideo ſecedit ab eis/ ⁊ conuertit ſe ad operationē ſigni. Duo autem erant in iudeis: furor ſeuiendi: ⁊ duricia credendi. Et ſicut dicit Chryſoſtomꝰ: abſentatione furorem eorum mitigat: ⁊ operatione ſigni duriciam mollit. Item his q̃ dicta ſunt fidem facit per ſigna: ⁊ ideo facit ſignum non cōtiugens/ ſed tunc primū veniens: vt dicit̄. j. eodē. f. A ſeculo nō eſt auditū q2 qs aperuit oculos ceci nati. Nā ceci forte oculos apuit qs/ nati aūt ceci nō adhuc. b ¶ Uidit. Chryſ. i. ſtudioſe reſpexit vt ⁊ diſcipulis ſenſū tribueret. Ab hoc eñ reſpectu ſtudioſo ad īterrogationē venerūt. c Hominē cecū a natiuitate. Hoc dicit ad differētiā aliorum qui orbant̄ lumīe.

ꝗ Et interrogauerūt

Myſtice **Myſtice.** a ¶ Et pteriēs ieſꝰ vidit hoīeꝫ cecū a natiuitate. Cecꝰ iſte ſignificat genꝰ humanū: vl̄ ſpecialit̄ gētilē populū: quē chriſtꝰ exiens de tēplo: id eſt de figuris iudeorū illumīauit. Et dicit̄ cecus a natiuitate: quia omnes naſcimur filij ire: Eph. ij. a.

Moraliter **Moraliter:** Per hoc ꝙ chriſtus exiens de templo/ venit ad ſanandum cecum/ ſignificatur ꝙ de templo ad agrūm: id eſt de loco contemplationis ⁊ orationis veniendū ē ad actionem ⁊ predicationem vt illuminetur peccator. Gregoriꝰ. In cōtemplatione hauriunt qd̄ alijs per ꝑdicationem effundunt. Ezech. j. d. Animalia ibant ⁊ reuertebant̄. j. x. b. Ingredietur ⁊ egredietur.

Multiplex excecatio Et nota ꝙ quidam excecant̄ de ortu ⁊ genere ſuo: vnde ſignificari poſſūt ꝑ hunc qui erat cecus a natiuitate. Quidam excecant̄ abūdantia temporaliū: qui ſignificant̄ ꝑ tobiā. Tob. ij. b. qui ſtercoribus hirundinū excecatꝰ eſt. i. temporalibus/ que reputant̄ vt ſtercora ab hirundinibus. i. ſanctis: Phil. iij. b. Et nota ꝙ de ſtercoribus calidis: qd̄ eſt/ quādo inherent per amorē. Et propter hoc dicit Pſ. Diuitie ſi affluant nolite cor apponere.
Pſ. 61. Peluis enim frigida non excecat vſum/ ſed calida. Quidam excecant̄ honoribus. Unde Pſ. Homo cum in honore eſſet
Pſ. 48. nō intellexit: quaſi quia in honore nō intellexit. Et tales ſignificant̄ ꝑ heli. j. Reg. iij. a. Caligauerūt oculi eius nec poterat videre lucernā dn̄i. i. honorem mundi/ donec extingueret̄: id eſt donec amitteret̄. Deut. vlt. c. dicit̄ in preconijs moyſi ꝙ non caligauerūt oculi eius. Quidā excecant̄ longa peccatorum cōſuetudine: ⁊ ſignificant̄ ꝑ iſaac: Geñ. xxvij. a. Senuit autem iſaac et caligauerunt oculi eius et videre non poterat. Unde de huiuſmodi ſenio peccati dicit Pſ. Inueteraui inter
Pſ. 6. omnes inimicos meos. Et alibi: Comprehēderūt me iniqui-
Pſ. 39. tates mee: ⁊ non potui vt viderē. Item Baruch. iij. b. Quid eſt iſrael ꝙ in terra inimicorū es: Inueteraſti in terra aliena.

a b c ¶ Ca. IX.

Et preteriens ieſus vidit hominem cecū a natiuitate:

Quidam excecantur diuerſis curis ⁊ ſollicitudinibus temporalium: ⁊ ſignificant̄ per ſedechiam: qui excecatus eſt i reblatha: que īterpretat̄ multa hec. iiij. Reg. vlt. b. et. Hiere. lij. b. Quidam excecantur hereſi vel errore: de quibꝰ Prouerb. xxx. c. Oculū qui ſubſannat patrem ⁊ deſpicit partū matris ſue/ ſuffodiant eum corui de torrentibus: id eſt heretici. Unde. j. Regl. xj. a. Naas voluit facere pactum cum filijs iſrael qui erant in iabes galaad/ ita vt erueret oculos eorum dextros. Naas/ ſerpentinꝰ: id eſt heretici: qui ſerpunt velut cancer: qui litteratos libenter excecarēt. Iabes eñ/ ciuitas litterarū: galaad/ aceruus teſtimonij. Quidam excecantur ſcientia ſua quaſi vento: quia nimis preſumunt de ea. Hiere. x. c. Stultus factus eſt omnis homo a ſciētia ſua. Et Roma. j. c. Dicentes ſe eſſe ſapiētes ſtulti facti ſunt. Quidā excecantur nimijs ꝑſcrutationibus: ſicut qui ſufflant in puluere proprio flatu. Roma. j. c. Euanuerūt in cogitationibus ſuis: obſcuratū eſt inſipiens cor eorum. Ideo dicit̄ Eccl. iij. c. Altiora te ne queſieris/ ⁊ fortiora te ne perſcrutatus fueris. Prouer. xxv. d. Perſcrutator maieſtatis opprimet̄ a gloria. Eſa. xxxviij. c. Attenuati ſūt oculi mei ſuſpicientes in excelſo. Quidā excecant̄ per zelum/ qui nō eſt ſm̄ ſciētiā: ſicut dicit̄ Ro. x. a. ⁊ ſignificant̄ ꝑ Paulū: Act. ix. b. Quidā excecant̄ ꝑ iram: quia impedit ira animū ne poſſit cernere verum: ⁊ ſignificant̄ per lamech: Geñ. iiij. d. qui interpretat̄ percuſſus vel percutiens. Primo eñ ꝑcutit̄ qui aliū vult percutere. Et hoc cōpetit irato: quia ſicut dicit̄ Matth. v. c. ſuper illud: Qui iraſcitur fratri tuo ⁊c̃. Ira eſt motus animi ad vindictā. Iſte autem cecus a natiuitate poteſt notare cecos per ignorantiam
innatā. Multe autem rationes ſunt per quas manifeſtum eſt Peccatores ceci ſunt multis rationibus
ꝙ peccatores ceci ſunt. Primo: quia neſciūt dirigere greſſus
ſuos. Unde Pſ. Errauerunt in inuio ⁊ nō via. Et alibi: Er- Pſ. 106.
rauerunt in ſolitudine viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Unde diabolus de peccatore ſeruū facit: et capa ſtultū. Nobis enim poſitus eſt terminꝰ/ vita eterna: ad quam q̃ magis approximat effugit illuſionem diaboli. Secundo: quia nō cauent ab offendiculis vel precipitijs mundi ⁊ peccati: que ſi viderent fugerent. Naum. iij. b. Omnis qui viderit te reſiliet a te. Sed non vident: ideo cadunt per ea. Unde offendenti dicitur: Nūquid habes oculos: Threñ. iiij. d. Lubricauerunt veſtigia noſtra in itinere platearum noſtrarum. Ita eſt de ceco/ etiam in plana via offendit: ita peccator in dei creatura. Sap. xiiij. b. Creature dei in odium facte ſunt et in temptationem anime hominum ⁊c̃. Prouerb. xiiij. c. In itinere contemptorum vorago. Eſa. xxiiij. c. Formido ⁊ fouea et laqueus ſuper te qui habitator es terre: et erit qui fugerit a facie formidinis cadet in foueam: et qui ſe explicuerit de fouea/ tenebitur laqueo. Sed Prouerb. j. b. dicit̄: Fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum: Non enim ceci ſunt nec habitatores terre/ ſed celi: ideo non capiunt̄ a terrenis. Phil. iij. d. Noſtra cōuerſatio in celis eſt. Tertio: quia audaces ſunt mali ad modum ceci equi/ qui audacter impingit in gladium peccati: quia non vidēt. Sic baalam audacter ibat contra gladium angeli: ſed aſina que vidit periculum reſtitit: Numeri. xxij. c. Iob. iiij. b. Tigris perijt eo ꝙ nō haberet predā. Cum eñ deficit ei preda exponit ſe periculo: ⁊ impingit in venabulū amore fetuū ſuorum. Quarto: quia vnꝰ ſequit̄ alium in peccato: ſicut ceci inuicem ſe ſequūtur: et aliquando cadunt in precipitium. Matth. xv. b. Si cecus ceco ducatū prebeat/ ambo in foueam cadunt. Threñ. iiij. c. Errauerūt ceci in plateis. Et poſtea ſequit̄: Tenuerūt laſcinias ſuas: id eſt conuerſationem peccatorum. Unus enim peccator adheret malo exemplo alterius. Quinto: quia dicunt dextrū ſiniſtrum: ⁊ econuerſo. Et ſurſum deorſum: ⁊ ecōuerſo. Unde Eſa. v. c. Ue qui dicitis malum bonum: ⁊ bonum malum ⁊c̃. Sexto: quia volētes baculo ꝑcutere porcum/ homines percutiūt: ſicut fit in aggregatiōe porcorū. Dn̄s eñ dedit arma ad impugnandū porcum: id eſt diabolū/ vel peccatum in peccatore. Sed multi qñ debent in ſe vel in alijs ꝑcutere peccatū

* percutiunt naturam:

☞ a Et interrogauerūt eū diſcipuli eius:non temptan/
tes/ ſed diſcere volētes: vnde ⁊ magiſtrū vocant: b Rab/
bi quid.i.in quo: vel/ quis peccauit:hic/cecus:aut pa/
rentes eius vt cecus naſceret̃: Quia. ſ.v.c. dixerat
ſanato: Ecce ſanus factus es/iam amplius noli peccare:intel
lexerunt peccatū eſſe
cauſam infirmitatis:
propter hoc requi/
ſ quid q.3.§.1. rūt pro quo peccato
iſte puniatur/ſuo an
ꝓpinquorum. Uel
aliter etiā ſm Chry/
ſoſtomū: c Quid
peccauit ⁊c. Di/

a et interrogauerūt eū diſcipu/
b c li ei9: Rabbi/ quis peccauit
hic/aut parētes eius vt cecuſ
d naſceret̃: Reſpondit ieſus:
Nec hic peccauit nec parē/
e tes ei9: ſed vt manifeſtent̃ ope
f g ra dei i illō. Me oportet ope/
rari opera eius qui miſit me
h i donec dies eſt. Uenit nox
k quādo nemo poteſt operari.

cit em̄ Chryſoſtom9: ꝙ ſicut cū videmus puerū mala facien/
tem/ dicimus:quid fecit puer:non interrogantes ſed aporian
tes: id eſt compatientes:ita ⁊ hic diſcipuli/ non ſolum inter/
rogantes ſed aporiātes loquebant̃. d Reſpōdit ieſus:
Nec hic peccauit nec parentes eius: Repete/ vt
cec9 naſceret̃: ſicut vult Chryſoſtom9 ⁊ Auguſtin9.q.d.pec/
cauerūt quidem:ſed non illorum peccato factum eſt vt cecus
naſceret̃. e Sed/ hec eſt cauſa/ vt manifeſtent̃ opera
dei:id eſt potētia dei ad operandū: f In illo: id eſt in ei9
illuminatiōe operū manifeſter eſſe deus ꝗ hoc operor. Chry/
ſoſtom9 habet hāc litterā: Sed vt manifeſtet̃ gloria dei
in illo. Chryſ. De ſe ait/nō de patre. Illi9 em̄ gloria mani/
feſta:quia em̄ audierāt quoniā deus hominē de puluere terre
fecit:propter hoc ⁊ hic de luto eum illuminauit. Dicit ergo:
Gloria dei:id mei. Uñ de ſe ſubdit: g Me oportet ⁊c.
Chryſoſtom9. Aiunt autē quidā ꝙ hoc/ vt/ non eſt cauſatiuū
ſed euent9: ſicut.j.eodē.g. In iudiciū veni in mūdū: vt ꝗ non
vident videant:⁊ qui vidēt ceci fiant. Itē Ro.v.d. Lex ſub/
intrauit vt abundaret delictū. Item Ro.j.c. Deus illis ma/
niſtauit vt inexcuſabiles ſint. Nota tamen ꝙ li/ vt/ poteſt eſſe
cauſatiuū finale. Nec facta eſt iniuria illi puero ſi cecus nat9
eſt ꝓpter gloriā dei. Unde Chryſoſtom9 querit: Nūquid ſi/
ne huius ſupplicio non licebat manifeſtari gloriā dei: Licebat
vti. Quid igitur multa paſſus eſt ꝓpter gloriam dei: So/
lutio. Quā dicis iniuſticiā ſi eum omnino ꝑducere uoluiſſet:
Ego autem ⁊ beneficiū eum accepiſſe aio a cecitate. Interio/
bus em̄ oculis aſpexit: qđ nō iudei. Sed obijcim9 de hoc qđ
d͛: Nec hic peccauit ⁊c. Scđm hoc em̄ videt̃ ꝙ pena ce/
citatis non venerit ei ex peccato. Cōtra quod eſt illud Viere.
iiij.d. Uie tue ⁊ cogitationes tue fecerūt hec tibi. Et dicit ibi
Hieronym9. Quicquid nobis accidit mali/ vitij noſtri eſt/nō
dei: Intellige de malo pene. Itē ſup illud Hiere.v.d. Per/
cuſſiſti eos ⁊ non doluerunt/ dicit Gregori9: Omnis diuina
percuſſio/aut purgatio eſt nobis vite ꝑſentis:aut initiū pene
ſequētis. Sed conſtat ꝙ pena que eſt ad purgationem eſt ex
peccato: ⁊ alia ſimiliter que eſt ad damnationem:ergo omnis
pena eſt ex peccato. Tamē contrariū videt̃ Beda dicere ſup
illud Mar.ij.a. Dimittunt̃ tibi peccata. Dic̃ em̄ ſic: Quin
de cauſis affligunt̃ homies moleſtijs carnis: Aut ꝓpter me/
rita augēda/ vt iob ⁊ martyres: Aut ꝓpter humilitatē cōſer/
uādā/ vt pau9.ij. Corinth.xij.b. Aut ob peccata intelligēda
⁊ corrigenda/ vt maria ſoror moyſi: Numeri.xij.c.et paraly/
tic9: Mar.ij.a. Aut ad gloriā dei/ ſic̃ cecus hic: ⁊ laçarus.j.
xj.f. Aut ad initiū eterne dānationis/ vt herodes: Act.xij.d.
Ergo iſti ceco ē malū inflictū ꝓt gloriā dei: ⁊ nō ꝓpter pctm̄
ſuū: qđ ꝗdē verū ē: ſic̃ dic̃ text9. Ad illud ꝗ Hieronymi: Quic/
ꝗd nob accidit/ vitij nr̄i ē.i. pcti originalis: nō merito illi9: qꝛ
nihil eo demeremur/ſ; corruptiōe: vl̄ vitij noſtri ē/qꝛ niſi nos
vel adā peccaſſem9/ nullā penam ſuſtinerem9. Ad illud Gre/
gorij: Oīs diuina ꝑcuſſio ⁊c. dicendū ꝙ omnis pena in hac
vita eſt ad purgationē/quantū eſt de intentione ꝑcutientis:et
intelligit̃ de purgatiōe a quocūꝗ peccato vel corruptiōe que
eſt i ꝗlibet iuſto: ſ; ex volūtate hominis ꝑuerſa fit ei ad dam/
nationem. Ad diuiſionē Bede/dicendū ꝙ ipſe aſſignat ſecū/
darias cauſas inflictionis pene: gregori9 aūt ꝑmas ⁊ ꝑncipa/
les: ⁊ ideo non eſt cōtrarietas inter illos. Sequit̃: g Me
oportet operari opera eius qui miſit me: id eſt opa ad
gloriam patris.q.d.iſte cecus natus eſt/ vt gloria dei patris i
eo oſtendat̃: Decet enim me talia operari in quo glorificetur
pater: h Donec dies eſt:id eſt dum ego ſum in mundo.
i Uenit nox:id eſt ꝑſecutio apoſtolorū: vel ꝑſecutio anti/
chriſti. Uel/ nox: id
eſt mea mors et tur/
batio apoſtolorum.
k Quādo nemo
poteſt operari: qꝛ
in tempore paſſiōis
apoſtoli nihil fecerūt
ꝑdicādo vel miracu/
lando: ſed tm̄ latue/
rūt. Chryſoſtom9 ſic legit: e Ut manifeſtet̃ gloria dei:
id eſt mei qui ſum deus. De ſe em̄ dicit: non de patre. Unde
ſubdit: g Me oportet opari opera eius qui miſit
me: id ē me oportet manifeſtare meipſum: ⁊ facere ea ꝗ poſ/
ſunt me oſtēdere eadē cū patre facietem: nō talia/ ſed eadem:
qđ maioris eſt inalterabilitatis: in quo oſtendit ſe parem pa/
tri ⁊ cōſubſtantialē. Nō eni plaſmauit oculos in ceco ſed ne
aperuit: ſed ⁊ videre largitus eſt: qđ argumentū eſt eius ꝙ et
animā inſufflauerat. Anima em̄ non agente in oculo/ oculus
etſi expletus fuerit/nequaꝗ videbit.
Sed quia non ſolum tūc ſed quotidie
operatur vt credamus: ſubdit: h
Donec dies eſt: id eſt vita preſens.
q.d. donec licet hominibus credere in
me: donec vita hec cōſiſtit/oportet me
operari. i Uenit nox: id eſt futu/
rum tempus. k Quando nemo
poteſt operari: id eſt credere. Non
dicit quando non poſſum operari: ſed
Chryſoſtomus. Ne
em̄ aliquis dicat/ꝗm
vt laudet̃ hoc facit/
oſtēdit̃ quoniā ignoſ
cens eis omnia ope/
rat̃: id eſt ꝓuidēs il/
lis vt crederēt ꝗdiu
tpūs eſt credendi.
☞ quando nemo:quia nō
* ꝑcutiūt naturā. Qđ ſignificatū eſt i lamech: Gen.iiij.d. Moraliter
qui credens interficere ferā/ interfecit cain. Sed vitia extin/
guenda ſunt nō natura. Unde abraā ex ꝑcepto domini arie/
tem mactauit: ſed filium reſeruauit: Gen.xxij.c. Item quidā
ſūt ꝗ in ſe ⁊ in alijs deberent damnare pctm̄ ⁊ malā volūtatē:
⁊ damnant naturā: et per conſequens in auctorem refundunt
culpā. Ps. Non declines cor meū in verba malicie ⁊c. Idē Ps.140.
dicit alibi.ij. Reg.vlt.b. Ego ſum qui peccaui: ego inique
egi. Septimo: quia neſciunt diſcernere: ſicut in comeſtiōe ce/
cor: quādo cecus debet ponere in ore alterius/tunc ponit in
aure: Sic faciūt multi in ꝑdicatione qui qñ debēt ꝑdicare ad
paſtum cordium/ ꝑdicāt ad pruritum aurium ⁊ ad fauorem.
Eſa.xxx.c. Loquimini nobis placentia ⁊c.ij. Timoth.iiij.
a. Ad ſua deſideria coacervabunt ſibi magiſtros prurientes
auribus: ⁊ a veritate quidē auditū auertent/ ad fabulas autē
conuertunt̃. Sed Eſa.xl.a.dicit̃: Loquimini ad cor hieruſalē
nō ad aures. Ridiculū eſt ponere cibū in aure ⁊ nō in ore: ita
ridiculū eſt ad fauorem ꝑdicare ⁊ nō ad vtilitatem. Sequit̃:
a Et interrogauerūt eū diſcipuli ⁊c. nec hic pec/
cauit nec parētes eius. Per iſtos iudeos qui ceci hui9
cecitatē peccatis ſuis vel parentum attribuebant/ſignificant̃
quidā ꝗ ignorantiā alior peccatis eor attribuūt. Uel illi qui
ſimplices ⁊ idiotas ita vilipendūt ac ſi eſſent peccatores: vel
in hoc culpabiles. Sed dominus dicit ꝙ non peccauit: nec
parētes eius: e Sed vt manifeſtent̃ opa dei in illo.
Quādoꝗ em̄ videmus ꝙ per tales qui ꝗdiu fuerunt in ſcho
lis fuerūt obtuſi/facit dn̄s magnum fructū. Unde.ij. Pet.ij.
d. Correptionem habuit ſue veſanie ſubiugale mutum ani/
mal in hominis voce loquens prohibuit prophete inſipien/
tiam.j. Corinth.j.d. Uidete vocationē veſtrā fratres: quia
non multi ſapientes ſm carnem: non multi potentes: nō mul/
ti nobiles ⁊c. Sequit̃: g Me oportet operari ope/
ra eius qui miſit me/ donec dies eſt: id eſt ꝗdiu eſt
preſens vita. i Uenit nox: id eſt mors vel futura vi/
ta: k Quando nemo poteſt operari: id eſt mereri.
Preſens vita dicitur dies: et mors dicitur nox/ vel futurus
* ſtatus: quia dies

quando nemo: quia non vltra fides eſt/nec labores/nec pecu/
nia. Eccſ.ix.c. Quodcūq; facere poteſt manus tua/inſtanter
operare: quia nec opus nec ratio nec ſapientia nec ſcientia
erunt apud inferos quo tu properas. Fides autē dicit opus:
ſicut.ſ.vj.d. Hoc eſt opus dei vt credatis in eum quem mi/
ſit ille. Modo autem tempus eſt operādi: quia modo lux eſt.
Unde ſequitur: a Quādiu ſum in mūdo: id eſt vſq; ad
cōſummationem ſę/
s.8.b. culi: b Lux ſum
j.12.g. mūdi: monens bo/
nos/⁊ terrēs malos:
dicit Glo. Sicut lux
monet bonos opera

a Quādiū ſum in mūdo/lux ſum b mūdi. Hęc cū dixiſſet c expuit e in terrā: ⁊ fecit lutū ex ſputo ⁊ f liniuit lutū ſup oculos eius:

Ps.103. rios ad ſurgendum ad opus/ et terret fures. Unde Ps. Or/
tus eſt ſol ⁊ congregati ſunt: ⁊ in cubilibus ſuis collocabunt.
Exibit homo ad opꝰ ſuum ⁊ ad operationē ſuam vſq; ad ve/
ſperam. Eccl.xliij.a. Sol in aſpectu annūcians exitum/ vas
admirabile opus excelſi: in meridiano exurit terram: ⁊ in cō/
ſpectu ardoris eius quis poterit ſuſtinere? a Quādiu ſum
in mūdo ⁊c. Matth.vlt.d. Uobiſcū ſum vſq; ad conſum/
mationem ſęculi. j.xij.f. Dum lucem habetis credite in lucē.
c Hęc cum dixiſſet: vt probaret per ſignum qd̓ dixerat:
d Expuit in terram/ vel/ deorſum/ ⁊ fecit lutum ex
ſputo: id eſt per admixtionem ſputi fecit de puluere lutum.
Et dicit Glo. quaſi collyrium. f Et liniuit lutum ſuper
oculos eius: id eſt ſuper locum oculorum eius. Chryſoſto
mus. Oſtendit euangeliſta quod ſermonem quem chriſtus
dixerat: vt manifeſtent opa dei ī illo ⁊c. credi per ope/
ra fecit/ oſtendens ſe deum ex operibus. Quia enī deus lutū
de puluere terrę fecit/ faciēs hominē: ideo chriſtus lutum fa/
cit. q.d. ego ſum qui feci adam de luto. Hoc autem nō ꝑ ver/
ba dicit/ ſed per opus oſtendit: ne videatur ſe inaniter iactare:
Unde ſignificare ſe maluit auctorē facto q̃ dicere ꝟbo. Per
hoc autem ꝙ oculum reſtaurauit/ ſe totius hominis condito/
rem probauit: ſicut dicit Chryſoſtomꝰ: vt a parte totū creda/
tur. Etenim quę de maiori eſt fides/ etiam qd̓ minus eſt cer/
tiorat. Creatorum enim honorabilior eſt homo: ⁊ eorum quę
in nobis ſunt membrorum/ honorabilior eſt oculus: ideo illo
modo oculos cōdidit in alto. ſ. ſuper alia membra ⁊ ſenſus. Et
ſi enī paruū eſt magnitudine membrū hoc/ ī toto corpore ma
gis neceſſarium eſt. Et hoc oſtendens Paulus dixit. j. Co/
rinth. xij.c. Si dixerit auditus/ quoniam non ſum oculus/ nō
ſum de corpore: num ideo non eſt de corpore? Item Chry/
ſoſtomus. Omnia noſtra membra dei ſapientię ſunt demon/
ſtratio: Hoc enī totum gubernat corpus: hoc omni corpo/
rali pulchritudini operat̄: hoc ornat viſū: hoc lucerna eſt om/
nium membrorū. Qd̓ enī ſol in orbe: hoc oculus in corpore.
Si extinxeris ſolem/ omnia perdis et turbas: ſic ſi extinxeris
oculos/ ⁊ pedes inutiles ſūt ⁊ manus ⁊ anima. Diſcedit enim
cognitio excęcatis oculis: Inuiſibilia enī dei a creatura mun/
di per ea q̃ facta ſūt itellecta cōſpiciunt̄: Roma. j.c. Nō igit̄
corporis lucerna ſolum eſt oculus/ ſed ⁊ animę: Idcirco vt in
quodam regali loco collocatur/ ſuperiorem quietem ſentiēs
⁊ alijs ſenſibꝰ p̄ſidēs. Itē nota ꝙ dicit: Fecit lutū ex ſpu/
to. Chryſ. Cur nō aqua vtit̄ ſed ſputo ad lutū faciēdū? Re/
ſpondeo. Debebat mittere ad ſiloā: vt igitur nihil inſcribat̄
fonti: ſed diſcas quoniā hęc quę ex ore exiuit virtus/ plaſma/
uit ⁊ aperuit oculos cęci: ideo expuit in terram. Itē ne vide/
retur emplaſtrum

Moraliter * ſtatus: quia dies dati ſunt ad operationem/ ⁊ noctes ad quie/
tem. Ita in pręſenti vita debemus operari/ vt poſtea in alia
vita quieſcamus ⁊ lęti dormiamus. Apoc. xiiij.c. Amodo
iam dicit ſpiritus vt requieſcāt a laboribus ſuis: opera enim
illorum ſequūtur illos. Item bonus operarius de die parum
comedit ⁊ multū operatur/ vt de nocte poſſit ⁊ melius come/
Ps.127. dere ⁊ lętius quieſcere. Ps. Labores manuū tuarū qꝛ mā/
ducabis: beatus es ⁊ bene tibi erit. Eccſ. v.c. Dulcis eſt ſom/
nus operanti/ ſiue parum ſiue multū comedat. Item Pro/
uerb. iij.c. Quieſces et ſuauis erit ſomnus tuus. Eccl. xxxj.c.

Somnꝰ ſanitatis in homine parco. Hiere. xxxj.e. Somnꝰ
meus dulcis mihi. Et nota ꝙ nō eſt ſalubre dormire de die
infirmis: id eſt in pręſenti vita non eſt bonum torpere nec
quietem quęrere/ ſed operari. Prouerb. x.a. Egeſtatem
operata eſt manus remiſſa ⁊c. Item in eodē.b. Qui con/
gregat in meſſe filius ſapiens eſt: qui autem ſtertit ęſta/
te filius confuſionis eſt. Modo ergo tempus eſt operādi:
quia dies ē/ natu/
rę/ vitę/ gratię/ do/
ctrinę. Ergo dū tē De cōſe. d. 4. c. aū baptiſm
pus habemꝰ ope/
remur bonum ad
oēs: Gal. vlt.c.
Item Eccſ. ix.c. Quodcūq; facere poteſt manus tua/ in/
ſtanter operare ⁊c. Et dicit: Opera eius qui miſit me:
nō opera noſtra debemus agere/ ſed mittentis: ⁊ ad hono
rem eius. Omnes enim miſit/ et maxime litteratos in vi/
neam ſuam: Matthei. xx.a. a Quādiu ſum in mun/
do/ lux ſum mundi. Sup. viij.b. Ego ſum lux mundi.
Ibi require effectus lucis. c Hęc cum dixiſſet/ ex/
puit ī terrā ⁊ fecit lutū ex ſputo: ⁊ liniuit lutū ſu/
per oculos eius. Myſtice: Deus in terram expuit: Myſtice
cum in mundū diuinitas deſcendit: ⁊ ſic de ſaliua lutum fe
cit: quando verbum caro factum eſt ⁊ habitauit in nobis. s.1.b.
Saliua enim eſt dei ſapientia: quę ex ore altiſſimi ꝓdiuit:
Eccl. xxiiij.a. Terra ē caro chriſti. Lutū ex ſputo ⁊ terra
eſt chriſtus in vtraq; natura/ deus. ſ. ⁊ homo. In huius fi/
de cęcus: id eſt humanū genus vel gentilis populus a cę/
citate infidelitatis ⁊ peccati liberatur. Lutum ergo ſuper
oculos habet: qui vtrāq; naturam in chriſto credit: ſicut ca
thecumini. Sed non ſufficit fides ſine baptiſmo: ideo mit/
titur vt lauetur in ſiloa: id eſt in miſſo: id eſt in chriſto: id ē
in baptiſmo tradito a chriſto: quia in baptiſmo non aqua
lauat/ ſed chriſti gratia. Propter qd̓ ⁊ nomē piſcinę inter/
pretatur euangeliſta. Moraliter: Cęcus a natiuitate: Moraliter
id eſt ille qui excedit ꝑ ſuperbiā de nobilitate ſtirpis ſuę: il/
luminat̄ per duo: per ſputum et lutum/ ſi apponat ad ocu/
los ſuos. Conſiderare enim debemus vilitatem noſtram/
quę ſignificat̄ per ſputum: ⁊ fragilitatem/ quę ſignificatur
per terram. Hęc duo ſunt collyriū oculorum: vt homo ſe
videat ⁊ cognoſcat. Uel aliter. Per ſputum intelligitur ex/
puitio ſiue exprobratio peccati. Deut. xxv.c. Qui ducebat
repudiatam ſpuebat in faciem repudiantis. Et Numeri
xij.d. Si pater eius ſpuiſſet in faciem illius: nonne debue/
rat ſaltem ſeptem diebꝰ rubor ſuffundi? Quia exprobra/
tionem peccati debet ſequi rubor pęnitentię: de quo di/
citur Eccl. iiij.c. Eſt confuſio adducens gloriam ⁊ gratiā.
Eccl. xx.a. Quā bonum eſt correptum manifeſtare pęni/
tentiam. Indicium pęnitētię ē rubor verecundię. Philo/
ſophꝰ. Erubuit ſalua res eſt. Per terrā intelligitur pecca/
tum: qꝛ pōderoſa eſt/ ⁊ frigida/ ⁊ mari circūdata: Sic pec/
catum ponderoſum eſt ⁊ ad imum trahit: id eſt ad infernū.
Eſaię. xiiij.c. Uerūtamen in profundum detraheris vſq;
ad fundamentū laci. Job. xvij.d. In profundiſſimum in/
fernū deſcendēt omnia mea. Ideo dicitur Heb. xij.a. De/
ponētes omne pōdꝰ ⁊ circūſtās nos peccatū/ per patientiā
curramꝰ ad ꝓpoſitum nob certamē ⁊c. Item frigidum eſt
peccatum. Hiere. vj.b. Sicut frigidam facit ciſterna aquā
ſuam: ſic frigidam fecit maliciam ſuam. Item mari circum/
datur: quia peccatum multis amaritudinibus reſpergitur.
Job. xvij.a. Peccaui ⁊ in amaritudinibus moratur ocu/
lus meus. Oſee. xij.d. Ad iracūdiā prouocauit me ephra/
im in amaritudinibus ſuis. Terra autem dum eſt arida vi/
detur munda: ſed admixta ſputo ſordidatur: Sic quando
peccatum exprobratur/ apparet ſordidum. Dicit ergo:
d Expuit in terram: quod eſt/ quando prędicator de/
teſtat̄ peccatum. e Et fecit lutū ex ſputo: qñ ex ipſa
exprobratiōe peccati apparet ipſa imūdicia peccati. f Et
liniuit lutū ſup oculos eius: qd̓ ē/ quādo ipſa vilitas
* peccati cum diligentia

G retur emplaſtrum de terra hanc ſanitatem conferre: et ne cre/
deretur indigentię gratia vſus materia luti: ſed magis vt oſtē
deret ſe eſſe conditorem eundem qui in principio vſus eſt lu/
to/ iuſſit lauare. Unde ſequitur: a ¶ Et dixit ei: Uade et
laua/ vel/ lauare: quaſi lutum ablue et
remoue vt videas: quoniam non luto in/
B digeo ad faciendū oculos c ¶ In nata/
toria ſiloe: id eſt in piſcina q̄ dicit ſiloe.
Et nota ꝙ fons eſt in hieruſalē cūctis ho/
ris ebulliens: cuius aqua ita recipiebat
in quadam piſcina: quę dicta erat natato/
ria per antiphraſim / quia nihil natabat
in ea: ſicut ⁊ piſcina dicitur/ quia caret pi/
ſcibus. Sed quęritur: cur eum nō curat
ſtatim ſed mittit ad ſiloā? Solutio Chry/
ſoſtomi: vt diſcas cęci fidem: ⁊ vt deſtru/

a Et dixit ei: Uade ⁊ laua in na/
b tatoria ſiloe: qđ interpretat
c miſſ⁹. Abijt ḡ ⁊ lauit: ⁊ venit
d videns. Itaqꝫ vicini ēt qui
i viderant eum pͥus: qꝛ mendi/
k cus erat/ dicēbant: Nōne hic
eſt qui ſedebat et mēdicabat?

atur iudęorū inuidia ſemꝑ derogantiū miraculis. Decens enī
erat/ omnes videre abeuntem/ lutum habentem ſuper oculos
vnctum: Inopinabili enim vnctione omnes conuertit ad ſe/
ipſum reſpiciendum. Quia enim nō eſt facile cęcum cognoſce
re poſtq̄ illuminatus eſt/ multos facit prius fieri teſtes ꝑ lon/
gam viam ⁊ diligentes inſpectores inopinabilitate conſidera
tionis: vt attentiores facti non poſſint dicere: hic eſt/ non eſt
hic. Item per hoc vult oſtendere ꝙ non eſt alienus a lege mit
tens ad ſiloam. Etenim multi ſolebant illuc mitti ad ablutio/
nem: ſed nullo potiti ſunt dono. Unde per hoc oſtendit ꝙ nō
in fonte erat virtus: ſed a chriſto/ cuius virt⁹ ibi operabatur.
Propter hoc euangeliſta interpretationē adiecit: d ¶ Qđ
interpretat miſſus. q. d. ibi miſit chriſtus virtutem ſuam.
Uel chriſtus fuit illa ſiloa. i. miſſus/ qui ibi eum curauit. Uel
chriſtus miſſus in mundum ibi eum curauit: ſicut Paulus
ait: Bibebant omnes de ſpirituali/ cōſequēte eos petra: Pe/
tra autem erat chriſtus. j. Corinth. x. a. Sicut enim ſpiritua/
lis petra erat chriſtus: ita ſpiritualis ſiloa erat. e ¶ Abijt
ergo ⁊ lauit. Chryſoſtom⁹. Uide cęci mentē obedientem ⁊
credentem: non excogitauit lutum imponere/ hoc magis ex/
cęcare eſt: nec dixit/ non potuit prius pręſens curaſſe et tunc
miſiſſe ad ſiloā: ſi quā virtutē haberet pręſens curaſſet: qđ et
naaman ad heliſęum dixit. iiij. Regl. v. c. Nec cogitauit: mul
totiēs ibi laui ⁊ nullo potitus ſū beneficio. Nec iterum dixit:
ſi ſputum vel lutum tribuit videre: quid
opus eſt ſiloa: vel ſi opus eſt ſiloa:
quid opus eſt luto: ſed in omnibus obe/
diuit ⁊ nihil ſcandalizabat. f ¶ Et ve/
nit vidēs. Nō ſolum fecit in eo ocu/
los chriſt⁹: ſed ⁊ viſum dedit in oculis
⁊ venas ⁊ arterias ⁊ ſanguinē ⁊ viſum:
quę argumentū ſunt ꝙ creator eſt ani/
marū. Chryſoſtomus. Si quis quęrit
qualiter reſpexit lutum deponēs/ nihil
audiet a nobis q̄ quoniā modum neſci
m⁹: neqꝫ enī euāgeliſta nouit: ſed ipſe q̄
curatus eſt: ſed qđ quidem eſt noue/
rat: modum autem comprehendere nō
poteſt. Hoc autem ⁊ interrogatus dixit. i. eodem: Lutum ſu/
perpoſuit ſuper oculos meos/ ⁊ laui/ ⁊ video. Qualiter autē
hoc factū eſt/ non poterat dicere/ ⁊ ſi infinite interrogauerint.
g ¶ Itaqꝫ vicini/ qui eū ex cohabitatione nouerāt. Sed qꝛ
aliunde magis erat not⁹ q̄ ex cohabitatione/ ſubdit: h ¶ Et
qui viderant eum prius/ cęcum. ſ. i ¶ Quia mendi/
cus erat: et ideo a multis notus. k ¶ Dicebant: Nonne
hic eſt qui ſedebat ⁊ mēdicabat: id eſt ſedens ad oſtiū
templi mendicabat. Chryſoſtom⁹. Non eorum pauperū qui
circumibant: ſed eorum qui ſedebant ad oſtium templi erat
iſte: ⁊ ideo magis notus. Sed quare ſanauit dominus plures
pauperes q̄ diuites? Quia aliā habent gratiam diuites: id
eſt opes. Unde Chryſoſtom⁹. Pape de dei clemētia ad quos
deſcendebat: in hoc iudęos obſtruens/ quoniā non pręclaras
neqꝫ inſignes neqꝫ principes eligēs/ ſed ⁊ ignobiles eadem di

Chryſoſtom⁹. Ubi videtur repenti/
na aquę ſiloę pręſen/
tia inſinuare myſte/
rium nobis ineffabi/
le/ quale vtiqꝫ hoc in
opinabile epiphanię
id eſt manifeſtationis:
⁊ pręter ſpem omnē
id eſt incarnationem
chriſti: Nulli enī tūc
natiuitatē ſperabāt.

gnabat pͥuidētia: Etenī i ſalutē omniū venerat/ nō diuitū tm̄
G Aliq dicebant
* peccati cū diligētia magna oſtendit peccatori. a ¶ Et di/ Moraliter
xit ei: Uade/ a peccato recedendo. b ¶ Et laua te in na
tatoria ſiloe: cum dolore et lachrymis
peccatum cōfitendo. Aqua enim lachry/
marum eſt natatoria ſiloe/ quę per inter/
ualla datur a deo: ⁊ raro/ non quotienſcū/
qꝫ volumus: ⁊ ſecreto/ ſicut aquę ſiloe quę
fluunt cum ſilentio: Eſa. viij. b. Unde et
dicunt aquę ſiloe: quia mittuntur a deo.
Hiere. iiij. d. Laua a malicia cor tuum
hieruſalem. Eſaię. j. c. Lauamini/ mundi
eſtote. Unde naaman leproſus ſepties la 4. Regl. 5. d.
uit ſe i aquis iordanis: id eſt in aquis gra/
tię: quę ad humiles deſcendunt: ſm̄ illud
Ps. Inter medium montiū pertranſibunt aquę. j. Pet. v. Ps. 103.
b. Humilibus dat gratiā. Et nota ꝙ ſup hoc quod prędictū
eſt hic: Me oportet opari opera ei⁹ q̄ miſit me do/
nec dies eſt ⁊c. dicit Chryſoſtom⁹: ꝙ propter alias pͥetates diei ⁊ noctis: vt dicit apoſtol⁹ Roma. xiij. d. Nox pre/
ceſſit dies autem appropinquauit. Diem enim vocat futuram
vitam: vbi erunt omniū merita clara: vbi nihil abſconditum
quod nō reuelet. Noctem autē vocat tempus pręſens/ pro/
pter illos qui in pręſenti verſant in tenebris malicię ⁊ infide/
litatis: vel pro comparatiōe ad illam diem: id eſt ad ęternam
diē. Et loquit hic Chryſoſtom⁹ de gloria: ſicut nūc pro habē/
do lucidas domos in mūdo ⁊ bene aeri patulas/ infinitas cō/
ſueuimus pecunias fabricātes afflicti dare. Excogita quali/
ter oportet nos non ſolum pecunias ſed ⁊ corpora ipſa con/
ſumere pro ędificando nobis pręclaras in cęlis domos vbi
lux ineffabilis. Et ponit plures rationes quare ibi potius q̄
hic debemus ędificare. Primo: quia ibi non eſt inuidia neqꝫ
liuor neqꝫ altercatio de terminorū poſitione: hic autem bel/
la et rixę circa terminos ⁊ parietes. Unde Gen. xiij. b. Erat
ſubſtantia eorum multa: et non quibant habitare cōmuniter:
vnde ⁊ facta eſt rixa inter paſtores gregū abraam ⁊ loth. Et
Gen. xxvj. c. Philiſtijm rixati ſunt pro puteis aquę. Item
Oſee. v. c. Facti ſunt principes iuda quaſi aſſumentes ter/
minum. Secūda ratio: quia pręſentes domos ⁊ manſiones
relinquere neceſſe eſt: illa aūt ſemper remanet homini. Deut.
xxviij. c. Domum ędifices ⁊ nō habitabis in ea. Ezech. xxvj.
c. Domos pręclaras tuas ſubuertēt. Tertia ratio ē: quia pręſens habitatio marceſcit: illa autem manet inſeneſcibilis. Mi
chęę. ij. c. Tranſite vobis habitatio pulchra/ confuſa ignomi/
nia. ij. Corinth. v. a. Scimus quoniā ſi terreſtris domus no
ſtra hui⁹ habitatiōis diſſoluat/ ꝙ ędificationē ex deo habem⁹
domū nō manufactā/ ſed ęternā in cęlis. j. Pet. j. a. Scdm̄ mi/
ſericordiā ſuā magnā regenerauit nos in ſpē viuā in hęredita/
tem icorruptibilē ⁊ incōtaminatā ⁊ imarceſcibilē ꝯſeruatā in
cęlis. Quarta ratio Chryſ. eſt: quia hāc inops nō poteſt fa/
bricare: illā āo ꝑ duos obolos eſt fabricare: ſicut vidua Luc.
xxj. a. Propterea ſuffocor/ quoniam tot nobis ꝓpoſitis bo/
nis pigritamur ⁊ deſides ſumus: ⁊ qualiter quidem hic cla/
ras poſſideam⁹ dom⁹ omnia agimus: qualit autē in cęlis ſal/
tem paruum habeamus domiciliū/ nō curamus neqꝫ ſollici/
ti ſumus. Quinta ratio: qꝛ in loco bono ⁊ in bona ⁊ famoſa
ciuitate bonū eſt ędificare nō i deſerto: id eſt in mūdo. Unde
Chryſ. Dic mihi: nō velles habere domū hic/ vel in deſerto
vel in vna paruarū ciuitatū? Eſtimo ꝙ in regaliſſimis ciuita/
tib⁹: ⁊ vbi maior eſt copia. Ego aūt te in ciuitatē duco talem
cui⁹ fabricator ⁊ cōditor deus eſt: Heb. xj. c. Illic domū pu/
rę fabricant man⁹. Sexta ratio eſt: qꝛ ibi eſt bonus rex ⁊ bona
lex ⁊ boni vicini ⁊ inhabitatores. Unde Chryſ. Artifex ē opti/
m⁹ ⁊ valde curat de his q̄ tibi pſunt: nemo tibi ędificāti inui/
det. Illic āo ciues habes oēs martyres/ plebem angelorū et
archangelorum. Propter hoc igitur omnia in paupes euacu/
emus/ vt illis fruamur tabernaculis. Luc. xvj. c. Facite
vobis amicos de māmona iniquitatis ⁊c.

a Alij dicebant: quia hic eſt/ qui ſedens mendicabat.
b Alij autem/ dicebāt. ſ. nequaq̄: ſed ſimilis eſt ei⁹.
Chryſoſtom⁹. Inopinabilitas ī incredulitatē ducebat. Et ſi/
cut dicit Auguſtin⁹: quia oculi aperti vultū eius mutauerant.
c Ille vero dicebat: quia ego ſū: ille cec⁹. ſ. Uox gra/
ta ne damnaret in/
gratus: id eſt per in/
gratitudinem: ſicut
ecechias fuit ingra/
tus: Eſa. xxxix. c.
Chryſoſtom⁹. Non
verecūdat⁹ ē iſte de
priori cecitate neq̄ for
midauit furorem ple/
bis/ neq̄ oſtēdere ſe/
ipſum vt p̄dicet be/
nefactorē. d Dice
bāt ergo ei: Quō
apti ſūt tibi ocu/
li: id eſt quō vides?
C
e Reſpōdit: ne/
ſciens modū/ ſed fa/
ctū. f Ille homo
qui dicit̄ ieſus lu
tū fecit ⁊c̄. Chryſo
ſtom⁹. Quid dicis:
homo talia operat̄?

a Alij dicebāt/ quia hic ē: alij
b aūtē nequaq̄/ ſed ſimilis eſt
c eius. Illē v̄o dicebat: q2 ego
d ſum. Dicebant ergo ei: Quō
e aperti ſunt tibi oculi? Rēſpō
f dit: Illē homo qui dicit̄ ieſus
g lūtū fecit ⁊ vnxit oculos me/
h os/ ēt dixit mihi: Uade ad na
i tatoriā ſiloe ⁊ laua. Et ābij ⁊
k laui/ et video. Et dixērunt ei:
l Ubi ē ille? Ait: Nēſcio. Ad/
m ducūt ēum ad phariſeos qui
n cecus fuerat. Erat aūtē ſab/
batū quādo lutū fecit ieſus: ⁊
o aperuit oculos eius. Itērum
ergo interrogabāt eū phariſei
p quō vidiſſet. Illē autē dixit
eis: Lutū poſuit mihi ſup ocu
q los/ ⁊ laui/ ⁊ video. Dicēbāt
ergo ex phariſeis quidā: Nō
r ēſt hic homo a deo qui ſabba
s tū non cuſtodit. Alij āutē di/
t cebāt: Quō pōt homo pecca
tor hec ſigna facere? Et ſchiſ/
v ma erat iter eos. Dicūnt ergo
y ceco iterū: Tū quid dicis de
illo qui aperuit oculos tuos?
z Illē autem dixit: quia ꝓphe/
a ta eſt. Nōn crediderunt ergo
iudei de illo/ quia cecus fuiſ/
ſet et vidiſſet: donec vocaue/
rūt parētes eius qui viderat.

poribus. Ad hoc eñ adduxerāt eum corā phariſeis/ vt nega/
turū corā eis. Cōtrariū autē paſſi ſūt: q2 qđ nolebāt/ certi⁹ di/
cerūt p iteratione. q Dicebāt ḡ ex phariſeis quidā.
Glo. nō omnes: q2 quidā inungebant: ſed iſti nec vidētes nec
inuncti erant. r Non eſt hic homo a deo/ vel/ ex deo
qui: id ē q2/ ſabba/
tū non cuſtodit.
Maligne loqueban
tur: quia factū ſilen/
tes/ eam que eſtima/
bat legis p̄uaricatio
nem in mediū ferūt.
Non eñ dicūnt: quia
in ſabbato curat: ſed
quoniā ſabbatum nō
cuſtodit. s Alij
autē dicebāt: q̄ſi
opponentes p̄dictis.
t Quomō po/
teſt homo pecca/
tor hec ſigna fa/
cere? Imbecilliter
B
reſpondēt: A ſignis
eñ ſolū inducebant
non a doctrina. Ad/
huc eñ hominē eſti/
mabant purū: quia

Sed nihil magnū interim nouerat de eo: ideo hominē vocat.
Et nota q̄ iſte nō noſcebat chriſtū/ ſicut nec paralytic⁹. ſ. v. b.
Hoc autē fiebat: quia ſemper recedebat curans ieſus/ vt om/
nis ſuſpicio ſignorum tolleret̄. Qui enim ignorabant eum/ nō
p̄dicarent neq̄ laudarent eum niſi p facta miracula. g Lu/
tum fecit ⁊ vnxit oculos meos. Chryſoſtom⁹. Uide q̄
verax eſt: non dicit vnde fecit lutum: qđ eñ non nouerat non
dicit: neq̄ enim ſciuit q̄ in terram expuerit: ſed q̄ vnxit tactu
didicit. h Et dixit mihi: Uade ad natatoriā ſiloe ⁊
laua. Et hoc auditus teſtatus eſt. Sed vnde cognouit eius
vocem? Diſputatiōe/ q̄ fiebat ad diſcipulos quando queſie/
runt: quis peccauit: hic/ aut parentes eius ⁊c̄. i Et abij et
laui: ſm̄ preceptum eius/ et video: Ecce factum dicit ſed
non modum. k Et dixerunt ei: Ubi eſt ille? Chryſo/
ſtomus. Hoc autē dicebāt iam occaſionem meditātes aduer/
ſus eum. l Ait/ Neſcio. Ecce qualiter omnia cecus
veraciter reſpōdet: non eñ nouerat eum. Chriſtus eñ receſſe
rat cum ei lutum impoſuiſſet: ꝓpter quod redditur inſuſpica/
bile teſtimoniū ceci: q̄ etiā ignoto teſtabat̄. Itē Chryſ. Chri/
ſtus non aderat his qui curabant̄ in morando: non eñ gloriā
fructificare volebat: neq̄ turbam ſanatoꝝ ducere ſecum: neq̄
oſtētari: in quo docet nos vanamgloriam fugere. m Ad
ducunt eum ad phariſeos qui cecus fuerat: vt eo/
rum iudicio factum probaret̄: vt dicūt quidam: Sed verius
eſt q̄ vt reprobaret̄ iterꝝ. Unde Chryſoſtom⁹. Uolebāt chri/
ſtum inuenire et capere vt ducerent eum ad ſacerdotes: vnde
⁊ queſierūt: Ubi eſt ille. Sed q2 hoc nō ſunt potiti/ ducunt
ipſum cecū ad phariſeos quaſi vehemētius interrogaturos.
Propterea ⁊ euāgeliſta dicit: n Erat autē ſabbatū q̄n
lutū fecit ieſus/ ⁊ aperuit oculos eius: per hoc oſten/
dens pniciosam eorū mentē ⁊ cauſam ꝓpter quā querebant
chriſtū: quia habebant occaſionē rep̄hendendi et detrahendi
miraculo p̄eſtimatā legis p̄uaricationē. Et q̄ calumniari occa
ſione ſabbati vellent/ patet: quia phariſei vidētes eum/ ſtatum
querūt qualiter aperuerit oculos ei⁹. Uñ ſequit̄: o Iterū
ergo interrogabāt eū phariſei/ quō vidiſſet: iubētes
reſpōdere qđ egiſſet in eo/ vt ſic occaſionē ſumerēt detrahēdi
ab opatiōe. p Ille aūt dixit eis: Lutum poſuit mihi
ſup oculos/ ⁊ laui/ ⁊ video. Succinct⁹ loquit̄ illis q̄ prius
plebi: q2 iā audierant: vnde neq̄ nomē ieſu dicit neq̄ p̄ceptū.
Chryſ. Corā turba prius ſine piculo interrogabat̄/ nō ita ma/
gnū erat veritatē dicere: ſed mirabile eſt q̄ nūc corā phariſeis
in ampliori timore cōſtitutus neq̄ negat neq̄ contrariū dicit

niſi purū hominē crederēt/ haberēt aliter reſpōdere. ſ. q̄ ſab/
bati dñs erat/ ⁊ q̄ ſabbatū fecerat: ſed nōdum hanc habebant
mentē/ q̄ deus eſſet. Item nullus eoꝝ audebat ea que crede/
bat manifeſte dicere: neq̄ in enunciatione ſed cū ambiguitate
⁊ ſub interrogatiōe. Unde dicūt: Quō poteſt ⁊c̄. Maio/
res quidē ꝓpter amorē p̄ncipatus: ne. ſ. eū amitterent ⁊ ejce
rent̄ de ſynagoga ⁊ publice notarent̄. v Et ſchiſma erat
inter eos. i. diſſenſio. Chryſ. Hoc ſchiſma primū incepit
in ꝑplo: deinde in p̄ncipibus. Et hi quidē dicebāt: q̄m bonus
eſt: alij ho/ nequaq̄: ſed ſeducit turbas. ſ. vij. b. x Dicūt
ḡ ceco iterū: q̄rētes calumniā/ vt ille de ſynagoga pelleret̄:
vt dicit Glo. Sed ſm̄ h̄ exponit̄ de incredulis phariſeis ⁊ ma
gnatib⁹. Sed ſm̄ Chryſ. illi loquunt̄: q̄ dixerūt: Quō poteſt
homo peccator hec ſigna facere? Nō audentes eñ ipſi defen
dere chriſtū verbo ſuo/ eum q̄ virtutis experientiā ſuſceperat
in mediū ducūt ⁊ interrogant: vt ipſe teſtet̄ nō ipſi. Unde di/
cūt: y Tu quid dicis de illo qui aperuit oculos
tuos? Non dicūt ſic alij: Qui ſabbatū nō cuſtodit. z Ille
autem dixit/ eis: quia ꝓpheta eſt. Cōſtanter exp̄mit qđ
ſentit: tamē nondū iunctus vt crederet filiū dei: vt dicit Glo.
a Nō crediderūt ḡ iudei de illo/ quia cecus eſſet
⁊ vidiſſet/ donec parētes ei⁹ vocauerūt q̄ viderat:
id eſt eius q̄ cecus fuerat ⁊ viderat. Et vide quot modis ten/
ptant miraculū obumbrare ⁊ deſtruere. Etenim conati ſunt p
modū illumiatiōis ſubuertere cecū/ dicētes: qualiter aperuit
oculos tuos. i. nūq̄d p̄ſtigio aliq̄? Alibi eñ ī facto nihil habē
tes detrahere/ conant̄ detrahere mō curatiōis/ dicētes: Non
ejicere eū demonia niſi ī beelzebub: Matth. xij. b. Et hic ſic
nihil aliud habētes dicere/ ad tp̄us de/
ſignāt/ dicētes: Qm̄ ſoluit ſabbatū: ⁊ iō
peccator ē ⁊ nō ex deo. Sꝫ q2 hoc inane
apparuit crimē q̄buſdā q̄ aderāt/ vndiq̄
ꝯpediti ad aliud veniūt ſtulti⁹ ⁊ inuere
cūdi⁹: vt dicāt eū nō fuiſſe cecū ⁊ vidiſ
ſe. Et h̄ ē qđ dic̄ euāgeliſta: Nō credi
dert̄ ḡ ⁊c̄. Sꝫ ſi nō credebāt eū fuiſſe
cecū ⁊ illumiatū/ q̄lit̄ icuſabāt q̄ ſabba
tū nō obſeruat: q2 in ſabbato curabat?
Ecce mēdaciū vbiq̄ ſibiipſi obuiat: ⁊
p ea q̄ nocere ſꝑitatē videt̄/ ipſā clariorē
oñdit: qđ vtiq̄ ⁊ nūc factū ē: Pri⁹ eñ
a vicinis ⁊ q̄ eū viderāt inq̄ſierant. Et
q2 poſſet aliq̄s dicere: vicini de eo forte

Chryſ. Hec verita/
tis eſt natura: p q̄ pu
tat̄ ab hoib⁹ inſidias
pati/ p h̄ fortior fit:
p hec claret/ p q̄ ob/
umbrat̄. Si eñ nō h̄
facta eſſent ſtudia
eoꝝ/ ſaltē ī ſuſpicionē
q̄ nō eēt cec⁹ puenō
veniſſet apđ multos
miraculū: nūc aūt vt
ſtudentes denudare
veritatē/ oīa agūt et
nequaq̄ aliter feciſſent
ſi hemū pro chriſto
omnia facerent

erāt decepti

G erant decepti ſimilitudine: ſicut ⁊ quidam dixerũt: Nequaquã: ſed ſimilis eius eſt .ſ. eodem .b. ducunt in medium parentes eius: A parentibus quidem volentes abortiuũ facere miraculum. Sed ex hoc magis eſt confirmatum: quia confeſſi ſunt q filius eorum erat ⁊ cecus natus. a Et interrogauerũt eos. Chryſoſtom⁹. Vocantes ⁊ ſtatuentes in medium: vt agoniã ⁊ timorem immitterent eis/ cum multa vehemẽtia ⁊ furore inducunt interrogationem. b Dicentes: Hic eſt filius veſter quem vos dicitis: quia cecus natus eſt. Non dicũt: qui quandoqꝫ cecus fuit: ſed/ quem vos dicitis ⁊c. q. d. vos ita fingitis malignantes contra nos et chriſto applaudentes. Nec dicunt: quem vos feciſtis cecum: ſed dicitis/ quaſi prodidiſtis vbiqꝫ ſermonẽ hũc. Chryſoſtom⁹. O inquinati ⁊ q̃s vtiqꝫ eligeret pater talia mẽtiri de filio? c Quomõ ergo nunc

E videt/ ſi cecus vt dicitis nat⁹ eſt? Chryſoſtom⁹. Duobus his eos in negationem inducere conant: in dicendo .ſ. quẽ vos dicitis. Et in dicendo: qualiter igit videt modo. d Reſponderũt eis parentes eius/ ceci/ ⁊ dixerũt: Scimus/ quia hic eſt fili⁹ noſter: et q cecus natus eſt: Quomõ autem nunc videat/ neſcimus. Mentiunt forte p timore iudeorum: vel quia neſciebant modum. e Aut q̃s eius aperuit oculos/ nos neſcim⁹. Bñ ſciebãt ſed dicere nõ audebant. f Ipſum in-

Iohã.7.c. terrogate: vt inſtruamini ab eo: Quaſi quid nobis calũniamini: g Etatem habet: et ideo/ h Ipſe de ſe loquatur: quaſi non eſt opus nos loqui pro eo quaſi pro infante. Chryſoſtom⁹. Tribus interrogatiõib⁹ factis: ſi filius eorũ eſſet: ſi cecus natus: ⁊ qualit reſpexerit. Duas illas confitent .ſ. q filius eorum eſſet: ⁊ q cecus natus: tertiam vero non adijciunt: ſcꝫ qualiter videt. Sed et hoc p veritate factum eſt / vt nullus alius q̃ꝫ is qui curatus eſt ⁊ dignus fide erat/ hoc ꝯfiteret. i Hec dixerũt parẽtes eius/ q̃m timebant iudeos. Hic euãgeliſta opinionem eorum ⁊ mentem in medium ducit: quia .ſ. propter timorem hoc dixerũt:

F Et ſubdit cauſam timoris: k Iam eñi cõſpirauerant iudei: id eſt conſpirando ſtatuerant: l Ut ſi quis eum cõfiteretur chriſtum: extra ſynagogam fieret: quaſi ethnicus ⁊ publicanus. m Propterea .ſ. ne extra ſynagogam fieret: n Parẽtes eius/ dixerunt: quia etatem habet: ipſum interrogate. q. d. nõ eſt puer neqꝫ imperfectus: ſed ſufficiens ſibi teſtari. o Vocauerũt ergo rurſum hominẽ qui fuerat cecus: quaſi/ quia parẽtes miſerũt eos ad eũ qui curat⁹ fuerat: rurſus vocauerũt eũ. Et nota peruerſitatem iſtoꝝ. Supra eñi q cecũ attonitũ ⁊ timidũ facere nequerũt: ſed videbant eũ cum ꝓpalatiõe bñfactorẽ p̄dicantẽ: venerunt ad querendũ ad parentes eius putantes p ipſos abortiuum facere miraculum: ⁊ q̃diu putabant parẽtes renuere ⁊ negare/ nihil ceco dicebãt: quia ꝓo viderunt nihil eis plus ex colloquio parentũ factũ eſſe/ ad cecũ rurſus venerũt. p Et dixerũt ei: Da gloriã deo. Chryſ. Manifeſte quidẽ ⁊ iuerecunde nõ dicũt nega/ quoniã chriſtus te curauit: ſed ſub velamine ⁊ pretextu religionis hoc idem conſtituere volunt dicentes: Da gloriã deo. Et eſt ſenſus: id eſt confitere quoniam hic nihil operatus eſt ſed ſolus deus. Vel aliter: p Da gloriam deo: id eſt dic te mentitum fuiſſe de hoc q dixiſti eum ꝓphetam eſſe/ ⁊ te curaſſe: ⁊ ſic cognoſce peccatũ tuum: quod eſt dare gloriam deo. Et habet ſimile Ioſue. vij. c. Da gloriam deo ⁊ confitere peccatũ tuum.

Nam parentib⁹ quidem dicere: Negate quia filius veſter eſt ⁊ quoniã cecũ genuiſtis/ valde videbatur deriſibile eẽ: ipſi ꝓo ceco rurſum dicere/ h manifeſta erat inuerecundia: ideo h quidẽ nõ dixerũt: aliter aũt illud idẽ argumẽtat.

a b ⁊ interrogauerũt eos / dicen-
tes: Hic eſt fili⁹ veſter quem
vos dicit⁹: quia cecus nat⁹ ē:
c d quomõ ergo nũc videt? Rẽ-
ſponderũt eis parẽtes eius: ⁊
dixerũt: Scimus/ quia hic eſt
filius noſter: ⁊ quia cecus na
tus eſt: Quomõ autẽ nũc vi-
e deat/ neſcimus: aũt quis eius
aperuit oculos/ nos neſcim⁹:
f g Ipſum interrogate. Etatem
h habet: ipſe de ſe loquat. Hec
i dixerũt parẽtes eius/ quoniã
k timebant iudeos. Iam enim
l ꝯſpirauerant iudei/ vt ſi quis
eum cõfiteret chriſtum extra
m ſynagogã fieret. Propterea
n parentes eius dixerunt: quia
etatem habet/ ipſum interro-
o gate. Vocauerunt ergo rur-
ſum hominẽ qui fuerat cecus
p ⁊ dixerunt ei: Da gloriã deo:
q Nos ſcimus/ quia hic homo
r peccator eſt. Dixit ergo ille:
s Si peccator eſt neſcio: vnũm
ſcio: quia cecus cũ eſſem mo-
t do video. Dixerunt ergo illi:
Quid fecit tibi? Quõ aperuit
v tibi oculos? Reſpondit eis:
Dixi vobis iam et audiſtis:
Quid iterum vultis audire?
x Nunquid et vos vultis diſ-
y cipuli eius fieri? Maledixe-
runt ergo ei et dixerunt: Tu
z diſcipulus illius ſis: nos au-
tem moyſi diſcipuli ſumus.

q Nos ſcimus/ quia hic homo peccator eſt: q. d. potes ſecure dicere q hic non curauit te / ſed deus. r Dixit ergo ille: Si peccator eſt/ neſcio: id eſt non diffinio modo. Et hoc dicit/ vt nec os pateat calũnie: nec veritatẽ celet. Unde ſubdit: s Unum ſcio ⁊c. Sed querit Chryſoſtom⁹. Nunquid timuit cecus? Abſit. Qualiter ergo qui ſupra dixerat: propheta eſt: modo dicit/ ſi peccator eſt neſcio? Solutio. q. d. nihil p eo dico: nũc ipſum beneficiũ vos condemnat: et eum non eſſe peccatorem probat. Unde dicit: Unum ſcio: quia cecus cũ eſſem modo video. q. d. de me dico: ſed ipſũ opus quod ſcio eum feciſſe oſtendit q nõ eſt peccator. Unde p hoc inſuſpicabilem ſeipſum fecit: ⁊ teſtimoniũ incorruptũ vt nõ gratificans ſed a re teſtans. t Dixerũt ergo illi: Quid fecit tibi? Chryſoſtom⁹. Quia nequiuerũt euertere neqꝫ deſtruere qđ factum eſt miraculũ/ rurſus ad prius veniũt / ſm modum curationis circũſcrutãtes: queadmodum quidã canes venatici fallaciter cõcluſã beſtiã vndiqꝫ inueſtigãtes: ⁊ nũc quidem huc/ nũc autem illuc circũcurrentes ad priores redeunt ſermones. Et dicũt: Quid fecit tibi: Quomõ aperuit tibi oculos? quaſi nũ preſtigio aliquo? Sicut dicebãt Matth. xij. b. In beelcebub p̄ncipe demonioꝝ ⁊c. v Reſpondit eis: Dixi vobis iam ⁊ audiſtis: Quid iterum vultis audire. q. d. non reſpõdebo non attendẽtibus ⁊ inaniter interrogãtibus/ non pro diſcendo ſed p cauillãdo. Aug⁹. Stomachat iam cõtra duriciam eorũ et cecos iam nõ ferens. x Nũ quid ⁊ vos vultis diſcipuli ei⁹ fieri: qui ita inquiritis de eo? Et ſupplẽdũ eſt: ſicut ⁊ ego volo diſcipul⁹ ei⁹ fieri. Per hoc eñi q dicit/ ⁊ vos/ ſeipſum i diſcipuloꝝ cetu ordinat. Itẽ in h verſu cõuiciatus eſt eis/ et ꝑcuſſit ſufficienter: q eñi nouerat quoniã hoc eos valde ꝑcutiebat/ tãgere eos cum ſuꝑabũdantia voluit. Chryſ. Quõ erat aie ꝓpalantis ⁊ recte cõtemplãtis eorũ inſaniã/ ⁊ oſtẽdentis chriſti magnã dignitatẽ in qua vehemẽter cõfidebat.

De cõſe. diſt. 4. c. cũ p paruulis

Chryſ. Uides ꝓpalationẽ ⁊ medici ad oẽs ſcribas ⁊ phariſeos: ita forte et patens quid ẽ veritas: ita imbecille mendaciũ. Nam veritas etſi cõtingentes: id eſt viles aſſumpſerit/ claros eos victores oſtẽdit: Mendaciũ ꝓo etſi cũ fortibus fuerit qui tuent illud imbecilles eos mõſtrat. Al. ⁊ mendaciũ y Maledixerũt g ei ⁊ dixerũt: Tu diſcipul⁹ illi⁹ ſis. Et ſm cor ſuũ .i. ſm opinionẽ ſuã maledixerũt ei in hoc q dixerũt: Tu diſcipul⁹ illi⁹ ſis: vt dic Glo. Vel alit ſm litterã. y Maledixerũt g ei. Et hoc etiã dixert ei: Tu diſcipul⁹ ⁊c. Hic dicit Aug⁹ in originali: Maledictio hec ſuper nos veniat ⁊ ſup filios nr̃os. Geñ. xxvij. b. In me ſit hec maledictio fili mi. z Nos aũt moyſi diſcipuli ſum⁹. In hoc volũt oſtẽdere q chriſt⁹ cõtrarius ſit moyſi ⁊ cetus ſi chriſto adhereret: ſed mentiunt: q ſi diſcipuli moyſi eſſent/ chriſto crederẽt: quem moyſes nũciauit/ Deut. xviij. c. Unde .ĩ. v. g. Si

¶ crederetis moyſi/crederetis forſitā ⁊ mihi. Cauſā aūt ſubdūt: q₂ potius adherendū eſt certo q̄ʒ incer/ to: Vñ dicūt: a Nos ſcimꝰ/quia moyſi locutꝰ ē deꝰ.i.qđ moyſes do/ cuit a deo accepit. b Hūc aūt neſci mus vnde ſit.i.cuiꝰ auctē dicit et fa/ cit ea q̄ dicit ⁊ facit.ſ.vij.d.dixerūt: dicūt ſe neſcire. Sed neſcire dicimur q̄ peccatis parētū: vt dicit Glo. ſm qđ illi putabāt: o Et tu doces nos: q̄ſi indignū eſt vt tu pctōr/⁊ a peccatoribꝰ natꝰ doceas nos. Chryſ. Quid eſt/In peccatis natꝰ ē totꝰ: In h̄ cecitatē exprobrāt irremiſſe: ac ſi dicerēt: a p̄ma etate in peccatis es tu: oſtēdētes q̄m ꝓpterea factꝰ eſt cecꝰ: q₂ rationē nō habebat. Et vide q̄liter falſo de arrogātia eū notant/dicē tes: Et tu doces nos. Quid eī dixit hō: Nō eī ꝓpriam mentē expoſuit: nō ne cōmune iudiciū ſcrutatꝰ eſt/dicēs: q̄ſi

Chryſ. Nos nouimus ⁊c.nō dicūt/au diuimꝰ: ⁊ tñ ea audie rūt non nouerūt. Hūc ſcimꝰ vñ ſit: hic abijcimꝰ. Vel neſcie bāt eiꝰ diuinitatē: vl mittētis auctem di/ cebāt ſe neſcire/cū tñ noſcerēt eiꝰ ortū ſm carnē. Vñ Chryſ. Quō ſcitis q̄m moyſi locutꝰ ē deꝰ: A ꝑge nitoribꝰ aīt: vos ea q̄ ex auditu ſunt vt ſcie tes certificatis: ea h̄o q̄ a viſu/minora pu/ tatis: ⁊ nimirum illa quidē nō nouiſtis ſed audiſtis: hoc autem nō audiſtis ſed videtis. Unde de hoc irridet eos cecus: ſicut ſtatim dicit.

a Nōs ſcimus/ quia moyſi lo/
b cutus eſt deus: hūnc autem
c neſcimus vnde ſit. Reſpón/
dit ille homo et dixit eis: In
hoc enim mirabile eſt: q₂ vos
d neſcitis vnde ſit: ēt apuit me/
e os oculos. Scimūs aūt quia
peccatores deus non audit:
f sed ſi quis dei cultor eſt ⁊ vō/
g
h luntatē eius facit/hūnc exau/
i dit. A ſeculo non eſt auditū:
quia quis aperuit oculos ce/
k ci nati. Niſi eſſet hic a deo nō
l
m pōterat facere quicq̄ʒ. Reſpō
n derunt ⁊ dixerūt ei: In pēcca
o tis natus es totus: ⁊ tū doces
p nos. Et eiēcerunt eum foras.
q Aūdiuit ieſus: quia eiecerūt
r eum foras: et cūm inueniſſet
s eum/dixit ei: Tū credis in fi/

nouimꝰ q̄m peccato/ res deꝰ nō audit: nō/ ne ea q̄ ab eis di/ cta ſunt in mediū du xit: p Et eiecert eū foras: q̄ſi nō ſo/ lū cōuitiati ſunt/ſed et pſecuti ſunt turpit expellentes. Chryſ. Vides p̄conē veritatis q̄liter inopia phie p̄/ hibitꝰ nō fuit/vel fa/ cta eſt p̄hibitio: quā/ ta audiuit/quāta paſ ſus eſt: et p verba et p opera: ⁊ q̄liter nihilominꝰ teſtatꝰ eſt. Hec autē ſcripta ſunt vt ⁊ nos imitemur. q Audiuit ieſus: q₂ eiecerūt eū fo ras/extra templū: r Et cū inueniſſet eū/q̄ſi q̄ſitū. Hoc eī verbo innuit euāgeliſta: q̄m ꝓpter hoc venit: vt.ſ.ei loque retur: s Dixit ei: Tu credis i filiū dei: Chryſ. Qui ꝓpter ¶ veritatē ⁊ chriſti Itē loquitur Chryſ. de ſtudio ſcripture ⁊ de reſiſtēdo aduerſarijs fidei ſup illū locū: p Et eiecert eū foras/dicēs. Vides p̄ conē veritatis q̄liter inopia phie nō facta ē p̄hibitio: vides quāta audiuit ex initio ⁊ quanta paſſus ē ⁊ p verba ⁊ p opera: ⁊ q̄liter teſtatꝰ ē. Hec aūt ſcripta ſūt/vt ⁊ nos imitemur: Si eī q̄ mē dicus erat ⁊ cecus/q̄ neq₃ viderat chriſtū tantā cōtinuo ꝓpala tionē oſtēdit ante chriſti cōſolationē aduerſus totā plebē ſtans occiſionē meditantē ⁊ demoniū habētē ⁊ inſanientē/ab ipſiꝰ voce volētes cōdemnare chriſtū/ ⁊ nō ceſſit neq₃ receſſit: ſed cū ꝓpalatiōe oī eos obſtruxit: ⁊ voluit eijci foras ma/ gis q̄ʒ nō ꝓdere veritatē: quāto magis nos q̄ tanto tpe in fide viximꝰ: q̄ infini/ ta miracula p fidē vidimꝰ: qui maiora illo bñficia ſuſcepimꝰ ⁊ intantū vocati ſumꝰ honorē/omnē ꝓpalationē oſtēdere oportet aduerſus aduerſarios nomis chriſtiani ⁊ obſtruere eos. Poterimus aūt hoc facere ſi audaciā habuerimꝰ ⁊ ſcripturis attenderimꝰ. Et loquitur hic Chryſ. ſup illos q̄ nō veniūt ad ſermo nes/dicēs: Si citharedꝰ vl ſaltator nos vocauerit: oēs q̄dē currūt cū ſtudio: ⁊ gratiā ei de vocatiōe ſciūt: ⁊ diei integri dimidiā ptē ꝯſummūt illi ſoli attendētes: deo ſo p ꝓphas verbis ⁊ apl'os loquē/ tes oſcitamꝰ/ſcalpimꝰ et multꝰ eſtꝰ vi/ detur eſſe. Itē Chryſ. Plures multis im bribꝰ delatis ⁊ vēto aquā i oculos ꝓij ciente/ſtant inſanētes i foro vel i thea tro ⁊ frigꝰ ⁊ pluuiā ⁊ lutū/nec ⁊ lōgitu/ dinē vie cōtemnūt: ⁊ nihil eos detinet neq₃ illuc ire ꝓhibet: huc autē et ſub tecto ⁊ in calore tardāt ⁊ nō ꝯcurrūt: ⁊ hoc in lucro aīe. Qualia hec taberna/ cula ſūt dic mihi: In vanitatibꝰ fortes exiſtētes: i neceſſarijs puerīs ſumꝰ imbe cilliores. Itē Chryſ. Hec volebā ꝯti/ nue dicere ad vos: vereor aūt ne iam odio habear ⁊ abſq₃ lucro. Video eī inſanētes nō iuuenes ſolū/ſed ⁊ ſenes: ſup quibꝰ maxie verecūdor/q̄ñ video virū a canicie reuerēdū confundentē caniciem: et filium ad ludū vi/ dendum ſupertrahētem. Quid enim deriſione hac deterius: * quid opere

Chryſ. Quis diliḡ ter ad eccleſiā cōueni at auditurꝰ: ⁊ ſi domi nō legat/attēdat aūt his q̄ dicunt/ſuffici/ et ⁊ annꝰ vnꝰ in expiē tiā vel peritiā ſeipſū ꝯſtituere multā. Nō enim nūc quidē has cras autē alias legi/ mꝰ ſcripturas/ſed ſe ⁊ cōtinue eaſdem.

Chryſ. Si aliq̄s au rigā vel ſaltatorē te vocauerit/doles ⁊ q̄/ ſi opprobriū abijcis: ſi aūt ad viles ludos traxerit te nō reſilis: ⁊ cuiꝰ nomē fugis ar tis/hāc ſequeris ſere vniuerſātib aūt ⁊ no/ mē ⁊ rem hr̄e debes ⁊ eſſe ⁊ vocari chriſti anꝰ/nec q̄d ē nouiſti.

Deus

Chryſ. Vides p̄conē veritatis — *[see above]*

Exponit.

Unde de hoc irridet eos cecus: ſicut ſtatim dicit. c Rñdit ille hō ⁊ dixit eis: In hoc eī mirabile eſt: q₂ vos neſcitis vnde ſit.i.neſcire vos di/ citis. Vel/neſcitis.i.nō creditis vel approbatis q̄ a deo ſit/ vel q̄ deus. d Et/tamē/aperuit oculos meos. Chryſ. Ubiq₃ ſignū circūuertit: q₂ hoc falſificare non poterāt. Ad h̄ ſyllogiʒat.q.d.mirū eſt q̄ vos nō nouiſtis vñ ſit: cū tot ⁊ talia ſigna facit q̄ nemo quātūcūq₃ inſignis vel illuſtris ⁊ glificatꝰ apud vos facere pōt vel potuit. e Scimꝰ aūt q₂ pecca/ tores deꝰ nō audit.i.merita eoꝝ nō exaudit. Chryſ. Quia dixerāt ſup: Qualiter pōt hō peccator talia ſigna facere: illoꝝ aſſumit iudiciū ꝓprioꝝ reminiſcēs verboꝝ.q.d.opinio hec et mea ⁊ veſtra eſt cōmunis: in hoc ꝑmanete. f Sed ſi quis dei cultor eſt: vel/in deū pius ē/p fidē. Et q₂ in deū ſe eē pios iudei dicebāt/adiecit: g Et volūtatē eiꝰ facit: quia nō ſufficit fides ſine opibus: Iaco.ij.d. h Hūc exaudit. Ex hoc intēdit cōcludere: ſed relinquit eis cōcluſionē: q̄ ex q̄ eū deꝰ exaudiuit/nō eſt peccator. Ad hoc facit illud Prouer. xv.d. Lōge eſt dñs ab impijs: ⁊ orōnes iuſtoꝝ exaudiet. Itē
Ps.33. Ps. Oculi dñi ſup iuſtos ⁊ aures eiꝰ in p̄ces eoꝝ. Itē Eccl.
Ps.65. xv.c. Nō eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. Itē Ps. Iniq/ tatē ſi aſpexi in corde meo nō exaudiet dñs. Sed ꝯtra.iiij. Re gū.xiij.a. Deprecatus eſt ioachaz faciē dñi: ⁊ audiuit eū dñs. Et.ſ.dr̄: Uerūtamē nō receſſit a peccatis hieroboā. Item.ij. Paral.vj.g. Si peccauerit ⁊ orauerint/dimittas ꝑplo tuo q̄ʒ/ nis pctōri: Tu es eī deꝰ meꝰ. Itē Interl. dicit hic: Deꝰ pec catores ⁊c. Adhuc iunctꝰ: q₂ pctōres deꝰ audit/vt publica/ nū cōfitentē: Luc.xviij.c. Sol. Deus peccatores pēnitētes audit: ſ₃ peccatores manētes nō audit.i. merita eoꝝ nō exau/ dit: nec eī merent exaudiri/licʒ aliq̄ñ dñs eis tribuat ſua grā qđ petūt. Se/ quitur: i A ſeculo non eſt auditū: q₂ q̄s apuit oculos ceci nati. Ce/ ci forſitan aperuit q̄s: ſed non ceci nati: q.d.res magna eſt ⁊ noua. Vñ/ k Ni ſi eſſet hic a deo/miſſus vel aliq̄d di/ uinū habēs. l Nō poterat facere quicq̄ʒ tale: quale.ſ.nemo aliꝰ vnq̄ʒ fe/ cit. Siſc.ſ.iij.a. Nemo pōt hec ſigna facere que tu facis niſi fuerit deꝰ cū eo. Nec obeſt qđ dr̄ de malis: Matth.vij. c. Nōne i noīe tu ꝓphauimꝰ ⁊c. Chriſtꝰ eī i poteſtate ⁊ ꝓpria auctē faciebat miracula q̄lia nemo fec: ſ₃ mali miracula faciūt miſterio. m Rñderūt ⁊ dixerūt ei. Chryſ. Donec expectabāt eū negaturū/fide dignū reputa/ bāt ⁊ ſemel ⁊ ſecūdo vocātes eū: q₂ ſo veritatē locutꝰ ē i nul/ lo cōfuſus: q̄ñ eū maxie admirari oportebat/tūc cōdemnāt dicētes: n In peccatis natꝰ ē totus.i.natꝰ es cecus p

Chryſ. Eleuat ⁊ ex/ tollit miraculū dicēs: A ſeculo ⁊c. Si q̄ cōfitemini q̄ deꝰ pec catores nō audit/hic aūt miraculū fecit et miraculū tale q̄le nul lus hoīm fecit: mani feſtū eſt q̄ oīa vincit virtute ⁊ q̄ maior eſt q̄ʒ ſm hominē virtꝰ.

Ioh.14. (margin)

veritatē ⁊ chriſti cōfeſſionē opprimunt̄/hi maxime honorant̄:
Sicut eū qui diuitias ꝑdit/ille inuenit:et qui animā odit/ ipſe
eſt ꝗ amat: ita ꝗ cōuitio opprimit̄/hic maxime eſt ꝗ honorat̄.
Qď ⁊ in iſto ceco factū ē. Eiecerūt em̄ eū iudei ex templo: et
inuenit eū dn̄ator tēpli. Eiectus eſt a cōſiſtorio peſtilētioſo ⁊
potiꝰ ſalutari. Forte dehonoratꝰ eſt ab his ꝗ chriſtū dehonorauerāt: ⁊ honoratus ē ab angeloꝝ dominatore: talia ſunt pmia veritatis. Sed q̄rit hic Chryſ. quō interrogat eū an credat poſt tot verba fidei ad iudeos? Et ſoluit ꝙ nō ignorās q̄rit de fide eiꝰ: ſed laudans et volēs ſeipſū

a lium dei? Reſpōdit ille ⁊ di-
xit: Quis eſt domine vt cre-
b dam in eū? Et dixit ei ieſus:
c Et vidiſti eum: ⁊ qui loquit̄
d e tecū ipſe eſt. At ille ait: Crē-
f do domine. Et ꝓcidēns ado-
g rauit eū. Et dixit ei ieſus: In
h iudiciū ego in hunc mūdum
i k veni: vt qui non vident vidē-

notū facere: ⁊ oſtēdens qm̄ multū approbat eiꝰ fidē. q. d. cōuitiata eſt mihi plebs tanta: ſed nulla mihi cura illoꝝ: vniꝰ mihi cura ē .ſ. vt tu credas: melior eſt em̄ vnus faciēs volūtatē dn̄i ꝙ̄ mille iniqui. Tu/ inq̄t/ credis in filiū dei: vt ꝑſens ⁊ acceptans ꝗ dicta ſūt? Ita eū interrogat. Et nota ꝙ in hoc trahit eū ad amorē ſui ꝓpſius. Nō em̄ dicit: Crede: qď ſeruis dici pōt/ ſed interrogādo: Credis in filiū dei? qď amicis dici ſolet. a Rn̄dit ille ⁊ dixit: Quis eſt dn̄e/ filius dei/ vt credā in eū? Scōm Aug. iſte adhuc inunctꝰ his ꝟbis oſtēdit ſe iam dudū cor ad credendū paratū habuiſſe: ſed in quem credere deberet/ ignoraſſe. Eccī. ij. d. Qui timēt dn̄m ꝑparabūt corda ſua. Scōm Chryſ. videt̄ ꝙ crederet patꝰ eū eē deū ⁊ meſſiā miſſū: ſ; nō nouerat eū ſm̄ faciē. Cecꝰ em̄ erat anteꝙ̄ veniret ad chriſtū: ⁊ poſtꝙ̄ ſanatꝰ ē i ſiloa/ trahebat̄ a iudeis: ita ꝙ vſqꝫ mō nō viderat chriſtū: iō dic: Quis ē dn̄e? Chryſ. Deſiderātis ⁊ valde inq̄rētis aīe ē ꝟbū/ ꝓ ꝗ tot diſputauit/ hūc ignorat: vt ꝑ h̄ diſcas eiꝰ amorē ꝟitatis: ꝗ ſic ꝓ ignorato diſputabat: Nō em̄ viderat eū. b Et dixit ei ieſꝰ: et vidiſti eū. Chryſ. ꝑſonalit̄. Sed q2 hoc adhuc imanifeſtū ⁊ indeterminatū erat/ manifeſtiꝰ induxit. c Et qui loquit̄ tecū ipſe eſt. Non dixit/ ego ſum: ſed medie loquit̄. d At ille ait: Credo dn̄e. Non dixerat ei dn̄s: ego ſum ꝗ curaui te: ꝗ dixi tibi: vade lauare in ſiloa: ſed oīa illa tacens ait: Credis in filiū dei. Et ille ad hoc reſpōdet: e Credo dn̄e/ in filiū dei/ in te .ſ. Unde qualē credidit/ talē adorādo indicat. Un̄ ſequit̄: f Et ꝓcidens adorauit eū/ vt deū/ ⁊ vt filiū dei. Chryſ. Ne ꝗs eſtimet verbū ſolū eſſe qď dictum eſt a ceco/ ⁊ nō rem: adiecit ⁊ opus .ſ. adorationē. Itē q2 dixerat: Credo dn̄e: ⁊ nō determiauerat in quē/ adoratione determiat. Adorante autem eo: g Dixit ei ieſus/ reſpondens fidei ipſiꝰ ceci/ ⁊ infidelitati phariſeorū. h In iudiciū ego in hūc mūdū veni .i. ad diſcernendū hūiles a ſupbis: credētes hūiles ab infidelibꝰ ſupbis. Sīc ſumit̄ iudiciū i Pſ. Iudica me deꝰ ⁊ diſcerne cauſā meā de gente nō ſancta ⁊c̄. Iudiciū enim damnatiōis in fine fiet. Un̄. ſ. viij. b. Ego non iudico queꝙ̄. Uel/ In iudiciū/ ſm̄ Chryſ. in maiꝰ ſuppliciū .i. in cauſā ſupplicij occaſionaliter. i At ꝗ nō videt .i. hūiles ceci ꝗ ſe nō videre putāt: k Uideāt .i. illuminent̄ ꝑ me lumē. l Et ꝗ vidēt .i. ſapiētes ſupbi: vt phariſei .i. ꝗ ꝑ ſe videre putāt ⁊ medicū non q̄rūt: m Ceci ſiāt/ ſua infidelitate exceceant̄. Unde li/ vt/ dicit euentū/ nō cauſā. Chryſ. In hoc ⁊ cecū vehemētiorē circa fidē oparꝰ eſt: ⁊ eos qui ſeq̄bant̄ eū notauit: Erem̄ ſeq̄bant̄ eū phariſei: de quibꝰ ſubdit: Et audierūt q̄dā ex phariſeis ⁊c̄. Sed nota ꝙ illud qď dr̄ hic de dn̄o: Ut ꝗ nō vidēt ⁊c̄. dicit̄ Eſa. vj. c. Exceca cor ꝑp̄li huiꝰ: ⁊ aures eiꝰ aggraua: ⁊ oculos eiꝰ claude ⁊c̄. Itē Eſa. xxvj. b. Dn̄e exaltet̄ manꝰ tua vt nō videāt ⁊c̄. Iere. v. c. Audi ꝑp̄le ſtulte ꝗ nō habes cor: ꝗ habētes ocu-

Chryſ. In iudiciū: id eſt in maiꝰ ſuppliciū dixit/ oſtēdēs qm̄
Pſ. 42. qui cōdēnauerūt eū vt peccatorē/ ipſi ſūt qui cōdemnati ſunt. Hic autē dicit duas rn̄ſiones/ ⁊ duas cecitates: et ſenſibilē et intellectualem.

los nō videt̄: ⁊ aures ⁊ nō auditis. Itē Eſa. xlij. c. Quis cecus niſi ſeruꝰ meꝰ. Pſ. Obſcurent̄ oculi eoꝝ ne videāt. Chryſ. Pſ. 68.
Hoc ⁊ paulꝰ dic̄ ad Ro. ix. g. Gētes ꝗ nō ſectabant̄ iuſticiā apprehēderūt iuſticiā: iſrl' ꝟo ſectādo legē iuſticie/ in legē iuſticie nō ꝑuenit. Itē Ro. xj. b. Iſrl' nō eſt ꝯſecutꝰ: electio ꝟo cōſecuta ē: ceteri ꝟo excecati ſunt: ſicut ſcriptū eſt ⁊c̄. n Et audiert̄/ hoc/ quidā ex phariſeis/ illi .ſ. qui cū ipſo erāt. Erāt em̄ quidā ſuꝑficieten̄ ſequētes/ et facile in ꝯtrariū trāſmutati: ſicut et illi ꝗ prius crediderūt. ſ. vj. g. et poſtea abierunt. o Et dixerūt ei: Nūquid ⁊

l m ant: et qui vident/ ceci ſiānt.
n Et audierūt quidā ex phari-
o ſeis qui cum ipſo erant/ ⁊ di-
xerunt ei: Nūquid ⁊ nos ceci
p q ſumꝰ? Dixit eis ieſus: Si cē-
r ci eſſetis nōn haberetis pec-
s catum: Nūnc ꝟo dicitis: quia
t videmus/ pēccatum veſtrum
manet.

nos ceci ſumꝰ: ſic alibi dixert̄. ſ. viij. d. Nemini ſeruiuimꝰ vnꝙ̄: ⁊ ex fornicatiōe nati nō ſumꝰ: Ita hic de cecitate corporali intellexerūt: ⁊ in hac verecūdant̄ ſolū. p Dixit eis ieſus/ oſtēdens/ qm̄ meliꝰ eſt cecos eſſe ꝙ̄ vidētes. q Si ceci eſſetis .i. ſi cecos ⁊ inſipiētes vos reputaretis: r Non haberetis peccatū: q2 curreretis ad medicū ꝗ venit tollere peccata mūdi. s Nūc ꝟo dicitis: q2 videmꝰ .i. de ſapiētia vos iactatis ⁊ iuſticia. Et ita/ t Peccatū veſtrū manet .i. ceci ꝑmanetis i infidelitate. Chryſ. Nō dixit/ videtis/ ſed dicitis q2 videtis: ſicut. ſ. viij. g. Quē dicitis/ q2 deꝰ noſter ē. Hic aūt qď eſtimabāt laudē eſſe magnā: hoc oſtēdit eis ſuppliciū ferre: ⁊ de ꝑori cecitate ꝯſolatꝰ ē eū cecū. q. d. ad bonū tuū fuiſti cecꝰ: ⁊ illi ad detrimētū ſuū vidētes.

Moraliter

Chryſ. Mordent vos verba mea hec: ⁊ ego volo vos deti-neri a dolore ꝗ ꝑ verba: vt ab ea ꝗ ꝑ res eſt deformitate eruamini.

✱ quid ope hoc turpiꝰ? Filꝰ a patre docet̄ deformare ſeipſū. Itē Chryſ. Sed aiūt: ꝗ iactura eſt vl' qď nocumētū ē ludos videre? Propt̄ea gemo/ qm̄ neqꝫ damnū eſtimatis rem hanc: neqꝫ ſenſum accipitis maloꝝ: dedit tibi vite terminū deus ad currendū eum: tu ꝟo inaniter conſumis eā ⁊ vane ⁊ in nullo vtili. Scrutaris adhuc qď eſt damnū? Et ſi argentū paucū cōſūpſeris/ ſimplicit̄ damnū reuocas: dies aūt tuos ꝯſumēs integros in ſathanicas pompas/ nullū putas facere incōueniēs/ cōgruo exiſtēte in letanijs ⁊ orōnibꝰ ꝯſumere vitā tuā oēm: Tu ꝟo i clamoribꝰ ⁊ tumultibꝰ ⁊ turpibus ꝟbis ⁊ pugna ⁊ iocūditate intēpanea ⁊ oꝑibꝰ laſciuis vitā tuā ꝯſumis ⁊ i malo tuo: ⁊ poſt h̄ oīa infrogas qď ē damnū: neſciēs ꝙ nulli rei magl' ꝑcere oporteret ꝙ̄ tp̄i. Itē Chryſ. Aurū ſi ꝯſūpſeris/ poteris rurſus recuꝑare: tempꝰ ꝟo ſi ꝑdideris difficile id reſumes: paruū em̄ tp̄us ē nobis vita ꝑſens. Sequit̄: h In iudiciū ego i hūc mūdū veni ⁊c̄. In iudiciū diſcretiōis .i. ad diſcernēdū hūiles a ſupbis. Iaco. iiij. b. Deꝰ ſupbis reſiſtit: hūilibꝰ aūt dat gratiā. Dn̄s em̄ diſcernit bonos a malis: his dādo gratiā/ illis nō: ſic̄ mulier diſcernit oues ꝑ ſignationē quarūdā tīn. Un̄ Pſ. Iudica me deus et diſcerne cauſā meā ⁊c̄. Itē: Signatū ē ſup nos lumē vult' tui dn̄e. Sic ſumit̄ hic/ In iudiciū veni .i. dando gratiā diſcreui. Un̄ ſubdit: i Ut ꝗ nō vidēt .i. ſe nō videre reputāt/ videant lumie gratie illumiari. Un̄. j. Cor. j. d. Que ſtulta ſunt mūdi elegit deꝰ vt cōfundat ſapiētes. Et hoc eſt: l Et qui vidēt .i. videre ſe reputāt: m Ceci ſiāt. Eſa. xxij. g. Aperiet ⁊ nō erit ꝗ claudat: claudet ⁊ nō erit ꝗ apiat. Apit em̄ humilibꝰ/ ⁊ claudit ſupbis. Itē Eſa. viij. c. Erit vobis i ſanctificationē: i lapidē aūt offenſiōis ⁊ i petrā ſcādali ⁊c̄. Luc. x. d. Cōfiteor tibi dn̄e pater celi ⁊ terre: q2 abſcōdiſti ea paruulis. Pſ. Declaratio ſermonū ⁊c̄. Prouer. ix. a. Si ꝗs eſt paruulus veniat me ⁊c̄. Eſt aūt multiplex iudiciū: De quo habes ſ. vij. c. Nolite iudicare ſm̄ faciē: ſed rectū iudiciū iudicate. Ibi req̄re. Sequit̄: q Si ceci eſſetis peccatū nō haberetis. Ceci .i. ſimplices ⁊ ꝑ ignorātiā peccātes/ nō habēt tantū peccatū: q2 ſciētia multū aggrauat pctm̄. Pſ. Deſcen-

Pſ. 42. Pſ. 4. Pſ. 118. Pſ. 54.

* dant in infernū viuentes: id eſt ſciētes. ij. Pet. ij. d. Melius eſſet eis viam veritatis non agnoſcere / ꝙ̄ poſt agnitionem retrorſum conuerti ab eo quod eis traditum eſt ſancto mandato. Unde Gregori⁹. Ubi maius eſt donum ſcientie: ibi tranſgreſſor maiori ſubiacet culpe. ¶ Expo. Ca.X.

A
1.q.1.§.ordinationes
23.q.4.c.tres perſonas
De iurepatro. c.relatum

Amen amē dico vob: q̄ nō itrat p oſtiū ꝛc̄. Iſtud capitulum diuidit̄ in duas partes principales. In prima agitur de paſtore. In ſecunda de dedicatione templi. Prima ps diuidit̄ in tres partes. Primo ponitur metaphora paſtoris ⁊ furis / oſtij ⁊ ouilis ouium. Secundo aperit ꝙ ipſe eſt oſtiū ⁊ paſtor: et ponit proprietates paſtoris ⁊ furis ⁊ mercēnarij: ibi: Ego ſum oſtium ꝛc̄. Tertio ponit̄ diſſenſio populi: ibi: Diſſenſio iterum facta eſt ꝛc̄. Et ſic terminatur hec prima pars. Alia ſuo loco ſubdiuidet̄. Dicit ergo: a ¶ Amē amen dico vobis: qui non intrat per oſtium ꝛc̄. Et cōtinuat̄ ſic. Supra arguerat phariſeos de cecitate / qui ipſū non cognoſcebant: ne ergo dicerent ipſi phariſei / non eſt hoc a noſtra cecitate ꝙ ad te non accedimus: ſed te vt erroneū et ſeductorem fugimus: ideo ponit differentiam paſtoris ⁊ laceratoris ſiue furis: et cōcludit per hoc ꝙ nō eſt erroneus ſiue fur / ſed paſtor. Dicit ergo: b ¶ Qui non intrat p oſtium in ouile / vel in atrium ouium: id eſt qui non ſcripturis vtitur. d ¶ Sed aſcendit aliunde: hoc eſt / aliam et non legitimā incedit viā: e ¶ Ille fur eſt ⁊ latro. Chryſoſtomus. Oſtium eſt ſcriptura: atrium autem vel ouile ouium eſt earum ꝓuidentia. Scripturas autem vocat oſtium: He enī adducunt ad deum / ⁊ dei cognitionem aperiunt: he oues faciunt: he cuſtodiūt oues / ⁊ lupos arcēt: id eſt hereticos. Per hoc oſtium: id eſt per ſcripturas cognoſcimus eos qui paſtores / ⁊ eos qui non paſtores. Unde adhuc ſubdit: f ¶ Qui autē intrat per oſtium: id eſt per ſcripturas in ouile ouiū ⁊ quaſi ad oues et earū ꝓuidentiam: id eſt qui ſcripturis vtitur / ⁊ ſm̄ eas viuit ⁊ docet: g ¶ Paſtor eſt ouium. q.d. ego ſum paſtor: qui ſm̄ ſcripturas venio ad docēdum. Unde ꝓpter hoc dicit. ſ. v. f. Scrutamini ſcripturas ꝛc̄. Et nota ꝙ cum dixit: Qui non intrat per oſtium ꝛc̄. duas poſuit oſtenſiones latronis. Primam / quoniam aperte nō intrat. Secundā / quoniam non ſm̄ ſcripturas: hoc eſt non per oſtium. Item in hoc ꝙ dicit: Sed aſcendit aliunde: ſeruat metaphoram furis. Furis enim eſt ſuperſalire ⁊ cum periculo omnia agere. Per hoc autem enigmatice inſinuat eos q̄ ante eum fuerūt: ⁊ qui poſt eum futuri erāt / antichriſtum ⁊ pſeudo ☞ chriſtos ⁊ iudam

Alia expoſitio

Aliter: a ¶ Amen amen dico vobis: qui non intrat per oſtium ꝛc̄. Phariſei iactabant ſe eſſe ſapientes ⁊ ſcientiam legis habere: ⁊ propter hoc dicebant ſe dignos eſſe paſtores aliorum: Sed dominus oſtendit non eſſe paſtores niſi illos qui intrant per oſtiū: id eſt per ſe: in quo percutit / tam iudeos ꝙ̄ gentiles ꝙ̄ hereticos: qui gloriant̄ de magiſterio: qꝛ nec ſapientia nec obſeruātia legis / nec bona vita valet quicꝙ̄ p̄ter chriſtū / in quocūꝙ̄ fuerit ſiue pħo ſiue phariſeo qui docent beate viuere: ſiue heretico ſub nomine chriſti p̄dicante: ſed omnes ſine eo rapiūt ⁊ occidūt. Dic̄ ergo: b ¶ Qui nō intrat per oſtiū. i. p me in fide. ſ. ⁊ charitate. c ¶ In ouile ouiū: id eſt ad curam et ꝓuidentiam ouium. Duplex eſt ingreſſus in ouile domini ſiue in eccleſiā. Unus eſt ouis: vt. ſ. ſit de eccleſia. Alter eſt paſtoris ad culmen p̄lationis ⁊ regiminis: de quo loquit̄ hic. d ¶ Sed aſcēdit aliūde: quoquo modo preter chriſtum / vel non bene de eo ſentiendo / vel non eius gloriā querēdo / ſed ſuā: e ¶ Ille fur eſt ⁊ latro. Fur: quia qđ alienum eſt / ſuū dicit. i. oues dei ſuas facit: ⁊ cōmodū ꝓpriū de eis querit / non dei honorē. Latro: quia qđ furatus eſt occidit. Oſee. vij. a. Fur ingreſſus ē ſpoliās / latrūculus foris. Eſa. j. f. Principes tui infideles ſocij furū. Et nota ꝙ dicit / aſcendit: Querūt enī aſcenſum / ex alto caſuri grauius.

a Mēn amen ¶ Ca. x.
b dico vobis: qui nō in
c trat per oſtium i ouile
d ouiū: ſed aſcendit aliūde ille
e fur eſt ⁊ latro. Qui aūt intrat
g per oſtium / paſtor eſt ouium:

Chryſoſtom⁹. Furis eſt ſupſalire ⁊ omnia cum periculo agere. Hieronym⁹. Letamur ad aſcēſum / timeam⁹ lapſum: Nō eſt tanti gaudij excelſa tenuiſſe: quāti meroris ē de excelſo cecidiſſe. Job. xxx. c. Eleuaſti me ⁊ quaſi ſuper ventum ponēs eliſiſti me valide. Gregori⁹. Fugitiue ꝓſperitatis aura ſubleuat vt deterius in infimum ſternat. Pſ. Deiecisti eos dū alleuarentur. Unde tollunt̄ in altū: vt lapſu grauiore ruant. Pſ. Uidi impium ſuper altatum ꝛc̄. Eſa. xliij. d. Aſcendam in celum ꝛc̄. verūtamē in infernū detraheris. Abdie. j. b. Si exaltat⁹ fueris vt aqla ꝛc̄. d ¶ Aliūde: nō ꝓpter chriſtū: neꝙ̄ a chriſto vocat⁹. Heb. v. a. Nemo aſſumit ſibi honorē ꝛc̄. Matth. xxij. b. Amice quomodo huc intraſti nō habens veſtem nuptialem: id eſt quem non introduxit mea charitas / ſed ꝓpria cupiditas. Phil. ij. c. Omnes que ſua ſunt querūt. f ¶ Qui autem intrat p oſtiū: id eſt qui recte de chriſto ſentit: ⁊ non ſua ſed chriſti querit: g ¶ Paſtor ē ouiū / ab officio paſcēdi oues: Cōtra illos qui ſe / non oues paſcunt: ſicut dicit̄ Ezech. xxxiiij. b. Nota ꝙ chriſtus eſt oſtium. Pſ. Hec porta domini / iuſti intrabunt in eam: id eſt p eam. Hec porta ſiue hoc oſtium humile eſt: ideo repelluntur ab eo ſuperbi. Unde Jaco. iiij. b. Deus ſuperbis reſiſtit. Item anguſtū eſt: ideo arcet diuites diuitijs ſarcinatos. Matth. xix. c. Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire ꝙ̄ diuitem intrare ꝛc̄. Itē artum eſt: ideo artat carnales et delitioſos. Matth. vij. b. Anguſta eſt porta ⁊ arta eſt via que ducit ad vitam: ⁊ pauci ſunt qui inueniūt eā. e ¶ Ille fur ē ⁊ latro: Sed mercēnari⁹ aliūde aſcēdit: ergo fur eſt et latro. Sed cōtra ſup illud. j. eodē. b. Mercēnari⁹ aūt ⁊ q̄ nō eſt paſtor ꝛc̄. dicit Glo. Mercēnarius tolerandus eſt: fur ꝓo cauendus: ergo mercēnarius nō eſt fur. Solutio. Nomen furis large ſumit̄ ⁊ ſtricte. Large dicit̄ fur omnis ille qui querit ſuum cōmodū ⁊ peruertit per malū exemplū: ⁊ ſic ſumit̄ hic. Stricte ꝓo dicit̄ fur / qui infert damnū / ⁊ peruertit per doctrinam ⁊ exemplum: ſic hereticus eſt fur ⁊ non mercēnarius: et ſic ſumit̄ in Glo. inferius. f ¶ Qui autē intrat per oſtiū / chriſtum / paſtor eſt ouium. Auguſtin⁹. Omnes qui veritatem tenent ⁊ docent / ⁊ in chriſto paſtore ſunt vnus paſtor. Unde nota ꝙ loquēs de paſtoribus / loquit̄ in ſingulari: quia ☞ omnes gerūt typum f ¶ Qui autem intrat ꝛc̄. Item nota ꝙ quattuor ꝑſone hic diſtinguunt̄ a domino. Paſtor / fur / mercēnarius / lupus. Paſtori autē bono ſe comparans chriſtus / formam officij ſui prebet omnibus paſtoribus. Et tangit ſex in quibus conſiſtit ꝑfectio paſtoris. Primo / Intrat p oſtiū: in quo diſtinguit̄ a fure qui aſcendit aliūde. Secūdo / ꝓprias oues cognoſcit: Unde / Et cognoſco oues meas ꝛc̄. Tertio: quia oues educit ⁊ antecedit: Un̄: Et cū ꝓprias oues emiſerit an eas vadit. Quarto ad paſcua duc̄ ⁊ reducit: Un̄ / Per me ſi quis introierit ſaluabit̄: ⁊ ingrediet̄ ⁊ egrediet̄ ⁊ paſcua inueniet. Quinto vitā ſuam ponit p ouib⁹: Unde / Bonus paſtor animam ſuā ꝛc̄. et in hoc diſtinguitur a mercēnario qui fugit. Sexto gregē ſuum cōgregat / ſociat ⁊ coniungit: Unde dicit / Alias oues habeo ꝛc̄. in h̄ diſtinguit̄ a lupo / qui rapit ⁊ diſpergit. Primum igitur ē ꝙ bonus paſtor intrat p oſtiū: id eſt per chriſtū qui dicit: Ego ſum oſtium. Qui ergo nō intrat per chriſtū / nec per oſtium intrat. Item chriſtus ſpiritus eſt: qui ergo intrat per carnem ⁊ ſanguinem: id eſt per preces carnales vel carnale obſequium: vel aliquo modo carnaliter / nō intrat per chriſtum. Tales ſignificantur per petrum. j. xviij. c. quem introduxit ancilla oſtiaria in atrium pōtificis: id eſt in p̄lationē vel beneficiū: Et hi neſciunt generare in eccleſia dei niſi ſimiles. Unde. ſ. iij. a. Qđ natum eſt ex carne caro eſt: qꝛ nepotes ſuos ⁊ cognatos inducūt in eccleſiā. Sed dicit̄ Mich. iij. d. Ue qui edificatis ſion in ſanguinib⁹. Propter h̄ Exo. xij. d. preceptū eſt / vt poſtes domus liniant̄ ſanguine agni: qꝛ p agnū debent intrare. i. nō * per alienū ſanguinē

Pſ. 72.
Pſ. 36.
Pſ. 117.
Doctrine

ꝗ chriſtos ⁊ iudã ⁊ theodã: Actſ.v.f. Itẽ in h qõ dic̃: Aſcẽdit aliũde/iſinuat ſcribas ⁊ phariſeos:q̃ docebãt mãdata ⁊ doctrinaſ hoim:⁊ legẽ ꝑuaricabãt: vt dr̃ Matth.xv.a. a Huic .i. paſtori: b Oſtiari⁹ apit. Chryſ. Nihil ꝓhibet oſtiariũ hic vocari moyſen: illi em̃ tradita ſunt eloquia dei: Ro.iij.a. Hic apit paſtori:q2 chriſtũ oñdit ⁊ recipit. c Et oues vocẽ ei⁹ audiũt.i.paſtorſ: q2 q̃ ex deo ẽ ꝟba dei audit. Jo.viij.f. Per h ſignificat:ꝙ nõ ſũt de ouiũ ordie ipſi ſcribe ⁊ phariſei q̃ eũ nõ audiũt. d Et ꝓprias oues vocat nomiatim.i.vocat ad gr̃atiã quos elegit. Et ꝑ hoc iſinuat cecum/quem quaſi ouiculam ſuam vocauerat ad ſe de iudeis. Unde ſequitur: e Et educit eas: ad paſtum verbi. Et nota ꝙ in hoc ꝙ dicit: ꝓprias oues/ ꝗ oſtendit ſe omnia

a Huic oſtiãrius aperit: et
b oũes vocem eius audiunt.
c Et prõprias oues vocat
d nominatim: ẽt educit eas.

✱ oẽs gerũt typũ chriſti: de ouib⁹ aũt ĩ plurali: q2 duo ſunt genera ouiũ. Quidã em̃ ſunt oues eccl'ie tm̃ ꝑ ꝑſentẽ iuſticiã: q̃dã ꝑ ꝑdeſtinationẽ. a Huic oſtiari⁹ apit.i.chriſt⁹/qui ſe apit: vł ſcriptura q̃ duc̃ ad chriſtũ: vł ſpũſſanct⁹ q̃ docet omnẽ veritatẽ. J.xvj.c. Aug⁹. Caueam⁹ ne oſtiariũ faciam⁹ maiorẽ oſtio. Oſtiari⁹ idẽ eſt ⁊ oſtiũ.ſ.chriſt⁹: ipſe ſe nobis apit/et ſcripturã/⁊ celũ. Eſa.xxij.f. Dabo clauẽ dom⁹ dauid ſup humerũ ei⁹ ⁊ apiet. Apoc̃.v.b. Uicit leo de tribu iuda/radix dauid apire librũ ⁊c̃. c Et oues vocẽ ei⁹ audiũt: a q̃cũq3 ꝓferat vox/chriſti ẽ. Un̄ Matth.x.c. Nõ vos eſtis q̃ loq̃mini/ ſed ſpũs ⁊c̃. Chryſ. Que ẽ vox chriſti: Beati paupes ſpũ ⁊c̃. Matth.v.a. Et oues vocẽ ei⁹ audiũt: q2 chriſto nõ ſolũ viuẽti obediũt/ ſed ⁊ mortuo. Et nota ꝙ dic̃/ oues audire: q2 ſimplices libẽter audiũt ꝟbũ dei/⁊ obediẽtes ſũt. Prouer.iij.d. Cũ ſimplicib⁹ ſmocinatio ei⁹. Et q2 dixerat/audiũt/ ſubdit quõ loquit vocãdo. Et hẽ: d Et ꝓprias oues vocat nomiatim ⁊c̃. Tria dic̃ h ꝑ ordinẽ de paſtore. Uocat ad ꝑmia: educit vel emittit a culpa ⁊ ignorãtia: añ eas vadit/ oſtendẽs exẽpla. Itẽ vocat/ q̃ſi de peccato ad gratiã reuocat ꝑ penitentiã. Educit de gr̃a ad ampliorẽ gr̃as: ſm illud Pſ.

Pſ.83. Ibunt de virtute in virtutẽ ⁊c̃. Ante eas vadit ꝑparando in celo mãſionẽ eternã: ſm illud: Uado vobis pare locũ. Itẽ chriſtus vocauit oues ĩ vita ſua ꝑdicãdo: ſm illud Pſ. Laborauí clamãs/rauce ⁊c̃. Cañ.vj.d. Reuertere/reuertere ⁊c̃. Eduxit eas in morte redimẽdo de lacu miſerie ⁊ de luto fecis: ſm illõ Zach.ix.c. Tu dñe ĩ ſãguie teſtamẽti tui eduxiſti vinctos de lacu in q̃ nõ eſt aqua. Ante oues iuit in aſcẽſiõe/iter ĩ celũ pandendo: ſm illud ✱ ꝑ alienũ ſanguinẽ: ſic illi q̃ ꝑ cognatos ⁊ ꝯſanguineos habent acceſſũ ad patrimoniũ crucifixi. Cõtra qõ dr̃ Gal.j.a. Paulus apl'us nõ ab hoib⁹ neq3 ꝑ hoiem: ſed ꝑ ieſũ chriſtũ. Sũt aũt quidã q̃ ſe ſpũales eẽ ſimulãt: Un̄ ſpũales in ꝑncipio vocant: ſ poſtea cõuertũt ſe ad carnẽ et ſanguinẽ.i.ad nepotes.

Jo.14.a.

Pſ.94.

Ecc̃i.xx.b. Eſt ꝓpter gr̃iaꝝ minoratio. Itẽ Ecc̃i.xij.c. Si humilia tus vadat curu⁹/abijce aim tuũ et cuſtodi te ab illo. Prouerb.xxvj.d. Qñ ſubmiſerit vocẽ ſuã/ne credideris ei: qm̃ ſeptẽ nequitie ſũt in corde illi⁹. Ezech.xiij.a. Quaſi vulpes in deſerto ⁊c̃.

Cõtra q̃s dr̃ Gal.iij.a. Sic ſtulti eſtis vt cũ ſpũ cepitis/ nũc carne ꝯſũmami. Sed reuera nunq3 ſpũales fuerũt/ſ renardi fuerũt: Un̄ nũc ꝑmo q̃les añ fuerũt oſtẽdũt. Un̄ Ecc̃i.xiiij.a. In nouiſſimis manifeſtant maliciã ſuam. Hiere.xvij.b. In nouiſſimis ſuis erit inſipiẽs. Silẽs quibuſdã mõſtris marinis faciẽ hũanã ꝑtendẽtib⁹: ſed ĩ piſces deſinũt: ſicut ⁊ ſimia q̃ hʒ faciẽ ſimilẽ homi: ſed nõ poſteriora. Item chriſtus ſpiritus ⁊ ſpirituale.i. ſubtile corp⁹ habet: ſpũs aũt ⁊ corp⁹ ſpũale ſine omi leſiõe ⁊ violẽtia ⁊ corruptiõe ingredit: ſic dñs ianuis clauſis ad diſcipulos. J.xx.e. Et ſic lux ꝑ vitrũ. Si ğ corrũpant vitrũ eccl'ie/oſtẽdũt facto ꝙ nõ ſunt lux: nec ꝑ chriſtũ ingrediunt ſi ꝑ violentiã ĩtroducunt. Et ſignificant ꝑ ſodomitas/ Geñ.xix.c. Iã ꝓpe erat vt infringerẽt fores loth: Et h ad polluendũ angelos: qui ꝓpt ſpũalitatẽ ſignificãt ſacerdotiũ vł ipſos ſacerdotes. Malach.ij.b. Labia ſacerdotſ cuſtodiũt ſciaʒ: ⁊ legẽ de ore ei⁹ reqrent: q2 ãgel⁹ dñi exercituũ ẽ. Itẽ.j.Corſ.xj.b. Debet mulier velamẽ hr̃e ſup caput ſuũ ꝓpt angelos. Illi volũt oſtiũ infringere: q̃ ꝑ ſuã vel ſuoꝝ poteſtatẽ ꝑlationẽ vł aliqõ bñficiũ eccleſiaſticũ ſibi volũt vſurpare. Hi ãgelos polluere volũt: q̃ dignitatẽ ſacerdotij ñ verent infamare: ⁊ hec vera ſodomia ẽ. Cũ em̃ gr̃a nõ ſit gr̃a/niſi q2 gratis data: q̃d magſ cõtrariũ ẽ gratie q̃3 id qõ gratis accipiendũ ⁊ gratis cõcedẽdũ eſt/ꝑ violẽtiã carnis vel carnaliter rapere vł emere. Quidã em̃ rapiũt/vt chore: de q̃b⁹ Numeri.xvj.b. Idcirco fec̃ te accedere ad ſe dñs et oẽs frẽs tuos filios leui/vt vob etiã ſacerdotiũ vẽdicetſ: ⁊ ois glob⁹ tuus ſtet ꝯ dñʒ. Quidã vſurpãt/vt rex ozias: q̃ iõ ĩ fronte lepra ꝑcuſſus ẽ: ⁊ expulſus a regno. iiij. Regſ.xv.a.et.ij. Paral.xxvj.d. Quidã per poteſtatẽ intrudunt: vt alchim⁹ ꝑ bachidẽ cõſtitut⁹ eſt in ſacerdotiũ. j. Machab.vij.b. Quidã ꝑ ſeruitiũ corꝑale vel pecuniale: ſic iaſon: q̃ ambiebat ſummũ ſacerdotiũ: ⁊ adito rege promiſit ei talenta argenti trecenta ſexaginta: vt dr̃.ij. Machab.iiij.a. Unde hodie ſolent dicere epis: ſi cõcedatis illi decanatum illũ ruralẽ/ magis ſeruiet vobis q̃3 iſte. Et ſic feciſſe legitur menelaus iaſoni.ij. Machab.iiij.d. Iaſon cõmẽdat⁹ regi/cũ magnificaſſet faciẽ poteſtatis ei⁹/ in ſemetipſũ retorſit ſummũ ſacerdotiũ ſupponẽs iaſoni talẽta argẽti trecẽta. Itẽ chriſt⁹ charitas ẽ: q̃ nõ q̃rit q̃ ſua ſũt: vt dr̃ j.Cor̃.xiij.b. Quicũq3 ğ nõ q̃rũt lucrũ aiaꝝ ſed ꝓpriũ/ꝑ chriſtũ nõ ingrediunt. Phil̃.ij.c. Oẽs q̃ ſua ſunt q̃rũt. Iſti poti⁹ ſunt tõſores q̃3 paſtores. Iacob erat paſtor: laban tõſor. Un̄ iacob.i.chriſt⁹ fugit: cũ labã ad tõdẽdas oues iuit: Geñ.xxxj.c. Matth.xxij.b. Amice quõ huc intraſti ⁊c̃. Berñ. Ter dictũ eſt petro/paſce: ſ nec ſemel dictũ eſt/tonde vł mulge. Itẽ chriſt⁹ ẽ ꝟitas. Qui ğ intrat ꝑ ſimulationẽ/nõ ĩtrat ꝑ chriſtũ: ſic hypocrite q̃ ſimulãt religionẽ habitu ⁊ ꝯuerſatiõe vt ꝓmoueant. Ecc̃i.xxxvij.a. O ꝑſumptio neq̃ſſima vnde creata es coopire aridã malicia ⁊ doloſitate illi⁹: Zach.xiij.b. Cõfũdẽt ꝓphe vnuſq̄ſq3 in viſione ſua cũ ꝓphauerint/ nec opient veſte pallio ſaccino vt mẽtiant. Alij ꝑ alios q̃ſi ꝑ lr̃as cõmẽdaticias intrãt/ vel impetrãt bñficia.ij. Corſ.iij.a. Nũquid idigem⁹ cõmẽdaticijs epiſtol̃/ſic q̃dã. Itẽ alij ꝑ lr̃as ꝑcatorias itrãt: vt curiales per ꝑces magnatoꝝ. Pſ. De poſt fetãtes accepit eũ. Nõ dicit/de poſt reges: vel poſt epõs. Itẽ aliqui eligunt ꝓpter pulchritudinẽ ſue ꝑſone. j. Regſ.xvj.b. dixit dñs ad ſamuel: Ne reſpicias vultũ ei⁹ neq3 altitudinẽ ſtature eius: qm̃ abieci eũ: nec iuxta intuitũ hois ego iudico. Et poſtea ſequit: Ad huc reliqu⁹ ẽ paruul⁹ ⁊ paſcit oues. Item alij/quia largi ſũt in donis/⁊ ſupflui in cõuiuijs. Unde Daniel̃.xiiij.b. Nõne videtur tibi bel eſſe viuẽs de⁹: an nõ vides quãta comedit ⁊ bibit quotidie: Item q2 dant veſtes ⁊ equos ⁊ talia. Unde Eſa.iij.a. Ueſtimentum eſt tibi/princeps noſter eſto. Item alij propter alios comprimẽdos: vt filij iſrael elegerunt hieroboam vt cõculcaret roboam.iij. Regſ.xij.e. Itẽ aliq̃ eligũt alios ꝓpter ſocietatẽ vel ſubiectionẽ: quia credũt eos futuros ſibi ſociales vel ſubiectos: ſicut elegerũt abimelech ſpurium: Iudicſ.ix.a. Itẽ q̃ñq3 tales eligũt ꝑ q̃s ꝓmoueant ipſi vel eorũ parẽtes: vt Iudic̃.xvij.a. Impleuit vni⁹ filij ſui manũ: et fact⁹ ẽ ei ſacerdos.i.ad vtilitatẽ ſuã. Oẽs iſti nõ intrãt ꝑ oſtiũ: ⁊ ideo fures ſũt rẽ alienã iuito dño cõtrectãtes. Sed vtinã ſaltẽ vxores ide paſcerẽt: ſic iudas. Sʒ ipſi paſcũt cõcubinas de bonis chriſti raptas ab ouib⁹: De quib⁹ Mich.iij.a. Qui violenter tollitis pellẽ eoꝝ deſuꝑ eos ⁊c̃. Et h eſt qõ dicit: Fur non venit niſi vt furet pelles.i.tꝑalia: ⁊ mactet corpa/ ⁊ ꝑdat aias. Secũdũ ẽ/ ꝙ bon⁹ paſtor cognoſcit oues ſuas: vt diximus: qõ tãgit ibi: d Et ꝓprias oues vocat noiatim.

Pſ.77.

Itẽ chriſt⁹ ẽ vnitas: q̃ ğ ꝑ ſciſſurã vł diſſẽſionẽ optinẽt ꝑlationẽ vł bñficia/ ꝑ chriſtũ nõ intrant: ſ diuidũt veſtẽ chriſti incõſutilẽ/ dũ ſibi ptes faciũt: qõ nõ fecẽt milites. Ideo eccl'ia ſignificat ꝑ thamar: Geñ.xxxviij.g. q̃ interp̃tat amaritudo: ⁊ eccl'ia ĩ amaritudie ẽ: ĩ cui⁹ vtero luctant ꝯtendẽtes frẽs q̃ prior naſcat: et plerũq3 ꝑor egredit de q̃ nõ erat opinio: cui dicit: Qm̃ ꝓpt te diuiſa eſt materia. Phares em̃ prior nat⁹ eſt.i. illi q̃ diuidũt vnitatẽ eccleſie: poſtea carã: cui obſtetrix ligat filum coccineũ ĩ manu: q2 q̃ paſſionẽ dñi ope imitant/tardi⁹ ꝓmouẽt.

a Et cũ ꝓprias oues emiſerit
b ante eas vadit: et oues illum
c ſequunt: quia ſciunt vocem
d eius. Alienum autem non ſe-
e quunt: ſed fugiunt ab eo: q2
f nõn nouerunt vocẽ alienoꝝ.

ostendit ſe omnia poſſidentẽ cum patre. a Et cũ ꝓprias oues emiſerit: de ouili legis ⁊ figurarũ ad lumen euangelij ⁊ paſtũ verbi diuini: vel de cõſortio maloꝝ/ vel de maſſa perditoꝝ. b Ante eas vadit: dans exemplũ/ vel ad regnũ/ vel ꝓmus cõtra lupum/ primus ad patibulũ. c Et oues illũ ſequũtur: q2 ſciunt vocẽ eius: ſicut cec⁹ audiuit ei⁹ vocẽ ⁊ cognouit. Et nota ꝙ contrariũ ei⁹ faciũt/ ad litterã/ paſtores: quia ſequunt oues/ non ꝑcedunt. Unde ꝑ hoc vt dicit Chryſoſtom⁹/ oſtendit ꝙ de ſpũali paſtu loquit: ſicut dicit Matth. x. b. Ecce ego mitto vos ſicut oues in medio luporum. Oues em̃ ad lupos non ſolent mitti. e Alienũ autẽ nõ ſequunt: ſed fugiunt ab eo: quia nõ nouerunt vocẽ alienoꝝ: id eſt non recipiũt ꝓ voce paſtoris. Hoc autẽ dicit propter eos qui circa theodã ⁊ iudã fuerũt: Oẽs enim quicũq3 crediderũt eis diſperſi ſunt ab eis: vt dicit Act. v. f. Aut ꝓpter illos q̃ poſt hoc futuri erãt ⁊ pſeudo chriſti. Ut em̃ nõ dicerẽt ꝙ ipſe chriſtus eſſet vn⁹ taliũ/ ꝓpter hoc ſeipſum ab illis diuidit. Et ꝓmã quidẽ ponit ad

Alia expoſitio * dendo: ſm illud Mich. ij. d. Aſcendet iter pandẽs añ eos. Et Heb. vj. d. Ubi ꝑcurſor ꝓ nobis introiuit ieſus ſm ordinem melchiſedech. Et nota ꝙ dicit/ ꝓprias oues: q2 eas creauit/ redemit/ ⁊ reformauit. Eſa. xlvj. b. Ego feci et ego ferã. Pſ.

Pſ. 94. Nos aũt oues paſcuę eius. Alia lra: Oues man⁹ ei⁹. j. Pet. j. c. Nõ corruptibilib⁹ ⁊c. j. Cor. vj. d. Empti eſtis ꝓcio magno. Aug⁹. Tanti emit vt ſolus poſſideat. Uocat nomiatim. Dñs dr̃ iuſtos vocare ex noĩe: q2 eos noſcit ꝑ approbatione. Uñ Pſ. Qui numerat multitudinẽ ſtellaꝝ: ⁊ omib⁹ eis nomia vocãs. Uñ Luc. xvj. e. diues non nominat: ſed paup laçar⁹. Pſ. Nec memor ero nomis eorũ ꝑ labia mea: q2 vocauerũt noĩa ſua in terris ſuis: et ideo nõ vocant i celis. Gregori⁹. In ꝑplo plus ſolẽt nomia diuitũ q̃ pauperꝝ ſciri: quid eſt ergo ꝙ dñs in euãgelio nomẽ paupis ⁊ nõ diuitis dicit: niſi ꝙ deus hũiles nouit atq3 approbat ⁊ ſupbos ignorat. Unde Luc. xiij. e. Neſcio vos vnde ſitis ⁊c. At ecõtra moyſi dicit: Noui te ex nomie: Exo. xxxiij. d. Item Exo. xxxv. d. Uocauit ex noĩe beſeleel ⁊c. Et. ij. Timoth. ij. c. Nouit domin⁹ qui ſunt ei⁹. Luc. x. c. Nomia veſtra ſcripta ſunt i libro vitę. Idẽ Phil. iiij. a. et Apoc. xiij. b. Et educit eas de peccato ad gratiã: de virtute in virtutẽ: de exilio in patriã. Pſ. Deduxiſti ſicut oues populũ tuũ. Itẽ Pſ. Educ de cuſtodia aiam meã: alia littera: de carcere.

Pſ. 146.
Pſ. 15.
Pſ. 48.
Pſ. 76.
Pſ. 141.

a Et cũ ꝓprias oues emiſerit/ de egypto. i. de tenebris ignorãtię ⁊ culpę/ ad lucẽ fidei ⁊ gratię. b Ante eas vadit/ in columna ignis ⁊ nubis: Exo. xiij. d. ad illuminandum cõtra ignorantiã: ⁊ refrigerandum cõtra ęſtũ peccati. Ante eas vadit/ dans exemplũ/ faciẽs qð docuit. Act. j. a. Cepit ieſus facere ⁊ docere. Uel ad regnũ ꝓcedit: Mich. ij. d. Aſcendet iter pandens ante eos. Uel/ Ante eas vadit: prim⁹ ad tormentũ/ dans exemplũ pęnitẽtię vel patientię. Unde. j. Pet. ij. d. Chriſt⁹ paſſus ẽ ꝓ nobis vobis relinquẽs exemplũ. Greg⁹. Prior bibit medic⁹ ne medicinã abhorreret ęgrot⁹. Unde. j. xix. d. primo crucẽ ſuã baiulauit: deinde alter. c Et oues illum ſequunt/ quocũq3 ierit: Apoc. xiiij. a. Et ꝑſeuerãdo vſq3 in finẽ: Matth. x. c. et. xxiiij. b. Ita et hodie ſi paſtor ꝑiret/ grex ſequeret: ⁊ ducẽ ſequeret miles: ⁊ caput mẽbra. Unde. j. Machab. v. e. Tranſfretauit iudas ꝑor ⁊ oĩs popul⁹ poſt eũ. d Quia ſciunt vocem ei⁹. Popul⁹ em̃ ſequit vocẽ ſcitã nõ auditã. Scit autẽ ꝑ viſum cũ transformat in opus. Exo. xx. c. Popul⁹ videbat voces. e Alienũ aũt nõ ſequunt: furẽ. ſ. q̃ alien⁹ ẽ a deo vita et doctrina: vt hereticus/ vel antichriſt⁹/ vel doctor malus. f Sed fugiũt ab eo: id eſt ab eius ſuaſione ⁊ imitatione. g Quia non nouerũt vocẽ alienoꝝ: noticia approbationis. Hoc ꝓuerbiũ *

Moraliter * Et itex ibi: Et cognoſco oues meas. S3 multi ſũt ſicut ſtult⁹ auriga phaetõ: de q̃ dr̃: Nec retinere valet: nec noĩa no

Ouidi⁹. li. 2. Metamorpho.

uit eq̃rũ. Sic nec ipſi niſi ſint i martyrilogio ꝓ memoratiõe alicui⁹ bñficij. S3 ſi diſpẽſator dom⁹ ſũmas rerũ tenet ſcire: quãto magis ſacerdos aiaꝝ: cũ ei dicat illud. iij. Reg. xx. g. Erit aia tua ꝓ aia illi⁹. Itẽ Prouer. xxvij. d. Diligẽter agnoſce vultũ pecoris tui: omneſq3 greges tuos cõſidera: non em̃ habebis iugiter poteſtatẽ. q. d. erit quãdo dicet tibi: Redde rationẽ villicationis tuę. Prouerb. xij. b. Nouit iuſt⁹ aias iumentoꝝ ſuoꝝ: qð nõ tm̃ dr̃ de exteriori noticia: ſed magis de interiori. i. de ꝯſciẽtia cui⁹ eſt videre. Sed multi ſacerdotes faciẽ exteriorẽ mag intuent/ cũ nihil ad eos de illa. Cõtra quos dr̃ Eccl. ix. a. Uirginẽ ne cõſpicias/ ne forte ſcãdaliçeris i decore illi⁹. Sed de interiori noticia itelligit: vt ſm qualitatẽ aioꝝ ſciat ſe ꝯformare. Alij em̃ indigent increpatiõe: alij ꝯſolatione: alij cõminatiõe ſuppliciorꝝ: alij dulcedine ꝓmiſſoꝝ. Uñ Zach. xj. d. Sume tibi vaſa paſtoris ſtulti ⁊c. Ibi Glo. Perã/ baculũ/ fiſtulã/ ⁊ ſibilũ. Uaſa iſta prudẽtis ⁊ boni paſtoris ſunt. Sed tũc dicunt eſſe ſtulti: cũ q̃s dignitatẽ habet ⁊ ei⁹ officiũ nõ exercet. Uſus iſtoꝝ vaſoꝝ explanat aplus. j. Theſſal. v. c. Corripite inq̃etos/ icrepatiõe ſacrę ſcripturę: Et hoc ad perã ꝑtinet. Uñ dauid quinq3 lapides limpidiſſimos tulit de torrẽte in perã: quib⁹ goliã ꝓſtrauit. j. Reg. xvij. e. Cõſolamini puſillanimes: Hoc ꝑtinet ad ſibilum. Uñ Zach. x. c. Sibilabo eis ⁊ cõgregabo eos. Suſcipite infirmos: Ecce bacul⁹ q̃ ſenes et itinerãtes ⁊ infirmi appodiant ⁊ fulciunt. Nõ ſit ꝗ arũdine⁹: quia maledicti qui baculũ arũdineum ponũt in eccleſia dei q̃ ſuſtentare nõ poteſt: ſed manũ ꝑforat innitentis: Eſa. xxxvj. b. Hic eſt ſacerdos vel ꝓlatus carne fragilis: q2 caro eſt ⁊ non os vel ſpũs/ virtute ⁊ ſciẽtia vacuus. Manũ ꝑforat/ dũ corrũpit ſubditoꝝ opa: dũ per tales eccliaſtica dignitas diffamat. Unde Ro. ij. d. Nomen dei ꝑ vos blaſphemat inter gentes. Et ſumit hoc de Eſa. lij. b. et Ezech. xx. b. ⁊ xxxvj. c. vt dicit Glo. Patientes eſtote ad oẽs: Ecce fiſtula cui⁹ ſolatio labores releuant. Fiſtula ꝗ eſt patiẽtia vel ſpes in patiẽtia: q̃ omnes tribulatiões cum gaudio ſuſtinet: vt iſaac copulet rebecce. Uñ Ro. xij. c. Spe gaudẽtes/ in tribulatiõe patiẽtes. Hec fiſtula ſonat paſtorale carmẽ ⁊ amatoriũ. Unde Pſ. Et cantent i vijs dñi/ q̃m magna eſt gloria dei. Et alibi: In voce exultationis ⁊ cõfeſſionis/ ſonus epulãtis: qð eſt dũ vitã ęternã ꝓmittit. Per ſonũ hui⁹ fiſtulę complet illud: Ipſeq3 balantũ grex oblitus eſt eſum. Ipſa ſonuerat in aurib⁹ apľoꝝ: q̃ obliti ſunt accipere panes. i. delectatiões: vel neceſſitates etiã corporales ꝓ ęternoꝝ meditatione: Matth. xvj. a. Tertium eſt: quia oues ꝑcedit: qð tangit ibi: a Et cũ ꝓprias oues emiſerit/ ante eas vadit: qð eſt/ quãdo vita ⁊ doctrina ꝓcellit/ ſicut ⁊ dignitate. Uñ. j. Reg. x. d. Stetit ſaul in medio populi ⁊ altior fuit vniuerſo ꝑplo ab humero ⁊ ſurſum. Itẽ in eodẽ: Ecce videtis quẽ elegerit domin⁹: q̃m nõ ſit ei ſimilis i omni populo. Hinc dicit gadditis: Joſue. j. d. Uos tranſite armati ante fratres veſtros. Item Geñ. xlix. c. Gad accinct⁹ ꝓliabit ante eum. Sed heu hodie qui deberẽt ꝑcedere/ ſubſequunt/ imo ⁊ ꝓſequunt. Et ſic dicit Hiero⁹: Nihil intãtum deſtruit eccleſiã dei/ ſicut clericos laicis eſſe deteriores. Eſa. xxiiij. a. Erit ſicut populus ſic ſacerdos. Et dicit Berñ. Et vtinã ſic/ ⁊ nõ peior ꝑplo ſacerdos. Immo iã ẽ ꝓuerbiũ populi: Nõne poſſũ hoc facere cũ hoc faciat ſacerdos me⁹: Uñ Hiere. xliiij. c. Qð ſi nos ſacrificam⁹ reginę cęli ⁊ libamus ei libamina: nũquid ſine viris noſtris faciem⁹ ei placẽtas ad colendũ eam: Cęlũ ẽ eccleſia vel cler⁹: regina cęli prudẽtia carnis ⁊ mũdi ⁊ diaboli: q̃ hodie in clero/ ſicut in foro dominat. Quid ꝗ eſt reginę placẽtas libare/ niſi ꝗ carni/ mũdo/ diabolo placẽt facere: Sed mulieres. i. infirmi laici dicunt: nũquid ſine viris noſtris hec facim⁹. q. d. a ꝓlatis hmõi exẽplũ ſumim⁹: hi ſũt mercẽnarij q̃ nõ ꝑcedũt armati: nec exponũt ſe pro ouib⁹: hi ſũt ſacerdotes cõducti mercede/ falſas nuptias facientes: ſacramẽta vẽdẽtes: a faucibus lupi. i. diaboli oues nõ * extrahũt clamore

Luc. 16. a.

Pſ. 117.
Pſ. 41.

quidem ponit ad differētiam/ eam que a ſcripturis doctrinā: Nam ipſe quidem per eas eos adducebat: illi vero nō hinc eos attrahebant. Secundā ponit differentiā/ ouium obedientiam: Nam eius vocem oues audierunt: quia ei non ſolum viuenti ſed et mortuo omnes crediderunt: alios autem confeſtim reli/querunt: ſicut iudam z theodam: Actu. v. f. Tertia differentia eſt: quia illi vt tyranni omnia faciebant: iſte vero vt paſtor non tyrannus vel domi/niū querens: Unde fugit ne fieret rex. Jo. vj. b. Et iuſſit dari

B

a Hōc puerbiū dixit eis ieſus:
b Illi aūt nō cognouerūt qd lo/
c qret eis. Dixit ḡ eis iterū ieſ⁹:
d Amē amē dico vobis: qr ego
e ſum oſtiū ouiū. Omēs quot/
f g quotvenerūt/ furēs ſunt z la/
h trones: ſed nō audierunt eos
i k oues. Egō ſū oſtiū. Pēr me ſi
l m qs introierit ſaluabit: et ingre
n o diet z egrediet z paſcua inue/

cenſum ceſari: Matth. xxij. c. Et dedit ipſe: Matth. xvij. d. Quarta differentia eſt: quia ipſe p ſalute ouium venit/ vt vi/tam habeant z ſuperabundanter habeāt/ ait: illi vero z preſen/ti eos priuauerūt vita. Unde dicit poſtea: Fur non venit niſi vt mactet. Unde ipſi pdiderunt eos qui crediderunt eis z fu/gerūt: ipſe vero ita ſtetit generoſe p ſuis vt animā ſuam daret. Vñ dic: Bon⁹ paſtor aīam ſuā ponit p ouib⁹ ſuis. Item hi quidē inuiti z coacti z fugiētes paſſi ſūt q̄ paſſi ſūt: hic vero vo/luntarie z deſiderant. Et has differētias inferi⁹ dicit in textu. a Hoc puerbiū: id eſt hūc obſcurū ſermonē: vel hūc cō/munē ſmonē/ ſiue hāc metaphorā paſtoris: dixit eis ieſus. b Illi aūt/ phariſei/ nō cognouerūt qd loqueret eis. In quo oſtendūt ſe non eſſe oues. Chryſoſtom⁹. Cuius gra/tia obſcure loquit eis hoc? Solutio. Per hoc attētiores face/re volens. Vel ſm Glo. vt conuincat eos eſſe cecos qui ſe vi/dere iactabant. Jo. ix. g. c Dixit ergo eis iterum ieſus: ea que dixerat obſcure et imanifeſte/ aperiens. d Amen amen dico vobis/ quia ego ſum oſtium ouiū. Chry/ſoſtom⁹. Ne turberis ſi ſe dicit oſtium: ſed z ouem dicit ſe et paſtorem. Cum adducit nos ad patrem/ oſtium vocat: cū pro/curat/ paſtorē. Item ſupra diximus ſcripturam eſſe oſtium: hic autem dicit ſe oſtium: quia ipſe eſt in quo implete ſūt ſcriptu/re. Vel ſcriptura eſt oſtium chriſti: quia per ſcripturam quaſi per oſtium receptus eſt z introductus ad oues. Chriſtus aūt eſt oſtium ouium: quia per chriſtū habent introitum ad fidem vel eccleſiam vel patrem. Item oſtium dicit ſe: quia omnes p eum: id eſt per eius fidē z volūtatem debent intrare ad ouile ouium: id eſt ad curam animarū z ad prelationem: ſicut apo/ſtoli fecerūt. e Omnes quotquot venerunt: z non p me: f Fures ſunt z latrones: quia venerunt ad rapi/endum et occidendum. h Sed non audierunt eos oues: id eſt nō ſecuti ſunt eos. Chryſoſtom⁹. Nō de pphe/tis hoc: ſicut dicūt heretici: Illos enim audierunt et per illos crediderunt chriſto quotquot crediderunt: ſed de theoda et iuda loquit z de aliis ſeditioſis. Item chriſtus laudando di/cit hoc: Et nō audierūt eos oues. Nuſq̄ aūt videt lau/daſſe eos qui non obedierunt pphetis: ſed magis redarguiſſe. Unde patet q hoc dicit non de pphetis ſed de ſeditioſis. i Ego ſum oſtiū. Repetit qd dixerat vt addat: k Per me ſi quis introierit ſaluabit. q. d. illi furant z occidunt ſed ego ſaluo. Unde hic oſtendit differentiam ſui et illorum a fine. Ipſe enim eſt oſtium per quod intrant oues ad ſalutem tutam. Unde ſubdit: m Et ingrediet z egredietur et paſcua inueniet. Chryſ. Hoc in apoſtolis factū eſt: q cū ocio z ſecuritate introierūt z exierūt/ vt toti⁹ domini facti orbis terrarū: z nullus tionis. a Hoc puerbium dixit eis ieſus: id eſt hanc parabolam ſiue hunc obſcurum ſermonem vel cōmunem de paſtore. Et nota puerbiū eſt locutio generalis z breuis: aliud in ſentētia: aliud i ſuperficie verborū cōtinēs. Baſilius. Pro/uerbium eſt moralis eruditio z emēdatio vitiorum/ vite pro/babilis regula: hūanos actus lineas dirigens cautiore. Et po/ſtea dicit: Prouerbiorū nomen in verbis vulgaribus habere conſuetudo hominū ſolet: id eſt ea que ex traductiōe antiqui/tatis loquunt. Sed hec vulgi eſt opinio z cōmunis: nobis au/tem prouerbiū eſt ſermo vtilis habēs aliqd vtilitatis in aper/to: plurimū aūt ſenſum cōtegens in occulto. b Illi au/tem non cognouerūt quid loqueretur eis: quia ceci erant. c Dixit ergo eis iterum ieſus: quia ceci erant: exponens quod di/xerat: d Amen amē dico vobis: qr ego ſum oſtiū ouium. i. per quod intrant oues per fi/dem. ſ. vel p quod in/tratur ad oues/ ad cu/ram. ſ. ouium/ et pre/lationem. Item ad oſtiū tabernaculi offerunt hoſtie: Leuit. j. a. Ita ad chriſtū vota z orationes. Unde finiunt orationes: Per dominū no/ſtrū. e Omnes quotquot venerūt. Rñdet ad id qd poſſet ei obijci: Nōne fuerūt boni doctores/ patriarche z p/phete/ p quos multi intrauerūt: z ita fuerūt oſtiū? Et ad hoc dicit q ſi boni fuerunt ab eo habuerunt. Unde dicit: Om/nes quotquot venerunt/ preter me: id eſt preter fidem meā: f Fures ſunt/ rerum vel bonorū: g Et latro/nes: id eſt occiſores animarū z pſeudo prophete: z alij ſedu/ctores. Hiere. xiiij. c. Falſo pphete vaticinantur in nomine meo: nō miſi eos z non p̄cepi eis. Item in eodem. Uiſionem mendacem z diuinationē fraudulentam et ſeditionem cordis ſui pphetant vobis. h Sed non audierūt eos oues/ vere: id eſt non crediderunt eis veri fideles. Et nota q ex hoc textu obijciūt heretici q moyſes fuit fur z latro z pphete: z ideo nec legem nec pphetas recipiunt. Sed de iſtis non lo/quit: quia iſti venerunt per oſtium/ chriſtum. i Ego ſum oſtium. Repetit vt addat: k Per me ſi quis introi/erit/ eccleſiam: z in ea pſeuerauerit: l Saluabit/ in futu/ro. m Et/ interim/ ingrediet/ per cōtemplationē: n Et egredietur/ per bonam operationem. o Et paſcua in/ueniet/ per ſtudium z lectionem: vel audiēdo p̄dicationem. Vel/ paſcua: gratie in p̄ſenti: z glorie i futuro. Vel ſm Glo. m Et ingrediet: credendo/ operādo: n Et egrediet/ ad pugnā contra hereticos. Vel/ Ingredietur/ intus bene cogitando. Et egredietur/ extra exemplo aliorum operan/do. Vel/ Ingredietur/ in eccleſiā vt hic viuat per fidem. Unde poſt dicit: Ut vitam habeant. Et egredietur/ de iſta vita ad eternam. Unde poſt: Et abundantius vitā habe/ant. o Et paſcua inueniet: ingrediens. Pſ. In loco paſcue ibi me collocauit. Ezech. xxxiiij. d. In paſcuis vberri/mis paſcam eas: z in montibus excelſis iſrael erunt paſcua Ps. 22. earum. Fur autē extrahunt clamore p̄dicationis. Quartū eſt/ q ad pa/ſcua ducit z reducit: vnde z dicit: m Et ingredietur et egredietur z paſcua inueniet. Prodeſt enim plurimū Moraliter gregibus mutare paſcua. Ad hec ducit z reducit/ quādo ver/bo z exemplo inſtruit: vel quando diuerſa ſanctorum exem/pla quaſi diuerſa fercula pponit. Vñ petro dictū eſt. Jo. xxj. d. Paſce oues meas: id eſt maiores verbo. Itē agnos. i. infir/miores exemplo: quia pueri ſolent dicere: da exemplū: quia in eo qui habet verba ſine vita: complet illud Prouerb. xiiij. c. Ubi plurima verba/ ibi frequēter egeſtas. Verba ſūt folia: opera fruct⁹. Matth. xxj. b. Fic⁹ habuit folia z nō fructū. Et qlibet nutrit ſuo ſimili: magis aūt ſimile ē factū facto q̄ verbo: et ideo facili⁹ ad factū inuitat hō p factū q̄ p verbū. Eccl. iiij. d. In lingua ſapiētia dinoſcit z doctrina in verbo: z firmamētū in operib⁹ iuſticie. Melius etiā inuitat medic⁹ ad bibēdum amarā potionē/ cū ipſe prior bibit q̄ cū dicit/ bibe. Et vulga/riter dicit alicubi hoſpitib⁹: Bibite prius z aſſecurate hoſpi/tes veſtros. Et ad eundū melius inuitat qui dicit/ veni: q̄ qui dicit/ vade. Unde Pſ. Magnificate dominū mecum. q. d. Ps. 33. ego ſum ſocius. Apoc. j. c. Ego iohānes particeps z ſocius in tribulatione z regno. Et Exo. iij. a. dicit q moyſes mina/bat: id eſt manu

a niet. Fur nō venit niſi vt fure
b tur et mactet et perdat. Egō
c d veni vt vitā habeāt/ ⁊ abun
e f dantius habeant. Egō ſum
g paſtoꝛ bonus. Bōnus pa
h i ſtoꝛ animam ſuam dat prō
k ouibus ſuis. Mercēnarius
l autem et qui non eſt paſtoꝛ:

terrarū: ⁊ nullus eos eĳcere potuit. a Fur/aūt/non ve/nit niſi vt furet/dominatū et honoꝛem. b Et mactet/ coꝛpoꝛalit: c Et perdat/q̄ntum ad animā. Quod tūc factum eſt in iuda et theoda/omnib⁹ occiſis ⁊ perditis: Act. v.f.q.d. ipſi ſunt fures et latrones: ego ſum oſtiū: id eſt munimentū ouium. Itē ipſi furantur et occidunt et coꝛpoꝛaliter et ſpiritualiter hic et in pꝛeſenti: ego ſo ſaluo ⁊ hic ⁊ in futuro. Unde adhuc ſubdit: d Ego veni vt vitam habeant/in pꝛeſenti. e Et abundanti⁹ habeant/in futuro. Chꝛyſoſtom⁹. Dic mihi/quid eſt abūdantius vita: Si regnum celoꝝ: ſed nondum dicit hoc: immo nomen vite circūuoluit quod erat eis notū. f Ego ſum paſtoꝛ bonus ⁊c̄. Supꝛa poſuerat differentiam ſui ⁊ furis: hic ponit differentiam ſui et mercēnarij. Et ſicut pꝛimo oſtendit ſe paſtoꝛem et oſtium a fine ⁊ vtilitate ouium: ita oſtendit hic ſe paſtoꝛē a pꝛompta voluntate ſtandi pꝛo ouibus. Unde dicit: g Bon⁹ paſtoꝛ animā ſuā: id eſt vitā tempalē: h Dat/vel/ ponit: non inuitus ſed libens et ſpontaneus: i Pꝛo ouibus ſuis: paſcendis et viuificandis ⁊ eruendis a lupo. Uel aliter poteſt continuari etiam ſm Chꝛyſoſtomū. Superius ꝓmiſerat: Ut vitam habeant/et abundantius habeant: ſed quia hoc in futuro erat implendum: et ideo non credebatur ei: idcirco ponit alterum.ſ. crucem et moꝛtē ſuā: quod cito futurū erat/vt credatur vnum ab altero: id eſt vt credat datur⁹ vitā in futuro qui ſponte dabat vitā tēpoꝛalē: ⁊ pꝛ̄dicebat moꝛtē ſuam: quod non eſt puri hominis. Tertio continuat ſic. Dixerat/vt vitam habeant ⁊c̄. ſed quia vitam dedit nobis per ſuam moꝛtem: ideo ſubdit de moꝛte ſua: g Bonus paſtoꝛ animā ſuam dat pꝛo ouibus ſuis: a moꝛte liberandis. k Mercēnarius autē ⁊ qui non eſt paſtoꝛ ⁊c̄. Chꝛyſoſtom⁹. Ponēs oſtenſiones veri paſtoꝛis/duos ponit laceratoꝛes. Unum qui fur eſt: de quo iam dixit. Aliū qui mercēnari⁹ eſt: de quo modo agit. Fur rapit ⁊ mactat: mercēnarius autē nihil hoꝛum facit: ſed facientibus nō reſiſtit. Per furem iudam ⁊ theodam: ⁊ ſimiles ſeditioſos: per mercēnarium iudeoꝛum magiſtros deſignat. Ab vtriſq; ſe chꝛiſtus diſtinguit. A fure: quia venit vt vitam habeant ⁊ abundantius habeant. A mercēnario: q: oues non deſerit/ſed ꝓ eis vitam ponit. Licz enim cōſiliarent eum interficere: tamē neq; a doctrina ceſſauit: neq; eos qui credebant deſeruit/ſed ſtetit ⁊ elegit moꝛi. Pꝛopter hoc totiens repetit: Ego ſum paſtoꝛ bonus. k Mercēnarius autē ⁊ qui non eſt paſtoꝛ: licz videat/ſed idolū paſtoꝛis.

⁂ Cuius non ſunt

Alia expoſitio ⁂ eaꝛum. a Fur/autem/ non venit niſi vt furetur/alienam rem ſibi vſurpando. b Et mactet: a fide retrahendo: quia fides eſt vita. Abacuck.ij.a. Juſtus in fide ſua viuet. c Et perdat/in eterna damnatione. Hiere.l.a. Grex perditus factus eſt popul⁹ meus. Uel/ Furetur/res: Mactet coꝛpoꝛa: Perdat/animas. Et nota q̄ in iſtis locis habetur de paſtoꝛib⁹ malis/ quos vocat fures. Zach.xj.d. O paſtoꝛ ⁊ idolum ⁊c̄. Ezech.xxxiiij.per totum. Hiere.xxiij.a. Ve paſtoꝛibus iſrael qui diſpergunt. Hiere.iiij.d. Quaſi cuſtodes agroꝛum facti ſunt. Hiere.x.d. Non eſt qui extēdat vltra tentoꝛium meū ⁊ erigat pelles meas: quia ſtulte egerunt paſtoꝛes. Hiere.xij.c. Paſtoꝛes multi demoliti ſunt vineam meā. Hiere. xiij.d. Ubi grex qui datus eſt tibi ⁊c̄. Ezech. xiij.a. Non aſcendiſtis ex aduerſo neq; oppoſuiſtis ⁊c̄. Hiere.l.a. Grex perditus factus eſt populus meus: paſtoꝛes eoꝛum ſeduxerunt eos ⁊c̄. d Ego veni vt vitam habeant: in pꝛeſenti vitam gratie. e Et abundantius habeant: in futuro vitam gloꝛie. Pſ. Gratiam ⁊ gloꝛiam dabit dominus. ſ.j.b. De plenitudine eius nos omnes accepimus: ⁊ gratiam pꝛo gratia. Zach.iiij.c. Exequabit gratiam gratie

Pſ.83.

eius.j.xliij.d. Pacē relinquo vobis.i.pacis reliquias do vobis in pꝛeſenti/ pacem.ſ. pectoꝛis: pacem meam do vobis: id eſt dabo in futuro pacem eternitatis. f Ego ſum paſtoꝛ bon⁹. Sicut aperuit q̄d ſit oſtiū/ quia ipſe eſt oſtium: ita hic aperit quid diterit paſtoꝛ: quia ipſe eſt paſtoꝛ. Item pꝛius poſuit differētiam ſui et furis: hic ponit differentiam ſui ⁊ mercēnarij/ dicens: g Bonus paſtoꝛ animā ſuā ponit/vel/ dat ꝓ ouib⁹ ſuis. Chꝛyſoſtom⁹. Maneamus ſub paſtoꝛe tali/⁊ ſecuri a lupo erimus. Paſtoꝛē enim habemus ita amātem nos vt animā pꝛo nobis det. Cum igitur ⁊ potēs ſit et nos tātū diligat/quid ꝓhibet nos ſaluari: Nihil: niſi noſipſi deſtiterim⁹. Roma. viij.f. Si deus ꝓ nobis quis contra nos. Deus qui iuſtificat: quis eſt qui condemnet.j.xv.b. Maioꝛem hac dilectionē nemo habet ⁊c̄. Eſa.liij. d. Pꝛo eo q̄ tradidit in moꝛtem animā ſuam: ⁊ cum ſceleratis deputat⁹: ⁊ ipſe peccatum multoꝛum tulit. Judic.ix.b. Si recte ⁊ bene egiſtis cum hierobaal et cum domo eius et reddidiſtis vicē beneficijs eius qui pugnauit pꝛo vobis: ⁊ animam ſuam dedit periculis vt erueret vos de manu madian: hodie letemini in abimelech: ⁊ ille letetur in vobis: Sin autem peruerſe/ egrediat ignis et coꝛ et conſumat habitatoꝛes ſichem et oppidum mello. k Mercēnarius autem: qui querit que ſua ſunt. l Et qui nō eſt paſtoꝛ/licz videat. Zach.xj.d. O paſtoꝛ ⁊ idolum. Uel ita dicit: Mercēnari⁹ autē ⁊ qui nō eſt paſtoꝛ: vt per hoc ſignificet q̄ eſt quidam mercēnarius qui vere eſt paſtoꝛ. Eſt enim duplex mercēnarius. Unus bonus: qui ſeruit pꝛo mercede eterna. De quo dicit Luc.xv.d. Quanti mercēnarij in domo patris

Ego ſū paſtoꝛ bonuſ.j. Pet.ij.d. Cōuerſi eſtis nūc ad paſtoꝛem ⁊ epiſcopum animarū veſtrarum. Eſa.xl.c. Sicut paſtoꝛ gregem ſuū paſcet.j. Pet. viij.a. Cum apparuerit pꝛinceps paſtoꝛum percipietis imarceſſibilē vite eterne coronā.

Ar. ſ ponit 23.q.4.c. [illegible]

⁂ ⁂ bat: id eſt manuducebat oues ad interioꝛa deſerti. Duplex eſt deſertū. Exterius ⁊ interius: quia dupliciter deſerit peccatū: ⁊ dupliciter agit penitētia: vel ſupficialiter/q̄ntum ad verba: vel intime ⁊ veraciter/q̄ntum ad cogitata ⁊ facta. Oues ergo ad interioꝛa deſerti ducere/ eſt non ſolum verbo ſed etiā exemplo ſubditos infoꝛmare/ ⁊ in veram penitentiā coꝛdis ⁊ operis/nō ſolū oꝛis inducere. Et hoc ē qd̄ dicit: Et ingredietur ⁊ egredietur ⁊ paſcua inueniet. Ingrediunt ꝑ factū: ⁊ egrediunt per verbū: ⁊ paſcua inueniūt/tam verbi q̄ facti. Act.j.a. Cepit ieſus facere ⁊ docere. Luc.viij.c. Potens in opere ⁊ ſermone. Uel triplex eſt paſt⁹/ſm beatū Bern. Pꝛedicatiōis/ operis ⁊ oꝛatiōis. Unde petro dictū eſt ter: paſce: exemplo.ſ. cōuerſationis: verbo pꝛ̄dicationis: fructu oꝛatiōis. Quintum eſt q̄ paſtoꝛ debet animā ꝓ ouib⁹ ſuis ponere: ⁊ lupo ſe exponere ꝓ eis: qd̄ tangit ibi: g Bonus paſtoꝛ animā ſuā dat ⁊c̄. id eſt vitā tempoꝛalē ꝓ ſalute animaꝝ. Sed quomō hoc faciūt qui ꝓ lucro tempoꝛalium ponunt: ⁊ animas pꝛopꝛias ꝓ quib⁹ ſe exponūt: Debent etiā eſſe canes ad arcēdos lupos: ſed canes muti ſunt nō valētes latrare: vt dr̄ Eſa.lvj. d. Immo qd̄ peius eſt facti ſūt lupi veſpertini: qui in veſpere nō diſtinguunt a canib⁹. Uñ tempoꝛib⁹ nr̄is nō eſt diſtiguere inter lupum ⁊ canē: ⁊ ideo magis damnoſi: q: credunt eſſe canes ⁊ ſunt lupi. Ezech.xxij.f. Pꝛincipes ei⁹ in medio eius q̄ſi lupi rapiētes pꝛedā. Soph.iij.a. Judices eius lupi veſpe nō relinquebāt in mane. Abacuk.j.c. Velocioꝛes lupis veſpertinis. Et ſm Aug. dicit lupus aphꝛican⁹: q̄ ſimulat vocē canis paſtoꝛis: ⁊ ſic rapit oues. Siſr iſti habēt vocem iacob: ſed manus eſau ad rapiendū: Gen.xxvij.c. Itē ipſi deberent eſſe galline ad fouendū pullos: ⁊ ſunt vulpes. Uñ Ezech.xiij.a. Quaſi vulpes in deſerto ꝓphete tui iſrl' erāt. Thꝛen.viij.d.

⁂ Abtenebꝛati ſunt

G a Cuius non ſunt oues proprie: per curam ⁊ ſollicitudinem ⁊ amorem. b Videt lupum venientem: id eſt tyrannum vel damnũ/ vel aliquod incõmodum imminens. c Et dimittit oues. i. expoſitas malo relinquit: et fugit: Et eo fugiente/ lupus rapit et diſpergit oues. Et ſubdit rationem quare fugit/ dicens: f Mercenarius autẽ fugit/ quia mercenarius eſt: id ẽ quis querit que ſua ſunt: Phil. ij. c. g Et non pertinet ad eũ de ouibus: id eſt quia non curat de damno ouium vł morte: vel nõ

C

a cuius nõ ſunt oues proprie/ b videt lupum veniẽtẽ/ et dimittit oues/ et fugit: et lupus rapit ⁊ diſpergit oues. Mercennarius autem fugit: quia mercenarius eſt: et non pertinet ad eum de ouibus. Ego sum paſtor bonus/ et cognoſco meas: et cognoſcunt me mee. Sicut nouit me pater: et ego agnoſco patrem: et animam meam pono pro ouibꝰ meis. Et alias oues habeo que non ſunt ex hoc ouili:

ſũt ſue tanq̃ veri paſtoris. Per qḋ innuit oues eẽ ſuas ⁊ ſollicitudine ⁊ curatione. h Ego ſũ paſtor bonus: non fur neq̃ mercenarius: hoc concludit ex predictis. Deinde/ q̃ dixerat. ſ. eodem: Et oues vocem eius audiunt ⁊ ſequunt̃: ne quis dicat/ quid ergo de his qui non crediderũt: Ideo induxit: i Et cognoſco meas. i. ſcio qui a me ſunt predeſtinati. k Et cognoſcunt me mee: id eſt in proximo eſt/ vt conuertant̃ ⁊ credant multi. Vel loquit̃ de illis qui iam crediderant: vt apoſtoli/ ⁊ cecus/ ⁊ alij. Hoc etiam ⁊ Paulus ait/ Roma. xj. a. Non expulit deus populũ ſuum quem precognouit. Cognouit eñ dñs eos q̃ ſunt eius. ij. Timoth. ij. c. Et ſumit̃ hoc de Numeri: vt dic̃ ibi Glo. Vel ſm Chryſ. de Deut. xxxj. f. vbi dicit̃: Scio cogitationes eius que facturus ſit hodie añq̃ introducã eũ in terrã quã ei pollicitus ſũ. Sed quia dixit: Cognoſco oues meas/ ⁊ cognoſcunt me mee: ne parem eſſe menſuram cognitiõis eſtimes: ideo hoc corrigit/ dicẽs: l Sicut nouit me pater: ⁊ ego agnoſco patrẽ. q. d. nõ eſt in illis ⁊ ĩ me par cognitio: ſicut in me ⁊ in patre: q̃ niſi vellet nos ſup hoc inſtruere cuiꝰ gratia hoc induxiſſet. Item quia in multis locis chriſtus ſeipſum ponit in ordine multorũ: id eſt aliorum hominũ cõmuniter/ ne quis eſtimaret ꝙ vt homo purus ita cognoſceret: ideo hoc induxit: Sicut nouit me pater ⁊c̃. ⁊ ita certiſſime: vñ ſcio eũ ſicut ipſe me. Propterea ⁊ dixit Matth. xj. d. Nemo cognoſcit filium niſi pater: ⁊ patrem niſi filius: ſeparatã quãdam cognitionem dicens: Et talem qualem nullus alius habere poteſt. m Et animã meã pono: id eſt depono a carne: nõ tamẽ a verbo: Vel/ aĩam meã pono. i. vitã expono: n Pro ouibus meis. Chryſ. Cõtinue. i. ſepe hoc dicit/ vt oſtendat ꝙ non eſt erroneus ſed verus paſtor: quia et apoſtolus quãdo voluit ſe oſtendere idoneum magiſtrũ/ comparãs ſe ad pſeudo apoſtolos/ a periculis ⁊ mortibꝰ ſeipſũ cõſtituit ⁊ probauit idoneum. ij. Corinth. xj. e. In plagis ſupabundanter: in mortibus freq̃ter. Ita ⁊ hic chriſtus: Nam dicere: quoniã lux ſum/ vita ſum: putaret̃ liuoris apud inſipiẽtes. Dicere ergo/ mori volo: id eſt animã pono/ nullũ liuorem habet
S. 8. b. neq̃ inuidiã: ideo non dicunt ei modo: Tu teſtaris de teipſo: teſtimoniũ tuum non eſt verũ. Multis enim oſtendebat verbis ꝓcurationem: id eſt ſollicitudinem ⁊ amorem pro ouibus qui pro lapidantibus volebat tradere ſeipſum: propterea et oportune eum qui de gentibus eſt inducit ſermonem/ dicens: o Et alias oues habeo/ predeſtinatas de gentibus. p Que non ſunt ex hoc ouili ⁊c̃. q. d. quid miramini ſi hi me debent ſequi: et oues vocem meã audire: quãdo eñ ⁊ alias videbitis me ſequẽtes ⁊ vocẽ meã audiẽtes: tũc ſtupebitis magis. q Ex hoc ouili. i. de ꝑpło vel de ritu et cultu legali.

Chryſoſtomus ſic dicit: Nõ ex atrio hoc ſiunt: non turberis: differentia eñ circa legem ſola eſt: ſicut Paulꝰ ait Gal. v. b. Neq̃ circũciſio aliquid valet neq̃ preputium.
Expoſitio

☞ Et illas oportet

✠ rij in domo patris mei abũdãt panibꝰ. Et Job. vij. a. Sicut mercenariꝰ pſtolat̃ finẽ operis ſui: ſic ⁊ ego habui mẽſes vacuos ⁊ noctes

laborioſas enumeraui mihi. Itẽ Job. vij. a. Sic̃ mercenarij dies eiꝰ. Aliꝰ eſt mercenariꝰ malus: q̃ querit mercedẽ temporalem tm̃: de quo dicit̃ hic. Et. j. Timoth. vj. b. Eſtimãtes queſtum eſſe pietatem. Et Oſee. ij. c. Corrumpam vineam eius et ficum eius: de quibus dixit: mercedes he mee ſunt. Ezech. xliij. b. Poſuiſtis cuſtodes obſeruationum mearũ vobiſmetipſis. Hiere. xij. c. Seminauerunt triticum: id eſt verbum dei: ⁊ meſſuerunt ſpinas: id eſt diuitias: quia pro lucro docent ⁊ ꝑdicãt. Eccs. x. d. In riſu faciũt panem ⁊ vinum.

Matth. xx. d. Luc. 10. d.

De pe. diſ. 4. §. hanc ſocietatem

a Cuius non ſunt oues ꝓprie. ſ. qui non amat oues: nec cõmodũ ouium tanq̃ propriũ. Lanam ⁊ lac habent pro ſuis/ ⁊ non oues: id eſt animas. Ezech. xxxiiij. a. Lac comedebatis ⁊ lanis operiebamini: ⁊ qḋ craſſatum erat occidebatis: gregem autem meũ non paſcebatis. b Videt lupum venientem: diabolum vel tyrannũ vel hereticum. c Et dimittit oues. i. negligit earum ſalutem: vel localiter: d Et fugit. Gregꝰ. Nõ occurrit reſiſtẽdo vel pctã arguẽdo: qḋ eſt fugere. Hiere. xlvj. e. Mercenarij eius q̃ verſabant̃ in medio eius: quaſi vituli ſaginati verſi ſunt: ⁊ fugerunt ſimul nec ſtare potuerũt. Ezech. xiij. a. Nõ aſcẽdiſtis ex aduerſo: neq̃ oppoſuiſtis murum pro domo iſrael: Cum tamẽ hoc ſit officium prelati: et opponere ſe lupo: id eſt heretico/ vel tyranno/ vel diabolo/ vel peccato. Hiere. j. d. Dedi te in ciuitatem munitam. Ecci. vij. a. Noli querere fieri iudex niſi valeas virtute irrumpere iniq̃tates ⁊c̃. Unde nota ꝙ aaron ſe oppoſuit igni: Numeri. xvj. g. et Sap. xviij. d. Sed notandum ſicut dicit Glo. paſtores non dicuntur fugere/ ſi cedunt perſecutioni/ et ſeruãt ſe ouiũ vtilitati: ſic̃ Paulꝰ. ij. Corinth. xj. Quibꝰ etiã corꝑalit̃ abſentes ſpiritu ꝑſentes ſunt. i. ſpirituali ſollicitudine. j. Corinth. v. a. Nã etſi corpore abſens ſũ: ſed ſpiritu vobiſcũ ſum. e Et lupus rapit ⁊ diſpergit oues. Duo dicit: rapinam ⁊ diſperſionẽ. Diabolus eñ aufert bonum et diſꝑgit ad malũ. Ad diuerſa mala ſpargit diuidẽs ab incõmutabili bono. He ſũt due partes iniuſticie: proijcere bonum ⁊ adherere malo. Vel ſm Glo. lupus eſt tyrannus qui corporaliter vaſtat: ⁊ q̃tum ad hoc dicit/ rapit: vel diabolꝰ qui ſpiritualiter diſſipat/ ⁊ q̃tũ ad hoc dicit: ⁊ diſꝑgit oues. Subdit autẽ q̃re fugiat mercenariꝰ/ dicens: f Mercenariꝰ aũt fugit: quia mercenarius eſt. i. quia querit ſua cõmoda.

Ezech. xxij. f. Principes eius q̃ſi lupi rapientes ꝑdã. Soph. iij. a. Judices eiꝰ lupi veſpere/ nõ relinquebant in mane.

g Et nõ pertinet ad eũ de ouibꝰ. i. nõ amat vtilitatem earũ. Gregꝰ. Fugit q̃ timuit: q̃ tꝑale plꝰ eterno amauit. Hiere. vj. c. A minori vſq̃ ad maiorẽ oẽs auaricie ſtudẽt. Tñ dic̃ apłs. ij. Cor. xij. c. Nõ quero veſtra ſ; vos. Et. j. Cor. x. g. Nõ q̃ro qḋ mihi vtile ẽ ſed qḋ multis/ vt ſalui fiãt. Sequit̃: h Ego ſũ paſtor bonus/ ⁊ cognoſco meas ⁊c̃. Ab hoc loco nõ mutamꝰ expoſitionẽ: Sed põt hic ſumi thema in ſynodo. Vñ nota tria ĩ qbꝰ ꝑcipue attendit̃ bonitas paſtoris: In ſollertia paſcendi: in diligentia cuſtodiendi: in audacia defendẽdi. Sollertia paſcẽdi conſiſtit in nouẽ. Primũ eſt in dubiorum aptiõe: vt manifeſte doceat ⁊ apte ad intelligẽdũ. Prouerb. xiiij. a. Doctrina ✠

✱ Obtenebrati ſũt oculi nři ꝓꝑt montẽ ſion q̃ diſꝑijt: vulpes ãbulauerũt ĩ eo. Sextũ ẽ ꝙ oues ſociat ⁊ ꝯiũgit: Vñ dic̃: o Et alias oues habeo ⁊c̃. Sic debet abbas ꝯiũgere inuicẽ ꝑ amorẽ ⁊ pacẽ monachos ⁊ cõuerſos actiuos ⁊ ꝯtẽplatiuos. Ep̃us ṽo clericos laicos ſeculares ⁊ ſcholares ꝑ pacẽ ſociare: vt impleat̃ illud Oſee. j. d. Cõgregabũtur filij iſrael et filij iuda pariter: ⁊ ponẽt ſibi caput vnũ. Cetera omnia patent per primã expoſitionem.

a ❡Et illas oportet me adducere/per apl̃os. Paſſionẽ em dñi ſecuta ẽ vocatio gẽtiũ p apl̃os. Chryſ. Hic/oportet/nõ ẽ neceſſitatis/ſed ei⁹ qd̃ oĩno erit demõſtratiuũ. Itẽ p hoc ꝙ dicit/adducere: ſignificat illos diſpſos vtroſqꝫ.ſ.⁊ iudeos ⁊ gentiles ⁊ ſine paſtore. Unde et predicit copulationẽ futurã ſub vno paſtore/dicens: b Et
B vocem meam audient/in apl̃is. Nec dicit/ meorum: quia ĩ ipſis ipſe loquitur.

a et illas oportet me adducere:
b et vocem meam audient: et fi
c et vnũ ouile/ et vnus paſtor.
e Propterea me pater diligit:
quia ego pono animã meam
f et iterũ ſumã eam. Nemo tol
g lit eam a me: ſed ego pono eã
h a meipſo. Poteſtatẽ habeo
i ponendi eam: et poteſtatem
k habeo iterum ſumendi eam.

Unũ ouile ⁊ vn⁹ paſtor. Hoc ꝓphetatum eſt Ezech. xxxvij.e. vbi dicit ꝙ duo ligna ꝯiũcta ſũt ⁊c̃. Et in Pſ̃. Lapidẽ quẽ reprobauerũt
Pſ.117. edificãtes ⁊c̃. Eph. ij.c. Qui fecit vtraqꝫ vnũ. Itẽ in eodẽ.d. Superedificati ſup fundamẽtũ apl̃oꝝ et ꝓphetaꝝ ipſo ſummo angulari lapide chriſto ieſu. Item Geñ. xlix.b. Ligãs ad vineã pullũ ſuũ.i.gentilẽ ꝑplm̃ ſibi p fidem annectẽs. Chriſt⁹ em ẽ vinea. j.xv.a. Ego ſũ vitis vera. Et ad vitẽ aſinã ſuã.i. plebẽ iudaicaꝫ. Oſee.j.d. Cõgregabunt filij iſrl̃ ⁊ iuda parit et ponẽt ſibi caput vnũ

c ❡Et fiet vnũ ouile.i. vna eccleſia de iudeis ⁊ gẽtib⁹. Et vnde ſit iſta vnitas/ſbdit: d ❡Et vn⁹ paſtor.q.d. ſub vno paſtore erit vn⁹ grex. Qd̃ ⁊ paul⁹ oſtẽdit/ Eph.ij.c. Ut duos condat in ſemetipſũ in vnum nouũ hominẽ. Itẽ in eodẽ. Ipſe eſt pax nr̃a q̃ fecit vtraqꝫ vnũ. Sequit: e ❡Propterea me pater diligit: q2 ego pono animã meã.i. volũtarie depono vitã/ vel aiaꝫ a carne/ſ nõ a v̾bo: ita tñ/ f ❡Ut iterũ ſumã eã.i. vt reſurgã. Sed opponit: Quia eadẽ ratiõe bonũ op⁹ eſt cã q̄re dicit de⁹ nos diligere: ſed hoc falſũ eſt: imo ecõuerſo: quia nos diligit bonũ facim⁹. Itẽ q̄rit Chryſ. quid hoc verbo põt eſſe hũili⁹: ſi ꝓpter nos dñator noſter amari debet: quia ꝓ nobis morit: Quid igit/dic mihi: Pr̃ nõ amabat/ ſ nũc amorẽ incepit: et nos facti ſum⁹ amoris ei⁹ cauſa: Solutio. Quia deus diligit petrũ/bñ opat: ⁊ q2 bñ opat dũ habet gratiã magis diligit a deo.i. maior ei gr̃a dat a deo: ⁊ maior gloria ei p̄parat. Sed q2 charitas chriſti ab inſtãti cõceptiõis ſue fuit in ſũmo/nõ dilexit eũ de⁹ magis ꝓpter aliqd̃ op⁹. Dicim⁹ ergo ꝙ li/quia ⁊ ꝓpterea vtrũqꝫ ẽ oſtẽſiuũ dilectiõis: vl̃ ita ꝙ li/diligit/dicat effectũ q̄rtũ ad accelerationẽ reſurrectiõis quã chriſt⁹ meruit hũilitate paſſiõis: vt dicit Phil.ij.b. Propter qd̃ ⁊ de⁹ exaltauit ⁊c̃. Uel ſic intellige: e ❡Propterea me pater diligit.i. valde ei placet oblatio quã ego ei offero.ſ. Uñ Chryſ. ſic ſoluit/dicẽs: ꝙ cõdeſcẽ ſiue loquit: q2 em eũ alienũ dicebãt a p̄re ⁊ erroneũ: et in ꝑditionẽ illoꝝ veniſſe/dicit: et ſi nihil aliud eſſet hoc ſaltẽ mihi ſuaſit amare vos/q2 vos ita amamini a patre/ vt ego etiã propter hoc diligar ab eo/q2 ꝓ vobis morior. Itẽ p hoc intendit cõſtruere ⁊ oſtẽdere ꝙ nõ inuit⁹ ad hoc venit: ſi em inuit⁹/ nõ eſſet amoris factiuũ qd̃ fiebat. Itẽ p hoc vult oſtẽdere ꝙ patri cũ ſupabũdantia hoc placet. Si v̾o vt hõ loquit/ ne mireris: multotiẽs em hui⁹ dixim⁹ cauſam: ⁊ rurſus eadem dicere ſup̄fluũ eſt ⁊ oneroſum. Et nota ꝙ duo dicit: Pono animã meã/ et iterũ ſumã eam: mortẽ volũtariã ⁊ reſurrectionẽ. Et ex priori ſecũdũ ꝯſtruit: a morte reſurrectionẽ: a depoſitiõe aĩe reſumptionẽ: qui em põt ponere vl̃ nõ ponere animã/põt ⁊ reſumere. Qz autẽ in ſua poteſtate ⁊ volũtate ſit mori oſtẽdit/dicẽs: f ❡Nemo/em/tollit.i. põt tollere: g ❡Eam a me. Hoc dicit: q2 bñ ſciebãt ꝙ multotiẽs inſidiati ei nõ valuerũt eũ detinere: Etenĩ exiuit de manib⁹ coꝝ milies. Uñ nota ꝙ a p̄ncipio ſue p̄dicatiõis nõ dixit: q2 tũc nõ crederẽt: ſed qñ ab ipſis reb⁹ ſuſceperat teſtimoniũ: q2 multotiẽs inſidiati nihil potuerũt dicere: tũc hoc dixit. h ❡Sed ego pono eã a meipſo.i. mea volũtate. Eſa.liij.c. Oblat⁹ eſt q2 ipſe voluit. Job.vij.c. Suſpendiũ elegit aĩa mea/⁊ mortẽ oſſa mea. Ergo electio ẽ crux nõ coactio. Sz ne aliqs dicat: Tu dicis ꝙ tu ponis animã a teipſo: ita facit et ille qui ſe interfecit: ideo ſubdit: i ❡Poteſtatẽ habeo ponẽdi eã.i. ego ſolus dñs ſum dimittẽdi animã vel nõ dimittẽdi: qd̃ nõ eſt ille q̄ interficit ſe: q2 ⁊ alius ſilr̃ poſſet eum occidere. Itẽ licꝫ poſſet ſe occidere/nõ tñ reſurgere: Uñ ſubdit: k ❡Et poteſtatẽ habeo iterũ ſumẽdi eã/in reſurrectiõe. Et ne putẽt eũ i hoc patri ꝯtrariũ: ⁊ vt oſtẽdat apud patrẽ reſidere auctoritatẽ/ ſubdit: ❡ Hoc mãdatũ
✠ ❡ uer.xiiij.a. Doctrina prudẽtũ facil. Alia expoſ. De cele.miſ. c.in quadam
Eccĩ.xx.d. Sapiẽs in verbis ꝓducit ſe ipſum. Aug⁹. i libro de doctrina chriſtiana. Quid em ꝓdeſt locutiõis integritas quã nõ ſequit intellect⁹ audiẽtis/cũ loquẽdi oĩno nulla ſit cã: ſi qd̃ loquimur nõ intelligũt/ ꝓpter quos vt intelligãt loquimur. Item Aug⁹. Quid enim ꝓdeſt clauis aurea ſi aperire qd̃ volum⁹ non põt: ⁊ quid obeſt ligno ſi põt/qñ nihil querimus niſi patere qd̃ clauſum eſt. j. Cor.xiiij.b. Si incertã vocẽ det tuba qs p̄parabit ſe ad pugnã: Secũdo cõſiſtit in cognitorũ breuiſſima tractatiõe. Uñ Aug⁹. Sicut ingratus eſt qui ĩcognita obnubilat: ſic oneroſus eſt qui cognita inculcat. Unde. ij. Machab. vlt. g. Legentibus ſi ſemper exactus ſit ſermo/non erit gratus. Tertio conſiſtit in ſententiarum pondere. Eccĩ.xxviij.d. Uerbis tuis facito ſtatheram. Item Eccĩ.xxj.d. Uerba ſapientum ſtathera ponderabunt. Quarto conſiſtit in ornat⁹ verborum vitatione: cõtra illos q̄ inuoluũt ſẽtẽtias ſmonib⁹ impitis: Job.xxxviij.a. Et Eccĩ.iiij.d. Ne abſcõdas ſapientiã tuã ĩ decore eius. Aug⁹. de doctrina chriſtiana. Cauendũ eſt ne diuinis grauibuſqꝫ ſentẽtijs dum addit numerus/pondus detrahat. Numer⁹ eſt ꝓportio ſyllabarũ ⁊ metrorũ: ⁊ hmõi rhetorici colores. Item Aug⁹ ibidem. In doctorib⁹ nr̃is hoc mihi plus placet ꝙ ibi rariſſime inuenis eos numeros. Satis em eſt ei ꝓpt qd̃ agit/ vt verba cõgruẽtia nõ oris eligant induſtria: ſ pectoris ſequant ardorẽ. Quito cõſiſtit in cõpendioſitate. Uñ Eſa.x.f. Cõſũmatio abbreuiata inundabit iuſticiã. Sexto in dulcedine ⁊ ſuauite loquẽdi: ⁊ in flectẽdo cum mãſuetudine. Eccĩ.vj.a. Uerbũ dulce multiplicat amicos. Pſ̃. Superuenit mãſuetudo ⁊ cor Pſ.89.
ripiemur. Aug⁹. Sicut delectat ſi ſuauit loquaris: ita flectit ſi amet qd̃ pollicẽris/ timeat qd̃ minaris/oderit qd̃ arguas/ qd̃ approbas amplectat: qd̃ dolendũ exaggerat: qd̃ lẽtãdum p̄dicas gaudeat: miſereat eoꝝ qs miſerẽdos ante oculos docẽdo cõſtituis: fugiat eos qs cauẽdos terrẽdo ꝓponis. Septimo cõſiſtit in electiõe paſcuoꝝ. Exo.iij.a. Cũqꝫ minaſſet gregẽ ad interiora deſerti: venit ad montẽ dei oreb: qd̃ interp̄tat mẽſa: q2 in mẽſa ſcripture reficiunt aĩe: vel in mẽſa grãe vel glĩe. Ezech.xxxiiij.d. In locis vberrimis paſcã eas i mõtib⁹ iſrl̃. Eſa.xxx.e. Paſcẽt i poſſeſſiõe ſua i die illa. Poſſeſſio nr̃a ẽ padiſ⁹.i. in ſmonib⁹ de dulcedĩe padiſi. Sz qdã ſũt ſiles fratrib⁹ ioſeph: q̄ paſcũt gregẽ dñi in dothaim: qd̃ iterp̄tat defectio.i. in mũdanis: Geñ.xxxvij.d. Octauo cõſiſtit in temp̾anea educatiõe ad paſcua. Nõ em ſemp eſt aptũ ducere eas ad paſtũ. Luc.xij.f. Quis putas ẽ fidelis diſpẽſator ⁊ prudẽs quẽ cõſtituit dñs ſup familiã ſuã/ vt det illis in tpe tritici menſurã. Nono cõſiſtit in cõgrua adaquatiõe: qd̃ ẽ qñ cũ lachrymis ⁊ cõpaſſiõe p̄dicat vl̃ hortat. Tũc greges adaquãt: ⁊ tũc cõcipiũt bonũ ꝓpoſitũ/ videntes virgas in aqua.i. correctionẽ in lachrymis ⁊ in cõpaſſiõe: ſicut oues cõceperũt qñ adaquabant i aſpectu virgaꝝ: Geñ.xxx.g. Secũda bonitas paſtoris boni ĩ diligẽtia cuſtodiẽdi/ q̄ cõſiſtit i nouẽ. Primo infirmos ꝯſolãdo. j. Theſſal.v.c. Cõſolami puſillanimes. Scd̃o i egros ſanando: qd̃ fit penitẽtiã iniũgẽdo ⁊ ꝯfeſſiões audiẽdo: Tũc em ſanat morb⁹. Eccĩ.xliij.c. Medicina oĩm i feſtinatiõe nebule. Penitẽtia dr̃ nebula: q2 magna videt/ſ ſtatim diſparet/⁊ a longe videt ſpiſſa/ſ a ꝓpe q̄ſi nulla: ſic penitẽtia videt penitenti. Tertio in cõfractoꝝ alligatiõe: qd̃ fit ꝓhibitiones addendo/ne eas ad occaſiones peccatoꝝ. Eccĩ.vj.d. Uincula illius alligatura ſalutaris. Quarto in abiectorũ reductiõe: qd̃ fit per excõmunicatorũ et ſchiſmaticorũ recõciliationem.

✠ Unde hic: Alias oues

a b Hōc mandatū accepi a pa-
c tre meo. Diſſenſio iterum fa-
cta eſt inter iudeos propter
d ſermones hos. Dicebāt aūt
e f multi ex ipſis: Demōniū ha-
g bet et inſanit: Quid eum au-
h i ditis? Alij dicebāt: Hec ver-
ba non ſunt demoniū haben-
k tis. Nūquid demonium po-
teſt cecorum oculos aperire?
l Facta ſunt autem encenia in
m n hieroſolymis et hyems erat.

a Hoc mandatū: de omnib⁹ pdictis ꝛ ponendi ꝛ ſumen di animā: vt dicit Glo. b Accepi a patre meo .i. hoc ha beo a patre ꝙ habeo eſſe. Scdm Chryſoſtomū: a Hoc mandatū .ſ. mori ꝓ mūdo/ accepi a patre meo: Qualiꝛ igiꝛ dicit .ſ. eodē: Ego pono animā meā a meipſo? Solutio. Bonus paſtor non indiget incitante vel mādato: Si ḡo i ho minib⁹ hoc ē/ multo magis in deo. Eſt ḡ a meipſo: id ē a mea volūtate: quia mihi placet. Qꝛ autē dicit hic: Mādatū ac cepi a patre meo: ſenſus eſt .i. ei placet qḋ facio. Sicut eni .ſ. eo. Propterea me pater diligit: qꝛ ego pono animā meā: per hoc ſignificauit voluntariū ꝓceſſum/ ꝛ cōtrarietatis diſtinxit ſuſpicionē: id eſt placet patri ꝙ animā pono: ita ꝛ hic mandatum ſe ſuſcepiſſe a patre/ dicens: nihil aliud oſtendit ꝗ ꝙ illi placet hoc qḋ ego facio: vt cum eum interfecerūt/ nō eſtiment vt derelictū ꝛ ꝑditum a patre inter feciſſe eū: Neq̃ exprobrent ꝗ exprobrauerūt/ Alios ſaluauit ſeipſum nō poteſt ſaluare. Et iterū: Si fili⁹ dei es/ deſcēde de cruce. Et notandū ꝙ ne nos audientes/ hoc mandatū ac cepi: putarem⁹ inferioritatē vel aliquā volūtatis diuerſita tem ꝛ coactionē obedientie: ideo ꝑmiſit: Ego ſū paſtor bon⁹: ꝗſi idē cū patre: ꝛ animā meā pono ꝓ ouib⁹ meis volūtarie. Suas oues dicit ꝛ ſuū actū: ꝛ ꝑ hoc oſtēdit ſe deū ꝛ volūta rium ꝛ non indigentē mādato. Vñ ꝑ hoc qḋ dicit: Hoc mā datū accepi: nihil aliud vult ſignificare ꝗ cōcordiā ad pa trē. Et loquit ita hūiliter ꝛ humane/ ꝓpter imbecilles audito res. Sequit: c Diſſenſio iterū facta eſt inter iudeos ꝓpter ſermones hos .i. occaſione ꝑdictoꝝ: quia tenebre lucē nō cōprehēdūt: ꝛ alijs fuit odor mortis: alijs odor vite. Et oſtēdit qualis erat diſſenſio. d Dicebāt aūt/ vel qui dē: ſm Chryſoſtomū. e Multi ex ipſis: Iſti ſunt tene bre. f Demoniū habet ꝛ iſanit. Quia eni maiora erāt ꝗ ſm hominē ea que dicebant/ ꝛ nō cōmunis cōſuetudinis: ideo dicebāt eum demoniacum ꝛ inſanū. g Quid eum auditis: quaſi inſanū loquētem. Et nota ꝙ quarto iā dicunt hoc ei .ſ. ꝙ demoniū habet: Magis aūt nō quarto/ ſed multo totiēs: qḋ patet ſup. viij .f. Nōne bñ dicim⁹ nos: qꝛ ſamari tan⁹ es ꝛ demoniū habes? h Alij dicebāt: Iſtoꝝ oculi iam incipiebāt aperiri: i Hec verba nō ſunt demo niū habētis .i. inſani: qꝛ vtilia dicit ꝛ ordinata ꝛ ſm ſcriptu ras. Sed qꝛ ꝑ verba nō poterāt eos obſtruere/ demōſtratio nē faciūt ꝙ nō ē demoniac⁹ ꝑ opa. Vñ ſubdūt: k Nūqd demoniū pōt cecoꝝ oculos apire? q.d. ſi nō ſuademi ni vbis/ ſaltē opib⁹ moueamini. Chryſ. Vides ſyllogiſmū. Si demoniū habētis nō ſūt: maiora aūt ſūt ꝗ ſm hoiēs/ manife ſtum eſt qm recte cuiuſdā ꝛ diuine ſunt hec virtutis. Qꝛ autē nō ſint demoniū habētis/ oſtēdūt per ipſa opera. Qꝛ aūt ſint maiora ꝗ ſm hominē/ habēt ex verbis illoꝝ qui dicebāt: qm demoniū habet: ideo eni dicebant: qꝛ ſm hominē nō erāt ea ꝗ dicebat. Sed ꝗrit hic: qre chriſt⁹ nihil rñdet hic: Nā .ſ. viij f. reſpōdit: Ego demoniū nō habeo: hic nihil reſpondet. So lutio Chryſ. quia chriſt⁹ ꝑ res .i. ꝑ ſigna tribuerat demōſtra tionē. Cecū eni illuminauerat: ideo ſilebat de reliquo. Effica cior eni erat reſpōſio ꝑ opa ꝗ per verba. Itē neq̃ digni erant reſpōſione qui demoniū habentē eū vocabāt ꝓ his ꝓ quib⁹ eū admirari ꝛ deū eſtimare oportebat. Itē nō erat opus ipſū reſpōdere ꝛ eos redarguere ipſis ad inuicē ſtātib⁹ ꝛ arguētib⁹ ſeinuicē: ꝓpterea ſilebat ꝛ māſuete oīa ferebat: nō ꝓpt hoc ſolū ſed ꝛ nos erudiēs māſuetudinē ꝛ lōganimitatē omnē.

* Unde hic: Alias oues habeo que nō ſunt ex hoc ouili ꝛc. Et Ezech. xxxiiij. d. Congregabo eas de terris: ꝛ inducam eas in terrā ſuam. Matth. xij. c. Qui nō colligit mecū diſpergit. Et tales ſunt ſimiles diabolo. Quito in ouilū ꝗ perierāt reqᷓ ſitione: qḋ fit peccatores retrahēdo a peccatis ſuis/ ꝛ ab infer-

[Left margin: c. et. ſ. f.] [Left margin: poſitio]

no: ſm illud Prouer. xxiiij. b. Libera eos ꝗ ducunt ad mor tē. Et Eccl. iiij. b. Libera eum qui iniuriā patit de manu ſu perbi .i. diaboli. De his habet Ezech. xxxiiij. a. Qḋ īfirmū erat non cōſolidaſtis: qḋ confractū eſt nō alligaſtis: ꝛ qḋ ab iectū eſt nō reduxiſtis: ꝛ qḋ perierat nō ꝗſiſtis: ſed cū auſteri tate impabatis et cū potentia. Sexto bo nū ꝓponēdo. Ezech. xxxiiij. d. Qḋ pigue ꝛ forte cuſtodiā Per cōtrariū ibidē: Qḋ craſſū erat ꝛ pingue occidebatis. Septi mum eſt in vigilātia ſollicitudinis. Gen. xxxi. f. Ego damnū oē reddebā tibi: quicqd furtiue ꝑierat a me exigebas: die no ctuq̃ eſtu vrgebar ꝛ gelu: fugiebatq̃ ſomn⁹ ab oculis meis. Octauū ē i ſbditoꝝ diligēti examinatiōe. Prouer. xij. b. No uit iuſtus aīas iumentoꝝ ſuoꝝ. Eccl. vij. c. Pecora tibi ſunt attēde illis: ꝛ ſi ſint vtilia ꝑſeuerent apud te. Nonū cōſiſtit in augmēti ꝛ diminutiōis ſubditoꝝ diligēti cōputatiōe. Iere. xxxiij. b. Adhuc trāſibūt greges ad manū numerātis. Pauci curāt de numero ſubditoꝝ/ tn̄ dñs reqret. Vñ Iere. xiij. d. Ubi ē grex ꝗ dat⁹ ē tibi? Tertia bonitas paſtoris ꝗ ē audacia i defēdēdo cōſiſtit in quinq̃. Primū in hereticos expugnādo. j. Reg. xvij. d. Dixit dauid ad ſaul: Paſcebat ſeru⁹ tu⁹ gre gem patris ſui: ꝛ veniebat leo ꝛ vrſus .i. tyrannus vel hereti cus: ꝛ tollebat arietē de medio gregis: ꝛ ꝑſequebar eos ꝛ per cutiebam eruebāq̃ de ore eorum: ꝛ illi ꝯſurgebant aduerſum me: ꝛ apprehendebā mentū eorum: id eſt imponebā ſilentium hereticis. Secundū eſt/ vt ꝓncipibus ſe audacter opponat: ſi cut helias oppoſuit ſe achab pro naboth. iij. Reg. xxi. f. Et Eccl. xlviij. a. Deieciſti reges ad perniciē: ꝛ confregiſti facile potentiam ipſorum. Itē in eodē. b. In dieb⁹ ſuis non perti muit principem et potentia nemo vicit illum. Tertiū eſt liti gantes ꝛ diſcordes cōprimendo. Job. xxix. c. Cōterebā mo las iniqui: ꝛ de dentib⁹ illius auferebam predam. Matth. v. a. Beati pacifici ꝛc. Quartū conſiſtit in damnū temporale ꝛ periculū corporale ꝓ ſubditis negligendo. Cant. viij. c. Si dederit homo cōmunē ſubſtantiā ſuā ꝛc. Prouer. xij. d. Qui negligit damnū ꝓpter amicū iuſtus eſt. Quintū eſt infamiā malorū cōtemnendo pro iuſticia iimicoꝝ. ij. Cor. vj. b. Per infamiā ꝛ bonam famam.

l Facta ſunt aūt encenia ꝛc. Hec eſt ſecūda pars hui⁹ capituli: ꝗ diuidit in quattuor partes. Primo agit de dedi catione templi ꝛ tempore eius. Secūdo de ꝗſtione iudeorū ſubdola: ꝛ reſpōſione dñi: ibi: Quouſq̃ animā noſtram tollis. Tertio de volūtate iudeoꝝ lapidandi chriſtū: ꝛ qua liter oſtēdit ſe nō eſſe dignū lapidatiōe neq̃ blaſphemū: ibi: Suſtulerūt ꝗ lapides ꝛc. Quarto ꝗliꝛ ꝗſierāt eū appre hēdere ꝛ fugit trāſ iordanē: ꝛ accedētes quidā crediderūt: ibi: Querebāt ꝗ eū apphēdere ꝛc. Dicit ꝗ: l Facta ſūt encenia .i. feſta dedicatiōis tēpli: m In hieroſolymis. Et dicit pluraliꝛ: qꝛ ꝑ octo dies feſtū protendebat. n Et hyems erat. Hoc dicit ad differentiā aliaꝝ dedica tionū: que nō in hyeme/ ſed in autūno in menſe ſeptembri: vel in vere/ in mar cio .ſ. fiebāt. Dicit aūt Aug⁹. Encenia erat feſtiuitas dedicatiōis templi. Gre ce eni cenō dr nouū: ꝛ qñcūq̃ nouū ali qd fuerit dedicatū enceina vocat. Iā ꝛ vſus habet hoc verbū: ſi qs noua tu nica induat enceniare dicit. Glo. Hyems cōme moratur/ vt ſignifi cet iudeos frigidos ꝗ nō accedūt ad ignē .i. nō credūt i chriſtū: Deut. iiij. d. et Heb. xij. g. Deus ignis cō ſumens eſt. Uel encenia dicunt quaſi ence nea: a neos quod eſt nouum: ꝛ ſonat innouatiōes: et eſt en ibi intenſiuū. Unde

Moraliter: l Facta ſunt encenia i hieroſolymis. Thema i dedicatiōe vel recōciliatiōe eccl̄ie. n Et hyems erat .i. gelicidiū peccatoꝝ: per qḋ innuit quare debeant fieri

* dedicationes: quia

[Right margin: De cōſe. diſ. i. c. ſolēnitates. 2.] [Right margin: Moraliter]

intenſiuũ: Unde dicit ab/en/qđ eſt in: ⁊/neos/nouũ:et/ce/eſt ibi ſyllabica adiectio. Hoc aũt feſtum nõ ad primã vel ſecũdã templi dedicationẽ ſpectabat/ſed ad tertiã. Prima eñ fuit in autũno/ qñ ſalomon dedicauit templum decima die ſeptembris.iij. Reg.viij. et.ij. Paral.v.et.vj. Et vſqȝ ad templi illiꝰ ſubuerſionẽ fiebant ſingulis annis duo feſta eadẽ die: dedicatio.ſ.⁊ expiatio: De qua Leuit. xxiij.e. Cum aũt re/

a b Et ambulabat ieſus ĩ templo c in porticu ſalomonis. Circũ d dederũt ẽ eũ iudei:⁊ dicebãt e f ei: Quouſqȝ aĩaȝ nrãȝ tollis:

edificatũ fuit templũ a redeuntibꝰ a babylone/dedicatũ eſt in vere / duodecima die marcij: duodecima luna.j. Eſdre. vj. Cũ aũt antiochꝰ epiphanes polluiſſet templũ ſordibꝰ idolorum ⁊ ꝓphanaſſet vtenſilia eius/ iudas mũdauit templũ ⁊ reſtituit vtenſilia eiꝰ in locis ſuis: ⁊ q̃ſi dedicauit illud viceſimaq̃nta die caſleu.i.decẽbris: vt dicit.j. Machab.iiij. f. Et hec dedicatio in diebus dñi ieſu obſeruabat in hyeme: qꝛ ⁊ iudas ꝓcepit ⁊ inſtituit vt celebraret ſingulis annis per octo dies.j. Machab.iiij.g. Et inde ſumptũ ẽ ꝙ dedicatio eccl'ie quolibet anno octo diebꝰ ſeruat. Ipſe autẽ dies feſtꝰ agebat tꝑe q̃ hec dicta ſũt ⁊ facta q̃ ſequunt. a Et ãbulabat ieſus: dicit in iudea frequẽtabat chriſtꝰ: qꝛ paſſio in ianuis erat. b In tẽplo.i. in loco mũdoꝝ/vbi ibant ad orationem. Sup. ẽ.ij.c. Eiecit vendẽtes ⁊ emẽtes de tẽplo.i. de atrio illo. Uñ magis determinat locũ illũ/ cũ ſubdit. c In porticu ſalomonis. Sic dic Glo. ſepe notant porticꝰ tẽpli/ vt hic: in templũ eñ nõ aſcẽdebãt niſi miſtri. Porticꝰ aũt illa dicebat ſalomonis: in q̃ ſolebat ſalomon ſtare ad orandũ: in q̃ porticu die dedicationis erexit columnã ereã.ij. Paral.vj.b. ſup quã adorauit flexis genibꝰ.iij. Reg.viij.b. cũ tñ iudei ſoleãt ſtare cũ orãt. Sic Act.iij.a. et.v.c. Erãt ĩ porticu ſalomonis. Sed cõtra in fine.iiij. Reg.: et Hieremie in fine habet ꝙ totũ fuit deſtructũ. Sol. Porticꝰ ſalomõis dr̃ locꝰ in q̃ fuit porticus illa/ in q̃ erexit columnã: et forte ibi erat aliq̃d poſt deſtructionẽ babylonicã in reparatiõe tẽpli de nouo fabricatũ. d Circũdederũt ẽ eũ iudei. Glo. Ecce hyems in iudeis. In q̃
Ps.117. adimpletũ ẽ illud Ps. Circũdederũt me ſic apes. Itẽ. Tau
Ps.21. ri pingues obſederũt me. e Et dicebant ei: Quouſqȝ animã noſtram: id eſt animas noſtras/ f Tollis: id eſt ſuſpendis/ dum incertos nos relinquis: nec palam dicis/ vtrũ tu ſis meſſias: Uel ſm Bern. f Tollis: id eſt ꝑdis/ dum non dicis nobis palam/ vtrum ſis ſaluator vt credamus.

Si tu es chriſtus:

Moraliter * dedicationes: qꝛ ad purificandũ ſpiritũ a ſordibus hyemis et calefaciendũ. Cañ.ij.c. Hyems tranſijt/imber abijt ⁊c. Et nota ꝙ in ꝓncipio ſunt peccata frigida. Unde Hiere.vj.b. Sicut frigidã facit ciſterna aquam: ſic frigidã fecit maliciã ſuam. In cõſuetudine aũt cõgelant. Eccl.xliij.c. Gelauit cryſtallus ab aqua. Et Eccl.vj.b. Sicut in ſereno glacies ſoluent peccata tua. Et loquit facientĩ elemoſynas. Et bene cõparat hyemi
Status pctõꝝ cõparat hyemi ſtatus peccatoꝝ/ ꝓpter nouẽ cauſas. Prima eſt ꝓpter pigriciam hominũ in hyeme. Prouer.xx.a. Propter frigus piger arare noluit. Secũda/ ꝓpter ſterilitatẽ bonoꝝ operũ. Eccl. xliij.c. Gelu ſicut ſalẽ effundet ſuper terrã.i. gelicidiũ peccatorũ: ſuper terrã/ liberi arbitrij: vt nõ fructificet: ſicut nec terra ſallita. Tertia: qꝛ generata mortificant in hyeme: ſic bona opa ꝑ peccatũ. Hiere.viij.e. Nõ eſt vua in vitibꝰ: nec ficus ĩ ficulnea.i. nec exercitatio corꝑis: nec dulce opꝰ pietatis eſt in eis: foliũ defluxit: qꝛ nec etiã bonũ verbũ habẽt. Quarta: qꝛ eſtatis preterite veſtigiũ non apparet in hyeme. Eccl.lxiij.c. Exuſſit deſertum ⁊ extinxit viride q̃ſi ignis.i. exemplũ bone cõuerſationis. Quĩta: qꝛ in hyeme ſunt inundatiões aquarũ
Ps.17. ⁊ torrẽtiũ: ſic abũdãtia iniq̃tatũ. Ps. Torrẽtes iniq̃tatis cõturbauerũt me. Oſee.iiij.a. Maledictũ/furtũ/ homicidiũ inundauerũt. Eſa.viij.b. Ibit ꝑ iudã inundãs: ⁊ trãſiẽs vſqȝ ad
Ps.31. collũ veniet. Ps. Uerũtamẽ in diluuio aq̃ꝝ multaꝝ ⁊c. Sexta ꝓpter frequẽtes tribulationes ⁊ inſtãtes tẽptantes: ſicut in hyeme eſt cõmotio venti ⁊ intẽperies aeris. Eſa.xxxij.a. Et erit vir ſicut q̃ abſcondit a vento ⁊ celat ſe a tẽpeſtate. Septima ꝓpter facilitatẽ cadendi/ ꝓpter lubricũ ⁊ gelu. Hiere.xxxviij. f. Demerſerunt ſe in ceno ⁊ in lubrico pedes ſuos. Ps. Uia illoꝝ tenebre ⁊ lubricũ. Octaua ꝓpter cõgregationẽ he-
terogeneorũ. Gelicidiũ eñ peccati cõgelando animã cõgre- Ps.34.
gat/ ⁊ cõglutinat eã cũ tꝑalibus. Ps. Adheſit pauimẽto aĩa
mea. Et alibi. Cõglutinatꝰ ẽ ĩ tra venter nr̃. Hiere.xv.d. Si Ps.118.
ſeparaueris ꝓcioſum a Ps.43.
vili ⁊c. Sicut quãqȝ forte gelu res adheret terre ⁊ aqua in lagũcula nõ põt exire niſi frangat ꝑ morᷓtem ſuã. Eſa.x.g. Dñs deus exercituũ cõfringet lagũculã in terrore.i. diuitẽ faciet euacuare diuitias ſuas ĩ terrorẽ mortis alteriꝰ vel ꝓprie: qꝛ tũc velint/nolint relinquẽt eas. Sicut eñ veſtes terre adherẽtes ꝑ gelu nõ poſſunt trahi niſi rumpant: ita nec auari a diuitijs. Uñ Job.xx.b. Diuitias quas deuorauit euomet: ⁊ de ventre illiꝰ extrahet eas deus: nõ ꝑ diſteriũ: ſed ſicut dr̃ Oſee.xiij.c. Dirumpã interiora iecoris eorũ. Nona: qꝛ in ꝓſenti vita cõgregant ⁊ multiplicãt tꝑalia: ſicut veſtes ſolent in hyeme multiplicari ⁊ ligna: hyems enim eſt eis. Unde nullꝰ eſt q̃ ꝓ calore abijciat veſtes: ſicut petrꝰ q̃ dicit/ Matth.xix.d. Ecce nos reliquimꝰ omnia ⁊c. Et ſponſa Cañ.v.b. Expoliaui me tunica mea.i. ſollicitudine acquirẽdi temporalia. Geñ.xxiiij.g. Deſcendit rebecca de camelo ⁊ induit ſe teriſtro: qđ ẽ veſtis eſtiualis: hec eſt charitas q̃ omnia fere temporalia abijcit. His igit nouẽ rationibꝰ comparat ſtatus peccatorũ hyemi. In hoc ẽ hyeme: vt.ſ. expellat ab aĩa debent fieri encenia.i. templi dedicatio: que primo facta eſt ſub ſalomone: ſecũdo ſub eſdra: tertio ſup iuda. Templũ eſt fidelis anima.j. Cor.iij.d. Templũ dei ſanctũ eſt quod eſtis vos. Primo edificat ⁊ dedicat in baptiſmo. Secũdo in penitentia. Tertio ĩ gloria vel etiam in mũdatione venialiũ quotidiana. Primo fuit templũ edificaum et dedicatũ a ſalomone: ſic in baptiſmo anima accipit a chriſto materiã ſancte conuerſationis.i. gratiã ſiue virtutes.j. Cor.iij.b. Dei edificatio eſtis. Et h̃ ſignificatũ eſt.iiij. Reg.vj.a. vbi dicũt filij ꝓphetarũ: Eamꝰ vſqȝ ad iordanẽ: qui ſignificat baptiſmũ: ⁊ tollãt ſinguli ſingulas materias: ⁊ edificemꝰ nobis domũ per bonã cõuerſationem. Sed hoc templũ deſtructũ eſt a nabuchodonoſor.i. diabolo. Et ideo debet reedificari ꝑ eſdrã.i. ꝑ penitẽtiã. Ezech.xxxvj.c. Ciuitates inhabitabunt: ⁊ ruinoſa inſtaurabunt. Sed qꝛ aſtra nõ ſunt munda in cõſpectu dei: vt dicit Job.xxv.b. ideo oportet q̃tidie innouari nos ꝑ iudã.i. ꝑ cõfeſſionẽ ꝓpter venialiũ inſtantiã. Unde.ẽ.ij.a. Erant autem hydrie lapidee ſex poſite ſm purificationẽ iudeoꝝ.

Innouari debemꝰ multis modis.
- Pelle/ vt ſerpẽs.i. cõuerſatiõe Matth. x.b. Eſtote prudẽtes ſicut ſerpẽtes.
- Plumis/ vt accipit.i. deſiderijs. Job xxxix.c. Nũq̃d ꝑ ſapiẽtiã ⁊c. Et mutatio eius accelerat ꝑ venenoſas carnes. Threñ.iij.d. Saturabit oppro-
- Roſtro.i. ꝓbis/ vt aquila. Ps. (brijs. Renouabit vt aquila. Ps.102.
- Ad petrã chriſtũ. Eſa.vj.b. labia eius mũdant calculo.j. Pet.iiij.c. Si qs
- Carnibꝰ/ vt ceruus.i. viribꝰ. (loquit. Eſa.xl.g. Murabunt fortitudinẽ ⁊c. Ps. Sicut cerũꝰ ⁊c. Ps.41.
- Spiritu/ vt homo. Ezech.xj.d. Spiritũ nouũ tribuã in viſceribꝰ eoꝝ.j. xiij.d. Mandatum nouũ. Eph.iiij.f. Renouami ſpũ mẽtis vre ⁊c. Threñ.vlt.d. Innoua dies nr̃os ſic a ꝓncipio. Seq̃t: a Et ambulabat ieſus ĩ tẽplo ĩ porticu ſalomõis.i. in religioſis ⁊ clericis. Sȝ ꝓpt q̃d dr̃ ibi ãbulare: Quia nõ põt ibi ſedere: ſic dr̃ quare iacet bos ĩ prato. Uñ Geñ.iij.b. Ambulabat ad aurã poſt meridiẽ: ſignificãs ꝙ iã nõ habebat requiẽ in adã. Eccl.xxiiij a. In oibꝰ requiẽ q̃ſiui. d Circũdederũt ẽ eũ iudei ⁊ dicebãt ei: Quouſqȝ animam noſtram tollis: Si tu es chriſtus dic nobis palam: Iſti tenent typum quorundam qui de nouo intrauerunt religionem: vel de nouo reſilierunt a peccatis: qui temptantur aliquando/ et dicunt:

* Si tu es chriſtus

g a Si tu es chriſtus: id eſt meſſias venturus quem homi-
nem putabāt: ſed pre oībus regnatur. b Dic nob palā: Glo. Nō ſitatē ⁊c. Si hoc diceret: ſtati caperēt eū q̄ſi cōtra auguſtū faciētem. Si nō/ diceret: non ergo credatis ei: Ideo ipſe reſponſum temperat. Unde ſequitur: c Reſpondit eis ieſꝰ: Loquor vob/ vba doctrine que nemo aliꝰ vnq̄ locutꝰ eſt: ⁊ ideo po/ teſtis me per ea co/ gnoſcere. e Et/ ta mē/ non creditis. Verba/ ⁊ nō ſolū ver ba ſed ⁊/ f Opera que ego facio in nomine patris mei: id eſt ad gloriam patris: non meā propriā ⁊ ſeparatam: g Hec teſtimo/ niū perhibēt de me: quoniā ſum deus ⁊ meſſias. Unde. j. xv. d. Si opera nō feciſſē in eis que nemo alius fecit: peccatū non haberent. Unde etiam quidam ipſorum dixerūt. ſ. ix. c. Quomō pōt hō pctōr talia ſigna facere? Et. ſ. iij. a. Nemo poteſt facere hec ſigna que tu facis/ niſi fuerit deus cum eo. h Sed vos non creditis. q. d. doceo ſm ſcripturam: fa cio opera ſupra naturam: ⁊ tamē non creditis mihi: Unde ſu/ perfluū eſſet ſi dicerē vobis qd̄ q̄ritis. Scio em̄ q̄ tēptādo q̄/ ritis. Et ſubdit/ cur nō credāt: i Quia nō eſtis ex ouibꝰ meis. Chryſ. q. d. oīa compleui q̄ paſtorē facere oportebat: vos autem non ſequimini: nō quia nō ſū paſtor: ſed quia vos nō vultis eē oues. Hoc aūt dicebat vt ſtuderēt fieri oues. Et nota ſm Chryſ. ab illo loco: Circūdederūt ergo eū iu/ dei. Corrupta erat eorꝫ mēs ⁊ callida: qꝛ em̄ nō poterāt infer re calumniā operibꝰ/ inſidiant̄ vt capiāt eū in ſermonibꝰ: ideo interrogāt vt poſſint capere. Et vide peruerſitatem et alterca tionem eorum: quādo cōcionabat̄ ⁊ per ſermones erudiebat: tūc dicebāt: qd̄ ſignum oſtēdis. ſ. vj. d. Quādo alia ſigna fa/ ciebat/ tūc dicūt ei: Si tu es chriſtꝰ dic nobis palā. Operi/ bus clamātibus/ verba requirunt: ⁊ verbis docētibꝰ/ ad ope/ ra deſugiunt: ad contrariū ſemper ſtantes. Et nota qualiter maliciam cooperiūt: p̄mittūt em̄ verba adulationis: Quo/ uſq̄ animā noſtrā tollis? Uidebat̄ em̄ amoris diſcendi verbū ⁊ dilectionis eſſe cuiuſdā: ſicut Matth. xxij. b. Ma/ giſter ſcimꝰ qꝛ verax es ⁊c. Et de ſeptē viris mulieris: Ibidē. c. Eodem modo. ſ. viij. a. quando querunt de iudicio mulie/ ris adultere. a Si tu es chriſtꝰ dic nobis palā? hoc dicunt vt eum de iactantia accuſent/ velut ceſari contrarium. Chryſoſtomꝰ. Sed ⁊ modus interrogatiōis plenꝰ erat odio: b Dic nobis palā: Et nimirū cum ꝓpalatione omnia di/ cebat in feſtiuitatibus aſſiſtens ſemper/ ⁊ nihil occulte loque/ bat̄. j. xviij. d. Ego in abſcondito locutus ſum nihil. Qr autē non diſcendi ſed temptandi gratia quererent: ipſa lapidatio ſecuta monſtrauit. Quē em̄ ita fidedignum eſſe eſtimabant: vt de ſeipſo teſtantem ſuſciperēt/ parua quedam locutum/ cō feſtim lapidauerūt. Item patet q̄ temptando querebāt: quia multotiens hoc eis ſignificauerat ⁊ verbis ⁊ operibꝰ. ſ. q̄ eſſet chriſtus. ſ. iiij. d. Ego ſum qui loquor tecum: dixit ſamarita/ ne. Et. ſ. ix. g. Et qui loquit̄ tecum/ ipſe eſt: ⁊ hoc dixit ceco. Et illis etiam dixit idem/ ⁊ ſi non ita: ſed per talia verba ⁊ per opera. Unde patet q̄ temptando querunt. c Reſpondit eis. Matth. xxij. b. illis querētibus doloſe: Magiſter/ ſcimꝰ quia verax es ⁊c. arguit eos dure/ dicens: Quid me tempta/ tis hypocrite? Per hoc oſtendēs quoniam nouit abſcondita mentis eorū: Hic autē nihil loquit̄: per hoc erudiens nos nō de oībus arguere eos q̄ inſidiant̄: ſed pre manſuetudine ⁊ hu/ militate multa diſſimulare. Unī etiā Prouer. xxvj. a. vtrūq̄ dicit̄: Et reſponde ſtulto ⁊c. Et nō reſpōde ſtulto. Quia ergo dementie erat operibꝰ ipſum oſtendētibus ſermonis querere teſtimoniū: audi qualiter eis reſpondit/ ſimul inſinuans quo/ niā hoc ſuperflue querebāt/ ⁊ nō ꝓ diſcendo: ⁊ oſtendēs quo/ niā vocē q̄ eſt ꝑ verba manifeſtiorē dedit vocē: ſ. eā que eſt ꝑ opera. Unī dic: d Loquor/ vel/ dixi vob/ multotiēs. ſ. me eſſe chriſtum: e Et non creditis. Et hoc per opera dixerat:

a b Si tū es chriſtus dic nobis
c palam? Reſpōdit eis ieſus:
d e Loquor vobis/ ēt non credi/
f tis. Opā q̄ ego facio in nomi/
g ne patris mei: hec teſtimoniū
h perhibēt de me: ſꝫ vos nō credi/
i tis: qꝛ nō ēſtis ex ouibꝰ meis.
k l Oues mee vocē meā audiūt:
m n ⁊ ēgo cognoſco eas/ ⁊ ſequūt̄
o me: Et ēgo vitā eternā do eis:

Unde ſubdit: quia. ſ. f Opera que ego facio in noīe patris mei: nō ei contraria/ vt mihi imponitis: g Hec teſtimoniū ꝑhibent de me. q. d. patet q̄ ſuperflua ⁊ ſub/ dola eſt veſtra interrogatio: qꝛ ſi operibꝰ non creditis/ quali/ ter ſbis crederetis: ī quo aperit maliciā eorꝫ q̄ ſimulabāt tūc a nudo eius ſbo ſua/ deri: qui tot non ſunt ſuaſi operibꝰ. Et ſub dit cur non credunt: h Sed vos non creditis: quia nō eſtis ex ouibus meis. q. d. nō eſt cul pa in me: qui feci om nia que ſunt paſtoris: ſed in vobis qui non vultis eſſe oues. k Oues mee vocem meā audiunt/ per fidē: l Et ego cognoſco eas: per approbationē vel p̄deſtinationē: Sic ecōtra dr̄ malas neſcire: Matth. vij. c. et. xxv. a. n Et ſequunt̄ me: per imitationem ⁊ beatitudinē: vt dicit Glo. De qua beatitudine oſtendit: o Et ego vitam eternā do/ vel/ dabo eis: audiētibus fide/ ⁊ ſequētibus operis imi/ tatione. Chryſoſtomus. His ꝓmiſſis ſcalpit eos vt eos eri/ gat ⁊ in deſiderium ſui cōmutet. Et nota q̄ iſta quattuor poſ/ ſunt referri ad illa quattuor Roma. viij. f. Quos predeſtina/ uit/ illos ⁊ vocauit/ iuſtificauit/ ⁊ magnificauit: vt predeſtina/ tio referat̄ ad cognitionem: ⁊ vocatio ad auditum: ⁊ iuſtifica/ tio ad ſecutionem: ⁊ magnificatio ad vite eterne dationē. Et ſm hoc exponit̄: k Oues mee vocem meā audiūt: qua voco eas. Et bene dico vocē. l Et: id eſt qꝛ: m Ego cognoſco eas: id eſt ab eterno preeligens: vnde ⁊ voco: qꝛ quos predeſtinaui voco. n Et ſequunt̄ me: in iuſticia: o Et ego vitam eternā do eis/ in magnificētia. Sed qꝛ p̄miū nō ſolū ē in adeptione boni: ſed in euaſiōe mali/ ſubdit: Et non peribunt

f

* a Si tu es chriſtꝰ. i. ſi ita dulcis es ⁊ tante cōſolatiōis vt dicūt p̄dicatores: b Dic nob palā: ꝑ effectū. Sic em̄ q̄ de egypto exierūt murmurabāt: Cōtra q̄s dr̄. j. Cor. x. b. Neq̄ murmurātes ſicut quidā murmurauerūt/ ⁊ a ſerpētibꝰ perierūt. c Rn̄dit eis ieſus: Loquor vobis: interius ꝑ inſpirationē: exterius ꝑ ſcripturas ⁊ bn̄ficiorꝫ largitionem. e Et nō creditis: adhuc dulcedinē mellis non ſentitis: qꝛ adhuc palatū infectū habetis. f Opa q̄ ego facio ⁊c. i. miraculū qd̄ feci in dimittēdo peccata tua/ debēt eſſe teſtimo/ nium q̄ cōſolationes confero. Uel aliter vt ſit hic ꝓthema. d Loquor vobis ⁊ nō creditis. Nō credimꝰ aūt ſbis chriſti ꝓpter q̄ttuor vel quinq̄. Qꝛ nobis diſplicēt. Eccl. xxi. c. Audiuit luxurioſus ⁊ diſplicebit ei: ⁊ ꝓijciet illud poſt dorſū ſuū. Itē/ qꝛ ſunt cōtraria ſapiētie nr̄e. j. Cor. ij. d. Animalis hō nō ꝑcipit q̄ ſūt ſp̄ūs dei: ſtulticia eſt illi ⁊ nō pōt itelligere. Itē/ qꝛ de talibus nō cogitamꝰ. Prouer. xviij. a. Nō recipit ſtultꝰ verba prudētie niſi ea dixeris q̄ verſant̄ ī corde eiꝰ. Itē qꝛ fingimꝰ ea dicta ad terrorē/ non ad veritatē. Unde Hiere. xxxviij. a. De induſtria diſſoluit manꝰ virorꝫ bellatorꝫ. Item qꝛ nō videmꝰ penas quas cōminat̄. Hiere. xx. b. Factus ſum in deriſū tota die: qꝛ omnes ſubſannāt me: qꝛ iā olim loquor vociferans iniquitatē ⁊ vaſtitatē clamito: et factꝰ eſt mihi ſer mo dn̄i ī opprobriū ⁊ ī deriſū. f Opa q̄ ego facio ī noīe patris mei: hec ⁊c. q. d. nō loquor tm̄ verba ſed ago bona ⁊ intētiōe recta: et iō recipere deberetis tale teſtimoniū: qꝛ hi duo vel tres teſtes ſufficiūt: Deut. xix. d. In nomine/ dn̄i ⁊c. Act. j. a. Cepit ieſus facere ⁊ docere. h Sed vos nō creditis: qꝛ nō eſtis ex ouibꝰ meis. ſ. viij. d. Qui ex deo eſt verba dei audit. Ibi reqre de hoc. k Oues mee vocē meā audiūt. Ps. Nos autē ꝑplus eius ⁊ oues paſcue eiꝰ. j. xx. d. Maria audita voce chriſti dicētis: maria/ recognouit eū: et rn̄dit/ rabboni. Iob. xiiij. d. Uocab me: ⁊ ego reſpōde/ bo tibi. Et nota q̄ oues nō reſpōdēt: ſed fugiūt ad vlulatū lu/ porū. Ululatꝰ aūt ſūt tēptationes demonū: vel cantilene ⁊ le nocinia malorꝫ: ⁊ hmōi. Nō ſunt ḡ oues q̄ ad hec currūt: ſed qui verbū dei libēter audiūt. Cetera nō mutant̄.

Moraliter

Quattuor mo dis nō credimꝰ verbis chriſti

Ps. 92.

a Et non peribūt in eternum: et ſi videant hic perire. Per quod etiā innuit q illi peribunt in eternum/ qui non ſunt de ouibus/ ⁊ qui vident hic non perire. b Et non rapiet eas quiſq̄: Fur vel latro nō rapit quos dominus nouit. c De manu mea: id eſt poteſtate vel cōſeruatione. q. d. nō in futuro peribunt per penam: nec i preſenti rapient ad culpam. Chryſoſtom⁹. Quia iudei īfinita faciebant inſidiantes ⁊ extra ſynagogam facientes/ ⁊ expellentes illos qui chriſtū confitebant ⁊ erant de ouibus: ideo dicit eis q omnia inaniter ⁊ vane machinant: q: in manu eius ſunt oues. Et ne pro nihilo hoc reputent/ oſtēdit eandē eſſe manum ſuam ⁊ patris: et ita oues ſunt in manu patris:

Job. xvij. a. Libera me domine et pone me iuxta te et cuiuſuis man⁹ pugnet cōtra me. Eſa. l. c. Iuxta eſt qui iuſtificat me: qs cōtradicet mihi? Stem⁹ ſimul: qs eſt aduerſarius meus? accedat ad me.

citis: quaſi p nullo debetis. l Reſponderūt ei iudei: De bono opere non lapidam⁹ te. Glo. Non poſſunt negare ſe bona accepiſſe: ſed non poſſunt ferre q filius dei dicatur. Unde ſubdunt: m Sed de blaſphemia: que eſt: quādo qđ creature eſt/ creatori attribuit: vel econuerſo. Ipſi vero credebant eum eſſe puram creaturam: Unde exponunt quomodo ſit blaſphemia. n Et/ pro id eſt: o Quia tu homo cum ſis/ facis teipſum deū: id eſt fingis vel dicis. Auguſtin⁹. Intellexerūt non poſſe dici: Ego ⁊ pater vnū ſumus: niſi vbi eſt equalitas patris ⁊ filij: qđ Arrius non intellexit. Chriſtus autem/ quia vidit eos tardos ⁊ non ferre ſplēdorē veritatis/ tempauit eos in his verbis. p Reſpondit eis ieſus: Nōne ſcriptū eſt in lege veſtra: id ē in Ps. Large pſalmi dicunt lex: q Quia ego dixi/ dij eſtis. Trib⁹ em̄ modis dicit de⁹: vt dicit Greg⁹: Natura: vt Matth. iiij. b. Dn̄m deū tuū adorabis. Et Deut. vj. a. Diliges dn̄m deū tuū. Adoptione: vt: Ego dixi dij eſtis ⁊c. Falſo vel nūcupatiue: vt/ demones vel idola. Hiere. x. b. Dij qui nō fecerūt celū ⁊ terrā pereant. Ps. Oēs dij gentiū demonia. r Si illos dixit deos ad quos ſermo dei fact⁹ ē: id eſt p grāz reuelat⁹ et p fidē informat⁹. s Et nō pōt ſolui ſcriptura. i. falſitatis argui. t Quē pr̄ ſanctificauit. i. ſactū genuit. v Et miſit i mūdū. i. cū ſanctitate ⁊ ſine macula originalis incarnari ꝯſtituit. Uel/ t Sanctificauit. i. quē ſpecialiť oſñdit i baptiſmate. v Et miſit in mūdū. i. a ſe miſſū ſpecialiť p opa demōſtrauit. Quō/ x Uos dicitis/ q: blaſphemo ⁊c. Sic ordina litterā: Quō/ vel/ qualiter vos dicitis: q: blaſphemo: Ego inq̄/ quē pr̄ ſanctificauit ⁊ miſit in mūdū: Qui blaſphemo inq̄: q: fili⁹ dei ſū. Chryſ. Qđ dic tale ē. Si illi q p gratiā h acceperūt nō icuſant deos ſe vocātes: q a natura hoc hʒ qualiť dign⁹ ē increpari? Sed ita expſſe quidē nō dixit: poſtea vero id cōſtruxit/ p⁹us cōdeſcēdēs eis et remittēs ſermonē/ ⁊ dicēs: Quē pr̄ ſanctificauit ⁊ miſit in mūdū: et in h mitigans furorē eoꝝ. Et p̄mo inducit manifeſtā hāc materiā parilitatis. Nā interim quidē vt ſuſcipet ſermo ab eis hūili⁹ locut⁹ eſt: poſtea vero ad maius ⁊ alti⁹ ſermonē reduxit/ ita dicēs: y Si nō facio opa pr̄is mei: eadē q pat: z Nolite credere mihi: qſi ſi ſolis vbis pdico ne credatiſ. a Si aūt facio/ illa opa: b Et ſi mihi nō vultis credere. i. vbis ⁊ inocētie vite: c Opib⁹ credite. i. opibus fidē adhibite. d Ut cogſcatis ⁊ credatiſ. i. vt p fidē cogſcatiſ h qđ ſeqť. Ul' ſm Glo. vt merito fidei ampli⁹ cogſcēdo opa/ veniatis ad fidē diuinitatis. Chryſ. Uides qualiter h qđ dixit cōſtruit. ſ. q in nullo ē minor patre/ ſed vbiq̄ par: q: em̄ ſubſtātiā ei⁹ videre erat impoſſibile/ ab opeꝝ pilitate ⁊ identitate demōſtratione indiuiſibilis virtutis: ⁊ qđ credam⁹ dicit: e Q: in me ē pr̄/ ⁊ ego in pr̄e. q. d. nihil aliud ego q̄ qđ pat/ manēs tn̄ fili⁹: nihil aliud pr̄ q̄ qđ ego/ manēs tn̄ pat: ⁊ ſi me cogſcit qs/ patrē cognouit: ⁊ ecōuerſo: ſic dr̄ alibi: Qui videt me videt ⁊ patrē meū. ſ. xiiij. b. Per h ḡ oſñdit diſtictionē pſonalē ⁊ vnitatē eſſētialē: ⁊ ē idē qđ id qđ p⁹us dixerat: Ego ⁊ pr̄ vnū ſum⁹: ſ expſſi⁹ h dixit mō: ⁊ ex iteratiōe ꝯfirmauit: ⁊ ex pbatiōe p opa. Un̄ ⁊ iudei ſic p⁹us deſeuiūt: Et h eſt qđ ſubdit: f Querebāt ḡ eū apphēdere: nō p fidē: ſed vt occidāt: vt dicit Glo. g Et exiuit de manib⁹: ad litterā: vel/ manu. i. poteſtate/ eoꝝ/ vellēt/ nollēt: in q oſñdit ſe deū.

Et abijt iterum

ſicut dicit propheta Eſa. xlix. d. In manu mea pinxi tuos parietes: alia littera. Itē Sap. iij. a. Iuſtorum anime in manu dei ſunt ⁊c. Dicit ergo: d Pater meus qui dedit mihi/ ipſas oues: e Maius omnibus eſt: id eſt potētior eſt omnib⁹ ad ptegēdum/ q̄ vos ad impugnandum/ vel q̄ demones. Uel/ d Pater meus qđ dedit mihi ⁊c. id eſt id quod pater dedit mihi: id eſt poteſtas quā generādo dedit/ vel quā habeo per generationē ab eo/ eſt ſuper omnia. f Et/ ideo/ nemo poteſt rapere de manu patris mei: id eſt de poteſtate que eſt vna mihi et patri: vel de me qui ſum manus patris. Chryſoſtom⁹. Cōſequens eſſet dicere: Pater me⁹ q dedit mihi maius omnib⁹ eſt: ideo/ nemo poteſt rapere de manu mea: ſed h nō dixit: ſed/ de manu patris mei: vt oſtendat vnam eſſe manū patris ⁊ filij: ⁊ vt oſtendat ſe non eſſe patri contrarium. Dedit mihi: loquens condeſcenſiue. Unde ⁊ ne ppter hoc crederet fortificatus a patre: quaſi p⁹us exiſtens imbecillis/ ſubdit: g Ego ⁊ pater vnum ſumus. q. d. non ideo dixi q nemo poteſt de manu mea ppter virtutem patris/ quaſi ego imbecillis ſim: Ego/ enim/ ⁊ pater vnum ſumus: ſm virtutē: id eſt pares in virtute. De virtute enim erat ſermo vniuerſus: ſi vero virtus eadem manifeſtum eſt quoniā ⁊ ſubſtātia. h Suſtulerunt ergo lapides iudei vt lapidarent eū: quaſi pro blaſphemia: quia dicebat equalem ſe deo. Chryſoſtom⁹. Si minor erat filius patre/ multe hoc audacie et temeritatis verbū: Ego et pater vnum ſumus: Nihil em̄ aliud q̄ virtutis parilitatē oſtendit: qđ ⁊ intelligentes iudei lapidibus in eum iaciebant. Sed neq̄ ita deſtruxit opinionē hanc parilitatis: Et nimirū ſi male ſuſpicati eſſent illi/ oportebat eum corrigere hanc eorum ſuſpicionem ⁊ dicere: cuius gratia me lapidatis/ non parem dixi virtutē mihi ⁊ patri: nunc autē omne contrariū facit ⁊ ſtatuit magis ⁊ cōfirmat parilitatem. Et oſtēdit p̄mo per opera q non eſt dignus lapidatione: Et poſtea dicit q nō eſt blaſphemus in verbo q dixerit ſe vnum cū patre. Unde dicit: i Reſpondit eis ieſus: Multa bona opera oſtēdi vobis ex patre meo. Bona/ dicit: q: omnia eius miracula cedebant ad vtilitatem: qđ non miracula ſeductorum. Ex patre meo/ dicit: vt mitiget eorum furorem qui blaſphemū eum dicebant. Et dicit contrarium: k Propter qđ eorū opus me lapidatis: id eſt lapidibus punitis: quaſi p nullo debetis.

24. q. 5. c. qđ h. arriani

a et nōn perbunt in eternum: et
b nōn rapiet eas quiſq̄ dē ma-
c
d nu mea. Pāter meus qđ de-
e
f dit mihi/ māius omnib⁹ eſt: ēt
nemo poteſt rapere de manu
g patris mei. Ego ⁊ pater vnū
h ſumus. Suſtūlerūt ergo lapi
des iudei vt lapidarent eum.
i Reſpōndit eis ieſus: Multa
bona opera oſtendi vobis ex
k patre meo: Prōpter qđ eorum opus me lapidatis? Re-
l ſpōnderūt ei iudei: De bono
m opere non lapidam⁹ te: ſed dē
n
o blaſphemia: ēt qūia tu homo
cum ſis/ facis teipſum deum.

p Reſpōndit eis ieſus: Nonne
q ſcriptū eſt in lege veſtra: qūia
r ego dixi/ dij eſtis? Si illōs di-
xit deos/ ad quos ſermo dei
s factus eſt: ēt non poteſt ſolui
t ſcriptura: quē pater ſanctifi-
v
x cauit ēt miſit in mundū/ vōs
dicitis q: † blaſphemas: quia
y dixi/ fili⁹ dei ſum? Si nōn fa
z cio opa patris mei/ nōlite cre-
a dere mihi. Si āutē facio: ēt ſi
b
c mihi non vultis credere/ opē-
d ribus credite/ vt cōgnoſcatis
e ⁊ credatiſ: q: in me ē pāť ⁊ ego
f in pr̄e. Quērebāt ḡ eū apphē-
g dere: ⁊ ēxiuit de manib⁹ eoꝝ.

Ps. 81.

Ps. 81.

Ps. 81.

Ps. 95.

Al. blaſphemo

a Et abiit iterum trāſ iordanē
b in eum locum vbi erat iohan-
c nes baptiçans primū/ et man
d ſit illic. Et multi venerunt ad
eum/ ⁊ dicebant: quia iohan-
nes quidem ſignum fecit nul-
e lum. Omnia autem quecūq;
dixit iohannes de hoc vera
f erant: et multi crediderunt in
eum. ¶Capitulū. XI.
g Erat autē quidam lan-
h guens laçar⁹ a betha-
i nia/ de caſtello marie ⁊
k marie ſoror ei⁹. Maria autē
erat q̄ vnxit dñm vnguento ⁊
l extérſit pedes ei⁹ capillis ſuis:

G a ¶Et abiit iterum tranſ iordanem: Per quem trāſitū ſignificauit receſſum de iudeis ad gentes. b ¶In eum locum vbi erat iohānes baptiçans primū. ſ.iij.c. Decollatus erat iā iohannes: vt dicitur Matth.xiiij.b. c ¶Et manſit illic: docēs ⁊ miracula faciens/ vbi prius iohannes docuerat. Et nota ꝙ ſicut dicit Chryſoſtomus: cū chriſtus magnum quid et excelſum de ſe locutus fuerat/ velocit' recedebat vt remitteret eorū furorē ⁊ ſedaret ⁊ deſceret paſſio inuidie ꝑ abſentiā ei⁹: qđ ⁊ nūc fecit: ſicut habet. ſ.viij.g.⁊.ix.a. ⁊ ibi dicit': ꝙ exiuit de templo: ⁊ preteriēs vidit cecum ⁊c. Sed queritur: cur locum quo iuit determinauit euangeliſta? Et dicit Glo. ꝙ per hoc oſtendebat ſe eſſe impletionem vmbre iam ceſſantis. Iohannes enim cuius locum predicationis intrauit/ legem ſignificat. Chryſoſtomus aliter ſoluit ad litteram/ dicens: ꝙ locum deſignat euāgeliſta: vt diſcas/ quoniā propterea abiit illic vt reminiſceret' eoꝝ que illic facta ſunt et dicta a iohanne baptiſta: ⁊ teſtimonij ipſius iohannis de chriſto: Ecce agnus dei. Unde ⁊ venientes illic/ ſtatim meminerūt iohannis: ſicut dicitur hic: d ¶Et multi venerunt ad eum ⁊ dicebant quia iohannes quidem ſignum fecit nullum: id eſt nullum miraculū: vt dicit Glo. Et quicquid dicebat teſtimonium perhibebat huic. Ergo huic credendū tanq̄ maiori iohanne: quia ſigna facit ⁊ tanq̄ teſtificato a iohanne. Et hoc eſt: Omnia autem quecumq; ⁊c. Uel ſm Chryſoſtomū: Iohannes quidem ſignum fecit nullum. Uide qualiter cōplicant ſyllogiſmos indubitabiles. Iohānes quidem nullum facit ſignum: hic autem facit: quare et huic eius preeminētia oſtendit' ad iohannem. Si igitur illo nullum ſignum faciente crediderunt: multo magis huic credēdum. Et quia iohannes teſtatus fuerat chriſto: ne propter hoc/ quia nullum ſignum fecerat putaretur indignus ad teſtimonium enunciandum/ ſubdunt: e ¶Omnia autem quecūq; dixit iohannes de hoc vera ſunt/ vel/ erant: quaſi etſi ſignum nullum fecit: tamē omnia veraciter dixit: ⁊ per hoc eos attrahebant ad chriſtum. Meminerunt enim verborum que dixerat iohannes/ ipſum eſſe fortiorem ſe ⁊ lucem ⁊ vitam et veritatem: ⁊ reliqua omnia que dixit. Meminuerunt etiā vocis que deſuper delata eſt in iordane: ⁊ ſpiritus qui in columbe ſpecie apparuit: que ⁊ oſtēdit eum omnibus/ ⁊ cum his etiā eam que miraculis ipſius chriſti erat demonſtrationem conſpexerūt: et ſic certiorabant' ſyllogiçātes ſic: Si iohanni credere oportebat: multo magis huic cum iohānis teſtimonio et ſignorum. Unde ſequit': f ¶Et multi crediderūt in eū: ſic ꝑſuaſi: ſicut dictum eſt.

g Erat autem quidam laça- ¶Expo. Ca. XI.
rus ⁊c. In hoc capitulo primo agitur de reſuſcitatione laçari. Secūdo de quorūdam iudeorum fide viſo miraculo: et de quorūdam aliorum machinatione in chriſtum: ibi: Multi ergo ex iudeis venerant. Tertio de ꝓphetia caiphe: ibi: Unus autem ex ipſis caiphas nomine ⁊c. Quarto de fuga chriſti ⁊ receſſu: ⁊ qualiter in hieruſalem requirebant eum ante diem feſtum: ibi: Ieſus ergo iam nō palā ambulabat ⁊c. Dic ergo: g ¶Erat autē quidā/ nobilis ⁊ magne opinionis ⁊ domus ei⁹. Et notificat eū a fama/ cū dicit: Quidā. Et a noīe/ cū dicit: Laçar⁹. Et ab infirmitate/ cum dicit: Languens: vel ſm Chryſ. infirmans. Multū enim diffundit' rumor qn̄ magni infirmantur. Et a loco/ cum dicit: A bethania. Et quia duplex fuit bethania. Una circa iordanem: de qua habetur. ſ.i.d. Alia prope hieruſalem: ideo determinando/ ſubdit: h ¶De caſtello marie et marthe ſororum eius. Et iſta erat prope hieruſalē ſtadijs quīdecim: vt dicit'.j.eodē.c. Et nota: ꝙ q2 iſte mulieres familiariores erāt chriſto/ ⁊ notiores erāt in euangelio: quia alij euangeliſte agunt de eis: ideo iohannes euangeliſta notificat hic laçarum per eas. Unde ſubdit: k ¶Maria autē erat q̄ vnxit dominū vnguento. Luc. vij.f. l ¶Et exterſit pedes ei⁹ capillis ſuis: ſicut habetur in eodem Luc. vij. Quia enī multe erant hui⁹ nominis/ ne errem⁹ ꝓ nois ſimilitudine oñdit euangeliſta q̄ ſit iſta ex notiſſima actione. ¶Cui⁹ frat' laçar⁹ A

Moraliter: g ¶Erat autē quidam languens ⁊c. Moraliter
Tres tangunt' perſone in bethania: Laçarus: martha/ ⁊ maria: que ſignificant tria genera hominū in eccleſia: Infirmos ſiue incipientes/ ꝓficientes ⁊ perfectos. Uel prelatos/ coniugatos ⁊ deo dicatos: qui ſignificant' per noe et iob et daniel: Ezech. xiiij.c. Et per petrum/ iacobum ⁊ iohannē: qui interſunt reſuſcitationi puelle: Marci.v.d. Et transfigurationi: Matth. xvij.a. Itē ſignificant' per illos qui ſūt ī agro ⁊ mola ⁊ lecto: Matth. xxiiij.d. Et nota ꝙ laçarus infirmat' ⁊ moritur: Sic prelati frequētius magis torpent in bono et moriunt' in malo. Unde loth inebriat': Geñ. xix.g. Et petr⁹ negat: Matth. xxvi.g. Et nota ꝙ ſorores eius rogant pro eo reſuſcitando/ ⁊ reſuſcitatur: Sic debēt plebes rogare ꝓ prelato ſuo. Quarū duo ſunt genera: aut virgines: aut cōiugati: vel actiui ⁊ contemplatiui: quas prelatus debet habere ꝓ ſororibus: vt ſororie et caſte eas diligāt: ⁊ ſe non extollat/ ſed quaſi coequalis ſit: ſm illud Eccl. xxxij.a. Rectorem te poſuerūt ⁊c. Uel aliter: g ¶Erat autē quidem languens/ per torporē ignauie ⁊ accidie: vt aliquis clauſtralis. De quo languore dicit' Eccl. x.b. Languor prolixior grauat medicū: id eſt priorem ſiue prelatum. Apoc. iij.c. Utinam frigidus eſſes aut calidus ⁊c. Prouerb. xviij.b. Qui mollis et diſſolutus eſt in opere ſuo/ frater eſt ſua opera diſſipantis. Laçarus quidem interpretatur adiutus domini ſiue auxiliatus a domino: Et ideo mirum eſt ꝙ clauſtrales torpent cum preſto ſit eis dominus auxiliari. Pš. Clamauit ad me ⁊ ego exaudiā eum/ cū ipſo ſum in tribulatiōe ⁊c. Eſa. xlix.c. In tem- Pš.90.
pore placito audiui te.i. qn̄ intraſti religionē. Pš. Tempus Pš.68.
beneplaciti deus: Et ī dieb⁹ ſalutis auxiliat⁹ ſum tui. Unde dñs talibus cōmemorat quod pluries abrae recitat: Ego ſū Geñ.15.b.
dñs q̄ eduxi te de hur chaldeoꝝ.i. de igne ferociū.i. demonū. Uñ ſignificant' ꝑ pueros: Daniel. iij.e. h ¶A bethania: q̄ interpretat' domus obediētie: ⁊ ſignificat clauſtrum. i ¶De caſtello marie ⁊ marthe ſororum eius. In clauſtro ſunt quidam cōtemplatiui: quidam actiui. Maria enim que ſedet ad pedes domini et audit verbum eius: vt dicit' Luc. x.g. ſignificat cōtemplatiuos. Martha autem que ſatagebat circa frequēs miniſteriū/ ſignificat actiuos: qui olim conquerebant' de cōtemplatiuis. Et ſicut dicit Bern. Felix illa domus in q̄ martha cōqueritur de maria: ſed hodie fere infelices ſunt omnes: quia maria conquerit' de martha. Et nota ꝙ laçarus eſt de domo: q2 in omni domo eſt aliquis infirm⁹ ſupportand⁹ inter bonos: ⁊ iſte debet eſſe frater marie ⁊ marthe: quia boni infirmos et puſillanimes debēt diligere fraterne ⁊ ꝓ eis orare. Gal. vj.a. Si ꝓoccupat⁹ fuerit hō ī aliq̄ delicto/ vos q̄ ſpirituales eſtis ⁊c. k ¶Maria aūt erat q̄ vnxit dñm vnguento. Cōtemplatiui vngūt triplici vnguento: Cōtritiōis: deuotiōis/ ⁊ cōpaſſiōis ſiue pietatis. l ¶Et exterſit pedes eius capillis ſuis: quod eſt/ quando diuites ſua ſuperflua dant pauperibus: qui ſunt membra chriſti.

* Cuius frater laçarus

G a Cuius frater laçarus infirmabat. Maria famoſior erat: ideo ſine martha hic ponit. Et nota q̃ de iſta maria cõ/munit habet eccleſia/ q̃ ſit illa peccatrix: de qua habet Luc. vij.f. que vnxit pedes ieſu. Et de qua etiam habet Matth. xxvj.a. Et hoc vult Auguſtin⁹ ⁊ Rab. Chryſoſtom⁹ tamen ſuper hunc locum di cit: Hic quidam du/bitant qualiter chri/ſtus ſuſtinuit mulie/rem vngentẽ eum: et capillis tergentem. Igitur primũ quidẽ illud neceſſarium eſt diſcere: quoniã non hec fuit meretrix illa

mãſit in eodẽ loco: vbi nũcij eũ inuenerũt trãs iordanẽ. G. n Duob⁹ dieb⁹: nũcios interĩ remittẽs q̃ dicerẽt: Infir/mitas hec nõ eſt ad mortẽ. Sed q̃re manſit? Reſpõdet Aug⁹. Diſtulit tũc ſanare vt poſſet reſuſcitare. Chryſ. plenĩ⁹ dic: Mãſit chriſt⁹ vt expiraret interĩ laçar⁹ ⁊ ſepeliret: ne q̃s dicere poſſit: q̃m ſtu/por fuit.i. epileſia: vel q̃m diſſolutio fuit.i. palyſis: vel ſubductio fuit.i. apoplexia ⁊ nõ mors: ꝓptea tãtũ mã ſit vt dicãt q̃m fetet. G Deinde poſt

a cuius frater laçarus infirma/
b bat. Miſerunt ergo ſorores
c eius ad eum/ dicentes: Do/
mine ecce quẽ amas infirma/
d tur. Audiens autẽ ieſus dixit
e eis: Infirmitas hec nõ eſt ad
f
g mortẽ: ſed ꝓ gloria dei: vt glo/
h rificet fili⁹ dei ꝑ eam. Dilige/
i bat aũt ieſus marthã ⁊ ſororẽ
k ei⁹ mariã ⁊ laçarũ. Ut ergo audi/
l
m uit: q̃ infirmabat tũc q̃dẽ mã
n ſit i eodẽ loco duob⁹ diebus.

* a Cui⁹ frater laçarus infirma/bat/ pctõ vel corpore. b Miſerũt ergo ſorores ei⁹ ad eũ dicẽtes: Dñe/ ecce quẽ amas infirmat. Sic ⁊ boni clauſtrales ꝓ fratre q̃ eſt in accidia vel peccato debẽt mittere nũciũ ad dñm.i. deuotã orõnẽ: q̃ ſic dic Caſſiodor⁹ ſup illud Pſ. Intret in conſpectu tuo oratio mea: Magna eſt virtus pure orationis: q̃ q̃ſi quedã pſona ad deũ intrat ⁊ mandata ꝑagit quo caro ꝑuenire nequit. Eccl. xxxv.c. Oratio hũilian/tis ſe nubes penetrabit. Jaco. v.c. Infirmat q̃s i vobis in/ducat pſbyteros eccl̃ie: ⁊ orẽt ſup eũ/ vnguẽtes eũ oleo i nõie dñi: et orõ fidei ſaluabit infirmũ. Eccl. xxxviij.b. Ipſi enim dñm depcabunt vt dirigat requiẽ eoꝝ ⁊ ſanitatẽ ꝓpter cõuer/ſationẽ eorũ. Pro ſe etiã debet orare accidioſus. Vñ Jaco. v.c. Triſtat aliq̃s veſtrũ oret ęquo aĩo ⁊ pſallat. Itẽ Eccl. xxxviij.a. Filĩ in tua infirmitate ne deſpicias teipſũ: ſed ora dñm ⁊ ipſe curabit te. Et nota q̃ dicũt: Ecce quem amas ⁊c̃. Dñs enĩ etiã pctõrẽ ferentẽ diligit. Matth. ix.b. Nõ ve/ni vocare iuſtos ſ3 pctõres. Luc. xv.b. Gaudiũ eſt i cęlo ſup vno pctõre ⁊c̃. Sap. xj.d. Nihil odiſti eoꝝ q̃ feciſti ⁊c̃. Et no/ta q̃ ẽ triplex amor maxim⁹: ⁊ q̃libet eoꝝ maior eſt amor quẽ h3 de⁹ ad pctõrẽ. Eſt enĩ amor ſpõſi ad ſpõſã: ſ3 maior dei ad nos. Vñ Hiere. iij.a. Uulgo dr̃: Si dimiſerit vir ⁊c̃. tñ reuer/tere ad me dic dñs: ⁊ ego ſuſcipiã te. Eſa. xxx.c. Erũt aures tue audiẽtes ꝟbũ poſt tergũ monẽtis. Itẽ ẽ amor matr' ad filiũ: q̃ etiã maior dei ad nos pctõres. Vñ Eſa. xlix.d. Nũq̃d põt obliuiſci mater ⁊c̃. Pſ. Memor ero raab ⁊ babylonis ſciẽti/um me.i. illi q̃ me cognoſcũt hoc ſciãt. Per raab intelligunt peccãtes ex fragilitate: ꝑ babylonẽ illi q̃ ex certa malicia. Itẽ eſt amor corꝑis ad animã: quo maior ẽ amor dei ad peccato/rem. Unde Hiere. xij.b. Dedi dilectam animã meã i manus inimicoꝝ meoꝝ. Item. ĩ. x.b. Animã meã pono pro ouibus meis. Roma. v.c. Cõmendat deus ſuam charitatẽ in nobis: quia cum adhuc peccatores eſſemus pro nobis mortuus eſt. d Audiens autẽ ieſus dixit eis: Infirmitas hec nõ eſt ad mortẽ: ſed ꝓ gloria dei: vt glorificet fili⁹ dei per eam. Itẽ domin⁹ dat ſpem orãtibus ꝓ peccatori/bus: q̃ eis cooperat infirmitas in bonũ: ſicut dicit Roma. viij.c. Omnia eis cooperant in bonũ ⁊c̃. Et dicit Glo. Etiã caſus mortalis peccati. h Diligebat autẽ ieſus mar/tham: id eſt actiuos: i Et ſororem eius mariã: id eſt cõtemplatiuos: k Et laçarum: id eſt peccatores ⁊ infir/mos: ideo dominus libenter bonos exaudit pro eis rogãtes. l Ut ergo audiuit/ quia infirmabat/ tũc quidem manſit in eodem loco duob⁹ diebus: Audiuis nun/cijs: id eſt orationib⁹ non ſtatim liberat domin⁹ peccatorem vel temptatum: ſed differt quãdoq̃: vt ipſa dilatio ſtimulet peccatorem ad conuerſionem. Roma. ij.a. An ignoras: quia benignitas dei ad pęnitẽtiam te adducit? Baruch. ij.g. Po/pulus enim durę ceruicis eſt in terra captiuitatis ſuę/ redi/bunt ad cor ſuum. Pſ. Multiplicatę ſunt infirmitates eorũ. Item quia gratior eſt ſanitas poſt longam infirmitatem. Pſ. Statuit procellas eius in auram: et ſiluerunt fluctus eius: id eſt temptationes: et letati ſunt: quia ſiluerunt. Item vt homo alias ſit cautior contra caſum: quia facilitas venię incentiuum eſt delinquẽdi. Eſa. xxvj.b. Miſereamur impio et non diſcet facere iuſticiam. Item in eodem.c. Induſiſti domine genti/ induliſti genti: Nunquid glorificatus es?
* Deinde poſt hec

que in Matth. xxvj. neq̃ illa que in Luca. vij. Etiam ille qui/dem meretrices fuerunt mulieres ⁊ multis plenę malis: hec autem honeſta ⁊ ſtudioſa: Etenim ⁊ circa ſuſceptionẽ ſtuduit chriſti. Igitur quoniã quidem non fuit hec illa manifeſtũ eſt: ſed cuius gratia aut quis illam que Matth. xxvj. vel Luc. vij. ſuſcepit chriſtus vt vngeret ſe: vt ſoluat maliciam eius: vt oſtendat miſericordiã ſuam: vt diſcas quoniã non eſt egri/tudo vincens eius bonitatem. Hieronym⁹ ſuꝑ Matth. xxvj. dicit: Nemo putet eandem eſſe que ſuper caput effudit vn/guentum: Matth. xxvj. et que ſuper pedes: Luc. vij. Illa enim ⁊ lachrymis lauit ⁊ crine tergit: ⁊ manifeſte meretrix ap/pellat: de hac autem nihil tale ſcriptum eſt. b Miſerũt ergo ſorores eius ad eum: vt ſe a dolore liberarent ⁊ fra/trem ab ęgritudine. Sed Chryſ. querit: cur non ipſe relicto fratre venerunt ſicut centurio: Matth. viij.a. et regulus. ĩ. iiij.g. ſed mittunt? Reſpõdemus: quia confidebant vehemẽ/ter de chriſto: ⁊ multã ad eum familiaritatem habebãt. Item quia mulieres erant infirme ⁊ a luctu detinebant. Or enim ex contemptu hoc nõ fecerunt/ poſtea oſtenderũt. Tertia ra/tio eſt: quia nõ debent mulieres diſcurrere neq̃ vagari. Sed quo miſerũt? Auguſtin⁹ dicit q̃ trans iordanem in locum vbi fuerat: ſicut dicit ſupra ꝓximo capitulo. c Dicẽtes: Do/mine/ ecce quem amas infirmatur. Auguſtin⁹. Non dixerũt/ veni. Amãti enĩ tantũmodo nũciandũ fuit: Nõ auſę ſunt dicere/ veni ⁊ ſana/ ſicut ⁊ regul⁹: nec auſę ſunt dicere/ ibi iube/ ⁊ hic fiet/ ſicut centurio: Matth. viij. cu⁹ fides cõmẽ/dat. Nihil hoꝝ iſtę dixerũt/ ſed tãtũmodo: Dñe/ ecce quẽ amas infirmat: ſufficit vt noueris: nõ enĩ amas ⁊ deſeris. Chryſ. Nõ dixerũt: Ecce laçarus infirmat: ſed/ ecce quẽ amas infirmat: in ꝓpitiationẽ volẽtes attrahere chriſtũ ꝑ hec verba. Adhuc enĩ ei vt homini attẽdebãt: Qđ patet ex h q̃ dicũt. ĩ. eodẽ: Dñe ſi fuiſſes hic ⁊c̃. d Audiens autẽ ieſus dixit eis.i. mãdauit eis ꝑ nũcios. Uel/ eis.i. nũcijs. e Infirmitas ⁊c̃. Chryſ. Quia debebat illic duob⁹ dieb⁹ manere: interĩ nũcios remiſit hec annũciãtes: Infirmitas hec nõ eſt ad mortẽ: ita.ſ. vt remaneat in morte: f Sed ꝓ gloria dei.i. ipſi⁹ chriſti vt manifeſtet eſſe de⁹. Unde ſe/quit: g Ut glorificet fili⁹ dei ꝑ eã/ infirmitatẽ vel mor/tẽ a qua ſuſcitauit eũ. Glo. Augſ. Dei. Cui⁹ dei? Ut.ſ. glori/ficet fili⁹ dei. Ecce ſe deũ dicit: cõtra illos qui dicunt filiũ dei nõ eſſe deum. Chryſ. Iſtud/ vt/ non eſt cauſale/ ſed euẽtus: nã euenit quidẽ aliunde infirmitas. Uſus eſt autẽ ea in gloriã dei. Chryſ. Unã gloriã dicit ei⁹ ⁊ patris. Dicẽs enim/ dei: ⁊ patris induxit vt glorificet fili⁹ dei. In hoc aũt admirandę ſũt ſorores eius/ q̃m audiẽtes q̃ nõ eſt ad mortẽ: ⁊ vidẽtes eũ mortuũ nõ ſcãdaliçatę ſunt in cõtrariũ re facta: ſed acceſſerũt ad dñm: ⁊ nõ ęſtimauerũt eũ eẽ mẽtitũ. h Diligebat aũt ieſus marthã ⁊ ſororẽ eius mariã: quas tamẽ permiſit triſtari. k Et laçarũ: quẽ voluit infirmari ⁊ mori. Chryſ. Hoc dicit euãgeliſta/ erudiens nos nõ triſtari ſi qua infirmi/tas facta fuerit circa ſtudioſos viros ⁊ deo amicoſ. Multi enĩ cũ viderint aliquos ex his q̃ deo placẽt pati aduerſa: vt infir/mitatẽ vel inopiã vel aliq̃d tale/ ſcandaliçant: neſciẽtes q̃ eorũ qui deo maxime ſunt amici eſt hoc.i. pati: q̃ ⁊ laçarus ex ami/cis erat et infirmat⁹ eſt. Vñ. ĩ. Ecce quẽ amas infirmat. l Ut ergo audiuit/ a nũcijs: m Q: infirmabat/ tũc q̃dẽ

2. Timoth. 3.c. Oẽs q̃ volunt pie viuere ⁊c̃. Et Tob. 12.c. Et q̃m accept⁹ eras deo ⁊c̃.

Bl. t. mo

Doctor

Pſ. 17.

Triplex amor

Pſ. 86.

Pſ. 15.

Pſ. 106.

F a Deinde poſt hec: id eſt poſt duos dies. b Dicit
diſcipulis ſuis: eamus i iudeam iterũ. Eos inuitat ad
eundum: quia timidi erant diſcipuli: quia eum ibi pauloante
lapidauerunt. c Dicunt ei diſcipuli: rabbi nũc: id ē
pauloante: d Querebant te iudei lapidare: τ iterũ
vadis illuc? Sic
loquunt̃ ac ſi pro ip-
ſo formidarent: tota
autem formido erat
et pro ſeipſis: nõdũ
enim erant firmati.
e Reſpondit ie-
ſus: confortãs eos
B et audaces conſtitue
re volens. f Nõ-
ne duodecim ſũt
hore diei? Qð ſic
exponit̃ ſm Aug.
quia ſe diẽ dicit/ il-
los autẽ horas diei

a Deinde poſt hec dicit diſci-
b pulis ſuis: Eamus in iudeã
c iterum. Dicunt ei diſcipuli:
d Rabbi nunc querebant te iu-
dei lapidare: τ iterum vadis
f illuc? Reſpondit ieſus: Non-
ne duodecim ſunt hore diei?
g Si quis ambulauerit i die nõ
h offendit: quia lucem hui9 mũ
k di videt. Si autem ambula-

que diem ſequunt̃/ nõ illas dies. q. d. dies continet horas/ nõ
hore diem: ita τ vos non mihi detis conſilium/ ſed me ſeqmi-
ni τ in me ambulate τ non offendetis. Vel alit̃. Nõne duo-
decim ſunt hore diei/ artificialis in equinoctio? q. d. va-
rie τ mutabiles ſũt hore diei: ſic τ affectus hominũ: et etiã ſe-
pius in die mutatur cor hominis ꝙ̃ hore: ſic et iudei poſſunt
eſſe mutati a voluntate me lapidandi: et ſicut poſſum tempo-
ra mutare: ita τ iudeorum corda. Eamus ergo ſecuri: Quia
g Si qs ambulauerit in die: id eſt i pace ſic ego τ vos:
h Non offendit/ aliquem: et ideo ſecuri ſumus. Chryſ.
legit ſic. f Nonne duodecim ſunt hore diei/ ad litte-
ram: et i illis ſecure vadũt homines τ ſine offenſa/ ad litterã.
Lux eñ illuminat τ ſecuros reddit. g Si quis ambu-
lauerit in die/ ad litteram: nõ offendit. Dies eni pellit
tenebras τ latrones. Et hoc ē: i Quia lucem hui9 mũ-
di videt. Per qð vult ſignificare: ꝙ eodẽ modo qui nihil ſi-
bi ꝑpſi cõſcius nequitie/ ſed ambulat in luce conſcientie bone:
nihil patiet̃ verſutum. k Si autẽ ambulauerit in no-
cte offendit: quia lux nõ eſt in eo: id eſt ſi male egerit:
mala patietur. q. d. non oportet nos formidare: nihil eni geſſi-
mus dignum morte. Secundo exponit Chryſ. ſic: g Si
quis ambulauerit τc. q. d. ſi ille qui lucem huius mundi
videt/ in cautela ē τ ſecure incedit: multo magis q̃ mecũ ē/ niſi
forte ſe ſubtraxerit. n Hec ait/ ad ſecurãdũ eos: o Et
poſt hec dicit eis: vt oſtẽdat cauſã neceſſariã ſui aduent9.
p Laçar9 amic9 noſter dormit/ ſed vado vt a ſom-
no excitem eum. In quo etiam confortat eos: quia nõ in
hieroſolymam ſed in bethaniam ſignificat ſe iturum. q. d. nõ
vado rurſus in hieruſalem diſputatur9 contra iudeos: ſed in
bethaniam amicum excitaturus: et ideo non eſt timendum
vobis. Mortẽ autem laçari vocat ſomnũ: ſicut Matth. ix. c.
Non eſt mortua puella ſed dormit. Mortuus eni erat homi-
nibus: ſed ſibi dormiebat. Simile. j. Theſſal. iiij. c. Nolum9
vos ignorare de dormiẽtib9. r Dixerũt ergo diſcipu-
li eius: ad id vt intellexerunt reſpondentes: s Dñe ſi
dormit ſaluus erit. Aug9. Qz ſolet ſomn9 eſſe egrotantiũ
ſalutis indicium. Chryſ. Hoc dixerunt volentes eum detine-
re ne iret illuc: q̃ſi ſi dormit nõ oportet ire. t Dixerat aũt
ieſus de morte eius: illi aũt putauerũt quia de dor-
mitione ſomni diceret. Chryſ. Sed vnde putauerũt diſ-
cipuli ꝙ de ſomno diceret? Ab eo ꝙ dixit: vado vt excitẽ eũ.
Etenim amentie. i. ſtulticie erat/ ſi putabãt ſtadia q̃ndecim eũ
F ire vt excitaret illum.
Aliter * a Deinde poſt hec dicit diſcipulis ſuiſ: eam9
in iudeam iterum. In quo cõmendatur frequentia confeſ-
Ps. 74. ſionis. Unde Ps. Confitebimur tibi deus ꝯfitebimur. Bis
dicit: quia ſepe eundum eſt ad confeſſionem. Unde τ ad hoc
monet hic dñs diſcipulos/ nec debẽt timere: qz dñs9 ſemꝑ
ſocius eſt eorum in via. c Dicunt ei diſcipuli: rabbi
nunc querebant te iudei lapidare τ iterum vadis

illuc? Ita multi ſunt qui timent ire ad ꝯfeſſionẽ propt̃ diſla-
pidationẽ iudeorũ: id eſt adulatorꝫ vel detractorꝫ: qui adulan-
do vel detrahẽdo bonos impugnãt. e Reſpõdit ieſuſ:
nõne duodecim ſũt hore diei: ſi qs ambulauerit in
die: id eſt in me ſiue mecũ: h Nõ offendit. q. d. non ti-
meatis alios: qz ego
vobiſcum ſum. i

l uerit in nocte/ offendit: quia
n lux non eſt in eo. Hec ait/ et
p poſt hec dicit eis: Laçarus
q amicus noſter dormit: ſed va
do vt a ſomno excitem eum.
r Dixerũt ergo diſcipuli eius:
s Domine ſi dormit ſalu9 erit.
t Dixerat autem ieſus de mor-
te eius: illi autem putauerunt
quia de dormitione ſomni di-

Quia lucẽ huiuſ
mũdi videt. s. viij
b. Ego ſũ lux mũdi
τc. Chriſt9 ē dies vel
lux: de qua dr̃ i Ps
Hec dies quã fecit †Ps. 117.
dñs. Ante aduentũ
eni eius erãt tenebre
in mũdo. Uñ in nati
uitate ei9 cantat̃: Di
es ſanctificat9 illuxit
nobis. Et ſolet que-
ri: q̃re ḡ i natiuitate
nõ cantat̃: Hec dies quã fecit dñs: ſed in reſurrectione? Sol.
qz in natiuitate illuxit/ q̃ſi aurora: ſed in reſurrectiõe q̃ſi mag-
na dies τ ꝑclara. De hac dicit̃ Iohel. vlt. d. In die illa ſtilla-
bunt montes dulcedinẽ. Duodecim hore: ſũt duodecim apo
ſtoli quos illumiauit: et ꝑ quos etiam mũdũ illuminauit. Hi
ſunt duodecim fõtes helim. Exo. xv. d. De qbus Eſa. xij. b.
Haurietis aquas in gaudio de fõtib9 ſaluatoris. Hi ſũt duo-
decim boues. iij. Reg. vij. d. deferẽtes mare. i. baptiſmũ: in
quo oportet lauari eos qui volũt itrare eccleſiã. Hi ſũt duo-
decim porte ciuitatis de ſingulis margaritis: Apoc. xxj. f.
Per doctrinam eni apoſtolorꝫ τ exemplũ lucidum vite eorũ
ingredimur paradiſũ. k Si aũt ambulauerit. i. vixerit
vl' operat9 fuerit: l In nocte: in tenebris ignorantie vel
peccatorꝫ/ m Offendit: quia lux nõ eſt in eo. i. ego
vl' gratia mea. Ps. Uia illorum tenebre τ lubricum. Et alibi. Ps. 34.
Neſcierũt neq3 intellexerũt: in tenebris anbulãt. j. xij. f. Qui Ps. 81.
ambulat in tenebris neſcit quo vadat. Prouerb. iiij. c. Uia
impiorũ tenebroſa. n Hec ait τ poſt hec dicit: laça-
rus amic9 noſter dormit. Ita ꝯquerit̃ dñs de pctõrib9:
qz dormiũt ſomno peccati vel torporis: vocat eni eos nec au
diũt. Eph. v. d. Exurge qui dormis. Prouerb. vj. b. Uſq3 q̃
piger dormis. Dormiẽs ſibi fingit multa mirabilia: diuitias
ptãtes τ honores: ſed oĩa ſomnia ſunt: ita pctõr. Unde Ps. Ps. 75.
Dormierũt ſomnũ ſuũ τ nihil inuenerũt τc. q Sed va-
do vt a ſomno excitẽ eũ. In h potest ꝑcipi qui verũ ami
cum habẽt/ ſi eos a pctis excitet i qbus dormiũt cũ diabolo. Multiplicit̃ ex-
Unde τ chriſt9 venit excitare amicũ ſuũ laçarum. Et nota ꝙ citatur peccator
multiplicit̃ excitat̃ pctõr a ſomno peccati. Qñq3 ad ſtrepitũ a ſomno peccati
. i. turbationẽ τ tribulationẽ mũdi. Ps. Turbati ſunt τ moti Ps. 106.
ſunt ſicut ebri9. Itẽ clamore. i. exhortatiõe τ ꝑdicatiõe. Eſa.
lviij. a. Clama ne ceſſes. Sic dauid excitauit ſaul. j. Reg.
xxvj. c. clamãs abner: Nunqd nõ vir tu es? τ qs alius ſimilis
in iſrael? quare ergo nõ cuſtodiſti dñm tuũ regẽ? Clamor eſt
ꝑdicatio que debet fieri ad abner/ qui interꝑtat̃ pater lucerne
. i. ad rationẽ: que debet redargui qz non cuſtodit dñm ſuũ: id
eſt ſpiritũ. Tertio excitat̃ in pulſu flagellorum vl' punctione.
Act. xij. a. Percuſſoq3 latere petri excitauit eum. Ps. Con Ps. 31.
uerſus ſũ in erũna mea dũ configit̃ ſpina. Sz mlti ſũt lethar-
gici: de qbus dicit̃ Prouerb. xxiij. d. Et eris ſicut dormiẽs i
medio mari/ τ q̃ſi ſopitus gubernator amiſſo clauo/ et dices:
verberauerũt me τ nõ dolui: traxerũt me τ ego nõ ſenſi. Ta-
les ſomnũ morti ſociant. i. pctm̃ vſq3 ad ſupplicium ꝯtinuant.
r Dixerũt ḡ diſcipuli ei9: dñe ſi dormit ſalu9 erit.
Sicut dicũt qdã de magnatib9 q̃n dormiũt in pctis: Nolite
ita dure increpare dñm meũ de ꝑbendis ſuis: qz ſi dormit ſal
uus erit. i. ex quo quieſcit in h: nec malã ꝯſciẽtiam habet/ non
erit ei ad dãnationẽ. Tales ſignificant̃ ꝑ abner/ q̃ dicit ad da-
uid. j. Reg. xxvj. c. Quis es tu q̃ clamaſ τ inqetas dñm meũ
regẽ? Dicũt eñ: Mlti fuerũt apud dñm meũ/ q̃ nõ imputabãt
ei h ad peccatũ. Tales ſũt ſerui diaboli: cuſtodientes ne qs eũ

FF * excitet dormiẽtẽ

ire vt excitaret illū. Utiq; vt itaq; dicem⁹ q̄ ēſtimabāt hēc ni gna eſſe/q̄lia multa loquebat̄. a Tūc ḡ dixit eis ieſus manifeſte: laçar⁹ mortu⁹ ē. Et dixerat obſcure: vado vt excitē eū ꝓpt̄ docēdā humilitatē. Noluit enī ſe laudare aperte quaſi de potētia reſuſcitādi. Sed q̄ illi rudes ⁊ tardi erāt: nūc aperte dicit: b Mortu⁹ ē/⁊ gaudeo/ de morte ei⁹: c Propt̄ vos. i. ꝓpt̄ vtilitatē vr̄am. d Ut. ſ. credatis: amplius et robuſtius me eſſe deū quē nihil latet. Credatis dico ꝓpter hoc vel occaſione hui⁹: e Qm̄ nō erā ibi: ⁊ tn̄ ſcio ⁊ p̄dico qm̄ mortu⁹ eſt: et ita ꝑ hoc poteſtis credere me eſſe deū: q̄ abſens p̄dixi eius mortē.

a ceret. Tūc ergo dixit eis ie-
b ſus manifeſte: Laçarus mor-
c tuus eſt/ ⁊ gaudeo propt̄ vos
d e vt credatis quoniam non erā
f ibi: Sed eamus ad eum. Di-
g xit ergo thomas qui dicit̄ di-
h i dym⁹ ad cōdiſcipulos: Eam⁹
k et nos vt moriamur cū eo. Ue-
nit itaq; ieſus/ ⁊ inuenit eum
quattuor dies iam in monu-
l mento habentem. Erāt aūt
bethania iuxta hieroſolymā
m q̄ſi ſtadijs quindecim. Mul-
ti autem ex iudeis venerant
ad martham et mariam/ vt cō-
ſolarentur eas de fratre ſuo.

f Sed eam⁹ ad eū: q̄ modo tp̄s eſt/ vt videatis miraculū per qđ firmi⁹ credatis. g Dixit ḡ thomas q̄ dr̄ didym⁹. i. gemin⁹. h Ad cōdiſcipulos: eamus ⁊ nos vt moriamur cū eo. Glo. Ecce ver⁹ amantiū affectus/ vel cum eo vincere/ vel cū eo mori. Chryſ. tamē dicit q̄ iſte thomas infirmior erat cēteris ⁊ īfidelior. Formidabant quidem omnes iudeorum inſultum/ magis autē thomas: idcirco ⁊ dicebat: i Eamus ⁊ nos vt moriamur cum eo. Quidam quidem aiunt: quoniā cupiebat ⁊ ipſe mori. Nō eſt aūt verum: Formidinis enī fuit verbum hoc. Sʒ nō increpat⁹ eſt: ſupportabat enī adhuc chriſtus eius infirmitatem: poſtea vero omnibus fortior fact⁹ eſt ⁊ irreprehenſibilior et calidior. Tanta eſt virtus chriſti: Qui enī cū chriſto in bethaniā nō audebat abire ſolus: poſtea totū orbē percurrit ⁊ ī medijs plebibus occiſionē meditantib⁹ voluebat̄. k Uenit ⁊c̄. Chryſ. Uenit: non per ſe/ vltro iuit: vt nō quis ſuſpicetur qđ factū eſſet: et neq; ipſe acceſſerūt que diligebant̄/ ſed alij mittuntur ad vocandum eum. Uenit itaq; ieſus ⁊ inuenit eum quattuor dies iam in monumēto habētem. Illa enim die qua nuncius venerat ad chriſtū mortuus fuit: poſtea vero ꝑ duos dies mānſit/ ⁊ ī quarta die venit. Una aūt die potuit venire ī bethaniā: q̄ parꝝ diſtat a hierl̄m. Uñ ſubdit: l Erat aūt bethania iuxta hieroſolymā q̄ſi ſtadijs quindecim: q̄ ſunt duo miliaria min⁹ vno ſtadio. Chryſ. Hic oſtenditur qm̄ multos a hieroſolymis congruū erat adeſſe ibi. Uñ confeſtim ſubdit euangeliſta m Multi autem ex iudeis/ hieroſolymitanis/ venerāt ad martham et mariam vt conſolarent̄ eas de fratre ſuo. Hoc dicit euangeliſta/ credere faciens quoniam laçarus erat mortuus: cuius mortis teſtes fuerunt tot iudei qui aderant. Sed queritur: quomodo cōſolabantur iudei dilectas a chriſto/ et nimirum conſpirauerāt vt extra ſynagogā fierent confitentes eum? Reſpondem⁹: aut propter neceſſitatem charitatis/ aut propter nobilitatem earum reuerentes: aut quia non mali erant iudei qui aderant: multi enim ex ipſis credebant.

Martha ergo vt

Moraliter * excitet dormientem in cordibus talium. Job. xl. c. Sub vmbra dormit in ſecreto calami. Sed econtra boni excitant eū. Unde Job. iij. b. Qui parati ſūt ſuſcitare leuiathan. Sequit̄: a Tūc ḡ dixit eis ieſus: laçar⁹ mortu⁹ ē. Sic debet dici aperte magno peccatum ſuum. Sequit̄: i Eamus ⁊ nos vt moriamur cū eo. Pauci hoc dicunt: ſed tn̄ paulus hoc dicit. ij. Cor. xj. g. Quis infirmatur ⁊ ego nō infirmor? quis ſcandaliçat̄ ⁊ ego non vror? Item petrus dicit/ Luc. xxij. d. Dñe tecum paratus ſum ⁊ in carcerem ⁊ in mortem ire. Apoc. j. c. Socius in tribulatiōe ⁊ regno. ij. Timoth. ij. c. Si cōmortui fuerimus ⁊ conuiuemus. Sed multi ſunt ſicut filij çebedei: qui volunt honorem ⁊ nō dolorem. k Uenit itaq; ieſus ⁊ inuenit eum quattuor dies iam in monumento habentem. Quattuor dies mortis ſunt quattuor grates: in quibus peccāt etiam in decrepita ęta-

te. Unde Eſa. xlvj. b. Uſq; ad ſenectam ego ipſe ⁊ vſq; ad canos ego portabo. Uel quattuor dies: peccatū cordis/ oris/ operis/ ⁊ conſuetudinis. Uel quattuor dies ſunt ſm̄ Glo. contractio peccati originalis. Omnes enī naſcunt̄ filij ire: Eph. ij. a. Tranſgreſſio legis naturalis/ moſaice et euangelice. l Erat autē bethania iuxta hieroſolymam quaſi ſtadijs q̄ndecim. Per hoc ſignificatur/ q̄ obediētia eſt prope pacē: Soli enī obedientes habent pacem pectoris et expectant pacem eternitatis. Uel per hoc ſignificat̄ q̄ clauſtralis vita propinqua eſt et ſimilis cęleſti ⁊ angelicę vitę: ſicut dicit Hiero⁹: In carne pręter carnem viuere/ angelicę vitę potius eſt q̄ⁿ humanę. Quindecim autem gradus per quos itur de bethania ad hieruſalem: id eſt de mundo vel clauſtro ad cęlum: ſunt q̄ndecim virtutes: quę per quindecim pſalmos graduum deſignantur: Uidelicet ſeptem donis: de quibus habetur Eſa. xj. a. Requieſcet ſuper eum ſpiritus dñi: ſpiritus ſapientię ⁊ intellectus ⁊c̄. Et quattuor cardinalib⁹: de quib⁹ habet̄ Sap. viij. b. Sobrietatem ⁊ prudentiam docet ⁊ iuſticiā ⁊ virtutē. Deinde tribus theologicis: Fide/ ſpe/ et charitate: de q̄bus habet̄. j. Cor. xiij. d. Et ita habem⁹ quattuordecim v̄tutes: Et q̄ndecima eſt humilitas: quę eſt caput ⁊ cuſtos omniū: vt dicit Amb. ſuper Pſ̄. Et Greg⁹ ſuper. j. Reg. xv. Qui ſine humilitate virtutes congregat: quaſi puluerem in ventum portat. Uel quindecim ſtadia ſunt veteris ⁊ noui teſtamenti obſeruantia. Eccſ. xj. a. Da partes ſeptem necnon et octo. Uel q̄ndecim ſtadia: ſeptem opera miſericordię/ quātū ad actiuam: et octo opera ſpiritualia quantum ad contemplatiuā: quoꝝ quattuor pertinent ad intellectum. ſ. cognitio/ meditatio/ contemplatio/ reuelatio: et quattuor ad affectum. ſ. mentalis oratio/ laudatio/ contritio/ delectatio ſiue guſtatio quę paucis conceditur. De qua dicit Pſ̄. Guſtate ⁊ videte qm̄ ſuauis eſt dñs. Ps. 33. m Multi autem ex iudeis venerāt ad martham ⁊ mariam vt conſolarentur eas de fratre ſuo. Per martham ⁊ mariam ſignificant̄ boni actiui et contemplatiui: qui lugent de morte peccātium: ⁊ nolunt conſolari niſi reſurgant et habeant ſignum Tau in frontibus: Ezech. ix. b. De his dicitur Hiere. xxxj. c. Uox in rama audita eſt/ plorat⁹ ⁊ vlulatus multus ⁊c̄. Oſee. xiij. d. Conſolatio abſcondita eſt ab oculis meis. Hiere. ix. a. Quis dabit capiti meo aquā ⁊c̄. Judei qui volunt eas cōſolari ſūt adulatores: qui cōſolatiōes vanas ꝓponunt iuſtis. Ul' alit̄. Aliter Per martham et mariam ſignificant̄ duo quę ſunt in anima etiam peccatoris. Martha/ interp̄tat̄ dominās: ⁊ ſignificat animoſitatem ſiue generoſitatē animę/ qua dedignat̄ quaſi naturaliter eſſe ſub ſeruitute diaboli ⁊ vilitate peccati. Maria ſtella maris: et ſignificat rationē ſiue ſyndereſim remurmurantē contra peccatum: ad quam recurrēs anima ſcit vtrum errauerit: ſicut nautę per ſtellam. Hęc rogat deū. Unde Roma. viij. c. Spiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilib⁹. Per iſtos iudęos ſignificant̄ adulatores ⁊ conſolatores mundi/ et quędam vanę cogitatiōes. Quādo enim plangit ⁊ dicit generoſitas: Tu facta es ad imaginem dei: tu habes hęreditatem cęli. Conſcientia etiam dicit: Tu offendiſti deum: tu meruiſti pęnam inferni/ et huiuſmodi: Tunc econtra dicūt vanę cogitatiōes: Non oportet ita terreri: quia multi maiores peccatores q̄ⁿ tu fuerūt: ⁊ ita eneruant̄ cōminationes dei ⁊ leniunt̄ timores cordis. Sed Geñ. xxxvij. g. dicitur: Congregat̄ autem cūctis liberis ei⁹ vt lenirēt dolorem patris/ noluit ꝯſolationē accipe. Tales ſignificant̄ ꝑ cōſolatores iob: de q̄b⁹ habet̄ Job. ij. d. Ipſe tn̄ dixit: Hęc ſit ꝯſolatio mea: vt affligēs me dolore ñ parcat: Job. vj. b. Pſ̄. Renuit ꝯſolari aīa mea. Ps. 76.

* Martha ḡ vt audiuit

F a Martha ergo vt audiuit qꝛ ieſus venit/occur/
rit illi. Sed cur non aſſumit ſecū ſororem ad obuiationē chri
ſti vadens: Reſpondem⁹. Uult. ſ. ſine turba: qd̄ non poſſet ſi
ſororem duxiſſet/ que i domo tenuit turbā: ſingulariꝫ chriſto
loqui: et qd̄ factū eſt annūciare: quādo vero i ſpem bonā eam
duxit dicendo: Re/
ſurget fraꝫ tuus: tūc
abijt ꝛ vocat mariā.
b Maria autem
domi ſedebat.
Chryſ. Non qꝛ pi/
grior eſſet vel mar/
tha callidior ea: ſꝫ nō
audierat maria chri
ſtū aduenire. Qꝛ eni
infirmior eſſet mar/
tha/ patet: quia poſt
tot audita dicit: Do
mine iam fetet. Ma
ria aūt nihil tale locuta ē/ ſed credidit. Hec ē maria: de q̄ dicit
Lucas. x. g. Maria optimā partē elegit ꝛc. d Dixit ergo
martha ad ieſū: dn̄e ſi fuiſſes hic/ fraꝫ me⁹ nō fuiſſet
mortu⁹. Idē dicit maria. j. eodē. Chryſ. Uide quāta phi/
loſophia mulierum/ q̄uis infirma adhuc ſit mēs earū: Nos
eni i luctu cū aliquos notos viderim⁹/ clamam⁹/ ploram⁹/ in/
cidim⁹: ſed nō iſte mulieres ita/ ſed ꝯfeſtim magiſtrū admirā/
tur. Et nota ꝙ iſte credebāt in chriſtum/ ſed nō vt oportebat.
Nondū eni cognoſcebāt ꝙ eſſet deus: qd̄ patet/ cum dicunt:
Si fuiſſes hic ꝛc. Nec ꝙ ꝓpria virtute ꝛ auctoritate face/
ret ſigna q̄ faciebat: qd̄ patet ibi: Sed ꝛ nūc ſcio: qꝛ que/
cūqꝫ popoſceris a deo dabit tibi de⁹: vt de ſtuoſo em
quodā homie ꝛ approbato loquunꝫ/ ꝙ orone poſſit obtinere
ſuſcitationē fratris. Chriſt⁹ aūt vtrunqꝫ eas docet. ſ. ꝙ tanq̄
deus ſit vbiqꝫ/ et ꝙ ꝓpria ꝟtute oīa faciat. Un̄ ſequiꝫ: k Di
cit illi ieſus: reſurget fraꝫ tu⁹. Illud euertit qd̄ dixerat:
Quecūqꝫ popoſceris ꝛc. Nō eni dic̄ petā: ſꝫ/ reſurget
fraꝫ tu⁹. Nec dicit ei in p̄ma frōte/ o mulier adhuc deorſū vi
des/ nō indigeo adiutorio alio/ a meipſo oīa facio: nō ita ex/
preſſe dic̄/ ne obſtaret illi adhuc hominē tm̄ credēti/ ſꝫ mediū
ſermonē facit: Primo. ſ. nec nimis altū/ vel nec nimis humi
lem: hoc. ſ. Reſurget frater tu⁹. Poſtea ſo apert⁹ ſuā
deitatē ꝛ auctoritatē inſinuat cū dic̄: Ego ſū reſurrectio ꝛ
vita ꝛc. Et nota ꝙ ābigue dixit: reſurget: n̄ eni determina/
uit qn̄. Et iō reſpondēs/ l Dicit ei martha: ſcio qꝛ re
ſurget i reſurrectiōe/ q̄ erit/ i nouiſſimo die. q. d. de illa
certa ſū: ſed de hac de q̄ peto incerta. Chryſ. Un̄ nouerat re/
ſurrectionē mulier: Reſpondem⁹: audierat de h̄ chriſtum lo/
quentem/ vel prophetas audierat et opinioni eorum adhe/
rat. m Dicit ei ieſus: ego ſum reſurrectio ꝛ vita.
Per hoc manifeſtius oſtendit ſuam auctoritatē: et ꝙ non in/
diget alio adiutorio ad ſuſcitandū: quia ipſe vita. Dicit ergo:
n Ego ſū reſurrectio: id eſt cauſa reſurrectiōis. q. d. poſ/
ſum eum reſuſcitare ſine adiutorio. p Et: id ē qꝛ q Ui/
ta/ ſum oīa viuificās. Hoc autem non ita expreſſe dixit/ ſꝫ in/
ſinuauit his verbis. Uel/ n Ego ſū reſurrectio. i. cau/
ſa reſurrectiōis omniū. p Et vita/ bonoꝝ. Uel/ o Re
ſurrectio: qꝛ reddo eſſe. p Et vita: qꝛ ꝯſeruo i eſſe. Uel/
o Reſurrectio/ corpoꝝ. p Et vita/ aīarū. Et eſt argu
mentū ꝙ reſurrectio nō erit oīno naturalis/ nec pure opus na
ture/ ſed diuine potētie. Et ſubdit quomodo eſt vita anima/
rum dicens: r Qui credit in me/ vitam. s Etiam ſi
mortu⁹ fuerit/ vt modo eſt laçarus: t Uiuet: vt viuit
abraam/ iſaac et iacob: quorum deus dicitur/ Matth. xxij. c.
Et ne intelligāt hoc ſolum de laçaro/ ſubdit de omni. v Et
oīs q̄ viuit/ carne. y Et credit: et ita viuit mēte. Ut/ x
Uiuit ꝛ credit. i. credēdo viuit. Abacuk. ij. a. Juſtus ex fi/
de ſua viuit. z Nō morieꝫ i eternū: etſi ad tpus moriaꝫ
ſm carnē. Et notaꝫ duplex fruct⁹ fidei. Adeptio vite/ cū dꝛ:
Uiuet. Et euaſio pene/ cū diciꝫ: Non morieꝫ. Et nota ꝙ
dn̄s ad id qd̄ mulier dixerat: Scio quia reſurget ꝛc. reſpon/
det: Ego ſum reſurrectio. q. d. etiam modo per me poteſt re/
ſuſcitari. Ad id autē qd̄ dixerat: Quicquid petieris a deo ꝛc.
reſpōdet: Qui credit in me etiā ſi mortuus fuerit viuet. q. d.
ego ſū tributor bonoꝝ/ a me oportet petere ꝛ i me credere: nō
me petere ab alio vt tu credis. Itē errabat mulier i duob⁹/ vt
dictū ē. In h̄ ꝙ ipſū
nō eē vbiqꝫ tāq̄ deū
eſtimabat: Et ad h̄
dic̄: Ego ſū reſurre/
ctio ꝛ vita: Si em̄ re
ſurrectio ē ꝛ vita: nō
loco circumcludiꝫ/ ſꝫ
vbiqꝫ aſſiſtēs poteſt
ſanare. Item erra/
bat in hoc ꝙ nō cre/
debat ꝙ ꝓpria virtu
te ꝛ auctoritate face
ret ſigna/ vel poſſet
reſuſcitare fratrē/ ſed
oratione. Et ad h̄ r̄ndet dicēs: Qui credit in me ꝛc. Itē nota
ꝙ dn̄s dedit mulieri ſpem de futuro/ cum dixit: Reſurget:
ſed pleniorem/ cum dixit: Ego ſū reſurrectio: quia p h̄ in/
nuit ꝙ et tunc poſſet ſuſcitare. Item dedit ei ꝯſolationē de fa
cto/ cum dicit: Etiam ſi mortu⁹ fuerit viuet. q. d. nō tur
beris ſi mortuus eſt frater tuus: non ē eni hec mors/ ſed vita:
Spem eni dās de futuro/ interim in eo qd̄ contigerat ꝯſolaꝫ.
Sequiꝫ: a Credis hoc. Aug⁹. Sciens fidem ei⁹ q̄rit cō
feſſionē. Roma. x. b. Corde crediꝫ ad iuſticiā ꝛc. b Ait illi:
vtiqꝫ dn̄e. q. d. oīa illa que dixiſti credo. Quia/ c Ego
credidi/ qꝛ tu es chriſt⁹/ meſſias ꝓmiſſus. d Fili⁹ dei
ab eterno. e Qui i hūc mūdū veniſti/ ex tempe miſſus
ad ſalutē mūdi. Ecce vtranqꝫ naturā confiteꝫ/ diuinā ꝛ huma
nam. Chryſ. tn̄ dic̄: Uide mulierē adhuc deorſum inuolutā.
Audiēs eni: Ego ſum reſurrectio ꝛ vita: nō dixit: ergo reſuſ/
cita vel viuifica. Sed qd̄: Credo quia tu es chriſt⁹ fili⁹
dei viui q̄ in hūc mūdū veniſti. Uidetur mihi non in/
tellexiſſe mulierem quod dictum eſt: ſed qm̄ magnū quid erat
intellexit/ nō tn̄ cognouit quid: ꝓpterea aliud interrogata/ ali/
ud reſpondit. Interim quidem hec lucrata eſt. ſ. diſſoluere lu
ctū: Talis eni chriſti ſermonū virtus: deuotio em̄ que erat ad
magiſtrū p̄ſentem/ dolorem non valde ſentire concedebat.
Oblita eſt ergo luctus propter deuotionem: propter ſermo/
nū virtutem: et propter ſpem datam de fratre. Unde ſequitur
Et cū hec dixiſſet

a Martha ergo vt audiuit qꝛ ieſ⁹
b venit/ occurrit illi: maria autē
c domi ſedebat. Dixit q̄ mar/
e tha ad ieſū: Dn̄e ſi fuiſſes hic
f g fraꝫ me⁹ nō fuiſſet mortu⁹. Sꝫ
h et nunc ſcio: qꝛ q̄cūqꝫ popo/
i ſceris a deo dabit tibi de⁹. Di/
k cit illi ieſus: Reſurget fraꝫ tu
l us. Dicit ei martha: Scio qꝛ
reſurget i reſurrectiōe i nouiſ/
m n ſimo die. Dicit ei ieſus: Ego
o p ſū reſurrectio et vita. Qui cre
q r dit i me/ etiā ſi mortuus fuerit
s t viuet: et oīs q̄ viuit et credit i
v x me nō morieꝫ in eternū. Credis
y z h: Ait illi: Utiqꝫ dn̄e: Ego
a b credidi: qꝛ tu es chriſt⁹ filius
c d dei viui: qui i hūc mūdū ve/
e

B

* a Martha ergo vt audiuit qꝛ ieſus venit/ oc/ Moraliter
currit illi. Animoſitas occurrit ieſu/ cū audit ꝙ preſto ſit ie
ſus. i. ſal⁹. Spes eni hos rumores affert
ei. b Maria aūt. i. ſynderesis ſi/
ue ratio: c Domi ſedebat: qꝛ do/
mū cordiſ circūſpicit/ ꝯquerēs ꝛ lugēs.
d Dixit q̄ martha ad ieſū. Ani/
moſitas eni ꝓponit ṽbū. e Dn̄e ſi
fuiſſes h/ p grām: f Fraꝫ me⁹. i.
ſpūs. g Non fuiſſet mortuus:
Uel ſm Glo. Acti/
ua vita p̄mo occur/
rit p miſcōie opera:
maria aūt domi ſe/
det: qꝛ ꝯtemplatiuꝫ
quietē deſiderāt.
qꝛ tu es vita. j. xiiij. a. Ego ſū via/ veritas ꝛ vita. Eſa. xliij. a.
Cū trāſieris p aq̄s tecū ero ꝛ flumia nō operiēt te. i. ꝓſpera:
et flāma nō ardebit i te. i. aduerſa nō nocebūt. Ps. Trāſiui/ Ps. 65.
mus p ignē ꝛc. Itē Daniel. iij. g. Pueri illeſi remāſerūt: quia
quart⁹ erat inꝫ eos ſimilis filio dei. h Sed ꝛ nunc ſcio
quia quecūqꝫ popoſceris a deo: id eſt feceris poſce/
re: i Dabit tibi de⁹: q̄ſi etiā mortuos i petis potes reſuſ
citare. ſ. v. d. Sicut paꝫ ſuſcitat ꝛc. k Dicit illi ieſus: re
ſurget fraꝫ tu⁹: qd̄ eſt/ qn̄ dn̄s dat peccōri aliquā ſpem venie
et melioris vite. l Dicit ei martha: ſcio qꝛ reſurget i
reſurrectiōe i nouiſſimo die. i. in ſenectute vel decrepita
etate: qd̄ ē/ qn̄ aīa ſperat ad vltimū penitere. Sed non ſufficit
ei hoc/ ſed vult ſtatim reſurgere. Unde ſequiꝫ: m Dicit ei
ieſus: ego ſū reſurrectio ꝛ vita. i. cauſa ſū reſurrectiōis
et vite ſpūalis: q̄ eſt p fidē. Un̄ ſequiꝫ: r Qui credit in
me etiā ſi mortu⁹ fuerit viuet. Abacuk. ij. a. Juſtus ex

 * fide viuit. Cetera

a Et cũ hec dixiſſet abijt: iam ſpe exhilarata. b Et vocauit mariam ſororẽ ſuam ſilentio: id eſt ſuppreſſa voce: ne alij audirẽt ⁊ recederẽt propter odiũ chriſti. d Dicens: magiſter adeſt / ⁊ vocat te. Aug⁹. Hoc qđ prius cauſa breuitatis ſubticuerat euangeliſta: hic ſupplet. ſ. ꝙ dñs mariã vocauerit. f Illa vt audiuit ſurrexit cito ⁊ venit ad eũ. Chryſ. Solent lugẽtes hũc honorem accipe vt ad ipſas veniant cõſolantes: ſed hec nõ expectat venire ad ſe magiſtrũ / neq; dignitatem ſeruat neq; a luctu detẽta ẽ. h Nondũ eni venerat ieſus in caſtellum: ſed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei martha. Tardantius eni ⁊ moroſius ibat / vt non videat ſe ingerere ſigno / ſꝫ rogari ab eis. Vel hoc dicit euãgeliſta / vt inſinuet feruorẽ marie: q. ſ. cito currebat / vt anticiparet eũ venientẽ. Venit autẽ non ſola / ſed omnes trahẽs iudeos: ⁊ valde prudenter. Propterea et occulte dixit ad eam ſoror ꝙ magiſter eam vocabat: vt nõ perturbaret conciliũ cõſidentiũ. Sed neq; cauſam ipſa dixit quare iret: in veritate eni multi receſſiſſent: nũc ꝓo vt ploraturã ad monumentũ omnes ꝓſequebant eam: et per hoc credibilius factum ẽ miraculũ / ⁊ mors ipſius lazari certior. Et hoc eſt qđ ſequit: k Iudei igit q̃ erant cũ ea i domo ⁊ ꝯſolabant eam / cũ vidiſſent mariã q: cito ſurrexit / de loco ſuo. l Et exijt / de domo: ſecuti ſũt eam / dicentes: quia vadit ad monumentũ vt ploret ibi. Ex hoc autẽ videt ꝙ hec maria non fuit illa / de qua Luc. vij. f. quia ſi fuiſſet meretrix / non tot ſequerentur eam. Itẽ illa nõ de bethania: ſed de illa erat ciuitate / ſicut ibi ſcriptum eſt / Luc. vij. Cõmunior tñ opinio eſt ꝙ eadẽ / ⁊ verior vt puto. n Maria ergo cũ veniſſet vbi erat ieſus: multis comitata. o Vidẽs eũ / cecidit ad pedes ei⁹. Hoc non fecerat ſoror. Chryſ. Calidior hec ſorore: quia non ob turbã verecũdata eſt ad pedes cadere / nec dimiſit propter ſuſpicionẽ quam habebant iudei de chriſto. Multi tñ aderãt inimicoꝝ: qui dixerũt. i. eodem. c. Non potuit hic qui aperuit oculos ceci nati facere vt ⁊ hic non moreret: ſed omnia perficit humana / pñſente magiſtro. p Et dixit ei: dñe ſi fuiſſes hic / nõ eſſet mortu⁹ frater me⁹. q. d. te pñſente nulla infirmitas auſa eſſet apparere. Et nota ſicut dicit Chryſ. ꝙ nihil loquit ei chriſtus / ſicut ad ſororẽ: turba eni aderat / ⁊ nõ erat tempus verboꝝ illoꝝ / ſed condeſcẽdit ⁊ humiliat lachrymans / humanã naturã denudans. Quia eni miraculũ magnũ facturus erat condeſcenſione teſtes attrahit / vt non venationem perdat. Si eni magna dixiſſet tũc de ſe / omnes abijſſent: et ſic ſignũ non vidiſſent. Monſtrat ergo interim humanam naturã: Unde ſequitur: q Ieſus ergo vt vidit eã plorantẽ: ⁊ iudeos q̃ venerat cũ ea plorãtes / infremuit ſpũ: id eſt interius doluit / nõ ficte exteri⁹ dolorẽ ſimulauit. Vel / Spiritu: id eſt volũtate: quia. ſ. voluit. s Et turbauit ſemetipſũ / quem alius turbare nõ potuit. Et intellige de turbatione propaſſione: Nam de turbatiõe paſſionis dicitur Eſa. xlij. a. Nõ erit triſtis neq; turbulẽt⁹. Chryſ. dicit / ꝙ fremuit ſiue rugijt ſpiritu: id eſt retinuit ſiue cohibuit confuſionẽ ſiue lachrymationem. Hoc enim ſonat in greco: καταστεράλτο. Cohibuit eni ſe vt nõ cũ luctu fieret interrogatio: de q̃ ſubdit: t Et dixit: vbi poſuiſtis eũ: Sed cur interrogat: Reſpondemus ſm Chryſ. quia non vult ſe ingerere miraculo faciendo: ſed omnia ab illis diſcere ⁊ rogat⁹ facere: vt ab omni ſuſpiciõe eripiat ſignum. Aug⁹ dicit / ꝙ nõ

ignorans querit / ſed

a niſi. Et cũm hec dixiſſet / ab-
b ijt ẽt vocauit mariam ſororẽ
c d ſuam ſilẽtio / dicẽns: Magi
e f ſter adeſt / ẽt vocat te. Illã vt
g audiuit / ſurrexit cito: ẽt venit
h ad eum. Nondum eni vene-
i rat ieſus i caſtellum: ſed erat
adhuc in illo loco vbi occur-
k rerat ei martha. Iudei igit q̃
erant cum ea in domo ⁊ con-
ſolabant eam / cum vidiſſent
l mariam quia cito ſurrexit ẽt
m exijt: ſecuti ſũt eam / dicẽtes:
Quia vadit ad monumentũ
n vt ploret ibi. Maria ergo cũ
veniſſet vbi erat ieſus / vidẽs
o p eum / cecidit ad pedes ei⁹ / ẽt
dixit ei: Dñe: ſi fuiſſes hic / nõ
q eſſet mortuus frat meus. Ie-
ſus ergo vt vidit eam ploran
tem ⁊ iudeos qui venerant cũ
r ea plorantes / infrẽmuit ſpi-
s t ritu: ẽt turbauit ſemetipſũ / ẽt
dixit: Ubi poſuiſtis eum:

* fide viuit. Cetera nõ mutant vſq; ibi: b Et vocauit mariam ſororem ſuã. Animoſitas eñ ſiue generoſitas anime excitat ſynderesim vel rationem. c Silentio: q; nemo nouit hec niſi ſpiritus hominis. Unde dicit: d Dicẽs magiſter adeſt: id eſt pñſto ẽ gratia ⁊ eruditio diuina. Heb. xij. b. Tanq̃ filijs vobis offert ſe de⁹. Apoc. iij. d. Ecce ſto ad oſtium et pulſo ⁊c. e Et vocat te / beneficijs / flagellis / doctrinis / creatur / ⁊ alijs modis. Pſ. Laboraui clamans ⁊c. f Illa vt audiuit ſurrexit cito / declinando a malo. g Et venit ad eũ / faciendo bonum. Et dicit / Cito: qđ expedit: q: ſicut dicitur Prouer. iiij. b. Currens non habebis offendiculũ. Eccl. v. c. Ne tardes conuerti ad dñm. h Nondum enim venerat ieſus in caſtellum: id eſt in mentem per gratiam gratum facientem: quando enim dat gratiam gratis datam: tunc vadit ſynderesis ad eum quadã volũtate imperfecta. i Sed erat adhuc i illo loco vbi occurrerat ei martha. Donec maria venit / chriſt⁹ nõ pcedit: ita donec amando venerit / non intrat chriſtus ad cor donec amor venerit. Per martham eñ que ſignificat timorem paratur via: ſed per amorem adducitur deus in animã. k Iudei igit qui erant cum ea in domo ⁊ conſolabant eam / cum vidiſſent mariam quia cito ſurrexit ⁊ exijt / ſecuti ſũt eam. Sic carnalia hominis ſequuntur ſpiritualia / ⁊ obedit caro ſpiritui: quãdo ſpiritus velox et promptus fuerit ad eundum ad deum. Sic etiã carnales homines ⁊ adulatores qui volunt retrahere a bono ⁊ vane conſolari in malo / aliquando conuertunt quando vidẽt alacritatem bonorum. m Dicentes / quia vadit ad monumentum vt ploret ibi. Ad monumẽtum debet anima vel conſcientia ire ⁊ alios ducere: id eſt ad memoriam peccatorũ vel mortis etiam corporalis: ⁊ lugere ibi pro peccatis ⁊ pro pñſentibus miſerijs. Hiere. vj. g. Luctum vnigeniti fac tibi planctum amarum: quia repente veniet vaſtator ſuper vos. Exo. xij. e. Ortus eſt clamor maximus in egypto: quia non erat domus in qua non erat mortuus primogenit⁹: id eſt anima. Sap. xviij. b. Omnes vno genere mortis mortuos habebant innumerabiles: quia per peccatum omnia bona ⁊ pñſentia ⁊ pterita moriunt vel mortificant. n Maria ergo cũ veniſſet ⁊c. Hoc patet vſq; ibi: r Infremuit ſpiritu ⁊ turbauit ſemetipſum. In hoc oſtenditur compaſſio domini erga peccatores. Ezech. xviij. g. Nolo mortem peccatoris. Hiere. xxxj. d. Adhuc recordabor ei⁹: idcirco turbata ſũt viſcera mea. Vl' alit. Dominus dicit fremere ⁊ turbari et lachrymari in peccatore: qñ facit eũ fremere pro horrore pcti: turbari pro dãno: et lachrymari pro macula vel pro dei offenſa. Vel fremere toto corpore: turbari mẽte: lachrymari oculis. t Et dixit: vbi poſuiſtis eũ: Ubi / dicit. qđ ſignificat / q: neſcit peccatorem. Math. vij. d. et. xxv. a. Non noui vos. Vel / Ubi poſuiſtis eum: id ẽ in quo vili loco: quaſi conſidera in quantis flagitijs poſuiſti cor tuum. Simile Gen. iij. b. Adam vbi es: Hiere. iij. a. Vide vbi nunc proſtrata ſis meretrix. Vel / Ubi poſuiſtis eum: quaſi ego quero eum / ⁊ ideo dic mihi. Domin⁹ enim querit nos quaſi ouem perditam. Pſ. Quere ſeruum tuum ⁊c. Vel / Ubi / dicit plangendo: ſicut mater requirit de filio vnico: ⁊ ſponſa de marito mortuo. Unde ſequitur ꝙ lachrymat⁹ eſt. Vel / Ubi dicit / cõmiſſum exigendo. Nobis enim commiſit cuſtodiam fratris: id eſt cordis. Prouerb. iiij. d. Omni cuſtodia ſerua

* cor tuum ⁊c.

Moraliter

Pſ. cl.

Pſ. cxl.

ꝩ ignorãs querit/ſed propter myſteriũ. Unde Glo. Qui abſens ſciuit mortuũ eſſe/ſcit vbi ſepult⁹ ſit: ſed ſic querẽs ſignificat ſe quaſi neſcire perditum hominem. Unde dicitur: Non noui vos: Matth. vij. d. et. xxv. a. Et Geñ. iij. b. Adam vbi es? a Dicunt ei/ iudei qui aderant: b Ueni & vide: non trahentes eum ad locum quaſi reſuſcitaturꝫ/ſed quaſi ploraturum. Unde ſequit᷑: c Et lachrymat⁹ eſt ieſus/humanit⁹: vt dic̃ Aug⁹. i. ex humana compaſſione. Uel vt ſignificaret quantum peccator pro ſe debet plorare. Uel ſm beatum Berñ. ideo plorat: quia reuocaturus erat eum ad erumnas pñtis vite. d Dixerũt ergo iudei/ benigniores: e Ecce quõ amabat eũ/pro quo ita plorat. f Quidam autem ex ipſis dixerunt/ maligniores: g Non poterat hic qui aperuit oculos ceci nati &c̃. Jo. ix. b. Et nota ſicut dicit Chryſ. Nõdũ aliqđ reſurrectiõis a ſe faciende ſignũ monſtrauerat chriſtus. Nec enim ita venit ad monumẽtũ tanq̃ reſuſcitatur⁹/ſed tm̃ lachrymatur⁹: qđ ſignificat euãgeliſta/cũ dicit ꝙ quidam dixerũt: Ecce quomodo amabat eũ. Alij autẽ: Nõ poterat hic q̃ aperuit oclos ceci nati facere vt & h̃ nõ moreret᷑. Aug⁹. Potuit quidem/ſed noluit: qꝛ plus ẽ mortuũ reſuſcitare q̃ȝ ne moreret᷑ facere. Chryſ. Ubi neq̃ȝ ĩ calamitatib⁹ malitias remittebãt. Et nimirũ/multo mirabili⁹ & maius eſt ingreſſam & dominãtem abigere mortem/q̃ȝ ſiſtere vententẽ. Et nota ꝙ cõfitentur ꝙ aperuit oculos ceci/ et congruo exiſtente pro illo admirari inde detrahunt vt neq̃ȝ vllo facto ſigno. Item nota ꝙ euangeliſta corruptos eos eſſe oſtendit: quia anteq̃ȝ chriſtus oſtenderet ſe reſuſcitaturũ eum/preueniunt eum accuſationibus non expectantes rei finem. Chriſtus autem non reſpondet eis per verba/ſed per opera diuinitatis vt malignis maiorem verecũdiam inferat/et alios ad fidem ꝯuertat. Unde ſequitur: h Jeſus ergo rurſum fremẽs in ſemetipſo: ex compaſſione/et vt oſtendat veritatem humane nature. Uel/ Fremens: id eſt luctum refrenãs & reprimens: ſm Chryſ. i Uenit ad monumentũ/ oſtenſurus per miraculum veritatem diuine nature. k Erat autem ſpelũca/ipſum monumentum. l Et lapis ſuperpoſit⁹ erat ei: id eſt ſpelunce. m Ait ieſus: tollite lapidem. Sed cur non abſens vocauit eum? Item cur non lapide iniacente fecit reſuſcitari: etenim ſola voce valuit lapidem amouere qui corpus mortuũ potuit mouere. Sol. Hoc fecit vt eos teſtes faceret miraculi: vt nõ hoc dicãt qđ et in ceco dixerãt: Quoniam hic eſt/ non eſt hic. Jo. ix. b. Manus eñi leuantes lapidẽ et ipſe acceſſus eorum ad monumentũ/ teſtabantur quoniam ipſe eſt lazarus non alius. Nam illi quidem phantaſma eſtimaſſent aut aliud quid pro illo: nunc autẽ hoc ꝙ acceſſerunt ad locũ & lapidem leuauerũt & faſciatum exire viderunt & vincula ſoluerunt & veſtimenta cum quibus ſepultus erat recognouerunt/ & ꝙ ſorores ſemper aderant/quarũ vna dixit: Dñe iam fetet: quatriduan⁹ em̃ eſt: omnia hec ſufficiẽtia erãt probare ſignũ & obſtruere ora indeuotorũ. Propterea dicit eis: n Tollite lapidem/a ſepulchro. ſ. per hoc oſtendens q̃m eum ſuſcitabit veraciter. Ideo etiã ſupra iterrogat: Ubi poſuiſtis eum: vt illi qui reſpõderũt: Ueni & vide: et duxerũt eũ ad monumentum/non poſſent dicere/quoniam alium ſuſcitauit. Uox enim & manus/auditus & viſus ſimul & odorat⁹ teſtantur miraculo. Uox quidem dicẽs: Ueni & vide. Manus autem tollẽtes lapidem & faſcias ſoluentes. Auditus qui vocem audiuit: Lazare veni foras. Uiſus qui videt exeuntẽ de monumẽto. Odorat⁹ qui ſenſit fetorem quatriduani. Sequitur: o Dicit ei martha ſoror eius qui mortu⁹ fuerat: dñe iam fetet quatriduan⁹ eñi eſt. Anſelm⁹. Ti‑

Al. ioh̃e · s.9.b.

ꝩ mebat remoto

a Dicũnt ei: † vẽni & vide. Et lã‑
b chrymatus eſt ieſus. Dixẽrt
c ergo iudei: Eccẽ quomodo
e amabat eum. Quĩdam autẽ
f ex ipſis dixerunt: Nõn pote‑
g rat hic qui aperuit oculos ceci nati facere vt & hic nõ more‑
b retur? Jẽſus ergo rurſum fre‑
i mens in ſemetipſo/ vẽnit ad
k monumentum. Erãt autem
l ſpelũca: ẽt lapis ſuppoſitus
m n erat ei. Ait iẽſus: Tollitẽ lapi‑
o dẽ. Dicit ẽi martha ſoror ei⁹ qui mortu⁹ fuerat: Domine

* cor tuum &c̃. Ul᷑ ad litterã/etiam cũſtodiam primi. Ecc̃ĩ. Moraliter xvij. b. Unicuiq̃ȝ mandauit de proximo ſuo.

Ubi vox eſt {
Neſcientis.
Improperantis.
Rem ſollicite querẽtis
Plangentis.
Rem cõmiſſam inſtãter exigentis.
}

a Dicũt ei veni & vide. Ita debemus dñm vocare ad cor vt veniat per gratiam: et videat: id eſt videre faciat per ſcientiã vel fidem. c Et lachrymatus eſt ieſus. Ter legitur dominus fleuiſſe. Fleuit ſuper ciuitatem: Luc̃. xix. f. Et in paſſione: Heb. v. b. Et hic fleuit. Ergo ter ꝓpter tres cauſas. In cruce fleuit: quia eramus ingrati eius beneficijs: et maxime beneficio paſſionis. Super ciuitatem: qꝛ icauti. Unde ibi. Si cognouiſſes & tu. Sup lazarum: qꝛ damnati. Uel ter fleuit. In cruce/ noſtram culpam: ſuper ciuitatẽ/ noſtram ignorãtiã: ſuper lazarũ/noſtrã miſeriam. Similiter et nos pro mortuis in peccato flere debem⁹ & pro nobis & pro alijs. Pro nobis: quia amiſim⁹ chriſtũ qui eſt vita. Unde ruben fleuit qñ non inuenit puerũ ioſeph. Ruben filius viſionis: id eſt intellect⁹ vt quolibet circũſpiciens & rediens ad cor ſuũ: flet qñ videt ſe verũ ioſeph amiſiſſe: Geñ. xxxvij. f. Et in eodem. g. dicit iacob. Fera peſſima deuorauit filiũ meũ ioſeph: et ſcidit veſtimẽta ſua & fleuit ſine ꝯſolatione. Flendũ eſt etiam pro alijs: ſicut & dauid fleuit pro ſaul & ionatha. ij. Reg̃. j. c. Pro ſaul inimico: et ꝓ ionatha amico. Itẽ flet pro abſalon fratricida: ij. Reg̃. xviij. g. Abſalon fili mi. d Dixerunt ergo iudei: ecce q̃uo amabat eũ. Chriſtus intãtũ nos pctõres dilexit/ꝙ ex amore noſtro non ſolũ lachrymas ſed & vitã dedit. J. xv. b. Maiorẽ hac dilectionẽ &c̃. Matth. ix. b. Nõ veni vocare iuſtos &c̃. f Quidã autẽ ex ipſis dixerunt: non poterat hic q̃ aperuit oculos ceci nati facere vt & hic nõ moreret᷑? Ita dicunt q̃dam blaſphemi: Non poterat deus facere ꝙ homo non peccaret: q̃ fecit vt vitam et lucem haberet? Sic etiam dicũt multi quãdo vident aliquẽ diſcretũ peccare: Iſte illuminabat alios ſpũaliter: & quõ ſe et alios nõ cuſtodiuit a pctõ? Unde balaam de ſe dicit/ Numeri xxiiij. c. Dixit homo cuius obſcurat⁹ eſt oculus: & oĩpotẽtis viſiões videt & cadẽs apertos habet oculos. Sic multi theologi greſſus ſuos non dirigentes ſed quaſi ceci de colore diſputantes. h Jeſus ergo/rurſum fremẽs in ſemetipſo venit ad monumentũ: id eſt ad cor peccatoris venit ꝑ duplicem fremitum. Bis eñi fremit/ſignificans ꝙ bis fremere facit. Primo dans gratiã gratis datam: qua fremim⁹ ꝑ attritionem. Secũdo dãs gratiam/qua fremim⁹ per ꝯtritionẽ. Job. iij. d. Quaſi inundantes aque ſic rugit⁹ meus. Et Pſ. Rugiebam a gemitu cordis mei. Uel duplex fremitus eſt du‑ Pſ.37.
plex horror: de culpa & de pena: vl᷑ duplex refrenatio/ carnis et mentis. k Erat aũt ſpelũca/& lapis ſuppoſitus erat ei. Spelunca eſt ipſum peccatũ: qđ eſt ꝓfundũ per deſperationẽ vel culpe magnitudinẽ: anguſtũ per ꝯſcientie remorſionẽ: fetidũ per praui exempli corruptionẽ: clauſum ẽ ꝑ cõſuetudinẽ/ & obfirmatur per excuſationem: qđ eſt qñ lapis excuſationis & defenſionis ſupponit᷑. Threñ. iij. f. Lapſa ẽ in lacum vita mea/poſuerunt lapidem ſuper me. Daniel. vj. e. Adduxerunt danielem & miſerunt eum in lacum leonũ: id eſt pctõrem in profunditatẽ peccatorũ: allatuſq̃ȝ eſt lapis vnus et poſitus eſt ſuper os laci. m Ait ieſus: tollite lapidem: id ẽ onus legis remouete & gratiã predicate: Ita dicit dñs apoſtolis. Uel lapidem: id eſt obſtinationẽ cordis: vel excuſationẽ oris. q. d. accuſate vos per confeſſionẽ. o Dicit ei martha ſoror ei⁹ qui mortu⁹ fuerat: dñe iã fetet: quatriduan⁹ eñi eſt. Ita dicit animoſitas cõuerſa in puſillanimitatẽ ex

T mebat remoto lapide potiꝰ fetorē excitari q̄ˀ fratrē reſuſcitari. Chryſ. Quaſi impoſſibile eſtimabat de cętero fratrē reſuſcitari propter tempus quatridui. Et ex hoc patet ꝙ non intelligebat ea que dixerat ei chriſtus. s. eodem. Unde: a Dixit ei ieſus: predicta commemorans: b Nonne dixi tibi: quoniam ſi credideris videbis gloriam dei: id eſt glorioſam operationem dei que vt deꝰ operabor. Sed vbi dixit ei hec? Reſpondemus: intelligendū ē ei ſupra dixiſſe/ et euangeliſtā cauſa breuitatis preter-

Gloriam dei: id eſt reſurrectionē fratris. Gloriam autem dei de patre ait: diſcipulis aūt dixit s. eodē. a. Ut glorificet filius dei. Infirmitas enim eorum q̄ audiebant cauſa fuit. Noluit autem dominus durius increpare martham/ ne turbaret inſpectores: ſ que dixerat commemorat tanq̄ non reminiſcentem.

miſiſſe: ſic & de vocatione marię. Vel intelligit in h̄ qd dixerat. s. c. Qui credit ī me etiā ſi mortuus fuerit viuet. c Tulerunt ergo lapidem/ vt iuſſerat. d Ieſus autē eleuatis ſurſum oculis in celum. s. e Dixit pat̄ gratias ago tibi &c. Chryſ. Interrogemus hereticū: vtꝝ chriſtus ab oratione virtutem ſuſcitādi acceperit. Si hoc dixerit: qualiter igit alia miracula ſine oratione fecit dicens: Dico tibi demoniū exi ab eo: Marcl. j.

iam fetet: quatriduanꝰ enī eſt.
a
b Dicit ei ieſus: Nonne dixi ti
bi: quoniam ſi credideris vi
c debis gloriam dei? Tulerunt
d ergo lapidem. Jeſus autem
e eleuatis ſurſum oculis dixit:
f
g Pat̄/ gratias ago tibi q̄m au
h diſti me. Ego autem ſciebam
i
k quia ſꝑ me audis: ſed ꝓ
pter populum qui circumſtat
l dixi: vt credant quia tu me mi
m ſiſti. Hec cūm dixiſſet/ voce
n
o magna clamauit: Laçare ve
p
q ni foras. Et ſtatim prodijt q
r fuerat mortuꝰ ligatus pedes
s et manꝰ inſtitis: et facies illiꝰ ſu
t dario erat ligata. Dicit eis ie
v ſus: ſoluite eū et ſinite abire.

c. Et: Uolo mūdare: Matth. viij. a. Et ſurgēs tolle grabatū tuū: et dimittunt tibi peccata tua: Matth. ix. a. et Marc. ij. a. Et mari dixit: ſile & cōpeſcere: Matth. viij. c. Itē quid habuit chriſtus plus apoſtolis ſi & ipſe oratione indiguit ſicut ipſi? Magis autē/ neq̄ ipſi cū oratione omnia faciebāt ſed & ſępe ſine oratione mirificabant nomen ieſu inuocantes. Si autem nomen eius tantam habebat fortitudinem in apoſtolis/ qualiter ipſe oratione indigebat? Videamus autem et quę ſit oratio. f Pater gratias ago tibi quoniam audiſti me. Quis ita orauit vnq̄ anteq̄ roget qd vt fiat? Gratias ago ait: per hoc oſtendens ꝙ non indiget oratione: qꝛ omnia facit pater quę vult filius quoꝝ vna eſt mens. Unde ſequitur: h Ego autem ſciebam quia ſemper me audis. q. d. oratione non indigeo ad hoc vt fiat mea voluntas: qꝛ vna eſt tibi & mihi volūtas. Et hoc eſt: i Quia ſemꝑ me audis: id eſt nihil eſt cōtrariū mihi ad te. Quare ergo formam orationis aſſumit? Audi qd dicat: k Sed ꝓpter populū qui circumſtat dixi/ hęc: id eſt propter imbecilliores et infirmiores. l Ut. ſ. credant quia tu me miſiſti: id eſt ideo oro ad te/ ne credant me eſſe contrarium tibi: vel ne credant ꝙ opus qd facio nō ſit ex deo. Hoc enim dicere ſoliti erant: Non eſt hic homo ex deo &c. s. ix. c. Et nota ꝙ non dicit: vt credant quoniam ego minor ſum: vel ꝙ ego non poſſim illud per me facere ſine oratione: nec dicit vt credāt ꝙ tu me miſiſti imbecillem/ ſed ſimpliciter/ miſiſti: vt per hoc ſignificet non eſſe contrarium ei. Oſtenſa ergo humilitate per verba/ oſtēdit poteſtatem per opera. Unde ſequitur: m Hec cū dixiſſet/ voce magna clamauit: vt omnes audirent. n Laçare veni foras. Chryſ. Propter quid non dixit: In nomine patris mei veni foras? Item cur nō dixit: reſuſcita eum pater. Reſpondemus: Hoc ſapientię ſuę eſt: per verba condeſcenſionem/ per res vero poteſtatem oſtendere. Item non dixit ſic: reſurge: ſed/ veni foras: vt viuenti enim loquitur ei: et loquitur poteſtatiue. Quid enim huic poteſtati par eſt? Unde ſequit: q Et ſtatim prodijt qui fuerat mortuus. Ecce opus atteſtans
Pſ. 67. ei auctoritatem. Hoc eſt qd dicit Pſ. Dabit voci ſuę vocē virtutis. Hoc eſt qd dicitur. s. v. c. Uenit hora & nunc eſt qn̄ mortui audient vocem filij dei: & qui audierint viuēt. r Ligatus pedes & manus inſtitis/ ſm morem iudeoꝝ. Sꝫ quomodo ligatus potuit ire vel ſurgere? Reſpondemus. In hoc miraculum fuit. s Et facies illius ſudario eſt ligata: id eſt panno inuoluta. Et ſicut illam inuolutionē vocat ligationem: ita forte inſtitos vocat illos pannos quibꝰ inuoluti erant pedes & manus. t Dicit eis ieſus: ſoluite eum &c. Ne putaretur phantaſia eſſe res iſta: nam hoc: id eſt exiſſe ligatum nō minus videbatur eſſe q̄ˀ reſuſcitare: ideo iuſſit vt ſoluant eum/ vt tangentes & prope eum accedentes certiſſime cognoſcant quoniam vere ille ē. v Et ſinite abire: vt ex greſſu probetur vere reſuſcitatus. Vel hoc dicit vt doceat fugere gloriam. Un̄ Chryſ. Vide ingloriationem: nō ducit eum/ neq̄ iubet ſecum ambulare: vt mōſtret/ facto vero miraculo: alijs quidem eſt odor vitę: alijs odor mortis. Unde ſequit:

Puſillanimitatem ex magnitudine peccati: quaſi impoſſibile eſt ſpiritum reſurgere/ cum iam peccatum feteat alijs per manifeſtationem et quatriduanū ſit per conſuetudinem. De hoc fetore dicit Johel. ij. c. Aſcendet fetor eius & aſcendet putredo eius quia ſuperbe egit. Amos. iiij. c. Aſcendere feci putredinem caſtrorum veſtrorum in nares veſtras et nō rediſtis ad me. Et Zach. v. d. dicit: ꝙ iniquitas deferebatur/ vt ędificetur ei domus in terra ſennaar. Sennaar enī īterpretat fetor dētium. a Dicit ei ieſus: nonne dixi tibi: quoniam ſi credideris videbis gloriam dei. Sic erigitur puſillanimitas peccatoris: quādo per fidem promittitur viſio glorię dei. Gloria autem dei eſt miſericordia per quam redditur famoſus & laudabilis. Gloria enim eſt frequēs fama cum laude. In hoc ergo apparet gloria eius q̄ ita liberalis eſt ꝙ inimicos ſuos conuertit ad pacem. Eſa. xlij. b. Gloriam meam alteri non dabo. c Tulerunt ergo lapidem: qd ē quando mollitur cor per attritionem. d Jeſus autem eleuatis ſurſum oculis. Per hoc docet nos ꝙ in omnibus debemus gratias agere poſtq̄ˀ exauditi ſumus de aliquo. Unde
Pſ. 33. dicit: g Qm̄ audiſti me &c. Pſ. Oculi domini ſuper iuſtos: et aures eiꝰ in preces eorum. m Hec cum dixiſſet voce magna clamauit: laçare veni foras. Per h̄ docet nos ꝙ anteq̄ˀ clamemus ad mortuos per pdicationē clamare debemus ad deum per orationem vel gratiarumactionem. Et nota ꝙ dominus clamat voce magna: id eſt affectuoſa per pdicatores ſuos. Vel magnꝰ clamor: magna gratia ad excitandum cor. Et ideo vox magna ē neceſſaria: quia ſurdi ſumus. Unde Eſa. lviij. a. Clama ne ceſſes: quaſi tuba exalta vocem tuam & annūcia populo meo ſcelera eorum &c. o Ueni/ bona faciendo. p Foras: de peccatisꝰ exeundo. Vel/ o Ueni foras: peccatum confitendo. q Et ſtatim prodijt qui fuerat mortuus. Aug. Dum peccator contemnit quaſi ſepultus iacet: quando pęnitet/ ſurgit: quando confitetur/ prodit quaſi de occultis exeundo manifeſtus. Sed adhuc/ r Ligatus/ eſt/ pedes & manꝰ inſtitis: id eſt difficultatibus bene operandi & bene volendi. Prouerb. v. d. Funibus peccatorum ſuorum conſtringitur.
Pſ. Funes peccatorum circumplexi ſunt me. s Et facies illius ſudario erat ligata. Per qd intelligitur obſcuritas intelligendi & cognoſcendi. Ponitur enim velamen ſuper oculos peccatoris. ij. Cor. iij. d. Uelamē poſitum eſt ſuper cor eorum. t Dicit eis ieſus: ſoluite eum & ſinite abire. Sicut dicit Bern. et Augꝰ. Chriſtus ꝑ ſe viuificat iuſtos: miniſtris autem poteſtatem ſoluendi tribuit. Unde Matth. xviij. c. Quę ſolueritis ſuper terram erunt ſoluta et in celis. Hec autem ſufficiant quantum ad moralitatem huius capituli.

Moraliter
11. q. 3. c. Tūc vera
De pe. di. 1. c. Hoc idē phar.
et. c. quē penitet
De ſen. exco. a nobis. 2.

a b Multi ergo ex iudeis q̄ui ve
nerant ad mariam ⁊ marthā
et viderant que fecit ieſus cre
c diderunt in eum. Quidā au
tem ex ipſis abierūt ad phari
ſeos ⁊ dixerūt eis que fecit ie
d ſus. Collegerunt ergo ponti
fices ⁊ pharisei cōcilium ⁊ di
e f cebant: Quid facimꝰ: Quia
g hic homo mlta ſigna facit. Si
h i dimittimus eū ſic / omnes cre
k dent in eum. Et venient ro
l mani / et tollent noſtrum locū
m n et gentem. Unus autem ex ip
o ſis caiphas nomine cum eſſet
p pontifex anni illius dixit eis:
Uos neſcitis quicq̄ nec cogi
q tatis: quia expedit vobis vt
r vnus moriatur homo pro po
pulo: ⁊ non tota gens pereat.
s Hoc autem a ſemetipſo non
dixit / ſed cū eſſet pontifex an
t ni illius prophetauit: quia ie
ſus moriturꝰ erat pro gente.
v x y z Et non tm̄ pro gente: ſed vt fi
lios dei qui erāt diſperſi con
a gregaret i vnum. Ab illo er
go die cogitauerūt vt iterfice
b rent eū. Jeſus aūt iā nō in pa
lā ambulabat apud iudeos:

Uñ ſequit: a Multi ḡ ex iudeis ⁊c. Secūda pars capi/tuli. a Multi ḡ ex iudeis / nō oēs. b Qui venerāt ad mariā ⁊ marthā ⁊ viderāt q̄ fecit ieſus crediderūt i eū: et hi boni. c Quidā aūt ex ipſis abierūt ad phariſeos ⁊ dixerūt eis que fecit ieſus. Dixerunt autem vt dicit Glo. ſiue annūciando vt crederēt / ſiue prodendo vt ſeuirent. Sʒ quo quo modo hoc factum ſit: d Collegerunt ergo pontifices et pharisei cōcilium / aduerſus eū. Chryſ. Cū oporteret ſtupere ⁊ admirari audito miraculo / cogitant interficere eum qui mortuum ſuſcitauit. O de inſania: eum qui in aliorū corporibus mortē ſupauit / morti tradere eſtimabant. Et nota ꝙ dicitur reſuſcitatio laçari facta nono die ante ramos palmarū .ſ. in feria ſexta / et ſabbato tractauerūt de morte eiꝰ: et propter hoc tunc incipit domini paſſio: et dicitur dñica in paſſione. e Et dicebāt / adinuicem. f Quid facie̅mꝰ: quaſi / cur pigritamur / cur nobis nō prouidemus: g Quia hic homo multa ſigna facit. Chryſ. Hominem adhuc vocāt / qui tantam ſuſceperant diuinitatis eius demonſtrationem: ſed inuidia nihil videt / ſed excecat aīam. h Si dimittimus eum ſic: id eſt viuentem et ſigna facientem. i Omnes credent in eum: et adherebunt ei ⁊ ſequētur eum quaſi regem / ⁊ meſſiam. k Et venient romani: Audientes eni̅ hoc dicēt ꝙ fecimus eum regem contra eos.

d Collegerūt ergo ⁊c. In hoc impletū eſt illud Gen. xlix. a. Simeon ⁊ leui vaſa iniquitatꝭ bellantia / in cōſiliū eorum ⁊c. De ſimeon phariſei / de leui ſacerdotes: ſicut dicit Hieroꝰ ſuper Eſaiā viij. c. Duabus domibus iſrael. Item Hiere. xj. d. Cogitauerunt ſuper me cōſilia / dicentes: mittamus lignum in panē eius ⁊c. Hoc dixerūt deriſorie: quia dixerat. ī. vj. c. Ego ſū panis viuus ⁊c.

J.18.c.

B latū eſt

l Et tollent noſtrum locum: id ē ciuitatem / ⁊ templū deſtruēt. m Et gentem: id eſt populum occident vel captiuos ducēt vł vendent. Uel aliter. Ipſi conſpirauerāt iam ſe negaturos tributum romanis. Dixerat autē dñs tributum reddendum ceſari: Matth. xxij. c. Item dixerat Matth. v. f. Si quis percuſſerit te in vnam maxillam: prebe ei ⁊ alterā: Et ſi quis abſtulerit tibi tunicam prebe ei ⁊ pallium: Ideo timebant ne venientibus contra ſe romanis propter negationem tributi / nullus auderet ſe defendere: et ſic tollerent locum ⁊ gentem. Aliter dicit Augꝰ. Sciebāt ꝙ chriſtus dicebat templum deſtruendū ⁊ cerimonialia euacuanda / ⁊ ideo timebant ne ſi omnes crederēt in chriſtum / nemo remaneret çelator templi et legis qui contra romanos ciuitatem ⁊ templum defenderet. Chryſ. dicit / ꝙ hoc dixerunt iudei: Uenient romani ⁊c. non hoc eſtimantes ſed inuidentes / ⁊ per hoc populum concutere ⁊ cōmouere volentes quaſi debentem periclitari a romanis propter ſuſpicionem tyrānidis. Si enim aiunt / viderint eum romani turbam ducentē ſuſpicabuntur nos erigi in tyrannidē / ⁊ deſtruent noſtram ciuitatē. Sʒ cuiꝰ gratia dic mihi ſuſpicarētur hoc romani: Nō deſiſtentiam a romanis docuit: non rebellionē predicauit: nō pecunias ⁊ arma parauit: Nōne cenſū dari ceſari ↄceſſit: Matth. xxij. c. Nōne regē facere voluiſtis ⁊ fugit: Igit hec q̄dē dixerūt iudei non eſtimantes ſed inuidentes. Sequitur. n Unꝰ aūt ex ipſis / pōtificibꝰ: q̄ dicit vnꝰ qr iuerecūdior erat reliq̄s ⁊ i malicia ſingularis. o Caiphas noīe / cū eſſet pontifex āni illiꝰ: et ita audacior fuit ⁊ pmꝰ in loquēdo / ⁊ maioris auctoritatꝭ fuit ꝟbū eiꝰ. p Dixit eis vos neſcitꝭ q̄cq̄ nec cogitatꝭ: qui de h heſitatis vł remediū apponere tardatꝭ. Certū enim ē ↄſiliū. q Quia expedit vobis vt vnꝰ moriat .i. occidat r Homo ꝓ pplo ⁊ non tota gens peat a romanis per ipſum ſi vixerit. Chryſ. Quod ceteri ſub heſitatiōe ⁊ i ordine ↄſilij ꝓpoſuerāt: dicebāt enim: Quid facimꝰ qr h hō ⁊c. h iſte iuerecūde ⁊ nudo capite et cū crudelitate diffinitiue clamauit: Uos neſcitꝭ q̄cq̄ nec cogitatꝭ ⁊c. Et ē ſenſus: Uos ſedetis ⁊ adhuc rē ſegniꝰ attēditꝭ ⁊ neſcitꝭ vnꝰ hoīs ſalutē ↄtēnere ꝓ cōmunitate. Hoc aūt gnitioſa mēte dixerat quātū ad ea q̄ itellexit i ꝟbis: ſ ꝟba i ore eiꝰ ſpūs ſic ordinauit vt ad aliū intellectū eēnt ↄgrua. Uñ ſeqꝭ s Hoc aūt a ſemetipſo nō dixit ſʒ cū eſſet pontifex āni illiꝰ ꝓphetauit .i. qđ dixit prophetia fuit licet non ipſe fuit propheta i h: quia nō intellexit. Chryſ. Uides quāta pontificalis poteſtatis eſt virtus: qr em̄ qualitercūq̄ dignꝰ effectꝰ erat pōtificari: etſi idignꝰ exiſtēs re prophetauit neſciēs q̄ dicebat. Ore eni̅ eiꝰ ſolū vſa ē gr̄a ſiue ſpūſſanctꝰ / ↄtaminatū autē cor nō tetigit. Multi deniq̄ ⁊ alij indigni exiſtētes futura dixerūt: vt nabuchodonoſor: Daniel. ij. c. Pharao / Gen. xlj. a. Balaam: Numeri. xxiiij. a. Orieꝭ ſtella ex iacob. Itē vides quāta ſpūſſcti virtꝰ a mēte gnitioſa valuit ꝟba ꝓferre / ꝓphetie plena magne ⁊ mirabilis. Nō paruū aūt h erat et inimicū prophetare hec. Hoc et alios attrahere poterat: quando viderunt qđ prophetauerat eueniſſe / aliter tm̄ q̄ itellexerat: quia enim mortuus eſt chriſtꝰ / propterea a futuro ſupplicio eruti ſunt fideles. Et hoc eſt quod dr: t Prophauit: qr ieſus moriturꝰ erat ꝓ gēte iudaica. Glo. Hoc tm̄ dixerat caiphas: Sed qr nouerat euāgeliſta fore alias oues / addit: v Et nō tm̄ ꝓ gēte .i. ꝓ iudeis. x Sʒ vt filios dei / ꝑdeſtiatiōe .i. gētiles: y Qui erāt diſpſi / per varios errores vel voluptates vel nationes. z Cōgregaret in vnum / ouile. ī. x. c. ſub vno paſtore. Chryſ. Filios dei gētes vocat euāgeliſta: eo ꝙ futurū erat: ſicut ipſe ait. ī. x. c. Et alias oues habeo ⁊c. Quid ē aūt ꝙ dicꝭ vt ↄgregaret. Reſidemꝰ .i. eos q̄ ꝓpe ⁊ eos q̄ lōge vnū corpꝰ fecꝭ: Eph. ij. c. et. Eſa. lvij. d. Uñ ⁊ q̄ rome ſedet indos mēbrū eē ſuijpſiꝰ eſtimat. Ecce vnio incōpabilis ⁊ oīm caput ē chriſtus. Sequit: a Ab illo ḡ die cogitauerūt / vł ↄſiliati ſunt / ſcđm Chryſ. vt interficerēt eū / animati ꝑdicto verbo caiphe. Sʒ ↄ. ī. vij. a. dicit: Propꝭ h querebāt eū interficere. Et. ī. viij. c. dicit eis chriſtꝰ: Quid me q̄ritꝭ interficere: nō ḡ modo primo. Sol. Glo. Ab illo die ⁊c. Nō q̄n et prius ſed modo diffinite. Idē dicit Chryſ. Priꝰ q̄dē querebāt: nūc aūt et ſententiā firmauerūt ⁊ vt ꝓprio opere vſi ſūt. b Ieſus aūt iam non in palā apud iudeos ambulabat. Glo. Nō ꝙ hoc nō poſſet / ſed docet ſuos cedere furori perſequentiū. Item occultat ſe: vt oſtēdat ſe verū hominē. Si enī cum eis moraretꝭ ⁊ vi diuina ab eis eriperetꝭ / ſolū deꝰ ⁊ non homo putaretur. Itē aliquādo fugit / vt credatur homo: aliquādo manens ſe diuina virtute ab eis protegit / vt deus credatꝭ.

Moraliter l Tollent locū ⁊c. Nota ꝙ propter oppreſſionem quam faciebant romani iudeis facta eſt diſſēſio: ita etiam timendum eſt ne fiat diſſēſio ab eccleſia propter diſtrictionem.

Nota ſimile ſuper Exo. v. d. Fetere feciſtis nomē noſtrū corā pharaōe: dic̄ Glo. Uerum dicūt Quis neſciētes

a Sed abijt in regionem iuxta deſertum in ciuitatem que dicit̄ ephrem. Chryſ. Ephrata: ſed i greco tm̄ habet ephrem. b Et ibi morabatur cum diſcipulis ſuis/ſolū. Ipſi enim permanſerunt ſecum in temptationib⁹ ſuis: vt dicitur Luc. xxij. c. Turbe aūt couenerāt ad diē feſtū: Unde ſequitur: c Proximum autē erat paſcha iudeorum/ et ideo aſcēderūt multi hieroſolymā de regione iudeorum: id eſt de tota iudeorum prouincia: vel/de regione/ in qua erat ieſus iuxta deſertum. Ter enim in anno veniebāt: ſm̄ p̄ceptū: Exo. xxiij. b. et Deut. xvj. c. d Ante paſcha: ideo/ vt ſanctificarēt ſeipſos: id eſt ſanctos ⁊ mundos cuſtodirēt a cohabitatiōe mulierum. Uel purificarēt ſe ab imundicijs q̄s

Moralit̄ a Sz abijt ⁊c̄. Per hoc ſignificatur q̄ iudei: id eſt clerici ⁊ religioſi chriſtum pſequuntur: ſed recipitur in
Matth.26.a. laicis/qui ſunt incul-
Marci.14.a. ti: id ē deſerti: Et di-
Luc.22. cuntur ephrem: id ē fructuoſi in operib⁹
Ps.131. bonis. Pſ. Audiuimus eam i ephrata.

Chryſ. d Multi autem ex regione aſcenderūt hieroſolymā/ purificare ſeipſos: cohibere. ſ. ſe a mulieribus vel ab alijs. Per h̄ moraliter ſignificatur/ q̄ illi qui non purificant ſe in paſcha:
A peiores illis iudeis
Matth.26.a. vident̄. Et nota eti-
Marci.14.a. am q̄ aute paſcha aſcenderunt: in quo cōfunduntur illi qui diſferunt confiteri vſq̄ in paraſceuen.

a ſed abijt in regionem iuxta deſertum in ciuitatē que dicitur ephrem: b et ibi morabat̄ c cum diſcipulis ſuis. Proximū autem erat paſcha iudeorum ⁊ aſcenderunt multi hieroſolymā de regione d ante paſcha vt ſanctificarēt ſeipſos. e f Querebant ergo ieſum et colloquebant̄ adinuicem in templo ſtantes: g Quid putatis q2 h non venit ad diem feſtum? i Dederant autem pontifices k et phariſei mādatū/ vt ſi quis cognouerit vbi ſit/ indicet vt apprehendant eū. Ca. XII

l Jeſus ergo an̄ ſex dies m paſche venit bethaniā n vbi laçar⁹ fuerat mortuus quem ſuſcitauit ieſus. o Fecerūt autem ei cenam ibi:

chriſtum: et de reſponſione chriſti ad andreā ⁊ philippum in qua p̄dicit vocationem gentiū ⁊ premiū: ibi: Erāt aūt quidam gentiles ⁊c̄. Quarto de oratione chriſti ad patrem ⁊ voce facta de celo: non ꝓpter ſe ſed ꝓpter populum: ibi: Pater clarifica ⁊c̄. Quinto p̄dicit iudicium mundi ⁊ tractū populi: ibi: Nūc iudiciū eſt mūdi ⁊c̄. Sexto eis obijcientib⁹ q̄ chriſtus non morit̄/eos de tenebris arguit: ibi: Rn̄dit ei turba ⁊c̄. Septimo narrat euāgeliſta qualit̄ ſe abſcōdit ab eis/ſignificans q̄m abſcōſa erat veritas ab eis ꝑ infidelitatē: ſicut p̄dixit eſaias: ibi: Hec locut⁹ eſt eis ieſus ⁊c̄. Octauo ponit euāgeliſta verba chriſti: quib⁹ ſe dicit lucē et ſaluatorem ⁊ non iudicem: et q̄ a ſe non loquitur ſed a patre: ibi: Jeſus autem clamauit ⁊c̄. Continet autem prima pars hui⁹ capituli aduentū ieſu in bethaniam/ ⁊ cenam factā/ marie deuotionem in vnctione ⁊ iude maliciam ſimul ⁊ reſponſionem domini. Dicit ergo l Jeſus ḡ ante ſex dies paſche: id eſt ſexto die ante paſcha/ ſiue ꝑ ſex dies ante paſcha i ſabbato. ſ. ante ramos palmaꝝ. m Uenit bethaniam. Aug⁹. Sciens eos conſpiraſſe/ venit quaſi agnus ad victimam: Hiere. xj. d. vt verum paſcha habeamus. Tunc enim erat plenitudo templis: Gal. iiij. a. n Ubi laçarus fuerat mortuus/quem ſuſcitauit ieſus. Rab. Jdeo ꝓus in bethaniā venit/ vt reſuſcitatio laçari altius memorie omnium traderet̄/ ⁊ inexcuſabiles iudei cōfunderentur tractātes de morte tanti ſuſcitatoris. o Fecerunt autem ei cenam ibi: id eſt i bethania/ ⁊ in domo laçari. Chryſ. Manifeſtum eſt quoniam in domo laçari pulmentum erat: quaſi enim amici ⁊ dilecti ſuſcipiunt ieſum in hoſpitio. Quidam autem aiunt q̄m in aliena domo hoc factum eſt. Jn Matth. autem. xxvj. a. habetur: Cum eſſet in bethania in domo ſimonis acceſſit ad eū mulier habens alabaſtrum. Sed Chryſ. videtur velle q̄ alia ſit vnctio hic/ et in Matth. xxvj. Communis autem opinio q̄ eadem ſit. Nota q̄ iohannes quātitatem exprimit/ cum dicit: Libram. Et materiam/ cum dicit: nardi. Et ſinceritatem/ cū dicit/ piſtici: id eſt non adulterati. Et precioſitatem: precioſi. Matthe⁹. enim. xxvj. exprimit vas alabaſtrum ⁊c̄. Et eſt genus marmoris candidi ⁊ perlucidi varijs colorib⁹ interducti qđ incorrupta ſeruat vnguēta. Nardus autem eſt frutex aromatica craſſa radice/ ſed breui/ ſpiſſa/ nigra ⁊ fragili/ cypreſſini odoris folio paruo denſoq̄: cui⁹ acumia i ariſtas ſe ſpargūt: pigmētarij aūt ſpicas et folia nardi

cōtraxerāt: vl̄ ex cōtactu mēſtruate/ vl̄ mortıcini/ vl̄ talib⁹/ ſic p̄ceptū erat: Numeri. ix. vt ſic mūdi comederent paſcha. Ul̄ ſm̄ Glo. Ut ſanctificarēt ſeipſos. i. vt illi⁹ diei celebratiōe ſanctificarent̄. e Querebāt ḡ ieſū/ male: ⁊ maxime pontifices ⁊ phariſei. Chryſ. Mirabilis purificatio/ cū contaminata voluntate/ cum homicida mente/ cum ſanguinolentis manibus. f Et colloquebant̄ adinuicem in templo ſtantes: Maxime cuſtodes templi ⁊ ſacerdotes: et ita patet q̄ templum fecerant ſpeluncam homicidij. Unde Hiere. vij. b. Nunquid non ſpelunca latronum facta eſt dom⁹ iſta i qua inuocatū ē nomē meū ⁊c̄. Jdē. ȝ. ij. c. Aug⁹. Obliti ſue ſanctificatiōis tractant de nece agni. g Quid putatis: id eſt quam cauſam putatis: h Quia nō venit ad diē feſtum? q. d. que eſt cauſa more eius: ſcit ne ipſe q̄ aduerſus eum ſit firmata ſentētia? Chryſ. ponit aliam litterā. Putatis q̄m nō venit i feſto. Per paſcha inſidiabant̄ et tpe feſti tpus faciebāt occiſiōis: q̄ſi hic i feſto occidi eū ⁊ cadere oportet tpe vocāte eū. O de impietate: q̄ſi amplioꝛi op⁹ erat religione/ q̄ſi noxios oportebat dimittere: tūc innocentē venari conant̄. i. capere. i Dederāt em̄/ vel/ aūt pōtifices et phariſei mandatum/ ſiue/ pronūciationē: id eſt ſententiam vel edictū: k Ut ſi quis cognouerit vbi ſit/ indicet vt apprehendāt eum/ ad occidēdū. Chryſ. O de inſania: et nimirum/ olim vnde apprehendere volentes nō ſolum nō profecerūt/ ſed ⁊ deriſibiles facti ſūt. Sepe em̄ icidēs in man⁹ eorū effugit: et volentes eum occidere/ detinet ita vt nocere non poſſint et admirari facit virtutis demonſtratione eos conpungere volens: et vt cum ceperint eum diſcant q̄ nō captus ſit ex ipſoꝝ fortitudine/ ſed ex ſua ꝯceſſione: Neq̄ enim tunc capere potuerūt/ cum prope eſſet. ſ. in bethania: ſ et quando comprehenderūt proiecit eos reſupinos.

Jeſus ergo ante ſex dies paſche ⁊c̄. Expoſitio Capituli. XII. Iſtud capitulum diuiditur in octo partes. Primo ponitur aduentus eius in bethaniam. Secūdo aduētus eius in hieruſalē: ibi: Jn craſtinum autem turba ⁊c̄. Tertio agit de deſiderio gentiliū vidēdi

Moralit̄ m Jeſus ergo ante ſex dies paſche venit bethaniam vbi laçarus fuerat mortu⁹ ⁊c̄. Moraliter
Per hoc ſignificatur q̄ vbi eſt obediētia vel obediens anima/ eſt ieſus: ibi eſt gratia/ ibi mortuus ſuſcitatur. Item ꝑ hoc q̄ chriſtus prius venit in bethaniam anteq̄ iret in hieroſolymam: ſignificatur q̄ via celorum eſt cuſtodia mandatorum. Unde Matth. xix. c. Si vis ad vitam ingredi ſerua mādata. o Fecerunt aūt ei cenam ibi/ martha et laçarus. Per martham boni/ qui non fuerūt i mortali intelligi poſſunt: per laçarum illi qui fuerūt in magnis flagitijs. Martha facit ei ꝯuiuiū in recordatiōe bn̄ficioꝝ: Laçar⁹ aūt in ꝯtritiōe pctōꝝ. Luc. v. f. Fecit ei ꝯuiuiū leui i domo ſua. Dn̄s aūt affert etiā ibi bona ſua ⁊ partē ſuā i ſymbolo. Sap. vij. b. Uenerūt mihi oīa bona pariter cū illa ⁊c̄. Dn̄s em̄ affert cū martha gratiā ꝓficiēdi: cū laçaro graꝫ remiſſiōis. Apoc. iij. d. Ecce ego ſto ad oſtiū ⁊ pulſo.
* Luc. xv. c. Pat facit

& ⁊ folia nardi celebrāt. Vñ ad cōmēdationē vnguētı/ait Mar
Marc.14.a. cus: Spicati pcioſi. a Et martha miniſtrabat/ nō ma
ria: vt etiā dicit Luc.x.g. b Laçar⁹ vero vn⁹ erat ex
diſcumbentib⁹ cū eo. Chryſ. Hoc ſincere reſurrectio/
nis ſignum eſt/poſt multos dies ⁊ viuere ⁊ manducare. Hoc
idem dicit Glo. Et
dicit Aug⁹ in libro
de verbis domini
de iſto laçaro: qui la
Math.26.a. çarus et biathana/
Marc.14.a. tos dicebat: et mul/
Luc.7.f. ta de locis penalib⁹
referebat conuiuanti
bus ⁊ de triſtegis in
ferni. c Maria
ergo accepit li/
bram vnguenti.

a b Et martha miniſtrabat: laçar⁹
vo vn⁹ erat ex diſcumbenti/
c bus cum eo. Maria ergo ac/
d cepit libram vnguenti nardi
e piſtici precioſi: et vnxit pedes
f ieſu/ et extersit capillis ſuis
g pedes ei⁹: et dom⁹ impleta ē
h ex odore vnguēti. Dicit ergo
i vn⁹ ex diſcipul' ei⁹ iudas ſca/
riothis/q̄ erat eū traditurus:
k l Quare h̄ vnguētū nō venit
trecēt' denarijs ⁊ datū ē ege/
m nis? Dixit aūt h̄/ñ q2 d̄ egenis
ptinebat ad eū: ſed q2 fur erat

q.d. vna ſoror miſterio intēdebat: altera vnctioni. d Nar
di piſtici precioſi. Precioſum enim vnguentum fit de nar
do: maxime de ſpicis. Vnde dicit Marcus. xiiij.a. ſpicati:
hic autem dicitur piſtici a loco. Vel Piſtici: id eſt fidelis nō
adulterati. e Et vnxit pedes ieſu. Hoc autem factum
eſt in ſabbato ante ramos palmarum. Ideo dñs papa in illo
ſabbato lauat pedes pauperum: nec facit ſtationem: ſed intē/
dit operib⁹ miſericordię. Ideo etiam ſabbatū illud non habet
proprium officium/ſed de illo ſcribitur: Sabbatum vacat:
quia tunc noſtra communicare debemus ⁊ operibus miſeri/
cordię intendere. f Et extersit capillis ſuis pe/
des ei⁹: de ſuo digniori honorans eius humiliora: quia qd̄
infirmū eſt dei/forti⁹ eſt omnibus hominibus. j. Cor. j.d. Et
ſicut dicit Chryſ. q2 credebat eum deū. Hoc fecit: g Et
domus impleta eſt ex odore vnguenti. In quo oſtē
ditur vis vnguenti. De cuius etiam precioſitate ſubditur po/
ſtea. h Dicit ergo vnus ex diſ/
h Vnus. Chryſ. cipulis eius/i ſuperficie: vel aliquan
Qualiter Matthe/ do etiā in re. i Iudas ſcariothis
us dicit/q̄ omnes h̄ qui erat eum traditurus: quia iam
dixerunt? Sol. Et erat diſpoſitus ad tradendum ⁊ in ꝓpo
omnes ⁊ ille: ſed re/ ſito tradendi. Iſte moritur bono odo/
liqui alia mente. re vnguēti/ de quo alij viuunt: vt dicit
Glo. Et Aug⁹. Noli inuidere/⁊ te nō
occidet bonus odor. ij. Cor. ij.d. Chriſti bonus odor ſum⁹:
alijs vitę ⁊c. Greg⁹. Idem ſibilus equos mitigat: canes inſti
gat. k Quare hoc vnguentum. Hoc: id eſt tale ſiue
tam precioſum: l Non venit/vel/venditur trecentis
denarijs: ⁊ datum eſt egenis. Ecce ſub pretextu ⁊ figu/
ra religionis eam increpauit/⁊ ſub forma pietatis. m Di/
xit aūt hoc/ nō q2 de egenis ptinebat ad eum. Glo.
Ne cura pauperū hęc putarem⁹ eū dixiſſe: determinat euan/
geliſta cur hęc dixerat. Sed q2 fur erat. Et oñdit quō fur.
& Et: id ē quia. Loculos
aliter * Luc.xv.c. Pater facit conuiuium filio prodigo. Et ioſeph
fratrib⁹. Geñ.xliij.g. Heſter.ix.d. Dies epularum atq3 leti/
cię: et mittent adinuicem partes. Qd̄ fit quādo vnus gaudet
de conuerſione alterius: vel quando ſubuenitur pauperibus
per elemoſynas. a Et martha miniſtrabat: laçarus
vero vn⁹ erat ex diſcumbentib⁹ cum eo. Luc. xxij.
c. Quis maior eſt: qui miniſtrat aut qui recumbit? Nonne q̄
recumbit. Ergo maior ē in cōuiuio dñi laçarus q̄3 martha: q2
peccator de magnis flagitijs conuerſus magis feruet in bo/
num. Vnde Roma. v.d. Vbi abūdauit delictum ⁊c. Et quot
peccata fecit: tot habet fercula/dolens de eis ⁊ gaudens quia
liberauit eum domin⁹. Vnde Eccj. xliij. c. Qui nauigant ma
re enarrant pericula eius. c Maria ergo accepit librā
vnguēti nardi piſtici precioſi: ⁊ vnxit pedes ieſu.
Matth. xxvj.a. habet q̄ vnxit caput ei⁹: In quo ſignifica/
tur/q̄ ⁊ deuotio habēda eſt/et circa incarnationē eius quę ſi/
gnificatur per caput/ et circa finem ſiue mortem. Exo. xij.b.
Caput cum pedib⁹ ⁊ inteſtinis vorabitis. Vel caput eſt dei/
tas: pedes humanitas. j. Cor. xj.a. Caput chriſti de⁹. Hic
autem ſignificatur per vnguētum/deuotio mētis: ſiue ope
ra deuotionis. In quibus attēdenda ſunt quattuor. Men
ſura/vnde dicitur: libram. Et humilitas/cum dicit: nar
di. Et ſinceritas/cum dicitur: piſtici. Et charitas/cū di/
citur: precioſi. Dicit enim Bern. q̄ rara hora et parua
mora. Vñ et aq̄
ſiloe non cōtinue
fluunt ſed raro et
cum ſilentio: vt
dicit Glo. ſ. ix.
De h̄ vnguento
ſatis habet ſuper
Mat. xxvj.a. et
Marc. xiiij.a.
Vl' pedes hor ſt
paupes: de quib⁹
ſubditur: f Et
extersit capillis ſuis pedes ei⁹. Luc. vij.f. habet: q̄
rigauit pedes dñi: Qui ſignificant paupes. Eſa. lx.c. Lo/
cum pedum meorum glorificabo: id eſt cęnobia ditabo: in
quibus in pncipio fuerunt pauperes. Eſa. xlj.a. Semita i
pedibus eius nō apparebit: id eſt nec minima peccata. Apo/
ſtolus bene dicebat ſe pedem dñi eſſe: quia dñm vehebat.
ij. Cor. iiij.c. Mortificationē dñi in corpore noſtro circū
ferentes. Sunt ergo pedes rigandi lachrymis compaſſio
nis: vngēdi ſuauitate ꝯſolationis: tergendi capillis: id eſt
fouendi elemoſynis ⁊ operib⁹ pietatis. De primo dicitur
Eſa. lviij.c. Si effuderis eſurienti animā tuam ⁊c. cōpati/
endo. De ſecūdo: id eſt de vnctione habet Eccj. xviij.b.
Nonne ardorem refrigerabit ros: ſic et verbum melius q̄3
datum? De tertio dicitur Luc. xj.f. Qd̄ supereſt date ele/
moſynam. Per capillos enim deſignant tempalia. Vnde
Numeri. viij.b. precipit leuitis vt radāt pilos capitis ⁊ bar/
bę: vt nō remaneāt eis niſi radices. Habēt eni reddit⁹ re/
naſcētes. g Et domus impleta eſt ex odore vn/
guenti. Apls. ij. Cor. ij.d. Bonus odor ſumus in om/
ni loco. h Dicit ergo vnus ex diſcipulis eius iu
das ſcariothis q̄ erat eū traditur⁹: q̄re hoc vn/
guētū ⁊c. Ita multi murmurāt ꝯtra ꝯtēplatiuos ⁊ deuo/
tos ⁊ eſtimāt totū tempus pditū qd̄ impendit deuotioni.
Vñ Matth. xxvj.a. Vt qd̄ perditio hęc vnguenti facta ē?
m Dixit aūt hoc: nō q2 de egenis ptinebat ad
eū: ſ3 q2 fur erat. Ita et multi ſacerdotes plus loquunt
de elemoſynis faciēdis pro ſua cupiditate q̄3 pauperū vti/
litate. Et nota de iſto iuda: q̄ fuit fur ⁊ pditor ⁊ comedēs
cū dño/cōfeſſus eſt/deſperauit/retulit denarios ad ſacer/
dotes/ ſuſpenſus crepuit medius. Sicut autem per iu/
dam: id eſt per bonam confeſſionem fratres ſui ioſeph ſunt
reconciliati: ſic econtrario per malam confeſſionem multi
damnant. Fures ergo ſunt in confeſſionib⁹: qui ſubticent
quędam peccata vel circumſtantias quę aperte aggrauāt
peccatum/ ne nimis mali appareant: cum tñ dicatur Eſa.
xiiij.c. Perdam babylonis nomen ⁊ reliquias ⁊ progeni/
em ⁊ germē. Geñ. xxxj.d. dic iacob ad laban: Apud quē/
cunq3 inueneris deos tuos: necetur coram fratribus ſuis.
Per laban/qui interpretat dealbatus: ſignificatur diabo/
lus: qui ſub ſpecie boni temptat per idola peccata: et ille in
quo inuenientur idola in iudicio/cum ſcrutabitur domin⁹
hieruſalem in lucernis necabitur coram oib⁹. Ps. Scru/ Ps.7.
tans corda ⁊c. Item iudas prodit dominū: quando veni/
ens ad confeſſionem non habet propoſitū dimittendi pec
catum. Et tales ſignificantur Matth. xxvij.d. per illos q̄
genuflexo illudebant dominū ⁊ ſpuebant in faciem eius:
qd̄ eſt quando reſpuunt iuſticiam penitentię. Item iudas
confeſſus fuit licet falſo/cum habebat manum in catino cū
domino/dicens: Nunquid ego ſum rabbi? qd̄ fit quando
vſq3 ad paraſceuen vl' ſabbatū vel etiam diem paſchę dif/
ferūt cōfiteri/quādo debēt cōmunicare. Et tales quo ad h̄
peiores vident herode: q̄ p aliq̄s dies añ paſcha venit vt pu
rificaret ſe ⁊ comederet paſcha: Luc. xxiij.a. Et ſ. xj.g.
* Aſcenderunt multi

B a ¶ Et: id eſt quia: b ¶ Loculos habens: id eſt dñi loculorum cuſtos. c ¶ Ea que mittebantur/ in loculos/ portabat. Augꝰ. Nõ ſolum portat miniſterio/ ſed ⁊ tollebat furto: id eſt aſportabat. Habebat enim vxorē ⁊ filios: ſicut ſcri- Pſ. 108. ptum ē de eo: Fiant filij eius orphani ⁊ vxor eiꝰ vidua. Vxori ergo ⁊ filijs dabat ea que furabatꝛ. Et nota ꝙ dicit Augꝰ: Cui angeli miniſtrabãt/ loculos habet in ſumptus pauperũ B condeſcendens infirmis. Hic aũt querit Vl. †Sinite Math. 26. a. Chryſ. quare furi cõmiſit loculos pauperum: et diſpenſare fecit auarum exiſtentem? Illud vtiqꝫ dicemus/ ꝙ ineffabilem rationē nouit deus. Si ꝙo oportet ⁊ nos conijciētes dicere/ hoc reſpondebimus: Vt omnem abſcidat occaſionem: Non enim habebat dicere/ quoniam propter de- Vl. teſt ſiderium pecunie feci proditionem: habebat enim ex loculo ſufficientem concupiſcentie mitigationem. Itē Chryſ. Volēs detinere nequitiã iude/ cõmiſit ei loculos/ auferens ab eo omnem excuſationem.

a b c d e f ēt loculos habēs/ ēa que mittebantur portabat. Dixit ergo ieſus: †Sinē illam: vt i diem ſepulture mee ſeruet illud.
g Paupēres eñi ſemp habebitis
h vobiſcũ: me aũt nõ ſemp ha-
i bebitis. Cognouit ergo tur-
k ba multa ex iudeis quia illic
l eſſet: ēt venerũt nõ propter
ieſum tñ ſed vt lazarũ viderēt quē ſuſcitauit a mortuis.

d ¶ Dixit ergo ieſus/ ſine illam ⁊c. Chryſ. Cur non arguit diſcipulum pro muliere: vel cur nõ dixit ſaltem id qđ dicit euangeliſta. ſ. ꝙ propter proprium furtũ increpabat mulierem? Sol. Multa longanimitate conuertere eum volebat: Nouerat ꝙ proditor erat: et iõ ſepe ⁊ occulte corripuit: vt. ſ. vj. g. Augꝰ. Nouit furem/ ſed non prodit/ docens tolerare malos. Tñ obſequiũ marie cõmendat/ oſtēdens ꝙ eſſet moriturus et ad ſepeliendũ aromatibus vngendus. Vnde dicit: e ¶ Sine illam: id eſt dimitte. f ¶ Vt in diē ſepulture mee ſeruet illud/ vnguentũ de quo dñm vnxerat. De illo eñ vnguento forte reſeruabat: nec tñ de illo dñm vnxit. Vel/ Seruet illud: id eſt conſimile. Vel/ Illud. i. memoriã huius facti conſeruet: vt ſi nõ rem impleat/ tñ deuotionem poſt meam mortem. Vel/ Seruet illud: id eſt effũdat qđ eſt ſeruare: Tũc eñ ſeruatur ⁊ reponitur theſaurꝰ/ cũ bene eroga- Math. 26. a. tur. Et hoc dicit: qꝛ dixerat iudas: Vt quid perditio hec ⁊c. Dñs eñ dicit: ꝙ eſt ſeruatio nõ perditio. Chryſ. ponit apertius. Dimitte eã: in diē eñ ſepulture mee hoc fecit: Qđ etiam et marcus dicit. xiiij. a. Qđ habuit: id eſt qđ potuit/ hoc fecit: Preuenit enim vngere corpꝰ meum in ſepulturam: ponendum/ ſubaudi: vel in ſignũ ⁊ officium ſepulture. q. d. Sine vt faciat viuo quod volet facere mortuo/ ſed non poterit. Et forte a ſpiritusancto/ licet neſciens ſic preoccupauit vnctionē ſepulture mulier. Et nota ꝙ dicit: In diem ſepulture. Chryſ. Sepulturam dicens/ proditorem rememoratus eſt: ſed non ſcalpit eum redargutione/ neqꝫ emollitꝛ hoc verbo: ⁊ tñ ſufficiens erat hoc verbum in propitiationē eum immittere. q. d. O iuda oneroſus tibi ſũ/ expecta parũ ⁊ abibo. Sed nihil horum ferrum flexit: ipſa nocte qua eum prodidit/ eiꝰ pedes lauit: menſa cũ eo ⁊ ſale participauit: qđ latrocinales etiam animos conſueuit detinere: et verba alia locutus eſt ſufficientia etiam lapidem emollire. g ¶ Pauperes eñi ſemper habebitis vobiſcũ. Dñs oſtendit mulierē eſſe ſinendam propter pietatem et compaſſionē. Hic oſtendit per rationem: quia pauperes ſemper ſunt futuri quibus elemoſyna poteſt impendi. Vnde Deut. xv. c. Non deerunt pauperes ĩ terra habitationis tue. Ipſe vero paruo tempore erat in terris mãſurus. Et hoc eſt. h ¶ Me autē non ſemp habebitis. Glo. Corporali preſentia ⁊ viſibili. Vel: Nõ habebitis: O tu iuda/ ⁊ q̄ huiuſmodi eſtis: qꝛ ſi modo cõmunicãt mali ſacramentis/ poſtea non habebũt deum/ vt boni. Sequitur: i ¶ Cognouit ergo turba multa ex eis. Iſtud cõtinuatꝛ ad id qđ dꝛ ĩ principio capituli: Venit ieſus bethaniã. Cognouit ergo turba multa ex iudeis/ hieroſolymitanis: quia prope erat hieruſalem/ ⁊ rumor de ieſu cito diffundebatur. k ¶ Quia illic eſſet: id eſt in bethaniã. l ¶ Et venerunt non propter ieſum tñ/ ſed vt lazarum viderent quem ſuſcitauit/ ieſus/ a mortuis. Augꝰ. Curioſitas hos non charitas adduxit. Vel turba ſimplex que

credebat/ miraculꝰ veniebat ꝓpt̕ deuotionē miraculi vidēdi.

B Cogitauerũt aũt: qꝛ. ſ.

* Aſcenderunt multi hieroſolymam de regione ante pa- Moraliter ſcha vt ſanctificarent ſeipſos. Item iudas deſperauit: cui ſimilis eſt ille qui oſtenſa ſibi a ſacerdote enormitate peccati ſui: et ꝙ oportet eum dimittere peccatũ ⁊ agere penitentiã/ deſperat dicens: Quis poſſet hoc facere? Tales ſunt formidoloſi ⁊ timidi qui non ſunt apti in bello dñi: ſicut dꝛ Deut. xx. et Iudic. vij. et. j. Machab. iij. g. Itē retulit denarios ſacerdotibus dicens: Peccaui: Ita ⁊ aliq̄ dãt ſacerdotibꝰ ⁊ pauperibus pecuniam/ credētes emere impunitatem peccati. Eccl. vij. a. Ne dicas ĩ multitudine munerũ meorum reſpiciet deus: et offerente deo altiſſimo munera mea ſuſcipiet. Itē ſuſpenſus crepuit: Sic aliqui in penitētia ſua per elationē ſuſpendũtꝛ ⁊ crepant/ ⁊ interiora bona perdunt. Et de talibus dicitur Deut. xxj. d. Maledictus omnis qui pendet in ligno. a ¶ Et loculos habēs/ ea que mittebantur portabat: id eſt aſportabat. Per quem ſignificantur officiales in religionibꝰ: qui bona cõmunia conuertunt in proprios vſus vel parentum ſuorũ. Item clerici et ſacerdotes qui cuſtodiunt loculos dñi: quia ſunt miniſtri patrimonij chriſti: nec ſũt poſſeſſores bonorum eccleſie/ ſ᷑ cuſtodes: vnde fures ſunt ⁊ latrones ſi ea in ſuperfluis expendant. Bern. Sane patrimonia ſunt pauperum facultates eccleſiarum: ⁊ ſacrilega eis crudelitate ſurripitꝛ quicquid ſibi miniſtri ⁊ diſpenſatores non vtiqꝫ dñi vel poſſeſſores/ vltra victum accipiunt ac veſtitum: Nec enim ordinauit deus his qui euangelio ſeruiunt/ de euangelio querere delitias vꝉ ornatũ: ſ᷑ viuere/ ait paulus ex eo. d ¶ Dixit ergo ieſus: ſine illam/ vt in diē ſepulture mee ſeruet illud. Ita dicit dominꝰ: noli iſtum contemplatiuum impedire in adminiſtratione: ſed dimitte eum in contemplatione ⁊ deuotione: quoniam veniet tempus quando abſcondar ab eo vt nõ habeat †delectationē in me. Vel Vl. †delectatiõe In diē ſepulture mee: id eſt ĩ memoriã paſſiõis mee. Dominus enim vult ꝙ ſemper vnguentum habeamus paratum in ſepulturam eius: id eſt vt ſemper deuotionē habeamus in recordatione ſue mortis. g ¶ Pauperes eñi ſemper habebitis vobiſcum: id eſt opera actiue. h ¶ Me autem nõ ſemper habebitis: id eſt meas conſolationes ſpirituales ⁊ viſitationes. Et ideo q̄diu homo poteſt eſſe cum rachel/ ſit cũ ea: quia multo tempore emitur ⁊ labore/ ⁊ paruo tempore tenetur/ ⁊ cum difficultate impregnatur. Lia vero: id eſt actiua ſemper eſt parata et fecundatur cito. Vel/ Pauperes: id eſt quinqꝫ ſenſus qui ſemper mendicant. Vnde Eccľs. j. b. Non ſatiatur oculus viſu ⁊c. i ¶ Cognouit ergo turba multa ex iudeis qꝛ illic eſſet: id eſt in anima penitente ⁊ obediēte. l ¶ Et venerũt nõ propter ieſum tñ/ ſed vt lazarum viderent quem ſuſcitauit a mortuis. Sic facit dominꝰ: qꝛ qñ videt hoĩes duros ad cõuerſionē/ ſuſcitat aliquando aliquem qui diu fuit ĩ magnis flagitijs/ vt exemplo illiꝰ alij attrahantur: Sicut auceps auem ponit in decipula: que cãtat ⁊ mouet alas et volitat/ vt alie videant ⁊ veniãt: et precipue aues inſtabiles ibi ponuntur: per quas ſignificantꝛ peccatores: qui totum ſeculũ amplexati erãt. Sic etiam venatores in nemore porcum viuũ capiũt et faciunt eum clamare/ ⁊ ad eius clamorē alios venientes capiunt: Ita dñs peccatores quãdoqꝫ ponit in magna penitētia vel in religione: qđ admirãtes alij ꝯuertuntꝛ ad dominũ. Et tales ꝑ ſamaritanã ſignificantꝛ. ſ. iiij. d. Ad curꝰ clamorem plures occurerũt ad fidem. Et ſignificantꝛ ꝑ abner: de quo dicitur. ij. Reg. iij. a. Pugna erat intꝛ dauid: id eſt chriſtũ et iſboſeth: id eſt virum cõfuſiõis. i. diabolũ:

* Et abner princeps

¶ a Cogitauerũt aũt: q.ſ. ꝓpter laçarum veniebat turba: b Principes ſacerdotũ vt ⁊ laçarũ interficerẽt: nõ ſolũ ieſum. c Quia multi ꝓpt illũ abibant ex iudeis ⁊ credebãt ĩ ieſũ. Aug⁹. Quia miraculũ nõ poterãt occultare vel negare/ ſtulte voluẽt occidere: q̃ſi nõ poſſit reſuſcitare occiſũ qui ſuſcitauit defunctũ. Et nota ꝙ turba credẽte pncipes ſeuiũt. Vñ Chryſ. Sic diuitię collũ erigere faciũt: ita et pncipatus. Sed illę quidẽ in auariciam: hi vero ĩ amentiã ducũt. Vide deniꝗ iudeoꝝ plebem ſanã: pncipes autem corruptos. De plebe eñi dicit frequenter ab euãgeliſtis: Multi crediderũt in eum. De principib⁹ aũt ↄtrariũ. Vñ.ſ. vij.d. De turba mlti crediderũt ĩ eũ. Et ĩ eodẽ. g. dicũt ipſi pncipes: Nunquid ex pncipib⁹ aliqs credidit ĩ eũ aut ex phariſęis? ſed turba hęc quę non nouit legẽ maledicti ſũt. Eos q̃ credebãt maledictos dicebant: ſe autẽ qui interficere ſtudebãt prudẽtes. Sed ⁊ hic turba credit: principes aũt nõ cõtẽti ꝓpriis malis/ etiã laçaꝝ occidere conant. Vñ dr Cogitauerũt aũt pncipes ſacerdotũ vt ⁊ laçaꝝ interficerẽt ⁊c. Chryſ. Eſto: chriſtũ volebãt occidere/ vel q̃ ſabbatũ ſoluebat/ vl̃ q̃ ſeipſũ pr̃i ęqualẽ faciebat/ vl̃ ꝓpter romanos ablaturos ciuitatẽ: ſed laçarũ q̃re? Nunq̃d crimen ẽ a chriſto bñficiũ ſuſcepiſſe? Vides igit q̃lit eoꝝ pncipũ occiſiua eſt optio .i. volũtas. Hic aũt quęrit: quare cum alia multa ſigna fecerit chriſt⁹: nullũ eos ita ſeuire fecit/ neqꝫ paralytici/ neqꝫ cęci ſicut illud? Sol. Iſtud natura mirabili⁹ erat. Itẽ q̃ poſt mlta alia factũ ẽ iſtud. Itẽ q̃ magis inopinabile erat mortuũ q̃triduanũ videre ambulantẽ ⁊ loquẽtẽ. Etſi eñi alioſ mortuos ſuſcitauerat/ ſed nõ ſepultũ et q̃triduanũ. Itẽ alibi incuſabãt de trãſgreſſione ſabbati: vt in cęco ⁊ in paralytico: et hoc modo auertebãt turbas a chriſto: hic aũt nõ poterant criminari ſabbatũ: q̃ tũc nõ erat ſabbatũ: neqꝫ q̃m deo aduerſabat poterãt dicere. Orõ eñi eos obſtruebat: orauit eñi ad prẽm in reſuſcitatiõe ei⁹. Quia igit ⁊ qd̕ ſemp incuſabãt ablatũ erat ⁊ ſignũ pręclarũ erat/ ad occiſionẽ ei⁹ qui curat⁹ ẽ ꝓrumpũt: Ita ⁊ ĩ cęco hoc vtiqꝫ feciſſent/ niſi haberẽt incuſare de ſabbati trãſgreſſiõe. Itẽ alia ratio. Cęcus q̃dem ignobilis erat/ et eiecerunt eũ de tẽplo: hic laçarus vero inſignis ⁊ nobilis: qd̕ patet ex eo ꝙ multi venerũt in ↄſolationẽ ſoroꝝ ei⁹. Itẽ q̃ oib⁹ videntib⁹ factũ eſt miraculũ laçari. Itẽ ꝫ marie pncipes mordebat: q̃ inſtante ſolẽnitate paſchę/ oẽs dimittẽtes hieroſolymã ad bethaniam ↄcurrebãt. Sequit: d In craſtinũ aũt/ in dñica die in ramis palmarũ. e Turba multa q̃ venerat ad die feſtũ/ ſm legis p̃ceptũ. Exo. xxiij.b. f Cũ audiſſet q̃ venit ieſus hieroſolymã: acceperũt ramos palmarũ/ ſignificãtes eũ victorẽ eẽ ⁊ regẽ. g Et proceſſerũt obuiã ei. Chryſ. Ali⁹ euãgeliſta dicit ꝙ veſtimẽta etiã ſternebãt pedib⁹ eius: et ꝙ oĩſ ciuitas ↄcuſſa ẽ cũ tãto intraret honore. Sꝫ quęrit quõ q̃ prius nõ in palã in iudęã ambulabat/ ſed receſſit ĩ deſertũ: vt dicit.ſ.x.g. nũc in hieruſalẽ cũ tãta intrat audacia? Sol.

Chryſ. Ramos autem palmarũ ⁊ oliuarũ ⁊ veſtimenta ſubſtrauerũt/ oſtẽdẽtes q̃m maiorẽ q̃ꝫ de ꝓpheta opinionẽ habebant de eo.

Cũ extinxiſſet furorẽ eoꝝ receſſiõe/ nũc ſedatis eiſ reuertitur. Vel melius. Multitudo quę pręcedebat et quę ſequebatur in timorẽ miſit pncipes vt nõ auderẽt inſurgere modo ĩ chriſtũ: Nullũ eñi ſignũ ita traxit turbã ſicut laçari. h Et clamabãt. Ecce patet ꝙ multis modis honorãt eum turbę. Et manib⁹: q̃ afferũt ramoſ. Et veſtib⁹: q̃ ſternũt veſtimẽta. Et pedib⁹: q̃ occurrũt. Et vocib⁹: q̃ laudãt dicẽtes: i Oſãna bñdict⁹ q̃ venit ĩ noĩe dñi rex iſrl̃. Vox eoꝝ duo ↄtinet. Orõnẽ et laudẽ. Primo orãt dicẽtes: Oſanna .i. ſalua/ obſecro. Oſanna eñi vt dicit Hiero⁹: hebręũ verbũ eſt/ cõpoſitũ ex integro ⁊ corrupto: q̃ſi oſi/ anna. Oſi eñi ſalua vl̃ ſaluifica: Anna aũt eſt interiectio obſecrãtis: ſicut pape admirãtis.

Margin: pe.diſ.1.c. ... mutuſliber; Math.21.a. Marci.11.a. Luc.19.f.

a Cogitauerũt aũt pncipẽs ſacerdotũ vt ⁊ laçarũ interficerẽt: q̃ mlti ꝓpt illũ ãbibãt ex iudęis ⁊ credebãt ĩ ieſum. d In e craſtinũ aũt tũrba multa q̃ venerat ad diẽ feſtũ/ f cũ ãudiſſẽt q̃ venit ieſ⁹ hieroſolymã/ g acceperũt ramos palmarum h ẽt proceſſerunt obuiam ei/ i ẽt clamabant: k Oſãnna l bẽnedictuſ qui venit ĩ noĩe dñi m rẽx iſrael.

Quę quia in latino eloquio nõ habetur/ pro ea poſuiſſe Hiero⁹ videtur obſecro. Dicit eñi Hiero⁹/ ꝙ oſanna idem eſt qd̕ oſi anna: id ẽ ſalua obſecro. Et ẽ vna dictio vt diximus: vl̃ duę per eclipſim: id eſt per eliſionem: id eſt per ſubtractionẽ vnius litterę prolatę. Aug⁹ videt velle ꝙ oſanna ſit vna dictio: et ꝙ ſit interiectio obſecrantis. Dicit eñi ſic: Vox obſecrantis eſt oſanna: ſicut nõnulli dicunt qui hebręam linguam nouerunt/ magis affectum indicans q̃ꝫ rem aliquam ſignificans: ſicut etiam ĩ lingua latina interiectiones: vt cum dolẽtes dicimus/ heu: vl̃ cũ delectamur dicim⁹/ vah: vel cum miramur dicim⁹/ o rem magnã: tũc eñi o nihil ſignificat niſi mirantis affectũ. Quod ideo credendum eſt ita eſſe: quia neqꝫ grecus neqꝫ latinus hoc interp̃tari potuit: ſicut ⁊ illud Mat. v.c. Qui dixerit fratri ſuo racha. Nam et hęc interiectio eſſe perhibetur/ affectum indignãtis oſtendens. Chryſ. ſuper Matthęum dicit: Oſanna alij interpretant gloriam: alij redemptionem: alij ſaluifica: Nã ⁊ gloria illi debetur/ et redemptio illi conuenit/ qui ⁊ omnes ſaluauit. Greg⁹ dicit: ꝙ oſanna idem ẽ qd̕ ſalus: quaſi tibi conuenit ſalus mũdi. Hoc autem dicebant dirigendo ſermonem filio dauid: ſicut habetur Matth. xxj. a. Oſanna filio dauid. Et poſt conuertendo ſermonem inter ſe dicebant: k Benedictus/ ſit vel eſt: l Qui venit in nomine domini: id ẽ dei patris/ miſſus a deo .ſ. et iõ pater ꝙ ẽ/ m Rex iſrael .i. meſſias Chryſ. Hoc eñi maxime coegit eos credere quoniam eſſet chriſtus: quia deo non erat contrarius: ſed ſe ab eo miſſum dicebat. Poteſt etiã his verbis deſignari laus vtriuſqꝫ naturę. Humanę/ cum dicit: Benedictus qui venit in nomine domini. Diuinę/ cum dicit: Rex iſrael. Sequitur: ¶ Et inuenit ieſus

* Et abner princeps erat militię. Iboſeth: id eſt aliquis magnus peccator: Et iſte conuerſus ad dauid/ reduxit totũ exercitum iſboſeth ad dauid. Vnde dixit ad dauid: Surgam et congregẽ ad te dñm meũ omnẽ iſrael: quia per tales multi reconciliantur ad chriſtum. a Cogitauerunt aũt pncipes ſacerdotũ/ vt ⁊ laçarũ interficerẽt. Sic ⁊ diabolus et diabolici homines talem peccatorẽ conuerſum ⁊ iam alios conuertentẽ nituntur interficere. Sicut etiam habet. ij. Reg. iij. e. ꝙ quãdo audiuit ioab: qui interpretatur inimic⁹: id eſt diabolus/ ꝙ abner reconciliatus eſt dauid interfecit eũ. Sequitur: d In craſtinũ autem turba multa quę venerat ad diem feſtum/ cum audiſſent quia venit ieſus hieroſolymam/ acceperũt ramos palmarum. Per quos ſignificantur bona opera: quę offerre debemus domino: quorum fructus nõ hic ſed in futuro expectat. Ideo dicit Pſ. Iuſtus vt palma florebit: ſicut cedrus libani multiplicabitur. Matth. xxj. a. habetur/ ꝙ ſternebant veſtimẽta ⁊c. Et de hoc habet ibi. g Et proceſſerũt obuiã ei: cum ramis palmarũ. Per qd̕ ſignificat ꝙ cũ bonis operibus debemus occurrere chriſto venienti ad iudicium. De q̃ occurſu dicitur. j. Theſſal. iiij. d. Rapiemur in nubib⁹ obuiã chriſto in aera. Amos. iiij. d. Pręparare in occurſum dei tui iſrael. Sed econtra quidam fugiunt a domino: illi .ſ. qui ſciẽter peccant. De quibus Iob. xxj. b. Qui dixerunt dño deo: recede a nobis/ ſcientiam viarũ tuarum nolumus. Zach. vj. c. Verterũt ſcapulas recedẽtes et aures ſuas aggrauauerũt ne audirẽt. Alij credũt ire recta via/ ſed alia via vadũt: ⁊ ideo eum non inueniunt. Et hi ſunt qui peccãt ignoranter. Vel nõ recto itinere ad eum vadũt: qui bona non bona intentione faciũt: Ideo dicit.ſ. j.c. et. Eſa. xl. a. Dirigite viã dñi. h Et clamabãt: oſanna/ benedictus qui venit in nomine domini rex iſrael. Iſte clamor duo continet. Orationem/ cũ dicũt: Oſanna: id eſt oſi anna .i. ſalua obſecro. Et laudẽ/ cũ dicunt: Benedictus qui venit in noĩe dñi ⁊c. Ita et nos clamare debem⁹ ad dominũ orãdo ⁊ laudãdo

* ſiue gratias agendo.

Margin: Moraliter; 2. Reg. 3.; Pſ. 91.

a b Et inuenit ieſus aſellum et ſe
c dit ſuper eum/ſicut ſcriptum
d e eſt: Noli timere filia ſion: ecce
rex tuus venit†tibi ſedēs ſup
f g pullum aſinę. Hęc nō cog/
h nouerūt diſcipuli eius p̄mū:
i ſed quando glorificat⁹ eſt ie/
k l ſus/ tūnc recordati ſunt quia
hęc erant ſcripta de eo/et hęc
m fecerunt ei. Teſtimoniū ergo
perhibebat turba quę erat cū
n eo quando laçarum vocauit
o de monumento/ et ſuſcitauit
p eum a mortuis. Propterea et
q obuiam venit ei turba: quia
audierunt eum feciſſe hoc ſig
r s num. Phariſei ergo dixerūt
t ad ſemetipſos: Videtis quia
v nihil proficimus: Ecce mun/
dus totus poſt eum abijt.

☞ a Et iuenit ieſus aſellū ꝛc. Dixerat q̄ venit ieſus hieroſolymā: ideo redit hic ad oſtendendū quō venit / i aſello ꝛc. Sed querit: qualiter alij euangeliſtę dicunt q̄ miſit duos diſcipulos/et dixit: Soluite aſinā ꝛ pullū: hic autē nihil tale dicit: ſꝫ qm̄ iueniēs aſellū ſedit ſup eū. Sol. Vtrūq; factū ē: ſed h̄ breuiter dicit/ qđ alij latius quō factum ſit narrāt. b Et ſedit ſup eū. Marc⁹. xj. a. et Lucas. xix. f. et Johannes / non dicunt eū ſediſſe niſi ſuper pullū: Mattheus dicit eū ſediſſe ſuper aſinā: ſm̄ p̄phetiam Zach. ix. c. in qua vtrunq; dicit: Aſcendēs ſup aſinā et ſup pullū filiū aſinę. Et dicunt quidā q̄ licet eſſet breuis via/ tn̄ fieri potuit vt p̄mo inſediſſet pullo: et forte q: nondū domit⁹ ꝛ laſciu⁹ erat/ deſcēdit ꝛ inſedit aſinę. Alij dicūt q̄ poteſt eſſe/q̄ ſup vtrūq; nō ſedit/ſed vtrunq; ibi affuit: et mattheus vtrūq; poſuit pro myſterio iudei ꝛ gentilis. Chryſ. videt velle q̄ p̄mo inſedit aſinę/ ꝛ poſtea pullo. c Sicut ſcriptū eſt. Huic facto adhibet p̄pheticū teſtimonium. d Noli timere: vel ſm̄ Chryſ. lętare filia ſion. Et poteſt eſſe li/ ſion/ vocatiui caſus: id eſt o ſion filia: vel genitiui / o filia quę es i ſion. i. in hieruſalem. In reprobo eni populo erāt aliquę filię/animę. ſ. ſanctę/oues quę deuote occurrūt venienti: quib⁹ diuinit⁹ dicit p̄ p̄phetā: Noli timere/ vel/ lętare: quaſi agnoſcite quē laudatis ꝛ ne timeatis cū pati videritis qđ eſt redēptio veſtra. Quia/ e Ecce rex tu⁹ venit ꝛc. ad redēptionē. ſ. nō ad debellationē. Chryſ. Quid ē: Lętare valde filia ſion? Quia oēs alij reges iudęoꝝ peruerſi ꝛ valde iniuſti erāt ꝛ auari ꝛ populū p̄uertebāt ꝛ delinquere faciebāt: ꝛ per h̄ tradi inimicis. Sꝫ cōfide ait p̄pheta: hic nō eſt talis: ſed mitis ꝛ māſuet⁹ qđ ab aſino oſtendit. Nō em̄ exercitum trahēs vt tyrann⁹ intrabit hieroſolymam: ſed aſinū habens ſolū. Vel/ d Noli timere filia ſion/ vt veniant romani ꝛ tollant locū ꝛ gentē. e Ecce rex tuus venit tibi ſedēs ſup pullū aſinę: quaſi/ nō venit regnaturus in regno mūdi: vt p̄ h̄ debeāt ei inuidere/ et cōtra ſe inſurgere romani. Et nota q̄ Zach. ix. c. ſm̄ noſtrā litterā habet: Exulta ſatis filia ſion: iubila filia hier̄lm: ecce rex tu⁹ venit tibi iuſt⁹ et ſaluator: ipſe paup̄ ꝛ aſcēdēs ſup aſinā ꝛ ſup pullū filiū aſinę. Dicit aūt hic Chryſ. q̄ idē factū fuit finis. i. cōpletio vni⁹ p̄phetię/ et p̄ncipiū alteri⁹. Nā impleuit p̄phetiā Zacharię: et p̄figurauit rem futurā. ſ. q̄ imundū gentiū genus debebat ſubijci iugo chriſti. Vn̄ etiā dicit Aug⁹. Pullus in q̄ nemo ſederat/populus eſt gentiū qui legē non accepat. Matthe⁹ aūt qui ſcripſit iudęis/poſuit de aſina: per quā ſignificat ſynagoga. Sequit f Hęc nō cognouerūt/ vł/ hoc. ſ. q̄ in pullo ſedit/ g Non cognouerunt/ fieri. ſ. per p̄phetiā: h Diſcipuli ei⁹ p̄mū. ſ. p̄ reſurrectionē. Chryſ. Nouerāt q̄dem qm̄ ſcriptū erat: ſed q̄ p̄pter eum ſcriptum eſſet nō nouerāt. i Sed qñ glorificat⁹ eſt ieſus/ reſurrectione. k Tūc recordati ſūt: recolētes quę viderāt: ꝛ cōferentes l Quia hęc erāt ſcripta de eo/ ꝛ hęc fecerūt ei. i. nō alia q̄ꝫ q̄ erant ſcripta de eo. Et dicit Chryſ. q̄ ex hoc patet qđ dicit hic/ q̄ plura ignorabāt apoſtoli. Neq; eni oīa reuelabat eis. Vn̄. ſ̄. ij. d. qñ dixit: Soluite tēplū hoc ꝛc. neſcierunt apoſtoli q̄ de reſurrectiōe corp̄is ſui loqueret. Et Luc. xviij f. Erat verbū abſconditū ab eis ꝛ nō intelligebāt quę dicebātur/ de reſurrectiōe. ſ. eius: Ideo ſemper dolebāt cū audiebāt de paſſiōe ſua: et erāt in męſticia: q: nō nouerāt ea quę de reſurrectiōe ſua dicebat. Hoc em̄ eis occultabat ieſus: q: rudes erant ꝛ eorum intellectū excedebat. Sed q̄re non aperuit eis p̄phetiā de aſino? Sol. Quia ſcandaliçaret eos/ ſi rex exiſtēs talia deberet pati. ſ. ſedere in aſino: et poſtea tradi a diſcipulo et mori. Vel aliter. Ideo eis occultauit: q: ſi dixiſſet eis: Ego ſum ille rex de quo p̄pheta prędixit: nō intellexiſſent de illo regno cuius erat rex: ſed de terreno. Sequitur m Teſtimoniū ergo: vel/ autē/ ſm̄ Chryſ. p̄hibebat turba q̄ erat cū eo/ in bethania. n Quādo laçarū vocauit de monumento: id ē voce ꝛ pręcepto ſuo exire fecit. ſ̄. xj. f. o Et ſuſcitauit eū a mortuis. Et cōtinuatur hoc ad pręcedens ſic. Ieſus venit in hieroſolymā: Teſtimoniū ergo ꝛc. Vel ſic. Turba occurrit ei d̄ hieroſolymis: acclamans ꝛ laudans. Sꝫ quare? Autē/ pro quia/ teſtimoniū p̄hibebat turba ꝛc. Vnde ſequitur: p Propterea et obuiam venit ei turba/ ad exercitationē ꝛ teſtimoniū illi⁹ turbę q̄ reſurrectiōi interfuerat. Et hoc eſt: q Quia audierūt eum feciſſe hoc: id eſt tam apertum ꝛ notabile et demonſtrabile ſignū. Chryſ. Nequaq̄ꝫ eni tot ita repente conuerſi eſſent ad credendū niſi per ſignum. r Phariſei ergo/ vel/ vero/ inde turbati: quia lętabantur in eo populi: s Dixerūt ad ſemetipſos: id eſt inter ſe: quia forte non audebāt coram turba. t Videtis quia nihil proficimus. Simile dic caiphas. ſ̄. xj. f. Vos neſcitis quicq̄ꝫ neq; cogitatis. v Ecce mūdus totus poſt eū abijt. Glo. Omnino prophetant neſcientes. Aug⁹. Quid mirū ſi poſt eum vadit mūdus/ per quem factus eſt mūdus? Scđm h̄ ergo videtur q̄ iſti malicioſe hoc dicebant: ſicut vult Aug⁹. Sꝫ Chryſ. dicit. Videtur mihi q̄ ſani erant qui hęc dicebant: ſed non audebant propalare: ſed ab euentu cohibebant alios ☞ quaſi impoſſibilia

* ſiue gratias agendo. De primo Pſ. Dñe exaudi oratio/ nem meā ꝛ clamor me⁹ ad te veniat. Itē. Pſ. De profundis clamaui ad te dñe ꝛc. De ſecūdo Eccj. xliij. d. Glorificantes deum quantūcunq; poteritis ſuperualebit adhuc. a Et iuenit ieſus aſellū ꝛ ſedit ſuper eū ſicut ſcriptū eſt. Domin⁹ equitauit aſellum ꝛ aſellam: id eſt illos qui infirmi ſt corpore ꝛ ętate: ꝛ paruam habent ſcientiā ſicut aſella. Qđ ſignificatū fuit. iij. Reg. j. e. vbi pręcepit dauid q̄ ſalomon poneretur ſuper mulam. Infirmi enim ꝛ idiotę portāt dominū. j. Cor. j. d. Videte vocationem veſtram fratres ꝛc. Dominus enim facit ſemper ſicut pauper homo: qui nō poteſt habere dextrarium: id eſt aliquem magnum dignitate ꝛ ſcientia et vita: et ideo accipit quos poteſt. Michęę. vij. a. Vę mihi quia factus ſum ſicut qui colligit in autumno racemos vindemię. Tales em̄ dextrarij dedignant trahere ad quadrigā domini: ſed ſi rubeum pallium epiſcopatus eis ſupponitur/ colla ſubmittūt. d Noli timere filia ſion: id eſt fidelis anima: quę debet eſſe ſpeculatrix ſui ad humiliandū/ mūdi ad cōtemnendū: dei ad amandum ꝛ deſiderandū. De primo dicit Naum. iij. c. Intra in lutum et calca/ ſubigens tene laterem. De ſecundo/ Naum. iij. b. Omnis qui viderit te reſiliet a te. De tertio / Heſter. xv. d. Facies tua plena gratiarū. Vł/ Sion/ dicitur: quia ſpeculari debet anima ſtatum pręſentem/ p̄teritum/ ꝛ futurū. Bern̄. Vide o homo vnde ſis ꝛ erubeſce: vbi ſis ꝛ ingemiſce: quo vadis ꝛ contremiſce. e Ecce rex tu⁹ venit tibi ſedēs ſuper pullū aſinę. Matthe⁹. xxj. a. dicit q̄ etiam ſuper aſinam ſedit: in quo notatur q̄ ipſe lapis angularis vtrunq; populū ſibi coniūxit. Gentilem q̄ deſignatur per pullum: et iudęum qui ſignificat per aſinā. Vel et hoc etiā deſignat p̄ hoc qđ dicit. j. eodē. de gentib⁹ q̄ venerant ad diē feſtū cū iudęis. Vel p̄ h̄ ſignificat q̄ dñs in nr̄a natura veniet ad iudiciū quā aſcendiſſe dicitur: Sicut habetur Eſa. xix. a. Aſcēdet dominus ſuper nubem leuē ꝛc. Sequit:

* Erāt aūt quidam

Zach. 9. c.
Matth. 21. a.
Al. nō hꝫ tibi
ℭ
†Matth. 21. a.
Vocaliter
Pſ. 101.
Pſ. 129.

ꝭ quaſi impoſſibilia temptātes. Sequit: a Erāt aūt ꝗdā gentiles/ibi. ſ. in hieruſalē. b Ex his. i. de numero eoꝝ: c Qui aſcēderāt vt adoꝛarēt ī die feſto: quia ꝓſelyti erāt: et eadem lex erat indigenis ⁊ ꝓſelytis adorādi ter in anno. Uel ſm Chryſ. Prope exiſtētes vt ꝓſelyti fiant/erāt ad feſtū. Et nota ꝙ ꝑ h̄ vult euāgeliſta ſignificare vocationē gentiū: et ꝙ tot⁹ mūdus poſt eū vadit: ſicut dixerāt phariſei neſciētes. d Hi ḡ famā chriſti audita: e Acceſſerūt ad philippū: Forte qꝛ not⁹ erat eis aliq̄ modo/ vel qꝛ minoꝛ faciliorē habuerāt acceſſum/ vl̄ a caſu. f Qui erat a bethſaida galilee: de qua et petrus ⁊ andreas: vt dicit. ſ. j. f. g Et rogabāt eū dicētes: dn̄e volum⁹ ieſū videre. In quo ꝑfigurat ꝯuerſio gētiū per ꝑdicationē apoſtoloꝝ. h Uenit philippus ⁊ dixit/ vel/ dic̄ andree. Chryſ. Philippus cedit andree/ vt ipſe dicat ieſu tanꝗ añ ſe exiſtēti: vt rem ei cōmunicat. Item qꝛ audierat dn̄m dicentē: In viā gentiū ne abieritis/ Matth. x. a. ideo timens ne faceret cōtra preceptū/ prius cū diſcipulo cōmunicās refert magiſtro verbum: vterqꝫ iſtorum dixerunt ei. Unde ſequit i Andreas rurſum et philippus dixerūt ieſu. Andreas tñ principalius loquebat. Uñ et. ſ. vj. a. loquit ipſe andreas pro philippo. k Ieſus aūt r̄ndit eis dicens: venit hora vt clarificet ⁊c̄. Glo. De iudeis erant qui pri⁹ clamabāt: Bñdictus qui venit in noīe dn̄i: modo gentiles querunt videre. Ecce duo ꝯcurrūt parietes: Eph. ij. c. Sic tot⁹ mūdus poſt eum vadit. Dicit itaqꝫ lapis angularis: l Uenit hora vt clarificet fili⁹ hoīs. i. manifeſtet in gentib⁹/ vel ꝑ reſurrectionē. Non eſt aūt hec clarificatio de iſtis volentib⁹ videre: ſ per eos ꝑfigurat/ ⁊ occaſione eoꝝ annūciat futurā plenitudinem gentiū/ chriſto in celis gloꝛificato: ſed hanc altitudinem gloꝛificatiōis ꝑcedit humilitas paſſiōis. Humilē eni ſpiritu ſuſcipiet gloꝛia: Prouerb. xxix. d. Ideo ſequit: m Amē amē dico vobis: niſi granū frumēti ⁊c̄. Chryſ. ſic legit. l Uenit hora vt clarificet fili⁹ hoīs. i. patiatur ⁊ crucifigat. Crucē eni gloꝛiā vocat: ac ſi dicat: vt oēm tollerē indeuotionis occaſionē a iudeis/ dixi vobis prius: In viā gētium ne abieritis: Matth. x. a. ne. ſ. iudei ſcandalicarent ſi viderēt vos ire ad gentes: ſed qꝛ illi ꝑmanent inſuaſi: gentes vero volunt accedere/ tempus ē ad paſſionē venire omibus. Item Chryſ. Indignū eſt volētes non ſuſcipe ⁊ inſuaſis aſſiſtere: quia ergo tempus erat mittēdi diſcipulos ad gentes: et hoc non ante paſſionē erat futurū: dicit tempus eſt vt gloꝛificetur filius hoīs: id eſt crucifigat. Non eni prius voluit eoſ dimittere: ſed prius dimiſerūt eum: donec eni crucifixerūt eū non dixit: Euntes docete oēs gentes: Matth. vlt. d. Pri⁹ recuſauerūt eum dicētes: Nō habem⁹ regē niſi ceſarē. j. xix. c. Quia eni dimiſerūt eum: propterea dicit: Quotiens volui ꝯgregare filios tuos ⁊ noluiſti: Matth. xxiij. d. m Amen amē dico vobis: niſi granū frumēti cadēs in terrā ꝭ id eſt ſeminatū.

Moraliter * a Erant aūt ꝗdam gentiles ex his ꝗ aſcēderāt vt adoꝛarent ī die feſto. Per h̄ ſignificant laici peccātores: qui aliqñ veniūt ad ſermones vel ad eccleſiā vel ad ꝯfeſſionē. d Hi ergo acceſſerūt ad philippū ⁊c̄. Tales ſi habent volūtatē vidēdi ieſū. i. veniā ⁊ grām obtinēdi/ debēt venire ad philippū. i. ad diſcretū ſacerdotē ⁊ exhoꝛtatorē ꝗ ſciat illoſ illumiare ṽbo ⁊ doctrina. Philipp⁹ eni interꝑtat os lāpadis. Ps. 75. Ps. Illuminās tu mirabilit a mōtib⁹ eternis. Exo. xx. c. Loq̄re tu nobis ⁊ audiem⁹: nō loq̄tur nobis dn̄s/ ne forte moriamur. Tales volūt vt inſtruant ī ꝑſenti ad ꝑniam ꝑ ſacerdotes: ne dn̄s loquat eiſ ī iudicio ad penā: ſic loquet mal': Mat. xxv. d. Eſuriui ⁊ nō dediſtiſ mihi mādūcare ⁊c̄. Sꝫ nota ꝙ philipp⁹ adiūxit ſibi andreā: qui interꝑtat virilis: vñ ꝑ eū intelligit ſtrenuitas bñ opandi: ſciētia eni itelligit ꝑ philippū. Hec duo neceſſaria ſūt ꝑdicatori volenti alios adducere ad ieſū: qđ ſignificatū eſt Exo. iiij. g. qñ moyſes adiūxit ſibi aaron: in ꝗ celſitudo vite ſignificat: qui interꝑtatur mōtan⁹. Bona eni vita ꝓlocutrix ē ꝑdicatoriſ: ſic̄ aaron moyſi. k Ieſus autē r̄ndit eis dicens: venit hora vt clarificet fili⁹ hoīs/ ꝑ paſſionē. ſ. et moꝛtē. Uñ ⁊ eodē mō habēt clarificari alij filij hoīm ꝗ obſcurati ſūt ⁊ denigrati ꝑ pccm̄. Roma. j. c. Obſcuratū ē inſipiēs coꝛ eoꝝ. Threñ. iiij. b. Denigrata eſt ſuꝑ carbones facies eoꝝ. Eſa. xiij. b. Facies cōbuſte vult⁹ eoꝛū. Debem⁹ ḡ clarificari ſic̄ olla vel ferrū rubiginatū ꝑ ꝯfricationē. i. ꝑ coꝛrectionē ⁊ argutionē: qđ fit ſi patiēt ſuſtinem⁹. Prouerb. xxv. a. Aufer rubiginē de argēto ⁊c̄. Itē ꝑ foꝛnacē tribulatiōis ⁊ egritudis clarificamur ſic̄ aurū ⁊ argētū. Eccl. ij. b. In igne ꝓbat aurū ⁊ argētū: homies ṽo receptibiles ī camino humiliatiōis. Itē ſpeculū ſputo clarificat: Sic chriſtuſ ſputiſ iudeoꝝ: ꝗ tñ eſt ſpeculū ſine macula: Sap. vij. d. Similit ꝯtēpt⁹ ⁊ ꝯtumelia hoīem clarificāt: Iō dic̄ Eſa. l. c. Faciem meā nō auerti ab increpātib⁹ ⁊ cōſpuētib⁹ ī me. Uolebat eñ clarificari. Itē pāni clarificāt lotiōe ⁊ ꝯculcatiōe: Ita clarificat aīa ꝑ lachrymas/ ꝑ cinerē humilitatiſ vel memoꝛiā moꝛtis colatas ⁊ depuratas. Ps. Lauabo ꝑ ſingulas noctes ⁊c̄. Itē ꝯculcatio ē carnis depꝛeſſio ⁊ maceratio ⁊ indebita hoīm dn̄atio ⁊ oppꝛeſſio. Malach. iij. a. Ipſe enim quaſi ignis ꝯflans ⁊c̄. Marci. ix. a. Ueſtimēta ei⁹ facta ſūt ſplēdida ⁊ cādida nimiſ velut nix q̄lia fullo ſuꝑ trā nō pōt cādida facere. Ueſtimēta dn̄i ſūt ibi dic̄ Beda/ ſūt ſcti. Uñ Gal. iij. d. Quotq̄t baptiçati eſtiſ ⁊c̄. Eſa. xlix. c. Oib⁹ his velut oꝛnamēto veſtieriſ. Itē clarificat vinū ꝑ ꝗetē ⁊ reſidētiā/ qđ turbat ꝑ motionē: Sic aīa ī cōtēplatiōe. Threñ. iij. d. Sedebit ſolitari⁹ ⁊c̄. Ps. Turbati ſūt et. i. qꝛ moti ſūt. Itē clarificat moneta ꝑ vſū: Sic iuſt⁹ ꝑ opus bonū in ꝯſuetudie deductū. Mat. v. b. Sic luceāt opa vr̄a corā hoīb⁹ ⁊c̄. Eccs. ix. c. Qđcūqꝫ pōt man⁹ tua ⁊c̄. Sic reddit hō clar⁹ ꝑ bonā famā. Señ. Glīa eſt ꝗ multoꝝ iudicijs ꝯſtat: claritaſ ꝗ bonoꝝ. Itē clarificat hō ꝑ doctrinā aptā ⁊ euidētē. Prouer. xiiij. a. Doctrina prudētiū facit. Eccl. iiij. d. Ne abſcondas ſapiam ⁊c̄. Iob. xxxviij. a. Quis eſt iſte inuoluēs ⁊c̄. m Amē amē dico vobis/ niſi granū ⁊c̄. Pri⁹ dicto d̄ clarificatiōe/ ſubdit de paſſiōe: qꝛ ſic̄ dic̄ Aug⁹. ad altitudinē glīficatiōis itur ꝑ humilitatē paſſiōis. Prouer. xxix. d. Suꝑbū ſeq̄t humilitas: ⁊ humilē ſpū ſuſcipiet glīa. Chriſt⁹ aūt cōparat grano frumēti: qꝛ meli⁹ ē int grana: Ideo dicit etiā ſic̄ malus int ligna ſiluarū ⁊c̄. Cant. ij. a. Et dꝛ ſctūſſctōꝝ: Daniel. ix. f. Itē alie ꝓprietateſ grani ꝯueniūt chriſto/ ⁊ iuſto etiā.

Granum:
- Ponderoſū ꝑ humilitatē/ ī vento ſuꝑbie nō rapitur: ſic̄ palea. Eccl. xxij. c. Sic̄ palee ī excelſis ⁊ cemēta ſine impēſa poſita ꝯ faciē venti nō ꝑmanebūt. Iob. xxviij. d. Qui fecit ventiſ pōd⁹.
- Firū ꝑ geminā dilectionē/ ⁊ ī idē redit/ ꝯ inuidiā. Modicas ariſtas habet: ⁊ habet dulcedinē ſimile ꝑ māſuetudinē ⁊ patiētiā in ꝑſequentib⁹/ ꝯtra irā. Matth. v. a. Beati ꝗ ꝑſecutionē patiuntur ⁊c̄. Eodē ca. g. Orate ⁊c̄. Iaco. j. a. Oē gaudium exiſtimare fratres mei ⁊c̄. Ecōtra: iracūdi habēt lōgas ariſtas/ ſicut hoꝛdeū.
- Forte ⁊ nutritiuū/ ꝯtra accidiā. Prouer. xxx. d. Leo foꝛtiſſim⁹ ⁊c̄.
- Modicū ⁊ exutū a paleis ꝑ pauꝑtatē/ ꝯtra auariciā. Matth. xix. c. Facilius ē camelū ⁊c̄. j. Reg. xviij. e. Ego ſū pauꝑ et tenuis ⁊c̄.
- Siccū debet eſſe: alioq̄n putrefieret/ ꝑ abſtinētiā/ ꝯ gulam. Iohel. j. d. Cōputruerūt iumēta ⁊c̄.
- Rubicūdū exteri⁹ ꝑ penitētiā vel martyriū: ſed interi⁹ albū/ ꝑ mundiciam/ contra luxuriam

Ps. 6. Null⁹ ergo remurmuret contra clarificatores. i. ꝯ oppꝛeſſores/ ſ patiēter ſuſtineat.

Ps. 106.

¶ .i.ſeminatũ: a Mortuũ fuerit .i. putrefactũ. b Ipſũ ſolũ manet. Chryſ. De cruce loquit. Ut ǵ nõ turbent ex cogitãtes qñ acceſſerũt gẽtes/ tũc iterfect⁹ ẽ: dicit ſe granũ. q.d. immo hoc ipſũ maxime facit aduenire gẽtes ⁊ pdicationẽ augere. Itẽ q2 ſermonib⁹ nõ tm̃ eos pſuadebat: ſ etiã a rerũ experimẽto methodo id tractat: qm̃ ⁊ frumẽtũ magſ fert fructũ cũ mortuũ fuerit. Si igit hoc ẽ in ſemine: multo magis in me. Hũc ſermonẽ etiã paul⁹ mouet/ diſputans de reſurrectione. j. Corſ. xv. e. c Si aũt mortuũ fuerit/ in infidelitate iudeorum. d Multum fructũ affert/ in fide populoꝝ. Aug⁹. Cum ſint multa grana ſeminũ: nulli ſe comparat niſi frumento: vnde mos cepit eccleſie/ de hoc ſolo grano confici corpus dñi. Seqtur: e Qui amat animã ſuam ⁊c̃. Predixit ſuam paſſionem preuiam fructui: ſed quia non prodeſt eius paſſio niſi compatientibus ⁊ imitantibus: ideo predicta paſſione ſubdit exhortationem ad idem dicens: Qui amat animam ſuam/ vero amore: id eſt qui diligit commodum anime ſue. f Perdet eam: id eſt animam .i. vitam. Et eſt ſimplex relatio: id eſt libent morietur cũ chriſto. Uel/ e Qui amat animam ſuam: id eſt vitam in preſenti contra chriſtum: f Perdet eam/ in futuro. Qḋ magis congruit ei qḋ ſequitur. g Et qui odit animam ſuam in hoc mundo: id eſt exponit eam morti potius q̄ in deum peccet: h In vitam eternam cuſtodit eã. Eſa. xlix. b. Hec dicit dñs ad contemptibilẽ animã ⁊c̃. Ibi habẽt Septuaginta: Sãctificate eũ qui deſpicit animam ſuã. Chryſ. Quid eſt: qui odit: Qui .ſ. non cedit ei nociua iubenti. Et nota ꝙ nõ dixit: qui nõ cedit: ſed qui odit. Sicut enim eorum qui odio habẽtur/ neq̧ vocem ſuſtinemus delectabiliter neq̧ viſum: ita animã cum iniungit contraria cum vehementia auertere oportet. Animã autem vocat animalitatẽ ſiue ſenſualitatem. Et quia ſic cuſtoditur anima cũ perditur/ ſicut granum multiplicat cum proijcitur: Ideo. i Si quis mihi miniſtrat: id eſt ſi quis meum miniſterium profitetur: k Me ſequatur: id eſt opere imitetur. Chryſ. De morte dicit: et eam que per opera ẽ aſſecutionẽ expetit: Decet enĩ miniſtrum ſequi eum cui miniſtrat. j. xiij. b. et. xv. c. Nõ eſt ſeruus maior ſuo dño: ſi me perſecuti ſunt/ et vos perſequent. Eccĩ. xxiij. d. Magna gloria eſt ſequi dominũ. Ul/ i Si quis mihi miniſtrat/ in diſpenſatione verbi. k Me ſequatur/ imitatione facti: ne dicat ei: Qui predicas non furandum furaris: Roma. ij. d. Uel/ Si quis mihi miniſtrat/ in operatione exteriori: Me ſequatur/ intentione interiori propter deum faciens. Matth. xix. d. Ecce nos reliquimus omnia et ſecuti ſumus te. Uel/ Si quis mihi miniſtrat: id eſt ſeruit in proſperitate. Me ſequatur/ in aduerſitate. Eſa. xxi. d. Uenit mane ⁊ nox: ſi queritis querite. Et quo pmio: Ecce/ l Et vbi ſum ego/ caput: illic et miniſter meus erit. Si capiti membrum heſerit ei/ quia oneroſa dixit: ideo premium ponit. Matth. xxiiij. c. Ubi fuerit corpus ⁊c̃. j. xiiij. a. Accipiam vos ad meipſũ. Job. xvij. a. Pone me iuxta te. Aug⁹. Precium operis quo illi miniſtratur/ ẽ eſſe cum illo ſine quo nuſq̧ ẽ bene eſſe/ ⁊ cũ quo nuſq̧ eſt male eſſe. Unde ⁊ aptius ¶ ſubdit: Si q̇s mihi

Moraliter ¶ contra luxuriam. Cantſ. v. c. Dilectus meus candidus et rubicundus. Granum autem multiplicat per putrefactionem: ſic ſanctorum gloria ⁊ fama creuit per eorũ afflictiões ⁊ mortes. Pſ̃. Singulariter ſum ego donec tranſeam. Exo. j. c. Ps. 140.
Quanto plus opprimebant filios iſrael ⁊c̃. Chriſtus cecidit ĩ terrã in ſepulchro: mortu⁹ eſt in patibulo. Juſtus cadit ĩ terram per humilitatem ⁊ ſui conſiderationem: moritur per carnis mortificationem: et tunc fructificare poteſt in alijs p predicationem. Dñs autẽ iurat ⁊ tñ nolumus ei credere: ꝙ niſi granum frumenti ⁊c̃. Theologi econtra iurãt: Niſi granum frumẽti eleuetur a terra per pompam/ ipſum ſolum ma

a b mortuũ fuerit/ ipſũ ſolum ma-
c net. Si autem mortuum fue-
d e rit/ multũ fructũ affert. Qui
f amat animã ſuam/ perdet eã.
g Et qui odit animam ſuam in
h hoc mundo/ in vitam eternã
i cuſtodit eã. Si quis mihi mi-
k l niſtrat me ſequatur. Et ubi
ſum ego: illic ⁊ miniſter meus

net. Item dicit vſurarius: ꝙ niſi granum poſitum fuerit in arca/ non fructificat: Et dominus dicit ꝙ niſi datum terre: id eſt pauperibus non multiplicatur. Eccſ. xj. a. Mitte panem tuum ſuper trãſeuntes aquas ⁊c̃. Sequitur: e Qui amat animam ſuam: id eſt vitam in preſenti. f Perdet eã in futuro. Unde Chryſ. Animam amare/ dicit deſideria anime incõuenientia facere: et ei plus q̄ oportet deferre. Eccĩ. xviij. d. Si preſtes anime tue concupiſcẽtias eius ⁊c̃. Uel/ e Qui amat animam ſuam: id eſt vitã/ multiplices curas pro ea corpori adhibendo. f Perdet eam: ad litteram etiam in preſenti: quia ad litteram propter cibos ⁊ fomenta ⁊ vitia multa pdit vita. Eccĩ. xxxvij. d. Propter crapulam multi obierunt: et qui abſtinẽs eſt adijciet vitam. Michee j. b. Ponam ſamariam: id eſt illos qui cuſtodiũt corpus ſuum/ quaſi aceruũ lapidum in agro. Quanto enim plures lapides ponuntur ex vna parte ĩ aceruo: tãto plures ruũt ex alia: Sic quãto plus q̇s cuſtodit ſe in oculis: tanto plus deterioratur in alijs membris. Caro enim ſicut later/ qui ad ablutionem ſordidatur: et ſicut veſtimentum qḋ ad repoſitionẽ a tineis comedit. Unde Pſ̃. Omnes ſicut veſtimentum veteraſcẽt. Eo enĩ ipſo ꝙ non vtitur quis veſtimẽto/ generat ipſum veſtimentum tineas ⁊ vermes: et ſic in ſeipſo per ſeipſum cõſumitur in ocio. Job. xiij. d. Qui quaſi putredo conſumendus ſum ⁊c̃. g Et q̇ odit animam ſuam in hoc mundo: id eſt vitam temporalẽ: qui parat⁹ eſt mori pro chriſto/ nec reputat damnũ pro ipſo. Judicſ. v. b. Cor meũ diligit principes iſrael: qui propria voluntate obtuliſtis vos diſcrimini/ benedicite domino. Item ĩ eodem parũ ante. Qui ſponte obtuliſtis de iſrael animas veſtras ad periculum/ benedicite domino. Itẽ Eſa. xlix. b. Dominus ad contemptibilem animam ⁊c̃. Ibi habent Septuaginta: Sanctificate eũ qui deſpicit animam ſuam. Ul/ Qui odit animam: id ẽ ſenſualitatem. Chryſ. Qui odit animã: id eſt qui non cedit ei nociua iubenti vel appetenti. Et nota ꝙ non dixit: Qui non cedit: ſed qui odit. Sicut enim eorum qui odio habẽtur/ nec vocem ſuſtinemus delectabilit nec viſum: ita animã cum iniungit contraria cum vehementia auertere oportet. Roma. xiij. d. Curã carnis ne feceritis ĩ deſiderijs. Job. xxxix. a. Vocẽ exactoris nõ audit. h In vitã eternam cuſtodit eam: id eſt animam. Et eſt ſimplex relatio. Et ideo: i Si quis mihi miniſtrat: id eſt ſi quis profitetur ſe eſſe meum miniſtrum. k Me ſequatur: id eſt probet hoc per effectũ. Chryſ. De morte dicit et eam que per opera eſt aſſecutionem expetit: Decet enim miniſtrum ſequi eũ cui miniſtrat. Eccĩ. xxiij. d. Gloria magna eſt ſequi dñm. Uel/ i Si quis mihi miniſtrat/ per opationẽ. k Me ſequatur/ per rectam intentionem. Et nota ꝙ quadruplex ẽ via domini: per quam oportet nos ſequi eum. Prima de celo in virginis vterum: quando exinaniuit ſe: Phil. ij. a. Hec fuit via humilitatis/ contra ſuperbiam. Secunda fuit de vtero virginis in mundum: quando de ea natus eſt in vili tugurio/ in paupere diuerſorio ⁊ pannis inuolutus in preſepio. Et hec fuit via paupertatis contra auariciam. Tertia in preſenti vita per multas tribulationes ad crucem ⁊ mortem. Hec fuit doloris ⁊ aſperitatſ/ contra luxuriam. Exultauit enĩ vt gigas ad currendum viam/ hanc .ſ. triplicem/ a ſummo celo egreſſio ei⁹ ⁊c̃. Quarta fuit de cruce ad inferos: vnde adam ⁊ ſanctos patres reduxit ad patriam amiſſam. Et hec via fuit charitatſ et miſericordie. Zach. ix. c. Tu autem in ſanguine teſtamenti ⁊c̃. His ergo vijs peractis/ rediũt tandem ad patrem in celũ. Et hec via fuit glorie ⁊ honoris: De qua Pſ̃. Deduc me in via eterna. Qui ergo chriſtum per hanc viam quadruplicem ſequitur in preſenti/ ĩ vltima via ab ipſo deducetur: in qua ſequetur agnũ quocunq̧ ierit: Apocſ. xiiij. a. Unde ſequitur h de premio. l Et vbi ego ſũ/ illic ⁊ miniſter me⁹ erit. Ecce magnũ premiũ. Sap. iij. d. Bonorũ labor glorioſus ẽ

* fructus. Ecce. l. cum

Ps. ... Matth. 16. d. Marci. 8. d. Luc. 9. c. et. 17. g. Quadruplex eſt via domini. Ps. 18. Ps. ...

ſubdit. a Si quis mihi miniſtrauerit/ vere imitando. b Honorificabit eum pater meus: vt ibidem ſit adoptat⁹/ vbi eſt vnicus filius. Chryſ. Cur nõ dixit: Ego honorificabo eum? Reſpondemus: quia opinionem maiorẽ habebãt de patre. Aug⁹. Cũ dixerat: Ubi ego ſum illic ⁊ miniſter meus erit: hoc intelligitur expoſuiſſe cum dicit: Honorificabit eum pater meus: Nam quem maiorem honorem accipere poterit adoptat⁹
atth.26.d. q̃ vt ſit vbi eſt vnicus: non equalis fac/
arci.14.c. tus diuinitati/ ſed cõſociatus eternitati?
Sequitur: c Nũc anima mea turbata eſt. Predicta paſſiõe/ vt ad eã ſuppoſita exhortatione quaſi data voce fortitudinis/ ſubdit affectum noſtre infirmitatis quem vere ſuſcepit/ ſed ex volũtate pro nobis: ne de hac ĩfirmitate deſperemus. Unde dicit: Nunc anima mea turbata eſt: quaſi tunc honorificabit eum pater meus mecum: ſed nunc turbatur anima: id eſt ſenſualitas. Simile Matth.xxvij.d. Triſtis eſt anima mea vſq₃ ad mortem. d Et quid dicam: id eſt quid reſpondebo vel opponã turbationi? Ecce ſcio quid dicam: hoc.ſ. e Pater ſaluifica me ex hac hora: id eſt reſuſcita me: In quo docet nos quid dicere debeamus in tribulatione: ⁊ quo confugere.ſ. ad patrem per orationem:
Ps.119. ſcõm illud: Ad dominum cũ tribularer clamaui. Nec debe/
mus petere non tribulari/ ſed in tribulatione ſaluari. Unde ſubdit: g Sed propterea veni in horam hãc: quaſi ſaluationẽ quero: ſed paſſionẽ nõ recuſo. Quia/ h Propterea: id eſt ad patiendũ: i Ueni in horam hanc.i. in hanc vitã ſiue in mundũ: vel in hanc oportunitatẽ. Et ideo k Pater clarifica nomen tuum: id eſt me ſuſcitando.ſ. qd eſt gloria nominis tui: vel me qui ſum nomen tuũ. Uel ſic legitur. d Quid dicam: id eſt quo fugiam: quem inuocem: in quem ſperẽ? In patrẽ qui ſaluat. Unde: Pater ſaluifica ⁊c. Uel ſic. d Quid dicã/ ad ereptionẽ vel ad remedium? Dicam ne hoc: e Pat ſaluifica me ex hac hora: id eſt petã ne pater ſimpliciter: tranſeat a me calix et paſſio iſta? Non. g Sed/ pro quia: h Propterea: vt patiar: i Ueni in horam hanc. Sed hoc dicam: k Pater clarifica nomen tuum/ in mea reſuſcitatione/ vel gentium conuerſione.q.d. non peto nõ mori: ſed reſurgere ⁊ predicari gentibus. Chryſ. ſic legit c Nunc anima mea turbata eſt. Hoc quidem non videtur cohortatio diſcipulo⁊ ad mortem ſuſtinẽdam: ſed magis fugiendam. Eſt aũt maxime/ ne enĩ dicãt: ipſe vt deus exiſtens extra dolores humanos facile de morte philoſophabat/ ⁊ ſine ſuo periculo de noſtro nos admonet: ideo oſtendit q̃ et in agonia eſt ipſe propter noſtram vtilitatẽ: tñ nõ renuit mortem. Hec autem diſpenſationis ſunt/ nõ diuinitatis: ideo dicit: Turbata eſt: ⁊ ita turbata ẽ/ vt eripi querat ſi demũ liceret fugere. He ſunt nature humane imbecillitates: d Et q̃d dicã? Loquit ad modũ turbati ⁊ tribulati: q̃ dicit querẽs remediũ: q̃d faciã: quid dicã. Uel/ d Quid dicam: id ẽ quid petam. e Pater ſaluifica me ex hac hora: paſſionis.q.d. ita turbatur anima: id eſt ſenſualitas vt petat eripi. Sicut
atth.26.d. etiam alibi dicit: Pater ſi fieri poteſt/ trãſeat a me calix iſte.
Et eſt petitio ſenſualitatis/ quam ratio poſtmodũ dirigit. Uerũtñ nõ ſic ego volo ⁊c. Sic et hic dicit: g Sed propterea veni in hãc horã: vt patiar. Et ideo peto: k Pater clarifica/ vl' glorifica nomen tuũ. Chryſ. id eſt adduc me ad crucem. Gloriam enĩ dei vocat mortẽ ſuam. Poſt crucem enĩ ⁊ per crucẽ
aliter * fructus. Ecce.ſ. cũ chriſto. Matth.xxiiij.c. Ubi fuerit corp⁹
congregabunt ⁊ aquile. j.xiiij.a. Accipiam vos ad meipſum. Apoc.iij.d. Qui vicerit dabo ei ſedere mecũ in throno meo ſicut ⁊ ego vici ⁊ ſedi cum patre meo in throno ei⁹. Job.xvij. a. Pone me iuxta te: ⁊ cuiuſuis manus pugnet contra me. a Si quis mihi miniſtrauerit/ honorificabit eum

a erit. Si quis mihi miniſtraue
b rit/ honorificabit eũ pat me
c us. Nunc anima mea turba
d ta eſt. Et quid dicã? Pat ſal
e f g uifica me ex hac hora. Sed
h i propterea veni i horam hãc.
k Pater clarifica nomen tuũ.

pater me⁹.j. Reg.ij.f. Quicunq₃ honorificauerit me glorificabo eum: qui autem contemnũt me ignobiles erũt. Hãc gloriam videns regina ſaba/ nõ habuit vltra ſpiritũ.iij. Reg. x.a. Saba/ interpretatur incẽſũ. Regina ergo ſaba eſt anima cõtemplatiua: que in contemplatione quaſi fumus incenſi extenuato deſiderio ⁊ defectu intelligendi ea que ſunt in patria cadit in pſalmũ: Unde alia littera habet extaſim. Et nota q̃ ad illam gloriam itur per miniſteriũ. Miniſtrare ergo debemus chriſto: quia ipſe prior miniſtrauit. Luc.xxij.c. Ego autẽ ſũ in medio veſtrũ: ſic q̃ miniſtrat. Miniſtrauit aũt nobis ſua/ ſuos ⁊ ſeipſũ. Sua tripliciter: q₃ bona tẽporalia/ ſpũalia ⁊ celeſtia ſuis confert. Jaco.j.c. Omne datũ optimũ ⁊ omne donum perfectum deſurſum eſt deſcendens a patre luminum ⁊c. Luc.xij.e. Et tranſiens miniſtrabit illis. Suos etiam miniſtrat angelos. Heb.j.d. Nõne oẽs adminiſtratorij ſpũs in miniſteriũ miſſi ꝓpter eos q̃ hereditatẽ ſalutis accipiũt? Itẽ angelos.i. predicatores ſuos miniſtrat. Hiere.vij.f. Miſi ad eos ſeruos meos prophetas de nocte conſurgens/ ⁊ non audierũt eos.iij. Eſdre.j.f. Miſit ãgelos ſuos reuocare eos ⁊ ipſi ſubſannabãt eos. Itẽ miniſtrauit ſeipſũ. Bern. Bon⁹ miniſter q̃ carnẽ in cibum/ ſanguinem ĩ potum/ animã miniſtrauit in precium. Similia ergo nos oportet ei miniſtrare. Prouer.xxiij. a. Quando ſederis vt comedas cum principe ⁊c. Ei ergo miniſtremus/ noſtra pauperib⁹ erogando. Luc.xvj.c. Facite vobis amicos de mãmona iniq̃tatis ⁊c. Ueſtros/ pro chriſto eos relinquẽdo/ ⁊ contra chriſtum nõ amando. Matth.xix. a. Omnis qui reliquerit patrem aut matrẽ ⁊c. Deut.xxxiij.d. Qui dixerũt patri ⁊ matri/ neſcio vos ⁊c. Itẽ noſipſos debemus ei offerre. Eſt enĩ quaſi gigas qui homines comedit. Duo autem habemus: Cor et corpus. Hec duo paremus ei et ſufficit ſibi. Cor autem a te petit in cibum/ ſicut auis nobilis cor prede ſue. Prouerb.xxiij.c. Fili prebe mihi cor tuũ. Eccl.xxx.d. Splendidum cor bonũ in epulis: id eſt ad comedendum. Effunde ergo de corde tuo ſanguinẽ totius ſuperbie/ inuidie ⁊ rancoris. Nam caro cum ſanguine comedi prohibita eſt: Gen.ix.a. Thren.ij.f. Effũde ſicut aquam cor tuum. Hiere.iiij.d. Laua a malicia cor tuũ. Iterũ ⁊ coque ipſũ et in aqua contritionis ⁊ igne charitatis: Scõm illud Ps. Pa Ps.107.
ratum cor meum deus. Corpus etiam para dño/ vt ſanguinẽ totius carnalis voluptatis de eo auferas/ ⁊ ipſum decoquas laboribus/ ſudoribus/ vigilijs/ ieiunijs/ et diſciplinis. Hi ſunt duo hedi optimi: quib⁹ iſaac libenter veſcitur: ſi tñ a rebecca .i. gratia preparentur: Gen.xxvij.b. Primo enĩ effundit ab eis rebecca ſanguinem: id eſt peccatum per confeſſionem: deinde aufert pellem: id eſt veterem cõuerſationem vel mali ſpeciem. Eph.iiij.e. Exuite veterem hominem. Et decoquit ꝑ charitatem. Sic ergo quilibet debet miniſtrare chriſto hec tria: ſua et ſuos ⁊ ſe: Que abraã miniſtrauit deo hoſpitio recepto: Gen.xviij.a. Lac ⁊ butyrũ ⁊ vitulũ. Per lac intelligit ſubſtantia tempalis vel amor carnalis quãtũ ad ſuos: per butyrũ deuotio mentis: per vitulũ imolatio carnis. c Nunc aĩa mea turbata ẽ. Tũc honorabit aĩa iuſti/ ſ hic turbat. j.xvj.g. In me pacem/ in mũdo preſſurã habebitis. Et nota q̃ licet ſenſualitas turbet: tñ non vincunt ſancti. Uñ Matth. xxvj.d. Spũs quidẽ promptus eſt: caro aũt infirma. d Et q̃d dicam: pater ſaluifica me ex hac hora. Per h̃ docet nos q̃ in turbatione recurrere debemus ad orationem.
Ps. Ad dominum cum tribularer clamaui. Non debemus Ps.119.
autem petere vt amoueatur temptatio: ſed vt anima nõ vincatur: ſicut Matth.vj.b. Et ne nos inducas in temptationẽ. Ideo dicit: Saluifica: non eripe. f Ex hac hora: id eſt ex pſenti vita/ plena miſerijs ⁊ laqueis ⁊ ꝑcipitijs. g Sed ꝓpterea veni ĩ hãc horã/ ad patiẽdũ ⁊ laborãdũ. Job.v b. Homo naſcit ad laborẽ. k Pat clarifica nomẽ tuũ. Per hoc docemur duo petere: Saluificationem a culpa in

 * pſenti: et claritatẽ

a Venit ergo vox de celo: Et b clarificaui et iterum clarifi-
c cabo. Turba autem que ſta-
d bat ⁊ audierat/ dicebat/ toni-
e truū factum eſſe. Alij dice-
f bāt: Angelus ei locutus eſt.
g Reſpōdit ieſus et dixit: Non
propꝫ me vox hec venit ſ; p-
h pter vos. Nūnc iudiciū ē mū-
i k di. Nūnc p̄nceps huiꝰ mūdi
l m eijcieꝫ foras. Et ego/ ſi exalta-
n o tus fuero a t̄ra: oīa trahā ad

crucem enī ē per crucem hoc euenit ꝙ orbis terrarū cognouit nomen dei: nō ſolum patris/ ſed et filij. Sic ergo ſenſualitas appetebat non mori/ ratio deliberabat mori: et ita ſenſualitas in chriſto appetebat contrarium illi quod deliberabat ratio: non tamen contraria erat ipſi rationi: hoc enim volebat ratio. ſ. ꝙ ſenſualitas appeteret hoc. Unde dicitur. ſ. xi. e. ꝙ turbauit ſemetipſum. Et hoc dupliciratiōe. Primo vt oſtenderet ꝙ nō erat extra humanas paſſiones. Unde Chryſ. Habebat naturam chriſtus nō volentē mori/ ſed preſenti adherentē vite. Quēadmodum enim eſurire vel dormire non eſt crimen: ita neꝙ preſentem vitam appetere. Chriſtus autem corpus habebat a peccatis liberum: ſed nō a naturalibꝰ neceſſitatibꝰ erutū: qȝ nequaꝙ aliꝫ corpus eſſet. Secundo qȝ ꝑ hoc erudit nos/ ꝙ et ſi turbemur in agone conſtituti ⁊ formidine: non tamen reſiliamus a propoſitis. a Venit ergo vox de celo/ in aere formata. b Et clarificaui/ anteꝙ mundus eſſet: id eſt clarum genui ſm deitatē. c Et iterū clarificabo/ in mūdo ſm humanitatē: ꝑ reſurrectionē ⁊ aſcēſionē. Vel ſm Chryſ. Glorificaui/ in his que antea facta ſūt miraculis. Et glorificabo/ poſt crucē. d Turba autem que ſtabat et audierat/ illam vocem: e Dicebat tonitruum factum eſſe. Hoc viſum eſt forte remotis ⁊ minus attentis: q̄ tm̄ audierant ſonū. f Alij dicebant: angelus ei locutus eſt. Iſti propinquiꝰ erāt forte ⁊ perceperūt ꝙ vox quidem eſſet/ nō ſonus tm̄: ſed quid ſignificaret nō nouerūt. Diſcipuli qui magis erant attenti et vocem ⁊ ſignificationē vocis nouerunt. Chryſ. Unde nouerunt tonitruū eſſe vel angelum ei locutū: nōne aperta ⁊ bene ſignificatiua erat vox illa? Ita: ſed cito ab eis auolauit/ tanꝙ a groſſioribꝰ exiſtentibꝰ et carnalibus ⁊ deſidioſis. Et hi quidem ſonitum quaſi tonitrui detinuerunt. Alij autem qui dixerūt/ ꝙ angelus ei locutus ē: quoniā articulata quidē erat vox nouerūt: quid autē ſignificaret non nouerunt. g Reſpondit ieſus ⁊ dixit: nō propter me vox hec venit ſed propter vos: id ē propter ſalutem veſtram non meam. Augꝰ. Oſtendit illam vocē non ſibi indicaſſe qd ſciebat: ſed eis quibus indicare oportebat. Sicut aūt vox illa non propter eū ſed propꝫ alios diuinitate facta ē: ſic anima eiꝰ nō ꝓpꝫ eū ſ; ꝓpꝫ alios voluntate turbata eſt. Vel ſm Chryſ. legiꝫ tripliciter. Propter vos. ſ. vt credatis: quia ex deo ſum. Qui enim a deo glorificaꝫ/ qualiter nō eſſet a deo? Hoc aūt dicit ꝯtra h̄ ꝙ ſꝑ dicebāt ꝙ. ſ. nō eēt a deo. Vel/ Propꝫ voſ. q. d. vos putatis tonitruū factū ⁊ neſcitis qd ſit dictū: qre ḡ nō queritis qd ē qd dictū ē/ cū ad vos pertineat: qȝ vox facta ē ꝓpꝫ vos: vt ſcȝ ſciatis me eſſe a patre glificādū. Vel ſic. Propꝫ vos/ minꝰ capaces. Humilia enī ꝓpꝫ eos facta ſūt: nō vt filio indigēte auxilio. Sequiꝫ: h Nunc iudicium eſt mundi. Chryſ. Quam habet h̄ conſequentiā? Multam ⁊ valde conſonātem. Quia enim dixerat: Et glorificabo eum/ oſtendit ⁊ modū glorie. Quis eſt modꝰ? Iudicabiꝫ mūdus: id ē vindicabiꝫ qȝ princeps mūdi mittetur deorſum. Unde dicit: h Nunc: id eſt per meam mortem inſtantem. i Iudicium eſt mundi: id eſt ꝓ mundo: quia vindicabitur mūdus de diabolo. Chryſ. Ac ſi iudicio conſtituto/ dicaꝫ ad diabolum: Eſto/ alios interfeciſti propter peccatum: chriſtum autem propter quid? Manifeſtum eſt ꝙ iniuſte/ quocirca per eum vindicabitur mūdꝰ. Exemplo faciam hoc manifeſtius: Eſto/ quidā preſes tyrannus qui omnes affligit vi manꝰ eius infinitis malis: hic ſi iniuſte filium regis interfecerit: huius mors ⁊ alios vindicare poterit. Itē/ eſto/ quis debitores expetēs ⁊ feriēs ⁊ in vincula mittens: ſi ex eadem dementia eum qui nihil debet in eundē carcerem ducat: huic ⁊ eorum que in alios fecit dabit vindictā. Sic ⁊ in chriſto factū eſt: Eorum enim que in nos fecit diabolus/ per ea que i chriſtum auſus ē/ expetetur vindicta. Unde ad idem ſubdit: k Nunc princeps huius mundi: id eſt pernitioſorū. l Eijcietur foras. vel ſm Chryſ. Mittetur deorſum: id eſt ſubijcietur qui prius dominabatur et torquebitur. Et ne dicat aliquis: qualiter mittetur deorſum ſi ⁊ te ſuperabit et morti tradet? Io reſpōdet ⁊ dicit: m Et ego ſi exaltatus fuero a terra/ in cruce. n Omnia trahā ad meipſum. q. d. etſi moriar/ non tamen ſuperabit. Qualiꝫ enī eū qui et alios trahit ſuperaret? q. d. nō detinebor morte/ ſed ipſa morte vincā. Unde nō dicit/ reſurgam: ſed omnes trahā/ qd reſurrectione plus eſt. Si enim dixiſſet/ reſurgam: nō per hoc manifeſtum eſſet ꝙ traheret: dicens autem/ traham: vtrūꝙ declarat. Omnes autem/ traham/ a tyranno detentos ⁊ nequeūtes per ſe effugere. Zach. ix. c. Tu autem in ſanguie ⁊c. Alibi autē vocat rapinam/ qd hic vocat tractionē. Luc. xi. c. Diripiet ſpolia eius. Scdm Aug. ſic legitur. h Nūc iudicium eſt mundi. q. d. nunc patior/ nunc turbor: et per h̄ eſt iudicium mūdi: iudiciū. ſ. diſcretionis qd eſt ante vltimum iudiciū damnationis: quia nūc per paſſionem iure diaboli deſtructo multi liberabunꝫ. De quo iudicio dicit Ps. Iudica me deus et diſcerne cauſam meam ⁊c. Et quomodo? Quia/ k Nunc princeps huius mūdi: id eſt diabolus qui dominaꝫ in malis mūdo deditis. l Eijcieꝫ foras/ de cordibus hominū ꝑ paſſionē ⁊ predicationē apoſtolorum. Eſa. xi. b. In foramine aſpidis ⁊ i cauerna reguli ⁊c. Et nō ſolū eijcieꝫ ab eis/ ſed ⁊ mihi vniōe fidei vnienꝫ. Unde ſubdit: m Et ego ſi exaltatꝰ fuero a terra/ in cruce ꝓ ſigno ⁊ remedio: Numeri. xxi. c. n Omnia traham ad meipſum: id eſt ad vnitatem fidem vel * preſenti ⁊ claritatē in futura vita. Et de hac clarificatione habes. ſ. eodē. a Venit ergo vox de celo ⁊c. Per hoc ſignificaꝫ ꝙ iuſto oranti dat dñs gratiā ⁊ ꝓmittit gloriā. Ps. Gratiā et gloriā dabit dñs. d Turba aūt q̄ ſtabat et audiebat/ dicebat tonitruū factū eſſe. Sic dicūt multi qñ audiūt ṽba dñi de iudicio dñi/ dicūt ad terrorē eſſe dicta. Tales erāt illi: de qbꝰ Geñ. xix. c. Videbaꝫ eis qſi ludēs loq. Sed dicit dñs ꝑ Ps. Verba mea non faciā irrita. f Alij dicebāt: angelus ei locutꝰ ē. Ita dicūt etiā multi: Iſte homo ſpūalis ē ⁊ loquiꝫ cū angelis: et ideo neſcit ꝯdeſcēdere nobis pctōribꝰ: ideo ita ſtrictꝰ ē in ꝯſilijs ſuis. Vel i bono dicūt multi: ꝙ gr̄a docet eū/ licet alij dicāt ꝙ hoc fingat ad terrēdū. g Rn̄dit ieſus ⁊ dixit: nō ꝓpꝫ me vox hec venit ſ; ꝓpꝫ vos: vt credatis q̄ dicunꝫ de penis/ ne eas incurratis: ⁊ de p̄mijs vt ea habeatis. Roma. xv. a. Quecūꝙ ſcripta ſūt ad nr̄am doctrinā ſcp̄ta ſūt. Nō ꝓpꝫ me: qȝ bonorū nr̄orum nō eget. Iob. xxij. a. Quid ꝓdeſt deo ſi iuſtꝰ fueris? h Nūc iudiciū eſt mūdi. i. iudiciū fiet ꝓ mūdo liberādo: ſcȝ ab oppſſore. Unde ſequiꝫ: k Nūc p̄nceps huiꝰ mūdi. i. diabolꝰ q̄ dn̄aꝫ malis mūdo deditis. l Eijcieꝫ foras/ de cordibꝰ hoīm: vel ꝑtāte ſeuiēdi pro pte ꝓuabiꝫ ꝑ paſſionē ⁊ p̄dicationē meā: vel ꝑ grām q̄ diffundeꝫ ſacco pforato carnis mee in paſſiōe. Eſa. xi. b. Sup foramia aſpidis ⁊ i cauerna reguli: qui ablactatꝰ fuerit manū ſuā mittet. i. chriſtꝰ. Iob xl. d. An extrahere poteris leuiathan hamo? In quo hamo crux ē qſi virga: claui qſi linea: diuinitas ferrū: caro chriſti vermis. Ps. Ego ſū vermis ⁊ nō homo. Ezech. xxix. a. Extraham te de medio fluminū tuorum. Iob. xxvi. d. Obſtetricā te manu eiꝰ eductꝰ ē coluber tortuoſus. m Et ego ſi exaltatꝰ fuero a terra/ in cruce vel i celo. n Oia/ genera hominū. i. de oī genere hoīm aliqs. ſ. j. a. Illuminat omnē hominē. Vel/ Oia/ q̄ ſūt hoīs. i. hoīem i corpe ⁊ aīa. In aīa ꝑ gratiam: in corpore per glorificationē extremā. o Trahā ad meipſum: id ē ad vnitatē corpiſ mei/ vt electo diabolo
* mihi iunganꝫ/ ⁊ ſtra

Al. t dicēs De cōſe. diſ. 3. c. fi.
Ps. 42.
Ps. 4.
Ps. 88.
Ps. 15.
Ps. 21.

G vnitatē fidei/ vel corporis mei /vt ſim caput ⁊ illi membra.
Augꝰ. Nō dicit/omēs: vt de vniuerſitate hominū accipias:
ſed omnia de integritate nature.ſ.animam ⁊ corpus. Sic er/
go legitur. Omnia/que ſunt hominis: id eſt hominē in cor/
pore ⁊ anima. In anima per gratiā: in corpore per glorifica/
tionem: quia nec ca/
pillus peribit. Mat.
x.d. et Luc. xij.a.
Uel/ Omnia/ pre/
deſtinata ad ſalutē.
Uel/ omnia/ gene/
ra hominū: ſiue i lin
guis omnibus: ſiue i
etatibus omnibꝰ: ſi/
ue in gradibus bo/
norum omnibus: ſi/
ue in artium licitarū
et vtiliū profeſſioni/
bus omnibus: ſiue in alijs omnibus.

a meipſū. Hōc aūt dicebat /ſi/
gnificans qua morte eſſet mo
b riturus. Rēſpondit ei turba:
c Nōs audiuimꝰ ex lege /quia
chriſtus manet in eternum:
d Et quōmodo tu dicis /opor/
tet exaltari filiū hominis: Et
e quis eſt iſte filius hominis?
f Dixit ērgo eis ieſus: Adhūc
g h modicum lūmē in vōbis eſt.
i k Ambūlate dūm lucem habe/
l m tis/vt nōn vos tenebre com/
n o prehendant. Et quī ambulat
p in tenebris nēſcit quo vadat.
q r Dū lūcē habetis/crēdite i lu
s t cē: ūt filij luci ſitiſ. Hēc lōcu/

Ut filij lucis ambulate. Chryſ. dicit/ꝙ poſtꝙ malicioſe
oppoſuerunt ei: Nos audiuimus ex lege quia chri/
ſtus manet in eternum ⁊c. ſubdūnt: Quis eſt iſte
filius hominis? et hoc etiam malicioſe. q.d. ne putes
ꝙ de te hoc dicamus: et dicas quoniam propter odiū ad/
uerſamur: Ecce
eñi nō nouimꝰ de
quo dic: ⁊ tñ enū
ciamus veritatem
legis / que videt
contraria ei qd di
cis ꝙ filius homi
nis debeat exalta
ri: id eſt crucifigi.
Quos obſtruens
dominꝰ dicit: g
Adhuc modi
cum: id eſt modi

F

a Hoc autem di/
cebat/ſignificans qua morte eſſet moriturus.ſ.cru/
cis. Unde/ b Reſpondit ei turba: quia ſuam mortem
inſinuabat. c Nos audiuimus ex lege quia chri/
ſtus manet in eternum. Eſa.ix.b. Super regnum dauid
ſedebit amodo ⁊ vſꝙ in ſempiternū. Item Eſa.ix.b. Et pa/
cis eiꝰ nō erit finis. Michee.v.a. Egreſſus eiꝰ ſm dies eter/
nitatis. Daniel. vij.d. Poteſtas eiꝰ poteſtas eterna. d Et
quomodo tu dicis/ oportet exaltari filium homi/
nis. q.d. contraria videntur hec. Sed quia nōdum eſt contra/
rietas omnino.ſ. manere chriſtum ⁊ mori filium hominis: qr
non eſt de eodem: ideo ſubdunt: e Quis eſt iſte filius
hominis? q.d. ſi ille filiꝰ hominis de quo loqueris eſt chri/
ſtus: tunc plane cōtraria ſunt que dicis/⁊ que lex dicit. Dicis
enim chriſtum mori: et lex dicit ꝙ manet. Et nota ſicut dicit
Augꝰ: ꝙ dominus non dixerat in hoc oportet exaltari filiū
hominis/ ſed dixerat: Si exaltatus fuero a terra ⁊c. Sed fre/
quenter dicebat ſe filiū hoīs: et memoriter hoc tenebāt: et.ſ.
eodem dixerat: Uenit hora vt glorificetur filius hoīs. Hoc
ergo in animo retinentes: et per hoc ꝙ nunc ait: Si exaltatus
fuero a terra / mortem crucis intelligentes queſierunt et di/
xerunt: c Nos audiuimus ex lege: quia chriſtus
manet in eternū: et quomodo tu dicis /oportet ex
altari filium hominis: quis eſt iſte filius hominis?
Si eñi chriſtus eſt/ inquiūt/manet in eternū: et ſi manet /quo
modo exaltabitur: id eſt crucifigetur? Hoc eum dixiſſe intelli/
Al. t nunc gebant qd facere cogitabāt: t nō ergo eis verbor iſtorum ob/
ſcuritatem aperuit infuſa ſapientia. Unde nota qd dominus
dixit diſcipulis de morte: et Luc. xviij.f. non intellexerunt:
quia amor retrahebat eos ab hoc intellectu: ſed iudei intelli/
gunt: quia malicia eos ad hoc inſtigabat. f Dixit ergo
eis ieſus: adhuc modicum lumen /fidei: id eſt non ple
num. i In vobis eſt/quaſi/cum intelligitis ꝙ chriſtꝰ ma
net in eternum: hec pars fidei et veri luminis per ſe non ſuffi/
cit. k Ambulate/ergo: id eſt proficite ⁊ totum intelligite
ſcꝫ et chriſtum mortuū vt redimat/⁊ victurum in eternum in
celo quo perducat. l Dum lucem habetis: id eſt dum
chriſtum vobiſcum habetis: qui vos plenam fidem doceat.
m Ut non vos tenebre comprehendant/ignorātie:
vel mortis perpetue: qd eſt ſi ita intelligitis chriſti eternitatē
vt negetis eiꝰ mortem. Ambulate ergo in luce. n Et: id ē
quia: o Qui ambulat in tenebris: id eſt qui viuit in
tenebris infidelitatis ⁊ erroris/vt vos: qui mortem chriſti nō
creditis. Uel ſicut gentiles: qui oīno ſunt in errore. p Ne/
ſcit quo vadat: id eſt neſciens vadit ad tenebras damna/
tionis. Sed vos/ q Dum lucē habetis/preſto.ſ. gratie
et doctrine /vel preſentis vite. Uel/ Dum lucem habe/
tis: id eſt dum aliquid veritatis iam intelligitis de chriſti e/
nitate: r Credite in lucem: id eſt in me veritatem perfe
cte credite/ addēdo eternitati paſſionem ſm hoiem. s Ut
ſic/ filij lucis ſitis/ per imitationem ⁊ amorem. Eph. v.c.

co tempore. Et ſic ſumitur aduerbialiter/.ſ. modicum.
h Lumen in vobis ē: vel/modico tempe lux vo
biſcum eſt: per hoc oſtendens ꝙ paſſio non eſt prohibi/
tio manēdi in eternum. Ac ſi diceret: mors mea transfigu/
ratio eſt/nō deſtructio. Etenim lux ſolaris nocte non inte/
rimitur ſed paululum recedēs rurſum apparet. k Am/
bulate/ergo: id eſt in lumine fidei viuite. l Dum lu/
cem habetis: id eſt me vel vitam preſentē.ſ.ix.a. Ope/
ramini dum dies eſt. m Ut non vos tenebre com/
prehendant/ mortis vel erroris poſt meam mortem.
Multi enim/immo fere omnes poſt mortem eius omni/
no excecati ſūt /licet quidam propter ineffabilem clemen/
tiam eius ad fidem vocati ſunt. n Et qui ambulat i
tenebris neſcit quo vadat. Chryſ. Quanta iudei
nunc agunt/⁊ neſciūt quid agunt. Putant rectam incede/
re viam/⁊ cōtrariam vadūt / ſabbata ⁊ eſcas obſeruantes.
Ideo/ q Dum lucem habetis: id eſt me preſentē:
r Credite in lucem vt filij lucis ſitis/ vel/efficia/
mini: id eſt mei. Superius autem dixit: ꝙ non ex ſangui/ Jo.i.a.
nibus neꝙ ex voluntate carnis ſed ex deo nati ſūt: id eſt ex
patre: hic aūt dicit eos generare/vt diſcas ꝙ vna ⁊ eadem
eſt actio patris ⁊ filij. t Hec locutus eſt eis ieſus
et abijt: vt eſſet lōge ab eis corporalit ſicut erat ſpūalit.
G Et abſcondit ſe

✱ mihi iungantur/ et ſim caput et ipſi ſint membra. Uel/ Moraliter
Ad meipſum/in celum: vt vbi ego ſum/ illic ſit ⁊ mini/
ſter meus.ſ. eodem.d. Uel/ Ad meipſum: id eſt ad fi/
dem et amorem meum. Uel/ Ad meipſum: id eſt ad
paſſionem ſiue ad patibulum. Chriſto enim aſcendente
in crucem/ alij poſtea aſcenderunt. Cant. vij.c. Aſcen/
dam in palmam et apprehendam fructus eius. Et nota ꝙ
ſi chriſtus omnia trahit: ergo qui non eſt tractus non eſt
de numero entium tñ. Boetiꝰ. Mali homines non ſunt.
Trahit autem chriſtus per crucem. Crux enim eiꝰ eſt ſi/
cut inſtrumentum ſiue machina quo ſubuehūtur et trahū
tur ligna ⁊ lapides ad alta edificia. Funes autem ſunt chri
ſti paſſiones in cruce pro nobis. Oſee. xj.b. In funiculis
adam traham eos /in vinculis charitatis. Paſſiones eius
dicuntur funiculi ade: quia propter adam ⁊ genus ſuū tra
hendum facte ſunt. Hiere. xxxj.a. In charitate perpetua
dilexi te /ideo attraxi te miſerās. Item crux chriſti fuit qſi
ſtathera: in quā chriſtus aſcendens in vna lance ſe poſuit
et penam ſuam: in alia autem poſuit genus humanum et
peccata eius. Qd autē pōderoſius fuit /minus pondero/
ſum eleuauit. Unde chriſtus deſcēdit in mortem/⁊ genus
humanū eleuatū ē ad vitā ⁊ ad celū. Job. vj.a. Utinā ap
penderentur peccata mea quibus iram merui ⁊ calamitas
quam patior in ſtathera ⁊c. Eſa. xl.c. Qui librauit mōtes
in pondere ⁊ colles in ſtathera. Hec ſufficiāt ad moralita/
tes huius capituli.

G a ¶ Et abſcondit ſe ab eis: ſignificans per hoc ꝙ in men/
tibus eorum erat ignotus. Vel/ Abſcondit ſe: et exiuit de
templo. Aug⁹. In hoc infirmitati noſtre conſuluit/ non po/
teſtati ſue derogauit. Chryſ. Cur abſconditur: neqꝫ enim la/
pides leuauerūt neqꝫ blaſphemauerūt ſic̄ ante? Sol. Corda

nationem chriſti: que in illa viſione ſignificata eſt. Item etiā
ꝑdixit excecationē iudeoꝝ. Chryſ. Gloriā ait viſionē illam ꝛ
fumū ꝛ audire myſteria ineffabilia ꝛ videre ſeraphin ꝛ coru/
ſcationē a throno ſalientē. Sed nota ꝙ dic̄/ Gloriā ei⁹. Cu
ius? Patris/ ſm eſaiā: qualiter ergo iohānes hec de filio dic̄

nouerat ꝛ furorē in/
tus ſeuientē/ ꝛ nō ex/
pectauit in opus vt
exiret. Qđ inſinuās
euangeliſta dicit: b
¶ Cum autem tan/
ta ſigna feciſſet
corā eis/ non cre
debant in eum:
ſed ſeuiebant ſupple.
Sed ꝗ tanta vl' tot:
que dimiſit euange/
liſta: Pauca enim ꝺ
multis dixit: c ¶ Ut
ſermo eſaie .liij.a.
iplereť. Li vt non
dicit cauſā ſed euen/
tum. d ¶ Quē di/
xit: domine quiſ.

a tus eſt ieſus ꝛ abijt ēt abſcon/
b dit ſe ab eis. Cum autē tanta
ſigna feciſſet corā eis: nō cre/
debant in eū: vt ſermo eſaie
d impleretur/ quem dixit: Do/
e mine qs crēdidit auditui no/
f g ſtro/ ēt brachium domini cui
h reuelatum eſt? Propterea nō
i poterant credere: quia iterū
dixit eſaias: Excecauit ocu/
k los eorū ēt indurauit cor eo/
l rum vt nōn videant oculis
m n ēt intelligant corde ēt con/

o uertantur ēt ſanem eos. Hec
p dixit ēſaias quando vidit glo
q riam eius: ēt locut⁹ eſt de eo.
r Uēruntamē ex principibus
ſ multi crediderunt in eū: ſēd
propť phariſeos non cōfite/
banť: vt de ſynagoga nō eij/
t cerenť. Dilēxerūt eni gloriā
v x hoim māgl ꝙ gloriā dei. Jē/
y ſus aūt clamauit ꝛ dixit: Qui
z a credit i me nō crēdit i me/ ſēd
b i eū q miſit me. Et q videt me
c videt eū q miſit me. Egō lux i

hic: paulus autē de
ſpūſctō? Rūdem⁹.
Non vt ꝯfundentes
hypoſtaſes/ ſed vnā
dignitatē oſtendētes
hoc dicunt. q ¶ Et
locut⁹ eſt de eo.
Quid? Hoc qđ ibi
dr: Uidi dñm ſup ſo
liū excelſū ꝛc. Uel id
qđ ſequiť: Quoniā
audiui vocem dicē/
tem: Quē mittam et
qs ibit nobis? Ecce
ego ſū/ mitte me. Et
dixit dñs: Auditu au
dietis ꝛ nō intellige/
tis: excecaui eni eo/
rū oculos ꝛc. Seqť:

Bl. ꝛ ꝓphete. — Eſa. 53.a. — Eſa. 6.c. — Matth. 13.b. — Marci. 4.b. — Luc. 8.b. — Act. 28.f. — G — Io. 1.b. et 9.a

Et ſumitur quis pro raritate vel difficultate. e ¶ Credi/
dit auditui noſtro: id eſt his que audiuimus a te: vel que
audierūt a nobis annūciantib⁹ de te. Sed bene dicit: Quiſ
credidit auditui: Fides enim ex auditu: Roma. x. d. Et
quis fuit auditus? Ecce/ f ¶ Et brachium domini: id ē
filius quem predicauimus exterius. g ¶ Cui reuelatū eſt
per fidē interius? Paucis humilibus .ſ. non ſuperbis iudeis.
h ¶ Propterea non poterant credere. Chryſ. Non
poterant/ pro non voluerūt poſitū ē: ſic̄ Matth. xix. b. Qui
poteſt capere capiat: id eſt qui vult. Item Chryſ. Multis i
locis potentiā dicit electionem vel voluntatem. Ut cum di/
cit quis: Non poſſum amare illum. Et. ſ. vij. a. Non poteſt
vos odiſſe mund⁹. Itē Chryſ. Uehementiā voluntatis poten
tiam dicit: ſicut Hiere. xiij. d. Si mutare poteſt ethiops pel/
lem ſuam ꝛ pardus varietatem ſuā/ ꝛ vos poteritis bene fa/
cere cum didiceritis malum. i ¶ Quia iterum dixit eſai/
as: excecauit ꝛc. Ex hoc videtur ꝙ infidelitatē dicat euā/
geliſta eſſe a prophetia et non econuerſo. Unde. ſ. eodem.
Nō credebant in eū vt ſermo eſaie prophete impleretur. Sol.
Proprietates tales loquendi habet ſcriptura: ꝛ oportet legi/
bus credere: et per hoc non vult aliud niſi repreſentare infal/
laciam ſcripture: et quoniam non aliter euenit ꝙ dixit. Uel
ſic lege ꝛ ordina litteram. Propterea quia non pote/
rant: id eſt nolebant aliquo modo/ credere: iterum di/
xit eſaias ꝛc. quaſi quia preuidit eorum duriciam et ideo
predixit. Uel ſic. Non poterant credere: id eſt moueri
motu fidei: quia excecauit oculos eorum: ſicut/ iterū
predixit eſaias. q. d. obfirmatio cecitatis fuit nō credendi
cauſa. Et nota ꝙ dicit: Excecauit/ deſerēdo eos/ vl' permit
tendo/ oculos eorum/ mentales. k ¶ Et idurauit cor
eorum: id eſt indurari permiſit. Et dicit duo. Cecitatē ra/
tionis ꝛ duriciam affectus: Unde redde vel reſpōde ſingula
que ſequunť ſingulis precedentib⁹. l ¶ Ut non videant
oculis/ ꝑ fidē. m ¶ Et intelligāt corde/ itellectui iūgēdo
amorem: quia videre oculis/ eſt intelligere nudam veritatē:
intelligere corde/ eſt veritati applicare cor per ſtudium ꝛ amo
rem ꝟitatis. n ¶ Et/ ſic omnino/ cōuertanť .i. ſimul vertanť
ad deum ꝛ intellectu ꝛ affectu. o ¶ Et ſanem eos/ remit/
tendo peccata. Et reſume: vt non vel vt aliquādo ſic confuſi
conuertantur/ et ſanem eos: qđ impletum eſt in quibuſdam
Pſ. 15. qui in profundis malorum penituerūt. Unde Pſ. Multi/
Pſ. 67. plicate ſunt infirmitates eorum ꝛc. Et item: Dixit dominus
ex baſan conuertam ꝛc. Et determinat euangeliſta tempus q
hec dixit eſaias dicēs: p ¶ Hec dixit eſaias. vi. a. quā/
do vidit gloriam eius: quaſi/ quādo predicebat incar/

r ¶ Uerūtamē/ et ſi alij nō crederēt: ex ꝑncipib⁹ multi
crediderūt i eū: Et qꝛ dixerat euāgeliſta iudeos ſimpliciť
non crediidiſſe/ excipit hic quoſdā. Uel poſſūt diſtingui duo
genera maloꝝ iudeoꝝ. Quidā eni erāt peiores: qui oino non
credebāt nec ꝯfitebanť: alij erant q credebāt/ ſ; timore ꝯfiteri
non audebāt. Uñ dicit. ſ ¶ Sed propť phariſeos nō
ꝯfitebanť/ vt de ſynagoga nō eijcerenť. ſ. ix. c. Iam
eni ꝯſpirauerāt iudei: vt ſi qs ꝯfitereť chriſtū: extra ſynago/
gam fieret. t ¶ Dilexerūt eni gloriā hoim: que eſt in
mūdanis. v ¶ Magis ꝙ gloriā dei: que ē in ꝯfeſſiōe ve
ritatis: vel que ē in cruce. Gal. vj. d. Mihi abſit gloriari ꝛc.
Aug⁹. Ideo crux in frōte credentiū vbi ē ſedes verecūdie fi/
gitur: vt de noie chriſti nullus erubeſcat: ꝛ magl gloriā dei ꝙ
hominū qrat. Chryſ. Ecce hi a fide alieni ſunt ꝑ vaneglorie
deſideriū. Ideo. ſ. v. g. dicit Quō poteſtis credere q gloriā
abinuicem recipitis ꝛc. Iſte aūt timor ſolut⁹ eſt. Act. vj. a.
qñ multa turba ſacerdotū obediebat fidei. x ¶ Jeſus autē
clamauit ꝛ dixit. Huculqꝫ interpoſitio ē verboꝝ euāgeli/
ſte de infidelitate iudeoꝝ: nunc redit ad verba dñi que dixit re
diens poſtqꝫ abſcōderat ſe: Eis eni ſedatis ſua receſſione/ re/
dit et loquiť humilia dicēs: y ¶ Qui credit i me/ nō cre/
dit i me ꝛc. Ul' ſic ꝯtinua: Qꝛ timor ꝓhibebat eos credere:
ideo dicit: Qui credit in me/ nō credit i me/ tm̄: ſed in
eū qui miſit me/ patrē. q. d. quid formidatis i me credere: i
deū puenit fides per me quēadmodū ꝛ infidelitas. Per hoc
autē qđ dic̄: Qui credit i me ꝛc. oſtēdit indiſſimilitudinē
ſubſtātie ſui ꝛ patris. Uñ nō dicit: Qui credit mihi: ne qs di/
cat ꝙ verboꝝ gratia hoc dixit: qđ ꝛ in hoib⁹ pōt dici: Qui eni
apoſtolis credit/ deo credit. Et ne de hoie dictū puteť: Qui
credit in me: ideo ſubdit: b ¶ Et q videt me/ videt eū
q miſit me. Pater eni non eſt corpus: vñ loquitur de viſio/
ne que eſt per intellectū. Et in hoc etiam conſubſtātialē oſten
dit. Uñ ad hoc ſubdit. c ¶ Ego lux: id eſt ego q ſū lux ſm
deitatē equalis patri. Quia eni pater dicit lux vbiqꝫ in vete/
ri teſtamento/ propterea ſe vocat etiam lucem/ vt patri creda/
mus equalem. Ideo etiam paulus dicit eum ſplēdorē: Heb.
j. a. Uel aliter ſm Aug⁹. y ¶ Qui credit i me ꝛc. Quia
eni homo apparebat ꝛ deus in hoie latebat: ne putarent eum
hoc tm̄ eſſe qđ videbāt: vult ſe credi talem et tātū ꝛ qualis et
quantus eſt pater: ideo dicit: Qui credit i me ꝛc. id eſt q
perfectā habet fidem de me: z ¶ Nō credit i me: id eſt in
hoc qđ videt tm̄. a ¶ Sed i eū qui miſit me: id eſt in pa/
trem. Et ſi pater eſt/ habet filium: ergo credit in filiū. Sed ne
quis crederet patrē tanqꝫ multoꝝ filioꝝ per gratiā ꝛ nō ꝑ na/
turā: ſubdit b ¶ Et q videt me/ videt eū qui miſit me:
G q. d. vſqꝫ adeo nihil diſtat

❡ q.d. vſ<ꝗ> adeo nihil diſtat inter me et eū: vt qui videt me/ videat eum. Hec autem viſio non carnalis ſed intellectualis eſt mūdo corde: Matth. v.a. Et ac ſi quereret: quis es tu vt credamꝰ in te? Reſpōdet: Ego lux ⁊c. Vel ſic. Miſit me. Et ad quid? Ad illuminandū/ ad ſaluandū: nō ad iudicandū. Et hoc eſt: Ego lux veni in mūdum: id eſt ad lucendū miſſus ſum ⁊ illuminandum. Unde ſubdit ef fectū lucis. a ❡ Ut omnis qui credit in me/ aperiens oculos ad lumen doctrine ⁊ gratie: b ❡ In tenebris/ ignorantie vel culpe in quibus inuentus eſt: c ❡ Non maneat/ amplius/ ſ modo fide: poſtea ſpō plena viſione illuſtretur. Eph. v.b. Fuiſtis aliquādo tenebre ⁊c. Sed quia audiunt ⁊ credunt ⁊ non faciunt: Idō ſubdit: d ❡ Et ſi quis audierit verba mea/ exterius. f ❡ Et non cuſtodierit/ intus ea. Vel/ e ❡ Audierit/ credendo. f ❡ Et nō cuſtodierit/ faciendo. g ❡ Ego nō iudico eum/ modo: licet mihi pater omne iudicium dederit. ſ. v.d. Et cur nō modo? h ❡ Non enim veni vt iudicem mundū/ ſed vt ſaluificē mūdum: quia primus aduentus non iudicij ſed miſericordie eſt. Chryſ. Ne putent quoniam propter imbecillitatem eos qui ſe contēnunt tranſcurrit ⁊ non iudicat/ ait: Non veni vt iudicē mundum ſed vt ſaluificem mūdum. Et nota ꝙ ſupra dixit/ ꝙ venit lux in mundum ad illuminandū. ſ. hic dicit ꝙ venit ad ſaluandum. Illuminat enī ignorātias noſtras ⁊ ſanat infirmitates. Sed ne propter hoc qđ dixerat/ credat peccatum impunitū: ideo ſubdit: i ❡ Qui ſpernit me: id eſt qui non credit me deū eſſe ſed contemnit: quia videt hominem pauperem ⁊ mendicum. k ❡ Et/ ideo/ non accipit verba mea: in intellectu per fidem: in affectu per amorem: in manu per operationem: l ❡ Habet qui iudicet eum: de futuro iudicio dicit. Vel/ Habet qui iudicet eum: id eſt habet cauſam iudicij euidentem. ſ. iij. c. Qui non credit iam iudicatus eſt. Et quis erit iudex? Chryſ. Si pater nullum iudicat. ſ. v. d. et filius non venit vt iudicet: vt dicitur hic: quis ergo iudicat? m ❡ Sermo quem locutus ſum. Augꝰ. id eſt ego q̄ ſum ſermo patris: qui etiam me ſermonem loquor: id eſt manifeſto mundo. n ❡ Ille iudicabit eum in nouiſſimo die: quaſi tunc ero iudex qui modo ſum ſaluator: et ideo iudicare poterit: quia ego filius ex patre. Et hoc eſt: o ❡ Quia ego ex meipſo non ſum locutuſ. Non autem loquitur filius ex ſe: quia nō eſt ex ſe. p ❡ Sed qui miſit me pater: id ē incarnari voluit. q ❡ Ipſe mihi mādatū dedit: non ꝙ neſcirem ante: ſed/ id eſt me ſapientiam in quo ſunt omnia mādata genuit. Mandatum inquam dedit/ r ❡ Quid dicā et quid loquar: id eſt a patre habeo quod dico de credēdis: et qđ loquor de preceptis. Vel/ Quid dicā/ prohibēdo mala. s ❡ Et qđ loquar/ p̄cipiēdo bona. Vel/ Quid dicam/ intus familiaribus/ quantum ad conſilia. Et quid loquar/ exterius omnibus/ quantum ad precepta. t ❡ Et ſcio quia mādatum eius: id eſt ego: vita eterna eſt. Augꝰ. Cum dicat mandatum dei eſſe vitam eternam: et ipſe ſit vita eterna. ſ. xvij. a. aperte ſe dicit mādatū dei. q. d. ſicut ſum iudex ⁊ damnator malorum: ſic ſum vita eterna bonorū. x ❡ Que ergo ego loquor: quaſi vt omnes credāt ⁊ currant in hanc in vitā/ ideo loquor. Vel ſic. Ego ſum mandatū patris: Ergo cum ab ipſo ſum/ que ego loquor: id eſt q̄ meipſum verbum annūcio. y ❡ Sicut dixit mihi pater ſic loquor: id eſt ſicut verax me veritatem genuit: ſic veritas me veritatem annūcio. Et ſicut pater loquitur filio ſine ſono: id eſt gignit: ſic loquitur timentibus ſine ſono filius. Chryſ. ſic legit ab illo loco: m ❡ Sermo quē locutꝰ ſum/ ille iudicabit eum in nouiſſimo die. q. d. ꝟba que locutus ſum/ nūc in ordine ſtabunt accuſatoris redarguentia: et omnē abſcidentia excuſationem. Unde dicit. ſ. xv. d. Si non veniſſem et locutus eis fuiſſem/ peccatū nō haberēt: nunc autem excuſationem non habent de peccato ſuo. Et bene dico/ ꝙ iudicabit et iuſte: quia contēpſerunt non ſolū me/ ſed ⁊ patrem in me loquentem Et hoc eſt. o ❡ Quia ego ex meipſo non ſum locutꝰ. Hoc dicit/ non poteſtatem ſibi auferens/ ſed contrarietatē deſtruens: quaſi nihil cōtrarium patri locutus ſum. p ❡ Sed qui miſit me paṫ/ in carnē. q ❡ Ipſe mihi mandatum dedit: id eſt placet patri qđ facio. q. d. ſicut qui mandatum ſuſcipiūt/ non aliud faciūt vel dicunt vł tranſmutant: ita nec ego. Mandatum inquā dedit: r ❡ Quid dicā/ de refugiēdis peccatis. s ❡ Et qđ loquar/ de bonis agēdis. q. d. totum cōſonat ei qđ dico ⁊ placet. t ❡ Et ſcio quia mandatum eius: id eſt obſeruatio mādati qđ ⁊ meum eſt ⁊ ſuū. v ❡ Vita eterna eſt: id eſt ad vitam ducit. Matth. xix. c. Si vis ad vitam ingredi ſerua mandata. Chryſ. Hoc dicit contra eos qui dicebant eum in perniciē hominū veniſſe non in ſalutē. Et exquo eſt tanta vtilitas ſermonis mei: vel exquo mandatum mihi dedit: x ❡ Que ergo ego loquor/ vob: ſicut dixit mihi paṫ ſic loquor: id eſt nihil permuto: nihil eſt in verbis meis qđ non placeat patri: et quātū ad ipſa ꝟba/ et quātū ad intentionē dicēdi Chryſ. Ut oia habēs a patre/ i his q̄ humilia ſūt cōcludit ſermonē q̄ ad iudeos: vt poſſit dicere in die iudicij: hanc vobis poſteriorem cōmiſi vocem.

a mundum veni/ vt omnis qui
b credit in me: in tenebris non
c maneat. Et ſi quis audierit
f verba mea et non cuſtodierit
g ego non iudico eū: Non eni
h veni vt iudicem mūdum: ſed
i vt ſaluificem mundum. Qui
k ſpernit me et non accipit ver
l ba mea/ habet qui iudicet eū.
m Sermo quem locutus ſum/ il
n le iudicabit eum in nouiſſimo
o die. Quia ego ex meipſo non
p ſum locutus/ ſed qui miſit me
q pater/ ipſe mihi mandatū de
r dit quid dicam et qđ loquar.
t Et ſcio quia mandatum eius
v vita eterna eſt. Que ergo ego
y loquor ſicut dixit mihi pater
ſic loquor. ❡ Ca. XIII.

5 a Ante diē feſtū paſche

A

Ante diem feſtum paſche ⁊c. ❡ Expoſitio Capi. XIII

In precedenti capitulo narrauit euāgeliſta ea que acta ⁊ dicta ſunt in hieruſalē dn̄ica in ramis palmarū: Hic trāſit ad ea que acta ſunt in q̄nta feria proxima ante paſſionem dn̄i. Et diuiditur hoc capitulum in q̄nq̄ partes. Primo agit de cena cum diſcipulis et ablutione pedum. Secūdo de admonitione dn̄i ad eādem humilitatem/ ⁊ promiſſione beatitudinis facientibus: ibi: Poſtq̄ ergo lauit ⁊c. Tertio excipit dominꝰ iudam ab alijs/ ⁊ notat eum multotiēs et verbo ⁊ ſigno/ nō intelligētibꝰ alijs diſcipulis: ibi: Nō de omnibus vobis dico ⁊c. Quarto exeunte iuda chriſtus clarificatur ⁊ diſcipulos conſolatur ⁊ preceptum dilectionis cōmēdat: ibi: Cū ergo accepiſſet ille buccellam ⁊c. Quinto petrꝰ querit quo vadat ⁊ offert ſe ad ſequendum: chriſtus autem reſpondet eum ſe negaturum ibi: Dicit ei ſimon petrus ⁊c. Dicit ergo. 5 ❡ Ante diem feſtum paſche: id eſt diem feſtum paſchalem: id eſt ante quintamdecimam lunā/ quartadecima ſcʒ luna. ❡ Sciens ieſus/ non tunc

Chryſ. Ante diem feſtum paſche vidēs q̄m venit hora eius vt tranſeat ex mundo h ad p̄rem amās proprios vſq̄ in finē mūdi amauit eos.

❡ Moraliter 5 ❡ Ante diem feſtū paſche ⁊c. Chriſtus in die feſto patitur ⁊ trāſit ⁊ pridie cenam facit: i quo datur forma ante obitum cōmunicandi ⁊ viaticum ſumendi. Paſcha autem/ vt dicit Augꝰ/ in greco paſſionem: in hebreo tranſitum ſonat. Dies ergo feſtus debet nobiſ eſſe

Moraliter

a ſciēns ieſus quia venit ho-
b ra eius vt tranſeat ex h̄ mũ
c do ad p̄rem/ cũm dilexiſſet
d ſuos qui erant in mũdo/ in
e f finē dilexit eos. Et cenā
g

ꝶ a Sciens ieſus: non tũc primũ/ ſed ab ęterno. b Quia venit hora ei⁹: id ē a ſe ordinata. c Ut trāſeat ex hoc mundo ad patrem/ per crucē. Ecce veritas illius figurę: Paſcha eni legale ſignificabat iſtũ tranſitũ/ ſm Aug. et eſt hebręum/ nō grecum. Sed ſm Amb. hoc nomē paſcha gręcum eſt/ ⁊ ſonat paſſionem: qui enim patitur/ grece πασχιν dicit. Scdm Hiero. vo phaſe hebręũ ſonat trāſitum. d Cũ dilexiſſet ſuos: in vita ſua: ſuos autem dicit ſm familiaritatis rationē. e Qui erant in mundo: ideo eius dilectione ⁊ conuerſatione indigebāt. Uel ſm Chryſ. hoc addit ad differentiā abraam/ yſaac ⁊ iacob et aliorum qui erant ſui etiā extra mũdum. f In finem dilexit eos: quaſi quos dilexit in vita/ dilexit i morte. Chryſ. Quid eſt/ in finem māſit? ſ. amās continue ⁊ ſemper: qđ eſt argumētum veri amoris. Prouer. xvij. c. Omni tempore diligit qui verus amicus eſt. Uel In finem dilexit eos: id eſt omnino/ nihil derelinquens eorum quę facere decens eſſet eum qui valde amat. Eſa. v. b. Quid ē qđ vltra debui facere vineę meę/ ⁊ nō feci ei? Ul' In finē dilexit: id eſt maiora in fine dilectionis ſigna demonſtrauit/ ⁊ vehementiorē amorē oſtēdit in ablutiōe pedũ et traditione ſui corporis. Uñ querit Chryſ. Cur hoc a principio non fecit? Et ad hoc reſpondet/ ꝙ ea quę maiora ſunt vltimo adiecit: vt diſcipulorꝫ intendat familiaritatem in ſe/ ⁊ multam eis det conſolationem contra ea quę ſuperuenire debebant aduerſa. Aug⁹ ſic legit: f In finem dilexit eos: id ē in ſe qui eſt finis conſũmans: ⁊ fecit eos tranſire ſua dilectione. Uel/ In finem: id eſt in mortem: nō ꝙ morte terminet eius dilectio/ ſed intātũ dilexit ꝙ vſqꝫ ad mortem eum dilectio perduxit. j. xiiij. b. Maiorem hac dilectionem nemo habet ⁊c. Cant. viij. b. Fortis eſt vt mors dilectio: Immo fortior morte. Et nota ꝙ predicta verba Johannis: Ante diem feſtũ paſchę ⁊c. miniſtrauerũt grecis fomitem erroris. Dicunt enim in paraſceue lunā fuiſſe quartamdecimā: et ita in veſpera ipſius fuit paſcha. Dñs autem ſciens ſe paſſurum ea die in veſpera antecedenti anticipauit comedere paſcha: id eſt agnum/ vt dicũt. Et quia ea nocte licite potuit domin⁹ comedere fermētatũ: quia luna erat tertiadecima/ vt dicũt: ideo de fermentato cōficiunt corpus dñi. Qđ ſi etiam verum ſit/ credibile eſt dñm comediſſe agnum/ vt pręceptũ erat i lege: Exo. xij. c. et azyma comediſſe: et ſic etiam ſi conſtet qđ dicunt/ errant conſecrando fermētatum. Item Numeri. ix. b. habetur caſus in quo poſſet differri paſcha vſqꝫ in ſecũdum menſem: et tunc etiam fiebat in quartadecima luna eſus agni. Caſum autem non inuenimus in quo poſſet anticipari paſcha. Ergo probabile eſt ꝙ dominus non anticipauit horam a lege ſtatutam. Item ſapientes grecorum dicunt ꝙ chriſtus ſuo tempore fecit paſcha. Unde Chryſ. qui fuit maximus inter grecos/ dicit ſuper Matth. xxvj. Iudei tenuerunt ſm ipſam noctem ſm quā paſcha comedere debebāt. Idē. Necꝫ vtiqꝫ chriſtus pręuaricatus eſt tempus paſchę: Sed illi qui omnia audebant/ tunc non comederunt paſcha/ ſed altera die comederunt et legē pręuaricati ſũt. Itē per tabulam computi ſi retro curratur poteſt hoc probari. Item hoc probatur per verba Marc. xiiij. b. Et primo die azymorum quando paſcha immolabatur/ dixerunt diſcipuli ad ieſum: Ubi vis parem⁹ tibi comedere paſcha? Ergo quādo ieſus comedit paſcha erat prima dies: id eſt prima dies quando comedebatur azyma: ergo luna erat quartadecima. Sic enim dicitur Exo. xij. c. Quartadecima die ad veſperam comedetis azyma. Item Luc. xxij. a. Uenit dies azymorum in quo neceſſe erat occidi paſcha: et miſit petrũ ⁊ iohannem dicēs: eũtes ⁊c. Ergo quādo ieſus fecit paſcha/ neceſſe erat occidi paſcha: ergo luna erat quartadecima. Item eccleſia romana quę omniũ eccleſiarum mater eſt ⁊ magiſtra/ cōficit de azyma: quę hoc habuit ab apoſtolis qui fuerunt cum domino quando fecit paſcha: ergo conficiendum eſt de azymo. Iſtę rationes ſunt con-

tra grecos: qui in tantam inſaniam verſi ſunt ꝙ nō erubeſcunt dicere euangeliſtas illos eſſe mentitos qui dicunt dominũ communiter cum alijs paſcha comediſſe: Johannē vero euangeliſtam dicunt correxiſſe eos: tanqꝫ qui vltimo ſcripſit: vnde adhęrēt verbis iohannis. Quorum opiniones habētur in hiſtorijs/ et ſuper quartum ſentētiarũ: Et ideo hic pretermitti poſſũt. Magiſter in hiſtorijs. Quidā dicũt ꝙ tertiadecima luna/ quarta feria. ſ. cęnauit domin⁹ cum diſcipulis ſuis ⁊ lauit pedes eorũ: qđ narrat ſolus iohannes: et in quartadecima luna. ſ. in
quinta feria comedit agnũ paſchalem: Luc. 22. a.
et dedit diſcipulis corpus ſuum: de quo
alij agũt. Sed vſus eccleſię cōtra ē: q̄ ante paraſceuen pedes pauperꝫ lauat. Sequit: g Et cęna facta: Aug⁹: id
ꝶ eſt parata/ nondum
* cum patimur in hac peregrinatiōe/ vel cum trāſimus i Dñica
morte. Hęc ē dies feſtus paſchę: id ē tribulatio vel mors feſtina. Iaco. j. a. Oē gaudiũ exiſtimate fratres mei cũ in tē-
ptatiōes varias īcideritis. Ps. Cũ dederit dilectis ⁊c. Job. Ps. 114.
b. iij. a. Gaudēt vehement cũ inuenerint ſepulchrũ. Prouer. xliij. d. Sperat iuſtus i morte ſua. Phil. j. d. Deſiderũ habēs diſſolui ⁊ eſſe cũ chriſto. Ionę. iiij. a. Nũc dñe queſo tolle animā meam a me: quia melior eſt mihi mors qꝫ vita. Item. iij. Reg. xix. a. Sufficit mihi dñe/ tolle animam meam. Tob. iij. a. Fac mecũ miſericordiam ⁊ precipe in pace recipi ſpiritum meum. ij. Cor. v. b. Audem⁹ et bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore ⁊ pręſentes eſſe ad deum a Sciens ieſus quia venit hora eius: id eſt a ſe ordinata/ vt tranſeat. Ordinauit enim mori in die feſto paſchę: vt veritas reſponderet vmbrę. Item vt in patiendo doceret nos gaudenter et feſtiue agere. Item vt oſtēderet paſſionem ſuam eſſe
noſtrum gaudium et redemptionem. Ps. Redemptio- Ps. 110.
nem miſit dominus populo ſuo ⁊c. Item vt oſtendat ꝙ feſtiuitas conuertitur in luctum: ideo patitur in feſto. j. Machab. ix. d. Conuerſę ſunt nuptię in planctum/ ⁊ vox muſicorum in luctum. Item ad litteram/ in die feſto: vt magis haberetur in ſpectaculo ⁊ ludibrio: et hoc pro loco/ quia in hieruſalem metropoli ⁊ vmbilico terrę: et pro feſto/ ad qđ
omnes conuenerant. Ps. Operatus eſt ſalutem in medio Ps. 73.
terrę. c Ut tranſeat: quia non eſt morte detent⁹/ ex hoc mundo ad patrem. Aug⁹. Qui tranſit cum mundo/ tranſit ad hoſtem: qui tranſit de mundo/ tranſit ad patrem. Ideo ſancti deſiderant mortem: Phil. j. d. De hoc trāſitu dicitur Gen. xxxij. c. In baculo meo tranſiui iordanē iſtum ⁊c. id eſt ſolus in cruce. Uia enĩ fuit ita ſtricta: id eſt paſſio tam acerba ꝙ nullus potuit cũ eo tranſire nec
eum ſequi. Ps. Singulariter ſum ego donec tranſeam. Ps. 140.
Eſa. lxiij. a. Torcular calcaui ſolus. Eccl. vlt. b. Reſpiciens erā ad adiutoriũ hoim ⁊ nō erat. Matth. xxvj. f. Tũc relicto eo omnes fugerũt. d Cum dilexiſſet ſuos qui erant in mundo/ in finem dilexit eos. In finem: id eſt in conſũmationem: quia perfecta dilectiōe dilexit eos.
Ps. Omnis conſũmatiōis vidi finem/ latum mandatum Ps. 118.
tuum nimis. q. d. conſummatio eſt charitatis dilatatio etiam ad inimicos. j. xv. b. Maiorem hac dilectionem nemo habet qꝫ vt animam ſuā ponat quis pro amicis ſuis. Bern. Maiorem tu domine habuiſti ⁊c. Aurum enim terrę euilath optimum eſt: Gen. j. b. g Et cęna facta/ cum diabolus iam miſiſſet in cor ⁊c. Domin⁹ preſciēs ſuum obitum/ cęnauit cum diſcipulis: ſicut quando homines debent peregrinari/ faciunt conuiuium amicis. Unde Eccl. xxix. d. Tranſi hoſpes ⁊ orna mēſam. Et bene dicitur cęna: triplici ratiōe: quia in veſperę facta: quia ſpecialiſſimis amicis exhibita: ⁊ quia delicatiſſimo cibo refecta. Chriſtus enim in veſpere temporis ⁊ legis ⁊ ętatis mundi et etiam ſuę ętatis: id eſt circa finem ſuę vitę hanc
* cęnam fecit/ ⁊ nobis

¶ eſt parata/nondū̄m tranſacta: quia poſtea recubuit ⁊ buc
cellam iudę dedit. Vel/ Cena facta/quantum ad agnum
paſchalem: quia iam comederant agnū/vt dicunt quidā.
Unde nota ordinem eorum quę tūc facta ſunt in veſpera/
ſcʒ ante paraſceuen. Primo enim comedit agnum paſcha/
lem cū diſcipulis. Secundo ſurrexit a
cęna ⁊ lauit pedes omniū diſcipulorū
⁊ terſit. Tertio recubuit ⁊ docuit eos.
Item ⁊ tradidit eis corpus ſuum in ſa
cramēto/ etiam iudę. Quarto ſurrexit
iudas ⁊ iuit ad principes ſacerdotum
vt venderet eis dominū: et dum eſſet ī
via/ domin⁹ fecit alijs ſermonem illū
qui ſequit̄ poſtea: ⁊ durat vſqʒ ad ṗn/
cipium decimiſeptimi capituli: ⁊ ī de
cimoſeptimo capitulo incipit oratio il
la glorioſa quam fecit ad patrē. Quia
vero in die cęnę dedit diſcipulis pote
ſtatem conficiendi ⁊ eos ordinauit: in

a b facta cū̄m diabolus iā miſiſ/
c d ſet in cō: vt trāderet eum iu/
das ſimōis ſcariothis: Sciēſ
e quia omnia dedit ei pater in
f g man⁹/ ét quia a deo exiuit ét
h ad deū vadit: ſurgit a cęna: ét
k ponit veſtimēta ſua. Et cū āc/
l cepiſſet lintheū ꝓcinxit ſe. Dē/
inde miſit aquam in peluim:

de inoleuit conſuetudo in eccleſia/ꝙ illa die conficit̄ chriſ/
ma ⁊ benedicitur/ vnde inunguntur ordinandi in ſacerdo/
tes ⁊ baptiçandi. Et quia poſt ordinationem diſcipulorū
fecit ſermonem: ideo epiſcopi poſt ordines faciunt ſermo/
nem ordinatis/vel admonitionem loco ſermōis: vt digne
ſe cuſtodiāt et adminiſtrēt. Et quia dominus poſt ſermo/
nem fecit orationem: ideo faciunt ſimiliter ꝑdicatoreſ poſt
prędicationē. Dicit ergo: a ¶ Et cęna facta cū dia/
Ps.77. bolus iam miſiſſet/ſpirituali ſuggeſtiōe. Ps. Immiſ/
ſiones per angelos malos. c ¶ In
cor/ iudę conſentiens iniquitati. d
¶ Ut traderet cū iudas/filius/ſi/
monis ſcariothis: q̄ non crede/
bat eum eſſe deum: vt dicit Aug⁹.
e ¶ Sciēs/ieſus/quia oīa dedit
ei pater in man⁹: id eſt omnia ha
bentem ſiue omnipotentem genuit.
Vel/ ei: hoc ſ̄m illud Matth. xj.
d. Omnia mihi tradita ſūt a patre.
Et dicit/ oīa. Aug⁹: etiā traditorē
quo vtit̄ vt vult/ ⁊ de malo facit bo/
num: omnia enim tradita ſūt in vſū:
mala in effectum bonū. f ¶ Et qꝛ
a deo exiuit: non eum deſerens.
g ¶ Et ad deum vadit: nō ſuos
relinquens. Vel/ A deo exiuit/
miſſus in carnem. Et ad deū va/
dit/ per crucem ⁊ mortem. Vel/ A
deo exiuit/per ęternam generatio
nem. Et ad deum vadit/ per glorioſam aſcenſionem.

Quidam dicunt/ꝙ
diabolus īmittit ma
la non proprie/ſ; im/
mittere dicitur ima/
ginationes imprimē
do ī vi imaginatiua.
Item loquendo ad
ſpiritum ſuo modo
et ſic ſuggerēdo ma/
la. Et tertio mō im/
mittendo quędā fo/
menta corpori dum
dormit homo ad ca/
lefaciendum ⁊ frige/
fiendum: vnde quan
doqʒ ſubito reperit
ſe homo dū euigilat
calidū aut frigidū.

h ¶ Surgit a cęna ⁊ ponit veſtimēta ſua: id eſt de/
ponit vt expeditius ſeruiret. Et eſt ſenſus: Quāuis chriſt⁹
ſciret proditoris maliciam ⁊ ſuam omnipotētiam/ ⁊ ꝙ ęter
nus eſt fili⁹ patris ſ̄m deitatē/et ſ̄m hominē in ꝓximo glo/
rificandus per reſurrectionē ⁊ aſcenſionē: nihilomin⁹ ſe hu
miliauit ad pedū ablutionem. k ¶ Et cū accepiſſet lin/
theū ꝓcinxit ſe/ ad modū ſeruiētis. l ¶ Deinde miſit
aquā in peluim: et oñdit ad q̄d vtrunqʒ fecerat dicens:
¶ Et cępit lauare
Moraliter * cęnam fecit/ ⁊ nobis in veſpere proſperitatis ⁊ iocunditatiſ
Ps.55. repręſentandam reliquit. Ps. Ab altitudine diei timebo.
Iob. iij. a. Pereat dies in qua natus ſum: ⁊ nox in qua di
ctum eſt/ conceptus eſt homo. Hiere. xx. d. Maledicta
dies in qua natus ſum: dies in qua peperit me mater mea
⁊c. Luc. vlt. e. Mane nobiſcum/quoniam aduesperaſcit
et inclinata eſt iam dies. Cęnam ergo iſtam debemus ſu/
mere in tali veſpere: et poſtea ad ſomnū orationis ⁊ contē/
platiōis ire/nō ad locutiones ⁊ diſſolutiōes: vel ad alia eti
am peccata maiora/qđ peius eſt: Sicut cōqueritur domi
nus Oſee. xj. b. Declinaui ad eum vt veſceret̄: non reuer/
tetur in terram ęgypti. Tales ſignificantur per iudam qui

poſt cęnam iuit vt proderet dominum. Secunda ratio qua/
re benedicitur cęna eſt: quia ſeruat̄ ſpecialiſſimis amicis. Ad
prandium enim in quo dantur groſſa cibaria: id eſt bona tem/
poralia/ vocātur a domino oēs/et boni ⁊ mali. Matth. v. g.
Qui ſolem ſuum facit oriri ſuper bonos ⁊ malos. Sed ad
hanc cęnam vocantur tm̄ digni ⁊ ami/
ci. Cant. v. a. Comedite amici/ bibite
⁊ inebriamini chariſſimi. Unde inebria/
tus fuit iohānes ī iſta cęna: quando ne/
ſciuit ire ad lectum ſuum/ſed ſuper pec/
tus dñi recubuit. Geñ. xliij. d. dicitur ꝙ
ioſeph inuitauit fratres ſuos ī meridie:
ſic chriſtus in feruore charitatis ad hāc
cęnam diſcipulos vocauit. Unde dicit̄:
Cū dilexiſſet ſuos/in finem dilexit eos:
per hoc etiam ſignificās ꝙ ī feruore cha
ritatis debet agi hęc cęna a nobis: quia
panis eſt filiorum nō canū. Matth. xv.
c. Nō eſt bonū ſumere panem filioꝝ et
dare canibus. Tertia ratio quare dicitur cęna/eſt: quia cibo
delicatiſſimo ē refecta: cibo filiorum: cibo angelorum. Ps.
Panem angelorum ⁊c. Geñ. xlix. c. Aſer pinguis panis ꝑ/ Ps.77.
bebit delitias regibus: quia iſte panis eſt regum/ nō ruſtico/
rum. Item iſte cibus ſanus eſt/ſed ſanis. Eccl. xv. a. Cibauit
illum pane vitę ⁊ intellect⁹: quia illuminat intellectū ⁊ vigo/
rat affectum. b ¶ Cū diabolus iam miſiſſet in cor vt
traderet eum iudas ſimonis ſcariothis. Uñ nota
ꝙ iudas anteqʒ reciperet corp⁹ chriſti: in ipſa receptione ha/
buit ꝓpoſitū tradendi eum. Ita multi cōmunicāt cū ꝓpoſito
peccandi. Ps. Etenī homo pacis meę qui edebāt paneſ me Ps.49.
os ⁊c. Itē Ps. Qui ſimul mecū dulces capiebas cibos ⁊c. Ps.54.
e ¶ Sciens qꝛ omnia dedit ei pater in man⁹: ⁊ qꝛ a
deo exiuit ⁊ ad deū vadit: ſurgit a cęna. Per h̄ dās
exēplū: ꝙ quāto maior eſt homo in ptāte/ qꝛ oīa data ſūt ei:
et auctoritate/qꝛ a deo exījt: et in ſanctitate/qꝛ ad deū vadit:
tanto debet ſe humiliare. Eccl. iij. c. Quāto magn⁹ es/hu/
milia te in oibus. Eccl. xxxij. c. Rectorē te poſuerūt ⁊c. Eſa.
xliij. a. Ego prim⁹ ⁊ ego nouiſſim⁹. Apoc. j. b. Ego ſum al
pha et ω. h ¶ Surgit a cęna. Hoc ē ꝯ ſacerdotes q̄ no/
lunt ſurgere a cęna vel prandio ſuo/ qñ habēt vel ꝯfeſſiones
audire infirmoꝝ/vel viaticū eis ꝓbere. i ¶ Et ponit ve/
ſtimēta ſua: ⁊ cū accępiſſet lintheū pręcinxit ſe ⁊c.
Myſteriū patet in Glo. Moraliter aūt nota ꝙ in hac cęna Moraliter
fecit dñs q̄nqʒ: quę debemus imitari: ſicut ipſe dicit poſtea: In cena dñs
Exēplū dedi vobis ⁊c. Primū eſt ꝙ ſurrexit a cęna: ſe/ quinqʒ fecit
cūdū ꝙ depoſuit veſtimēta ſua: tertiū ꝙ pręcinxit ſe lintheo:
quartū eſt ꝙ aquā miſit ī peluim: quintū eſt ꝙ lauit pedeſ diſ
cipuloꝝ. Et hęc facta ſt̄ añ iſtitutionē ſacramēti euchariſtię
et añ ſūptionē: in ſignū ꝙ nos debem⁹ h̄ facere anteqʒ ſuma/
mus euchariſtiā. Primo enī debem⁹ ſurgere a cęna nr̄a. i. re/
linquere pctā: et quātū ad actū/ ⁊ quātū ad volūtatē faciēdi:
aliter nō poſſum⁹ eſſe cōmēſales dñi. j. Cor. x c. Nō pote/
ſtis mēſę dñi participes eē ⁊ mēſę demonioꝝ. Qđ ſignifica/
tū eſt Exo. xvj. c. vbi dicit̄/ꝙ datū eſt eis māna: per qđ cor/
pus dñi ſignificat̄. Et dr̄ ꝙ nō habuerūt māna quouſqʒ de/
fecit farina quā aſportauerāt de ęgypto. i. peccatū: ſicut dicit
ioſephus. Sūt aūt ī mēſa diaboli diuerſa fercula. Quidā ibi
comedūt lutū ⁊ fęces ꝓprias. ſ. carnes putridas: vt luxurioſi.
Prouer. v. b. Ne des alienis honorē tuū ⁊ ānos tuoſ crude/
li: ne fore impleant̄ extranei virib⁹ tuiſ ⁊ labores tui ſint ī do/
mo aliena: et gemas ī nouiſſimis/qñ conſūpſeris carnem et
corp⁹ tuū. Alij ibi comedūt ferrū/ęs/ argētū et aurū: et ideo
mirabile ē ꝙ dētes eoꝝ nō ꝯfringūt̄. Threñ. iiij. a. Filia ꝑpli
mei crudel' quaſi ſtruthio ī deſerto. Iracūdi ibi paſcūt̄ ꝓprio
corde ⁊ viſcerib⁹ ſuis. Eſa. ix. d. Unuſq̄ſqʒ carnem brachij ſui
vorabit. Odioſi ⁊ detractores paſcunt̄ ſtercorib⁹ humanis.
Uñ obſeſſi ī ſamaria veſcebant̄ ſtercorib⁹ columbarum. iiij.
Reg. vj. f. Threñ. iiij. a. Qui nutriebant̄ ī croceis āplexati
ſūt ſtercora. Sed ęzechiel noluit cibū ſuū defedari ſtercorē
humano: Ezech. iiij. d. Iſti etiā detractoreſ comedūt carneſ
 * humanas. Hiere.

¶ a ¶ Et cepit lauare pedes diſcipuloꝝ: incipiens a petro/ vt dicit Aug⁹. b ¶ Et extergere lintheo quo erat precinctus. Nota chriſtus in incarnatione accepit formã ſerui: Phil. ij. a. in cena formam ſeruuli: in paſſione formam latronis. Unde Eſa. liij. d. Et cum ſceleratis reputatus eſt.

a Et cepit lauare pedes diſci-
b pulorum/ et extergere lin-
theo quo erat precinctus.
c Uenit ergo ad ſimonẽ petrũ:

Chryſ. Uide humilitatem: non lauit anteꝗ̃ recumberet/ ſed illis ſedẽtib⁹ ille ſurgit: nec ſimpliciter lauat/ ſed veſtimenta deponit: nec hoc ſuffecit ei/ ſed ⁊ lintheum precinxit: et ipſe peluim impleuit/ non alijs implere precepit: per hec omnia docens/ ꝙ non execrabiliter ſed cum omni deſiderio oportet facere cum bene fecerimus. c ¶ Uenit ergo ad ſimonem petrum. q. d. cepit lauare pedes diſcipuloꝝ/ vt dictum eſt: et quãdo cepit/ venit ad hunc a quo cepit: vel qḋ dictum eſt ante/ per anticipationem dictum eſt. Unde ſic legatur. Uenit ergo ad ſimonem petrũ/ et cepit lauare pedes diſcipuloꝝ ⁊c̃. incipiẽs in petro/ vt dicit Aug⁹. Unde nota/ ꝙ ſm̃ Aug. incepit lauare a p̃mo apoſtoloꝝ: vt ei qui maior erat precipue daret exemplum humiliandi ſe: Scd̃m illud Eccj. iij. c. Quanto magnus es/ humilia te in omnib⁹. Scd̃m Chryſ. incepit a iuda proditore/ vt nobis oſtenderet etiam inimicis officium humilitatis ⁊ humanitatis exhibendũ. Dicit enim Chryſ. ſic. Mihi videtur ꝓditoris primo lauiſſe pedes: Incepit eñi lauare ab vltimis/ ⁊ tũc venit ad petrũ. Nã ꝙ aliquẽ ante petrũ lauerit/ videtur ꝑ h̃ qḋ dicit: Uenit ergo ad ſimonẽ petrũ: Nã ꝑmiſerat/ cepit lauare. Unde ꝑ h̃ inſinuat euãgeliſta ꝙ aliũ aliquẽ ante lauit. ſ. iudã. Sꝫ nõ eſt vehemẽs

¶ accuſator ꝓditoris

Moraliter * humanas. Hiere. xix. c. Unuſquiſq; carnes amici ſui comedet in obſidione et anguſtia in qua cõcludent eos inimici eoꝝ et q̃ querũt animas eoꝝ. Prouerb. xxiij. c. Noli eſſe in conuiuijs potatorum neq; in comeſationib⁹ eorum qui carnes conferũt ad veſcendum. Job. xxxj. d. Si nõ dixerunt viri tabernaculi mei: quis det de carnib⁹ eius vt ſaturemur? Inuidi paſcuntur alienis afflictionib⁹ et damnis quaſi ſpinis ⁊ tribulis. Unde Job. xxx. a. Radix iuniperoꝝ cibus eorum. Superbi ⁊ guloſi paſcuntur ibi vento. Oſee. xij. a. Ephraim paſcit ventũ. Sed ſolus accidioſus ibi tabeſcit ieiunus. Job. xxx. a. Egeſtate et fame ſteriles qui rodebant in ſolitudine ſqualentes calamitate ⁊ miſeria. Ab hac ergo cena ſurgendum eſt: que recte cena dicitur: quia debet eſſe vltimũ prandium: vt amplius non redeat homo ad peccatum. Secundũ eſt ꝙ depoſuit veſtimenta ſua: ſic nos mali ſpeciem vel veterem hominem et primam conuerſationem ⁊ conſuetudinẽ. j. Theſſal. v. d. Ab omni ſpecie mala abſtinete vos. Eph. iiij. e. Deponite vos ſm̃ priſtinam conuerſationem veterem hominẽ. Jone. iij. c. Peruenit verbum ad regem niniue: verbum. ſ. cõminationis ad rationem: et ſurrexit rex de ſolio ſuo: id eſt de peccato in quo prius gloriabatur ⁊ letabatur: et abiecit veſtimẽtum ſuũ a ſe: id ẽ peccati ſpeciẽ vel conſuetudinẽ. Et in Canoñ. Jude. g. Odientes eam que carnalis eſt maculatam tunicam. Et Geñ. xlj. d. Protin⁹ ad regis imperium: id eſt ad gratiam dei/ eductum de carcere peccati totonderunt ioſeph: id eſt peccatũ dimiſit: ac veſte mutata obtulerunt ei: id eſt conſuetudine vel conuerſatione mutata. Zach. iij. b. Auferte ab eo veſtimenta ſordida: Et dixit ad eum: ecce abſtuli a te iniquitatẽ tuã ⁊ indui te mutatorijs. Sed quidam induũt ſe cõſuetudine praua: nõ ſic veſtimẽto qḋ poteſt auferri: ſed ſicut pelle ſua que vix poteſt exui. Unde Hiere. xiij. d. Si poteſt ethiops mutare pellẽ ſuam ⁊ pardus varietates ſuas: et vos poteritis bene facere cũ didiceritis mala. Tales raro exuunt pellem aut nunꝗ̃ niſi ponant ſe in arto religionis vel penitẽtie: vt ſint ſicut dicitur Matth. x. b. Prudentes ſicut ſerpentes ⁊c̃. Et ſicut accipitres qui ponuntur in mutatorio: id eſt i clauſtro: et datur eis cibus venenoſus: quia tales ideo intrant religionem/ quia vident ꝙ in ſeculo non poſſunt bene deponere malam conſuetudinem: et ibi vtuntur fabis ⁊ piſis/ que prius reputabant venenoſa. Unde Job. vj. b. Que prius nolebat tangere aĩa mea: nũc pre anguſtia cibi mei ſũt. Tertiũ ẽ ꝙ depoſitis veſtimẽtis debet ſe precingere lintheo: id eſt depoſita veteri conſuetudine/ debet indui noua ⁊ candida. Col. iij. b. Expoliantes vos veterem hominem cum actibus ſuis: et induentes nouũ eum qui renouatur i agnitiõe dei: Aliter enim non agnoſcit deus hominem/ niſi noua veſte indutum. Matth. xxij. b. Amice quomodo huc intraſti ⁊c̃. Hec veſtis cãdida eſt innocentia in his qui non peccauerunt: vel penitentia in alijs. Hac debem⁹ ex omni parte cingi ⁊ indui. Ps. Qui precinxiſti me virtute ad bellum. Ps. 17. Lintheũ enim tergit ⁊ tegit: ſic penitentia tergit maculam peccati ⁊ tegit offenſam dei/ ne deus memoretur ⁊ videat ad puniendum. Ps. Beati quorum remiſſe ſunt iniquitates: id eſt quorum abſterſe ſunt ſordes per penitentiam. Ps. 31. De tegimento autẽ ſubdit: Et quorũ tecta ſunt peccata. Ezech. x. a. habetur/ ꝙ vir indut⁹ lineis: id eſt penitentia/ accepit prunas in manibus ſuis de medio quattuor rotarum: id eſt iram et indignationem contra peccatum/ de quattuor euangeliſtis: et proiecit ſuper ciuitatem et ſuccendit eam: id eſt edificium diaboli qḋ eſt deſtruendum. Sed nota ꝙ ibi erant etiam ſex alij viri qui interficiebant: ſicut dicitur Ezech. ix. c. Per quos ſignificantur ſex opera miſericordie: vel ſex opera diſcipline: ieiuniũ/ diſcipline/ vigilie/ peregrinatio ſiue deambulatio/ laborioſa opera manualia et compunctio lachrymoſa: que veterem hominem interficiũt. Quarto miſit aquam in peluim: id eſt compunctionẽ interiorẽ de peccatis i exteriori cõfeſſione. Et ſicut peluis ſine aqua par aut nihil valet vel econuerſo: ſic nec confeſſio ſine compunctione vel econuerſo. Threñ. ij. f. Effunde ſicut aquam cor tuũ. Et nota ꝙ ſicut vrſus excecatur quando ponitur peluis calida et candens ante oculos eius: ſic diabolus quando confeſſio feruens et ſicut peluis eſt calida ⁊ aqua: ita confeſſio ⁊ compunctio lachrymoſa per quam excecatur diabolus. Unde hanc aquã maxime timet diabolus: Qḋ ſignificatũ eſt. iij. Reg. xviij. g. Junge currum et fuge: ne te occupet pluuia/ dicitur ad achab per quem diabolus. Job. xxviij. a. Lapis ſolutus calore in es vertitur: id eſt cor ſolutum dolore ⁊ lachrymis conuertitur ad cõfitendũ peccatũ: vel reuoluitur in cõfeſſione/ ſicut aqua in lebete. Ecce aqua i pelui/ lachryma i ꝯfeſſiõe. Quinto lauit pedes: q2 poſt penitentiã peractã ⁊ ꝯfeſſionẽ lachrymoſam plorãda ſunt etiã quotidiana pctã. Hiere. iiij. d. Laua a malicia ⁊c̃. Itẽ Hiere. xxxj. b. Et erit aĩa eoꝝ q̃ſi hortus irriguus/ ⁊ ſicut fons cuius nõ deficiũt aque. Eſa. 58. b. Et nota ꝙ dicitur ꝙ lauit pedes: minorẽ vim facit q̃s de pede ſi inquinetur q̃ de alio mẽbro: per qḋ ſignificatur ꝙ etiam minora pctã de quibus parũ a multis curatur/ lachrymis ſunt delenda. Pedes eñi diſcipuloꝝ ꝯtrahũt ſordes: q2 etiam diſciplinati motus mentis aliq̃ñ inquinantur vel in extremitate intẽtionis aliquo puluere vanitatis ſurripiẽtis. Uel aliter poſſunt hec quinq; exponi: vt ꝑ cenã itelligatur ſtudiũ ſacre ſcripture. Ille ergo ſurgit a cena q̃ de ſtudio aſſumitur ad ꝑlatiõis culmẽ vel ꝑdicatiõis officiũ. Deponit/ veſtimẽta cũ mutat mores ⁊ ꝯuerſationẽ ſm̃ ꝙ exigit officiũ. Precingit ſe lintheo. i. ꝑ ꝯtinẽtiã ſe reſtringit. Deinde ponit aquã in peluim: qḋ ẽ q̃ñ ꝑdicator cõpaſſionis lachrymas in ꝑdicatiõe fũdit. Per aquã eñi itelligitur cõpaſſio: Per peluim humilis ⁊ diſtincta ꝑdicatio ⁊ de eternis. Peluis eñi habet rotũditatẽ ⁊ vacuitatẽ i forma/ et es pro materia: ſic ꝑdicatio debet eſſe ꝑ eternis ⁊ in humilitate ⁊ diſtincte ⁊ apte facta: es eñi ſonoꝝ ẽ. Uel aqua i peluim ẽ doctrina trãſformata in exẽpla. Hac aqua abluere debet ꝑlat⁹ vel ꝑdicator pedes diſcipuloꝝ. i. ſordes ſubditoꝝ. Jo. xv. a. Uos mũdi eſtis ꝓpter ſermonẽ quẽ locut⁹ ſũ vob. Unde dicit. a ¶ Et cepit lauare pedes diſcipuloꝝ: aq̃. ſ. doctrine vel lachrymaꝝ. b ¶ Et extergere lintheo q̃ erat ꝑcinct⁹. Aliter aq̃ par valet doctrine/ niſi ſeq̃tur exẽplũ mũde vite. Pedes eñi abluti ⁊ nõ terſi magis vicini ſũt inquinationi. c ¶ Uenit ergo ad ſimonẽ petrũ. Hoc ſit

* q̃ñ predicatur clericis

accuſator ꝓditoris euãgeliſta: id nõ noiat eũ hic: ſ dicit cõmuniter: Cepit lauare pedes diſcipulorũ. Itẽ Chryſ. Etſi petrus prior erat dignitate/ tñ decẽs erat ꝓditorẽ añ ſpricẽ. i. petrũ recubuiſſe: Etenĩ aliunde eius ſtulticia oſtendit/ cũ intingat cũ magiſtro: Mat. xxvj. b. Et cum redargutus. i. notatus a chriſto: q̃ et intingit. ꝛc. nõ cõpungitur: ſed petrus quidem ſemel increpatus: Matth. xvj. d. decetero timuit interrogare: Unde ꝛ vtitur alio ad interrogationẽ. ſ. iohanne. j. eodem. c. iſte autem continue correctus/ nõ ſentiebat. Scdm hoc ergo legitur ſic. Cepit lauare pedes diſcipulorum ꝛc. ab vltimo. ſ. a iuda: et poſt iudam: venit ad ſimonem petrũ: vt ablueret eius pedes. a Et dicit ei petrus.

.q.1.c.btās
De pe.diſ.1.
c.poteſt

B

Aug⁹. Quid ē/ tu: q̃d eſt/ mihi: Cogitãda ſũt hec potius q̃ dicenda: ne forte q̃ ex his verbis aliqua tenus dignũ ꝯcipit aĩa nõ explicet lingua.

Aug⁹. Expauescens q̃ deus lauat pedes homini. b Domine tu mihi lauas pedes: id ẽ vis lauare: q. d. non lauabis.

Chryſ. Multam habet oſtenſionẽ hoc/ tu: nec opus fuit ei plus dicere. q. d. tu meos pedes lauas manibus quibus cecos illuminaſti/ leproſos mundaſti/ et mortuos ſuſcitaſti. Sed queritur/ cur nõ alius prohibuit ſ ſolus petrus: Reſpondem⁹. Hoc ſignũ erat magni amoris et verecundie ꝛ venerationis. Itẽ Chryſ. Mihi videtur primo proditorem lauiſſe: et ille tanq̃ arrogans nõ renuit: deinde ad petrum veniſſe/ ꝛ per eum alios caſtigatos. Qualiter autem petrus caſtigatus ſit/ ſubditur: d Reſpõdit ieſus ꝛ dixit ei: q̃d ego facio tu neſcis modo: id eſt myſteriũ huius rei ſiue lucrum ꝛ vtilitatem hui⁹ ablutionis. e Scies autem poſtea: q̃ſi poſtea dicam tibi: ſicut poſtea habetur: Exemplum dedi vobis ꝛc. Uel/ Scies poſtea: cum a ſpiritu didiceris in penteconſte. f Dicit ei petrus: non lauabis mihi pedes in eternum: id eſt nunq̃. Et nota q̃ non dixit petr⁹: Doce me ad quid facis: et ſic dimittã te: ſ neq̃ dicere ſuſtinuit. g Reſpõdit ei ieſus: terrẽs de periculo ſalutis. h Si nõ lauero te: id ẽ tuos pedes. Aug⁹. Te enĩ ꝓ ſolis pedib⁹ dicit per ſynecdochen. i Nõ habebis partẽ mecũ/ i regno. ſ. ſi ex contẽptu ꝛ rebelliõe vel inobedientia ꝛ pertinaciter recuſaueris hanc ablutionẽ. In quo myſtice notatur: vt dicit Glo. q̃ qui nõ eſt lotus per baptiſmũ et confeſſionẽ penitẽtie/ nõ habet partem cum ieſu. Hic querit Chryſ. quare domin⁹ non dixit petro/ cui⁹ gratia faciebat hoc/ ſed minas impoſuit: Et reſpondet ad hoc: quia petrus perſuaſus non fuiſſet: Si enĩ dixiſſet: ego id facio vt vos humilia ſapiatis: promiſiſſet ſe otiq̃ petrus humiliter ſapere/ vt nõ per hoc lauaret: nunc autem hoc dicit q̃d maxime timebat petr⁹. ſ. ſeparari ab eo: Ideo ipſe querit. j. eodẽ. d. Domine quo vadis. Et Luc. xxij. d. Paratus ſum tecum in carcerem ꝛ in mortem ire. Et. ſ. vj. g. Dñe ad quem ibim⁹ ꝛc. l Dicit ei ſimon petrus: dñe non tñ pedes meos/ ſed et manus ꝛ caput. Aug⁹. Territus de dñi reſponſione totum ſe offert ad abluendum/ turbatus amore ꝛ timore. i. turbatus timore ſeparationis que eſt ex amore et deſiderio coniũctionis. Chryſ. Quid hic reſpondet calidus ꝛ ardẽs et in refutatione vehemens ꝛ in conceſſione vehementior: alterutra enim ex amore. p Dicit ei ieſus: qui lotus eſt/ a peccatis per baptiſmũ: vel ab errore erutus per fidem: r Non indiget niſi vt pedes lauet: in quo tangit myſterium ſue ablutiõis. q. d. ideo lauo pedes/ vt ſignificem q̃ abluti a grauibus peccatis per baptiſmũ/ op⁹ habent lauare pedes: id eſt affectus a venialibus. Puluis enim adheret pedibus apoſtolorum: vt dicitur Matth. x. b. Excutite puluerem pedum veſtrorũ. Threñ. j. c. Sordes

a Et dicit ẽi petr⁹: Dñe tu
b mihi lauas pedes: Reſpon-
c dit ieſus ꝛ dixit ei: q̃d ego fa-
d cio tu neſcis modo: ſciẽs autẽ
e poſtea. Dicit ẽi petrus: Non
f lauabis mihi pedes i eternũ.
g Reſpondit ei ieſus: Si nõn
h lauero te/ nõn habebis partẽ
i mecum. Dicit ẽi ſimon petr⁹:
k Dñe nõ tñ pedes meos: ſed
l ꝛ man⁹ ẽt caput. Dic ẽi ieſus:
m Qui lot⁹ ẽ: nõn idiget niſi vt
n pedes lauet: ſed ẽ mũd⁹ tot⁹.

eius in pedibus eius. De chriſto enim ſolũ poteſt vere dici illud Eſa. xlj. a. Semita in pedib⁹ eius nõ apparebit. Et hoc modo exponitur ſm illam Glo. Aug. Qui lotus ẽ. ſ. baptiſmo ꝛc. Ex his aũt verbis intelligim⁹ baptizatos apoſtolos/ et ſi non legamus vbi vel quando. s Sed eſt mundus totus/ preter pedes quibus terram tangit. Uel Mundus totus/ a peccatis mortalibus: in quo innuit q̃ alia immundicia nõ facit ſimpliciter immundum. Et vos mundi eſtis: toti/ ſcz per baptiſmum. Sz non omnes: quia iudas fict⁹ erat: et ideo non mundatus. Chryſ. ſic legit. q Qui lot⁹ ẽ/ illa lotiõe: de qua dicitur Eſa. j. e. Lauamini/ mũdi eſtote: auferte iniquitates ab animabus veſtris. r Non indiget niſi vt pedes lauet/ ſed eſt mũdus totus. q. d. nõ abluo vos i ſignum ablutiõis a peccatis: quia iam mundi eſtis/ ſed in exemplum humilitatis: ideo non totũ corpus abluo: qz mũdi eſtis a pctis: cuius ſignũ eſt ablutio corpis: Sed ad illã ptẽ deſcẽdo que dehonorabilior ẽẽ putatur. i. ad pedes/ vt cõmẽdem vob opa humilitatis. Uñ ſeqt̃ Et vos mũdi eſtis.

Moraliter

* quando predicatur clericis vel religioſis qui ſunt agnoſcentes et litterati et magne ſciẽtie. a Et dicit ei petrus: domine tu mihi lauas pedes: Ita dicit religioſus litteratus contra abbatem ſimplicem/ vel nobilis contra ignobilem: vel clerici magni cõtra ſimplices correctores. c Tu mihi lauas pedes: q̃ſi/ tu me doces: Ita etiã dicunt laici aliquãdo ſacerdotibus: Qui predicas nõ furandum furaris: ſicut dicitur Roma. ij. c. Simile. ſ. ix. f. In peccatis natus es totus/ ꝛ tu doces nos: Et Eccl. xxxiiij. a. Ab immũdo quid mundabitur: d Reſpondit ieſus ꝛ dixit ei: q̃d ego facio/ tu neſcis modo: id ẽ modo neſcis fructum ꝛ myſteriũ correctionis. e Scies autem poſtea. Correctio enim eſt ſicut palma: cui⁹ fructus dulcis editur poſt centum annos. Heb. xij. c. Omnis diſciplina in preſenti quidem videtur non eſſe gaudij ſed meroris ꝛc. f Dicit ei petrus: non lauabis mihi pedes in eternum. Sic dicũt qui obſtinati in malicia abominantur correctiones. Amos. v. c. Odio habuerunt corripientem. Petrus erat oculus/ et interpretatur agnoſcens: Sic illi qui ſunt oculi aliorum quãtum ad ſciẽtiam/ minime ſe permittũt tangi: ſicut nec oculus permittit ſe tangi. Caput etiã in animalib⁹ eſt membrum difficilius ad excoriandum: in quo ſignificatur q̃ maiores iſti ſũt difficiliores ad recipiendũ correctionem. Sed tñ eis dicitur: h Si non lauero te nõ habebis partem mecũ: correctione/ flagellatione/ infirmitate/ vel temptatione: qz ſicut dicitur Eſa. xxxv. c. Non tranſibit per eã pollutus et imũdus. Et Apoc. vlt. c. Foris canes ꝛ venefici ꝛc. k Mecũ/ i eternitate eterna De tpalib⁹ habẽt/ ſ nõ ẽ ps: qz nõ ẽ hereditas/ ſ mobile. l Dic ei ſimõ petr⁹: Dñe nõ tñ pedes meos ꝛc. Ecce iſte nõ fuit ptinax. Et vtinam tales eſſem⁹ ad correctionẽ. Et dic tria. m Nõ tñ pedes meos. i. affectiões mẽtis. n Sed ꝛ man⁹. i. opatiões. o Et caput. i. itelligẽtiã/ vl ſenſus: qz ſedes oim ſenſuũ eſt i capite. Uñ triplicẽ ſignificat mũdiciã: mẽtalẽ/ corpalẽ ꝛ ſenſualẽ. p Dicit ei ieſus: q̃ lot⁹ eſt. i. mũdus quãtũ ad mũdiciã ſenſuũ et opationũ. r Nõ indiget niſi vt pedes lauet. i. affectiões: qz adheret puluis etiam pedib⁹ aploꝝ ꝛ ꝑdicantiũ: qz ſicut dicit Aug⁹: veritas ſine periculo auditur: ſed ſine piculo nõ predicatur. Ideo dicit Iaco. j. c. Sit ois hõ velox ad audiẽdũ/ tard⁹ ad loquẽdũ ꝛ tardus ad irã. Itẽ Iaco. iij. a. Si q̃s in verbo nõ offendit/ hic pfect⁹ eſt vir. s Sz ẽ mũd⁹ totus: qz talis immũdicia q̃ ſurripit/ non facit imũdum ſimpliciter

* Et vos mundi eſtis.

a b Et vōſ mūdi eſtiſ/ſēd nō oēs:
c Sciēbat eni quiſ nā eſſet qui
traderet eū: Propterea dixit
d nō eſtis mūdi oēs. Pōſtq̃ ğ
e lauit pedes eoꝝ/ăccepit veſti
f mēta ſua. Et cū récubuiſſet ite
g h rū dixit ēis: Sciťiſ q̇d fēcerim
i vobis: Vōs vocatis me ma/
k l giſter ēt domine/ēt bene dici/
m n tis: Sūm eteni. Si ērgo ego
laui pedes veſtros dominus
o p ēt magiſter/ēt vos debetis al
ter alterius lauare pedes. Ex
q ēmplum enim dedi vobis: vt
r qūemadmodum ego feci vo/
s t bis/itā ⁊ vos faciatis. Amēn
v amen dico vobis: nōn eſt ſer/
uus maioꝛ domino ſuo/neqȝ
apľs maioꝛ ē eo q̇ miſit illum.

¶ a Et vos mūdi eſtiſ. Jam eni apľi oēm iniq̇tatē abie/
cerāt ab aīa/⁊ cū ſinceritate cordis erāt cū eo: nō ꝙ hoſtia
eſſet oblata ꝓ pctis/ſed q: iam fidē ſuſceperāt ꝑ chriſti ſer
monē. Vñ.j.xv.a. dicit: Vos mūdi eſtis ꝓpter ſermonem
quē locutꝰ ſū vobis/nō ꝑ hoſtię oblationē adhuc b Sz
nō oēs: q: iudas eū deū eē nō credebat: quē hic notat vt
ꝯuertať ⁊ erubeſcat. Quare aūt hoc dixerit dñs/ exponit
euāgeliſta: c Sciebat enim quis nā eſſet qui tra/
deret eūm: propterea dixit/non eſtis mūdi om/
nes. Chryſ. Difficile eſt in profūdum maloꝛum veniſſe:
decętero enim anima quaſi incorrigibi
lis fit. Vide enim quāto iudas potitur
auxilio: ⁊ tamen non erigitur. ſ.vj.g.
Vnus ex vobis diabolus eſt. Hic etiā
notat eum vt erubeſcens confundatur
et reſipiſcat. Sequitur: d Poſtq̃
ergo lauit pedes eorum: depo/
nens lintheum: e Accępit veſti/
menta ſua: id eſt reſumpſit quę priꝰ
depoſuerat. f Et cum recubuiſ/
ſet iterum/ad menſam cum diſcipu/
lis. g Dixit eis: Sicut priꝰ exēplo:
ſic etiam nunc verbo inſtruens eoſ ma
giſter veritatis. h Scitis quid fe/
cerim vobis: id eſt myſterium vel lu
crū eius qđ feci: Et hoc quęrit nō ne/
ſciēdo ſed īuitando ad ſciendū qđ priꝰ
us neſciebāt. i Vos vocatiſ me
magiſter/ab efficacia ⁊ ſapientia do/
cendi: k Et domine/a potentia ⁊
virtute miraculandi. l Et bene di/ Matth.10.c. Luc.6.f.
citis: quia verum eſt. m Sum ete
nim. Chryſ. Mat.xxiij.a. dicit: Pa
trem nolite vocare ſuper terram. Et in
eodem: Ne vocemini magiſtri. Si er/
go magiſtrum ſolum dicit patrem: qua
liter dicit: Sum etenim: Sol. In hoc oſtendit ſe patri cō/
ſubſtātialem. Et nota ꝙ primo dicit: Vos vocatis ⁊c.
Primo enim iudiciū eorū aſſumit Sed ne putentur gra/
tię illorum eſſe verba/ſubiungit: ſum etenim. Item per
hoc ꝙ ab eorum ſententia inducit ſermonem/facit non eſſe
eis oneroſū: qđ autem inductum ſermonem a ſe firmat/fa/
cit inſuſpicabilem. n Si ergo ego laui pedes ve/
ſtros dominꝰ: quia deus. o Et magiſter: quia ve
ritas. p Et vos debetis alter alteriꝰ lauare pe/
des/ ad litteram: vel alter alteri officia humanitatis ⁊ hu/
militatis impendere. Vel ſm Glo. alter alteri peccata di/
mittere ⁊ pro inuicem orare. Hoc enim deus fecit in exem/
plum humilitatis ⁊ in typum dimittendi iniurias ⁊ mutuo
ſubueniendi peccantibus/orādo pro eis. Vnde ⁊ ſubdidit:
Beati eritis ſi feceritis ea: qđ de ſola ablutiōe pedum
nō dixiſſet. Et nota ꝙ ſic dicit Chryſ. cōſequēs erat dice/
re: Si ego laui pedes veſtros dominꝰ ⁊ magiſter: quanto
magis vos qui ſerui eſtis debetis alter alterius lauare pe/
des: ſed hoc commiſit conſcientię auditorum. q Exem
plum enim dedi vobis/imitandę humilitatis. Vnde
ſubdit: r Vt quemadmodū ego feci/humilit et hu
militatis opus: s Ita et vos faciatis. Augꝰ. manu
vel corde. Matth.xj.d. Diſcite a me q: mitis ſum ⁊ humi/
lis corde. j. Corſ. iiij.d. Imitatores mei eſtote ſicut ⁊ ego
chriſti. Et nota ꝙ humilitatē cordis excitat frequenť hu/
miliatio corporis. Vnde Augꝰ. Qui ad pedes inclinatur/
humilitas ei in corde excitatur. Chryſ. Vbi ſunt qui deſpi
ciunt cōſeruos: vbi ſunt qui honores expetunt: Prodito/
ris dominus pedes lauit ſacrilegi ⁊ furis et in tempore ꝓ/
ditiōis: et tu magna ſapis ⁊ ſupercilia erigis: Pedes igiť
lauemus inuicem etiam famuloꝝ. Item Chryſ. Quem
tumorem non deſtruet/ꝙ qui ſedet ſuper cherubin pedes
lauit proditoris: Tu vero homo lutū/puluis ⁊ cinis teip/
ſum extollis ⁊ magna ſapis. Sed quid eſt qđ dicit: Ita et
vos faciatis. Non enim idem eſt: Nam ipſe dominus
et magiſter: nos autem conſerui inuicem. Sol. Ita: id eſt
cum eodem ſtudio ſm modum veſtrū. Propterea a maio/
ribus rebus accipit exempla/vt ſaltē qđ minus eſt opere/
mur. Etenim magiſtri ſcriptores/ pueris litteras cū mul/
ta pulchritudine ſcribūt/ vt ſaltem ad deficiētius veniant Al. ꝓportionē
imitatione. t Amen amen dico vobis: nō eſt ſer
uus maioꝛ domino ſuo ⁊c. q.d. ideo debeť facere qđ
ego: quia/ v Non eſt ſeruus maioꝛ domino ſuo
neqȝ apoſtolus maioꝛ eſt eo qui
miſit illum. q.d. ego dominꝰ/vos ſer
ui: ego doctoꝛ habēs auctoritatē/vos
diſcipuli miſſi vel mittēdi a me: et ideo
ſicut patioꝛ/ſic ⁊ patimini: et ſicut me
humilio/ita vos humiliamini. Matth.
x.c. Non ē diſcipulus ſuper magiſtrū:
neqȝ ſeruꝰ ſup dñm. Et reſpondet ad h
qđ ꝑdixit: Vos vocatiſ me mgř ⁊ dñe.
¶ Chryſ. Q: cōmiſſurꝰ
* a Et vos mūdi eſtis ſed nō Moraliter
omneſ. Nota ꝙ olim eccleſia fuit mū
da i capite ⁊ in membris/niſi ꝙ in pedi
bus: id eſt i infirmis habuit aliquā im/
mundiciam. Vnde Thren. j.c. Sor/
des eius in pedibus eius. Sed modo i
capite ⁊ in membris multis videtur ha
here immūdiciam. Eſa. j.b. A planta
pedis vſqȝ ad verticem non eſt in eo ſa
nitas. Hiere. vj.c. A minori vſqȝ ad
maiorem omnes auaricię ſtudent. c
Sciebat enim quis nam eſſet q̇
traderet eum: ꝓpterea dixit/nō
eſtis mundi omnes. Familiares
enim domini/qui ei in menſa ſcripturę
et in menſa paſcuę vberrimę: id eſt eu/
chariſtię: et in menſa fortunę participant: quia habent pa/
trimonia crucifixi: illi ſunt frequenter proditores domini:
et vendunt eum pro pecunia. Vnde Bern. Maluſ qui ſuſ
cipit recōciliationis officium ⁊ nomen mediatoris/prodi/
toris ſcelere inimicitias cumulat/ vt merito iam nō hoſtis
ſed vt traditoꝛ iudicetur vt iudas/ vtiqȝ non vt ſaulus.
d Poſtq̃ ergo lauit pedes eorum/accępit ve/
ſtimenta ſua. Per hoc ꝙ chriſtus poſt lotionem indu/
it ſe ⁊ recubuit iterū/ſignificat ꝙ prędicatores poſt prędi/
cationem ad neceſſaria corporis poſſunt deſcendere ⁊ ve/
ſtitum et victū a ſubditis ſumere. j. Timoth. vi.b. Habē/
tes alimenta et quibꝰ tegamur his contenti ſimꝰ. f Et
cum recubuiſſet/iterū dixit eis: ſcitis quid fece
rim vobis ⁊c. Per hoc ꝙ chriſtus recumbens/eos ite/
rū docet: ſignificat ꝙ etiā i menſa prędicatores debēt loq̇
de deo ⁊ ędificatione animarū/nō de truffis ⁊ de friuolis:
Cōtra illos qui ranas habēt i reliquijs ſuis: Exo. viij.b. j.
Pet. iiij.c. Si quis loquitur quaſi ſermoneſ dei. Eph. iiij
g. Omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat ⁊c.
i Vos vocatis me magiſter ⁊ domine/et bene
dicitis: ſum etenim. Prędicatoꝛ vel prælatꝰ debet eſſe
magiſter verbo/⁊ dominus facto: Aliter enim non eſt do/
minus diſcipuloꝝ/niſi faciat qđ dicit. n Si ergo ego
laui pedes veſtros dñs ⁊c. Hęc patent ſm prioꝛem
expoſitionem: vbi ſatis habetur de humilitate. Sequitur
t Amē amen dico vobis: quaſi/ vere dico vobis ꝙ
ad exemplum meum debetiſ prędicta facere: q:/ v No
eſt ſeruus maioꝛ domino ſuo ⁊c. Et licet ſic iuret
dominꝰ/ vix poſſumus credere ꝙ hoc ſit verum: q: omēs
volumus eſſe maiores alioꝝ: qui nolumꝰ i verbis habere
cōtradictores: nec in factis perſecutores: ipſe tñ cum ma/
giſter eſſet ⁊ dominꝰ/voluit habere vtrunqȝ. Paup fuit et
in laboribus: ⁊ nos volumus ditari ⁊ delitias. Sed nō ſic
* vrias/ qui ait ad dauid:

¶ Chryſ. Quia cõmiſſurus erat eis mundum regendũ: et vnꝰ quidem maiorem accepturus erat poteſtatem: alius vero minorem: ideo hic docet eos verbo et exemplo humilitatem: Sicut Luc. xxij. c. cum quererent: quis eorum eſſet maior: omniũ eorum ſubmiſit minorem. a ¶ Si hec ſcitis / que feci ⁊ doceo: id eſt ſpiritualiter intelligitis et benigne recipitis. b ¶ Beati eritis: dũmodo ſcientia nõ ſit ocioſa. Vñ ſubdit: c ¶ Si feceritis ea. Jaco. j. d. Eſtote factores verbi ⁊ nõ auditores tñ fallentes voſmetipſos ⁊c̃. Jdeo non iungit beatitudinem cũ nuda ſcientia / ſed cum operoſa. Scientia enim potius aggrauat ſi non fiat. Jaco. ij. c. Sic loquimini ⁊ ſic facite: ſicut per legem libertatis incipientes iudicari. Luc. xij. f. Seruus q̄ cognouit voluntatem dñi ſui et non faciens / vapulabit multis. Eccs. j. d. Qui apponit ſcientiam ⁊c̃. Greg⁹. Vbi maius eſt donum ſcientie: ibi tranſgreſſus maiori ſubiacet culpe. d ¶ Non de omnibus vobis dico: id eſt non omẽs vos beatos dico: nec omẽs vos acturos vnde beati ſitis. Chryſ. O de innocentia: nuſq̄ palã proditorem redarguit / ſꝫ obumbrat rem / dans ei penitẽtie locũ. Et ne in multis circumſiſtat timorẽ / quaſi plures ſint proditores: ideo ſubdit: e ¶ Ego ſcio quos elegerim / ad permanẽdũ vel ad ſequendũ me. f ¶ Sed vt impleatur ſcriptura ⁊c̃. Et lege ſic. Scio quos elegerim / ad ſequendũ me. Sed / vnꝰ ſequentiũ: h ¶ Qui manducat meũ panem / nõ plures: ſed vnus ſingulariter: in quo ſubmittit ſuſpicionem pluralitatis. i ¶ Leuabit contra me calcaneum ſuum: id eſt conculcationem meam et mortem machinabitur. Et hoc / g ¶ Vt impleatur ſcriptura: id eſt in hoc implebiꝭ prophetia dauid. Vt eñ poniꝭ conſecutiue. Eſt ḡ ſenſus: i ¶ Leuabit cõtra me calcaneũ: id eſt me calcabit: ſicut equus ſubito leuans calcaneum percutit. Chryſ. Jdeo ita aperte dicit: Qui manducat meum panem ⁊c̃. vt ſciat iudas quoniam non ignorat chriſtus eius proditionem: qđ maxime ſufficiẽs erat eũ detinere a proditione ⁊ conuertere. Et nõ dixit: tradet me: ſꝫ leuabit ſuper me recalcitrationẽ / vł calcaneũ: dolũ et fraudem ⁊ occultationem inſidiarum repreſentare volens. Et ſumitur hoc de Pſ. vbi alia littera habet: Doloſe aget cõtra me. k ¶ Amodo dico vobis / priuſ q̄ fiat: quaſi huc uſq̄ toleraui ⁊ tacui: ſed iam noto proditorem anteq̄ fiat qđ mox faciendum eſt. l ¶ Vt cum factum fuerit credatiſ. quia ego ſum / ille de quo ſcriptura illa p̄dixit. m ¶ Amẽ amen dico vobis: qui accipit / vel / ſuſcipit ſi quẽ miſero: id eſt recipit in hoſpitio vł credit ei: o ¶ Me accipit vł / ſuſcipit / ſm Chryſ. Matth. xxv. d. Qđ vni ex minimiſ meis feciſtis / mihi feciſtis. Jn quo vnitas chriſti ⁊ eccleſie cõmendatur: non nature / ſed gratie. Et ne hoc paruum crederetur ſubdit de patre: p ¶ Qui autem me accipit / in mẽbris: q ¶ Accipit eum qui me miſit. Jn quo vnitas ſubſtantie commẽdatur. Jdem dicitur. ſ. xij. g. et Matth. x. d. Chryſ. Sed que conſequẽtia horũ ad precedentia? Multa quidẽ. Dixerat eñ ſuperius: Beati eritis ſi feceritis ea: meo ſcꝫ exemplo humiles fueritis ⁊ patientes ad malos / ſicut ego qui proditorem patior. Quia enim debebant ire ad predicandum per mundum ⁊ multa mala pati: ideo eos conſolaꝭ duobus modis. Vno quidem modo per ſuum exemplum / quod propoſuerat: alio modo per aliorum beneficiũ. q. d. ſi paſſionem meam ſemper habebitis ĩ memoria ⁊ mea exempla circumferentes: facile ſuſtinebitis mala. Preterea etiam ab aliis ¶ multã inuenietis

Moraliter * vias: qui ait ad dauid. ij. Reg. xi. b. Arca dei ⁊ iſrael ⁊ iuda habitant in papilionibus: ⁊ dominus meus ioab et ſerui domini mei ſuper faciẽ terre manẽt: ⁊ ego ingrediar domũ meã

Ps. 40. Ps. ĩ mecũ

a Si hẽc ſcitis / btĩ ẽritis ſi fẽce
b ritis ea. Nõ dẽ oibꝰ vobis di
c co. Egõ ſcio quos elegerim.
f Sẽd vt impleãtur ſcriptu
h ra: Qũ mãducat meum pa
i nem lẽuabit ꝯtra me calcane
k um ſuũ. Amõdo dico vobiſ /
l p̃us q̄ fiat: vt cũ factũ fuerit
m credatiſ q̄ ego ſũ. Amẽn amẽ
n dico vobis: qũi accipit ſi quẽ
o p miſero / mẽ accipit: q̃ ãũt me
q accipit / ãccipit eũ q̃ me miſit.

vt comedã ⁊ bibã et dormiam cum vxore mea: non faciam rem hanc. q. d. non debet eſſe ſeruuſ maior dño ſuo. Jdeo dicitur Judic. ix. f. de abimelech: id eſt chriſto: qui accepta ſecuri precidit arboris ramũ: id ẽ crucem / impoſitamq̄ ferens humero / dixit ad ſocios: qđ me vidiſtis facere cito facite. Jgiꝭ certatim ramos de arboribꝰ precidẽtes ſequebãtur ducẽ. a ¶ Si hec ſcitis beati eritis ſi feceritis ea. Pſ. Jntellectꝰ bonꝰ oĩbus facientibꝰ eũ. Jaco. j. d. Eſtote factores verbi ⁊ non auditores ⁊c̃. Gregꝰ. Auctoritas vocis perditur / quando vox opere non adiuuaꝭ. d ¶ Nõ de omnibꝰ vobis dico / q̄ facturi ſint ea: Operarij eñ pauci / ſed multi locuturi. e ¶ Ego ſcio quos elegerim: paucos. ſ. Matth. xx. b. Multi ſũt vocati / pauci vero electi. ij. Timoth. ij. c. Cognouit dominꝰ qui ſunt eiꝰ. Pauperis eñi ẽ numerare pecꝰ: q̄ pauca habet pecora. J x. c. Ego cognoſco oueſ meaſ. f ¶ Sed vt impleatur ſcriptura: qui manducat meũ panẽ / leuabit cõtra me calcaneum ſuũ. Hoc eſt qđ maxime offẽdit et cõſtringit homines: ſic et deum quãdo in domeſticis ſuis non inuenit fidem. Michee. vij. b. Jnimici hominis domeſtici eius. Prouerb. xx. a. Virũm fidelem quis inueniet. Duo ſunt genera hominũ qui ſpecialiter manducant de menſa dñi: illi. ſ. qui viuunt de patrimonio crucifixi: vt clerici ⁊ religioſi: ⁊ qui viuunt de menſa ſcripture ⁊ eucharistie: vt magiſtri ⁊ ſacerdotes. De his cõqueriꝭ dñs hic: et in Pſ. Et Oſee. vij. d. Ego erudiui eos ⁊ cõfortaui brachia eorum: ⁊ in me cogitauerũt maliciam: reuerſi ſunt vt eſſent abſq̄ iugo: facti ſunt quaſi arcus doloſus. Jtẽ Hiere. v. b. Saturaui eos ⁊ mechati ſunt / ⁊ in domo meretricꝭ luxuriabanꝭ. Jtem Hiere. v. g. Magnificati ſunt ⁊ ditati et incraſſati ſunt et impinguati: et preterierunt ſermones meos peſſime. Laici enim dum peccant / male pretereunt mãdatum dñi: qui de patrimonio chriſti viuũt / peius: ſed qui ſcientiã ⁊ patrimoniũ chriſti habent peſſime. Sequiꝭ n ¶ Qui accipit ſi quẽ miſero / me accipit ⁊c̃. Jdẽ Matth. x. d. ſ. xij. g. neceſſaria miniſtrando ⁊ libenter audiendo. De p̃mo / Matth. xxv. d. Qđ vni ex minimis meis feciſtis ⁊c̃. Et diciꝭ vulgariter: Qui me amat: ⁊ canẽ meum amat. De ſecundo dicitur Luc. x. c. Qui vos audit: me audit. Ezech. iij. b. Domus iſrael nolunt audire te: q̄ nolũt audire me. Sed forte reſpondebũt qui eos deberẽt recipere: quomodo cognoſcemus eos qui miſſi ſunt a domino amice? Per litteras dñi ⁊ ſigillũ ⁊ ſcutũ. Verus eñ apoſtolus qui vita ⁊ fide imitaꝭ dñm ſuũ habet hec tria. Habet litteras: id eſt ſcientiã fidei ⁊ doctrinã morũ quas mittit dñs p eũ ad ſponſã ſuã. Habet ⁊ ſigillũ imitatiõiſ. i. impreſſionẽ ꝯuerſatiõiſ ⁊ vite bone. Et ſcutũ patiẽtie. Sꝫ de ſigillo dr: Signa nr̃a nõ vidimꝰ: iam nõ ẽ ꝓpheta. i. doctor fidei ⁊ ſcientie. De ſcuto patientie dicitur Threñ. iij. g. Dabis eis ſcutum laborem tuum. Jn iſto ſcuto bene cuſtodiunꝭ littere: quia per patientiam robur habet ſcientia ⁊ doctrina. Vnde Pſ. Bñ patiẽtes erũt vt annũciẽt. Sed nota q̄ ſcutum debet habere ſignum regis cuius ſũt littere. Scutũ cum ſigno regio / ẽ patiẽtia pro chriſto. Vnde. j. Pet. iiij. d. Nemo veſtrũ patiaꝭ tanq̄ fur ⁊c̃. q̄ſi nemo habeat ſcutũ ſine ſigno. Et in eodẽ. c. Si exprobrabimini ĩ noĩe chriſti / beati eritiſ. Luc. vj. d. Btĩ eritiſ cũ vos oderint hoĩes ⁊c̃. ꝓpꝭ filiũ hoĩs. De his tribꝰ inſimul habeꝭ in Pſ. Bonitatẽ ⁊ diſciplinã ⁊ ſciẽtiã doce me. Bonitas ẽ dulcedo animi: vt dicit Glo. ſup Gal. vj. Hec ẽ in q̄ debemus pati: quia cum dulcedine animi pati debemus: et hoc referꝭ ad ſcutũ: diſciplina ad ſigillũ: ſciẽtia ad lr̃as.

C

Matth. 10. d.

Ps. 110.

Ps. 40.

Ps. 75.

Ps. 91.

Ps. 118.

* Mandatũ nouũ do

a Cũm hec dixiſſet ieſus/turba
b tus eſt ſpiritu : ẽt proteſtatus
c eſt/ẽt dixit: Amen amen dico
vobis: quia vnus ex vobis
d me tradet. Aſpiciẽbant ergo
adinuicem diſcipuli/heſitan/
e tes de quo diceret. Erãt er/
go recumbens vnus ex diſci/
f g pulis eius in ſinũ ieſu quẽm
b diligebat ieſus. Innũit ergo
i huic ſimon petrus ẽt dixit ei:
k Qũis eſt de quo dicit: Itaqꝫ
l cũm recubuiſſet ille ſupra pe/
m ctuſ ieſu /dicit ẽi: Domine qͤs
n o eſt: Rẽſpondit ieſus. Illẽ eſt
cui ego intinctum panem por
p rexero: ẽt cũ intinxiſſet panẽ:
dedit iude ſimõis ſcariothis.

multam inuenietis procurationẽ/ qui vos ſuſcipiẽt pro me:
Ideo dicit: Qui accipit ⁊c̄. Uł aliť. Supra ꝓmiſit beati/
tudinem in futuro: Beati eritis ſi feceritis ea: Hic autem de
preſenti etiam dat conſolationem dicens ⁊ quaſi iurando af/
firmans: Amen amen dico vobis / qui accipit ⁊c̄.
Unde Chryſ. Omniũ eis aperuit domos: vt et ex moꝝ phi
loſophia/ qđ tangit cum dicit: Si feceritis ea: et ex eorum
qui procurant eos prouidentia /quod tangit hic: Qui ac/
cipit ⁊c̄. duplicem habeant conſolationem. Sequitur:
a Cum hec dixiſſet ieſus/turbatus eſt ſpiritu: id eſt
non fictiue ſed vere. Uel/Spiritu: id eſt voluntarie/non co/
actus. Uolũtarie enim aſſumpſit turbationẽ/ ne deſperet ſer/
uus turbatus neceſſitate. In hoc etiam ꝙ turbatur ſpiritu: ſi/
gnificat ꝙ etiam aliquãdo ſpirituales turbantur. Uel ꝙ etiã
ſpiritualiter turbari debemus: id eſt pro ſpiritualibus dam/
nis/non temporali/
bus: cum ſcꝫ ziȥania
a tritico ante meſſẽ
cogitur eccleſia ſepa
Matth.26.b. rare: vt dicit Glo.
Marci.14.b. Cauſam autem ſue
Luc.22.c. turbatiõis dic̃ Augꝰ
2.q.1.c. vnus in Glo. ꝙ turbauit
eum imminens paſ/
ſio ⁊ proximum pe/
J.21.f. riculum proditoris:
Sicut et.ĩ.xij.d.di/
xit: Nũc anima mea
turbata eſt/ propin/
quitate ſcꝫ paſſionis. Chryſ. dicit/ꝙ quia his que promiſe/
rat diſcipulis proditor iudas priuaretur/ hec cogitans chri/
ſtus turbatꝰ eſt. Et ꝙ propter illum turbatus ſit/ oſtẽdit euã/
geliſta ſubdens: b Et proteſtatus eſt/ qđ occultum fue/
rat: c Et dixit: amen amen dico vobis: quia vn/
us ex vobis. Glo. exiturus: ſm illud .j. Joh. ij.c. Ex nobis
exierunt. Uel/Unus ex vobis. Glo. numero: non vinculo
ſpiritus/ me tradet. In hoc autem ꝙ dicit: Unus ex vo/
bis ⁊c̄. in omnes conſtituit timorem: eo ꝙ non nominatim
dixit. Unde Chryſ. Qr dicit/Unus: timorem minuit: ꝙ di/
xit: ex vobis/omnes cõturbauit. Unde ſequitur: d Aſ/
piciebant ergo adinuicem diſcipuli heſitantes de
quo diceret. Sicut dicit Augꝰ: Quia etſi cuiqꝫ nota eſſet
ſua conſcientia/alterius tamen erat ignota. Chryſ. dicit. Qr
licet nullius conſcij eſſent mali/ proprijs tamen cogitationi/
bus chriſti enunciationem credibiliorem putabant: Ideo he/
ſitabant adinuicem reſpicientes .j. Cor. iiij.a. Nihil mihi
conſcius ſum: ſed nõ in hoc iuſtificatus ſum. Hic autem pre/
termittit iohannes queſtionem apoſtolorum: Nunquid ego
ſum domine. Et qualiter etiã dominꝰ reſpondit iude: qđ alij
euangeliſte dixerunt. e Erat autem/ vel/ergo recum/
bẽs vnus ex diſcipulis eius. De ſe quaſi de alio dicit:
vt geſtarũ rerum ſcriptor/non ſui predicator: vt dicit Glo. f
In ſinu ieſu. Dicit magiſter in hiſtorijs: ꝙ hic nõ aliť cre/
ditur recubuiſſe/ niſi quia diſcumbebat inclinatꝰ ante pectus
domini. Uel ſm Interliñ. per ſinum ſignificat ſecretum.
Dicitur ergo recumbere in ſinu: id eſt ſecretarius eius eſſe:
ſcḋm illud Michee. vij.b. Ab ea que dormit in ſinu tuo cu/
ſtodi clauſtra oris tui ⁊c̄. id eſt que familiaris eſt tibi. Et.ĩ.j.
b. Unigenitus qui eſt in ſinu patris: id eſt ſecretarius patris.
Chryſ. dicit / ꝙ omnibus alijs apoſtolis agoniam ⁊ timorẽ
patientibꝰ et tremẽtibꝰ/petro vertice etiã formidãte: iohãnes
velut voluptuans recumbit in ſinu ieſu: et nõ ſolum recumbit
ſed ⁊ pectori icidit. Et vt ſignificet ꝙ ex familiaritate erat ille
recubitus/ſubdit: g Quem diligebat ieſus/ familia/
rius. Augꝰ. Diligebat non plus omnibus/ſed familiariꝰ: vt
per pacem exiret de vita /non per paſſionem. Cuiꝰ cauſa fu/
it/ vt dic̃ Hieroꝰ: prerogatiua virginitatis. h Innuit er/
go huic/iohanni/ſimon petrus ⁊c̄. Chryſ. Alij inuicem
aſpiciebant heſitantes: ſed petrus qui vbiqꝫ feruens erat in/
nuit iohãni. Quia eñ icrepatus fuit.ĩ.codẽ.a. in ablutio/
ne pedum: Et Matth.xvj.d. Et vbiqꝫ inuenitur ab amo/
re impetũ faciens ⁊ criminatus eſt: huiꝰ gratia formidãs:
neqꝫ ſiluit: qꝛ innuit iohãni: neqꝫ locutꝰ ẽ ad chriſtũ vł apteꝫ
ꝑ mediũ iohãnẽ vult diſcere qͦs ſit ꝓditor. Dic̃ ĝ: Innuit
ĝ huic ſimõ petrꝰ. Augꝰ. Nõ loquẽdo ſ ꝑus innuẽdo
motu corporis: ſed poſt idẽ ſono vocis. Uñ ſequiť i Et
dixit ei/ſubmiſſa voce/ vt quereret/ k Quis ẽ de quo
dicit/chriſtus: id eſt quis ẽ proditor. l Itaqꝫ cũ re/
cubuiſſet ille ſupra pectꝰ ieſu. Hoc ẽ qđ ſupra dixit
ſinum. m Dicit ei: domine quis eſt: qui ſcꝫ te tra/
det. n Reſpondit ieſus / iohanni ſubmiſſa voce.
o Ille eſt cui ego intinctum panem porrexero.
Chryſ. Nũc ꝑmũ notabiliť redarguit dñs iudã: ſed neqꝫ
nunc nominatim. Et eſt modus redargutionis conuerſiu⁹
ſiue hortatiuus:
quoniam neqꝫ ꝑ
menſam verecũ
datus eſt/eodem
pane ſecum com
municãſ. Uñ nõ
ſolũ auditis plu/
ribus redargu/
tiõibꝰ ieſu/nõ vo
lens auerti a tra/
ditione: ſed etiã
aſſumpſit porre/
ctũ panẽ: idcirco
et ſathanas tunc
intrauit in eum. Unde ſequiť: p Et cum intinxiſſet
panem dedit iude ſimonis ſcariothis. Augꝰ. Nõ
vt quidam putant tunc corpus chriſti iudas accepit. Sci/
endum enim eſt ꝙ omnibus iam diſtribuerat dominus ſa/
cramẽtum corporis ſui ⁊ ſanguinis: inter quos ⁊ iudas fu
it. Deinde per buccellam intinctam exprimiť traditor: nõ
tamen aperte. Panis autem intinctio ſignificat fictionem
iude: qui fictus amicꝰ venit ad cenam. Sed queriť/qꝛ vi/
detur ſm hoc ꝙ dominꝰ prodiderit iudam: ergo ⁊ nos ſi/
militer poſſumus prodere malos. Sed contra eſt illud
Matth. xviij.b. Si peccauerit i te frater tuus: corripe eũ
inter te ⁊ ipſum ſolum ⁊c̄. Sed ad hoc ſoluiť/ ſm quoſdã:
quia in hoc ꝙ panem porrexit ei non prodidit eum: quia
alijs ſimiliter fecit. Uel dicendum eſt ꝙ ſiue dederit alijs
intinctum panem ſiue non/nõ prodidit eum: quia cum de/
us eſſet bene ſciebat ꝙ apoſtoli factum illud non attende/
rent: hoc autem neſcimus: et ideo non debemus ſimile fa/
cere. Chryſ. dicit/ꝙ latenter dixit iohanni illud: Ille eſt
cui ego intinctum panem porrexero: ideo alij ne/
ſcierunt. Etenim iohannes propterea ad pectus recidens
interrogat quaſi ad aurem ſilenter /vt nullus audiret ⁊ nõ
fieret proditor manifeſtus. Preterea iohannes etiam cui
dominꝰ dixerat/ hoc nõ intellexit niſi ꝙ dominus dicebat
ꝙ aliquis eorum cui erat ita beneficus vt panem porrige/
ret ad comedendum eum eſſet proditurus. Johannes au/
tem nequaqꝫ putauit ꝙ diſcipulus in tantam iniquitatem
exiret: quia enim procul a tali iniquitate erat: neqꝫ de alijs
talia ſuſpicari poterat. Et quia ſepe dixerat dominꝰ talia: ĩ.eodem.b.
vt ibi: Non de omnibus vobis dico. Et vnꝰ ex vobis dia
bolus eſt.ĩ.vj.g. Et nuſqꝫ iudã a collegio abſciderat: ideo
et hic eſtimauerunt de alio dici. Preterea quando dixit io
hanni: Ille eſt cui ego intinctum panem porrexe
ro: non dixit quando porrigeret: nec ſtatim poſt hoc ver/
bum forte porrexit: nec ſoli illi ſed alijs etiam. Item nota
ꝙ comedere cum homine /ſignũ eſt amoris ⁊ familiarita/
tis: ſed buccellam ei ſcindere ⁊ porrigere maioris: buccellã
autẽ intinctam et paratam offerre maximi. Unde per hoc
ꝙ dñs buccellã itinctã porrexit iude/ voluit eũ attrahere:
et alijs diſcipulis voluit ꝓditionẽ occultare ꝑ ſignũ dilec/
tiõis. Et nota ꝙ qꝛ buccellã intĩctã iude porrexit: inde ẽ ꝙ
eucharistia non datur

¶ eucharistia nõ datur intincta:et etiã pro hereſi tollenda/ que dogmatiçauit chriſtum eſſe ſub vtraqꝫ ſpecie totum ſimul:ita ꝙ ſub neutra tñ. Sequitur: a ¶Et poſt buccellam introiuit i eũ ſathanas:id eſt magis inſtigauit vt dñm traderet:quia iam habebat in propoſito. Interliñ. Tunc introiuit vt plenius poſſideret/in quem prius intrauerat vt deciperet. Aug. dicit/ꝙ hoc dicitur:qꝛ beneficio dñi male vſus eſt: et hec preſumptio auxit peccatum. Chryſ. dicit: ꝙ quia ad tãtũ ſignũ amoris:id ẽ ad porrectionẽ buccelle nõ ẽ ꝯuerſus a proditiõe:ideo ſathanas tũc intrauit in eum/deridens eum ob inuerecundiã: Donec eñi ſineret collegium/non audebat diabolus inſilire in eũ ſed extrorſum imitrebat. b ¶Et dicit ei ieſus: qd facis:id ẽ qd propono facere: vel habes facere. c ¶Fac citius. Aug. Non precipit ſed predicit iude malum/ nobis bonũ: quia hoc vult cito fieri: nõ tam feſtinando in illius penam ꝙ in ſalutem fidelium.

cõſe.diſ.2. ſancta.et. ...cut iudas

Aug. c ¶Qd facis fac citius. O ꝟbũ libentius parati ꝙ irati. O verbũ nõ tã penã exprimẽs proditoris ꝙ mercedem ſignificans redemptoris.

B

Chryſ. Non eſt precipientis neqꝫ conſiliantis/ſed exprobrantis ⁊ oſtendentis quoniã ipſe quidem volebat eum corrigere: ſed quia incorrecte ſe habebat/ dimittit eum. Item nota ꝙ ſm Chryſ. hoc dicit: Qd facis fac citius/ſignificans ꝙ ſine ſuo conſenſu non poterat eũ iudas morti tradere:ſicut. ſ. x. d. dixit: Nemo tollit animam meã a me. Quãdo vero voluit/tunc facile fuit: vnde ⁊ iudas tunc potuit qui prius propoſuerat ⁊ non poterat. Unde ⁊ nunc dicit diabolus intraſſe in eum: quia nũc propoſitũ perduxit ad effectum. Et nota ꝙ hic apertius notauit iudam:et alte etiam dixit verba:⁊ tñ nõ intellexerunt alij. Noluit eñi manifeſtum eum fieri:fortaſſis enim eum quantum feciſſet petrus et diuulſiſſet. Unde ſequitur: d ¶Hoc autem nemo ſciuit diſcumbentium ad quid dixerit ei. Neqꝫ petrus neqꝫ etiam iohannes: vt dicit Chryſ. notauerunt iudam de proditione. e ¶Quidam enim putabant quia loculos habebat iudas/in cuſtodia: vt dicitur. ſ. xij. a. in quibus oblata ſeruabantur ſuorum neceſſitatibus ⁊ alijs indigentibus. f ¶Qꝛ dixiſſet ei ieſus:id eſt per illa verba ſignificaret hoc. ſ. g ¶Eme ea que opus ſunt nobis ad diẽ feſtum:id eſt ad vſum noſtꝝ in die feſto. h ¶Aut egenis vt aliquid daret. Aug. Habebat enim dominus loculos et a fidelibus oblata cõſeruans/ ⁊ ſuoꝝ neceſſitatibus et alijs indigentibus tribuebat. Tunc autem primũ eccleſiaſtice pecunie forma eſt inſtituta: vbi intelligeremus ꝙ precepit non cogitandum eſſe de craſtino: Matth. vj. d. non ad hoc fuiſſe preceptum/ vt nihil pecunie ſeruetur a ſanctis:ſed ne deo pro iſta ſeruiatur: et propter inopie timorem iuſticia deſeratur. Nam et apoſtolus impoſterum prouidens ait: Si quis fidelis habet viduas/ſufficienter tribuat eis vt nõ grauetur eccleſia/quo veris viduis ſufficere poſſit. j. Timoth. v. c. Sequitur: i ¶Cum ergo accepiſſet ille buccellam:et diabolus ſubintraſſet fortius inſtigando:et dominus dixiſſet: Qd facis fac citius/ permittẽdo explere qd ante nõ poterat: k ¶Exiuit continuo/de collegio. l ¶Erat autem nox. Tempus autem dicit euãgeliſta/vt diſcas iude temeritatem:quoniã neqꝫ nox eum detinuit ab impetu: ſed neqꝫ hoc ꝙ ſic nocte exiuit/ manifeſtũ eũ fecit alijs: Etenim timore detẽti ⁊ agonia multũ tunc turbati fuerãt:ideo neſciebant veram cauſam eorum que dixerat ieſus .ſ. Qd facis fac citius. Nec aduertebãt

Aug. l ¶Erat aũt nox. Nox congruit ſacramẽto: Erat eñi qui exijt filius tenebrarum faciens opa tenebrarũ. j. xvij. b. j. Theſſal. v. a.

a Et poſt buccellã introiuit i eũ
b ſathanas. Et dicit ei ieſus:
c d Qd facis fac citius. Hoc autẽ
nemo ſciuit diſcũbentiũ ad qd
e dixerit ei. Quidã eñi putabãt
qꝛ loculos habebat iudas/ꝙ
f g dixiſſet ei ieſus: eme ea q̃ opus
h ſũt nobis ad diẽ feſtũ/aut ege
i nis vt aliqd daret. Cum ergo ac
k cepiſſet ille buccellam/exiuit
l m cõtinuo. Erat aũt nox. Cum
n ergo exiſſet dixit ieſus: Nunc
clarificatus eſt filius hominis:
o p et deus clarificatus eſt in eo.
q r Si deus clarificatus eſt i eo/et de
s us clarificauit eum in ſemet
t ipſo/⁊ ꝯtinuo clarificabit eũ.

ad quid exiret tali hora. Noluit enim dominus etiã vſqꝫ ad vltimam diem eum traducere ⁊ ꝓpalare:hoc ⁊ nos facere oportet/nec diuulgare/nec diffamare coexiſtẽtiũ nobiſcũ peccata. Etenim et venienti ad tradendum oſculum dedit et amicum vocauit. m ¶Cum ergo exiſſet/nox: dixit ieſus/ lux: n ¶Nunc clarificatus eſt filius hominis. Clarificatur quis:quãdo macula aufertur ab eo. Ideo ergo dicit ſe clarificatum: quia iudas maculatus labe peccati/ab eo erat ſeparatus. Unde Aug. Nunc clarificatus/quaſi abſente palea iam triticũ quodãmodo eſt purgatũ. Uel/ Nunc clarificatus eſt filius hominis:id eſt nunc figuratur clarificatio eius/i qua ſeparatis malis manebit in eternitate cũ ſanctis: Nec dicit: Nunc figurata ẽ eius clarificatio: ſed Nunc clarificatus eſt:quia talis eſt modus ſcripture/ ꝙ res ſignificães/quaſi ſignificatas appellat: vt. j. Cor. x. a. Petra erat chriſtus: non dicit figurat chriſtum. Matth. xiij. e Bonum ſemen ſũt filij regni. De illa autem clarificatione futura dicit: Nunc clarificatus eſt filius hominis:prophetica certitudine. Et loquitur de clarificatione cum ſanctis i eternitate/ſeparatis malis. Uel de glorioſa reſurrectione que cito erat futura:ideo dicit quia mox erat futuꝝ. Et ſubdit: o ¶Et:id eſt quia: p ¶Deus clarificatus ẽ in eo. q. d. ideo clarificabit filius hominis in eternitate vel in proxima reſurrectione:quia deum patrem clarificauit in ſua conuerſatione. Qd quaſi exponens ſubdit: q ¶Si deus clarificatus eſt in eo:quia non queſiuit voluntatem ſuam vel gloriam ſed patris. r ¶Et deus clarificauit:id eſt clarificabit: s ¶Eum in ſemetipſo: vt natura humana i qua eſt filius hominis/ ꝙ a verbo eterno ſuſcepta eſt:etiam immortali eternitate donetur. Et hec clarificatio continua eſt. t ¶Et continuo clarificabit eum. q. d. non differet reſurrectio i finẽ ſicut aliorum. De qua claritate vel gloria dicitur. ſ. vij. f. Nondũ erat ſpiritus datus:quia nondum erat ieſus glorificatus. Uel aliter ſm Chryſ. n ¶Nunc clarificatus/vel/ glorificatus eſt filius hominis. Hoc dixit poſtꝙ exiuerat iudas ad tradendum:per hoc volens eos conſolari de morte ſua:et ſuadens non ſolum non triſtari/ſed et letari: ideo et mortem ſuam gloriam vocat. q. d. mors mea erit gloria:quia morte ſuperare mortẽ/gloria magna eſt. Et hoc ẽ qd dixit. ſ. viij. d. Cum exaltaueritis filium hominis/tunc cognoſcetis quia ego ſum. o ¶Et deus clarificatus eſt in eo:id eſt ſua deitas apparebit in eius morte/ cui preualebit ex deitate. Uel Deus clarificatus eſt in eo:quia pater per filiũ miſſum in carnẽ innotuit. Unde. ſ. j. b. Unigenitus qui eſt in ſinu patris ipſe enarrauit. q ¶Si deus/ pater/ clarificatus eſt in eo:id eſt per filium/ vt dictum eſt: r ¶Et deus clarificauit/ vel ſm Chryſ. glorificauit eũ in ſemetipſo. Chryſ. id eſt per ſeipſum/nõ per alium. Et ne tedeat dilatio ſubdit: t ¶Et continuo/ vel/ confeſtim glorificabit eum. ſ. ſimul cum cruce:id eſt i ipſa cruce. q. d. nec differetur reſurrectio. Nec etiam ſolum in reſurrectione clarificabit: ſed etiam in ipſa paſſione clara apparebunt. Sol nanqꝫ obſcuratus eſt:petre ſciſſe ſũt:velum ſciſſum eſt:et multa corpora eorum qui dormierunt ſurrexerunt: Matth. xxvij. f. Sepulchrum etiam ſignacula habebat:⁊ cuſtodes aſſidebãt:et iniacente corpori lapide ſuſcitatum eſt corpus. Item poſt quinquaginta dies ſpiritus traditus eſt:⁊ tũc omnes ſtatim eum preconiçati ſunt. Hoc ẽ qd dicit: Glorificabit eũ in ſemetipſo/ ⁊ cõfeſtim glorificabit eum:nõ per angelos ⁊ archangelos: neqꝫ per aliam aliquam virtutem:ſed per ſeipſum. Omnia enim egit que ſunt ad gloriam filij dei. Sed contra. Filius ipſe hoc egit: et ſe reſuſcitauit: quare ergo

Al. ⁊ clarificabit

¶ dicit de patre hoc

dicit de patre hoc: Sol. Patri auctoritatem attribuit a quo eſt. Sequitur: a Filioli/ adhuc modicū vobiſcū ſū. Quia dixerat ꝙ deus cito clarificaturus eſt eū: ne putarent ꝙ non vltra iungeret eis cōuerſando i terra/ addit: b Adhuc modicum vobiſcum ſum: id ē in infirmitate carnis ſicut vos. Simile infra dicē poſt reſurrectionē: Cū eſſem vobiſcum in carne mortali. Uel ſic continua. Dixerat ſe cito clarificandum in reſurrectione: ideo

ſ.7.c.

a Filioli/ adhuc modicum vo-
b biſcum ſum. Quęretis me: ⁊
c ſicut dixi iudeis: quo ego vado
f vos nō poteſtis venire: ⁊ vo-
g bis dico modo. Mandatum
h nouū do vobis: ut diligatis
i inuicē ſic dilexi vos: vt ⁊ vos
l diligatis inuicē. In hoc cog-

ſubdit de antecedenti. ſ. de eius paſſione cito futura. Unde dicit: Adhuc modicum vobiſcum ſum: id eſt cito moriar. Uel Modicum vobiſcum ſum: et ſi non in eadem qualitate corporali/ tū in terrena conuerſatione poſt reſurrectionē quadraginta dieb⁹. ſ. Et poſtꝙ abiero: c Quęretis me: volentes ſequi etiam moriendo. Uel/ Quęretis me/ ad ſepulchrum. d Et ſicut dixi iudeis. ſ. vij. c. e Quo ego vado/ vos nō poteſtis venire. Sed iudeis dixi ꝙ nunꝙ venient ad immortalitatē glorioſam ad quā vado. f Et vobis dico modo: quaſi idem dico vobis qḋ iudeis/ niſi ꝙ addo/ modo: Nūc enim corruptibiles non poteſtis venire modo ad incorruptionem. Uel/ Modo id eſt adhuc nō cōfirmati/ nō poteſtis me ſequi: id eſt ꝓ iuſticia mori: ſed poſtea poteritis. Ideo enim dicit/ modo: ne deſperent de futuro. Quomodo autem idonei poſſunt eſſe ⁊ pergere quo ille pręceſſit/ docet: Mandatū nouum do vobis ⁊c. Chryſ. ſic legit ab illo loco. a Filioli adhuc modicū vobiſcū ſū. Hoc idē dixerat iudeis. ſ. vij. c. Iō premiſit hic: Filioli: vt audientes ſicut dixit iudeis/ nō ęſtiment ſibi ſimiliter dictum eſſe. Iudęis enim hoc dixit ad terrorem: iſtis autem ad conſolationem: vt inopinabilia mala ventura nō vos conturbent. c Quęretis me: id eſt cum fuero mortuus/ poſiti in tribulatione deſiderabitis me vobiſcū habere ⁊ optabitis. d Et ſicut dixi iudeis: quo ego vado/ vos non poteſtis venire. In quo oſtendit ꝙ mors eius tranſlatio quędam eſt/ et tranſpoſitio melior ad locum/ corpora non ſuſcipientem corruptibilia. Hoc autem dicit/ vt amorem diſcipulorum in ſe ardētiorem faciat. Cum enim videmus dilectiſſimos longe diſcedentes/ maxime exardeſcimus: et cum videmus eos abeuntes in locum in quē non poſſumus abire. Iudęos ergo terrens hoc dixit. ſ. vij. c. diſcipulis autem dicit ad amorem accendens: e Quo ego vado/ vos nō poteſtis venire. q. d. talis ⁊ tam arduus eſt locus/ vt non ſolum illi/ ſed neꝙ vos qui eſtis dilectiſſimi mei poſſitis ire: in q̄ etiā altitudinē loci ⁊ ſui dignitatē deſignat. Sed quare dicit hoc: Et ſicut dixi iudeis: Reſpondemus: ac ſi diceret: Non credatis quoniam meum receſſum pręddico modo vobis coniecturādo ex malis imminētibus: Iā enī lōge ante hoc iudęis pręddixi vobis audiētib⁹: f Et/ ſicut dixi tūc eis/ ita vobis dico modo/ cōmemorādo qḋ alias dixi: quia modo inſtat ⁊ in proximo eſt futurum. Uel/ Uobis dico modo: id eſt cum alijs: ſed aliter illis et aliter vobis/ et alia de cauſa. Illis propṫ infidelitatē: vobis i conſolationē: vt nō improuiſa ſuperueniāt mala. Illis ad terrorem: vobis ad amorem. g Mandatum nouum do vobis. Quia audientes ſe deſeri turbabantur: conſolatur eos charitatē omniū bonorum radicem et imunitionē inducens: q. d. doletis abeunte me: ſed ſi amaueritis inuicem/ fortiores eritis. Ideo dicit: Mandatum nouum do vobis/ in cōſolationē: b Ut diligatis inuicē/ et ſic omnia vincetis. Fortis enim vt mors dilectio: Cant. viij. b. Dicitur autem charitas mandatū nouū: ſm Aug. non qꝛ non ſit in antiqua lege datū: Leuit. xix. d. Dilige ꝓximū tuū tanꝙ teipſū: ſed qꝛ facit hoīem nouū et expellit vetuſtatē. Sed ne itelligatur de dilectione naturali/ quę eſt inter coniuges/ patres et filios: et huiuſmodi: vel de turpi q̄ eſt inṫ amatores: addit. i Sicut dilexi vos: ſincera ⁊ gratuita dilectiōe. Quę dilectio chriſti facit nos inuicē diligere. Unde ſubdit. k Ut ⁊ vos diligatis inuicem: quia ſua dilectio cauſat noſtram. Chryſ. Mandatum in veteri teſtamento poſitum/ ipſe fecit nouum modo: quia induxit: Sicut dilexi vos: quaſi non debitum vobis reddidi: ſed ipſe incepi. i. Ioh. iiij. b. Prior dilexit nos. Ita ⁊ nos facere oportet etiā inimicis. Unde ſequitur: l In hoc: id eſt ꝑ hoc ſignū/ non p alia q̄ ⁊ mali habēt vobiſcū. m Cognoſcent omnes qꝛ

1.Ioh.2.b.

* g Mādatū nouū do vobis vt diligatis inuicē. Hęc ē via qua imus ad chriſtū et poſt chriſtū: ſic dicit Aug. i. Cor. xij. d. Adhuc excellentiorem viam vobis demonſtro. Et nota ꝙ hic ſumitur antiphona quę cantatur in lotione pedum in principio: et ideo ipſa lotio dicitur mandatum. Dicitur autem mandatum nouū: quia facit de veteri homine nouum: nō qꝛ de nouo datū: vt dicit Aug⁹. Unde. i. Ioh. ij. a. Nō mandatum nouū ſcribo vobis: ſed mādatum vetus. Et poſtea: Mandatū nouū ſcribo. Eſt ergo vetus: quia ab antiquo datum: Leuit. xix. d. Diliges proximum tuū ſicut teipſum. Nouū/ quia innouat. Unde Pſ. Emitte ſpiritum tuū; id eſt charitatem/ ⁊ creabuntur: ⁊ renouabis faciē terrę: Quę inueteratur in hyeme propter frigus: ſed in feruore ęſtatis: id eſt charitatis renouatur. Et hoc multipliciṫ. Renouari enim dicitur terra: quādo herbę pullulant. Unde Pſ. Qui producit in montibus fęnum ⁊ herbam ſeruituti hominū. Per herbam/ voluntas faciendi opera miſericordię: per fęnum/ ipſa opera. Herba enim eſt propoſitum bonū: fęnum ipſum opus miſericordię: qḋ miniſtratur iumētis: id eſt pauperibus in pabulum. Item renouatur per flores: id eſt per oratiōes ⁊ operationes contemplatiuę. Unde Cant. ij. c. Flores apparuerunt in terra noſtra. Item quando folia ſcientię locutionis et prędicationis apparent. Prouerb. xj. d. Iuſti quaſi virens folium germinabunt. Item per virorem fidei et aliarum virtutum. Eſa. xxxv. c. In cubilibus in quibus habitant dracones viror calami et iunci orietur. Item renouatur quando gelicidium peccati reſoluitur in aquas: id eſt in lachrymas/ flante auſtro. Pſ. Flauit ſpiritus eius ⁊ fluēt aquę. Item renouatur quando aquę occupantes agros deſiccantur aquę: id eſt delectationes carnales. Gen. viij. a. Adduxit dñs ſpiritū ſuper terrā ⁊ imminutę ſunt aquę. Illas. ſ. innouationes habes ſ. x. c. Facta ſunt aūt encenia ⁊c. Itē dilectio dicitur mandatum nouū: quia ſemper innouari debet: et ſemper eſſe initio. Unde Roma. xiij. c. Nemini quicꝙ debeatis niſi vt inuicē diligatis. Ubi dicit Aug⁹. Sola charitas eſt quę etiā reddita ſemper detinet debitorem. Ad idem facit illud ꝙ dicit in libro de doctrina chriſtiana: Omnis res quę dando non deficit/ dū habetur ⁊ nō datur/ nondū habetur quomodo habēda ē: Talis aūt res ē charitas/ doctrina ⁊ ſcientia. Et ponit exemplū de panib⁹ mltiplicatis a dño. Illi inquit panes quinꝙ erāt aut ſeptē anteꝙ inciperēt dari eſurientib⁹: quod cū fieri incępit/ duodecim cophinos vel ſportas ſatiatis hoīm tot milib⁹ impleuerūt. Eodē modo charitas ſtatim vt reddi inceperit īcipit ⁊ augeri. Hoc ē maximū debitū i quo oīa alia debentur: ſicut ipſa eſt donū in quo oīa alia debentur. Uel etiā ideo dicitur mandatum nouū: quia de nouo facit ꝙ debitū ſit donū: et econuerſo ꝙ eſt nouū et mandatum ſm naturam. Primū enim donū in quo alia dantur eſt charitas. Ex hoc ergo ꝙ charitas ſit pręceptum/ ſit debitū donū ⁊ econuerſo. Item dicitur mādatū nouū/ quo ad modū diligēdi: vt dicit Chryſ. qui eſt: ſicut dilexi vos. Iſte modus nō fuit expreſſus i veteri teſtamento/ vt poneret vita pro proximo. i. Ioh. iij. c. In hoc cognoſcimus charitatem dei: quoniā ille animam ſuam poſuit pro nobis: et nos debem⁹ animas pro inuicē ponere. Et de hoc pręcepto habetur. i. xv. b. Hoc eſt pręceptū meū vt diligatis inuicē ſicut dilexi vos. i. intēſe/ gratis/ ſincere/ affectuoſe: nō verbo tm̄/ ſed ope ⁊ veritate: vt dr. i. Ioh. iij. d. m In hoc cognoſcent oēs ⁊c.

Moraliter

Pſ.103.

Terra renouatur multipliciter

Pſ.146.

Pſ.147.

omnes qꝛ diſcipuli mei eſtis: q̄ vos docui/⁊ cõmendaui hanc doctrinã dilectionis. b ¶Si dilectionē habueritis adinuicē. Aug⁹. Hic eſt enim fons cui non cõmunicat alienꝰ: vt dicit ſalomon Prouerb. v. d. Et nõ dicit/ſi miracula fecerint: magis enī ędificauit eccleſiam charitas aplõrum q̄ miracla. In hoc cognoſcent oēs qꝛ diſcipuli mei eſtl: quaſi vniuerſi vos laudabunt cū viderint voſ imitantes meū amorē. Matth. vij. c. Nõne in noīe tuo demonia eiecimus ⁊c. Luc. x. c. Ne letemini q̄m demonia vobis obediunt. Unde ſequit: c ¶Dicit ei ſimon petrꝰ: domine quo vadis: Reſpondet ad hoc qḋ dixerat dñs: Quo ego vado vos non poteſtis venire: Multū enī mouit petrū qḋ dixerat. Uñ Chryſ. Magnū quid ē amor ⁊ igne ipſo vehementius: et ad ipſum reducit celum: et nulla eſt ꝓhibitio q̄ eiꝰ ꝓpriū impetū detinere poſſit. Ardētiſſimꝰ deniq̄ petrꝰ audiens/quoniam: Quo ego vado vos non poteſtis venire: quid ait: Dñe quo vadis. Hoc aūt dixit: non tā diſcere volens quo iret/q̄ ſequi cõcupiſcens: non eſt tñ auſus dicere aperte: Uenio tecum: ſed ait: Quo vadis. Chriſtus aūt non ad verba ſed ad mentē reſpondit. Uñ ſequit: d ¶Reſpondit ieſus: quo ego vado/nõ potes me modo ſequi: corruptibilis ad incorruptionē/vel adhuc infirmꝰ ad paſſionē ſuſtinendā. Glo. q. d. non feſtines modo/qꝛ nõ es indutus virtute ex alto: Luc. vlt. g. e ¶Sequerl aūt poſtea: q̄ſi ne tñ deſperes: qꝛ poſtea ſequeris. Sꝫ hoc nõ ſufficit petro niſi ſequeretur modo. Unde ſubdit: f ¶Dicit ei petrus: q̄re nõ poſſū te ſeq̄ modo: quaſi non ſtabit in me: quia/ g ¶Animā meā ꝓ te ponā: quaſi: immo poſſum ſequi: quia paratꝰ ſum pro te ⁊ tecū mori. Chryſ. Quia audierat a chriſto: q̄m maiorē hoc amorē nemo habet: inſiliit confeſtim inſanabilis exiſtens ⁊ ad extremitatē ⁊ ad ꝯſūmationē amoris deuenire volens. Item nota q̄ ſicut vehemens erat in amore/q̄ licet dñs bonam ſpem ſequēdi ei dediſſet: tñ neq̄ ita deſideriū potuit refrenare. Audacior etiam fuit ad loquendū: quia dñs excuſſerat ab eo timorem proditionis cum dixerat: Sequeris autem poſtea. Per hoc enī ſignificauit q̄ petrus nõ

a noſcent omnes q̄ñia diſcipu
b li mei eſtis: ſi dilectionem ha
c bueritis adinuicem. Dicit ēi
ſimon petrus: Domine quo
d vadis: Rēſpõdit ieſus: Quo
ego vado/non potes me mo
e do ſequi: ſequeris autem po
f ſtea. Dicit ēi petrus: Quare
non poſſum te ſequi modo:
g Animām meam ꝓ te ponã.

¶ In hoc co

gnoſcent omnes ⁊c. q. d. per hoc mandatū ſeruabitis bonam conſcientiam ad me/quia facietis qḋ pręcipio: ⁊ bonam famam ad illos/qui in hoc cognoſcēt oēs/etiā ethnici et gentiles: a ¶Quia diſcipuli mei eſtis: ſi dilectionē habueritis adinuicem. Eſa. lxj. d. Omnes qui viderint eos cognoſcēt eos: quia iſti ſunt ſemen cui benedixit dominꝰ. Et eſt bonū thema ad clauſtrales: vel quādo eſt diſcordia inter aliquos. In hoc/ſigno. Hoc eſt enī ſignū/de quo dicit Apoc. vij. a. Nolite nocere terrę ⁊ mari neq̄ arboribus quoadusq̄ ſignemus ſeruos dei noſtri in frontibus eorum. Et. ij. Timoth. ij. c. Firmum fundamentum dei ſtat habens ſignaculum hoc. Nouit dominꝰ qui ſūt eius: quomodo neſcit dilectione quia eos ſignauit: Et Ezech. ix. c. ſoli ſaluati ſunt qui ſignū tau habebant in frontibus. Tau idem eſt qḋ conſūmauit. Hęc ē charitas: de qua. j. Timoth. j. b. Finis pręcepti ē charitas. Glo. Finis: id eſt conſūmatio. Roma. xiij. c. Qui diligit proximū legem impleuit. Et in eodem. Plenitudo legis eſt dilectio. Hoc ſignum debet eſſe in fronte. Uult enim dñs q̄ exterius oſtendat ſignum dilectionis quę eſt in corde: Contra illos qui dicunt: Ego diligo eū/ſed nolo loqui ei. b ¶Si dilectionē habueritis adinuicē. Non dicit: Si ieiunatis: quia nec demones comedunt nec damnati: Unde Eſa. lxv. c. Serui mei comedent ⁊ vos eſurietis ⁊c. Nec dicit: Si vigilaueritis: qꝛ nec diabolus dormit: ſed ſemper circuit quęrens quem deuoret: ſicut dicitur. j. Pet. v. b. Nec dicit: Si afflicti fueritis: quia nec illi quieſcūt: ⁊ mali etiam vt inique agāt laborāt: vt dicit Hiere. ix. b. Ideo dicit. j. Cor. xiij. b. Si tradidero corpus meum ita vt ardeam/charitatem autem nõ habuero nihil mihi prodeſt. Item nec dicit: Si miracula feceritis: quia et hoc mali faciunt. Unde Matth. vij. c. Nonne in noīe tuo demonia eiecimus ⁊c. Chryſ. Dimittēs dicere miracula quę erāt facturi/ab amore eos deſignat. Hoc enī maxime eſt qḋ oñdit hoīes ſanctos: omnis enī virtutis materia amor eſt: per hunc maxime ſaluamur omēs. Hoc enī ē/ait/eē diſcipulū: ita vos vniuerſi laudabūt/cum viderint vos imitātes meū amorem. Item Chryſ. Miracula facere/hoc orbem terrarū induxit ad fidem: qꝛ ⁊ amor pręerat: ſi vero amor nõ eſſet/neq̄ et h̄ ꝑmanſiſſet. ſ. miracula facere. Hoc deniq̄ ꝯfeſtim fecit eos bonos ſine miraclis et optiuos. ſ. eē oīm cor vnū ⁊ animā vnā: Act. iiij. f. Si ẏo abinuicē diſceſſiſſēt odio oīa periſſēt. Nõ illis aūt h̄ dicebat ſolū/ſ ⁊ oībꝰ q̄ debebāt credere ī eū: qꝛ ⁊ nūc nihil aliḋ ē qḋ ſcādalizat gētiles q̄ q̄ nõ ē amor int̄ chriſtianos. Sed vbi amorē adinuicē oſtenderūt apoſtoli: Reſpõdemꝰ. Uides petrum ⁊ iohannē inſeꝑabilit̄ ſe habentes adinuicē ad templū aſcendētes: Act. iij. et. iiij. Uides et paulum ita ad eos diſpoſitū cū venit vt videret petꝝ ⁊ iacobū ⁊ iohannē: Gal. ij. b. Si enim alia habebāt aplī: multo magis habebāt matrem oīm bonoꝝ amorē. Ab aīa enī virtuoſa hęc res vegetat. ſ. amor. Ubi enī eſt nequitia exiccat hęc plāta. Cū enī multiplicata fuerit iniquitas/frigebit amor: Matth. xxiiij. b. Sꝫ et ethnicos nõ ita inducūt ſigna vt vita: vitā aūt nihil ita facit claram vt amor. Miracula enī faciētes multotiēs ſeductores noīauerūt: vitā autē puram reprehendere non habent. Item Chryſ. Nihil ita conuertit gentiles vt virtus: nihil ita ſcandalizat vt malicia. Cū enī viderint auarū rapientē ꝯtra deū q̄ ꝯtraria iubet: ⁊ his q̄ eiuſdē tribꝰ ſūt tanq̄ feris vtentē cõtra eū qui iubet ⁊ inimicos amare: dicūt h̄ irrõnabile eſſe. Cū aūt viderint tremētes/qualit̄ ſuſcipient eos q̄ de imortalitate ſūt ſermones: Cū viderint nos diligere principatū et aliis ſeruientes paſſionibus vitiorū/firmius in ſuis remanent dogmatibꝰ. Nos enim ſumus cauſa manendi eos in errore: nam dogmata ſua olim contēpſiſſent/ſed ⁊ noſtra admirarētur: ex vita autē noſtra prohibentur: nam verba quidē philoſophari facile eſt. Multi enim ⁊ apud eos hoc fecerunt: inquirunt autem eam quę per opera demonſtratio eſt. Oſtende mihi aiunt fidē tuam per opera tua: Iaco. ij. d. Cū aūt magis q̄ fera diuellimꝰ proximorum ſubſtantias: iacturam nos vocāt orbis terrarū. Nos ḡ vindictā dabimus: nõ ſolum pro quibus male agimꝰ: ſed ⁊ qꝛ nomen dñi per nos blaſphemat: Roma. ij. d. et Eſa. lij. b. c ¶Dicit ei ſimon petrus: dñe quo vadis: Sic quęrit anima iuſti: vt ſciat viam qua ſequatur dominū. Unde Pſ. Uias tuas dñe demonſtra mihi. Et eſt/ac ſi dicat: Domine trahe me poſt te/et ad te: Cant. j. a. d ¶Reſpondit ieſus: q̄ ego vado nõ potes me modo ſeq̄. q. d. ꝑ tuā contemplationē non potes peruenire ad plenam fruitionē in pręſenti. Exo. xxxiij. d. Non videbit me homo ⁊c. Non videntur enī hic niſi eius poſteriora: quia exempla videmꝰ: ſed ad pręmium non pertingimus. In contemplatiõe quidē pręguſtat: ſed parua eſt refectio in reſpectu/⁊ rara hora ⁊ parua mora. Cant. v. b. Peſſulum oſtij mei aperui dilecto meo: qḋ eſt quando pręparat ſe ad contemplationē/et habet aliquam delectationem. At ille declinauerat ⁊ tranſierat: cū aīa mea liquefacta ē vt dilectꝰ locutꝰ ē: q̄ſiui ⁊ nõ īueni eū. i. delectationē quā habui in eo ī principio modo nõ inuenio. Uñ dicit illud Iob. xxx. c. Mutatus es mihi in crudelē. Tūc dicūt adoleſcentulę: Quo abijt dilectꝰ tuꝰ o pulcherrima mulierum: et quęremꝰ eū tecū: Cant. v. d. e ¶Sequeris autem poſtea. i. poſt hāc vitā/perfecte cõprehēdes. Cant. ij. c. En ipſe ſtat poſt parietē. f ¶Dicit ei petrꝰ: q̄re nõ poſſum te modo ſeq̄. i. ꝑ ḡtiā tuā ſuauitatē plenꝰ experiri: g ¶Aīam

hh * meā ꝓ te ponā.

De pe. diſ. 2. c. qui vult.

Pſ. 24.

a Reſpondit ieſus: Animam
b tuam pro me pones: Amē
c amen dico tibi: nōn cantabit
d gallus dōnec ter me neges.
e Et ait diſ- (Ca. XIIII
f cipulis ſuis: Nō turbet
g cor veſtrum. Crēditis i
h deum ⁊ in me credite. In dō-
i mo patris mei manſiones mul
k te ſunt. Si quō minus dixiſ-
l m ſem vobis: quia vādo parare
n o vobis locum. Et ſi ābiero ēt
p preparauero vobis locū/ itē-
q rum venio ēt accipiā vos ad
r ſ meipſū: ūt vbi ſū ego ⁊ vōs ſi

gnificauit φ petrus non eſſet ille traditor de quo dixerat. a Reſpondit ieſus: aīam tuā p me pones: quaſi nō. Vł remiſſiue: Pones/ qñq; ſed nō modo: q2/ b Amen amē dico tibi. Jurat vt credat: qđ tñ q̄ſi impoſſibile reputabat petr⁹. c Nō cātabit gallus/ bis: vt dicit Marc⁹ xiiij. d. in hac nocte. d Donec ter me neges/ vel/ negabis. i. nūc ꝯfeſtim negabis. Nō eni multū ſpaciū ab hora q̄ chriſt⁹ dixit hoc/ vſq; ad gallicantū. In tempeſta eni hora noctis diſputabat cū eis/ ⁊ pma ⁊ ſecūda cuſtodia erat trāſiēs. Vel/ c Nō cantabit gall⁹ donec ter me neges. i. donec trinā negationē inchoeſ. Et h dicūt Matthe⁹ et Lucas: Anteq; galluſ cantet ter me negabis. Sȝ Marc⁹ dič apti⁹: Priuſq; gallus bis vocē dederit: ter me es negatur⁹. Poſt pmā eni negationē petri/ ſtatim gall⁹ cātauit: ſed ante ſecūdū gallicantū iterū bis negauit. Et ita trina negatio petri ante primū gallicantū inchoata eſt: ante ſecundū cōpleta.

Matth.26.c. Marci.14.d. Luc.22.d.

A

Beda. Pōt eſſe φ ante primū gallicantū totum in eius animo fuit.

Moraliter * meā p te ponā: quaſi parat⁹ ſum deponere ſenſum ⁊ rationē ⁊ itellectū in cōtemplatione tui: et tunc eſt q̄ſi non eſſet. Tūc eni deficit aīa i ſalutare dei. Aug⁹. Quaſi aīam deponit: q pfecte deſiderat. c Nō cantabit gallus. i. gr̄a: que cantat qñ monet hoiem ad op⁹ ⁊ excitat. d Donec ter me neges. Prima negatio poſt ꝯtēplationē eſt p negligētiā: ſecunda p torporē ⁊ ignauiā: tertia p implicationē ſeculariū ⁊ curā: et tunc dñs depreſſam aīam quam dimiſit ad ſui humiliationē reuocat gallo cantante. i. gr̄a eam excitante vel aliquo excitatore.

Et ait diſcipulis ſuis: Expoſitio. Ca. XIIII. Nō turbet ⁊c̄. Facta digreſſione dñs a ſermone ichoato diſcipulis ad pdicēdum negationē petri/ redit hic ad ꝑpoſitū vt ꝯſolet diſcipulos ⁊ inſtruat. Vel ſic ꝯtinua. Prędixerat eis paſſionē ſuā. ſ. Adhuc modicū vobiſcū ſum ⁊c̄. Et petri negociationē. Ex his aūt poſſent turbari: et ꝓpt h duplicē ponit ꝯſolationē dicēs: f Nō turbet cor vr̄m/ p mea morte: neq; formidet/ pro petri negatione. Tñ ſm Aug. et Chryſ. nō eſt ī textu h: Neq; formidet. Et ſubdit ꝯſolationē ꝯtra turbationē de ſua paſſiōe: primo dicēs: g Crediti i deū et i me credite: quaſi/ ſi creditis i deum ꝯſequit vt i me: q2 ego ſū de⁹/ ⁊ ita potero me reſuſcitare. Aug⁹ et Chryſ. habent in textu: Credite i deū et i me credite. Et ē idē ſenſus. Deinde ſubdit ꝯſolationē contra petri negationē: vel ꝯ iude ꝓditionē dicēs: h In domo prīs mei mãſiões multe ſūt: quaſi q̄ vobis parate ſūt. Poſſent eni dicere: ſi petr⁹ te negatur⁹ ē/ q maior ē oib⁹: qd̄ ḡ faciem⁹: ſic oēs dānabimur. Ad qđ reſpōdendū/ φ etſi ad temp⁹ tribuētr/ tñ parate ſūt eiſ ęterne māſiōes. Et ſicut dič Chryſ. ſicut. ſ. xiij. d. dedit ſpem petro cū dixit: Sequeris autē poſtea: ita hic oib⁹ ſpes daī ne putetur ſoli petro facta ꝓmiſſio/ ⁊ vt auferaī ab eis timor quē habebāt qlibet de ſe: q2 dixerat dñs: Vn⁹ ex vobis me tradet. Et exponit ſic. In domo prīs mei. i. i cęlo empyreo/ ad lr̄am. i Manſiões multe ſūt/ ad lr̄am. Vñ i hymno: Pſalmarcharū cunet ⁊c̄. Vł/ h In domo prīs mei. i. i eodē pmio icreato q̄ſi denario oib⁹ cōmuni. i Māſiões

Moralit. f Nō turbetur cor vr̄m ⁊c̄. Et ſubdit ꝯſolationē: Qr i domo prīs mei ⁊c̄. q. d. ſi terret tribulatio/ mulceat retributio. Roma. viij. d. Nō ſunt condigne paſſiones ⁊c̄. ij. Corſ. iiij. d. Qđ in pſenti eſt momentaneū ⁊ leue tribulationiſ ⁊c̄. Greg⁹. Cōſideratio premiū minuit vim flagelli. j. Machab. x. b. Alexander mittit purpuram ⁊ coronā aureā Jonathe ⁊c̄. h In domo prīs mei ⁊c̄. Hortor vt adiij/ claris ciuib⁹ illi⁹ patrie/ vbi lex eſt veritas/ lex eſt charitas/ ſanctitas/ dignitas/ pax/ fęlicitas/ vita/ ęternitas.

mlte ſūt. i. diuerſe pticipatiōes ſiue fruitiōes: q2 pl⁹ ⁊ min⁹ fruenī eadē btitudie icreata. Erit eni i diſpari claritate par gaudiū: ⁊ i pari gaudio diſpar claritas: Scđm φ dr̄. j. Corſ. xv. f. Stella differt a ſtella i claritate. Vel ſic. h In domo prīs mei. i. in iuſtis q ſūt dom⁹ dei: Scđm illud Sap. vij. d. ſm aliā lr̄am: Aīa iuſti ſedes ē ſapientię. i Manſiōes multe ſūt. i. diuerſa pmia meritoꝝ ſiue diuerſe differentię meritoꝝ: Alius eni ſic: alius ſic ibat. Aug⁹. Multe māſiōes i domo prīs/ diuerſas meritoꝝ in vna vita ęterna ſignificāt dignitates: Alia eni gloria ſolis/ alia gloria lunę: alia gloria ſtellarū. j. Corſ. xv. f. Tanq; ſtelle ſancti diuerſas māſiones diuerſe claritatis tanq; i cęlo ſortiūtur in regno: ſed ꝓpter vnū denariū nullus ſeparaī a regno: atq; ita de⁹ erit oīa in oib⁹: vt qm̄ deus charitas ē/ per charitatē fiat vt qđ habēt ſinguli/ cōmune ſit oib⁹: Sic eni quiſq; etiā ipſe hȝ/ cū amat i altero/ qđ i ſe nō habet: nō erit itaq; aliqua inuidia impariſ claritatis: qm̄ regnabit i oib⁹ vnitas charitatis. De iſta domo dr̄ in Pſ. Beati q habitāt in domo tua dñe. Ergo ibi ſūt habitacula: q2 quilibet ē ibi i ſuo ordine. Hec ſūt habitacula ſeruoꝝ ſalomonis ⁊ ordines miniſtrātiū: que vidēs regina ſaba/ non habebat vltra ſpiritū. iij. Regſ. x. a. Et. ij. Paraſ. ix. a. Pſ. Q̄ dilecta tabernacula tua dñe virtutū concupiſcit ⁊ deficit aīa mea in atria dñi. Numeri. xxiiij. a. Q̄ pulchra ſūt tabernacula tua iacob: ⁊ tentoria tua iſrael/ vt valles nemoroſe/ vt horti iuxta fluuios irrigui/ vt tabernacula q̄ fixit dñs/ vt cedri ꝓpe aquas. Baruch. iij. c. O iſrael q̄ magna domus dei ⁊c̄. Sequiī: k Si quo min⁹. i. ſi in aliquo min⁹ eſſet. ſ. ſi non ita eſſet φ in domo prīs mei manſiones multe eſſent in qbus pdeſtinaſſem vos māſuros. l Dixiſſem vobis quia. i. φ/ vado vobis parare locum. i. prędeſtinarem eas vobis modo. Sed hoc eſt impoſſibile φ aliquid de nouo prędeſtineī: ergo reſtat φ i domo prīs mei māſiones multe ſūt. Secūdo exponiī ſic: k Si quo min⁹ dixiſſē vobis. i. ſi nō dixiſſem vobis: ſupple dicerē modo: φ/ m Vado parare vobis locū. i. aperire ianuā: ⁊ vos tales facere vt ſitis in illis locis ſiue māſionib⁹. Tertio modo legiī ⁊ verius. h In domo prīs mei māſiones multe ſūt: vt ſ. k Si quo min⁹. i. ſi nō eſſent ibi. Min⁹ eni poſitū ē p nō. Ego/ l Dixiſſem vobis. i. non celaſſem vobis: imo dixiſſem quia nō ſunt ibi: ſed ſubaudi/ ſciatis: quia vado parare vobis locū. Vel ſunt ibi: qđ patet: q2 vado eas parare. Jam parate erant vt dixerat pdeſtinatiōe: ſed tamen adhuc parandę erāt ianuę aptione ⁊ meritoria opatiōe. Hiero⁹ aūt cōtra iouinianū hereticū legit totum ſupra/ vnā diſtinctionē: Si nō māſiones multe eſſent apud patrē/ dixiſſem vobis: q2 vado vobis parare locū. Hoc ē/ ſi non vnuſqſq; p/ pararet ſibi manſionē ex ꝓprijs opib⁹/ dixiſſem vobis: q2 vado parare vobis locū: meū autē nō eſt parare/ ſed vr̄m. Et ē dictū ſm illud Matth. xx. c. Sedere a dextris meis vel a ſiniſtris nō eſt meū dare vobis. n Et ſi abiero: id ē cū abiero per mortē. o Et preparauero vobis locū/ per ianue apertionē. p Iterū venio/ ad vos in morte/ vel in extremo iudicio. Et dicit/ venio/ de pſenti: q2 iudex iā ante ianuā aſſiſtit: Jaco. v. b. q Et accipiā/ vł/ accipio vos ad meipſū/ in cęleſti habitatiōe. r Et vbi ſū ego/ caput. ſ Et vos ſitiſ/ mēbra. Matth. xxiij. c. Vbi fuerit corpus ꝯgregabunī ⁊ aqlę. Simile. ſ. xij. d. Vbi ego ſū/ illic ⁊ miniſter me⁹ erit. De quo loco diciī. ij. Regſ. vij. b. Ponā locū populo meo iſrael: ⁊ plātabo eū ⁊ habitabo cū eo ⁊ nō turbabiī ampli⁹. Vel aliī. n Si abiero/ in aſcēſione o Et preparauero vobis locū/ in ſpūſſcti miſſiōe: q2 ſpūſſctūs eos aptauit ad merēdū ⁊ parādū illā māſionē. Vel/ n Si abiero ⁊ preparauero. i. abeūdo ⁊ corpalē pſentiā ſubtrahēdo preparauero/ quia

Depe.tiſ. in domo

Pſ.83.

do ꝑparauero/ qꝛ ꝑ h̄ amorē carnalē expulit ab eiſ: ⁊ occaſionē credēdi tribuit. Vñ Aug⁹. Subtrahit ſe ⁊ latet vt ſit fides q̄ nō ē de re viſa et inde ē meritū fidei. Greg⁹. Fides non h̄z meritū ⁊c. Heb. xj. a. Fides ē ſbſtātia rerū ⁊c. Ex hac fide vi-
…c. 15. b. Fi- uit iuſt⁹: Abacuk. ij. a. Et cor mūdat: ⁊ h̄ ē preparatio mānſio-
…urificās cor- nis. Itē abeūdo ꝑ-
⁊c. parauit deſideriū excitando. Cant. vlt. d. Fuge dilecte mi: aſſimilare capree ⁊c. Itē pro nobis apud
…ſ. c. ſi cōſue- patrem interceden-
…nē. et. c. ſe. do. Heb. vj. d. Vbi
…e. diſ. 2. c. ꝑcurſor noſter ꝓ no-
…im bis introiuit ⁊c. Itē Heb. vij. d. Semꝑ viuēs ad interpellandū ꝓ nobis. Itē preparauit locū in celo ꝑ cauſam in baptiſmi inſtitutiōe: per ꝑcij ſolutionē in paſſione: per effectū in aſcēſione. Michee. ij. d. Aſcendet iter pandens ante eos. Sed ne querāt vbi ſit hoc/ ſubdit: a Et quo ego vado ſcitis. i. ad pr̄em. b Et viam ſcitis. i. me q̄ ſum via: vel meā paſſionē ꝑ quā vado ad pr̄em: c Dicit ei thomas: dn̄e neſcim⁹ quo vadis. i. terminum vie d Et quō poſſum⁹ viā ſcire/ q̄ itur: Dn̄s dixit eos ſcire viā et terminū vie: quō ḡ dic thomas eos neſcire: Itē. j. eodē/ dicit chriſt⁹: Si cognouiſſetis me ⁊ patrē meū cognouiſſetis: Ergo neutrū cognoſcebāt: ḡ nec viā nec terminū vie ſciebāt. Sol. Quidā erāt q̄ ſciebāt patrē ⁊ filiū ⁊ credebāt diſtincte: ⁊ de his dic chriſt⁹: Quo ego vado ſcitis ⁊c. Alij neſciebant: vt thomas forte ⁊ philipp⁹. Vel aliť poteſt dici q̄ etſi ſcirēt tñ neſciebāt ſe ſcire viam. Licet enī ſcirēt pr̄em ⁊ filiū ⁊ diuinitatē ⁊ humanitatē filij crederēt: tñ neſciebāt q̄ hoc vocaret viā ⁊ terminū vie: chriſt⁹ autē oſtēdit quō ſciunt ⁊ viam ⁊ quo vadit: Vñ ſequiť: e Dicit ei ieſus: ego ſū via. q. d. ſi me ſcitis/ ego ſum via: ergo viā ſcitis. g Et veritas ⁊ vita. q. d. ſi me ſcitis ⁊ ego ſum veritas ⁊ vita: tunc ſcitis veritatē ⁊ vitā ad quā vado. Ipſe enī chriſtus/ ſicut dic Aug⁹/ ꝑ ſe viam ad ſe veritatē et vitam ⁊ ad patrē: qꝛ cum pr̄e vna eſt veritas et vita/ vadit. Vel ſic. f Ego ſum via/ per quam itur. g Et veritas ⁊ vita/ ad quā ꝑueniť: vt veritas ſit pre-
Pſ. 106. miū rationis ⁊ vita affectionis. Vel via non errās. Pſ. Errauerūt in inuio ⁊ nō in via. Itē: Viā ciuitatis habitaculi non inuenerūt. Veritas/ nō fallens. Prouerb. xxv. c. Dens putridus ⁊ pes lapſus q̄ ſperat ſuꝑ infideli i die anguſtie. Vita nō deficiēs. Matth. xxv. d. Ibunt hi in vitam eternā. Hec pars quā elegit maria que non auferet ab ea: Luc. x. g. Itē eſt via ducēs. Prouerb. iiij. b. Ducet te ꝑ ſemitas equitatis. Eſt veritas/ lucēs. Malach. vlt. a. Vobis timētib⁹ deum
Pſ. 36. orieť ſol iuſticie. Eſt vita/ paſcēs. Pſ. Delectare i dn̄o ⁊c. Itē: Inhabita terrā: et paſceris in diuitijs ei⁹. Itē eſt via in exemplo. s. xiij. b. Exēplum dedi vobis ⁊c. Veritas/ in
Pſ. 88. ꝓmiſſo. Pſ. Que ꝓcedūt de labijs meis nō faciā irrita. Vita/ in ꝑmio. Roma. vj. d. Stipendia peccati mors: grā autē dei vita eterna. Geñ. xv. a. Ego ꝓtector tuus ⁊ merces ⁊c. Itē miſſus ē chriſt⁹ vt eſſet errantib⁹ via/ illuſis veritas/ mortuis vita. Itē via eſt qua itur: veritas ad quā itur: vita in qua ſtatur. Act. xvij. f. In ipſo enī viuim⁹/ qꝛ ē vita: ⁊ mouemur/ quia via: ⁊ ſum⁹/ qꝛ veritas. Itē ſicut dicit Aug⁹. via eſt ſine errore querētib⁹: ⁊ veritas ſine falſitate inuenientib⁹: vita ſine morte ꝑmanentib⁹. Deut. xxx. d. Ipſe ē vita tua ⁊ longitudo dierū tuorū. Et cum ſim via: h Nemo venit ad patrē/ cum quo ſum veritas et vita: i Niſi ꝑ me/ viā: Exempla

Moraliter. Per thomā qui viā ſciebat ⁊ tñ querebat: ſignificanť quidā ſciētes viā ad deū ⁊ tñ ſemꝑ q̄rētes ⁊ nunq̄ꝫ in ea currētes. De q̄bus apl's. ij. Timoth. iij. b. Semꝑ diſcentes ⁊ nunq̄ꝫ ad cognitionē veritatis ꝑuenientes. Et Eſa. lviij. a. Me eteni de die in diē querūt ⁊ ſcire viaſ meas volūt ⁊c. Sꝫ Hiere. vj. d. dicit: State ſuꝑ vias vias ⁊ interrogate d̄ ſemitis antiq̄s q̄ ſit via bona ⁊ ambulate in ea.

a tis. Et quo ego vado ſcitis et b
c viā ſcitis. Dicit ei thomas:
Dn̄e neſcimus quo vadis:
d ⁊ quomodo poſſumus viam
e f ſcire: Dicit ei ieſus: Ego ſum
g h via et veritas ⁊ vita. Nemo
i venit ad patrem niſi per me.
k l Si cognouiſſetis me et patrē
m meū vtiq̄ꝫ cognouiſſetis. Et amo
n do cognoſcetis eū ⁊ vidiſtis eū.
o p Dicit ei philipp⁹: Dn̄e oſtē-
q de nobis pr̄em: et ſufficit no-

ſui hoīs ſunt via ad ſe deū. Job. xxiij. c. Veſtigia ei⁹ ſecutus eſt pes me⁹: viam eius cuſtodiui/ nec declinaui ex ea. Via enī diciť ferrata ꝓ clauis crucis: diciť ſignata ꝓ ipſa cruce vt oībus appareat: ſicut ponunť cruces in capitib⁹ viarū: dicitur etiā calceata ſiue lapidea pro lapidib⁹ quos in chriſtū ꝓiecerunt. k Si cognouiſſetis me ⁊c. Quia dixerat nullū venire ad pr̄em niſi ꝑ ſe: qꝛ eſt inſeꝑabiliter idē cū pr̄e: ne q̄rerent quis eſt pater oſtēdit q̄ ſe noto cognoſciť pater: qđ nōdum q̄dā cognouerant quos arguit dicēs: Si cognouiſſetis me. Chryſ. i. ſi ſcitis meā ſubſtātiam ⁊ dignitatē: l Et pr̄em meū vtiq̄ꝫ cognouiſſetis. i. ſubſtātiā pr̄is ⁊ dignitatē. Nouerāt quidē eū/ ſed non ita vt oportebat: nā deū quidē nouerāt/ patrē aūt nondū: poſtea enī ſpūſſctūs ſuꝑueniēs in ꝑfectā eos induxit cognitionē. Aug⁹ dicit/ q̄ quidam eorū ſicut philippus ⁊ ſi ſcirent iſtū filiū ⁊ illū patrē/ nō putabāt tñ ex toto filiū ſimilē ſꝫ patrem meliorem: Et amodo cognoſcetis. Vel aliter. h Nemo venit ad pr̄em. i. ad pr̄is cognitionē. i. nemo cognoſcit eū: i Niſi ꝑ me. i. niſi meo dono: vel niſi me cognoſcat: Sed me cognito/ eū cognoſcit. Vñ ſubdit: k Si cognouiſſetis me: qui idē ſum cū pr̄e. l Et pr̄em meū vtiq̄ꝫ cognouiſſetis. In quo innuit q̄ neutrū ꝑfecte cognoſcebāt. Sed ne de h̄ cōtriſtenť dat ſpem cognoſcēdi: m Et amodo cognoſcetis eū. i. plenı⁹ in ſpūſſancti aduētu q̄ inducet vos in omnē veritatē. j. n Et/ iam/ vidiſtis eū. i. cognouiſtis ꝓ parte. Sed qñ cognouerūt eū: Rñdem⁹. Filius frequenť dixerat eis de patre. Vel ſm̄ Chryſ. Vidiſtis eum. i. patrē cognouiſtis loquentē ꝑ filiū incarnatū. Sicut enī diciť q̄ viſus ē angelus: nō ipa angeli ſubſtātia/ ſed vt illis poſſibile erat videre: ita hic q̄ filiū vidit et patrē nouit. Viderūt aūt eū nō nuda ſubſtātia ſed carne idutū. Sed q̄re dicit: cognoſcetis de futuro ⁊ vidiſtis de p̄terito: Rñdem⁹. Hec ē differentia inť videre et cognoſcere: quia eos q̄ videnť poſſum⁹ videre ⁊ ignorare: eos aūt qui cognoſcimť/ nō poſſum⁹ cognoſcere et ignorare. Quia ergo iā viderāt filiū/ ⁊ patrē i filio et ignorant: ideo dicit: vidiſtis/ de p̄terito. Quia vero ſine ignorātia erant cogrituri: ideo dicit: cognoſcetis/ de futuro. Et nota q̄ dicit: Vidiſtis eū. i. patrē. Vidiſtis eñ ſolui peccata/ qđ ſolius dei ē: vidiſtis ſigna: audiſtis doctrinā: et ꝑ hoc cognouiſtis dei potentiā que eadē eſt in pr̄e ⁊ filio. Vñ in illis oꝑib⁹ ſicut videbať filius/ ita ⁊ pater. o Dicit ei philippus: dn̄e oſtēde nobis patrē. Sicut male intellexit thomas qñ dn̄s dixit: Quo ego vado ſcitis ⁊ viā ſcitis: ⁊ ideo queſiuit quo iret: ita iſte male intelligens qđ dixerat dn̄s: Et vidiſtis eū. i. patrē/ ſtupefactus ē cū ſe patrē vidiſſe neſciret: querit/ p Oſtēde nobis patrē ⁊c. Vel ꝯtinua ſic Dixerat dn̄s: Amodo cognoſcetis patrem: Iſte ḡ deſiderās h̄ ſtatim impleri dicit: Oſtēde nobis patrē. Chryſ. ſic ꝯtinuat. Dixerat dn̄s: Si cognouiſſetis me: ⁊ patrē meū vtiq̄ꝫ cognouiſſetis: Vtiq̄ꝫ et ꝑ ſeipſū patrem dicebat manifeſtari: hic aūt philippus ꝯuertit ordinē ⁊ ait: Patrem oſtēde: ac ſi iā filiū noſceret certiſſime. Sꝫ chriſt⁹ nō aſſentit ei/ ſed ad viam reducit eū dicēs: Qui videt me ⁊c. quaſi ꝑ me cognoſciť pater. Et nota q̄ philipp⁹ oculis carniſ volebat patrē videre: Forte qꝛ a ꝓphis audierat: Vidi dn̄m: Eſa. vj. a. Sꝫ condeſcēſio erat h̄ o philippe. Vñ. s. j. b. Deū nemo vidit vnq̄ꝫ. Et Exo. xxxiij. d. Et. s. v. f. Neq̄ꝫ vocē ei⁹ audiſtis: neq̄ꝫ ſpeciē ei⁹ vidiſtis vnq̄ꝫ. Aug⁹. Oſtēde nobis patrē: q̄ſi q̄ maior ē te. q Et ſufficit nobis: q̄ſi i eo ſufficiētia erit nob. Patrē enī credebat meliorē eo ⁊ q̄ maior ſufficiētia eſſet i pr̄e q̄ꝫ in filio. Vł/ Sufficit nobis/ ſi oñdis pr̄em: qꝛ iā te bñ cognoſcim⁹ et ita totū cognoſcim⁹. Vł ſm̄ Chryſ. q̄ grit: vñ in hoc dicendū venit philipp⁹: Et rñdet. Dixerat dn̄s: Si me cognouiſſetis ⁊c. Et iudeis multotiens dixit h̄ idē. Quia igiť

B

 interrogauit eum

¶ interrogauit eū petrus multotiens: Quis eſt pater: et iudei ſimiliter: interrogauit ⁊ thomas: et nullus tñ quid eſſet pater didicit manifeſte: ſed adhuc ignorabat ab eis que dicebant a chriſto: ideo philippus vt non videatur oneroſus eſſe ⁊ moleſtare eum/ poſt tot interrogationes eadem interrogans/ dicens: Oſtende nobis patrem/ indu-

B xit: et ſufficit nobis. q. d. nil plus querem⁹. a Dicit ei ieſus/ valde increpatiue: b Tanto tempore vobiſcum ſum/ docens que nemo docuit ita et faciēs que nemo alius fecit/ i quo oſtēdi meam deitatem. c Et nō cognouiſtis me: quia nec filium nouit qui patrem meliorē credit. Et vere me non nouiſtis: quia ſi me noſceretis ⁊ patrem noſceretis: Unde ſequitur: d O/ Philippe qui videt me/ videt ⁊ patrē: Non quia alius ſit pater ⁊ alius filius: ſꝫ quia omnino ſimiles: et id de duobus ſimilibus dicitur: Si iſtum vidiſtis ⁊ illum vidiſtis. Unde Heb. j. a. Qui cū ſit ſplēdor glorie ⁊ figura ſubſtantie ei⁹ ⁊c. Eccſi xxiiij. a. Ego ex ore altiſſimi prodij: id ē ſimillim⁹ ei. Et cū omnino ſim ſimilis/ e Quomodo. i. qua mente vel quo ani-

J. 16. d. mo/ f Tu dicis/ oſtēde nobis patrem? q. d. video quo animo dicis: non queris alterum ſimilem/ ſed putas patrē meliorem. g Non credis: et ſi nondum videas: h Quia ego in patre ⁊ pater in me eſt: id eſt nō credis tu cōſubſtantialitatē mei ⁊ patris. In/ enim ſignificat identitatem ſubſtantie: et ita eadem ſufficientia eſt in vtroqȝ. Et hoc ē cōtra arriū/ ſicut illud. ſ. eodē: Qui videt me videt ⁊ pr̄em. Sꝫ ne ꝓpt hoc credat eſſe vna pſona ſic vna ſubſtantia: ideo ſubdit contra ſabelliū: k Verba q̄ ego loquor vobis/ a meipſo non loquor: quia a meipſo non ſum qui loquor. q. d. ſic eſt alter equalis alterius/ vt tñ alter ſit ex altero. Vel aliter dixerat: Non credis quia ego in patre ⁊c. Quod ergo ipſe ſit conſubſtantialis patri et pater in eo maneat/ probat per verba ſua ⁊ opera dicēs: Verba q̄ ego loquor vobis a meipſo nō loquor: id eſt a me homine: quia nunqȝ ſic locutus eſt homo. ſ. vij. g. Ergo conſtat q a deitate: nec opera ſupple que facio/ facio a me. n Autem/ pro ſed: m Pater in me manens: id eſt mihi conſubſtantialis: o Ipſe facit opera. q. d. deitas q̄ ē eadē mihi ⁊ patri operat. Et cū hoc ſit/ q ſic deitas operetur in me: p Non creditis quia ego in patre ⁊ pater in me eſt: Si enim ſeparati eſſemus/ nullo modo inſepabiliter operaremur. Et in hoc qd dicit: Creditis pluralit/ oſtendit non ſolus philippus arguendus. q Alioquin: id eſt ſi non creditis propter verba: r Propt opera ipſa credite/ me eſſe deum ⁊ patri conſubſtantialem. ſ. x

Aliter e. Opera que ego facio/ ipſa teſtimoniū perhibēt me. Scdm Chryſ. ſic legitur ab illo loco: b Tanto tempore vobiſcum ſum ⁊ non cognouiſti me philippe. q. d. tanta potitus es doctrina: vidiſti ſigna cum auctoritate et omnia que deitatis erant propria: et que pater ſolus operatur. ſ. peccata ſoluta: ſecreta cordiū in medium ꝑducta: mortem vt in laçaro recedentem. ſ. xj. f. conditionem a terra factam/ vt in ceco. ſ. ix. b. c Et non cognouiſti me: id eſt meam deitatē non intellexiſti. Nec dicit/ non vidiſti me: quia eum viderat in carne/ ſed patri equalem non credebat. Sed quare reſpondet dominus ita philippo? Philippus enim queſierat: Oſtende nobis patrem: et ipſe arguit eum de hoc q non cognoſcit ſe/ cum videatur ſm conſequētiam potius debere arguere eum de hoc q non nouit pa-

Chryſ. Per hoc qd dicit: Nō cognouiſti me/ oſtēdit cōſubſtātialitatē: deinde diuidēs hypoſtaſes ait: Qui videt me ⁊c. ne qs dicat q ipſe pat ſit ⁊ fili⁹. Si eni ipſe eēt pat: nequaqȝ dixiſſet: qui videt me: illū videt.

a b bis. Dicit ei ieſus: Tanto tē-
c pore vobiſcum ſum/ et nō co-
d gnouiſtis me? Philippe qui
e videt me/ videt ⁊ patrē. Quo
f modo tu dicis/ oſtēde nobis
g h patrē: Non credis quia ego
i k in patre ⁊ pater i me eſt? Ver-
ba que ego loquor vobis/ a
l m meipſo nō loquor. Pater au-
n o tem in me manens ipſe facit
p opera. Non creditis: quia ego i
q patre ⁊ pater in me eſt: Alio-
r quin propter opera ipſa cre-
s dite. Amen amē dico vobis q̄
credit i me/ opa q̄ ego facio et
t ipſe faciet: et maiora hor fa-
v ciet: quia ego ad patrem va-
x do. Et quodcunqȝ petieritis.

trem. Reſpondem⁹ q bene dicit: Et nō cognouiſti me: vt oſtendat conſubſtantialitatē ſui ⁊ patris. Preterea qr dixerat philippus: Oſtēde nobis patrē ⁊ ſufficit nobis: ⁊ p h ſignauerat q bñ cognoſcebat filiū: ideo reſpōdet dñs q neqȝ ipſum filium cognouit/ neqȝ vidit ei⁹ deitatē: licet viderit carne indutū: quia ſi filiū cognouiſſet vl' vidiſſet ⁊ patrē: ideo ſubdit: Qui videt me/ vl' q̄ vidit me: videt/ vl' vidit et patrē. q. d. neqȝ me neqȝ illū poſſibile eſt videre. Philippus eni eā q̄ per viſum eſt querebat cognitionem: et quia ipſum quidem filium vidiſſe ſe eſtimabat/ volebat et patrem ita videre: ideo oſtendit q neqȝ ipſum filium vidit. Si vero aliquis dixerit viſum hic cognitionē: ego nō cōtradico: ſed eſt ſenſus ſm hoc: Qui videt me ⁊c. id eſt qui cognouit et vidit meam ſubſtantiā: vidit et ſubſtantiam patris: in quo oſtendit q ē conſubſtantialis patri. Sed contra Roma. j. c. Inuiſibilia dei per ea que facta ſunt conſpiciuntur: ergo qui noſcit creaturas noſcere poteſt deum. Sol. Philippus hic querit ſcire/ non ſapientiam aut potentiā aut bonitatē patris: hanc eni ſciebat per ſcripturas ⁊ creaturas: ſed ipſam ſubſtantiā dei. Ad hoc reſpondet chriſt⁹: Qui videt me ⁊c. id eſt meam ſubſtantiam: Al. t pare videt ⁊ ſubſtantiā patris: Non autē qui creaturas videt/ videt ſubſtantiā dei. Unde nota q expreſſionē dic: Qui videt me: Nō dic cognoſcit: vt oſtēdat ſe loqui de viſione nude ſubſtātie nō de cognitiōe p effectū. e Quomodo tu dicis: oñde nobis patrē: me excepto: qſi ſine me poſſet videri: vel qſi me iā videas ſine ipſo. g Nō credis qr ego i pr̄e. i. in illa ſubſtātia appareo vel cognoſcor. i Et pat in me ē. i. in eadē ſubſtātia. Oñdit autē ꝯſubſtātialē per operū indiuiſionē/ dicēs: k Verba q̄ ego loquor vobis a meipſo. i. ſeparatim a pr̄e/ l Nō loquor: ſed pater mecū. Uñ ſubdit: n Aūt/ ꝓ ſed. m Pat in me manēſ ipſe facit opa: Cōſequēs erat vt diceret: a me ipſo nō loquor: ſed pat ipſe loquit verba. Sed duo ponit/ vt de doctrina ſimul ⁊ ſignis intelligat: vel qr ipſa verba opera ſūt: ſicut etiā vult Glo. Et nota/ h dicit patrē opari: alibi dic ſe opari: vt. ſ. x. g. Si nō facio opa pr̄is mei nolite credere mihi: per qd oñdit q idem et ſimile vterqȝ opat. Unde. ſ. v. c. Pater me⁹ vſqȝ modo opat ⁊ ego operor. Deide ſequit ſm Chryſ. Credite qm̄ ego i pr̄e ⁊ pat i me ē: alioqn ꝓpter opa ipſa credite. q. d. oportebat vos audiētes patrē et filiū/ nihil aliud querere ad repreſentationē ei⁹ q̄ ſm ſubſtātiā ē cognitionis. Si ꝟo vobis nō ſufficit h ad oſtendēdū cōſubſtātialitatē ⁊ idētitatē honoris: ſaltē ab opib⁹ diſcite identitatē. Sequit: s Amē amē dico vobis: q̄ credit in me/ opa q̄ ego facio ⁊ ipſe faciet. i. ſimilia i genere. Prius oſtēdit ſuā deitatē ⁊ eqlitatē cū pr̄e per opera que ipſe fecit: modo oſtendit idem per opera que alijs facere contulit vel collaturus erat. t Et maiora horum faciet: quia ſi ipſe fimbria/ Matth. ix. c. petrus vmbra ſanauit: Act. v. c. In quo oſtenditur poteſtas eius: q per ſeruos tanta potuit poſt mortem conferre/ vt facerent in nomine eius. Et bene dico q maiora his faciet: v Quia ego ad patrem vado. q. d. veſtrum decetero erit miracula facere: ego eni abeo. Item ideo dicit: Ad patrē vado. q. d. non pereo per mortem: ſed in propria manebo dignitate et in celis ero. Hoc autem dicit conſolans eos: quia enim triſtabantur de eius morte/ oſtendit quoniam manet ſemper: et nō ſolum manet/ ſed ⁊ maiorem per eos oſtendet virtutem. Vel ſic: Ad patrem vado/ vt mittam vobis ſpiritumſanctum ad roborandū/ ad miraculandum/ ad docendum quid petatis. x Et tūc/ qd cunqȝ petieritis/ eo ſuggerente ⁊c. Vel/ Quodcunqȝ petieritis in noie meo/ hoc faciā. Quia dixerat q maio-

¶ ra facerent: ne

ra facerēt: ne ītelligeret ꝙ ipſi ſua auctoritate facerēt/ oſ̄dit ꝙ īmo orone ⁊ miniſterio. Jō dic: Q̄ócūqꝫ petierit. Aliq̄ libri habent/ patrē ī noīe meo: ſ; neqꝫ Aug⁹ neqꝫ Chryſ. habet. i. ī inuocatiōe noīs mei: ſicͣ qñ dicebāt Act. iij. a. Jn noīe chriſti ieſu/ ſurge ⁊ ābula. a Hoc faciā: Nō dic: rogabo patrē vt faciat/ ſed faciā: ī q̄ oſ̄dit ꝙ habet poteſtatē: Jn me. i. ꝑ ea q̄ ego faciam per meos ſeruos: ſiue que ipſi facient ī noīe p̄ris mei. b Glorificet pater. Chryſ. Cū enī oſtenderetur filius magna potens/ glorificabit ille qui genuit.

clarificet
Math. 21. c.
Marci. 11. c.

a ī nomine meo/ hoc faciam vt
b glorificetur pater ī filio. Si
c quid petieritis me in nomine
d meo/ hoc faciam. Si diligitis
e f me/ mādata mea ſeruate. Et
g h ego rogabo patrem et alium
i k paraclitū dabit vobis/ vt ma

Nos habem⁹ cōmunit ī noſtro textu: Ut glorificet pater in filio: id eſt vt oſtendat poteſtas patris in operatiōe filij a quo habet eſſe ⁊ operari. Et bene dico ꝙ glorificabit pater ꝑ filium: quia ſi quid petieritis in nomine meo/ h̄ faciā. Chryſ. Quare id ſecundo dicit: Propter certificationē ꝓmiſſionis: et vt oſtendat quoniam ea que dixit patrem facere vel dare ei vt faceret/ cōdeſcenſionis erat: ideo repetit verbum auctoritatis dicens: Hoc faciam. Uel ſm̄ quoſdam ſuperius habetur: Q̄ócunqꝫ petieritis patrem in nomine meo: hic autem habetur: Si quid petieritis me ⁊c. Jn quo oſtendit etiam coequalitatem: ꝙ ſicut orādus eſt pater: ita et fili⁹. De hoc habet Matth. vij. a. et Luc. xj. b. Petite ⁊ accipietis. Et ī his ꝓmiſſionib⁹: Petite ⁊ accipietis/ ītelligunt q̄ttuor cōditiōes: ꝙ petat ad ſalutē/ pro ſe/ pie ⁊ perſeuerant: Et de hoc habebitur. j. xvj. e. Si quid petieritis patrem in noīe meo dabit vob. Sequit. d Si diligitis me ⁊c. Quia dixerat: Q̄ócunqꝫ petieritis hoc faciam: ne eſtiment ſine operibus orationem valere: ideo induxit: Si diligitis me mādata mea ſeruate. q. d. tunc faciam qd̄ peteris ſi qd̄ iuſſero feceritis. Jaco. v. d. Multū valet oratio iuſti. J̄. ix. f. Deus peccatores nō audit. Uł aliter. Dixerat: Uado ad patrē: quia ergo hoc audito turbati ſunt/ dicit: Si diligitis ⁊c. q. d. turbari nunc non eſt amare: ſed mādata mea ſeruare: hoc eſt amoris. Et loquitur ſm̄ Chryſ. ſpecialiter de illo mandato. J̄. xiij. d. Mandatum nouū do vobis vt diligatis ⁊c. Et exponitur ſic. e Seruate/ in memoria. ſ. vt in lingua et in vita. Chryſ. Dicere ⁊ promittere omnia huiuſmodi facile ē: agere vero ⁊ nō ſimiliter ē facile. Multi nūc ſunt dicētes ſe ⁊ amare deum et timere/ contraria autem operibus oſtendūt: deus autem eum qui per opera amorem inquirit. Titū. j. d. Confitentur ſe noſſe deum ⁊c. j. Joh. iij. d. Filioli/ nō diligamus verbo neqꝫ lingua/ ſed ope ⁊ veritate. f Et/ ſi hoc feceritis: g Ego rogabo patrem: vel vt hoc facere poſſitis: Ego rogabo patrem. Aug⁹. Jnquantum homo rogat: ſed inquantum deus dat. i Et alium paracletum: id ē conſolatorem qui erit alius in perſona. Unde li/ aliū/ tenetur ſubſtantiue non adiectiue. k Dabit vobis. Chryſ. Alium paracletum dabit vobis: id ē aliū vt me. Uerecundent ergo ſabelliani ⁊ arriani: Etenim mirabile ſermonis hoc eſt: quia eas que ex diametro: id eſt ꝯtradictorie ſtant hereſes vno ictu ſuſtulit. Nā hoc ꝙ dicit/ aliū/ oſtēdit hypoſtaſeos differentiam contra ſabellium: Hoc autem: id eſt paracletum/ ſubſtantie identitatem contra arrium. Notandū autem ꝙ cum dicit/ Rogabo patrē: vel pater dabit vobis: condeſcenſionis eſt ſermo. Si eni dixiſſet/ mittam: non ſimiliter credidiſſent. Rogare ergo ſe dicit patrem: vt fidedignā faciat promiſſionē: Nā ꝙ ipſe filius etiam ſpiritum mittat et det ſicut pater/ habetur. j. xx. e. vbi dic: Accipite ſpiritūſanctum. Et. J̄. j. b. De plenitudine ei⁹: id eſt filij: omnes accepimus. Jtē ipſe chriſtus vos baptiçabit ī ſpirituſancto ⁊ igne. Jtem cum dicitur mitti ſpirituſſanctus/ nō derogat eius poteſtati. Nam de poteſtate ei⁹ dicitur. j. Cor. xij. b. Diuidēs ſingulis prout vult: Non ergo minor. Et Act. xiij. a. dixit ſpūſſanctus: Segregate mihi paulū ⁊ barnabā in op⁹ ad qd̄ aſſumpſi eos. Et nimirū deo miniſtrabāt anteqꝫ hec diceret ſpirituſſanctus: ſed tñ cum auctoritate in proprium op⁹ vocauit eos/ non quoniam in aliud opus q̄ȝ dei vocabat/ ſed vt poteſtatem oſtendat ⁊ auctoritatem. Uel ſic legit. b Rogabo patrem: id eſt me offeram ei in hoſtiam in paſſione q̄ obtinebit vim orationis. i Et alium paracletum dabit vobis. Donec enim purgati fuerint ꝑ ſacrificiū crucis non miſſus eſt ſpirituſſanctus: vt dicitur. J̄. vij. f. Nondum erat ſpiritus datus: quia nondum erat ieſus glorificat⁹: id eſt paſſus. Sed ſicut Chryſ. dicit: quando fuit ſacrificium oblatum ⁊ peccatum ſolutum et ipſi apoſtoli ad pericula mittebantur ⁊ ad agones exuebantur/ oportebat eum ſpiritum q̄ vngebat paleſtrantes venire. Sed quare nō eſt datus ſtatim poſt reſurrectionē: Ut in multo eius conſtituti deſiderio cū multa gratia ſuſciperēt: Q: diu enim erat cum eis chriſtus/ nō erant in tribulatione: et ideo non deſiderabant ſpiritus aduētum: quando vero abijt denudati et in timore multo conſtituti/ cum multo deſiderio ſpiritū ſuſceperunt.

m neat vobiſcum in eternū: ſpi
n ritum veritatis/ quē mūdus
o nō pōt accipe: quia nō videt
p q eum: nec ſcit eū. Uos aūt co
r gnoſcetis eū: q: apud vos ma
s t nebit et ī vobis erit. Nōn re
v linquā vos orphanos: veniā

l Ut maneat vobiſcum in eternum. q. d. neqꝫ etiam poſt mortē abſiſtet. Aug⁹. Jn eternū: Hic ad quedam vt illuſtret/ et alia huiuſmodi faciat: poſt vt ad videndam ſpeciem introducat. m Spiritum veritatis: non figure typos qui in veteri teſtamento per hoc deſignās. q. d. ibi vmbra: hic ꝟitas. Sed ne audientes paracletum/ aliam incarnationem ſuſpicentur/ ſubdit: n Quem mundus non poteſt accipere: id eſt attractare vt corpus. o Quia non videt eū nec ſcit eum: id eſt neſciet per viſum. q. d. non erit ita vobiſcum ſicut ego/ ſed in veſtris habitabit animabus: ſicut poſtea dicit/ et in vobis erit. Uel aliter. n Quē mund⁹ non poteſt accipere: vt mundū vocet pernitioſos mundi. Glo. Mūdus: remanens amator mundi: cum quo nunqꝫ eſt amator dei/ nō poteſt accipere: quia ſpirituſſanctus diſcipline effugiet fictum: Sap. j. a. nec habitabit ī corpore ſubdito peccatis. o Quia non videt eum/ per fidem: non eni habet ſpirituales oculos: et ideo ſequitur: p Nec ſcit eum: id eſt non intelligit: Quia Eſa. vij. b. Niſi credideritis nō intelligetis. Chryſ. Nō videt eum/ quod exponēdo ſubdit ꝓ id eſt neqꝫ cognoſcit eum. Quia enim ſenſuum apertior eſt viſus: ideo ſcriptura per viſum certiſſimā cognitionē deſignat. q Uos aūt cognoſcetis eū/ fide/ r Quia apud vos manebit: non vt hoſpes apud alium viſibiliter: ideo ſubdit. s Et in vobis erit: id eſt in animabus veſtris. Uel/ Apud vos manebit/ adiutor in tribulationibus exteriorib⁹. Et in vobis erit/ ſanctificator interius. q. d. et exteri⁹ muniet ⁊ interius cuſtodiet. Uel/ Apud vos manebit/ ſigno viſibili: et in linguis ⁊ in ſignis. Et in vobis erit/ inuiſibiliter illuminans intellectum ⁊ accēdens affectū. Per hoc etiam ꝙ dicitur manere/ ſignificat vt dicit Chryſ. ꝙ nihil patietur neqꝫ abibit per mortem ſicut ipſe. Sequitur: t Nō relinquā vos orphanos. Sup cōſolatus eſt eos de ſuo receſſu/ promittens donum precipuum .ſ. ſpiritum: vnde ī conſolationem eorum multa dixit de ſpirituſancto: quoniā alius eſt vt ego/ et quoniam ad vos ſolos veniet quemadmodum ⁊ ego/ et quoniam in vobis manebit: ſed neqꝫ ita triſticiam eorum abiecit: ipſum enim chriſtum volebāt adhuc ⁊ conſuetudinem eius: hoc deniqꝫ mitigans ait: Neqꝫ ego relinquā vos orphanos. Aug⁹. q. d. non ita dabitur ſpiritus pro me vt vltra non ſim vobiſcum. Orphani autem grece/ pupilli latine. Et per hoc cōmemorat eis etiam ꝙ dixerat in principio ſermonis huius eos filiolos. J̄. xiij. d. v Veniā ad vos: vel/ venio/ poſt reſurrectionē

¶ carne vel pręſentia deitatis ſemper iuuans. Matth. vlt. d. Vobiſcum ſum vſq₃ ad conſummationem ſeculi. Vel ſic continua et ſm Chryſ. Dixerat: Venio ad vos: in quo oſtendebat ſuam pręſentiam: ne ergo eandem rurſus quęrant qualem et prius, dicit: Adhuc parum eſt et mundus me conſiderat. Et iducit: Vos autem conſiderabitis me: ac ſi dicat: Veniam quidẽ ad vos: non tñ ſimiliter vt prius conti/nue vobiſcũ conuerſãdo: ſed aliquotiẽs me oſtendendo vobis. Et ne opponãt: qualiter igit̃ dixiſti iudęis: Amodo non

C

a ad vos. Adhuc modicum et
b mundus me iam non videt.
c Vos autem videtis me: quia
e ego viuo et vos viuetis. In
f illo die vos cognoſcetis quia
h ego ſum in patre meo / et vos
k in me ⁊ ego in vobis. Qui ha
m bet mãdata mea et ſeruat ea/

o ille eſt qui diligit me. Qui au
q tem diligit me / diligetur a pa/
r tre meo: Et ego diligam eum
s et manifeſtabo ei meipſum.
t Dicit ei iudas: non ille ſcario
v this: Domine quid factum
x eſt quia manifeſtaturus es no
bis teipſum et non mundo:

ſeruat ea / in vita: Scđm illud Pſ. Memores ſunt mandatorum ipſius ad faciendũ ea. Vel / habet / in faciẽdo: et ſeruat / perſeuerãdo. Unus eñi accipit brauium: id eſt perſeuerans. Matth. x. c. Qui pſeuerauerit ⁊c̃. Vel Qui habet / i ſermonib⁹: et ſeruat / in morib⁹: Scđm illud Roma. xv. d. Nihil audeo loq̃ eorũ q̃ per me non efficit chriſt⁹. Vel / habet / audiendo: ſeruat / faciẽdo: Scđm illud Jaco. j. d. Eſtote factores verbi et nõ auditores tm̃. o ¶ Ille eſt qui diligit me. Hoc enim opere probatur dilectio. Et q̃s fructus hui⁹: Ecce p ¶ Qui — Pſ.102. — De cõe. dil. a. c. ſpecies

videbitis me: Soluit oppoſitionẽ dicẽs: a ¶ Adhuc modicum / eſt: id eſt reſtat vſq₃ ad mortem meam. b ¶ Et / tũc mundus me iam non videt: quaſi nõ ero viſibilis mũdo vel mundanis. Non eñ legitur malis poſt reſurrectionem apparuiſſe. c ¶ Vos autem videbitis me / ſoli: quia ad vos ſolos veniam: ſicut ad vos ſolos ſpiritũſanctum mittã. d ¶ Quia ego viuo: id ẽ potero apparere ⁊ videri: quia reſurgam. Aug⁹. Pręſenti aũt vtitur: q₂ mox futura erat eius reſurrectio. e ¶ Et vos viuetis: ideo poteritis videre. Vel ideo dicit: Vos viuetis. q. d. etiam viuentibus vobis apparebo / ne intelligerẽt tm̃ de viſione poſt mortem. Vel ideo dicit: Et vos viuetis: quia timebant ne eo mortuo / ipſi etiam interficerentur. f ¶ In illo die: id eſt in illo tempore: cum ſc₃ reſurrexero: g ¶ Vos cognoſcetis: qui modo heſitatis. h ¶ Quia ego ſum in patre: quaſi cum videritis me reſurrexiſſe ⁊ vobis apparere: tunc ſcietis q̧ non ſum abſciſſus a patre: ſed eandem habeo virtutem. Chryſ. Quare dicit / tunc cognoſcetis ⁊c̃. Quoniam tunc viderunt eum reſurrexiſſe ⁊ eſſe cum eis: tunc certiſſimã fidẽ didicerũt: magna enim ſpiritusſancti virtus erat quę omnia eos erudiebat. i ¶ Et / ſcietis quia / vos in me et ego in vobis / per vnanimitatem et charitatem. q. d. ſcietis me eſſe vobiſcum rebus ipſis prędicantibus id qđ circa vos auxiliũ a me factum: inimicis ſubtractis / vobis propalantib⁹ / malis ſuperatis / p̃dicatione florente / vnaquaq₃ die omnibus cedenti ſermoni pietatis. i. fidei. Et nota q̧ cũ dicit̃ fili⁹ eſſe i patre / in / dicit̃ cõſubſtãtialitatem: cũ vero dicitur eſſe in eis dicit vnanimitatẽ. S₃ opponit arrius q̧ ſm conſequentiã videtur vniuoce ſumi. Et ad hoc adducit illud qđ alibi dicit. j. xvij. b. Ut ſint vnum ſicut ⁊ nos vnum ſumus. Ad qđ reſpondetur: quia hic eſt mos ſcripturę / multotiẽs eiſdem verbis in deo ⁊ hominibus poſitis non ſimiliter vti: quia homines dicuntur dij ⁊ filij dei: et vocantur eodem nomine quo ⁊ vnigenitus non tñ ſimiliter. Item imago dicitur filius ⁊ gloria dei / ⁊ nos: ſed non ſimilit̃. Et apoſtolus dicit. j. Cor. iij. d. Vos autẽ chriſti / chriſt⁹ autem dei: non tñ ſimiliter eſt chriſtus dei et nos chriſti. Item j. xx. e. Sicut miſit me pater: et ego mitto vos: Li ſicut non ſumitur vniformiter. Vel alit̃ poteſt legi de futuro. a ¶ Adhuc modicum / totũ tempus pręſens. b ¶ Et mundus me non videt: quia in futuro tolletur impius ne videat gloriam dei: Eſa. xxvj. b. c ¶ Vos autem / iuſti / videbitis me / facie ad faciem. Matth. v. a. Beati mundo corde: quoniã ipſi deũ videbunt. d ¶ Quia ego viuo / vita glorioſa. e ¶ Et vos viuetis / mecum in gloria. f ¶ In illo die / q̃n viuetis: g ¶ Vos cognoſcetis / aperte qđ modo creditis. j. Cor. xiij. d. Tunc cognoſcã ſicut ⁊ cognit⁹ ſũ. h ¶ Quia ego in patre meo: vt radi⁹ in ſole vnũ cum ipſo in natura. i ¶ Et vos in me / vt palmes i vite. j. xv. a. k ¶ Et ego in vobis: vt ſimus vnum charitate ⁊ concordia. Deinde ſequitur ſm iſtam expoſitionem. l ¶ Qui habet mandata mea. q. d. non ſolum vos apoſtoli viuetis ⁊ cognoſcetis: ſed et q̃cũq₃ / m ¶ Habet mãdata mea / in memoria n ¶ Et

autem diligit me / dilectiõe operoſa: diligetur a patre meo. Et ne credatur pater a filio ſeparatim diligere ſubdit: r ¶ Et ego diligam eum: gratiam. ſ. augmẽtando ⁊ in ea cõſeruando in pręſenti. s ¶ Et manifeſtabo ei meipſũ in futuro: quaſi ad hoc diligã vt ei manifeſtem meam deitatem. Per hoc aũt q̧ dic̃ / meipſũ: improbat Hiero⁹ opinionem vel potius errorẽ quorũdam dicentiũ: q̧ nullus videbit deũ ſed claritatẽ ei⁹: ſed dñs dicit contrariũ. Itẽ Eſa. xxxiij. c. Regẽ in decore ſuo videbũt. t ¶ Dicit ei iudas / nõ ille iudas filius ſimonis ſcariothis / ſed ille q̃ dictus eſt etiã thadeus. v ¶ Dñe q̃d factũ eſt. i. q̃ cauſa ẽ: x ¶ Quia manifeſtatur⁹ es nobis teipſũ ⁊ non mũdo. Audito enim q̧ mundus non videbit eum: et q̧ ſpiritusſanctus non eſſet mittendus mundo / quęrit iudas cauſam hui⁹ diſcretionis.

¶ Reſpondit ieſus et

Vel alit̃ ab illo loco ſm Chryſ. m ¶ Qui habet mãdata mea ⁊ ſeruat ea: ille eſt q̃ diligit me. Illud ꝯtinuat̃ ad mẽtẽ eoꝝ. Q₂ eñi timebãt ⁊ a timore turbabant̃: ideo dñs frequent̃ ꝟba talia interſerit. Vñ. ſ. eodẽ. b. Si diligit[is] me mandata mea ſeruate. Et. j. eodem. Qui diligit me ſermonẽ meum ſeruabit. Et poſt. Qui non diligit me ſermões meos nõ ſeruat. In h̃ aũt inſinuat triſticiã diſcipuloꝝ de ei⁹ deceſſione: Dñs eñi eis multa dixerat de morte ſua / et ipſoꝝ etiã. Ut cũ dixit. ſ. xij. d. Qui odit aĩam ſuã i h̃ mũdo ⁊c̃. Et Mat. xvj. d. Si q̃s vult venire p⁹ me / abneget ſemetipſũ et tollat crucẽ ſuã ⁊ ſequat̃ me. Debebat etiam ⁊ alia plura dicere de morte ſua: quia q̃ videbat eos turbari incõſolabilit̃ / et p̃ſciebat turbãdos: ideo exprobrãdo ⁊ arguẽdo eos / totiẽs itẽſerit hmõi ꝟba: Qui habet mandata ⁊c̃. q. d. vos ęſtimatis vos ex amore mei pati triſticiã: ſed nõ triſtari mag[is] eẽt amoris. Vos eñi turbati eſtis ex formidine ⁊ trepidatiõe: et iſte timor non ẽ ſignũ q̧ mãdata mea recolat[is]. Sermo eñi me⁹ admonet vos nõ timere ab his q̃ occidũt corpus: Matth. x. d. Vñ nõ debetis triſtari de mea morte / nec etiã de vr̃a. Sic eñi dicit̃. j. eodem. Si diligeretis me / vere ſc₃ gauderetis vtiq₃. p ¶ Qui aũt diligit me / tali dilectione qua ſe morti exponat p me: q ¶ Diligetur a patre meo: et ego diligã eũ. q. d. triſticia qua triſtamini de meo receſſu / non facit vos amabiles mihi et patri: ſed mandatorum cuſtodia: quę ſunt de morte tolerãda. s ¶ Et manifeſtabo ei meipſum. q. d. etſi ad tẽpus / tamẽ nõ in ęternum coartabitis me viſione ſi dilexeritis me. t ¶ Dicit ei iudas non ille ſcariothis: domine quid factũ eſt. i. quę cauſa ẽ / vel quid eſt dictu qđ tu dicis: x ¶ Quia manifeſtaturus es nobis teipſum ⁊ non mundo: Vides a timore opilatam animam eorum confuſam ⁊ turbatam. Ęſtimauit enim iudas q̧ ſicut mortuos videmus in ſomno: ita eum debere videri. Et vide qualiter turbatus eſt diſcipulus / ⁊ non audet manifeſte dicere qđ dicere cupiebat. Non enim dixit: Vę nobis quoniã morieris / et tanq̃ mortuus nobis debes aſſiſtere in ſomnis: ſed dixit: Quid factum eſt quia manifeſtaturus es teipſum et non mundo: id eſt quid ẽ hoc eſt dictum: vel quę eſt cauſa hu⁹.

¶ Reſpondit ieſus

Aliter

a Rn̄dit ieſ⁹ ⁊ dixit ei: ſi q̄s diligit me ſmonē meū
ſeruabit. q. d. p̄dicte diſcretiōis cā eſt dilectio. Nō excludit
alias ꝟtutes: qꝛ oēs ꝑ charitatē cōnexe ſūt/ que obſuātia mā
datoꝝ ꝓbat. Et ideo

ter a Reſpondit ieſus ⁊ dixit ei/ cauſam huius. b Si
quis diligit me ſermonem meū ſeruabit. Ne eni eſti/
marent eſſe phantaſ
ma cū apparuerit eiſ:
propterea p̄dicit eis
et ſuam apparitionē

a Rn̄dit ieſus ⁊ dixit ei: Si q̄s b diligit mē ſmonē meū ſuabit:

eius ⁊ cauſam. ſ. apparitionis. ſ. mandatoꝝ cuſtodiam. Prop/
tereā etiā ſimul comedit cum eis poſt reſurrectionem. ī. xxi.
d. ne putarent eum phantaſma. Et nimirum eo adhuc exiſten
te mortali eſtimarūt eſſe phantaſma: quādo. ſ. apparuit eis ſu/
per aquas: Matth. xiiij. c. Ideo ergo predicit hic ꝙ appare/
bit eis et cauſam apparitionis vt cum apparuerit non putent
phantaſma eſſe/ ſed recordentur ꝙ eis predixerit. Item in
hoc ꝙ dicit cauſam apparitionis ad eos/ excludit falſam opi/
nionem iude: qui putabat eum aſtiturum eis in ſomnis.
Unde adhuc ſubdit:

oraliter Moraliter b Si quis diligit me ſermonem meū
ſeruabit ⁊c̄. Iſtud euangelium legitur in die pentecoſtes:
ideo proſeq̄mur. Seruatur aūt ſermo dn̄i ī corde/ ore/ ⁊ ope/
re. Unde Deut. vj. b. Erunt verba hec que ego precipio tibi
hodie in corde tuo: ecce primū. Et narrabis ea filijs tuis: ec
ce ſecundū. Et ſequit: Et ligabis ea quaſi ſignū in manu tua:
ecce tertiū. ſ. opatio. Itē Eſa. xliiij. a. Iſte dicet: dn̄i ego ſū/
per p̄dicationē: et ille inuocabit me ī noīe iacob per orationē/
ecce os: et ille ſcribet ī manu ſua dn̄o: ecce op⁹: et in noīe iſra/
el aſſimilabit/ ecce cor. Item Prouerb. vj. c. Cōſerua fili mi
p̄cepta patris tui ⁊ ne dimittas legem matris tue. Et ſubdit:
quomodo: Liga ea ī corde tuo iugiter: ecce primū: Et circun/
da gutturi tuo: ecce ſecundū: Cū ambulaueris gradiant tecū:
ecce tertiū. ſ. iter operis. Ezech. j. e. Cum ambularēt anima/
lia/ ambulabāt pariter ⁊ rote. In corde autem ſeruatur ſermo
Ps. 1. dn̄i per amorem ⁊ iugem meditationem. Unde Ps̄. In lege
dn̄i voluntas eius: ⁊ in lege ei⁹ meditabit die ac nocte. Deut.
vj. Meditaberis in eis ſedens in domo tua ⁊ ambulās in iti/
nere/ dormiēs atq; conſurgens. Uel in intellectu ſeruatur per
cognitionem ſine errore: in affectu per amorem ſine ꝯtraditio
ne. He ſunt due tabule cordis. Prouerb. iij. a. Miſericordia
et veritas non te deſerant: circunda eas gutturi tuo/ et deſcri/
be eas in tabulis cordis tui. Debet autem in corde ſuſcipi ſi/
cut ſurculus in trunco ad fructificandum. Iaco. j. e. In man/
ſuetudine ſuſcipite inſitum verbum. Item ſicut theſaurus in
abſcōdito ne rapiatur. Diabolus eni rapit ſemen qđ ſemina/
tum eſt in corde hoīs vt abſcondat ſub terra humilitatis: vt
dicitur Matth. xiij. c. Et qđ verbum dei ſit theſaur⁹/ dicitur
Prouerb. xx. c. Theſaur⁹ deſiderabilis et oleū ī habitaculo
iuſti: et imprudēs hō diſſipabit illud Itē ſic̄ vinū in cellario.
Uerbum eni dn̄i vinū dicitur: qꝛ inebriat. Cant. vij. c. Gut/
tur tuum ſicut vinū optimū. Hoc vino erant inebriati apoſto
li quando ad vnū verbū denudabant ſe/ ⁊ relinquebāt oīa: vt
dicit petrus Matth. xix. d. Ecce nos reliq̄mus omnia. Itē
verbum debet ſeruari in corde quaſi liquor precioſiſſimus in
vaſe ne effundatur per obliuionem vel neglectum. Luc. ij. c.
Maria conſeruabat omnia verba hec conferēs in corde ſuo.
Econtra Ecci. xxj. c. Cor fatui quaſi vas confractum ⁊c̄.
Item ne includatur per indiſcretam taciturnitatem. Ecci.
xx. d. Sapientia abſconſa et theſaurus inuiſus que vtilitas
in vtriſq;? Matth. xxv. c. Serue male et piger ⁊c̄. oportebat
te pecuniam meam committere nūmularijs et ego veniens
recepiſſem vtiq; qđ meum eſt cum vſuris. Item ne corrūpa/
tur vel confundat per vaſis imundiciam: id eſt per cordiſ pra
uitatem. Ecci. xv. c. Non eſt ſprecioſa laus in ore peccatoris.
Item cor debet ſeruare verbum ſiue doctrinam et ſapien/
tiam ſicut ſponſus nuptam: vt eam pre omnib⁹ diligat/ vt eā
nulli abuſioni ſubigat: vt ancillas ⁊ pediſſequas eius ipſi non
preponat. Sapientia eni theologie debet eſſe quaſi ſponſa.
Sap. viij. a. Hanc amaui ⁊ exquiſiui eam a iuuentute mea: ⁊
queſiui ſponſam aſſumere ⁊ amator fact⁹ ſū forme illius. Sed

quidam nō diligunt eam ſed abominant: quia nō eſt fuco co/
lorū ornata: ſed ſufficit ſibiipſi ſua pulchritudo. Ecci. iiij. d.
Nō abſcondas ſapiētiā ī decore ei⁹. Quidā aūt abutunt ea.
Unde. ij. Cor. ij. d. Non ſum⁹ ſicut plurimi adulterātes ver/
bum dei. Quidā ancillas ei⁹. i. alias ſciētias ei preponūt: qđ
multū diſplicet deo. Unde narrat beatus Hiero⁹ in epiſtola
quadā. Miſer ego
lectur⁹ tullium ieiu/
nabam: poſt noctiū
crebras vigilias/ poſt
lachrymas que mihi preteritoꝝ recordatione peccatoꝝ ex in/
timis viſceribus fluebāt. (Boeti⁹. Quis has ſcenicas mere
triculas ad hunc egrum permiſit accedere: que dolores ei⁹ vt
videtur nullis remedijs fouerunt/ verū dulcibus inſuper ale/
rēt venenis) Plato ſumebat in manib⁹: ſi quādo in memetip
ſo reuerſus prophetas legere cepiſſem/ ſermo horrebat incul/
tus: et quia lumen cecis oculis non videbam: non oculoꝝ pu
tabam culpam eſſe/ ſed ſolis: dū ita me antiquus ſerpens il/
luderet/ in media ferme quadrageſima medullis infuſa febris
corpus inuaſit exhauſtum. Interim parabant exequie cū ſu/
bito rapt⁹ in ſpiritu ad tribunal iudicis pertrahor/ interroga/
tus ꝯditionē: chriſtianū me eſſe reſpōdi. Et ille q̄ preſidebat:
mētiris ait: ciceronian⁹ es/ nō chriſtian⁹: Ubi eni theſaur⁹ tu⁹ Matth. 6. c.
ibi ⁊ cor tuū. Ilico obmutui: et inter ꝟbera: nā cedi me iuſſe/
rat: conſciētie magis igne torquebar: illū mecum verſiculū re
petens: In inferno autem quis confitebit tibi. Clamare autē Ps. 6.
cepi et eiulans dicere: Miſerere mei dn̄e/ miſerere mei. Hec
vox inter flagella reſonabat. Tandē ad preſidentis genua ꝓ/
uoluti qui aſtiterunt precabant vt veniam tribueret adoleſcē
tie ⁊ errori locum penitentie cōmodaret: exactur⁹ deinde cru
ciatum ſi gentiliū litterarū libros aliquādo legiſſem: Ego q̄/
dam in tanto conſtrictus articulo vellem etiam maiora ꝓmit
tere: deierare cepi et nomen eius obteſtās dicere: Domine ſi
vnq̄ habuero codices ſeculares ſi legero te negaui. Int hec
ſacramenti verba reuertor ab inferis ⁊ mirantib⁹ cunctis ocu
los aperui/ tāto lachrymarum imbre perfuſos vt etiam incre
dulis fidem facerem ex dolore. Neq; eni ſopor ille fuerat aut
vana ſomnia quib⁹ ſepe deludimur: Nō eni liuorib⁹ habuiſ
ſē leſas ſcapulas et plagas ſenſiſſem poſt ſomniū. Itē verbū
ſeruatur in ore ſicut fons fluendo: Nam vitiū capiunt ni mo
ueantur aque: ita corrupit ſcientia: ſi non alijs eroget. Eſa.
lviij. d. Eris ſicut fons irriguus cuius non deficiunt aque. Jo.
vij. f. Qui credit in me ſicut dicit ſcriptura: flumina de ven/
tre eius fluent aque. Prouerb. v. d. Deriuentur fontes tui fo
ras. Item ſeruatur ſicut granū ſeminando. Eccs. xj. c. Ma/
ne ſemina ſemen tuū: et veſpere non ceſſet manus tua. Hiere.
xxxj. e. Seminabo domū iſrl' ⁊ domū iuda ſemine hoīm ⁊ ſe/
mine iumentoꝝ. Itē ſeruat in opere multis modis. Sic̄ vitis
per culturam. Iaco. ij. d. Fides ſine operib⁹ mortua eſt. Si/
cut vitis areſcit ſine cultura et deperit. Oſee. x. a. Uitis fron/
doſa iſrael/ fruct⁹ adequat⁹ ē ei. i. opera reſpondēt ſermonib⁹.
Alias eni non eſt niſi ſon⁹. j. Cor. xiij. a. Fact⁹ ſum velut es
ſonans aut cymbalū tinniēs. Item ſeruat ſicut vita per cibū:
opus eni cibus ſpūalis eſt. Unde. Jo. iiij. e. Meus eſt cibus vt
faciam voluntatē eius qui miſit me. Geñ. xxx. a. Da mihi li/
beros/ alioq̄n moriar. Item debet ſeruari verbū dei ſicut ig/
nis ſeruat. Et hoc tripliciť. Primo manus circūapplicādo ꝑ
bonam operationem. Luc. xij. e. Lucerne ardētes in manib⁹
veſtris. Prouerb. vj. c. Mandatū lucerna eſt et lex lux. Ps̄.
Lucerna pedib⁹ meis ⁊c̄. ij. Pet. j. d. Habem⁹ firmiorē pro/ Ps. 118.
pheticū ſermonē cui bn̄facitis attēdētes tanq̄ lucerne lucēti
in caliginoſo loco. Scđo ligna ſubmiſtrādo ꝑ cruc' chriſti et
alioꝝ bn̄ficioꝝ recordationē. Luc. xij. f. Ignē veni mittere ī
terrā ⁊ q̄d volo niſi vt accēdat? Leuit. vj. b. Ignis in altari
meo ſemꝑ ardebit: quē nutriet ſacerdos ſubijciēs ligna mane
ꝑ ſingulos dies. Tertio ſufflādo ꝑ orōnē ⁊ meditationē. Ps̄. Ps. 38.
In meditatiōe mea exardeſcet ignis. Itē nota ſingula ꝟba p̄
dicte orōnis: b Si q̄s diligit me ⁊c̄. Per h' qđ dr̄. Si
q̄s/ notat amicorum veroꝝ raritas: vt ſit ſenſus. Si q̄s: q̄ſi
rar⁹ ē: ſm ꝙ expoſitū ē. Jo. vij. f. Si q̄s ſitit veniat ad me. Itē
amoris cōmunitas: vt ſit ſenſus. Si q̄s/ q̄ſi oib⁹ cōmune ē dili

¶ datoꝝ ꝓbat: a ¶ Et/ideo/paẗ me⁹ diliget eū: ita vt i eo
habitet. Unde ſequit̄: b ¶ Et ad eum veniemus/per gra
tię collationem. c ¶ Et manſionem apud eum facie/
mus/per gratię conſeruationē. Uel/Ueniemus/ in pręſen
ti inhabitando p̄ gratiā. Et manſionē apud eū faciem⁹/
i futuro. Et hęc māſio ē viſio dei qn̄ ma
nifeſtabit ſeipſū diligentib⁹: ſed nō malis:
¶ de quibus ſubdit:

a Et pater meus diliget eum/
b Et ad eum veniemus et mā
c ſionem apud eum facie/

Aliter ✠ Unde adhuc ſubdit: a ¶ Et pater me/
us diliget eum. q.d. non ſolū ego di/
ligam eum/ſed et pater. b ¶ Et ad eū
veniemus/ego et pater.q.d.non ſolum
apparebo vobis exteri⁹/ ſed ꝛ ego ꝛ pater veniem⁹ ad eū per
gratiam inteꝛi⁹. c ¶ Et manſionem apud eū faciem⁹.
q.d.non ad horam ſed ſemper adiutores aderimus ꝛ conſola
tores. Uel vt legatur de apparitiōe chriſti poſt reſurrectionē
viſibiliter. a ¶ Et pater meus diliget eum: quaſi ego
diligā eū ꝛ apparebo ei viſibiliter:et pater ſimiliter diliget et
manifeſtabit ſe inuiſibiliẗ. Et h̄ ē: b ¶ Et ad eū veniem⁹/
ego et paẗ/ſed paẗ inuiſibiliẗ ꝛ ego etiā viſibiliẗ: c ¶ Et mā
ſionē apud eū faciemus: quia fili⁹ per dies quadragin/
ta apparuit eis: et ſemp̄ cū p̄ re/cū eis māſit inuiſibiliẗ. Scd̄m
illō Mat. vlt̄.d. Uobiſcū ſū vſq̄ ad ꝯſūmationē ſęcl̄i. Et ſic
dic̄ Chryſ. Dicēs ſe manere/deſtruxit ſuſpicionē ſomnioꝝ:
✠ quia ſomnij non ē
Moraliter ✱ gere: ꝛ oib⁹ pręponiẗ. Itē amoris nobilitas: vt ſit ſenſus: Si
q̄s.i.ſi aliquis nominabilis q̄ ſit q̄s. Eſa.xxij.c. Quid tu hic
aut quaſi quis hic: Raritas eſt amoris dei ſiue veroꝝ ami/
corū eſt: quia omnes quę ſua ſunt quęrūt/nō quę ieſu chriſti:
Phil.ij.c. Rarus ergo eſt in faſtigioſis/ in quibus regnat
amor proprię excellentię Uñ.ij.Timoth.iij.a. Erūt hoies
ſeipſos amantes. Item in ambitioſis qui amant pecuniam.
Matth. vj.c. Ubi ē theſaur⁹ tu⁹: ibi ē et cor tuū. Thren.ij.
d. Effuſum eſt in terra iecur eius: id eſt amor eius. Eccl. x.b.
Proiecit intima ſua. Hiere.vj.c. Omnes auaricię ſtudent.
Item rarus eſt in luxurioſis.ij.Timoth. iij .a. Uoluptatum
amatores magis q̄ dei. Chryſ. Argento ꝛ voluptate inho/
norabilior nobis deus. Etenim ꝓ illis ſuſtinemus pericula/in
ſidias/vigilias/peregrinationes et infinita mala : nos autem
propter deum nec verbū aſperum poſſum⁹ ſuſtinere. Phil.
iij.d. Quorum deus venter eſt. Item cōmunitas amoris no/
tatur/cū dicit̄: Si q̄s. Omnib⁹ eni ſe cōmunicat/puſillis et
magnis/infirmis ꝛ ſanis diuitib⁹ ꝛ egenis: Nō eni ꝓprietas
nec pſonarū acceptio apud charitatē. Sap.vj.c. Dignos ſe
circūit quęrēs.j. Cor.xiij.b. Nō quęrit quę ſua ſūt. Itē ei⁹
nobilitas notatur /cū dicit̄: Si quis: Eſt enim filia dei/ co/
gnata angelorum ꝛ ſanctoꝝ. Sap. viij.a. Generoſitatem illi⁹
glorificat ꝛc̄. Et etiā nobilitas ei⁹ attēditur: q̄ eſt illęſibilis.
j. Pet.iij.c. Et quis eſt qui vobis noceat ꝛc̄. Roma. viij.e.
Scimus quoniam diligentibus deū ꝛc̄. Deut.xxxiij.b. Ben
iamin amantiſſim⁹ dn̄i habitabit confident̄ in eo quaſi in tha
lamo ꝛc̄. Item interminabilis.j. Cor.xiij.c. Charitas nūq̄
excidit. Itē irreprehenſibilis.j. Cor.xij.d. Adhuc excellen
tiorē ꝛc̄. Diligit/ dulciter/ ſapienter/ fortiter. Deut. vj.a.et
Matth.xxij.d. Diliges dn̄m deum tuū ꝛc̄. Me/ non mea.
Aug⁹. Uę illis dn̄e qui diligunt nu̅r⁹ tuos pro te. Sed multi
Ps.48. ſunt tn̄. Ps. Confitebitur tibi cum benefeceris ei. Itē Ps.
Ps.103. Aperiente te manū tuā omnia implebunt̄ bonitate: auertē/
te aūt te turbabuntur: auferes ſpiritum eorū ꝛc̄. Sermonē
meum/creatum: vel me qui ſum ſermo increat⁹/ ſeruabit.
Qui ſermo corrigit in deteſtatione peccatorū : dirigit in viā
pręceptorum/erigit in oſtenſione ſupernorum/colligit in ſocie
tate beatorum. Dicitur autem ſermo: quia ſerit mores in ter/
ra procīſa in cōtritione/ cōminuta in confeſſione/compluta in
lachrymarum effuſiōe/ bene ſtercorata in iugi peccatorum re
cordatione. Seruabit. Greg⁹. Unuſquiſq̄ noſtrum requiſi
tus an diligat deum /tota fiducia ꝛ ſecura mente reſpondet:
diligo. Ueritas autem dicit: Si quis diligit me ſermo/
nes meos ſeruabit. Probatio ergo dilectionis exhibitio
eſt operis. Unde.j. Joh.v.a. Hęc eſt charitas dei: vt manda
ta eius cuſtodiamus: qui dicit/ quia diligo deum ꝛ mandata
eius non cuſtodit/mendax eſt. Nam qui per illicita deſideria
defluit/profecto deum non amat: quia ei in ſua voluntate cō/
tradicit. Sequit̄: a ¶ Pater meus diliget eū. Prouerb.
viij.b. Ego diligētes me diligo. Et nota multiplex ſignū di/
lectiōis p̄ris. Unū ē i filij miſſiōe.j. Joh. — Multiplex ſignum dilectionis patris
iiij.b. In hoc apparuit charitas dei in no/
bis: quoniā vnigenitum filium ſuum miſit
deus in mundum vt viuamus per eum.
Eſa. xliij.c. Propter vos emiſi baby/
lonem. Secundum in noſtra anticipa/
tione. Unde.j. Joh.iiij.b. In hoc eſt cha
ritas non quaſi nos dilexerimus deum: ſed quoniam ipſe
prior dilexit nos. Tertium in noſtra attractione et coactio/
ne: quia tot inculcat beneficia vel infert flagella et remedia
vt quaſi cogat nos pigros venire ad ſe. Unde. Jo. vj.e. Ne/
mo poteſt venire ad me: niſi pater meus traxerit illum. Hie/
re.xxxj.a. In charitate perpetua dilexi te/ ideo attraxi te mi/
ſerans. Quartum eſt in noſtra adoptione.j. Joh. iij.a. Ui/
dete qualem charitatem dedit nobis deus pater vt filij dei
nominemur ꝛ ſimus. Quintū in cohabitatiōe: quia inhabitat
animā tota trinitas. Uñ.j. Cor.iij. d.et.vj.d. Templū dei
ſanctum eſt qđ eſtis vos. Et de hoc ſubditur: b ¶ Et ad eū
veniem⁹. Interlin. Ego et pater et ſpirituſſanctus. Pater
venit fortem faciēdo: quia ei attribuitur potētia. Filius illu/
minando: quia ipſe eſt ſapientia. Spirituſſanct⁹ charitate in/
flammando: quia ipſe eſt charitas ꝛ benignitas. c ¶ Et mā
ſionem apud eum faciemus/gratiam confirmando/ro
borando/augmentando/perſeuerantiam tribuendo. Greg⁹.
Penſate fratres chariſſimi/quanta ſit iſta ſolennitas habere
in cordis hoſpitio aduentū dei. Certe ſi domū veſtrā quiſq̄
diues ac prępotēs amicus intraret/ omni cum feſtinantia do
mus tota mundaret̄: ne quid fortaſſe eſſet q̄ oculos amici in/
trantis offenderet. Tergat ergo ſordes praui opis q̄ deo pre
parat domū mentis. Ideo dicitur Eſa.j.c. Lauamini/mun/
di eſtote: auferte malū cogitationū veſtrarū ab oculis meis.
j. Reg. vij.a. Auferte deos alienos de medio veſtrum: id eſt
de corde qđ eſt in medio baalim et aſtaroth/ ecce mundatio
hoſpitij ꝛ p̄parate corda veſtra domino et ſeruite illi ſoli/ec/
ce ornatus dom⁹ duplex.ſ. virtutis et operis. Uirtute enim
cor pręparatur: opere ſeruitur. Et nota q̄ in templo domini:
id eſt in anima/ſunt tria: menſa/ ꝛ candelabrum/et altare. Pa
ter enim in anima reficit animam ꝛ confortat ſua potētia/ſpi/
rituſſanctus in altari ignem accendit charitatis: et deſcendit
odor thymiamatis et fumus incenſorum quę ſunt deſideria ꝛ
orationes ſanctorum: vt dicitur Apoc. v.c. Et nota q̄ dici/
tur: Et manſionem apud eum faciemus: id eſt mane/
bimus ibi per gratiā. Contra illos qui dominū aliquādo re/
cipiunt: ſed cito expellunt. Tria enim expellunt hominem de
domo: Fumus ꝛ ſtillicidium ꝛ mala vxor. Item templū dn̄i
p̄mo violauit nabuçardan: id eſt gula.iiij. Reg. vlt.c. Se/
cundo antiochus: id eſt ſilentium paupertatis: id eſt auaricia
j. Machab.j.d. Tertio titus rex romanorum.ſ. ſup̄bia de/
ſtruxit funditus. Ps. Singular̄ ferus depaſtus eſt eam. De — Ps.79.
hoc dicit Greg⁹. In quorundā corda venit domin⁹ ꝛ nō mā/
ſionem facit: quia per compunctionem quidem dei reſpectū
percipiunt/ſed temptationis tempore hoc ipſum q̄ compū/
cti fuerant obliuiſcuntur/ ſicq̄ ad perpetrāda peccata redeūt
ac ſi hęc minime planxiſſent. Qui ergo deum vere diligit et
eius mandata cuſtodit: in eius corde dominus ꝛ venit ꝛ man/
ſionem facit: quia ſic eum diuinitatis amor penetrat/ vt ab h̄
amore tempore tēptationis non recedat. Ideo dicit̄ Thren.
j.e. De cęlo miſit ignem i oſſibus meis: quaſi inoſſauit ꝛ fir/
mauit in me charitatem. Ideo etiam dicit ſponſa: quia amo/
re langueo: Cant. v.c. quia amor i ea permanebat ſine receſ/
ſu /ſicut ꝛ languor nō recedit. Uel/ Manſionem apud eū
faciemus: quia tota trinitas ipſam manſionem: id eſt men/
tem quam inhabitat ędificat. Prouerb. ix.a. Sapientia ędi/
ficauit ſibi domum: excidit columnas ſeptem. Prima colum/
na eſt volūtat̄ diuinę cognitio. Roma. xij.a. Ut ꝓbem⁹ q̄ ſit
✱ voluntas dei bona

☞ de quibus ſubdit: a ¶ Qui non diligit me / ſermones meos non ſeruat: et ſupple / non manebo in eo: nec manife/ſtabo me ei. Et ne credatur paruus eſſe contemptus ſi ſe vel ſuos ſermones contemnerēt / ſubdit auctoritatem / dicens: ☞ Et ſermonem vel ſermo

er * quia ſomnū non eſt ma nere. a ¶ Qui non diligit me / ſermo/nes meos non ſer/uat: id eſt qui non ſeruat mādata / oſtendit ſe nō diligere me.

a mus. Qui nō diligit me / ſermones meos non ſeruat.

* Et ſermo quē audiſtis /

liter * voluntas dei bona beneplacens ꝛ perfecta. Secunda eſt eiuſdem volūtatis cognite executio. Jo. xiij. b. Si hec ſcitis / beati

Ps. 110. eritis ſi feceritis ea. Ps. Intellectus bonus omnibus facien/tibus eū. Prouerb. vlt. d. Laudēt eū in port[is] opa eiꝰ. Portas appellat diē iudicij / pluraliꝛ: qꝛ bonis erit porta ſalutis: malis autē porta dānationis. Luc. xij. f. Seruꝰ ſciens volūtatem domini ſui ꝛ non faciens vapulabit multis. Tertia colūna eſt in ipſa executione diuine voluntatis repreſſio murmuris: vt fiat cum hilaritate ꝛ feruore mentis Sap. j. c. Cuſtodite vos a murmuratiōe que nihil ꝓdeſt / et a detractione parcite lingue. j. Cor. x. b. Neqꝫ murmuraueritis ꝛc. ij. Cor. ix. b. Non ex triſticia aut neceſſitate: hilarē enim datorem diligit deus. Et ꝙ feruor exigatur: patet ꝑ illud Apoc. iij. c. Utinam calidus eſſes aut frigidus ꝛc. Quarta columna ē celeritas alacritatis ꝛ ſtrenuitatis. Prouerb. iiij. b. Currēs nō habebis offendiculum. Prouerb. xviij. b. Qui mollis ꝛ diſſolutus eſt in opere ſuo frater eſt ſua opera diſſipantis. Quinta ē diſcretio in agendo. Prouerb. iiij. d. Palpebre tue ꝑcedāt greſſus tuos. Roma. xij. a. Rationabile obſequium veſtrū. Prouerb. j. b. Fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum. Sexta ē i operādo bona humilitas. Eccl. xj. a. Sapiētia humilitati exaltabit caput illius. Septima eſt perſeuerantia que conſūmat edificiū. Matth. x. c. et. xxiiij. b. Qui pſeuerauerit ꝛc. In hoc cubito conſūmata ē arca: Gen. vij. c. Alias ſeptē columnas require ſup illū locū Prouerb. ix. a. Sapia edificauit ſibi domū ꝛc. Sic ḡ edificat domꝰ dei. Sꝫ nota ꝙ mlta ſūt etiā i domo dei: Un̄ per plura ſigna poſſumꝰ ſcire i nobis vtrꝫ ſimus hoſpitiū ꝛ templū dei an diaboli. Domꝰ eni dei habet crucem deſuper exterius: ꝛ crucifixum ꝛ imagines apoſtolorū interiꝰ / lampadem / altare ꝛ aquam benedictam / ꝛ dicuntur ibi orationes ꝛ pſalmodie. Crux deſuper eſt exterius ſignum penitentie. Crucifixus interius / memoria paſſionis dnīce impreſſa in corde. Imagines beate virginis ꝛ apoſtolorꝫ / ſunt exempla ſanctorꝫ impreſſa in mente ad imitandum: Lāpas ē fides: Altare ſpes i q̄ offerimꝰ ſacrificiū cordis ꝯtribulati: In ſpe eni venie cōterimur. Ignis i altari / ē charitas. Aqua bn̄dicta ē deuotiōis lachrymā vel compūctionis. Sic

Ps. 67. cognoſcitur deus eſſe in nobis ſi hec habemꝰ. Ps. In tēplo ſancto tuo. Apoc. xxj. a. Ecce tabernaculū dei cum hoibus. Leuit. xxvj. b. Ponā tabernaculū meum in medio veſtrū: id eſt in corde: ꝛ nō abijciet vos anima mea. Nō abijciet dicit: quia vltimus eſt in receſſu. j. Pet. ij. a. Tanqꝫ lapides vi/

Ps. 47. ui ſupedificamini i domos ſpirituales. Ps. Deus in domibꝰ eiꝰ cognoſcetur. Quomodo? Per predicta ſigna: ꝑmo. ſ. qn̄do crux: id eſt iugis penitentia ē ſuppoſita in corpore ꝓprio: qn̄ homo habet exterius ſigna humilitatis ꝛ ſobrietatis. Et ſic in guerris raptores non audent violare domos ſuper quas vident cruces: ita demones timent accedere vbi vident ſignū penitentie. Unde Exo. xij. b. Erit vobis ſanguis in ſignum i edibus in quibus eritis: ꝛ videbo ſanguinem ac tranſibo vos nec erit i vobis plaga diſperdēs. Ezech. ix. c. Sup quos videritis tau ne occidatis. Hoc ē ſignū qd̄ dedit dn̄s paſtoribꝰ: Luc. ij. b. Hoc vobis ſignum: inuenietis infantem. Unde in quibus nullum eſt ſignum penitētie / ſignū eſt ꝙ non habent ſignū in ſe. Diabolus enim i ſuis ponit ſigna ſua. In aliquibus ponit aquilam. Unde Oſee. viij. a. Aquila ſuper domū dn̄i: id eſt ſignum rapacitatis. Super alios ponit porcum: id eſt luxurie ſignum: ſicut eſt ſuperfluus ornatus in mulieribus

Ps. 143. que ſunt phanū diaboli. Unde Ps. Filie eorum compoſite circūornate vt ſimilitudo templi. Ideo conquerunt viri ſan/cti ꝛ angeli cuſtodes animarū per Ps. Signa noſtra non vi/ Ps. 73.
dimus. q. d. demones poſuerunt ſua ſigna: et per hoc ſibi vendicauerunt poſſeſſionē. Sed hoc non aduertunt miſeri: ſi eni ſcirent vere ꝛ crederent ꝙ per hoc acquirunt in ſe dn̄ium demones / ipſi nunqꝫ ſuſtinerent: ſicut nō ſuſtineret aliquis ꝙ hoſpitalarij ponerent crucem ſuper domū ſuam: qꝛ per hoc poſſent eam vēdicare. Et hec eſt etiam ratio quare demones nō ſuſtinent prout poſſūt ꝙ dn̄s ponat ſignum ſuum: id eſt ſignum penitentie ſuper ſuos: quia per hoc ſciūt ſe eos amittere. Crux autem dn̄i non ſolū debet eſſe exteriꝰ ſuper domū dei per carnis maceratiōnē ſed et interiꝰ debet crux eſſe vel crucifixus ꝑ cōpaſſionē. Cant. viij. b. Pone me vt ſignaculū ſuper cor tuū ꝛc. Gal. vj. d. Stigmata dn̄i ieſu in corpore meo porto. Itē imagines: id eſt exempla ſanctorū debēt ibi eſſe depicta ꝛ deſcripta. Unde Eſa. xlix. e. In manibus meis deſcripſi te: vel depinxi muros tuos / ſcdm aliā litterā Ecōtra diabolus in templo dn̄i depingit abominatiōes: lampadem fidei ꝛ doctrine extiguit: altare deſtruit et ſacrificium eius et oīa ſubuertit ſuggerendo: ꝛ nos ipſi faciendo. Ezech. viij. d. Et ingreſſus vidi / et ecce omnis ſimilitudo reptilium et animalium abominatio. j. Machab. ij. a. Templum eius ſicut homo ignobilis: id eſt plenum ſordibus. Daniel. xj. e. Polluent ſanctuarium fortitudinis: id ē cor hominis: quo nihil fortius ſi habeat charitatem: et aufe/
rent iuge ſacrificium: id eſt cōtritionem. Ps. Cor contritū ꝛ Ps. 50.
humiliatum ꝛc. Uel iuge ſacrificium eſt confeſſio: quia iugiter debemus confiteri ꝛ conteri. Sed multi ſunt in quorum templo non fit ſacrificium vel officium / niſi ſemel in anno tn̄ confitentur ꝛ redeūt ad ſe. Sed dicit Daniel. xj. ꝙ quando iuge ſacrificium deficiet / tunc deſtruetur templum. Item quorundam templum videtur eſſe interdictū vel excōmunicatum: qꝛ
non fiunt ibi orationes. Ps. In ſalicibus in medio eius ſuſ/ Ps. 136.
pendimꝰ organa noſtra. Sed ecōtra dic Ps. Adorabo ad tē/ Ps. 5.
plum ſanctum tuum in timore tuo. Item quidam vident excōmunicati: quia nuſqꝫ ſunt in templo: id eſt in corde ſuo: etiam quando fiunt ibi orationes / non eſt ibi animus: quia neſciunt quid dicunt. Matth. xv. a. Populus hic labijs me honorat: cor autem eorum longe eſt a me. Item nota ꝙ quorundam templum ſordidatur ꝛ prophanatur multis modis. iiij. Reg. x. f. legitur ꝙ hieu violauit templum baal ꝛ fecit ex eo cloacas. Nuſqꝫ aliquis ſic fuit iniquꝰ vt hoc faceret de templo dn̄i materiali: ſed nos quotidie hoc facimꝰ de templo domini ſpirituali: id eſt de nobis per gulam vel per maliuolentiam: Sicut detractores ꝛ inuidi / qui ſtercora aliorꝫ: id eſt peccata recipiunt per aures et reponunt in corde: et reddunt per ora / ſicut ſcabrones ſemꝑ habent os in ſtercoribꝰ. Oſee. viij. b. Factus eſt iſrael in nationibus quaſi vas immundum. Itē narrat ioſephus ꝙ pompeiꝰ fecit de tēplo dei ſtabulū equorum: ꝛ nos facimus de nobis ſtabulum demonum per luxuriam. Johel. j. d. Computruerunt iumenta i ſtercore ſuo. Idē etiam Joſephus narrat / ꝙ Aelius hadrianus poſuit idolum iouis in templo: qd̄ nos facimus / quando ſimilitudinem diaboli ponimus in nobis: id eſt ſuperbiam et inuidiā. Ezech. viij. d. Uniuerſa idola domus iſrael depicta erant in circūitu per totum: que ſunt diuerſa ſigna ſuperbie: tam in geſtibus ꝛ ornatibus exterioribus ꝛ mentibus interioribus. Item Hiere. vlt. c. et. iiij. Reg. vlt. c. legitur ꝙ nabuzardan ſuccendit templum: qd̄ nos facimus per auariciam. Michee. vj. e. Adhuc ignis in domo impij: et theſauri impietatis vel iniquitatis. Multi ergo ſūt incendarij eccleſiarum dn̄i: id eſt ani/
marum ſuarum. Ps. Incenderunt igni ſanctuarium tuū ꝛc. Ps. 73.
Sequitur: a ¶ Qui non diligit me / ſermones meos non ſeruat. Greg. Ad voſmet ergo fratres chariſſimi introrſus redite / ꝛ ſi deū vere amatis exquirite: nec tn̄ ſibi ali/
qs credat qcquid ſibi animꝰ ſine † operis atteſtatiōe rn̄derit de Al. tois
dilectiōe ꝯditoris / lingua / mēs ꝛ vita requirat: nūqꝫ ē dei amor ocioſus: operat eteni magna / ſi ē: ſi ꝓo renuit operari / amor nō ē.

* Et ſermonem quem

a Et ſermonem quem audiſtis
b nō eſt meus/ ſed eius qui mi
c
d ſit me patris. Hec locutus ſū
e vobis apud voſ manēs. Pa
f racletus autem ſpirituſſan/
g ctus quem mittet pater in nō
h
i mine meo/ ille vos docebit
k omnia: et ſuggeret vobis oia
l
m quecunqꝫ dixero vobis. Pa
n cē relinquo vobis: pacē meā
o
p dō vobis. Nōn quō mūdus
q dat ego do vobis. Nō turbet
r coꝛ veſtrum neqꝫ formidet.

a Et ſermonem/vel/ſermo quem audiſtis/ a me: nō eſt meꝰ: id eſt mei hominis: vel ego qui ſum verbū ⁊ ſermo patris non ſum a me. b Sed eius qui miſit me patris: qꝛ ſum a patre. Et ne dicant: nos neſcimus quos ſermones dixeris: ideo dicit/ ꝙ immo bene ſcitis quia iam audiſtis eos a me: et poſtea ſpirituſſanctus docebit eoſ/ dem/ et cōmemoꝛabit. Et hoc eſt qđ ſub/ dit: c Hec locutus ſum vobis apud vos manens/ coꝛpoꝛali preſentia/ hec. ſ. mandata que volo vt ſeruetis. e Paracletus autē ſpirituſſanctus: quaſi ne obliuioni tradatiſ: Paracletꝰ ⁊c. Vel ſic. Etſi auferat preſentia mea coꝛpoꝛalis/ ne timeatiſ: quia/ paracletus ſpirituſſanctus quem mittet pater: quia apud eum eſt auctoꝛitas pꝛincipij. Sed ne ꝓpter hoc eſtimet minoꝛitas in filio/ ſubdit: g In nomine meo: id eſt ad nomen ⁊ gloꝛiam meam: vel mittet vobis ad inuocationē mei nominis. h Ille vos docebit omnia/ a vobis non intellecta. k Et ſuggeret vobis omia/ oblita. l Quecunqꝫ dixero vobis: id eſt cōmemoꝛabit vobis/ ſiue ad memoꝛiā reuocabit. Quedam enim intellecta obliuioni tradiderūt que dominus dixerat: quedam autē nec dicēdo itellexerūt: Et ideo dic: Docebit et ſuggeret. Vel/ i Docebit: vt ſciatis. k Et ſuggeret: id eſt excitabit ⁊ monebit vt faciatis. m Pacem relinquo vobis: quaſi ſic vado ad patrē vt ſpiritūſanctū miſſurus ſim: Sed interim etiam/ pacem relinquo vobis. Augꝰ. Iturus ad patrem: pacem. ſ. pectoꝛis in preſenti. n Pacem etiam/ meam: pacem eternitatis. o Do vobis. Augꝰ: perducturus ad patrem. Et ne intelligat de pace tempoꝛis ⁊ pꝛoſperitatis mundialis/ ſubdit: p Non quomodo mundus dat/ ego do vobis. Mundꝰ enim dat pacem turpiter: quia impꝛoperat ⁊ ſepe eam violat: Et illa etiā pax quā dat/ nō eſt pax. q Non turbetur: quaſi cū ſpiritū/ ſanctū vobis ꝓmittā/ tn̄ pacē etiā relinquā: Nō turbetur coꝛ vr̄m/ interiꝰ. r Neqꝫ formidet/ caro exteriꝰ. q. d. ſi vadā nō turbemini: qꝛ nō vos deſerā/ ſic aliaſ dixi vob. Et h ē

Audiſtis qꝛ ego dixi

Aliter ⁂ a Et ſermo quem audiſtis non eſt meus: ſed eius qui miſit me patris. q. d. non me ſolum non amat ſed neqꝫ patrem amat: qui hunc non audit ſermonem. Si enim argumentum amoꝛis eſt ſeruare mandata: hec autem mandata etiam patris ſunt: Igitur qui ſeruat ea/ non ſolum filiū ſed ⁊ patrem amat: et qui nō ſeruat non ſolum filium ſed ⁊ patrem nō amat. Sed nota ꝙ dicit pꝛimo: Sermones meos: et poſt dicit: Non eſt meus: Qualiter igitur ſuus eſt ⁊ non ſuus? Reſpondemus. Suus eſt quia loquitur. Non ſuus: id eſt nō pꝛopꝛius: quia nihil pꝛopꝛium et ſeparatum ⁊ alienum a doctrina patris loquitur. c Hec/ mandata patris. d Locutus ſum vobis apud vos manens: ſed vos omnium capaces non eſtis. f Autem/ pꝛo ſed. e Paracletus ſpirituſſanctus quem mittet pater in noīe meo ille vos docebit omnia et ſuggeret vobis omnia quecunqꝫ dixero vobis. q. d. manifeſta ſunt vobis nūc ea que dicta ſunt a me: ſed ſpirituſſanctus eoꝛum erit manifeſtus magiſter. Hoc autem dicit pꝛeparans animas eoꝛum vt ferant generoſe receſſionem/ vt magnoꝛum cauſam futuram eis bonoꝛum: quia nihil magnum ⁊ excelſum poterāt ſcire do nec eo recedente ſpiritus veniret. Spiritūſanctū autē vocat paracletū. i. cōſolatoꝛē ꝓpt cōtinētes eos tūc tribulatiōes. Et quia adhuc turbabantur excogitātes odia ⁊ pꝛelia et receſſionem eius/ audi qđ ſubdit: m Pacem relinquo/ vel/ dimitto vobis. q. d. quid ledimini a mundi turbatione ꝙdiu pacem habueritis ad me? Vel ſic cōtinua. Pꝛomitto ſpiritū venturum: ſed interim ſciatis vos habituros pacem: quia nō ledent vos nec occident interim iudei. n Pacem meam do vobis. Repetitio eſt confirmatio: vel repetit vt ſignificet ꝙ habebūt interim pacem exterioꝛem ⁊ interioꝛem. p Non quomodo mūdus dat ego do vobis. Pax enim mundana in malo fit multotiens ⁊ inutilis eſt: et his qui habent nihil pꝛofuit eis: ego aūt talem do pacē/ vt adinuicē pacifici ſitis: et ſic omnia vincetis. Et qꝛ dixerat: Pacē dimitto vobis/ qđ erat recedētis: et h poterat eos turbare: iō ſbdit q Nō turbet coꝛ vr̄m/ de mea receſſiōe: r Neqꝫ formidet/ de vēa moꝛte vl' tribulatiōe. Partim eni ab eiꝰ dilectione/ ꝑtim a ꝑlioꝝ formidine patiebant.

⁂ Et ideo debetis nō

✱ a Et ſermonē quem audiſtis non eſt meus ſed eiuſ qui miſit me patris: quaſi non mihi huiuſmodi attribuo qđ loquoꝛ/ ſed deo. Et hoc dicit: qꝛ letatur homo in ſententia oꝛis ſui: vt dicitur Pꝛouerb. xv. c. Ne ergo credatur ꝙ ideo vult ſua madata ſeruari quaſi ſua/ et quaſi inde querens gloꝛiam pꝛopꝛiam: ideo ea non ſibi ſed deo attribuit. Sic et pꝛdicatoꝛ debet facere: ſm illud Pſ. Nō nobis dn̄e nō nobis ⁊c. Unde adhuc ſubditur: c Hec locutꝰ ſum vobis apud vos manēs: paracletꝰ aūt ſpūſſanctꝰ quē mittet pater in nomie meo ille vos docebit ⁊c. Qꝛ ſic dic Gregꝰ: niſi ſpūſſanctus coꝛdi aſſit audientis/ ocioſus ē ſermo doctoꝛis. Nemo ḡ docenti homini tribuat qđ ex oꝛe docentis intelligit: quia niſi intus ſit qui doceat/ doctoꝛis lingua exterius inuanum laboꝛat. Et nota ꝙ dic: Docebit ⁊ ſuggeret. Docet veritatē: ſuggerit: id eſt monet ad bonum: erudit intellectum: accendit affectum. Unde Bern̄. Spirituſſanctus inſtar apis mel ⁊ ceram poꝛtantis habet/ vnde illuminet intellectum ⁊ accēdat affectum. Et nota ꝙ dicūtur tria verba: Paracletus/ ſpiritus/ ſanctus: in quo notantur diuerſi eius effectus. Dicitur em̄ paracletus: id eſt aduocatus: vt dicit Gregꝰ: Quia pꝛo erroꝛe delinquentium apud iuſticiam patris interuenit: id eſt interuenire facit: Scdm̄ illud Roma. viij. c. Poſtulat pꝛo nobis gemitibꝰ inenarrabilibꝰ. Non em̄ dicitur poſtulare tanqꝫ minoꝛ: ſed poſtulat quia ad poſtulandū eos quos repleuit inflammat. Dicitur etiam paracletus: id eſt cōſolatoꝛ: quia de peccati perpetratiōe merētibꝰ/ dum ſpem venie pꝛeparat ab afflictione triſticie mētem leuat. Unde cantat: Conſolatoꝛ optime dulcis hoſpes anime ⁊c. Pꝛouerb. xxxj. a. Date ſiceram merentibus ⁊c. Bern̄. Delicata eſt ſpirituſſancti conſolatio: nec datur admittentibꝰ alienam. Dicitur ergo paracletus: id eſt conſolatoꝛ/ contra temptationem et tribulationem. Dicitur ſpiritus: quia ſpirituales facit/ contra carnalitatem. Dicitur ſanctus: quia firmat/ cōtra puſillanimitatem. Sequitur: m Pacem relinquo vobis: id eſt pacis reliquias do in pꝛeſenti. Pſ. In reliquijs tuis pꝛeparabis vultū eoꝛum. n Pacem meam do vobis/ in futuro. Glo. Hoc eſt qđ dicit pꝛopheta: Pacē ſuper pacem. Et ſumit foꝛte de Eſa. lvij. d. vbi dicit: Creaui fructū labioꝝ pacem: pacem ei qui longe eſt et qui pꝛope. Vel de Eſa. xxvij. b. Pacem faciet mihi/ pacem faciet mihi. Vel de Eſa. vlt. g. Erit ſabbatum eternitatiſ ex ſabbato pectoꝛis. Eph. ij. c. Ipſe eſt pax noſtra. Et nota ꝙ tria reliquit vl' legauit dn̄s ſpecialiter diſcipulis ſuis. Humilitatē. ſ. xiij. b. Exemplū dedi vob ⁊c. Non eſt ſeruꝰ maioꝛ dn̄o ſuo ⁊c. Dilectionē. ſ. xiij. d. Mādatū nouū do vobis ⁊c. Pacem/ vt hic cū dicit: Pacē relinquo vob. Hec tria relinqt eis vt nullo idigerēt/ ſ in oibꝰ abūdarēt: vt humilitaſ. i. humilis opinio ſui eſſet i rōnabili: charitas ſiue dilectio i cōcupiſcibili: pax i iraſcibili. p Nō quō mundꝰ dat ego do vobis. Dn̄s eni dat abundant ⁊ nō impꝛoperat: Iaco. j. a. Sed econtra de mūdo dicitur Eccl. xx. b. Datū inſipientiſ nō erit tibi vtile: pauca dabit ⁊ multa impꝛoperabit. q Nō turbet coꝛ veſtrū/ ad interioꝛes doloꝛes. r Neqꝫ formidet/ ad exterioꝛes afflictiones.

✱ Un in conſolationē

Margin: Al. ſermo — B — 23. q. 1. c. niſi bella — Aliter — Pſ. cxiij. — Pſ. 20. — Tria dn̄s ſpecialiter reliquit diſcipulis

a Audiſtis qꝛ ego dixi vobis:
b vado et venio ad vos. Si di-
c d ligeretiſ me/ gauderetis vtiqꝫ
e f g quia vado ad patrem: quia
h pater maioꝛ me eſt. Et nunc
i k dixi vobis/ priuſqꝫ fiat: vt cũ
l factum fuerit credatis. Jam
non multa loquar vobiſcum.
m Venit enim princeps mundi
n huius/ et i me nõ habet qcqꝫ.
o p Sed vt cognoſcat mundus
q quia diligo patrem: et ſicut
mandatum dedit mihi pater
r ſic facio.

a Audiſtis qꝛ ego dixi vobis. ſ. eodem. a. b Vado ⁊ venio ad vos: quaſi/ ſi vt homo vado/ vt deus ſemper preſens viſito: et cito veniam i morte vł in iudicio. Et qꝛ adhuc remanebãt in turbatione/ arguit eos oſtendens ꝙ hec turbatio non eſt ex pura dilectione/ ſed magis ex formidine: Vñ ſubdit: d Si diligeretiſ me/ pura dilectiõe ⁊ abſtracta ab omni carnalitate. e Gauderetis vtiqꝫ/ qꝛ vado: id eſt de hoc ꝙ vado/ f Ad patrem: id eſt ad pris immortalitatem: vel ad potioꝛa bona patris. g Quia pater maioꝛ me eſt/ homine: a quo habeo immortalitatẽ. Patrem eni dicit maioꝛem ſe ſm illam naturã ſm quam ibat ad ipſũ. Sed ne quererent: quare predicis nobis totiens tuũ receſſum/ cum ſcias nos inde contriſtari: ideo ſubdit: h Et nũc dixi vobis. ſ. ꝙ vado ad patrẽ per mortẽ. k Ut cũ factũ fuerit credatis: ex pſciẽtia mea factũ eẽ ⁊ me volẽte: et ſic credatis deũ. l Jã non multa ⁊c̃. Dixerat ꝙ vado ad patrem: et ne quererent quando/ determinat et dicit ꝙ cito: et hoc eſt/ Jam non multa loquar vobiſcum: id eſt in mortali carne vobiſcum degẽs. Unde ſubdit: m Venit enim princeps mundi huius: id eſt peccatoꝝ/ diabolus. ſ. Glo. vt me tradat in manus iudeoꝛum. n Et/ tñ/ in me nõ habet quicqꝫ/ dignum morte: nullum omnino peccatũ. q. d. ſuggeſtione diaboli tradoꝛ ad penam: licet non habeam culpam. j. Petri. ij. d. Qui peccatum non fecit: nec inuentus eſt dolus in oꝛe eius. Sed quia poſſet queri: cur ergo moꝛieris ſi nõ habes culpam? Reſpondet ꝙ propꝫ amoꝛem patris ⁊ obedientiam. Et hoc eſt: o Sed/ ideo moꝛioꝛ: vt cognoſcat mundus: quia diligo patrem. p Et/ quia/ ſicut mandatum dedit mihi/ homini vt moꝛerer: r Sic facio. i. voluntarie moꝛiens.

* Et ideo debetis nõ turbari: Qm̃/ a Audiſti quia ego dixi vobis/ vado/ ad patrẽ: c Et venio ad vos. i. ad veſtrã cõſolationẽ veniã ad vos: ideo nõ timeatis de imminente tribulatione quia veniam in auxilium ⁊ ſolatium. Item vado ad patrẽ: ideo nõ turbemini de mea receſſione ⁊ moꝛte: quia vado ad patrem. Et hoc eſt qđ ſubdit: d Si diligeretis me/ gauderetis vtiqꝫ quia vado ad patrẽ: quia pater maioꝛ me eſt. q. d. ſi de me foꝛmidatis tanqꝫ inſufficiens ſim mihi opitulari/ ſaltem audientes quia ad patrem vado/ opoꝛtet vos letari: quoniam ad maioꝛem vado: ⁊ qui omnia poteſt ſoluere verſuta: id ẽ aduerſa veſtra. Et loquitur condeſcenſiue. Apoſtoli eni adhuc infirmi erant: nec nouerant reſurrectionẽ nec habebant opinionẽ de eo qualẽ opoꝛtebat: ſed patrem magnum eſſe eſtimabant: ideo ſm opinionẽ eoꝛum loquitur/ conſolans eos: quia ad patrem qui maioꝛ eſt vadit. Sicut etiam Matth. xxvj. e. dicit: An putas quia non poſſum rogare patrem meum et exhibebit mihi pluſqꝫ duodecim legiones angeloꝛum? Hoc autem locutus ẽ ad ſuſpicionem eoꝛum qui audiebant. Nõ enim angelis indigebat/ ſed ſibiipſi poterat auxiliari: ſicut patet. j. xviij. a. quando ad ſolum verbum proiecit omnes retroꝛſum. Vel aliꝫ poteſt dici: pater maioꝛ filio/ qꝛ pater: non eni contradicim⁹ patrem eſſe cauſam filij per generationem. h Et nunc dixi vobis: quia vado ad patrem per moꝛtẽ. i Priuſqꝫ fiat vt cum factum fuerit credatis: quaſi non ſciretis niſi ego predicerem. Nequaqꝫ autem predicerẽ/ niſi conſiderem ⁊ ſcirem me moꝛti preualere. Hoc ẽ etiã qđ dicit. ſ. eodem: Audiſtis qꝛ ego dixi: id ẽ pdixi vobis: vado ⁊c̃. q. d. ita vehemẽter confido in his que fiũt malis/ vt etiam predixerim: et ita omnino parum curo de moꝛte et ſine foꝛmidine ſum/ ꝙ preſciam eam/ et non tñ caueam. Hoc autẽ dixit in conſolatione eoꝛum/ vt ⁊ ipſi infirmi darent poſt conſolatoꝛia. Ergo rurſum dicit triſtia. l Jam non multa loquar vobiſcum. Propter quid? m Venit eñ princeps mũdi huius: id eſt diabolus princeps eoꝛũ q ſe ei tradunt: nõ celi ⁊ terre: quia olim euertiſſet omnia: ſed princeps tenebraꝝ ſeculi hui⁹. ſ. pnceps maloꝝ/ vt dicit: venit/ vt ſuggerat me interfici. n Et/ tñ/ i me ñ habet qcqꝫ: id eſt cauſam moꝛtis. ſ. peccatum: ecce hic triſtia dicit. Poſtea ſubdit mitigatoria o Sed vt cognoſcat mund⁹: qꝛ diligo patrẽ. ſ. et ſicut ⁊c̃. q. d. propter amoꝛem ⁊ obediẽtiam moꝛioꝛ voluntarie/ non propter neceſſitatem vel coactionem: In hoc autem diſcipuloꝛum animos reſuſcitat. Et nota ꝙ nõ ſufficit ei ſemel dicere: Adhuc modicum vobiſcum ſum: ſed continuo reuoluit triſtia vt ex frequentia facile ſuſceptibile apud eos faciat.

* Unde in conſolationẽ ſubdit: a Audiſtis quia ego dixi vobis/ vado vobis parare locum c Et venio ad vos/ vt aſſumam vos ad meipſum. Simile habetur. ſ. eodem in pncipio: Nõ turbeꝫ coꝛ veſtrum. Et ſubdit: quare non debent turbari: quia in domo patris mei multe manſiones ſunt: quia conſideratio premij minuit vim flagelli. Et ſubdit: Si abiero ⁊ preparauero vobis locum/ iterũ venio ⁊ accipio vos ad meipſum. d Si diligereti me ⁊c̃. Hec ſatis expoſita ſunt ſuperius. Sed quia hoc euãgeliũ in die pentecoſtes legitur: quãdo miſſus eſt ſpiritusſanctus qui eſt amoꝛ: ideo in ſumma poſſunt in hoc euangelio notari decem ſigna amoꝛis. Primũ ſignũ ẽ/ qñ homo libẽter audit de illo loqui. Secũdũ/ qñ libenꝫ ⁊ frequenꝫ de illo loquiꝫ. Hec duo exprimunꝫ: ibi: Si qs diligit me ſermonẽ meũ ſeruabit/ memoꝛiter tenẽdo ⁊ libenter loquẽdo de illo ⁊ audiendo. Vñ Bern. Chriſtus eſt mel in oꝛe. i. libenter loquiꝫ de eo: melos in aure: id eſt libenter audit: iubilus in coꝛde: id eſt libenter recolit. Vñ Canꝫ. v. b. Anima mea liquefacta ẽ vt dilectus locut⁹ eſt. Et. ſ. iij. d. Amicus ſponſi qui ſtat ⁊ audit eũ/ gaudio gaudet propter vocem ſponſi. Tertium ſignum eſt quando frequentat locum ⁊ libenter eſt cum amico: ibi: Et ad eũ veniemus et mãſionem apud eum faciem⁹. Deuꝫ. xxxiij. b. Beniamin amantiſſimus dñi habitabit confidenter in eo quaſi in thalamo moꝛabitur. Canꝫ. iij. b. Tenui eum nec dimittam. Quartum eſt: quando aſſidue cogitat de illo: Ubi eni eſt theſaurus tuus: ibi ẽ ⁊ coꝛ tuũ: Matth. vj. c. qđ notatur ibi: Qui non diligit me ſermones meos non ſeruat: id eſt non ſepe de me cogitat qui non diligit. Vñ Pſ. Proieciſti ſermones meos retroꝛſum. Item Pſ. Poſuerũt me abominationem ſibi. Quintum/ quãdo magis diligit datum propter illum qui dedit qꝫ propter valoꝛem dati: qđ notatur ibi: Et ſermonẽ quem audiſtis non eſt me⁹ ⁊c̃. q. d. non debetis ſermonem diligere propter ipſius vtilitatẽ ſermonis tm̃/ ſiue propter ſe: ſed pter datem. Sextum eſt ſecretoꝝ reuelatio: ibi: Paraclet⁹ aũt ſpũſſanct⁹ ille voſ docebit oĩa ⁊c̃. j. xv. b. Jam non dicã vos ſeruos ſed amicos ⁊c̃. Vos autem dixi amicos: quia quecũqꝫ audiui a patre meo nota feci vobis. Septimũ eſt munuſculoꝝ largitio: ibi: Pacem relinquo vobis ⁊c̃. Sicut qñ vadit ſponſus i peregrinationẽ ⁊ dat anulũ ſponſe/ dicẽs: Ob memoꝛiã mei ſeruabis hoc. Octauũ eſt triſticia de amici ſui receſſu: qđ notatur ibi: Nõ turbetur coꝛ veſtrum: quia recedo: neqꝫ foꝛmidet: quia cito redibo. Nonũ ſignum eſt leticia de exaltatione dilecti: qđ notatur ibi: Si diligeretis me gauderetis ⁊c̃. qꝛ pater maioꝛ me ẽ: ad cui⁹ potioꝛa bona vado. Decimũ ſignum eſt: quãdo parũ ſibi videꝫ quãtũcũqꝫ fuerit diu dilect⁹ cũ eo: qđ notaꝫ ibi: Jã nõ multa loquar vobiſcũ. q. d. parum mihi videtur ⁊ vobis etiã.

Moraliter

Nota decem ſigna amoris

Pſ. 49.

Pſ. 87.

¶ Surgite eamus hinc

S Urgite eamus hinc. ¶ Expoſitio Cap. XV.
Hic incipit qntūdecimū capitulū. Et melius eſt vt h̄ incipiatur q̄ infra: q: ibi inciſus eſt ſermo dñi. Pre-dicta eni diſcumbēs dixerat et diſcūbentib9: ſed modo ad aliū locum iuerunt: vbi ſermonem cōſūmauit et oratione fecit ad patrē. Et diuiditur hoc capitulum in ſex partes. In prima parte eos ad alium

A locum traducit. Secūdo metaphorā vitis ꝓponit/ intēdēs eos monere vt maneant/ ⁊ non recedāt a ſe: ibi: Ego ſū vitis ⁊c. Tertio dat preceptum charitatis/ et oſtendit ſigna ſue dilectionis: ibi: Hoc ē preceptū meum ⁊c. Quarto exhortatur eos multis rationibus ad ſuſtinenda odia ⁊ perſecutiones mundi: ibi: Si mūdus vos ⁊c. Quinto de peccato iudeoꝝ inexcuſabili: ibi: Si non veniſſem ⁊c. Sexto de teſtimonio ſpiritusſancti contra iudeos: ibi: Cum aūt venerit paraclet9 ⁊c. Dicit ergo: a ¶ Surgite ⁊c. Et cōtinuat h̄ ſm Aug. ſic. Dixerat: Sic mādatū dedit mihi pater/ ſic facio: vt ergo h̄ cognoſcat mūdus: b ¶ Eamus hinc/ ad locum. ſ. vbi ſum tradendus ad mortem. Sed Chryſ. querit: cur locū mutauit: an timebat ne illuc veniret iudas et iudei anteq̄ finire potuiſſet ſuū ſermonē: et ideo fugit in aliū locū: Abſit: ſed paululum reſpirare dat diſcipulis: tremebāt eni ⁊ formidabāt: et pro tēpore/ q: nox erat: pro loco/ quia in villa manifeſta. Unde et timore ſtupefacti non attendebāt his que dicebant a chriſto: ſed ſemper imaginabant eos qui aggreſſuri erāt ipſos/ et maxime q: vox magiſtri expectare faciebat mala. Dixerat eni: Adhuc modicū vobiſcū ſum. ſ. xiij. d. Et. ſ. xiiij. d. Jam nō multa loquar vobiſcū: venit eni princeps ⁊c. Quia igit hec et alia audientes/ turbabant: ducit eos in aliū locū/ vt quaſi in tuto ſe eſſe eſtimantes/ cum ocio audiant ⁊ animo attēdāt: Eteni debebant magna audituri eſſe dogmata: et ideo dicit: Surgite eamus hinc. Et cum duxiſſet eos i alium locū/ ait: c ¶ Ego ſum vitis vera. Quia iturus erat ad paſſionem: ne ſcandalo paſſionis ſepararent a fide et dilectione ei9: ideo monet eos ꝑ ſimilitudinē vinee: ne ſepararent ſe/ ſed maneant in eo ſicut palmes in vite. Uel ſm Chryſ. Ne dicant: omnibus nos inimicos conſtituiſti/ ⁊ tunc nos deſeris ⁊ recedis: oſtendit q̄ nō dimittit eos/ ſed ita ꝯglutinat9 eis ē vt palmes in vite ſi voluerint. Item quia rudes erant ad intelligendum: ideo parabolam proponit: et ꝑ ipſam parabolam vult oſtendere q̄ eis qui non attendūt his que dicunt/ non eſt viuere ſicut nec palmes ſine vite. Itē q: dixerat ſ. xiiij. b. Qui credit in me/ opera que ego facio ⁊ ipſe faciet ⁊c. ideo oſtendit hic q̄ ſigna que facturi erāt/ ſua virtute facerent: ſicut palmes habet fructū ab humore vitis. c ¶ Dicit ḡ: Ego ſū vitis. Aug9. Uitis dicitur per ſimilitudinē/ nō per proprietatem: quemadmodū dicitur ouis/ agn9/ leo/ petra angularis. Dicit etiam chriſtus vitis ⁊ diſcipuli palmites ſm q̄ eſt caput eccleſie noſq̄ membra eius/ vnius. ſ. nature cum palmitibus. d ¶ Vera/ ad differentiam illius vmbratice vinee: que conuerſa eſt i amaritudinem vitis aliene. Eſa. v. a. et Hiere. ij. d.

¶ Et pater meus

Moraliter Moraliter a ¶ Surgite/ eamus hinc. Surgite de fecibus peccatorū: eamus per viā mādatorū. Surgite d̄ cena:

Ps. 126. eam9 ad celū. Ps. Surgite poſtq̄ ſederitis. Uel Surgite de ſeculari ꝯuerſatiōe/ ad clauſtralē. Michee. ij. c. Surgite ⁊ ite quia non habebitis hic requiē. Labor eñ eſt in peccato. Un̄ Hiere. ix. b. Ut inique agerēt laborauerūt. Eccs. x. c. Labor ſtultoꝝ affliget eos: qui neſciūt in vrbē pergere. Sap. v. a. Ambulauimus vias difficiles. Item in mundo. j. xvj. g. In me pacem/ in mundo preſſuram habebitis. Hiere. viij. c. Quare ſedemus: venite ingrediamur ciuitatem munitam: religionem. ſ. vel penitētiam: ⁊ ſileamus ibi. i. i clauſtro vel i penitentia ſine murmure ſimus: quia dñs noſter ſilere nos fecit: ⁊ potum dedit nobis aquam fellis. Alia littera habet: Et proijciamur ibi: q: in clauſtro debet ꝓpriū velle abijci et non

Ps. 83. extolli. Unde Ps. Elegi abiectus eſſe ⁊c. Hiere. iiij. b. Congregamini/ et ingrediamur ciuitates munitas: nolite ſtare.

Sed de malis Exo. xv. b. Fiāt imobiles quaſi lapis. Sequit c ¶ Ego ſum vitis vera. q. d. eis qui ſurrexerint et iuerint dabo vinū. Uiatores eni ſolent bibere vinū. Mat. xj. d. Uenite ad me oēs q̄ laboratis ⁊ onerati eſtis/ ⁊ ego reficiam vos. Cant. v. a. Comedite amici/ bibite ⁊ inebriamini chariſſimi.

Capitulum XV

abc S Urgitē eāmus hinc. Egō ſum vitis vēra:

Eccj. xxiiij. c. Uenite ad me oēs q̄ ꝯcupiſcitis me ⁊ a generatiōib9 meis adimplemini. Ipſe eni dicit ſe vitem: ibidē: Ego quaſi vitis fructificaui. Dicit aūt chriſt9 vitis/ multis rationib9. Prima ē: q: ſicut mediāte vite mutat aqua in vinū: ſic per chriſtū factū ē ad litterā. ſ. ij. b. Sic etiam ꝑ ipſum aqua carnalis ſenſus mutat i vinū ſpūalis intellectus: Sic etiā per ipſū aqua tribulatiōis ⁊ anguſtie ꝯuertit in vinū iocūditatis ⁊ leticie. Unde. j. xvj. c. Triſticia vr̄a vertet in gaudiū. Ps. Scdm multitudinē doloꝝ ⁊c. ij. Cor. j. a. Sicut abūdant paſſiones chriſti in nobis: ita ⁊ per chriſtū adundat conſolatio noſtra. De hoc vino dicit Ps. Uinū letificat cor hoīs. Heſter. j. b. Uinū quoq̄ vt magnificētia regia dignū erat abundans ⁊ precipuū ponebat. Eſa. lv. a. Uenite/ emite abſq̄ vlla cōmutatiōe vinū ⁊ lac. Secūda ratio quare dicitur vitis/ eſt abūdantia ſue liberalitatis: Uitis eni totū dat palmiti ⁊ nihil ab eo recipit: Sic chriſt9 dat nobis gratis humorē gratie/ et nihil recipit a nobis. Unde dicit Interlin. j. eodē: Ego ſum vitis: totum vobis dans/ nihil a vobis accipiens. Ps. Bonoꝝ meoꝝ non eges. Job. xxij. a. Quid prodeſt deo ſi iuſtus fueris: Tertia ratio ē: q: ſine ipſo nō poſſumus fructum facere. Uel ſicut dicit. j. eodem. Sine me nihil poteſtis facere. Et de hoc habebit poſtea. Quarta ratio eſt: quia ſicut de vite vinū: ſic de latere chriſti ſanguis q̄ ſub ſpecie vini conficitur in altari: ſicut dicitur. j. xix. f. Ideo non ſolum dicitur vitis/ ſed etiā vua. Uitis eni dicit ſm q̄ ex ipſo naſcit eccłia ⁊ ꝓpagat ſpūaliter. Dicit vua ſiue racem9 ſm q̄ nat9 ē de ſynagoga ſm carnē: q: ⁊ ipſa dr̄ vinea: Eſa. v. c. Uel melius dicit vua/ ſm q̄ beata virgo dicit vinea ex qua ortus eſt ſm carnem. Hec vua preſſa eſt i torculari crucis a iudeis: ſua aūt volūtate: ſm q̄ ipſe dicit Eſa. lxiij. a. Torcular calcaui ſolus. De iſto torculari habet Judic. vij. g. q̄ gedeon duos reges madian/ oreb ⁊ zeb iterfecit. Oreb i petra/ ⁊ zeb in torculari. Per iſtos duos ſignificat diabolus. Dr̄ eni oreb id eſt temptans: et zeb: id eſt rapiens ſiue deuorans. Temptat enim ad culpam ⁊ rapit ad penam. Gedeon: id eſt chriſtus i petra ⁊ i torculari diabolū occidit. In petra notat chriſti patiētia: i torculari ei9 anguſtia. Per patiētiā vicit temptatorē: per anguſtiam depredat9 eſt raptorē. Ad hec eni duo venit ad eū diabolus: vt temptaret eū de horrore mortis: vel forte vt impatientē redderet/ ⁊ vt raperet aīam eius ſi q̄d iuris in eo habere poſſit. Unde ipſe dicit ſ. xiiij. d. Uenit princeps mūdi huius ⁊ in me non habet quicq̄. Sed chriſtus ex patiētia reſtitit temptationi. Unde dicentib9 mēbris diaboli: Si fili9 dei es deſcēde de cruce: Mat. xxvij. e. et Luc. xxiij. e. ipſe nō deſcēdit: ſed patiens ꝑſtitit et ex anguſtia raptorem expoliauit: q: ex anguſtia ſiue preſſura crucis exiuit ſanguis redemptiōis: quo redempta ē preda que a predone tenebat captiua: Scdm q̄ dr̄. j. Pet. j. c. Precioſo ſāguine agni. Et j. Cor. vj. d. Empti eſtis ꝑcio magno ⁊c. Et nota q̄ ex vna pte corporis exiuit vinū tm̄/ vt a pedib9 ⁊ a manib9: ex alia pte exiuit vinū ⁊ aq̄. ſ. a latere. i. ſāguis ⁊ aq̄. Et ꝑ h̄ ſpūalit notatur q̄ dñs q̄buſdā exhibet vinū: quibuſdā vero vinū ⁊ aquā: quia due ſūt partes eccleſie/ vt dic̄ Glo. ſup illud Math. xij. d. Uiri niniuite ⁊c. Una q̄ peccare neſcit: altera q̄ peccare deſiſtit. Primi ſūt innocētes: ſecūdi penitētes. Primi deſignantur ꝑ reginā auſtri/ de cui9 pctō non legit: ſecūdi ꝑ niniuitas. Primi bibūt vinū purū: quia dñs talibus infundit et confert ſpūalius ⁊ puri9 gaudiū. Talib9 dicit: Inebriamini chariſſimi. Alijs aūt dat vinū cū aqua: q: ſicut debēt gaudere de venia/ vt tñ ſemper doleant ⁊ recogitent ꝑterita male acta. Unde Eccj. v. b. De ꝓpiciatu peccatoꝝ noli eſſe ſine metu. Talibus dicit: Bibite amici: Cant. v. a. Ps. Calix i manu dñi vini meri/ quo ad ꝑmos: plenus mixto/ q̄ ad ſecundos. Sequit

Christus dicitur vitis multis rationibus

Ps. 93.

Ps. 103.

Ps. 15.

Cāt. 5. b.

Ps. 74.

* Et pater meus

a Et pater meus agricola eſt.
b Omnē palmitem in me non
ferentem fructum tollet eū: et
c d omnē qui fert fructū purga-
e bit eum/ vt fructum plus affe-
f g rat. Jam vos mūdi eſtis ꝓ-
pter ſermonem quē locutus
b ſum vobis. Manete in me ⁊
i k ego in vobis. Sicut palmes
non poteſt ferre fructum a ſe-
metipſo niſi manſerit in vite:
l m ſic nec vos/ niſi in me manſe-
n o ritis. Ego ſum vitis: vos pal-
p q mites. Qui manet i me ⁊ ego

☞ a Et pater meus agricola eſt: cum quo ipſe filius eſt idem agricola/ inq̄tū deus. Sed de patre dicit cōdeſcenſiue: de quo maiorem habebāt opinionē: in quo dat eis fiduciam/ cū pater habeat eorū curā ⁊ diligentiā. Et cū pater habeat eoꝝ curā/ ⁊ ꝙ faciāt ipſi qđ i ſe eſt ⁊ nō reſupini fiāt: pigris cōminaꝶ preſciſſionē/ dicens: b Omnē palmitem in me non ferentem fructum tollet eum/ vt agricola. In quo inſinuat ꝙ ſine operibus nō poſſunt manere in eo: ſed oportet ꝙ manentes in ſe mandata eius faciāt ⁊ aduerſa ſuſtineant. Item in hoc notat iudam ꝙ ꝓ infructuoſitate ſua ſit abſciſus. Et qꝛ in hoc terruerat/ in ſequēti mulcet/ dicens: c Et omnē qui fert fructū/ operū adherēs viti per fidem et charitatem: d Purgabit eum/ vel/ purgat: id eſt excolit ⁊ germinabiliorē facit circūcidendo ſuperfluitatem. Vel/ Purgabit: hoc q̄ntum ad tribulationes eorum dictum eſt. Auguſtinus. Purgabit mūdando corda/ ſpiritum veritatis ⁊ charitatis infundendo. e Vt fructū plus afferat. Ecce vtilitas purgationis: id eſt tribulatiōis: in quo conſolaꝶ eos/ oſtendens ꝙ tribulatio eorum fructuoſa. Et nota ꝙ nō dicit purgandam vitem/ ſiue radicem excolendam: ſed/ eum: id eſt palmitem: et tamē radices etiam vinearum ſolent excoli ⁊ terra circūfodi: quare ergo non dixit hoc de vite? Solutio. Per hoc oſtēdit ꝙ ipſe ſibi ſufficit: diſcipuli ꝟo indigent purgatione et agricole auxilio. Unde chriſtus non ſe dixit vitē/ quia indigeret cultura: ſed propter hoc tm̄ vt ſciant quoniā ſine eius virtute nihil operari poſſūt: ⁊ quoniā eos ita vnitos eſſe oportet fidei eius vt palmites viti. Sequiꝶ: f Jam vos mundi eſtis ⁊c̄. Quia dixerat metaphoram/ ⁊ non expreſſerat de quibus diceret: ideo vt non dicant de quibus hoc dicis/ ⁊ ita in ſollicitudinem mittanꝶ: ideo metaphoram ad eos aptat/ dicens: Jam vos mūdi eſtis ⁊c̄. quaſi vos eſtis palmites de quibus dixi. Vel ita cōtinua: Dixerat ſe vitem/ ⁊ agricolam patrem: ne ergo crederetꝶ filꝰ indigere cultura ſicut vitis: et non eſſe agricola ſicut pater: f Jam vos mūdi eſtis: id eſt purgati in parte ſicut palmes. g Propter ſermonē quem locutus ſum vobis. q. d. ſi pater ē agricola ⁊ purgator: ⁊ ego purgo/ qui idē deꝰ ſum cū eo. Tertio continuaꝶ ſic. Dixerat ꝙ quidā palmites abſcindūtur/ quidā purgantur: ne ergo credant ſe eſſe de abſciſis dicit: f Jam vos mūdi eſtis: q̄ſi vos eſtis illi purgati ⁊ fructificātes qui tn̄ purgamini adhuc propꝶ ſermonē quē locutus ſum vobis: id eſt eruti eſtis ab errore iudaico ⁊ ab iniquitate ꝑ meā doctrinam: ſcđm Chryſoſtomū: et ſm Auguſtinū loquiꝶ de mūdatione baptiſmi que fit per ſermonem. Nō dicit aquā: qꝛ ⁊ ipſa ſine verbo eſt aqua ſolum: ſed per verbū fit ſacramentū. h Manete in me: id eſt facite qđ in vobis eſt: nō abſcindamini a me per timorē. i Et ego in vobis. q. d. vos eſtis palmites ⁊ poteſtis tolli vel dimitti in vite ſi vultis: ſed ego ſemper maneo ſicut ſtipes manet. Chryſoſtomus. Ut non pro trepidatione abſcindanꝶ ab eo/ laxatam eoꝝ timore animā reſtringit ⁊ ſibiipſi cōglutinare intendit: et ideo benignam oſtendit ſpem/ dicens: Et ego in vobis. q. d. radix quidem manet: tolli ꝟo et dimitti palmitum eſt. Vel/ h Manete in me. q. d. feci qđ in me eſt: facite ergo qđ in vobis. Ego vos purgaui: veſtrū eſt decetero fructificare. Sed vt hoc poſſitis/ oportet in me manere. h Manete/ ergo/ in me: id eſt mihi adherete per fidem: ⁊ ne recedatis ꝑ tribulationē. i Et ego in vobis: id eſt vobis adherebo ⁊ ſubminiſtrabo humorē. Et hoc oportet: quia/ k Sicut palmes non pōt ferre fructū a ſemetipſo niſi māſerit in vite: qꝛ ꝑ adheſionē recipit a ſtipite ⁊ radice vitis humorē. l Sic nec vos/ poteſtis fructū facere: m Niſi in me māſeritis/ fide ⁊ amore. Et hoc patet: quia/ n Ego ſum vitis. i. ad ſimilitudinē vitis: q̄ totū dat palmitibꝰ ⁊ nihil ab eis accipit. o Vos palmites. Hoc dicit/ vt dicit Chryſoſtomꝰ/ ne crederent diſcipuli ꝙ eorū miniſterio chriſtus indigeret. Itē vt ſciant ꝙ miracula nō faciāt niſi eius virtute nec alia bona. Ideo etiā ꝙ dixerat ſupius ſe eſſe vitē/ repetit ꝓpter impreſſionem in mēte eoꝝ ⁊ explanationem: Vñ adhuc ſubdit idē: ſed alijs verbis confirmat in eis qđ dixerat. p Qui manet in me. q. d. non ſolū vos ſpecialiter/ ſed et generaliꝶ quicūqꝫ manet in me/ faciēdo qđ in ſe eſt/ vt a me nō diſiūgaꝶ: q Et ego in eo/ faciēdo qđ in me eſt ⁊ ꝑficiēdo ☞

* a Et paꝶ meꝰ agricola eſt. Ager chriſtus. Hūc agrū coluit pater: Geñ. xxvij. d. Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni cui benedixit dominus. Iſte ager ſiue hec vinea precepto et diſpoſitione patris fuit foſſa in paſſione: ſm illud Pſ. Foderunt manus meas ⁊ pedes meos ⁊c̄. Eſa. ij. c. Ingredere in petrā/ abſcondere in foſſa humo. iiij. Reg. iij. c. Facite alueū torrētis huius in foſſas ⁊ foſſas. Item paxillata fuit/ quando chriſtus ligatus eſt ad palum ſiue ad columnā. Item putata fuit in palmitum. i. diſcipulorū receſſione ab eo. Ideo diciꝶ Cant. ij. c. Tempus putationis aduenit. Matth. xxvj. f. Tunc diſcipuli relicto eo oēs fugerunt. Iob. vj. c. Neceſſarij mei receſſerūt a me. Et. xix. b. Noti mei q̄ſi alieni receſſerūt a me. Itē fleuit hec vinea in ſudore: vel ad litteram/ in cruce: ſicut dicitur flere vinee. Heb. v. b. Cum clamore valido ⁊ lachrymis offerens exauditus eſt. Item propagines emiſit in manuum extenſione. Unde Eſa. lxv. a. Tota die expandi manus meas ad populū incredulum qui graditur in via nō bona. Item floruit in ſanguinatiōe: Fructū tulit in anime emiſſione. Emiſit enim ſpiritū quaſi noſtre redemptionis precium et fructū. De quo fructu dicit apoſtolꝰ. j. Corinth. j. d. Factus eſt nobis ſapientia a deo et iuſticia et ſanctificatio et redemptio. b Omnē palmitem in me non ferentem fructum/ tollet eum: et omnē qui fert fructū purgabit eum. Quidam enim per tribulationem tolluntꝶ ⁊ abſcinduntꝶ: quidam ꝟo purganꝶ: ſicut vas reprobum in igne crepat: ſed vas bonum ibi conſolidaꝶ. Malach. iij. a. Purgabit filios leui. Non dicit/ filios babylonis: quia bonos probat ⁊ examinat. Prouerb. iij. b. et Heb. xij. b. Flagellat omnē filium quem recipit: Sicut ancilla lauat vas integrum: ſed non confractū/ imo proijcit: ⁊ ſicut agricola curā habet terre fructifere ⁊ non ſterilis: e Ut fructum plus afferat: quia in tribulatione creſcit fructus. Unde Eſa. xxvij. ſm aliam litteram. Tribulatio ſuper tribulationē: ſpes ſuper ſpem. Iaco. j. a. Omne gaudiū exiſtimate fratres mei cum in temptatiōes varias incideritis. Et ſubdit fructū: Scientes qm̄ probatio fidei veſtre patientiam operaꝶ: patientia autem opus perfectū habeat. f Jam vos mundi eſtis propter ſermonem quem locutus ſum vobis. Illi igitur qui non poſſunt agere magnas penitentias/ ſaltem debent libenter audire verbū dei ⁊ facere ꝓ poſſe: quia ſi nō poſſunt purgationē tribulationis/ poſſunt mūdari ꝑ verbū ꝑdicationis. Sermo em̄ dei eſt aqua. Ioh. vij. f. Si q̄s ſitit veniat ad me et bibat. Sed quare nō ſūt mūdi illi qui tot audiūt ſermones/ maxime theologi? Apoſtoli em̄ nō niſi ꝑ tres annos ad plus audierunt. Sed ipſi ſūt ſicut panni in quibus ponunꝶ cineres qui ſordidanꝶ vnde alij lauanꝶ. Item nota ꝙ q̄ntumcūqꝫ ſit bona lixiuia/ nunq̄ ꝓpter hoc lauantur panni niſi ponanꝶ in ea et moueanꝶ ⁊ fricenꝶ. Similiter qꝛ cor: id eſt affectionē nō ponūt in verbis domini nec cōfricant ibi: ideo nō lauanꝶ. h Manete in me ⁊ ego in vobis. i. Ioh. iiij. c. Deus charitas eſt ⁊ qui manet i charitate ⁊c̄. k Sicut palmes ⁊c̄. ſic nec vos niſi i me māſeritis: qꝛ aliꝶ humorē grē nō recipietis. Eſa. lix. a. Peccata vr̄a diuiſerūt inꝶ vos ⁊ deū veſtrū. Ideo di Eph. iij. d. In charitate radicati ⁊ fūdati. n Ego ſum vitis ⁊c̄. Hoc

Moraliter

Pſ. 21.

B eſt ⁊ perficiendo qḋ ſibi deeſt: a Hic fert fructum mul/tum: per me ſubminiſtrantē humorem gratie. b Quia ſi/ne me nihil poteſtis facere: nec parū/ vos etiā apoſtoli q̄ tanti eſtis: multo magis nec alij: et hoc eſt magnum damnum carere fructu. Sed ne credat hoc ſufficere in penam non ma/nentium in eo: ideo vlterius pducit ſer/monem ad ſupplicium dicens: c Si quis in me non manſe/rit: qḋ eſt in liberta/te arbitrij. i. ſi nō fece/rit qḋ in ſe eſt vt ma/neat in fide. d Mit/tetur foras: id eſt non excoletur vltra manu agricole et cu/ra eius/ et diligentia carebit. e Sicut palmes/ abſciſſus proijcit. f Et areſcet. Chryſoſtom⁹: ſiccat: id eſt ſi quid habebat radicis deponit. i. gratiā: ⁊ denudat ea. Et quis vlti/mus finis? Ecce/ g Et colligent eum. Glo. meſſores an/geli: vt dicit Matth. xiij. c. h Et in ignem mittent/ ge/henne: i Et ardet/ vel/ ardebit. Glo. vel in vite ſunt: vel in igne. Et nota ꝙ intētio domini eſt hortari diſcipulos vt nō recedāt ab eo tempore temptationis. Unde ponit exemplum vitis: et monet eos blandis ⁊ triſtibus: Promittit enim fru/ctum manentibus: recedentibus ṽo cōminatur carentiam fru/ctus/ cū dicit: Sicut palmes nō pōt facere fructū ⁊c. Et ibi: Sine me nihil poteſtis facere. Comminat etiam ignis ſupplicū: vt ibi: In ignem mittent et ardet. Et qꝛ dixerat manendū in ſe/ oſtendit quid ſit in ſe manere/ dicens: k Si manſeritis in me: et/ pro id eſt/ ſi verba mea in vobis manſerint: Querit enim dominus eam que ꝑ ope/ra oſtenſionem/ quia ſponte. Auguſtin⁹. Tunc verba dicunt manere in nobis: quādo facimus que precipit: ⁊ diligim⁹ que pmittit: qui enim non facit/ tangit: ſed non coheret. m Quod/cūꝗ volueritis petetis: quia tales inquātū tales/ nō vo/lunt niſi que ſunt ſalutis. n Et fiet vobis: etſi non alijs pro quibus oratis. Et nota ꝙ premiſit meritum: ſicut etiam ſupra. xiiij. b. dicēs: Quoniā quodcūꝗ petieritis patrē in noīe meo hoc faciam: ⁊ induxit: Si diligitis me mandata mea ſer/uare. Item nota ad continuationē/ ꝙ ſupra terruerat/ dicens: Si quis in me nō manſerit/ mittet foras ⁊c. ideo hic conſolat ſtatum/ ſubdens: Si manſeritis in me ⁊c. Item in predicto ṽbo notauit iudam ⁊ iudeos inſidiatores. q. d. illi ardebunt: ſed vos manebitis in me ⁊ fructificabitis. Illi ergo timere debent ⁊ formidare: non vos qui eſtis in me: vos enim eſtis inexpugnabiles: quia patri placetis. Unde ait: o In hoc clarificatus eſt/ vel/ glorificatus eſt pater meus vt fructum plurimū afferatis. Chryſoſtom⁹. Sermo/nem quem prius dixerat: Quodcumꝗ volueritis pe/tetis ⁊c. dignum fide facit per hoc quod ſubdit/ In hoc glorificatus eſt pat meus ⁊c. Si enim fructificare per/tinet ad gloriam patris: non contemnet pater gloriam ſuā ſed faciet qḋ petitis vtile ad fructū. Neemie. viij. c. Gaudiū dñi eſt fortitudo veſtra. Et eſt ſenſus: In hoc glorificatus eſt pater meus ⁊c. id eſt letatur ſi in me maneatis ⁊ fructum fe/ratis: ⁊ amat veſtrum fructū. Si ergo amat vos cōficite: ſi eſt patris gloria fructificatio veſtra/ nihil ſuſpicemini vel timea/tis malicioſum. Itē nota ꝙ quia dixerat ſuperius: Manete i me. Et iterū: Qui manet in me ⁊ ego in eo. Et iterum: Si mā/ſeritis in me: et verba mea in vobis manſerint ⁊c. et non ex/preſſerat: manete in patre: ne propter hoc crederent eum pa/trē excludere ⁊ minus cōfiderent in filio tanꝗ minus forti eos ſine patre continere: ideo dicit: In hoc glorificatus eſt pater meus: id eſt in hoc apparet gloria patris. p Et fructum plurimum afferatis: Eius enim gloria cuius gratia vos fructū habetis. In quo oſtendit ꝙ ſicut a ſe: ita ⁊ a patre habent vnde fructificent. Per hoc etiā oſtendit ꝙ non opera iudeorum gloria ſunt patris: ſed ea que facturi erāt ipſi diſcipuli. q Et efficiamini mei diſcipuli. q. d. fructū facere hoc eſt diſcipulū eſſe. Et ſicut eſt gloria patris veſter fructus: ita eſt ⁊ gloria magiſtri: id eſt mei cuius eſt donum. Eph. ij. b. Dei donū eſt nō ex operibus vt ne quis glorietur: ipſius enim ſumus factura/ creati in chriſto ieſu in operibus bonis. Sed ne dicāt: cecidim⁹ a paternis auxilijs derelicti ſu/mus nudi et deſerti ab omnibus facti ſu/mus: ideo ſubdit: r Sicut dilexit me pater/ et ego dilexi vos. q. d. in ꝭ me aſpicite:

Ar. ⁊ eos
Ar. ⁊ ardent

a in eo/ hic fert fructum multū:
b quia ſine me nihil poteſtis fa/
c cere. Si quis in me non man
ſerit: mittetur foras ſicut pal/
mes et areſcet: et colligēt ⁊ eū
et in ignem mittent et ⁊ ardet.
Si manſeritis in me et verba
m mea in vobis māſerint: quod/
n cūꝗ volueritis petetis: et fiet
o vobis. In hoc clarificatus
p eſt pater meus vt fructū plu/
q rimum afferatis: et efficiamu/
r ni mei diſcipuli. Sicut dile/
xit me pater ⁊ ego dilexi vos.

Matth. ... Marc. ...
B

* vitis ⁊c. Hoc patet. b Quia ſi/ne me nihil poteſtis facere: nec etiā bñ cogitare. Un. j. Cor. iiij. b. Quid habes qḋ nō accepiſti? ſi aūt accepiſti/ qd gloriaris q̄ſi nō acceperis? Itē. ij. Cor. iij. b. Nō ꝙ ſufficiētes ſim⁹ cogitare aliqd a nob q̄ſi ex nob: ſed ſufficiētia nr̃a ex deo eſt. Itē nec loqui bñ eſt a nobis. Prouer. xvj. a. Hois eſt ani/mā pparare: ⁊ dñi gubernare linguam. Et Ps. Lingua mea calamus ſcribe. Matth. x. c. Non eñ vos eſtis qui loqmini. Ps. 44. Itē nec bñ opari. Eſa. xxvj. c. Oīa opera nr̃a opatus es i no/bis. Hiere. x. d. Scio dñe qꝛ nō eſt in homie via eius: nec vi/ri eſt vt ambulet ⁊ dirigat greſſus ſuos. c Si quis in me nō māſerit: in pſenti ꝑ fidem ⁊ cōſtantiā in penitētia/ vel tē/ptatione: d Mittet foras: in futuro a ſanctorum ſocieta/te. Erit eñ cum hedis: non cū agnis in iudicio: Matth. xxv. c. Item Apoc. vlt. c. Foris canes. f Et areſcet. i. omni bono deficiet. g Et colligent eū/ vel/ eos/ ꝑ faſciculos: h Et i ignē mittēt ⁊ ardet: ſm illud Eſa. xxxiij. b. Spine ꝯgregate igni cōburent. Matth. xxv. d. Ite maledicti i ignē eternū. Et nota ꝙ collecti dicunt mitti i ignem: qꝛ corpore ⁊ anima ſuſcitati damnabunt. Uel collecti dicunt q̄tū ad cōſi/miles penas ⁊ culpas. Un̄ Matth. xiij. d. Colligite primū zi/zania/ ⁊ alligate ea in faſciculos ad comburendum. Ibi dicit Glo. Non in vnū faſcem: quia ꝓ modo peruerſitatis ſue vnuſ/quiſꝗ punict. Itē Iſidor⁹. Cōſimilis culpe reos/ ꝯſilis cru/ciatus cōſtringet. Matth. iij. c. Paleas cōburet igni inextin/guibili. De quo igne habet Eſa. lxvj. g. Ignis eoꝝ nō extin/guet. Hoc eſt ꝗ iudiciū vitis inutilis vt ardeat. i. prauoꝝ chri/ſtianoꝝ: ⁊ maxime prauoꝝ theologoꝝ q̄ deberēt ferre vinum bone doctrine: ⁊ meliores deberēt eſſe ceteris ⁊ ſunt peiores. Un̄ Glo. Sarmēta pciſa ceteris lignis viliora ſunt: qꝛ nullis vſib⁹ deputant/ ꝰ igni vel in igne ſūt vel in vite. Ezech. xv. a. Filij hois qd fiet de ligno vitis? Et poſtea dicit. Quō lignū vitis int ligna ſiluaꝝ qḋ dedi igni ad deuorandū: ſic tradā ha/bitatores hierl'm: ⁊ ponā faciē meā i eos: De igne egredient: et ignis cōſumet eos.

Mali dicunt cōburendi ſic:
- Spine/ ppt auaricie aſperitatē ⁊ pūctionē.
- Palee/ propter ſuperbiā ⁊ leuitatem.
- Napta/ ppt inuidiā ⁊ ire ⁊ odij diſcordiā.
- Saramenta/ propter ſterilitatem et acci/

dioſam infructuoſitatem. k Si manſeritis in me: per amorem: l Et verba mea in vobis manſerint: per operis expletionem. m Quodcūꝗ volueritis pete/tis ⁊ fiet vobis. Quia ergo nihil impetram⁹ a deo/ patet: ex hoc eſt: quia nō manemus in eo: nec verba ſua in nobis. Multū enim valet deprecatio iuſti: non dicit/ iniuſti: Iaco. v. d. Eſa. j. d. Cum extenderitis manus veſtras: auertam ocu/los meos a vobis: et cum multiplicaueritis orationē non ex/audiam: manus enim veſtre ſanguine plene ſūt. Jo. ix. f. Deus peccatores non audit. o In hoc clarificatus eſt pa/ter meus vt plurimū fructum afferatis ⁊ efficiami/ni mei diſcipuli. q. d. deus letatur de fructu veſtro ⁊ diſci/plinatu: id eſt de gloria veſtra in futurō: ⁊ diſciplina in preſen/ti. Neemie. viij. c. Gaudium domini eſt fortitudo veſtra. r Sicut dilexit me pater ⁊ ego ⁊c. Hoc patet vſꝗ ibi: * Hoc eſt preceptū

¶ me aſpicite qui amatus ſum a patre/ ſed tamē patioꝛ. Nec ēm ꝙ interfectioꝛ argumentum eſt ꝙ non amoꝛ a patre: nec ſi vos pati vel etiam moꝛi ꝑmittam argumentum eſt ꝙ non amem vos vel pater/ ſed potius ſignum eſt amoꝛis. Prouerb. iij. b. et Heb. xij. b. Flagellat omnē filiū quē recipit. Ex quo ergo diligo vos/ a ¶ Manete/ etiam inter aduerſa: b ¶ In dilectione mea: id eſt a me amando nō recedatis. Qualiter autem hoc fit/ ſubdit: c ¶ Si precepta mea ſeruaueritis:

a Manete in dilectione mea.
b
c Si precepta mea ſeruaueri-
d tis: manebitis in dilectione
e
f mea: ſicut ꝛ ego ꝑcepta patris
g mei ſeruaui ꝛ maneo in eius
h
i dilectione. Hec locutus ſum
k
l vobis vt gaudium meū in vo-
m
n bis ſit: ꝛ gaudium veſtrū im-
o pleatur. Hoc eſt preceptum
meum vt diligatis inuicem:

aduerſa ſuſtinendo/ moꝛtem non timendo: ſicut dixi vobis/ Matth. x. d. Nolite timere eos qui occidūt coꝛp⁹. d ¶ Manebitis: id eſt oſtendetis vos manere: e ¶ In dilectione mea: id mei/ vt me ametis. f ¶ Sicut ꝛ ego ꝑcepta patris mei ſeruaui: volūtarie patiendo ꝛ moꝛiendo. g ¶ Et/ per hoc/ maneo: id eſt manere me oſtendo: h ¶ In eius dilectione: ſicut dicit. ſ. xiiij. d. Ut cognoſcat mūdus: quia diligo patrem: Et ſicut mādatum dedit mihi pater: ſic facio. Chryſoſtom⁹. c ¶ Si ꝑcepta mea ꝛc. manebitis ꝛc. Per hoc oſtendit ꝙ ſi vitam oſtenderint puram/ nullus eos ſuperare poterit. Et nota ꝙ humane loquitur: Non enim legiſlatoꝛ ſub mandato debebat poni: ſed ad imbecillitatem et ſuſpicionem audientium multa dicit: ideo ne credatur propter verba cōdeſcēſionis eſſe inferioꝛ: auctoꝛabilius loquens pꝛemiſit: Manete in dilectione mea: non dicit patris. Scōm Augꝰ. ſic legit̄ ab illo loco: r ¶ Sicut dilexit me pat̄ ꝛ ego dilexi vos. q. d. ecce plurim⁹ fruct⁹ eſt vobis ex dilectione. Sed vnde dilectio? Quia pꝛi⁹ dilexi vos: ſicut dicitur. j. Joh. iiij. b. Sic dilexit me pat̄: nō ꝙ li/ ſicut/ dicat ęqualitatem noſtrę naturę et ſuę/ ſicut eſt in patre et filio: ſed confoꝛmitatē gratię. Et quia dilexi vos: a ¶ Manete in dilectione mea: qua diligo vos: id eſt perſeuerare in gratia quam dedi vobis: que fuit effectus veſtrę dilectionis. Et quomō? Ecce/ c ¶ Si precepta mea ſeruaueritis: manebitis in dilectione mea: id eſt oſtendetis vos manere in gratia per bona opera: vel ipſa opera habentibus gratiam/ augmentat in eis gratiā ꝛ cōſeruat: ſicut cibus ignis ſūt ligna. f ¶ Sicut ꝛ ego precepta patris mei ſeruaui ꝛ maneo in eius dilectione: id eſt per hoc oſtēdoꝛ diligi a patre meo ego homo. Sequitur: i ¶ Hec locutus ſum vobis: exhoꝛtando et docendo: l ¶ Et gaudium meū in vobis ſit: id eſt gaudeā de vobis: qḋ ē quādo gratiā pręſtat. q. d. hęc dixi vobis vt maneatis ī gratia in ꝑſenti. n ¶ Et gaudiū veſtrum impleatur/ in futuro: dum per gratiam venietis ad conſoꝛtium et gloꝛiam meam: ſm illud Matth. xxv. b. Intra in gaudium domini tui. Item. j. xvj. e. Petite et accipietis vt gaudium veſtrum plenum ſit. Et vt hoc impleatur: Hoc eſt ꝑceptum meum ꝛc. Chryſoſtomus legit ſic: i ¶ Hec locut⁹ ſū vobis ꝛc. Diſcipuli anteꝙ ſcirent appꝛopinquare paſſionem domini gaudebant in eo/ ꝛ exultabant in doctrina et miraculis eius: Sed audita moꝛte ei⁹ triſtati ſunt: ꝛ amplius etiam triſtandi in eius moꝛte: ideo dominus in conſolationem eoꝛum ꝛ vt ꝑdictam triſticiam amoueret plura locutus/ et lęticiā in eis reſtitueret: Et hoc eſt qḋ dicit: i ¶ Hec ꝑdicta cōſolatoꝛia ꝛ mitigatoꝛia/ k ¶ Locutus ſum vobis vt gaudium meū: id eſt gaudium in me habitū ſiue qḋ habebatis pꝛi⁹ in me et de me: m ¶ In vobis maneat: id eſt perſiſtat ꝛ nō interrumpat̄ per triſticiam: nec abſcidamini a me per puſillanimitatem. n ¶ Et gaudium veſtrum impleat̄/ in futuro: gaudium in retributione: qḋ erit ſi continuetur hic a vobis gaudiū in tribulatione. Chryſoſtomus. Omnia bona tunc habent mercedem cum in finem venerint decētem: ſi āo intercidant̄ in medio naufragium fit quēadmodum nauis onuſta infinitis diuitijs/ ſi ad poꝛtum nō peruenerit ſed in medio ſubmerſa fuerit pelago/ nihil pꝛofuit ex multis diuitijs: ſed ꝛ tanto maioꝛem facit calamitatē/ quāto ꝛ plura habuit/ ꝛ amplioꝛes ſuſtinuit laboꝛes: ita eſt de animabus quę in medijs exoluūtur agonibus. Propterea paul⁹ gloꝛiam ꝛ honoꝛem ꝛ pacem dixit obuiatura eſſe his qui ſm patientiam bonoꝛum operum currunt. Roma. ij. b. Reddet vnicuiꝙ ſm opa ſua his quidem qui ſm patientiam boni operis gloꝛiam et honoꝛem ꝛ incoꝛruptionē quęrentibus vitam ęternā. Et Matth. x. c. et xxiiij. b. Qui perſeuerauerit vſꝙ ī finem ꝛc. Et. j. Coꝛinth. ix. d. Omnes quidē currūt ſed vnus accipit brauiū: ille. ſ. qui nō interrūpit curſum. Ut autem melius continuent gaudium in tribulatione ꝛ ſic perueniant ad gaudiū gloꝛię: monet eos habere concoꝛdiā ꝛ charitatē inter ſe: per quā omnia vincent ꝛ cōtemnēt aduerſa. Et hoc eſt qḋ ſequitur: o ¶ Hoc eſt ꝑceptum meum vt diligatis inuicem: in quo intelligit̄ dilectio dei: ſicut etiam ꝑdixerat: Manete in dilectiōe mea. Unde Chryſoſtom⁹. Uides dei amoꝛem noſtro amoꝛi velut catena copulatū: Ideo quādoꝙ duo dicuntur mandata: quandoꝙ vnum. Non eſt enim poſſibile habentem pꝛimū/ non habere ſecundū mandatum: Nam quandoꝙ quidem ait: In hoc pendēt lex ꝛ pꝛophetę: Matth. xxij. d. Quādoꝙ ꝟo dicit: Quęcūꝙ vultis vt faciāt vobis hoīes: ꝛ vos eadē facite eis: Hęc eſt enim lex et ꝓphetę: Matth. vij. b. Et alibi. Plenitudo legis eſt dilectio: Ro. xiij. c. Item: Omnis lex in vno ſermone impletur: Gal. v. c. Qḋ ꝛ hic dicit: Hoc eſt ꝑceptum meum vt/ tūc/ diligatis inuicem: quaſi in iſto complebitis omne pręceptū. j. Timoth. j. b. Finis pręcepti eſt charitas: id eſt cōſummatio. Et non ſimpliciter amoꝛem ſed ꝛ modū oſtendit/ dicens: ¶ Sicut dilexi vos.

* o ¶ Hoc eſt pręceptum meū vt diligatis inuicem. Dominus mittens apoſtolos in exercitu contra diabolum: in quo neceſſaria eſt cōcoꝛdia/ ne vnus pꝛodat alium: ꝛ vt concoꝛditer ꝛ vnanimiter aggrediant̄ pugnam/ tradidit eis pręceptū dilectionis: quę eſt mater concoꝛdię/ ꝛ per conſequens victoꝛię: quia omnis pugna vnanimiter aggreſſa victoꝛiam parit. Ideo eccleſia dicitur terribilis vt caſtroꝛum acies oꝛdinata: Cant. vj. a. De qua dilectione dicit̄/ Col. iij. c. Super omnia hęc charitatem habentes quę eſt vinculum ꝑfectionis: Ad quā tenent̄ ſpecialiter ꝛ pꝛincipaliter clauſtrales ꝛ religioſi: Quę eſt in trib⁹: de quibus Matth. xvj. d. Si quis vult venire poſt me abneget ſemetipſum ꝛc. Et alibi: Ni ſi qui renunciauerit omnibus quę poſſidet ꝛc. Se enim et ſua ꝛ ſuos debet abnegare hō: qꝛ tria fac̄ dilectio dei: dilectio ſui: dilectio ꝓximi. Dilectio dei facit abnegare ſua. Uñ. ij. Coꝛ. viij. b. Scitis gratiam domini noſtri ieſu chꝛiſti: quoniā cum diues eſſet/ pꝛopter nos egen⁹ factus eſt. Sed vnū beneficiū petit aliud cōſimile: Unde ſi eum diligimus/ iuſtum eſt vt et nos pꝛopter dilectionem eius noſtra relinquamus. Quod ſignificatum eſt. j. Reg. xxij. a. vbi habetur: Abijt dauid et fugit in ſpelūcam odollam: quod cum audiſſent fratres eius ꝛ omnis domus patris eius/ deſcēderūt ad eum illuc: Unde pꝛopter eum exhęredauerūt ſe cum eo. Odolla autem interpꝛetat̄ teſtimonij pꝛobatio. Quādo enim homo ſequit̄ chꝛiſtum ꝛ exhęredat ſe pꝛo eo/ teſtimonio pꝛobat ꝙ ipſe diligit deum. Sicut enim mulier habens munuſcula ab adultero ꝓijcit ea ne diſpliceat viro ſuo: ſic anima munera mundi pꝛoijcere debet ne chꝛiſto diſpliceat: ꝛ maxime religioſi hoc facere debent: quia ſicut dicit̄. ij. Machab. xij. g. Inuenerunt ſub tunicis interfectoꝛū de donarijs idoloꝛum quę apud iāniam fuerūt: a quibus lex pꝛohibet iudęos. Et ſequit̄ ibi: ꝙ omnib⁹ manifeſtū factū eſt eos ob hāc cauſam coꝛruiſſe. Iānia interpꝛetatur mare: ꝛ ſignificat mūdum: cui⁹ donaria ſunt iudęis: id eſt religioſis moꝛtifera. Unde per iſtos ſignificant̄ illi qui

Moraliter

Luc. 14. g.

a ſicut dilexi vos. Maiorem
b hac dilectionem nemo habet
c quā vt animā ſuam ponat quis
d pro amicis ſuis. Vos amici
e mei eſtis/ ſi feceritis que ego
f precipio vobis. Iam non di/
g cam vos ſeruos: quia ſeruus
neſcit quid faciat dominus

☞ a Sicut dilexi vos: id eſt gratuito et ſancto et affectuoſo
amore: non ſicut homines inuicem ſe diligunt/ vel naturaliter/
vel carnaliter/ vel vocaliter. Unde Auguſtinus. Diffinit ple/
nitudinem mutue dilectionis quā nos habere precipit/ dicens:
b Maiorem hac dilectionē nemo habet: id eſt ma/
ius ſignum vel effe/
ctum dilectionis.
c Quā vt animā
De pe. diſ. 2. c. qui vult. De renūc. c. niſi. §. verum — ſuam ponat quis
pro amicis ſuis:
id eſt pro illis quos
amant. Aug⁹. q. d.
hanc habui/ et volo
vos habere: vt ſicut poſui animā pro vobis: ita vos pro fra/
tribus/ vt me imitemini: ſed non mihi comparemini. Chryſo/
ſtomus. Per hoc oſtēdit q hec receſſio non eſt odij: ſed amo/
ris. q. d. admirari et laudare me oporteret: non triſtari vel tre/
mere: quia pro vobis eſt q pono animam. ſ. x. b. Bonus pa/
ſtor animā ſuam dat pro ouibus ſuis. d Vos amici mei
eſtis. Sic continua. Dixerat q animā ſuam ponat pro ami/
cis ſuis: poſſent ergo dicere: nos ſumus ſerui non amici: ideo
dicit: Vos amici mei &c. Uel ſic. Pro amicis pono ani/
mā: quia mea paſſio erit vtilis amicis tm/ et illis qui voluerint
ad amicitiam meam reuerti: ſitis ergo amici: id eſt amantes
me: et hoc per mandatorū obſeruationem. Et hoc eſt qd dicit:
d Vos amici mei eſtis: id eſt vos eſſe oſtenditis. e Si
feceritis que ego precipio vobis. Probatio enim di/
lectionis/ exhibitio eſt operis. ſ. xiiij. c. Si quis diligit me ſer
monem meū ſeruabit. Uel ſic: d Vos amici mei eſtis:
id eſt ego amo vos: e Si feceritis que ego precipio
vobis: id eſt ſi amatis inuicem/ et alia q iuſſero feceritis. Et
quia iam fecerant mandata et facere proponebant/ ſubdit ſi/
gna ſue dilectionis ad eos: f Iam non dicam vos ſer
uos/ vel/ dico: ſicut iudei qui ſeruiliter fecerūt mandata dei.
Et loquitur de apoſtolis pro tempore quo fuerunt a ſpiritu
ſancto inflammati ad amorem. g Quia ſeruus neſcit
quid faciat domin⁹ eius: id eſt ſecreta domini ſui. Ro.
viij. c. Non accepiſtis ſpiritū ſeruitutis iterum in timore &c.
☞ Vos autem dixi

Moraliter * moriuntur in proprietate. Et habet de hoc Joſue. vij. a. de
achor. ſ. q tulit de anathemate hiericho: Et dicit in eodē. vij.
d. q tulit palliū coccineum valde bonum: et ducentos ſiclos
argenti: regulam quoq auream: Per que deſignantur tria
genera proprietatum in religioſis: in veſtibus inordinatis: in
pecunia: i libris. Dilectio ergo dei facit huiuſmodi abnegare.
Dilectio ſui facit vt abneget ſe: ſicut quādo aliquis caſtrum
habet quod non tenet de aliquo et diligat illud et timet perde/
re: quando non poteſt illud defendere per ſe/ accipit illud ab
aliquo potente faciens ei homagium vt iuuet eum. Dicit au/
tem cōmuniter: bonum caſtrū cuſtodit/ qui corpus ſuum cu/
ſtodit. Dico autem q multo melius caſtrum cuſtodit qui vo/
luntatem ſuam et cor cuſtodit: quā ſi nō habeat: inimicus no/
ſter diabolus nihil poteſt contra nos. Unde Pſ. Me expe/
Pſ. 118. ctauerūt peccatores vt perderent me. Numeri. xxi. f. Ignis
egreſſus ē de eſebon/ qd interpretat cogitatio merois: et flāma
de ſeon/ quod interpretatur germen voluntatis. Ponat ergo
clauſtralis caſtrum voluntatis in manu alterius: nunq enim
peccabit q̄diu habebit caſtrum illud in alterius cuſtodia: ſed
diabolo temptāti dicere poterit: vade ad prelatum meum qui
caſtrum illud poſſidet et clauem habet. Sed quidam ſunt qui
ſtatim quando cōmiſerunt ſuum caſtrum alij et fecerunt homa
gium/ volunt illud rehabere. De quibus beatus Bern. Quid
ſemel vos nobis cōmiſiſtis: quid iterum de vobis vos intro/
mittetis: Dilectio proximi facit ſuos abnegare: ſicut quando
guerram habet aliquis et timet ne amici ſui aliquid amittant
ſi ſe cum eo teneant abiurat eos/ vel facit q ſui ſe abiurēt. Qd
ſignificatum eſt. j. Reg. xxij. a. vbi dicit dauid ad regem mo/
ab: Maneat oro pater meus et mater mea vobiſcum/ donec
ſciam quid faciat mihi deus: Et reliquit eos ante faciem regis
moab. Sic debet relinquere ſuos qui vult ſaluari: quia amici
ſunt impedimento fugientibus. Unde Exod. iiij. f. quando
moyſes ſecum tulit vxorem ſuam et filios ſuos: cum eſſet i iti/
nere i diuerſorio/ occurrit ei dominus et volebat eum occide/
re: et ideo remiſit eos. Unde et dominus. j. xix. c. Dimiſit
matrem et ſuos diſci/
pulos quando aſcen
dit in crucem: ſic de/
bet facere qui cruce
penitentie vel religi/
onis aſcendere vult.
Et hoc eſt qd addit:
a Sicut dilexi
vos: quia propter nos ſemetipſum abnegauit et ſua et ſuos.
Semetipſum. Phil. ij. a. Exinaniuit ſemetipſum formam
ſerui accipiens. Item ſua. ij. Corinth. viij. b. Propter nos
egenus fact⁹ eſt. Et ſuper illud. ſ. xiiij. d. Uenit princeps mū
di huius et in me non habet quicq: dicit Glo. Noluit domi/
nus habere qd perderet: paup enim venit ne haberet diabo/
lus quid auferet. Matth. viij. c. Fili⁹ hominis nō habet vbi
caput ſuū reclinet. Suos etiā reliquit et quaſi abnegauit pt
nos. Matth. xij. g. Que ē mat mea: et q ſūt fratres mei: De
his dicit Hiere. xij. b. Reliqui domū meam: id eſt cogitatio/
nem meam/ meos. ſ. dimiſi hereditatem meā/ mea. ſ. dedi di/
lectam animā meam in manus inimicorum eius: id eſt vitam.
De quo: b Maiorem hac dilectionem nemo ha/
bet &c. Et ponūtur in hac ſerie ſigna plura dilectiōis chriſti
ad nos: ſicut in prima expoſitione diximus. Hoc etiam debe/
mus facere pro chriſto/ vt animā: id eſt volūtatem propriam
deponam⁹ pro eo: qd inter omnia difficillimū eſt. In hoc eni
tertio ſigno defecerūt magi: id eſt magni et ſapientes in clau/
ſtro: Exod. viij. c. Et. j. Reg. xvij. f. Tulit ergo dauid vnum
lapidē et funda iecit et circūducens percuſſit eum in fronte. Per
quinq lapides quos accepit dauid/ intelligunt quinq q ſunt
principaliter in religione. Tres primi ſunt abrenūciatio triū
in voto. Quartus lapis eſt cultus diuini diligens obſeruan/
tia: ad quod pertinet quicquid conſtitutū eſt in religione de
officio diuino. Quintus eſt cōuerſationis cauta et ſuperabun
dans honeſtas: ad quod ptinet quicquid eſt in victu/ veſtitu/
receptione hoſpitū: et huiuſmodi. His lapidib⁹ debet arma/
ri dauid: id eſt qui intrat clauſtrum pugnaturus contra dia/
bolum: Sed vno iſtorū: id eſt abrenunciatione proprie volū/
tatis occidit philiſteus: id eſt diabolus ipſe. d Vos ami
ci mei eſtis: ſi feceritis que ego precipio vobis. De
hoc dicit ſatis. ſ. xiiij. c. Si quis diligit me ſermonem meum
ſeruabit &c. Et nota etiam q hic ponūtur tria ſigna dilectio/
nis. Primū eſt anime diſpoſitio: ibi: Maiorem hac dile
ctionem. Secundum preceptorum obſeruatio: ibi: Vos
amici mei &c. Tertium eſt ſecretorū domini participatio:
ibi: Vos autē dixi amicos: quia oīa &c. Primū eſt in
patientia et ſuſtinentia malorū/ etiam mortis pro amico. Se/
cundū in operatione bonorum. Tertium eſt in receptione ſpi
ritualium conſolationū. De primo dicitur Luc. xxi. d. In
patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Judic. v. a.
Qui ſponte obtuliſtis animas veſtras periculo/ benedicite
deo. Eſa. xlix. ſm aliam litteram: Sanctificate eum qui de/
ſpicit animam pro amico ſuo. Et hec eſt vera amicitia. Unde
Eccl. xxij. d. A facie amici non me abſcondam: et ſi mala mi/
hi euenerint per illum ſuſtinebo: Ecce primum. ſ. mala pati:
etiam mortem pro amico. Eccl. vij. d. Mortuo non prohi/
beas gratiam. Secūdum eſt mandata eius agere. Charitas j. Cor. 13. b.
enim non ſolum patiens eſt ad ſuſtinendum: ſed benigna ad
agendum. Hoc requirit dominus/ dicens: d Vos ami/
ci mei eſtis/ ſi feceritis &c. j. Joh. iij. d. Non diligamus
verbo et lingua: ſed opere et veritate. Tertium eſt ſecreti ami/
ci participare. Prima duo pertinent ad meritum: hoc tertiū
eſt pregustatio premij/ quando dominus in oratione reuelat
ſecreta ſua: et dat conſolationes ſuas. Oſee. ij. c. Et ducam
eam in ſolitudinem: et ibi loquor ad cor eius. De hoc dicitur:
* Vos autem dixi amicos:

h a Uos autē dixi amicos: quia omnia quęcūqȝ audiui a patre meo: ego homo ad opus hominū/ c Nota feci vobis. Uera enim amicitia apparet in reuelatione ſecretorū. Unde Amos.iij.b. Non faciet dominus verbū niſi reuelauerit ſecretū ſuū ad ſeruos ſuos ꝓphetas. Gen̄.xviij. c. Num celare potero quicqȝ abraā? Sed quid eſt ꝙ dicit: Omnia quęcūqȝ ⁊c̄. Contrariū eīn videt illud.j.xvj.c. Multa habeo vobis dicere: ſed non poteſtis portare mō. Solutio. Sicut dicit Chryſoſtom⁹: nihil aliud per hoc.i. omnia: et per hoc.i. audiui/ conſtruit/ qȝ qm̄ nihil alienum a patre loquit/ ſed quę ſunt patris: quia ꝓ hoc maxime videtur eſſe diſcipulorū ⁊ amicorū.ſ. ineffabilia.i. ſecreta dicere: et hac ait digni effecti eſtis cōmunione. Omnia/ autē cū dicat/ quęcūqȝ/ eos audire oportebat/ dicit. Auguſtin⁹ dicit: Omnia quęcūqȝ audiui ⁊c̄. loquit pro tempore futuro. Dicit eīn ſe feciſſe/ quę ſcit ſe facturum in reſurrectiōe: vbi beati erūt in anima ⁊ in corpore. Et eſt ſenſus: b Omnia quę audiui a patre meo nota feci: id eſt nota faciā/ vobis: id eſt meipſum qui ſum a patre: ⁊ in me omnia vobis reuelabo. Interliñ. ſic legit: b Omnia quę audiui/ ego hō ad opus hominū: id eſt omnia neceſſaria vobis. Solet etiā ſic exponi: b Omnia quęcūqȝ audiui: id eſt oīa quęcūqȝ vobis nota feci/ audiui a patre. Deinde ponit aliud ſignum ſiue argumentū dilectionis ſuę/ dicens: d Non vos me elegiſtis/ prius diligendo: e Sed ego elegi vos: id eſt dilectioni veſtrę p̄cucurri.j. Joh.iiij.b. Prior dilexit nos. f Et poſui vos: id ē plantaui in me. Et ſeruat adhuc metaphorā vitis. Ut eatis: id eſt

a eius. Uōs autē dixi amicos:
b quia ōmnia quęcūqȝ audiui
c a patre meo/ nōta feci vobis.
d Nōn vos me elegiſtis: ſed
e egō elegi vos/ ét poſui vos
f

Aliter Uel/ e Ego elegi vos/ de peccato: vel de maſſa malorꝫ: vl' de ſynagoga iudęorꝫ ſeparādo: f Et poſui vos/ in gratiā vel in apoſtolatū

Aliter * a Uos autem dixi amicos: quia omnia quęcūqȝ audiui ⁊c̄. Dominus enim ſeipſum ⁊ omnia in ſe neceſſaria reuelat. In hoc ſtatu amicitię erat eſaias/ cum dicebat Eſa.

Ps.147. xxiiij.c. Secretum meū mihi ⁊c̄. Ps. Non fecit taliter omni nationi: ⁊ iudicia ſua ⁊c̄. Amos.iij.b. Non faciet dominus verbum: niſi reuelauerit ſecretū ſuum ad ſeruos ſuos ꝓphetas. Gen̄.xviij.c. Nū celare potero abraam ⁊c̄. Baruch.iiij. a. Beati ſumus iſrael: quia quę deo placēt manifeſta ſunt nobis. Sed maxima ingratitudo ⁊ proditio eſt quando aliquis ꝓdit ſecreta amici. Ita faciūt illi q̄ diuinas cōſolatiōes i oratione recipiūt: ⁊ ſtatim alijs ad oſtentationē ꝓdunt. Contra qđ dicit Prouerb.xxv.a. Gloria dei eſt celare verbū. Jō dicebat eſaias: Secretū meū mihi/ retinebo.ſ. Eccl̄i.xxij.d. Eſt cōcordatio ad amicū/ excepto cōuitio et improperio ⁊ ſupbia ⁊ myſterij reuelatione ⁊ plaga doloſa. Prouer.xx.c. Ei q̄ reuelat myſteria ⁊ ambulat fraudulēter ⁊ dilatat labia ſua/ ne cōmiſcearis. Uel aliter poſſunt hęc tria aſſignari: vt mandatorꝫ obſeruatio ꝑtineat ad incipientes/ et eſt ſatis de decē p̄ceptis: Cōſiliorꝫ reuelatio/ ad ꝓficiētes: et dicant cōſilia dñi q̄ abſcōdita erant in veteri lege: q̄ dicit dñs Math.v.a. Beati pauperes ſpū ⁊c̄. Beati qui lugent ⁊c̄. Hęc eīn ſecreta ignorabat mūdus: ⁊ adhuc ignorant mūdani. Tertiū: id eſt aīę expoſitio/ ad pfectos et ꝑuenientes. Et nota ꝙ circa iſtū locū loquit Chryſ. de amore dñi: ⁊ ꝑ cōtrariū de auaricia ⁊ amore mūdi dicēs: Quia magnū qđ eſt ⁊ inexpugnabile amor ⁊ nō verbū nudū oñdam⁹. Per opa eīn ipſe chriſt⁹ inimicos exiſtētes recōciliauit: nos amici facti in amore eius: ipſe incepit/ nos ſaltē ſeq̄mur ipſū: in ꝓpriū locū amat nos/ nos ſaltē i id qđ expedit nob amem⁹ eū: ipſe iimicos exiſtētes dilexit/ nos ſaltē amicū exiſtētē amem⁹. Sed nos ɔtraria facim⁹. Propt nos eīn blaſphemat de⁹: ꝓpter rapinas ⁊ auaricias nr̄as orbē terrarum aſſumpſit vniuerſū hęc ęgritudo auaricię et omniū detinet aīas. Hiere.vj. a. A minori vſqȝ ad maiorē ⁊c̄. A chriſto redēpti ſum⁹ ⁊ auro ſeruim⁹: chriſti dñatiōe ɔ̄fitemur/ ⁊ mámonę oī deſiderio obedim⁹: ⁊ gen⁹ ⁊ delectationē ⁊ naturā ⁊ leges ⁊ oīa ignoram⁹ ꝓpt aurū. Si ɔcupiſcibile aurū honoratos facit: multo magis cęlū. Sed dicet aliquis: deridetur inops etiā ſi virtuoſus fuerit. Sed nō apđ homies deridet/ ſed apud inſenſibiles ⁊ irrationales. Jō neqȝ eīn ſi deriderent q̄dē te aſini ⁊ acclamarēt colij ſapientes ꝓ oēs laudarēt/ curares: ſi rex terren⁹ te laudaret/ paruā curā haberes de hominib⁹ vilib⁹ ſi te deriderēt. Si ergo dñator te laudat: cur cachadorꝫ ⁊ canopū laudationes inquiris? Item vſqȝquo in gurgite vertimur: vſqȝquo ſtultos ⁊ guloſos ſtatuim⁹ noſtros iudices ⁊ cōſideratores? Tales.ſ. guloſi ⁊ ſtulti eos q̄ in alea ludunt ⁊ ebrios ⁊ eos q̄ ventri viuūt examinare poſſunt: virtutē autē et maliciā neqȝ ſomno imaginari poſſūt: Quō ergo tales facim⁹ examinatores ꝟtutis? Proptea nūqȝ ꝑueniem⁹ ad arcē virtutis: quia inexpertis ⁊ indoctis cōcedimus noſtra iudicare. Illi ꝓ nō ſm rationē ſed ſm ꝓpriā indiſplicibilitatē examināt ⁊ iudicant. Item Chryſ. Sapiētię ⁊ patientię ⁊ omnis philoſophię magiſtra nobis ē inopia: qr ⁊ laçar⁹ cū inopia viuebat ⁊ coronat⁹ ē: Luc̄.xvj.f. Et iacob pane ſolo potiri cupiebat: Gen̄.xxviij.d. Et ioſeph in vltima inopia fact⁹ eſt: ſed non ſolū ſeruus erat ſed ⁊ vinct⁹/ ⁊ ꝓpterea magis eū admiramur: ⁊ nō ita eū laudamus cū frumentū diſtribuebat vt cum carcerē habitabat: non cum diadema circūferebat ſed cū catenam: nō cū in throno ſedebat ſed cū inſidias patiebat ⁊ vendebat. Sequit: d Non vos me elegiſtis/ prius diligendo: e Sed ego elegi vos: id eſt a culpa ſeparaui. f Et poſui vos: id eſt in ſtatu gratię plantaui.

Chryſ. Forte aliqs veſtrū dicet: per vnā quāqȝ diē de auaricia diſputas? Utinam ⁊ ſm vnāquāqȝ noctē poſſem h facere: vtinā ⁊ in forū aſſequētē ⁊ in mēſam ⁊ vxores ⁊ amicos ⁊ filios et famulos ⁊ agricolas ⁊ ruſticos et ipſū pauimētū ⁊ parietes eſſet poſſibile hāc ſp reſonare vocē/ vt ſaltē parū ita remittere mus auaricias.

* Ut ſic eatis bene

Vel aliter: e Sed ego elegi vos ⁊c̄. Predicatores eīn debēt eſſe electi/ vt cūctos in vita tranſcēdāt: ⁊ poſiti.i. plantati et firmi in aduerſis vt oīa in patiētia ſupent ⁊ vincāt. De primo dicit.j. Reg̃.x.d. Stetit ſaul in medio populi et altior fuit vniuerſo ꝑplo ab humero ⁊ ſurſum. Et ait ſamuel ad omnē populū: certe videtis quē elegit dñs ꝙ nō ſit ſimilis ei in oī populo. De ſecūdo habet.j. Theſſal.iij.a. Nemo moueat i tribulatiōib⁹ iſtis: Ipſi eīn ſcitis ꝙ in hoc poſiti ſum⁹. Locus ergo iuſtorū eſt tribulatio. Eccl̄s.x.a. Locum tuū ne dimiſeris/ recedendo.ſ. ab eo: vel cadendo in eo: ſicut malus Aliter

* miles eſt qui

Itē poteſt hoc eſſe thema in electione: e Ego elegi vos ⁊ poſui vos ⁊c̄. Eligit quis per cōmunem aſſenſum: ponitur per confirmationē. Et nota ꝙ quidam non eligunt a domino ſed a ſeipſis: vel ſe ingerunt ⁊ violenter intrudūt in pręlationem: qui dicunt Amos.vj.d. Nūquid non in fortitudine noſtra aſſumpſimus nobis cornua? Alij ab homine ꝓpter cōmodū temporale. Unde Eſa.iij.a. Ueſtimentū tibi ē princeps eſto noſter. Et.Jo.vj.b. Uoluerūt eū rapere in regē: quia ſaturauerat eos panibus. Alij eliguntur ex diabolo: vt qui ex inuidia eligunt vt alius expellat: Sicut hieroboam electus fuit: ⁊ roboam expulſus.iij. Reg̃.xij.c. Alij eligunt a carne: quia nepos vel cognat⁹. Et talis fuit abimelech: Judic̄.ix. a. Conſiderate/ quia os veſtrum et caro veſtra ſum. Alij eliguntur a mundo: ſicut ſaul.j. Reg̃.viij. dicitur ꝙ quęrebat aſinas patris ſui: ⁊ electus eſt in regem. Ita multi dicūt: iſte bene cuſtodiet iura eccleſię noſtrę: ⁊ bene procurabit negocia noſtra: bene quęret aſinas/ nō animas: ⁊ noſtra defendet: quia potens eſt/ vel nobilis/ vel magnus placitator. Et licet non directe a domino eligantur/ tamen aliquando a domino ponūtur: quando ſcȝ confirmant ab alijs bona intentione. Aliunde autem a domino eligūtur aliqui: quando ab alijs electi bona intentione/ ipſam electionē habent in patientia. Sed tamen quādoqȝ non ponunt a domino: vt quando cōfirmantur timore vel precib⁹ quę ſm deū peius eſt munerib⁹. Sed quidam a domino ⁊ eliguntur ⁊ ponūtur: De quibus Ps. Beatus quem elegiſti ⁊c̄. Et de his dicit: f Et poſui vos Ps.64.

* vt eatis: nō dicit

ꝟ vitis. a Ut eatis: id eſt creſcatis in virtute: ſicut dicitur planta ire: id eſt creſcere et ꝓpagines mittere. Uñ Oſee. xiiij. c. Ibūt rami eius vt libani. b Et fructū afferatis: vel ſm Chryſ. feratis / in operatiōe. ſ. c Et fructus veſter maneat / in celeſti retributione.

Aliter ꝟ vel in apoſtolatum:

a Ut eatis: id eſt extēdamini p orbem vniuerſum: ſm illud

ᵇ vt ᵃeatis ᶜet fructum afferatis: ᶜ et fructus veſter maneat:

Ps. 79. Ps. Extendit palmites ſuos vſq; ad mare. b Et fructū afferatis / per cōuerſionem hominū. c Et fructus veſter maneat: id eſt inde habeatis gaudium et premiū eternum. Uel ſm Chryſoſtomū. i. ſtabilis ſit fides eoꝝ quos cōuerteris. q. d. Non ſolum dilexi vos / ſed etiam vbiq; terrarum benefeci palmitibꝰ veſtris ⁊ ſtabiles faciā. Cōfidite ergo / qꝛ ſi ꝟ fructus veſter manet /

Moraliter ✱ a Ut / ſit / eatis / bene volēdo: b Et fructū afferatis / bene operādo: c Et fructus veſter maneat / pſeuerando. Iſtud autem poteſt dici p̄dicatoribus: in quo notatꝰ quales debēt eſſe / ⁊ quid debeāt agere. Quales debeāt eſſe: quia debēt eſſe electi ⁊ poſiti ſiue plantati. Electi: id eſt ſeparati ab omni carnalitate ⁊ vanitate: plātati ⁊ firmati in veritate. Electi a malo: poſiti in bono: ſeparatū eſſe a peccato oportet qui predicat peccata vitanda. Unde Roma. ij. d. Qui predicas nō furandū furaris: qui dicis nō mechandum mecharis: qui abominaris idola / ſacrilegiū facis. Itē Turpe eſt doctori cū culpa redarguit ipſum. Item qui p̄dicat bonum faciendum / debet ⁊ ipſe facere: ⁊ in hoc poſitꝰ eſſe. Act. j. a. Cepit ieſus facere ⁊ docere. Eſa. xlij. d. Qui vides multa / nōne cuſtodies? Item Eſa. xlviij. b. Infrenabo te laude mea: id eſt p̄dicatione / ne intereas: id eſt ne facias oppoſitū eius qḋ p̄dicas. Job xxxix. c. Circūdabis collo eius hinnitum: id eſt p̄dicationem que ligat hominē. Prouerb. vj. a. Illaqueatꝰ es verbis oris tui. Roma. x. d. Nihil audeo loqui eorum que per me non efficit chriſtus.

Aliter ✱ miles eſt qui deijcitur ad ictum mollis caſei. Sic ergo patet quales debēt eſſe. Quid aūt debeāt agere / ſubditur: a Ut eatis. ſ. p̄dicādo. b Et fructū afferatis / per cōfeſſiones audiendo. c Et fructus veſter maneat. q. d. facite vt ſtabilis ſit fructus conuerſorū ꝓ eis intercedendo. Et nota ꝙ dicit: eatis / in mundū. ſ. ad p̄dicandum: ſicut iacob miſit filios ſuos in egyptum propter frumentū. Geñ. xlij. a. Audiui ꝙ triticum venundetꝰ in egypto: quare negligitis: deſcendite ⁊ emite. Sicut etiā moyſes miſit exploratores in terrā chanaan. Numeri. xiij. b. Cōfortamini et afferte nobis de frugibus terre. Et nota ꝙ beniamin non iuit: quia iuuenis ⁊ ei timebatꝰ a patre. Item nota ꝙ nunq̄ iuit iſaac in egyptum / ſed iacob iuit: in quo notatur ꝙ ad predicandum non debent mitti niſi maturi etate ⁊ moribus ſiue cōuerſatione. Unde ⁊ per beniamin qui nō mittitur ſed domi tenetur / ſignificantꝰ iuuenes etate. Per iſaac qui interpretatꝰ riſus / ſignificantꝰ diſſoluti moribus ⁊ cōuerſatione. Item nota ꝙ vnus e fratribus in egypto retinetur / alijs redeuntibus ⁊ referentibus frumentū: per quē ſignificantꝰ quidā predicatores qui conuictu ſecularium maculantꝰ et non reuertuntꝰ / ſicut coruus ad cadauer illectus non redijt ad arcam. Sic ergo habes tria genera filiorum iacob. Unus domi retinetur: alij miſſi fructum deferunt: quidam ab egyptijs detinetꝰ. Ille qui domi retinetur ſignificat illos qui officio diuino ⁊ contemplationi relinquūtur: illi qui vadunt ⁊ fructum afferūt / bonos predicatores: ille qui remanet in egypto predicatores ſecularibꝰ irretitos. Hi ſignificantꝰ per illos tres. ſ. xj. mariam / marthā / ⁊ laçarū. Per mariā ſignificantꝰ penitētes vel cōtemplatiui: Per marthā q̄ miniſtrat / p̄dicatores boni: Per laçarū infirmū vł ligatū inſtitis ī ſepulchro carnalis voluptatis / p̄dicatores infructuoſi. Dicit ergo: Poſui vos: quod eſt contra illos qui officio predicationis ſe ingerunt. Hiere. xxiij. d. Ipſi currebant ⁊ non miſi eos. Ro. x. c. Quomodo predicabant niſi mittantur? Heb. v. a. Nemo aſſumit ſibi honorē ſed qui vocatur a deo tanq̄ aaron. Job. xxxviij. a. Nūquid mittes fulgura et ibunt ⁊c. a Ut eatis: quod eſt contra illos qui in locis ꝓpinquis ⁊ ciuibus vbi ſunt / predicare volūt: nec extra procul vbi ſunt ignota hoſpitia: Quod eſt cōtra illud Matth. ix. d. Circuībat ieſus ciuitates ⁊ caſtella. Hiere. xxxj. b. Annūciate in inſulis que procul ſūt ⁊ dicite ⁊c. b Et fructū afferatis: vel ſm Chryſoſtomū feratis. Quidā enī afferunt fructum ſed nō ferunt: qui deum laudant de alienis bonis. Quidam autem ferunt ſed non afferunt: qui de bonis ſuis deū non laudāt: ſed propriā gloriam querūt: Et ſunt ſicut pauo / omnia oua ſua ⁊ fetus ſuos comedit quando pōt: Ita faciunt qui mercedem ſuam ſtatim querunt de ſuis operibus. Unde Matth. vj. a. Amen dico vobis receperunt mercedem ſuam. Debemus ergo ferre fructum operādo: et alios ꝓ poſſe ad penitentiam cōuertendo: ⁊ fructum afferre ex omnibus laudando. Ezech. j. d. Animalia ibant ⁊ reuertebantꝰ. Uel aliter. Quidā mittunt fructum domino / ſed nō afferunt: illi. ſ. qui alios ſaluantes detrimentū ſui faciūt. Sed ille affert fructum: qui ſe ⁊ alios ſaluat. Geñ. iiij. a. ſm aliam litteram: Nōne ſi recte offeras / recte autem nō diuidas / peccaſti. Geñ. xxvij. a. Affer mihi de venatiōe tua. Qui enim affert / cum reuenit quā affert. Sic docet apoſtolus fructum afferre. j. Timoth. iiij. d. Attende tibi et doctrine: inſta in illis: Hoc enim faciens ⁊ teipſum ſaluum facies ⁊ eos qui te audiunt. c Et fructus veſter maneat: Cōtra illos qui fructum quem fecerunt ſtatim amittunt per oſtētationem ⁊ gloriationē. Unde Ps. Dedit erugini fructꝰ eoꝝ et labores eoꝝ locuſte. Oſee. vij. c. Comederunt alieni robur eius. Item Deut. xxviij. d. Fructus terre tue et omnes labores tuos comedet populus quem ignoras. Ps. 77.

ꝟ vt eatis: Nō dicit ſedeatis vel iaceatis: ſed / eatis: In quo notatꝰ labor ad quem eliguntur. b Et fructum afferatis: In quo notatur ꝙ debet eſſe labor eorum fructuoſus. Sap. iij. d. Bonorum laborum glorioſus eſt fructus. c Et fructus veſter maneat: In quo notatꝰ ꝙ debet eſſe labor perſeuerans ⁊ aſſiduus. Ad laborem ergo fructuoſum ⁊ continuū vocantꝰ qui proficiuntꝰ et eliguntur a deo. Ad fructuoſum: cōtra illos qui laborant in litibus ⁊ cauſis / vel in lucris / vel in peccatis. Exod. xviij. c. Stulto labore conſumeris tu et populus iſte ⁊c. Eccls. x. c. Labor ſtultorum affliget eos. Item Eccls. vj. c. Omnis labor hominis in ore eius: et anima eius non implebitur bonis. Item ad continuum laborem vocantur: contra remiſſos ⁊ deſides: De quibus dicit Ps. Dormitauerunt qui aſcenderūt equos: id eſt poſtq̄ dignitates obtinuerunt: cum tamen alibi dicatur: Non dormitabit neq; dormiet qui cuſtodit iſrael. Act. xiij. a. Segregate mihi paulum et barnabā in opus ad quod aſſumpſi eos. In opus dicit: non in ocium. Item. j. Timoth. iij. a. Qui epiſcopatū deſiderat / bonū opus deſiderat. Et dicit Gregorꝰ in paſtorali. Notandū ꝙ illo tempore hoc dictum eſt / ꝙ plebibꝰ quiſquis p̄erat / primus ad martyrij tormentū ducebatꝰ: tūc ergo laudabile fuit epiſcopatū querere / quando per hunc quemq; dubium non erat ad ſupplicia grauiora peruenire. Judic. xj. a. Ueni et eſto princeps noſter et pugna contra filios āmon. Ad pugnandū enim aſſumuntꝰ non ad pauſandum. b Et fructū afferatis / animarū: non temporaliū. Oſee. viij. b. In telis aranearū erit vitulus ſamarie. Item / Fructū afferatis: non auferatis vel colligatis: qꝛ ſubditis deberēt dare / non auferre. Sed multi ſunt tonſores / non paſtores: cum tamen dicatur Petro: Paſce oues meas: non tonde. j. xxj. c. Unde prelatis noſtri tp̄is potius debet poni in manu falx q̄ baculꝰ paſtoralis: quia ad metendū ſunt electi / ſubditos metunt. Uel / Fructū afferatis / bona opa faciēdo. Sed multi ſūt q̄ nec alios facere pmittūt bona. Matth. xxiij. b. Nec intrabitis nec alios intrare pmittitis. c Et fructus veſter maneat: cōtra quoſdam / qui in primo anno plantonis boni ſunt ⁊ feruentes ⁊ ſolliciti circa gregem ſuum: ſed in ſecūdo tepeſcunt: in tertio autem omnino tepidi facti ſunt: Et tunc inuadit diabolus gregem. Daniel. j. a. Anno tertio ioachim

ꝟ regis iude venit

Ps. 75. Ps. 114. Aliter

ꝟ fructus veſter manet/ multo magis vos. a Ut quōcūq̄ petieritis ⁊c̄. q.d. dico vt fructum afferatis: vt ſic merito operum ⁊ laborum exaudiamini. Et hoc eſt: Ut quōcumq̄ petieritis patrē: apud quem principij auctoritas: b In nomīe meo. Hoc dicit/ ne credat̄ i filio minoritas. c Det vobis: vel ſm̄ Chryſoſtomū/ dem vobis. Unde dicit Chryſoſtom⁹. Eius qui petitur eſt facere vel dare: ſi ergo petitur pater/ qualiter fili⁹ dat vel facit? Reſpōdemus: vt diſcas quoniā nō minor filius ſed equalis. Et habetur ſimile. ſ. xiiij. b. Quodcūq̄ petieritis patrem in nomine meo hoc faciā. Et nota q̄ per multa oſtēdit dominus amorem ſuum ad eos. Primo in patiendo ꝓ eis que patiebat̄ tunc: ibi: Maiorem hac dilectionē ⁊c̄. Secūdo in dicēdo ſecreta prīs: ibi: Oia quecūq̄ audiui ⁊c̄. Tertio in ꝑcurrendo ad amicitiam: ibi: Non vos me elegiſtis ⁊c̄. Quarto in largiendo eis magna bona ⁊ cōſeruādo fructum eorum

Jo.13.b. ⁊ ꝓpagando: ibi: Poſui vos vt eatis ⁊ fructum ⁊c̄. Quinto in exaudiendo eoꝝ ꝑces ⁊ deſideria: ibi: Ut quodcūq̄ petieritis ⁊c̄. Oſtenſa ergo ſua dilectione ⁊ modū diligēdi nos/ exigit noſtrā/ dicens: d Hec mādo vobis vt diligatis inuicem: ſicut oſtēdi vobis me diligere vos. Chryſoſtom⁹ ponit hanc litterā: Hec locutus ſum vobis vt ametis vos inuicem. q.d. hec que dico vobis q̄.ſ. animā meam pono ꝓ vobis: ⁊ q̄ ad vos primus cucurri/ ⁊ alia ſigna dilectiōis: nō dico exprobrādo/ ſed magis vt in dilectionem vos inducam. e Si mūdus vos odit ⁊c̄. Auguſtin⁹. Cur ergo ſe mēbrum ſupra verticē extollit? Recuſas eſſe in corpore ſi nō vis odium mūdi ſuſtinere cum capite. Uel/ Si mundus vos odit ⁊c̄. q.d. dico vt diligatis inuicem: etiam inimicos diligite ⁊ ſufferte: ſcientes/ quia ⁊ ego mundū dilexi a quo tamen odia ſuſtinui. Et hoc ē: Si mūd⁹ ⁊c̄. Uel alit̄. Prius monuit eos vt ſe diligerent: hic monet vt inimicos letāter exemplo ſuo tolerent. Uel ſic. Prius monuit eos ad dilectionem:

1.Cor.13.b. ſed quia charitas patiēs eſt ⁊ benigna: ideo monet eos hic ad patientiā. Chryſoſtom⁹. Prius ad dilectionē induxit: deinde quia ꝑſecutionem pati a multis ⁊ exprobrari difficile erat et ſufficiēs vt animā excelſam humiliaret: ⁊ pauci exiſtētes turbabant̄ plebis tante debētes ꝑliū ſuſcipe/ ꝑliniēs ⁊ reſuſcitās animas eoꝝ/ dicit: e Si mūdus vos odit/ ſcitote.i. recogitate: f Quia me priorē vobis odio habuit. q.d. nō oportet dolere ſed letari de hoc q̄ odiūt vos iudei: q: p h̄ cōicatis paſſiōib⁹. Et eſt argumentū amoris. ſ. q̄ me amatis ⁊ amo vos: et ecōtrario dolere vos oportebit ſi diligeremini a mūdo: q: hoc eſſet ſignū amoris ⁊ cōformitas mūdi. Unde ſubdit: g Si de mundo fuiſſetis: mūdus/ vtiq̄/ qd̄ ſuū erat.i. ſibi cōſonū/ diligeret: quia ſimile applaudet ſuo ſimili ⁊ diligit. Itaq̄ ſi diligeremini a mūdo ꝑ interiora offerretis ſignū ⁊ oñſionē: diligeret falſa dilectiōe q̄ ſe falſo diligit: ſed vere odit q: odit naturā/ diligit vitiū. Sic̄. ſ. vij. a. Non pōt vos odiſſe mūdus me autē odit: q: ego teſtimonū ꝑhibeo de illo: h Quia vō de mūdo nō eſtis.i. nō eſtis mūdanis i malicia cōformes. i Sed ego elegi vos/ gratis ſepaui: k De mūdo: de quo aliq̄n fuiſtis. l Propterea odit vos mūdus. q.d. iuſticia veſtra eſt mūdani odij cauſa. m Memētote ſermonis mei. Aug⁹. Quia exemplo ſui q̄ ali⁹ melior nō eſt/ monuit ad ferēda odia mūdi: ſubdit quare eū in hoc debeant imitari: quia.ſ. ipſe eſt dñs/ illi ſerui: ideo cōmemorat qd̄ a ꝑncipio ſermonis ei⁹ dixerat/ dicens: Memētote ſermonis mei quē ego dixi vobis: ſ. xiij. b. Et ſicut tūc dixi inuitādo ad hūilitatē: ita ⁊ nō dico inuitādo ad ſuſtinēdā ꝑſecutionē. Et qs eſt ille ſermo? Ecce/ Nō ē ſeru⁹ ⁊c̄. Uel/ Sermonis mei/ illi⁹. ſ. ſupioris: ſcitote q: me p̄orē odio habuit. Et ſubdit cauſā: q: n Nō eſt ſeru⁹ maior dño ſuo. Et ita/ ſi me/ dñm/ ꝑſecuti ſūt: ⁊ vos/ ſeruos/ ꝑſequent̄: in quib⁹ etiā me ꝑſequunt̄. Chryſoſtom⁹. Oñdit eos zelotes ſui.i. imitatores maxime eſſe h̄: Q: diu eñ fuit chriſt⁹ in carne/ prelīū habuerūt ad eum iudei: q: vō tranſlatus eſt ad eos/ rurſus venit bellū tanq̄ ad heredes ⁊ imitatores eius. Et nō ſolū ꝑſequēt̄ factis/ ſed ⁊ inſidiabūt̄ verbis: Unde ſubdit: p Si ſermonē meū/ q̄ ſū magiſter: q Seruauerūt: id eſt obſeruauerūt/ vt. ſ. caperēt me in ſermone. r Et veſtrū ſeruabūt: q̄ eſtis diſcipuli.i. obſeruabūt: ſm̄ illud Ps. Obſeruabit peccator iuſtū. Hoc eñ de chriſto dicit̄/ Marc. iij. a. et Luc. xiiij. a. Et ꝟ illi obſeruabāt eum † Ps.56.

The printed line beneath: regis iude venit nabuchodonoſor rex babylōis i hieruſalē ⁊ obſedit eā. a Ut quodcūq̄ petieritis patrē in noīe meo det vobis. Qui fructuoſus eēt in operib⁹ exaudiretur defacili in oratiōib⁹. Iaco. iiij. a. Petitis ⁊ non accipitis/ eo q̄ male petatis: vt i cōcupiſcētijs vrīs inſumatis. Et require. ſ. eo. a. de hoc: Si manſeritis in me ⁊ verba mea in vobis manſerint: qōcūq̄ volueritis petetis et fiet vobis. d Hec mādo vobis vt diligatis inuicē. Chryſ. Cui⁹ gratia: vbi amorē ita extollit: qm̄ in h̄ eſt oſtēſio diſcipulorū: hoc eſt qd̄ applaudit virtuti. Propterea ⁊ paulus tot de eo.i. de amore ait. j. Cor. xiij. tanq̄ diſcipulus exiſtens naturalis chriſti ⁊ experientiā ipſius accipiēs. Sequit̄: e Si mūdus vos odit/ ſcitote q: me priorē vobis odio habuit. Nota q̄ mali odiūt bonos multis de cauſis. Prima: q: ſunt eis diſſimiles. Sap. ij. c. Diſſilis eſt alijs vita illi⁹ ⁊ imutate ſunt vie eius. Econtrario eñ ſimile diligit ſibi ſilē. Eccl. xiij. c. Omne animal diligit ſibi ſilē: ſic ⁊ oīs hō ꝓximū ſibi. Et. xxvij. b. Uolatilia ad ſimilia aggregāt̄. Et hec cauſa notat̄/ ibi: g Si de mūdo eſſetl. ⁊c̄.i. ſiles mūdanis. Secūda cauſa eſt: q: odiūt deū eoꝝ. Et hec cauſa notat̄/ ibi: Et hec oīa faciēt vobis ꝓpter nomē meū. Et ibi: Me priorē vobis odio habuit. ij. Reg. iij. a. Facta ē longa cōcertatio inter domū dauid et domū ſaul.i. inter familiā dei ⁊ familiā mūdi. Tertia cauſa eſt: q: corripiunt̄ ab eis. Unde Amos. v. c. Odio habuerūt corripientē. Prouer. xv. b. Nō amat peſtilēs q̄ ſe corripit. Tullius. Obſequiū amicos odiū inimicos parit. Quarta cauſa eſt: q: mūdus videt ſe deſeri et deſpici a bonis: ⁊ ideo indignant̄ cōtra eos. Phil. iij. b. Oia arbitratus ſum vt ſtercora. Ps. Diuitie ſi affluant nolite cor apponere. Et hec cauſa notatur/ ibi: Quia vō de mūdo nō eſtis. Nō ſunt eñ de mūdo ſed mūdū deſpiciētes relinquent. Item qui mundū dicūt eſſe illuſorem ⁊ ꝑſtigiatorē. j. Cor. vij. f. Preterit figura mūdi hui⁹. Et. j. Ioh. ij. c. Trāſit mūdus ⁊ cōcupiſcētia eius. Preſtigioſe ꝑ ꝑtendit mūdus ſtabilitatē. Itē quia mūdū oſtendūt ꝑditorē. Uñ Luc. xxij. c. Iuda oſculo filiū homis ꝑdis? Qd̄ eſt qñ mūdus amplectit̄ aliquē ꝓmouēdo ad honorē. Qd̄ ſignificat̄. ij. Reg. xx. c. Ioab interfecit amaſam oſculando. Itē/ quia oſtendūt eſſe mendacē in ꝓmiſſis. Prouer. xxv. b. Nubes ⁊ ventus ⁊ pluuie nō ſequētes/ vir glorioſus ⁊ ꝓmiſſa nō cōplens. Propter hoc igit̄ ſicut canes domeſtici extraneos dilacerāt: ſic mūdus bonos. Phil. iij. a. Uidete canes/ videte cōciſionē. Mali eñ ſunt domeſtici mūdi: boni aūt ꝑegrini. Uñ Ps. Aduena ego ſum apud te ⁊ ꝑegrinus. Sequit̄: n Nō eſt ſeruus maior dño ſuo.i. nō decet mēbrū eſſe delicatū ſub capite ſpinato: o Si me ꝑſecuti ſūt ⁊c̄. ſi ſermonē meū ſeruauerīt ⁊c̄. Hoc ē qd̄ dr̄. ij. Reg. x. a. Tulit anon ſuos dauid raſitq̄ dimidiā partē barbe eoꝝ: ⁊ ꝑcidit veſtes eoꝝ medias vſq̄ ad nates ⁊ dimiſit eos. Anon q̄ interꝑtat̄ gratis iniqu⁹: id ē mūd⁹ radit dimidiā partē bonoꝝ: q: capit eos in verbis.

a vt quōcūq̄ petieritis patrem
b i nōmīe meo dēt vobis. Hec
d mādo vobis vt diligatis in
e uicem. Si mūdus vos odit/
f ſcitote quia me priorem vo
g bis odio habuit. Si dē mūdo
fuiſſetis/ mūdus quod ſuum
h erat diligeret. Quia vero de
i mundo non eſtis: ſed ego ele
k gi vos dē mūdo: propterea
l odit vos mundus. Memen
m tote ſermonis mei quem ego
n dixi vobis: Nōn eſt ſeruus
o maior domino ſuo: Si mē
perſecuti ſunt/ et vos perſe
p quentur. Si ſermōnem meū
q ſeruauerūt/ ⁊ veſtꝝ ſeruabūt.

Margin notes: Jo.13.b. — Math.10.c. — Luc.6.f. — 1.Cor.13.b. — † Ps.56. — Aliter — Mali odiūt bonos multis de cauſis — Ps.61. — Ps.38.

k illi obſeruabãt eũ. Et ſubdit aliã ꝯſolatione/ dicens: a Sed
hec omnia/ odia .ſ. cordiũ: ꝑſecutionẽ factorũ: obſeruatio/
nẽ verboꝝ. b Faciẽt vobis ꝓpter nomẽ meũ .i. ꝓpter
odiũ nomĩs mei .q.d. me in vobis odibũt/ ⁊ ꝑſequent ſermo/
nẽ veſtrũ: qꝛ meᵘˢ eſt cõtemnẽt ⁊ obſeruabũt. Tanto igit miſe
riores qui ꝓpter hoc
nomen iſta faciunt:
quãto beatiores qui
B ꝓpter hoc nomẽ iſta
patiũt: Sic alibi ip/
ſe dicit/ Matth .v.a.
Beati q ꝑſecutionẽ
patiunt ꝓpt iuſticiã.

a Sẽd hec omnia faciẽnt vo/
b c bis propter nomẽ meũ: quia
neſciũt eum qui miſit me. Si
d e nõn veniſſem et lõcutus fuiſ/
f ſem eis/ pẽccatũ nõ haberẽt:
g h Nũnc autẽ excũſationem nõ
i habent de peccato ſuo. Qũi
k me odit ẽt patrem meũ odit.

Scdm hoc ſic exponit: b Faciẽt vobis ꝓpter nomen
meũ .i. ꝓpter amorẽ nomis mei .i. quia me amatis: ideo vos
ꝑſequent. Sed quare odiũt ipſi nomẽ tuũ: vel q̃re non amãt
te? Ecce/ c Quia neſciũt eũ qui miſit me .i. nõ credũt
me miſſum a patre: nec habẽt verã fidem de patre: quia ſi ha/
berent/ filiũ nõ odirent. Et hoc dicit in cõſolationẽ diſcipulo/
rũ: ꝙ nõ ſolũ filiᵘˢ/ ſed ⁊ pat cõtumeliã patit cũ eis. Nec ſolũ
filio ſed ⁊ patri iniuriant iudei: vnde ⁊ venia eos ⁊ excuſatione
priuans/ ſubdit etiã aliam mitigationẽ/ dicens: d Si non
veniſſem ⁊c̃. quaſi carẽt venia ⁊ excuſatiõe: qꝛ ſciẽter perſe/
quent veritatẽ i vobis. Vel ſic cõtinua: Miſit me/ dico: ſed
ſi nõ veniſſem ⁊c̃. Vel ſic. Dixerat generaliter: Odit vos
mũdᵘˢ. Itẽ vos ꝑſequent: ſed nõ ſpecificauerat de iudeis: ideo
ſpecialit h determinat iudeos ad q̃s miſſᵘˢ ẽ ipſe chriſtᵘˢ/ dicẽs:
d Si nõ veniſſem/ carnẽ aſſumẽdo: e Et locutᵘˢ fu/
iſſem eis: docendo/ tam ſignis q̃ verbis ⁊ bñficijs. f Pec
catũ nõ haberẽt: Nõ ꝙ nõ haberẽt pctm̃ anteq̃ veniſſet:
ſed pctm̃ dicit antonomaſice illud peccatũ ꝙ nõ crediderũt i
chriſtũ: Vel/ peccatũ/ tm̃. g Nũc autẽ/ qꝛ veni ⁊ locutᵘˢ
ſum eis: h Excuſationẽ nõ habẽt de peccato ſuo/
infidelitatis. Et nota ꝙ multis modis cõſolat diſcipulos con
tra odia ⁊ ꝑſecutiões mũdi. Primo exemplo ſui: ibi: Scito/
te qꝛ priorẽ me odio habuit. Secũdo: qꝛ ſignũ eſt ini/
q̃tatis diligi a mũdo: ibi: Si de mũdo fuiſſetis ⁊c̃. Tertio
qꝛ ſignũ eſt virtutis odiri ab eo: ibi: Quia vo de mundo
nõ eſtis ⁊c̃. Quarto: qꝛ de iure pati debet ſeruᵘˢ cũ dño: ibi:
Nõ eſt ſeruus maior dño ſuo. Quito: qꝛ amore ſui pa/
tiunt: ibi: Propter nomẽ meũ. Sexto: qꝛ etiã in hoc iniu/
riant patri: ibi: Quia neſciunt eũ q miſit me. Septimo
qꝛ venia carent ⁊ excuſatiõe: ibi: Si nõ veniſſem ⁊c̃. Nõ
eñ parua erat cõſolatio ꝑſonare eoꝝ ſupplicium: vt dicit Chry
ſoſtomᵘˢ. Vñ adhuc ſubdit i Qui me odit ⁊ patrẽ meũ
odit. Ne eñ dicerẽt: licꝫ nõ credãt in te nec diligãt: tamẽ cre/
dunt ⁊ diligũt patrẽ: ⁊ ideo excuſabiles ſunt: zelãtes eñ patrẽ
te ꝑſequunt: ideo deſtruens eoꝝ excuſationẽ/ dicit: i Qui
me odit/ ſicut iudei: k Et patrem meũ odit .i. ad modũ
odiẽtis ſe habet .i. eũ offendit q me offẽdit. Vñ inexcuſabiles
k ſunt: quia ⁊ me

Moraliter * Veſtimẽta eoꝝ ſcindit: qꝛ ꝑſequit eos i factis/ expoliãs .ſ. eos
rebᵘˢ ſuis. a Et hec oĩa/ ꝑdicta .ſ. odia cordiũ: ꝑſecutiones
verboꝝ: b Facient vobis ꝓpter nomẽ meũ. Hec tria
habent Luc .vj.d. Beati erit cũ vos oderit oẽs hoies: ⁊ cũ
ſeparauerint vos ⁊ exprobrauerint ⁊ eiecerit nomẽ veſtrũ tanq̃
malũ ꝓpter filiũ hois. Silr Matth .v.a. j. Pet .iiij.d. Ne/
mo veſtrũ patiat q̃ſi homicida aut fur aut maledicᵘˢ aut alie/
norũ cõcupitor: ſi aũt vt chriſtianᵘˢ nõ erubeſcat. Itẽ in eo.c.
Si exprobrami in noie chriſti/ beati eritis: qm̃ qđ eſt honoris
glie ⁊ virtutis dei: ⁊ q eſt eiᵘˢ ſpũs ſup vos requieſcet. c Quia
neſciũt eũ q miſit me/ patrẽ. In h eſt conſolatio iuſtoꝝ ꝙ
ꝓpter filiũ ⁊ patrẽ patiunt: nam bona cauſa inducit cõſtantiã.
Vñ Chryſ. Sufficiẽs erat erigere eos ⁊ cõfortari cauſa eorũ
q in ipſos fiebãt: ꝓpterea eã ſepe reuoluit/ dicẽs: Nõ cogno/
uerũt me: ⁊ qm̃ ꝓpter me faciẽt: ⁊ ꝓpter nomẽ meũ ⁊ ꝓpter pa/
trẽ. Et poſtea ſubdit: Hec/ ⁊ nos in tẽptatiõibᵘˢ reuoluamᵘˢ cũ
a ꝑnicioſis aliq̃d patimur hominibᵘˢ/ ad ꝑncipẽ noſtrũ reſpicien
tes ⁊ cõſummatorẽ fidei: Heb .xij.a. Et ꝯſideremᵘˢ qm̃ a ma/
lis hoibᵘˢ ⁊ qm̃ ꝓpt virtutẽ/ ⁊ qm̃ ꝓpter eũ patimur: ſi hec cogi

tauerimᵘˢ/ oĩa facilia erũt ⁊ portabilia. Si eñ ꝓ amabilibᵘˢ q̃s
patiẽs etiã gloriat: ꝓpter deũ ſi q̃s patiat quid/ quẽ ſuſcipiet
ſenſum? Nullũ .ſ. maloꝝ. Si eñ ipſe chriſtᵘˢ rem exprobrabi/
liſſimã videlicet crucem gloriã vocabat: multo magis nos ita
diſponi oportet. Vñ Gal .vj.d. Mihi abſit gloria niſi i cruce
dñi ⁊c̃. Ro .v.a. Nõ
ſolũ aũt ſed ⁊ gloria/
mur in tribulatiõibᵘˢ.
Eccl .xxiij.d. Ma/
gna gloria ſequi do/
minũ. Item Chryſ.
Cũ quid patimur in
delectabile/ non labo
rem/ ſed ⁊ coronam oportet cogitare. Sicut negociatores/ nõ
ſolũ pelagus ſed ⁊ lucra reputant: ſic ⁊ nos celũ in tribulati/
one: ſi oneroſum fuerit inopibus dare: traduc mentem ad
meſſem ex ſemie: ſi dura videt tibi virtus/ opponas eiᵘˢ vultui
ꝓmiſſoꝝ magnitudinẽ. Itẽ Chryſ. Qualiter nõ incõueniẽs
eſt nos quidẽ ad mẽſas ſedere ridentes ⁊ voluptãtes: paupes
vero ꝑ biuia tranſeũtes audire vlulantes: neq̃ nos cõuertere
ad eoꝝ vlulatũ/ ſed ⁊ grauari ⁊ indignari ꝯtra eos ⁊ decepto/
res vocare: quid dicis o homo ꝓpter panẽ vnũ quis decepti/
onẽ cõplicat? Vtiq̃ ait: Propter hoc q maxime miſericordiã
cõſequat: ⁊ ab hac neceſſitate eripiat. Si vo nõ vis dare ſal/
tem ne cõuitieris: ſi nõ vis ſoluere eius naufragiũ/ ne impel/
las in baratrũ: excogita ꝙ cũ expuleris inopẽ/ qualis erit tibi
deus. Qua eñ menſura mẽſurauerĩtis remetiet vobis: Luc
vj.f. Excogita qualiter pauper cõtritus abijt/ inferius incur/
uatus lugẽs cũ inopia etiã tuo cõuitio ꝑcuſſus. Si eñ etiam
mendicare maledictionẽ vos ponitis/ petentẽ elemoſynã non
ſuſcipere/ ⁊ contumeliã ſuſcipientẽ abire: intuere quãtam tem
peſtatẽ ⁊ dolorẽ facit vſq̃quo feris aſſimilati ſumus: ⁊ natu/
rã ipſam ꝓpter auariciã ignoramᵘˢ. Excogita diem illã quãdo
ꝑſentabimur ante tribunal chriſti: ⁊ cum deprecabimur miſe/
ricordiã: quãdo ⁊ in mediũ ducens pauperes ſuos chriſtᵘˢ di/
cet ad nos: quoniã propter panem vnum ⁊ obolum vnũ tan/
tam in animabᵘˢ ipſorum pauperũ feciſtis anguſtiam ⁊ fluctu
ationẽ. Matth .xxv.d. Qđ vni ex minimis meis non feciſtis
⁊c̃. Item Chryſoſtomᵘˢ. Quã excuſationẽ habemus cum ipſe
quidem nobis celum ꝓmittit: nos autem neq̃ ei panem tri/
buimus: cum ipſe quidẽ tibi ſolem oriri faciat: et omnis crea/
ture tribuat miniſtrationẽ: tu vo neq̃ veſtimentũ ei des: etiã
veſtimẽtũ ſupfluũ neq̃ tectũ. Et quid dico/ tectũ/ ſolẽ ⁊ crea/
turam/ immo ⁊ corpus propriũ tibi appoſuit et ſanguinẽ pre/
cioſum dedit: tu vo neq̃ calicem aque das ei. Sed dedi ſemel
ait quis. Sed nõ eſt hoc miſericordia .ſ. dare ſemel/ donec eñ
habens aliquid eius non ſufficeris: nõdum omne compleſti:
quia ⁊ virgines lampades habentes habebant oleum: ſed nõ
copioſum: Matth .xxv.a. Item Chryſoſtomᵘˢ. Oporteret
etiam ſi ex tuis tribueres neq̃ ita parcum eſſe: nunc autem ea
que ſunt dominatoris dans: cuius gratia puſillanimis es .j.
Paral .xxix.d. Tua ſunt omnia: et que de manu tua accepi/
mus dedimus tibi. Item Chryſoſtomᵘˢ. Dicam cauſam hu/
ius inhumanitatis/ auaricia hec eſt. Qui enim ab auaricia di/
dicit lucrari conſumere ⁊ largiri/ non nouit. Qui enim aliena
rapit/ qualiter ſua erogabit? Eteni canis meditãs carnes gu/
ſtare/ cuſtodire non vltra poteſt gregẽ. Propterea tales etiã
interficiunt paſtores. Sequitur: d Si non veniſſem ⁊
locutus fuiſſem eis/ peccatum non haberent ⁊c̃.
Hoc eſt cõtra litteratos ad quos venit dominus per benefi/
cia: ⁊ loquit eis per ſcripturas. Unde improperat eis. Pro/
uerb .j.c. Extendi manum meã in largiendo redditus quos
habetis. Deſpexiſtis omne conſilium meũ: et increpationes
meas neglexiſtis/ in ſcripturis .ſ. Sed timeãt qđ ſequit: Ego
quoq̃ in interitu veſtro ridebo ⁊ ſubſannabo ⁊c̃. g Nunc
autem excuſationem non habent de peccato ſuo:
quia peccata litteratorum conuertunt quaſi in peccatũ in ſpi/
ritũſanctum: eo ꝙ vident peccare ex certa malicia: Luc .xij.
f. Seruus ſciens ⁊c̃. ij. Pet .ij.d. Melius erat illis nõ cogno
ſcere viam iuſticie q̃ poſt agnitionem retrorſum conuerti.
* Si opera nõ feciſſem

a Si ōpera non feciſſem in eis
b c q̄ue nemo ali⁹ fecit/ pēccatū
d non haberent: Nūnc autem
e et viderunt ēt oderunt ⁊ me ⁊
f patrem meū. Sēd vt impleat
g ſermo q̄ui in lege eorum ſcri-
h ptus eſt: q̄uia †odio habuerūt
i me gratis. Cūm autē venerit
k l paraclętus q̄uē ego mittā vo
m n bis a pātre ſpiritūm veritatis
o p q̄ ā patre ꝓcedit: illē teſtimo-
q nium ꝓhibebit de me. Et vōs
r s tēſtimoniū ꝓhibebitis: q̄uia
t ab initio mēcū eſtis.

ſunt: quia ⁊ me ⁊ in me patrem offendunt. Et adhuc oſtendit
ꝙ ex malicia eum oderunt: quia nō ſolum verba dixit ſed opa
fecit que nemo alius fecit. Unde dicit: a Si opera non
feciſſē in eis. Glo. Non inter eos vel corā eis ſed in eis: qꝛ
eos ſanauit/ ꝓ qb⁹ debuerāt eū amare/ nō odiſſe. b Que
nemo ali⁹ fecit:
vt ꝙ pauit tot milia
de panibus paucis:
ſ.vj.b. ꝙ ſup aquas
iuit/ ⁊ petrū ire fecit:
Matth. xiiij. c. et
alia huiuſmodi que
ꝓpria auctoritate fec.
c Peccatū non
oderunt Pſ.34. haberent: illud ma
gnū infidelitatis eſt.
Chryſoſtom⁹. De-
ſtruit excuſationē eorum: a ſermonib⁹ enim tribuit doctrinā:
Et nūq̄ ſic locutus eſt homo. ſ. vij. g. Adiecit ⁊ eam que eſt
ab operibus ſm̄ legem moyſi: Deut.
Deut. xviij. d. Si ta- xviij. Qui ab illo qui hoc facit ⁊ dicit p-
cita cogitatiōe reſpō- ſuaderi vniuerſos iuſſit/ cum ad pietatē
deris: quomō poſſū ducat ⁊ miracula tribuat maxima: et nō
intelligere verbū qd ſimpliciter ſigna: ſed que null⁹ alius fe-
nō eſt locutus domi- cit. Et de hoc etiā ipſi fuerunt teſtes/ di-
nus: hoc habebis ſi- cētes: Nunq̄ ſic apparuit in iſrl̄. Et itē
Matth.9.d. gnū. Qd in noie dñi A ſeculo nō eſt auditū vt quis aperue-
ille ꝓpheta p̄dixerit ⁊ rit oculos ceci nati. ſ. ix. f. Item de la-
nō euenerit: hoc do- zaro. ſ. xj. f. Et mirificationis modus
minus nō eſt locut⁹. nouus eſt. d Nunc aūt et vide-
rūt/ illa opera: e Et/ tñ/ oderūt me
⁊ patrem meū: quia impugnant veritatē que eſt eadē in me
⁊ patre: vel in quo offenditur pater ⁊ filius. Cōfirmat autem
qd dixerat per ſcripturas/ dicēs: f Sed vt impleat ſer-
mo. Et ponit̄ li/ vt/ cōſecutiue ſiue euēt⁹. g Qui in lege
eoꝝ ſcript⁹ ē. i. in lege eis data: vel. i. in pſalmis. h Quia
odio habuerūt me gratis: id eſt ſine culpa mea: vel ſine
cauſa: vel ſine vtilitate ſua. Auguſtin⁹. Gratis odit: qui nullū
ex odio cōmodū querit vel incōmodum fugit. Sic impij ode-
runt chriſtū. Sic iuſti diligunt gratis: non propter aliud ſed
propter ipſum. Chryſoſtom⁹/ dixit cauſam odij. ſ. nequitiam
eorum. Sed neq̄ in hoc ſtat: ſed et ꝓphetam inducit hoc idē
antiquitus reſonantem ⁊ dicentem: quoniā. ſ. oderunt me gra-
tis. Sic ⁊ Paulus facit/ Roma. xj. Multis enim admiran-
tibus quare iudei non crediderunt: prophetas inducit predi-
cētes antiquitus et cauſam oſtendentes/ quoniā nequitia eo-
rum et deſpectio infidelitatis fuit eis cauſa. Sequit̄: i Cū
autem venerit paraclętus quem ego ⁊c̄. Chryſoſto-
mus. Poterant dicere diſcipuli: ſi ſermonem tuum ſeruaue-
runt ⁊ noſtrum ſeruauerunt/ vt tu dicis: ſi te perſecuti ſunt et
nos perſequent̄: ſi ſigna viderunt in te que nullus fecit: ſi ver-
ba audierunt que nullus dixit/ ⁊ nihil profecerunt: ſi patrem
tuum odiunt ⁊ te cum illo: qualit̄ igitur nos immittis ad eos:
qualiter nos fide digni erimus: qualiter attendent nobis qui
eiuſdem ſunt trib⁹ et generis nobiſcum: Ut igitur nō hec co-
gitantes turbentur/ vide quam inducit conſolationem: cum
venerit paraclętus quem ego ⁊c̄. q. d. ille dignus fi-
de teſtis erit: ideo vocat eum ſpiritum veritatis/ non ſpiri-
tūſanctum. Ideo etiā dicit: qui a patre ꝓcedit: quaſi qui
omnia certiſſime nouit ſicut ipſe diſcat quoniā noui vnde ve-
nio ⁊ quo vado. Et nota verba ſingula: i Cum autē ve-
nerit/ ſponte vt deus: nō credat̄ minor/ quia miſſus. k Pa-
raclętus: id eſt conſolator. Hoc dicit/ vt ſit fiducia conſola-
tionis/ vel aduocatus: vt ſciant ꝙ vincēt in cauſa contra iude-
os. l Quem ego mittam vobis. Ecce ꝙ filius mittit
ſpiritūſanctū ſicut pater. Unde etiam dicit̄ ſpiritus filij. Gal.
iiij. a. Miſit deus ſpiritum filij ſui in corda veſtra ⁊c̄. Item
j. Pet. iiij. c. Qui eſt eius ſpiritus ſuper vos requieſcet. Itē
Roma. viij. b. Si quis ſpiritum chriſti non habet/ hic non
eſt ei⁹. m A patre. Fili⁹ dicit̄ mittere a patre a quo habet
⁊ eſſe. Chryſ. non habet/ a patre: et dicit: Ecce non adhuc
pater ſolus: ſed ⁊ filius eſt qui mittit ſpiritūſanctum. n Spi-
ritū veritatis. Hoc dicit vt ſit fiducia predicationis. Uel
veritatis: contra vmbras legales. Uel veritatis: quaſi
non vos decipiet. o Qui a patre ꝓcedit: Ecce ꝙ et pa-
ter mittit. p Ille
teſtimoniū perhi-
bebit de me. q. d.
eadem dicet vobis
que ego. Per quod
patet ꝙ nō dico hec
blādiēs vobis: vel ꝓ
gratia vr̄a. Ille autē
erit fide dignus: quia
ſpiritus veritatis et
a patre procedet et
ita non fallet. Item
teſtimoniū perhibebit de me: non ſolum apud vos/ ſed
apud iudeos: ſiue cōtra eos manifeſtatione ſignorum que in
aduentu ſpiritusſancti facietis in nomine meo. Unde ſubdit:
q Et vos/ apoſtoli per eum illuſtrati ⁊ cōfortati: r Teſti-
moniū perhibebitis/ de me: quod modo non auderetis.
Eſa. xliij. b. Uere vos teſtes mei dicit domin⁹. Et bene pote-
ritis teſtimoniū perhibere de me: qꝛ audiſtis meā doctrinā ⁊
vidiſtis vitam: s Quia ab initio/ mee predicationis:
t Mecū eſtis. Chryſoſtom⁹. q. d. vos habebitis creduli-
tatem ⁊ fide digni eritis/ ⁊ per aduentum ſpiritus/ ⁊ quia me-
cum morati eſtis: qꝛ nō ab alijs ſed a meipſo audiſtis. Ex hoc
enim ⁊ ipſi diſcipuli certificant ⁊ confirmant ſermonem ſuum
dicentes: Qui manducauimus ⁊ bibimus cum illo: ſicut dicit
Petrus Act. x. f. Dedit eum manifeſtū fieri non omni po-
pulo: ſed teſtibus preordinatis a deo/ nobis qui manducaui-
mus ⁊ bibimus cum illo. Item Act. iiij. d. Non poſſum⁹ que
audiuimus ⁊ vidimus non loqui. Item. j. Joh. j. a. Qd fuit
ab initio qd audiuim⁹ qd vidimus oculis noſtris: quod per-
ſpeximus ⁊ manus noſtre contrectauerunt ⁊c̄. Itē Lucas in
prologo: Sicut tradiderūt nobis qui ab initio ipſi viderūt et
miniſtri fuerunt ſermonis.
∗ a Si operā non feciſſem in eis ⁊c̄. Deut. iiij. a. Moraliter
En populus ſapiens ⁊ intelligens gens magna: nec eſt alia
natio tam grandis q̄ habeat deos appropinquantes ſibi ſicut
deus noſter adeſt cūctis obſecratiōib⁹ noſtris. Itē Deut. j. e.
Portauit te dñs de⁹ tu⁹ vt ſolet hō geſtare paruulū filiū ſuū
in omni via qua ambulaſti. Litteratos em̄ quaſi tenendo ma-
nus eoꝝ portat: qꝛ ſine labore habēt bona eccleſie. Alij em̄ la-
borant ⁊ nos ī labores eoꝝ introim⁹. ſ. iiij. e. Et ideo ſubdit:
b Quia odio habuerūt me gratis. i. ſine cauſa: qꝛ ī nul-
lo poſſunt cōqueri de dño. Eſa. v. b. Quid eſt ꝙ ampli⁹ de-
bui facere ⁊c̄. i Cū venerit paraclet⁹ quē ego mittā
vobis a patre ⁊c̄. Hic notant̄ quedā ī aduētu ſpūſſancti.
Uenit em̄ ad cōſolandū: ideo dicit̄/ paraclet⁹. Uenit etiam
ad docendū: ideo dicit/ ſpm̄ veritatis. Uenit etiā ad ꝓhibē-
dū de filio dei teſtimoniū: ideo dicit/ iſte teſtimoniū ꝓhi-
bebit de me. Cōſolat̄ aūt nos in tribulatiōib⁹ nobis aſſiſtē-
do. Unde Pſ. Cū ipſo ſum in tribulatione. Eſa. xliij. a. Cū Pſ.90.
tranſieris ꝑ aquas tecū ero ⁊c̄. Itē cum ambulaueris in igne
nō cōbureris. Per aquam et ignem intelligit̄ tēptatio ꝓſpe-
ritatis ⁊ aduerſitatis. Itē. ſ. xiiij. b. Et ego rogabo patrem
⁊ alium paracletū dabit vobis: vt maneat vobiſcū in eternū.
Et poſtea. Apud vos manebit: et in vobis erit. Itē conſola-
tur in tribulationib⁹ refrigeriū preſtādo. Dañ. iij. e. Fecit me-
diū fornacis q̄ſi ventū roris flantē. Item mentē dulcedine ce-
leſti inebriando. Eccl. xxiiij. c. Spiritus meus ſemper mel
dulcis. Item ipſas tribulationes dulcedine reſpergendo.
Deut. xxxiij. c. Inundationes maris quaſi lac ſuget. Item
vtilitatem ipſarū tribulationū interi⁹ oſtēdendo: ſic ille q̄ di-
cebat: Si exurgat aduerſū me ꝓliū/ in h̄ ego ſperabo. ſ. eo. a.
Purgabit eū vt fructū pl⁹ afferat. Itē audaciā ⁊ fortitudinē Pſ.29.
prebēdo. Job. xxxix. c. Nūquid prebebis equo fortitudinē:
aut circūdabis collo eius hinitum:

Hec locut⁹ ſum vobis ⁊c. Expo. Ca.XVI.
b In p̄ma p̄te capituli dicit dñs q̄ hec q̄ dixerat ſit locut⁹ in cōſolationē maloꝝ q̄ inſtant: ⁊ ponit rationem quare non ante dixerit eis. Secundo adhuc intendens eorū conſolationi/ dicit q̄ expedit eis vt vadat: et ꝓponit rationes quare expediat: quia mittet qui arguat mundum ꝑ eis/ qui cōſolet eos ⁊ inſtruat/ q̄ futura dicat ⁊ clara miracula agat: ibi: Sed ego veritatem dico vobis ⁊c. Tertio poſt ꝯſolatoria redit ad triſtia q̄ obſcure dicta nō intelligūt: ſed eis ap̄it ꝑ exemplū mūdanū: ibi: Modicū ⁊ iā nō videbitis me ⁊c. Quarto ꝓmittit eis q̄ exaudient in omnib⁹: ibi: Si qd petieritis ⁊c. Quīto dicit ſe occulte et in ꝓuerbijs fuiſſe locutū: ſed poſtea palā loquet: ⁊ oſtēdit amorē patris ad eos: ibi: Hec in ꝓuerbijs ⁊c. Sexto cōſolati diſcipuli per ꝑdicta exultāt in fide ei⁹ ⁊ ſermones ei⁹ cōmēdant: quib⁹ dñs ecōtra oſtēdet diſꝑſionē eoꝝ futurā: ibi: Dicūt ei diſcipuli ei⁹: Ecce nūc palā loq̄ris ⁊c.

A Matth.24.a. Marci.13.b. Luc.21.d. 15.q.1.§.1.

a Hec locu- Ca.XVI.
b tus ſū vobis vt nō
ſcādalizemini. Abſq̄
c ſynagogis faciēt vos. Sed
d venit hora vt omnis qui in-
terficit vos arbitret obſe-
quium ſe preſtare deo. Et
e hec facient vobis: quia nō
nouerunt patrem neq̄ me:
f Sed hec locutus ſum vo-
bis vt cum venerit hora eo-
g h rum/ reminiſcamini quia ego
i dixi vobis. Hec autem vo-
k bis ab initio non dixi: quia
l vobiſcum eram. Et nunc
vado ad eum qui me miſit:

Dicit ergo: a Hec locut⁹ ⁊c. Poſtq̄ exemplo ſuo docuit ferre odia i q̄ ſciūt quid debeāt facere/ ſed nō poſſunt: poſtq̄ ꝓmiſit etiā ſp̄m quo poterūt reſiſtere/ addit: Hec locutus ſū vobis/ de odio meis qd̄ eſt exemplū ⁊ de ſp̄uſancto q̄ eſt firmamētū. b Ut non ſcādalizemini.i. vt charitate diffuſa in cordib⁹ vr̄is ꝑ ſp̄m ſanctū ſit vobis multa pax ⁊ nō ſcandalū in his q̄ patiemini a iudeis. Et ſb̄dit que: c Abſq̄ ſynagogi faciēt vos.i. extra ſynagogas. Chryſ. Iā em̄ cōpoſuerāt vt ſi qs eū cōfiteret chriſtū/ abſq̄ ſynagogis fieret.ſ.ix.e. Iā em̄ cōſpirauerant iudei ⁊c. Et nō ſolū h̄ faciēt: d Sed venit hora vt etiā oīs q̄ interficit vos arbitret obſequiū ſe p̄ſtare deo.q.d. veſtrā occiſionē opinabunt rem piā ⁊ deo placētē. Deinde cōſolationē inducit: e Et hec faciēt vobis: q2 nō nouerūt patrē neq̄ me/ filiū.q.d. ſufficit vobis in cōſolationē ꝓpter me ⁊ patrē hec pati: ꝓpter me em̄ ⁊ patrē q̄s ignorāt vos ꝑſequent. Siſe Matth.v.a. Beati eſtis cū maledixerint vobis homies ⁊ ꝑſecuti vos fuerint: ⁊ dixerint oīe malū aduerſum vos mētientes ꝓpter nomē meū: gaudete et exultate ⁊c. Hec faciēt/ em̄/ vobis: q2 nō nouerūt ⁊c. quaſi ex ſtulta ignorātia hoc faciēt. Et hoc dicit vt min⁹ ledat eos ꝑſecutio illata ab eis ignorātib⁹. f Sed hec locutus ſum vobis/ vt cū venerit hora eorū/ maloꝝ.i. cū fient iſta mala: g Reminiſcamini q2 ego dixi vobis.i. ꝑdixi ne ignoretis. Hec em̄ viſa turbarēt/ ſed ꝓuiſa patiēter ferant. Chryſ. habet hāc litterā. f Hec locut⁹ ſum vobis vt cū venerit hora.i. oportunitas. Uel/ hora.i. temp⁹ q̄ hec implebunt: g Reminiſcamini/ horū/ vt ab his etiā cetera credibilia eſtimetis. Nō em̄ poteritis dicere/ q̄m blandiēdo adulādo vob̄ dixeri vob̄ placētia ⁊ ad gratiā locut⁹ fuerim ſolū: nec q̄m deceptoria vobis dixerim. Si em̄ deceptor eſſē nō ꝑdixiſſē vobis hec/ q̄.i. aduerſa auerūt a me: ꝓpterea igit ꝑdixi vt nō inopinata accidētia vos ꝑturbent. Itē ꝓpt aliā cauſā: vt.ſ. nō dicatis/ quoniā nō ꝑuidi futura hec. Memētote igit: h Quia ego dixi vobis.i. ꝑdixi vt.ſ. credatiſ me eſſe deū qui hec ꝑſciui: ⁊ vt ſit vobis cōſolatio ea p̄ſciuiſſe ⁊ cauſam eoꝝ. i Hec aūt vobis ab initio nō dixi.q.d. mō ꝑdico mala ventura: ſed hec nō ꝑdixi ab initio mee ꝑdicatiōis: non q2 non nouerā: ſed/ k Quia vobiſcū erā.q.d. q2 in tuto eratis q̄diu aderam: ⁊ licitum erat interrogare me quādo volebatis/ ⁊ ſup me ꝑliū omne ꝓiciebat: ideo ſupfluū erat ꝑdicere hec a principio. l Et nunc/ vel/ nūc autē vado ad eum qui me miſit: et ideo modo tempus eſt p̄dicandi.

Et nemo ex vobis

Aliter Aug⁹. dicit: i Hec aūt vobis ab initio nō dixi: nō de paſſionib⁹: ſed hec/ cōſolatoria de aduētu ſp̄uſſancti ⁊ ꝯſolatione: k Quia vobiſcū eram. Auguſtin⁹. Et cōſolabar vos mea p̄ſentia corporali exhibita humanis ſenſibus veſtris quā paruuli capere poteratis: iō nō oportuit vt ꝑdicerē vobis aduentū alterius conſolatoris. l Nūc/ autē/ vado ad eum qui [me miſit.]

Moraliter: In preſenti capitulo di: l Et nūc vado ad eū q̄ me miſit. Hō pegrinatur⁹ familie ſue ꝑdicit ſuū receſſum: ⁊ cōſolat eam lugentem: ⁊ maxime tribus modis: Aut ꝓmittit ſe non ſine lucro venturū: aut ꝑ aliquē probū virū illis in omnib⁹ ꝓuiſurum: aut ꝑ ſeipſū icōtinēti reuerſurū. Chriſt⁹ eſt iſte hō ꝑegre ꝓficiſcēs: Matth.xxv.b. Hō quidā ꝑegre ꝓficiſcēs vocauit ſeruos ſuos. Ibi dicit Greg⁹. Quis eſt iſte hō q̄ ꝑegre ꝓficiſcit niſi ſaluator noſter: q̄ in ea carne quā aſſumpſit in celū aſcēdit. Carnis nāq̄ locus ꝓprie terra eſt: q̄ q̄ſi ad ꝑegrinandū ducit/ dū ꝑ redemptorē noſtrū in celo collocat. Receſſurus ḡ chriſt⁹ ſuos cōſolat hoc tripliciter modo. De p̄mo ibi: Si abiero mittā eū ad vos. De ſecūdo ibi: Arguet mūdū de peccato ⁊c. Et ibi: Docebit vos omnē veritatē.q.d. bon⁹ tutor vobis erit contra mundum/ ⁊ doctor/ ⁊ educator. De tertio ibi: Modicum ⁊ videbitis me.q.d. cito redibo. Chriſt⁹ ḡ valefaciens/ dicit: l Uado ad eū q̄ me miſit. Uadit ad patrē primo q̄ſi de triūpho gratias acturus. Unde.ſ.xi.e. Pater gratias ago tibi q̄m audiſti me: In quo docet nos q̄ miſſi in vineā dñi ad operandū vel ꝑdicandū ſemꝑ debem⁹ redire per gratiarūactionē ad fontē omniū bonorū. Eccs.j.b. Ad locū vnde exeūt flumina reuertunt vt iterū fluant. Econtra: coru⁹ nō reuertit ad arcā: ſed columba deferens in ore ramū oliue: Geñ.viij.b. Ram⁹ oliue eſt verbū grē ⁊ miſcdie: qd̄ debem⁹ habere in ore ⁊ ad arcam.i. ad celum ad noe.i. ad deū referre ⁊ dicere: Miſcdie dñi q̄ nō ſumus cōſumpti: Threñ.iij.c. quia non defecerūt miſeratiōes ei⁹. Oīa em̄ debem⁹ eius miſericordie ⁊ grē/ nō nobis attribuere: ſicut ap̄lus: Gr̄a dei ſū id qd̄ ſū.j. Cor.xv.b. Et in eodē: Nō ego aūt ſed gratia dei mecū. Secūdo vadit ad patrē quaſi amicos curie recōmēdatur⁹: ⁊ petitiōes noſtras delatur⁹: ⁊ cauſam noſtrā defenſur⁹. Uñ.j. Joh.ij.a. Aduocatū habem⁹ apud patrē ieſum chriſtū iuſtū: ⁊ ipſe eſt ꝓpitiatio ꝑ peccatis nr̄is. Et Heb.vij.d. Saluare in ꝑpetuū pōt accedēs ꝑ ſemetipſū ad deū ſemꝑ viuens ad interpellandū ꝓ nobis. Tertio vadit ad patrē loca noſtra ꝑparaturus. Uñ.ſ.xiiij.a. Uado vobis parare locū: et ſi abiero ⁊ ꝑparauero vobis locū/ iterū veniā ⁊ accipiā vos ad meipſum. Ibi require de hoc. Quarto vadit mentes noſtras ad ſuperna eleuatur⁹. Matth.vj.c. Ubi eſt theſaur⁹ tuus: ibi eſt ⁊ cor tuū. Ex quo ergo chriſtus q̄ eſt theſaur⁹ ſapiētie ⁊ grē eſt in celis/ debemus illuc mente ⁊ deſiderio eleuari.ſ.xij.e. Cum exaltat⁹ fuero a terra oīa trahā ad meipſum. Matth.xxiiij.c. Ubi fuerit corp⁹ ibi cōgregabūt ⁊ aq̄le. Uñ in vigilia aſcēſiōis dicit collecta: Preſta queſum⁹ oīnipotēs deus vt noſtre mētis intētio quo ſolēnitatis venture glorioſus auctor ingreſſus eſt ſemꝑ intēdat: ⁊ quo fide pergit cōuerſatiōe ꝑueniat. Quīto vadit inimicos apud patrē accuſatur⁹ niſi ꝑniteuerint. Quid dic: Hoc qd̄ dr̄ Oſee.vij.d. Ego redemi eos ⁊ ipſi locuti ſunt cōtra me mēdaciū. Et illud Pſ. Pro eo vt me diligerēt ⁊c. Ps.108. Et.ſ.xij.g. Sermo quē locut⁹ ſū ille iudicabit i nouiſſimo.ſ.viij.c. Si iudico ego iudiciū meū verū eſt.ſ.v.g. Nolite putare q2 ego accuſatur⁹ ſim vos apud patrē. Ego.ſ.ſol⁹/ vel ſine culpa veſtra: Uñ ſubdit ibidē: Eſt q̄ accuſat vos moyſes in q̄ ſperatis. Sexto vadit quaſi de victoria mercedem acceptur⁹. Phil.ij.a. Humiliauit ſemetipſum factus obediens vſq̄ ad mortē: mortem autem crucis: propter qd̄ et deus exaltauit illum ⁊c. Pſ. De torrente in via bibit Ps.109.

B

ꝓpterea exaltabit

a ¶Et nemo ex vobis interrogat me q̃ vadis.q.d. ex his que p̃dico vobis ventura ita triſtamini vt nihil mihi loquamini. Unde ſubdit: b ¶Sed quia hec locut⁹ ſum vobis:triſticia impleuit cor veſtrũ. In extaſim enim deuenerũt apoſtoli audita receſſiõe chriſti:⁊ ventura eis tanta tribulatione: neſcierunt enim ſi poſſent viriliter ferre. Chryſoſtomus. Magna triſticię tyrãnis violẽtia/⁊ multa nobis virilitate opus eſt ✶ reſiſtamus huic paſſioni nobiliter: ⁊ qd vtile eſt in ea fructificãtes/qd ſuperfluũ eſt dimittamus. Habet enim quid etiam vtile: Nam cum quidem peccauerimus nos vel alij/tunc ſolum triſtari bonũ eſt:cum autem in humanas neceſſitates inciderim⁹ inutilis ē triſticię vſus. Quia igiẗ et diſcipulos nõdũ perfectos exiſtentes hmõi triſticia impugnabat : vide qualiter eos dirigit per increpationẽ: qui enim pluries ante hoc iterrogabãt: ſicut petrus: Domine quo vadis.ſ. xiij.d. et ſicut thomas: Domine neſcimus quo vadis ⁊c.ſ.xiiij.a.et philippus: Oſtẽde nobis patrẽ ⁊c.hi nunc audientes:quoniã abſq; ſynagogis vos facient: ⁊ quoniã odiẽt vos: ⁊ quoniã qui interficiet vos opinabiẗ culturam ſe offerre deo:ita ceciderũt vt amiſſione locutionis detinerenẗ/et nihil ei loquerenẗ:qd eis improperãs domin⁹/dicit: Hec autem vobis ab initio non dixi:quia vobiſcũ eram: et nũc/aũt/vado ad eũ ⁊c. In quo etiã conſolaẗ eos dicens eis rationem quare hoc antea non pᷓdixit: et occultam eorum aperiens triſticiã: Non eñ parua erat mitigatio ſcire eos: quoniã ſciuerat chriſtus triſticię eorum ſupabundantiã. d ¶Sed ego veritatē dico vobis.q.d.triſticia impleuit vos ex auditis: ſed etſi decies millies cõtriſtamini qd confert audire oportet. e ¶Expedit vobis vt ego vadam:q̃ſi aliud eſt qd vobis placet.ſ.me adeſſe:⁊ aliud qd confert.ſ.me abire. Procurãtis autē eſt in his que pſunt nõ parcere quin dicat:in quo etiã domin⁹ conſolaẗ ⁊ mitigat eos:non eñ que ad gratiã veſtrã ſunt dico/ait:ſed que ad profectũ. Sed quęriẗ de hoc qd diciẗ.ſ.eodē: Hec aũt vobis ab initio nõ dixi ⁊c. Immo Math.x.b. dixit eis ĩ initio miſſionis apoſtoloꝝ:Ecce ego mitto vos ſicut oues ĩ medio lupoꝝ.Et ibidem: Tradẽt vos in cõcilijs/et in ſynagogis ſuis flagellabũt vos:⁊ ad pᷓſides ⁊ reges ducemini pꝑter me. Solutio ſm Chryſ. Flagella pus p̃dixerat: ſed ꝙ mors eoꝝ eſſet ita ſtudioſa vt putareẗ dei cultura nõ dixerat: Hoc eñ poterat eos maxime attonitos facere: ſed debebant vt impij ⁊ nociui iudicari. Uel aliter : Illic q̃ a gentibus debebãt pati/p̃dixit:hic et iudaica adiecit cũ ampliori ſupabundãtia. Iterꝫ: Illic p̃dixit futura:hic quoniã in ianuis eſt edocuit.

✶ do ad eum qui me miſit: et ideo modo opus eſt pᷓdicere de conſolatore alio. a ¶Et nemo ex vobis interrogat me quo vadis:quaſi ita palam vadã ⁊ nullus interroget qd viſu corporali fieri cernet. Viderũt eñ in nube aſcẽdentē certi de gloria:qui pus p̃dicta paſſione quęſierãt: Dñe quo vadis.ſ.xiij.d. b ¶Sed quia hec locut⁹ ſum vobis/me iturum a vobis. c ¶Triſticia impleuit cor veſtrũ.q.d.tunc quãdo videbitis aſcendere/nõ quęretis/nõ dubitabitis: ſed mõ triſtamini. Aug⁹. Cõtriſtabaẗ in eis humanus affectus:q2 carnalis deſolabaẗ aſpectus. Nouerat autem chriſtus quid eis potius expediret :q2 viſus interior ipſe eſt vtiq; melior quo eos cõſolaturus erat ſpũſſanctus nõ cernentiũ corporib⁹ ingeſturus corp⁹ humanũ:ſed ſeipſũ credentiũ pectorib⁹ infuſur⁹. Uñ ſubdit: d ¶Sed ego v̓itatē dico vobis.i. vere dico vob.Et eſt q̃ſi iuramẽtũ. e ¶Expedit vobis vt ego vadã. Aug⁹. Expedit vobis vt hec forma ſerui auferaẗ a vobis: nolo vt ſemp adhuc me carnaliter diligatis: et iſto lacte contenti ſemper infantes eſſe cupiatis. f ¶Si enim non abiero paracletus non veniet ad vos.i.nõ eritis idonei eum recipere. Aug⁹. Si tenera alimẽta quib⁹ vos alui nõ ſubtraxero/ſolidũ cibũ non eſurietis: vel ſi carni heſeritis/ carnaliẗ eſurietis/capaces ſpirit⁹ nõ eritis.

a et nẽmo ex vobis interro/ b gat me/quo vadis. Sẽd q2 hec locutus ſum vobis:tri/ c ſticiã † impleuit cor veſtrũ. d Sẽd ego veritatē dico vo/ e bis: expẽdit vobis vt ego f vadã. Si ẽm nõ abiero pa/racletus nõ veniet ad vos.

Si autē abiero Moraliter

✶ pꝑterea exaltabit caput. Heb.j.b. Uidem⁹ ieſum chriſtum propter paſſionem mortis gloria ⁊ honore coronatum. Septimo vadit militib⁹ ſuis ſtipẽdia collatur⁹. Eph.iiij.b. Aſcendens chriſtus in altũ captiuam duxit captiuitatem:dedit dona militibus.Et.j. eodē. Si abiero mittã eũ ad vos. a ¶Et nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Nos debem⁹ q̃rere a dño: ⁊ quo vadit vt puẽiamus: ⁊ qua vadit vt imitemur. Et ad hanc q̃ſtionē rñdet dñs .ſ. xiiij.a. Ego ſum via q̃ itur:⁊ veritas ⁊ vita ad quã puenit.Sed multi ſunt qui nõ quęrũt de gaudio paradiſi: nec de viã mãdatoꝝ dei. De quib⁹ diciẗ Iob.xxi.b. Qui dixerũt dño deo:recede a nobis: ſcientiã viarũ tuarũ nolumus. Alij ſunt qui vtrũq; quęrũt: ſed nõ ad ędificationē/ imo ad curioſitatē. De quib⁹ diciẗ Eſa.lviij.a. De die in diē me quęrũt ⁊ ſcire vias meas volunt. Quidã autē volũt ſcire quo vadit: ſed nõ curãt de via q̃ vadit: ſicut philippus.ſ.xiiij.a. Dñe oſtende nobis patrē et ſufficit nobis ⁊c. Bern. O q̃ pauci dñe poſt te ire volunt:cũ tñ ad te puenire nemo qui nolit. Quidã autē vtrũq; volũt ſcire pꝑter ędificationē: De quib⁹.ſ.xiiij.a. Et viam ſcitis:⁊ quo ego vado ſcitis. b ¶Sed q2 hec locutus ſum vobis: triſticia impleuit cor veſtrũ. Per hoc ſignificanẗ quidã puſillanimeſ qui modicũ quęrũt de patria quo dñs iuit:eo ꝙ modicã ſpem habent: et ideo nimis triſtanẗ ⁊ q̃ſi triſticia abſorbenẗ in ſeipſis in verbis dñi:q2 timent. Ps. Ad meipſum Ps.41. anima mea cõturbata eſt: pꝑterea memor ero tui. Ideo bonũ eſt cogitare ⁊ q̃rere de patria ne abſorbeamur abũdãtiori triſticia.ij.Cor.ij.b. Cõſolemini magis ne abũdantiori triſticia abſorbeaẗ qui eiuſmodi eſt. Uel in bono: b ¶Sed quia hec locut⁹ ſum vobis:triſticia impleuit cor veſtrũ: dolor.ſ. de peccatis: In ſermone eñ dñi debem⁹ concipere dolorē ⁊ parere cõfeſſionē ⁊ ſatiſfactionē. Abacuk.iij.d. Audiui ⁊ cõturbat⁹ eſt venter meus ⁊c. De hac triſticia diciẗ.ij. Cor.vij.c. Que ſm deũ triſticia eſt/pęnitentiã in ſalutē ſtabilem operatur. d ¶Sed ego veritatem dico vobis: q.d. etſi cõtriſtemini/ tamē veritatē dico vob. In quo notaẗ ꝙ veritas nemini parcit: nec eſt omittenda etſi diſpliceat audienti /ſeruato tñ mõ ⁊ tẽpore ⁊ loco in dicẽdo. Ps. Ecce labia mea nõ phibebo a veritate.ſ.dicẽda: dñe tu ſciſti: iuſticiã Ps.39. tuã nõ abſcõdi in corde meo ⁊c. Sed q2 quidã veritatē dicũt nõ ad ędificationē aliorũ ſed pꝑter oſtentationē vel indignationem: ideo ſubdit: e ¶Expedit vobis vt ego vadã: q.d.de expediẽtib⁹ ego loquor: Pᷓdico eñ vobis receſſum meũ qui expedit vobis.

Expediebat chriſtum abire/vt
- Nos in hereditatē introduceret. Mich.ij.d. Aſcendet pandens iter ⁊c. Exod.xv.c. Introduces eos.ſ.xi.f. Expedit vt vnus homo moriaẗ p populo.
- Amorem carnalem amputaret.ſ.vj.g. Caro non prodeſt.
- Deſiderium accenderet.

Unde viri hiericho ſublatũ heliam ardenti⁹ quęſierũt.iiij. Reg.ij.c.Cantſ.iij.a. In lectulo meo per noctem quęſiui quē ⁊c.Eſa.xxvj.b. Anima mea deſiderauit ⁊c.Et ſubdit q̃re expedit. f Si eñ ego/ nõ abiero paraclet⁹ non veniet ad vos. Bern. Niſi carnis pᷓſentia ſubtrahaẗ ſpiritualē gratię plenitudinē mẽs occupata nõ admittit.Si ita eſt/quis audet decętero carnis illecebris phãtaſticis dedit⁹ paracletũ expectare ? Quid huic ſterq̃linio/⁊ illi cõſolationi? ij.Cor.vj.d. Que ſocietas lucis ad tenebras:aut que cõtentio chriſti ad belial? Et nota ꝙ carnalis affectus et turpis/ gratiã expellit: ſed† carnalis et naturalis impẽdit:ideo ablactari nos oportet.ſ.vj.g. Spũs eſt q̃ viuificat caro nõ pdeſt q̃cq̃.Eſa.xxviij.c.Quē docebit ſciaꝫ ⁊ quē itelligere faciet auditũ? Ablactatos a lacte/auulſos ✶ ab vberibus

Al.† charitas dei gratiam

a Si aūt abiero mittā eū ad vos.i. faciā vos idoneos ad recipiendū. Aug⁹. Hoc eſt: nō poteſtis capere ſpiritū niſi ſm carnem noſſe deſiſtatis chriſtū.ij. Cor.v.d. Et ſi nouerimus chriſtū ſm carnem: ſed iam nō nouimus. Chryſ. Mittam.i. pparabo vos ad ſuſceptionē illi⁹: Qualit em̄ q̄ vbiq̄ eſt mittit? Alit aūt ⁊ differētiā hypoſtaſeos oſtēdit: ⁊ q̄ ſit vtilitas eius aduētus: vel quis effectus/ ſubdit: b Et cū venerit ille arguet.i. redarguet: d Mundū: iudeos ſpecialiter mūdanos: e De pctō/ ſuo. f Et de iuſticia/ mea. g Et de iudicio/ diaboli. Et exponens qđ dixerat/ ſubdit: h De peccato quidē/ arguet: quia non crediderunt in me. Chryſoſtom⁹.q.d. non impune agent iudei que agent in me: quia redarguet eos ſpūs cum venerit: id eſt omnē excuſationē eoꝝ abſcidet: ⁊ oſtēdet peccaſſe irremiſſibilit. Sed quō redarguet? Cū replens apoſtolos/ ſigna faciet p eos in nomie meo: cū ipſe ſpirit⁹ dabit ab aplis me inuocato. Pater em̄ teſtat⁹ ē de me: vt

Matth.3.d.et.17.a. in baptiſmo ⁊ in tranſfiguratiōe: teſtabit autē ⁊ ſpūſſanctus.

❡ De iuſticia ſeo

Aliter Scdm Aug. ſic legit: c Arguet mūdū de peccato: qđ fecerūt. f Et de iuſticia: quā omiſerūt: vel imitati nō ſunt. g Et de iudicio: qđ non timuerūt. Et exponendo ſubdit: h De peccato quidē: q2 nō crediderūt in me. Ponit hoc peccatū infidelitatis ſpecialiter: q2 hoc manēte/ cetera

manent: hoc decedente

Moraliter * ab vberibus. Heb.v.d. Qui lactis eſt pticeps/ expers eſt ſermonis iuſticie. Sequit: a Si autē abiero mittā eū ad vos. Hoc eſt qđ dicit Luc.vj.f. Date ⁊ dabit vobis. Date chriſtum ſm carnē: ⁊ dabit vobis ſm ſpm̄. Et Ps. Sumite

Ps.80. pſalmū.i. ſpm̄ſctm̄: ⁊ date tympanū.i. carnalē affectū. b Et cū venerit ille arguet mundū. Dicto q mittet ſpm̄ſanctū/ determiat ad quid mittat eū: q2 ad arguendū. Sed quare nō dicit hoc potius de filio cui attribuit ſapiētia? Sapiētis

Quare ſpiritus ſanctus dicitur arguere

em̄ pprie eſt arguere. Unde.J.v.d. Pater non iudicat quēq̄: ſed omne iudiciū dedit filio: Ergo fili⁹ eſt iudex: et iudicis eſt arguere. Itē.J.xiij.b. Uos vocatis me magiſter ⁊ dn̄e: et bn̄ dicitis: Ergo ipſe eſt magiſter: ⁊ magiſtri pprie eſt arguere. Itē cū arguere videat eſſe iuſticie ⁊ ſeueritatis/ nō videt cōpetere ſpiritui/ cui attribuit benignitas. Solutio hui⁹ queſtiōis eſt: q2 ⁊ filio ⁊ ſpirituiſancto cōuenit: ⁊ q2 dictū erat de filio et non de ſpirituſancto: ideo dicit hic de eo. Itē poteſt eſſe ſolutio hui⁹ moralis. Spūſſanctus em̄ dicit arguere/ ad innuendum q ⁊ miſericordia ⁊ pietate ⁊ benignitate debem⁹ arguere. Unde Ecci.xx.a. Q3 bonū eſt arguere q̄ iraſci. Et Eſa.xj.a. Egredietur virga de radice ieſſe: id eſt correctio de charitatis incēdio. Et Exo.xxxij.f. Ponat vir gladiū ſup femur ſuum: Ite ⁊ redite de porta vſq3 ad portam p mediū caſtroꝝ/ et occidat vnuſq̄ſq3 fratrem ⁊ amicū ⁊ pximū ſuū: id eſt arguat ex amore ſicut argueret fratrem.ij. Theſſal.iij.d. Nolite eſtimare vt inimicum/ ſed corripite vt fratrem. Bern̄. Si interdum opus eſt correctione paterna ſed non tyrannica. Alia ratio ponitur in Glo. Quia ſpirituſſanct⁹ facit nos tales vt poſſimus arguere. Tria enim impediunt ne aliquis habeat auctoritatē

Tria impediūt arguentem

arguendi aliū: videlicet immūdicia/ ignorantia/ ⁊ timor. Hec amouet ſpūſſanctus: quia purgat/ illuminat/ ⁊ corroborat. Et ideo ſup apoſtolos deſcendit in ſpecie ignis: qui facit hec tria: Act.ij.a. Q2 autem immūdicia retrahat ab arguendo ſiue a correctione/ dicit Gregori⁹: Supiectas ſordes tergere nō valent manus que lutum tenent.j. Machab.iiij.e. Elegit iudas ſacerdotes ſine macula voluntatē habentes in lege dei ſui: et mūdauerunt ſancta. Ecci.xxxiiij.a. Ab immūdo quid mūdabit? Matth.vij.a. Quomō dicis fratri tuo: frater ſine eijciam feſtucā de oculo tuo: ⁊ ecce trabes eſt in oculo tuo? De ſecūdo dr̄ Ro.ij.c. Qui ḡ aliū doces/ teipſum nō doces. Ezech.xxij.f. Inter pollutū ⁊ mūdū nō habuerūt diſtantiā. Matth.xv.b. Si cecus ceco ducatū pbeat ⁊c. De tertio dicit Ecci.vij.a.

a Si autē abiero mittā eum ad vos. Et cūm venerit ille/ arguet mūdū dē peccato/ et dē iuſticia/ et de iudicio. Dē peccato quidem: quia nō crediderunt in me.

Noli querere fieri iudex niſi valeas virtute irrūpere iniquitates: ne forte extimeſcas faciem potētis. Hiere.j.b. Ne timeas a facie eoꝝ: q2 ego tecū ſū. Itē ſpirituſſanct⁹ dicit arguere: q2 ille maxime ſe redarguit in q̄ eſt grā ſpūſſcti. Arguit ḡ mūdū.i. facit hominē arguere in ſe qđ mūdi eſt. Job xlij.a. Auditu auris audiui te: nunc autem oculus me⁹ videt te: idcirco ipſe me reprehendo. Ibi Gregori⁹. Quāto quis maioris gratie lumē recipit: tanto reprehenſibilē ſe eſſe cognoſcit: Sicut puluis apparet in radio ſolis: q̄ non apparet in vmbra. Itē ſpirituſſanct⁹ cui attribuit benignitas ⁊ amor/ dicit arguere: ad ſignificādū q magne miſericordie ⁊ amoris eſt qn̄ de⁹ arguit nos ⁊ corripit. Heb.xij.b. Flagellat omnē filium quē recipit. Apoc.iij.d. Ego quos amo arguo ⁊ caſtigo. Ezech.xvj.e. Zel⁹ me⁹ receſſit a te ⁊c. Dic ḡ c Arguet: p rōnes irrefragabiles: p pſonas viles ⁊ fragiles: p diaboli penas intermiabiles. d Mundū: quia veritati incredibilis: Unde dicit: e De peccato/ qđ fecerūt. Itē q2 vite ſanctoꝝ diſſimilis: Un̄ dicit: f Et de iuſticia/ quā imitati non ſunt. Itē quia nec per penā alterius corrigibilis: Unde dicit: g Et de iudicio: qđ non timuerunt. Et formatur ſic argumentū ſpirituſſancti. Peccatum fecit: iuſticiam omiſit: ergo iudicium damnatiōis incurrit. Uel aliter formari poteſt/ vt de iuſticia ſit maior propoſitio. Dominus enim iuſticiam ſanctorū proponit vel iuſticiam mādatorū: et aſſumit tranſgreſſorem: et ex hoc concludit eternam damnationē. Et hoc eſt quod dicitur Ezech.ij.d. q in libro erant lamentationes/ carmen et ve. Dominus enim lamenta proponit: et nos ſequimur carmina ⁊ mūdi gaudia: et ideo concludit ve eternum. Ezech.vij.f. Fili hominis fac concluſionē: quoniā terra plena eſt iudicio ſanguinum: ⁊ ciuitas plena iniquitate. Spirituſſanct⁹ ḡ arguit de peccato iam cōmiſſo. Unde dicit per Ps. Arguam te ⁊ ſtatuam contra faciem tuam: qđ eſt qn̄ Ps.49. venit in cor per gratiā: vel quādo mouet ad arguendū predicatoris linguā. Arguit autem de peccato/ ⁊ bene: propter ſex

Spirituſſanctus arguit de peccato propter ſex cauſas

cauſas. Prima: propter rupturā federis in baptiſmo: de quo Eſa.lv.a. Feriam vobiſcū pactum ſempiternū: qđ.ſ. nunq̄ debemus frangere. Et nota q ſicut quādo gentiles faciebant pactum/ diuidebāt porcum vel aliud animal/ tranſeuntes per medias diuiſiones/ et dicētes: ita diuidet qui infringet pactū iſtud: ſic chriſtus diuiſus fuit in cruce ad confirmandum hoc pactum. Unde pater loquēs ad eum dicit Eſa.xlij.b. Dedi te in fedus populi. Et Ro.vj.a. Quicūq̄ baptiçati ſum⁹ in chriſto ieſu: in morte ipſius baptiçati ſum⁹. Sed Eſa.xxiiij.b. Irritum factū eſt pactum. Et ideo ſequit: Proiecit ciuitates/ nō reputauit homines. Item arguit propter inobedientiā: id eſt de inobediētia ⁊ cōtemptu in peccato. Eſa.xxiiij.c. Ue mihi: puaricatores puaricati ſunt: et puaricatione tranſgreſſorum preuaricati ſunt. Prouerb.xxix.c. Seruus verbis erudiri non poteſt: quia qđ dicis intelligit ⁊ reſpondere contemnit/ per operis executionē. Item arguit propter ingratitudinē. Unde dic p Ps. Retribuebant mala pro bonis: et de- Ps.37. trahebant mihi ⁊c. Et Judic.ix.b. Nunc ergo ſi bene egiſtis cum hieroboal ⁊ cum domo eius: ⁊ reddidiſtis vicem beneficijs eius qui pugnauit pro vobis/ ⁊ animā ſuam dedit periculis vt erueret vos de manu madian ⁊c. cogitate ſupple. Quarto arguit de vilitate peccati. Roma.vj.d. Quem fructum habuiſtis tūc in illis in quib⁹ nūc erubeſcitis? Quito de imiſericordia ſui: quia p quodlibet mortale iterficit ſe homo. Ecci.x.d. Peccantem in animam ſuam quis iuſtificabit? Sexto arguit de cōtriſtatione ſpirituſſancti. Eph.iiij.g. Nolite contriſtare ſpiritūſanctum in quo ſignati eſtis. Heb.x.c. Spiritui gratie cōtumeliā fecerit. Sic ergo arguit/ h De peccato quidem/ commiſſo. Sed quare fecerunt peccatum? i Quia non crediderunt in me. Qui enim vere crederet penam peccantis non peccaret.j. Joh.v. Qui credit in deū nō peccat. Eſaie.xxj.a. Qui icredul⁹ eſt infidelit agit.

* De iuſticia autem

a De iuſticia vo/ qꝛ ad patrē va do: et iā nō videbitiſ me. De iu

☞ a De iuſticia vo/mea redarguet eos: Dixerūt enī me in/
.S.9.c. iuſtum/ et deo cōtrariū. Unde etiā dixerūt: Nō eſt hic homo
ex deo. Sed ſpūſſanctus oſtēdet me iuſtū: et ita cōfundet eos
de iuſticia mea: id ē ꝑ manifeſtationē iuſticie meę. Et ꝑ qđ ar/
gumentū? Per hoc: b Quia ad patrē vado: qꝛ oſten/
det ſpūſſanctus meā
aſcenſionē ad patrē.
Ad patrem enim ire
argumētū eſt ⁊ irre/
prehēſibilis vitę. Et
non ſolum vado illuc ad horam/ ſed manebo: Unde ſubdit:
c Et iam non videbitis me: quia ſemper ero in celis: ⁊
in mundū vltra non redibo viſibilis. Chryſoſtom⁹. Uide per
duo hec interemptam ſuſpicionem pernicioſam iudeorum. ſ.
per operationē ſignorum: vnde dicit: Arguet mundū de
pctō: Et ꝑ eſſe cū patre: vnde: De iuſticia vo qꝛ vado
ad patrē ⁊c̄. Nec enim ſigna facere peccatoris eſt: non eñ
pōt peccator ſigna facere: Nec apud deū eſſe ⁊ manere ſem/
per/ eſt peccatoris. Unde ꝑ hoc obſtruit ora iudeoꝝ dicētiū:
quoniā peccator eſt: ⁊ quoniam non eſt ex deo. d De iudi/
☞ cio autem quia
aliter ✻ manent: hoc decedēte cetera remittuntur. a De iuſticia
vero/ credētium quā non imitant. Et cōuerſus ad apoſtolos
quibus loquebat oſtendit que ſit illa iuſticia ꝑ quā vel de qua
mūdus arguit/ dicens: b Quia ad patrem vado ⁊c̄.
Auguſtin⁹. Mundus de peccato quidem ſuo: de iuſticia vo
arguit aliena: ſicut arguunt de lumine tenebrę. Quātū eñ ma
lum ſit eorum qui non credūt/ nō ſolum per ſeipſum: verūetiā
ex bono poteſt apparere eorū qui credunt. Et quoniā iſta vox
infideliū eſſe conſueuit: quomō credemus qđ non videmus?
Ideo credentiū iuſticiā ſic oportuit diffiniri: quia ad patrē
vado et iam non videbitis me: vos apoſtoli/ et tamen
✻ credetis: Et hec
aliter ✻ a De iuſticia vo ⁊c̄. quā. ſ. nō fecerūt vel omiſerūt: qđ fit
in pſenti/ qñ illuminat⁹ aliquis ꝑ gratiā arguit in ſe ꝙ nō fecit
opa iuſticię: Uel in futuro/ qñ ponet rationē cū ſeruis ſuis de
talento cōmiſſo: qñ dicet villico: Redde rationē villicationis
tuę: Luc. xvj. a. Tūc non ſolum arguent peccata cōmiſſa ſed
bona omiſſa. Iuſticia aūt dicit op⁹ pęnitētię ſiue iuſtificatio:
vno modo. Iuſticiā eñ debem⁹ facere de latronib⁹ chaldeoꝝ:
qui interpretant feroces: ⁊ ſignificant auariciā. Eccl. x. b. Ni/
hil eſt iniqui⁹ ꝙ amare pecuniā: de quib⁹. iiij. Reg. xxiiij. a.
Immiſit dominus latrunculos chaldeorum et latrunculos
ſyrię et latrūculos moab ⁊ latrūculos filioꝝ āmon ⁊c̄. Syria
interpretat ſublimis: ⁊ ſignificat ſuperbiā. Et moab qui inter/
pretat ex patre: ſignificat carnis concupiſcentiā quā trahim⁹
a pmo parēte. Ammon q̄ interpretat nutricēs vel pplus parcēs:
ſignificat molliciem carnis ꝙtum ad victū ⁊ veſtitū. Iſti duo
ſūt cognati ⁊ fratres/ moab ⁊ āmon: id eſt luxuria ⁊ gula. Hie
Ps. 105. ronym⁹. Uenter mero eſtuans deſpumat cito in libidinē. Ps
Fecerūt vitulū in oreb ⁊c̄. qđ interpretat mēſa: quia in menſa
excitat carnis laſciuia ⁊ cōcupiſcentia: quę deſignat ꝑ vitulū.
Hiere. v. b. Saturaui eos ⁊ męchati ſunt. De his latronibus
debet fieri iuſticia/ in rebus/ in patria/ in corporibus. Unde. j.
Eſdre. vij. d. Ois qui nō fecerit legē dei tui ⁊ legē regis dili/
genter: iudiciū erit de eo ſiue in mortē/ ſiue in exilium/ ſiue in
cōdemnationē ſubſtātię ei⁹/ vl certe ī carcerē. Uel/ a De iu/
ſticia/ fidei quā ad exemplū ſanctoꝝ nō habent: de q̄ Abacuk
ij. a. Iuſtus autē in fide ſua viuet. Roma. iij. d. Arbitramur
hoiem iuſtificari ꝑ fidē. Uel iuſticiā vocat op⁹ cuiuſlibet vtu/
tis generaliter. Arguit ergo de iuſticia quā nō fecerūt: et iuſte
ꝓpter ſex cauſas. Primo: qꝛ opera iuſticię cōſona ſunt naturę.
Unde Iob. xxxj. b. Ab infantia creuit mecū miſeratio: et de
vtero matris meę egreſſa eſt mecū. Domin⁹ eñ facit nos iudi
ces in hac cauſa. Unde. Io. iiij. c. quādo domin⁹ exigebat a ſa/
maritana potum: id eſt opera iuſticię: ⁊ inſtruebat eam/ dixit
ei: Uoca virum tuum id eſt rationem: id eſt iudica ſm rationē
tuam vtrum debeas facere. Secūdo: quia facilis eſt iuſticia.
Prouer. iij. c. Uię eius vię pulchrę ⁊c̄. Ergo faciles ſm cō/
munē modū loquēdi. Sap. vlt. c. Ex aqua q̄ ante erat/ terra
apparuit arida: ⁊ in mari rubro via ſine impedimēto. Opera
enim que homini dum erat in mortali peccato erāt difficilia:
fiunt ei facilia quādo dimittit peccatum. Gratia eñ ſiue cha/
ritas omnia ſuffert et ſupportat. j. Corinth. xiij. c. Tertio: quia
dulcedie reſperſa eſt
iuſticia: et iniquitas
amaritudine. Eccl.
vj. c. Sapiētia doc/
trinę ſm nomē ei⁹ ē:
qꝛ ſapida eſt bonis. Sapiētia eñ a ſapore dicit. Ps. In cu/
ſtodiēdis illis retributio multa. Quarto: qꝛ ad faciēdū opera Ps. 18.
iuſticię plures et fortiores coadiutores habem⁹ ꝙ ad facien/
dum malū. Unde. iiij. Reg. vj. d. Noli timere: plures enim
nobiſcū ſunt ꝙ cum illis. Ro. viij. f. Si deus ꝓ nobis qs cō/
tra nos? Quinto: qꝛ multis ⁊ apertiſſimis ſanctorū exemplis
manifeſtata eſt nobis iuſticia. Unde Col. j. d. Myſteriū quod
abſcōditū eſt a ſeculis ⁊ generatiōibus: nūc autē manifeſtatū
eſt ſanctis eius. Et Ezech. xl. f. Celatura palmarū in fronte
illius hinc ⁊ inde. Per palmā cuius fructus in anno centeſi/
mo colligit/ iuſticia ſignificat: cuius fructus in vita eterna ha
bet: quo coronabunt victores ſpirituales. Iſta palma ante
paſſionē domini fuerat depicta: ſed poſtea celata ē ⁊ ſculpta:
quia multi ꝓ chriſto expoſuerūt corpora ſua. Sexto: qꝛ iuſti/
cia fructuoſa eſt. Oſee. x. d. Seminate in veritate iuſticiam: ⁊
metite in ore miſericordię. Et. ij. Cor. ix. c. Augebit incremē
ta frugū iuſticię veſtrę: vt in omnib⁹ locupletati abūdetis in
oēm ſimplicitatē. Heb. xij. c. Omnis quidē diſciplina in pre/
ſenti videtur non eſſe gaudij ſed meroris: poſtea autem fru/
ctum pacatiſſimum exercitatis per eam reddet iuſticię. Recte
ergo ꝓpter has cauſas dicit: Arguet mūdum: id eſt ama/
tores mundi. a De iuſticia/ quā non fecerūt. Et nota ꝙ
ſubdit: b Quia ad patrē vado: ⁊ iam nō videbitis
me: Et oſtendunt due ratiōes quare arguēdi ſunt de iuſticia
omiſſa. Prima eſt propter exemplum. Unde dicit: Quia
ad patrem vado: per paſſionem ⁊ crucem viam faciens
ad glorificationē: Ibi enī fecit ⁊ docuit iuſticiā nobis. Unde
Sap. xiiij. a. Bñdictū lignū ꝑ quod fit iuſticia. j. Pet. ij. d.
Chriſtus paſſus eſt pro nobis: vobis relinquens exemplum
⁊c̄. Iaco. v. c. Finem domini vidiſtis. Secunda eſt propter
premium ad quod iuit ꝑ iuſticiam. Unde dicit: c Et iam
non videbitis me. q. d. iam glorificabor et vltra non ero
viſibilis ⁊ mortalis. d De iudicio autem: quod non ti/
muerunt/ cum tamen dicat Hiero⁹: Quotienſcūq̄ diē iudicij
intueor/ toto corpore contremiſco. Abacuk. iij. d. Audiui et
conturbatus eſt venter meus: a voce cōtremuerūt labia mea.
Eſa. xxj. a. Corrui cum audirē/ turbatus ſum cum viderem.
Deberemus autem timere iudicium: quia certum eſt nobis
tribus modis. Primo quia pluries eſt nobis predictum ⁊ cō/
minatum. Deut. xxxij. c. Ignis ſuccenſus eſt in furore meo:
ardebit vſq̄ ad inferni nouiſſima ⁊c̄. Iob. xix. d. Fugite a fa/
cie gladij. Eccs. xij. d. Cūcta adducet de⁹ ī iudiciū. Eſa. xxij.
b. Dies interfectiōis ⁊ conculcatiōis ⁊ fletuū ⁊c̄. Et. xxx. g. Pre/
parata eſt ab heri topheth. Uñ dicit Ps. Iudicia tua nō ſum
oblit⁹: quia totiens recitant. Secūdo: quia menti cuiuſlibet Ps. 118.
eſt impreſſum ꝙ deus iuſtus eſt: Ergo exequetur iudicium.
Heb. xj. b. Credere oportet accedentem ad deum/ quia eſt: ⁊
inquirentibus ſe remunerator eſt. Tertio: qꝛ illud iā experti
ſumus in parte. Quot enim tribulationes/ quot infirmitates
patimur: tot ſtillas de iudicio dei ſentimus. Si ergo tanta eſt
ſtilla: quanta erit abyſſus ipſius? Ps. Iudicia domini abyſ/
ſus multa. Iob. xxvj. d. Cum vix paruam ſtillam ſermonum Ps. 35.
eius audierimus: quis poterit tonitruum magnitudinis eius
intueri? His ergo trib⁹ modis eſt nobis certum iudicium dei
ſcʒ per auctoritates ſcripturarum: per rationis ductum: per
experimentum: ideo nobis timendum. Secundo timen/
dum eſt/ quia occultū nobis. Nihil enim certius iudicio: et ni/
hil incertius hora iudicij vel mortis. j. Theſſal. v. a. Dies
domini ſicut fur in nocte ita veniet: cum enim ⁊c̄. Naum. j. a.
✻ Dominus in tempeſtate

Scio autem/ quia princeps mūdi huius iam iudica/
tus eſt. Chryſoſtom⁹. Rurſus hic eūdem qui de iuſticia re/
iterat ſermonem.q.d. per iudiciū diaboli confundet iudeos/
dicentes me iniuſtum. Argumentū enim contra eos eſt expu/
gnatio aduerſarij: nequaq̄ eīn peccator exiſtēs expugnaſſem
eū: qd̓ neq̄ iuſt⁹ q̄s
hominum facere va/
luit. Sed quō potuit
eſſe iudicat⁹ diabol⁹:
Rn̄demus. Per ei⁹
reſurectionē quā ſpi/
rituſſanctus oſtēdit:

a b Judiciō aūt/ q̄uia p̄nceps mūdi
c hui⁹ iam iudicat⁹ eſt. Adhúc
multa habeo vobis dicere:
d ſed nō poteſtl portare modo.
e Cū aūt venerit ille ſpūs veri
f tatl docebit voſ omnē v̄itatē.

Nō eīn valuit eum detinere in morte diabolus: ſed eum ſpo/
liauit/ ſuos educens de limbo inferni. Unde Zach. ix.c.
Tu autē in ſanguine teſtamenti ꝛc̄. Item poteſtas eius exte/
nuata fuit: qd̓ ſciunt qui conculcant eum ſancti viri. Et nota
ꝙ quia ipſi dicebant demonium habet/ et ꝙ ſeductor eſt: ideo
dicit ꝙ de hoc confundent ꝛ redarguent cū viderint eū expu/
liſſe ꝛ ſuperaſſe diabolū ꝛ condemnaſſe.

Aliter * credetis: Et hęc eſt vera iuſticia fidei/ credere qd̓ nō videtur.
Tunc eīn iuſtus ex fide viuit: ſi non videt qd̓ credit: Abacuk.
ij.a. Heb.xj.a. Fides eſt ſubſtantia rerum ſperandarum ar/
gumentū non apparētium. j.xx.g. Beati qui non viderunt et
crediderunt. Nam ꝛ in apoſtolis qui viderunt chriſtum/ non
ex hoc laudata eſt fides eorum/ quia credebant qd̓ videbant:
id eſt filium hominis: ſed q̄ credebant qd̓ non videbant: id eſt
filium dei. a De iudicio autē/ qd̓ nō timuerunt et tn̄ ti/
mere debuerūt. b Quia princeps mūdi huius iā iu
dicat⁹ eſt. s.xij.e. Nunc iudicium eſt mundi/ nunc princeps
huius mūdi eijcietur foras. Proponit ergo cauſā timendi iudi/
ciū: quia diabolo q̄ erat precioſiſſima creatura nō pepercit.
Unde.ij. Pet.ij.a. Si angelis peccātibus non pepercit: ſed
rudētibus inferni detractos in tartarum tradidit in iudicium
cruciandos reſeruari ꝛc̄. exemplum eorum qui impie acturi
ſunt ponens. Et nota Glo. Augl. Arguitur de peccato qui in
chriſtum non credit ꝛc̄. Sequitur. c Ad huc multa ha/
beo vobis dicere ꝛc̄. Dixerat domin⁹: Expedit vobis vt
ego vadam: quia mittā vobis paracletum.i. aduocatum qui
arguet aduerſarios veſtros: et non ſolum hoc/ ſed et conſulet
vobis ꝛ docebit vos: Et hoc eſt qd̓ dicit hic. Docebit vos
ꝛc̄. Iſta enim debet facere aduocatus: hoſtes cōfutare: et ſuiſ
cōſulere i cauſa ſua. Uel aliter cōtinua. Dixit ꝙ ſpirituſſanct⁹
arguet mūdum.i. faciet ipſos fortes ꝛ audaces ad arguendū:
hic dicit ꝙ faciet eos prudentes. Et hoc eſt qd̓ dicit: c Ad/
huc multa habeo vobis dicere.q.d. adhuc indigetis in/
ſtructione: ꝛ nō quia inſufficiens doctor ſim/ d Sed non
poteſtis portare modo: id eſt non eſtis adhuc capaces.
e Cū autē venerit ille ſpiritus veritatis: quem mittā
to vobis: f Docebit vos omnē veritatē. Auguſtin⁹.
Uel ſicut in nōnullis codicibus legit̄: Deducet vos i om/
ni veritate: vel/ docebit vos omnē veritatē.q.d. con/
fert ꝛ expedit me abire: ſi demū debetis portare cum abiero
q̄ modo nō poteſtis. Sed quā dicit veritatē: Rn̄dem⁹: Om/
nem veritatem/ de me.q.d. de meipſo magna non loquor:
¶ ille autem dicet

Moraliter * Dominus in tempeſtate et turbine vię eius. In turbine: quia
non videtur eius aduentus. Malach. iij.a. Quis poterit
cogitare diem aduentus eius: Eſa.xxix.b. Erit repente con/
feſtim viſitabitur a domino in tonitruo ꝛc̄. Et.xxx.c. Subito
dum non ſperatur veniet contritio eius. Tertio quia eſt proxi/
mum vel vicinum cum hoc ꝙ eſt occultum. Deut.xxxij.e.
Iuxta eſt dies perditionis. Abdię.j.c. et Soph.j.c. Iuxta
eſt dies dn̄i magn⁹ ꝛc̄. Jaco.v.b. Ecce iudex ante ianuā aſſi/
ſtit. Quarto/ q̄ generale et oībus et de omnibus peccatis:
Judicium enim nemini parcit: nec aliquod peccatum impu/
nitum vel indiſcuſſum tranſcurrit. Roma.xiiij.b. Omnes
enim ſtabimus ante tribunal chriſti. Sap̄.vj.b. Non acci/
piet perſonā cuiuſq̄ de⁹ ꝛc̄. Etiā ſancti ibi tremebunt. Job.
xxvj.c. Columnę celi cōtremiſcunt. Generale eīn erit q̄tū ad

omnia/ tam cogitata q̄ dicta q̄ facta. Eccī.vlt.d. Cūcta ad/
ducit deus in iudicium. Matth.xij.c. De omni verbo ocioſo
ꝛc̄. Roma.j.b. Reuelatur ira dei de cęlo ſuper omnem impi/
etatem ꝛ iniuſticiam hominū. Quinto: q̄ erit irreuocabile et
ineuitabile. Nō eīn flectet iudex nec p̄cib⁹ nec munerib⁹ nec
allegatiōibus. Pro/
uerb.vj.d. Zelus et
furor viri nō parcet
in die vindictę: nec
acquieſcet p̄cib⁹ cu/
iuſq̄: nec ſuſcipiet p
redēptiōe dona plu/
rima. Sexto: q̄ erit infallibile. Nō eīn decipit diuina ſapien/
tia. Heb.iiij.d. Oīa nuda ꝛ apta ſūt oculis ei⁹. Job.xxvj.b.
Nudus eſt infern⁹ corā eo. Septimo: q̄ omnib⁹ erit euidēs
cauſa iudicij. Job.xij.d. Qui reuelat profunda de tenebris.
Daniel.vij.c. Judiciū ſedit ꝛ libri apti ſunt. Eccl.xj.d. In
fine homis denudatio operū illi⁹. Et.xvj.b. Nō dicas a deo
abſcōdar ꝛc̄. Matth.x.c. Nihil opertū ꝛc̄. j. Cor.iiij.a. No
lite ante temp⁹ iudicare quoadusq̄ veniat dn̄s q̄ illuminabit
abſcōdita tenebrarū. ij. Cor.v.b. Oēs nos manifeſtari opor
tet ꝛc̄. Octauo: q̄ horrendū erit ꝛ terribile. Heb.x.e. Terri/
bilis autē quędā expectatio iudicij: ꝛ ignis ęmulatio q̄ cōſum
ptura ē aduerſarios. Erit autē terror ꝛ horror vndiq̄: q̄ de/
ſup erit iudex iuſt⁹ irat⁹. Sap̄.vj.a. Horrēde ꝛ cito apparebit
vobis. Heb.x.f. Horrendū eſt incidere ꝛc̄. Amos.iij.b. Leo
rugiet q̄s nō timebit: Inferius autē videbit infern⁹ acceſſus ꝛ
p̄parat⁹. Eſa.xxx.g. Preparata eſt ab heri tophet. Matth.
xxv.d. Qui parat⁹ eſt diabolo. Exteri⁹ mūdus ardens. Ps̄. Ps.96.
Ignis ante ipſum p̄cedet. Itē: Mōtes ſicut cera fluxerūt. ij.
Pet.vlt.c. Per quē celi ardētes ſoluent ꝛ elemēta ignis ar/
dore tabeſcent. Interi⁹ autē cōſcientia mordēs ꝛ rodēs. Eſa.
vlt.g. Uermis eorū nō morietur ꝛc̄. Sap̄.iiij.d. Uenient in co
gitatione peccatorū ſuorū timidi. b Quia p̄nceps mūdi
hui⁹ iā iudicat⁹ eſt.i. diabolus. Oſtendit vnā cauſam ti/
mēdi iudiciū: q̄ diabolo nō pepercit qui erat p̄cioſiſſima cre/
atura. ij. Pet.ij.a. Si peccātib⁹ angelis nō pepcit ꝛc̄. Ezech.
xxviij.e. In terrā p̄ieci te: ꝛ ante faciē regū dedi te. Ps̄. De Ps.59.
diſti metuentib⁹ te ſignificationē ꝛc̄. Dominus enim puniuit
diabolum/ vt nos cogitaremus iudicium et timeremus eum.
Et hoc valde vtile eſt nobis. Eccl.xj.c. Si multis annis vixe
rit homo ꝛ in omnib⁹ his lętatus fuerit/ meminiſſe debet te/
nebroſi temporis ꝛc̄. Eccl.xxviij.a. Memēto irę et deſine inimi/
cari. Eccl.xviij.c. Memēto irę in die cōſūmatiōis: ꝛ tēp⁹ re/
tributiōis in cōſūmatiōe faciens. Et.xxxj.a. Cogitat⁹ p̄ſciētię
auertit ſēſū. Eſa.xlj.f. Prope facite iudiciū vr̄m dic dn̄s. Hie
re.xv.d. A facie man⁹ tuę ſol⁹ ſedebā. Ps̄. Oīa iudicia eius Ps.17.
in conſpectu meo. Econtra dicit̄ de malis: Auferunt iudicia
tua a facie eius. Prouerb.xxviij.a. Uiri mali non cogitant
iudicium: qui autem requirunt dominū animaduertunt om/
nia. Sequitur: c Adhuc multa habeo vobis di/
cere: quę nemo habet determinare. Eſa.lxiiij.b. Oculus nō
vidit deus abſq̄ te quę p̄parasti ꝛc̄. d Sed nō poteſtis
portare modo: quia ita ſunt: et ideo non eſtis capaces ſed
debiles ſenſu ad capiendum tanta iuſticia et intelligendum.
Heb.v.d. Imbecilles facti eſtis ad audiendum. Et poſtea di
citur. Omnis qui lactis eſt particeps expers eſt ſermonis iu/
ſticię. j. Corinth.iij.a. Non potui vobis loqui tanq̄ ſpiritu/
alibus ſed quaſi carnalibus. Et.j. Nondum enim potera/
tis intelligere: ſed necdum quidem poteſtis. j. Corinth.ij.d.
Animalis autem homo non percipit ea quę ſunt ſpiritus dei
ꝛc̄. Uel/ Non poteſtis portare: quia oneroſa videntur ꝛ
grauia: et vos eſtis debiles ꝛ mammotrephi. s.vj.f. Durus
eſt hic ſermo: ꝛ quis poteſt eum audire: Uel portare/ in cor/
de imundo vel fracto non reportatur nec continetur ſapien/
tia. Un̄ Sap̄.j.a. In maliuolā animā nō introibit ſapiētia.
Et Eccl.xxj.f. Cor fatui quaſi vas confractum/ et omnem ſa
piētiā nō tenebit. e Cū autē venerit ille ſpūs verita/
tis/ docebit vos oēm veritatē: doctrinę/ iuſticię/ et vitę.
* j. Joh.ij.d.

☞ Ille autem dicet excelſa: modo creditis humilia de me / tūc magna. Nō eſt cōtrarium quod dicit̄. ſ̄.xv.b. Omnia queçūq̄ audiui a patre meo ⁊c̄. Eſt enim ſenſus: ꝙ omnia que expediebant eis dicere tunc / vel ꝙ nihil dixit contrarium patri. Vel / omnē veritatem / vie et patrie. Auguſtin⁹. Promittit totum quod factur⁹ erat ſpiritus: non ꝙ in hac vita totum ſit implendū. Simile. j. Joh. ij. d. Unctio docebit vos de omnibus. Et bene dicō ꝙ docebit vos veritatem / nō falſitatem:

ꝯſe.diſ.fi.

a Nōn enim loquet̄ a ſemet/
b ipſo: ſed queçūq̄ audiet lo
c quetur: ⁊ que ventura ſunt
d annūciabit vobis. Ille me
e clarificabit: quia de meo
accipiet / ⁊ annunciabit vo/
f bis. Omniá quecunq̄ ha/
g bet pater / mea ſunt. Propterea dixi: quia de meo accipiet / et annūciabit vobis.

a Nō enim loquetur a ſemetipſo: id eſt nō finget doctrinam nouam / me.ſ. contrariam et a mea ſeparatam. ſ̄. viij. f. Cum loquit̄ mendacium ex proprijs loquit̄. Chryſ. Quia dixerat de ſpiritu: Ille vos docebit omnia / ⁊ rememorabit / ⁊ ī tribulatiōib⁹ vos cōſolabit̄ / qd̄ ipſe chriſt⁹ nō fecit: ⁊ quoniā expedit vt ego vadam / ⁊ illum venire: et nūc quidem non poteſtis portare / tūc autem poteritis: et quoniā ducet vos in omnē veritatem: ne hec audiētes / maiorem filio ſpiritū eſtiment: ⁊ maiorē ⁊ perfectiorem operationem eius q̄ filij: ideo ſubdit. ī. eodē: De meo accipiet: Et hic / Nō loquet̄ a ſemetipſo: id ē nihil contrariū: nihil propriū preter mea: ſicut de ipſo dicit̄. ſ̄. xiij. b. A meipſo nō loquor: id eſt nihil ſeparatum: nihil proprium: ⁊ nihil alienum a patre loquor: b Sed queçūq̄ audiet loquet̄: id eſt certa ⁊ vera loquet̄. Per hoc enī nihil aliud ſignificat / niſi infallaciā ſpirit⁹: ſic. ſ̄. iij. d. dicit̄ de filio: Qd̄ vidit ⁊ audiuit hoc teſtat̄. i. qd̄ certiſſime nouit. ſ̄. viij. e. Qd̄ vidi apud patrē meū h̄ loquor. Sic em̄ certiora habem⁹ que audimus a veris doctoribus q̄ que fingimus: ita dicit ꝙ ſpirituſſanct⁹ audita loquetur / non ficta vel noua. Et eſt ſenſus: ꝙ ea que certiſſima ſunt loquet̄: ⁊ eadem que filius a quo accipiet. In quo etiā notat̄ ſm̄ Aug. ꝙ ſpirituſſanctus non eſt a ſe / ſed a patre ⁊ filio. Et quia dixit: Non loquet̄ a ſemetipſo: ꝓpter hoc ne crederet̄ nō eſſe equalis patri ⁊ filio: ideo ſubdit: c Et que ventura ſunt annūciabit vobis. Per qd̄ patet / ꝙ deus eſt: Dei em̄ propriū eſt maxime dicere futura. Chryſoſtom⁹. Per hoc eleuauit chriſtus eorū mētes: Ad nihil enim ita auidum eſt genus humanum / ſicut ad diſcendū futura. Ideo cōtinue interrogabāt eum quo vadis: que eſt via. ſ̄. xiiij. a. Et ideo ab hac eruens eos ſollicitudine / dicit: quoniā vētura eis p̄dicet. q. d. p̄muniet vos etiam contra futura pericula / vt cauere poſſitis. Et nō ſolū predicet futura / ſed ⁊ faciet ſigna. Vn̄ ſubdit: d Ille me clarificabit: per ſigna que faciet fieri in nomīe meo. Vel aliter continua. Futura annūciabit vt deus: ⁊ q2 non tot futura dixerat eis filius: ſed ⁊ maiora ſigna debebant facere aduenīēte ſpiritu: propterea ne credat̄ eſſe maior filio ſpirit⁹ / ſed equalis / rurſus inducens / ait: d Ille me clarificabit. i. clarū eſſe ſiue clarificatū oſtendet in quātū ſum homo: vel in quātū ſum de⁹ me oſtendet equalē ſibi ⁊ patri. Vel / me clarificabit. i. verba mea que nūc occulta ſunt vobis manifeſtabit. Vn̄. ſ̄. xiiij. d. Docebit vos omnia ⁊ ſuggeret vobis omnia queçūq̄ dixero vobis. Auguſtin⁹. d Ille me clarificabit: q2 ſpirituales vos faciēdo declarabit / quomō patri fili⁹ eſt equalis / quē ſm̄ carnem vt hominē nouerant. Vel / clarificabit. i. timorem tollendo faciet vos declarare me: ⁊ gloriam meā toti mūdo annūciare. Chryſoſtom⁹. d Ille me glorificabit: id ē gloriā meā oſtēdet. Qualit̄: Quia in noīe meo dabit operationes miraculoꝝ. Hoc ē qd̄. ſ̄. eo. dicit: Docebit vos omnē veritatē de me. Nam ipſe quidē filius ratiōe qua carne indutus erat: ⁊ ne videret̄ ſe iactare: ⁊ ꝓpter imperfectionē diſcipuloꝝ: ⁊ quia nōdum ipſi reſurrectionem ſciebāt manifeſte: ideo etiā neq̄ a lege manifeſte deſtitit / ⁊ inſidias iudeorū humiliter de ſe et condeſcenſiue loquebat̄: ideo cōuenienter ſpirituiſancto magna de eo dicere reſeruatū eſt. Et bene dico ꝙ me clarificabit / veritatem dicendo de me: ⁊ meā doctrinam cōfirmando: e Quia de meo accipiet: ⁊ annūciabit vobis: id eſt conſona meis dicet. Hoc enim eſt qd̄ dicit: De meo accipiet. i. a cognitione quā ⁊ ego habeo accipiet: nō vt indigēs vel diſcens / ſed vt vna ⁊ eadem exiſtente cognitione. Hoc eſt etiā qd̄. ſ̄. eo. dixit: Queçūq̄ audiet loquet̄: id eſt eadē que ego. Chryſoſtom⁹. Nam ꝙ non indigeat doctrina ſpirituſſanctus / neq̄ diſcat ab alio ſicut nos: audi Paulū dicentē. j. Corinth. ij. c. Quis ſcit hominū que ſunt hominis / niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt: ita et que dei ſunt / nemo cognouit niſi ſpirit⁹ dei. Matth. xi. d. Luc. x. d.

Sicut igit̄ ſpiritus hominis non diſcens ab alio nouit q̄ ſunt ipſius: ita ⁊ ſpirituſſanctus de meo accipiet. i. cōſona his que mea ſunt / dicet. Hoc autē dicit: vt oſtēdat ꝙ ſpūſſanctus nō eſt maior eo / ſed ē ab eo. Et q2 poſſent dicere: tu dixiſti nobis ꝙ ipſe eſt ſpiritus veritatis qui a patre ꝓcedit: nō ergo a te accipiet: ideo ſubdit: f Omnia queçūq̄ habet pater mea ſūt. q. d. conſona eſt patris ⁊ mea poteſtas ⁊ doctrina. g Propterea dixi / q2 de meo accipiet ⁊ annūciabit vobis. q. d. cū eadem ſit doctrina mea ⁊ patris: ſi ſpiritus dic̄ ea q̄ ſūt patris / dicit et mea. Vel / Oīa queçūq̄ habet pat̄ mea ſūt. i. cōmunis eſt potētia et eſſentia mei ⁊ patris. Cōmunicam⁹ etiā inſpiratiōe ſpiritus: Propterea dixi q2 de meo accipiet et annūciabit vobis: id eſt de me a q̄ habet eē / et h3 annūciare. Per h̄ ſignificat / ꝙ ſic ſpirituſſanct⁹ eſt a patre: ita eſt ⁊ a filio. Nec ꝓpter hoc eſt minor ſpirituſſanctus filio / quia eſt ab eo: nec fili⁹ minor patre / quia ē ab eo. Ideo etiam fili⁹ nō fecit tot miracula / nec tanta: quot ⁊ quāta ſpirituſſanct⁹ fecit ꝑ apoſtolos / ne minor crederet̄ filio ſi minora feciſſet. Et ne ꝓpter maioritatem etiam miraculorū crederetur ſpirit⁹ maior: ideo omnia in nomine chriſti fiebāt. Et nota ꝙ de poteſtate patris nullus altercatur: ideo non oportuit in hoc inſiſtere / ſed vbiq̄ poteſtas filij ⁊ ſpirituſſancti oſtēdit̄. Ideo dicitur de filio ſpecialiter: Omnia per ipſū facta ſunt / non de patre: quia de patre nullus dubitat. Pſ. Omnia in ſapientia feciſti. i. in filio. Et Pſ. Verbo domini celi firmati ſunt ⁊ ſpiritu oris eius. Hic fit mentio ſpecialiter de filio et ſpirituſancto: ideo etiam in baptiſmo nomen filij ⁊ ſpirituſſancti aſſumitur / cum dicitur: Baptiçantes eos in nomīe patris et filij ⁊ ſpirituſſancti: vt in cōmunione largitionis ineffabilium illorum bonorum que in baptiſmate conferunt̄ / cōmunionem dignitatis noſcamus in perſonis. Qd̄ enim filius per ſeipſum poſſit facere id qd̄ in baptiçante operatur cum patre. ſ. remiſſionem peccatorum: ſimiliter ⁊ ſpirituſſanctus: audi manifeſte Matth. ix. a. Vt aūt ſciatis quoniam poteſtatem habet fili⁹ hominis in terra dimittendi peccata ⁊c̄. Item. ſ̄. x. f. Ego vitam eternam do eis. Et eodē. b. Ego veni vt vitam habeant et ſuperabūdantius habeant. Item. ſ̄. v. d. Sicut pater ſuſcitat mortuos et viuificat / ſic et filius ⁊c̄. Idem dicitur de ſpiritu. j. Corinth. xij. a. Vnicuiq̄ datur manifeſtatio ſpiritus ad id qd̄ confert / ſiue ad vtilitatē ⁊c̄. Et. ſ̄. vj. g. Spiritus eſt qui viuificat ⁊c̄. Et Ro. viij. b. Viuificabit ꝑ inhabitantē ſpiritū in vobis. Et iterū Ro. viij. Spirit⁹ viuificat ꝓpter iuſticiā. Et Gal. v. d. Si ſpiritu ducemini non eſtis ſub lege. Et item Ro. viij. c. Non accepiſtis ſpiritū ſeruitutiſ in timore ſed accepiſtis ſpiritū adoptionis. ☞ Item. j. Cor. vj. c. * j. Joh. ij. d. Unctio docebit vos de omnibus. a Nō enim loquetur a ſemetipſo: ſed queçūq̄ audiet loquetur. In quo arguit̄ preſumptio illorum qui nolunt audire / ſed iactant ſe de propria inuentione. Eccl. xviij. c. Ante q̄ loquaris diſce. c Et que ventura ſunt annunciabit vobis: gaudia paradiſi ad inflammandum amorem: et ſupplicia inferni ad incutiendum terrorem / ⁊ pericula futura ad cautelam ⁊ diſcretionem. d Ille me clarificabit ⁊c̄. De clarificatione quam facit ſpirituſſanctus: require. ſ̄. xiij. d. Nūc clarificat⁹ eſt filius hominis ⁊c̄. Sequitur. Moralit̄

* Modicū et iam

Marginal references: J. i. a. — Pſ. 103. — Pſ. 32. — Mth. 28. d.

Item. j. Corinth. vj. c. Sed abluti eſtis: ſed ſanctificati eſtis in nomie domini noſtri ieſu chriſti ⁊ in ſpiritu dei noſtri. Sic ergo patet ꝙ filius ⁊ ſpiritusſanctus equales ſunt cum patre. Item nota ꝙ quia de patre multa audierant/ nec de eo dubitabant: ſed ⁊ filium iam viderant multa operatum: de ſpiritu autem nõdum quid manifeſte viderant:

B ideo ſpiritusſanctus

ẜ.14.b. cõueniẽter miracula facit ⁊ futura ꝓdicit: ⁊ in omnẽ veritatem inducit: et hoc promittit filius. Sed ne ꝓpter hoc rurſus maior eſtimet: ideo dicit: ꝙ queẽũꝗ audiet loquet. Et iterũ, De meo accipiet ⁊c. Item quia dominus dixerat eis: Unus eſt magiſter veſter chriſtus: Matth. xxiij. a. ne ꝓpter hoc recuſent magiſterium/ dicit: De meo accipiet ⁊ annũciabit vobis. q. d. vna eſt mea ⁊ illius doctrina ⁊ idem magiſteriũ. Sequit: a Modicũ ⁊ iam nõ videbitis me. Promiſſa conſolatione ſpiritusſancti/ redit ad triſtia de diſceſſione ſui. Chryſoſtom⁹. Dolentem animã nihil ita cruciat vt verba triſtia continue reuoluta: cur ergo chriſtus totiens eadem reuoluit? Hoc enim dixit. ſ. xiij. d. Filioli adhuc modicum vobiſcum ſum. Et iterum. ſ. xiiij. b. Adhuc modicum et mũdus iam me nõ videt. Et i eodẽ. d. Jam nõ multa loquar vobiſcũ. Et hic dicit: Modicum ⁊ iam non videbitis me: Cur totiens hoc dicit? Reſpondemus. Per hoc examinat eos et probat ⁊ aſſuefacit eos bene in triſtium auditione nobiliter ferre eius ſeparationem. Que enim predicunt/ facilius feruntur cum euenerint. Preterea ſi quis etiam diligenter ſcrutetur: videbit ꝙ hoc qđ dicit: Uado ad patrem: conſolationis eſt: Per hoc enim oſtendit ꝙ non perit/ ſed tranſlatio eſt eius mors. Preterea aliã etiã mitigationẽ adiecit. Non em̃ dixit: Modicũ ⁊ iã nõ videbitis me/ ſolũ: ſed addit: Et iterũ modicũ ⁊ videbitis me. Qđ exponit ꝑmo ſic: a Modicum: id eſt paruum tempus reſtat vſqꝫ ad hoc ꝙ patiar et claudar ſepulchro. b Et iam non videbitis me: id eſt incipietis me non videre. Et ne credatur diu teneri ibi/ ſubdit: c Et iterum modicum ⁊ videbitis me: id eſt paruum temp⁹ erit. ſ. triduũ vſqꝫquo reſuſcitatũ videatis. Secundo ſic: a Modicũ ⁊ nõ videbitis me: id eſt modico tempore abſcondar ab oculis veſtris. ſ. per triduum. c Et iterum modicũ ⁊ videbitis me: id eſt rurſum modico tempore apparebo vobis. ſ. per quadraginta dies vſqꝫ ad aſcenſionem. Ũñ ſubdit quare modicũ: d Quia vado ad patrẽ/ in aſcẽſione. ſ. ad potiora bona patris. Uel/ ad patrẽ: id eſt ad patris imortalitatẽ. e Dixerũt ergo ex diſcipulis ei⁹ adinuicẽ: qꝛ obſcure dixerat: adiuicẽ/ forte cũ nõ audebãt interrogare: f Quid ẽ hoc qđ dicit nobis: modicum ⁊ non videbitis me: ⁊ iterum modicũ ⁊ videbitis me: quia vado ad patrem. Auguſtin⁹. Illis antequã impleret hoc obſcurum fuit: quod nobis manifeſtum eſt poſtquã impletum eſt. g Dicebant ergo: vel illi idem: vel forte aliȷ̃ hec audientes reſponderunt ſimiliter. h Quid eſt hoc qđ dicit nobis modicũ? Neſcim⁹ quid loquit. Chryſoſtom⁹. Mirum videt qualiter diſcipuli multotiens hec audientes/ ac ſi nihil audiſſent ita ambigunt: Unde igitur erat ꝙ non intelligebant? Reſpõdem⁹. Aut ꝓpter triſticiam/ vt ego demũ eſtimo: triſticia em̃ auferebat a mente eorum que dicebant. Aut propter imanifeſtationem eoꝝ et obſcuritatem que dicebant. Uidebant em̃ eis contraria que dicebant. ſ. videbitis me: ⁊ nõ videbitis me. Si enim videbim⁹ te/ aiunt: quo vadis? ſi vo vadis/ qualiter videbim⁹ te? Propterea dicũt: Neſcimus quid loquit. Nam quoniã quidem abire debebat/ ſciuerant: ignorabant autem quoniã poſt parũ veniret ad eos ⁊ appareret eis. Propt hoc increpat eos: Unde ſequit: i Cognouit autẽ ieſus/ quia volebãt eum interrogare. Auguſtin⁹. In hoc autẽ oſtendit ſe deũ cum ſine verbis eorum intellexit dubitationẽ eorum. Iere. xvij. b. Scrutans corda ⁊ probans renes deus. j. Reg. xvj. b. Deus intuetur cor. k Et dixit eis: De hoc queritis inter vos: quia

Et nota ꝙ Auguſtinus alit legit/ dicẽs: Mel⁹ eſtimo ſic intelligi. ſ. ab illo loco: a Modicũ ⁊ iam nõ videbitis me: id eſt modicũ eſt hoc totum ſpacium preſentis vite veſtre in quo priuabimini mea viſione: non quia nõ viderint eũ poſt reſurrectionẽ: ſed nõ talem qualẽ viderant mortalẽ. ſ. ⁊ ſecũ cõuerſantẽ. Uel/ me/ ſm deitatẽ. Et dicit modicũ hec vita preſens cuiuſlibet: ſm illud. j. Pet. j. b. Modicũ nũc ſi oportet cõtriſtari ⁊c. Itẽ. ij. Cor. iiij. d. Id qđ in preſenti ẽ momẽtaneũ ⁊c. Modicũ etiã dr̃ tota vita preſens: ſm illud. j. Joh. ij. c. Nouiſſima hora ẽ. c Et iterũ modicũ ⁊ videbitis me. Poſt vitam em̃ preſentẽ veniũt ſancti ad dei viſionẽ. j. Cor. xiij. d. Tunc cognoſcã ſicut ⁊ cognitus ſum. d Quia vado ad patrẽ. Hoc autẽ refert ad primũ non ad ſecũdũ: ſm Aug. quaſi nõ videbitis me poſt hoc mortalẽ: quia vado ad patris imortalitatẽ. Primũ autem dicit ſpecialiter apoſtolis: ſecũdũ autẽ cõmuniter eis ⁊ omnib⁹ bonis. Et nota ꝙ dicit: Modicũ ⁊ videbitis me: qꝛ modico tempore: qꝛ modicũ eſt id qđ ꝓ illa viſione patimur. Gen. xxix. d. Uidebant illi dies pauci pre amoris magnitudine. Ro. viij. d. Nõ ſunt cõdigne paſſiones hui⁹ temporis ⁊c. Aug⁹. Hoc modicũ nobis longum videt/ quoniã adhuc agit: ſed cũ finitũ fuerit tũc ſentiemus ꝗ̃ modicũ fuerit.

Aliter

* a Modicũ ⁊ iã nõ videbitis me: quaſi modico tempore eſtis in tenebris hui⁹ exiliȷ̃/ quo abſcondor a vobis. c Et iterũ modicũ ⁊ videbitis me. i. modicũ eſt vſqꝫ quo ꝑuenietis ad gaudiũ paradiſi. q. d. et modicũ eſt incolatus preſentis miſerie: ⁊ modicũ ẽ dilatio celeſtis patrie. j. Pet. j. b. Modicũ nũc ſi oportet cõtriſtari ⁊c. Et ponit modicũ quaſi breuitas temporis: ⁊ modicitas ipſi⁹ tribulatiõis. Eſa. xxvj. d. Abſcõdere modicũ ad momentũ donec ꝑtranſeat indignatio. Eſa. liiij. b. Ad pũctũ i modico dereliq̃ te: ⁊ i miſeratiõib⁹ magnis ↄgregabo te: in momẽto idignatiõis mee abſcõdi faciẽ meã parumper a te. Hoc ẽ qđ dr̃ hic: Modicũ ⁊ iã nõ videbitis me: qꝛ hic abſcõdit nob faciem ei⁹: qꝛ videm⁹ ꝑ ſpeculũ i enigmate. j. Cor. xiij. d. Dicit aũt/ modicũ/ qđ patimur etiam ⁊ tẽpe reſpectu glie eterne. Ro. viij. d. Nõ ſũt cõdigne ⁊c. ij. Cor. iiij. d. Id qđ i preſenti eſt momẽtaneũ ⁊c. Greg⁹. Mint temptat ꝓbatio ꝗ̃ remuneratio cõſolat/ ⁊ retributiõis meritorũ pondus ꝑcuſſionis leuigat. Itẽ/ modicũ/ reſpectu cõſolationis admixte. Ps. Cũ ipſo ſum in tribulatiõe. Daniel. iij. e. Ps. 90. Angelus dñi deſcendit in fornacẽ/ et fecit mediũ fornacis quaſi ventũ roris flatẽ. Ps. Scd̃m multitudinẽ doloꝝ ⁊c. j. Cor. x. Ps. 93. c. Facit cũ tẽptatiõe ꝓuentũ. ij. Cor. j. a. Sicut abũdãt paſſiones chriſti in nobis: ita ⁊ ꝑ chriſtũ abũdãt conſolatio noſtra. Eſa. lxj. a. Ut cõſolarer oẽs lugẽtes ſion. Et. lxvj. d. Quomõ ſi cui mater blãdiat ⁊c. Itẽ modicũ/ reſpectu pene debite. Ezech. iiij. b. Diẽ ꝓ anno: diẽ inquã ꝓ anno dedi tibi. Item modicũ/ reſpectu pene chriſti ⁊ ſanctorũ. Greg⁹. Facta precedẽtia recolam⁹/ ⁊ grauia nõ erũt que ſuſtinem⁹. Heb. xij. a. Recogitate eũ q̃ talẽ ſuſtinuit a peccatorib⁹ aduerſũ ſemetipſũ ↄtradictionẽ: vt nõ fatigemini animis veſtris deficiẽtes: nõdum em̃ vſqꝫ ad ſanguinẽ reſtitiſtis. j. Machab. vj. d. Oſtẽderunt elephantis ſanguinem vue et mori. e Dixerunt ergo ex diſcipulis ei⁹ ad inuicẽ: Quid ẽ hoc ꝙ dic nob: modicũ ⁊c. Ita multi mirantur de hoc ꝙ dicitur/ ꝙ modicum eſt qđ patiuntur: Uidetur enim eis longum et reputant magnum. Unde Aug⁹. Hoc modicum longum nobis videt/ quoniã adhuc agit:

a Modicũ ⁊ iã non videbitis b me: ⁊ iterum modicũ ⁊ vide c bitis me: quia vado ad patrẽ. d Dixerunt ergo ex diſcipulis e eius adinuicem: Quid ẽ hoc f qđ dicit nobis: modicũ ⁊ non videbitis me: ⁊ iterum modicũ ⁊ videbitis me/ qꝛ vado ad g patrẽ? Dicebãt ergo: Quid ẽ hoc h qđ dicit nobis modicũ? Neſcimus quid loquit. Cognouit i autẽ ieſus/ quia volebant eũ interrogare/ ⁊ dixit eis: De k hoc queritis inter vos: quia

inter vos quia dixi modicum ꝛ nõ videbitis me: ꝛ iterũ modicũ ꝛ videbitis me. Nota ꝙ de tribus heſitabãt: De ↄtradictiõe verboꝝ: videbitis ꝛ nõ videbitis. Et de hoc qͦd dixerat: modicum. Et de cõſequẽtia eius qͦd dicebat: quia vado ad patrẽ. Dñs autẽ nõ repetit niſi ꝓmã dubitationẽ: qꝛ ea ſoluta ſoluũtur alię. Unde exponit quod dixerat. ſ. ſe moriturum et reſurrecturum / dicens: a Amen amẽ dico vobis: qꝛ plorabitis ꝛ flebitis vos. Hoc referꝭ ad eius mortẽ: quę inſtabat quãdo eum non erãt viſuri. b Mũdus autẽ. i. iudei: c Gaudebit / de mea morte: d Uos autẽ cõtriſtabimi: nõ ſolũ de mea morte: ſed ꝛ de eorum exultatiõe. Chryſ. Hic eſt ꝑdictio ſuę mortis ꝛ crucis: quã vult infigere in eoꝝ mẽtib⁹. Quia eñ nolebant eũ mori / cito inclinabanꝭ ad credendũ ꝙ non morereꝭ: vnde ꝛ audiẽtes / quoniã morereꝭ: ambigebãt neſciẽtes quid eſt hoc. i. modicũ: iõ ꝓmo infigit mẽti eorũ de morte: deinde ſubdit: e Sed triſticia vr̃a verteꝭ / vel erit in gaudiũ / in reſurrectione qñ eũ videbitis: vel in aſcenſiõe. Hiere. xxxj. c. Conuertã luctũ eoꝝ in gaudiũ. Uolens autẽ oſtẽdere quoniã triſticia parit gaudiũ / et qm̃ hęc quidẽ breuis eſt: leticia ꝟo infinita / ad exẽplũ venit mũdanũ qͦd cõpetebat illis adhuc rudib⁹ / dicẽs: f Mulier cũ parit / vł parturit triſticiã hꝫ. Et vtiꝭ parabola / qua ꝛ ꝓphetę ſepe vtunꝭ. Cõparat eñ dolorẽ apl̃oꝝ dolori parturiẽtis ꝓpter breuitatẽ et acerbitatẽ: ꝛ ꝓpter leticiã cõtinuã ſequẽtem: h Quia venit hora eius / pariẽdi vel patiẽdi. Hora eñ pariẽdi vel parturiẽdi eſt determiata ſm̃ temp⁹ mus ꝙ̃ modicũ fuerit. Quãtũ autem ad hanc expoſitionẽ / ſequiꝭ: f Mulier. i. aĩa vel eccleſia: g Cũ parturit triſticiã hꝫ ⁊c̃. Aug⁹. Toti⁹ laboꝛ ſui fructũ eccl̃ia nũc parturit deſiderãdo / tũc ẽ paritura cernẽdo: nũc parturit gemẽdo / tunc paritura lętãdo: nunc parturit oꝛãdo / tunc paritura laudãdo. Et iõ maſculũ dicit nõ fęminã: qꝛ ad iſtũ fructũ ęternę cõtemplatiõis cũcta officia referunꝭ actionis / nõ ad molliciẽ huius ſeculi quoniã adhuc agiꝭ: ſed cũ finitũ fuerit tũc ſentiem⁹ ꝙ̃ modicũ fuerit. Iſtis ġ dñs rñdet: a Amẽ amẽ dico vobis: qꝛ plorabitis ꝛ flebitis vos: mundus aũt gaudebit: Uos aũt cõtriſtabimi: qñ illi agẽt feſtiuitatẽ ꝓmo: et vos vigiliã ſolẽnitatis. e Sed triſticia veſtra verteꝭ i gaudiũ: et eorũ leticia / ſuple in luctũ. Sic fit de aqua vinũ. ẽ. ij. b. Pſ. Ad veſperã demorabiꝭ fletus. Hiere. xxxj. c. Conuertã luctũ eoꝝ in gaudiũ: ꝛ ↄſolaboꝛ eos ꝛ lętificabo a dolore ſuo. Itẽ i eodẽ. b. In fletu veniẽt: ꝛ in miſericordia reducã eos. Et in eodẽ. c. Quieſcat vox tua a ploratu: ꝛ oculi tui a lachrymis: qꝛ eſt merces opi tuo. Baruch. v. a. Hieruſalẽ exue te ſtola luct⁹ ꝛ vexatiõis tuę: ꝛ indue te decore ꝛ honoꝛe. E cõtra dr̃ de malis: Prouer. xiiij. b. Extrema gaudij ⁊c̃. Et Job xxj. b. Ducũt in bonis dies ſuos ꝛ in puncto ⁊c̃. Amos. viij. c. Cõuertã omnes feſtiuitates veſtras in luctũ: ꝛ omnia cantica veſtra in planctum.

Iere. 31. c.
Iaco. 4. c.
76. diſ. c.
Ieiunium
ſe. diſ. 1.
Pſ. 29.
Pſ. 119.
Pſ. 41.

Triſticia veſtra
- De ſponſi ſubtractiõe. Luc. xxiiij. c. Qui ſunt hi ſermones quos confertis adinuicem ambulãtes ꝛ eſtis triſtes.
- Ex iudęoꝝ induratiõe. Roma. ix. a. Triſticia eſt mihi et cõtinuus doloꝛ. Hiere. xxxj. c. Rachel ploꝛans filios ſuos ⁊c̃.
- Ex patrię dilatione ꝛ hoſtiũ inſultatione. Pſ. Heu mihi qꝛ incolat⁹ me⁹ ⁊c̃. Et alibi. Dũ diciꝭ mihi ꝑ ſingulos dies ⁊c̃.
- Ex peccatorum recordatione. Eccl̃s. vij. a. Coꝛ ſapientis vbi triſticia.

Uerteꝭ in gaudium
- Reſurrectiõis. Uñ. j. xx. e. Gauiſi ſũt diſcipuli.
- Gentium cõuerſionis. Eſa. liiij. a. Lętare ſterilis ġ nõ paris. Et. lxj. a. Darẽ eis coꝛonã ⁊c̃.
- Remunerationis. Eſa. lj. b. Gaudium ꝛ leticia inueniet in ea.
- Uenię ꝛ remiſſiõis. Prouer. xiiij. b. Coꝛ qͦd nouit ⁊c̃.

f Mulier cum parit triſticiam habet. Mulier diciꝭ eccleſia vel anima fidelis / multis rationib⁹:

Quia
- Compatiens. Hiere. xxxj. c. Rachel ploꝛans filios ſuos ⁊c̃. Ro. xij. c. Flere cũ flẽtib⁹ ⁊c̃. Job. xxx. d. Flebam quõdam ſuꝑ eo ꝗ afflictus erat ⁊c̃.
- Uerecũda. Luc. j. de verecũdia marię. Eccl. xxvj. c. Gratia ſuꝑ gratiã mulier ſancta ꝛ pudoꝛata.
- Ferax ſiue fęcũda. Pſ. Uxoꝛ tua ſicut vitis ⁊c̃. Pſ. 127.
- Specioſa. Cant. iiij. b. Tota pulchꝛa es ⁊c̃.
- Cupida ꝛ amabilis. j. Reg. j. a. Helcana diligebat annã. ij. Reg. j. d. Amabilis ſuꝑ amoꝛẽ mulierũ.
- Subdita ꝑ obedientiã. Geñ. iij. c. Sub viri poteſtate eris.
- Clauſa ſilentio ꝛ ſenſuum cuſtodia. Eccl. xxvj. c. Mulier ſenſata ꝛ tacita ⁊c̃.
- Timẽs. Heſter. xv. c. Uiſo aſſuero regina coꝛruit ꝛ in pallorẽ coloꝛe ⁊c̃.
- Sedula. Eccl. xxvj. c. Gratia mulieris ſedulę delectabit virum ſuum.
- Mollit herũ. i. chꝛiſtũ oꝛonib⁹ placat.

g Cũ parit triſticiã habet. Triſticia aĩę vel eccl̃ię compat anguſtię ꝑturiẽtis / ꝓpꝭ acerbitatẽ ꝛ doloꝛis magnitudinẽ. Uñ Thꝛeñ. ij. d. Magna velut mare ↄtritio tua. Hiere. vj. g. Luctũ vnigeniti fac tibi planctũ amaꝝ. Apoc. xij. a. Mulier cruciaꝭ vt pariat. Itẽ ꝓpter breuitatẽ doloꝛis. j. Pet. j. b. Modicũ nũc ſi opoꝛtet ⁊c̃. Itẽ ꝓpter fructũ cõtinue ſequentẽ. Pſ. Cũ dederit dilectis ſuis ⁊c̃. Prouer. xx. c. Malũ eſt malũ ẽ ⁊c̃. Opꝭ aũt eccl̃ia parere i ꝑdicatoꝛib⁹ / i pęnitẽtib⁹ / in bñ opantib⁹ / in fideliter moꝛiẽtib⁹. Iſta eñ q̃ttuoꝛ genera ſũt matres i eccl̃ia ſuoꝝ fętuũ. Prędicatoꝛ eñ ſiue ꝑlat⁹ habet doloꝛes ꝑturiẽtis ꝓ his ꝗ in vtero moꝛiunꝭ ꝑpetuo eiulãdo. Uñ Hiere. iiij. c. Uẽtrẽ meũ doleo ⁊c̃. Uñ Amb. Uẽtrẽ meũ doleo vt ꝓphetico loq̃r eloquio: qꝛ quẽ regeneratur⁹ erã amiſi. Itẽ ꝓ his qui i vtero collidunꝭ. Uñ Geñ. xxv. c. Dedit de⁹ cõcęptũ rebeccę ſed collidebanꝭ i vtero ei⁹ paruuli. Quę ait: Si ſic mihi futuꝝ erat / ꝗd neceſſe fuit cõcipe. Itẽ ꝓ his ꝗ iã naſci incipiũt foꝛti⁹ clamãdo. Job. xxxix. a. Incuruanꝭ ad fętũ ꝛ pariũt ꝛ rugit⁹ emittũt. Gal. iiij. c. Filioli mei ꝗs iteꝝ ꝑturio ⁊c̃. Apoc. xij. a. Mulier i vtero habẽs ꝛ clamabat ꝑturiẽs ꝛ cruciaꝭ vt pariat. Itẽ ꝓ his ꝗ a partu retrahunꝭ grauioꝛes anguſtias tolerãdo. Eſa. xxxvij. a. Uenerũt filij vſq; ad partũ: ꝛ virt⁹ nõ eſt pariẽdi. Greg⁹. Pẽſandũ ẽ quãt⁹ ſit ſanctis ꝑdicatoꝛib⁹ doloꝛ de cadẽtib⁹: quãt⁹ de ſtãtib⁹ timoꝛ: quãt⁹ feruoꝛ de cõuertendis: quanta etiam ſollicitudo / ꝙ̃ foꝛtes eſſe opoꝛteat in ꝑceptis: terribiles i minis: cõpatiẽtes infirmis: blandos in exhoꝛtatiõe: hũiles i magiſterij oſtẽſiõe: infirmos i valitudine: i ↄtemptu tꝑaliũ dñantes. Itẽ aĩa pęnitẽs parturit i doloꝛe ↄtritiõis: in emiſſiõe ↄfeſſiõis. Tũc eñ emittiꝭ peccatũ: ꝛ tũc pariꝭ ſal⁹ ꝛ venia: ſicut ẽ ↄſuetudo i ꝗbuſdã ꝑtib⁹ ꝙ mulieres nõ pariũt fętũ niſi bufones emittant ſiꝭr. Itẽ gr̃a nõ pariꝭ vel op⁹ gr̃ę ſine peccati emiſſiõe ꝑ ↄfeſſionẽ. Job. xxvj. d. Obſtetricãte manu ei⁹ educt⁹ ẽ coluber toꝛtuoſ⁹: Et cũ h pariꝭ ſpũs ſalutis. Uñ Eſa. xxvj. d. A facie tua vel a timoꝛe tuo dñe cõcępim⁹ ꝛ ꝑturiuim⁹ ſpm̃ ſalutis. Itẽ educaꝭ part⁹ iſte in laboꝛe ſatiſfactiõis ꝛ ſollicitudine circũſpectę ↄuerſatiõis. Itẽ ꝑturit aĩa fidelis cũ clamoꝛe oꝛonis: cũ incuruatiõe pietatis ꝛ cõpaſſiõis: cũ doloꝛe diruptiõis carnis. Opoꝛtet eñ ꝙ caro dirũpaꝭ ꝑ diſciplinas ꝛ maceratiõnẽ: ꝛ tũc apta ẽ ad ꝓducẽdũ cõcęptũ. i. bonũ ꝓpoſitũ in opatiõe. Nõ eñ pariꝭ naturę coꝛruptio parere ꝗcꝗ̃ boni ſine cruciatu. Uñ Geñ. iij. c. In doloꝛe paries filios. Apoc. xij. a. Cruciaꝭ vt pariat. Sed multi cruciãꝭ vt pariãt. Hiere. ix. b. Ut iniq̃ agerẽt laboꝛauerũt. Eccl̃s. x. c. Laboꝛ ſtultoꝝ affliget eos. Itẽ parit fidelis moꝛiẽs / deũ ꝛ ſãctos oẽs iuocãdo. Pſ. In tribulatiõe mea iuocaui dñm. Pſ. 16.
Itẽ partũ ſuũ ꝛ aĩaꝫ angelis obſtetricãtib⁹ cõmẽdando. Pſ. In man⁹ tuas dñe ⁊c̃. Itẽ poſt puerperiũ ſine fine cũ dño lętãdo. Eſa. lj. b. Gaudiũ ꝛ leticia iueniꝭ i ea. Pſ. 30.
Seqꝭ: h Quia venit hoꝛa eius.

est determiāta ſm̄ tempus cōceptus: ſm̄ qđ dicit Luc. j. f. Helisabet impletū est tēp⁹ pariēdi ꝛc. a Cū aūt peperit puerū: iam nō meminit p̄ſſure p̄cedentis: b Propter gaudiū: q꞉ natus est homo. i. puer/in mundū. Et non dicit de femina/ſed de maſculo: in quo maius eſt gaudium. Unde: Cum peperit puerum/ maſculum. ſ. Chryſ. Nō dic̄ q̄ nō erit tribulatio ei: ſ nec meminit eius/tantū erit id quod ſuccedit gaudiū. Ita ꝛ apoſtolis fuit: ita ꝛ ſāctis erit. Uñ adaptat ſimilitudinē/dicēs: c Et vos igit̄ nūc quidē. i. iminēte mea morte: d Triſticiā habetis/magnā: ſed breuē ſicut parturiens ꝛ fructuoſam. Unde ſubdit: e Iterū autē videbo vos. i. apparebo vobis reſuſcitat⁹: f Et gaudebit cor veſtrū/cū me videbitis. g Et gaudiū veſtrū nemo tollet a vobis. Aug⁹. Quia gaudiū cor eſt chriſt⁹ q̄ iam non morit̄. Chryſ. Per hoc oſtēdit ꝙ chriſtus non vltra morietur: Ro. vj. b. Et nota ꝙ dixit: quia natus eſt homo in mundū: et tamē non ꝓpter hoc letat̄ mulier quia venit homo in mundū: ſed q꞉ nat⁹ eſt ei puer: q꞉ ſi ꝓpter hoc letaret̄ nihil ꝓhiberet i alia muliere pariēte letari: quare ḡ ita dixit? Reſpōdem⁹: q̄m ad hoc ſolū aſſumpſit exemplū vt oſtenderet tēporalē quidē eſſe triſticiā/cōtinuū āo gaudiū: ꝛ ꝙ mors trāſlatio eſt ad vitā: ꝛ ꝙ magnū eſt p̄ſſurarū lucrū: ꝛ nō dixit: quoniā natus eſt puer: ſed/homo: per qđ inſinuat reſurrectionē ſuā quādo natus eſt in regno ꝑfecte etatis per p̄ſſuram tranſiens mortis. Item Chryſ. Per hoc credibilem fecit reſurrectionē/oſtēdens quoniam hinc abire ſimile eſt a matrice exire ad p̄clarum lumen.

> a Cum autem peperit puerum:
> b iam nō meminit preſſure propter gaudium: quia natus eſt
> c homo in mundū. Et vos igit̄
> d nūc quidē triſticiām habetis.
> e Iterum autē videbo vos: et
> f g gaudebit cor veſtrum: ꝛ gaudiū veſtrū nemo tollet a vobis.
> h i Et in illo die me nō interrogabitis q̄cq̄.
> k Amen amen dico vobis: ſi quid petieritis patrē i noie meo dabit vobis.

Aliter ✻ huius ſeculi. Et quis eſt ille fruct⁹. ſ. ꝑpetuus/ſubdit: e Iterū autē videbo vos: ꝛ gaudebit cor veſtrū: ꝛ gaudiū veſtrū nemo tollet a vobis. Aug⁹. Ibi ergo finis q̄ ſufficit nobis etern⁹ erit: neq꞉ em̄ nob ſufficit finis niſi cui⁹ null⁹ ē finis. h Et i illo die/etern̄ viſiōis: i Me nō rogabitis q̄cq̄. i. nec petetis ꝓ inſufficiētia: nec iterrogabitis ꝓ ignorātia: quia tūc erit plena cognitio ꝛ ſufficiētia. Uerbū aūt grecū vnde hoc tranſlatū eſt. ſ. rogabitis: ambiguū eſt ad petere vel iterrogare. Et quocūq꞉ modo ſumat̄/nō videt̄ poſſe exponi de apoſtolis q̄tū ad diē ſiue ad temp⁹ poſt reſurrectionē/ſed q̄tum ad futurū: quia tūc legim⁹ dñm ꝛ interrogatum ꝛ rogatum. Nam interrogauerūt eum diſcipuli/ Act. j. a. Domine ſi in tempore hoc reſtitues regnum iſrael. Cum autem iam eſſet in celo/rogatus eſt a ſtephano: Act. vij. g. Domine ſuſcipe ſpiritum meū ꝛc. Chryſoſtom⁹ tamē exponit ſic: h In illo die/poſt reſurrectionem/non interrogabitis quicq̄. Et exponit hoc de illis queſtionib⁹ quas ſolebant facere rudibus ꝛ carnalibus. q. d. non dicetis ſicut prius: Domine quo vadis. ſ. xiij. d. Et. xiiij. a. Oſtende nobis patrem: quoniā per ſpiritūſanctum omnē ſcietis cognitionem. Illa autē interrogatio Act. j. facta eſt ante ſpiritus ſancti aduentū. Chryſoſtom⁹. Uel Non interrogabitis me/viſibilem ſicut modo: ſed nomen meū inuocabitis ſolum. Uñ ſbdit: Si q̄d petierit̄ ꝛc. Uel Nō iterrogabit̄: me viſibilē. i. ꝑ intermediū vel mediatorē nō rogabitis: ſic illi q̄ nō audent accedere ad rogandum dominos: ſed habent mediatores. q. d. ſufficiet vobis nomē meū inuocare: ꝛ in eius inuocatione omnia accipietis vel ſcietis. Uel/Non rogabitis quicq̄: vt rogare dicat aſſiduitatem pro difficultate impetrandi. q. d. non oportebit vos diu rogare/ſed cito impetrabitis ad ſolam inuocationē mei nomis. Unde ſubdit: k Amē amen dico vobis: ſi quid petieritis patrem in nomine meo: id eſt meo nomine inuocato/ſtatim dabit vobis. Chryſoſtom⁹. Oſtēdit chriſt⁹ nominis ſui virtutem: ſed demū non ipſe viſus neq꞉ rogatus ſed nomiatus ſolum apud patrem facit mirabiles/vt ſtatim exaudiant̄ ab eo. Et vbi hoc factum eſt? Act. iiij. f. vbi petierūt: Reſpicere domine ad minas eorum: ꝛ da ſeruis ✻

Aliter legit̄ ab illo loco ſm̄ Aug. k Amē amē dico vobis: ſi q̄d petieritis patrē in nomie meo dabit vobis. q. d. in futuro nō rogabitis: ſed modo petite ꝛ dabit vobis qđ ad vos pertinet: etſi non omnib⁹ illis quib⁹ petitis: et ideo dicit/vobis. De h̄ habet̄ Math. vij. a. et Luc. xj. b. ꝛ ſ. xiiij. b. Et nota q̄tuor cōditiōes q̄ intelligunt̄ in his promiſſiōib⁹. Qđ ad ſalutē petat̄: qđ notat̄ ibi: Si quid: et ꝑ hoc qđ dr̄: In noie meo/eternū: Tēporale em̄ quaſi nulli⁹ ſubſiſtētie eſt. Et pie: Uñ dicit/patrē: q꞉ filius debet eſſe q̄ petit. Et ꝑſeuerant̄: qđ notat̄ ꝑ v̄bū ſubiūctiuū/petierit̄. Et ꝑ ſe: iō dicit/vobis. ✻ Sed/Uſq꞉ modo

Aliter ſ. rogabi (margin) · Math. 11. Marci. 11. (margin)

✻ venit hora eius. Hora p̄dicantiū eſt infatigabiliter p̄dicādi oportunitas. ſ. iiij. e. Uidete regiōes q̄m albe ſunt iā ad meſſem. Math. ix. d. Meſſis quidē multa. Hora eſt penitēdi ꝑ tpis indulti breuitate. Job. xiiij. a. Breues dies hominis ſunt. Hora bñ agēdi eſt ꝑ bene opandi irreparabili licētia. Uñ Eccs. ix. c. Qđcūq꞉ pōt man⁹ tua ꝛc. Hora in pace moriēdi eſt ꝑ malor ꝛ periculor inſtātia. Phil. j. d. Cupio diſſolui ꝛ eſſe cū chriſto ꝛc. a Cū aūt peperit puerū: iā nō meminit p̄ſſure ꝓpter gaudiū. Parere ḡ debem⁹: q꞉ maledicta ſterilis in lege: ꝛ maledicta ficus in q̄ nō inuenit fruct⁹: Math. xxj. b. Parere aūt debem⁹ maſculoſ nō femiaſ. i. nō fluxa ꝛ mollia ꝛ effemiata opa/ſed fortia: q̄ ſignificant̄ ꝑ duodecim filios iacob. Prim⁹ eſt ruben: q̄ interp̄tat̄ viſio: et ſignificat fidē ꝛ dei cognitionē. j. Cor. xiij. d. Uidem⁹ nūc ꝑ ſpeculū ꝛc. Hiere. ix. g. In h̄ gloriet̄ q̄ gloriat̄ ſcire ꝛ noſſe me. Hec viſio debet coartari in deū ſm̄ limites ſanctor: nō extra effūdi ꝛ extēdi ad errores ꝛ ſortilegia: alioq̄n maledicit̄ Geñ. xlix. a. Effuſus es ſic aq̄/nō creſcas. Secūd⁹ fili⁹ ē ſimeon: q̄ iterp̄tat̄ audiēs merorē. i. timor. Audit⁹ em̄ meror ꝛ flet⁹ infernalis icutit timorē. Abacuk. iij. d. Audiui ꝛ ꝯturbat⁹ ē venter me⁹ ꝛc. Ibi em̄ eſt flet⁹ ꝛ ſtridor dētiū: Math. xiij. f. Tertius eſt leui: qui interp̄tat̄ dat⁹ vel donū. i. amor: q̄ antonomaſice, dicit̄ donū: q꞉ gratuitū mere. Et p̄mo dat̄: ꝛ i eo oia donant̄. Habet em̄ oia bona annexa: charitas em̄ patiēs eſt/benigna eſt ꝛc. j. Cor. xiij. b. Et Sap. vij. b. Uenerūt mihi oia bona parit̄ cū illa. Hic amor ē ſol gyrāſ ad meridiē: timor aūt eſt ſol reflectēs ad aq̄lonē. Huic partui amor maxie inſidiat̄ draco: ſic habet̄ Apoc. xij. d. Perſecut⁹ eſt draco mulierē. i. animā fidelē q̄ pepit maſculū. i. amorē dei fortē ꝛ inſupabilē: ꝛ miſit ſerpens ex ore ſuo poſt mulierē aquā tanq̄ flumē/ vt eā faceret trahi a flumie. Hoc ē q̄ñ diabol⁹ homi exuto a peccatis ſuggerit p̄teritas voluptates carnales/ honores ſeculares/ diuitias tpales. Sic laban. i. candor mūdi ꝑſequit̄ iacob fugientē: Geñ. xxxj. c. Sed dr̄ ibi ꝙ terra adiuuit mulierē ꝛ apuit os ſuū ꝛ abſorbuit flumē qđ miſit draco. Terra. i. ꝯſideratio mortis: q꞉ terra ſum⁹ ꝛ i terrā reuertimur. Hiero⁹. Facile cōtēnit oia q̄ ſe ſemp cogitat moriturū. Eccl. vij. d. Memorare nouiſſima tua ꝛ i eternū nō peccabis. Et. xj. d. Malicia vni⁹ hore obliuionē facit luxurie magne. Eccs. xj. d. Meminiſſe debet tenebroſi tēporis ꝛc. Eſa. xiij. d. Nō ponet ibi tentoria arabs. i. occidētalis: q꞉ q̄ cogitat de morte nō figit q̄etē ſuā in babylone. Quart⁹ fili⁹ ē iudas. i. cōfeſſio: q̄ p̄m⁹ intrauit mare rubrū/ꝛ fecit alios itrare: Geñ. xlix. b. q꞉ ꝑ cōfeſſionē intram⁹ laborē penitētialē. Hui⁹ man⁹ ē in ceruicib⁹ inimicor: q꞉ ꝯfeſſio deſtruit pctm̄ ꝛ hūiliat cōceptū: ſm̄ illud Pſ. Dixi ꝯfitebor iniuſticiā meā dño: ꝛ tu remiſiſti impietatē pcti mei. Quint⁹ ē dan: q̄ iterp̄tat̄ iudiciū ꝛc. De his filijs iacob/vide Geñ. xlix. Sequit̄: k Amē amē dico vob: ſi q̄d petieritis patrē i noie meo dabit vobis. Nota q̄tuor cōſiderāda ſūt h̄. Quales debeāt petere: q̄d: a q̄: ꝛ quō. Sꝫ p̄mittit/Amē ✻ amen: qđ eſt iuramētū

Ero. 13. d. Deut. 7. d. (margin)

In prologo bible. (margin) · Pſ. 31. (margin)

nas eoꝝ/ ⁊ da ſeruis tuis cū omni ꝯfidētia loqui: ⁊ facere in
nomie tuo ſigna: ⁊ cōcuſſus eſt locus ī quo erāt ⁊c. a Uſq̄
quo nō petiſtis quicq̄ in nomie meo. q. d. me p̄ſentē
petebatis: ſed nō patrē in nomie meo. b Petite/ q̄amodo
in nomine meo: et accipietis. q. d. ne putetis vos dere/
lictos etſi non coexiſtā vobis: nomē enim
Matth.21.c. meū maiorē dabit vobis ꝯfidentiā. Ac/
Marci.11.c. cipietis dico/ ita: c Ut gaudiū ve/
ſ.14.b. ſtrū ſit plenū: quia obtinebitis qḋ pete/
1.Joh.1.b. tis. Chryſoſtom⁹. Hinc oſtēdit rurſus/ q̄m
expedit eum abire: ſi demum hucuſq̄ ni/
hil petierunt: ſed decetero accipient que/
cūq̄ petierint. Et quia coumbrata ⁊ obſcura erant que dixe/
rat/ ſubdit: Hec in

a Uſq̄ mōdo nō petiſtis quic/
b q̄ in noīe meo: Petite ⁊ acci/
c pietis: vt gaudiū vr̄m ſit ple/

aliter Sed/ a Uſq̄ modo nō petiſtis quicq̄: qḋ aliquid ſit
cōparatione rei ꝑmanentis: carnales eñ erant. Nunc autē
petite/ hoc. ſ. vt gaudiū veſtrum plenū ſit/ ⁊ accipie
tis. Bern̄. Nō eſt plenū gaudiū qḋ fletu miſcet: ſicut p̄ſens
gaudiū. Unde Prouer. xiiij. b. Riſus dolore miſcebit. Sed ī
futuro erit verum ⁊ plenū gaudium. Prouer. xiiij. b. Cor qḋ
nouit amaritudinē
aliter amen: qḋ eſt iuramentū/ vt de impetratiōe certi ſimus: quia
dubitatio impedit orationē. Jaco. j. a. Poſtulet autē in fide
nihil heſitans. Et poſtea: Nō eſtimet autē homo ille ꝙ acci/
piat aliquid a deo. Bis autē dicit/ amē: ꝓpter duplicē certi/
tudinē. Homines eñ in ꝓmiſſis ſolent dupliciter decipere:
Aut omnino nō reddēdo ꝓmiſſum: aut diminuēdo: Sed do/
Ps.88. minus qḋ promittit ſoluit. Unde Ps. Que ꝓcedunt de la/
hijs meis non faciā irrita. Et etiā vltra ꝓmiſſum reddit. Uñ
Eſa. xxxvij. g. Nam dicit dñs de rege aſſyriorū: Nō intrabit
ciuitatē hanc ⁊ non iaciet ibi ſagittā ⁊c. ſed cū his addidit: ꝙ
centū octogintaquinq̄ milia occiſi ſunt de exercitu ei⁹. Si/
militer Numeri. xvij. b. Quē ex his elegero germiabit virga
eius: ſed cū hoc etiā frōduit ⁊ floruit ⁊ fructū fecit. Et Luce
j. a. dū zacharias orat ꝓ populo/ additū eſt ei de filio naſci/
turo. Unde dicit ibi: Exaudita eſt deprecatio tua: ⁊ vxor tua
heliſabet pariet tibi filiū. Itē ſalomon petijt ſapientiā/ ⁊ ad/
didit diuitias ⁊ gloriā. iij. Reg. iij. b. Jaco. j. a. Qui dat om
nibus affluenter. Eph. iij. d. Ei autē qui potens eſt oīa facere
ſuꝑabūdanter q̄ petimus aut intelligim⁹ ſm virtutē q̄ opat ī
nobis: ipſi gloria in eccleſia ⁊ ī chriſto ieſu. Uobis/ aplis. ſ.
⁊ imitatorib⁹ veſtris. In hoc oſtēdit quales debēt petere/ cre/
dentes. ſ. ⁊ diligētes. Jo. ix. f. Scimus q2 deus peccatores non
audit: ſed ſi quis dei cultor eſt ⁊ voluntatē eius facit/ hunc ex/
audit. Jo. xiiij. b. Si quid petieritis in noīe meo hoc faciā. Et
ſubdit ſtatim: Si diligitis me mandata mea ſeruate. Matth.
xv. c. Nō eſt bonum ſumere panem filiorum ⁊ dare canibus.
Panem: id eſt gratiam vel vitam eternam. Siquid: id eſt
aliquod: In quo oſtēditur quid ſit petendum: ſcz vita eterna/
que eſt quid: nō temporalia/ q̄ nihil ſūt. Hiere. iiij. f. Aſpexi
terram/ ⁊ ecce vacua erat ⁊ nihili. Uacua: quia nihil terrenum
implet. Nihili: quia cito tranſit. Unde Bern̄. Si quid ſoli/
ditatis haberent implerent. Nec eſt mirum: quia ſunt vm/
bra ⁊ ventus. Eccl. xxxiiij. a. Quaſi qui apprehendit vmbrā
⁊ perſequit ventū ⁊c. Et ideo dicit. j. eodē: a Uſq̄ modo
non petiſtis quicq̄. Debemus ergo petere illud quod eſt
aliquid: de quo dicit Exod. iij. d. Ego ſum qui ſum: et q̄ eſt
miſit me ad vos. A quo ſit petendum/ oſtendit cū dicit: pa/
trē. Nō dicit/ meū: vt intelligat pater omniū noſtrū. Et hoc
dicit/ ad innuendū ꝙ defacili impetrabim⁹ a patre: ⁊ ꝙ nō da/
bit niſi vtile filijs. Unde. j. Joh. iij. d. Fiduciā habemus ad
deū/ vt quicqd petierim⁹ accipiem⁹ ab eo. Et Luc. xj. b. Si
q̄s petierit patrē panē/ nūquid lapidē dabit illi? Aut ſi piſcē:
nūquid ꝓ piſce ſerpentē dabit illi? Aut ſi petierit ouū: nunqd
porriget illi ſcorpionē? Si ḡ vos cū ſitis mali noſtis bona da
ta dare filijs vr̄is: quāto magis pat veſter celeſtis de celo da/
bit ſpm̄ bonū petētib⁹ ſe. Nota ꝑ panē itelligi charitas ſine
q̄ vacua eſt mēſa. Per piſce aūt fides q̄ nutrit ī aquis baptiſ/
mi ⁊ ſcripturarū. Per ouū ſpes q̄ ꝓducit ex ſe rem q̄ſi pullū.
Iſta dat dñs. Diabolus ꝓo dat lapidē. i. cordis duriciam. Et

panes cōuertit in lapides: Matth. iiij. a. Dic vt lapides iſti
panes fiant ⁊c. Dominus autem lapides conuertit in panes.
Uñ Ezech. xj. d. et. xxxvj. f. Auferā a vobis cor lapideū ⁊c.
Item dat ſerpentē erroris ⁊ heretice prauitatis ꝓ piſce fidei:
⁊ ſcorpionē. i. fiduciā vanā temporaliū ꝓ ouo ſpei eternorū.
Incedit enim mūdus blande vt ſcorpio:
ſed cauda pungit. Prouer. xj. d. Qui con
fidit ī diuitijs ſuis corruet. A patre ergo
deo petendum eſt: qui libēter dat ⁊ bona
dat: Ideo in oratiōe dominica p̄mittit
nomē patris: Matth. vj. b. Bern̄. Ubi
eſt illud qḋ antiquit⁹ tam frequēter ⁊ tam
terribiliter intonare ſolebat: Ego domin⁹/ ego dominus: mi/
hi omnino dicitur oratio: cuius principiū nomen dulce pater/
num/ ſequētium petitionum obtinēdarum preſtat fiduciam:
Quomodo ſit petēdum. ſ. pie ⁊ perſeueranter ⁊ ad ſalutem et
pro ſe. Pie/ ſicut filij corde ſimplici ⁊ intelligēti/ vt cognoſca/
mus quod petimus per fidem ⁊ attentionem: ne dicatur no/
bis illud Matth. xx. c. Neſcitis quid petatis. Item vt ſpere/
mus nos impetraturus ⁊ diligamus tanq̄ filij patrem a quo
petimus. Hec autē fiunt fide/ ſpe ⁊ charitate: ⁊ hec importat
hoc quod dico/ pie: quia dicit Auguſtin⁹ in principio Enchi/
ridion/ ꝙ theoſebia ſiue pietas in his tribus cōſiſtit. Hoc au/
tem notat per hoc quod dicit/ Pater: quia filius debet eſſe
qui petit. Item oportet ꝙ perſeuerāter: quod notat cum di/
citur/ Petieritis: quod eſt verbū ſubiunctiui preteriti per/
fecti. Jaco. vlt. d. Multū valet deprecatio iuſti aſſidua. Itē
j. Theſſal. v. d. Sine intermiſſione orate. Eccl. xviij. c. Non
impediaris orare ſemper. Eph. vj. c. Orantes omni tempo/
re in ſpū: ⁊ in ipſo vigilantes in omni inſtantia. Et hoc opor/
tet: quia ſemper habemus in curia accuſatores ⁊ cōtradicto/
res. Unde Zach. iij. a. Et ſathan ſtabat a dextris eius vt ad/
uerſaret ei. Propter hoc dicit Eſa. lxij. c. Qui reminiſcimini
domini ne taceatis: ⁊ ne detis ſilentium ei. Et quare inſtanter
clamandū et petendum ſit/ dicit Luc. xj. b. Si perſeuerauer/
rit pulſans: dico vobis/ etſi non dabit illi ſurgens eo ꝙ ami/
cus eius ſit: propter improbitatē tamē eius ſurget/ ⁊ dabit illi
quotquot habet neceſſarios. Item petendū eſt ad ſalutem ea
ſcz que expediētia ſunt ad vitam eternā: quod notat ibi: In
nomine meo ⁊c. quod eſt ſaluator. Multi tamē petunt qḋ
impedit ſalutem eorum: Sicut illi qui petunt amotionē pau/
pertatis/ vel temptationis: ſicut Paulus. ij. Cor. xij. c. Uel
qui petunt diuitias: que magis ſunt fomentū peccati frequē/
ter/ ſicut aqua frigida febris. Hiere. lj. e. In calore eorum po
nam potus eorum. Prouerb. xxvj. c. Cum defecerint ligna
extinguet ignis. Propter hoc domin⁹ dat quādoq̄ pauper/
tatem ⁊ egritudinem quaſi emplaſtrum mordax contra mor/
bum peccati. Unde Gregori⁹ de beato Benedicto: qui tem/
ptatus proiecit ſe in ſpinas/ dicit: ꝙ ibi diu volutatus toto
corpore vulneratus exijt: et per cutis vulnera/ vulnus ſana/
uit mentis: quia voluptatem traxit in dolorem. Item quādo
homo petit poteſtatem vel honorem/ petit quaſi gladium: ſi/
cut phrenetic⁹. Luc. xxij. d. Ecce duo gladij hic. Per quos
ſignificat duplex poteſtas: ſecularis ⁊ ſpiritualis. Roma. xiij
b. Non ſine cauſa gladiū portat. Cum ergo poteſtas ſit gla/
dius/ nō expedit phrenetico vel puero. Multi tamē ſūt ſicut
herodes qui cultello ſe occidit. Et ſicut pueris non eſt dand⁹
cultellus: ita nec iſtis poteſtas: et maxime ſpiritualis: q̄ quā/
to eſt ſubtilior/ tanto eſt ꝑiculoſior. Sed pueri libēter haben
huiuſmodi: ideo dicit Prouer. j. c. Uſq̄quo paruuli diligitis
infantiam: ⁊ ſtulti ea que ſibi noxia ſunt querūt? Et ſicut quā/
do aliquis multos portat cultellos/ ſignū eſt ꝙ ſit fur ⁊ homi/
cida: Sic ille qui habet plures dignitates vel beneficia/ videt
eſſe fur ⁊ homicida. Jo. x. b. Fur nō venit niſi vt furet ⁊ mactet
⁊ perdat. Alij autē ſunt qui petunt directe cōtra ſalutē/ vt ha/
beāt copiā. ſ. alicui⁹ peccati: ſicut. iij. Reg. ij. d. Adonias pe/
tijt abiſac. Unde dixit ſalomon: Contra animam ſuam petijt
adonias: et ſtatim fecit eum occidi. Item petendum eſt ꝓ ſe.
Unde dicit: Dabit vobis. Unde non eſt exaudit⁹ ſamuel
pro ſaul. j. Reg. xvj. a.

rat/ſubdit: a Hec in ꝓuerbijs locutus ſum vobis: id eſt obſcure: ꝛ que nõ intelleꝛiſtis. Et loquitur/vel de omnib⁹ q̃ obſcure eis diꝛerat/vel de illis ſpecialiter q̃ dicta ſũt eis in h ſermone. ſ.x.a. Hoc ꝓuerbiũ diꝛit illis ieſus: illi autem non cognouerũt quid loqueret eis. Ibi require quid eſt ꝓuerbiũ.

quoq̃ mõ/ſed nõ ꝑfecte vt putatis. v Ecce venit hora.i. appropinquat. x Et iã venit.i.q̃ſi i ianuis ẽ. y Vt diſpergamini vnuſq̃ſq;

novit amaritudinẽ aĩe ſue ꝛc. Et q2 illud gaudiũ neſciũt petere niſi illuminati et edocti: ideo ſubdit q edocebunt palã/ Aliter

b Uenit hora/ cũ iam nõ in prouerbijs loq̃r vobis/ ſed palã de patre meo annũciabo vobis.q.d. erit temp⁹ qñ ſcietis omnia manifeſte. Et loquit de tẽpore reſurrectiõis: Tũc em̃ ꝑ quadraginta dies apparẽs eis/ diſputauit cum eis cõgregatis: ꝛ dicens ea q̃ de regno dei ſunt: vt dicit Act.j.a. Et eſt ac

Ar.† amatis

a nũ. Hec in ꝓuerbijs locut⁹
b ſum vobis. Uenit hora cũ iã
non in ꝓuerbijs loquar vobis/ ſed palam de patre meo
c annũciabo vobis. In illo die
d in nõmie meo petetis. Et nõn
e dico vobis/quia ego rogabo
f patrem de vobis: Ipſe enim
g pater amat vos: quia vos me
h amaſtis/ꝛ credidiſtis q2 ego
k a deo exiui. Exiui a patre et
l veni in mũdũ: iterũ relinquo
m mũdum et vado ad patrem.
n Dicũnt ei diſcipuli eius: Ec
o cẽ nũc palam loqueris ꝛ pro
p uerbium nullũ dicis. Nunc
q ſcimus quia ſcis omnia: et nõ
op⁹ eſt tibi vt quis te interro
r get. In hoc credimus quia a
s deo exiſti. Reſpondit eis ie
t ſus: Mõ creditis: Ecce ve
v nit hora/et iã venit vt diſper

dicens: a Hec in ꝓuerbijs locut⁹ ſũ vobis.i. obſcure: q2 animales eſtis. Animalis aũt nõ ꝑcipit q̃ ſunt ſpirit⁹ dei: Prouerbia em̃ ſolẽt homies audire: ꝛ nõ intelligere. b Uenit hora cũ iã nõ in ꝓuerbijs loquar vobis: ſꝫ palam de pr̃e meo annunciabo vobis.q.d. dato ſpiritu faciã vos ſpũales: B

Matth.14. Marci.14. Zach.13.

ſi dicat: mõ in timore poſiti/nõ attẽditis his q̃ dicunt/ſed vobis ſunt obſcura: tunc aũt reſuſcitatũ vidẽtes ꝛ mecũ exiſtentes/poteritis palã oĩa diſcere: in q̃ oſtẽdit etiã q expedit eum abire. Et q2 occulta tũc erũt apta/ꝛ q2 obtinebũt oĩa petita: ſic dictũ eſt: et adhuc repetit ad ꝯfirmationẽ/dicẽs: c In illo die in noĩe meo petetis.i. nomẽ meũ inuocabitis petendo. Et ne dicerẽt: in nomĩe patris/nõ tuo petẽdũ eſt/ oſtẽdit q ipſe ſufficit eis. Uñ dicit: e Et nõ dico vobis/ quia ego rogabo patrẽ de vobis.q.d. ſufficit amor meus patrocinari vobis. Hoc aũt dicit/ne credãt filiũ minorẽ patre: ꝛ eos indigere vt rogaret pr̃eꝫ ꝓ eis. f Ipſe em̃ pat amat vos ꝛc. Cõtinuat autẽ ſic. Annũciabo vobis de patre meo palã hoc: q2.ſ. ipſe amat vos: vel annũciabo de patre vobis quaſi de amico ꝛ beniuolo vobis: Ipſe em̃ ꝛc. Uel ſic lege: c In illo die in noĩe meo petet/patrẽ.ſ. Et vt fiduciã obtinendi habeãt/ ſubdit: e Et nõ dico vobis/ q2 ego rogabo patrẽ de vobis.q.d. nõ oportet eũ rogari de vobis quaſi de inimicis: Ipſe enim pater amat vos. Et loquit ſm qd dicit vulgariter/q non oportet multum rogare amicũ ꝓ amico. g Quia vos me amaſtis.q.d. ipſe diligentes me diligit.i. in amicitia cõſeruat ꝛ in gratia augmentat. h Et credidiſtis q2 ego a deo exiui.i. q miſſus ſum a deo: ꝛ nõ ei cõtrarius: ſicut credunt alij iudei. Hec autẽ duo exigit a nobis pat: amorẽ ꝛ fidẽ: affectũ ꝛ intellectũ. Uel/ A deo exiui.i. ab eo ſum ꝑ generationẽ. Credidiſtis dico: ꝛ hoc eſt verũ: vnde/ i Exiui a patre/ per generationẽ. k Et veni in mundũ/ꝑ carnis aſſumptionẽ. l Iterũ relinquo mũdũ/ꝑ mortẽ ꝛ crucẽ: m Et vado ad patrẽ/in aſcẽſione.i. ad potiora bona patris: vel ad patris imortalitatẽ. Et nota q multũ mitigabat eos ſermo reſurrectiõis: ideo dicit eis ieſus: vado ad patrẽ. Per hoc em̃ ſperabãt ſe etiã reſurrecturos in fine. Per h etiã in tuto erãt in tribulatione cũ ſcirẽt adiutorẽ i celo ſe habere. n Dicũt ei diſcipuli eius: Ecce nũc palã loqueris/ꝛ ꝓuerbiũ nullũ dicis. Nota q dñs diꝛerat eis tria/vnde valde exhilarati ſunt.ſ. q pater amabat eos: ꝛ q a deo erat: ꝛ q ad patrẽ ibat. Hoc autẽ maxime int alia reſpirare fecit.ſ. q erãt patris amici. Uñ q2 ꝑ hoc ad id qd erat in mẽte eorũ reſpõdit: ideo dicũt q palã loquit. Facile em̃ intelligit homo id qd diligit audire: ideo cõmendãdo eũ dicũt: Ecce/ p Nunc ſcim⁹/ q2 ſcis oĩa: q2 ſcis etiã q̃ ſunt in mẽte nr̃a. q Et nõ opus eſt tibi vt q̃s te interroget: q2 ſcis anteq̃ꝫ interroget que velit. Anteq̃ꝫ em̃ audias/ ſcis q̃ ſcãdaliçãt nos. Qd patet: q2 remediũ appoſuiſti ꝛ requieſcere nos feciſti. r In hoc.i. ꝑ hoc q ita ſcis occulta non interrogat⁹: credim⁹ quia a deo exiſti. Et q2 iſta fides adhuc erat debilis: ꝛ velut quãdam gratiã tribuẽtes ei diꝛerãt: Nũc ſcim⁹ q2 ſcis oĩa ꝛc. Ideo oſtẽdit fidem eoꝝ adhuc eſſe debilem ꝛ imperfectã. Unde ſequit: t Reſpondit eis ieſus: Modo creditis: id eſt cum dico vobis placentia et nondum ſuſtinetis aduerſa/ creditis

vt certiſſima intelligẽtia mẽtis: etſi nõ vt in futuro deũ videbitis/ꝛ patrẽ eiuſdẽ ſubſtãtie mecũ reuelabo: ꝛ ſic apti eritis ad petendũ. Uñ ſubdit: c In illo die: dato ſpũ ad illuminationẽ veſtrã: d In noĩe meo petetis: q2 me equalẽ patri credetis. Et ideo nomẽ meũ inuocabitis: q2 ſi vt hõ rogo patrẽ modo/vt de⁹ exaudio cũ patre. Uñ ſubdit: e Et non dico vobis/ q2 ego rogabo patrẽ de vobis/tanq̃ꝫ inferior.ſ. nõ rogabo: f Ipſe em̃ pater amat vos: q̃ſi ita exaltabimi: ꝛ palã ſcietis ꝛ exaudiemini: q2 pater amat vos: Qd ide patet: g Quia vos me amaſti: ita q li quia/ nõ dicat cauſam ſed ſigniũ. Eius em̃ dilectio ẽ cauſa nr̃e: et nõ econuerſo.i. Ioh.iiij.b. Prior dilexit nos. h Et credidiſtis: q2 a deo exiui. Hoc nõ mutat. i Exiui/autẽ/a patre/carne aſſumpta: nõ tñ deſerui: k Et veni in mũdũ/ viſibiliter. l Iterũ relinquo mũdũ/corꝑali diſceſſione: nõ gubernatiõe ꝑſentie. m Et vado ad patrẽ.i. ad pr̃is imortalitatẽ. n Dicũt ei diſcipuli ei⁹: Ecce nũc palã loqueris ꝛ ꝓuerbiũ nullũ dicis. Diꝛerat dñs: Hec i ꝓuerbijs locut⁹ ſũ vobis: Et venit hora ꝛc. Et loquit de tpe poſt reſurrectionẽ qñ edocti ſũt a ſpũſctõ: Iſti aũt credẽtes iã ſe itelligere q̃ dicebat/ dicũt: o Ecce nũc palã loq̃ris ꝛc. q̃ſi iã impletũ eſt qd ꝓmittis. Hoc autẽ dicũt: q2 neſciebãt ſe nõ intelligere ea. Uñ Aug⁹. Illa q̃ dñs ſcit nõ intelligẽtib⁹ eſſe ꝓuerbia.i. occulta: illi vſq̃ adeo nõ intelligũt vt nec ſaltẽ ſe nõ intelligere intelligãt. Paruuli em̃ erãt ꝛ nõdũ ſpũaliter dijudicabãt/q̃ de reb⁹/nõ ad corp⁹ ſed ad ſpiritũ ꝑtinẽb⁹ audiebãt. Ecce em̃ diꝛerat dñs: Uado ad patrẽ: qd ſic itelligebãt vt eũ eſſe cũ patre neſcirẽt/ nec diſceſſiſſe ab eo: ergo h erat eis ꝓuerbiũ. Uel ſic lege: o Ecce nũc palã loq̃ris ꝛ ꝓuerbiũ nullũ dicis.q.d. tu ꝓmittis q palã loq̃ris poſtea: ꝛ nũc occulte: quid eſt q̃ q mõ etiã palã loq̃ris: Uidebat autẽ eis q palã loq̃ret: q2 de his maxime agebat q̃ eos audire delectabat: vt dicit Be. ꝛ que ipſi interrogare volebãt/h ipſe ꝑueniẽs vltro ꝓferebat. Et ideo dicũt: p Nũc ſcim⁹: q2 ſcis/ꝛ noſcis/oĩa/tanq̃ꝫ de⁹: q Et nõ opus ẽ tibi vt q̃s te interroget. Aug⁹. Uidet potius dicendũ: q2 noſti oĩa: nõ eſt opus vt quẽq̃ꝫ interroges: nõ vt q̃s te interroget. Qui em̃ ſcit oĩa interrogari debet: nõ interrogare neceſſe habet. Rñdem⁹. Uñ dicit: Nõ opus eſt tibi/ etſi alij/ vt q̃s te interroget.q.d. ꝑ interrogationẽ nõ eſt neceſſe vt tibi aliq̃s exꝓmat ſuã dubitationẽ: q2 tu ꝑſcis qd q̃ſitur⁹ velit. Alijs aũt opus ẽ interrogare: q2 alit neſcirẽt qd q̃ſitor velit. r In hoc.i. ꝑ h q ſcis oĩa: s Credim⁹ q2 a deo exiſti.i. q fili⁹ dei es: vel q a deo miſſus es: ꝛ nõ es ei ꝯtrari⁹: q2 non reuelaſſet tibi ſecreta. Aliter. t Rñdit eis ieſus: Mõ creditis/ vt paruuli: q2 nõ eſtis ſolidati. Uñ oñdit q fides eorũ nec eſt ſolida/nec eſt integra. Et primo q nõ ſit ſolida/dicẽs: v Ecce venit hora/captiõis/ſm Chryſ. vel paſſiõis/ſm Aug. x Et iã venit.i. ꝓpe ẽ ꝛ i ianuis. Uel ſic: v Uenit hora/paſſiõis: x Et iã venit/captiõis: y Ut diſpergamini vnuſquiſq;

Dic Aug. intelligẽtie ꝛ hũ nõ intelli ti eſt ꝓuerb

¶ gamini vnuſquiſq; in ꝓpria. q. d. vos dicitis ꝙ credi/tis: ⁊ fidem perfectam vos habere putatis: ſed multis indige/tis alijs vt ad perfectionē veniatis: Nunc autē nihil perfectū eſt in vobis: quia ſtatim ad flatum modicū abſcidemini. Et nota ꝙ dicit: Diſpgamini vnuſquiſq;. q. d. interim dñabit vobis timor/ vt neq; ſimul ad inuicē poſſitis manere/ nec ſimul recedere: ſ; qlibet fugiet i ꝓpria. i. vbicū/q; poterit qlibet via ſua. Vel/ in ꝓpria. i. in veſtre īfidelitatis timorē. Vel/ in propria: id eſt ad ſaluationē propriam ſui. Iob. vj. c. Fratres mei receſſerunt a me.

gamini vnuſquiſq; in ꝓpria/ a et mē ſolū relinquatis: et nōn b ſum ſolus: quia pater mecum c eſt. Hec lōcutus ſum vobis/ d vt in mē pacem habeatis. In

a ¶ Et me ſolum relinquatis: qſi ſine adiutorio vel ſolatio veſtro. b ¶ Et/ tñ/ non ſum ſolus: quia pater mecū eſt/ qſi adiutor: Iere. xx. c. Dominus mecū eſt quaſi bellator fortis. Et loquit condeſcenſiue adhuc ac ſi indigeret auxilio patris. Et ideo ſubdit rationem cōdeſcenſionis/ dicens: c ¶ Hec locutus ſum vobis vt in me pacem habeatis: id eſt requiem: vt. ſ. non abijciatis me a mente veſtra/ ſed ſuſcipiatis. Quia em̄ multa dixerat cōdeſcenſiue: ideo in fine huius ſermonis dicit cauſam huius: q. d. hec dicunt in veſtrā cōſolationē ⁊ amorē: nō em̄ trahant in dogmatis peruerſitatem: Hec/ aduerſa/ locutus ſum vobis/ vt in me pacē habeatis. i. ideo ea predixi vobis vt cōtra ea muniti ſitis ⁊ a me non recedatis. e ¶ In mūdo preſſurā habebitis. q. d. non ſolū mala patiemini tempore mee mortis qñ diſpgimini: ſed ⁊ ſemp qndiu eritis i mūdo. f ¶ Sed cōfidite/ de victoria ⁊ a lapſu reſurgite: quia/ g ¶ Ego vici mundū. Chryſ. q. d. magiſtro ſupante inimicos non oportet diſcipulos anxiari. Qualiter aūt viciſti: dic mihi mundū? Dixi quidē iam: quoniā principem eius ſubmiſi deorſum. Ʒ. xij. c. Scietis aūt ⁊ poſtea ꝙ vicerim eum omnibus ⁊ cedentibus ⁊ locum dantib⁹ vobis. Hucuſq; debet ꝓtendi homelia: quia hic terminatur ſermo.

* mini vnuſquiſq; in ꝓpria: id eſt ad ꝓpriam infidelitatē redeatis. q. d. iam ꝓpe eſt vt ita vt qd modo creditis reliquatis: nō ſolū corpore me relinquētes ſed ⁊ mentis fide. Unde nos ſperabam⁹ ꝙ eſſet redēpturus iſrael: Luc. vlt. c. a ¶ Et me ſolum relinquatis. Eſa. lxiij. a. De gētibus nō eſt vir mecū. Matth. xxvj. f. Tunc diſcipuli relicto eo ⁊c. Et Iob vj. c. Neceſſarij mei receſſerūt a me. Et. xix. b. Fratres meos longe feciſti a me ⁊c. b ¶ Et/ tamē/ non ſum ſolus: quia pater mecū eſt. Hic pficit fidē eoꝝ impfectā. q. d. vos dicitis: q2 a deo exiui: ſed h parū ē/ ad mai⁹ volo vos pficere/ vt ſciatis ꝙ pr̄ mecū ē: ne ſic puteti a deo exiſſe/ vt puteti etiā receſſiſſe. c ¶ Hec locut⁹ ſū vobis: nō ſolū q in cena/ ſed q ab initio vocatiōis. Specialit tñ intelligit de his q ꝓ eis moriturus tanq; verba nouiſſima/ dixit: d ¶ Ut i me pacē habeatis: hic pectoris/ ⁊ poſt eternitatis. Aug⁹. Recte in hoc ſermonē ſuū mirabilē ⁊ ꝓlixū cōſūmat: in q cauſā ⁊ finē ꝓpt quē locut⁹ ē eis cōmēdat et cōmemorat: vt. ſ. habeāt pacē in ipſo ꝓpt quā totū agit. Et poſtea dicit: hac pace in pſſuris oib⁹ cōſolamur: ⁊ hac a pſſuris omnib⁹ liberamur. Propter hoc omnē tribulationē fortiter ſuſtinem⁹/ vt i hac feliciter ſine vlla tribulatione regnemus: et ideo merito in hanc concluſit verba: e ¶ In mūdo preſſurā habebitis. q. d. in me habebitis pacē eternitatis: ſed hic in pſenti pſſuras ſuſtinebitis. Vel ſic In me pacem habebitis. Et ne intelligerēt de pace tpis/ ſubdit: In mundo ⁊c. q. d. in me eſt pax pectoris interius: ſed/ in mūdo: turbabimini exterius. f ¶ Sed cōfidite: nō in vobis ſed in me: quia/ ego vici mundum. Iere. xvij. b. Bndictus vir q cōfidit in dño ⁊c. Aug⁹. Spū dato/ factū ē in eis qd nūc dictū ē. Cōfidūt em̄ ⁊ vicerūt: In q niſi in illo? Nō em̄ viciſſet ille mūdū ſi mēbra eius vinceret mūdus. Un ait aplſus. j. Cor. xv. g. Gratias ago deo q dat nobis victoriā. Cōtinuoq; ſubiecit: Per dñm noſtrū ieſum chriſtū. Qui dixerat ſuis: Cōfidite/ ego vici mundū. Apoc. v. b. Vicit leo de tribu iuda. j. Ioh. v. a. Hec eſt victoria ⁊c.

Hec locut⁹ eſt ieſus: ⁊ ſub/ ¶ Expo. Ca. XVII. b leuatis ⁊c. Dñs vt fidelis ⁊ bonus paſtor inſtruxit diſcipulos ſuos in pdicto ſermone: ⁊ cōſolat⁹ eſt eos: modo incipit orare: poſtea ponet animā ſuā ꝓ eis. Et diuiditur hoc capitulū i duas partes pncipales. Primo em̄ orat ꝓ ſe ad patrē/ vt clarificet ſm humanā naturā. Item vt clarificet ſm diuinā. Et h iuſtū eſſe oſtendit: q2 patrem clarificauit ⁊ manifeſtauit nomē eius. Secūdo orat ꝓ membris. Sed nota ꝙ primo orat pro pſentibus/ vt ſeruet eos/ vt habeant ſuum gaudiū impletum: qui hic ſuſtinēt pro eo mūdi odium: ⁊ vt ſanctificet eos in veritate: ibi: Ego pro eis rogo: nō pro mundo rogo. Poſtea orat pro futuris ſiue ꝓ credituris i eū: vt. ſ. vnū ſint in charitate: ⁊ vt ſecū ſint vbi erit i ſua claritate. Et hec pars incipit: ibi: Non ꝓ eis autem rogo tm̄ ⁊c. Dicit ergo: b ¶ Hec locutus eſt ieſus/ ad diſcipulos: i ¶ Et ſubleuatis oculis ⁊c. q. d. prius ad diſcipulos/ poſt ad patrem loquit: prius docuit/ poſt orauit. In quo docet poſt ſermonem redire ad ſe ⁊ ad orationē. Sed videtur ꝙ oratio minus conueniat filio: quia videtur per hoc minor ⁊ idigere. Solutio Chryſ. Quia dixerat: In mundo preſſuram habebitis: et per hoc animos eorum concuſſit: per orationem reſuſcitat eos rurſus: tanq; homini enim interim ei attendebant ⁊ imbecillem credebant: ideo et orat ad patrem: ſicut ⁊ in laçaro fecit. Ʒ. xj. e. Et dicit ibidem cauſam: Sed ꝓpt populū qui circumſtat dixi/ vt credāt q2 tu me miſiſti. Item nota ꝙ neq; orationē vocat euāgeliſta rem iſtā: ſed allocutionem ad patrem magis eſſe/ ait: Quid em̄ dicit? Subleuatis oculis ⁊c. Vel aliter poteſt dici: quia minor patre ſm humanitatē/ orat ad deum ꝓ hominis clarificatione: vel orat iminente paſſione: non pro ſe quaſi indigens: ſed vt nobis det exemplū orandi in tribulatione. Un dicit Pſ. Pſ. 119.
Ad dñm cum tribularer clamaui. Oſee. vj. a. In tribulatiōe ſua mane cōſurgēt ad me. Un Chryſ. Poſt pdictā admonitionē in orationē conuertit/ erudiens nos in tēptatiōibus omnia dimittētes ad deū refugere: ſm illud Pſ. Tu es refugiū Pſ. 31.
meū a tribulatiōe ⁊c. Prouer. xviij. b. Turris fortiſſima nomē dñi ⁊c. Ideo cū pdixiſſet eis paſſiones venturas: i mūdo pſſuram habebitis: poſtea orat/ vt p hoc doceat quid agere debeāt in pſſuris. Un Matth. xxvj. d. Vigilate ⁊ orate vt nō intretis in temptationē. i ¶ Et ſubleuatis oculis in celū: vt ex geſtu oſtēdat ꝙ patrē oret: ⁊ vt nobis formā orandi daret. Chryſ. Ut ſtātes ſurſū aſpiciam⁹: nō oculis carnis ſolū ſed ⁊ mētis. Threñ. iij. e. Leuemus corda cum manib⁹ ad deū: ⁊ vt curuem⁹ genua ⁊ terētes cor noſtrū. Venit em̄ chriſtus nō ſeipſum oſtēdere ſolū: ſed virtutē eruditur⁹ ineffabilē. Eum autē qui erudit/ nō p verba ſolū/ ſed p res erudire oportet. Un Matth. v. c. Qui fecerit ⁊ docuerit/ hic magn⁹ vocabit in regno celorū. Et valde cōueniēter. Nā per verba quidem philoſophari facile ē: q ſo p opera demōſtratio/ generoſitatis eſt ⁊ magnitudinis. Sed ꝙ ſubleuauit oculos/ videtur cōtra illud Iob. xxij. d. Qui iclinauerit oculos ſuos ipſe ſaluabit. Et Luc. xviij. c. Publican⁹ ſtans a lōge nolebat oculos ad celū leuare. Solutio. In eleuatiōe oculorū domini intelligit deuotio diligētis/ ⁊ inſtruimur ad appetitū ⁊ deſideriū regni celeſtis: quia vbi eſt theſaurus tuus/ ibi eſt et cor tuum: Matth. vj. c. Luc. xviij. in depreſſione oculorum publicani intelligitur erubeſcētia penitentis ⁊ cognitio ſue fragilitatis: et hec inclinatio cōmendat in Iob. Et ſicut eſt vitium nimis deprimere ſe p deſperationē: ita eſt vitiū nimis eleuare p preſumptionem. Et hec eleuatio prohibet: Eſa. ij. c. Oculi ſublimis hominis humiliati ſunt. Et Prouerb. vj. c. Sex ſunt q odit dñs ⁊c. Oculos ſublimes ⁊c. Sicut ⁊ depreſſio mala culpatur in Pſ. Oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terrā. Pſ. 16.

e mūndo preſſuram habebitiſ: f ſed cōnfidite/ g egō vici mundum. ¶ Ca. XVII. b Hec lōcutus eſt ieſus: et i ſublēuatis oculis i celū

A

¶ a ¶ Dixit. Auguſtin⁹. Poterat ſilẽtio orare/ niſi ꝙ voluit nos etiam in orando docere ⁊ notam facere orationem in pręſentium ⁊ futurorũ ędificationem. b ¶ Pater. In quo docet qͦs ſit orãdus: ⁊ ꝙ fidenter orandũ eſt/ quia pater. c ¶ Venit hora. Auguſtin⁹: Non vrgente fato/ ſed diſponente deo: qui ſine tempore ordinauit omnia quę ⁊ fiũt ꝑ tempora ordine cõgruo. c ¶ Venit hora/ quam ad patiendum cõſtitui tecũ: mea voluntate/ non neceſſitate ordinatã.

a dixit. Pater venit hora clari-
b fica filium tuũ/ vt filiũs tuus
c clarificet te. Sicũt dediſti ei
d potẽſtatem omnis carnis: vt
e
f
g
h omne qđ dediſti ei dẽt eis vitã
i ęternã. Hęc ẽ aũt vita ęt̃na:
k vt cognoſcãt tẽ ſolũ deũ ve-
l rũ/ et quẽ miſiſti ieſũ chriſtũ.
m

Similе. ſ. xiij. a. Sciens ieſus quia venit hora eius vt trãſeat ex hoc mũdo/ ⁊c̃. Supra. xij. d. Venit hora vt clarificeť filius hominis. Et. viij. c. Nemo apprehendit eum: quia nondum venerat hora eius. Et. vij. d. Nemo miſit in illũ manus: quia nondum venerat hora eius. Et in eodem. a. Tempus meum nõdum aduenit. Et. ſ. ij. a. Nondũ venit hora mea. d ¶ Clarifica filium tuum. Pręmittẽs meritũ paſſiõis/ petit claritatem reſurrectionis. Auguſtin⁹. Humilitas in paſſione: claritas in reſurrectione cępit. q. d. venit hora paſſionis ſeminãdę humilitatis/ nõ differas gratiã reſurrectionis.

Ps. 103. Clarifica filium tuum
- Malos ab eius cõſortio ſegregãdo. Unde poſt reſurrectionem nunꝙ̃ fuit cum malis. ſ. xiij. d. Nunc clarificatus eſt filius hominis recedente. ſ. iuda a collegio.
- Immortalitatẽ et glorioſam reſurrectionem tribuendo. ſ. xiij. d. Et deus clarificauit eum in ſemetipſo: et continuo clarificabit eum. Ps. Amictus lumine: id eſt luminoſo corpore.
- Nomen eius dilatando: quod factum eſt per ꝑdicationem apoſtolorum. ſ. xij. d. Pater clarifica nomen tuum.
- Paſſioni me exponendo/ ſm Chryſoſtomũ. ſ. xij. d. Venit hora vt clarificetur filius hominis: id eſt crucifigatur.

e ¶ Ut filius tuus clarificet te: in cognitione hominũ/ et cõuerſione gentium per apoſtolos. Dicitur em̃ pater nõ in ſe maior: ſed cũ nobis innoteſcit. Et eſt ſenſus: Reſuſcita me/ vt per meam reſurrectionem innoteſcas hominibus. Et bene dico ꝙ clarificet te: id eſt notum faciet te omni carni ꝑ apoſtolos. f ¶ Sicut dediſti ei/ homini: g ¶ Poteſtatẽ omnis carnis: id eſt omnis hominis: A parte totum: ſicut nomine animę intelligiť totus homo. Roma. xiij. a. Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. q. d. ſicut a te habet omniũ poteſtatẽ: ita te omnib⁹ notificabit quantum eſt in ſe.
Luc. 3. a. Eſa. xl. b. Videbit omnis caro ſalutare dei. ſ. j. a. Illuminat omnem hominem. Vel/ Clarificet te/ ſicut dediſti ei poteſtatem omnis carnis: id eſt omni homini te manifeſtet quem tu dediſti ei. Et ſic legitur tm̃ de bonis qui ſpecialiter dicuť eſſe ſub poteſtate ⁊ regimine chriſti. Iohelis. ij. g. Effundam de ſpiritu meo ſuper omnem carnem. Sic autem dediſti/ vel ad hoc/ h ¶ Ut omne quod dediſti ei: id eſt pręcipuum: i ¶ Det eis. ſ. vitam ęternam. Vel ſic continua: d ¶ Clarifica filium tuum: et qualiter: f ¶ Sicut dediſti ei poteſtatem omnis carnis: id eſt declara ⁊ manifeſta per meã reſurrectionem qualiter mihi dederis omniũ poteſtatẽ. Matth. xxviij. d. Data eſt mihi omnis poteſtas in cęlo et in terra. ſ. xiij. a. Sciens quia omnia dedit ei pater in manus. Ps. In manu ei⁹ ſunt omnes fines
Ps. 94. terrę. Chryſoſtom⁹ ſic legit: b ¶ Pater venit hora: id eſt tempus ⁊ opportunitas patiendi. d ¶ Glorifica nomẽ tuũ: q. d. peto mortem: e ¶ Ut et filius tuus glorificet te: per eandem mortem. In quo oſtendit ꝙ non inuitus ad crucem venit/ qui gloriam vocat rem hanc ⁊ orat vt fiat. Nec ſolum glorificatus eſt filius per crucem/ ſed et pater. Nam ante crucem quidem/ neqꝫ iudęi patrem ſciuerant. Unde Eſa. j. a. Iſrael me non cognouit. Poſt crucem ꝟo orbis terrarũ omnis cucurrit. Deinde oſtendit ⁊ modum glorię: ⁊ qualiter eum glorificabit. f ¶ Sicut dediſti ei: ſ. eſt filio: g ¶ Poteſtatem omnis carnis: nõ tm̃ iudęorum ſed ⁊ gentium. q. d. non ſolum prędicabiť iudęis: ſed in toto orbe glorificabitur: quia ſicut dominus eſt omniũ: ſic ⁊ prędicabiť omnib⁹. In quo innuit conuerſionem gentiũ. Quia enim prius dixerat/ Matth. x. a. In viam gentiũ ne abieritis. Debebat autẽ ⁊ poſtea dicere: Euntes docete oẽs gentes: Matth. xxviij. d. Ideo prę oſtendit hic ⁊ patrem hoc volentem/ cum dicit: Dediſti ei poteſtatem omnis carnis: vocandę et conuertendę per apoſtolos. q. d. patri placet hoc. Hoc autem ideo dicit patri placere: vt ſedet eorum ſcandalum futurum: quia hoc vehementer ſcandalizabat iudęos et etiam diſcipulos. ſ. prędicare gentibus. Unde etiam vix petrus potuit criminationes eorũ effugere/ dicens viſionẽ de lintheo: Act. xj. a. Sed quid eſt qđ dicit/ Dediſti ei poteſtatẽ ⁊c̃. Ergo aliquãdo non habuit ſi ei dedit. Itẽ in hoc videtur minor. Solutio. Dedit ei/ filio dei: id eſt eum omnipotentem genuit. Simile. ſ. v. e. Sicut pater habet vitam in ſemetipſo: ſic dedit ⁊ filio ⁊c̃. Vel Dedit ei homini ab inſtanti ſuę conceptionis. Vel Dedit ei poſt reſurrectionem per declarationẽ. Et ſm illud Matth. xxviij. d. Data eſt mihi oĩs poteſtas in cęlo ⁊ in terra. Et habeť ſimile Phil. j. b. Dedit illi nomẽ qđ ẽ ſup oẽ nomẽ ⁊c̃. Chryſ. ſic ſoluit. Dediſti ei poteſtatẽ oĩs carnis. i. patri placet: ⁊ pater vult ꝙ nõ tm̃ trahat ad ſe iudęos/ ſed et gentibus domineť per gratiam ⁊ fidem. Quia enim eos miſſur⁹ erat ad gentes vt non exiſtiment ꝙ hoc faciat noua ⁊ propria volũtate: maxime cum dixerit eis: Non ſum miſſus niſi ad oues ⁊c̃. Matth. xv. c. ideo oſtendit ꝙ patri hoc placet. Si autem ita viliter et humiliter de ſe loquitur: non eſt mirum quia ſic eos ędificabat. Magnum autem dicere de ſe magis obſtabat quia nihil magnum de eo interim imaginabãtur. Item Auguſtin⁹. e ¶ Ut filius tuus clarificet te ⁊c̃. Si ergo eo modo te glorificat filius/ ſicut dediſti ei poteſtatem omnis carnis: et ſic dediſti/ vt omne quod dediſti ei det eis vitam ęternam: et hęc eſt vita ęterna vt cognoſcãt te. Sic te igitur filius glorificat vt omnibus quos dediſti ei te cognitum faciat. Item quid eſt ꝙ dicit/ omnis carnis: Nõ enim omnes crediderũt. Solutio. Quãtũ ad eum pertinet/ omnes crediderũt. Si ꝟo quidam non attenderũt his quę dicebanť: non eius qui docebat eſt criminatio: ſed eorum qui non ſuſcęperunt. h ¶ Ut omne quod dediſti ei: quaſi ſic te clarificet: vel ad hoc dediſti vt det eis vitam ęternam. Et quid eſt vita ęterna/ vel quid eſt cauſa vitę ęternę meritoria/ ſubdit: k ¶ Hęc eſt autem vita ęterna: id eſt cauſa meritoria vitę ęternę. l ¶ Ut cognoſcãt: per fidem. Vel hęc vita ęterna/ cognoſcere per ſpeciẽ: m ¶ Te ſolum deum verum: ⁊ quem miſiſti ieſum chriſtũ. Sed obijcitur. Si pater ſolus eſt deus verus: non ergo ieſus chriſtus. Reſpondemus ſm Chryſoſtomũ. Solum verum deũ dicit/ ad differẽtiam idolorum: quia dicunť dij/ ſed non ſunt vere dij. Ideo autem hoc dicit: quia ad gentes eos mittebat qui colebant idola. Unde ſm hoc nõ excludiť filius nec ſpiritusſanct⁹. Vel ſm Auguſtinũ hoc ordine legitur littera: Ut te ⁊ quem miſiſti ieſum chriſtũ cognoſcãt ſolum verum deum. Conſequẽter autem ⁊ ſpiritusſanctus intelligiť: quia ſpiritus eſt patris ⁊ filij tanꝙ̃ ¶ charitas ſubſtãtialis. Vel aliter poteſt legi/ vt cum dicit: l ¶ Ut cognoſcant te ſolũ deũ verũ: iſtud dicať de tota trinitate. Et qđ ſequitur: Et quem miſiſti ieſum chriſtum: de filij humanitate: quia illa terra viuentium fluit lac ⁊ mel. Item quęritur de hoc: k ¶ Hęc eſt autẽ vita ęterna vt cognoſcant te ſolum ⁊c̃. Ergo cognoſcere deum eſt vita ęterna. Ad idem facit illud quod diciť ſuper Ps. Oſtendam illi ſalutare meũ: Ps. 90.
Glo. id eſt chriſtum in maieſtate. Hęc viſio eſt tota merces.

Margin: De pe. di. 4. c. ſi ex bono — Aliter

Sed contra.

charitas ſubſtantialis ⁊ cõſubſtantialis amborũ: quia tota trinitas eſt vnus ſolus verꝰ deꝰ. Sed adhuc poteſt queri: quare non exprimit pſonam ſpiritusſancti: Si enim dicat ꝙ per extrema intelligit tanꝙ̃ medium: hoc nihil videt eſſe: imo potius econuerſo: quia medium non poteſt intelligi ſine extremis: extrema autem intelligunt bene ſine medio. Potius ergo debuit dicere: vt cognoſcant ſpiritũſanctũ/ ꝙ̃ patrem et filiũ. Solutio. Sicut dicit Auguſtinꝰ in libro de trinitate: Siue verbo audiamus/ oſtẽde nobis filium: ſiue audiamus/ oſtende nobis patrem/ tantũdem valet: quia neuter ſine altero oſtendi pot. Vnũ quippe ſunt: ſicut ipſe ait: Ego ⁊ pat vnum ſumus. ſ. x. f. Et. i. Joh. iij. a. Videbimus eum ſicuti eſt in propria. ſ. eſſentia q̃ vna eſt trium pſonarum. Vnde vnam vidẽdo eodẽ viſu numero videmꝰ aliam: ſed mõ nõ eodẽ motu numero mouemur in oĩs perſonas. Dicendo ergo: vt cognoſcant te et ieſum chriſtum: intelligit etiam cognitio ſpiritusſancti. De patre tamẽ ſpecialiter exprimit: quia huius cognitionem vehementer deſiderabant. Vnde. ſ. xiiij. a. dicit: Oſtende nobis patrem. De filio etiam exprimit: quia de ipſo erat multa contradictio. De ſpiritusſancto autem non exprimit: quia nondum nouerant ſpiritũſanctum: ſed de eo plenius cogituri erant per ipſum ſanctũſanctum.

B

a Egõ te clarificaui ſuꝑ terrã:
b c opus cõſummaui qđ dediſti
d mihi vt faciam. Et nũc clari
e fica me tu pater apud temet
f g ipſũ claritate quã habui pꝰus
h ꝙ̃ mũdꝰ fieret apud te. Mã
i k nifeſtaui nomẽ tuũ hominibꝰ
l m quos dediſti mihi de mũdo.
n o Tui erãt et mihi eos dediſti:

Sed contra. Auguſtinꝰ in primo libro de doctrina chriſtiana dicit: Hec autẽ ſumma merces eſt/ vt ipſo perfruamur: Ergo fruitio eſt ſumma merces: Non ergo viſio eſt tota merces.
Pſ. 146. Item ſuper illud Pſ. Laudate dominũ quoniam bonus eſt pſalmꝰ. Ibi dicit Glo. laudis cauſam: dicit/ Quoniã bonus eſt pſalmus: Hec eſt tota merces laudantiũ. q. d. ideo laudate: qm̃ bonũ eſt laudare: ipſa enĩ laus dei eſt noſtra beatitudo.
Pſ. 103. Itẽ ſuꝑ Pſ. Pſallã deo meo ꝙ̃diu ſum: dicit Glo. Pſallam ꝙ̃diu ſum: id eſt ſine fine: quia in illo ſine fine ſum. Hoc ideo dicit: ne putetur alius actus eſſe illius vitę ꝙ̃ pſallere. Solutio. Viſio eſt merces ⁊ beatitudo noſtra: ſimiliter ⁊ dilectio et fruitio: ſed quia habita viſione/ de neceſſitate ex hoc ſequit dilectio ⁊ fruitio: ideo dicit potius viſio merces tota. Nec excludunt ꝑ hoc dilectio ⁊ fruitio: quia vbi vnum propter alterum: ibi vtrobiꝗ tãtũ. Ad illud: Hec viſio ẽ tota merces/ dicendũ: ꝙ totũ ſonat ibi in perfectionẽ/ nõ in integritatem. Integritas enim mercedis complectit viſionem/ dilectionẽ/ fruitionem. Et eodem modo ſolue/ de fruitione ⁊ de laude. Fruitio enim dicit ſumma merces: quia ſummę bonitatis eſt fruitio. Et laus dicit tota merces: id eſt perfecta: quia ex pdictis
22. li. de ci. c. vlt. ſurgit: nec ea excludit. Vnde Auguſtinꝰ. Videbimꝰ/ amabimus/ laudabimus. Sed querit quare nõ ſit dos ſicut alia: cũ dicat merces ſicut alia. Ad hoc dicẽdum eſt/ ꝙ habitus charitatis dos eſt: motus autem ex eo procedẽs eſt merces: quia viuit anima/ ſicut mulier ex dote ſua habet ꝙ viuat. Similiter viſio habitus eſt dos/ motus ex eo procedens eſt merces: et fruitio habitꝰ hoc modo. Quia ergo laus non eſt habitus nec habet ſpecialem habitum ⁊ ſeparatum: ſed eſt motus habitus qui eſt viſio. Cognito enim deo/ habilitati ſumus ad deũ laudandũ quaſi ex neceſſitate. Quia inquam ita eſt/ laus non eſt dos ſed quaſi ꝓuentus dotis: vnde dicit merces/ ſed non dos. a Ego te clarificaui ſuper terram/ pdicando et miracula faciendo in nomine tuo. q. d. dixi vt filius tuus clarificet te plenius poſt reſurrectionẽ: vel pleniſſime in ęterna viſione. Tunc enim perfecta erit clarificatio vel glorificatio patris in ſanctis ſuis. Sed interim etiam nũc iam clarificaui te: id eſt clarificabo in mea reſurrectione ⁊ apoſtoloꝝ pdicatiõe. Vel/ clarificaui/ in mea pdicatione ⁊ cõuerſatione ⁊ miraculorũ operatiõe. Chryſ. Glorificaui in terra. Bñ dixit/ in terra: In cęlo enim glorificatꝰ eſt/ vt in natura ſua gloriã habens ⁊ ab angelis adoratus: ſed in gentibꝰ erat ignotus. Gloriã ergo hic vocat q̃ eſt ꝑ hominũ culturã. Vnde ſubdit quõ clarificabit. b Opus cõſummaui qđ dediſti mihi

vt faciã. Auguſtinꝰ. Idem eſt ac ſi aperte dicat: Clarificabo te gentibꝰ predicando: opus cõſũmando paſſionis: quod iam factum eſt in pdeſtinatione: ⁊ pro iam facto eſt habendũ: quia certiſſime eſt futurũ. Vel ſm Chryſ. opus ſibi datum a patre notat clarificare ipſum in gentibus. Sed quomõ tunc dicit: Opus conſummaui/ vel/ finiui/ cum nondum eſſet inchoata predicatio gẽtium: Et ad hoc rñdet ſic: Opus finiui: id eſt quę ⁊ mei ipſiꝰ ſunt oĩa feci. Vel pteritũ ꝓ futuro dicit more ꝓphetarũ. Vel verius: quia iam omne erat factum in radice. Radix eñ bonoꝝ ſubmiſſa erat/ ex qua omnino debebãt ſequi fructus. c Qđ dediſti mihi vt faciã: ſicut dicit Eſa. xlij. b. Dedi te in lucẽ gentium. Et loquit cõdeſcenſiue: id eſt placet patri. d Et nũc clarifica me. q. d. ego te clarificaui: id eſt clarificabo in gentibus: et vt clarificẽ te/ clarifica me tu pater. Vel/ glorifica me: quia ſũ obſcurus ⁊ ingloriosus in terra/ glorifica me in cęlo: ⁊ hoc eſt/ e Apud temetipſum/ reſuſcitatũ. ſ. ad dexterã tuã collocando. f Claritate. Chryſoſtomꝰ: incorruptione: et vt in throno ſedeam regali. g Quã habui pꝰuſꝙ̃ mũdus fieret apud te: q: ab initio pordinatum eſt ꝙ deus ſic hominẽ illum exaltaret. Vel poteſt dici ꝙ petit glorificari vel clarificari ſm deitatẽ: id eſt vt manifeſtet eiꝰ gloria qua ab ęterno eſt patri ęqualis. Et eſt ſenſus: d Clarifica me tu pater. i. oſtende me clarũ ⁊ glorioſum: e Apud temetipſũ: id eſt tibi eſſe ęqualem. g Quã habui ⁊c. ſm illud Phil. ij. a. Nõ rapinam arbitratus eſt ſe eſſe ęqualem deo ⁊c. Vel ſic: d Clarifica me/ ſm hominẽ: f Claritate quã habui ⁊c. ſm deitatem: id eſt ſicut decet filiũ dei hominẽ factum clarificari: vel eandem gloriam da homini quę eſt filij dei. Et hoc dicit propter vnionem. Ille enim homo dicit deus/ dicit creator ſicut ⁊ filius dei. Et oſtendit meritum clarificationis ſuę ſm hominem: quia patrẽ clarificauit. Vnde dicit: h Manifeſtaui nomen tuũ hominibus: apoſtolis. ſ. ⁊ iudęis quibus prędicaui tũc. Vel aliter cõtinuat ſm Chryſoſtomũ. Dixerat: Ego te glorificaui: opꝰ finiui ⁊c. ideo hic explanat quale opus. Hoc. ſ. manifeſtaui nomen tuum: et ꝑ verba/ ⁊ per res: id eſt per miracula. k Hominibꝰ quos dediſti mihi de mũdo: quod poteſt intelligi de omnibus crediturís. Et dicit factum quod erat futurum certiſſime. Vel ſpecialiter loquitur de diſcipulis hic qui iam crediderant: et per quos alij erant credituri. Et legitur: h Manifeſtaui/ iam in parte: ſed poſtea pleniſſime manifeſtabo per ſpiritũſanctum: i Nomen tuum: non ꝙ diceris deus: quod erat notũ in iudęis prius: ſed ꝙ diceris pater meus/ quod ſine filio non noſcitur. l Quos dediſti mihi: vt. ſ. vj. c. Nemo venit ad me niſi pat meꝰ traxerit eũ. Et tamẽ ipſe eſt via/ ſicut ipſe dicit. ſ. xiiij. a. Sed/ dediſti/ dicit: per hoc cõſtruens duo: ꝙ non eſt contrarius patri: et ꝙ vult pater credi filio. l Quos dediſti mihi: inſtruendos: m De mũdo/ ſeparatos tuo munere: n Tui erant: poteſtate/ creatione. o Et mihi eos dediſti/ ad docẽdum: vt mihi ſubditi ſint obedientia et fide. Chryſoſtomus. Ruſus hic vnanimitatem filij ⁊ patris oſtendit: et quoniã valde amatꝰ eſt a patre: Qui enim eos fecit et ꝓcurat qualiter indiguit eos accipere a patre: Omnia enim per ipſum facta ſunt. Si ſo humane hoc vis inueſtigare: et ſicut ſonat verbum intelligere: ridiculoſum ſequet et inconueniens. ſ. ꝙ pater dans filio deſijt dominꝰ eſſe. Item quod incõuenientius etiam eſt/ ſequetur. ſ. ꝙ cum erant patris/ tunc imperfecti erant: cum vero ad filium venerint/ tunc fieri perfecti: quia. ſ. tunc ſermonem ſeruauerunt et cognouerunt omnia quę ante non cognouerunt. Vel ſic: n Tui erãt: per pdeſtinationẽ. o Et mihi eos dediſti: per pſentem iuſtificationem. Vel/ n Tui erant: Ad iuſtificationem
ſm deitatem: et mei ſimiliter. o Et mihi eos dediſti: mihi homini vt in me crederent. Et nõ ſolum hoc: immo/

a Et ſermonem tuū ſeruauerūt: id eſt in fide ꝑmanſerunt ſermonis tui. Uel ſeruauerunt per operationē. Uel ſm Chryſoſtomū/ a Seruauerūt tuū ſermonē: quia mihi crediderūt ⁊ nō attēderūt iudeis. ẜ. iij. d. Qui credit/ ſignauit/ qꝛ deꝰ verax eſt: qui. ſ. ꝓmiſit ꝑ moyſen me venturum: Deut. xviij. d. Et/ b Nunc cognouerūt/ qđ non ante: c Quia oīa que dediſti mihi: id eſt omnia q̄ doceo: d Abs te ſunt. i. tua ſunt ⁊ tibi placent. q. d. cognouerūt ꝙ nihil alienū a te doceo. Et vñ hoc cognouerunt: A verbis meis: ita enim docebā eos. Et hoc eſt qđ ſequit: e Quia verba/ mea/ q̄ dediſti mihi/ homini: vł mihi filio gignēdo: f Dedi eis: nihil mutādo. Uñ. ẜ. xij. g. Que ego loquor: ſicut dixit mihi pat ſic loquor. g Et ipſi acceperunt. Auguſtinus. i. intellexerunt atq; tenuerunt: Tunc enim verbum accipit/ quādo mente ꝑcipit. h Et ſic/ cognouerunt vere/ qꝛ a te exiui: quod exponendo ſubdit: Et crediderunt/ vere/ ſupple: quia tu me miſiſti.

Aug⁹. Cognouerunt/ quia oīa q̄ dediſti mihi abs te ſunt. i. cognouerunt: qꝛ abs te ſum. Simul em̄ pater oīa dedit/ cū genuit qui haberet oīa.

Al. † meum

a ⁊ ſermonem† tuū ſeruauerūt.
b c Nunc cognouerūt/ quia om-
d nia q̄ dediſti mihi abs te ſūt:
e Quia verba que dediſti mihi
f g dedi eis. Et ipſi accepērūt et
h cognouerunt vere/ quia a te
exiui: et crediderunt/ quia tu
i me miſiſti. Ego pro eis rogo:
k m Nōn pro mundo rogo: ſed
pro his quos dediſti mihi:
n o quia tui ſunt. Et mea omnia
p tua ſunt: et tua mea ſunt: et
clarificatus ſum in eis. Et
q iam non ſum in mundo: ⁊ hi
r s in mundo ſunt: et ego ad te
t v venio. Pater ſancte ſerua
x y eos in nomine tuo quos de-
5 diſti mihi: vt ſint vnum ſicut

Auguſtin⁹. Cū dixiſſet/ cognouerūt vere/ ne q̄s putaret illā cognitionem tanq̄ ꝑ ſpeciē factā/ non ꝑ fidē/ exponēdo addidit: Et crediderūt: vt ſubaudiam⁹ vere. Id aūt qđ dixerat: A te exiui/ exponit dicēs: Quia tu me miſiſti/ i carnē. Chryſoſtom⁹. Hoc ꝑ totū ſtudebat cōſtruere euangeliū/ vt crederēt quoniā cōſona eſt patri ſua doctrina ⁊ non cōtraria: et quoniam ab eo miſſus eſt/ nō a principe demoniorꝝ: vt iudei dicebāt. Uel/ A deo exiui: ꝑ eternā generationē. Tu me miſiſti/ tempalit i carnē. Sꝫ q̄d ē ꝙ dicit: Cognouerūt vere: Nōdū erāt firmi in fide. Solutio. Loquit ꝓ tpe illo quo illa verba q̄ chriſt⁹ ad aures diſcipulorꝝ exteri⁹ formauerat: ſpūſanct⁹ in mētib⁹ interi⁹ ſpūaliter impſſit. Uñ qđ dictū eſt/ manifeſtaui: exponit de futuro. i. manifeſtabo: ⁊ alia hmōi. Unde dic Aug⁹. Cognouerūt vere ⁊ crediderūt vere/ nō eo. ſ. modo quē ſignificauit pauloante/ cū dixit: Modo creditis: venit hora/ ⁊ iam venit vt diſpgamini vnuſquiſq; in ꝓpria ⁊c̄. Sed crediderūt vere: id eſt quomō credendū eſt incōcuſſe/ firme/ ſtabilit/ fortiter. Adhuc q̄ diſcipuli tales nō erāt: ſed ꝓnunciat quales futuri eſſent. Sequit: i Ego ꝓ eis rogo. Hic incipit orare ꝓ mēbrorꝝ ſuorꝝ ſeruatione. Et rogat vt hō ad patrem. Orat autē primo pro p̄ſentibus: deinde ꝓ futuris. Et cōtinuat ſic: Primo orauit pro ſe: cōſequēter orat ꝓ ſuis. Uel ita. Jam in parte crediderūt mihi ⁊ ſermonē tuum ſeruauerunt: ideo/ ego ꝓ eis rogo. Uel ſic. Mihi eos dediſti de mūdo: ideo/ ego ꝓ eis rogo: nō ꝓ mūdo: id eſt ꝓ mūdo deditis. m Sed pro his quos dediſti mihi/ homi: et ideo debes me audire pro eis. n Quia tui ſunt: in quo ſignificat ꝙ nō ſunt ſic dati filio vt receſſerint a patris dominio. Unde ⁊ aperiens quomō vtriuſq; ſunt/ ſubdit: o Et mea omnia tua ſūt: ⁊ tua mea ſunt. In quo oſtendit equalitatē honoris et poteſtatis cōſeruandi ⁊ gubernādi omnia ⁊ iuſtificādi quos vult ⁊ cōſeruandi in gratia iuſtificatos. Chryſoſtom⁹. Quia ſepe dixerat: Tui ſunt ⁊ mihi eos dediſti/ ne q̄s extimet recens eſſe filij principatū/ et nunc eos p̄mo ſuſcepiſſe a patre: ideo dicit: Mea oīa tua ſunt: ⁊ tua mea ſunt. q. d. cum audieris qm̄ mihi eos dediſti/ ne extimes alienos eſſe a patre: mea em̄ ei⁹ ſūt. Neq; audiēs: quoniā tui erāt/ extimes alienos tūc fuiſſe a me: que em̄ patris/ mea ſunt. Hoc ⁊ alibi oſtēdens dicit: ẜ. xvi. c. Oia quecunq; habet pater/ mea ſunt: de cognitione loquēs: hic autē loquit de poteſtate. Ꝙ ergo dicit/ dediſti/

cōdeſcenſionis eſt ſermo. Et ꝑ hoc vult cōſtruere: quoniā nō vt alienus a patre veniens eos abſtulit/ ſed vt ꝓprios ſuſcepit ⁊ ꝙ patri hoc placet. Deinde ꝓbationem huius. ſ. ꝙ ſui ſunt per gratiā ponit/ ſubdens: p Et clarificatus/ vel/ glorificatus ſum i eis: id eſt ꝑ eos: quia ipſi glorificāt me credentes in me ⁊ moriēdo ꝓ me/ ſicut ⁊ ꝓ patre: ⁊ p̄dicando me vt patrē. Et ſicut in nomie eius dicunt omnia fieri: ita ⁊ in nomine filij. q Et iam nō ſum in mūdo: ⁊ hi in mūdo ſunt. q. d. etſi nō appareā ſm carnē: tamē ꝑ hos glorificatus ſum. Chryſ. Uel ſic: q Et iam nō ſum in mundo ⁊c̄. quaſi: quia dimitto eos: ideo eos tibi cōmendo ⁊ rogo ꝓ eis. Qualiter autem non ſit in mūdo/ ſubdit: r Et: id eſt quia: s Ego ad te venio. i. ad imortalitatē ⁊ inuiſibilitatē. Aug⁹ ſic: i Ego ꝓ eis rogo: q̄s elegiſti de mūdo. i. ꝓ illis q̄ viuūt ꝑ ꝟbū meū vocaſti: k Nō ꝓ mūdo rogo. i. deditis mūdo. Et ne credat dediſſe ⁊ nō ſibi retinere ſed amiſiſſe/ ſubdit: Quia tui ſūt. Et oſtendit quomō hoc ſit. o Et: id eſt quia/ mea omnia tua ſt: et tua mea ſunt: id eſt etiā omnis creatura rationalis que non niſi deo ſubdit equaliter ē patris ⁊ filij. Unde nota ꝙ cū dic pater ad filiū maiorē: Luc. xv. g. Fili tu mecū es ſemp: ⁊ oīa mea tua ſūt: illud dictū ē de his omnib⁹ creaturis q̄ infra creaturā rationalē ſanctā ſūt: q̄ vtriq; ſubdunt eccleſie iuſtorū: ſm illud j. Cor. iij. d. Oia veſtra ſunt. Hoc autē qđ dicit hic: Mea oīa tua ſunt ⁊c̄. dicit etiā de creatura rationali q̄ non niſi deo ſubdit. Hec q̄ cū ſit dei patris/ nō ſimul eſſet ⁊ filij niſi filius eſſet equalis patri. Specialiter autē omnes ſancti ei⁹ ſūt a q̄ creati ⁊ ſanctificati ſūt. Illud autē qđ dicit. ẜ. xvi. c. Oia que habet pater mea ſunt: propterea dixi: quia de meo accipiet: intelligitur de his q̄ ad ipſam patris ꝑtinent diuinitatē in quib⁹ ⁊ illi fili⁹ eſt equalis: Ideo dicit: De meo accipiet: id eſt eiuſdē ſubſtantie mecū eſt. p Et clarificatus ſum in eis. i. clarificabor. i. innoteſcā eis ac per ipſos alijs. Dicit em̄ factū qđ erat p̄deſtinatū ⁊ mox futurꝝ. Unde ⁊ ſub hoc modo loquēdi/ ſubdit: q Et iam nō ſū in mundo. Qđ cito futurū erat/ dicit iā factū. Aug⁹. Loquit hūano vſu: ſicut quotidie dicim⁹: Jam non eſt hic/ de aliquo quātoci⁹ abituro: et maxime hoc de morituris ſolet dici. Aug⁹. Qm̄ ⁊ ipſe dñs tāq; p̄uidens quid lecturos mouere poſſet/ adiecit. s Ego ad te venio/ ſic exponens/ quodāmodo cur dixerit: Jam nō ſum i mūdo: ⁊ hi in mūdo ſunt. q. d. ideo egent tua cōſolatione: qꝛ triſtes manebūt in mūdo diutius me abeunte. Et ego ad te venio: ſic exponit/ quodāmodo cur dixerit: Jam nō ſum in mūdo. Cōmendat q̄ eos patri quos corpali abſentia relicturꝰ eſt/ dicēs: t Pater ſancte: ſine terra et ſine culpa: v Serua eos in nomine tuo: id eſt ad honorem nominis tui. Uel ſm Chryſoſtomū: x In nomine tuo: id eſt per tuum adiutorium. y Quos dediſti mihi: id eſt quos verbis meis credere feciſti. q. d. Serua eos in gratia et in fide in quam eos vocaſti. Et bene dicit ſerua: quia cito bonum perditur: qđ a largitore non cuſtoditur. Unde Pš. Niſi dominus cuſtodierit ciuitatem ⁊c̄. Et alibi. Non dormitabit neq; dormiet qui cuſtodit iſrael. Eſa. xxi. c. Cuſtos quid de nocte: cuſtos quid de nocte ⁊c̄. Sic autem ſerua: 5 Ut ſint vnum ſicut et nos. Sed ſunt vnius eſſentie: ergo et ipſi diſcipuli erant vnius eſſentie. Unde ex hoc verbo habuit ortum hereſis/ que dicebat: quoniam omnia vnum: et ideo mittebant ſibi inuicem idem verbi ſalutem. Solutio. Ut ſint vnum fide ⁊ dilectione: ſicut eo ꝙ pater ⁊ filius idem ſunt/ omnino in nullo diſſentiunt: neq; in voluntate/ neq; in opere. Uel Sicut nos vnum ſumus: id eſt vnius eſſentie

De cele. ſil. c. cum marthe

Pš. 126.
Pš. 120.

g vnius eſſentie: ita ipſi ſint vnū participatiōe illius eſſentie/ que deus eſt. Uel vt ſint vnū ꝑticipatione vni⁹. i. ſpūſſancti: q̄ corpus eccleſie cōpaginat ⁊ facit vnū ⁊ viuificat. j. Corinth. x. d. Unus panis ⁊ vnum corpus multi ſumus. Cant. vj. b. Una eſt colūba mea: vna eſt ꝑfecta mea. Aug⁹. Nō ait/ vt nobiſcū ſint vnū/ aut vt ſint vnū ipſi et nos/ ſicut vnum ſum⁹ nos: ſed ait: Ut ſint vnum ſicut ⁊ nos: ipſi vtiq̄ in natura ſua ſint vnum: ſicut ⁊ nos in noſtra vnum ſumus: id eſt in diuina natura: de qua alibi dicit:

c

ʒ. 10. f. Ego ⁊ pater vnū ſumus. a Cū eſſem cum eis/ corporali ꝑſentia: b Ego ſeruabā eos: ego homo eram eis inſtructor et conſolator: Sed non ſine te: Unde ſubdit: c In nomine tuo. i. tuo adiutorio/ vel tua potentia/ vel ad honorem tuum. q. d. ideo ſerua eos modo cū recedo ī nomīe tuo/ in quo ꝑus eos ſeruabam. Sed hic poſſūt q̄ri multa. Primo: quomō competat ei vt roget patrē/ cū patri ſit equalis. Itē quare ita diſtinguit: ꝓ eis rogo/ nō ꝓ mūdo. Et ad hoc reſpōdet/ q̄ rogat patrem inq̄tū eſt minor patre. i. ſm hominē: vt dicit Aug⁹. Sed adhuc querit Chryſ. Ad quid etiā ſm q̄ homo rogauerit patrē quaſi neſcientē/ cum nō indigerēt ei⁹ deſideriū ſcire ꝑ vocalē orationē. Itē quid ſibi vult illa diuiſio: Pro eis rogo: nō ꝓ mūdo. Rñdem⁹ ſm Chryſ. Propt̄ nihil aliud facit orōnē niſi vt diſcāt amorē quē habet ad eos: Qui eñ nō ſolum que a ſeipſo ſunt amico tribuit/ ſed ⁊ alium in hoc rogat: ampliorē oſtēdit amorē. Ideo etiā diuiſionē facit in oratione/ vt notet ſpecialitatē ad diſcipulos ſiue ſpecialē amorem. Si autē obijcitur/ q̄ pro mūdo orauit/ cū in cruce ꝓ trāſgreſſorib⁹ orauit: vt dicit Eſa. liij. d. et Luc. xxiij. e. Reſpōdēdū eſt: Nō pro mūdo rogo: id eſt ꝓ mūdanis finaliter nō rogo efficaciter. Itē querit quid eſt qḋ dicit: Pater ſancte ſerua eos: et poſtea ſubdit: Cum eſſem cum eis ſeruabā eos. q. d. quia vado/ tibi eos cōmendo. Chryſoſtom⁹. Ex hoc videt q̄ abiens non poſſit eos ſeruare. Auguſtin⁹. Item videt ſignificare q̄ viciſſim eos ſeruent pater et filius: et quaſi ſuccedat alius qñ diſceſſerit alius. Ad hoc reſpōdet Auguſtin⁹ dicēs: Simul nos cuſtodiūt pater ⁊ filius et ſpūſſanctus: qui eſt vn⁹ verus deus: ſed ſcriptura ſic loquit: quia nos non leuat niſi deſcendat ad nos: ſicut verbū caro factū deſcendit vt leuaret: non cecidit vt iaceret. Si deſcēdentē cognouim⁹/ cum leuante ſurgam⁹ ⁊ intelligamus. Cum ita loquit/ debem⁹ ꝑſonas diſtinguere/ non ſeparare naturas. Quādo ergo ſeruabat diſcipulos ſuos filius ꝑſentia corporali: non expectabat pater ad cuſtodiendū ſuccedere filio diſcedente: ſed eos ambo ſeruabāt potētia ſpirituali. Et quando ab eis abſtulit filius preſentiam corporalē/ tenuit cum patre cuſtodiam ſpiritualē: quia et quādo eos cuſtodiēdos filius homo accepit/ cuſtodie paterne nō eos abſtulit: ⁊ cū pater filio cuſtodiendos dedit/ nō dedit ſine ipſo filio cui dedit: ſed dedit hoī filio/ non ſine deo eodē ipſo vtiq̄ filio. Chryſ. etiā de hoc aperti⁹ dicit/ q̄ loquit humane et quaſi homo nud⁹ ꝓpter eorum imbecillitatem. Quia enim totum credebāt amittere in abſentia eius corporali: ideo dicit: Pater ſancte ſerua eos: vt. ſ. parum reſpirent audientes hec eum dicētem ⁊ patri cōmendantem. Quia enim multas ab eo cōſolationes audientes/ nō perſuaſi erant: ideo de reliquo patri loquitur/ eam que ad eos dilectionem oſtendens: ac ſi diceret: quia ad teipſum me conuocas/ illos ſerua: id eſt conſtitue in cautela: Ego enim venio ad te. Nō hoc dicit quin abiens poſſit ſeruare: ſed loquit ſm mentem eorum qui magis confidebāt de patre. Hoc modo etiam dixit illud: Et iam non ſum in mundo: ⁊ hi in mūdo ſunt: Hoc enim ſuſpicabant illi. Interim igitur eis cōdeſcēdit. Si dixiſſet: Quoniā ego ſeruo eos: nō ita credidiſſent: ideo ait: Pater ſancte ſerua eos in nomine tuo: id eſt per tuum adiutorium. Et cetera ſimiliter cōdeſcenſiue dicit: ſicut etiam ꝑ prophetas deus pater humano modo loquitur. Sequitur: d Quos dediſti mihi/ ego cuſtodiui/ inſtruēdo/ conſolando preſentia corporali. e Et nemo ex eis periit niſi filius perditionis: id eſt iudas ad perditionē predeſtinat⁹: vt dicit Auguſtinus. Et expone id eſt preſcitus. Uel f Fili⁹ ꝑditiōis: id eſt imitator diaboli: per quē perditio venit ī mundū. Uel filius perditiōis: id eſt perditus: id eſt damnatus. Et dicit ſic ad expreſſionem: ʒ. 15. c.

a et nos. b Cum eſſem cū eis/ ego c ſeruabam eos in nōmine tuo. d Quōs dediſti mihi ego cuſto e diui: et nēmo ex eis periit niſi f filiūs perditionis/ vt ſcriptū g ra impleat. h Nūnc autē ad te i venio: et hec loquor ī mūdō k ut hābeāt gaudiū meū imple l tū in ſemētipſis. m Egō dedi eis n ſmonē tuū: et mūd⁹ eos odio o habuit: q2 nōn ſunt de mūdo p ſicūt et ego nō ſum de mūdo.

ſicut ⁊ illud. ij. Theſſal. ij. a. Niſi reuelatus fuerit homo peccati/ filius perditionis ⁊c. Iob. xxi. d. In diem ꝑditionis ſeruatur mal⁹. Sed obijcitur de hoc: quia dicit. ʒ. vj. d. Omne quod dediſti mihi non perdam ex eo. Ibi neminem excipit. Solutio Chryſ. Ibi intelligitur: non perdam/ quantum in me eſt: quod et manifeſtius dicit alibi: ſcʒ. ʒ. vj. d. Non eijciam eum foras: id eſt non a mea cauſa: neq̄ me impellente neq̄ derelinquēte: ſi ꝟo a ſeipſis exiliunt et recedunt/ ex neceſſitate nō traho. g Ut ſcriptura impleatur: que hoc de illo prophetauit/ in Pš. Deus laudem meam ne tacueris ⁊c. Et ponit ibi/ vt/ cōſecutiue/ nō cauſaliter. Unde Chryſoſtomus. Proprius hic ſcripture eſt modus/ vt cauſam ponere ea que ex euentu contingunt: ⁊ oportet omnia diligenter inueſtigare/ et modū eius qui loquitur/ ⁊ materiā ⁊ leges ſcripture ſi demum non debemus paralogiçari. h Nūc autem ad te venio/ per mortem: vnde deſolabunt diſcipuli mei. i Et/ ideo quia receſſurus ſum corporali preſentia in conſolationem eorum/ hec loquor/ eis adhuc exiſtens: k In mundo/ cum eis: l Ut. ſ. habeant gaudium meū impletum: vel plenum/ ſm Chryſoſtomū: n In ſemetipſis: id eſt vt gaudium de me habitum ſemper habeant: et triſticia a me non recedant. Chryſoſtom⁹. Cuius gratia predicta cōdeſcenſiue dixerit/ hic aperit. ſ. propter illorū gaudium ⁊ requiem/ ⁊ vt tumultuent imperfectiores exiſtentes. Uel ſic: h Nunc ad te venio: quaſi ego cuſtodiui eos: ſed nunc peracta obedientia/ ad te venio: id eſt in ꝓximo eſt vt vadā. i Et/ interim/ hec loquor/ adhuc exiſtēs in mūdo. Et ad quid: Ut habeant gaudium meum impletum in ſemetipſis. Aug⁹. Hoc gaudiū eſt de quo ſuperius ait: Ut ſint vnum ſicut ⁊ nos. Hoc gaudium ſuum: id eſt a ſe in eos collatum: in eis dicit implendum: propter quod ſe locutum dicit in mundo. Hec eſt illa pax ⁊ beatitudo in futuro ſeculo. Phil. iiij. b. Pax dei que exuperat omnē ſenſum. Propter quā conſequēdam temperāter et iuſte ⁊ pie viuendū eſt in hoc ſeculo. De hoc dicit. ʒ. xvj. g. Hec locut⁹ ſū vobis vt ī me pacē habeatis. Et lege ſic: l Ut gaudiū meū. i. qḋ iā ꝯtuli eis ꝑ arrā. i. gratiā. m Habeāt impletum/ ī adeptiōe glie. n In ſemetipſis: nō tm̄ in aīa/ ſed etiā in corpore redūdans ⁊ inūdans. Iob. xix. d. Quē viſurus ſum egoipſe et nō ali⁹. Et q2 dixerat/ Serua eos: dicit cauſam ꝓpter quā digni ſunt diligentia patris: quia propter ſermonem eius odio habiti ſunt. Et hoc eſt: o Ego dedi eis ſermonē tuū. i. quod docui eos tibi placuit ⁊ tuū fuit. p Et/ ideo/ mūdus eos odio habuit. i. mūdani: ⁊ maxime iudei. Et loquit: vt dic Aug⁹/ de futuris paſſionib⁹ eorū ⁊ odijs. Et cur odio habuit/ adhuc ſubdit: q Quia non ſūt de mūdo: quantū ad act⁹ malos. r Sic ⁊ ego nō ſū de mūdo. i. de numero vel de cōſortio maloꝝ. q. d. ideo eos odiūt/ ſic et me odio habuerūt. ʒ. xv. c. Si vos odit mūd⁹ ſcitote q2 me ꝑorē vob odio habuit. Chryſ. Cū ꝟtuoſi facti ꝑſecutionē patimur a malis/ ne anxiemur neq̄ triſtemur: Talē eñ virt⁹ hʒ naturā/ vbiq̄ odiū parere aſſueuit apud ꝑnicioſos. Sʒ ne doleam⁹. Hoc eñ ꝟtutis ē ſignū. Proptea chriſt⁹ ait: Si de mūdo eſſetis: mūd⁹ qḋ ſuū erat diligeret. ʒ. xv. c. ʒ. eodē. b. et. j. eodē. d.

Et alibi rurſus

Et alibi rurſus: Luc. vj. d. Ve vobis cũ benedixerint vobis homines. Et. s. vij. a. Non poteſt vos odiſſe mũdus: me aũt odit: qꝛ ego teſtimoniũ perhibeo de illo. Sed etſi mũdꝰ eos odit: a Non/ tamẽ/ rogo vt tollaſ eos de mũdo: vbi neceſſarij ſũt adhuc: etſi non de eo ſint: b Sed vt ſerues eos a malo/ mũdi. Orat vero chriſtꝰ ꝓ ſuis cõtra odia mũdi. Et quare odiunt? Quia/

one. Vñ cũ veritas ſit in ſe/ nõ debemꝰ illud noſtris mẽdacijs adulterari. Job. xiij. a. Nunq̃d indiget deꝰ noſtro mendacio? ij. Corinth. ij. d. Nõ ſumus ſicut plurimi adulterãtes verbum dei. Itẽ. ij. Cor. j. d. Sermo noſter q̃ fuit apud vos nõ ẽ in illo eſt et non. i. falſitas. Vel/ g Veritas eſt. i. ſtabilis. Unde Prouerb. xij. e. Labium ꝟitatꝭ firmũ eſt in ꝑpetuũ. Matth. xxiiij. c. Celũ ⁊ terra trãſibũt: ꝟba aũt mea nõ trãſibũt. Vel/ Veritas ẽ/ ad differẽtiã vmbrarũ in lege. Heb. x. a. Umbrã habẽs futurorũ lex nõ ipſã imaginẽ rerũ. Sequit: 35. q. 10. c. j. De cele. miſ. cum marthe

a Nõn rogo vt tollas eos de
b mũdo: ſed vt ſerues eos a ma
c lo. De mũdo nõ ſunt/ ſicut ⁊
d ego non ſum de mũdo. Sãn
e f ctifica eos ĩ veritate: Sermo
g h tuus veritas eſt. Sicut tu me
i miſiſti ĩ mundũ: ita ⁊ ego mi
k ſi eos in mũdum: Et pro eis
ego ſanctifico meipſum: vt
l m ſint ⁊ ipſi ſanctificati in veri
n tate. Nõn pro eis autem ro
o go tñ: ſed ⁊ pro eis qui cre
p dituri ſunt per verbũ eorum
q in me: vt omnes vnum ſint:

c De mũdo nõ ſunt/ ſicut ⁊ ego nõ ſum de mũdo. Repetit eandẽ ſententiã quam dixerat ad confirmationẽ/ ⁊ vt oſtendat amorem ſuum in cõmẽdatione eorum ad patrem. Et eſt ſenſus. Ad nihil aliud reſpiciunt niſi ad te: nihil cõmune ad terrã habẽtes/ celeſtiũ facti ſũt ciues. Chryſoſtomꝰ. Longã eorũ cõponit laudationẽ: ſcꝫ ꝙ non ſunt de mũdo/ ⁊ quoniã ipſe eos dedit/ ⁊ quoniã ſermonẽ eius ſeruauerunt/ ⁊ quoniã propter eum odio habent. Itẽ ꝙ dicit/ ſicut: ne tumultueris: Hoc enim non ſimilitudinem parilitatis vel expreſſiõis: ſicut cum dicit in ipſo ⁊ patre: ſed dicit quãdam conformitatẽ imitationis: in qua tamẽ multa differentia eſt ad nos: qꝛ ipſe peccatũ non fecit: nec inuentus eſt dolus in ore eius. j. Pet. ij. d. Quod autem dixerit/ Serues eos a malo: exponit dicens: d Sanctifica eos in veritate. Chryſoſtomꝰ. Serua eos/ nõ ſolum de periculorũ ereptione/ ait: ſed de ea q̃ in fide ꝑmanẽtia. Idcirco et induxit: Sanctifica eos in veritate/ tua. i. ſanctos fac ꝑ ſpiritus dationem et recta dogmata: id eſt erudi eos ⁊ doce veritatẽ: ⁊ firma eos in veritate audita. Et ne quis quereret de qua veritate dicat/ ſubdit: f Sermo tuus: id eſt doctrina quã docui ex te: g Veritas eſt: id eſt nullũ mendaciũ eſt in eo: oĩno euenire oportet que dicta ſunt in eo. Vel/ veritas eſt: non vmbra: non typicum quid neqꝫ corporeũ. Hec veritas ſiue iſte ſermo ſanctificat: id ẽ purgat. Unde. s. xv. a. Vos mũdi eſtis: ꝓpter ſermonẽ quẽ locutꝰ ſum vobis. Et Eph. v. e. dicit de eccleſia: ꝙ ſanctificauit eã ĩ verbo. Vel aliter: d Sanctifica eos in veritate/ ꝑdicanda. i. ſegrega eos ad veritatẽ ꝑdicandã/ vel mũda/ vel firma. Segregatos enĩ oportet eſſe ⁊ mũdatos ⁊ firmatos ad hoc vt veritas ꝑdicet. De ſegregatiõe habet Act. xiij. a. Segregate mihi paulũ ⁊ barnabã ĩ opus ad q̃d aſſumpſi eos. Gal. j. c. Cũ autẽ placuit ei q̃ me ſegregauit de vtero matris mee: et vocauit ꝑ gratiã ſuã vt reuelaret filiũ ſuũ in me/ vt euãgelizarẽ illũ in gentibꝰ: cõtinuo nõ acq̃ui carni ⁊ ſanguini. De vtero matris debet ꝑdicator ſegregari. i. a cõcupiſcẽtia abſtrahi: vel ab amore carnali. Pſ. Pater meꝰ ⁊ mater mea dereliquerũt me. Eccl. xlvij. a. Quaſi adeps ſeparatꝰ a carne/ ſic dauid a filijs hoĩm. Vel/ Surrexit ꝓpheta in diebꝰ dauid/ quaſi adeps ſeparatꝰ a carne. Ideo Leuit. x. a. in die promotionis aaron/ mortui ſunt filij eius: ĩ ſignũ ꝙ debet in ꝑdicatore mori carnalis affectꝰ. Sed ecõtrario dicit Ezech. xvj. a. In die ortꝰ tui nõ eſt precíſus vmbilicꝰ tuꝰ. Itẽ ſanctificatos. i. mũdos ⁊ purgatos oportet eſſe ꝑdicatores: qꝛ nõ eſt ſpecioſa laus ĩ ore peccatoꝝ. Eccl. xv. c. Eſa. vj. c. Purgata ſũt labia eiꝰ. Itẽ ſanctos: id eſt firmos oportet eſſe in veritate ꝑdicanda. Vñ Eccl. vij. a. Noli querere fieri iudex ⁊c̃. Ideo ſpũſſanctus in apl̃is deſcendit in linguis igneis/ vt ſcirẽt ſe purgatos ⁊ fortificatos ad loquẽdũ veritatẽ. Ezech. ij. c. Fili hoĩs ne timeas eos neqꝫ ſermones eoꝝ metuas. Et in eodẽ: Verba eoꝝ ne timeas: ⁊ vultꝰ eoꝝ ne formides. Et idẽ dr̃. iij. b. eiuſdẽ: et Hiere. j. b. Et Eſa. lj. d. Quis tu vt timeas ab hoĩe mortali? Dicit ergo: d Sanctifica eos. i. firma/ vel mũda/ vel ſegrega: e In veritate/ ꝑdicãda: Et qua ꝟitate? Sermõis tui. i. euãgelij. Vñ ſubdit: f Sermo tuus veritas eſt. i. ſine mẽdacij decepti

Eph. v. e. Dilexit eccleſiam ⁊ tradidit ſemetipſum ꝓ ea vt eã ſanctificaret mũdãs lauacro aque in verbo vite.

Pſ. 26.

Act. 2. a.

Chryſ. Ex quo ſenſu dixerit: Sãctifica ⁊c̃. aperit cũ dicit: Sicut tu me miſiſti

b Sicut tu me miſiſti in mundum/ ad docendũ veritatem: i Ita ⁊ ego miſi eos in mũdũ/ ad docendũ ſcꝫ. q. d. ideo ſanctifica eos in veritate ꝑdicanda: qꝛ ad hoc mittunt in mũdũ eis inimicũ ⁊ ꝑiculoſũ. Qꝛ autẽ dicit/ miſi: futurũ/ vt factũ dicit. Vel/ b Sicut tu me miſiſti/ ad recõciliandũ mundũ: i Ita ⁊ ego miſi eos/ ad idẽ. Nec dicit/ ſicut/ parilitatẽ: ſed remotã ſimilitudinẽ. k Et ego/ anteqꝫ mittã eos/ pro eis ſanctifico meipſũ. i. hoſtiã offero tibi me in cruce. Hoſtie enĩ oẽs in lege ſancte dicebant: ſ ꝑ́ pue illa dicebat ſancta q̃ deo reponebat. l Ut ſint et ipſi ſanctificati. i. vere ⁊ plene mũdari a peccato ꝑ effectũ paſſionis: m In veritate: nõ in vmbra vel typo: ſicut olim per ouẽ vel vitulũ ſanctificabant figuralit: ſed/ in veritate. i. per verum agnum. Vel ſic: k Ego me ſanctifico. i. offero me: l Ut ⁊ ipſi ſint ſanctificati in ꝟitate. i. vt exemplo meo etiã ipſi ſanctificẽt ſe. i. offerãt in ꝟitate/ non vmbratilia ſacrificia: ſꝫm illud Ro. xij. a. Obſecro vos ꝑ miſcdiã dei vt exhibeatis corꝑa vr̃a hoſtiã deo. Pſ. Qm̃ ꝓpter te mortificamur tota die: eſtimati ſumꝰ ⁊c̃. Loquit aũt de oblatiõe mortis vel maceratiõis: q̃ nõ ſine morte hoſtiã ſuos opat ⁊ oblationẽ. Sequit: n Nõ ꝓ eis aũt rogo tm̃. Supius orauit ꝓ p̃ſentibꝰ: hic orat ꝓ credituris. Vel ſꝫm Chryſ. ſic ꝯtinua. Dixerat: Pro eis ego ſanctifico meipſũ. i. morior. Sed ne q̃s putet ꝙ pro apl̃is ſolũ morit: ideo induxit: n Nõ ꝓ eis rogo tm̃. i. morior ⁊ offero me: qꝛ oblatio vicẽ tenet orõnis. Vel/ rogo. Glo. vt ſeruent a malo: ⁊ vt ſanctificent. i. firment in bono. o Sed ⁊ ꝓ eis q̃ credituri ſũt ꝑ ꝟbũ eoꝝ in me/ vſqꝫ ad finẽ. ſ. mũdi: qꝛ fides ẽ in reprobis ꝑ verbũ aploꝝ. Vñ/ In omnem terrã exiuit ſonꝰ eoꝝ. Ro. x. d. Fides ex auditu. Vel/ Credituri ſunt. Glo. vſqꝫ ad finẽ mũdi: vel iã credũt vbicũqꝫ ſunt nõ tñ tam ꝑfecte vt poſt credituri ſũt poſt reſurrectionẽ. Ecce magna fiducia/ ꝙ chriſtꝰ ꝓ oibꝰ nob orat. Heb. vij. d. Semꝑ viuẽs ad interpellãdũ ꝓ nobis. Ro. viij. g. Chriſtꝰ ieſus qui mortuꝰ ẽ: imo q̃ ⁊ reſurrexit: q̃ ẽ ad dexterã dei: q̃ etiã iterpellat ꝓ nobis. j. Joh. ij. a. Si q̃s peccauerit aduocatũ habemꝰ apud patrẽ ieſũ chriſtũ. Sed q̃d ẽ ꝙ dicit: Per ꝟbũ eoꝝ: qꝛ obijcit de latrone ⁊ de paulo: q̃ nõ crediderũt ꝑ ꝟbũ aploꝝ: et ita videt ꝙ hic non orauerit ꝓ eis? Rñdemꝰ ſic dic Augꝰ. p Per verbũ eoꝝ. i. ꝑ verbũ fidei q̃d eoꝝ eſt: non ꝙ ꝑ eos tm̃ ſit ꝑdicatũ: ſed ⁊ ꝑ paulũ ⁊ alios q̃ſlibet: ſed qꝛ eis ꝑmitꝰ ⁊ ꝑncipalit cõmiſſũ eſt ad ꝑdicandũ. Hoc ẽ verbũ fidei/ verbũ dei: ꝑ q̃d vel in q̃d credidit latro: Luc. xxiij. f. Credidit ⁊ paulus: Act. ix. b. et q̃cũqꝫ credidit. Chryſ. In h̃ rurſus reſtaurauit aĩos diſcipl̃oꝝ ⁊ ꝯfortauit: oñdens multos futuros diſcipulos: vñ q̃d habebãt ꝑcipuũ/ oñdit cõmune futurũ. Et in h̃ cõſolat eos/ oſtẽdens ipſos ſalutis alioꝝ fieri cauſã. Et quid rogat? q Ut omnes vnũ ſint: id eſt vnanimes. Qꝛ autem. s. eodem de ſolis apoſtolis: hic de omnibus ſimul orat.

Moralit: In veritate: nõ in ſimulatione: vt hypocrite qui ſe macerãt vane: Matth. vj. b. Exterminant facies ſuas. Eph. vj. c. Succincti lumbos veſtros. Pſ. 43.

Pſ. 18.

¶ Sicut tu pater

¶ a ¶Sicut tu pater in me es/ et ego in te: id eſt ſunt vnũ ſuo mõ. ſ. fide/expectatione/dilectione/ ſpiritusſancti ꝑticipatione: ſic nos ſum⁹ vnũ nr̃o modo. Act. iiij. f. Multitudinis credentiũ erat cor vnũ ⁊c. Chryſ. Sicut: non certiſſime paritatis eſt/ſed vt omib⁹ poſſibile eſt: ſicut cũ dicit: Eſtote miſericordes ſicut ⁊ pater veſter miſericors eſt: Matth. v. g. et Luc. vj. f. b ¶Ut ⁊ ipſi i nobis vnũ ſint. q. d. vnum ſint: id eſt concordes ſint inuicem: vt ſic nobis vniri ſint: qd̓ alit̃ fieri nõ poteſt: Nõ eñ

a ſicũt tu pater i me ⁊ ego in te:
b vt ẽt ipſi in nobis vnũ ſint: vt
c d mũdus crẽdat: qꝛ tũ me miſi-
e ſti. Et ẽgo claritatem quam
tu dediſti mihi / dedi eis vt
f ſint vnũm ſicut ⁊ nos vnũ ſu-

B

poſſunt nobis vniri ſi inuicem diſcordauerint. Uel aliter continua: vt ſequẽs ſit explantatio ꝓcedẽtis. q. d. rogo vt vnum ſint: id eſt cõcordes: nõ in malo/ſed vt ⁊ ipſi i nobis vnũ ſint. Chryſ. Quid ẽ/in nobis? In fide q̃ ad nos ẽ ⁊ dilectione: c ¶Ut mũd⁹ credat/ꝑ eorũ vnanimitatẽ: d ¶Quia tu me miſiſti. Hoc eſt qd̓ dixit. ſ. xiij. d. In hoc cognoſcẽt omnes qꝛ mei diſcipuli eſtis ſi dilectionẽ habueritꝭ adinuicẽ. Sed qualiter huic credit mũd⁹ ꝙ a deo ſit miſſus? Q̃m pacis eſt deus. j. Corꝭ. xiiij. g. Si ꝗ ſeruauerit q̃ didicerint a me/cognoſcet̃ ab auditorib⁹ magiſter in diſcipulis: ſi vͦo altercent̃ nõ dicẽt pacifici dei eſſe diſcipulos: Nõ pacificũ vͦo nõ cõfitebunt̃ miſſum a te. Ecce patet qualiter dñs ſemꝑ intẽdit oſtẽdere ſe eſſe ad patrẽ eiuſdẽ cõcordię. e ¶Et ego claritatẽ ſiue/gloriã: ſm Chryſ. quã tu dediſti mihi/dedi eis: q. d. vt mundus credat per eos/ dedi eis poteſtatem miracula faciẽdi ⁊ efficaciam docendi/ quã ⁊ tu dediſti mihi/ inſuꝑ ⁊ concordiã amoris ſiue vnanimitatẽ. Chryſ. Gloriã dicit eã quę ꝑ ſigna ⁊ dogmata/⁊ vt vnanimes ſint. Hęc eſt gloria. ſ. vnanimitas: de qua ſubdit: f ¶Ut ſint vnũ ſicut ⁊ nos vnum ſum⁹. Hęc gloria maior eſt ſignis ⁊ miraculis. Sic eñ ⁊ deũ admiramur/ q̃m nõ eſt ꝯtentio neq̃ diſcordia apud naturã illam diuinã/ et hęc eſt maxima gloria: ita et hi/ait: ex vnitate efficiant̃ clari. Sed qualiter patrẽ petijt hoc eis dare: ⁊ ipſe dicat hic ſe eis hãc dare claritatẽ? Solutio. Cõſolationis ⁊ cõdeſcẽſionis gr̃a petitio fit. Qualiter autẽ dedit gloriã in eis. ſ. exiſtens ⁊ patrẽ ſecũ habens vt eos cõtineat: Et hoc eſt: g ¶Ego in eis: ꝑ gratiã eos vniens. Et ne inſufficientẽ credant filiũ eos cõtinere/ſubdit: h ¶Et tu/pater/in me: ꝑ identitatem naturę. Et ita pat̃ eſt in eis: i ¶Ut ſint cõſummati in vnum. Uel ſm Chryſ. Perfecti in vnũ. i. vt ſic ꝑ me ⁊ patrẽ inhabitãtes ꝑfecti fiant in cõcordia. Supius eñ dixit: vt ſint vnũ: ſed hic plus dicit: Ut ſint cõſummati ſiue/ꝑfecti in vnũ: vt nõ ſolũ habeãt charitatẽ ⁊ cõcordiã: ſed ꝑfectã habeãt ⁊ cõtinuam ⁊ ꝑſeuerantẽ. Et nota ꝙ ab hoc inchoauit ſermonẽ. ſ. xiij. d. Mãdatũ nouũ do vobis vt diligatis inuicẽ. Et i h̓ termiauit etiã ſmonẽ. ſ. xvj. g. Hęc locut⁹ ſum vobis vt in me pacẽ habeatis. In hoc etiã termiat iſtam orõne̓ ad patrẽ. j. eodẽ: Ut dilectio qua dilexiſti me in ipſis ſit. Et in hoc dicit ꝯſummationẽ ⁊ ꝑfectionẽ. Hoc eſt qd̓ dicit aplꝯ Coloſ. iij. c. Suꝑ oia aũt hęc charitatẽ habete: qd̓ ẽ vinculũ ꝑfectionis. Et. j. Timoth. j. b. Finis ꝓcepti eſt charitas. ſ. cõſummatio. k ¶Et/vel/vt cognoſcat mũdus/per eorꝫ vnanimitatẽ: vt dictũ ẽ: l ¶Quia tu me miſiſti. Hoc qd̓ dixerat hic repetit: vt per repetitionem certiſſime oſtendat ꝙ plus põt pax apud homines q̃ ſigna. m ¶Et/vt cognoſcat/ꝙ/dilexiſti eos ſicut ⁊ me dilexiſti: in hoc qd̓ eis ſpeciale donũ tuũ dediſti. ſ. dilectiõis. Uel/Dilexiſti eos ſic et me dilexiſti: quia ſicut ego vnigenitus flagellatus ſum: ita ⁊ ipſi. Heb. xij. b. Flagellat omnẽ filium quem recipit. Hoc autẽ/ ſicut/ non dicit parilitatẽ ſed ſimilitudinẽ quãdam ſm qd̓ hominib⁹ competit amari. Uel aliter legit̃ ab illo loco ſm Aug. c ¶Ut mũdus credat: qꝛ tu me miſiſti. q. d. peto vt ſint vnum per charitatẽ: ⁊ peto etiã vt mũdus credat: id eſt vt ipſi habeant fidem. Mũdum enim hic dicit illos eoſdẽ quos vniendos petit: et vocat eos mundũ: vel ꝯſtrum ad ſta-

tum pręteritũ: vel quia ſunt de mũdo: id eſt viuẽtes in hoc ſeculo. q. d. peto vt des eis charitatẽ ⁊ fidem. e ¶Et ego claritatem quã tu dediſti mihi dedi eis. q. d. pro eis vt homo rogo: ⁊ vt deus facio qd̓ rogo. Claritatẽ/imortalitatis/dedi eis: id eſt dabo tecum vt deus: f ¶Ut ſint vnũ/ in claritate: ſicut ſupra in fide ⁊ charitate: Sicut et nos vnum ſum⁹. Et ꝑ quem erũt vnũ/ determinat/ dicens: g ¶Ego in eis/per gratiã ad q̃s me miſiſti. h ¶Et tu in me: mundũ recõcilians tibi ꝑ me. ij. Corꝭ. v. d. In quo oſtẽdit ſe eſſe mediatorẽ: Neq̃ eñ hoc ita dictũ eſt vt tanq̃ pater non ſit in nobis/aut nos in patre non ſimus: cũ ⁊ in alio loco dixerit: Ad eum veniemus ⁊ manſionẽ apud eum faciem⁹. ſ. xiiij. c. Qꝛ ergo nũc ait: Ego in eis ⁊ tu in me: ita dictũ eſt ex ꝑſona mediatoris: ſicut ⁊ illud. j. Corꝭ. iij. d. Uos chriſti: chriſtus aũt dei. Qd̓ vͦo addidit: i ¶Ut ſint cõſummati in vnum: oſtendit eo ſe ꝑducere ad recõciliationẽ quę fit ꝑ ipſum mediatorẽ vt perfecta beatitudine cui nihil iam poſſit adijci ꝑfruamur. Uñ nota ꝙ ſupra dixit: vt ſint vnũ: ſed hic addit: Ut ſint cõſummati in vnũ: id eſt ꝑ charitatẽ. Uel ibi/vnum: id eſt in nos qui ſum⁹ vere vnũ. j. Corꝭ. vj. d. Qui adhęret deo vnus ſpũs eſt cũm eo. Sed qꝛ ibi non ſolum erit ꝑfecta vnio charitatis: ſed ⁊ ꝑfecta cognitio veritatis. Chryſ. et Aug⁹. m ¶Ut cognoſcat/ſubdit. Uel/vt ⁊ cognoſcat mũd⁹: id eſt ipſi cõſũmati de mũdo cognoſcãt ibi per ſpeciẽ/qd̓ mõ per fidem. Unde qd̓ ſupra dicit̃/ Ut credat mũdus: hic autẽ dicit̃/ vt cognoſcat. Hic eñ credim⁹: ibi cognoſcem⁹. j. Corꝭ. xij. d. Uidem⁹ nunc per ſpeculũ in ęnigmate: tunc autẽ facie ad faciem. Sap. xv. a. Noſſe te ſenſus eſt cõſummatus. Cognoſcat dico tũc qd̓ credit nũc. ſ. l ¶Quia tu me miſiſti. i. cognoſcat ineffabilẽ charitatẽ q̃ me miſiſti. Uñ ſequit̃: m ¶Et dilexiſti eos ſicut ⁊ me dilexiſti. i. vt cõdiuiderẽ eis hereditatẽ quã mihi dediſti. Uñ Ro. viij. c. Heredes quidẽ dei cohęredes aũt chriſti. Uel/Dilexiſti eos: qꝛ in filio membra etiã ei⁹ diligit pater. n ¶Sicut ⁊ me dilexiſti: Nõ ꝙ ęqualit̃: Nõ eñ/ſic/ſemꝑ ęqlitatẽ ſignificat: ſed qꝛ me ⁊ illos vel ꝓpter me illos: ſic dicit̃. ſ. Sicut tu me miſiſti i mũdũ: ita et ego miſi eos. i. qꝛ tu me miſiſti/ miſi illos. Ita et hic dicit̃/ dilexiſti eos ſicut me. i. ꝓpter me ſiue qꝛ me dilexiſti. Nõ eñ mẽbra filij nõ diliget q̃ diligũt filiũ: ⁊ qꝛ eos dilexiſti: vel qꝛ me dilexiſti: ideo/ o ¶Pater quos dediſti mihi/cõſũmãdos. i. q̃s traxiſti ad me. ſ. vj. e. Nemo venit ad me niſi pr̃ me⁹ traxerit illũ. Nõ ꝙ fili⁹ nõ trahat etiã ſic pat̃: ſicut dicit̃. ſ. xij. e. Oia trahã ad meipſum. Et. xv. c. Ego elegi vos de mundo: ſed loquit̃ inq̃ntum hõ. Uel qꝛ in patre eſt auctoritas principij. p ¶Uolo vt vbi ſum ego ⁊ illi ſint mecũ. q. d. dilexiſti eos vt me recipe eos mecũ: q ¶Ut vbi ſum ego: id eſt in cęlo/vbi in carne mox futurus ſum. Uel hoc dicit: qꝛ iã fruebat̃. Et habet̃ ſ. iij. b. Nemo aſcẽdit in cęlũ niſi q̃ deſcẽdit de cęlo fili⁹ hoĩs q̃ eſt in cęlo. Dicit eñ filiũ hoĩs eſſe i cęlo: vel ꝓpter vnitatẽ ꝑſonę in q̃ de⁹ hõ eſt/ ⁊ hõ de⁹: vel qꝛ ille hõ fruebat̃: Uel pro certitudine dicit factũ/ qd̓ erat futurũ de eo ꝯſtũ ad hoĩem. Nec e ſt mirũ: qꝛ ⁊ hoc etiã dicit aplꝯus de mẽbris ſuis ꝓpter ſpei certitudinẽ. Eph. ij. a. Deus qui diues eſt i miſcdia ꝓpter multã dilectionẽ q̃ dilexit nos: ⁊ cũ eſſem⁹ mortui peccatꝭ viuificauit nos i chriſto: cui⁹ gr̃a ſaluati ſumus: ⁊ ſuſcitauit ⁊ conſedere fecit in cęleſtib⁹ in chriſto ieſu. Ita et hic dr̃: Ut vbi ego ſum. i. in cęlo vbi mox ero ſm formã ſerui. Uel/vbi ſum ego/ſm deitatẽ. Et nõ quęrat̃ vbi: qꝛ vbiq̃ eſt deitas cũ quo m̃ bonus quiſq̃ eſt etſi nõ vbiq̃ ſic ille: ſic latroni dicit: Hodie mecũ eris i paradiſo ⁊c. Luc. xxiij. f. Uñ ⁊ h̓ nõ ſatis fuit dicere: Uolo vt vbi ſũ ego ⁊ illi ſint: ſ addidit/ mecũ: qꝛ ⁊ miſeri pñt eſſe vbi ⁊ ille ẽ. Uñ Ps. Si aſcẽdero i cęlũ tu illic es ⁊c. Q̃m quicũq̃ Ps. 138.

g mus. Egõ in eis ẽt tu i me: vt
h i k ſint cõſũmãti i vnũ: ẽt cogno-
l ſcat mũd⁹ qꝛ tũ me miſiſti et
m n diľẽxiſti/eos ſic ⁊ mẽ dilexiſti.
o p Pãt̃ q̃s dediſti mihi/vólo vt
q vbi ſum ẽgo/et illi ſint mecũ:

¶ vbicũq̃ fuerint

¶ vbicū͡qꝫ fuerit/ ⁊ ille ē: ſ; beati ſoli ſūt cū illo: q̄ nō ſūt beati niſi ex eo/ cū illo: qꝛ fruūt illo/ vidēt illū ſicuti ē. j. Joh. iij. a. Mali aūt nō cū illo ſūt: ⁊ tñ vbi eſt/ ſūt. Et ſumamꝰ qualecū͡qꝫ de re viſibili exemplū: cōtrū ad hoc/ cecus etſi ibi ſit vbi lux eſt: non eſt tamē ipſe cū luce: ſed abſens eſt a p̄ſenti: ita impius etſi eſſe nō poſſit vbi chriſtꝰ nō ſit/ tamē nō eſt cū ipſo: nec boni etiā ita nūc ſūt cū eo. ſ. ꝑ ſpeciem/ et ſi ſint aliquo modo cū eo. ſ. ꝑ fidē. Et ꝙ loquiť de illa ſocietate que eſt per ſpeciē/ aperit cū ſubdit:

Matth. 11. d.
Luc. 10. d.

a b c vt videant claritatem meam quā dediſti mihi: quia dilexiſti me ante cōſtitutionem mūdi. d Pater iuſte mūdꝰ te non e f g cognouit. Ego autē te cognoui: h ēt hi cognouerūt: i k quia tu l me miſiſti. Et notum feci eis m nomen tuū: ēt notum faciam n vt dilectio qua dilexiſti me in o p ipſis ſit/ ēt ego in ipſis.

a ¶ Ut videāt claritatē meā/ vel/ gl̄iam meā/ ſcd̄m Chryſ. Et loquiť de claritate qua deꝰ eſt: quā ſoli mūdo corde videbunt: Matth. v. a. Eſa. xxvj. b. Tolletur impius ⁊c̄. Nā in forma ſerui clarificata videbunt iudicantē boni ⁊ mali. c ¶ Quā dediſti mihi/ cum me genuiſti. Chryſ. dare dicit generare. Augꝰ. Ut videāt/ dixit: nō vt credāt: qꝛ fidei merces eſt iſta nō fides. Si em̄ fides. Heb. xj. a. recte diffinita eſt cognitio rerū q̄ nō videnť: cur nō merces fidei diffiniať viſio rerū q̄ credite ſperabanť? Chryſ. Cur non dixit: vt ꝑcipient claritatē vł gloriā meā: ſed/ vt videāt vel cōſiderent? Rn̄demꝰ. Inſinuat ꝙ oīs requies illꝰ vite hec ē/ cōſiderare † i filiū dei: hoc ⁊ glorificari facit: ſicut ⁊ Paulꝰ dicit. ij. Corſ. iij. d. Nos aūt reuelata facie gloriā dei ſpeculātes: in eandē imaginē trāſformamur. Ut videāt dico claritatē meā: d ¶ Qꝛ dilexiſti me ante cōſtitutionē mūdi. In illo em̄ dilexit nos ante cōſtitutionē mūdi: ⁊ tūc p̄deſtinauit qd̓ in fine futurū eſt mūdi. q. d. qꝛ me diligis/ caput diligiſ ⁊ mēbra mea q̄ p̄deſtinaſti ad videndū gloriā meā. Uel ſic lege: a ¶ Ut videāt claritatē meā quā dediſti mihi. i. gloriā equalitatis quā ego habeo a te ꝑ generationē. Et videāt/ d ¶ Quia dilexiſti me ⁊c̄. i. videāt amorē quo ab eterno me amaſti. i. videāt ſpm̄ſanctū. Uel a ¶ Ut videāt/ delectabiliť: b ¶ Claritatē meā: id eſt me clarificatū ſm̄ hoīez: c ¶ Quā dediſti mihi/ hoī: Quia ſic dič beatꝰ Bern̄. plenū prorſus oīs ſuauitatiſ dulcedine/ videre hoīez hoīs ꝯditorē. Eſa. xxxiij. c. Regē i decore ſuo videbunt. Et. xl. b. Reuelabiť gl̄a dn̄i. Et. lij. c. Uox ſpeculatorꝝ tuorꝝ leuauerūt vocē ad p̄dicādū vel laudādū. Et q̄ merito vel q̄ fine? Qꝛ oculo ad oculū videbūt. Eccl. xliij. c. Pulchritudinē candoris eiꝰ admirabiť oculus. Sequiť: e ¶ Pater iuſte ⁊c̄. Hic diſcernit crediturós a nō crediturís. q. d. dico vt credant/ vt cognoſcāt/ vt videāt: mūdꝰ em̄ te nō cognouit. Uel ſic cōtinua: Ideo hoc eis ſpecialiť volo ⁊ nō mūdo: qꝛ hi ſoli de mūdo cognouerūt te/ ⁊ nō mūdus. e ¶ Pater iuſte/ quē nullꝰ habet accuſare. f ¶ Mundus te/ iuſtū: nō cognouit. Chryſ. Quid ſibi vult hoc: quā habet ꝯſequētiā? Reſpōdemꝰ. Quia dicebāt iudei ſe deū ſcire/ chriſtū ꝟo neſcire: ideo oſtendit neminē ſcire deū patrē niſi qui filiū cognouerit. Ipſe em̄ filiꝰ cognoſcit patrē ⁊ nō illi. Unde dicit: g ¶ Ego autē te cognoui. Matth. xj. d. Nemo nouit patrē niſi filius. h ¶ Et hi/ ꝑ me mediatorē: i ¶ Cognouerūt te. Per hoc in q̄tū cognouerūt te: k ¶ Quia tu me miſiſti/ in carnē. l ¶ Et notū feci eis nomē tuū. ſ. ꝙ pater es: nā ꝙ deꝰ eſt nouerāt. Notū autē feci ꝑ fidē q̄ eſt ex auditu. m ¶ Et notū faciā/ ꝑ ſpeciē vel ꝑ ſpūſſancti infuſionē. n ¶ Ut dilectio q̄ dilexiſti me/ in q̄tū ſum hō. Uel/ me/ in mēbris: qꝛ diligūtur mēbra ꝓpť eū. o ¶ In ipſis ſit. i. vt gr̄am habet in ſe ⁊ cōcordiā. Iſte em̄ eſt effectꝰ dilectiōis dei ad nos. p ¶ Et/ ſic/ ego/ ſum/ in ipſis/ meis vt in templo: ideo habitē ꝑ gratiā. Augꝰ. n ¶ Ut dilectio quā dilexiſti me. Uſitatiꝰ diceret/ dilectio q̄ dilexiſti me. De greco aūt hmōi locutio trāſlata ē. Sed ſic eſt ⁊ latine/ ſicut dicimꝰ: fidelē ſeruitutē ſeruiuit: ſtrenuā militiā militauit. Et ap̄lus: Bonum certamē certaui. Uſitatiꝰ tñ licz nō rectiꝰ diceret: bono certamie certaui. Quō aūt dilectio qua dilexit pať filiū eſt et in nobis: niſi qꝛ mēbra eius ſumꝰ: ⁊ in illo diligimur cū ipſe diligiť totꝰ. i. caput ⁊ corpus: Ideo ſubiūxit: p ¶ Et ego in ipſis: tan͡qꝫ diceret: q̄m ego ſū ⁊ in ipſis. In nobis em̄ tan͡qꝫ deus in tēplo ſuo: et alit etiā tan͡qꝫ caput i mēbris: qꝛ ⁊ nos ipſe ſumꝰ/ cū ſm̄ hoīem eiꝰ capitis corpꝰ ſumꝰ. Ipſe em̄ in q̄tū homo caput eſt: Eph. j. d. Ipſū dedit caput ſup omnē eccleſiā.

Ro. 10. c.
2. Timoth. 4. b.

q r Hec cum ¶ Ca. XVIII. dixiſſet ieſus/ egreſſus eſt cum diſcipulis ſuis trans torrentem cedron

Expo. Ca. XVIII

b Hec cum dixiſſet ieſꝰ. Finita ē ſaluatoris oratio: incipit paſſio. Un̄ dicit: q ¶ Hec cū dixiſſet ieſus/ inſtruēdo diſcipulos/ orādo ꝓ eis ad patrē: r ¶ Egreſſus eſt cū diſcipulis ſuis ⁊c̄. Nō ꝙ ſtatim poſt hec: ſed qꝛ non ante iſta: vt dič Augꝰ. Uel ſm̄ Chryſ. Hec locutꝰ eſt eis. Sed q̄d dicis o iohānes: nōne patri loq̄bať ⁊ orabat? Propť q̄d igiť nō dicis ꝙ ceſſās ab orōne venit illuc? Rn̄demus: q̄m orō nō fuit: ſed loquela ꝓpter diſcipulos facta. r ¶ Egreſſus ē cū diſcipl̄is ſuis trāſ torrētē cedron. i. cedrorꝝ. Et nota ꝙ ieſus venit i villā q̄ dr̄ † geſſemani: q̄ eſt ad radicē mōtis oliueti: ⁊ ē trāſ torrētē cedrō. Cedrō aūt genitiuus ē pluralis grecꝰ: q̄ latine dr̄ cedrorꝝ. Et dr̄ torrēs cedrorꝝ ꝓ multitudine cedrorū circa illū locū. In libro. j. Machab. xv. g. Mādauit ei edificare cedronē. Ibi dič Glo. Rabani: ꝙ cedrō vallis ē vel torrēs iuxͣ hierl̄m ad orietalē plagā. Scd̄m ꝟo ſic legiť: s ¶ Trans torrentē cedron. i. q̄ dicit cedron. ¶ Ubi. ſ. trāſ torrentē

A

Ar. † geſſemani

Moraliter. q ¶ Hec cum dixiſſet ieſus/ egreſſus eſt ⁊c̄. Poſt verba debent ſequi opera. Et nota quod dicitur. r ¶ Egreſſus eſt cū diſcipulis ſuis: quia grex ſequitur paſtorem. Judicſ. ix. f. Dixit abimelech ad ſocios: qd̓ me videritis facere cito facite: igiť certatim ramos de arboribꝯ p̄cidētes ſequebanť ducē. s ¶ Trāſ torrētē cedrō vbi erat hortꝰ. Uolēs ire in hortū/ ꝑ quē paradiſus itelligiť/ trāſit ꝑ torrentē. i. ꝑ tribulationē et crucē: quia hec eſt via qua martyres ꝑtranſierūt. Ut i Pſ. Torrētē ꝑtrāſiuit anima noſtra ⁊c̄. Eſa. xxviij. d. Flagellū inudās cū tranſierit nō veniet ſup nos. i. tribulatio diciť torrens/ q̄ ad bonos: qꝛ cū impetu ⁊ cito trāſit ꝑ eos/ ⁊ q̄ſi ad momentū. Quo ad malos dr̄ fluuiꝰ: qꝛ perennis ē in abundātia. Eſa. xxx. g. Erit tranſitus virge fundatꝰ: quia virga. i. pena q̄ tranſit in bonis fundať in malis. Un̄ Eſa. xxviij. d. Flagellū inudans cū trāſierit ꝓ bonis: eritis in cōculcationē vos mali. t ¶ Cedrō. i. cedrorꝝ ab effectu: quia torrēs tribulatiōis facit ⁊ nutrit cedros. i. odoriferos. Un̄ de beato andrea cātať: Dilexit andreā dn̄s in odorem ſuauitatis: Et magnꝰ fuit odor dn̄o de beato laurentio: qui combuſſit antemurale ſuū/ vt cuſtodiret caſtrū anime ſue: ⁊ bonū odorē carniū ſuarꝝ ſup ignē faceret dn̄o. Un̄. ij. Cor. ij. d. Deo autē gratias q̄ ſemꝑ triumphat nos in chriſto ieſu. i. fač triumphare in tribulationibꝯ: ⁊ odorē noticie ſue manifeſtat ꝑ nos in omni loco: qꝛ chriſti bonus odor ſumꝰ deo. Et Gen̄. viij. d. Poſt diluuiū odoratꝰ ē dn̄s odorē ſuauitatis de ſacrificio noe. Itē tribulatio fač cedros. i. impurribiles ꝑ ſanctimoniā: qꝛ carnē arcet a putredine/ ſič virga expellit tineā ⁊ ꝟmē de veſte: Et ſič myrrha ſuat a corruptiōe: vn̄ ſignificať ꝑ myrrhā. Cantʒ. v. b. Manꝰ mee diſtillauerūt myrrhā p̄mā. Prima myrrha ē martyriū: ſcd̄a ē mortificatio penitētiū. Itē ſignificať ꝑ ſalē/ q̄ arcet ꝟmes ⁊ putredinē ⁊ fetorē: Ideo in oī ſacrificio ponēdū ē ſal: qꝛ caro nr̄a nū͡qꝫ eſt dn̄i ſacrificio/ niſi ſit ibi ſalis incorruptio. Ro. xij. a. Obſecro vos vt exhibeatis corpora vr̄a ⁊c̄. Eccl. xliij. c. Gelu ſič ſalē effundet ſup terrā. Itē tribulatio facit altos: qꝛ ſuſtinētes eleuat ad celum et ad deū. Gregꝰ. Mala q̄ nos hic premūt ad deū ire cōpellūt. Mich. ij. c. Surgite ⁊ ite quia non habetis hic requiem. Gen̄. vij. c. Multiplicate ſūt aque ⁊ eleuauerūt arcā i ſublime a terra. Uel Torrens cedron: qd̓ interpretatur/ ſm̄ Glo. obumbratio eorꝝ: quia tribulatio vmbraculū eſt homini cōtra eſtum diuini furoris. Un̄ Pſ. Obumbraſti ſup caput meū in die belli.

Moraliter
Pſ. 123.
Leuit. 2. d.
Pſ. 139.

* Ubi erat hortus

℞ a Ubi. ſ. trās torrentē ī villa. ſ. gethſemani. b Erat hortus i quē introiuit ipſe ⁊ diſcipuli eı⁹. Aug⁹. Hoc qđ narrat dñm ingreſſum cum diſcipulis ſuis in hortū: non continuo factū eſt cū finita eſſet eı⁹ oratio: de cui⁹ ꝟbis ait: Hec cū dixiſſet: ſed alia quedā ſunt interpoſita q̄ ab iſto preter/miſſa / apud alioſ euāgeliſtas leguntur. Chryſ. Sʒ q̄re dñs egreſſus ē ⁊ introiuit in hortū? Rñdem⁹. Media nocte vadit et flumē ptrāſit non fugiēdo mortē / ſʒ ꝑ/
th.26.c. perādo ad locū ꝓdi/
rci.14.c. tori cognitū venire
c.22.c. abſcindēs his q̄ inſi/diabanť laborem: et oſtendēs diſcipulis

a ubi erat hortus in quē introi/
b uit ipſe et diſcipuli eı⁹. c Sciē/
d bat autem ⁊ iudas qui trade/
e f g bat eum locum: quia frequen/
ter ieſus conuenerat illuc cū
h i diſcipulis ſuis. Judas ergo
k l m cum accepiſſet cohortem et a
n pontificibus ⁊ phariſeis mini/
o ſtros / venit illuc cum laterniſ
p q et facib⁹ ⁊ armis. r Jeſus itaqʒ
ſciens omia que ventura erat
s t ſuper eū proceſſit et dicit eis:
v Quem queritis? Reſponde/
rūt ei: Jeſū nazarenū. Dicit
x y eis ieſus: Ego ſū. Stabat aūt
et iudas q̄ tradebat eū cū ip/ſis.

qm̄ voluntarie venit ad mortē: qđ maxie ſufficiēs erat ꝯſolari eos. Uñ et i horto q̄ſi in carcere ſe ꝯſtituit. Chryſ. Sed quō auſi ſūt eū diſcipuli ſeq̄? Rñdem⁹. A timore eos ꝑ verba eripuerat vt nō ꝯtradicerēt intrare de reliquo ſed intrarēt i hortū. e Sciebat aūt. Chryſ. Ut nō audiēs / hortū / occultari eū eſtimes / addit: Sciebat aūt ⁊ iudas / ſicut alij diſcipuli. f Qui tradebat eū. i. q̄ in ope traditiōis iam erat. g Locū / illū. Et vnde ſciebat? h Quia frequenť ieſus ꝯuenerat illuc cū diſcipulis ſuis. Glo. Ubi ipſe lupus iudas. ſ. inť oues locū prenotauerat. Aug⁹. Ibi lupus ouina pelle ꝯtect⁹ ⁊ inť oues alto prīſfamilias ꝯſilio toleratus didicit vbi ad tp̄s exiguū diſpgeret gregē inſidijs appetendo paſtorē. Chryſ. Huic manifeſtum eſt ꝙ chriſtus multotiens extra ꝑnoctabat. Nō eni ſi domi degeret i heremū iudaſ iſſet. ſ. ad domū / putans eū illic inuenire dormiētē. Nota ꝙ dicit / frequenť / nō ſemel. i Cū diſcipl'is ſuis / ſingulariť / illuc / in hortū. Chryſ. Multotiēs cū eis ꝯuenerat ſingulariť de neceſſarijs loquēs ⁊ q̄ non erat fas audire alios. Facit aūt h in montib⁹ ⁊ in hortis / maxime purū a tumultib⁹ inq̄rēs ſp locū / vt nō mēs eoꝝ impediať ab auditiōe. Et de h habeť. ſ. x. g. Abijt iterū trās iordanē in eū locū vbi erat iohānes baptizās ⁊c. k Judas q̄ ſciēs locū: l Cū accepiſſet cohortē / a p̄ſide. Cohors eni nō iudeoꝝ ſʒ militū. Chryſ. Sed q̄liter ſuaſerūt cohorti? Rñdem⁹. Uiri militeſ erāt ⁊ pecuniarū gr̄a oia facere meditātes: Scd̄m illud Eſa. j. f. Oēs diligunt munera / ſequunť retributiōes. m Et a pontificib⁹. i. ꝑncipib⁹ ſacerdotū. n Et phariſeis miſtros / iudeos. o Uenit illuc cū laterniſ ⁊ facib⁹: q̄ nox erat. q Et armis. Sʒ Chryſ. Propť qđ cū armiſ? Quia formidāt eoſ q̄ chriſtū ſequebanť: ꝓpterea et in tempeſta nocte inſtiterunt. Uñ notādū qualiť ſe munierūt / ſicut dic Aug⁹. A p̄ſide acceperūt cohortē tanq̄ ad tenendū reū: ſeruato ordine legitime ptātis: vt nullus eis tenētib⁹ chriſtū auderet reſiſtere. Preť h etiā tanta fuit man⁹ ꝯgregata miſtroꝝ / et ſic armata veniebat vt vl' terreret vl' etiā repugnaret ſi quiſq̄ chriſtū defēdere auderet. r Jeſus itaq̄ ſciens oia q̄ ventura erāt ſup eū ꝓceſſit ⁊ dicit eis: quē queritis? Hoc ē non a ꝑpalatiōe eoꝝ expectauit ea diſcere / ſed imperturbate: vt q̄ oia ſciuerat / hec ita dicebat ⁊ faciebat. s Proceſſit: vt paratus mori. Eſa. liij. c. Oblat⁹ eſt: q̄ ipſe voluit. j. x. d. Animā meā pono ⁊c. t Et dicit eis: quē queritis? Nō ignorans qđ vellēt / ſed vt ſcirēt eū eſſe quē querebāt. In h ſignificat ꝙ nos debem⁹ nos offerre periculo ⁊ tribulatiōi nō honori. Uñ hic offert ſe: ſ. ſ. vj. b. ne fieret rex ſe abſcōdit. v Rñderūt ei: ieſū nazarenū. Ex h patet ꝙ nō cognouerūt eum tunc. Chryſ. Uides virtutē eı⁹ inexpugnabilē / in medio eoꝝ exiſtēs excecauit oculos eoꝝ vt nō viderēt. Q2 eni tenebre cauſa nō erāt hmōi / idicauit euāgeliſta dicēs: qm̄ lāpades habebāt. Sʒ etſi lāpades nō eſſent / a voce ſaltē poterāt cognoſcere / maxie iudas q̄ fuerat cū eo ꝯtinue. Etenī et ipſe ſtabat cū eiſ ⁊ nihil plus ſciebat eis / ſʒ ⁊ cecidit cū eiſ reſupin⁹. Fecit aūt h ieſus / oſtēdēſ qm̄ nō ſolū compħēdere ſed nec videre poſſūt eum in medio eoꝝ exiſtentē ſine eius ꝯceſſione. Et hoc etiam patet per hoc: q̄ multotiēs alias miſerūt compħendere eum et nō valuerunt. vt. ſ. vij. f. et. x. g. Uñ manifeſtū eſt ꝙ ⁊ nūc volēs ſe dedit. x Dicit eis ieſus: ego ſum / quem queritis: ecce nō abſcondit ſe ſed oñdit. y Stabat aūt ⁊ iudas qui tradebat eū cū ipſis. Glo. q̄ſi neſci⁹ facti eoꝝ: ſʒ vel poti⁹

* a Ubi erat hort⁹. Moraliter. Poſt torrētem tribulatiōis venit ad hortū celeſtis amenitatiſ. Uñ Glo. Qui in deſerto tēptat⁹ vicerat: Mat. iiij. b. in horto ſuos coronat. Uñ dicit latroni: Amen dico tibi / hodie mecum eris in paradiſo: Luc. xxiij. f. De cruce iuit latro ad paradiſū: Hoc ē qđ dicit hic ꝑ torrentē ire ad hortū. Act. xiiij. d. Per multas tribulationes ⁊c. Pſ. Trāſiuim⁹ ꝑ ignē ⁊ aquā ⁊c. Eſa. lj. a. Ponā deſer/ Pſ.65.
tū quaſi delitias ⁊ ſolitudinē quaſi hortū dñi. Deſertū enim cōuertit dñs in paradiſum ad quā inuitať ſponſa. Cant. v. a. Ueni in hortum meū ſoror mea ſponſa. Ingredimur autem hortū illū duob⁹ modis. In p̄ſenti per ſanctū deſideriū ⁊ contemplationē: ſicut apl's Phil. iij. d. Conuerſatio nr̄a in celis eſt. Poſt hanc vitam per apertā viſionē ⁊ fruitionē. Matth. xxv. b. Intra in gaudiū dñi tui. c In quē introiuit ipſe / prim⁹. d Et diſcipuli eı⁹ / poſtea. Michee. ij. d. Aſcendet iter pandens ante eos. Heb. vj. d. Ubi p̄curſor noſter introiuit ieſus ſm ordinē melchiſedech / pontifex fact⁹ in eternum. Itē Heb. x. d. Habentes fiduciā in introitu ſanctoꝝ in ſanguine chriſti quā initiauit nobis viam nouā ⁊ viuentem. e Sciebat aūt ⁊ iudas q̄ tradebat eū locū. Diabolus aūt ⁊ mali hoīes ſciūt ꝙ boni ꝑperāt ad paradiſū. Sʒ vnde ſciūt? h Quia frequenť ieſus ꝯuenerat illuc cū diſcipulis ſuis. Ex h ꝙ boni frequenť viſitāt celū / ſciť ꝙ celeſtes ſūt: Sic ꝯſuetudo ē ꝙ hoīes vadūt ⁊ maxime i ſolēnitatib⁹ ad ciuitates ſuas vñ ſunt oriūdi. Ideo dicit Col. iij. a. Si ꝯſurrexiſtis cū chriſto q̄ ſurſū ſunt ſapite ⁊c. Et nota ꝙ etiā iudas ē cum eis in ꝯuentu: q̄ inter filios iob ꝯuiuātes affuit et ſathan: Iob. j. b. Per iudam eni qui interprať laudās vel glorificās / bene ſignificať diabolus: in cuius perſona dicitur Eſa. x. c. In fortitudine mea ego feci ⁊ in ſapientia mea intellexi. Ipſe vult prodere ⁊ capere chriſtū i mēbris ſuis: et habet multos cōplices. Unde ſequiť: k Judas q̄ cū accepiſſet cohortē / a p̄ſide / et a pontificib⁹ ⁊ phariſeis miniſtros. i. familiā principū ⁊ platoꝝ eccleſie et clauſtraliū q̄ deſignanť per phariſeos. o Uenit illuc: per taleſ inſurgit diabolus ꝯtra chriſtū ⁊ mēbra eius. p Cū laternis ⁊ facib⁹ ⁊ armis. Q2 trib⁹ modis ipugnat diabolus bonos: Armis indebite impugnatiōis ꝑ potētiā: Scd̄m illud Sap. ij. b. Opprimam⁹ paupem iuſtū ⁊ nō parcam⁹ vidue nec veterano / nec reuereamur canos multi tempis: ſit autē fortitudo nr̄a lex iuſticie: qđ eni infirmū ē inutile inueniť. Cū laternis / proditionū ꝑ doloſitatem. Laterna eñ dicit quaſi lacerna. Cū facib⁹ / ꝑ mali exēpli manifeſtationē. Uel arma ꝑtinent ad ſupbos: Scd̄m illud. Prouerb. xxij. a. Arma ⁊ gladius in vias ſupbi. Laterna ad ꝓſperitatē mundialē: que eſt q̄ſi lux in teſta: q̄ fragilis ē ⁊ caduca licet et lucida. Itē faces ꝑtinēt ad luxurioſos ſiue ad carnis ꝯcupiſcentiā. Uel ꝑ iſta tria notanť tria q̄ ſunt in quolibet pctō: lux ⁊ ardor ⁊ defenſio. Lucet eni et q̄ſi reſplēdet anteq̄ fiat: q̄ñ. ſ. in delectatiōe placet. Sed ardet in opatiōe ⁊ cōburit hoīem. Sed defendiť poſt ꝑpetrationē / q̄ñ excuſať pctm̄. Pſ. Nō declines cor meū in ꝟba mali/ Pſ.140.
cie ⁊c. r Jeſus itaq3 ſciēs oia q̄ ventura erāt ſup eū ꝓceſſit. Sic iuſt⁹ ꝓuidēs aduerſa vētura / vel tēptatiōes ꝑ prudētiā occurrit ꝑ ꝯſtātiā / ⁊ offert ſe ad mala ſuſtinēda per obediētiā paratā. Uñ ſequiť: t Et dicit ad eos quem

ꝟ vel potius vt ſigno oſculi eū traderet: Mat. xxvj. e. Uel ſm
Chryſ. h ideo dic/ vt ſignificaret q̄ ⁊ iudas neſciebat eū: ſ cū eiſ
cecidit reſupin⁹. Uñ ſequit: a Ut ḡ dixit eis/ego ſū: ab
ierūt retrorſū. i. q̄ſi reſilierūt ab eo ad vocē territi. b Et
ceciderūt i terrā. Aug⁹. Ubi nūc militū cohors ⁊ miniſtri
p̄ncipū ⁊ phariſeoꝝ:
Ubi terror et munimē
armoꝝ: Nempe vna
vox dicētis/ ego ſū:
B tantā turbam odijs
ferocē/armiſq; terri/
bilē ſine telo vllo p̄/
cuſſit/repulit/ſtrauit.
Deus enī latebat in
carne: et ſempitern⁹
dies ita mēbris oc/
cultabat humanis:
vt laternis et facib⁹
quęreret occidēdus
a tenebris: Ego ſum

a ſis. Ut ergo dixit eis/ego ſū:
b abierūt retrorſū et ceciderūt i
c terrā. Iterū ḡ interrogauit eos:
d Quē quęritis: Illi aūt dixerūt:
e Ieſū naçarenū. Reſpondit
f ieſus. Dixi vobis q̄ ego ſū.
g Si ḡ mē quęritis/ſinite hos abire.
h Ut impleretur ſermo quē dixit:
i quia quos dediſti mihi nō p̄di/
k di ex eis quemq;. Simon ḡ

dic/ ⁊ ipſos deiecit: Quid iudicaturus faciet q̄ iudicād⁹ h fecit:
Quid regnaturus poterit q̄ moriturus h potuit: Iob. xxvj. d.
Cū vix paruā ſtillā ſmonis ei⁹ audierim⁹ ⁊c. c Iterū ḡ i/
terrogauit eos: quē quęritis: Ut bn̄ eū cognoſcāt ne aberrēt
i ei⁹ captione. d Illi aūt dixerūt: ieſū naçarenū: ſic
p⁹us. Chryſ. O de amētia: ſbū ei⁹ miſit eos reſupinos/ ⁊ neq;
ita cōuerſi ſūt tantā ei⁹ experti virtutē: ſed rurſus inſtant eiſdem
ḡ p̄ri⁹. Quia igit ḡ ſua ſunt oia cōpleuit/ vt cōuerteret. ſ. eos
tūc ſeipſum tradit. Uñ ſequit: e Rn̄dit/ eis/ ieſus: Dixi
vobis q̄ ego ⁊c. Ne q̄s enī dicat q̄ ipſe eos ad h induxit
et q̄ſi coegit eos cape ſe/ occurrēs eis ⁊ manifeſtans ſe eis ⁊ in
manib⁹ eoꝝ ſe tradēs: ideo oſtendit p̄us ſigna que ſufficiētia
erāt eos reuocare. Sed q̄ p̄manebāt i malicia: tūc tradidit ſe
ipſum in manib⁹ eoꝝ dicēs: f Dixi vobis: q̄ ego ſum
ieſus naçarenus. g Si ḡ me quęritis/ſinite hos abire.
Chryſ. Uſq; ad vltimā horā dilectiōis cōſeruāciā ad diſcipu/
los demōſtrat: ſicut dicit. ȷ̄. xiij. a. In fine dilexit eos. Si enī
mei indigetis/ ait: nihil vob ſit ad hos cōmune: Ecce enī meipſū
trado. Hoc ē q̄d. ȷ̄. x. d. dixit: Bon⁹ paſtor aiam ſuā dat pro
ouib⁹ ſuis. i. ſe exponit p̄ eis ne occidant. h Ut impleretur
ſmo quē dixit. ȷ̄. xvij. c. i Quia quos dediſti mihi
nō p̄didi ex eis quemq;. Perditionē aūt nō hāc dicebat
chriſt⁹ que ē mortis/ſed illā ęternā. Euāgeliſta ſ̄o etiā de prę
ſenti morte id accepit. Uel ſicut dicit Aug⁹: de p̄ditione ęter/
na pōt itelligi: q̄ ſi tūc morerent corporalit/p̄deret eos ęterna/
liter: q̄ nōdū ſic in eū credebāt quō credunt q̄ nō pereunt. Et
nota q̄. ȷ̄. xvij. c. ſit exceptio: Nemo ex eis perijt niſi fili⁹ p̄di/
tiōis: hic aūt nō ſit exceptio: q̄ loquit de illis q̄ remanſerāt.
Uel q̄ dicit/ perdidi: vt notet q̄ nec etiā iudā p̄didit: ſed ſe/
ipſo perijt. Hic intellige q̄ tūc cęperunt eū ⁊ ligauerūt oſcu/
lo recepto a p̄ditore: ſicut dicūt alij euāgeliſtę. k Simō
ḡ petr⁹/ ardētior cęteris diſcipulis: l Habens gladiū
eduxit eū/ volēs liberare mgr̄m ſuū. Sȝ quō fuit ita audax
petr⁹: Confidebat in illa voce quā dixerat: q̄m nullus ex eis
perit: et in his que iam facta erant: q̄. ſ. p̄iecti erāt in terram.
m Et abſcidit ei⁹ auriculā dexterā. Chryſ. Nō ina/
niter mihi videt auriculā dexterā exp̄mere euāgeliſta: ſed mi/
hi videt impetū ſignificare ap̄li in ipſum caput volētis p̄cute
re. Sed hic querit: quare nō comp̄hēderūt ap̄los cū eo neq;
interciderūt/ ⁊ maxime petro irritāte eos p̄ ea q̄ in ſeruū fecit:
Quis igit eos detinuit: Null⁹ ali⁹ niſi illa virtus q̄ p̄iecit illos
reſupinos. Q̄d oñdēs euāgeliſta. ſ. q̄ nō illoꝝ meritis fuerit:
ſed eius. i. chriſti qui comp̄henſus eſt virtutis ⁊ enūciationis
induxit vt ſermo impleret quē dixit: Q̄m nullus ex eis perijt.
Sed iterū querit/ qualit petr⁹ q̄ iuſſus ē perā nō hr̄e neq; duo
veſtimenta: Mat. x. b. gladiū haber: Mihi videt q̄ eos ho/
ſtes formidās eū dudū prępauerat. Si ſ̄o dicis: q̄lit qui iuſ/
ſus erat alapam nō dare/ Mat. v. f. homicida fit: Rn̄demus
q̄ maxime q̄dem ſe nō vlciſci iuſſus ē: hic autē nō ſeipſum vl/
ciſcebat ſed mgr̄m. Ul' alit. Nōdū fuerāt p̄fecti ap̄li neq; cōſū/

mati. Si ſ̄o vis videre petrū philoſophantem/ videbis poſt
hęc vulneratū ⁊ nō irritatum: Act. iiij. infinita mala patien/
tem ⁊ humilit ferentē. Et nota q̄ ſicut dicit alius euāgeliſta:
Luc. xxij. e. dñs ſanauit auriculā illi⁹ abſciſam. Per h qui/
dem ⁊ virtutē ſuā reuelās/ ⁊ q̄ maleſaciētib⁹ bn̄facere oportet
oñdēs. Uñ Mat. v.
g. Bn̄facite his qui oderūt vos. n Erat aūt nomen ſeruo malchus. Aug⁹. Nomen iſtius ponit iſte euāgeliſta q̄d alij tacuerūt: ſicut ⁊ Lu cas ponit ſolus d̄ ſa/ natione auriculę ei⁹. Chryſ. Iſtū aūt no mine deſignat euan/ geliſta: q̄ multū ma gnū fuit q̄d factū eſt miraculum: non q̄m

l petr⁹ habēs gladiū eduxit eū:
m et p̄cuſſit pontificis ſeruū: et
abſcidit ei⁹ auriculā dexterā.
n Erāt aūt nomē ſuo malch⁹.
o Dicit ḡ ieſus petro: Mitte
p gladiū tuū in vaginā. Calicē
q quē dedit mihi pat nō vis vt
r s bibā illū: Cohors aūt et tribu
t v nus et miniſtri iudęoꝝ cōm/
x prehēderūt ieſū et ligauerūt eū:

Math. 26. Marci. 14. Luc. 22. 24. q. 1. c. Petrus 23. q. 3. c. p̄ mēdis
Math. 26. Marci. 14. Luc. 22.

curauit ſolū/ ſed q̄m inimicū qui ſup eū venerat et paulopoſt
etiā alapā datur⁹ ei erat: et q̄m ſedauit bellū q̄d ex h petro et
diſcipulis iminebat: Quia igit hoc ita magnū erat: p̄pterea ⁊
nomē ſanati poſuit euāgeliſta: vt illis q̄ tūc legerēt vl' audirēt
hoc liceret quęrere ⁊ inueſtigare ſi demum ita vere facta ſunt
hęc. o Dicit ḡ ieſus petro: mitte gladiū tuū in va/
ginā: quaſi nō ē opus defenſionis ſed patiētię. Et p̄mo ter/
ruit eū: ſicut dicit ali⁹ euāgeliſta/ dicēs Mat. xxvj. e. Ois qui
accęperit gladiū gladio p̄ibit: per minas feruorē ei⁹ humiliās:
q̄d et in lotura pedū fecit. ȷ̄. xiij. a. Niſi lauero te/ nō habebis
partē mecū. Sed nō minus ſolū impetū ei⁹ detinet/ ſed ⁊ alijs
ſ̄bis mitigat dicēs: p Calicē/ paſſiōis: q Quē dedit
mihi pr̄/ nō vis vt bibā illū: Quaſi cū reſiſtis volūtati
p̄ris/ nō ſapis ea que dei ſūt. Chryſ. Per h aūt oñdit q̄m nō
illoꝝ mētis erat q̄d fiebat/ ſ ſue cōceſſiōis ⁊ paterne volūtatis.
Et p̄ h oſtēdit etiā q̄ deo non eſt cōtrari⁹/ ſed obeditor vſq; ad
mortē p̄ri. Aug⁹. Q̄d ſibi dicit datū a p̄re calicē paſſiōis: h ē
q̄d dicit ap̄ls Roma. viij. f. Si de⁹ p̄ nobis q̄s cōtra nos: qui
filio p̄prio nō pepcit/ ſed p̄ nobis oib⁹ tradidit illū. Sed ⁊ fili⁹
etiā ſe tradidit. Eph. v. a. Chriſt⁹ dilexit nos ⁊ tradidit ſeipſū
p̄ nobis ⁊c. r Cohors aūt/ gentiliū militū. s Et tri/
bun⁹/ qui p̄ęerat eiſ. Glo. Hos enī erat iudeis/ vt quē mor
te dignū iudicarēt/ vinctū pręſidi traderēt. t Et miniſtri
iudęoꝝ: q̄ additi erāt p̄pter fulcimētū/ comprehēderūt
ieſū. Hic aūt p̄termittit de oſculo p̄ditoris: de quo habet
Mat. xxvj. e. x Et ligauerūt eū: vt impleat illud Eſa.
liij. c. Sicut ouis ad occiſionē ducet ⁊c. Solēt enī ligari i ton
ſura. Aug⁹. Cōprehēderūt illū ad quē nō acceſſerūt: quoniā
ꝟ dies ille: illi ſ̄o Hoculta
* quē quęritis. q. d. parat⁹ ſū. Ps. Paratū cor meū deus Ps. 107.
paratū cor meū ⁊c. Uñ nota q̄d ſequit: a Ut ḡ dixit eis
ego ſū: abierūt retrorſū: q̄ q̄n homo parat⁹ eſt ſuſtinere
iniurias p̄ chriſto/ tūc magis vincit ⁊ hoſtis incidit i foueā quā
fecit. Sequit: g Si ḡ me quęritis/ſinite hos abire. In h
forma dat prelatis vt tp̄e p̄ſecutiōis ſe exponāt p̄ ouib⁹ ſuis:
ſic fecit btūs thomas cāturiēſis. ȷ̄. x. b. Bon⁹ paſtor animā
ſuā ponit ⁊c. Ecōtra Eçech. xiij. a. Nō aſcēdiſtis ex aduerſo.
h Ut impleret ſermo quē dixit: q̄ q̄s dediſti mihi
nō p̄didi ex eis quemq;. Felix paſtor q̄ ſic ſollicit⁹ de oi
grege vt neminē p̄dat. k Simon ḡ petr⁹ habēs gla/
diū eduxit eū: Per quē deſignant quidā p̄lati habētes
çelū nō ſm ſcientiā: qui vidētes chriſtū capi i mēbris/ ſtatim
educūt gladiū excōmunicatiōis ⁊ amputāt ſubditis aurē dex
terā. i. obediētiā aliquātulā quā pri⁹ habebāt: Ideo o Di/
cit/ eis dñs: mitte gladiū tuū in vaginā. i. reuoca ſentē/
tiā excōmunicatiōis ſuo tp̄e nō datā. Uñ habet q̄ duri⁹ dixit
dñs petro/ Mat. xxvj. e. Ois q̄ accępit gladiū/ gladio p̄ibit.
Hiere. xlvij. d. Uſq;quo cōcideris mucro dñi/ vſq;quo nō q̄/
eſcis: ingredere in vaginam tuam/ refrigerare et ſile. Eçech.
xxj. g. Mucro mucro euagina te ad occidēdū/ lima te vt iter/
* ficias ⁊ fulgeas

¶ dies ille: illi ſbo tenebꝛe pmāſerūt. Nec audierūt illō: Accedite
Pſ.33. ad eū ⁊ illumiamini. Sz cū cōpꝛehēderūt/ tūc lōgiꝰ ab illo re/
ceſſerūt: ⁊ ligauerūt eū/ a q̄ ſolui potiꝰ velle debuerūt: ⁊ erāt
fortaſſis q̄ tūc impoſuerūt chꝛiſto vincula ſua atq̄ ab eo po/
Pſ.115. ſtea liberati dixerūt: Dirupiſti vincula mea. a ¶ Et addu/
xerūt eū ad ānā
pmū. i. pmo anteq̄
ad caiphā. Sz ꝓpter
Al. ſaūt q̄d ad ānā: Chꝛyſ.
L Pꝛe delectatione:
Gloꝛiabant enim in
bis q̄ fiebāt q̄ſi tro/
ō.11.f. pheū ſtatuētes. Uel
th.26.g. ſm Aug. ponit ra/
rci.14.f. tio i textu cū ſubdit:
uc.22.f. b ¶ Erat eni/ vel/
aūt ſocer caiphe:
lō itelligēdū ē h̄ fie/
ri caiphā voluiſſe. c
¶ Qui caiphas/ erat
pōtifex āni illiꝰ.
Glo. Erāt eni illo tē
poꝛe duo pncipes ſa
cerdotū: vt Lucas. xxiij. ait: Annas ⁊ caiphas: q̄ viciſſim ānos
ſuos agebāt: ſ tūc erat ānꝰ caiphe: ⁊ volūtate eiꝰ pmū ductꝰ
ē ieſus ad ānā: ſi q̄ collega/ ſ q̄ ſocer erat. i. nō ꝓ iuriſdictiōe
ſed ꝓ familiaritate. Itē alia ratio: q̄ domꝰ eoꝝ ſic erāt poſi/
te vt nō deberet ānas a trāſeūtibꝰ pteriri: q̄ turpe eſſet ſi do/
mū anne interpoſitā pteriſſent. Itē caiphas voluit chꝛiſtū
pmo ad ānā duci: vt minoꝛis culpe videret: ſi alteriꝰ q̄z ſacer/
dotis dānaret ſnia. d ¶ Erat aūt caiphas q̄ ꝯſiliū de/
derat iudeis. Jo.xj.f. Expedit vnū hoīem moꝛi pꝛo pplo.
Chꝛyſ. Cur reminiſcit euāgeliſta ꝓphetie caiphe? Rn̄demꝰ.
Qm̄ ꝓ ſalute ppli hec fiebāt: et tanta veritatiſ ē ſupabūdātia
vt et inimici ea pꝛeſonēt. Ne eni vincula eiꝰ audiens auditoꝛ
tumultuet/ recoluit ꝓphetie illiꝰ: qm̄ ſalus oꝛbis terraꝝ moꝛs
eiꝰ fuit. e ¶ Sequebat aūt/ ex deuotiōe: f ¶ Ieſum ſi/
mon petrꝰ: q̄ ceteris amabat ardētiꝰ. g ¶ Et aliꝰ diſcipu
lus. Augꝰ. Quiſ nā ſit iſte diſciplus: nō temere affirmādū ē/
q̄ tacet: ſolet tn̄ iſte iohannes ſic ſe ſignificare. Chꝛyſ. Hic ē
ille diſcipulꝰ q̄ ſcripſit hec: ſed occultat ſe nunc eadē de cauſa
q̄ et. Jo.xiij.c. q̄ magna narrat. ſ. qm̄ oibꝰ alijs exiſtentibꝰ ipſe
ſequit. Ideo etiā petrū ſibi pponit i h̄ vt vitet iactātiā: ſed et
ſupꝛpſiꝰ coactꝰ ē memiſſe nūc: vt diſcas qm̄ certiꝰ alijs enarrat
ea q̄ i atrio geſta ſūt/ q̄ſi intꝰ exiſtēs. Et vide q̄lit ſuccidit ꝓpꝛiā
laudē dicēs: h ¶ Diſcipulꝰ aūt ille erat notꝰ pontifici
et introiuit cū ieſu. q.d. nullꝰ miret me/ nec extollat ſi alijs
recedētibꝰ et petro nō intrāte ſecutꝰ ſū chꝛiſtū: nō fuit hoc ex
virilitate vl ꝟtute mea/ ſed q̄ notꝰ pontifici. Sed qm̄ ⁊ petrꝰ
intraſſet vtiq̄ ſi licuiſſet/ ꝑ ea q̄ deinceps dic̄ indicauit: q̄ ab
oſtiaria itroductꝰ ē. i ¶ Petrꝰ aūt ſtabat ad oſtiū foris.
Foꝛis ſtabat q̄ negaturꝰ erat. Chꝛyſ. Ueniſſe illuc amoꝛis:
nō intraſſe intro agonie fuit ⁊ timoꝛis: Jō euāgeliſta excuſā/
do petꝝ dic̄ ſe intraſſe/ q̄ notꝰ erat: ad ſignificandū q̄ nō ideo
intrauit q̄ ꝟtuoſioꝛ petro ſimplicit: ſed petrꝰ timidioꝛ fuerat
q̄ ignotꝰ erat. k ¶ Exiuit ergo diſcipulꝰ aliꝰ q̄ erat no/
tus pontifici ⁊ dixit oſtiarie/ vt introduceret petrum.
m ¶ Et illa/ introduxit petꝝ. Sz q̄re ipſemet nō itroduxit
ſ dixit oſtiarie? Rn̄demꝰ. Chꝛiſto adherebat ⁊ ſeq̄bat eū/ ꝓ/
pterea mulieri iuſſit itroducere
illū. Sz q̄d fec̄ mulier? Ecce q̄d
ſequit. n ¶ Dixit ergo pe/
tro ancilla oſtiaria: nun/
q̄d ⁊ tu ex diſcipulꝭ es ho/
minis iſtiꝰ? dic̄ ille: nō ſū.
Ecce pma petri negatio. Et no
ta q̄ dic̄: Nō ſū/ diſcipulꝰ. ſ. eiꝰ.
Augꝰ. Petrꝰ negat chꝛiſtū/ cū ſe
negat eiꝰ diſcipulū: ita ⁊ nūc nō
ſolū negat chꝛiſtū/ qui dicit eū

Augꝰ. Ubi ſunt ꝟba illa qn̄
Jo.13.d. ait: Quare ſi poſſū te modo
ſeq̄? aiam meam ꝓ te ponā.
Hoccine ē ſeq̄ mgr̄m/ ſe ne/
gare diſcipulū? Siccine pꝛo
dn̄o aiā ponit: vt h̄ ne fiat
vox ācille foꝛmidet? Sz q̄d
mirū? Rn̄demꝰ. Deus ve/
ra pdixit: homo autem falſa
pꝛeſumpſit.

a Et adduxerūt eū ad annā pri/
b mū. Erāt eni ſocer caiphe q̄
c d erat pontifex āni illiꝰ. Erāt au
tē caiphas q̄ ꝯſiliū dederat iu
deis: q̄ expedit vnū hominē
e moꝛi ꝓ pplo. Sequebat autē
f g ieſū ſimon petrꝰ/ et aliꝰ diſci/
h pulus. Diſcipulꝰ aūt ille erat
notꝰ pontifici: ⁊ introiuit cū ie
i ſu i atriū pontific. Petrꝰ aūt
k ſtabat ad oſtiū foꝛis. Exiuit
ergo diſcipulꝰ aliꝰ q̄ erat notꝰ pon
l m tifici: ⁊ dixit oſtiarie/ et intro/
n duxit petrum. Dixit ergo pe/
tro ancilla oſtiaria: Nūquid
et tu ex diſcipulis es hominis
iſtius? Dicit ille: Non ſum.
o Stabant autem ſerui et mini/
p ſtri ad pꝛunas: quia frigus
q erat: ⁊ calefaciebant ſe. Erāt
autem cum eis ⁊ petrus ſtans
r et calefaciens ſe. Pontifex ergo
interrogabat ieſū de diſcipu
s lis ſuis et de doctrina eius.

nō eſſe chꝛiſtū/ ſ etiā q̄ negat ſe chꝛiſtianū: Dn̄s eni nō dixit
petro: diſcipulū meū te negabis/ ſ me negab. Chꝛyſ. Quid
dicis o petre? Nōne pus dixiſti: Qm̄ etſi opoꝛtuerit etiā me
aiam ꝓ te ponere/ ponā. Jo.xiij.d. Quid igit factū ē: qm̄ neq̄
oſtiarie fers iterrogationē? Nunq̄d eni miles erat qui inter/
rogabat? Nunquid
aliquis eoꝝ qui deti
nebant magiſtrum?
Sz ācilla erat oſtia/ Math.26.g.
ria vilis ⁊ abiecta: et Marci.14.g.
neq̄ intꝛogatio erat Luc.22.f.
pauenda: Non eni
dixit ſeductoꝛis ⁊ no
cuiſ diſcipulus es/ ſ
homis huiꝰ: q̄d mi/
ſerentis magis ⁊ fle/
ctētis ad miſcdiā. ſ.
illius ſiue compatiē/
tis erat. Sz nihil ho B
rum ſuſtinuit petrꝰ. Al. ⁊ inter
Hoc autem q̄ dicit rogauit
Nunquid ⁊ tu:
ppterea dictū eſt:
quia iohannes intus erat: ita manſuete lōquebatur mulier.
Sed nihil hoꝝum ſenſit petruſ neq̄ in mentē ſuſcepit neq̄ pꝛi
mo neq̄ ſecundo neq̄ tertio: ſed cum gallus cantauit ſenſit ſe
erraſſe. Sz neq̄ tūc/ donec chꝛiſtus aſpexit: et tūc fleuit ama
re. Et ipſe quidem ſtabat calefaciens ſe cū ſeruis pontificis:
chꝛiſtus autem detinebat intro ligatus. Hoc autem dicimꝰ
non petrū accuſantes/ ſed veritatē eoꝝū q̄ a chꝛiſto dicta ſūt
oñdētes. o ¶ Stabāt aūt ſerui/ gētiliū: ⁊ miniſtri/ iudeoꝝ
ad pꝛunas. Et ſudit cauſā: Quia frigus erat et cale/
faciebāt ſe. Augꝰ. Non hyems erat/ ſed tn̄ frigus erat: q̄d
ſolet etiā equinoctio verno aliq̄n contingere. Frigus autē di/
cit euangeliſta: vt etiam notet qualitatem mentis eoꝝum: id
eſt infidelitatem. q ¶ Erat autem cū eiſ ⁊ petrus ſtans
et calefaciens ſe: inſenſibilis ad ea que fiebant magiſtro q̄
intus detinebat: et foꝛte vel non poterat vel non audebat in/
trare. Sed pꝛetermiſſo de petro/ pſequitur euāgeliſta de his
que facta ſunt circa ieſum. r ¶ Pontifex ergo interro/
gabat ieſū de diſcipulis ſuis: id eſt q̄ot vel q̄les ha/
beret diſcipulos. s ¶ Et de doctrina eius: id eſt que vel
qualis eſſet doctrina eius. Chꝛyſ. O de nequitia: cōtinue au
diens eum in templo concionantē ⁊ palam docentem/ nunc
vult diſcere: quia nullū crimen habebat ei inferre. De diſci/
pulis interrogabat foꝛtaſſis vbi erant ⁊ cuius gratia eos col/
legit et quid volēs ⁊ in quibus. Hoc autem dicebat quaſi ſe/
ditioſum ⁊ nouarū rerum factoꝛem redarguere volens: et q̄ſi
nullus alius ei attenderet niſi ſoli illi ſui diſcipuli quos tanq̄
collegiū aliq̄d pnitioſū reputabat: qui latent prauā doctrinā
ſ ſectarent. Unde hoc
* ficias ⁊ fulgeas/ reuertere ad vaginam tuam. Sed dicunt Moraliter
multi pꝛelati illud Hiere. xlviij. b. allegantes: Maledictꝰ qui
pꝛohibet gladium ſuū a ſanguine. Sed ibi dicitur gladiꝰ ver/
bum dei. Et Heb. iiij. c. Uiuus eſt ſermo dei ⁊c. Deinde no/
ta moꝛalit q̄d inferius dicitur: l ¶ Dixit oſtiarie ⁊ intro/
duxit petrum ⁊c. Non eſt mirū ſi chꝛiſtum negat in curia
qui introducitur ab ancilla. Ingreſſus eñ in atriū pontificis
eſt ingreſſus ad dignitates eccleſiaſticas. Ancilla introdu/
cens eſt caro vel carnalis parentela: et qui ſic per carnem in/
trant/ fures ſunt ⁊ latrones: vt dicitur. Jo. x. a. Qui non intrat
per oſtium ⁊c. Ipſi eni non per ſanguinem chꝛiſti quo linitū
debet eſſe oſtium intrant: ſed per ſanguinē pꝛopꝛiū: cum tn̄ p/
cipiatur Exo. xij. d. q̄ poſtes liniantur ſanguine agni. Et io
quia male intrant/ non eſt mirum ſi chꝛiſtum poſt introitū ne/
gant. Bern. Qui infidelit intrat/ quid niſi infidelit agit? Ter
autē negant ſicut petrus. Pꝛimo dignitate ſua oberrando:
Secūdo molles ⁊ effeminatas pſonas i eccl'ia collocādo. Car
nales eni generāt quales ⁊ ipſi ſunt. Unde. Jo. iij. a. Q̄d natū
eſt ex carne caro eſt. Tertio negant curā ſubditoꝝ negligēdo.

a b Reſpōdit ei ieſus: Egȏ palā
c d locutꝰ ſū mūdȏ. Egȏ ſemper
e docui i ſynagoga et i tēplo
f g quo oēs iudei ↄueniūt: et i oc
h culto locutꝰ ſum nihil: Quid
i me iterrogas? Interroga eos
q̄ audierūt q̄d locutus ſum ip
ſis: ecce hi ſciunt que dixerim
k ego. Hec aūt cū dixiſſet: vnꝰ
aſſiſtēs miniſtroꝝ/ dedit alapā
l ieſu dicēns: Sic rñdes ponti
m fici? Rñdit ei ieſus: Si male
locutꝰ ſū/ teſtimoniū ꝑhibe de
malo: ſi aūt bñ/ q̄d me cedis?
n Et miſit eū annas ligatū ad
o caiphā pontificē. Erāt aūt ſi-
mon petrꝰ ſtans ⁊ calefaciēs
p q ſe. Dixerūt ḡ ei: Nūq̄d ⁊ tu
ex diſcipulis eiꝰ es? Negauit
ille ⁊ dixit: Non ſum. Dicit
r vnus ex ſeruis pontificis co-
s gnatus eius cuius abſcidit
t petrus auriculam: Nonne
ego te vidi in horto cum illo?

h ſectarenꝛ. Vñ h euertēs: a Rñdit ei ieſus: ego palā locutꝰ ſū mūdo. Chryſ. Nō diſcipulis ſingulariꝛ in loco .ſ. occulto. Vñ ſubdit: d Ego ſemꝑ docui/ in ſynagoga et in alijs ciuitatibus. e Et in tēplo/ in hieruſalem. f Quo oēs iudei ↄueniūt .i. ↄuenire ſolent. g Et in occulto locutꝰ ſū nihil. Ad illud ē idē Eſa. xlv. d. Non in abſcondito locutꝰ ſū i loco t̄re tenebroſo. Sꝫ ↄtra Mat. x. c. Qd̄ dixi vobis i tenebris/ ꝑdicate ſup tecta. Itē. xiij. e. Dimiſſis turbis ediſſerebat ꝑabolas. Itē. ē. xvj. f. Hec in prouerbijs locutꝰ ſū vobis ⁊c. Ergo nō palā. Itē Marci. iiij. d. Sine parabolis n̄ loquebaꝛ eis. Rñdemus ſm Chryſ. Nihil locutꝰ ē in occulto/ eo modo .ſ. q̄ illi eſtimabāt/ tanq̄ .ſ. ſeditiōes faciēs/ vl' palam loq̄ trepidās: ſed tūc ſecreto loquebaꝛ/ ſicubi que dicebanꝛ/ maiora erāt capacitate auditorum. Vl'. Palam locutꝰ ſum/ quātū ad locū publicū ⁊ multitudinē auditoꝝ: licet non palam quātū ad docendi modū/ vel quātū ad intelligentiā audientiū. Vñ dicit Augꝰ. Ita intelligendū ē eū dixiſſe: Palā locutꝰ ſū .i. multis audiētibus: nō ꝙ q̄ dixit palā/ eſſent cognita turbis. Qd̄ eni dicebat/ et palā erat vno mō ⁊ alio mō nō erat palā. Palā erat/ q2 multi audiebāt: et rurſus nō erat palā/ q2 nō itelligebāt. Illud etiā ꝙ diſcipulis ſeorſū loquebaꝛ/ nō i occulto loquebaꝛ cū pluref eēnt: cū ſcriptū ſit: In ore duū vl' triū teſtiū ſtabit oē ꝟbū: Deut. xix. d. Et maxime q2 ad h loquebaꝛ paucis/ vt ꝑ eos innoteſceret multis et ꝑdicareꝛ in tectis: vt dic̄ Mat. x. c. Sic ḡ ⁊ palam loquebaꝛ ⁊ nō palā. Jō dī Marci. iiij. b. Vt vidētes nō videāt ⁊ audiētes nō audiāt. h Quid me interrogas? a quo veritatē audire nō deſideras. i Interroga eos q̄ audierūt q̄d locutꝰ ſū ipſis: ecce hi ſciūt q̄ dixerim ego. q. d. interroga magis eos de quoꝝ dictis nō habeas inuidiā. Et nota ꝙ ita tēperauit reſpōſionē/ vt nec ꝟitatē taceret nec ſe defēdere videreꝛ. Chryſ. h Quid me interrogas: de doctrina mea. i Interroga eos ⁊c. etiā inimicos. Nō ꝓſumentis ſunt hec verba: ſed confidentis in eoꝝ q̄ dicta ſūt veritate. ſ. v. e. Sicut eni ſuperiꝰ dixit: Si ego teſtimoniū ꝑhibeo de meipſo/ teſtimoniū meū nō eſt verū: Ita ⁊ nunc dicit: Quid me interrogas de diſcipulis meis? Nō credas mihi ſ; interroga eos inimicoſ meos q̄ inſidianꝛ mihi: eoſ q̄ me ligauerūt: hi dicant. Hec eni eſt veritatis inalterabilis demōſtratio: cū hoſtes q̄s vocat in teſtes. Quid ḡ ꝑnceps ſacerdotū fecit/ cū ↄgruū eſſet ita admirari hāc inueſtigationē? Hoc q̄dē nō fecit ille: Sed/ k Hec cum dixiſſet/ ieſus: vnꝰ aſſiſtēs miniſtroꝝ dedit alapā ieſu. Sic impleꝛ illud Threni. iij. d. Dabit ꝑcutiēti ſe maxillā/ ſaturabiꝛ oppꝛobꝛijs. Mich. v. a. Percutiēt maxillā iudicis iſrael. Et Eſa. l. c. ſm aliam lrām. Dorſū meū poſui ad flagella: ⁊ genas meaſ ad alapas. Et ſibylla erythrea dic̄ de h. In manibꝰ īfideliū veniet: dabūt deo alapas inceſtis manibꝰ: ore expuent venatos ſputos. Dabit aūt ad ꝟbera ſimpliciꝛ ſanctū dorſū/ ⁊ colaphos accipieſ tacebit/ ne q̄s agnoſcat ꝙ ꝟbū ſit dei. Itē Job. xvj. b. Exꝓbrātes ꝑcuſſerūt maxillā meā. Vñ ſeq̄ꝛ ⁊ de oppꝛobꝛio l Dicēs/ ſic rñdes pōtifici? Chryſ. Quid rñderat idecēs? Nihil. Neq̄ eni tanq̄ refutāſ rñdere dixit q̄d me interrogas: ſ; omnē volens tollere indeuotiōis materiā. Chryſ. Quid hac alapa ſtultiꝰ ⁊ indeuotiꝰ? Horreas celū/ exceſſū mentis patiaris t̄ra in dñatoris lōganimitate ⁊ ſeruoꝛum indeuotione. Sed quid fecit chriſtꝰ/ potēs oia ↄcutere ⁊ diſpergere alapa percuſſus? Magis loquiꝛ verba humilia ⁊ potētia omnē feritatē illoꝛū exoluere. Unde ſequiꝛ: m Rñdit ei ieſus: ſi male locutꝰ ſum/ teſtimoniū ꝑhibe de malo: ſi aūt bñ/ quid me cedis? q. d. ſi aūt deliqui in verbo/ demonſtra in quo: ſi ꝟo nō habes i aliquo reꝑhendere me/ quid me cedis? Augꝰ. Quid iſta rñſione veriꝰ/ mānſuetiꝰ/ iuſtiꝰ? De eo eni ꝑdixerat ꝓpha: Intēde ꝓſpere ꝓcede et regna/ ꝓpꝛ ꝟitatē ⁊ mānſuetudinē ⁊ iuſticiā. Si cogitemus quis accepit alapam: nōne vellemus eū q̄ ꝑcuſſit aut celeſti igne conſumi/ aut t̄ra dehiſcēte ſorberi/ aut correptū demonio volutari/ aut aliq̄ hmōi q̄libet pena puniri? Et q̄d hoꝛū iubere ꝑ potētiā non potuiſſet/ ꝑ quē factus ē mūdus/ niſi patientiā nos docere maluiſſet: q2 vincitur mūdus? n Et miſit eū annas ligatū ad caiphā pontificē: q2 ꝑnceps ſacerdotū erat illo āno: et ad eū i principio ducebaꝛ/ ſm Matth. xxvj. f. Prius tñ ad ānā ſm iohannē: non q2 collega/ ſed q2 ſocer eiꝰ erat. Chryſ. Vides iudiciū ſine iudicio/ tumultꝰ q̄dē plenū ⁊ turbationis ⁊ furoris et ↄfuſiōis. Interrogauit eū pontifex fraudulenter ⁊ doloſe: rñdit chriſtꝰ ex directo ⁊ vt opoꝛtebat: cōſequēs igiꝛ erat aut redarguere aut acceptare qd̄ dictū eſt. Sed h non fit. Seruꝰ aūt alapā dedit: Ita non iudiciū erat: ſed tyrannis ⁊ ſeditio. Deinde nō inueniētes q̄d plus: mittunt eū ligatū ad caiphā. o Erat aūt ſimon petrꝰ ⁊c. Dicto ꝙ ānas miſit ieſū ad caiphā: redit ad locū narrationis vbi reliquerat petrū: vt explicet q̄d in domo āne de trina petri negatiōe ↄtigerat. Unde dicit: Erat aūt ſimon petrꝰ ſtans ⁊ calefaciēs ſe/ in domo anne. Glo. Hoc et ante dixerat. ſ. eodē: ſed q̄ ſecuta ſunt adiūgit. p Dixerūt ergo ei/ q̄dā aſtātes: q Nunq̄d ⁊ tu ex diſcipulis eiꝰ es? Negauit ille ⁊ dixit nō ſū. Chryſ. Pape quāto ſtupore detinebaꝛ petrꝰ q̄ feruidus et furēs adductoꝝ ieſu poſt tot neq̄ moueꝛ de reliquo/ ſed adhuc calefit: vt diſcas quante eſt humane nature imbecillitas cū deꝰ dereliquerat: vnde ⁊ interrogatꝰ ſecūdo negat. Deinde/ r Dicit vnꝰ ex ſeruis pontificis cognatꝰ eiꝰ .i. illiꝰ ſerui: s Cuiꝰ abſcidit petrꝰ auriculā: dolens i eo qd̄ factū eſt. t Nōne ego te vidi i horto cū illo? Sꝫ neq̄ hortꝰ petrū in memoriā duxit eoꝝ q̄ dicta ſūt a chriſto: neq̄ multa dilectio

Matth. 26. c.
Marci. 14. c.
Luc. 22. f.
93. diſ. c. dñs.
2. q. 7. c. ꝑſumunt
Pſ. 44.
Matth. 26.
Marci. 14.
Luc. 22. f.

* Sequiꝛ: b Ego palam locutus ſum: non in angulis: c Mūdo .i. ꝑctōribꝰ: Cōtra illos q̄ nolūt ꝑdicare niſi clericis vel religioſis ⁊ bonis. Vñ nota ꝙ in h dedit nobis formā/ vt non ꝑdicemꝰ in locis ſuſpectiſ: ſicut heretici. ſ. iij. c. Qui male agit odit lucē. Eſa. xlv. d. Nō in abſcōdito locutꝰ ſū ⁊c. Itē in h ſignificat ꝙ nullꝰ debet erubeſcere vel timere veritatē ꝑdicare quā credit: ideo ſignū crucꝪ i frōte facimꝰ. Roma. j. b. Nō eni erubeſco euāgeliū. Seq̄ꝛ: h Quid me interrogas: interroga eos q̄ audierūt ⁊c. Iſte pōtifex nolebat h ſcire niſi a chriſto: ſic multi dedignanꝛ ab hoibꝰ diſcere: oia volētes iuenire/ q̄ſi dñs debeat eis oia īſpirare. Sꝫ dñs nō vult ꝑ ſeipſū docere oia neq̄ ꝑ āgelos ſꝫ ꝑ hoies. Et h ꝓpꝛ treſ cauſas: q̄s dic̄ Augꝰ. in ꝓ li. de doc. chri. Prima ē ne humana natura vileſcat. Vñ dic̄: Et poterat vtiq̄ ꝑ āgelū docere/ ſꝫ abiecta eēt humana ↄditio ſi ꝑ hoieſ deꝰ ꝟbū ſuū hoibuſ nolle miniſtrare videreꝛ. Scd̄am cauſā ſubdit. Quō eni verū eēt qd̄ dictū ē .j. Cor. iij. d. Tēplū dei ſcm̄ ē qd̄ eſtis vos: ſi deꝰ de humano tēplo ſuo reſpōſa non redderet: et totū qd̄ diſcēdum hoibꝰ tradi vellet/ de celo atq̄ ꝑ āgelos ꝑſonaret? Hec ḡ cauſa ē vt oſtēdaꝛ ꝙ tēplū dei vere ē mēs hūana. Terciā ſubdit. Deinde ipſa charitas q̄ ſibi hoies inuicē nodo vnitatis aſtringit/ non haberet aditū refundēdoꝝ ⁊ cōmiſcēdoꝝ ſibimet animoꝝ: ſi hoies ꝑ hoies nihil diſcerēt.

Moraliter

¶ nec̄ multa dilectio quā illic p verba illa oſtēderat: Si opor/ tuerit me mori tecū ⁊c. ſed oīa timor eiecit ⁊ chriſtū negauit. Vñ ſequit: a ¶Iterū ḡ negauit/ petr⁹ tertio. b ¶Et ſta/ tim gall⁹ cātauit: ſecūdo/ ſm Marcū. xiiij. g. Aug⁹. Ecce cōpleta eſt p̄dictio chriſti ⁊ ꝯuicta eſt pręſumptio petri. Sed quęrit: Cur oēs euā geliſtę ita ꝯcorditer petri negationē ſcri/ pſerūt: Rñdem⁹. Nō diſcipulū accuſantes ſ erudire nos volen tes quantū malū eſt nō oīa deo ꝯcedere: ſed in ſeipſo ꝯfidere. Sʒ ſolet q̄ri: in q̄ lo/ co petr⁹ negauerit: Et ad h̄ pōt dici/ q̄ ſm ordinē text⁹ illi⁹ videt trina negatio petri ichoata i atrio annę/ ⁊ cōſūmata in atrio caiphę. Scd̄m alios euangeliſtas q̄ nō faciūt mētionē de anna/ videtur tota facta in atrio caiphę. Aug⁹ in li. de ꝯcor. euāg. et etiā ſup illū locū aſſerit totā fac/ tam i atrio ānę: ⁊ q̄ dicta ſūt inde poſt miſſū ieſū ad caipham recapitulādo dicta. Hiero⁹ in Mattheū. et Beda in Lucā videt velle q̄ petr⁹ i atrio caiphę negauerit. c ¶Adducūt ergo ieſū/ ab anna/ ad caiphā in p̄toriū: qḋ nihil aliud vult intelligi q̄ꝫ vbi p̄ſes pilat⁹ habitabat. Sed ſi ad caiphā: quō i p̄toriū: Rñdem⁹. Forſitan aliq̄ cauſa vrgēte de domo annę/ q̄ ad audiēdū ieſū ambo cōuenerant: caiphas ꝑrexit ad p̄toriū pręſidis: et ſocero ſuo ieſū reliq̄t audiēdū. Uel in do/ mo caiphę pilat⁹ p̄toriū accępat: et tāta dom⁹ ei⁹ erat vt ſeor ſum habitantē dñm ſuū: ſeorſū iudicē ferret pilatū. Ul' verior lra ē ſm grecū: c ¶Adducūt ergo ieſū a caipha: ad quē duct⁹ fuerat ab anna. d ¶In p̄torium/ ad pilatū. Et ita ad tertiū iudicē ducit. e ¶Erat aūt mane/ tūc dū duct⁹ ē ad pilatū. Chryſ. Antec̄ gall⁹ cantaret ad caiphā ducit: mane ꝓo ad pilatū: per q̄ monſtrat euāgeliſta/ q̄m mediū noctis to tum a caipha interrogat⁹ in nullo redarguit: ideo et miſit eū pilato. Ea aūt q̄ a caipha iterrogata ſūt tacet euāgeliſta iſte: q̄r alij dixerūt: Et ꝓſequit ea q̄ apud pilatū facta ſūt f ¶Et ipſi/ iudei q̄ ducebant ieſū ⁊ accuſaturi erāt eum. g ¶Non introierūt in p̄toriū. i. in habitaculū pilati/ vl' in locū iudi cij. Et q̄re h̄: h ¶Ut nō ꝯtaminarent/ ſed māducarēt paſcha. i. mūdi māducarēt in feſto paſchali. Uel/ paſcha. i. panes açymor. Aug⁹. Quia dieb⁹ açymor ꝯtaminatio erat illis i alienigenę habitaculū itroire. O impia cęcitas: habita culo ꝯtaminarent alieno ⁊ nō ꝯtaminarent ſcelere ꝓprio. Alieni/ genę iudicis p̄torio ꝯtaminari metuebāt/ ⁊ fratris inocētis ſan guinem fundere non timebant. Chryſ. Intuere iudęorum deriſibilitatem/ comp̄hendentes innocētem ⁊ arma portātes in p̄torium/ non ingrediunt vt non contaminarentur ait. Et nimirū: Hic mihi q̄ indignatio ē aſcēdere iudiciū. i. locū iudicij: Uindictā dant q̄ iuſticiā faciūt. Sed q̄ decimabāt menthā et anethū/ Mat. xxiij. c. occiſionē meditantes iniuſte/ non exti/ mabāt ex hoc contamiari: iudicium vero. i. p̄toriū aſcenden/ tes cōtaminare ſeipſos putabāt. Sed qd̄ eſt qḋ dicit: Sed māducarēt paſcha. Ipſe eīn ante vnā diē id fecerāt. Re/ ſpondem⁹. Aut totū feſtū dicit paſcha/ aut illi tunc faciebant paſcha. Chriſtus ꝓo ante vnā diem id fecit/ obſeruās ſuā occi ſionē paraſceue. i. ſextę ferię: qñ vetus fiebat paſcha. Hic loq̄ videt Chryſ. ſm opinionē grecor. Sed ſup Mattheū dicit plane: q̄ chriſtus ſuo tp̄e fecit paſcha: ſed illi q̄ oīa audebant ſuo tp̄e nō fecerūt: ſed interi captioni chriſti in craſtinū facere reſeruauerūt. i ¶Exiuit ergo pilat⁹ ad eos foras: q̄r nolebāt intrare ad eos: chriſtus aūt erat i p̄torio. k ¶Et di/ xit: quā accuſationē affertis aduerſus hoiem hūc: quē iudicatis reū mortis: Chryſ. Uide q̄lit pilat⁹ nō eſt par ticeps liuoris eor. Uidēs eñi eum ligatū et a tot ductū/ non

a caipha in rium

a b Iterū ḡ negauit petrus/ ⁊ ſtā
c tim gall⁹ cātauit. Adducūt ḡ
d e ieſū ad caiphā i p̄toriū. Erāt
f g aūt mane/ et ipſi nō itroierūt
h i p̄toriū/ ut nō ꝯtaminarent/ ſ
i māducarēt paſcha. Exiuit ḡ
k pilat⁹ ad eos foras/ et dixit:
Quā accuſationē affertis ad/
l uerſus hoiem hūc: Rñderūt
et dixerūt ei: Si nō eſſet h̄ ma
lefactor/ nō tibi tradidiſſem⁹
m eū. Dixit ḡ eis pilat⁹: Accipi
n te eū vos: ⁊ ſm legē v̄ram iu/
o dicate eū. Dixerūt ḡ ei iudei:
p Nob nō licet iterficere quēq̄:
q r vt ſermo ieſu impleret quem
s dixit/ ſignificans q̄ morte eſſet
t moritur⁹. Introiuit ḡ iterū in
v p̄toriū pilat⁹ et vocauit ieſū/
et dixit ei: Tu es rex iudeor:
x Rñdit ieſus: A temetipſo h̄
dicis/ an alij tibi dixerūt de me:
y Rñdit pilat⁹. Nunqd ego iu/
z deus ſum: Gens tua ⁊ ponti/

ęſtimabat eos habere redargutionē inaltercabilē accuſationis aduerſus chriſtū: ſed interrogat quā accuſationē affertis ad uerſus hominē hūc: incōueniēs q̄dē eſſe dicēs iudiciū eos ra puiſſe: ſupplicium ꝓ ſine iudicio ꝓcedere illi. l ¶Rñderūt et dixerūt ei: ſi nō eſſet hic malefactor non tibi tradi/ diſſem⁹ eū. Ecce coūbrabant accuſa/ tionē/ nō exp̄mebāt aliqd mali: q̄r neſcie/ bant aliquā directā accuſationē. m ¶Di xit ergo eis pilatus: q̄r videbat q̄ p inuidiā tradiderunt eū: et q̄ nō iuſte poſ ſet eū cōdēnare. n ¶Accipite eū vos et ſm legē v̄ram ⁊c. q. d. ſi vos accu ſatis eū de pctō legis: vel q̄r ſe filiū dei fe/ cit: vl' q̄r dixit: poſſū deſtruere templum dei. Jo. ij. d. iudicate eum ſm legem veſtrā: quia de hoc nō intromitto me. o ¶Dixerūt ḡ ei iudei: nobis nō licet interficere quenq̄. Contra Exo. xxij. c. Maleficos non patieris viuere. Et Numeri. xxxj. b. Cur fęminas reſeruaſtis. Et Deut. xiij. b. pręcipit ne parcāt malefactorib⁹: pręſertim ſeducētib⁹ a deo ſuo: q̄lem chriſtū eſſe putabāt. Rñdem⁹ ſm Aug. Hoc dicūt ꝓpter diei feſti ſanctitatē quā celebrare iam cęperāt: propter quē etiā de ingreſſu p̄torij ꝯtamiari metue/ bāt. Itē Chryſ. Hoc dicūt ſm tp̄s paſchę. Q̄r eñi iterficie/ bāt mōſtrat ſtephan⁹ ab eis lapidatus: Act. vij. g. q ¶Ut ſermo ieſu impleret. i. et ſic implet⁹ ē ſmo ieſu. r ¶Quē dixit. i. p̄dixit: vt eū a iudeis traditū gētes iterficerēt. Mat. xx. c. et Marci. x. e. Et tradēt eū gentib⁹ ad illudendū ⁊ fla/ gellandū ⁊ crucifigendū. s ¶Significās q̄ morte eſſet moritur⁹. Aug⁹. Nō q̄ morte crucis hic vellet intelligi/ ſed q̄ eū iudei gentibus eſſent traditur. Uel aliter. p ¶Nobis nō licet interficere quenq̄/ pro h̄ ſcelere. i. pro crimine lę ſę maieſtatis: q̄r negat tributa dari cęſari: et vſurpat ſibi regnū dicens ſe regē. Vñ p hoc volebant innuere q̄ morte turpiſſi/ ma deberet mori. i. crucifigi. Vñ dicūt: Nobis nō licet ⁊c. q. d. hoc excedit poteſtatē n̄ram. Nobis eñi nō licet eū cruci figere pro tāto ſcelere: ſed ꝑtinet ad maiorē ꝑtātem. q ¶Ut ſermo ieſu impleret quē dixit/ ſignificans q̄ morte eſſet moritur⁹. i. morte crucis. Jo. xij. e. Ego ſi exaltat⁹ fue/ ro a t̄ra ⁊c. Chryſ. Crucifigi eū cupiebāt/ vt ⁊ modo mortis diffamēt eū: ſicut dicitur Sap. ij. d. Morte turpiſſima ꝯdem nem⁹ eum. Hic autē intelligēdū eſt q̄ accuſauerūt eum/ ſicut dicit Luc. xxiij. a. de duob⁹: q̄ ꝓhiberet tributa dari cęſari: et q̄ diceret ſe chriſtū regem. Et ideo dixerūt: p ¶Nobis nō licet interficere quenq̄. i. nō ſm n̄ram legē peccauit: ſed cōmune eſt crimen in imꝑatorem: ideo nō debet iudicari ſm noſtram legem: id eſt lapidari: ſed ſm romanor morem pro crimine lęſę maieſtatis puniri: id eſt crucifigi. t ¶Introi uit ergo iterū in p̄toriū pilat⁹: q̄r noluerūt eū iudei reci pere vt iudicarēt ſm legem ſuam: intrat vt adhuc cauſam diſ/ cutiat/ ⁊ ſi poſſit eū liberet. v ¶Et vocauit ieſū/ ⁊ dixit ei: Tu es rex iudeor: Glo. ſup Mattheū. xxvij. Primam ac cuſationē nullā reputauit: q̄r forte audierat ieſū dixiſſe: Red/ dite q̄ ſunt cęſaris cęſari: Mat. xxij. c. Chryſ. Sed de alia q̄/ rit tanq̄ timēs periclitari/ ſi nō inq̄reret diligent de crimine lę ſę maieſtatis. x ¶Rñdit ieſus: a temetipſo hoc dicis an alij tibi dixerūt de me: Aug⁹. Sciebat vtiq̄ dñs et qḋ interrogauit ipſe/ et qd̄ reſpōſur⁹ erat ille: ſed tñ dici voluit nō vt ſciret/ ſ vt ſcriberet qḋ nos ſcire voluit. Chryſ. Nō igno rās chriſt⁹ interrogat/ ſ volēs a pilato iudęos accuſari: qḋ et factū eſt. Vñ ſequit: y ¶Rñdit pilat⁹: nūquid ego iu dę⁹ ſū: vt h̄ a me dixerim ſic iudei: q. d. a me h̄ non dixi ſ a iu dęis accępi: q̄ tō tradiderūt te mihi. Et h̄ ē: z ¶Gens tua ⁊

F

Matth. 27. b.
Marci. 15. a.
Luc. 23. a.

¶ pontifices tui. i.

Pōtifices tui.i.minores ⁊ maiores: a Tradiderūt te mihi/dicētes te dicere ꝙ rex ſis: Oportet ergo te interrogare: b Quid feciſti: q.d. ex quo te tradiderūt mihi/mei officiȷ̄ ē querere cauſā huiꝰ: Quid/ergo/ feciſti. i. in quo peccaſti vt te traderēt mihi. Vel ſic: Quid feciſti: q.d. te tradiderūt mihi/obȷ̄ciētes ꝓ crimie ꝙ te dixeris regē eſſe: qd ſi non eſt: quid ergo aliud feciſti: c Rn̄dit ieſus. Chryſ. Ad hāc qſtionē/quid feciſti/nihil rn̄dit: ſed ad ꝑmā: qꝛ ⁊ de hoc maxime pilatꝰ ſcire deſiderabat. ſ. de regno eiꝰ. Vn̄ dicit: d Regnū meū nō ē de hoc mūdo: et qd formidauerat interim pilatꝰ diſſoluit. ſ. tyrānidis ſuſpicionē. q.d. ſ. rex quidē ſū/ſed nō talis qlē ſuſpicaris/ſed multo clarior.

a fices tui trādiderunt te mihi: b Quid feciſti: Rn̄dit ieſus: c Rēgnū meū nō ē dē hoc mūdo: f Si ēx hoc mūdo eēt regnū meū/miſtri mei vtiqꝫ decertarēt vt n̄ traderer iudeis. g Nūc āūt rēgnū meū nō ē hinc. h Dixit itaqꝫ ēi pilatꝰ: i Ergo rex es tu: k Rn̄dit ieſus: l Tū dicis qꝛ rex ſū ego. m Ego i hōc natꝰ ſū: n ēt ad hoc vēni i mūdū o vt tēſtimoniū p phibeā vēritati. q Ois

ſpicaris/ſed multo clarior. Et ꝑ hoc oñdit ꝙ nullū ab eo factū eſt malū. Et ꝑ hoc etiā qd ſubdit: Ego i hoc natꝰ ſū ⁊c. Qui em̄ in hac natiuitate ē/nullū malū opatꝰ ē. Et ſic ſimul rn̄det etiā ad queſtionem quā fecerat pilatus: Quid feciſti: q.d. nihil mali feci. Sic ergo chriſtꝰ rn̄dēs: Regnū meū nō eſt de hoc mūdo ⁊c. ſatiſfacit deſiderio petentis: aufert ſuſpicionē tyrānidis. Itē innuit ſuā deitatē: et ꝙ non ē purꝰ hō/ſed deꝰ ⁊ dei filiꝰ: et oſtēdit regni ſui incorruptibilitatē. f Si ex hoc mūdo eſſet regnū meū/miſtri mei vtiqꝫ decertarēt vt nō traderer iudeis. Chryſ. Hinc oſtēdit regni terreni imbecillitatē: qm̄ i miſtris habet fortitudinē: Regnū vero ſupernū ſufficiēs eſt ſibiȷ̄pſi/nullo indigēs miſtro. g Nunc aūt/apparet ex hoc ꝙ nullus defendit me/ q h Regnū meum nō eſt hinc. Chryſ. Ex hoc heretici accipiētes occaſiōes

Al. a contētione: alienū eē chriſtū a cōmercio mūdi/aiūt. Quid igit ē dic. ſ. j. a. In ꝓpria venit/et ſui eū non receperūt. Et ibidē. Oia ꝑ ipſū facta ſūt. Sicut ergo cū dicit. ſ. xvȷ̄. c. Non ſūt de mūdo hoc: ſic ego nō ſum de mūdo hoc: ſenſus ē. i. nō ſūt mūdanis dediti: ſicut nec ego: vel tendūt ad incorruptibilē et celeſtē habitationē/ſicut ego: Ita et hic: Regnū meū nō eſt hinc. i. non ē humanū neqꝫ corruptibile. Nō eni hoc dicit mūdū priuās a ſua ꝓuidētia ⁊ ꝑſiſtētia ſiue dn̄atiōe. Vel ſi exponat de regno illo pſenti ⁊ ſpūali: qd regnat ꝑ fidē i fidelibꝰ: ſic exponitur. d Regnū meū. i. credētes i me: in qbꝰ rex ⁊ dn̄s ſū. e Nō eſt de hoc mūdo. i. mūdanis nō hereo. Nō dicit: nō eſt in hoc mūdo/ſed ex hoc mūdo: qꝛ in mūdo exulant. ſ. xvȷ̄. c. Nō ſunt de mūdo/ſic ego nō ſū de mūdo. Et. ſ. xv. c. De mundo non eſtis ſed ego elegi vos de mūdo. f Si ex hoc mūdo eſſet regnū meū/miſtri ⁊c. q.d. ꝑ patiētiā oſtēdunt fideles eſſe de regno meo: ſicut aliȷ̄ oſtēdūt regnū ſuū ꝑ violētiā ⁊ vindictam. g Nūc aūt regnū meū nō eſt hinc. Nō dicit hic ſed hinc: qꝛ fideles in mūdo ſūt/ſed non de mūdo. i Dixit itaqꝫ ei pilatꝰ: ergo rex es tu: ex quo regnū tuū eſt alibi. k Rn̄dit ieſus: tu dicis/qꝛ rex ſū ego. Augꝰ. Nō dic: Rex ſū ego: nō qꝛ ſe regē cōfiteri timuit: ſed/tu dicis quia rex ſū ego. Ita eni libratū ē vt neqꝫ ſe regē neget. Rex eni eſt cuiꝰ regnū nō eſt de hoc mūdo: neqꝫ regē talē ſe eſſe fatetur cuiꝰ regnū putaret de hoc mūdo. Talē quippe ſentiebat pilatus cū dicebat: Ergo rex es tu. Cui rn̄ſū ē: l Tu dicis: ac ſi diceret: carnalis carnalit dicis. Vn̄ excludēs qd de regno carnali intelligebat/ſubdit: m Ego i hoc natꝰ ſū. i. ad hoc: non in hoc. i. in hac re natꝰ ſū: vt intelligat de eterna natiuitate: ſed in hoc. i. ad hāc rem: non eſt ambiguum vt intelligat de tꝑali natiuitate: de q̄ ſubdit: n Et ad hoc veni i mūdū. q.d. ꝓpt hoc natꝰ ſiue incarnatꝰ veni in mūdum: p Vt teſtimoniū ꝑhibeā veritati. q.d. veni vt doceā veritatē nō vt regnū temporale vſurpē ⁊ grā terrenā dn̄ationē/ vt tu

putas. q Veritati. i. mihi qui ſum veritas. ſ. xiiȷ̄. a. Ego ſum via veritas ⁊ vita: ego teſtimoniū perhibeo de me. Vel Veritati. i. patri ſiue ꝓmiſſis eius: quia ꝑdico factū qd pater in ꝓphetis ꝓmiſit futurū de me. ſ. xvȷ̄. c. Sermo tuꝰ veritas eſt. Sed qꝛ nō omniū eſt fides/addit: r Omnis q eſt ex veritate. i. q eſt ex deo patre: vel qui amat veritatē. s Audit vocē meā. i. credit in me q ſum veritas. ſ. viȷ̄. f. Qui ex deo ē verba dei audit. Ecc̄i. iȷ̄. d. Auris bona audit cū oī cōcupiſcētia ſapientiā. Vel ſic. r Qui ē ex veritate. Augꝰ. i. cui a veritate donatū eſt. i. a me. s Audit vocē meam. i. credit in me. In q cōmēdat grā: qꝛ ſm ꝓpoſitum vocat. Et eſt ſenſus/ꝙ donāte chriſto/ credit in chriſtū. Vel ſm Chryſ. l Tu dicis qꝛ rex ſū: et ita eſt: qꝛ/ m Ego i hoc generatꝰ ſū/ ab eterno. q.d. regnū ⁊ dn̄ationē ab eterno accepi ꝑ generationē. Chryſ. Si igit rex generatꝰ ē: ergo nihil accipiens de nouo habet regnū. Cū igit audieris: Dedit filio vitam habere: et hmōi. ſ. v. c. nihil aliud ꝙ generationē eſtima. n Et ad hoc: id eſt ꝓpter hoc. o Veni in mūdum/ſm hominē. p Vt teſtimoniū perhibeā veritati. i. vt hoc ipſum dicam ⁊ doceam et ſuadeā omnibꝰ. r Et omnis qui eſt ex veritate audit vocem meā: id eſt ſi quis eſt verax ⁊ veritatē diligit/audiet oino me: Per hoc autē attrahit pilatum/⁊ ſuadet fieri eorum que dicuntur auditorē. Ita deniqꝫ ⁊ eū cepit his verbis/ vt quereret: quid eſt veritas: Unde ſequitur: t Dicit ei pilatꝰ: quid eſt veritas: Et cū hoc dixiſſet/ iterū exiuit ad iudeos ⁊c. Augꝰ. Non expectat reſponſum queſtionis quā fecerat: quid ē veritas/ ne mora fieret. Subito em̄ vt eſtimo venit in eius mentem conſuetudo quia vnus per paſcha poſſet dimitti. Chryſ. Sciebat quidē ꝙ indigebat mora interrogatio facta de diffinitione veritatis: oportebat autē eum eripere ab impetu iudeorum: idcirco omiſſa queſtione ad id qd properabat inſiſtat. v Exiuit ad iudeos/ de pretorio. x Et dixit eis: ego nullā inuenio i eo cauſā/mortis. Chryſ. Intuere qualiter ſapienter allegat pro eo. Nō enim dixit: qꝛ peccauit et dignus eſt morte/donate eum de feſto: ſed primū eum eruens a cauſa omni: tunc rogat ex ſuperabūdanti: et ſi nollent vt innocentē dimittere/ſaltē vt obnoxiū donarēt tempori. Ideoqꝫ et induxit: y Eſt autem conſuetudo vt vnum dimittam vobis i paſcha. Augꝰ. Quia in paſcha a ſeruitute liberati ſūt: Exo. xȷ̄. i paſcha cōſuetudo dimittendi fuit eis. Chryſ. Deinde hortatiue dicit: z Vultis ergo dimittam vobis regem iudeorum. Augꝰ. Non potuit euelli a corde eiꝰ ieſum eſſe regem iudeorum: ſicut ⁊ in ſcribendo titulum ieſu/tanqꝫ ipſa veritas hoc ei fixerit de qua quid eſſet interrogauit. Vel qꝛ tūc in illo paſcha ꝑmogenita egypti ſunt occiſa/ſed ꝑrimogenita iſrael ſaluata: in huiꝰ rei ſignū/ vnū liberabāt ⁊ alium occidebant in paſcha. a Clamauerunt rurſum omēs dicētes: non hunc/ dimittas/ſed barrabam. Rurſum hoc dicit: quia prius clamauerant accuſando: Si non eſſet hic malefactor ⁊c. Vel/ Rurſum: quia forte vocem iterauerant eandem. b Erat autem barrabas latro: ſicut dicitur Luc. xxiȷ̄. c. Qui propter ſeditionē quandā factam in ciuitate ⁊ homicidium miſſus in carcerem erat. Et nota ꝙ dicitur vel barrabas: id eſt filiꝰ magiſtri: vel barrabas: id eſt filius patris: ſed cōmunius dicit barrabas.

r q ēſt ex veritate/āudit vocem t meā. Dicit ēi pilatꝰ: Quid ē veritas: Et cū hoc dixiſſet/iterū v ēxiuit ad iudeos/ēt dicit eis: x Ego nullā iuenio i eo cauſā. y Eſt āutem cōſuetudo vt vnū dimittam vobis in paſcha: z Vūltis ergo dimittam vobis a regem iudeorum: Clāmauerunt rurſum omnes dicētes: b Non hūc ſed barrabā: Erāt autem barrabas latro.

Math. 27. d. Marci. 15. a.

Tunc ergo apprehendit

Capitulum.XIX.

a b T Unc ergo apphendit pilat᷒ ieſū ꝛ flagellauit:
c d e f Et milites plectentes coronā de ſpinis impoſuerunt capiti
g h ei᷒: et veſte purpurea circūde-
i k derunt eū: et veniebāt ad eū et dicebāt: Aue rex iudeoꝝ.
l m Et dabant ei alapas. Exiuit
n iterū pilat᷒ foras: et dicit eis: Ecce adduco vobis eū foras vt cognoſcatis qꝛ nullā inue-
o nio i eo cauſā. Exiuit ergo ieſus
p portās ſpineā coronā: et pur-
q pureū veſtimētū/ et dicit eis:
r Ecce hō. Cum ergo vidiſſent eū
s t pontifices et miniſtri clama-bāt dicentes: Crucifige cruci-
v fige eū. Dicit eis pilat᷒: Acci-
x y pite eū vos ꝛ crucifigite. Ego
z enī nō inuenio i eo cauſā. Re-
a ſponderūt ei iudei: Nōs legē habem᷒ ꝛ ſm legē debet mori:

T Unc ergo apprehēdit pilat᷒ (Expo. Capi. XIX.) ieſū ꝛc. Nota ꝙ plura pterit iohānes ꝙ alij euāgeliſte dicūt: vt illud: Qm̄ pilat᷒ audito ꝙ galile᷒ eēt miſit eū ad herodē: ꝛ cū dn̄s nollet ei rn̄dere/ idutū eū veſte alba ꝛ illuſū in ea remiſit ad pilatū: Luc. xxiij. a. Sed ꝙ narrat iſte euāgeliſta exponam᷒. Dicit eni a Tūc ergo: poſtꝙ audiuit ꝙ inſtant petebant barrabā. b Apprehēdit pilat᷒ ieſum ꝛ flagellauit/ ꝑ milites: qꝛ enim verbis laborauerat vt eripet chriſtū ꝛ nō potuit: modo temptat eū liberare flagellis. Un̄ Chryſ. Flagellauit eū pilat᷒ forſſis abſoluere eū volēs: ꝛ mitigare iudai cū zelū: quia eni per ṗora eū nō ſaluauit: ideo nūc flagellauit: et ſi ꝙ facta ſūt a militib᷒ diſſimulat .ſ. chlamydē ꝛ coronā circūponere/ vt eoꝝ molliſſat irā: ꝓpterea ꝛ coronatū eduxit eū ad eos/ vt ↄuitiū qḋ a militib᷒ factū erat in eū vidētes/ paululū reſpirarēt a paſſione ire ſue ꝛ inuidie et euomāt venenū. Et nota ꝙ dic/ flagellauit/ ꝑmittēdo vel etiā iubēdo: vt dicit Aug᷒. In h̄ aūt impletū ē illud qḋ dic ꝑ Ps. Cōgregata ſūt ſuꝑ me flagella ꝛ ignoraui cauſā. Itē Ps. Ego i flagella paratus ſū. Et illud: Et fui flagellat᷒ tota die ꝛ caſtigatio mea i matutinis. Itē Aug᷒. Implet qḋ de ſe ꝑdixit/ Mat. xx. c. Tradēt eū ad flagellādū. Occultata potētia cōmēdat patiētia: ꝙ martyres iformant. Mane eni fuit cū adduct᷒ ē ad ꝑtoriū: vt dr̄. ſ. xviij. e. Et Eſa. liij. b. Diſciplina pacis nr̄e ſuꝑ eū. Et. l. c. Dorſū meū poſui ad flagella ꝛ genas meas ad alapas. Per qꝫ aūt flagellauit ſbdit: c Et milites plectētes .i. punietes. Ul' ſic d Plectētes coronā .i. cōponētes. e De ſpinis .i. de iuncis marinis acutis ꝛ ad modū ſpinaꝝ pūgitiuis/ impoſuerūt capiti ei᷒. Primū habuit pgnā et dolorē .ſ. flagellatio: ſecundū habuit pgnā ꝑ ſpinis ꝛ deriſionē ꝑ corona: tertiū habuit ſolū deriſionē ꝛ ludibriū: de q ſubdit: g Et veſte purpurea .i. ſimili purpure. Un̄ Mat. xxvij. c. habet: Ueſtē coccineā. h Circūdederūt eū. Glo. irriſorie: qꝛ ſe regē dicebat eē. Purpura eni ſignū eſt regis: vt dicit .j. Machab. viij. Un̄ in alio euāgeliſta dicit/ ꝙ poſuerūt i manu ei᷒ arūdinē loco ſceptri: vt i trib᷒ ſignis regalib᷒ illuderēt ei: in corona/ in purpura/ in ſceptro. Et tūc adimpletū eſt illud Cant. iij. d. Egredimini et videte regē ſalomonē in diademate q coronauit eum mat ſua .i. ſynagoga: qꝛ de ſalomone ad lr̄am nō pōt intelligi: quia nō legitur ꝙ fuerit coronat᷒: ſed inunct᷒ in gion. iij. Reg. i. e. i Et veniebāt/ milites .i. accedebāt: k Ad eū ꝛ dicebāt: aue rex iudeoꝝ: nō ſolū ſignis/ ſ ṽbis illudētes. l Et dabāt ei alapas/ vel palmas/ i ſignū ꝙ ꝑ fatuo rege eū habebāt: ſicut ſolent fatui cedi alapis. Et in h̄ implet illud Threñ. iij. d. Dabit ꝑcutiēti ſe maxillā. Aug᷒. Dabant ei alapas. Sic iplebant ꝙ de ſe ꝑdixerat chriſt᷒: ſic martyres informant ad oia aduerſa ꝑferēda: ſic pauliſper occultata tremēda potētia cōmēdabat pri᷒ imitāda patiētia. m Exiuit iterū pilat᷒ foras: extra ꝑtoriū .ſ. vt ſaltē modo poſt flagella et ludibria ſatiati ceſſent ab eo. Et idē qḋ ṗus allegauit/ iterū allegat .ſ. eius innocentiā: Un̄ ſequit: n Et dicit eis: ecce adduco vobis eū foras vt cognoſcatis/ voſipſi qꝛ nullā inuenio in eo cauſā/ mortis .q. d. iam examinaui eū int᷒: volo ꝙ vt ꝛ vos ſciatis exteri᷒. Et qꝛ ſciebat eoꝝ inuidiā nō parcere inocētie/ voluit eos ꝛ flagellis ei᷒ opprobrijs ſaltē ſatiare ꝛ ſedare: ideo ſequit: o Exiuit ergo ieſus portans ſpineam coronā/ in capite. Aug᷒. Nō clarus imperio ſed plen᷒ opprobrio. Threñ. iij. d. Saturabit opprobrijs. p Et purpureū veſtimētū/ in corpe. Cant. iij. d. Egredimini et videte regē ꝛc. q Et dicit eis/ pilatus: Ecce hō/ qui ſe regē dicit vt dicitis .q. d. ſufficiat vobis pro tali verbo talis contumelia ꝛ afflictio. Ecce inqt homo flagellatus et deſpectus .q. d. iam parcite/ etſi non ſit innocēs/ tn̄ qꝛ ſatis punitus. Ul' ſic. Ecce homo. Aug᷒ .q. d. ſi regi inuidetis/ iam parcite quia deiectū videtis: Flagellat᷒ eſt/ ſpinis coronat᷒ ē/ ludibrioſa veſte amict᷒ ē/ amaris cōuitijs illuſus ē/ alapis ceſus ē/ feruet ignominia/ frigeſcat iuidia: ſ ſi frigeſcit/ iardeſcit poti᷒ et increſcit. Uel ſic. Ecce hō/ de ꝙ neſcitis ne rex fiat .q. d. patet ꝙ nō poteſt eſſe rex vt dicitis: qui ſic vt homo flagellatur vilis. Et nota ꝙ in hoc ꝙ dicit: ecce homo/ ſignificat ꝙ hominis eſt pati non deliciari. Et tunc impletum eſt illud: Job. v. b. Homo naſcit ad laborē: qꝛ tūc erat i agonia paſſiōis: et auis ad volatū: qḋ fuit in die aſcenſiōis. Ps. Homo natus eſt in ea/ ꝛ ipſe fundauit eā altiſſim᷒. .q. d. homo ē ꝛ de᷒. Itē Eſa. xiij. c. Precioſior erit vir auro ꝛ homo mūdo obrizo. Item Eſa. ij. d. Quieſcite ab homine cuius ſpiritus ꝛc. Hiere. xvij: ſcdm aliā litteram. Homo eſt quis cognoſcet illum: r Cum ergo vidiſſent eū pontifices: quorum ꝑcepto adductus erat. s Et miniſtri/ iudeoꝝ qui eū ligatum adduxerant: ex viſu eius non cōpaſſi/ ſed magis inſtigati: Scdm illud Sap. ij. c. Grauis eſt nobis etiam ad videndum. t Clamabant/ dicētes: crucifige crucifige eū. In itineratione notatur feruor occidēdi. Sap. ij. d. Morte turpiſſima ꝛc. Hiere. xj. d. Mittam᷒ lignū i panē ei᷒ ꝛc. Et dic/ clamabāt: vt nō ſolū iteratiōe ſ clamore vincerent. In q adimpletū ē Ps. Aperuerūt ſuper me os ſuum. Et Threñ. iij. e. Aperuerunt ſuper me os ſuum omnes inimici. Et Eſa. v. b. Expectaui vt faceret iudicium/ abſoluendo me .ſ. et ecce iniquitas: ꝛ iuſticiam/ et ecce clamor. Ibi Interlin. Crucifige crucifige eum. Itē Hiere. xj. c. Oliuā vberē/ pulchrā/ fructiferā/ ſpecioſam vocauit dn̄s nomē tuū: ad vocē loquele grādis exarſit ignis i ea. Et. xij. c. Facta ē mihi hereditas mea qſi leo in ſilua: dedit ↄtra me vocē: ideo odiui eā. v Dicit eis pilat᷒: qꝛ ſic inſtabāt vt crucifigeret: x Accipite eū vos ꝛ crucifigite. Et dicit hoc ironice .q. d. facin᷒ eſt h̄ facere: et vos q ſoletis talia facere/ facite ſi vultis. Unde h̄ dicit/ nō volēs vt occiderēt ſ ↄfūdēs eos: Un̄ ſubdit: y Ego eni nō inuenio i eo cauſā/ quare mori debeat. Chryſ. Uidēs pilat᷒ oia ianit fieri/ ait: x Accipite eū vos ꝛ crucifigite. Un̄ manifeſtū eſt ꝙ etiā priora ꝑceſſit ſuꝑ illoꝝ iſaniā .ſ. flagellari ꝛ illudi. y Ego eni/ ait/ nullā cauſā inuenio i eo. Uide ꝑ qt ꝛ qtiēs excuſat eum iudex: ſ canes nihil hoꝝ i verecūdiā ↄuertit. Eteni h̄ qḋ dic: Accipite ꝛ crucifigite/ execrantis ṽbū ē ꝛ ad rē illicitā impellētis qſi cū ironia. z Rn̄derūt ei iudei: nos legē habem᷒ ꝛc. Chryſ. Ipſi qdē adduxerāt eū vt cū preſidis iudicio dānaret: ↄtigit aūt ↄtrariū a iudicio .ſ. ꝑſidis eū abſolui magis: Deinde qꝛ cōfuſi ſūt/ a Nos/ ajūt/ legē habem᷒ ꝛ ſm legē debet mori/ qꝛ filiū dei ſe fecit .i. finxit vl' dixit mēdacit .q. d. blaſphem᷒ ē et pſeudo ꝓpha. Un̄ dicūt: ſm lege Leuitic. xxiiij. c. de blaſphemo. Aug᷒. Ecce alia maior inuidia: qꝛ parua videbat illicita affectio regni: ideo imponūt ei ꝙ faciat ſe filiū dei: et tn̄ vtrūꝙ erat chriſt᷒/ ꝛ rex/ ꝛ filius dei. Item nota ꝙ in ṗncipio voluerunt eum iudicari ſm legē propter ṗō legis: ſed crucifigi ſm romanoꝝ morē pro crimine leſe maieſtatis. Sed quia pilatus accuſationē illā repulit: ideo ad legē redeūt hic/ dicētes: Nos legē habem᷒ ꝛc. Chryſ. Qualit igit dicēte iudice: Accipite eū vos: et ſm legē veſtrā iudicate. ſ. xviij. f. reſpondiſtis: Nobis non licet interficere quenꝙ: hic aūt ad legē vīaz ↄfugitis? Et vide accuſationē eoꝝ.

Margin notes: A — Math. 27. c. — Marci. 15. b. — i. palmas — Ps. 54. — Ps. 37. — Ps. 72. — Math. 27. d. — Ps. 86. — Ps. 21.

a Quia filiū dei/ aiūt/ ſe fecit. Hoc igiť dic mihi: crimē eſt ea que filij dei ſūt agentē/ dicere ſeipſū filiū eſſe dei? Quid igiť egit pilat⁹? Timuit. Quid chriſt⁹? Siluit. Vñ ſeqť. b Cū ergo audiſſet pilat⁹ hūc ſermonē/ magi͂ timuit: ꝓ importunitate eoꝝ: qꝛ poſt ṽba ſuaſionis ⁊ flagella ꝑ q̄ crediderat eos ſedare:

de ptāte etiā ſe iactauit: ideo/ b Rñdit ieſus: nō haberes ptātē aduerſū me vllā .i. quātulācunq̄. Niſi tibi eſſet datū deſup: In q̄ humiliat eius iactantiā de poteſtate: et oſtēdit ꝙ mors ei⁹ non eſt ſm alioꝝ mortētū ꝯſequētiā: qui velint/ nolint moriunť: ſed ſua volūtate ⁊ dei ordinatiōe.

B

tñ adhuc ſeuiebāt/ timuit ergo magis: ſꝫ nōdū ꝯſenſit: vt dic͂ Interliñ. Vel meli⁹ ſm Chryſ. Audiēs ab eis pilat⁹: qm̄ filiū dei ſeipſum fecit/ timuit ⁊ formidauit: ne forte verum eſſet qđ dicebať: ⁊ videbať ſibi ꝙ iniq̄ agerent ꝯtra eū: vnde et

23.q.1.c. q̄d culpať

timebat fauere eis in h: ipſi vero iudei q̄ſi hoc et ꝑ verba ⁊ ꝑ ſigna nouerāt .ſ. ꝙ eēt fili⁹ dei/ nō horruerūt neq̄ timuerūt ſed interficiūt: gentilis aūt timuit.

a b quīa filiū dei ſe fecit. Cū ḡ āudiſſet pilat⁹ hūc ſermonē/ ma-
c gis timuit. Et ingreſſus ē prę-
d toriū iterū/ ět dicit ad ieſum:
e Vñ es tu? Jēſus aūt reſpōſū
f nō dedit ei. Dicit ḡ ei pilāt⁹:
Mihi nō loqueri͂? Neſcis qꝛ
g ptātē habeo crucifigere te: ět
h ptātē habeo dimittere te? Rēſpondit ieſus: Non haberes ptātē aduerſū me vllā niſi ti-
i k bi eſſet dātū dēſup. Propte-

l m reā qūi me tradidit tibi/ mai⁹
n o peccatū habet. Exindē qūęrebat pilatus dimittere eum.
p Jūdei autem clamabant/ dicenteſ: Si hunc dimittis non es amicus cęſaris. Omnis
q ēnim qui ſe regem facit/ con-
r tradicit cęſari. Pilātus autē cū audiſſet hos ſermones:
s t ādduxit foras ieſū: ět ſedit ꝓ
v tribunali i lōco q̇ dr̄ lithoſtra-
x tos/ hēbraice aūt gabbatha.

natiōe. Et qꝛ pilat⁹ ſe ꝯdēnauerat/ dicēſ: Poteſtatem habeo ⁊c̄. ideo ſubdit: l Propterea: qꝛ poteſtate habes dimittere ⁊ ñ dimitti͂. m Qui me tradidit tibi/ mai⁹ peccatū habet .i. propterea tu pctm̄ habes: et ſi nō tantū/ quātū iudei. Vel ſic. i Niſi tibi eſſet datū .i. ꝯceſſū vel permiſſū: k Deſup .i. a deo a quo ptās dať: ſed abuſio poteſtatis nō dať/ ſꝫ ꝑmittiť. Roma. xiij. a. Nō ē ptās niſi a deo.

C

Itē pilatus timuit: quia cor cępit ei dictare ꝙ reuera erat fili⁹ dei. Vñ de pilati ꝯfeſſiōe habeť in altercatiōe ſimōis ⁊ petri corā nerōe: qñ petr⁹ dixit ad nerone͂: Si vis ſcire bone imperator que geſta ſūt in iudea de ieſu/ accipe lraſ a pontio pilato miſſas ad claudiū. Exēplū aūt epiſtolę erat. Pōti⁹ pilat⁹: claudio ſuo ſalutē. Nuper accidit ꝙ ego ꝓbaui/ iudęos ꝑ inuidiā ſe ſuoſq̄ poſteros crudeli ꝯdēnatiōe puniſſe. Deniq̄ cū ꝓmiſſū p̄res eoꝝ haberēt/ ꝙ illis de⁹ eoꝝ mitteret de cęlo ſanctū ſuū: q̄ eorū rex merito diceret: et hunc ꝓmiſerit ꝑ virginē miſſurū ad tras. Iſtū itaq̄ me ꝑſide i iudęā hebręoꝝ de⁹ cū miſiſſet/ ⁊ vidiſſēt eū cęcos illumiaſſe/ leproſos mūdaſſe/ paralyticoſ curaſſe/ demōes ab hoib⁹ fugaſſe/ mortuos etiā ſuſcitaſſe/ impaſſe vētis/ ambulaſſe ſiccis pedib⁹ ſuꝑ vndas maris: et multa alia mirabilia feciſſe: cū oīſ populus iudęoꝝ hūc dei filiū diceret: inuidiā contra eū paſſi ſūt p̄ncipes ſacerdotū ⁊ tenuerūt eum et tradiderūt eū mihi/ et alia poſt alia mihi mētiētes de eo dixerūt eū magū ⁊ ꝯtra legē eoꝝ agere: ego autē credidi ita eſſe et flagellatū tradidi illū arbitrio eoꝝ. Illi aūt crucifixerūt eū et ſepulto eo cuſtodes adhibuerūt: ille ṽo militib⁹ meis cuſtodientib⁹ tertia die reſurrexit. Iterū aūt exarſit inuidia eorum vt darēt pecuniā ⁊ eis dicētes: dicite qꝛ diſcipuli ei⁹ corp⁹ ipſi⁹ rapuerūt. Sꝫ cū accepiſſēt pecuniā/ qđ factū fuerat tacere nō potuerūt: nam ⁊ illū teſtati ſūt ſe vidiſſe ⁊ a iudęis pecuniā accępiſſe. Hoc ideo ingeſſi/ ne q̄s aliť mētiať ⁊ ęſtimet credendū eſſe mēdacijs iudęoꝝ.

Epiſtola pilati ad claudium de morte chriſti

c Et ingreſſus eſt ꝑtoriū iterū vt ſecreti⁹ inq̄reret ab eo. d Et dicit ad ieſū/ vñ es tu? Chryſ. Nō vltra interrogat eū ſicut ꝑus/ quid feciſti: ſed timore ꝯcuſſus deſuꝑ facit interrogationē. q. d. ſi tu es chriſt⁹ dic. e Jeſus aūt rñſū nō dedit ei. Et q̄re nō rñdit? Ne paſſio ei⁹ impediret. Itē ne pilati pctm̄ aggrauareť ſi eū poſtea traderet. Itē vt omnē māſuetudinē oſtēderet: vt ꝓphetias de ſe dictas impleret. Tūc eni impletū eſt illud Threñ. iij. e. Ex ore altiſſimi nō egredienť neq̄ bona neq̄ mala. Eſa. liij. c. Quaſi agn⁹ corā tondēte ſe obmuteſcet. Hiere. xj. d. Ego q̄ſi agn⁹ māſuet⁹ q̄ ducituť ad victimā. Chryſ. ponit duas rationes hui⁹. Vnā quę iam dicta eſt .ſ. vt impleret illā ꝓphetiā Eſa. liij. c. Nō aperuit os ſuū in humilitate ſua/ iudiciū eius ſublatū eſt. Aliā: qꝛ pilat⁹ vt nō rñderet meruit: qꝛ ꝑus ei dixerat ⁊ rñderat de hoc. ſ. xviij. g. Ego in h .i. in regno natus/ et ad h veni in mūdū: et qm̄ regnū meū nō eſt hinc. Debēs igiť eū oīno eripe ⁊ iudęis reſiſtere: hoc nō fecit: ideo rñſione indignus fuit. f Dicit ḡ ei pilat⁹: mihi nō loqueri͂: neſci͂ qꝛ ptātē habeo crucifigere te .i. crucifigendi te ꝑ me vel miniſtros vl̄ ꝑ ſentētiā. g Et ptātē habeo dimittere te .i. dimittēdi. Chryſ. Vides q̄liť ⁊ ſeipſū pręcondēnauit pilatus. Si eni in te totū poſitū eſt/ quare nullā cauſam i eo inueniens nō abſoluis? Quia igiť et aduerſus ſe ſententiā ꝓtulit: et

Sed ne quia dixit ei datum/ credas a crimine erutum/ ſubdit: l Propterea q̇ me tradidit tibi/ mai⁹ pctm̄ habet. q. d. tibi a deo datū eſt h .i. ꝯceſſū/ nō ꝑceptū: ſed ſuaſione iudęoꝝ abuteris ptāte: ⁊ ideo tu peccas/ ſed ipſi magi͂: ita oportet ſuppleri. Vel ſic. i Niſi tibi eſſet datū deſup .i. a ſuperiore .i. a cęſare. q. d. ex timore h facis ſuꝑioris: et ideo min⁹ habes pctm̄ q̄ꝫ qui tradidit me tibi .ſ. iudęoꝝ ⁊ pontificū cęt⁹ vel q̄ꝫ iudas traditor. Aug⁹. Mai⁹ pctm̄ eſt iudęo q̄ tradidit eū inuidēdo/ q̄ꝫ pilato q̄ exercet ptātem metuēdo: nō tñ pilat⁹ ſine pctō. n Exinde .i. ex illo tp̄e. Vel ſm Aug. Exinde .i. ex hac cauſa .ſ. ne hr̄et pctm̄ occidēdo innocētē/ etſi minus illis inuidis: o Quęrebat pilat⁹ dimittere eū. Aug⁹. Nō ꝙ tūc p̄mū quęreret: ſed ſi ꝑus volebat/ modo q̄rebat et pl⁹ laborabat. Chryſ. Stupefecit chriſt⁹ pilatū per hęc verba/ ⁊ magnā tribuit excuſationē nō occidēdi ſe: vnde ⁊ quęrebat ampli⁹ eū abſoluere ille. p Judei aūt/ ecōtrario/ clamabāt dicētes: ſi hūc dimitti͂ nō es amic⁹ cęſaris. Chryſ. Obſtructi ꝑcedētib⁹ accuſationib⁹ ad publicū crimē reducūt ſermonē. q Ois eni͂ q̇ ſe regē facit ꝯtradicit cęſari. Quia eni crimia ſuę legi͂ adducētes nihil ꝓfecerūt/ ad forinſecas leges romanas ꝯuertunť malicioſe. Aug⁹. Suꝑi⁹ legē ſuā ꝓpoſuerť ſm quā deberet mori: qꝛ filiū dei ſe fecit: ſed quia legē gentis alienę nō timet: ſꝫ magi͂ timet occidere filiū dei: terrēt eū a cęſare quē nō pōt vt auctorem ptātis ſuę ꝯtemnere. r Pilat⁹ autē cū audiſſet hos ſermōes/ timēs ſibi: vt dicit Aug⁹ et Chryſ. nondū tñ ꝯſentiēs/ ſed adhuc eripe volēs: s Adduxit foras ieſū/ vt adhuc viſu flagellati moueanť et flectanť. t Et ſedit ꝓ tribunali: q̄ſi ſcrutatur⁹ rē hāc et diligenť examiatur⁹: non eni audebat ꝑterire ſine examiatiōe ſaltē ſimulata/ cū illi clamarēt crimē lęſę maieſtati͂ ſine intermiſſiōe. Tribunal aūt ē ſedes tribuni vel iudici͂: vt dicit Glo. ſicut thron⁹ vel ſoliū regū/ ⁊ cathedra doctoꝝ. Diciť aūt tribunal: qꝛ ibi ꝑcepta viuēdi ⁊ iura tribuanť: vel a tribubuſ denoīatū eſt: qꝛ ad illud trib⁹ ꝯuocanť. Et ē ſenſus: Sedit pro tribunali. Pro .i. in iudiciaria .ſ. ſede ſiue in tribunali. Vel q̄nq̄ ipſe iudex dr̄ tribunal. Et tūc ē ſenſus .i. ſedit vt iudex: vel pro iudice. v In loco qui diciť lithoſtratos/ gręce: id eſt iudiciū vel iudiciale. x Hebraice aūt gabbatha .i. collis ſiue ſublimitas. Tñ ſm Eſaiam ⁊ dicunt/ ſonat varietatem pauimenti/ vel varium pauimētum: nō ꝙ talis ſit interpretatio: ſed qꝛ talis erat loc⁹ in q̄ fiebāt iudicia. Et ſicut

Chryſ. Et vbi hęc a tyrannide capt⁹ eſt? Sed et vñ habetis demōſtrare hoc? A purpura ⁊ diadema te/ a curru et militibus? Nōne ſolus ſꝑ cū duodecim diſcipulis icedebat/ ꝑ oia vilit ⁊ humiliť tranſiens et quārū ad cibū et ſtolam ⁊ habitationem?

a Erāt aūt paſceue paſche/ hō-
b ra q̄ſi ſexta: ēt dicit iudeiſ: Ec-
c
d ce rex veſter. Illi āutē clāma-
e
f bāt: Tōlle tolle crūcifige eū.
g
h Dicit ēis pilatꝰ: Regē veſtrū
i crucifigā: Rñdērūt pōtificeſ:
Nō habemꝰ regē niſi ceſarē.
k Tūc ḡ trādidit eis illūm vt
l
m crucifigeret. Sūſceperūt aūt
n
o ieſū/ ēt eduxerūt eū. Et bāiu-
p
q lans ſibi crucē/ exiūit ī ēū qui
r dicit caluarie locū/ hēbꝛaice
s ce aūt golgatha/ vbi crūcifi-
t xerunt eum: ēt cū eo alios du-
v os hinc ēt hic/ mediū aūt ieſū.

locū determinauit/ ſic determinat feriam ⁊ horam/ ſubdens:
a Erat aūt paraſceue paſche/ ſexta feria ī feſto paſcha
li ſiue ī dieb' acymoꝝ. b Hora q̄ſi ſexta/ erat. ſ. Uel ab
latiue: Hora/ dico exiſtēte/ q̄ſi ſexta. Nec vacat a myſterio.
Sexta enim die et ſexta hora redemit hoiem q̄ ſexta die factꝰ
ē/ et quaſi ſexta hora peccauit. Et nota ꝙ greci admixti iudei/
greci crebro vtebant vocabulis. Para-
ſceue eni grece/ pꝛeparatio latine: vl' paraſce
ue/ parans cenā. Sic dicebant feriā ſextā:
Marci.15.b. qꝛ ī ea ꝑparabāt neceſſaria ſabbato: ſicut
Luc.23.c. ī deſerto duplū pꝛecepit colligere māna:
Exo.xvi.c. Sed q̄rit de h̄ qd̄ dicit/ ꝙ ho
ra erat q̄ſi ſexta. Dr̄ em̄ Mat. xxvij.c. ꝙ
hora ſexta tenebre facte ſūt vſq3 ad horā
nonā: Quō ḡ viderūt milites ad crucifi-
gēdū: vel quō eſt veꝝ qd̄ dicit hic: ꝙ ho
ra ſexta iudicatꝰ ē/ ſi hora ſexta tenebre fa
Math.27.d. cte ſūt: Itē Marci.xv.c. dr̄: Erat autē
Marci.15.b. hora tertia q̄n crucifixerūt eū. Soluit h̄
Luc.23.d. dupliciter ſm Aug'. vt intelligatur ꝙ poſt
q̄ntā horā diei in pncipio ſexte ſedit pila
tus ꝓ tribunali: et dū duceret ieſus ⁊ cete
ra gererent cōpleta eſt ſexta hora: ex qua
cōpleta tenebre fuerūt vſq3 ad nonā: vt di
citur Marci.xv. et Mat.xxvij. Ad id
aūt qd̄ obijcit de marco: Hora tertia cru
cifixerūt eū: Soluit Augꝰ. ꝙ tūc crucifi-
xus ē linguis iudeoꝝ: qꝛ tunc clamauerūt: crucifige crucifige
eū: et h̄ expꝛſſit marcꝰ propter iudeos q̄ facinus interfectionis
chꝛiſti in pilatū ⁊ milites trāſferre conati ſunt. Uel pōt ſolui
ſic: ſicut idē dicit Augꝰ. ꝙ hora ſexta parafcene. i. hora ſexta
a ꝑparatiōe paſſiōis chꝛiſti: Chꝛiſtꝰ eni dicit verū paſcha: vt
1.Corī.5.b. dicit aplš. Eteni paſcha nr̄m imolatꝰ ē chꝛiſtꝰ. Pꝛeparatio
autē paſſiōnis eiꝰ incepit hora nona noctis: tunc eni videnꝰ
pncipes ſacerdotū ꝓnūciaſſe dñi imolationē dicētes: Reus
eſt mortis: in hora. ſ. nona noctis: vñ remāſerūt tres hore vſq3
ad diē: et tertia hora diei crucifixꝰ ē ſm
Marcū: et ſex ſic fuerunt hore a ꝑpa-
ratione paſſiōis/ vt dr̄ hic: et tres hore
tm̄ diei/ vt dicit Marcꝰ. Hieroꝰ autem
videt magis cū iſta vltima expoſitiōe
ꝯuenire. Beda aūt cū pma. Tertio ſol
uit/ ꝙ ī meditullio tertie ⁊ ſexte dñs fuit
crucifixꝰ: ſ; tm̄ magis iuxͣ tertiā. Et iō dic̄
Marcꝰ/ ꝙ hora erat tertia. Johānes
aūt dicit q̄ſi ſexta/ n̄ dic̄ ſimpliciter ſexta:
iō ī eccl'ia int tertiā ⁊ ſextā celebrat miſſa. Sequit c Et dic
iudeis: ecce rex vr̄. Uult adhuc eos flectere p penā eiꝰ ad
miſericoꝛdiā: vñ dic̄: tanq3 ſcrutaturꝰ ⁊ examiaturꝰ chꝛiſtū/ ſe-
dit ꝓ tribunali: ſed nō erat hec eiꝰ intētio: nullā eni fecit ſcruta
tionē: ſed oſtēdit eū/ exiſtimās mouēdos eos ad cōpaſſionem

Augꝰ. Harū duarū
ſolutionū huiꝰ diffi-
cilis q̄ſtionis eligat
lector quā velit: vel
ſi alie potuerint iue-
niri/ cumulatiꝰ euan-
gelice veritatis ꝯſtan
tia defendet.

d Illi aūt/ intelligētes ꝙ vellet eū liberare: e Clama-
bāt: tolle tolle/ ab oculis ⁊ viſu nr̄o. f Tolle/ pſentiā eiꝰ:
tolle/ memoriā. Et quō: crucifige. Uł f Tolle. i. pde/ d
mūdo auer eiꝰ memoriā. Uñ ſubdit: g Crucifige eum.
Chꝛyſ. Cōtinue clamabāt: crucifige crucifige plebis inordi-
nata pncipibꝰ corrupta. S; cur crucē petebāt: Qꝛ expꝛobra-
biliſſima mors erat. Formidātes eni ne aliq̄ eiꝰ poſt ipſum ſi
at memoria/ ſtudēt eū ad ſupplicium ducere maledictū: Gal. iij.
b. Qꝛ eni timerēt futura de eo/ patet per ea que dicunt pilato
Mat.xxvij.g. Dñe recoꝛdati ſumꝰ/ qꝛ ſeductoꝛ ille dixit ad
huc viuēs: poſt tres dies reſurgā: iube ḡ cuſtodiri ſepulchꝛū
⁊c. h Dicit eis pilatꝰ: regē vr̄m crucifigam: Augꝰ.
Adhuc terroꝛē quē de ceſare igeſſerāt ſupare conat: de igno
minia eoꝝ volēs eos frangere/ dicendo: regem veſtrū crucifi-
gā: quos de ignominia chꝛiſti mitigare nō potuit. Sed nec ſic
vincunt/ nec verecundant canes impudētes. Unde ſequitur:
i Reſponderūt pontifices: nō habemꝰ regem niſi
ceſarē: Tūc ergo/ timoꝛe victꝰ. k Tradidit eis. i. vo
luntati eoꝝ. l Illū/ innoxiū/ vt crucifigeret: non vt cru
cifigerēt: Nolebāt em̄ eū crucifigere iudei: vt ſic imunes vi-
derent a ſcelere. Unde. s. xviij. f. Nobis non licet interficere
quemq3 ⁊c. Augꝰ. Et nota ꝙ timoꝛe tradidit eū pilatꝰ: Quia
em̄ pꝛofitebant ceſarē/ aptiſſime contra ceſarē venire videret
ſi alium regem vellet intelligere dimittēdo impunitū: quē ꝓ-
pter hos auſus tradiderāt occidēdū. Nec tm̄ excuſat pilatus
a crimine: quia debuit inquirere ſi quā fe
cerat tyrannidem: ſed timoꝛe ceſaris ſta-
tim ſententiam pꝛotulit: q̄uis chꝛiſtus nec
hoc pateretur: pꝛedixit eni: regnum meū Jo.18.g.
non eſt hinc: pꝛeterea ſomniū vxoꝛis de-
buit eum ſtupefacere: ſed terram magis
q̄ celum reſpexit. m Suſceperunt
autem ieſum/ apparitoꝛes. ſ. pꝛeſidis.
Uel poteſt etiam de iudeis intelligi: mili-
tes eni ſuſceperunt facto/ iudei voto: qui
totum fecerūt quicquid vt fieret extoꝛſe-
runt. n Et eduxerunt/ ad moꝛtem.
o Et baiulans ſibi crucem. Glo. i.
ſuo humero: vt eam cōmēdaret imitatu-
ris. Hic autem pꝛeterit: quomodo anga
riauerūt quendam ſimonem cyreneum:
Matth.xxvij.d. Chꝛyſ. Impoſuerunt
ei crucem tanq3 condemnato: non ipſi tu
lerunt: Etenim lignū vt pꝛophanū vita-
bant ⁊ neq3 tangere ſuſtinebāt. Ita autē
et in typo factum eſt: Etenim iſaac ligna
poꝛtauit: Geñ.xxij.b. Et impletum eſt illud Eſa.xxij.f. Da-
bo clauem dauid ſuper humerum eius. Et Eſa.ix.b. Factus
eſt pꝛincipatus eius ſuper humerum eius. p Exiuit/ ex-
tra ciuitatem: q In eum qui dicitur caluarie locū:
id eſt decollatoꝛum. Caluaria autē dicebatur: quia ibi decal-
uabantur capita damnatoꝝ: Caluaria enim ad litterā dicit
os capitis a carne nudatum/ ſm Hiero. Sed ſm Amb. i epi
ſtola ad Roma. ſic dicitur: A caluaria ade ibi ſepulti. Hie-
roꝰ autē ſuper Mattheum.xxvij. hoc impꝛobat: quia adam
legitur ſepultus iuxta hebꝛon: Joſue.xiiij.d. r Hebꝛaice
aūt golgatha. Hieroꝰ. Golgatha eſt ſyrū: et interptatur
locus caluarie. Et nota ꝙ caluicies pꝛopꝛie ē hominis viui:
caluaria moꝛtui. Item dicit Hieroꝰ. Tradūt iudei ꝙ in h̄ lo-
co immolatus ſit aries pꝛo iſaac: Geñ. xxij.c. Chꝛyſ. Qui-
dam aiunt adam ibi moꝛtuum eſſe ⁊ ſepultum: et ieſum in lo-
co vbi moꝛs regnauit/ illic ⁊ tropheū ſtatuiſſe: Eteni trophe-
um exiuit poꝛtans: id eſt crucem ſuam aduerſus moꝛtis tyrā-
nidē. Et ſicut victoꝛes/ ita et ipſe in humeris poꝛtauit victo-
rie notam: id eſt ſignum: qd̄ eni etſi alia mente hoc agebant
iudei. Item nota/ ꝙ in hoc ꝙ exiuit in caluariam/ impletum
eſt illud Numeri. xix.a. de vitula rufa que ducebatur extra
caſtra. Et illud. iiij. Reg. ij.d. Aſcende calue. Per heliſeum
em̄ deſignabatur chꝛiſtus in caluaria paſſurꝰ. Ideo et pſalmi
plures intitulantur pꝛo filijs choꝛe. Augꝰ. ſuper hunc locum
Baiulans ſibi crucem exiuit ⁊c. dicit. Grande ſpecta-
culum: ſed ſi ſpectat impietas/ grande ludibꝛiū: ſi pietas/ grā
de myſteriū: ſi ſpectet impietas/ grāde ignominie documen-
tum: ſi pietas/ grande fidei munimētū: ſi ſpectet impietas/ ri-
det regem pꝛo virga regni lignum ſui poꝛtare ſupplicij: ſi pie-
tas videt regem baiulantem lignum ad ſemetipſum figendū
qd̄ fixurus fuerat in frontibus regum: in eo ſpernendus ocu-
lis impioꝛum/ in quo erant gloꝛiatura coꝛda ſanctoꝛum. Di-
cturo enim paulo: Mihi abſit gloꝛiari niſi in cruce domini no
ſtri ieſu chꝛiſti: Gal. vj.d. ipſam crucē ſuam ſuo geſtans hu-
mero cōmendabat: et lucerne arſure que ſub modio ponenda
non erat candelabꝛum ferebat: Matth.v.b. et Luc.xiij.e.
Nemo accendit lucernam. s Ubi crucifixerunt eum:
milites facto: iudei lingua ⁊ voto. t Et cū eo alios du-
os/ qui latrones erant: vt dicunt alij euāgeliſte. v Hinc
et hinc/ medium autem ieſum. Chꝛyſ. Crucifigūt eū
cum latronibus/ inuiti in hoc pꝛophetiā implentes. Que eni
cōuitiantes inferebāt: hec veritati conferebāt: vt diſcas quā-
ta eſt eius virtus. Pꝛedixerat em̄ hoc pꝛopheta: Quoniā cū
iniquis reputatꝰ ē

iniquis reputatus eſt: Eſa. liij. d. Hoc autem procurauit etiā diabolus: quia inter latrones coumbrare voluit quod fiebat: ſed nō valuit: nam crucifixi ſūt tres: claruit vero ſolus ieſus. a Scripſit aūt τ titulū pilat⁹ τ poſuit ſup crucē/ in tabula q̄dā. Crux eni nō habebat ſup lignū trāſuerſū aliq̄d: ſed habebat formā tau: ſed pilatus ſuppoſuit cauillā τ tabulā affixā ei: et in tabula erat titulus. Tūc impletū eſt illud Eſa. xix. c. Erit altare dn̄i in medio terrę egypti. i. crux: τ titul⁹ dn̄i iuxta terminū eius.

B Dicunt aūt in cruce dn̄i fuiſſe q̄ttuor diuerſa ligna/ τ lignorū quattuor genera: Lignū. ſ. erectū/ et trāſuerſū/ et tabula ſupoſita/ et trūc⁹ q̄dā/ cui infixa erat crux: qui in rupe diffoſſus fuit. Inuenit eni lignū dn̄icę cruc. et palmę τ cypreſſi: et vt q̄dā tradūt oliuę vl̄ pini τ cedri.

Matth. 17. c.
Marci. 15. c.
Luc. 23. c.

a Scripſit aūt τ titulū pilat⁹ et
b poſuit ſup crucem. Erāt autē
c ſcriptū: Jēſus naçarenus rex
d iudeoꝝ. Hūnc ḡ titulū multi
e legerūt iudeoꝝ: q꞉ ꝓpē ciuita
tē erat loc⁹ vbi crucifix⁹ eſt ie
ſus. Et erat ſcriptū/ hebraice/
f grece/ τ latine. Dicēbāt ḡ pi
g lato pontifices iudeoꝝ: Nōli

b Erat autē ſcriptū. i. ſcriptura tituli talis: c Jeſus naçaren⁹ rex iudeoꝝ: In quo notificatur nomine et patria et dignitate.

Titulus:
- Triūphalis/ q̄ de triūpho inſcribit: vt in arcu vel fornicib⁹/ vt hic: Jeſus naçaren⁹ rex iudeoꝝ.
- Preconialis/ q̄ ad laudē iſcribit i domo: vt huiuſmodi: vt roſa flos floꝝ/ ſic ē dom⁹ iſta domoꝝ.
- Memorial/ mortuoꝝ i ſepulchro/ vt hmōi: Hic ſitus ē phaeton curr⁹ auriga paterni.

Ouidi⁹. li. 2. metamorpho.

Sed q̄re h ſcripſit pilat⁹? Glo. dicit/ ꝙ ogabat diuina vis i corde neſcientis. Scdm Chryſ. ſcripſit titulū pilat⁹/ ſimul τ de iudeis vlciſcēs τ ꝓ chriſto reſpōdēs. Q꞉ eni chriſtū vt nequā tradiderūt: et hoc ꝑ ꝯſortiū latronū certiorare conabant/ vt nulli eoꝝ liceat decetero ꝑuitioſas inferre cauſas τ accuſare vt nequā: obſtruit ora eoꝝ pilat⁹ ꝑ titulū τ alioꝝ ſimilit detractoꝝ. q. d. ſciatꝭ ꝙ iſte crucifixus ē ꝓ facinore: ſed q꞉ rex ē iudeoꝝ: eū iudei interfecerūt: in quo etiā accuſat iudeos ꝙ ꝓprio regi inſurrexerūt. Itē ſicut i tropheo aliq̄/ ita lr̄as impoſuit clarā emittēs vocē τ victoriā oñdētes τ regnū etſi nō integrū: quia dicit/ iudeoꝝ/ tm̄: et hoc non vna lingua ſed trib⁹: Quia eni mlti aderāt ꝓpt feſtū: vt nullus ignoraret/ oibus. i. potiorib⁹ vocib⁹ iudeoꝝ turpem occiſionē dn̄i ſui intitulauit. Vn̄ ſequitur: d Hūc ergo titulū multi legerūt iudeoꝝ: et habuerūt legēdi facultatē. e Quia ꝓpe ciuitatē erat locus vbi crucifix⁹ eſt ieſus: et erat ſcriptū hebraice/ grece/ τ latine. Aug⁹. Ideo τ iudei τ alię gētes legere potuerūt. Aug⁹. Addit/ rex iudeoꝝ: Trib⁹ aūt linguis q̄ſi tribus teſtib⁹ ſcribit: vt in ore duū vl̄ triū teſtiū ſtet oē verbū: Deut. xix. d. et Mat. xviij. b. Aug⁹. Hę quippe tres lingue ibi ꝑ ceteris eminebāt. Hebrea ꝓpt iudeos in lege dei gloriātes: Roma. ij. d. Greca ꝓpt gētiū ſapiētes. Latina ꝓpt romanos iam tūc pene oib⁹ gentib⁹ imꝑantes. Sed nota ꝙ vtrū ꝑncipiū tituli ſcriptū fuerit trib⁹ linguis/ incertū eſt: ſed finis h. ſ. rex iudeoꝝ: ſic ſcript⁹ ē hebraice/ malch⁹ iudeoꝝ: grece/ βασιλεὺσ ἐξομολογούν: latine/ rex ꝯfitētiū. Aug⁹ videt velle ꝙ tm̄ finis tituli ſcript⁹ fuerit trib⁹ linguis. Et nota ꝙ ſicut dicit Chryſ. magnū bonū diſpenſat ex h titulo. Fideles eni qui tūc fuerūt/ nō auſi ſūt rape lignū ꝓpt timorē iudeoꝝ: et q꞉ alijs intēti ſunt. ſ. ꝑdicationi gentiū: vn̄ et ſuffoſſum eſt lignū crucis cū lignis alienoꝝ latronū. Debebat autē poſtmodū crux inq̄ri: vt ḡ int alias cruces crux dn̄i cognoſceret/ diſpenſatione dei factū eſt: vt intitularet. Vn̄ duplex ſignū dic hic Chryſ. Vnū. ſ. q꞉ media fuit: qđ euāgeliſta nō prętermiſit. Aliud q꞉ intitulata. Alijs aūt ſignis τ miraculis probata ē: ſicut habet i legēda de crucis inuētione. Sed hęc duo tāgit hic Chryſ. f Dicebāt ergo pilato pōtifices iudeoꝝ. Glo. Qui ꝑus dixerāt: Nō habem⁹ regē/ niſi ceſarē. g Noli ſcribere rex iudeoꝝ: ne nobis obijciat i culpā τ ignominiā. h Sed q꞉ ipſe dixit/ rex ſū iudeoꝝ: vt ei aſcribat h in petulantiā τ excellētiā. Chryſ. Nō ſolū viuenti h τ crucifixo iuidebāt. Et nimiꝝ: q̄d vos h titul⁹ lędebat: Si eni mortalis erat τ imbecillis τ extingui debebat/ q̄d lr̄as formidatis: dicētes quoniā rex ē iudeoꝝ. Sꝫ voleb. h vt petulātię τ extollētię oſtenderet crimen eſſe. Sed nō ꝯſenſit pilat⁹: immo i priori mēte ſtetit. Vnde ſequit: i Rn̄dit pilat⁹: qđ ſcripſi ſcripſi. q. d. nō mutabo vel imutabiliter ſcripſi.

h ſcribere rex iudeoꝝ/ ſed q꞉ ip
i ſe dixit: rex ſum iudeoꝝ. Rē
ſpondit pilat⁹: Qđ ſcripſi ſcri
k pſi. Milites ḡ cū crucifixiſ
ſent eū/ acceperūt veſtimenta
l ei⁹: ēt fecerūt quattuor partes
m vnicuiq꞉ militi partem ēt tu
n
o nicam. Erāt autem tunica in
p ꝯſutilis dēſup ꝯtēxta ꝑ totū.

Sic dic Aug⁹. iſtud occulta vox q̄dā dei pilato intus quodā clamoſo ſilentio ſonauit: qđ multo ante in pſalmoꝝ litteris ꝓpheratum eſt. Ne corrūpat tituli inſcriptionē. Pſalm⁹ eni lvj. et. lvij. et. lviij. habent hoc pro titulo: Ne corrumpas tituli inſcriptionem. Aug⁹. Quid loquimini inſani. Q꞉ ipſe dixit τc. Quid fieri ꝯtradicitꝭ: qđ mutare nullo modo poteſtis? Nunq̄d eni ꝓpterea non erit verum: quia ieſus ait: rex ſum iudeorum? Si corrūpi non poteſt qđ pilat⁹ ſcripſit/ corrūpi pōt qđ vitas dixit? Sed quęrit: quare dn̄s voluit ꝙ ſcriberet/ rex iudeoꝝ/ tm̄: nunq̄d eni τ gētiū rex eſt? Et ſoluit/ ꝙ pilatus hoc ſcripſit ſpecialit in cōfuſionē iudeoꝝ. Aug⁹ autē dicit/ ꝙ quia miſſus eſt ſpecialit ad oues dom⁹ iſrael regendas/ et oleaſter fact⁹ eſt particeps pinguedinis oleę: nō olea particeps amaritudinis oleaſtri: ideo ſpecialit dicit rex iudeoꝝ: et vt ſignificet ꝙ veri ꝯfitentes ſūt de regno ei⁹: et ꝙ oēs gentes fuerint iudei τ filij abrae ꝑ fidē: Nō eni filij carnis ſed filij ꝓmiſſionis eſtimant in ſemie. Qđ eni iudeoꝝ τ gentium ſit rex/ patet per illud Joh. x. c. Alias oues habeo que nō ſunt ex h ouili τc. Et i Pſ. Ego autē cōſtitutus ſum rex ab eo ſuper ſion τc. Et poſt ſubdit: Poſtula a me τ dabo tibi gentes hereditatē tuam. Aug⁹. Subdit autē euāgeliſta ea que geſta ſūt iuxta crucem cum crucifixus eſſet dicēs: k Milites ergo cū crucifixiſſent eum/ accęperūt veſtimēta eius: ſicut faciūt q̄ latrones et dānatos ſuſpendunt. Vnde patet ꝙ milites tunc erant bedelli. l Et fecerūt quattuor partes: id eſt diuiſerūt in quattuor partes. m Vnicuiq꞉ militi partem. Aug⁹. Hinc apparet quattuor milites fuiſſe qui crucifixerūt eum. n Et tunicā accęperūt. ſ. ſimiliter: ſed nō ſimiliter diuiſerūt ſed ſortē miſerunt. o Erat autem tunica incōſutilis. Hęc fuit cauſa quare ſortem miſerūt/ nō diuiſerunt. Inconſutilis: id eſt non acu conſuta: ſed reticulato opere facta: et ideo ſcindi nō poterat. Vl̄ incōſutilis. i. nō erat ꝯſuibilis: q꞉ nō erat ad modū alioꝝ pannoꝝ texta ſed reticulata. p Deſup cōtexta ꝑ totū. i. ꝑ totā partē ſuperiorē. Habebat eni pannū aliquē ex tranſuerſo ſup humeros poſitū ad modū cotrigię i pellicijs: Ita exponūt quidā. Vel meli⁹ dicit/ incōſutilis: q꞉ nō habebat plures ſuturas: ſic in alijs veſtib⁹ τ meli⁹ apptentur/ fiunt plures ſuturę. Erat enim de duabus partib⁹ vel pecijs panni tm̄/ tm̄ deſuper erat contextū illud indumentū ſiue cōſutū/ ſicut ſūt ſcapularia noſtra: ſed forte mai⁹ erat i longitudine τ latitudine. Et hoc videtur velle Chryſ. Dicit eni ſic/ ꝙ veſtis domini dicitur contexta deſuper/ non inaniter additū eſt: ſed quidā quidē aiūt allegoriā per hoc oſtendi: quoniam. ſ. non ſolum homo erat qui crucifixus eſt: ſed et deſuꝑ diuinitatem habebat quaſi humanitati contextam τ vnitam: quidam ipſam ſpeciem tunicę ad litteram per hoc volunt deſignari: quia in paleſtina duos pannos cōmittentes ita ſubtexerunt indumenta. Et hoc oſtendit iohannes. ſ. quoniā talis erat tunica chriſti/ per hoc ꝙ dicit eā deſuꝑ ꝯtextā. Hoc aūt mihi videt dicere inſinuās vilitatē veſtimētoꝝ ei⁹: τ q̄m ſic in oib⁹ aliq̄ſ/ ita τ i ſtola partiū dedit ſchema. i. parcitatꝭ τ vilita tis formā τ exēplū. Myſteriū hui⁹ tunicę patet i Glo. Seq̄t:

Matth. 27.
Marci. 15.
Luc. 23.

Aug. h.

Pſ. 2.

Gr. Nazanz.

G a ¶ Dixerūt ḡ adinuicē: nō ſcindam⁹ eā: q: ſciſſione ni/mis deteriozaret̃ ⁊ dirūperet̃. b ¶ Sed ſoztiamur de il/la cui⁹ ſit. Chryſ. Uide vbiqꝫ p ea q̄ malignabant̃ pro/phetias cōpletas: Eteni h̄ añ fuerat ꝓphetatū de ipſo. Et ni/mirū / tres erāt crucifixi: ſed ꝓphetie i ipſo cōplebant̃. Quare eni nō in aliis hoc fecerūt: ſ i h̄ ſolo: Ut oſtendat̃ quis ſit ip/ſe: tu autē attēde ꝓ/phete: Dicit eni q̄d ſit partiti: ⁊ q̄d nō ſūt partiti. Et h̄ē qd ſe/quit̃: c ¶ Ut ſcri/ptura ipleret̃ di/cēs: partiti ſūt / nō ſoztiti. d ¶ Veſtimē/ta mea ſibi: qd in/telligit̃ de aliis a tu/nica. e ¶ Et in ve/ſtem meā. ſ. tunicā incōſutilē / miſerūt ſoztē. Vñ ſequitur: f ¶ Et milites q̄dē

E Ps.21. Ar. hoc

a Dixerūt ḡ adiuicē: Nō ſcin/
b dam⁹ eā / ſed ſoztiamur de illa
c cui⁹ ſit. Ut ſcriptura impleret̃
d dicēs: Partiti ſūt veſtimenta
e mea ſibi et in veſtē meā miſe/
f rūt ſoztē. Et milites q̄dē hec
g fecerūt. Stabāt aūt iuxta cru
h cē ieſu mat̃ ei⁹ et ſoroz matr̃
i eius maria cleophe et maria
k magdalene. Cūm vidiſſet ḡ
l m ieſus matrē et diſcipulū ſtan/
n tem quē diligebat / dicit mātri
o ſue: mulier / ecce fili⁹ tu⁹. De/
p inde dicit diſcipulo: Ecce ma
q ter tua. Et ex illa hoza acce/
r pit eā diſcipulus i ſuā. Po/
s ſtea ſciēs ieſus q̄uia oia ꝯſu/
t mata ſūt ut ꝯſūmaret̃ ſcriptu/
v x ra dicit: Sitio. Vas aūt po/
y ſitū erat aceto plenū. Illi er/
z a go ſpōgiā plenā aceto hiſo/
b po circumponētes obtulerūt
c ori ei⁹. Cūm ḡ accepiſſet ieſus
d acetū dixit: Cōnſūmatū eſt:

hec fecerūt / ſicut fuerat ꝓphetatū / licet neſcirēt. Poſt cru/cifixionē ⁊ veſtimētoꝝ diuiſionē factū ē qd ſequit̃. g ¶ Sta/bāt aūt iuxta crucē ieſu mat̃ ei⁹: q̄ ſemꝑ ſtetit: q: veri⁹ ceteris q̄ i ſe facta fuerāt agnouit. h ¶ Et ſoroz m̄ris ei⁹. Hec ē mat̃ iacobi quā determīat a patre ſubdēs: i ¶ Ma/ria cleophe: filia. ſ. Chryſ. Mulieres tūc cruci aſſiſtebant: et imbecilli⁹ gen⁹ virili⁹ tūc apparuit. Et maria magdale ne. k ¶ Cū vidiſſet ḡ ieſus matrē ⁊c̃. Ut ſic ꝯtinua ſm̄ Chryſ. Milites q̄dē h̄ faciebāt: Ipſe ṗo dū crucifigeretur: matrē diſcipulo cōmendat. Et hoc: Cū vidiſſet / oculo car/nis ⁊ intuitu pietatis: l ¶ Matrem / quā filialit̃ diligebat. m ¶ Et diſcipulū ſtantē quē diligebat. Glo. Pre cete/ris familiarius. Vel / Quem diligebat: more ſuo ſe occul/tat humiliter ſapiēs: ſi eni vellet gloriā / cauſam vtriqꝫ adieciſ ſet tanti amoris: Eteni credenda eſt magna q̄dā eſſe ⁊ mira/bilis. n ¶ Dicit m̄ri ſue: mulier ecce fili⁹ tuus. q. d. cō fide in eo vt i filio: ipſum tibi ꝓ me ꝓcuratorē ⁊ tutorē dimit/to: i quo ꝯſolat̃ m̄rem ⁊ honorat ipſum iohānem: q: dilecto dilectā / virgini virginē cōmēdauit. Chryſ. Per h̄ erudit nos vſqꝫ ad vltimā reſpirationē / omnē hr̄e diligētiā eoꝝ q̄ nos ge nuerūt. Itē Chryſ. Uide fili⁹ tu⁹. Pape de honore: quā/to diſcipulū honorauit honore. Quia eni ipſe abibat: de reli/quo matrem diſcipulo tradidit: ceu matrē exiſtentē in dolore ⁊ ꝓcurationē querere / decent̃ eā cōmittit ei q̄ diligebat̃. Et huic ait: Uide mat̃ tua. Hoc aūt dicebat copulās eos i amo/rē. o ¶ Deinde dicit diſcipulo: ecce mat̃ tua. q. d. ſer/ua eā ⁊ ꝓcura vt matrē ⁊ aſſide. Chryſ. Quare alia nō loquit̃ diſcip̄lo: neqꝫ ꝯſolat̃ eū de morte ſua lugētē: Rñdem⁹: Nō tp̄s erat tūc hmōi ṽboꝝ. ſ. ꝯſolatiōis. Preterea h̄ fuit ei ma/gna ꝯſolatio. Nō eni modicū erat honorari cū honore tali. ſ. cum matre aſſeſſiōis accipe mercedē p ¶ Et ex illa hoza accepit eā diſcipulus in ſuā: quaſi ſuā habēs matrem. Interlin. In ſuam / matrē. Chryſ. In ꝓpriam / vel in ſua q̄/ſi ꝑtāte ⁊ ꝓcuratiōe ⁊ cuſtodia vel cōmunione rerū ſuarū: tñ credit̃ nihil habuiſſe ꝓpriū: ſed cū eſſet beata virgo cū apoſto lis ſpecialē curā ei⁹ habebat. De h̄ dicit Aug⁹ ſuꝑ illū locū. Quid ē in ſua: Nōne iohānes de illis erat qui dixerāt: Ecce nos reliqm⁹ oia ⁊ ſecuti ſum⁹ te ⁊c̃. Mat. xix. d. Et Act. iiii. f. Nullus aliq̄d ſuū dicebat: An forte / q: ibidē dicit̃: Diſtri/buebat̃ vnicuiqꝫ ſicut cuiqꝫ opus erat: intelligēdū eſt diſtri/butū ſic fuiſſe diſcipulo qd opus erat: vt illic etiā beate marie tanqꝫ m̄ris ei⁹ portio poneret̃: Magiſqꝫ ſic debem⁹ accipere: q ¶ Accepit eā in ſua: vt ad ei⁹ curā quicq̄d eſſet ei neceſſa/riū ꝑtineret. Suſcepit ḡ eā in ſua: non ꝑdia que nulla propria poſſidebat: ſed officia que ꝓpria diſpēſatiōe curabat exequen da. Sed hic querit Chryſ. quare aliis mulierib⁹ q̄ aſtabant nihil dixit: Rñdem⁹. Docēs nos plus aliq̄d ꝑhere matrib⁹.

Sicut eni aduerſantes genitores circa ſpiritualia neqꝫ noſſe oportet: ita q̄ñ nihil impediūt oia decet eis ꝑhere ante alios q: genuerūt: q: decē milia ꝓ nob̄ ſuſtinuerūt verſuta. i. mala. Ita etiā ⁊ marcionis heretici obſtruit inuerecūdiā. Si eni ge nitus nō eſt ſm̄ carnē neqꝫ matrē habuit / cur tantā circa eam ſolam facit ꝓuidenti am: Aug⁹. Exēplo ſuo nos inſtruxit / vt a p̄ns filiis impenda tur cura parentibus tanqꝫ lignū illud in q̄ fixa erant mēbra mo rientis / etiā cathedra fuerit m̄gri docētis. Ex q̄ doctrina didi/cit paulus qd dic. i. Timoth. v. a. Si q̄s ſuoꝝ ⁊ maxime do/meſticoꝝ curā nō ha bet / fidē negat ⁊ eſt infideli deterioz. r ¶ Poſtea ſciēs ie/ſus: q: oia diſponit que ꝑ neſcientes agit. s ¶ Quia iam omnia conſum/mata ſūt: q̄ ꝑdicta erāt de eo: Preterit. ſ. qd ſequit̃. Aug⁹. Omnia / q̄ oportebat fieri anteqꝫ acciperet acetū ⁊ traderet ſpiritū. Chryſ. Omnia conſūmata vel cōpleta. ſ. q̄ñ nihil de ficit diſpenſationi. Vel / omnia / tormēta q̄ ad ei⁹ paſſionē ꝑti nebāt: q: oia mēbra flagellata erāt ꝑt̃ os ⁊ linguā. t ¶ Ut ꝯſūmaret̃ ſcriptura: ⁊ ei⁹ ſimilit̃ mēbroꝝ pena. v ¶ Di/cit / ſitio. Hoc dic̃ vt oſtēdat deſideriū nr̄e ſalutis. Itē Ut ꝯſūmaret̃ ſcriptura / que dicit: Et in ſiti mea potauerunt me aceto. In hoc aūt vt dicit Chryſ. oſtēdit mortē hanc no/uam eſſe: ſicut ꝑ oia conat̃ oſtēdere. Oſtendit̃ eni cū dicitur: Sciēs q: iā oia ꝯſūmata. Itē: vt ꝯſūmaret̃ ⁊c̃. q̄ in poteſtate ei⁹ erat mori / ⁊ q̄ nō pri⁹ veniret mors q̄ ipſe vole/bat. Volebat autē q̄ñ oia cōpleſſet: ideo dixit. J. x. d. Pote/ſtatē habeo ponēdi aīam meā. x ¶ Vas aūt poſitū erat ibi / aceto plenū. y ¶ Illi ḡ / milites vl̄ iudei / ſm̄ Chryſ. z ¶ Spōgiā plenā aceto: q: ꝑmo ſpōgiā infuderūt aceto. a ¶ hiſopo circūponentes. i. circumligantes arūdini. b ¶ Obtulerūt ori ei⁹: ꝑ arundinē. Aug⁹. In arundine factū ē vt in ſpongia talis pot⁹ ad crucis ſublimia leuaretur: vt alius dicit euāgeliſta: Matth. xxvii. f. Fuerūt q̄ dicerēt crucifixos citi⁹ mori / ſi acetū biberēt cū felle: et ideo milites ſecū portaſ/ſe / vt citi⁹ poſſent liberari a cuſtodia / ſi citius morerent̃ quos crucifixerāt. Et h̄ videt̃ inſinuare Chryſ. qui dicit: Spongiā deferētes acetū / ita eū potabāt ſicut condēnatis ſolet fieri: ita acetū offerētes / q: et hiſop⁹ ꝓpterea appoſit⁹ erat. Potuit eē vt aliq̄ dicūt q̄ vile vinū ſecū tulerāt ad bibēdū ⁊ ex calore q̄ſi acetū factū ē. Vñ ad notādū ei⁹ acredinē ali⁹ euāgeliſta dic̃: vi nū myrrhatū: Marc. xv. b. Ali⁹ / cū felle mixtū: Mat. xxvii. d. Beda dicit in Glo. q̄dam que ē ſuper Marcū. xv. Potuit eſſe vt ⁊ felle ⁊ myrrhata amariſſimū redderēt vinū. c ¶ Cū ergo accepiſſet ieſus acetū. i. cū guſtaſſet. Nō eni acce pit bibēdo / vt dic̃ Marc⁹: ſed accepit guſtādo / vt dic̃ hic. Et Mat. xxvii. d. Cū guſtaſſet noluit bibere. d ¶ Dixit ꝯſū/matū eſt. In q̄ oſtēdit̃ ei⁹ ꝑtās / ⁊ q̄ voluītarie moritur: q̄ ſic moriēs loquit̃: conſummatum eſt: quicq̄d. ſ. fieri oporte/bat anteqꝫ moreret̃. Vel Cōſūmatū eſt / qd ꝓphetia ꝑdixe rat i Ps. Dederūt i eſcā meā fel ⁊c̃. Vel Conſūmatū eſt / pctm̄ ſiue humane corruptiōis vitiū. i. ꝯſūptio. Vel Cōſū/matū eſt / vt vltra ñ ꝓcedat. Eſa. liii. d. Vere lāguores nr̄os ipſe tulit. Vel / Cōſūmatū eſt / tormētū: q: modo i oib⁹ mē bris erat tort⁹. Ps. Suꝑ dolorē vulneꝝ meoꝝ addiderūt: ace tū. ſ. Vl̄ Cōſūmatū eſt / teſtamētū: q: ſic̃ dr̄ Heb. ix. e. Te/ſtamētū in mortuis ꝯfirmatū ē ⁊c̃. Vel / Cōſūmatū eſt: q: liber ſcꝑture mō ꝑ miniat⁹ ē ſanguie chriſti. Nō eni dr̄ liber ꝑ fect⁹ donec rubricat⁹ ē ⁊ miniat⁹. Heb. ix. f. Ipſū libꝝ ⁊ po/pulū aſꝑſit ſāguie dicēſ: Hic ē ſāguiſ teſtamēti qd mādauit ⁊c̃.

Ar. ſua
Ar. tiam
F
Matth. 27. f.
Marci. 15. c.
Luc. 23. c.
Ps. 68.
Ps. 68.
Ps. 68.

G Et inclinato capite

¶ a ¶Et inclinato capite tradidit ſpiritū: q̄ iam nihil reſtabat quod ante mortē fieri oporteret. Et nota ꝙ dic: Tradidit ſpm̄. i. animā ipſemet depoſuit. Chryſ. i. ſeipſū exinaniuit: nō āgelis tradidit: In q̄ illud oſndit. Jo. x. d. Poteſtatē habeo ponēdi ⁊c. Inclinato capite: nō eni erat affixū: b ¶Tradidit ſpm̄ .i. emiſit. Vel/ Tradidit. i. patri cōmēdando emiſit. Sicut dicit Luc. xxiij. f. Pater in man⁹ tuas cōmendo ſpm̄ meū. Et nota ꝙ ſicut dic Chryſ. nos prius expiram⁹/ et poſtea caput decidit: ſ chriſtus p̄mo inclinauit caput ſua volūtate: poſt expirauit: oſtendens q̄m omniū erat dn̄s quę fiebāt. In h̄ aūt moralit̄ inſtruimur ad humilē obediētiā in aduerſis. Ideo dr̄: Inclinato capite. q.d. iclino caput: quia ꝓpter obediētiā morior. Phil. ij. a. Humiliauit ſemetipſū fact⁹ obediens vſq; ad mortē ⁊c. Heb. v. c. Didicit ex his quę paſſus ē obediētiā. Sicut dicit Bern̄. Didicit i corpe ex his q̄ paſſus ē in capite. Eſa. l. b. Dn̄s deus aperuit mihi aurē: ego aūt nō ꝯtradico ⁊c. Sic ḡ nos debem⁹ inclinato capite ad obediētiā promptā emittere ſpiritū. i. volūtatem ꝓpriam vel ſenſum ꝓpriū. Item Inclinato capite/ ad crucifixores/ ad peccōres: vt oſtēdat eis paratā indulgētiā. Jō dixit: vt dicit Luc. xxiij. e. Pater ignoſce illis: q̄ neſciūt q̄d faciūt. Eſa. liij. d. Pro trāſgreſſorib⁹ rogauit vt nō perirent. Itē Inclinato capite: vt oſtēdat ꝙ porrectas aures habet ⁊ inclinatas ad audiendum preces humilium. Vn̄ Pſ.
Pſ. 85. Inclina de⁹ aurē tuā mihi et exaudi me: q̄m inops et paup ſū ego. Itē. Inclinato capite/ ex parte mr̄is ſuę. q.d. p ipſā veniā petite: ipſa eſt oraculū miſericordię. Bern̄. Nihil boni nos habere voluit/ qd̄ p man⁹ marię nō trāſiret. Itē Inclinato capite: q̄ſi ſupponēs humerū ad portandū nos ⁊ onera nr̄a: ac ſi dicat: caput inclino: vt videatis me paratum ad onera vr̄a portāda: et ponatis ea ſup me. Oſee. xi. a. Ego q̄ſi nutricius ephraim in humeris meis portabā eos. Sequitur: c ¶Iudei ḡ q̄m paraſceue erat. i. feria ſexta i q̄ p̄parabātur neceſſaria ſabbato. d ¶Vt nō remanerent in cruce corpa. i. cadauera eoꝝ: e ¶Sabbato/ primo: ne deſedaret feſtū. f ¶Erat eni magn⁹ dies ille ſabbati: et quia ſabbatū/ ⁊ q̄ dies azymoꝝ. Qn̄cūq; eni in ſabbato ꝯcurrebat aliud feſtū/ dicebat magn⁹ dies ſabbati: p̄cipue cū ⁊ ipſū ſabbatum per ſe ſolēnius eſſet omni alio feſto et ſtrictius obſeruaretur. In omni enim alio feſto parabantur cibaria/ ſed nō in ſabbato. g ¶Rogauerūt pilatū vt frāgerent/ eius p̄cepto. h ¶Eoꝝ crura/ vt morerent cito. i ¶Et/ mortui tollerentur/ de ligno: ne pendentes vſq; in craſtinū vl' vſq; ad veſperū magnū diē ſui diuturni cruciat⁹ horrore fedarēt. Et p̄cipue preceptū erat Deut. xxi. d. Qn̄ peccauerit hō qd̄ morte plectendū eſt ⁊ adiudicat⁹ morti appenſus fuerit i patibulo/ nō p̄manebit cadauer eius i ligno. Chryſ. Qui camelū
Matth. 23. c. trāſglutiebant ⁊ culicem trāſcolabant/ audētes interficere innocentē/ de die feſto diligēter ratiocinant. Et vide q̄ȝ validū q̄d eſt veritas: per ea quę illi ſtudent aduerſus chriſtum/ per hec ꝓphetia impletur: q̄ alioꝝ crura fracta ſūt/ chriſti h̄o nō adhuc: ſicut fuerat ꝓphetatū. Vn̄ ſequit: k ¶Venerūt ḡ milites/ ⁊ p̄mi q̄dem fregerūt crura ⁊ alteri⁹ q̄ crucifixus ē cū eo: q̄ ambo adhuc viuebāt. l ¶Ad ieſū autē cū veniſſent vt viderēt eū iam mortuū nō fregerūt ei⁹ crura: ſed tn̄ vn⁹ militū lancea lat⁹ ei⁹/ dexterū aperuit. Chryſ. Quia mortuus erat/ ei⁹ crura nō fregerūt: ſed tn̄ placere volentes iudeis: aperuerūt eius coſtam lancea

Matth. 27. f. Marci. 15. d. Luc. 23. f.

a b et inclinato capite tradidit
c ſpiritum. Iudei ergo quoniā
d paraſceue erat/ vt nō remane
e rent in cruce corpora ſabba/
f to. Erat eni magnus dies il/
g le ſabbati/ rogauerunt pilatū
h vt frangerentur eorum crura
i k et tollerentur. Venerunt er/
go milites/ et primi quidē fre/
gerunt crura ⁊ alteri⁹ qui cru/
l cifixus eſt cum eo. Ad ieſum
autem cum veniſſent vt vide
rent eum iam mortuum/ non
fregerunt eius crura: ſed vn⁹
militum lancea latus ei⁹ ape/
m ruit: et ꝯtinuo exiuit ſanguis
n et aqua. Et qui vidit teſtimo/
o niū perhibuit et verum ē ei⁹
p teſtimoniū. Et ille ſcit quia
q vera dicit vt et vos credatis.
r s Facta ſunt enim hec ut ſcrip/
t tura impleretur: Os nō cō/
v minuetis ex eo. Et iterum alia
x ſcptura dicit: Videbūt i quē

etiā mortuo corpori cōuitiātes: O de nequā ⁊ ſcelerata mente. Sed ne tumultueris neq; triſteris dilecte: q̄ eni illi a pernitioſa agebāt mēte/ hec ꝓ veritate decertabāt: Eteni ex hoc ꝓphetia implebatur dicens: Zach. xij. c. Videbunt in quē confixerūt. Et nō ſolū hoc/ ſed ⁊ his qui decredituri erāt vt thome et ſimilib⁹ fiebat fidei demonſtratio. Preterea etiam myſterium ineffabile ſacramentoꝝ p̄ficiebatur. Sequit: m ¶Et ꝯtinuo exiuit ſanguis ⁊ aqua. Non eni inaniter hi ꝓuenerunt fontes: ſ quia ex his vtriſq; cōſtituta ē eccleſia: ſicut ſciunt qui eccleſię myſteria nouerūt chriſtiani. Per aquā quidem regenerati: per ſanguinē vero et carnē nutriti: principium illic ſuſcipiunt myſteria: vt cum acceſſeris horribili calici/ vt ab ipſa bibēs conſtanter accedas. Et nota ꝙ in hoc oſtendit ꝙ purus homo non erat per ſanguinis ⁊ aquę emanationē poſt mortem: Fuit eni miraculū et de ſanguine ⁊ de aqua: maxime quia fuit vera aqua/ non humor aquoſus. Vnde ne hoc incredibile videat/ euāgeliſta teſtat dicēs: n ¶Et q̄ vidit/ teſtimoniū perhibuit. q.d. nō ab alijs audiui/ ſ ipſe preſens vidi. o ¶Et verum eſt eius teſtimoniū: et pro vero habendum: quia de re ſcita. p ¶Et ille/ qui vidit: ſcit quia vera dicit. Et ad quid dicit: q ¶Vt et vos credatis. Non dicit ſciatis: ſcit ille q̄ vidit: credit ei q̄ non vidit. Chryſ. Non tam ꝓpter magnitudinē miraculi hoc ita enarrat euāgeliſta/ ſed vt exprimat magnitudinē cōuitij: et vt precludat ora hereticoꝝ/ et futura p̄ſciret myſteria/ et eum qui iacebat in eis oſtenderet theſaurum ⁊ vt oſtēdat completionem prophetarū. Unde ſubdit: r ¶Facta ſunt enim hec/ predicta/ de quibus teſtimoniū perhibeo. s ¶Vt ſcriptura impleret: quę dicit Exo. xij. g. t ¶Os non cōminuetis ex eo: id eſt ex agno. Hoc autē pertinet ad hoc qd̄ dixit: Nō fregerūt crura ei⁹. Chryſ. De eo qd̄ apud iudeos agno hoc dictum eſt: ſed ꝓpter veritatem typus precucurrit: propterea et moyſen i mediū duxit: Quia eni vbiq; ſe in medium ducens non videbat dignus fide: inducit moyſen dicens: quoniā nō hoc inaniter factum eſt: ſed ab antiquo preſcriptum ⁊ prefiguratum: et hoc facit vt credat. Vn̄: Vt et vos credatis ⁊c. et per meū teſtimoniū/ ⁊ per conuenientiam typi ad veritatē. Et nota ſicut dicit Chryſ. Quātum facit ſtudiū vt credatur qd̄ apparet exprobrabiliſſimū eſſe ⁊ verecundū: Etenim in mortuū conuitiari corpus militē multo deterius fuit q̄ȝ crucifigi: ſed tn̄ ⁊ hec ait dixi: ⁊ cū multo ſtudio teſtimoniū p̄hibui vt credatis. Null⁹ igit decredat neq; verecundans inſpiciat q̄ noſtra: q̄ eni maxime exprobrabiliſſima videntur eſſe: hec ſūt fundamēta honoꝝ noſtrorum. Exo. 12. h.
Et nota ꝙ Exo. xij. g. habetur: Nec os ei⁹ cōfringetis. Quęritur autē cōtra iudeos: quare dn̄s hoc eis preceperit: Dicitur enim ibidem: Sic aūt comedetis illum: renes veſtros accingetis/ ⁊ calciamēta habebitis i pedib⁹/ tenentes baculos i manibus ⁊ comedetis feſtinanter: ad innuendū ꝙ erāt in procinctu itineris. Sed conſtat ꝙ citius decoquit quando confracta ſunt oſſa: ergo niſi intelligeret ibi aliquid myſticū: potius debuit dicere ⁊ precipere vt confringerēt oſſa. v ¶Et iterū alia ſcriptura/ ꝓphetica dicit/ Zach. xij. c. x ¶Videbūt in quem trāſfixerūt. Hoc enim pertinet ad hoc qd̄ dixit: Lācea lat⁹ ei⁹ aperuit. Videbunt: quia poterant videre foramina lateris eius. Vel/ Videbunt/ in iudicio: quia i ea carne eſt venturus in qua crucifixus. Act. i. b. Quemadmodum vidiſtis eum aſcendentem in celum ⁊c. Mat. xxiiij. c

De cōſe. di. ... nō oportet ... ⁊ lice
De cōſe. ... cū marthe ... in quadam
Exo. 12. g. Numeri. 9. d.
Numeri. 9. d.

¶ Videbunt filium hoīs venientem in nubibus celi ⁊c. Sequiꝭ
a ¶ Poſt hec autem: id eſt poſt chriſti expirationē ⁊ late/
ris perforationē: audito ꝙ iam expiraſſet: b ¶ Rogauit pi
latū/ioſeph: et notificat iſtū nomīe primo: et poſt a loco: c
¶ Ab arimathia: que eſt ramatha/ciuitas helcane patris ſa
muelis. j. Regſ. j. a.
Et a fide vł diſcipli/
Matth.27.g. na: d ¶ Eo ꝙ eēt
Marci.15.d. diſcipulus ieſu.
Luc.23.g. Chryſ. Non vnus
de duodecim/ſed de
ſeptuaginta. e
¶ Occultuſ autem
propter metū iu/
deorum. Hoc eſt
J.3.a.et.7.g. qd dicit. J̃.xij.f. De
principib⁹ multi cre/
debant in eū: ſed ꝓ/
pter iudeos non con
fitebanꝭ. Et qd ro/
gauit: f ¶ Ut tolle
ret corpus ieſu:
id eſt vt tolli ꝑmitte/
ret pilat⁹ et ſepeliri.

a tranſfixerunt. Poſt hec autē
b c rogauit pilatū ioſeph ab ari/
d mathia/eo ꝙ eſſet diſcipulus
e ieſu/occultus autem propter
f metum iudeorum/vt tolleret
g corp⁹ ieſu/ Et permiſit pilat⁹.
h i Venit ergo et tulit corp⁹ ieſu.
l Venit autē et nicodemuſ qui
m venerat ad ieſum nocte ꝑmū:
n ferens mixturā myrrhe ⁊ alo/
o es/ quaſi libras centum. Ac/
p q ceperunt ergo corpus ieſu et
ligauerūt eū lintheis cum aro

Vel Tolleret/ ipſe ioſeph. ſ. vt tollere liceret. g ¶ Et ꝑ/
miſit pilatus: id eſt cōceſſit vt tolleret. Et ſicut dicit Mat
the⁹.xxvij.g. iuſſit reddi corp⁹. Sꝫ quō cōceſſit: Quia chriſto
vt innocenti cōdolebat: iudeis autē indignabaꝭ: et quia diues
erat ioſeph: vt dicꝭ Matthe⁹.xxvij.g. Et erat nobiliſ decurio
vt dicit Marc⁹.xv.d. h ¶ Venit ergo/ad crucē accepta li
centia a pilato: quia notus erat ei tanꝗ diues ⁊ nobilis ⁊ de/
curio. i. vn⁹ de ordine curie. Vel ſicut dicit Beda ſup Mar/
cum: officium curie adminiſtrans. i ¶ Et tulit: id eſt aſpor/
tauit de cruce ad monumentum/corpus ieſu. Sed quia
nō ſolus fuit in hꝭ: ſed ex ſocio principe phariſeoꝝ audacior fu
it: ideo ſubditur: l ¶ Venit autem ⁊ nicodem⁹/cū eo ad
crucē/nō ad pilatum: quia nō ita notus erat forte. Et defini/
nat de iſto quis ſit: princeps. ſ. iudeorum: m ¶ Qui vene/
rat ad ieſum nocte primum. Glo. Non quia nocte ſo/
lum venerit: ſed quia nocte primū venit. J̃.iij.a. In quo oſtē/
ditur iam audacior fact⁹ in diſcipulo: qui modo accedit ad eū
ſepeliendū. Et ad quid venerit ſubdit: vt inūgerēt ⁊ ſepelirēt:
Et hoc eſt qd dicitur. n ¶ Ferens mixturā myrrhe et
aloes: id eſt vnguentū confectum ex myrrha et aloe: per qd
patet ꝙ diues erat/ſicut ⁊ ioſeph ⁊ deuotus/a precioſitate. ſ.
vnguenti ⁊ ſepulture. Determinata autē materia vel precio/
ſitate materie/ ſubdit de quantitate. o ¶ Quaſi libras cē/
tum: id eſt circiter libras centum: parū plus vel minus. Iſta
autem amaritudine ſua vermes arcent a corporib⁹ mortuoꝝ.
Chryſ. Multum precioſum faciunt funerationē: adhuc eni
vt hominē nudum eum reputabant: et ferūt aromata que ma
xime apta ſunt corpus a corruptione ſeruare: eo ꝙ non erant
imaginati eius reſurrectionē/ multam tñ dilectionē demon/
ſtrabāt. Unde adhuc ſequitur: p ¶ Acceperūt ergo cor
pus ieſu/de cruce deponētes. q ¶ Et ligauerunt ipſū
corpus/lintheis cum aromatib⁹: quia et ipſa linthea for
te inunxerat/nō ſolū corpus. Marcſ.xv.d. dicitur: ꝙ ioſeph
mercatus ſyndonem deponēs eum inuoluit eum in ſyndone.
Et poteſt eſſe vtrunꝗ: qꝛ inuolutū ſyndone quā emerat io/
ſeph ligauerūt eum lintheis alijs que creditur attuliſſe nico/
demus. r ¶ Sicut mos eſt iudeis ſepelire. Chryſ. q. d.
non vt condemnatū ſepelierūt: ſed ſicut conſuetudo eſt iudeis
valde honorifice vt magnū quedā ⁊ mirabilē. Aug⁹. Nō fru
ſtra ait: ſicut mos ē iudeis ſepelire: ſed admonet i hmōi
officijs morem cuiuſꝗ gentis ſeruare. Determinata autem
vnctiōe ⁊ inuolutiōe/ determiat de loco ſepulchri. s ¶ Erat
autē in loco vbi crucifixus eſt/ chriſtus/ hortus: ⁊ in
horto monumentū nouū in quo nondū quiſꝗ po
ſitus fuerat. Aug⁹. Sicut i vtero marie nemo ante eum/ne
mo poſt illum conceptus eſt: ita in hoc monumēto nemo an/

te illum/ nemo poſt illum ſepult⁹ eſt. Chryſ. t ¶ Nouū in
quo ⁊c. Ne alteri⁹ reſurrectio facta puteꝭ vł dicaꝭ. v ¶ Ibi
ergo propꝭ paraſceuen iudeoꝝ. i. ꝓpter vicinitatē ſab/
bati ne veſperaſceret. x ¶ Quia iuxta erat monumen/
tum: id eſt ꝓpe locum paſſiōis vel prope ciuitatē. y ¶ Po

r matibus: ſicut mos eſt iudeis
s ſepelire. Erat autem in loco
vbi crucifixus eſt hortus: ⁊ in
t horto monumentū nouum in
quo nondū quiſꝗ poſitus fu/
v erat. Ibi ergo propter paraſ/
x ceuē iudeoꝝ/ quia iuxta erat
y monumētū/ poſuerūt ieſum.
z Na autem ¶ Ca. XX
a V ſabbati maria magda/
b lene venit mane cū ad
c huc tenebre eſſent ad monu/
d mentū: et vidit lapidē ſubla/

ſuerūt ieſu. Chryſ.
Quia breue erat te/
pus: nona enim erat
hora/cū moreretur
chriſtus: deinde ad
pilatum accedentib⁹
et corpus deponen/
tibus/decens eſt ve/
ſperā accedere: in q̄
fas nō erat operari:
et ideo ponūt in pro
ximū monumētum. A
Item vt diſcipuli fa Matth.28.a.
cile poſſent accedere Marci.16.a.
et inſpectoreſ eſſe eo Luc.24.a.
rum que futura erāt
in reſurrectiōe: et nō
ſolum ipſos/ſed etiā Al. reuolutū
inimicos qui aderāt
tūc teſtes ſepulture fore. Hac eni decauſa diſpēſatū eſt a deo
vt et lapis ſupponereꝭ ⁊ milites cuſtodirēt i teſtimoniū ſepul
ture. Hoc eni volebat cū dixit/non min⁹ ꝗ reſurrectionē: qꝛ
et ſine hoc reſurrectio nō crediꝭ. Item ideo ꝓpe ſepultus eſt:
vt falſus oſndereꝭ q̄ erat de furto ſermo: Matth. vlt. g. Quia
eni prope erat locus/non poterat defacili accedere fur: et ma/
xime militib⁹ cuſtodietib⁹. Sꝫ queriꝭ hic: quō nicodem⁹ et io/
ſeph ſoli ſepelierunt ieſum/et nullus alius ex duodecim/ neꝗ
petrus neꝗ iohannes. Si eni timebāt ⁊ illi iudeos: timebant
et iſti. Nā ⁊ de ioſeph diciꝭ hic ꝙ erat occult⁹ diſcipul⁹ ꝓpter
metū iudeoꝝ. Et ꝙ nicodem⁹ formidās eſſet: habeꝭ. J̃.iij.a.
acceſſit tñ: iohannes aūt q̄ preſens erat ⁊ vidēs eū expiraſſe
nihil tale ait: que igitur cauſa huius ē: Sol. Mihi videtur ꝙ
iſti diuites erāt ⁊ inſignes: qd patet ꝑ funerationē ⁊ ꝑ noticiā
et grām pilati quā habebāt ſaltē ioſeph. Vñ dī Marcſ.xv.
d. ꝙ audacter introiuit ad pilatū: Pilatū eni nō timuit: ſꝫ iu/
deos timuerūt: ſed tñ hoc auſi ſunt/et quia nobiles/et qꝛ for/
taſſis eſtimauerūt extinctū eſſe furorē iudeoꝝ in eius morte.
Legitur autē in euangelio nazareoꝝ ꝙ tūc fuit captuſ ioſeph
et poſitus in carcerē: vnde primo apparuit ei dñs poſt reſurre
ctionē in carcere. Nicodem⁹ vero fugit i villā gamalielis.
V Na autem ſabbati ⁊c. ¶ Expoſitio Capi. XX
In fine precedentis capituli actum eſt de ſepultura
dñici corporis/ꝑtermittens interea que facta ſunt in/
ter ſepulturam et mane reſurrectiōis: agit nūc de illis q̄ facta
ſunt in illo mane. z ¶ Una ſabbati: id eſt ꝑma die poſt ſab
batū. ſ. dñica. Vñ Matth. vlt. a. Prima ſabbati. a ¶ Ma
ria magdalene/que ardentior ceteris erat. b ¶ Venit
mane cum adhuc tenebre eſſent: id eſt ſummo dilucu/
lo/ſtatim. ſ. cum tempus operādi rediſſet c ¶ Ad monumē
tum/ dñicum. Chryſ. Que multū amauit/poſtꝗ trāſijt ſab
batum/quieſcere non ſuſtinuit: ſed venit diluculo profundo/a
loco ſepulchri volens aliquem inuenire mitigationē. d ¶ Et
vidit lapidem reuolutū/vel/ſublatum a monumen
to. Iā eni dñs reſurrexerat: ſꝫ ilacētib⁹ et lapide ⁊ ſignaculis
reſurrexerat. Sed qꝛ oportebat alios certificari de ei⁹ reſur/
rectione: ideo ⁊ aperitur monumentū: qd factum eſt ab ange/
lo qui reuoluit lapidē ab oſtio monumēti. De hora aūt ſue re
ſurrectiōis diuerſe ſūt opiniōes inter ſanctos. Quia dicꝭ Hie/
ro⁹ ꝙ ſurrexit in veſpere ſabbati: vt dicit Matheus. Et ex hꝭ
fuit inſtitutū in primitiua eccleſia ꝙ vigilarēt vſꝗ ad mediam
noctē in vigilia paſche: et tunc cantareꝭ miſſa: ſed ꝓpter fragili
tatē humanā cantaꝭ modo in vigilia paſche circa nonā de re/
ſurrectione. Amb. dicit ꝙ nō veſpaſcēte die: ſed noctis veſpe/
re dñs ſurrexit. Grec⁹ eni ſermo pro veſpe habet ſero. Sic ḡ
dñs nō veſptino tpe/ſed ſero. i. ꝓfunda nocte ſurrexit. Unde

a tum a monumento. Cūcurrit ergo ⁊ venit ad ſimonem petrum ⁊ ad alium diſcipulum quem diligebat ieſus/ et dicit
b eis: Tulerūt dn̄m de monumēto/ ⁊ neſcim⁹ vbi poſuerūt
c eum. Exijt ergo petrus et ille alius diſcipulus et venerunt
d ad monumentum. Currebāt
e f autem duo ſimul: et ille alius diſcipulus precucurrit citius
g petro: et venit primus ad mo
h numentum. Et cūm ſe incli
i naſſet vidit poſita lintheami
k l na nōn tn̄ introiuit. Venit ergo ſimon petrus ſequens eū et introiuit in monumentum.
m Et vidit lintheamina poſita
n et ſudarium qd̄ fuerat ſuper
o caput eius nōn cum lintheaminib⁹ poſitum/ ſed ſeparatim inuolutum in vnum locum.
p Tūnc ergo introiuit ⁊ ille diſcipulus qui venerat primus
q ad monumentum/ et vidit et
r s credidit. Nōndum enim ſcie
t bāt ſcripturam quia oportuit
v eū a mortuiſ reſurgere. Abie
x rūt ergo iterū diſcipuli ad ſemet
y z ipſos. Maria autē ſtabat ad
a monumentum foris plorans.

et mulieres ad monumētū potuerūt accedere cuſtodib⁹ qeſcētib⁹: et principes ſacerdotū dixerūt: q2 diſcipuli ei⁹ nocte venerūt. Et ꝓ hac opiniōe facit illud Judic. xvi. a. q ſanſon in typo reſurrectionis media nocte ſurgens tulit portas gaze. Aug⁹ aūt dicit dn̄m diluculo ſurrexiſſe: cui ꝯſentit auctoritas illa ſup Matthęū: quę dicit dn̄m q̄draginta horis fuiſſe mortuū: et totidē dieb⁹ ante aſcēſionē fuiſſe moratū in terra: q2 quatuor horis veſptinis paſceueſ ⁊ trigintaſex duarū noctiū et vni⁹ diei. ſ. ſabbati. Huic

Al. ſtamabat opinioni eccleſia aſſentire videt̄ q̄ matutinas laudes ꝓ dn̄i reſurrectione celebrat.

Ps. 56. Ps. 29. Et ꝑ ꝓphetā d2: Exurgā diluculo. Et alibi. Ad veſperū demorabit̄ flet⁹: ⁊ ad matutinū lęticia. De diuerſitate aūt aduēt⁹ mulierū ad monumētū/ quę videt̄ eſſe in euāgeliſtis: vn̄ et porphyri⁹ irridet eos: et de apparitionib⁹ ⁊ numero angelorum Glo. Aug. ſup Matthęum plene diffinit: Ibi reqre. a Cucurrit ergo ⁊ venit ad ſimonē petrū ⁊ ad aliū diſcipulū quē diligebat ieſus/ et dic̄ eis. Aug⁹. Cucurrit nūciare diſcipulis/ vt aut ſecū quererēt/ aut ſecū dolerēt. Chryſ.

B Vidēs lapidē eleuatū nō intrauit neq ꝑſpexit/ ſ ad diſcipulos cucurrit/ a multo amore: cū multa eni velocitate diſcere volebat qd̄ factū ē de corpe: Hoc eni ⁊ curſus oſtdit ⁊ ꝟba q̄ ſequunt̄. b Tulerūt dn̄m de monumento et neſcimus vbi poſuerūt eū. Aug⁹. In grecis codicib⁹ addit̄ meū/ ꝓpēſiore ſ. charitatis ⁊ famulat⁹ affectu. Chryſ. Vide q̄lit̄ nondū de reſurrectiōe nouerat aliqd manifeſtū: ſ putabat corp⁹ nō reſurrexiſſe ſ ſublatū: et vide q̄liter euāgeliſta nō ꝑuauit mulierē laudatione: neq verecūdū putat ab ea didiciſſe q̄ ꝑor etiā ꝑnoctauit ita vbiq venditū clarificat modū.

Hoc cogebat in ea vis amoris vel ꝯſternatio mētis: vt nō inuentū nō crederet niſi ſublatum.

C c Exijt ergo petr⁹ ⁊ ille ali⁹ diſcipul⁹ ⁊ venerūt ad monumētū. Greg⁹. Illi ꝑ ceteris cucurrerūt q̄ pre ceteris amauerūt: videlicet petr⁹ ⁊ iohānes. Quō autē venerūt: regreſſus narrat euāgeliſta: Currebāt aūt duo ſimul. e Et ꝓ ſed. f Ille ali⁹ diſcipul⁹ ꝑcucurrit citi⁹ petro: q2 iunior erat ⁊ ad currendū aptior. Sed ſi ꝑcucurrit/ quō ergo ſimul: Rn̄dem⁹ d Simul/ in ꝑncipio curſus. Vel/ Simul. i. vſq cucurrit. Vel/ Simul. i. ſimili affectu/ et ſi nō pari greſſu. g Et venit ꝑmus ad monumētū. Myſteriū hui⁹ patet in Glo. h Et cū ſe inclinaſſet/ vt videret qd̄ erat i monumento: i Vidit poſita lintheamina/ ibi: et forte ſic vidit vt nō diſcerneret lintheamina a ſudario: ſ a lōge albū quid ibi ꝑcepit. k Nō tn̄ introiuit: licet ꝑor veniſſet/ intrare nō preſumpſit: ſ ſimonē expectauit. l Venit ergo ſimō petr⁹ ſequēs eū ⁊ introiuit i monumētū: vnde ⁊ diligēti⁹ ea vidit ⁊ cognouit q̄ a longe iohānes viderat. Vn̄ ſequit̄: m Et vidit lintheamina poſita/ qb⁹ fuerat inuolutū corp⁹ dn̄icū. n Et ſudariū qd̄ fuerat ſup caput ei⁹: quo. ſ. facies et caput fuerāt inuoluta: ſicut modo dicit̄ ſudariū pānus q ponit̄ ſup mortuū a capite vſq ad pedes. o Nō cū lintheaminib⁹/ alijs/ poſitū/ ſed ſeparatim inuolutū i vnū locū. Hęc aūt oia erāt reſurrectionis ſignū. ſ. q ibi remāſerāt lintheamina et diſtincte et q̄ cū diligētia eſſent ſepata. Si eni quidā corp⁹ furati eſſent/ nō h feciſſent vt corp⁹ denudarēt neq ſudariū leuarēt ⁊ inuoluerēt ⁊ ponerēt in vnū locū ſeorſū: ſed ſimplicit̄ ſic corp⁹ inueniſſent/ ſic aſportaſſent. Propt

hoc et prędixit euāgeliſta/ q cū myrrha ſepult⁹ ē multa quę plūbo nō min⁹ ꝯglutinat corpi lintheamina: vt cū audieris qm̄ ſudaria iacebāt ſingularit̄/ nō deciplaris ab his q̄ dicunt eum furto ſublatū: nō eni ita inſenſat⁹ eſſet q̄ furaret̄/ vt circa rem ſupfluā tātū ꝯſumeret ſtudiū. Cur eni ſudaria dimitteret: q̄lit aūt milites latuiſſet h faciēs: Eteni multum tp̄s oporteret ꝯſumere i ſepando/ ⁊ ſic tardātes manifeſti facti eſſent cuſtodibus. Cur aūt ⁊ lintheamia ſeorſū iacēt: ⁊ ſudariū ſeorſū inuolutū ⁊ plicatū: Vt diſcas qm̄ nō h factū eſt a latronib⁹ q̄ ea quę ex feſtinatiōe relinquūt nō plicāt neq cū diligētia reponūt. Sequit̄: p Tūc ergo itroiuit ⁊ ille diſcipul⁹ q̄ venerat ꝑm⁹ ad monumētū: et vidit aperte et diſtincte qd̄ ꝑus viderat a lōge ⁊ indiſtincte. Chryſ. Vide ꝙ intimidus ē euāgeliſta: diligētiā eni inueſtigatiōis petro teſtatur: ipſe eni ꝑueniēs petrū et vidēs lintheamina iacētia/ nihil plus ꝑſcrutat̄: petrus vero q̄ feruid⁹ erat intrās monumētū oia inſpexit diligent̄/ et plus vidit: et tūc iohānes per ꝯſideratione petri cōſolatus eſt: poſt illū eni intrans funebria vidit iacētia et diuiſa ſicut ⁊ petr⁹ viderat. Et ſicut dic̄ Chryſ. Tūc ambo per illa ſigna conſolati ſunt de reſurrectione. Et hoc qd̄ ſequit̄: q Et vidit ⁊ credidit/ reſurrexiſſe nō ſublatum furto/ ꝓpter lintheamina relicta ⁊ ſepatim ordinata: quod non feciſſent fures. Credidit dico tūc ꝑmo: Nondū eni ſciebant ⁊c̄. Qd̄ aūt ſequit̄: s Abierūt ergo ad ſemetipſos: expone. i. ad ſua hoſpitia credentes eum reſurrexiſſe: et ideo non ꝑſtiterūt quęrētes quaſi ſublatum/ ſ abierūt credentes: nondū tn̄ certi ſed ſtupefacti. Aug⁹ aliter exponit. q Et vidit/ lintheamina ⁊ ſepulchrum vacuū a corpore dn̄ico. r Et credidit/ non reſurrexiſſe ſed ſublatū eſſe/ vt mulier dixerat. Et vn̄ hoc: s Nōdū eni ſciebāt ſcripturam/ hanc. ſ. t Quia oportuit eum a mortuis reſurgere. Sed nonne eis prędixerat dominus reſurrectionem/ Matth. xx. c. Et die tertia reſurget: Rn̄demus. Licet aperte a dn̄o audiſſent: tamē propter conſuetudinem audiendi ab ipſo parabolas/ non intelligebāt de morte ⁊ reſurrectione: preterea etiā rudes erāt. v Abierūt ergo: quaſi deſperati cum crederent ſublatū. x Ad ſemetipſos: id eſt ad ſuos ſocios: vel ad locum vbi habitabāt. y Maria aūt ſtabat: id ē ꝑſiſtebat. z Ad monumentū foris: id eſt ad oſtium. ſ. monumenti: vel extra ſepta horti. a Plorans/ eius mortem ⁊ ſublationē. Sed quid eſt q iſta ſtetit ⁊ alij receſſerunt ⁊ abierunt ad ſua: Rn̄dem⁹ ſm̄ Aug. Viris recedētib⁹ infirmiorem ſexum fortior figebat affect⁹: ⁊ oculi qui dn̄m quęſierāt ⁊ nō inuenerāt lachrymis iam vacabant/ amplius dolentes q fuerat ablat⁹ de monumento q̄ q fuerat occiſus in ligno: quoniā magiſtri tanti cuius vita eis ſubtracta fuerat nec memoriā videbant. Glo. vel nec memoria remanebat: et iſte dolor ibi eam retinebat. Aug⁹. Huius mulieris mentē maior vis amoris accenderat: quę a monumento dn̄i diſcipulis recedentib⁹ nō recedebat. Chryſ. ſic ſoluit. Hęc diuti⁹ ſtetit plorās: magis enim cōpaſſibile ē quodāmodo muliebre gen⁹ ⁊ ad ꝯpitiationē aptius. Illi ꝯſiderātes lintheamina abierūt/ credētes reſurrectionem et ſtupefacti: hęc autē a ſudarijs non intellexit reſurrectionē: ideo plorans ſtetit. Illi q̄dē ꝯſolationē habuerūt in lintheaminib⁹ ſic inuentis: illa autē non h intelligēs ſtetit/ vt ſaltem aliquā mitigationē hēret i viſiōe monumēti. Vn̄ ſequitur

Dum ergo fleret

F a Dum ergo fleret/ quaſi ſublatum: b Inclinauit ſe ꝛ proſpexit in monumentū. Sed quare hoc/ cū iam ſciret ibi nō eſſe? Hoc enim nūciauerat diſcipulis. s. eodem. e. Tulerunt dn̄m meū ꝛc. et propter hoc etiam plorabat/ qꝛ ſublatū credebat. Reſpondemꝰ. Artabat eam dolor/ ꝛ amor: ſicut dicit Augꝰ: qꝛ nimis dolet nec ſuis ocl'is/ nec ocl'is† aliorum credēdū putat: vel potius diuino inſtinctu hoc factū ē: vt. ſ. videret āgelos: proſpexit enim et vidit. Uel ſm Gregꝫ. fecit ſm conſuetudinem humanā: qꝛ licet non inueniat res ybi eſſe credebat: tn̄ pluries ibi q̄rit. Uel ſm Chryſ. magnū videbatur ei ad mitigationem doloris ſtare ad monumentū: ſed vt plus requieſceret/ inclinat ſe volens videre interius locum vbi corpus latuit. Unde et ꝓpter hoc tantū ſtudium aſſidendi monumēto/ mercedem nō paruam accepit: qḋ enī non viderunt diſcipuli/ hoc vidit mulier prima. Unde ſequitur: c Et vidit duos angelos in albis ſedētes: vnum ad caput ꝛ vnū ad pedes/ vbi poſitū fuerat corpꝰ ieſu. Conueniēt apparent in albis/ qui nūciaturi erāt gaudium reſurrectionis. Chryſ. Schema alacritate multa plenū erat ꝛ gratia: quia enī non erat ita excelſa mens mulieris/ vt a ſudarijs intelligeret reſurrectionē ſic̄ petrus: fit ei aliq̄d plus: et videt angelos in alacri ſchemate: vt ipſa interim reſpiret: et mitiget a paſſione triſticię. Sꝫ nihil tn̄ adhuc dicūt de reſurrectiōe/ ſed primo eam per ſchema p̄clarū ꝛ vocem cōpaſſibilem conſolant. Unde ſequit: d Dicunt ei illi: mulier q̄d ploras? Lachrymabili interrogatione eam ꝯſolantes: et per hoc intrātes paulatim in ſermonē de reſurrectione interrogando ꝛ etiam aſſidēdo iuxta ſepulchrū/ oſtendebāt qḋ ſciuerāt qḋ factū erat: Propterea neq̄ ſimul ſedēt/ ſed diſtātes a ſe inuicē. Qꝛ enī mulier nō auſa eſſet prior eos interrogare: iō ꝛ p̄claro ſchemate ꝛ gratioſo ꝛ pia interrogatiōe ꝛ modo ſeſſionis ducūt eam in allocutionē. Sedebāt em̄ ꝛ nō ſtabāt: vt notaret q̄ aliq̄d ſciebāt de chriſto qui reſidebāt. Itē ſedebāt ſepati: vnus ad pedes/ alius ad caput: vt notaret q̄ quaſi cōpatientes aſtabāt nō inſidiātes. Itē ex pia interrogatiōe dāt fiduciā rn̄dēdi. Dicūt enī: e Mulier q̄d. i. cur/ ploras? Qḋ exponit ſm Augꝰ. ſic: Mulier q̄ nōdū credit adhuc mulier eſt: adhuc corꝑi ſexus appellatiōe ſignat. f Quid ploras: q̄ſi/ noli plorare: prohibēt lachrymas quodāmodo nūciātes gaudiū. At illa putās interrogare neſciētes/ ꝓdit cauſam lachrymaꝝ. g Quia tulerūt dn̄m meū ꝛ neſcio vbi poſuerūt eū. Chryſ. tn̄ vult q̄ credēs eos aliq̄d ſcire de dn̄o ſuo/ rn̄dit ita. Augꝰ. Dn̄m vocat corpꝰ dn̄i ſui exanime: a toto partem ſignificās: ſicut ipſum dei filiū ieſū chriſtū confitemur crucifixū et ſepultum/ cū⁹ eius tm̄ ſepulta ſit caro. h Et neſcimꝰ/ nec ego nec diſcipuli vt putabat/ et forte ita erat. Tn̄ Augꝰ habet/ neſcio. Chryſ. ſo. Non noui vbi poſuerūt eū. Augꝰ. Hęc erat maior cauſa doloris: qꝛ neſciebat quo iret ad ꝯſolandū dolorē. Et nota q̄ nō noīat ſ dicit: Tulerunt dn̄m meum. Et loquit more amantiū: qui ſic loquunt ac ſi omnes ſciāt ꝛ diligāt illud qḋ ipſi diligūt. Item nota in hoc qḋ dicit: Et neſcio vbi poſuerūt eū: expmit q̄ necdū reſurrectionē nouit: quę ſublatione et poſitionē imaginat: vt dicit Chryſ. i Hęc cū dixiſſet: vel hęc dicēs: conuerſa ē retrorſum. Chryſ. Quę cōſequentia ē ad illos loquēs/ nec quicq̄ audiēs ab eis/ adhuc cōuertit retrorſū? Rn̄demꝰ. Mihi videt q̄ hęc ea dicēte ſilent apparēs chriſtus poſt eā/ obſtupefecit angelos: ꝛ illi ꝯſiderātes dn̄atorem et ſchemate ꝛ inſpectione ꝛ motu aſſurrectiōis/ inſinuauerunt q̄m dn̄m viderunt: et ħ mulierē vertit ſiue verti fecit retrorſum ad intuendū. Sed angelis quidem ita apparuit vt eū noſcerēt ex venerabili ſchemate: mulieri vero non ita/ vt non eam ex prima ſtupefaceret viſiōe: ſed in viliori ꝛ cōmuni ſchemate alioꝝ hominū: vnde ꝛ putat hortulanū. Et hoc eſt qḋ dicit: k Et vidit ieſum ſtantē ꝛ nō ſciebat qꝛ ieſus eſt/ ſed hortulanus. l Dicit ei ieſus: vel redarguēs eā/ vt dicit quędā Interlin. Uel interrogans cauſam doloris vt augeatur deſideriū: Mulier q̄d ploras. Uel ſm Chryſ. ideo interrogat/ vt innuat ſe ſcire quē et cur plorat/ ꝛ quē q̄rat: et vt in rn̄ſionē eam inducat. Unde duo dicit: Quid ploras: quē q̄ris. q. d. ploras pro aliquo ꝑdito quē quęris? Hoc ꝛ mulier itelligēs/ nō noīando ieſū quęrit: ſed vt ſciente eo q̄ interrogabat: de quo interrogat ait: Si tu ſuſtuliſti eū dicito mihi ꝛc. Ul' ſm Augꝰ. m Mulier/ q̄ſi adhuc fragilis. n Quid ploras. Arguēdo eā alloquit. q. d. non lachrymas nudas ſed fidem exigo: bonę lachrymę ſi ieſum agnoſcas. o Quē q̄ris: nō q̄ dubitet quē reqrat: ſed illa quē quęrat ignorat: non enī quęrit chriſtum/ ſed quē putat raptū. p Illa exiſtimās quia hortulanꝰ eſt. Augꝰ. Non penitꝰ falſo: qꝛ in eius mente fidem ſeminabat. q Dicit ei: dn̄e ſi tu ſuſtuliſti eū ꝛc. Augꝰ. Nemo calumniet q̄ hortulanū vocat dn̄m/ et ieſum magiſtrū. i. eodē. Hoc enī dicebat honorādo hoīem a quo beneficiū poſtulabat: nec ſic dicit eū dn̄m ſicut illum quē quęrit ſublatū: Tulerūt inquit dn̄m meū. Ieſum ꝓo agnoſcēs/ vocat magiſtrū: quia recoḡit eum a quo diſcernere humana ꝛ diuina diſcebat. r Si tu ſuſtuliſti eū. Glo. Nō dicit quē: qꝛ hoc ī animo gerere ſolet vis amoris/ vt quē ſemꝑ cogitat nullū aliū ignorare credat. Chryſ. Qḋ ex interrogatiōe eiꝰ cōceperat/ q̄ aliquid ſciret de eo: ideo eū nō noīat. Et ē ſenſus: Si tu ſuſtuliſti eum: dicito mihi vbi poſuiſti eū ꝛ ego eū tollā/ vel leuabo. i. ſi ꝓpter timorē iudęoꝝ leuaſti eum hinc/ dic mihi: ꝛ ego eū accipiā audacter. In quo oſtendit multa deuotio ꝛ ꝯſeruantia dilectionis/ et ſi adhuc non habeat fidem reſurrectiōis. Propterea et qḋ ei deerat/ dn̄s adijcit noīatione eius ꝛ voce ſua in cognitionē ſui eam inducēs. Unde ſequitur s Dicit ei ieſus: maria. Poſtq̄ cōmuni noīe eā vocauit/ cum dixit: Mulier: et non eſt agnitus/ vocat ex noīe: ac ſi dicat/ recognoſce eū a quo cognoſceris. Et nota q̄ ſicut dicit Chryſ. prius ꝛ viſu ꝛ voce occultauerat ſe mulieri: ſicut ꝛ iudęis q̄n volebat pręſens ꝛ loquēs ſe occultabat. Uñ. s. xviij. a. quādo dixit: Quem quęritis: nec viſum nec vocē agnouerunt donec voluit. Hic autem quādo dixit: Maria/ voce et ſi non viſu ſe oſtendit/ q̄ſi tangens eam ꝛ increpans vel exprobrans/ q̄ tam vilia de eo qui viuebat imaginabatur. ſ. q̄ furto eſſet ſublatus. t Conuerſa illa/ ad vocē: dicit ei/ rabboni. Chryſ. non viſus fuit ſed vocis recognitio. v Qḋ dicitur. i. interꝑtatur/ magiſter. Uerbum eſt euangeliſtę/ verbū hebręū exponētis per verbū gręcum: quia ſcripſit in gręco: ſed tranſlator latinus/ poſuit verbum latinū/ magiſter. Sed quęritur: quare dicitur/ cōuerſa: cū ad eū loqueretur prius mulier ꝛ ipſe ad eam? Reſpondemꝰ ſm Augꝰ. Prius corpore cōuerſa/ putauit qḋ nō erat. ſ. hortulanū: nūc cōuerſa corde/ qḋ erat agnouit. ſ. magiſtrū. Sed Chryſ. ſoluit litteraliter ſic. Mihi videt cū dixiſſet mulier/ dic mihi vbi poſuiſti eum/ cōuerſam eam ad angelos vt interrogantē quid ſtupefacti ſunt: deinde chriſtum vocantē eam/ cōuertiſſe eam ad ſeipſum ab illis: et per vocem manifeſtum ſeipſum feciſſe. Si vero dixerit quis: vnde hoc manifeſtū eſt quoniam angeli ſtupefacti ſūt/ et propterea cōuerſa ē mulier? Et ipſe dicat vnde

a
b Dū ergo fleret/ iclināuit ſe et proſpexit in monumētum:
c Et vidit dūos angelos in albis ſedētes/ vnum ad caput et vnum ad pedes: vbi poſitum erat corpus ieſu.
d Dicūnt
e
f ei illi: Mūlier qūid ploras?
g Dicit eis: Qūia tulerūt dn̄m meum ꝛ† nēſcio vbi poſuerūt
h
i eum. Hēc cum dixiſſet/ cōn
k uerſa eſt retrorſum: ēt vidit ieſū ſtantē/ ꝛ nō ſciebat qꝛ ieſus
l
m ē. Dic ēi ieſus: Mūlier qūid
n
o ploras? Quē quęris? Illā exi
p ſtimans qꝛ hortulanꝰ ē/ dicit
q
r ēi: Dn̄e ſi tu ſūſtuliſti eū/ dicito mihi vbi poſuiſti eū: et ego
s eum tollam. Dicit ēi ieſus:
t Maria. Cōuērſa illa dicit ei:
v Rabboni/ qḋ dicit magiſter.

Al. duorum

Al. neſcimus

B

manifeſtum eſt

manifeſtū ē ꝙ tetigit eū ⁊ prociderit. Sed ſicut hoc manifeſtū eſt a dicendo / ne me tāgas: ita et illud a dicēdo / quoniā ꝯuerſa eſt. Et ſicut ꝑ hoc qđ dicit: Noli me tangere / intelligim⁹ ꝙ ꝓcidit ⁊ voluit tangere ieſum: ita ⁊ per hoc qđ dicit: Cōuerſa / intelligim⁹ ꝙ prius ſe verterat ad angelos ſtupefactos. Unde ſequit: a Dicit ei ieſus: noli me tangere. Glo. Hinc intelligit ꝙ pedes eius tangere voluit. Et ſubdit cauſā ꝓhibitionis. c Nondū eni aſcēdi ad patrē meū. Sed que cauſa ē hec? Ergo nō erat tangibilis ante aſcenſionē / ſed poſt? Oꝛ ridiculū ē dicere / ꝙ ſtans in terra nō tangatur / ⁊ ſedens ī celo tangatur. Item nōne diſcipuli palpauerūt eū: Luc. vlt. f. Palpate et videte. Et thomas intulit digitum ī locū vulnerū. ī. eodem. g. Sed ⁊ ipſe mulieres acceſſerūt ⁊ tenuerūt pedes eius: vt dicit Matth. xxviij. b. Quid eſt qđ dicit hic? Reſpondem⁹ ſm Aug. Ut per tactum intelligat fides: tactus eñ maximā habet certitudinem / nec decipit. Tāgere ergo eſt credere. Eſt ergo ſenſus: b Noli me tangere: id eſt noli in me ſic credere queādmodū adhuc ſapis. Et quō? c Nōdum eñ aſcēdi ad patrē meum / i corde tuo: id eſt nōdum me equalē patri meo credidiſti. Uel / b Noli me tangere: id eſt non es in tali ſtatu vt poſſis tangere ꝑ certam fidei cognitionem: ideo repello te a tactu corporis: qꝛ non tangis tactu mentis. c Nōdum eni aſcēdi ad patrē meum: id eſt ad patris equalitatē ī corde tuo. ſ. Hoc nō mutatur. Aut myſteriū volens exprimere ita dixit: b Noli me tāgere ⁊c. vt in illa femina figuraret eccleſia de gentibus: que in chriſtum non credidit niſi cum aſcendiſſet ad patrem. Uel ſicut dicit Chryſ. quidam ſic intelligunt: Noli me tangere ⁊c. Procidere ⁊ tāgere pedes / aliquid petentis eſt. Petebat ergo mulier gratiam ſpiritualē et donū promiſſum: de quo dixerat apoſtolis: Ego rogabo patrem: et aliū paracletum dabit vobis. ſ. xiiij. b. Sed quia non erat mittendus vſq; poſt aſcenſionem: ideo reſpondit dñs ei: Noli me tangere: id eſt procidendo ad pedes hoc donū modo petere: c Nondum eni aſcendi ad patrē meū. q. d. nondum eſt tempus complēde promiſſionis. Sed hanc expoſitionem non multum approbat Chryſ. et quia non aderat cū diſcipulis quando dñs eis promiſit paracletum. ſ. xiiij. b. et quia nondū erat tam excelſe mentis mulier vt talia cogitaret: Unde ſic exponit. Mihi videt ꝙ ſic procidebat mulier petēs et volens adhuc eſſe cum eo ſicut ⁊ ante mortem / nec cogitabat quid magnū adhuc de eo. ſ. ꝙ eſſet deus et patri equalis: etſi crederet per reſurrectionē meliorem eum eſſe factum ſm carnem. Ab hac deniq; eam auertens intelligētia: vt cū multa formidine ei loquat ⁊ reuerēti⁹ ei attēdat / dicit: b Noli me tangere: id eſt non accedas ad me vt prius: nō enim ī eiſdem eſt res / neq; ſimiliter debeo vobiſcū eſſe ⁊ conuerſari. c Nōdum eni aſcēdi ad patrē meum. q. d. etſi nōdū aſcenderim / tñ illuc propero ⁊ vado. Eū autem qui illuc vadit ⁊ non vltra cum hoibus debet conuerſari / non oportet eū eadem videre que et prius. Et quoniam hoc eſt. ſ. ꝙ vult ad patrem aſcendere / manifeſtetur per id qđ deinceps dicitur. d Uade autē ad fratres meos ⁊ dic eis: aſcēdo ⁊c. Et nimirū non debebat abire confeſtim / ſed poſt quadraginta dies: qualit igitur hait? Quia erigere vult mulieris mentē et ſuadere quoniā ad celos abijt. Et nota ꝙ dicit: Uade ad fratres meos: nature. ſ. ꝯformitate: familiari dilectiōe: hereditatis comparticipatiōe. Ecce verbum pietatis ⁊ miſericordie. Hoc eſt qđ dicit per Pſ. Narrabo nomē tuū fratribus meis. Roma. viij. c. Heredes quidem dei ⁊c. Bern. Uerbū fiducie eſt / ꝙ reſurrectio non ſaltem diſcipulis ſed fratrib⁹ nūciatur. e Aſcēdo ad patrē: id eſt faciam vt credant me equalem patri eſſe. Uel / Aſcēdo: id eſt aſcēdam cito inquā /

E

Luc. 24. f.

Pſ. 21.

a Dicit ei ieſus: Noli me tāge-
b re: Nondum enim aſcēdi ad
c
d patrem meum. Uade autem
ad fratres meos / et dic eis: Aſ-
e cēndo ad patrem meū et pa-
f
g trem veſtrum: deum meum et
h
i
k deum veſtrum. Uenit maria
magdalene annuncians diſ-
l cipulis: quia vidi dñm / ⁊ hec
m dixit mihi. Cūm ergo ſero eſ-
n ſet die illo vnā ſabbatoꝝ et fo
o res eſſent clauſe ubi erāt diſci
p
q puli ꝯgregati ꝓpt metum iu-
r deoꝝ / venit ieſus et ſtetit ī me
s
t dio / et dixit eis: Pax vobis.

tum homo. f Ad patrem / in celum ſub potioꝛib⁹ bonis patris. Et loquitur de preſenti / vt erigat ad fidem mentē mulieris. Ad patrē meum / natura. g Et patrē veſtrum gratia. h Deū meū: quia ⁊ ego homo. i Et deū veſtrum: quia vos ab erroꝛe liberauit. Aug⁹. Nō dicit cōmuniter noſtrū / ſed meum ⁊ veſtrū: quia differēter. Deū meum / ſub quo ⁊ ego homo ſū: deum veſtrum / int quos et ipſum mediatoꝛ ſum. j. Timoth. ij. b. Gal. iij. c. Chryſ. Quia dixit: dic fratrib⁹ meis: ne ex hoc parilitatē imaginentur: differētiam oſtēdit cum dicit: patrem meū et patrē veſtrum: deū meū et deum veſtrū. Ideo eni ſingularit dicit patrē meū / et ſm hominē: quia debebat ſedere ī throno paterno: illi ſeo aſtare. Si eni ſm carnem frater eſt / ſed honoꝛe multū differt. k Uenit maria magdalene annūcians diſcipulis: ſicut preceptum eſt ei: l Quia vidi dñm: et hec dixit mihi / predicta que ꝑ me vobis mandauit. Chryſ. Ecce ꝗ̄ bonū eſt acceſſio ⁊ immoratio. Iſta eni meruit ex imoratione diſcipulis prima annūciare. Annūciauit autē et viſum: quia. ſ. vidi dñm: et verba / quia / hec dixit mihi: que ſufficiētia erāt eos cōſolari. Et qꝛ hec audientes diſcipuli poſſēt aut decredere mulieri aut credētes dolere: ꝙ viſu ſuo non fuerūt digni / ⁊ maxime cum eis promiſiſſet ꝙ eis in galilea appareret: ne igitur hec recolentes anxiarentur: ideo neq; vnū diē dimiſit pertranſire quin appareret eis. ſ. ſero. Unde ſequitur: m Cum ḡ ſero eſſet die illo / quo reſurrexit. n Una ſabbatoꝝ: id eſt vna inter dies ſabbatoꝝ: id eſt ſolenniū: quia tunc erant dies azymoꝝ. o Et fores eſſent clauſe / domus. ſ. p Ubi: id eſt in qua: q Erant diſcipuli congregati propt metum iudeoꝝ: vt ex oſtiorum clauſione ⁊ plurium ꝯgregatione ſolatiū haberēt contra metū. r Uenit ieſus / hoc ipſo die reſurrectiōis. s Et ſtetit ī medio diſcipuloꝝ ⁊ dicit eis: pax vobis: intrās ianuis clauſis. In quo oſtendit ꝙ corpus habebat gloꝛificatū: qđ tranſire poterit per corpus non gloꝛificatū. Et qꝛ habebat alias dotes corpoꝛis: ad quas innuēdū / cōpletoꝛiū habet quattuoꝛ pſalmos. Et nūc dimittis / quattuoꝛ verſus. Et Luc. vj. f. ponuntur quattuoꝛ que reſpondent quattuoꝛ dotibus ad menſurā bonā ⁊c. Et Sap. iij. b. Fulgebunt iuſti ⁊c. Aug⁹. Moli corpoꝛis vbi diuinitas erat / oſtia clauſa nō obſtiterūt. Ille quippe non oſtijs apertis intrare potuit: quo naſcente virginitas matris inuiolata permāſit. Et nota ꝙ quinquies apparuit dñs illo die reſurrectionis. Primo marie magdalene flenti ad monumentū: qđ habitum eſt. ſ. eodē. Secūdo duabus mulierib⁹ dum irent nunciare apoſtolis: De quo Matth. vlt. b. Tertio ſimoni petro. Quarto duobus diſcipulis euntibus in emaus: Et de his duabus apparitionibus habetur Luc. vlt. Quinto ipſis diſcipulis congregatis in ſero: de quo hic dicitur: Cum ſero eſſet die illo ⁊c. Sed quare vſq; in veſpere diſtulit? Reſpondemus ſm Chryſ. vt omnes inueniret: in die eni cōgregatos ſimul non inueniſſet. Itē per hoc in deſideriū eos induxit et ex dilatione et ex timoꝛe: maxime cum hoc accenderet eoꝛum deſiderium ꝙ iam eum a lintheaminib⁹ ⁊ a verbis mulierum ſciebant eum reſuſcitatum. Item quia in veſpere decens eſt magis eos timere: ideo et tunc conſolat videre eum ſitientes et timidos exiſtentes. Sed qualit non putauerūt phantaſma eſſe: Ianuis eñ clauſis intrauit ⁊ repente? Reſpondem⁹. Ex verbis mulieris erant iā preparati: Mulier eni multā fidem in eis operata ē. Preterea: manſuetū ⁊ mitem viſum eis oſtendit: et quia etiā multi erant / non ſunt ita ſtupefacti. Ex voce etiā pia et nota firmauit mentem eoꝝ fluctuantē / dicens: t Pax vobis: hoc ē / ne tumultuemini nec turbemini / ego ſū qui vobis pacem promiſi. Unde et verbi rememoꝛat qđ ante crucem eis dixerat: Pacē meā

In die reſurre-
ctionis dñs qn-
quies appar…

dixerat: Pacem meam dimitto vobis. S. xiiij. d. Et iter. xvj. g. In me pacem / in mundo tribulationē habebitis. a Et cū hoc dixiſſet oſtēdit eis man⁹ ⁊ latus / ne putarent eſſe phantaſma: Non ſolū auditum ſed etiā viſum certificat. Aug⁹. Ad dubitantiū corda ſanāda / vulnerū ſunt ſeruata veſtigia. Et expone b Man⁹ ⁊ latus. i. cicatrices in manib⁹ et latere. Et ſic dic alius euāgeliſta / etiā per tactū vult eos pbare. Luc. xxiiij. f. Palpate ⁊ videte q: ſpūs carnē ⁊ oſſa nō habet. c Gauiſi ſunt ergo diſci-
Matth. 18. c. puli viſo dño: et cognito p voce ⁊ viſum q dñs ē: In q implet facto qd pdixerat verbo. S. xvj. e. Iterū aūt videbo vos ⁊ gaudebit cor veſtrū ⁊c. Hec ergo oīa ad fidē eos inducebāt certiſſimā. Sz q: hoīes erant ⁊ iudeos timebāt / adhuc confirmat eos. Unde ſequit: d Dicit ḡ eis iterū: pax vobis. Aug⁹. Iteratio / ↄfirmatio eſt. Ipſe quippe dat per pphetā pmiſſam pacē ſup pacē: Eſa. xxvij. b. Unde nota q dñs dicit bis: Pax vobis / ad ſignificandū pacē pectoris in pſenti: et pacē eternitatis in futuro. Et ideo etiam epiſcopus bis in miſſa dicit: Pax vobis. Et quādo primo dicit / vertit ſe ad populū: q: pax pectoris epoꝝ i miniſterio quādoq nobis datur: quādo aūt ſecundo dicit / nō vertit ſe ad populū: ad innuendū q dñi eſt et non ſui dare pacem eternitatis. Chryſ. ponit duas rationes q̄re dicit / Pax vobiſ. Prima eſt: q: prelium implacabile habebāt ad iudeos: ideo nō ſemel ſed bis inducit h: Pax vobis: aduerſante prelio / dās ↄſolationē. Et quia h primū poſt reſurrectionē dicit verbū diſcipulis: ideo ⁊ paulus vbiq fere ait: Gratia vobis ⁊ pax. Mulierib⁹ autē gaudiū euangelizat chriſtus: Matth. vlt. b. Auete: quia in triſticijs genus muliebre illd erat: ⁊ q: hāc ſuſcepit pmū maledictionē: Gen. iij. c. In triſticia paries ⁊c. Alternatim igit viris quidē ppt pliū pacē: mulierib⁹ vo ppt triſticiā gaudiū euāgelizat. e Sic miſit me paṫ ⁊ ego mitto vos. Poſtq letificauit eos p pacis pnūciationē ⁊ ſecurauit / dicit eis ad qd mittendi ſūt. Sic miſit me. i. ad id ad qd miſit me / ad paſſiōes / f Pater / q me amat: ideo ↄfidite. q. d. ea charitate vos mitto ad mala q pater miſit me. Matth. x. b. Ecce ego mitto vos ſicut oues in medio lupoꝝ. Uel / Sicut miſit me paṫ / me hominē. g Et ego mitto vos. i. ille me miſit / ⁊ ego mitto voſ: ⁊ ad idē. ſ. ad predicandum. Chryſ. Hic eleuat eoꝝ animos ⁊ oſtendit eos dignos fide: qui opus filio cōmiſſū debeāt ⁊ ipſi ſuſcipere. Itē in h qd dicit: Sicut miſit me paṫ: et tunc dat fiduciā. q. d. ſicut miſſus a patre omia ſupaui: ita ⁊ vos miſſi a me. Et loquiṫ cū auctoritate: Et ego mitto vos. Et quia miſſi ad pdicandū indigēt ſpiritu ad ſoluendū vel ligandum: ideo ſubdiṫ: h Hec cū dixiſſet / inſufflauit / in eoſ / oſtēdēs h ſigno q ſicut flatus erat ab eo: ita ⁊ ſpūſanct⁹ q dabaṫ in flatu: qd eſt ↄtra grecos: qui dicunt q ſpūſanct⁹ nō eſt a filio. k Et dicit eis: qd oſtenderat ſigno exprimēs verbo: l Accipite ſpm̄ſctm̄. Chryſ. Nō adhuc depcatio fit ad
S. 14. b. patrē: vt prius: Et ego rogabo patrē ⁊c. ſed auctoritate dat eiſ ↄtutē. i Inſufflauit em̄ ⁊ dixit: accipite ſpm̄ſctm̄ quoꝝ remiſeritiſ ⁊c. Sicut eni aliqs rex pncipes mittens dat eis ptātem et mittere in carcerem et dimittere: ita ⁊ hic. Sz quid ē qd dicit: Accipite ſpiritūſanctū: ergo dedit ſpiritū ante aſcenſionem: Cōtra. S. xvj. b. Niſi ego abiero paracletus nō veniet. Rn̄dem⁹ ſm Chryſ. Quidam aiunt: Quoniam nūc quidem nō ſpiritū dedit / ſed aptos eos ad ſuſceptionē p inſufflationē ↄſtruxit: ſi eni angelū videns daniel exceſſū mentiſ paſſus ē: Daniel. x. qui ineffabilē illā grām ſuſcipientes in die pentecoſtes / non vtiq paſſi eſſent niſi prius ↄſtru-

a Et cūm hoc dixiſſet / oſtendit
b c eis mānus ⁊ lat⁹. Gauiſi ſunt
ergo diſcipuli viſo domino.
d Dixit ērgo eis iterum: Pax
e f vobis. Sicūt miſit me pāter
g h ēt ego mitto voſ. Hec cūm di
i k xiſſet / inſufflauit ēt dicit eis:
l Accipitē ſpiritumſanctum:
m Quorum remiſeritis peccata
n o rēmittuntur eis: ēt quorum re
p q tinueritis rētenta ſunt. Thō
r mas autē vnūs ex duodecim
s t qūi dicitur didym⁹ nōn erat
cum eis quando venit ieſus.
v Dixērūt ergo ei alij diſcipu
li: Uidimus dñm. Ille autē
dixit eiſ: Niſi videro in mani
bus eius fixuram clauorum:
x ēt mittā digitum meū in locū
y clauoꝝ: ēt mittā manū meā in

xiſſet ⁊ fortificaſſet: propterea non dixit: accipite ſpm̄ſctm̄ ſed accipite ſpm̄. Et ſm h non ē hic de textu ſanctū. Et poſtea dicit Chryſ. Nequaq tn̄ peccabit q dicit diſcipulos nūc ſuſcepiſſe ptātem quandā ſpūalem et gratiā / ſed nō vt mortuos ſuſcitent ⁊ virtutes faciāt: ſed vt dimittāt peccata: diuerſa eni ſūt chariſmata ſpūſancti: Ideo induxit m Quoꝝ remiſeritiſ pctā ⁊c. per hoc oſtendēs ad qd eis ſpūs dabaṫ pri⁹: poſt aſcenſionē autē eis dictū eſt: Accipietis virtutē ſupuenientis ſpūſancti in vos ⁊ eritis mihi teſtes: Act. j. a. Teſtes autē p ſigna fiebant: vnde ibi determinaṫ ſpēs illi⁹ dationis. Sed adhuc queriṫ: Nōne h datū erat iam aplis in petro: Matth. xvj. c. Qdcūq ligaueriſ ſup terrā ⁊c. Rn̄dem⁹. Poteſt dici q ibi fuit pmiſſio ſiue pdictio hui⁹: vel h illi⁹ eſt ↄfirmatio. Sed tn̄ adhuc videṫ h ↄtrariū ei qd diciṫ Eſa. xliij. d. Ego ſum / ego ſū q deleo iniqtates tuas ppṫ me. Ibi Inṫliñ. Propṫ me tm̄. Nō ergo apoſtoli remittebāt pctā. Item Oſee. xiij. c. Perditio tua iſrael / tm̄ ex me auxilium tuū. Sed Glo. hic ſoluit ſic. Quoꝝ remiſeritiſ pctā. i. quos dignos remiſſiōe iudicaueritis: duab⁹ videlicet clauib⁹. i. poteſtatis ⁊ diſcretiōis. n Remittunṫ eis. Tūc eni dñs approbat remiſſionē. o Et quoꝝ retinueritiſ. i. nō remiſeritis vel p vos vl̄ p ſucceſſores. p Retēta ſūt. i. remiſſa nō ſūt. Et nota q ex h qdā errauerūt / dicētes: neminē poſſe ſoluere vl̄ ligare niſi habeat ſpiritūſanctū / q auctore h faciat: ⁊ hoc volūt habere ex ordine vboꝝ. Ad qd dicim⁹ / q et ante reſurrectionē dedit eiſ dñs eandē ptātē ſine inſufflatione: nec tūc legitur etiā dediſſe eis ſpiritum: Matth. xvj. hic aūt eam cōfirmauit. Preterea bn̄ ↄcedo q qui nō habet ſpiritūſanctū / nō poteſt remittere pctā. i. qui nō habet ſpūſancti donū. ſ. ordinis et iuriſdictiōis qd eſt a ſpūſctō. Ul ſicut dicit Aug⁹. Quia ſola charitas que p ſpiritūſanctū diffundiṫ in cordib⁹ nrīs participum ſuoꝝ peccata dimittit: eoꝝ autē qui nō ſunt eius participes / tenet. Id poſtq dixit: Accipite ſpiritūſanctū / ↄtinue de pctōꝝ remiſſiōe ac detentiōe ſubiecit. Sequiṫ: q Thomas aūt vn⁹ ex duodecim. Sed quō erāt duodecim cū iudas iā ſuſpēdiſſet ſe: Matth. xxvij. a. Et Act. j. c. Suſpenſus crepuit medi⁹. Rn̄dem⁹: r Un⁹ ex duodecim / q fuerāt: vel / ll / duodecim referṫ ad numerū predeſtinatiōis: q: in numero duodenario pdeſtinati erāt apli. Ul / Un⁹ ex duodecim / erat: licet nō eſſet tot: ſicut aliquis diciṫ eſſe de duodecim parib⁹ francie: licet nō ſint oēs qt debēt eſſe. s Qui diciṫ didym⁹. Nomē cōpetit qlitati mētis. Di dydim⁹. i. gemin⁹ / q: dubi⁹: diciṫ thomaſ. i. abyſſus / quia dubitādo profundi⁹ nouit ⁊ firmi⁹ ſtetit. t Nō erat cū eis qn̄ venit ieſus: in die. ſ. reſurrectiōis in ſero. Chryſ. Sed qualiṫ iſte deerat: Forte poſt diſperſionē et fugā: de qua diciṫ Zach. xiij. d. Percute paſtorem ⁊c. nōdum redierat. Greg⁹. Nō caſu / ſed diuina diſpoſitiōe defuit thomas ⁊ audita nō credidit. Unde palpandū ſe ei dñs tribuit: quia ei⁹ dubitatione ⁊ facta ſibi pbatione nulli relinquiṫ iam dubitare. v Dixerunt ergo ei alij diſcipuli: vidim⁹ dñm: ille aūt dixit eiſ: niſi videro i manib⁹ ei⁹ fixurā clauoꝝ. i. ſigna ſiue cicatrices vulnerum / vt probem viſu. Et nō ſolum hoc: ſed etiam tactu. Un̄ ſubdit / x Et mittā digitū meū in locū clauoꝝ: et in manib⁹. ſ. y Et mittā manū meā in lat⁹ ei⁹ nō credā. Chryſ. Sic ſimpliciṫ ⁊ cito credere facilitatis ⁊ leuitatis ē. Eccl. xix. a. Qui cito credit leuis corde ē: ita vltra modū circūſcrutari ⁊ multū iueſtigare groſſiſſime mētiſ. Propter hoc ⁊ thomas accuſaṫ: quoniā apoſtolis dicētib⁹: Uidimus dñm / nō credidit: non tn̄ illis decredens quātū rem putans impoſſibilem

tans impoſſibilem

¶ tãs impoſſibilẽ eſſe.ſ.reſurrectionẽ: Nõ eni dixit/qm̃ nõ cre/
do vobis/ſ niſi videro ñ credo. a ¶Et poſt dies octo ite
rũ erãt diſcipli ei⁹ int⁹ ⁊ thomas cũ eis/venit ieſus
ianuis clauſis: vt ꝑus. b ¶Et ſtetit i medio ⁊c̃. Chryſ.
Cũ videret decredẽtẽ diſcipulũ/ excogita dñatoris clemẽtiã:
qualiť ⁊ pro vna aĩa oſtẽdit ſeipſũ vulnera habentẽ/⁊ accedit
vt ſaluet vnũ et nimirũ aliis groſſiorẽ: qꝛ eni groſſiſſim⁹ fuit:
idcirco eam q̃ p ſenſum groſſiſſimũ querebat fidẽ: ⁊ neq; ocu
lis credebat: nõ eni dixit tm̃/ niſi videro: ſed niſi rimat⁹ fuero
ne q̃litercũq; phantaſia eſſet qđ videbatur. Sed q̃re non ſta/
tim apparet/ſ poſt dies octo: Rñdem⁹: vt p illos dies a diſci
pulis audiẽs/i ampli⁹ accẽdať deſideriũ: et interim p v̾ba eoꝝ
pręparet ad credẽdũ. Sꝫ vñ ſciuerat q̄ coſta eius apta ei fue/
rat: A diſcipulis id audierat. Qualiť igiť h̃ credidit/ reſurrec/
tionẽ aũt nõ: Quĩ h̃ multũ iopinabile ⁊ mirabile erat. c Et
dixit: pax vobis. In p̃ma viſitatiõe in die reſurrectiõis
dixit bis/pax vob: h̃ aũt ſemel: Quare h̃: Qꝛ p illã viſitationẽ
ſignificať viſitatio p̃
ſens p grãm in q̃ dat
pacẽ pectoris et p/
mittit pacẽ ęternitatꝭ
⁊ p̃guſtare facit: hęc
autẽ apparitio ſigni/
ficat apparitionẽ vel
G viſitationẽ quę erit
i octaua reſurrectio/
nis: i q̃ nõ erit diſtin/
ctio inť pacẽ ⁊ pacẽ:
qꝛ vna pax erit tm̃
i ſolutiõe. d ¶De/
inde dič thomę:
infer digitũ tuũ
huc. Obtulit p̃ pacẽ oĩb⁹: ſ infirmo ſpecialiť loquiť/ vt indu/
cat ſanitatẽ. Chryſ. Vide q̃liť nõ expectat a thoma ꝑus ro/
gari/nec audire q̃d tale q̃le aliis dixerat: ñ credã niſi videro: ſ
p̃occupat eũ/oſtẽdẽs p h̃: qm̃ ⁊ cũ h̃ loquebať ad diſcipulos
ipſe aderat: eteni verbis viſus ẽ eiſdẽ. Dič eni. e ¶Infer di
gitũ tuũ huc/vt cognoſcas p tactũ. f ¶Et vide manus
meas.i.etiã ꝯſidera p viſũ. Vel Vide.i. tange. Viſus enim
p q̃libet ſenſu ſumiť. g ¶Et affer manũ tuam.i. applica.
h ¶Et mitte i lat⁹ meũ. In replicatiõe iſtoꝝ q̃ dixerat tho/
mas/ ꝯfũdit eũ ⁊ oñdit ſe ea audiſſe. In h̃ qđ ſequiť/arguit eũ
valde increpatiue. i ¶Et noli eẽ incredul⁹ ſed fidelis.
Chryſ. Vides qm̃ infidelitatꝭ fuit ambiguitas: ſ h̃ anteq; ſpi
ritũſctm̃ recepiſſet. Et nota q̄ dicit Chryſ. Dignũ eſt inq̃t h̃
q̃rere q̃liť corp⁹ icorruptibile typoſ oñdebat clauoꝝ/⁊ tãgibi
le erat mortali manu. Sꝫ ne tumultuerꝭ: ꝯdeſcẽſiõis eni erat:
qđ eni ita ſubtile ⁊ leue erat vt clauſis intraret ianuis a groſſi/
tie oĩm erutũ erat: ſ vt crederet reſurrectio/ hęc oſtẽduntur a
chriſto.ſ. et vt diſcãt qm̃ ipſe erat q̃ crucifix⁹ erat/⁊ ñ ali⁹ pro
ſurrexit: propterea reſurgit habẽs ſigna crucꝭ/ ⁊ comedit: p/
pter hoc ⁊ apli h̃ ſignũ reſurrectiõis vbiq; reuoluũt dicẽtes:
Qui comedim⁹ ⁊ bibim⁹ cũ eo: Actꝭ.x.f. Sič igiť i pcellis am
bulantẽ ante crucẽ/nõ dicim⁹ alteri⁹ naturę corp⁹ illud. Mat.
xiiij.c. ſed noſtrę: ita poſt reſurrectionẽ cũ vidẽtes typos cla/
uoꝝ habẽtẽ/non dicem⁹ id corruptibile eſſe de reliq̃. Propť
diſcipulũ eni hęc mõſtrabat vt crederet: de q̃ ſubdiť: k ¶Re/
ſpondit thomas ⁊ dixit ei: dñs me⁹/inquãtũ homo. l
¶Et de⁹ me⁹/tu es.ſ. Et ꝯfiteť nõ ſolũ humanitatẽ: ſ ⁊ deita
tẽ quã credidit p reſurrectionẽ. m ¶Dič ei ieſus: qꝛ vidi/
ſti me thoma credidiſti. Aug⁹. Vidiſti. Nõ ait: q̃ tetigi/
ſti/ſ vidiſti: qꝛ viſus ẽ quodãmodo generalis ſenſus q̃ de aliis
q̃ttuor dici ſolet. Vel forſitã nõ fuit auſus tãgere: ſ aſpiciẽdo
tm̃ etiã tãgẽdo credidit. Chryſ. Nõ p p̃mũ tm̃ icrepat⁹ ẽ tho
mas: ſed ⁊ p hoc eni cum reſpiraſſet/certiorat⁹ dicit ei chriſt⁹:
n ¶Quia vidiſti me credidiſti: beati qui non vide/
runt ⁊ crediderũt. Hoc eni eſt fidei/ea q̃ nõ videnť ſuſci/
pere. Eſt eni fides ſperãdarũ ſubſtantia rerũ redargutio non
viſarũ: Heb.xj.a. Hic aũt nõ ſolũ btificauit diſcipulos: ſed
eos q̃ poſt illos credũt. Et nimiꝝ diſcipli viderũt et credide/

a lat⁹ ei⁹ nõ credã. Et pôſt dies
octo iterũ erãt diſcipli ei⁹ int⁹
et thomas cũ eis: Venit ieſus
b ianuis clauſis: ẽt ſtetit in me/
c d dio/ ẽt dixit: Pax vobis. Dẽ
e inde dicit thomę: Infer di/
f gitũ tuũ huc ẽt vide man⁹ me/
g h as ẽt affer manũ tuã ẽt mitte i
i lat⁹ meũ: ẽt noli eſſe incredul⁹
k ſ fidelis. Rñdit thõmas ⁊ di
xit ei: dñs me⁹ ẽt deus meus.
m n Dicit ẽi ieſus: Quia vidiſti
o me credidiſti: bẽati q̃ nõ vide
p rũt ⁊ crediderũt. Multa q̃dẽ
et alia ſigna fecit ieſus i ꝯſpe/
ctu diſcipuloꝝ ſuoꝝ q̃ nõ ſũt
q ſcp̃ta i libro h̃. Hęc ãut ſcp̃ta
r s ſũt vt crẽdatꝭ qꝛ iẽſus ẽ chri/
t ſtus fili⁹ dei: ẽt vt ẽredentes
v vitã habeatis in nõie ei⁹.

runt: ſed nihil tale petierũt: ſed a ſudariis ſtatim eũ qui de re/
ſurrectiõe ſuſceperũt ſermonẽ/⁊ anteq; corp⁹ ꝯſideraret/ fidẽ
oſtenderũt omnẽ. Cũ igiť dixerit qs: vellem ſm tp̃a illa eſſe
⁊ videre chriſtũ mirificantẽ: excogitet qm̃ beati q̃ nõ viderit
⁊ crediderit. Sꝫ q̃riť de h̃/ o ¶Bea/
ti q̃ nõ viderũt ⁊ crediderũt: Ex
h̃ videť q̄ difficili⁹ eſt nõ videre ⁊ cre/
dere: et ideo dicit beati. Sed ꝯtrũ vide
tur. Jo.xvj.b. Niſi ego abiero paracle/
tus non veniet ad vos. Ibi Interlin.
Quia nõ ſũt idonei ſpm̃ accipe niſi eũ
ſm carnẽ deſiſtãt noſſe. Itẽ ibidẽ alia
Glo. Paraclet⁹ nõ veniet/vt.ſ.me ſpi
ritualiť noſcatꝭ. Difficili⁹ ḡ erat eis ſpi
ritualiť noſſe.i.credere/eo q̄ eum vide
bãt: ⁊ ita videť pcedere h̃ a ſupiori ad inferi⁹ affirmãdo. Sol.
Facili⁹ fuit thomę credere/qꝛ vidit eũ/et ante paſſionẽ/⁊ mõ
vidit ⁊ palpauit. Fa
cilius inquã quantũ
ad hoc q̄ crederet
eũ reſurrexiſſe: ⁊ per
reſurrectionẽ crede/
ret ei⁹ deitatẽ. Ad il/ J.11.g.
lud qđ dicitur: Niſi
ego abiero ⁊c̃. dicẽ/
dũ q̄ aliq̃ articuli ſũt
de reb⁹ inuiſibilib⁹:
vt q̄ de⁹ vn⁹ ⁊ trin⁹:
q̄ ęqlis pr̃i: q̄ eiuſ/
dem ſubſtãtię ⁊ hu/
iuſmodi: et ad h̃ pręſ/ Ar. fumi
ſentia ei⁹ corpalis et
ꝯuerſatio mortal' ipediebãt/ne illa crederẽt de ipſo. Sequiť
p ¶Multa q̃dẽ ⁊ alia ſigna feč ieſus i ꝯſpectu diſci/
puloꝝ ſuoꝝ q̃ nõ ſũt ſcripta i libro hoc. q.d. hęc ⁊ alia
fecit. Chryſ. Quia pauciora aliis euãgeliſtꝭ narrauit ſigna h̃
euãgeliſta: ideo dič/ q̄ neq; reliq̃ oẽs oĩa dixerũt: ſ q̃ ſufficiẽ/
tia ſũt ad attrahẽdũ ad fidẽ audientes: Vñ ſubdit. q ¶Hęc
aũt ſcripta ſũt vt credatꝭ. q.d. ſufficiẽtia ſũt ad fidẽ. Sꝫ
q̃re nõ oĩa ſcripſerũt: Propť multitudinẽ: qꝛ ſič dř. J. xxj.g.
Nec tot⁹ mũd⁹ cape potuiſſet. Propterea h̃ excogitauerũt
euãgeliſtę: qm̃ qui non credit his q̃ dicta ſũt: neq; plurib⁹ at/
tenderet: qui vero hęc ſuſcipit ſufficiũt ei: nec aliq̃ alio indige
bit i fidei rationẽ. Mihi autẽ videť q̄ h̃ ſpecialiť loquiť de ſi/
gnis poſt reſurrectionẽ: ideo dič: In conſpectu diſcipu/
loꝝ ſuoꝝ. Sicut eni ante reſurrectionẽ multa fecit vt credãt
qm̃ fili⁹ dei ẽ: ita ⁊ poſt reſurrectionẽ vt credãt qm̃ reſurrexit:
ppterea addidit: In ꝯſpectu diſcipłoꝝ ſuoꝝ: qꝛ cũ ſolis
eis apparuit poſt reſurrectionẽ ſicut eis p̃dixerat: Jo. xiiij.c.
Adhuc modicũ ⁊ mũd⁹ iã nõ videt me: voſ aũt videbitꝭ me.
Sꝫ qꝛ licet corã diſciplis facta ſĩt: ſ nõ ppť diſcipulos tm̃: iõ
ſubdiť: Hęc aũt ſcripta ſũt. q.d. facta ſũt corã diſciplis:
ſed ſcripta ſũt p vob. r ¶Ut credatis/ vos oẽs. Cõmuniť
eni loquiť ad eos. s ¶Quia ieſus ẽ chriſt⁹ fili⁹ dei/meſ/
ſias.ſ. in lege pmiſſus/ et p miracula dei fili⁹ pbatus. Et põt
hic tangi intentio hui⁹ operis ſpecialiť/⁊ generaliť oĩm alioꝝ
libroꝝ ſacrę ſcripturę. t ¶Et vt credẽtes vitam habea/
tis/ ęternam. Hic eſt finis vltim⁹. v ¶In nomine eius.
Chryſ. Hoc eſt per eũ. Ipſe eni eſt vita. Jo. xiiij.a. Et ſalus.
Unde Actꝭ. iiij.b. Non eſt aliud nomen ſub cęlo in quo opor
teat nos ſaluos fieri. Sed quare interſerit hoc in hoc loco cũ
videať ptinere ad finẽ libri: Rñdem⁹/ſicut dicit Chryſ. Lo/
quiť hic de ſignis ſpecialiť quę fecit poſt reſurrectionẽ coram
diſcipulis: et quia plura eoꝝ fecit intermedio tp̃e p̃dictę appa
ritiõis quę facta eſt corã diſcipulis prima die reſurrectionis
et octaua et ſequentis quę facta eſt ad mare tyberiadis: ideo
iſtud interſerit dicẽs: Multa q̃dẽ ⁊c̃. q.d. ego p̃termitto
mlta quę interim facta ſunt/⁊ ad aliam vado apparitionẽ quę
facta ẽ ad mare tyberiadis. Scđm Aug. ſoluiť myſteriũ. Et
patet in Gloſa.

Qui nõ viderit. Aug⁹. Cõmẽdat fi/
dem gẽtiũ: ſ p certi
tudine ⁊ p fidei gen
tiũ velocitate dič fa/
ctũ qđ erat futurũ.
Pſ. Popul⁹ quem Pſ.17.
nõ cognoui ſeruiuit
mihi.

¶ Poſtea manifeſtauit

a Poſtea ma/ Ca. XXI
nifeſtauit ſe iterum ie/
b ſus ad mare tyberiadiſ.
c Manifeſtauit aūt ſic: Erāt ſi/
mul ſimon petrꝰ ⁊ thomas q̄
d dr̄ didymꝰ ⁊ nathanael q̄ erat
e a chana galilee / ⁊ filij zebe/
f dei/ ⁊ alij ex diſcipul' eiꝰ duo.
g Dic ēis ſimō petrꝰ: Vado pi
ſcari. Dicūt ei: Venimꝰ ⁊ noſ
h tecū. Et exierūt ⁊ aſcēderūt i
i nauim: ⁊ illa nocte nihil pren/
k diderūt. Māne aūt iam fac/
l to/ ſtetit ieſus in litore: nō tñ
cognouerūt diſcipuli q̄ ieſus
m eſt. Dicit ḡ ēis ieſus: Pueri:
n nūquid pulmētariū habetis?
o p Rñderūt ei: Non. Dicit ēis:
Mittite i dexterā nauigij re/
q te/ et iuenietis. Miſerūt ergo:
r ⁊ iam non valebāt illud tra/

G Poſtea manifeſtauit ſe ⁊c. Expoſitio Capl. XXI Sup' narrauit euangeliſta apparitionē factā in p̄ma die reſurrectionis ⁊ eā que i octaua: Hic narrat aliā apparitionē factā in die alia a p̄dict': ſed quota die/ nō eſt certū. Preterea alie apparitiões facte ſūt in hieruſalē: iſta autē iuxta mare tyberiadis i galilea. Itē po/
A res facte ſūt oibꝰ ꝯgregati ⁊ intꝰ: iſta facta nō oibꝰ/ ſed pluribꝰ poſitis ad opꝰ. ſ. ad piſcationē. Dicit ḡ. a Poſt hec/ vel poſtea manifeſtauit ſe iterū. i. alias diſcipulis. Chryſ. Quid eſt h: manifeſtauit ſe? Ex hoc manifeſtū/ qm̄ nō videbat̄ neq̄ ꝯdeſcenderet: q2 incorruptibile erat corpꝰ ⁊ inuiolabile: diſcipulis adhuc exiſtentibꝰ in timore ſicut et priꝰ. b Ad mare tyberiadis/ vel/ in mari. i. eis exiſtētibꝰ i mari ⁊ piſcātibꝰ. Chryſ. Videſ qm̄ nō ꝯtinue cū ipſis/ icedit vt antea. Apparuit eni in veſpera ⁊ auolauit: dein/
Luc. 5. a. de rurſus poſt octo dies/ et rurſus auola/ uit: deinde poſt hoc in mari vt dicit hic.
B Dicit aūt mare q̄uis ſit aq̄ dulcis more hebreoꝝ: q̄ omnē ꝯgregationē aq̄rū vocant mare. Dicit tyberiadis/ a ciuitate tyberiade q̄ ſita ē iuxta lacum. Dicit mare galilee/ a regiōe adiacēte. Dr̄ geneſareth a natura laci: quia ex ſe generat auras. Chryſ. Cuiꝰ grā/ et loci in q̄ apparuit meminit euāgeliſta? Vt diſcas qm̄ iā magnam partē timoris eoꝝ abſtulerat/ vt auderēt exire de domo/ et extra adeant: nō eni vltra i domo ꝯcluſi erāt vt p̄us: ſed i galileā iuerāt vnde erant/ periculū declinantes iudaicum: qd̄ adhuc erat timoris ⁊ cautele. c Manifeſtauit autē ſic: erant ſimul ſimon petrꝰ ⁊ thomas qui dicit didymus. De cuius dubitatione habetur. ſ. eodem. d Et nathanael qui erat a chana galilee. De quo habet. ſ. j. f. Frater philippi. e Et filij zebedei: iohannes ⁊ iacobus maior. Iſti ſimul erāt: quia notiores forte erant inter ſe ⁊ familiares: quia erāt de eadem regione vel villa propinqua vel patria. ſ. galilea: vel ꝓpinqui ſibi loco ⁊ habitatione. Item quia eiuſdem artis piſcatorie. ſ. erant petrus et nathanael et filij zebedei: ſed de thoma non eſt certum. Itē plurium nomina hic recitantur: vt per ipſos teſtes probetur apparitio. Preterea pro myſterio forte recitantur eorum nomina ⁊ numerus/ quia ſeptem fuerunt. f Et alij ex diſcipulis eius duo: quoꝝ noīa tacētur. Et ſicut videtur velle Chryſ. alij nominant̄ qui ierunt ad piſcationem: alij āo quorum noīa tacentur ſequebant̄ eos/ eo ꝙ colligati erāt ſibiīnuicem diſcipuli ſimulq̄ volebant conſiderare piſcationem bene diſponi. g Dicit eis ſimon petrꝰ: vado piſcari: dicunt ei venimus ⁊ nos tecū: vel ad piſcandum ſimul cum eo quantum ad quoſdam: vel ad videndū quantū ad alios. h Et exierunt/ de domibꝰ ⁊ loco habitationis i Et aſcenderunt innauim/ ⁊ illa nocte nihil prendiderunt: qd̄ dei diſpoſitione actum eſt/ vt miraculū ſequens magis clareſceret. Chryſ. Quia neq̄ chriſtus cum eis continue erat: neq̄ ſpiritusſanctus datus erat adhuc vt dandus erat: neq̄ quid eis tunc cōmiſſum erat: neq̄ quid habebant agere: ideo ad piſcationem ierunt et in nocte hoc faciebant: quia formidoloſi erant. Sed vnde habuerūt nauē? Vel a propinquis ſuis: vel forte ante cum ſecuti ſunt dn̄m/ ſic reliquerant ſua omnino et ſubito/ vt venditionem ſuorum vtenſilium non attenderent. Sed hic dicit Augꝰ. Queri ſolet de hac piſcatione diſcipulorum/ cur redierunt petrꝰ ⁊ filij zebedei ad id qd̄ fuerūt anteq̄ a domino vocarentur: Erant autem piſcatores quando dixit eis: Venite poſt me ⁊ faciā vos piſcatores hominū: et relictis omnibus magiſtro adheſerunt: Matth. iiij. d. Itē Matth. xix. d. Ecce nos reliquimus omnia ⁊c. Quid eſt er/go ꝙ nunc ea que dimiſerat repetunt/ cū audierant a domino Luc. ix. g. Nemo mittēs manū ſuā ad aratrū et aſpiciēs retro aptꝰ ē regno celoꝝ. Qd̄ ſi hoc feciſſent defuncto ieſu ante reſurrectionem/ putaremus eos hoc feciſſe ex deſperatione illa que animos eorum occupauerat: Nūc vero poſt eum ſibi de ſepulchro redditum viuum poſt oblatam ſuis oculis ⁊ manibus videndam et palpandam carnem veram/ poſt inſpecta vulnerum loca/ poſt acceptum eius inſufflatiōe ſpiritūſanctum: poſt verba etiam eiꝰ: Sic miſit me pater ⁊ ego mitto vos: ð. 20. c.
quorum remiſeritis peccata remittunt̄ eis et quorum retinueritis/ retenta ſunt. Itē ſubito fiunt ſicut fuerunt/ non hominum ſed piſcium piſcatores. His ergo quos hoc mouet/ reſpondēdū eſt: nō eos fuiſſe ꝓhibitos arte ſua licita. ſ. neq̄ cōceſſa victū neceſſariū querere ⁊ tūc et poſtea ſui apoſtolatꝰ itegritate ſeruata. i. p̄dicatiōe nō omiſſa: ſi qñ vñ viuerēt aliud nō haberent: Sicut et paulus neq̄ ab euangelio predicando ceſſabat: et tñ non de euāgelio ſed de labore ſuo viuebat: ideo dicit j. Cor. xv. b. Plus oibꝰ laboraui. Itē j. Cor. x. b. Si nos vobis ſpiritualia ſeminauimꝰ/ magnum eſt ſi veſtra carnalia metamus? Si alij ꝑtātis veſtre participāt: nō magis nos? Sed nō ſumꝰ vſi hac poteſtate. Item in eodem. c. Ego autem nullius horū vſus ſum. Si ergo paulus artē quā non nouerat didicit: vt dū ſuis manibus tranſigitur doctor/ nullus grauaretur auditor: q̄to magis beatus petrus qui iam piſcator fuerat quod nouerat ante facere potuit/ ſi ad preſēs tempꝰ aliud vnde viueret nō inuenit. Sed adhuc forte quereret aliquis: cur nō inuenit vnde viueret/ cum dominꝰ promiſit dicens: Matth. vj. d. Primū querite regnum dei ⁊ iuſticiam eius/ ⁊ hec omnia adijcietur vobis? Reſpondemꝰ: Etiam hoc modo laborantibꝰ dominꝰ adijcit que promiſit: Ipſe enim piſces qui caperentur appoſuit: nec ob aliud credendus eſt eis ingeſſiſſe penuriam qua compellerentur ire piſcatum/ niſi diſpoſitum volēs exhibere miraculum: vt ſimul ⁊ predicatores euangelij ſui paſceret/ et ipſum ſacramentum de numero piſcium cōmendaret. Et nota myſteriū in Glo. Sequitur: k Mane autem iam facto ſtetit ieſus in litore. Chryſ. Laborātibus ⁊ iam afflictis aſſiſtit ieſus/ et non mox oſtendit ſeipſum. Unde ſequitur: l Non tñ cognouerunt diſcipuli quia ieſus eſt: voce enim et viſu ſe occultauit. Loquit̄ eni quaſi alienꝰ: ſicut per ſequētia patet. m Dicit ergo eis ieſus: pueri nunq̄d pulmentariū/ vel/ pulmentum habetis? Chryſ. Interim humanius loquitur tanq̄ debens quid emere ab eis: vt autē innuerūt ſe nihil habere/ iuſſit mittere in dexteram nauigij rete/ ⁊ mittentes ceperūt: ſic ergo paulatim intrat in miraculū faciendum ⁊ ſe oſtendendum. Et nota ꝙ pulmentarium dici ſolet qd̄cunq̄ panis condimentum ſiue in carnibus ſiue in piſcibꝰ. Iſidorꝰ. Pulmentū vocatur a pulte: ſed ſiue ſola puls ſiue quid aliud eius permixtione ſumatur pulmentum dicit̄. n Nunquid pulmentariū habetis: quaſi habetis piſces ad comedendum: vel piſces comeſtibiles ne habetis venales: ſm̄ Chryſ. o Reſponderunt ei: non. q. d. nihil adhuc cepimus. Ideo conſequenter/ p Dicit eis: mittite in dexterā nauigij rete ⁊ inuenietis. In quo videtur ꝙ prius ad ſiniſtram miſerant rete. q Miſerunt ergo/ rete: non quia crederent dn̄m eſſe qui hoc iuſſerat: ſed q2 tamdiu laborantes nihil ceperant/ neſciēres quid poſſent agere/ volebāt adhuc qd̄ dixerat ille q̄ loquebat̄ experiri. r Et iā nō valebāt illud trahere ꝓ multitudine piſciū. Piſces aūt pauerat ibi chriſtꝰ q̄ eos vt ſic mitterēt docuerat.

¶ a ¶ Dicit ẽ diſcipl'us ille quẽ diligebat ieſus petro: dñs ẽ: q2 vidit impletũ ſicut dixerat/ eũ recognouit: h ⁊ petrus cognouit/ ſed ad vocẽ iohãnis. Sequit: b ¶ Simon petr9 cũ audiſſet ⁊c. Chryſ. In h idiomata ꝓpꝛioꝝ indicãt modoꝝ diſcipuli/ petr9. ſ. et iohãnes. Nã qdem petr9 feruentioꝛ/ iohãnes ꝟo
excelſioꝛ. i. ſubtilioꝛ
Al. facũdioꝛ erat. Et h qdẽ accẽſioꝛ. i. feruentioꝛ: ille ꝟo ꝑſpicatioꝛ: ꝓpterea ꝑm9 cognouit
C ieſũ: petr9 ꝟo iuit ꝑmuſ ad eũ. Eteni nõ modica facta erãt ſigna. Et q̃ erãt: Pꝛimũ: q2 multi capiũt piſces: ſecũdũ q2 nõ eſt rete ſciſſũ: tertiũ īueniſſe carbones accenſos ⁊ piſcẽ ſupiacentẽ ⁊ panẽ/ ſic poſtea dicet.
Luc. 24. f. Sȝ ꝑorẽ textũ ꝓſeq̃mur. Simon petr9 cũ audiſſet q2 dñs eſt: audiſſet. ſ. a iohanne et ꝯtuliſſet ꝑ ꝟbũ iohãnis miraculũ captiõis.

bere pꝛe multitudine piſciũ.
a Dicit ergo diſcipul9 ille quẽ
diligebat ieſus petro: Dñs ẽ.
b Simon petr9 cum audiſſet q2
c dñs ẽ/ tunica ſuccīxit ſe: Erat
d eni nudus ẽt miſit ſe in mare.
e Alij ãũt diſcipuli nauigio ve
f nerũt. Non eni longe erant a
g terra: ſed quaſi cubitis dũcen
h tis trahentes rete piſciũ. Ut
i ergo deſcẽderũt in terrã/ vidẽ
k rũt pꝛunas poſitas ẽt piſcem
l m ſuppoſitũ ẽt panẽ. Dicit ẽis
n ieſus: Afferte de piſcib9 quos
o pꝛendidiſtis nũc. Aſcẽndit ſi
p mon petrus ⁊ traxit rẽtẽ in ter
ram plenũ magnis piſcibus
q cẽntum q̃nquagintatrib9. Et
r s cũm tãti eſſent/ nõn eſt ſciſſũ
t rete. Dicit ẽis ieſus: Uenite
v pꝛandete. Et nẽmo audebat
diſcumbentiũ interrogare eũ
tu q̃s es/ ſcientes quia dñs ẽ.
x y z a Et vẽnit ieſus ẽt accẽpit panẽ: ⁊ dãbat eiſ ẽt piſcẽ ſimilit.
b Hoc iãm tertio manifeſtat9 ẽ
ieſus diſcipulis ſuis cũ ſurrexiſſet a moꝛtuis. Cũm ergo
c d pꝛãdidiſſent/ dicit ſimõni pe
e tro ieſus: Simõn iohannis
f g h i dilig' mẽ pl9 his: Dicit ẽi: Etiãm dñe/ tu ſcis quia amo te.

c ¶ Tunica ſuccinxit ſe: erat eni nudus: et nolebat ſic corã dño apparere. d ¶ Et miſit ſe ĩ mare/ vt natãdo veniret. e ¶ Alij ãũt diſcipuli nauigio venerũt: q2 nõ ita feſtinauerũt vt petrus. Sed quõ auſus ẽ aggredi mare natãdo: Immo/ nõ eni lõge erãt a ẽra ⁊c. Ul' ſic. Diſcipuli nauigio venerũt/ ⁊ ſatis ſine anxietate potuerũt expectare nauigio venire ad mgrm: q2 ꝓpe erãt: Et h ẽ: Nõ eni longe erãt a terra ⁊c. Uel ſic. Petr9 miſit ſe ĩ mare: Et ne quęreret aliquis/ quare nõ retinuerũt eũ ſecum vt iuuaret eos ad regendũ nauem ⁊ trahendũ rete qđ ita erat plenũ: Rñdet q immo: q2/ nõ longe erãt a terra: et ita trahẽdo rete ⁊ regẽdo naui ſatis ſuffecerũt alij. Et hoc eſt g ¶ Sȝ quaſi cubitis ducẽtis/ erant. ſ. a terra. Ipſi dico h ¶ Trahẽtes rete piſciũ. Chryſ. Ut cognouit petr9 quia dñs ẽ/ oĩa eiecit ⁊ piſces ⁊ retia ⁊ ꝑcinctus ẽ petr9. Uides ergo et verecũdiã ei9 ex ꝑcinctione ⁊ affictionẽ ex dilatiõe. Et nimirũ a ducentis cubitis erãt: ſed neq3 ita ſuſtinuit naui ad eum venire/ ſed natãs acceſſit/ tãtus erat ei9 ardoꝛ. i ¶ Ut ẽ deſcẽderũt/ de naui: ĩ terrã. i. ad litus. Et loquit eo modo q̃ ſolem9 dicere de ĩtrãtib9 nauẽ/ q aſcẽdũt nauẽ: ⁊ de exeũtib9 q deſcẽdũt. k ¶ Uiderũt pꝛunas poſitas. i. carbões accẽſos. l ¶ Et piſcẽ ſuppoſitũ/ pꝛunis. m ¶ Et panẽ/ iuxͣ paratũ. Oĩa aũt de nouo creauerat chriſt9. Uñ Chryſ. Nõ adhuc ex materia ſubiecta opat. vt. ſ. vj. a. ſed ad mirabilius ducit ſigna/ vt ex nihilo faceret creaturas: ꝑ hoc oſtẽdẽs qm̃ et cũ ex materia ſubiecta faciebat ante crucẽ: nõ ex inſufficiẽtia ſua: ſed ꝓpter quandã diſpenſationẽ faciebat: vt. ſ. oſtenderet ſe feciſſe ipſa viſibilia quib9 vtebat ad miracula facienda. De h habet. ſ. vj. contra hereticos. n ¶ Dicit eis ieſus: afferte de piſcib9 quos pꝛẽdidiſtis nũc/ vt coquant et comedant. Chryſ. Ne crederet phantaſma eſſe qđ videbant panẽ ⁊ piſcẽ: ideo iubet etiã de piſcib9 captis afferre. Et q2 iubebat magiſter vt piſces pararent capti: ideo/ o ¶ Aſcendit ſimon petr9 ⁊ traxit: non ſolus ſed auxiliãtibus alijs. p ¶ Rete ĩ terrã plenũ magnis piſcib9. Ecce vnũ miraculũ. q ¶ Centũ quinq̃gintatrib9. Ecce myſteriũ: vt dicit Aug9. Sicut patet ĩ Glo. Iſid. Piſciũ omniũ qui ĩ aqua viuũt/ cẽtũ quinq̃gintatria eſſe genera philoſophi enumerãt. r ¶ Et cũ tanti eſſẽt. Glo. numero ⁊ quantitate. i. tot ⁊ tam magni. s ¶ Nõ eſt ſciſſũ rete. Ecce aliud miraculũ. Et h facto ⁊ piſcib9 vt iuſſerat allatis ⁊ paratis: t ¶ Dicit eis ieſus: venite pꝛãdete. Aug9. Pꝛãdiũ fecit illis ſeptẽ diſcipulis de piſce quẽ viderũt ſup pꝛunas/ et de pane addens/ et de piſcib9 quos eis iubẽte attulerũt. Et hoc eſt aliud miraculum ⁊ reſurrectiõis et q ver9 homo erat non phantaſma argumentũ: quia. ſ. comedit cum eis. Hoc etiã dicit Greg9. ſ. q comederit. Unde Glo. Hic dicit mãducaſſe ieſus cũ piſce panem: in alio euãgelio cũ piſce fauũ mellis: Luc. vlti. f. Tñ ſicut dic Chryſ. hic non dicit euãgeliſta expꝛeſſe q comederit: ſ3 Lucas h expꝛeſſit: Luc. vlti. Qualit autẽ comederit: non eſt noſtrum dicere: modo eni quodam inopinabilioꝛi h fecit: nõ vt natura indigẽte cibis ſicut añ
B crucẽ/ ſ3 cõdeſcẽſiõe
Luc. 24. f. ad demõſtrationem reſurrectiõis facta. Uerba ſũt Chryſ.
Al. ſoꝛt v ¶ Et nemo audebat diſcũbentium interrogare eũ tu quis es. Et q̃re: Scientes q2 dñs eſt. Aug9. Tãta erat euidentia veritatiſ q ieſuſ erat/ vt null9 eoꝝ auderet nõ ſolũ negare: ſed nec dubitare et ideo non interrogare. Chryſ. Nõ adhuc eãdẽ audaciã quã ante habebãt: neq3 ita ꝯfidebãt ei loq̃ vt ante: ſ3 cũ ſilẽtio ⁊ foꝛmidĩe ſiue reuerẽtia multa ſedebãt attẽdẽtes ĩ eũ: nam ſciuerãt q̃dẽ q2 dñs ẽ: pꝛopterea nõ ĩterrogabant eũ/ tu q̃s es: foꝛmã autẽ alteratã. i. claríoꝛẽ vidẽtes/ et multa ſtupefactiõe ex claritate. ſ. plenã: valde erãt ſtupefacti/ ⁊ volebãt aliqđ de ea foꝛma interrogare: ſed foꝛmido et ſcire eoꝛum q nõ alter erat/ ſed ipſe/ detinebat eos ab interrogatiõe: ſed ſolum comedebãt q̃ eiſ dñs pauerat. Seqt: x ¶ Et venit ieſus. i. acceſſit. Et refertur hoc ad pꝛecedens: Dixit eis/ venite et pꝛandete Et dicendo h ⁊ eos vocado/ etiã ipſemet/ venit. i. acceſſit ad mẽſam. y ¶ Et accepit panẽ/ quem creauerat. z ¶ Et dabat eis/ ꝑ miſteriũ accẽdẽs in eis amoꝛẽ: et ꝑ hoc inſinuãs qm̃ ipſe erat q̃ ante eis ĩ cęna miſtrauerat: ⁊ q̃ inuicẽ miſtrare monuerat. ſ. xiij. b. a ¶ Et piſcem ſimilit/ eis dabat/ ſupple. Qm̃ autẽ nõ cõtinue ꝯuerſabat cũ eis/ neq3 ſimilit vt ante crucẽ/ dicit: b ¶ Hoc iam tertio manifeſtat9 ẽ ieſus diſcipulis ſuis cũ ſurrexiſſet a moꝛtuis. Et expone/ tertio. i. tertia vice ſm narrationẽ ipſi9 euãgeliſtę. q. d. pluries manifeſtauit ſe diſcipulis: ſed alias ꝑtermittẽs/ hanc tertio dixi. S3 ꝯ: Immo quarta videt apparitio etiã ſm ei9 narrationẽ. Pꝛimo eni dic eũ apparuiſſe marię magdalenę: ſcḋo diſcipulis: tertio poſt octo dies/ et q̃rto h. Sol. Quarta ẽ hic apparitio ſimplicit: ſed tertia ẽ qua apparuit diſcipulis: et intellige ſm ei9 narrationẽ. Uel ſm Aug. Hoc iam tertio/ dic: nõ quãtũ ad oꝛdinẽ feriarũ: ſ3 tertio die/ vt cõputet pꝛima dies apparitiõis dies reſurrectiõis quotiẽſcũq3 ĩ illa apparuit: ſecũda dies qñ poſt octo dies apparuit thomę: tertia vt hic. Et eſt incertũ quota die h factũ ſit. Seqt: c ¶ Cũ ẽ pꝛãdidiſſent/ vel pꝛãſi eſſẽt diſcipli. ſ. cũ ieſu. d ¶ Dic ſimoni petro ieſus: in q̃ dat exẽplũ q poſt pꝛãdiũ nõ debeat diſſolui lingua niſi ad vtilia. Et nota q ſpecialit loquit petro ſoli/ alios ꝑteriens. Cur h: Rñdem9. Eximi9 apłoꝝ erat petr9 ⁊ os diſciploꝝ et ꝟtex collegij. Iđ et paul9 aſcẽdit videre petrum pꝛę alijs: Gal. j. d. Itẽ in h q ꝑmo eũ alloquit ⁊ interrogat/ dat ei fiduciã de negatiõe dimiſſa: et oſtẽdit qm̃ opoꝛtet eũ audire de reliq̃. e ¶ Simon iohãnis: vł iohãna ſm Chryſ. filius ſupple. Uñ et dr bariona: Mat. xvj. c. f ¶ Dilig' me pl9 his. i. q̃3 hec viſibilia et terrena: Uel/ g ¶ Plus his. i. mag' q̃3 iſti diligãt/ demõſtrat' diſcipulis q̃ ibi erãt. h ¶ Dic ei/ etiã domine: tu ſcis q amo te. Nõ eſt ita diſtinguẽdũ/ i ¶ Etiam dñe/ vt. ſ. dixiſſet ſe diligere pl9 his: Hoc eni neſciebat: ſ3 abundat etiã idiomate hebꝛęo. Tacens ergo qđ ignoꝛabat: reſpondit quod ſciebat. De ſe enim dixit: de alijs tacuit:
G vt dicit Aug9.

G vt dic Aug⁹. Uel ita. Dñe amo te: et etiā tu ſcis q̄ȥ amo te. q. d. etiam te teſtem inuoco / q̄ȥ amo te. Chryſ. Deū teſtem inuocat: q̄ ſcit ineffabilia cordis. Et nota ſicut dicit Aug⁹: Interrogans petrū de amore / et nō alibi: vocat eū ſic / ſimon iohannis / obediēs. ſ. filius gratię: ad innuendū q̄ȥ ꝙ ardenti⁹ ceteris diligit ⁊ obedit non eſt niſi ex gratia ſpūſſancti

E a Dic ei / paſce agnos meos. Aug⁹. q. d. ſi diligis me / non te: paſce agnos meos vt meos / nō vt tuos: gloriam meā in eis quęre / nō tuam: mea lucra / nō tua. Hęc ē ꝓbatio dilectiōis. j. Cor. xiij. b. Charitas nō q̄rit q̄ ſua ſūt. j. Pet. vlt. a. Paſcite q̄ in vobiſ ē gregē dñi. Sed ecōtra di: Ezech. xxxiiij. b. Paſcebāt ſemetipſos.

a Dicit ēi: Paſce agnos meoſ.
b c Dicit ei iterum: Simon iohā
d nis dilig̃ me? Ait illi: Etiām
dñe tu ſciſ quia amo te. Dicit
e ēi iterū: Paſce agnos meos.
f Dicit ēi tertio: Simon iohā
g nis amas me? Contriſtatus ē
petrus: q̄ȥ dixit ei tertio / amaſ
h me / ēt dixit ei: Dñe tu omnia
i noſti: tū ſcis quia amo te. Di
k cit ēi: Paſce oueſ meaſ. Amē
l m amē dico tibi / cūm eſſes iuni
n or cingēbas te ⁊ ambulabas
o vbi volebas. Cūm autem ſe
p nueris / ēxtēdes man⁹ tuas ēt
q r ali⁹ te cinget / ēt ducet quo tu
s nō vis. Hōc aūt dixit ſignifi
t cās q̄ morte clarificatur⁹ eſſet
v deū. Et cūm hoc dixiſſet / di
x y cit ei: Sēquere me. Cōuer
z ſus petrus / vidit illūm diſci
pulum quem diligebat ieſus
a b ſēquentem: qūi ⁊ recubuit in
c cęna ſuper pectus eius / ēt di
d xit: Dōmine quis eſt qui tradet te? Hūc ḡ cū vidiſſet petr⁹

b Dicit ei iterū: vt ex iteratiōe fiat impſſio / qđ p̄cipitur cuſtodiendi inferat̃ ſollicitudo. c Simon iohannis diligis me. Nec addit / plus his: quia iā diſcretionē petri ꝓbauerat in reſponſiōe ſuper hoc: vitauit enī arrogantiā ⁊ temeritatem iudicādi de alio ignoto. d Ait illi: etiā dñe tu ſcis q̄ȥ amo te. Expone vt ſ̄us. e Dicit ei iterum: paſce agnos meos: vt pri⁹. f Dicit ei tertio: ſimon iohānis amas me. Aug⁹. Interrogat qđ ſciebat / nō ſemel ſed iter̄ ⁊ tertio: ⁊ tertio audit a petro ſe diligi: et tertio iubet paſcere oues. Trinę negatiōi reſpondet trina ꝯfeſſio: ne min⁹ amori lingua ſeruiat ꝙ̄ timori. Et ſic fuit indiciū timoris negare paſtorē: ſic officiū amoris paſcere dñi gregem. Chryſ. Tanq̄ȥ trina negatiōe deleta / cōmittit ei p̄ſiſtentiā fratrū: ſed negationē nō exprobrat / ſed dicit: Si diligis me p̄ſiſte fratribus / ⁊ feruentē amorem quē p̄ oīa demonſtraſti / hic oſtēde: et animā quā dixiſti te donaturū ꝓ me / nūc da ꝓ ouibus meis. Tertio aūt interrogat et tertio eam iniūgit / oſtendēs quanti appreciat̃ ouiū ſuarū diligentiā: et quoniā hoc maxime amoris chriſti ſignum. Per hoc ḡ erudit nos quō eū maxie amare oportet. Et nota qđ dicit̃: g Cōtriſtat⁹ ē petr⁹ q̄ȥ dixit ei tertio amas me. Chryſ. Semel interrogat⁹ ⁊ ſecūdo / ipſum qui occulta cordis nouit teſtē vocauit. Deinde interrogat⁹ et tertio / ꝯturbabat rurſus formidās p̄ora. Cū ſe fortē dicens ad cōmoriendū corripit̃. ſ̄. xiij. d. et q̄ȥ ſuam infirmitatem paſſus eſt: ideo ⁊ nunc timet et ideo ad ipſum refugit: h Et dicit ei: dñe tu oīa noſti. q. d. et p̄ſentia ⁊ futura: ſ ego neſcio de futuris: ſed i Tu ſcis q̄ȥ amo te / in p̄ſenti. Et vide qualit̃ fact⁹ eſt melior petrus ⁊ magis ſobrius: nō temerarius neq̄ȥ audax ꝯtradictor ſicut prius cum dixit: Et ſi

Math. 26. d. oportuerit me mori tecū: nō te negabo. Propter hoc enī turbatus eſt / timens ne forte ęſtimaret ſe diligere et non diligeret. k Dicit ei / paſce oues meas: et exemplo ⁊ verbo ⁊ orationis ſuffragio. Sequit̃: l Amen amē dico tibi / cum eſſes iunior cingebas te ⁊c̄. Sic ꝯtinuat̃. Requiſita dilectione cōmiſit ei curam ouiū: hic autem prędicit ei ſuū martyriū / vt oſtendat ꝙ in his duobus ꝓbabit amorē ſuum ad chriſtum. Uel ſic. Paſce oues meas: et ſcio ꝙ paſces: quia animam pro eis pones. Et hoc eſt: Cum eſſes iunior ⁊c̄. Uel ſic ſm Chryſ. Cū queſiſſet a petro de eo qui in ipſum eſt amore / q̄ȥ petrus conturbat⁹ eſt / prenūciat ei ⁊ martyrium qđ debebat ſuſtinere: per hoc oſtendens ꝙ nō decredens hoc ei dixerat totiēs / amas me: ſed et valde credēs ⁊ ei⁹ qui in eum petrū amoris oſtēſionē monſtrare volēs / ⁊ volēs etiam erudire quō vtiq̄ȥ modo maxime eū amare oportet. ſ. paſcendo oues ⁊ pro ipſo moriēdo: ideo ait: Cū eſſes iunior / ętate ⁊ morib⁹: n Cingebas te ⁊ ambulabas vbi volebas. i. ad libitum te cohibebas / et ad libitum te effrenē reddebas. q. d. faciebas qđ volebas. o Cū aūt ſenueris ⁊c̄. q. d. q̄ nō es paſſus iuuenis / oportet te pati ſenē. Chryſ. Dicit: cū eſſes iunior: ⁊ poſtea / cū aūt ſenueris: per hoc oſtēdit ꝙ petr⁹ nō erat tunc iuuenis ſed neq̄ȥ ſenex adhuc / ſed vir ꝯſummat⁹. Sed q̄re meminit eum p̄oris ętatis vel vitę? Manifeſtū eſt enī q̄ñ ſic eſt in iuuene: nam in ſecularib⁹ quidē iuuenis vtilis eſt ⁊ ſtrenuus: ſenex ꝑo inutilis: in meis autē nō ita eſt / ait: ſed cum ſuperuenerit ſenectus / tūc virt⁹ clarior / tūc virilitas illuſtrior apparebit in nullo ab ętate ꝓhibita ſenili. Hoc aūt dixit chriſtus / nō obſtupefaciēs eū / ſed magis erigēs: Sciuerat enī ei⁹ dilectionē. Et q̄ñ h̄ olim parturiebat ⁊ deſiderabat bonū. ſ. ꝓ eo moriēdi. Uñ. ſ̄. xiij. d. Quare n̄ poſſū te ſeq̄ mō? Et alibi. Tecū parat⁹ ſū ⁊ i carcerē ⁊ i mortē ire: Et nō ſolū mortē ſed et genus mortis oſtēdit: Quia enī petrus ſemp̄ volebat eſſe in eis q̄ ſūt ꝓ eo periculis: ꝯfide ait: ita enī implebo deſiderīū tuū / vt quę nō paſſus es iuuenis / hęc te oporteat pati ſenem. Et h̄ eſt: Cū aūt ſenuerit: ad lrām. p Extendes man⁹ tuas / in cruce. i. crucifigeris. q Et / ad h̄ / alius te cinget. i. cōpellet: vl̄ vinculis ad lrām te ligabit. r Et ducet te quo tu nō vis. i. ad mort̄ moleſtiā. Chryſ. ꝙ dicit: Quo tu non vis / naturę dicit cōpaſſionē ⁊ carnis neceſſitatē: Et q̄ñ inuite ſeparatur a corpe anima: nullus enī impaſſibiliter corp⁹ deponit hoc / deo vtiliter h̄ diſpēſante vt nō multę fierent mortes violēte: Si enī his exiſtētib⁹ p̄ualuit diabol⁹ infinitos ad p̄cipitatiōes ⁊ ſuffocatiōes ducere / niſi tanta eēt ꝯcupiſcētia animę ⁊ corporis / pro qualibet triſticia cito vtiq̄ȥ multi impetū ad hoc feciſſent. Alias q̄tuor ratiōes habes in Glo. quare relicta ē pęna hmōi in ſanctis: quib⁹ dimiſſa ē culpa. ſ. ad demōſtrationē debitę miſerię / ad emendationē labilis vitę / ad exercitationē neceſſarię patientię. Et quarta eſt in alia Glo. quia ſi nulla eſſet vel parua moleſtia mortis: nō eēt tam magna gloria martyrij. Qđ aūt dixerat dñs de petro: exponit euāgeliſta dicēs: s Hoc aūt dixit / ſignificans qua morte. ſ. martyrio: ⁊ quo genere martyrij. ſ. manuū extenſiōe i cruce. t Clarificatur⁹ / vl̄ / glorificatur⁹ eſſet deū. Hoc dicit: q̄ȥ ꝑpter fidem eius mortuus ē. Aug⁹. Quia hac morte oſtendit quātū colēdus ⁊ amādus ſit de⁹. Chryſ. Nō dixit qua morte morieť / ſed glorificabit: vt diſcas quoniam pati pro chriſto gloria ⁊ honor eſt patientis. v Et cū hoc dixiſſet / dicit ei: ſequere me. q. d. ne timeas mori ꝓ me: cū ego p̄us ꝓ te. Eccl. xxiij. d. Magna ē gloria ſeq̄ dñm. Itē x Sequere me / eodē genere mort̄. Uł ſm Chryſ. Sequere me. i. me imitare in ꝓcuratiōe gregis. q. d. te dimitto vt ſis loco mei / vt ſis vicari⁹ ⁊ imitator ⁊ ſucceſſor me⁹. Chryſ. Si vero dixerit quis: q̄liter igit̃ iacob⁹ thronū aſſūpſit hieroſolymor̄? Illud vtiq̄ȥ dicam: q̄ñ hūc. i. petr̄ orbis terrarū intronizauit mgr̄m. y Cōuerſus petrus vidit ⁊c̄. Aug⁹. His dict̄ a dño / cępit ipſe ieſus abire: ⁊ nōdū intellecto qđ audiuit: Seq̄re me: cępit petr⁹ inceſſu pedū ſeq̄. Secut⁹ ē aūt ⁊ iohānes q̄ ſciebat ſe diligi. Et h̄ ē qđ dicitur hic: z Uidit illū diſcipulū quē diligebat ieſus: familiarius donauit potiori dulcedīe ſui amoris. a Sequētem p⁹ ieſū ⁊ petrū: ad lrām. Et determiat p̄uilegiū qđdā amoris ſui. b Qui ⁊ recubuit in cęna ſup pect⁹ ei⁹. ſ̄. xiij. c. c Et dixit / ei. i. q̄ſiuit ab eo ſilent̃ ſuadēte petro: d Dñe. q̄s ē q̄ tradet te? Hūc ḡ cū vidiſſet petrus / ſequentē:

Luc. 22. d.

F

G

G Dicit ieſu / dñe

a Dicit ieſu/ dñe: hic autem quid ſuſtinebit. ſ. pro te? Intellexerat enim petrus ꝙ de ſua morte ei dixiſſet. Beda. Quia audierat petrus ſe crucifigẽdum/ voluit etiã fratris cognoſcere finem. Chryſ. Cuius gratia vel qua de cauſa meminit hic euangeliſta illi⁹ accubationis ſuper pect⁹ dñi? Reſpondemus. Non inaniter Ut. ſ. ad ieſum neqꝫ ſine cã/ ſ oſtendens quantã modo petrus habebat audaciam poſt negationẽ. Qui enĩ tũc non audebat interrogare ſed iohãni ſuaſit: huic et preſiſtentis credita ẽ fratrũ: ⁊ nõ ſolum de ſe ſed et de alijs magiſtrum audet interrogare: Et iohannes quidem ſilet/ ille vero loquitur.

a b Dicit ieſu/ Dñe: hic aũt qd?
c d Dicit ei ieſus: Sic eum volo
e f manere donec veniam/ quid
g h ad te? Tu me ſequere. Exijt
i ergo ſermo iſte inter fratres:
k quia diſcipulus ille non moritur.
l Et non dixit ei ieſus: nõ moritur: ſed ſic eum volo manere donec veniam/ quid
m ad te. Hic eſt diſcipulus ille

Et ſicut in cena non audens interrogare/ hũc. ſ. iohannẽ premittit ad interrogandum: ita ⁊ nunc reddens ei retributionẽ: et exiſtimans eum libenter velle interrogare de ſeipſo/ et non audere: ipſe ſuſcepit interrogationem pro eo dicens: Hic autem quid. Item per hoc oſtendit petrus amorem quem ad iohãnem habebat: Etenim valde amabat eũ. Et hoc oſtẽditur/ et per hoc qḋ dicitur hic/ et per totum euãgelium oſtẽditur horum colligatio. Et in actib⁹ apl'oꝝ. Act. iij. a. Petr⁹ et iohãnes aſcendebãt in templũ ⁊c. Quia igitur magna petro domin⁹ ⁊ orbem terrarum cõmiſit ⁊ martyrium preſonauit: et amorem teſtatus eſt ampliorem alijs: ideo volẽs ⁊ hũc petrus habere ſocium ⁊ cõmunicatorẽ preſidatus et martyrij/ ait: b Hic vero quid. q. d. nõ eadẽ nobis via eueniet? Ualde enĩ amabat eũ petr⁹ et nolebat ab eo diuelli. c Dicit ei ieſus: ſic eũ volo manere donec veniam: qd ad te? Et loquitur increpatiue. Quia enim quaſi procurãs eum ⁊ nolens ab eo diuelli/ dixerat hoc petrus: ideo oſtendit ꝙ quantũcunqꝫ amauerit: amorem tñ eius non excedit: Et hoc eſt: d Sic eum volo manere/ quid ad te/ pertinet. ſ. de eo: immo ad me. q. d. etſi valde amas eũ/ tñ plus ego. Itẽ Quid ad te: per hoc erudit nos non anxiari/ neqꝫ nimis inueſtigare: neqꝫ vltra ea que deo placent querere. Unde: In Eccl. 3. c. in ſuperuacuis rebus noli perſcrutari multipliciter. Quia enĩ ſemper petrus feruidus erat ⁊ preſiliebat/ abſcidens eius feruorem/ ⁊ erudiẽs etiam nos nihil perſcrutari vltra ꝙ ſaluti neceſſe eſt/ hoc ait: Quid ad te: tu me ſequere. q. d. opus tibi cõmiſſum attende ⁊ perfice ⁊ exerce ⁊ certa: quid enĩ ad te et ſi volo eum manere hic ⁊ non mittere per orbem terraꝝ: tu ea que tuꝑpſius ſunt attẽde: et de his ſollicitus ſis. Hoc autẽ dicebat: ſicut dicit Chryſ. ab intemperanea cõpaſſione que ad ſeinuicem erat diuidens eos: quia enĩ debebant orbis terrarum procurationem accipere/ nõ oportebat complexos eſſe de reliquo ad ſeinuicem: profecto enim hoc magnum eſſet damnũ orbi terrarum. Uel ſm Aug'. d Sic: id eſt in pace: e Eũ volo manere: id eſt ſeniũ finire f Donec veniã/ ad eũ remunerandum et recipiendũ in eterna beatitudine. g Quid ad te/ de hoc pertinet. h Tu me ſequere/ in crucis paſſione. i Exijt ergo ſermo iſte inter fratres: id ẽ inter diſcipulos. k Quia diſcipulus ille nõ moritur. Putauerunt enim diſcipuli ꝙ dñs diceret eum ſic debere manere: id eſt ſemper viuere/ ⁊ non eſſe moriturũ donec chriſtus veniret ad iudicium. Aug'. Sed non erat magnum dare dilecto nõ mori: cum melius ſit diſſolui ⁊ eſſe cum chriſto: Phil. i. d. Beda. Unde ꝙ non eſſet ita intelligendũ: ipſe iohannes admonet dicens: l Et non dixit ei ieſus nõ moritur: ſed ſic eum volo manere donec veniam/ quid ad te. Chryſ. Dicens euangeliſta opinionẽ diſcipulorum/ corrigit eam tanqꝫ nõ intelligentib⁹/ neqꝫ conſpicientibus eis qḋ dixerat chriſtus. m Hic eſt diſcipulus ille qui teſtimoniũ perhibet de his/ ⁊ ſcripſit hec: ⁊ ſcimus quia verum eſt teſtimonium ei⁹. Beda. Hic aperte deſignat ſuã perſonam ex officio/ quã noluit deſignare ex vocabulo. n Sunt autem ⁊ alia multa que fecit ieſus: que ſi ſcribantur per ſingula/ nec ipſum arbitror mundum capere eos qui ſcribendi ſunt libros. Hic in fine ponit rationem de hoc ꝙ tam pauca ſigna ſcripſit: Magis enĩ intendit verbis chriſti ꝙ ſignis. Et dicit ꝙ nec etiam alij omnia ſcripſerunt: quia infinita fuerunt. Uel ſm Chryſ. ſic continuatur. Quia dixerat ſe teſtimonium perhibere chriſto de predictis: ne aliquis diceret: tu enim gratificãdo magiſtro tuo hoc dicis/ nõ pro veritate: ideo ad vltimũ dicit de ſignis dicens: Sunt autem ⁊ alia multa ⁊c. q. d. ex hoc manifeſtum eſt quoniam nequaqꝫ gratificatus ſum magiſtro/ neqꝫ per gratiam teſtimonium perhibui: ſed propter veritatem. Qui enĩ de tot ſignis pauca ſcripſi/ nec ⁊ tot quot ⁊ ceteri: ſed inſidias iudaicas ⁊ lapidatiões ⁊ cõtumelias/ odium/ cõuitia i medium propoſui/ ⁊ alia humilia de eo: et quoniam eum demonium habentem vocabant: manifeſtũ eſt quoniam nequaqꝫ gratificatus ſum. Cum enĩ qui gratificaretur/ cõtrarium oportebat facere/ exprobrabiliſſima. ſ. occultare ⁊ clara proponere. Et nota ꝙ dicit: Nec ipſum arbitror mundum capere poſſe eos qui ſcribẽdi ſũt vel ſcriberentur: id eſt ſcribi poſſent/ libros. Aug'. Non ſpacio locorum credendum eſt mundum capere non poſſe que in eo ſcribi ſi poſſent/ ſcripta non ferret: ſed capacitate legentium comprehendi fortaſſe non poſſent: ꝗuis ſalua rerum fide/ plerunqꝫ verba excedere videantur fidẽ: qḋ non fit quando aliquid qḋ erat obſcurum vel dubium cauſa ⁊ ratione reddita exponitur: ſed quando id qḋ apertum eſt vel augetur vel extenuatur: nec tñ a tramite ſignificande veritatis erratur: quoniã ſic verba rem que indicatur excedunt vt voluntas loquẽtis nec fallentis appareat: qui nouit quouſqꝫ credatur a quo vltra ꝙ credendum eſt/ vel minuitur loquendo aliquid vel augetur. Hunc loquẽdi modum et greci ⁊ latini hyperbolen vocant: qui ⁊ in alijs ſcripture locis inuenitur: vt eſt illud Pſ. Poſuerunt in celum os ſuũ ⁊ verticem capilli perambulantium in delictis ſuis. Pſ. 72.

qui teſtimonium perhibet de his: et ſcripſit hec. Et ſcimus quia verum eſt teſtimonium
n ei⁹. Sunt autem et alia multa que fecit ieſus/ que ſi ſcribantur per ſingula: nec ipſum arbitror mundum capere poſſe eos qui ſcribẽdi ſunt libros.

Explicit euãgeliũ ſm iohãnẽ.

Explicit poſtilla dñi Hugonis Cardinalis ſuper euãgeliũ ſm Johannem.